This is a digital copy of a book that was preserved for generations on library shelves before it was carefully scanned by Google as part of a project to make the world's books discoverable online.

It has survived long enough for the copyright to expire and the book to enter the public domain. A public domain book is one that was never subject to copyright or whose legal copyright term has expired. Whether a book is in the public domain may vary country to country. Public domain books are our gateways to the past, representing a wealth of history, culture and knowledge that's often difficult to discover.

Marks, notations and other marginalia present in the original volume will appear in this file - a reminder of this book's long journey from the publisher to a library and finally to you.

Usage guidelines

Google is proud to partner with libraries to digitize public domain materials and make them widely accessible. Public domain books belong to the public and we are merely their custodians. Nevertheless, this work is expensive, so in order to keep providing this resource, we have taken steps to prevent abuse by commercial parties, including placing technical restrictions on automated querying.

We also ask that you:

+ *Make non-commercial use of the files* We designed Google Book Search for use by individuals, and we request that you use these files for personal, non-commercial purposes.

+ *Refrain from automated querying* Do not send automated queries of any sort to Google's system: If you are conducting research on machine translation, optical character recognition or other areas where access to a large amount of text is helpful, please contact us. We encourage the use of public domain materials for these purposes and may be able to help.

+ *Maintain attribution* The Google "watermark" you see on each file is essential for informing people about this project and helping them find additional materials through Google Book Search. Please do not remove it.

+ *Keep it legal* Whatever your use, remember that you are responsible for ensuring that what you are doing is legal. Do not assume that just because we believe a book is in the public domain for users in the United States, that the work is also in the public domain for users in other countries. Whether a book is still in copyright varies from country to country, and we can't offer guidance on whether any specific use of any specific book is allowed. Please do not assume that a book's appearance in Google Book Search means it can be used in any manner anywhere in the world. Copyright infringement liability can be quite severe.

About Google Book Search

Google's mission is to organize the world's information and to make it universally accessible and useful. Google Book Search helps readers discover the world's books while helping authors and publishers reach new audiences. You can search through the full text of this book on the web at `http://books.google.com/`

Det här är en digital kopia av en bok som har bevarats i generationer på bibliotekens hyllor innan Google omsorgsfullt skannade in den. Det är en del av ett projekt för att göra all världens böcker möjliga att upptäcka på nätet.

Den har överlevt så länge att upphovsrätten har utgått och boken har blivit allmän egendom. En bok i allmän egendom är en bok som aldrig har varit belagd med upphovsrätt eller vars skyddstid har löpt ut. Huruvida en bok har blivit allmän egendom eller inte varierar från land till land. Sådana böcker är portar till det förflutna och representerar ett överflöd av historia, kultur och kunskap som många gånger är svårt att upptäcka.

Markeringar, noteringar och andra marginalanteckningar i den ursprungliga boken finns med i filen. Det är en påminnelse om bokens långa färd från förlaget till ett bibliotek och slutligen till dig.

Riktlinjer för användning

Google är stolt över att digitalisera böcker som har blivit allmän egendom i samarbete med bibliotek och göra dem tillgängliga för alla. Dessa böcker tillhör mänskligheten, och vi förvaltar bara kulturarvet. Men det här arbetet kostar mycket pengar, så för att vi ska kunna fortsätta att tillhandahålla denna resurs, har vi vidtagit åtgärder för att förhindra kommersiella företags missbruk. Vi har bland annat infört tekniska inskränkningar för automatiserade frågor.

Vi ber dig även att:

- Endast använda filerna utan ekonomisk vinning i åtanke
  Vi har tagit fram Google boksökning för att det ska användas av enskilda personer, och vi vill att du använder dessa filer för enskilt, ideellt bruk.
- Avstå från automatiska frågor
  Skicka inte automatiska frågor av något slag till Googles system. Om du forskar i maskinöversättning, textigenkänning eller andra områden där det är intressant att få tillgång till stora mängder text, ta då kontakt med oss. Vi ser gärna att material som är allmän egendom används för dessa syften och kan kanske hjälpa till om du har ytterligare behov.
- Bibehålla upphovsmärket
  Googles "vattenstämpel" som finns i varje fil är nödvändig för att informera allmänheten om det här projektet och att hjälpa dem att hitta ytterligare material på Google boksökning. Ta inte bort den.
- Håll dig på rätt sida om lagen
  Oavsett vad du gör ska du komma ihåg att du bär ansvaret för att se till att det du gör är lagligt. Förutsätt inte att en bok har blivit allmän egendom i andra länder bara för att vi tror att den har blivit det för läsare i USA. Huruvida en bok skyddas av upphovsrätt skiljer sig åt från land till land, och vi kan inte ge dig några råd om det är tillåtet att använda en viss bok på ett särskilt sätt. Förutsätt inte att en bok går att använda på vilket sätt som helst var som helst i världen bara för att den dyker upp i Google boksökning. Skadeståndet för upphovsrättsbrott kan vara mycket högt.

Om Google boksökning

Googles mål är att ordna världens information och göra den användbar och tillgänglig överallt. Google boksökning hjälper läsare att upptäcka världens böcker och författare och förläggare att nå nya målgrupper. Du kan söka igenom all text i den här boken på webben på följande länk `http://books.google.com/`

RARIES · STANFORD UNIVERSITY LIBRARIES
Y LIBRARIES · STANFORD UNIVERSITY LIBR
S · STANFORD UNIVERSITY LIBRARIES · STA
RD UNIVERSITY LIBRARIES · STANFORD UNIV
NFORD UNIVERSITY LIBRARIES · STANFORD
VERSITY LIBRARIES · STANFORD UNIVERSI
RARIES · STANFORD UNIVERSITY LIBRARIES
Y LIBRARIES · STANFORD UNIVERSITY LIBR
S · STANFORD UNIVERSITY LIBRARIES · STA
RD UNIVERSITY LIBRARIES · STANFORD
NFORD
RARIES · ST

RARIES · STANFORD UNIVERSITY LIBRARIES
TY LIBRARIES · STANFORD UNIVERSITY LIBRA
IES · STANFORD UNIVERSITY LIBRARIES · STA
FORD UNIVERSITY LIBRARIES · STANFORD UNIVE
TANFORD UNIVERSITY LIBRARIES · STANFORD
NIVERSITY LIBRARIES · STANFORD UNIVERSIT

BIOGRAFISKT LEXIKON

ÖFVER

NAMNKUNNIGE SVENSKE MÄN.

SJUNDE BANDET.

NY REVIDERAD UPPLAGA.

STOCKHOLM 1876.
F. & G. BEIJERS FÖRLAG.

V. 7-8

463267

(Första upplagan utkom 1841.)

K.

KAGG, LARS.

Var född på sin fädernegård Kjellstorp i Vestergötland d. 1 Maj 1595. Fadren var *Nils K.*, Kammarjunkare hos K. CARL IX, och ledde sin börd från Underlagmannen i Österlanden *Matthias Kagger* till Rossvik, som lefde 1352. Modren hette *Brita Hård*. Vid 14:de året (1609) infördes den unge K. i Dr. Christinas hof och kom der i förtrolig bekantskap med dåvarande arfprinsen Gustaf Adolph, hvilken han ock medföljde till Småland (1611) i kriget mot Danskarne. Ynglingens trohet och mannamod behagade så prinsen, att han gjorde honom till sin lif- och kammardräng (page) 1611.

Sedan freden med Danskarne var afslutad (i Knäröd i Jan. 1613), följde K. sin unga herre, nu blefven Konung, i kriget mot Ryssarne, hvarunder han vid ett tillfälle blesserade en rysk öfverste och tog honom till fånga. Han fick derför en summa penningar till skänks samt afsändes med ett rekommendationsbref till Holland, för att lära krigskonsten under Prins Moritz af Nassau-Oranien, 1616. Der tjente han i två år som gemen och det tredje som »Gefreiter» (korporal). Men emedan Republiken (redan 1609) ingått stillestånd med Spanien och K. således saknade tillfälle att förvärfva sig krigsbildning, tog han såsom Fänrik tjenst hos förre Churfursten Fredrik af Pfalz, som nyss (1619) blifvit vald till Konung af Böhmen, bevistade i denna egenskap ett fälttåg, men återkom i April 1620 till Stockholm.

K. blef då såsom Fänrik anställd vid Östgötha Inf.-Reg:te och befald att åtfölja Konungen på hans hemliga resa till Tyskland. Under denna angenäma resa fick K. än mera tillfälle att befästa sig i sin herres ynnest, så att denne efter återkomsten gjorde honom först till sin Hofjunkare och sedan inom loppet af året 1621 till Capitaine

Lieut. (i Mars), samt vidare (i Maj) till Capitaine och (i Juni) till Reg:ts-Qvartermästare.

Derefter följde han med sitt reg:te till polska fälttåget, och utmärkte sig vid belägringen af Riga (Aug.—Sept. 1621). Sedan vid regimentet både Öfversten Arv. Hand och Öfv. Lieutenanten samt Majoren oförmodadt dött, blef han tills vidare chef för reg:tet och anbefald att vaka öfver slottet och staden Pernau's säkerhet. Följande året (1622) utnämndes Johan Banér till Öfverste för reg:tet, och K. blef då dess Öfv. Lieutenant samt följde Konungen till Mitau. Men kort derefter ($^{10}/_{8}$ el. $^{7}/_{12}$ 1622) slöts stillestånd, hvarefter K. med reg:tet blef hemförlofvad.

Han fattade nu tycke för *Agneta Ribbing*, dotter af R. R. och Gouverneuren öfver Östergöthland Lindorm Persson R. till Mossebo och blef med henne förlofvad 1624. Men redan 1625 (om våren) fick han befallning att åter med Konungen afgå till Lifland, då han förordnades till General-Adjutant för hela Infanteriet samt att med Öfverste Erik Creutz försvara slottet Birsen mot Polackarne, hvilket lyckligen utfördes, ända till dess, genom Konungens seger vid Wallhoff (Jan. 1626), fästningen blef befriad från den belägrande fienden. Sedermera anförtroddes åt K. ett befäl öfver 8 Companier Westgötha- och Smålands-knektar under Fältherren Jakob De la Gardie. Sedan manskapet blifvit förlagdt i garnison, erhöll K. tillstånd att resa öfver till Sverige till sin unga trolofvade, men när han i Narva skulle stiga om bord, mötte honom Konungens befallning (1626) att som Ståth. öfvertaga befälet öfver Narvä och Ivanogorod, till dess Ståth. eller Gouverneuren Mannerskköld hunnit ankomma. Sedan denne inträffat, skyndade sig K. att afsegla ($^{26}/_{4}$ 1626), men knapt hade han satt sin fot på fosterlandets jord, förrän han erhöll befallning att med sitt reg:te begifva sig till Preussen. Han intog Dirschau (i början af Juli 1626) utan minsta motstånd och manspillan och erhöll commandot öfver detta slott, hvilket han med stor verksamhet och mandom i halftannat(?) år försvarade emot Polackarnes täta anfall.

Om hösten 1627 fick han tillstånd att åtfölja Konungen till Sverige för att ändteligen fullborda sitt länge uppskjutna giftermål, och ankom i Nov. till Stockholm. Men återigen möttes detta förslag af ett nytt och oförmodadt hinder. Polackarne hade utrustat en flotta, med hvilken de ville öfverraska Kalmar och K. beordrades att genom natt och dag begifva sig till denna vigtiga fästnings försvar.

Fiendens plan gick om intet, och först nu, d. 9 Mars
, unnades honom tillfälle att i Mossebo fullborda sitt gif-
mål. Tre dagar efter bröllopet blef han utnämnd till
rste för Östgöta Inf.-reg:te.
Hvilan blef dock icke långvarig. Redan den 9 Nov.
ll han befallning att med reg:tet infinna sig först i
mar och sedan i Pommern. Den 27 befann sig hela reg:tet
ralsund, som detta och följande år (1629) hårdt beläg-
s af fienden. D. 9 Dec. (1629) blef han återkallad till
ige och fick der dröja, tills han i Juni 1630 befalltes
följa Konungen sjelf öfver till Tyskland (der han var
vid intagandet af flera befästade ställen). Året derpå
han Commendanten i Greifswald, som ryckt ut för att
da staden mot Svenskarne, tog honom till fånga, för-
de flyende fienderne, ända in i yttersta porten, den
med sitt manskap besatte, hvarefter staden, fjerde
derefter, måste gifva sig, sedan fältmarskalken Tott
nmit med en större styrka. Till belöning erhöll K.
tort gods.
K. qvarstannade vid Mecklenburgska arméen, men icke
e än tills han hunnit eröfra slottet Mirow; ty han fick
ning att stöta till Konungen. Han intog passet vid
lberg och Zerbst, förenade sig med Konungen vid Wit-
rg, men beordrades att gå tillbaka, att försvara armé-
rygg. (Commendant i Brandenburg, Ratenau och Span-
. Efter Konungens seger vid Leipzig ($^{7}/_{9}$ 1631) vann
åtskilliga fördelar i Brandenburg, som förberedde Magde-
s fall. Erhöll derefter anbud att öfvertaga befälet öfver
esiske arméen, som var förenad med den Sachsiska,
då K. undanbad sig, skickades han med 6,000 man
biträda först Landtgrefven af Hessen mot Pappen-
samt sedermera Hertigen af Lüneburg, hvilka her-
han och gjorde goda handtag. Öfverste K. var Com-
dant öfver (Gouv. öfver staden och stiftet) Magdeburg.
Konungen stupade vid Lützen, och blef derefter befor-
till Öfverste vid Lifgardet och (Gen.-Major samt) ställd
r Hertigens af Lüneburg befäl. Under detta fälttåg
han vid Weser en Kejserlig tropp, dödade 2,000 och
2,500 till fånga, biträdde vid Hamelns belägring, hvar-
han fick ett skott i låret, och ehuru blesserad, deltog
den slagtning, efter hvars vinnande Svenskarne intogo
eln. (Juni—Juli 1633.)
Sedan nordliga Tyskland från fiender alldeles var reu-
skickades *han med tre reg:ten att* förstärka stora ar-

méen, som stod under Hertigen af Weimar i Bajern. Han ankom i Oct. 1633, intog Kehlheim och biträdde Hertig Bernhard vid Regensburgs eröfring s. å., samt erhöll, sedan Hertigen rest bort, befälet öfver hela arméen. Den 1 Juni 1634 belägrade han Donaustauf, blef skjuten i halsen, men intog icke dess mindre slottet. Sedermera försvarade K. Regensburg emot hela Bajersk-Spanska armeen, ehuru denna var 65,000 man stark, samt afslog 7 stormningar; men då krut slutligen började fela och han sjelf erhållit ett skott i bröstet måste han uppgifva staden, hvarefter han fick tillstånd att begifva sig hem till fäderneslandet för att läka de tre blessurer han inom 13 månader erhållit.

Våren derpå ($^{27}/_{4}$ 1635) blef han General-Major af lägret vid krigshären i Preussen och begaf sig dit, för att under Riksmarskens befäl försvara landet mot Polackarne, men sedan stillståndet med dem 1634 (1635 $^{2}/_{9}$ i Stumsdorf) blifvit förnyadt, återreste K. till fäderneslandet, hvarest han 1636 utnämndes till Krigsråd och Led. af Krigs-Collegium, 1641 ($^{18}/_{4}$) till Riksråd och fortf. Krigsråd. K. förordnades (möjligen i slutet af 1643) till General-Lieutenant vid den under fältmarskalken Gustaf Horns befäl ställda armée som 1644 uppträdde i Skåne i kriget mot Danskarna (se vidare Fryxells Ber. VII). Fördref fienden från Hisingen (1644 $^{1}/_{8}$), tog 6 fältstycken och undsatte Götheborg, dref General Sehested (Aug. 1645) öfver den brygga han slagit öfver elfven vid Bohus, och satte sig i besittning af sjelfva bron; hade nyss slagit läger utanför Bohus, färdig att börja belägringen, då freden (i Brömsebro $^{13}/_{8}$ 1645) mellankom.

K. blef 1644 utnämnd till Lagman i Östergöthland, 1648 ($^{29}/_{2}$) Fältmarskalk, 1651 ($^{16}/_{10}$) Friherre och 1653 ($^{2}/_{10}$) Grefve, med Mariestad till Grefskap, hvartill sedermera lades Sölvesborgs län såsom förbättring. Ehuru K. ej stod mindre i nåd hos K. Carl X än hos Dr. Christina och hennes fader, så deltog, i följd af en svår sjukdom, icke Fältmarskalk K. i Polska kriget, om hvilket dock Konungen ofta rådfrågade honom; men år 1658 var han så återställd, att han ej allenast kunde åtaga sig försvarsverket öfver Stockholm, utan äfven mot slutet af följ. år nedresa till Wenersborg i anledning af ett från Norge befaradt anfall. Han inryckte till och med inom norska gränsen, vann några små fördelar, intog med Rikstygmästaren Gustaf Horn tre skansar af Fredrikshall, dem han dock sedan måste lemna, men eröfrade i stället ett blockhus,

[illegible]från han lät kanonerna spela på staden. Mellertid [illegible] fienderne, anförda af danske Generalen Bjelke och General-Lieut. Stake, i antågande till fästningens undsättning, han gick emot dem och angrep dem manligen, men [illegible] i anseende till deras säkra förskansningar ingenting [illegible]rätta. K. återvände då mot Fredrikshall, på hvilken han [illegible] en tapper attaque; men äfven denna blef afslagen; [illegible] ämnade han några dagar derefter försöka en ny stormning, men väderleken blef så svår, att det syntes honom [illegible] att här längre qvarblifva med arméen. Han återvände således med krigshären, hvilket tåg var högst besvärligt, och sjelf kom han icke utan lifsfara öfver Ydeviken.

Ankommen inom riksgränsen försporde han tidningen om Konungens död ($^{13}/_{2}$ 1660), hvarför han först förfogade sig till Götheborg och sedan till Stockholm. Samma år (1660) blef han på Riksdagen i Stockholm förordnad till Riksmarsk ($^{22}/_{10}$) efter Gustaf Horn och tillika till en af den unge Konungens förmyndare. Dessa värdigheter fick han dock icke länge innehafva, emedan han afled d. 19 Nov. 1661. Liket bisattes först i St. Jakobs kyrka, fördes sedan d. 8 Juni 1662 med stor prakt till Riddarholmskyrkan, och blef der begrafvet, samt slutligen fördt till Floda kyrka i Södermanland, i ett eget präktigt grafchor, som han åt sig låtit uppbygga, hvarest ett epitaphium öfver denne förtjente man finnes uppfördt. Som han dog barnlös, utgick denna grefliga ätt med honom sjelf. Enke-Grefvinnan skänkte (1663) det såkallade Kaggska huset vid Munkbron till Pastors boställe i Riddarholms församlingen.

Riksrådet K. tillägges i personalierna, efter hvilka hans lefnadsteckning här är uppgjord, mångfaldiga dygder, och synes äfven hafva varit så rättskaffens som tapper. Han var älskad af arméen och blef hufvudsakligast derför Riksmarsk; (Handl. rör. Skand. hist. IX: 141—2), föröfrigt tämligen olärd, hvilket kan väntas, då han tillbragt sin mesta tid i fält. Hans förtjenster om fäderneslandet hade ock blifvit belönade genom stora rikedomar (Anecd. de Suède), hvilket äfven skönjes af hans titel (se Anrep).

(Källor: Stjernmans Matr. sid. 18. — Gjörvells Sv. Bibl. IV: 254 o. f. — Geselli Lex. Del. II och IV. — Ofvanst. Källor: — Ett Bref från honom till Commissarien Simon Rosenberg, Wenersborg d. 3 Jan. 1660, är tryckt i Handl. rör. Skand. hist. X: 93. — Stiernmans Höfd. Minne. I. — *[Se Tillägg.]*)

KALLING, PETER.

Son af Assessoren i Svea Hofrätt *Peter Kalling*, och *Margaretha Bunge*, Borgmästaren i Stockholm Mårten B:s dotter. Föddes i Stockholm år 1700 (se Tillägg). Blef först Page hos K. Carl XII (1710), sedan Volontär vid Lifgardet 1717. Fänrik derst. 1718 och bevistade beläg-ringen af Fredrikshall s. å. Gick 1734 i Fransk tjenst, der han blef Capitaine [vid Gen. Lincks reg. samt tillika hans Aide de Camp) och bevistade trenne fälttåg. Lieutenant vid Svenska Lifgardet 1737. Stabs-Capitaine 1741. Com-pagni-Chef och Cabinetts-Kammarherre 1743. Öfv. Lieut. vid Uplands Reg:te 1744. Öfverste i arméen och Gen.-Ad-jutant 1747. Chef för Nerikes och Wermlands Reg:te 1748. R. S. O. s. å. Friherre ($^{21}/_{11}$) 1751. C. S. O. 1754. Gen.-Major 1757 och deltog i kriget mot Preussen s. å. Gen.-Lieutenant 1763. Riks-Råd ($^{5}/_{2}$) 1765. R. K. Ryska St. Andreæ [och Alex. Newsky] O. s. å. Nedlade Råds-Embetet d. 17*) Maj 1769. Grefve ($^{15}/_{10}$) 1771. Inkalla-des åter i Rådet d. 12 Maj 1772*), och entledigades d. 22 Aug. s. å. C. S. O. St. K. s. å., sedan Svärds-O. fått 3 grader, och de gamla Commendeurerne blifvit förkla-rade för C. med Stora korset. Afled d. 3 Mars 1795.

Gift ($^{6}/_{7}$) 1749 med *Christina Margaretha Eleonora Posse* (f. $^{13}/_{6}$ 1725, † $^{3}/_{7}$ 1812), dotter af Öfversten för Nerikes och Wermlands Reg:te Grefve Carl Knutsson P. och Grefvinnan Nora Lillienstedt. Sonen *Per Adolf* var Major vid Östgötha Infanteri, och en af dem, som af poli-tiskt missnöje med Gustaf d. III begärde afsked vid kri-gets utbrott 1788.

Kalling tillhörde mösspartiet, och var vid 1772 års Riksdag så mägtig, att han ansågs som Premierminister, och erhöll han äfven befälet i hufvudstaden, då underrät-telsen om revolutionens utbrott i Christianstad ankom. På revolutionsdagen ($^{19}/_{8}$) sprang han med blottad värja omkring å gatorna, ropande: »till vapen, bröder; eljest är er frihet förlorad», men blef snart häktad. Han återfick aldrig Gu-staf III:s nåd, liksom han ej varit tåld af Adolf Fredrik. Denne förbigick honom 1765 vid promotion inom Seraphi-mer-O., hvarför han ifrån Ryssland skaffade sig blåa ban-det. Gustaf III gjorde honom väl till Grefve, men afsägs-nade honom [strax efter] revolutionsdagen ur Rådet, dit han ej mera återkallades, och gaf honom aldrig Seraph. O.

*) Se Tillägg.

i Handl. rör. Skand. hist. XIII: 278 ff. finnes en för-
ning på dem som vid 1756 års Riksdag af Ständernas
mission »dels blifvit dömde, dels endast rörde och hörde»,
t bifogade anmärkningar. Om K., som »af några af de
ttslige blifvit rörd, och sig förklarat samt blifvit befriad»,
er det: »Baron K., mera kvickt pratsam än verksam;
t något nyttjad af gammal vana, var för Rådets magt icke
en och mera mössa än rojalist inombols. Var framfusig.»
S detta Lex. XXI: 197.)

KALM, PEHR.

Föddes i Mars 1716 (se Tillägg) i Ångermanland dit
ns föräldrar flytt under kriget. Fadren, *Gabriel K.*, Com-
minister i Nerpes i Österbotten, hade dött vid nyårstiden
å. Modern hette *Catharina Ross.* Blef Stud. i Åbo 1735.
Hans studier voro hittills rigtade åt det theologiska hållet
av. Professorn sedan Biskopen Brovallius vände snart
ans håg åt Naturalhistorien. Genom Brovallius blef K.
änd af vice Presidenten Baron Sten Carl Bjelke, som upp-
g honom i sitt hus, och på sin bekostnad afsände honom
å resor, 1740 till Tavastland, Savolax och Karelen, samt
741 till Upland och Westmanland. På denna sednare
tfärd inskrefs han som Student i Upsala, och erhöll af
inne råd och anvisningar, dem han begagnade på sin 1742
nställda Vestgötha och Bohuslänska resa, som 1746 utkom.
Man ser här» säger hans loftalare i Vetensk. Akad. »huru
ycket han redan lärt och hvarthän hans uppmärksamhet
rnämligast syftade. Han talar om många ditintills i Ri-
es okände hemma växande örter; han beskrifver deras
ytta både till läkedom och färgning; han samlar deras
on till Acad. Trädgården i Upsala; han urskiljer, hvilka
resturen rata eller söka. Huru ifrar han icke mot vårds-
sa Landtbrukare och skogs-ödare? en säker spådom om
m ömniga frukt hans flit och insigter af ett större utrym-
e skulle skörda.»

På Bjelkes bekostnad besökte han 1743 skärgården på
åda sidor om Stockholm i Roslagen och Södermanland.
Flora Suecica vann genom dessa lärde härfärder mycken
rydnad, och huru granlaga upptäckter K. redan denna tiden
at i stånd att göra, synes af den heder hans uppmun-
ande läromästare honom derför beviste i en kort derpå
pfven Academisk afhandling. (De Peloria, Ups. 1744).»
— Följ. året *följde han sin gynnare* på en resa genom

Ryssland och en del af Ukrain. 1745 undersöktes Södra delen af Westergöthland.

Kalm, ännu Student, invaldes 1745 till Led. af Vetenskaps-Akademien; föreslogs följ. år af Consistorium Acad. i Åbo till Docens i Naturalhistorien och Oeconomien, och utnämdes 1747 till den förste Oeconomie Professor i Åbo. Men dessförinnan hade Baron Bjelke, i samråd med Linné hos Regeringen och Vetenskaps-Akademien föreslagit, det någon Svensk naturforskare måtte till Norra America utsändas för att utvidga bekantskapen med denna verldsdels naturalster och derifrån till fäderneslandet införa nyttiga växter, som i anseende till klimatets likhet förmodades kunna äfven i den Europeiska Norden trifvas. Detta uppdrag åtog sig K., som således, med gemensamt understöd af VetenskapsAkademien, Universiteterna i Åbo och Upsala samt Riksens Ständers Manufacturcontor, om hösten 1747 anträdde öfverfarten från Götheborg till England. Efter uppehåll i Norge och London ankom han ändtligen till Philadelphia d. 15 Sept. 1748. Derifrån gjorde han de tvenne följ. åren vidlyftiga och mödosamma färder ända till Canada, Blåa bergen och Niagara fall*), samt återkom öfver London till Götheborg d. 16 Maj 1751.

Under vistandet i America predikade han flere gånger för svenska församlingen i Racoon, som efter Prosten Sandins död länge saknade ordinarie Prest. Några år efter hemkomsten, 1757, prestvigdes äfven K.; erhöll s. å. Piikis Præbendepastorat och 1763 St. Mariæ. Vid Jubelfesten i Lund 1768 blef han Theol. Doctor, och då Bisk. Mennander 1775 flyttades till Ärkebiskopsembetet, hade K. det förtroende i Åbo Stift, att han erhöll röster närmast de tre föreslagne. Vid Magisterpromotionen 1757 var han Promotor.

Vid Kalms hemkomst hade ej Åbo ännu någon Botanisk trädgård. I sex år måste han derför i sin egen trädgård med stor kostnad vårda de främmande växter han hemfört. Hans förtjenster om sin vetenskap förskaffade honom äfven 1768 kallelse från Kejs. Vetenskaps-Akademien i Petersburg, att vara Botanices Professor med 100

*) K. beskref detta fall i ett bref till den namnkunnige Ben. Franklin, med hvilken han underhöll en flerårig lärd brefvexling. Denna beskrifning upptogs med det bifall i England och America att på ett år 6 upplagor deraf utkommo, och blef öfversatt på både Tyska och Franska. Ett sammandrag häraf är författadt af en *obekant* och införd i Upfostringssälsk. Tidn. 1782, N:o 45, 46.

lön, samt andra hederliga förmåner; men K. afslog det, ehuru han i Åbo hade mindre inkomster. Utom enska Vetenskaps-Akademien, blef han kallad till Le- af Vetenskaps-Societeten i Upsala, Patriot. Sällsk. i holm, Kejs. Ryska Oeconomiska Societeten i Petersburg, Vetensk. och Vitt. Samhället i Götheborg. Han blef en af de första Wasa-Riddare vid K. Gustaf III:s ing 1772, och var den första Svenska Prestman, som t Ordensledamot.

Gift 1750 i Philadelphia med Prostens öfver Svenska amlingarne Mag. Johan Sandins enka *Anna Margaretha* nn, dotter af Commissarien vid arsenalen i Stockholm Sjöman. Med henne hade han en Son *Pehr Gabriel*, blef Major vid Nylands Dragoner.

Hans vidlyftigaste arbete är Nordamericanska Resan, af 3 delar utkommo. Prof. Kreander, Kalms efterträ- erhöll manuscripterne till de följ. delarne i testamente, hindrades af sitt snara frånfälle att utgifva dem. Före branden funnos de förvarade på Åbo bibliothek. Min- märken af hans flit äro dessutom mångfaldiga natural- toriska och ekonomiska, äfven några topographiska upp- ser och afhandlingar, deribland nära 150 disputationer, flesta på svenska, ofta rörande alldeles enskilda ämnen nlig hushållning. — Kalm afled d. 16 Nov. 1779. Ört- tet *Kalmia* är uppkalladt efter honom.

rifter: Väst-Götha och Bohusländska Resa förrättad 1742. thm 1746. — Ber. om naturliga stället, nyttan samt skötseln af några växter ifrån N. America. (Sthm 1751. Anon.) — Resa i N. America. Del. 1—3. Sthm 1753, 56, 61. — 31 rön i Vet. k. Handl. och ett i Patr. Sällsk. Journal. — Presiderat för 36 disputationer.

Källor: Åminn.-Tal 1780, i Vet. Ak. af Joh. Odhelius. — Åbo Acad. Pro-Cancellerer etc. af Tengström. — Rosenhanes Vet. Ak. Hist. — [Lidén, Cat. Disp. III & Suppl. af Marklin s. 51. — Vet. Ak. Led.-fört. — Se Tillägg].)

KALMETER, HENRIK.

Föddes i Falun d. 20 Aug. 1693. Fadern, *Olof K.*, r Lieutenant. Efter slutade Akademiska studier i Up- la ingick han vid 21 års ålder i Bergs-Collegium, der han ade mycken skicklighet. Ett ganska mödosamt arbete, r anbefaltes honom, neml. att ordna register eller sam- ndrag af alla Resolutioner och Privilegier, som angingo de i gång varande och ödelagde bergverk i riket, full- ade han på kort *tid, så att Collegium* fick reda på hvad

Ryssland … tider till 1690. Andre hafva
delen af … PS detta Collegii tillstyrkande
Kalm, … till företagande af en utrikes
skaps-Akade… Den anträddes s. å. på Konun-
i Åbo till … berg till Amsterdam; dit han
utnämdes … många faror. Han höll här-
Men … Från Amsterdam, skyndade han
hos … ens ytterligare befallning, men
någon … vidare ordres, ty Carl XII
sändas … återkommen till Amsterdam
naturali… till Skottland, der han i Edinburg
växte … barnlöse] morbroder Henrik Kum-
kumm… hvilkens död han af arfsprocess
drag… Skottland, men äfven under tiden,
af … England, hvarifrån han 1721 reste
samt… detta Lex. I: 149) och 1723 åter
anträ… anträddes resan genom Tyskland,
uppeh… ers frånvaro, landsteg han i Ystad
Philo… Relationer och grundliga anmärk-
ningar … handelshushållning och manufactu-
Carl … hemskickades flitigt till Collegium,
ver … han till Sverige skicklige Jern- och

… -Collegierne täflade genast om, att
… förtjent man. Han befordrades 1728
… erce-Collegium, men gjorde vid sam-
… bodet för Bergs-Collegii räkning, för
… stenkol och andra mineralier. 1729
… för Commerce-Collegii räkning, för
… skicklige utländska arbetare. Han lyc-
… contracter med en stor hop handtver-
… han skaffade till Lübeck, och deri-
… Bref Assessor i samma Coll. 1734, och
… s. k. Led. af K. Vet. Akad., i hvars
… hvoom är införd. Afled d. 24 Dec.
… med *Anna Sophia Wallberg.*

… Vet. Ak. 1752 af Prof. A. Berch. — Gezelli

…NIUS, ANDERS.

… Söderbärkes Prestgård i Dalarne d. 1 Nov.
… den lärde Prosten Mag. *Olof K.* Modern
… dotter af Biskopen i Westerås Doct. Nils
… först gift med Prosten i Söderbärke Mag.

Prom. Phil. Magister ($^{21}/_{5}$) 1713. Beslöt nu resa till
nkunniga Tyska universiteter, men då han i Skåne hörde,
fverfarten till Tyskland var ganska osäker under dåva-
krigstillstånd, stadnade han någon tid i Lund och
sedan om till sin födelseort. Hans mogna lärdom var
nt, och han fick förslag både till Lectorater och Pastora-
men lyckan gynnade honom ej; var dock 1714 förord-
till vicar. Eloqu. Lector i Westerås. År 1716 kallade
Grefve Gust. Cronhjelm honom till sin Huspredikant,
en kallelse han antog, och prestvigdes i Maj ($^{22}/_{5}$) s. å.,
på han i Sept. blef Pastor vid Dalregementet på kal-
af dess chef Gr. Magn. Jul. de la Gardie och begaf
raz till reg. vid Uddevalla, med hvilket han i början
1717 återvände hem och såsom v. pastor förestod
rbärke pastorat under det nådår modern åtnjöt
prosten Kalsenii död 1716 i Jan.; tjenstgjorde vid
under fälttåget till och i Norge 1718 samt under trupp-
serna i Roslagen 1719; var med reg. till Gefle 1720
antogs af kommenderande gen. Hamilton till stabspred.
till pred. hos H.; utn. s. å. af Dr. Ulrika Eleonora till
Pastor vid Lifdrabantcorpsen samt till E. o. K. Hof-
hvilken förstnämnda tjenst han dock måste frånträda
orpsen 1721 reducerades och andra predikantbefattnin-
indrogs; hugnades dervid likväl af Kon. med fortf. lön
med förordnande att lika som förut ständigt uppvakta
kungl. hofvet; fick 1722 i Juni fullmakt att vara ord.
ofpred.; förordnades 1725 till Præses i Hofkonsist. med
rhofpred:s lön, hvarefter han vid särsk. tillfällen fick
inkomster förökade, sednast då han ville söka pastorat;

stod hos Kon. Fredrik, som förhjelpte honom hast
höga platser inom kyrkan, bidrog dock mähända ha
tergifvenhet för Konungens passioner, och han lärer
samtid ej varit särdeles aktad*).

Af sin parentator, Biskop Herweghr, tecknades
annorlunda. Denne mans namn är en borgen för
smickret fört hans penna. Han berömmer K. i dri
verksamhet som Biskop**), och Ephorus öfver Lärov
samt barmhertighet mot fattige, och fullbordar teck
sålunda: »I tal och svär var han ljuflig, och kunde
tillfället medgaf med behageliga infällen och skämts
berättelser roa både sig och andra. Men när det be
var han ock i sitt tal allvarsam och hans ord hade
tryck med sig. Om gudeliga ting hörde man honö
med vördnad, om verldsliga med mycken ömhet, om
saker med moget omdöme. Vigtiga ting kunde ha
tydliga ord göra begripelige för den enfaldigaste. Nä

*) I Stövers öfversigt af Svenska hist. under frihetstid
p. 174, i anledning af Konungens förhållande till Fröken
med hvilken Konungen af Kalsenius var hemligen vigd (
lägg): "Äfven protestantiska kyrkan har i alla tider h
Casuister, som i samvetslöshet icke eftergifva någon Jesui
detta slags föraktliga Theologer hörde Biskop K., som,
var förundransvärdt på den tiden, vidlyftigt beviste, att m
tet icke var emot Bibeln, utan endast emot kyrkoordninge
ken ej vore någon förbindande lag. Konungen kunde
frikalla hvem han ville, men aldraförst sig sjelf. Endast g
och den fullvigtiga belöning han hade att vänta af Konun
det han gynnade dess amourette, kunde förmå Biskopen
skändligheten, att så vränga den Religions lära, hvars
han var. Folket hämnade sig äfven på honom genom för
hat. Man smädade och personifierade honom i flera flyg
ibland annat i en med dessa Esaiæ ord, 56: 11: "Dessa
äro starka hundar till kroppen, som aldrig blifva mätta,
något förstånd och endast snålas för sig." Hvar och
denna teckning af Biskopen högst träffande, så i fysiskt s
raliskt hänseende." Stöver nämner äfven, att Grefve Ro
Lynar, som en längre tid var Dansk minister i Sverige,
Fredrik ofta på sina jagtpartier åtföljd af Biskop K. o
klockare. Grefven såg båda dessa herrar under en Kon
hetsa en hare, som man fångat lefvande, men som sprung
klockaren. Vi känna ej hvarifrån Stöver hämtat den förra
telsen, och kunna således ej afgöra dess tillförlitlighet. —
rättas ock att K. befallte, att concepterna till hans predi
skulle nedläggas i hans likkista, som ock verkställdes (?
trodde att detta skedde för att dölja, det de voro öfversat
från engelskan.

**) På sina visitationer besökte han äfven Särna, de
Biskop hvarken förut eller efteråt varit, och der ingen vi
var hållen sedan socknen var under danskt välde.

skulle straffas, beto hans ord igenom och rörde sin- där någon skulle öfvertalas till det godt är, var hans föregigt, och vann lätteligen bifall. Sin ära satte han i vad genom ovarsamma löften, men lofvade han, så han det ock heligt.» Beskyllningen för girighet för- väl ock till en god del, då man besinnar att K. un- 30 års tid njöt inkomsterna först af Storkyrkan, och af Westerås Biskopsstol, samt dessutom ägde inga [1]). Herweghr säger: »Han lefde i välstånd och hade liga lyckans häfvor. Men kan någon säga, att de blif- förökte genom andras oförrätt, genom slem vinnings- genom fala tjenster, och mottagna gåfvor? .... Han i det mindre, att han i det större, och när allmän gälde, mätte ega styrka i händerna att utföra sina satser. I rikedomar satte han ingen vidare sällhet, än han gladdes åt ett större tillfälle att göra många ...»

Mot Upsala Akademi viste K. en stor och hedrande fri- ghet då han inrättade en särskild Theologisk Profes- som ännu bär hans namn. Till detta ändamål skänkte Södra Helsobrunn till Akademiens disposition, jämte ett kal af 20,000 d:lr k:mt, af hvars intresse 30 fattige skola erhållas. Till Westerås Gymnasium har han skänkt en men kostbar myntsamling.

Biskop K. afled d. 24 Dec. 1750, och ligger begrafven Westerås Domkyrka, der en vacker minnesvård är öfver upprest. I sitt gifte med *Elisabeth Lemoine* hade han arfvingar. (Hon blef gift $^{20}/_{1}$ 1723 och dog i Juli 73 år gammal.)

Ungdomens skyldighet. Pred. inför k. hofvet 13:de Juli Sthm 1726. — Likpred. öfver Bisk. i Westerås D:r Comeen. Ib. 1729. — Pred. vid Strömsholms kyrkas invig- 1741. — Riksdagspredikan s. å. — Likpred. öfver Dompro- Dr O. A. Tillæus 1744.

Rhyselii Episcoposcopia. — Hof.-Cler. Hist. III. p. 1. — Homil. Bibl. p. 70. — Parentation af D. Herweghr. — Tillägg.])

KAMMECKER, JOACHIM.

Var född i Stockholm 1642. Reste i yngre åren ge- Tyskland, Ungern och Böhmen, och tjente några år i kiska armèen under kriget emot Turkarne (1662 f.).

[1]) Kon. *Fredriks frikostighet bör ej heller* här förgätas.]

Han förhöll sig härunder så väl, att han af Kejs. Leopold adlad, och erhöll ett väl utsiradt vapen. Af dessa båda betygelser emottog han endast vapnet, som han till sin förvarade. Han nedsatte sig sedan i Stockholm, hv han blef Ålderman för Bagareembetet, och utmärkte sig som en förståndig och hederlig man. Vid fem riksd blef han Taleman för Borgarståndet, i anledning hvaraf portrait finnes på Drottningholms Slott ibland minnesv svenska män (se Tillägg). Han inrättade 1725, tillika tre andre förmögne borgare, ett Borgerskapets Enkhu Ladugårdslandet. Afled ($^{5}/_{11}$) 1732.

Gift med *Margaretha Gerdes*, dotter af Pastor Pr rius vid Tyska församl. i Stockholm Doct. Henrik Ge Deras guldbröllop firades ($^{30}/_{1}$) 1721.

(Källor: Gezelii Biogr. Lex. IV. — Rüdling. Det i flor st Stockholm, s. 80; Supplem. s. 200. — [Se Tillägg.])

KAMMECKER, MARTIN.

Föddes i Simtuna Prostgård i Upsala stift, men W manlands län d. 17 Juni 1698. Fadr. var Prosten de des Mag. *Wilhelm K.* Blef Student i Upsala 1709 (1 Phil. Magister 1722. Företog 1724 en utländsk resa g Danmark, Tyskland, Frankrike, England och Holland, hvilken han förde en dagbok, den han i manuscript e lemnade. Blef efter hemkomsten 1729 Philos. Adju Upsala, der han höll politiska föreläsningar och förfa ett vidlyftigt Collegium i 19 Capitel om Sveriges Rikes hvaraf flere härvarande utländska ministrar läto taga skrifter. Theol. Adjunkt och Kyrkoh. i Näs 1731 (ej än 1732, enl. Cornelius). Præses vid Prestmötet i U 1738. Prost öfver Hagunda Contract 1742 [ehuru ej stor i Contractet], Superintendent på Gottland ($^{24}/_{4}$) Tillträdde s. å. Theol. Doctor 1751. Riksdagsman -46, -51. Död i Wisby d. 6 Maj 1757.

Han var en grundlärd man, och en af Sveriges st bokkännare. Alnander erkänner i företalet till sitt T Bibliothek, att han till detta arbete fick första anledni genom sitt tillträde till K:s sköna och rika Biblio Detta bortsåldes sedan på Auction i Upsala 1759.

Gift med *Elisabeth Wallin*, dotter af Biskopen i theborg Doctor Göran Wallin (Kammeckers företrädar Gottland) och hans första hustru Elisabeth Palmroth.

lärstammade från *Brynolphus Haquini*, Pastor i Ör Landsprost öfver hela Dahlsland, förut omnämnd i detta (IV: 49) såsom fader till rimsnidaren *Sveno Dalius* salig Gubben. Utom denne hade Brynolphus flere barn, d hvilka *Erik* antog namnet *Tilaceus* och blef stamfa- för ätten *Tilas*. Den äldste sonen *Arvidus Brynolphi* efter fadern Prost och Pastor i Ör. Hade 11 barn, d hvilka *Jonas* antog namnet *Kiällander*, och blef In- tor öfver Landtmätarne i Wermland. Med sin hustru *Larsdotter von Sacken* hade han 5 söner och 3 dött- Den 3:dje sonen i ordningen, som kallade sig *Gran*, slutligen Öfverste och adlad med namnet *Granfelt* (se ep II: 1). De bägge äldste, och den 4:de sonen kallade *Karlsten**). Af desse var vår *Arvid* äldst. Han föddes Getskogen i Carlskoga socken i Wermland vid en myc- stor sten d. 16 Mars 1647. Han visade från ungdomen ärdeles hog för Medailleurskonsten, och blef derigenom af Myntmästaren Isaak Kock, och fick af Planting, var »Iscrsnider» vid Avesta, lära att föra grafstickeln. lärospån voro stämplar till koppar- och skiljemyntet, slogs vid Avesta, och fick han sedan på Stockholms gravera Guld- och Silfvermynten.

Kock, sedan Kammar-Råd och adlad med namnet Cron- , som märkte Karlstens stora anlag, lemnade honom medel till företagande af en utrikes resa. Han uppe-

förvärfvade sig stort anseende genom sina skådepen
hvarför han ock, ej långt derefter, fick fullmagt at
Kongl. Medailleur. Vid denna tid var en Tysk vid
Antonius Meybusch i Konungens tjenst. K. hade i
en svår medtäflare, men Assessor Abrah. Cronström,
broder, som hade fått privilegium på Medaille-mynt
gynnade K., och bragte det derhän, att K. fick M
arbetet. (K. blef Medailleur vid Myntet $^{28}/_{1}$ 1681.)
ordinarie lönen för myntstämplarne blef nu ganska h
rigt för Meybusch, som slutligen reste missnöjd s
Han var annars ingen oäfven arbetare, om än icke så
lig som K.; dessutom utländing, och förstod sig ej
söka patroner.

Ehuru nu i besittning af den bästa tjenst, ha
yrke kunde erhålla, sträfvade han dock oupphörligt at
ännu fullkomligare, hvarför Holländska Envoyén
som var en god kännare, skaffade honom Varins och
goda mästares medailler, hvilka kunde tjena till före

K:s lön var i början anslagen af Konungens hu
ningar*). 1680 klagar han, att han ej på 8 år utfå
än ett års lön, hvarför Konungen utfärdade befallni
»Kammaren», att K. skulle »prompte blifva fullkomli
tald och tillfredsställd».

Åtskillige utländska hof beställde arbeten af
och sökte hans Konungs tillstånd, att få honom till
någon tid. Också reste han ofta utrikes, och fullgjor
vens åstundan, så länge de ej anmodade honom, at
i deras tjenst. Så väl för denna trohet, som derför
var den förste införding, som idkat denna konst, och
undervisade Svenska ungdomen, upphöjdes han d.
1692 i adligt stånd, med bibehållande af sitt förra
Få medaljer äro i Sverige utkomna från 1673 til
som ej äro af hans hand.

Canzli-Rådet Berch yttrar i biographien öfver K. i
ska samlingarne: »kännare af gravur sakna fuller und
dom hos K. en accurat teckning, hvilken han icke h
fälle att lära i ungdomen. De äro icke heller nöj
hans hårda Peruquer, öfverflödiga och nästan alltid li

*) Gahm, som gerna låter sin ilska mot Gustaf III f
klagar härvid: "Dessa (handpengarne) använde den st
XI:te till nyttiga behof, såsom till Biblars, Psalmböckers o
chesers tryckande, men ej till h . . . rs, comoedianters
gerskors underhållande. Sådant sker i detta förbannade
traliske Gustaf III:s tidehvarf. Sed dabit Deus his quoque

på sina busters; men de kunna hvarken neka honom, att arbete fullkomligen hafva träffat personernas lik- eller nogsamt berömma, huru han, undantagandes i de åren, fört sin grafstickel med ogemen ljuflighet; så att äl det svåraste tyckes vara framkommet utan möda. n i teckningen var honom sjelf icke obekant: hvarför plägade anmoda Keder, som inventerade medaillerna, icke föreslå några svåra figurer till reverser. Och kan säkert, utan att förminska hans öfriga goda egenska- åija, när några väl komponerade bilder finnas på hans ller, att det icke varit han, som gjort ritningen.» En- hans skådepenningar öfver Kongl. personer stiga till otal af 67 stycken. Hela samlingen stiger till inemot Några hafva väl ej AK påtecknade, men hafva af kännare blifvit honom tillägnade.

:s porträtt blef skuret i elfenben af den berömde mannen Cavalier. Sjelf pousserade han sig tvenne i vax, först nästan en face, och sedan i profil, af bilder äfven några exemplar finnas gjutna i metall med dedicationer af Keder på andra sidan*). Efter ett af graverade den namnkunnige Hedlinger en medaille med rostbild å ena sidan med öfverskrift: »Nomen nullo dele- ævus», och å andra: »Nobilis numismatum cælatoris Ar- Karlstenii sueci imaginem immortalitati tradunt Nic. suecus et J. C. Hedlinger Helvetius MDCCXXV.» lift 1674 (i Okt.) med *Magdalena Elisabeth Schenko-* dotter af Öfv.-Lieutenanten Bartholomæus S., af Polsk Med henne, som lärer varit af ovanlig skönhet, ägde döttrar, men ingen son, och slöt sjelf sin adeliga ätt Maj 1718. Ligger begrafven i Solna kyrka.

. efterlemnade en kostbar samling af medaljer och aker, hvilken bortspelades på lotteri d. 24 Maj 1718, d i 400 vinster. En högst sällsynt förteckning härpå ekt, hvarur vi vilja införa början: »Medaille-Cabinettet af en stor myckenhet, såväl Svenske som utländske medaljer af ansenlig wicht och värde, samt giorde af nämste konstnärer i hela Europa. Hvad Konst-Cam- vidkommer, så var sahl. ägaren en fullkomlig curieus re, och derföre allt hvad han samlat, konstigt och ut- som skönjes 1:o af åtskilliga Potentaters och många ke Konungars ansenlige Miniateur Portraiter, hvilka

*) Samtliga 5 variérande medaljer öfver K. uppt. hos Hildebrand 810. Medaljen af Hedlinger är afbildad i dennes af Mechel utg. t. XVIII n:r 2. (Not. 1876.)

alla äro i Silfver väl infattade med skiöna och mästedels ächta Christall glas öfver, samt många amelerade, en del och med fijlegrams arbete zirade, dessutan 2:o af de i hvit vax pousserade Portraiter, såsom ock 3:o af de uti stålspeglar i synnerhet åtskillige rara stycken, 4:o alle handa ädla och andra skiöna stenar, 5:o petrificerade saker Insecter i bernstenar, Coraller, druser, musslor och florentinska stenar, 6:o finnes ock uti denne Konst-Cammare åtskillige Original Schillerier af både Italienske, Franske och andre Målare, uti vackre och mäst förgylte ramar, jemväl ock stora på real papper 2 à 3 al:r långa kopparstycken af berömde Mästare jemte kopparstycke böcker &c». (Se hänvisn. hos Warmholtz 9469 a.)

Bland K:s lärjungar är Medailleuren Carl Gustaf Hartman den mäst kände.

(Källor: Gahms samlingar på Akademiska Bibliotheket i Upsala. Om Konstnärer Vol. I. — [Anrep II: I, 421 äfvensom slägttafla å Riddarh. — Hildebrand m. fl., se ofvan.])

KARSTEN, CHRISTOPHER CHRISTIAN.

Föddes i Ystad ($^{9}/_{9}$) 1756. (Se Tillägg). Redan vid tidiga år röjde han musikaliska anlag, och lät höra sig vid 12 års ålder vid Akademiens jubelfest 1768 i Lunds Domkyrka. Då Drottn. Lovisa Ulrika, på sin resa till Berlin (1771), passerade Ystad, hade man, till firande af Drottningens besök, låtit anställa en concert, på hvilken den unge K. lät höra sig. Drottningen blef så intagen af hans fylliga och välljudande röst, att hon lät kalla honom till sig, gaf sig i samtal med honom, och recommenderade honom hos Grefvinnan Piper, som hon anmodade att lätta utvägarne för den unge sångaren, att kunna bege sig till Stockholm, för att der utveckla sina anlag. Grefvinnan Piper gaf sitt löfte och höll ord. K. gjorde hastiga framsteg, och debuterade (1776) på Theatern i Adonis's roll i operan af samma namn. 1777 skickade Konungen honom till Köpenhamn, der han nära ett år tog undervisning af Italienska sångaren Potenza, som var anställd i Konungens af Danmark tjenst. K. återvände derpå till Stockholm, och uppträdde ($^{26}/_{1}$) 1778 i Bores roll i en prolog (till Naumanns opera Amphion), i stället för en annan som sjuknat. Han ådrog sig en allmän uppmärksamhet, och man insåg af huru mycken nytta han skulle blifva för theatern. Han fick nu öfvertaga Azors roll i Gretrys Zemir och Azor, och uppträdde om hösten såsom

de i Glucks Iphigenie. 1788 gjorde han en resa till
, der han tillbragte flera månader, erhöll tillträde till
Konungens enskilda concerter så väl i Potsdam som Sans
och underviste i sång Kronprinsessan Fredrica af
en, som gaf honom recommendationsbref till Hertigen
ekleuburg, vid hvars hof han uppehöll sig flera dagar.
Gustaf den 3:djes död företog K. under de första
erna, som det icke var tillåtet att spela på operan, en
till London, der han uppehöll sig några månader och
ra sig i de förnämas salonger, bland andra flera gån-
os Hertigen af York, som redan förut gjort K:s be-
kap i Berlin. År 1810 reste han till Paris och vann
t bifall för sin sång. Hvarje gång han återvände till
eslandet, emottogs han med stormande bifall.

ks röst ägde, utom den sköna klangen, den styrka och
et, den egna utvidgningsförmåga, att den omfattade
den högre tenoren, som den djupare basen, hvarige-
det ovanliga inträffade, att samme sångare, som utan
het utförde Achilles' roll i Glucks Iphigenie, äfven
erade Oedips, och excellerade lika mycket i båda. Han
tan tvifvel den störste sångare Sverige haft och troli-
ven en af de förnämsta någon theater egt.

Hans figur och hållning svarade fullkomligt mot de rol-
an utförde, och då han t. ex. såsom Christiern i Gu-
Wasa inträdde i den festligt smyckade salen, frapperade
var och en af det ädla och stolta i hans väsen, och
da man kunde anmärka var, att han röjde för mycken
gslig värdighet för den fege tyrann han skulle före-
). Då han sedermera uppsteg på thronen, och hans
a stämma, oaktadt afståndet, fyllde hela salen och lät
ord tydligt höras, förvånades man likväl ännu mer.
ar hos honom natur, omedveten inspiration, och hans
t, att någon gång affektera en konst, med hvilken han
var rätt förtrolig. Då han en afton sjungit, blef då
de Kapellmästaren Kraus så utom sig af förtjusning,
n ropade: »Man borde resa till Sverige, endast för att
Karstens!» och skyndade upp på theatern att compli-
ra honom. K., som fruktade något tadel, emedan han
j var nöjd med sitt föredrag denna afton, började en

Denna imponerande hållning låg i hela Karstens väsen och
te sig, i mer eller mindre grad, i alla hans roller. En bland
ar Torparens i en operett af samma namn, hvartill Frigel
musiken. Då Karsten, efter representationen, frågade en af
mmare, huru han spelt? svarade denne: "Som en kung!"

ursäkt för sin mindre goda sång, emedan han var sj
Kraus, något öfverraskad af denna ursäkt, svarade nä: »Hä
herr Hofsekreterare, var då sjuk alla dar!» — En ann
gång, då han såsom Pylade i Iphigenie i Tauriden, je
sin vän förd inför Toas, på tillfrågan om ändamålet m
sin resa, svarade: »Det är en hemlighet, som du ej v
får», och dervid utan någon gest, kastade en lugn, men f
aktfull blick på den vilde höfdingen, och en af åskådar
sedermera tackade honom för hans spel, men synnerlig
för denna momang, svarade K., som knappt tog berömm
för allvar: »Men, min Gud, jag gjorde ju ingenting». H
var alltid bäst när han, såsom dessa gånger, gjorde int
När han deremot verkligen ville lysa och derföre anstränj
sig, broderade han sin sång och sina gester på ett s
som ofta skadade båda. Kanske var likväl K. mest be
dransvärd, då han någongång i ett sällskap sjöng en en
visa, hvars både ord och melodi, upphöjda af hans förtj
sande röst, hänförde alla de närvarande och tycktes förn
de gamla sagorna om Orfeus och Amfion. — Vid stora o
rans upphäfvande år 1806 blef K., likasom de öfriga suj
terna, satt på pensionsstat, men då sångscenen efter 18
års statshvälfning återställdes, uppträdde K. ännu då och
i en och annan af sina gamla roller. Sista gången, han
visade sig, var såsom Oedipe vid det gallaspektakel, s
den 6 November 1821 gafs, i anledning af Carl XIII:s
täckta bildstod. Han var då 65 år gammal, men syn
blott föga hafva förlorat i lifligliet eller röst. Sederm
sjöng han vid åtskilliga concerter och gaf ännu om vå
1825 sjelf en sådan, hvarvid han, bland annat, exequer
Atalibas recitativ och aria i Cora och Alonzo, med näst
samma värma, kraft och behag, som 43 år förut. Han
led (7/8) 1827, 70 år gammal. Hans död var ej blott en f
lust för tonkonstens, utan äfven för hans enskildta vänn
hvilka, att dömma efter hans helsa och kroppskrafter, v
tat att ännu länge få behålla honom.

(Källor: Toilett- och Theater-Almanach för 1841. — Thea
Almanach för 1839.)

KEDER, NILS.

Vi ega framför oss: »*Nils Keders* lefverne, af hon
sjelf beskrifvet i Stockholm och Molitoriske huset 17
hvarvid Auctoren så framt han deruti af ålderdomssvag
skulle något sjelfkärligt ha talat, förmodar af hvar och

läsare att blifva ursäktad», både på latin och i svensk ersättning, beggedera skrifna af O. Dalins hand, tillhöriga lambska Bibliotheket på Strö. Vi tro, att läsaren helst kar ett sammandrag deraf.

Stockholm, omhvärfdt med höga klippor, hvilka icke nast från hafvets brusande beskydda hamnens skog af pp, utan ock liksom naturens vallar skydda invånarne fiendens hastiga inlopp, är födsloorten för Nils Keder, der första gången såg dagsljuset d. 20 Mars 1659. fadern *Mich. K.* från Basel i Schweitz var Handelsman dess son Niklas K. Handlande i Stockholm och Borgare-ndets Commissarius i R. St. bank. Modren, ärbara hustru *cretia Peters*, var född i Kejsarefristaden Bremen. Rector pendorff vid tyska skolan undervisade den unge K. tills sändes till Upsala högskola, der han mest studerade å och ålderdomsrön, in- och utländske, skaldekonst och nebild, under Professorerne J. Scheffer, And. Norcopen- (Nordenhielm) och Joh. Columbus. »För att sedan bät- tillskapa sina snillegåfvor», begaf han sig på utländska or och besåg Estland, Ryssland, Danmark, Tyskland, hmen, Italien m. m. Återkommen blef han känd för »för- nhet i gamla saker» och jemte 3 i ålderdomsvitterhet öf- de män, uppdrogs honom att urskilja och hafva omsorg gamla mynt, dessa förträffliga åldrens minningslefvor och ljus, samt dem i tillbörlig ordning och redighet hålla. slottet hade nemligen (i Kongl. Bibliothekets rum) sam- en mängd oordnadt mynt, dels inlöst från Amsterdam, Drottn. Christina det pantsatt, dels inköpt af Jacob lenklous arfvingar. K:s medarbetare voro Grefve Carl rde, Fabiansson, en vitter herre, hvilken dog som K. Carl II:s Kammarherre kort efter slaget vid Narva; Herr J. G. arfvenfelt,

som många folkeslag, dess seder, bruk och vett
och många städer sett,

ermera Öfver-Ceremonimästare, och Hr Elias Brenner, tiquitets-Assessor, berömlig både i penna och pensel. Ko- gen kom ofta jemte en Rådsperson in till de 4 arbetarne uppfriskade sig sjelf genom deras lärda samtal. Se- arbetet var slutadt, fick K. en årlig hedersgåfva af 300 r tills han finge någon allmän beställning. Under för- dareregeringen 1697 blef han ($^1/_6$) Assessor i Antiqu. ch. efter J. Werwing, på Kongl. Rådet, Öfverste Marskal- Grefve J. G. Stenbocks förord. 1711 ($^{10}/_{12}$) begåfvade

K. Carl XII K. med adelskap (diplomet underskrefs i Bender), och under riksdagen 1714 (1719) blef den lärde ädlingen introducerad på Sv. Riddarhuset. »Vapnet är tre gyllne penningar i blått fält och silfver öfverfält. Ofvan en öppen hjelm med virkad krans af guld, silfver och blått, och till hjelmtäcke en fransk lilja, försilfrad. Från hjelmen faller ett bladtäcke eller löfverk, skillde med guld, silfver och blått». 1725 (3/4) erböds åt K. att med sin Assessorsbeställning förena Kongl. Sekr. och Antiquariibeställningen i K. Antiquitets-Archivet, efter Hr J. F. Peringschiölds bortgång; men då hans ålderdom föranledde honom att undanbedja sig denna syssla, gafs den åt Helin.

Bland vänner räknade K. den lärde Chr. v. Staude ypperst. Han egde den nya verldens finaste klokhet jemte de gamlas tro och redlighet. Till honom sålde K. sin egen myntsamling och v. St. testamenterade den sedan till Gymnasium i Stralsund, sin födelseort. v. St. bodde på Rosersberg hos den vise Statsmannen Gr. Benkt Oxenstjerna och brefvexlade flitigt med K. i deras gemensamma älsklingsvetenskap. Näst denne vän skattade han Hr Joach. v. Düben och Jac. Cronstedt, begge af ett särdeles tycke för de ljufva fornsaker, egande den sednare en myntsamling utan like i norden, begge upphöjde i Friherrligt stånd*). Ej heller kunde han bland sina vänner förgäta Erik Benzelius, f. d. Upsala Akademies ljus och styrka, sedan biskop i Götheborg; Krigs-Rådet N. Reuterholm, Lagman Elias Salin, Kammarherrn E. Utterhielm, Arch. M. Riben, en man begåfvad med stora pund, Arch. M. Bromell, en värdig son af K:s kära vän Med. D:r O. Bromelius, som var en vitter samlare af både natur- och konststycken, som föreställde den lekande naturens hvarjehanda gestalter och färgskiften; Cens. Libr. N. Rubens, en lärd och tillförlitlig man, Archivar. El. Palmschiöld, alltid omgifven med böcker, med outsläcklig läslust, Rådm. Mårt. Nyman, en flitig uppspanare af goda stycken i konst och natur; J. Harmeus, K. Secreterare och tolk, R. Antiqu. J. F. Peringschiöld, dess efterträdare J. Helin, med dygd och snille lika begåfvad; Mårt. Törnhielm, Stathållare öfver Drottningholm och Svartsjö, samlare af de synvärdaste natur-, och konststycken på Malmövik, Med. D:r H. Molitor, som knappt gaf sig tid att äta för att hjelpa alla sjuka, Ass. El. Brenner och hans lärda fru Soph. Elisab.

---

*) Cronstedt upphöjdes slutl. i Grefligt stånd, äfvenså Dübens barn.

, hvilken K. fått lära Italienska och Fransyska; As- L. v. Schantz, Chir. Direct. E. Ribe, Keders lä- Medailleuren A. Karlsten; de Engelske handelsmännen Grainger och J. Jarrai; Th. S. Bayer af Regensburg — alla vänner af K:s vettenskap så väl som hans per- Man ser häraf att K. egde förmåga att väcka andras för det han sjelf älskade. Och detta intresse väckte ven inom de högre ständen, deribland R.-Rådet Nils stolpe, Cancelli-Presid. Arv. Horn, R.-R. Gr. Cron- Landsh. Bar. N. Gripenhjelm och Landshöfd. Bar. G. af honom utmärkas. Gripenhjelm (som i C. Patins g till Mynthistorien kallas Grippiel) var en stor och älskare och egare af många gamla både romerska enska mynt, hafvande med K. i gamla myntsaker en ig brefvexling. Rålamb helsas som en stor lärdoms- och befordrare af allt dygdigt och boksynt folk, de K. understundom; egande ett dyrbart och för- kabinett. Bland utländske befordrare var Anton Romersk Riksgrefve af Nostitz och Reineck &c. i Stockholm, Böhmen, Prag och Falkenau visat K. st och erbjudit att skaffa honom ett högt embete, ej skattat Augsb. bekännelsen högre än verldslig

var en from man. Hvar afton förrättade han ett *bättringsoffer*, skärskådande allt hvad han under da- kt, talat och gjort, bedjande Gud om förlåtelse för lofvande bättring. Gick aldrig till rättegång, utan e göra sig skada. »Ett stilla lefverne bland sina böc- tyst umgänge med vettenskaperna, sina bokgudin- gt ifrån allt buller älskar han öfver allt i verlden er i denna stillhet helst t. ex. sin Erasm Roteroda- ans »Christlig stridsmans värja», hans »beredelse till och när han vill förnöja sig, hans »Encomicum Mo- rskapens beröm. Han vill ha många, men utvalde och är om dem ytterst aktsam, uppläsande ofta ra, synnerligen unga studerande, 17:de kap. af Bisk. Jurij Philobiblion. Han blir lätt ond, men söker med åhåga att dämpa och utrota denna oart. Sina sys- han med temmelig flit och granntyckthet efter de oliskas vana. Blandar sig ej i andras saker. I sam- umgänge vänlig, spak, saktmodig. Förnöjer sig i vickt och sinnrikt skämt. Har aldrig varit fattig, ik. Har i 42 år bott i samma hus vid Jerntorget; följd af *svag helsa*. *Uppsynen* är något torr och

allvarsam, men vid goda vänners ankomst något milda Ögonen blå och ytterst skarpa. Näsan hvarken ful el vacker. Hörseln god och förnöjelsen af vacker sång st Afmålades vid 23 års ålder af Joh. Aurelius i kroppsst lek i Narva, der han lärde sin Engelska af Pastor Thirl och Ryska af Hr Poniatowsky, en boksynt man. Aftog mignaturen på 32:dra året af Kammarh. Utterhielm; i brö stycke vid 54 års ålder af L. v. Breda. (Om vaxmodel till med. öfver K., och afgjutningen deraf, se Hildebran I elfenben utarbetades hans bild af J. Chevalier (Cavali 1696, hvilken tog den med sig på resan till Ispahan, i Fabritii följe, derunder C. dog.

K. skref vers på latin, italienska, spanska, fransk tyska och svenska. Åtskilliga tryckta.

»Keder är nu mätt af ålder och trängtar intet annat ter, än en säll, stilla och önskelig afgång». Han dog 17 den 15 (16 eller 17) April (se Tillägg).

I Berchs »Beskrifning öfver Skådepenningar», upptag 8 slagne öfver K., dels af Karlsten och dels af Hedling en grav. i Schweitz. (Flera grav. och gjutna med. uppt. h Hildebrand s. 92, 113—16, 411—12). Porträttet, som fr Lunds Bibliothek 1829 gafs till Lunds Historiska Museu är måladt af Georg Engelh. Schröder. Kort före K:s d utkom en jetton, der en phoenix synes på sitt bål med o skrift: *Vitam mihi mors renovabit.* På en dylik ser man gammal man stående med blicken mot himmelen, bortstötan jorden med sin fot och inskrift: *La Dolcezza del ciel m' invaghisce.* Deraf är ock en stor medaljon gjuten.

Dalin har tillagt en grafskrift på latin och en på sve ska, den förste bäst, ehuru något lekande för att vara epitaphium.

ex Deo, Patriæ, Proximi
Amore — more — ore, re
Carus & clarus . . .

I den svenska heter det:

Här hvilar en gubbe . . .
En tvärvigge . . .
Mot afgrunden trolös, för verlden en gäck,
Mot lyckan en skalk i sitt hjerta.

Skrifter: De Nummis Margarethæ S. D. & N. quondam regi disquisitio aliæque nonnullæ Lucubratiunculæ Novis Litterar Maris Balthici & Septentrionis Lubecæ editis passim inser (1702, se Warmholtz 2715). — De argento Runis, s. litteris G

[illegible] insignito, quod delineatum in Camdeni. Britannia Anglice loquente & ampliata, literato exhibetur orbi, Sententia. Lipsiæ 1708. 4:o. — Runæ in nummis vetustis --- commentatio. Lips. 1708. 4:o. — Nummi aliquot diversi ex argento præstantissimi, inter quos decem Olai Sveci, unus Anundi Carbonarii ac, unus Hasum Ruti, Sveciæ regum, nec non unus Svenonis bifida barba, Daniæ Regis, Heliconiadum Choro dedicati Lips. 1706. 4:o. — Nummorum in Hibernia, antequam hæc insula, sub Henrico II Angliæ Rege Anglici facta sit juris, cusorum indagatio. Accessit catalogus Nummorum Anglo-Saxonicorum & Anglo-Danicorum Musei Kederiani. Lips. 1708. 4:o. — Nummus aureus antiquus atq. serrarus, Othinum, ceu probabile est, ejusque Sacrorum ac Mysteriorum signa et indicia exhibens; e Museo N. Kederi, cum hujusce commentatione editus. Lips. 1722. 4:o. — El. Brenneri Thesaurus Nummorum Sveogothicorum (quem inclytus hic auctor mortalitate interceptus imperfectum reliquit) opera N. Kederi consummatus. — Catalogus Numorum Sveogothicorum, usualium ac memorialium, veterum recentiumque, in Museo Graingeriano, omnes asservatorum, concinnatus a N. K. Londin. 1728. 4:o. (Se Warmholtz 9289). — Bland skrifter, färdige att läggas under pressen, anför han: Carmina, uno comprehensa fasciculo. — N. Kederi Nummi russici, vetustiores & recentiores, aurei, argentei atq. serei. ejusdem annotationibus explanati. — Rarissimi lectissimique, summæ ac reverendæ vetustatis, Nummi quidam ex argento Danici & Norvegici, e Museo Kederiano, cum locupletæ commentatione depromti. Accedit Additamentum catalogi Nummorum Anglo-Saxonicorum atq. Anglo-Danicorum, qui post 1708 lucem creverunt. Item Hibernicorum indiculus. — N. Kederi Anglo-Saxonici & Anglo-Danici ex argento vetusti, notis ac observationibus illustrati. — Omnium Symbolorum ac Emblematum ab N. K. excogitatorum partimq. in Numismatis mnemonicis patriis & externis, partim in ædificiorum publicorum parietibus atq. alibi partim exhibitorum designatio. — Catalogus omnium Numismatum symbolicorum ab Nobiliss. ac Præcellentissimo Artifice Arv. Karlstenio, Sveco, & in Patria & extra eam per L propemodum annos, sculptorum locupletissimus. Auctore N. K. — Vita N. Kederi, se nedanför (och Warmholtz 9471).

Källor: Vita Nicolai Kederi ab ipso, Holmiæ in ædibus Molitorianis, An. 1726 fideliter scripta; in qua si quid fortassis auctor curiosius more senum de semet dixerit, dicti veniam sibi a Lectore humano ac facili concessum iri confidit. Införd i Act. Litt. Svec. 1737. — Gez. Biogr. Lex. 2:o. — v. Stiernmans Adl. Matrikel. — Brenners Thesaur. Num. — [Anrep II: 424 m. fl. enl. Tillägg.)] —N.

KELLGREN, JOHAN HENRIK.

Kellgrens lefnadsöden voro ganska enkla. Han var född i Floby prestgärd i Vestergöthland d. 1 Dec. 1751. Fadern, Kyrkoherden *Jonas K.*, bondeson från Källstorp i Lidby församling, hyste sjelf »mycken kärlek och håg för vetenskaperna, skref både latinsk och svensk vers, egde derjemte sinne för de vackra konsterna, *spelade* flera instru-

menter och saknade icke kännedom af målning och bildh
geri». Modern var en fröken *Aminoff*, hvilken berömi
såsom en stilla, god och gudfruktig prestfru. Den atm
pher af bildning, fromhet och huslig dygd, som rådde in
detta hus, måste verka så mycket mer välgörande på son
som han länge der qvarblef, emedan fadern sjelf ända
dess tionde år lade hand vid hans undervisning. De
lättades betydligt genom gossens ovanliga fattning. Då
sedan intogs vid Skara Gymnasium, blefvo framstegen
stigare, flyttningarne tätare än fadern önskade och nyt
var för ynglingens helsa. Genom läsning af Dalins Ar
och Holbergs Komedier fick hans håg sin första rigtning
satiren och vann derigenom, redan då, både vänner och
undrare. Åt denna läsning offrades nätterna: hans kam
ter ansägo honom för trumpen, egensinnig och förbehålls
ehuru han ibland roade dem med sina satirer. År 17
skickades han till Åbo Akademi, der fadern studerat och
den äldre sonen *Jonas K.* (sedermera Prost i Skatelöf) re
var förut. Här vann han den philosophiska lagerkran
1772, innan han ännu var 21 år.

Under tiden hade K. såsom ledamot i Vitterhetss
skapet Aurora, en finsk utgrening af Utile Dulci, gjort
känd som poet; hans poemer blefvo aftryckte i Åbo tidn
gar (der de anon. finnas i årg. 1773—76), och skal
stycket *Mina Löjen* grundade hans namnkunnighet. Ef
dan hans fader 1771 aflidit i knappa omständigheter, ma
han förvärfva sitt bröd genom conditionerande. År 17
blef han Docens i Vitterheten. En ny bana öppnade
för honom, då han såsom Informator i General-Lieut
(sedermera Fältmarskalken) Mejerfelts hus 1777 ankom
hufvudstaden och han i sällskap med sin vän, Carl Le
gren, d. 29 Oct. 1778 började utgifva Stockholms Post
Vid samma tid ($^5/_{12}$ 1778) vann han ett pris i Vitterhe
Akad. för ett poem (*En ynglings inträde i verlden*),
snart fästades på honom Konungens uppmärksamhet, ege
ligast i anledning af en utaf honom författad Prolog
ett skådespel (se Tillägg), som gafs på Drottningho
i anledning af Thronarfvingens förväntade födelse.
erhöll en pension: hvarken denna eller hans behålln
af tidningen lärer dock varit betydlig, emedan han änn
flere år bibehöll sin informators-befattning. Den trä
sysselsättning, som hans dubbla pligter såsom lärare
tidnings-utgifvare i förening med hans frivilliga offer åt sä
gudinnorna ålade honom, försvagade hans redan förut s

helsa. Några år derefter ($^{15}/_{11}$ 1780) utnämdes han bibliothekarie och slutligen ($^{7}/_{1}$ 1785) till Konungens skreterare. Båda dessa befattningar voro sinecurer, medan pensionen tid efter annan ökades samt afkast- af hans tidning förmodligen tillväxte, kunde han en- önskan lefva ensamt för vitterheten.

Svenska Akademien 1786 inrättades, hörde K. till tton sjelfskrifne Ledamöterne. Någon annan värdig- ertraktade han icke. Hans befattningar såsom skald blicist lemnade honom mer än tillräcklig ära och till- sysselsättning. Hans mer och mer aftynande helsa äfven utomdess laggt band på en längre drifven äre- : sedan hans tvenne sista år varit ett nästan stän- rtsatt lidande, under hvilket han ordnade sina skrif- h med obeveklig stränghet uteslöt många som fordom ällmänhetens beundran, hvaribland tvenne prisbelönte, den länge väntade döden till den lidandes dödssäng rlossade honom d. 20 April 1795.

la det bildade Sverige beklagade med rätta denna som en national-olycka. Sörjande vänner läto öfver pregla en minnespenning, som utdeltes på begraf- gen; utan åtskilnad på höghet eller rang följde de till grafven på S:t Jakobs kyrkogård, i hvars mur ns yttervägg) sedan en minnessten blef insatt; Leo- ch A. G. Silfverstolpe besjöngo hans bortgång; Ser- evigade i en medaillon hans anletsdrag. Regnér i för- med skaldens [half-]systers son Lengblom, då Notarie s-Collegium, utgåfvo (enl. skaldens förordnande) hans ; Nils von Rosenstein skildrade i ett flärdlöst och rifvet, endast alltför kort, företal hans rättigheter till eländets saknad.

elf dömde K. dock ganska blygsamt om sina för- r: Så yttrar han om sig sjelf i ett bref till en vän: var en liten man i vår litterära verld; hans talenter må; han hade kanhända icke hvad man kallar snille, esta skrifter hade liten vidd och vigt. Men han hade nskap, kanske i högre grad än någon af sina medbrö- t var ett nit, en värma för Svenska Vitterhetens för- och heder, som följde honom beständigt genom ett nt lif, och som ännu var hans sista passion i den han skref dessa rader.» I ett annat bref till Leopold han sig sjelf under sin medtäflare*).

*Det är då i himlen sagdt, att T. skall öfverträffa mig i lag och hvad ton som valdes" — skref Kellgren till Leo- 6 Mars 1789.

De samlefvande och den närmast efter den stora dens bortgång följande tiden betraktade honom ick såsom den ypperste bland Sveas sångare, utan ock alla hans alster såsom oöfverträffliga och hans æst domar såsom afgörande för alla tider. Den med 18 oss vaknade kritiken har rättat sig efter hans eger skrift att »beundra med urskillning», och stängt des ord inom behöriga gränser; men jämväl den strängast ning har funnit K. nog stor, för att alltid utgöra et mål för Sveriges kärlek och vördnad, äfven sedan ha vud förlorat den falska gloria hvarmed den blinda f ningen omgifvit det. Den oväldige granskaren måst med att anmärka, att K. egde icke det slags snill inom tankens eller diktens riken öppnar nya rymder, nya malmgångar, banar nya vägar. Deremot egde h ljust omdöme, en fin takt, ett för det ädla och skön sinne, ett fint öra för sångens toner, värma för fost ska vitterheten, samt framförallt ett af ömhet och flödande hjerta, som dock sällan förlorade sig i bli och maktlös vekhet. Kanske skulle han kortast kun tecknas såsom känslans och behagens skald. Ljufhet grundtonen i hans strängaspel, och öfverallt der hans fritt kunde uttala sig, var hans sång säker att finna till beslägtade sinnen. Derjemte förenade han en lekande het, som likväl, då skalden trodde sig strida för högre gar, kunde antaga en Juvenalisk skärpa. I allmänh hans bildningsgåfva mera rörlig än djup, mera omfatta uppfinningsrik. Han förökade svenska lyran med fle strängar, och hvarje ton var ren och skär. Derför s minnets stjernhvalf Kellgrens Lyra stråla evigt oförd

Såsom dramatisk skald står han åter på en unc nad linia. Arten af hans snille tillät honom icke a sätta sig utom sig sjelf, icke att inträngа i främma der eller tänka sig in i främmande charakterer, och än hade kunnat det, fjettrades dessa bemödanden fransyska bojor, som han frivilligt bar. I *Gustaf W* planen, enligt vårt omdöme, äkta poetisk, och had randet svarat deremot, så skulle detta skådespel inta första rummet inom fosterlandets dramatik. Men den hörde, som man vet, icke Kellgren, likaså litet upp garna till de trenne följande, som i utförandet utmä genom språkets förtjenster och versens fullkomlighet*

*) I Lénströms Sv. Poesiens Hist. II s. 649 läses: "Ef stafs utkast skref han de lyriska Dramerna, Operorna *Gusta*

Det återstår att betrakta Kellgren såsom publicist, i vilket ämne vi vilja något närmare inlåta oss, då detsamma aldrig kritiskt blifvit utredt. I denna egenskap hade K. ett oberäkneligt inflytande på sitt lands vittra bildning i alla möjliga rigtningar. Inom några år hade Stockholms Posten förvärfvat sig anseendet af en Areopags ofelbarhet: dess omdömen emottogos af allmänheten såsom orakler, och ett tadel, ett litet der infördt loford afgjorde en författares hela existimation, gaf honom antingen rang i de vittras tolle eller brännmärkte hans namn med litterär vanfrejd. En plats der för ett poem var en ära, hvarefter hvarje vitterhetslekare ifrigt fikte: vederfors honom derjemte den lycka, att hans stycke blef försedt med musik och tryckt i Musikaliskt Tidsfördrif, så ansåg han sin odödlighet gifven: det flög i afskrifter kring hela landet, intog en plats i alla känslofulla mamsellers visböcker och söngs af alla vackra läppar. En liten ny vacker visa vann då vida mer uppmärksamhet än nu för tiden ett stort episkt poem, en tragedi, en god roman eller en riksdagsdiscussion. Fosterländska vitterheten bar då endast sparsamma frukter, men man njöt med större tacksamhet det goda man redan egde och emottog med större deltagande dem, som i glesa mellantider då och då erbödos.

Denna inflytelse, denna enväldiga domsrätt, som Stockholms Posten länge, utan jäf och utan medtäflare, utöfvade på svenska vitterheten, var den, frågar man, välgörande eller olycklig? Vi skola nu försöka besvara denna fråga.

Utan tvifvel var Stockholms Posten, oafsedt från dess tendenser, en tidning, som för första gången i Sverige uppfyllde anspråket på nationens fordran af en underhållande och vitter tidskrift. Det är sannt: Dalins Argus hade inemot ett halft sekel förut gjort samma lycka, ehuru vi nu torde hafva svårt att begripa hvad samtiden fann att beundra i denna torra moral, dessa platta sedemålningar.

Då Kellgren grundade sin tidning, var han informator hos General Mejerfelt. »Den långa och fula Grefve M.» var sjelf obetydlig, men »han arbetade icke blott att vara ansedd för favorit, utan han lopp derefter»*). Deremot

1786, *Gustaf Adolph* och *Ebba Brahe* 1788, *Drottning Christina*, och på eget bevåg (!!) *Aeneas i Carthago*. Det sista är origtigt ty i företalet till sistnämde stycke läses tydligen, "att Konung Gustaf III äfven dertill gifvit planen."

*) Memoirförfattaren Ehrensvärds omdöme (1779), ur otryckta källor.

var hans fru, Grefvinnan *Lovisa*, en af de tre Gratier som K. döpte, en af hofvets prydnader, för hvilken äfv franska Ambassadeuren d'Usson suckade, och för hvars fö ter han lade det skönaste af allt hvad han kunde häm skönast från elegansens hemland. Kellgren erkänner sje att han varit en af hennes dyrkare. Det dagliga umgäng i ett så konungsligt hus och med en sådan dame kunde s ledes ej annat än medföra en mäktig verkan på den un skalden och på hans nya tidning. Det måste förfina d tjugnåttaårige magisterns smak, skärpa hans omdöme f det skickliga, men bidrog kanhända äfven att fjettra ha snille inom conveniensens, hoftonens och ytlighetens kret det måste dessutom gifva sjelfva vitterheten en viss pol tisk rigtning och stämma den i en ton, som var behaglig f skaparen af ett nytt, efter Ludvig XIV modelleradt tid hvarf. Öppet uttrycka sig derom de båda Utg. redan sjelfva prospecten: »I en monarchisk stat, der folket entledigadt från allt bekymmer om sin egen välfärd, der arbetar och *millioner* njuta, är ingenting farligare, än a lemna hopen åt den sysslolöshet, som oafbruten sällh nödvändigt medförer. Menniskan, verksam af naturen, h en sådan fasa för ledsnaden, denna förminskning af de varelse, att hon hellre arbetar på att skada sig sjelf, hon samtycker att göra alldeles intet. Ett *trumpet o okunnigt* folkslag, som fordom sysselsatt sig med politisk tvister, vanvärdat och föraktat snillets läckra och oskyldi nöjen, tyckes i synnerhet tarfva att blifva muntradt o upplyst.» För det närvarande hade »ett fordom i djupas förnedring villervalla och förderf störtadt rike uppnått hö den af ära, ordning och välmåga». Det blef således en den nya tidningens bestämmelser, att skillra Sverige såso genom sin monarch försatt i ett sådant öfvermått af säl het, att just i detta öfvermått kunde ligga en fara, om den roande vitterheten afledde uppmärksamheten från d sällhetsalstrande politiken.

Sätten att väcka denna stämning i nationen voro mån faldige. Först Theaternöjen. Liksom den Förste Gust uppmanade föräldrar att skicka qvicka barn i skolan, uppmanades de nu af den Tredje Gustaf, att anställa de vid theatern. Vidare Hofpoesi. Liksom Sveriges and skalder böjde äfven K. knä för sin Augustus; om ha smicker nu förekommer oss alltför äckligt, så böre vi erin oss, att aldrig någon monarch gjort så mycket att vin de vittres tillgifvenhet, icke blott genom belöningar (

ga rikare furstar hafva gifvit rundligare gåfvor), utan genom, att han sjelf deltog i deras yrke och lät sjelf öna sig af det vittra samfund han instiftat. Snillets sö- voro således ej blott genom tacksamhetens band fästade Gustafs thron, utan sägo äfven i monarchen en med- der i yrket. Sanningen kräfver dock det medgifvande K. aldrig förföll i den vämjeliga öfverdrift som Leopold. Följd af denna grundsats var Stockholms Posten ett maga- för alla rojalismens poetiska utgjutelser, och dess kritik, ars så bister och oblidkelig emot alla andra rimsnidare, önade äfven de mest medelmättiga af poesiens och väl- ghetens produkter i denna anda med ett mildt leende, last de icke rent af gjorde sig löjliga, och de visste ställa några grader öfver en Bagers, en Bjuggs eller Yckens- ga linia.

Vidare arbetade denna tidning för utbredande af Hof- der inom nationen. Man vet att dessa, den tiden, icke de bästa. Man förlät lättsinnigheten och lasten då klädde sig i modets drägt och talade ett förfinadt språk. ifva K. nedlät sig att besjunga den för sina kärleksäfven- beryktade Dubois:

Erato och Kärleksgudar!
Klagen: Dubois lemnat er!
Höljen er med kärleksskrudar;
Gråten: Dubois är ej mer!

Ja, edra tårar billigt falla
På nöjets och behagens graf;
Då hennes lif er trogen dyrkan gaf,
Bör ju dess död på edra trogna suckar kalla.

Vid tanken på att gamla fördomar om dygd kunde la denna sång, utropar han »till en tandlös hop af ar»:

Vestaler! Furier! ack, jag ber:
För allt i verlden stillen er,
Ack, låten ej er dygd så häftigt gäsa,
Och rynken mindre eder näsa!

Låsom oss icke fördöma, endast beklaga tidens son! ta skrefs i ett tidehvarf, då man icke ansåg kärlekens jelbundna utsväfningar för någon synd. Mamsell Dubois e räddat en af sina älskare från gäldstugan och utnämnt annan till sin arfvinge. Det vore — heter det i en på a tillagd not — en orimlighet af karlar att tillräkna man som ett brott, hvad »vi sjelfve ej engång behaga na hos oss till en svaghet, utan snarare till en förtjenst».

Ja, man gick nog långt att påstå, att den orsak till oly
liga äktenskap, vore att söka i flickornas uppfostran
sträng kyskhet, ty med denna dygd inbillade de sig ka
vara utan välgörande, vettighet och sedighet. K.
hade, såsom hans biograph medgifver, i sin ungdom s
tat åt denna förvillelse, hade öfversatt Boufflers okyska
Hjertat, som han dock uteslöt från sina Arbeten — oc
misstaga oss förmodligen icke, om vi förmoda, att den
verdrifna njutningen lika mycket som det trägna arbete
själens ansträngningar påskyndat hans svaga kroppshy
förstörelse, och att han i de vackra raderna

Blekt mitt anlete är; men tadlen konstnären icke,
Att han det gjort så blekt: sådan i lifvet jag var.
Rigtigt bildades så den färg som Cynthia gaf mig,
Blodet torkade bort, kinderna vissnade hän.
Ungdom och helsa och lycka och lugn, allt offrades henn
Hennes jag lefvande var, hennes i döden jag är.
Lifvet flyktade snart — men ack, när ägde jag lifvet?
Nej genom Cynthia blott var ju Propertius till.

icke blott uttrycker Propertii, utan äfven (till någon
sitt eget öde.

Samma förderfliga åsigter yttrade sig också i förak
fromhet och gudsfruktan, för forskning och grundlig
skap, för prester, tänkare och lärde. Stockholms P
var länge en trogen härold för denna, från encyclopedis
och philosophen på Ferney hämtade visdom. Den he
denne senare ej blott såsom en prophet, utan kallade
nom rent af »Gud». — I den skämtsamma *Mortalitetsl
för 1778* uppgifves att 5 karlar dött af skabb och m
physik. 501 karlar och 1 fruntimmer af ledsnad vid
predikningar, 5 karlar af dum nitälskan mot Voltaire
förnuftet, 496 karlar drunknade i Akademiskt gräl o.
Då en skrift om *Christna religionens sanning*, 1778 utgi
af Casp. Wijkman, recenserades, vederlades han på följ
grundliga vis: »är du qvickare och vältaligare än Volt
lärdare och djupare än Bolingbroke? — Hvem är m
mot dessa grymma jättar, som våga bestorma himm
Bäfva, svaga menniska, det är en Gud, som du djerfs
svara.» (De svage menniskor, som *anföllo*, behöfde ej
va?!) — En annan gång anföres K. Fredrik den Endes
öfver Voltaire (skrifvet förr än dessa gudar sett hvara
på nära håll och upptäckt hvarandras ihålighet) och
gionsförsvararne tillspörjas, om de ville förklara sig snillri
än denne (då var. konungens afgud och morbror). Clas

e behandlas styfmoderligt. »Jag trotsar att någon la-
tyrkare kan framvisa någon för menniskoslägtet nyttig
ärlig sanning hos de gamle auctorer, som ej finnes
nyare på ett äfven så bindande och ofta behagligt
erställd och bevisad.»
en vittra Royalismen gick till och med i visst hänse-
längre än den någonsin gått i Frankrike, under den
nde och femtonde Ludvigs tid. Den sträckte sig ända
uppmuntran af finkelsupandet, emedan detta fyllde
ungliga skattkammaren. Dylika artiklar träffas under-
nde af »älskare af godt svenskt bränvin», hvilka intyga,
man skrålat: lefve Konungen! lefve Drottningen! Löf-
at

"Så länge saft finns i vår bål,
Sko-lom vi dricka denna skål"

porterades ända från Harjovalda i Kumo socken i Fin-
Man försäkrade från annat håll:

Om förmågan skulle svara
Emot det vi kalla nit,
Låt en mil till botten vara
Hinna vi nog dit.

Så mycket och så upprigtigt Gustaf III än nitälskade
fosterländska historien, så sträckte sig icke denna yn-
till den allvarsamma häfdaforskningen, som icke kunde
ville bära åreminnets glitterguld och poesiens blommor.
flitige Gjörvell bemöttes med löje och förakt; låt vara
hans osmaklighet och pedanteri inför detta tidehvarfs
kunde undanskymma hans öfriga förtjenster. Men Hal-
erg, den lärdaste bland sin samtid, den djupe historie-
aren, han, som, detta oaktadt, skref en ren, värdig
flärdlös stil, utestängdes från befordringar och från
ska Akademien, afspisades med en ringa pension och
ttes af de vittre med köld och likgiltighet. I hänse-
till honom äro alla försök fåfänga, att rentvätta dem,
innehade makten inom samhället och vitterheten.
Besinnar man allt detta, inser man att Kellgren på en
, var en coryphé för tidsandan inom Sverige, och till-
dess tjenare, och detta sistnämde i en grad, som icke
gifva honom ett rum bland sjelfständiga snillen. Ensi-
studier och yttre förhållanden bidrogo att qvarhålla
m på denna föga upphöjda ståndpunkt. Hans philoso-
ska bildning stod på grundvalen af den Lockeska sinn-

lighetsläran; han betraktade Boileau och Marmontel
den æsthetiska lagstiftningens Moses och propheter
Voltaire var den Apollo, hvars utspråk redan ett half
hade gällt såsom ofelbara i hela det bildade Europa
för hvars utminuterande och användande på inhemsk
hållanden Stockholms Posten gjorde sig till en Pythi
anmärka detta icke för att klandra den odödlige m
utan för att teckna honom såsom tidsgestalt och best
hans plats i svenska odlingens historia. Villigt medgi
att det, för att bryta dessa af fördomen helgade bojor,
hafva erfordrats en helt annan art af snille än K
egde, skulle erfordrats en mera sjelfständig ställning
sedermera af Voltaires kungliga förgudare pensionerad
ratören vid sitt första uppträde innehade. Dertill —
repa vi — skulle också erfordrats ett djupare snil
grundligare forskningar. Vi kunna väl icke noga a
den höjd, hvartill Kellgrens bildning hunnit. Utan
var den hufvudsakligen endast vitter, och höll sig in
gränsor, som den så kallade goda smaken bestämt; d
till vissa af Roms och Englands skalder, hvartill nat
vis kom en mera utvidgad kännedom af franska
heten efter Corneilles tid. Om Homerus och den gr
tragedien hyste han, liksom Voltaire, skefva och vid
liga föreställningar: det hörde väl till jargonen att be
dem, men man ansåg dem i sjelfva verket i jemförels
Virgilius och med Corneille och Racine såsom halfba
Om Shakespeare och Milton talade K. lika oblidt, so
fransyska mästare, om Goethe dömde han, på eget
lika enfaldigt, och vid detta omdöme förblef Sverige
i femton år efter Kellgrens död, sedan likväl Goethe
denna tid från en lysande stjerna växt till en planet
sta storleken. Om denna litterära emancipation, som
sing började, hade man också hos oss ännu ingen
och, om den vitterhet som i Tyskland med Klopstock
blomstrade och vid Kellgrens död redan hunnit till
dande höjd, och utvecklat många af sina skönaste kn
visste man föga mer, ehuru Danmark redan tidigt b
tigade sig dess frukter. En stor tänkare af en med
sing och Winckelmann beslägtad natur egde nationen
men, ehuru stående i thronens grannskap, gjorde vitte
intet försök att införlifva sig med honom: man beg
honom blott som en kometisk, förstörande natur, h
också i sjelfva verket icke passade in för den konst
vitterhet, som man nu höll på att, efter de förment

klädska mönster, tillskapa i Sverige, och hvars ensidighet — ty äfven denne store man kan derifrån icke frikännas — låg åt en rakt motsatt riktning. För hela sin samtid var Ehrensvärd en obekant storhet: hans bana gick meteorlikt glänsande förbi hans samlefvande, och Svenska Akademien hade ingen stol för Sveriges sjelfständigaste snille. Ej honom fanns också intet bemödande att gripa in i samtidens vittra bildning eller komma i beröring med dess tongifvare; och detta jämte hans höga ställning i samhället, skyddade honom från polemik. Annorlunda var förhållandet med Thorild: man känner den bittra strid, som fördes emellan honom och Kellgren, hvars vapen sedermera upptogs af Leopold. Utan tvifvel leddes K. i denna strid, hvaruti han icke var den öfverlägsne, af ren öfvertygelse, af ädelt nit för hvad han ansåg för rätt och sannt, ehuruväl sedermera ömsesidig ensidighet och ömsesidigt misskännande af hvarandras förtjenster förde fejden inom personlighetens område och förledde de kämpande att mot hvarandra bruka förgiftade vapen. Svårligen kunde också mera motsatta naturer, mera skiljaktiga åsigter fientligt sammanträffa, än då K. lyfte kritikens svärd emot Passionernas Sångare. Den senare full af uppbrusning och oerhörda idéer, drifven af ett slags Orphiskt-Bacchantisk enthusiastisk naturdyrkan, mer tillika metaphysisk, abstrakt, ensidig*), kraftfull men öfverspänd, rusade fram för att med ungdomligt öfvermod störta de altaren, för hvilkas öfversteprest i norden Kellgren var erkänd, och en fiende, som han nyss helsat med loford af »behagens skald». Emellan sådana kämpar gafs ingen försoning.

Annars hade det förut icke just hört till arten af Stockholms Postens kritik, att mycket sysselsätta sig med de större snillena, eller med de granskade styckenas idéer och uppfattning, eller att i anledning deraf utveckla egna æsthetiska åsigter. Den hade hittills mestadels vändt sin fruktbärande lans och löjets brinnande pilar mot rimsnidare och i dessas arbeten mest rigtat anfallen mot det formella, det skilda uttryck och rim. Vi anmärka detta; vi klandra det icke. På den punkt som svenska vitterheten ännu befann sig, var det först nödvändigt att rensa platsen, innan man kunde bygga; språket måste först städas, innan det egde

*) Så sjöng han t. ex. i Passionerna:

Ossian, Skaldernas Konung, för hvilken Naturen står hörsam,
Ack, för hvilken Homerus försvinner och Voltaire är intet!
Mången spänner sin flygt, och svindlar, *och hinner* dig icke!

förmåga att uttala det höga och sköna; sjelfsvåld och
bari måste bannlysas, innan sången och talekonsten
vinna behag för bildade öron. Falska bilder, falska
missklang, oädla ord, vårdslösa och språkorigtiga ut
voro dödssynder, för hvilka K. aldrig hyste förbarm
och de förtjenster som han i detta hänseende visade mo
målet dels genom sina granskningar, dels genom egna
ster på vers och prosa, äro odödliga och kunna icke
nog uppskattas. Visserligen skulle dessa bemödanden
vit än mera fruktbärande, om han ej, i sin puritanska
bortrensat alltför mycket, om han tillåtit sig och andra
friheter, om han vidgat skriftspråket genom smakfull
ur hvardagstalet, dialekterna, fornsvenskan och de nä
dade språken, hellre än att sluta det upphöjdare talet
en alltför trång krets och fylla ordbehofvet ur fransy
Men låtom oss icke fordra allt af dem, som göra my
Rosenstein, ehuru hörande till samma skola, har reda
till någon del medgifvit denna ensidighet.

Vid de flesta af dessa anmärkningar hafva vi isy
het haft afseende på Kellgrens äldre period; ty unde
pet af hans femtonåriga bana hade, såsom det synes,
åsigter undergått betydliga förändringar. Hans djupa k
hans varma hjerta, hans sunda omdöme måste göra
emot de grundsatser, dem hans af fördomar omsnärjd
stånd hittills hyllat som de enda rigtiga, och dem har
flexion likväl icke var sjelfständig nog att på en gån
helt och hållet afskudda sig. Sålunda blef hela h
en fortsatt kamp mellan hans bättre Genius och en fö
tidsanda från hvilken han icke hann slita sig lös, — e
borgad strid emellan en förvänd theori och en ädel
instinkt, från hvars djup skiftvis uppblossade flammor
hög poetisk verldsåskådning, hvarvid han framträdde
öfverlägsen den tid, hvars tjenare han var. Redan s
år, som Stockholms Posten grundlades, alstrade bryt
mellan ynglingens idealiska drömmar och lifvets sko
lösa verkligheter sången *En ynglings inträde i verlde*
hade till motto *J'ai vu le monde. Helas! Voltair*
som belönтes af Vitterhets-Akademien [med stora
$^{5}/_{12}$ 1778]. Deruti förekommer bland annat:

Jo, slut dig till, min själ! förhärda dig mitt bröst!
Förqväf din ömhets suck; förqväf naturens röst!
Flyn, känslor, samvet, dygd! J endast gjort min smärta
Ert altar krossadt är. Jag har ej mer ett hjerta.
Gråt, menskлighet — men jag ej öppnar dig min famn.
Lid, uselhet — men jag ej röres af ditt namn.

Jag har för mycket känt, att kunna känslor nära,
För mycken ömhet hyst att icke grymhet lära . . .
Så Atis klagan var . . .
Hvem ser jag? Damon . . .
Men himmel! — Ser jag rätt? Kan ögat så bedraga?
Hvad? I dess kyska famn! — Som af en ljungeld rörd,
Af fasa, harm och blygd förkrossad och förstörd,
Jag flyr, men ack hvarthän?

Det är samma grundkänsla af verldsförakt, som skall ungefär tio år derefter uttalade i *Sigvarth och Hilma*, men med den skillnad att verldsföraktet här är hjeltens, i Inglingens klagan åter svaghetens och den i uttrycket till fullo konstlade öfverdriftens. Han förkastade, såsom vi redan nämt, också sedermera sjelf detta prisstycke.

Flerfaldiga sjelfmotsägelser, bevittnande den stumma strid, hvarom vi nyss talat, möta oss vid genombläddrandet af Kellgrens Skrifter och hans tidning. Huru förträffligt talade ej K., han som funnit Homerus rå, som fördömt Shakespeare och Goethe, vid sitt inträde i Sv. Akademien »till skadan af en uteslutande smak!» Hvarför, heter det, följer man ej naturen? Af dess oräkneliga alster har det ena mer skönhet och fullkomlighet än det andra, men allt är skönt i sitt förhållande, allt fullkomligt i sitt ändamål. Den eger ej granens höjd, icke heller granen rosens behag. Hvilken vägar ni väl fördöma?» Detsamma sade äfven Thorild, ungefär på samma tid, endast i mera kraftfulla ord. — Samma man, som väpnade sig mot originaliteten hos Thorild, gjorde rättvisa åt originaliteten hos Bellman, i det han rättvist beundrade företalet till Fredmans Epistlar, om hvilket man blott glömt att anmärka, att det dock icke inginger i djupet af denna skaldenaturs individualitet, utan kan nära nog passa till Anacreon, Beranger eller hvilken annan skald som helst.

Det hörde till det då gällande æsthetiska systemets öfvertygelse, att franska literaturen gaf den, som ej kände dess författare (om Greklands var aldrig fråga på fullt allvare) full ersättning, men K. lemnar åt den oclassiskt bildade egenkärleken att pröfva om t. ex. blott Tacitus var så fullteligen ersatt. Mellan Tacitus och Cicero afgjorde han en gång domen om företrädet. »Det är nu först i vår tid som verlden börjat begripa Taciti förtjenst. Declamatorer och pedanter, som ej känt annat skrifsätt än Ciceros, hade länt de förre seklerna att anse Tacitus som en skribent af andra ordningen, mörk och affecterad. Tacitus är det sublimaste af alla ålderdomens snillen. Der är ej med honom

lant, omkring hvilken sväfva brabantska spetsar och hva
från ambran doftar. Han känner med grace, förtjusar all
t. o. m. huspigan, tar mot med kallsinnighet berättelsen
patientens död och hans misslyckade cur — tar upp
klocka och gör ett danssprång till en annan sjuksång. *L*
farenheten — — Vi kunna trösta oss med, att då vår dä
vår musik, våra nöjen styras efter nyare uppfinningar, s
ras våra lif och vår egendom af män födde i 13:de se
Theologien: I stället för herdabref, Consistoriibeslut och
lemiska folianter gifva de andlige ut brochurer om poll
handeln, konsterna och sederna.»

Anmärkom vidare. Samma blad, som i prospecten sk
bortvända uppmärksamheten från politiken, håller tolf (
år derefter på fullt allvar ett loftal för det Politiska ka
stöperiet (1788 N:o 264*). Bland annat heter det: »
fruktan för misstag kan man anmärka, att det större
gängesnöje, som ibland Europas mest cultiverade natio
eger rum, räknar sin början från den tiden, då man i s
qväm begynt afhandla politiska ämnen; ja man kan v
påstå, att detta så begabbade mode ej allenast beford
dess större odling, utan ock att detsamma, i anseende
de många dertill erforderliga kunskaper, på visst sätt al
varit måttstocken hvarefter ett folkslags cultur kan bestä
mas. Man påminner sig de tider, då folket i Athen
Rom deltogo uti de allmänna ärender; då deras store m
tal gjorde den största verkan, då de, vid alla tillfällen
på öppna torgen hållne, nödvändigt hos de okunnige bo
alstra nya begrepp. När upphörde detta deltagande ut
allmänna ärender? Med den inbrytande despotismen
barbariet, under hvars jernok Europas folkslag så må
sekler lefvat förtryckt, till dess ändtligen mera ljus i
ståndet och utbredda kunskaper åter gjort oss till poli
Om Engelsmän äro det upplystaste folk på jordklotet,
sjelfve de Franske auctorer Montesquieu, Voltaire, Ray
ja Linguet sjelf erkänna, så bör sådant tillskrifvas det v
samma deltagande uti allmänna angelägenheter, som hos
föder en esprit national, och hvilken, ehuru ofta förd på
vägar, dock icke kan bestå utan en myckenhet af kuns

*) Man torde böra påminna sig, att när detta berömöfver
politiska discussionens införande i det sociala lifvet införd
Stockholmsposten, så egde kungen behof af att inom de ro
stiska ofrälseståndén få den anda allmännare utbredd, som
fanns hos corypheer, till motvigt mot den discussion inom fa
jer tillhörande adelsoppositionen, som han ej kunde stäfja.
var mot slutet af 1788. (Ur 1:a uppl. af denna del s. 360.)

I Portugal och Sicilien läser man ej några avisor, derfro invånarne i dessa länder, till exempel, att Proteerne äro en art menniskofrätare, ja tusende af pöbeln ej att de genom något urvärtes tecken på deras kropf Gud äro liksom bränmärkte till helfvetets eld. Skulle exempel behöfvas, så kan man kasta sina ögon på ten, derest det icke ens infaller de slafviske folken, som fva, att en gång bekymra sig om sitt eget, än mindre främmande lands statssaker: derest hufvudstädernas gare ofta icke veta de vigtigaste händelser, som sig ga i deras despoters palats och ofta vid lifsstraff icke att derom fråga.»

Anmärkom slutligen. Samma Tidning, som äfven hade estämmelse att fästa nationens tycke vid Theaterns nöoch för hvars befordrande dess Hufvudredaktör sjelf så igt medverkat, uttrycker sig sjelf sålunda (1788 N:o i ett Bref till en Spectakelälskare på Landet:

. . . »Du frågar mig om spektaklerne. Jag ser att detta ligger dig alltid om hjertat. Men du adresserar dig om du väntar af mig några upplysningar härom. Du r min fördom mot alla spektakler, utom Operan; också t, det enda jag bevistar.»

»*Jag älskar ej Tragedien.* Konungars väsen är så långt mitt, att jag föga kan taga någon del i deras olyckor. ro Gudar på jorden; om det händer dem något rasande, et varn för deras räkning: jag är menniska, jag. Den afsagt sig all jemnlikhet, har afsagt sig all rätt till idande. Om ändå deras laster hade någon mensklig och kunde sänka dem på ett ögonblick ned till vår Men nej, äfven dessa äro utom naturen: alltid söner mörda mödrar, hustrur som mörda männer, bröder som a systrar! Ett ständigt slagtarhus på theatern! Sådant gar mig för ingen del».

»*Jag älskar ej Comedien;* ty jag vördar sederna. Det icke säga att jag ständigt söker och finner allusioner sära min kyskhet, en dygd som i våra tider flyttat sig från hjertat till örat. Jag har funnit att dessa allusioi hvad piece som helst kunna finnas eller icke finnas, som åskådaren behagar. De, som aldramest skrika emot a slags oanständighet, äro sådane, hvilkas lättfärdiga ining från nästan hvart ord, hvar tournure i språket, allfinner en ledning till samma smutsiga bild. Jag menar en oanständighet, vida vigtigare till följderne, mindre nde till stylen, än till *sjelfva naturen* af comedien, den

att familiarisera oss med lasterne, den att förmörka
ligt hvad som förtjenste vår aktning. Man hatar ej d
ler än; man ler ej än det man förnimer. Makare
barns olydnad mot föräldrar, främlingars uppenbarig
sina husbönder; lögner, stölder, bedrägerier; alla d
ster som kallkasta samhällsförbindningen: hurud
gjorda lär att uppväcka vårt ädelje? Jag säger de
gång: då man skrattar åt sin fiende, är man redan
gen att ingå förlikning; allt ädelje är haftt bifälle.

»*Jag älskar ej opera comique.* Den förenar
lastbara af Comediens moral en orimlighet uti form
jag ej kan förbraga. Jag vill att man skall tala
talar, och sjunga när man sjunger. Denna *Tedeu
Bilagtal* är en salt, som jag ej förstår.

»*Jag älskar dä endast Operan*, detta verk af al
stora förenade händer. Scenens prakt, det förtrollan
orationerne, harmoniens gudomliga välde, dessa el
citativer som tala passionernas allmänna språk, dessa
derliga pantomimer der dansen öfverträffar de gam
detta förnöjer mig i en hel annan verld, allt kastar
en förvillelse, lika ljuflig för mina sinnen som oskyl
mitt hjerta».

»När jag berömmer Operan, lär du finna att
römmer den mindre sådan den alltid är, än som de
borde vara. Du torde, med många andra, finna mi
döme besynnerligt och min smak mycket falsk. D
du som du behagar. Andra må lära huru man bör
jag säger allenast huru jag tänker».

Läsaren torde icke undgå att redan af dessa
som lätt kunna förökas, se, att den äldre Stockholms-
hvilken man hittills blindt beundrat, haft ett både
samt och mesligt inflytande på nationalbildningen,
dess utgifvare sjelf vacklat mellan grundsatser, al
som han den ena gången följde tidsandans fördom
andra sin egen natura högre ledning. De förra ås
hade öfverhanden under hans äldre, de andra under h
sta publicistiska bana. I början hade tvifvelsmålen öf
stemets ofelbarhet yttrat sig i ett visst famlande, i
ska afvikelser och spridda utgjutelser, men slutligen
skaldens bättre genius afskuddat sig dessa materia
grofva fjettrar och vunnit en fullständig seger. Der
trar sig Hammarsköld*): »Under en resa öfver Sund

*) Sv. Vitterh. Hist. sid. 339. — (I detta Lex., Ny följd
meddelar det intyg, att K. aldrig besökt Danmark.)

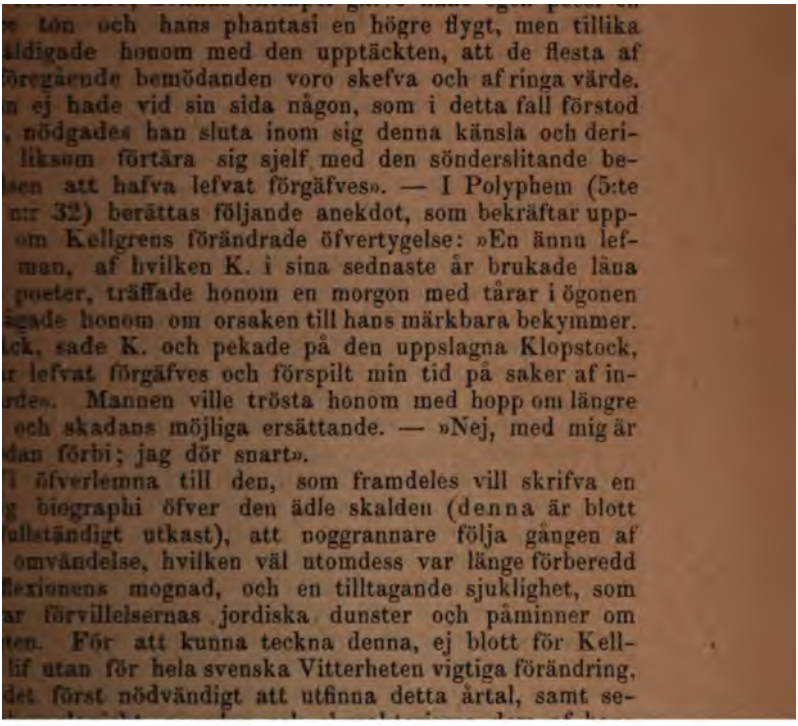

ljufvare och skönare än under de sista åren, då de växande plågorna hemsökte den förtärda kroppen och visade på dess graf, som småningom öppnade sig för den trötte sångarens. Sålunda, medan stofthyddan långsamt aftynade, steg den fria andan ständigt högre och högre och sjöng, under de kroppsliga smärtornas mellanskof, sina eviga svanesånger.

Biographen i den tidning, som han sjelf hade stiftat och hvilken sedan i ett fjerdedels sekel lefde på sitt genom honom förvärfvade anseende, äfven sedan all anda derifrån längesedan utflugit, skildrar sålunda den oförgätlige skalden:

»Hans ansigte tolkade ärligt hvad hans hjerta kände. Dess muskler, hastigt både rörda och spända, förente sig med hans spetsiga blickar, att göra hans utseende qvickt och decisift. Hans allvar viste djuphet och ihärdighet. När ansigtet åter uppklarnade till löje, tyckte man sig se glädjen, satiren, parodien personligen, och vid ämnen, som förtjente en blödig känsla, spridde sig hastigt öfver hans lineamenter en lindrig och rörande melancholi».

»Han hade ej mycken lätthet att tala; men hans ideer voro klara; hans uttryck, i undersökningar med betänksamhet framförda, voro korta, vigtiga, egentliga; hans skämt snabbt, naturligt, träffande, aldrig sökt och skrytsamt, alltid med en glättighet, som hos honom snarare födde än följde uttrycket, och aldrig med den elaka ton, som röjer en oädel triumph öfver den stora lyckan att ej hafva gått miste om en ridicule».

Hans andra biograph, Rosenstein, tecknar sålunda sin vän: »Qvick, eldig, känslofull, lättrörd, häftig, otålig, böjd för nöjet, förenade han likväl med dessa från vissa snillen oskiljaktiga egenskaper andra, som synas motstridiga: stadga, allvare, ihärdighet, manlighet, sinnesstyrka. Ytan var, om detta uttryck får nyttjas, rörlig; bottnen fast. Hans ungdom offrade åt nöjet! Sinnesrörelserna vexlade hans timmar, och öfvergången från den ena till den andra var stundom lätt och hastig; men förnuftet och klokheten styrde hans vandel, hans gerningar och beslut. Dessa sednare voro stundom orygglige; och han gick sällan miste om sina ändamål. Han ombytte ton, ändrade de meningar han orätt kunnat hysa, blygdes icke att erkänna misstag, men uppoffrade för inga bevekelser grundsatser, dem han med sann öfvertygelse fattat. Allt hvad han började, fortsatte han med drift och fullbordade med besked. I sin tillgifvenhet för anhörige vänner och fäderneslandet var han oföränderlig . . . Emot enskilda var han redlig, men lemnade icke lätt sitt förtro-

…ode. Den slughet, ett skarpt förstånd föder och en stadig …arakter gör möjlig i utöfningen, nyttjade han till försvar, …drig att skada. I umgänget med vänner var han glad och …ämtsam, när hans helsa det tillät. Bland obekanta tyst…liten, höflig, utan att alltid vara fördragande och undfallande. …tvister tog han lätt hetta, isynnerhet om ämnet var af vigt. …f allt älskade han högst sanningen, den han sade och skref …ed frimodighet. För det han trodde vara rätt, fruktade …an aldrig att göra sig ovänner. Hans kärlek till Vitterhe…ten gick, som han sjelf sade, ända till passion. En ny ta…lent, ett nytt slag försatte honom i den största glädje och …f den orättvisa hans fiende gjort honom, är det kanske den …törsta, att hafva beskyllt honom för en uteslutande smak. …I en af dess mest bekanta strider» (med Thorild) »var det …aldrig nyheten, aldrig skaldeslaget han angrep, men samman…blandningen, origtigheten, öfverdriften, men framför allt skry…tet och oredan». o. s. v.

Enligt deras beskrifningar, som känt Kellgren, tillägga vi följande obetydliga drag. Hans kroppsbeskaffenhet var fin och späd och ömtålig: då han gick ut, klädde han sig (åtminstone under den sednare tiden) i fem till sex rockar, som dock voro lätta och tunna. Föröfrigt var hans klädsel alltid utmärkt genom en elegans, som också icke fick saknas i hans boning, der han ensam med sånggudinnorna tillbragte sin mesta tid och fann sin största njutning.

Skrifter: Joh. Henr. Kellgrens Samlade Skrifter. Stockh. 1796, 1800, 1811; Örebro 1838 (och 1860). — Stockholms-Posten 1778—95.

(Källor: Nekrolog i Stockh.-Posten 1795 N:o 114. — Kellgrens Lefnad af N. v. Rosenstein, framför hans Saml. Skrift. — Hammarsk. Sv. Vitt. Hist. — Lenström, Sv. Poes. Hist. — Förut anförde källor. — [Upf. Sälsk. Alm. Tidn. m. fl.]) P. & —N.

KELLIN, CARL.

Föddes d. 7 Maj 1683 på Åland i Sunds prestgård; fadren Kyrkoh. *Lars Brynolfsson Kiellinus*, modren *H. C. Alandra*. Stud. i Åbo 1695 och fostrad i sin morbror Eloqu. Professor Chr. Alanders hus. Studerade först medicin; men blef sedan af Bisk. Gezelius införd i theologiens studium. Kom till Stockholm 1705, der Assessor Brenner skaffade honom condition. Vid pesten 1710 dogo alla i det hus, der han var, utom han. Blef prest och erfor vid ordinationen en nästan obeskriflig själens och sinnets bekymmer med mycken darrning, bäfvan och tårar. Blef Huspredikant hos R.-R.

Gref Fabian Wrede, då Possieth (1722) befordrats till Pas
vid Riddarholms församl. Vid denna oförmodade kalle
sprungo tårarne honom i ögonen och han nedföll i sin ka
mare inför Herren sin Gud med en brinnande bön. 17
blef han kallad både till Claras och Marias Comminist
turer, och begge församlingarne skrefvo till Erkebiskop Sp
gel med bön att få honom dertill nämnd. Kellin bad Do
Capitlet bestämma, Dom-Cap. lemnade honom valet. S
Marias församl. först anhållit om honom ansåg han sig bö
emottaga den kallelsen. Han kallades sedan till åtskill
pastorater, Björneborg, Umeå, Enköping, Vermdön, men st
nade qvar som Comminister i S:t Maria. Var 3 gånger g
och dog 1728 vid 45 års ålder.

Kellin var en af de presterligaste prester i sin tid o
väckte hos många ett himmelskt sinne, ett andeligt
Bland hans lärjungar i trons skola var den älskelige sk
den Jac. Frese, i hvars sånger så mycken Heimweh af d
högsta skönhet lefver och sträcker sig till det rätta fäd
neslandet. Frese sjöng vid hans graf:

Hur har du intalt frid och tröst
Uti mitt nederslagna bröst;
Hur ofta med ditt muntra ljud
Liksom med våld mig fört till Gud,

Min längtan med förvissning stilt
Och mig från syndig åtrå skilt . . .
Mig tycktes då du var hos mig
Att jag då var hos Gud med dig . . .

(Källa: Likpredikan af M. P. Aurivillius. Stockholm 1729).
—N.

KEMPE, ANDERS. — JOAN.

1. KEMPE, ANDERS.

Föddes i Vestergöthland 1622. Studerade någon tid
år) i Upsala, och gick derpå i krigstjenst, samt blef Ar
leri-Lieutenant på Frösö skans i Jemtland, der han i 20
ständigt vistades. Han studerade der flitigt Alchemie i sä
skap med sin Öfv.-Lieutenant, Drakenstierna, som var
stor alchemist, och förestod dess laboratorium i 6 år. N
skansen 1664 af Svenskarne raserades, tog K. afsked fr
militärtjensten, oaktadt han erbjöds att blifva Major vid
tilleriet i Stockholm. Han for i stället till Norge o
practiserade som läkare i Trondhiem till 1675, då krig m
lan Danmark och Sverige utbröt. Han erbjöds nu af D

ne en Majorssyssla men afslog detta tillbud, och reste
Hamburg, der han äfven agerade medicus, på samma sätt
i Norge, endast med sjelfgjorda medicamenter. Ibland
märkas Elixir Salutis, Balsamus microcosmi, Oleum
esiæ, Oleum microcosmi, Pillulæ de Kempis, Pulveres
ales och Pillulæ universales eller Laxerpiller m. fl.,
han visste så utropa, att de från aflägsna orter efter-
os. År 1677 fick han Krigs-Collegii anbud, genom en
Riddermark, som derföre enkom reste expres till Ham-
att träda i tjenst vid armeen på Norska gränsen,
mte följde Konungens löfte att straxt blifva Öfverste-
nant, men K. afslog äfven detta anbud, under före-
de af sin ålder, sina blessurer och lust för ett lugnare
Deremot emottog han 1684 Stads-Physikatet i Buxte-
som Gen.-Gouverneuren Horn i Stade skaffade honom,
mte han fick practisera i Dr. Christinas deromkring
de amter. Han vistades dock mest i Hamburg. Under
etta drefs han af en synnerlig hog, att skrifva böcker
ll en del sådane som åstadkommo förargelse. I Jemt-
och Norge skref han, och lät 1664 i Amsterdam
»Krigs-Perspectiv» och »Theologisk Proberugn» (till
Öfvers.), båda på Svenska. De blefvo 1670 i Sverige
lne, och 1671 utkom Konungens bref till Stockholms
trat, att dessa K:s böcker skulle offentligen förbrännas.
mburg utgaf han den »Anatomeerde Graanen», »Die
dische Standarte erhöhet» (tr. 1683, enl. Warmholtz
och »Die Sprachen des Paradieses», (1688 och från
tyska öfvers. af Albrecht Kopman), alla 3 (?) på Ty-
h Svenska, och slutligen »Israels erfreuliche Bothschaft»
på Tyska, och dedicerad till den rika Juden Eman.
ra. Denna bok ansågs så kättersk, att Magistraten i
urg förviste förf. ur staden, då han i Altona emottogs,
an 1688 (1689 enl. Mollerius och Alnander) afled.
gifte är obekant.

Palmschöldska samlingarne finnes en annotation, att
kne från Gefle, Joh. Rahm, som 1671 dömdes af Svea
t att mista lifvet och brännas för ohyggliga utlåtelser
gionen, vid ransakningen bekänt, att han blifvit till sina
elser af K:s skrifter förledd.

er: Probatorium Theologicum el. Theologischer Prober-Ugn
Öfvers. och orig. Amst. 1664. — Perspicillum Bellicum, det ähr
-Perspectiv &c. Ib. 1664. — Harmonia Fidei & Religionis.
ns Harmonij &c. af P. Felgenhawer. Öfvers. Ib. 1671. — Con-
n &c. af Felgenhawer. Öfvers. Tillika med Kempes Troosbe-

kennelse och Bref. Ib. — Den Anatomeerde Graanen. Hamb. 1
På Tyska s. l. 1688. — Israëls erfreuliche Botschafft. s. l. 1
(Se ofvan.)

(Källor: Bergii Tal om Stockholm s. 174—5. Gezelii Lex. U
f. — Centuria anonymorum I: 18 f. — Stjernman, Bibl. S
Goth. I. III mscpt. — [Alnander, Om förbudna böcker. Mo
Cimbria Lit. II: 406.])

2. KEMPE, JOAN.

Den föregåendes son, förtjenar icke mindre än fa
att för sin sällsamma charakter och underliga öden il
kommas. Han ärfde alla dennes alchemistiska hemligh
och blef en lika stor »Medicaster». Var född i Jemtl
1655. Ifrån barndomen måste han stå på fadrens laborator
som dess enda biträde, och arbeta på Chemiska medica
ter och Lapis philosophorum. Skickades på 19:e året a
dren till Christiania för att kräfva penningar, och f
med sig fadrens medicamenter, med hvilka han ock bör
practisera. Som denna födkrok riktade hans cassa, så fö
han några unge köpmän till Holland, och vistades der
ett år; men som han ej härvid fann sin räkning, begaf
sig tillbaka till Trondhiem, och blef under vägen af st
och motvind några månader uppehållen på Hetland.
hans hemkomst var fadren redan rest till Hamburg,
som han ej genast kunde komma till honom, började ba
egen hand laborera och practisera. 1678 gick han
med ett fartyg som ärnade sig till Hamburg, från N
men råkade vid Dünkirchen ut för en kapare, som uppbr
fartyget och plundrade honom på bara kroppen. Han s
väl lös, men hade ej på sig mera än en gammal sönde
ven säck, hvarmed han barfotad måste vandra genom F
dern, öfverallt illa utsatt för Spanska Officerare, som
värfva honom till soldat. Han kom dock till Holland,
förtjente der kläder, så att han s. å. kunde komma till H
burg. Der laborerade han med fadren, till följ. året
då han åter reste till Trondhiem, och vistades der till
då staden afbrann, hvarvid han miste allt, och med
kom undan med lifvet. Han reste derpå åter till fadren
laborerade tillsammans med honom, ehuru hvardera på
hand practiserade. 1684 reste han till Götheborg för
bota Presid. Sperling och Superintend. Broman i Carl
för sten, men lemnade Sverige s. å. Han återkom till G
borg 1685 och dröjde till följ. året då han för till Ham
1687 reste han till Bergen i Norge, der han af Magistr

nbud på Stadsphysikatet, som dock afslogs. För sista
reste han 1688 till Hamburg, begrof fadren och reste
öfver Lybeck till Köpenhamn. Der läste han Chemi
n bror Christian 1 år, och botade några danska herrar
oc. hvarigenom han blef känd på hofvet, och fick anbud
00 Rdrs lön, utom flere förmåner, i fall han ville stadna
Hans längtan till fäderneslandet gjorde dock, att äf-
ietta anbud afslogs, likasom Stadsphysikatet i Malmö,
an 1691 rest och vunnit stort förtroende. Han begaf
ölj. året ånyo till Götheborg och 1693 till Stockholm,
började han straxt practisera, och ehuru hvarjehanda
r mötte honom, fick han dock tillstånd att begagna
mest försökta medicamenter, hvaribland det förnämsta
otemedlet för sten. Han stadnade sedan i Stockholm.
han afled är obekant, men 1707 lefde han ännu.

Hor. Geselli Lex. II. — Bergii Tal om Stockholm s. 175—7.

KEMPENSKÖLD, SAMUEL.

(Dennes biografi är omskrifven och inf. bland Tillägg.)

KENICIUS, PETRUS.

Härstammade från den såsom urgammal ansedda *Bure-*
en. Föddes 1555 i Umeå. Hans fader *Könik Olufsson*
eggeböle var Köpman eller, såsom det då hette, Birke-
Hans moder hette *Anna Olofsdotter.* Fadren lät ho-
studera i tanka att en gång få se honom blifva Ca-
n i sin födelseort. Han blef student 1575 och prest-
s 1578. Hans låga målföre gjorde dock att bönderne
ille antaga honom, utan hvilken omständighet K. må-
å ständigt förblifvit på en så underordnad plats, ehuru
s motgång banade honom vägen till Svenska kyrkans
ta ämbete. Han reste nemligen efter sitt misslyckade
k. utrikes 1582; blef Magister i Wittemberg 1586 och
hemkomsten 1587 Logices Professor vid Collegium
kholmiense, hvilken befattning han i två år innehade.
han sedan vägrade att underskrifva Liturgien, kastades
i fängelse först på Wentholmen och sedan i Stockholm,
led mycket ondt. Han frigafs först 1592 och blef Rec-
vid ofvannämde Collegium. Bevistade Upsala möte
och var en af de tolf Assessorerne, som valdes till
å Præses. S. å. blef han Pænitentiarius och Theol.
essor i Upsala. Biskop i Skara 1595.

[illegible] nåd hos Hertig Carl, i anseende [illegible] Evangeliska läran. Erke-Biskop A[illegible] [illegible] motsvarat de förhoppningar man fäst[illegible] [illegible] Lastad i fängelse. När då Polska Leg[illegible] [illegible] (skref sig Lasky) 1598 ankom med [illegible] [illegible] Konungen, förordnades Biskop Ke[illegible] [illegible]skopens ställe å ständernas vägnar, [illegible] [illegible]ganden. Han svarade ex tempore m[illegible] [illegible], för hvilken han äfven af Laski skö[illegible] [illegible]stade K. Carls kröning 1607, och affä[illegible] [illegible] med flere andre Herrar, hvariblan[illegible] [illegible]skop, Laur. Paul. Gothus i Strengnä[illegible] [illegible] vid fredsunderhandlingarne med Polen [illegible] [illegible] dock med oförrättadt ärende måst[illegible]

[illegible] (2/8) till Erkebiskops-embetet, och pr[illegible] [illegible] Konungens kröning, jemte Biskop Pa[illegible] [illegible] Konungens Hofpredikanter J. Rudbecki[illegible] [illegible] till de förste Theol. Doctorer i Sverig[illegible] [illegible]ärdade programmet till denna promotio[illegible] [illegible] Oxenstierna var Promotor, och d[illegible] [illegible] han hade 1602 blifvit Theol. Licentiat [illegible] [illegible]-Biskop K. bevistade alla riksmöten s[illegible] [illegible] Presteståndets Talman vid alla riksd[illegible] [illegible] 1633.

[illegible] 1603 hafva hos K. Carl anhållit o[illegible] [illegible] krafterna ej tilläto honom att haf[illegible] [illegible] som Biskopsdömet var. På hans til[illegible] [illegible] Gustaf Adolf flera författningar för U[illegible] [illegible] det att dess privilegier förbättrad[illegible] [illegible] hans åtgärd stiftades äfven Dorp[illegible] [illegible] Svenska Bibeln, firandet af en Jube[illegible] [illegible] af Reformationen, och tre årli[illegible] [illegible]judna. Till Upsala Domkyrka skänk[illegible] [illegible] han köpt för 376 Riksd., en d[illegible] [illegible] summa.

[illegible] säger Spegel (Chronicon Episc. p. 163[illegible] [illegible] numeri non sunt sed summa doctri[illegible] [illegible] reperiuntur edita.»

[illegible] d. 3 Febr. 1636, i sitt 81 å[illegible] [illegible] i Upsala Domkyrka. Näst Lau[illegible] [illegible] innehaft Erkebiskopsembetet, näm[illegible] [illegible] sin hustru *Margaretha Hansdott*[illegible] [illegible]etter från Gefle, hade han [illegible]

hvilka sönerne *Johan*, Referendarie i Krigs-Coll., och (König), Borgmästare i Torneå, afledo före fadern. traroa äro bekanta: *Anna*, g. m. Prosten öfver hela nd. Pastorn i Carlstad Mag. Carl Prætorius; *Catha-* m. Erkebiskop Lenæus; *Margaretha*, g. m. Biskop *Sara*, g. m. Mathes. Professorn i Upsala Mag. Olai Nycopensis; *Barbara*, g. m. Prosten i Umeå Niurenius; och *Elisabeth*, g. m. Häradshöfd. Gud-Krook.

Diss. Synodales. Ups. Sthm 1593 och 1611; Ups. och 1626. — Compendium Theologicum M. Hafenrefferi, fatione P. Kenicii. Holm. 1612, 1617, 1627, 1631, 1640, 1729. — Theses syn. de Baptismo. Ups. 1614. — Handbook, at författadt, huruledes Gudztiensten, medh Christelighe ser och kyrckiosedher, vthi våra Swenska församblingar liffva hållin och förhandladt. Förbättradt och förmeradt i holm Anno MDXCIX och åter öffnerseed anno MDCVIII.) Upsala Anno 1614. Nya uppl. Sthm 1637 m. fl. år. — ning om bönedagens rätta firande. Sthm 1619. — Een rfftig förmaning, huruledes alle ständ, vthi wårt k. fäder-d skola i thessa farliga feigde tider, som nu äre förhan-af Guds helga ord, och Skrifftennes exempel, vnderwijsas pwäckias till een sannskyllig bot och bättring, och een lig bön till Gud, at thetta härda straffet, som med våra r wälförtient är, nådeligen måtte antingen förhindrat och gpt, eller förminskat och lindrat warda. Ups. 1621. (Her-till svenska presterskapet). — Tre Jubelpredikningar. 1621. — Likpredikan öfver Gulich Påvelsdotter. Sthm 1622. nderwijsning, om then allmenne bönedag, som skall hållas hela rijket then 22 Dagen vthi Julii månadh i thetta när-de åhr 1625. Ups. 1625.

Rhyzelii Episcoposcopia. — Stiernmans Bibl. Svio-Goth. Serenii Lex. — Likpredikan af Bisk. J. Rudbeckius. — Knös Acad. Upsal. — Werving, Sigismunds och Carl IX:s Hist. Se Tillägg.])

KERNELL, PER ULRIK.

dd d. 9 April 1797 i Linköping. Fadern, *Per K.*, var sist. Notarie i Linköping, flyttades snart såsom Kyrkoh. lestads pastorat. Modern hette *Charlotta Elis. Bu-*De gifte sig på Boxholm i Juni 1796, enl. bröllops-Fadern, en fint bildad man och en vän till Leopold, m, handledde den ende sonens första uppfostran, ända död 1807. Denne intogs derefter i Linköpings skola kom 1815 till Upsala Universitet, der han i skalden m träffade både en nära slägting, en lärare från är och en vän. Ynglingens sällsynt vackra utseende redan vid första anblicken, allas sinnen till hans

fördel: en närmare bekantskap röjde att denna kr
skönhet var ett glest flor kastadt öfver en vacker själ.
liga naturgåfvor gjorde honom snart till en välkomme
i alla sällskapssalar: han egde en utmärkt välljudand
en hänförande declamation och stora mimiska anlag
detta väckte beundran, dels under de Bellmanniska gill
under de societets-skådespel, som några år derefter
des på Östgötha Nationssal, och som efterhand besö
alla musikälskare, till en del af hög rang. I dessa
hufvudpersonen, ehuru vid hans sida stodo ynglinga
utmärkta anlag för musik och mimik. Kanhända
Fredmans lyriskt-dramatiska dikter aldrig blifvit gif
större fullkomlighet: om än Hjortsberg eller Raab
träffade K. i pantomimen, så kunde dock ingen bä
K. uttrycka det fina, ætheriska, djupt melancholisk
utgöra den poetiska sidan af dessa förundransvärda
Dithyrambisk glädje strålade på den unge Bacchante
sigte, men denna yra förädlades af hans rena, oskul
älskliga ansigte och isynnerhet af de himmelsklara
För den, hvilken såsom förf. af denna artikel de
dessa fester, är minnet deraf oförgätligt, och den
gång hade sett K. gifva Bellman, skulle svårligen m
fredsställas af någon annan sångare.

Ehuru dessa gillen mera voro helgade åt Ap
Bacchus, och ehuru K., ibland alla närvarande, ka
minst drack sjelf, började han dock påstå att de
hans helsa. Han klagade öfver lidande i bröstet.
trodde honom: rosorna på hans kinder tycktes ved
hans utsagor: läkarne förklarade äfven att hans brö
var bygdt med anlag för lungsigtighet. Snart utbr
denna sjukdom i en blodspottning. Man tillstyrkte
att uppsöka ett varmare luftstreck. Han måste till
försaka den lagerkrans, som han 1824 hoppades vin

Om sommaren 1822 lemnade K. fäderneslandet
besökte efter hvarandra Portugal, Spanien, Frankrik
lien samt Tyskland, men fann ingenstädes det han s
den förlorade helsan: — men väl fann han på de
der han en längre tid uppehöll sig, ädla och varma,
liga vänner, särdeles i philosophen Schelling, the
Schubert, theologen Engelhardt och skalden Grefve v
ten. För att vederqvickas af deras umgänge, qvardrö
länge i Erlangen. En badkur i Ems endast förvärra
tillstånd. Sjuk återkom han i Nov. till Erlangen, o
der döden, som den 30 Mars 1824 släckte ett af de

och yngste lif. Alla Studerande vid detta Universitet följde den nordiske ynglingen till griftstaden. Grefve Platen sjöng dervid ett dödsqväde; på grafven upprestes ett monument; hans vänner och hans landsmän i Upsala firade på Östgötha Nationssal d. 22 Maj s. å. en enkel och gripande minnesfest, hvarvid den allmänna saknaden tolkades af Atterbom. — Svågern, Lectorn och Prosten Christ. Stenhammar utgaf en vald samling af den efterlemnades under resan hemskickade Bref till sina Vänner, hvilken bok hos allmänheten vann det ovanliga bifall, att den inom få år upplefde fyra upplagor. Läsaren lockas deruti ej blott af den vettgirighet hvars tillfredsställelse man vanligen söker i en resebeskrifning, utan isynnerhet af ett djupare intresse, den religiositet och de ädla känslor, som i dessa blad så värkelt men så rörande afspegla sig.

(Skrifter: Per Ulrik Kernells Anteckningar under en Resa i det Sydliga Europa utur hans bref och efterlemnade Dagbok, utgifne af Chr. Stenhammar. Fjerde Uppl. Linköping, Petre, 1833. [Förra uppl. äro af 1825, -26, -27.)

(Källor: Atterbom. Minnesord öfver P. U. Kernell, talade på Östg. Nat. Sal i Upsala d. 22 Maj 1824. Ups. 1824. — 2:a Uppl. derst. 1825. — Personlig bekantskap. — [Om K:s föräldrar, se Linköpings stifts Herdaminne II: 232.])

KEXÉL, OLOF.

Stamfadren var handelsmannen i Calmar *Nils Käxe*. Hans son *Petrus Kexhelius*, född 1690, var Domkyrko-Adjunct och tillika dels Cantor, dels Collega Scholæ derstädes. Dennes son *Petrus Kexhelius* dog 1768 såsom Pastor i Norra Möckleby på Öland. »Han var till lynnet qvick, men de sednare åren underlig och ofta såsom rubbad till sina sinnen», skrifver Löfgren. Af dennes förra hustru *Sara Svebilius*, föddes *Olof K.* d. 28 Nov. 1748. Uti Löfmans handskrifna Herdaminne heter det om denne, att han »bråddes på fadern, var qvick, men utsväfvande, äfvensom döttrarne». Sedan han genomgått Calmar Schola, blef han Student i Upsala 1761, der han 1765 disputerade pro exercitio (Præs. C. F. Georgii, som trol. äfven var auctor). På disputationen kallas han *Kjexhelius*, och d. 13 Maj 1768, då han blef Auscultant eller E. O. Cancellist i Commerce-Collegium, skrifves hans namn *Kexelius*, men under en Förklaring d. 16 Dec. 1768 skref han sig *Kexél*. Ingenstädes later han sjelf hafva skrifvit sig *Kexell*, ehuru man så tecknat hans namn.

Med en Svensk Sjökapten reste K. 1770 eller 17
hemligen till Portugal, der han lärer blifvit känd af
och med honom begifvit sig till London. För öfrigt är
hans utländska resa föga bekant. »Han har ingenting
om anmärkt, men ihogkom Pitt, Fox, Pombal», säger
anteckning, enligt hvilken han ock under denna tid fun
rade på att öfvergå till katholska läran.

K. hemkom 1773 och blef af dåvarande Directören
Kongl. Theatern *Patr. Alströmer* anställd derstädes så
»Ordonateur». (Se Tillägg). Sedermera kallas han Se
terare vid directionen öfver Spectaklerna (så i 1779
Theateralmanack); 1785 och följande år benämnes han
creterare och Ombudsman. Han blef slutligen andre Se
terare vid directionen öfver Kongl. Nummerlotteriet, då fö
trädaren succederade Bellman såsom Förste Secreter
1795. Samma år, då K. var bjuden till sin vän *Hjortsb*
bröllop, kom han dit något sent, ifrån en annan collat
kände sig illamående och kunde ej njuta af välfägnaden.
blef derefter allvarsamt sjuk. Det onda hindrades sederm
så vida, att han kunde bivista en sammankomst i Par
cole. Vid ett förnyadt sjukdomsanfall förordnade läka
kräkpulver, med tillägg att, om det första ej gjorde verk
borde han efter en timma intaga ett till o. s. v. Sedan
efter föreskrift intagit både det första och det andra
påföljd, tog han på en gång tvenne, hvilket försök kost
honom lifvet d. 5 Mars 1795 (1796, se detta Lex.
följd VI: 148).

Alla, som kännt K., intyga att han var högst angen
i sitt umgänge och en i botten hederlig man. Ceders
skildrar honom sålunda: »K. hade ett lekande snille,
fallet för djupa betraktelser, men en stor lätthet att
stället applicera andras producter som sina egna och der
dels roa dels förundra sina åhörare och läsare. Jag
ofta sett folk förgapa sig öfver hans Impromptuer, hv
jag hört väl 20 gånger förut. Han började först efter sin h
komst utifrån att efterapa Bellman, och vände till slut
nom konst, naturen och minnet, att de vackraste af h
Bacchanaliska sånger flöto ur honom med den mest för
dransvärda lätthet. En mycket vacker röst halp honom
ven i början; den förföll mycket de sednare åren. H
dristighet att sålunda föra till torgs det han visste, h
behagliga sätt att göra det, gjorde att man ej så noga
nade med honom . . . När jag sade honom enskildt: d
eller detta har du tagit der, svarade han: »Ja, har du

ken? den är rar» . . . I de 20 år jag känt honom,
ä aldrig hört omtalas honom hafva någon ovän, ej
har jag någonsin sett honom i något sällskap, hvar-
u ej med allas fägnad och glädje blifvit emottagen.
lädtighet var medfödd: fattigdomens tryckande verkade
t på honom, att jag föga sett honom lustigare än då
780 var insatt på högvakten för gäld. Denna glädd-
gjorde ock, att han i sällskap var mycket behagligare
ifva Bellman, hvilken ofta, innan han af drufvornas
lef uppvärmd, satt ganska tyst och mulen. K. åter,
lika, alltid munter, alltid den förste så väl i de bac-
iske lekarne som i sången, lät aldrig bedja sig.»
tt K. älskade glaset, är tillräckligt bekant; och hade
föreslagit honom att gå in uti nykterhetsförbund,
han säkert ha lemnat samma svar, som Cervantes
udenten från Salamanca, hvilken rådde honom att
starkare mat och mindre ymnigt vin: »Rådet är godt
rständigt, och mången har sagt mig detsamma förut;
let synes dock, som vore jag egentligen född till att

s affairer kommo redan tidigt i en sådan oordning att
rig kunde bringas på redig fot. Att spara, att neka
njutning var ej hans sak. Han älskade en viss pryd-
i klädsel, och var alltid i det yttre sådan, att han
visa sig i det bästa sällskap. Fattigdomen blef der-
ns följeslagare hela lifvet igenom och tidtals var han
ådan belägenhet, att de fleste i hans ställe skulle an-
g lida nöd; men han fördrog allt med ett jemnt och
inne. Att beklaga sig, att ligga sina vänner till last,
förenligt med hans lynne. En embetsman, som var
granne och anade hans knappa omständigheter, sökte
ekantskap för att kunna hjelpa honom. Hans husge-
estad då af ett bord, ett par stolar, ett bläckhorn
bouteille, som nyttjades till ljusstake. När han
sig för att gå ut, fasttrocklade han sjelf de fina och
ärkta manchetterna vid en *söndrig* skjorta; deremot
en enda klädningen han egde, till och med chapeau-
tten, i godt skick.
edan vid 20 års ålder började K. inlåta sig i litterära
och utgaf *Nya Småsaker till nöje och tidsfördrif.*
(detta är misstag ses i Tillägg.) Gjörwell skref här-
»Arbetet är alldeles i smak af de Gamle Småsakerne;
nnes dock en ny artikel kallad: *Stats* och *Lärda*
r, med en qvick och *bitande penna* uppsatte. Sa-

tyren grinar här med hela käften.» (K. Bibl. Tidn. 17 sid. 187.) — Öfversättningen af *Thomas' Äreminne öf Daguesseau* ansågs af Gjörwell såsom »en ibland våre ste». (Tidn. om Lärda Saker I: 89.) — Ännu samma (19/12 1768) började K. utgifvandet af Veckoskriften *Hatt* hvilken för kännedomen både af K:s personlighet och tidens periodiska litteratur icke är utan vigt. Den afsta nade (8/5 1769) vid elfte numret. — Liktidigt härmed (d var på våren 1768, se Tillägg) utgafs *Prästmanna Öde Sverige*, hvilken ansågs förgriplig. K. anklagades såsom f fattare och skref en *Förklaring öfver Actors Ämbets-Me rial*, hvilken, om än icke alldeles fri från advocatur, lik i sitt slag är ett mönster af humanitet. K. dömdes böta 300 daler sm:t. — Ett dylikt öde träffade K. k derpå genom ett *Bref om Mössornas Ursprung och Upp rande*. Kexél dömdes såsom utgifvare åter till 300 da sm:ts böter. Märkvärdig är den skyndsamhet, hvarm detta mål afgjordes, äfvensom den omständigheten, att ny upplaga af den förbudna skriften under samma tryck finnes utgifven. Förmodligen har den tillkommit på d sätt, att endast ett nytt titelblad blifvit tryckt och skrift ånyo framdragits under en sednare tid, då den ansetts mi dre förgriplig. Det har varit omöjligt att komma öfver d första upplagan, som är ytterst sällsynt, så att ingen jä förelse af det typographiska kunnat anställas.

Det är dock tvifvel underkastadt huruvida K. verkli var författare till de tvenne sistnämnde skrifterna. Ceder stedt berättar, att K. »var mycket bekant med boktryckar Momma den yngre, som förde ett utsväfvande lefverne t till slut rymde. För denne hade K. gått i borgen för b tydande penningesummor, hvadan han af sine creditorer ef Mommas affärd hårdeligen eftersattes. Detta, jemte de tvenne skrifter i politiken, *Upplysningen för Svenska f ket**) och *Mössornes ursprung*, gjorde att han måste ry ma ur riket mot slutet af 1770 eller början af 1771. H lärer dock ej varit auctor till någondera af dessa piec fast han af ungdomsoförsigtighet påtog sig dem.»

Efter den utländska resan började K. åter gripa till s litterära sysselsättning och utgaf bland annat de bekan

*) Sannolikt har Cederstedt af misstag förblandat denna skr med *Prästmanna Öde*. Uti *Hatten* ogillas på flera ställen *Upply ningen för Sv. folket* så strängt, att K. ej gerna bör misstänk för delaktighet i densamma, hvartill kommer, att Bokhandla Holmén för denna skrift blifvit tilltalad och dömd.

idsfördrif på Gällstufvan, som utgöra en samling af ldiga stycken. I synnerhet genom några löjliga prest- samt berättelserna om *Baldur den Vise* och *Pater apius* ådrog sig K. Stockholms Stads Consistorii vrede ga beifran, hvarigenom K. fick tillfälle att genom *Förklaringar*, som i sitt slag vida öfverträffa sjelfva *rdrifven*, vinna skämtets vänner på sin sida. — En samling af samma slag är *Mina Tidsfördrif på Hög-* K. synes här mera återhållsam eller måhända mera på roande ämnen. — Mera bekant är *Bacchi Hand-* ek, hvilket likväl genom Bellmans bidrag har sitt sta värde. — Orätt har man tillegnat K. Veckobladet *behagar?* Det utgafs af Bellman*) och är äfven af till största delen författadt. Möjligt är att K. bidra- sl en eller annan artikel. — *Zamaleski*, en historisk lse, innehåller långods från flera håll, men kan ej nnas en viss originalitet. K:s skizzer och skrifter af dt innehåll ega en egen märkvärdighet såsom innehål- de första försöken till Svenska noveller. (Atterbom ker att likartade försök kunna uppvisas redan bland skrifter.) — K. utgaf äfven Theater-almanachor 1779 (se skriftförf.). De innehålla utom Calendern och rns stat, Förteckningar på Dramatiska arbeten, som atern blifvit uppförda, små biographier och strödda ättelser om theaterförfattare och skådespelare, theater- ter m. m. De äro i sitt slag väl redigerade.

Dramatiska skrifter äro tillräckligt bekanta och kun- förbigås. Såsom dramaticus var K. en af våra lyck- författare. »Om man icke», skrifver Sondén, »kan inna honom originalitet i egentlig mening, emedan han n lånade af Fransyska eller Engelska arbeten, så har ock den förtjensten att aldrig hafva trälaktigt släpat i sina föregångares fotspår; tvärtom har han ej blott rås, utan äfven till seder, tidsomständigheter och skåde- sökt att göra de främmande skådespelen till Svenska. lstonen är ledig, alltid naturlig, aldrig hvarken öfver- eller pöbelaktig. Flera bland dessa af honom utar- stycken, i synnerhet *Michel Wingler* och *Capten* öfverträffa vida sjelfva originalerna.» Att *Sterbhus-varen Mulpus* (äfven imit.), som origtigt blifvit till- Hallman, verkligen är af K., är numera upphöjdt öf- tvifvel (Jfr Hallmans biographi i detta lexikon).

*) Jfr Valda Skrifter af *Bellman* I: 12.

Cosmographiæ compendiosa descriptio etc., Aboæ 1666. Universa mathesis, på svenska, handskrift.

(Källor: Tengström, Åbo Acad. Pro-Cancellerer &c. sid. 116. — Stiernmans Bibl. Svio Goth. — Lidén, Cat. Disp. I: 286, III: 108, V: 4. — Ups. Bibl. Cat. [Marklin, Cat. Disp. Suppl. s. 34. — Björnstjerna, Calendarier. — Hammarsköld, Fört. på Schole- och Underv.-böcker. — Elmgren, Öfversigt af Finlands Litt. H.-fors 1861, s. 52. — Lagus, Åbo Hofrätts Hist. — Strandberg, Åbo Stifts Herdaminne I: 72.])

KJELLBERG, JONAS.

Grosshandlaren, sedermera Säteriegaren *Jonas Kjellberg* är en bland de personer, hvilka utan embete, utan lärdom och utan utmärkande lefnadsöden dock framträda så kära för sina samtida, att deras minne sent försvinner*).

Han föddes den $\frac{11}{22}$ Oct. 1752 och dog på Säteriet Storeberg i Vestergöthland d. 14 Apr. 1832. Under de 80 åren såddes af hans hand många frön till det goda, som ej alla fallit på vägen, på stenören eller bland törnen. Hans religiösa verksamhet började vid hans 16:de år.

I vår kyrkas häfder måste han få ett rum, då man börjar att på den inre utvecklingen af christligt lif fästa lika uppmärksamhet som på de yttre företeelserna. Ty han ingrep mycket i denna utveckling.

Att *Församlingen* lika väl, som *Kyrkan* fordrar deras uppmärksamhet, hvilka teckna ett religiöst *folks häfder*, låter ej betvifla sig. Reformationen var *Församlingens* verk och detta verk framträdde såsom opposition mot *Kyrkan*. Då reformationen sjelf blifvit kyrka, var denna frestad till samma förutförsteluing, som den katolska, och i behof af samma motvigt från församlingens sida, som hon. De medlemmar af församlingen, som trognare församlingens egen idé och bekännelse, än hennes egne, löntagande tjenare, äfven utom den lärda kretsen förfäktat hennes fri- och rättigheter, derigenom gifvit spänstighet åt hennes lifs-yttringar, förtjena minnets både ära och tacksamhet, ehuru man mest plägar bemärka dem, hvilka som sekter ställt sig på samma gång både utom och mot kyrkan, således ej längre burit oppositionens nationella, utan myteriets eller den förklarade fiendens onationliga färger. Då ett biographiskt lexicon öfver namnkunnige Svenske män bör åt minnet bevara *all*

*) I detta Lex. ny följd VI: 148 f. meddelas en ny art. om K. Han nämnes 1814 i bref af Palmblad såsom understödsgifvare till Sv. Litt. Tidning. (Not. 1876.)

mmarsköld: Sv. Vitterhoten. — Olof Kexels Skrifter. Samlade P. A. Sondén. — [Se Tillägg.])

—A—Ö—

KEXLERUS, SIMON.

ddes i Kexle by af Edsbergs socken i Nerike d. 29 1602. Fadern *Sven* var bonde. Sonen började sent dera, Sedan han blifvit Phil. Magister i Upsala 1632 utg. en Almanach för följ. år, med ett företal ställdt afsked], anträdde han en utrikes resa till Tyskland Holland. Efter återkomsten 1634 arbetade han ett år Lärare i Mathematiken vid Strengnäs Gymnasium, från han 1636 befordrades till Adjunct vid Philos. Fa- en i Upsala. Mathem. Professor vid det nya Univer- i Åbo 1640. Promotor vid Phil. Magisterpromotio- 1643 och 1661. Præsiderade vid Prestmötet i Åbo och erhöll Piikis Præbende-pastorat 1651. Riksdags- 1664. Afled d. 22 Mars 1669.

ift 1641 med *Ingeborg Elis. Gerslinius*, dotter af As- en i Åbo Hofrätt *Anders G.* Hade med henne flere och af hvilka sonen *Anders* blef Pastor i Hefva i In- nland.

K. förvärfvade sig i afseende å den allmänna bildnin- utmärkt förtjenst, i det han af Universitetets Cancel- refve Brahe uppmanad och af detta deltagande lifvad, tade samt utgaf läroböcker i sin vetenskap: en Arith- och Geometri tillsammans, ett vidlyftigt verk, och en dling om Tidräkningen eller så kallad Computus, begge putationer, allt på Latin, hvarjemte nämnes en Kos- phi och Gnomonik såsom sammanhöriga. Bland hans tationer förekomma för öfrigt jemväl afhandlingar i logi, som öfverallt på denna tid i mathematiska stu- ngick, och en afhandling om Cirkelns quadratur, samt eridssystemet, emot Copernicus. Kexleri litterära för- var af hans samtida erkänd. Han hade, såsom Biskop rus bevittnat, »värfvat sig ett berömmeligit nampn uti rofession». (Tengström.)

ter: Almanach till Örebro Horizont för år 1633. — Diss. ntectonica generalis. Ups. 1637. — Diss. Synod. de Deo et ntate. Aboæ 1651 enl. Ups. Bibl. Cat., 1648 enl. Stiernman vara 1649 enl. Lidén.) — Almanach för 1650. Åbo 1649. — 25 ett. Mathematicæ & Physicæ. Ab. 1643—63. Af dessa äro ånyo utg. Arithmetica triplex. Aboæ (1658); Arithmetica aris contracta cum Logistica, Aboæ (1666); Tractatus brevis empore, quem vulgo computum nominant etc., Aboæ (1661 1667). Dessutom: *Gnonomicæ compendium*, Aboæ 1664;

Cosmographiæ compendiosa descriptio etc., Aboæ 1666.
vesra mathesis, på svenska, handskrift.

(Källor: Tengström, Åbo Acad. Pro-Cancellerer &c. sid. 11
Stiernmans Bibl. Svio Goth. — Lidén, Cat. Disp. I: 286, III:
V: 4. — Ups. Bibl. Cat. [Marklin, Cat. Disp. Suppl.
— Björnstjerna, Calendarier. — Hammarsköld, Fört. på Sc
och Underv.-böcker. — Elmgren, Öfversigt af Finlands
H.-fors 1861, s. 52. — Lagus, Åbo Hofrätts Hist. — Str
berg, Åbo Stifts Herdaminne I: 72.])

KJELLBERG, JONAS.

Grosshandlaren, sedermera Säteriegaren *Jonas Kjellb*
är en bland de personer, hvilka utan embete, utan lär
och utan utmärkande lefnadsöden dock framträda så k
för sina samtida, att deras minne sent försvinner*).

Han föddes den $\frac{11}{22}$ Oct. 1752 och dog på Säteriet
reberg i Vestergöthland d. 14 Apr. 1832. Under de
åren såddes af hans hand många frön till det goda, so
alla fallit på vägen, på stenören eller bland törnen. H
religiösa verksamhet började vid hans 16:de år.

I vår kyrkas häfder måste han få ett rum, då man
jar att på den inre utvecklingen af christligt lif fästa
uppmärksamhet som på de yttre företeelserna. Ty han
grep mycket i denna utveckling.

Att *Församlingen* lika väl, som *Kyrkan* fordrar d
uppmärksamhet, hvilka teckna ett religiöst *folks häfder*,
ter ej betvifla sig. Reformationen var *Församlingens*
och detta verk framträdde såsom opposition mot *Kyrkan*.
reformationen sjelf blifvit kyrka, var denna frestad till s
ma formförsteining, som den katolska, och i behof af s
ma motvigt från församlingens sida, som hon. De medl
mar af församlingen, som trognare församlingens egen
och bekännelse, än hennes egne, löntagande tjenare, äf
utom den lärda kretsen förfäktat hennes fri- och rättighe
derigenom gifvit spänstighet åt hennes lifs-yttringar, förtj
minnets både ära och tacksamhet, ehuru man mest
gar bemärka dem, hvilka som sekter ställt sig på sam
gång både utom och mot kyrkan, således ej längre b
oppositionens nationella, utan myteriets eller den förklar
fiendens onationliga färger. Då ett biographiskt lexi
öfver namnkunnige Svenske män bör åt minnet bevara

*) I detta Lex. ny följd VI: 148 f. meddelas en ny art. om
Han nämnes 1814 i bref af Palmblad såsom understödsgifvare
Sv. Lit. Tidning. (Not. 1876.)

...nighet, synes pligten mot dem, som af själens kär-
...mpat för bevarandet af den mäktigaste cohæsionskraft
...klig association, den renaste driffjäder för all verk-
...t i tiden, nämligen den som sättes i rörelse af intryck
...det eviga, ej heller böra förgätas.
...lla har det anmärkts, att under *Frihetstiden* en djup
...ig gudsfruktan var någorlunda allmän, fast merendels
... och förtryckt af de politiska partierna, som då egde
... och nu oftast ega förakt; men att under *Gustaf III:s*
...ttsinnighet, religionsförakt och sedeslöshet alltmera ut-
...t sig. Lika visst det är, att under frihetstiden myc-
...ritänkeri redan gjorde sig gällande, bör man dock kunna
... det förhållande, att under Gustafs tid mycket reli-
... allvar ännu lefde qvar och verkade. Har en bättre
... nu tidtals och på vissa ställen uppenbarat sig, kan
... vara viss, att den ej kommit ur molnen, utan att den
... fortsättning af den förtryckta men ej förjagade fäders-
...eten, som frambrutit ur dalar bakom tidens otros höjder,
... voro förborgade för en föregående uppmärksamhet.
...lann Stockholm, rikets första stad, att antaga fran-
... bildning under det Gustavianska hofvets inflytande, så
...etta ej fallet med rikets andra stad, Götheborg. Dess
...krati tillhörde ingen hofcirkel, och vände sig sällan åt
...krike. Götheborgs handelsmän reste oftast in åt Tysk-
... der mängenstädes ännu allvarlig religion glödde i me-
...assen. Derför stod Götheborg länge och mäktigt mot
... Stockholmskt-fransyska culturens inflytande. Det stod
...ne, då det kunde aflemna en Götheborgare åt Erkebi-
...sstolen, som i sin mån kunde mäktigt inverka på Stock-
...s religiösa sinnesstämning.
Länge var der endrägt inom fromheten i Tyskland,
... en skarpare blick lätt kunde förutse söndringen i kraft
... sj otydlig divergens i sjelfva det inre väsendet. Hade
... philosophien kunnat bedömma den, skulle den spejat
masculinum och *femininum* deri. Pietism och Herrnhu-
... var namnet på de olika riktningarne. Skillnaden ansågs
...ägre tid obetydlig. 1747 skref Gref Zinzendorff, hvil-
...åde af behof, finare bildning och mera sentimentalt än
...iskt lynne var tolerant: »Es ist eine Differenz zwischen
... redlichen Pietisten und einem redlichen Herrnhuter.
... hat sein Elend vor Augen und blickt nach den Wun-
...dieser hat die Wunden vor Augen und blickt nach
...Elend. Jenen trosten die Wunden in seiner Schüch-
...eit, dieser beschämt *sein Elend in seiner* Seligkeit. Es

nog följt med sin tid, för att här fatta samma anda, rust mot sin tids *rationalism*, som kämpade förut mot en ann tids *neologi*. Uppfattningen af denna skrift vittnar om ovanlig bildning hos en handlande, och hans sända ansenli understöd till verkets fortsättning, om hans förtlefvande Det har på annat ställe anmärkts, att han vid samma t fälle äfven sände understöd till en annan skrift, och att h då var författarne alldeles okänd, liksom de voro det p sonligen för honom*). För Bibelspridning och Missio verksamhet ha få Svenskar offrat mer än han. Han eg stort förtroende i så många hänseende. Vid 1800 års ri dag var han ombud för sitt stånd. Då frambar Erkebisk v. Troil å egna och å Presteståndets vägnar sin tacksäge för det han gifvit oss Köppens verk. Och han verkade blott med andras böcker, han var sjelf en bok för det fol som hellre läser i hjertan än i folianter. Hans hjerta blöd ofta i sednare tiderna, men hans nit blef aldrig ovist. A moge, som vid sina sammankomster läste Guds ord, ha blifvit landsförvist genom ett vanligt missförstånd af d såkallade conventikelplacatet, som i sig sjelf dock är tillräckligt legislatift oförstånd. Sednare såg han en dyl dom också gå öfver ett fromt och stilla folk, som trod sig ega frihet att råkas, och, när de råkades, att tala sitt hjertas fullhet. De dömdes till höga böter. Hofrätt stadfästade. Då kom länsmannen och gjorde utmätning att bekomma böterna. Bönderna gingo till Kongl. Maj Han gaf dem nåd. Men länsmannen påstod att nåd m bönderna ej kunde fråntaga honom sin rätt. Regering sammansköt sjelf**) böterne till Länsmannen, men troligt var det icke sista gången man i det fria Sverige pliktad för begagnande af sin oförytterliga rätt, att gemensamt andakt sjunga en psalm och läsa en bön. Det samhäll hvars murar ramla för en slik sång i hyddorna, är tro gen så nära sitt fall, att inga länsmän förmå hålla det upp genom uppvädrande af conventiklar.

Några dagar före sin död skref den nästan blinde P triarchen ett bref, som vittnar om den outtröttade verksam heten för allt, som kunde befordra christlig tro i förenin med christlig upplysning. »Proposition är gjord, att h stifta ett Bibliothek för Contractet i min omgifning; då i

*) Se Sveriges Sk. Litt. I: 421 (1:a uppl.).

**) Som vi vilja minnas, på Stats-Rådet Grefve Skjöldebran förslag. Om minnet ej bedrager, var Konungen dervid i Norrig men H. K. H. Kronprinsen ledamot af Regeringen.

skild är i tillfälle att köpa hvad som utkommer i theo-
väg, så borde flere förena sig, för att kunna följa
sin tid, utom det lefva de flesta prester på landet i
ghet om hvad som passerar.» Man skulle reqvirera
Svenska theologiska tidskrifterna, Tholucks Liter. An-
— en förf. hvars rader K. ofta kysst — Hengsten-
Kirchenzeitung m. fl. — Vi känna en annan lekman,
ffrar 100-tals R:dr för att hålla tidskrifter och böcker
i orts presterskap, ehuru de ofta komma ouppskurne
Ära åt dessa medborgare! Måtte de föra oss till
en gammal homilet kallade: *den saliga skammen!*
K. var höjd öfver allt sektväsende genom sin mogna,
liga insigt, som hade rot i en vårdad, nästan lärd gam-
ga uppfostran. Han förstod att pröfva allt och behålla
da; derigenom förmögen att afskilja personlighetens
från trons guld hos hvarje författare. Luther var
n en hjelte i Herrans strid, vid hvars härskri han
hjertat springa af glädje. Bengel, M. F. Roos och
tau voro honom ett vördnadsbjudande triumvirat i den
liga församlingen. Herrnhutismen var honom väl en
f fromhet, som försvagade genom söndringen af de
r, som behöfde förening för att få styrka, men Sve-
rgianismen var honom en Herrans straffdom, i an-
g af hvilken han döende skref: »Hos de heliga fordras
lamod och tro intill ändan, hvilken Gud af nåd förläne
Christi skull!» (Se Wieselgren, Sv. Sk. Litt. I: 578,
ppl.)

fter: Andeliga Sånger, ett försök efter — — Hillers tyska,
e ett Bihang och några Ax af Jonas Kjellberg. Uppl. gif-
till, och säljes för Tådene förs. växelunderv.-skolas räkning.
s 1831. 62 s. 8:o. — (En pred. af Reinhard öfvers. af K.,
Sv. Sk. Litt. I: 405, 3:e uppl.)

ller: Bref-vexling. — [Sv. Bibliografi för 1831 s. 106, m. fl.])
— N.

KJELLIN, CARL ERIK.

Wermland utbredde sig alltmer en prestslägt Kellin,
tvifvel beslägtad med Freses vän (Carl Kellin, se of-
Gustaf Kjellin, Prost i Carlskoga, hade 2:ne söner,
voro tjenstgörande Hofpredikanter, *Gustaf*, som sedan
Kyrkoherde i Glanshammar, och *Nils*, som blef Theol.
r, Prost i Carlskoga och L. W. O. Den förre är be-
som en andans man. R.R. Grefve Tessin vittnar, att
var väl väpnad med Guds heliga ord och egande syn-

nerlig andans medverkan.» Påskdagen 1780 hade K. (
III blifvit märkbart rörd af en predikan utaf bemälte
predikant, syntes alldeles förändrad, sysselsatte sig de
med bibelläsning och visade mycken devotion. Det v
detta tillfälle, som Swedenborgianerne sökte bemäkti
Konungen, och då Enkhuspred. Fredell kom att pre
Hofkapellet, hvilket han gjorde så, att Erkeb. U. v.
måste gå fram och med hviftande af sin näsduk befa
nom tystna. Se De la Gard. Arch. X: 241. Af s
slägt var *Carl Arndt K.*, Casseur vid Kongl. Fortifi
staten, gift med *Johanna Fredrica Heinrici*. Han ga
son, *Carl Erik*, vår literatur en icke overksam man.
föddes i Götheborg d. 18 Jan. 1776. Kom från (Göt
enl. Ståhl) Gymnasium till Upsala Akad., der han bl
dent ($^{4}/_{10}$) 1794. Magister med andra hedersrummet
1803. Docent i Experim.-Physiken ($^{22}/_{10}$) 1805. P
Helvigs kallelse Professor vid K. Götha Artilleri-Reg:te
1806. Mathem. Prof. i Lund ($^{26}/_{2}$) 1812. Prest
Kyrkoh. i Kumla i Strengnäs stift ($^{15}/_{11}$) 1825. Prost
Akad:s Rect. 1817, Promotor s. å. Ledamot af K. Ve
o. Vitterh.-Samhället i Götheborg 1809, af K. Krigs-Ve
Akad. 1811 (efter Prof. Melanderhielm), Ledamot
Vetenskaps-Akad. 1812, af Physiographiska Sällsk. i
1821. 2:ne gånger gift, först 1810 med *Joh. Euphr.*
wall från Sthm, † 1826, sist 1828 med *L. S. Linderholm*
efter Fältprosten Sprinchorn, dotter af Fältprosten L
holm. — (Se B. Lex. Ny följd VI: 152 samt först
den XVII: 60, XX: 346.)

Skrifter: Plan och Sferisk Trigonometri, på befallning fö
och till trycket befordrad af K. Artilleri-Comitén, Sthm 1
Öfversättning af Ségurs Tableau historique & politique
rope 1786—96. 3 Delar. 1811—12. — Åminnelsetal öfv
celli-R. D. Melanderhielm i Krigs-Vetenskaps Akad. 1811.
1816. — Grunderna till Geometrien i XII böcker. Sthm
— Grunderna till Arithmetiken. Sthm 1817. — En blick
förbindelser Sverige i sina Carlar eger. Sorgetal 1818
till minne af K. Carl XIII. Sthm 1821. — Lärobok i A
mien. Sthm 1822. — Forsells Algebra för begynnare
betad. Sthm 1816. 4:de uppl. 1828. — Predikan på Jubi
1830. — Minne af Sluss- och Kyrkobyggmäst. J. P. Pol
— Uppsatser i fl. lärda samfunds handlingar. — 3 Dissert
1805 i Upsala och 23 Diss. 1812 f. samt 7 Programmer i L

(Källor: Ståhls Biographier s. 330. — Särskilda meddelan
[Marklin, Cat. Disp.])

*) Dervid må anmärkas, att K:s dissertation för presti
storalexamen varit den enda af Professorers i philosophisk

JERMAN, GUSTAF.

son af Rådmannen i Askersund *Anders Svensson* *Elisabeth Sundberg*. Han var född 1702 i nyssnämde
k i handeln, blef köpman i Stockholm och snart
shandlare samt den 19 Maj 1742 utnämd till
Dristig och slug bidrog han jemte Plomgren följ.
lolph Fredriks val såsom thronföljare i Borgar-
kand. Sällsk. Handl. XIII: 314), liksom Olof Hå-
utan ensam genomdref detta i Bondeståndet. Hos
hade K. också ett sådant inflytande, att han sju
fullmäktig för Stockholm, och de tvenne sista
dets Talman. År 1757 blef han Handelsborg-
Stockholm, hvarefter han valdes till Directeur vid
Compagniet. I början af 1761 års riksdag ville
om skulle Hattpartiet, till hvilket K. hörde, all-
slaget; men ställningen ändrade sig efter hand:
riksdag stod Talmannen Kjermans anseende så
an genomdref sin mågs Öfveradj. Duvalls uppfö-
Riksrådsförslag bredvid Öfverstarne Hjärne och
(Gen.-Major frih. C. Adlerfelt, enligt Rådslängden
s. 75, 76), och sade han sig i denna sak vilja
nna guld. (Skand. Sällsk. Handl. XV: 155.)
i d. 12 Dec. 1747 hade K. jemte Presidenten Er-
nan, Carl Broman, Rådmännen Plomgren samt
on Lefebure, emot vissa förmåner ingått ett hem-
ract med kronan, hvarigenom de förbundo sig att
la coursen på Amsterdam till 42 mark och seder-
40 mark. Detta verkställdes också och coursen
i flera år genom Vexelcontoiret (så kallades den
tningen) ganska låg. Men då denna 1755(?) ej mer
ostiga bemödanden kunde låta styra sig, utan upp-
39 mark till 42 och 43, förklarade de associerade,
ej längre förmådde hejda den. Med Sekreta Ut-
löto då (1754 enl. Tillägg) K., Lefebure och huset
nytt contract, hvarigenom de förbundo sig att all-
allmänheten vexlar tillhanda emot $38^1/_2$ mark. Men
ef ouppfylldt: redan efter trenne veckor stod cour-
43, och contractet blef då öfverflyttadt på ett nytt
Könige m. fl. Detta blef dock icke lyckligare, hvar-

---

n vittnat om verkligt theologiskt studium hos sin för-
ch att under det L.L.O.O. Professionen var otillsatt, ingen
s-os Professorer ville åtaga sig att præsidera för disser-
detta ämne, utom Matheseos Professorn.

för de gamle Vexelherrarne 1758, ånyo trädde i spel
coursoperationerna, erhöllo ett högst fördelaktigt c
och nedtvingade också inom få postdagar coursen
till 50. Men denna glädje varade dock endast till åre
under de följande åren steg den oupphörligt, i följd
nuftiga ständigt växande sedelutsläppningar, och
1761 redan hunnit till 68 à 75, upphäfde Ständerna
alla anstalter till dess underkufvande, sedan kronan
försök haft högst betydliga förluster. Deremot förv
sig K. så väl genom dessa operationer, som genom
samt entreprenader af skepps- och husbyggnader
obetydlig förmögenhet.

Då vid 1765 års riksdag Mössorna satte sig vid
och begynte en reaction, träffades äfven K. af en
måhända obillig räfst. Han entledigades ej blott
befattning vid Directionen öfver Ostindiska Compagni
Sekreta Utskottet framlade också en tafla öfver Vex
toirets egennyttiga förfarande, hvarvid man i synnerhe
sig emot K., såsom den der alltid, med undantag
korta Königska perioden, varit själen deruti. Man f
han, såsom Bankofullmäktig, i början förklarat sig
sådan inrättning, såsom skadlig för riket; men att
dermera icke dess mindre blef en dess hufvudint
detta oaktadt, och ehuru Banken och Ständerna å en
och Contoret å den andra egde alldeles skiljaktiga
sen, hade han icke blott hela tiden bibehållit sin
Banken, såsom Ständernas Fullmäktig, utan äfven u
kedja af riksdagar varit ledamot af Sekreta Utskot
stundom Talman, stundom vice Talman för Borgar
hvilket af honom nästan alltid låtit sig ledas. Han h
ledes förestållt flerdubbla personer, varit ömsevis redo
och redofordrande, samt, såsom Bankofullmäktig,
decharger och qvittenser åt sig sjelf. Han och hans
hade nästan begagnat Banken såsom deras enskilda
Han sjelf och en annan ledamot af det äldre Ve
toret, Brukspatron Lefebure, hade, för att införskrif
ver, uttagit stora summor i plåtar, nemligen år 17
4776 Skepp. koppar gällande 2,579,400 dlr k:mt,
1757 en annan post värd 216,000 dlr; men sedan
dem i flera år, betalt dem med sedlar efter en myc
curs. En annan gång hade de Associerade uttag
dukater och dermed roulerat 9 månader utan att
betala interesse; åter en annan gång hade de till
införskrifning uttagit 200,000 Rdr Hbrg B:co, hv

efter afbetaldes 15,000 Rdr, men silfret uteblef ej
, utan i många år glömdes äfven både återbetalnin-
capitalet och räntans erläggande, och då betalningen
n följde, skedde den i sedlar efter 42 marks curs,
et att cursen var 72. I följd af dessa anmärkningar
man anspråk, att af de fordna Vexel-Contorens huf-
återfå ersättning för hvad desse oskäligt skinnat af
(Se Tillägg.) Förgäfves föreviste desse föregående
s decharger och godkännanden; förgäfves åberopade
sista Contractets innehåll, som föreskref, att de i
elar skulle vara frie från redo, och att den, som der-
ckte talan, skulle anses som den allmänna creditens
ars. Derpå svarades, att ett »stängsel ej kunde för-
efterträdare», att en »eftersyn föreskrefs af Publica
att »dechargerna blifvit gifna på svikliga grunder»,
»Ständerna hittills blifvit satta bakom ljuset». Köp-
s egendom blef belagd med seqvester, och återbetal-
af stora summor dem ålagd, hvilka likväl vid nästa
blefvo dem återburne. K. hann dock ej öfverlefva
»akernas nya vändning: ty han afled redan den 15
766 och blef begrafven i en grift, som han 1761 låtit
sprängа i berget under ena sacristugan vid Riddar-
kyrkan, hvarigenom hans lägerställe blef tätt intill
vianska grafven.
)m K:s 2:ne giften m. m., se Tillägg och B. Lex.
jd VI: 404.)
rusenstolpe yttrar (1720, 1772 och 1809 sid. 188):
enfelts . . . mor, i sitt andra gifte förenad med Borg-
r K., hade således det dubbla missödet, att vara hustru
person, som slutat sina dagar såsom lifstidsfånge på
g och moder åt en biltog dömd och landsflyktig.»
uppgift är origtig. (Det hade bort heta: P:s mor-
— — mormor åt en biltog — —.) Ifrågavarande frun-
r hette Margaretha Björkman [och var dotter af K:s
fru, född Gjöding, i hennes första gifte med H. H.
nan], och hade dessutom först 5 månader före K:s
lifvit enka [efter And. Plomgren]. K:s sednare fru
fde sin man i 3:ne månader. Att K. »skulle slutat
f såsom lifstidsfånge på en fästning» är oss föröfrigt
t och förmodligen lika ogrundadt. (Se Tillägg.)

ar: Rehbinders Matr. sid. 311. — Skand. Sällsk. Handl. XIII:
XV: 134, 165, 167, 173. — Skandia V: 108 o. följ.) — [Se
läge.]

KJÖPING, NILS MATSSON.

*Nils Matsson blir Matros**). Nils Matsson (född
var sjutton år gammal, då han gick till sjös. Efte
sinne stod alldeles att informeras uti navigationen, had
fader Prosten Matthias Nicolai Thunæmontanus i K
sökt och fått Drottn. Christinas recommendation**) fö
lingen. Ställande sig uppå Coopvaerdie såsom matr
gick han från Holland 1647 genom Canalen och Sp
sjön förbi Canarieöarne rätt under jemna *dagochnat*
ket. Men när skeppet kom ut i stora Vesterhafve
det jagadt af sjöröfvare in uppå Guineiska sidan.
kom alltså till Cap Verd, fordom kalladt Hesp
hvarom Ovidius skrifver. Han utstod detta sitt för
till sjös mycket ondt, förrän han kom utom Europa.
i 7 månader fången i Grevelin (Gravelines?), förhyr
sedan på en kapare, togs åter, blef dervid qväst i ar
lår samt förd till Amsterdam, men ställde sig sedan
det Ostindiska Compagniet för Båtsman.

Hesperidernas inbyggare. Desse voro helt nakn
helt svarte med blå och röda strimmor rundt om kr
Denna zebraskönhet var frambragt genom inskärninga
knif och färgers ingroende i såren. En qvinna födde
i Europeernas åsyn. Ingen var som hjelpte henne, ej
såg man henne gifva sig det ringaste för någon värk,
var det i en handvänning beställdt, liksom när Arabier
ter böja sig och föda. Straxt stod hon lika frisk up
fostret på armen, bar det till sjön och tvättade det
sedan tillbaka igen med fostret på ryggen bundet, bär
med sig en hop citroner i en korg, sammanflätad af
blad. Korgar af blad hängde i träden och tjenstgjord
vaggor, för att bevara barnen för odjur.

Uppfarelsens holme. Ascens-ön är utan inby
om man ej dit vill räkna dess stora sköldp
5 karlar ställde sig på en, som likväl gick. Man sa
deras ägg, kokte och stekte dem sedan, i anseende ti

---

*) Vid jemförelse med Kjöpings skrifter visar sig at
grafen icke strängt följt hvarken framställningsform eller in
Några förtydliganden och rättelser äro nu gjorda. Åtskil
för biografien temligen främmande. (Anm. 1876.)

**) Vunnen mähända derigenom, att Nils Ks moder
Carlsdotter var, som det försäkras, en (naturlig?) dotter
Stenbock, brodern till Drottning Catharina Stenbock. F
Thunæmontani fader var klockare i St. Tuna, hvarför han
sin grafsten uthugga en klocka.

torrhet, i olja. De kunna lefva utan mat i 6—7 vec- tid, blott de få vatten.

S:t Helena. S:t Helena synes, när det är klart, 30 ut i sjön, har varit obebyggd, tills ön besattes af En- nän, som der uppkastat 3 skansar. På bergen hade jorer, som der förut hade förfriskat sig, planterat citron- lemon-träu, hvilka allt stadigt bära frukt. Det är ett , att ingen njuter af denna frukt, utan att plantera t i stället, efterkommande seglare till godo. Olyckligt- ade en sjöman mot sin vilja qvarlemnat der en drägtig a, hvars afkomlingar, vilda hundar, 1656, då K. var gjort stor förödelse på stengetterne, som förut lekte på n. Landet är så sundt, att de sjuke på skeppen, som nära döden, blott behöfva läggas i gräset, för att bli a. 800 Spaniorer lågo der (på ön) länge, utan att nå- ens kände hufvudvärk, än mindre dog någon der. Inga liga eller giftiga djur finnas der, ej ens myggor och flu- men mycket spökeri om nätterna. Gastarne dansa nbarligen kring eldarne, som man uppgör, men anställa skada. Af de höga bergen faller det skönaste vatten någonsin i verlden bekomma kan. Med blott en kro- spik kan man fånga hopar af fisk, stora och små. Så efs S:t Helena först i vår litteratur, ett verkligt Schla- raland. Napoleon var af helt annan tanke.

Goda Hoppsudden och Monomotapa. Här fann Nils son de vildaste vildar på sin resa. De förstodo ej ens lägta djuren, utan uppåto blott de sjelfdöde. De hade mycken boskap och sålde kor för lika lång messings- som kon med svansen, men skulle ej tagit för henne guld a vigt. De prydde sig sedan med ringar af dylik tråd.

Nils Matsson blir Soldat och upptäcker Elefantens för- 1649 d. 30 Apr. arriverade Kjöping till Batavia i ngariket Jaccatra på Java, der han nolens volens må- tiga i land för soldat och relinquera båtsmanstjensten. fann här *mer än menskligt förstånd* hos Elefanterna, tt dem blott felade språket. Mötte de nämligen en af fast han var aldrig så illa klädd, föllo de straxt ne- och gjorde honom ära, men der en var aldrig så väl men af slät härkomst, den gingo de rätt förbi, lika- de inte sågo honom. Man påstår att Svenskarne i XI:s tid hämtade från Oxfords theologer sin monar- *); mähända lärde de af Batavias elefanter sin aristo-

*) Se De la G. Arch. XIII: 80.

kratism i Drottning Christinas tid. Der var ännu et
af adel*), hvarom K. också skrifver. Babianer och
finnas nemligen till öfverflöd. De arbeta intet, men
narne hinna intet mer så och plantera än de hinna ät
Invånarne säga att de äro menniskor och kunna väl t
de ville, men de frukta för att *arbeta*. Invånarnes d
anse de sig ock kunna antasta med våld.

Soldaten varder Pilgrim. 1650 seglade K. till
Moguls länder och reste mest genom hela Persien. H
såg han ruiner efter Alexander Magnus och Darius, tog
som soldat hos Schach Abas II, hvilken 1642 bestigit
nen och nu 1650 var en ung och from herre, ehur
sedan blef en stor drinkare och derunder begick myck
ranni; såg nu hans 100:tals hästar bundne med guld
och beslagne med guldskor och med diamanter i sadelti
Utan för Schachens port i Ispahan lågo nio lejon, ett
hvitt. Resare-Bengt (Bengt Oxenstjerna) hade här
skrifvit i en klostermur sitt namn och versar med en
Med Abas II marscherade soldaten K., anställd vid Li
pagniet, år 1652 till Candahar. En Engelsman och en
steinare anförde Artilleriet. Candahar intogs med bas
K. fick efter återkomsten till Ispahan sitt afsked. Nu
han sig som pilgrim till Amadan, det gamla Susa, lät ju
visa sig propheten Daniels graf och de tre kongars
goga. Här i landet voro härliga trägårdar och göken
både dag och natt och näktergalen lät sina skön
ner ljuda nedanför berget vid Persepolis ruiner.
den såg han ruinerna af det gamla Ekbatana. Vid A
träffades en stad, som hette *Nachschiouan* eller *den*
boningen, der alla påstodo Noach byggt sin första h
efter floden. K. reste sedan som tolk till Arabien, de
(1652) till Ceylon, hvarest han fann ingen så föraktad
guldsmeden, hvilken ej fick komma under tak med
menniskor och måste tala med andra, liggande på j
och med händerna för ögonen. Ön var som en trä
Vällukten mötte 7 à 8 mil från landet, men luften
helsosam. K. förlorade der sin helsa, då han som
blef commenderad på Elephant-fångst.

---

*) Den tiden, då ännu adelsmannen ansåg sig för god a
i näringar, handel o. d. utan förmente staten vara skyldig fö
nom och upphöja honom till äreställen, utan att han förne
sig till arbete, skref någon resande i England: Här arbeta
luften, vatten, menniskor, eld - - - ja, allt utom — svinet.
är således den ende adelsman i England.

Pilgrimen varder Hofmästare. 1653 seglade K. med holländsk Ambassadeur Henr. Pelliconie (- - nne?) som och Hofmästare till röda hafvet. Fick af renegaten nes säkert besked, att Mahomets likkista hängde på i Medina och ej sväfvade i luften. I Mecca straffa- en till lifvet, som fanns drucken. Dit fingo lyckligtvis hristne ej komma. Besåg sedan Sinai och Horeb; på erget begick Ambassadeuren H. H. Nattvard. Carme- nunkar höllo en vakt af 300 Turkar, att ej Judarne taga ifrån de Christna det heliga berget. 42 stora reda trappor ledde dit upp. Der ett kors är, gå Christne; n halfmåne är, gå Turkar, som ock ha der 3 helgedo- Återkommen till Batavien tog K. afsked af Ambassa- n och fick likaledes afsked ur krigstjensten af general ucker.

Hofmästaren återvänder öfver China till Sverige. 1654 te K. i Svensken Fr. Coyets sällskap China. Coyet n Holländsk Gouverneur på ön Formosa och hade va- gat hos kejsaren i Japan. Efter ett svårt skeppsbrott farkost (ehopa häftade med) spansktrör för K. öfver och Holland till Sverige, dit han anlände 1656, d. 22 då han gladde sig mest öfver att i Stockholm få höra slörfalskade ord. Under 8 år och 7 månaders borto- hade han 6 gånger passerat linien.

Pilgrimen uppträder bland Svenska sjöhjeltar. K. an- es nu af K. Carl X Gustaf såsom Lieutenant på Sven- örlogsflottan och fäktade mot Danmark 1657 d. 12 o. ept. i slaget mellan Ystad och Cimbrishamn, samt mot nd i Öresund d. 29 Oct. (8 Nov.?) 1658. De som Helsingörs slottsfenster betraktade den drabbningen sig sett en action, hvars like aldrig torde varit skå- Der var nemligen ett så grufligt fäktande från kl. 8 till 2 e. m. att ingen derom nu kan göra sig ett be- . Alla svenska sjöofficerare höllo sig väl, ja inlade d, enligt samtidens dom (De la G. Arch. VIII: 226), evigt berömm. Utgången var seger å vår sida. 6 Hol- ka skepp blefvo i sticket (3 sjönko, 2 brändes, 1 togs); isste intet, ehuru Riks-Amiralen en stund var omringad (7) Holländske och utstod en sådan hiskelig puff, att miste en af masterne och måste draga sig undan. (Enl. granat förlorade holländarna 5 skepp och svenskarna En bland hopen af sjölejonen var den Westmanlän- n, som 6 gånger passerat linien och vunnit lagrar åt elen i Persien. *Han skref sedan sin* resa, och ord-

nade sina samlingar, tills han i sina bästa år bortryckte af döden. Loenbom tror att han dödt före 1667 och vitt ordar, att han haft goda studier och att hans reseanteck ningar, redigerade mer efter geographisk än chronologis ordning, bevittna hans uppmärksamhet både på naturen oc folkslagens seder och lynnen. De många upplagorne bevis med hvad intresse hans anteckningar läsits af Svenskar i mer än 100 år. Hans valspråk var: *Resom som bin, e som spindlar.* Deo Duce, Virtute comite, nec *timide* ne temide, sed omnia *moderate.*

Qui pollet virtute, Arabum deserta nigrosque
Æthiopas rigidosque Getas lustrabit et Indos.
Then som är beprydd med dygden,
Han kan resa genom öknen
Uti de Arabers land:
Ej skall honom då ske fara,
Om hos Indier han mond' vara
Eller Ethiopers land.

Skrifter. Een kort Beskrfining Vppå Trenne Reesor och Pe grinationer - - -. Tryckt på Wiisindzborg, aff Hans Hög-Gre

ONHARD K. var född d. 30 Sept. 1685. Reste 1704
nungens befallning till Högqvarteret Rawitz för att
Kammarpage efter sin äldsta broder (skjuten $^{26}/_{10}$
men då sysslan straxt efter hans ankomst indrogs,
n i stället (1705) Copist i Kgl. Canzliet. Ifrån 1705
rjan gjorde han tjenst dels i Canzliet, dels hos Öfver-
rskalken Grefve Piper och följde armén till Pultava,
n blef fången och förd till Ryssland. Rymde 1712
genskapen, och kom efter hvarjehanda äfventyr vin-
713 till Königsberg. Våren 1714 reste han först till
olm, och sedan till konungen i Stralsund. Blef så
förordnad till Canzlist i Utrikes (i Canzliets tyska)
och följde Baron Goertz till Stockholm, för att bi-
honom vid hvarjehanda förrättningar. Registrator
1718). Erhöll Kongl.-Sekreterare n. o. h. 1720. Sän-
722 till England i ett angeläget ärende rörande Han-
ka alliancen, och blef 1728 Expeditions-Sekret. vid
s Exp. Canzli-Råd 1739 och 1743 tillika Öfver-Post-
eur, sedan han flere gånger varit Tillf. Stats-Sekret.
trikes Exp. Erhöll 1747 på ständernas förord Stats-
erare n. h. o. v. R. o. C. N. O. 1748. Led. af K.
kaps Ak. 1750. Friherre 8 Jan. (eller 18, se ofvan)
(ej introd.). Erhöll afsked 27 Mars, och afled d. 25
s. å.*) barnlös, och ligger begrafven i St. Claræ Kyrka.
1720) med *Catharina Ehrenpreus* (f. 1703, † 1757).
nrep II: 442 samt Schlegel och Klingspor s. 152. —
ildebrand s. 138 beskrifves en jetton, som K. lät slå

THURE LEONHARD K. var född d. 22 (29) Dec. 173[5] blef Canzli-Junkare 175?. Hofjunkare 1763. Kammarherr[e] 1764. Tjenstgör. Kammarherre hos Konungen 1766. Archi[v]arie vid K. M. O. 1767. Hof-Marskalk 1774. R. N. O[.] 1776. President i Wismarska Tribunalet ($^{10}/_{4}$) 1782. Un[der]-Canzler vid K. M. O. och C. N. O. ($^{21}/_{11}$) 1785. Com[m]. af alla K. M. O.*) och Ordens Öfverste Ombudsman 179[4]. Utnämndes, då Gustaf Adolf förlofvades med Prinsessan [af] Mecklenburg, 1795 ($^{2}/_{11}$), till En af Rikets Herrar, Öfverste-Marskalk hos Drottningen och R. af Seraph. Orden (dubbad $^{28}/_{4}$ 1797). Erhöll afsked från Presidentsembetet ($^{7}/_{12}$ 1799, sedan han ($^{11}/_{10}$) 1797 tillträdt sitt Öfv.-Marskalks-Embete hos Drottn. Fredrica Dor. Wilhelmina. R. af K. Carl XIII:s O. ($^{27}/_{5}$) 1811. Död d. 23 Nov. 1821. Gift 1) 1768 med *Carolina Sophia* (f. 1749, † 1769), dotter af Öfverståthållaren Frih. Jakob Albrecht *v. Lantingshausen*; 2) 1773 med *Hedvig Eleonora* (f. 1753, † 1792) dotter af Riks-Rådet Grefve Fredrik Axel *v. Fersen*. Öfverste-Marskalken ansågs för en rik man, helst han, ifall man får tro Förf. af 1720, 1772 och 1809, dref sin hushållsaktighet så långt, att han vid sin afresa från Schwerin (i Nov.) 1795, dit han var rest (i Aug.) för att hemföra Konungens tillämnade gemål, gaf hofbetjeningen i drickspengar en louisd'or. Det var derför öfverraskande då efter hans död en högst betydlig konkurs yppades. (Se Tillägg.)

En son till honom var AXEL LEONHARD K., född 1775, död 1837. Blef Fänrik vid amiralitetet 1792. Lieuten. i arméen 1797, och vid arméens flotta 1801. Capitaine och Stabs-Adjutant 1803. (R. S. O. 1810 ej 1815). Major i flottorna 1812. Erhöll afsked 1813 el. 14. Öfv.-Lieutenant i flottornas General-Stab 1816, vid Örlogsflottan 1820. Commendeur-Capitaine 1824; af 1:sta Classen**) 1825. Han är mest bekant för sina »Bref om de Förenta Staterna, förf.

*) En värdighet, näst Seraph. O., som af Gustaf III inrättades 1787. Blott 5 personer hafva erhållit denna grad, som 1809 upphörde. Riks-Rådet Bunge var 1787 dertill utnämd, men afsade sig. Gustaf III upphöjde denne B. till Grefve, men ej till Seraph. Riddare, emedan han ej hade det antal anor, som Konungen fordrade för en Seraph. Riddare.

**) Vid flottans förändrade organisation 1824, då arméens och örlogs-flottorne förenades, infördes värdigheten af Commendeur-Capitaine näst Amirals-Graderne. Denna grad är (så skrefs 1841) delad i 2 löneklasser. Första klassen medför lika rang med Öfverstar och andra lika rang med Öfv.-Lieutenanter vid f. d. örlogsflottan.

en resa till Amerika, åren 1818, 1819, 1820» (i 2 Stockh. 1824) med Atlas. — En broder till honom, *Wilhelm K.*, f. 1778, hade varit Öfv.-Lieutenant och arherre, då han 1816 gick i Rysk tjenst. och är för ande (1841) Geheime-Råd, vice Ordförande i Finska ns Oeconomie Departement, Ridd. af Wlad. O. 2 Cl. m. . Annæ och Stanislai O. 1:sta Classer, Johannis af em O., samt Svenska Svärds O. († 1850 i Helsing- Se Anrep II: 443—4.)

ur: Stiernmans och Rehbinders Adel. Matriklar. — Henel, er. Sverige, 1749. — Finlands Stats Cal. 1840. — Crusen- pe, 1720, 1772, 1809, andra uppl. 1837, s. 331. — Rosenhane, . A. Hist. — Egne samlingar. — [Anrep, se ofvan. — Stats- — Kyrkbok. — Se Tillägg.])

KLINGENSTJERNA, SAMUEL.

nson af Biskop Z. Klingius (se nedan); son af Majo- *acharias K.* och *Helena Maria Gyllenadler.* Samuel, 18 Aug. (g. st., se Tillägg) 1698, var endast 8 år l, då fadern (1/7 1707) afled i Sachsen under kri- Modren anförtrodde tillsynen öfver sonens studier åt Bi- Spegel, som med ömhet drog försorg om den hoppgif- ynglingens undervisning. Två gånger i veckan lät han komma till sig, att förhöra och lära honom, och K. hvarje gång gå till fots från Tollefors, der modern Blef Stud. i Upsala 1716. De första åren använ- Vitterhet; de senare på Philosophien och Mathema- En slägting, Kammar-Rådet, sederm. Landshöfdingen Danckwardt, hade tillstyrkt honom att i Kameralvä- ka sin lycka, och som Lagfarenheten var oundgäng- den som önskade någon högre befattning häri, af- K. den berömde Juris Professorn Castovii privata ningar, hvilka efter tidens sätt mest utgingo på phi- iska skäl till verldsliga lagar.

ändelsevis kom han en gång under Lectionen att vara bullersam, i anledning hvaraf han af Professorn fick offentligen under sjelfva Lectionen. Det gick honom sinnes, att han föresatte sig att aldrig mera gå dit. örjade i stället studera Lagfarenhet för sig sjelf, och läsa Pufendorfs Jus naturæ & gentium. I denna las om menskliga gerningarnes godhet el. ondhet, eller tates morales, hvilka borde ligga till grund för till- det. Som K. ej kunde dock så alldeles fatta detta gade han sin förre Informator Magister Echman. Denne,

som var känd för en utmärkt kunnig man, kunde dock ej utreda allt till K:s nöje, utan gaf honom det svar, att ifall han i denna sak ville söka mathematisk visshet, borde han sjelf känna Mathematiken. På tillfrågan, hvilken auctor skrifvit bäst häri, svarades att det vore Euclides. Han skaffade sig straxt Gestrinii edition af de sex första böckerna, började läsa, och hade efter två månader läst och fullkomligt begripit desamma, utan att rådfråga någon menniska. Man måste här anmärka den förunderliga försynens skickelse, som härvid uppenbarat sig. Hade K. ej af den ofvannämde händelsen lemnat Castovii föreläsningar, hade han måhända aldrig läst Pufendorf, och Europa gått miste om en af sina största Mathematici.

De begge Matheseos Professorerne Elvius och Wallerius hade 1718 dött, men lyckligtvis bodde straxt utanför Upsala en berömd Mathematicus Duhre, som gaf K. anvisning på flere mathematiska arbeten, hvilka begärligt studerades. Snart gjorde Duhre ingen hemlighet af, att ynglingen kunde mera än han. Han begaf sig sedan till Stockholm och blef Canzlist i Kammar-Collegium (1720 $^{13}/_{10}$). Han skötte väl sin syssla flitigt, men mera af skyldighet än smak. I Stockholm öfverkom han Newtons, Leibnitz', och Huygens m. fl. arbeten, hvilka ännu mera ökade hans lust för vetenskapen. Han började snart uttänka egna problemer, som han upplöste, och uppfann nya demonstrationer, som han ofta fann enklare och tydligare än andre store mäns. Ändtligen införde han i Acta Litt. Sueciæ för 1723 tvenne afhandlingar, som gjorde honom allmänt bekant, och ingaf vetenskapens vänner stora förhoppningar. Sin önskan att få resa, och att blifva anställd vid en Akademie, yppade han nu för Collegium, som gaf honom förord till Secreta-Utskottet vid 1723 års Riksdag, och då detta ej verkade, till Upsala Akademies Canceller Gust. Cronhjelm, för att få något af detta universitets större stipendier. Han reste och till Upsala med $1^1/_2$ års permission.

Han antogs genast till Ledamot af Vetenskaps-Societeten, och öppnade en mathematisk skola, som snart blef mycket besökt. Infinitecimalräkningen lästes nu första gången i Upsala, likasom många andra okända saker i denna vetenskap. K. erhöll Helmfeltska stipendiet, och önskade nu få tillfredsställa sin länge hysta önskan att få resa utrikes. Som han ej kunde få längre tjenstledighet, nödgades han taga afsked från sin befattning i Kammar-Collegium.

K. begaf sig nu till Marburg, der han träffade sin för-
Lärmästare i Analysen, Baron Wolff. Denne lärde man
söktes blott såsom Lärare, men visade honom så mycken
skap, att han alltid räknade Wolff ibland sina förnämsta
görare: en välgörare, hvilken med varmaste nit under-
dde hans befordran till Matheseos Professionen i Upsala,
n blef ledig igenom Elof Steuchs erhållna afsked. Baron
lff egde stor nåd hos Konung Fredrik och utmärkt för-
nde hos Cancelleren Grefve Gustaf Cronhjelm: till dem
da skref han, och försäkrade att K., som på förslag var
pförd, kunde sättas i bredd med de yppersta Mathematici;
att han gjorde heder åt Svenska nationen. Hans med-
slagne voro Lector Lidius i Strengnäs och Docenten An-
s Celsius. K. utnämndes 1728, hvarigenom han sattes
stånd att göra sin resa vidlyftigare, än han förut ämnat.
n reste straxt derefter till Basel, som lyste med den
nkunnige slägten Bernoulli, som framalstrat flere Ma-
matici af första rangen. Jacob B. var nu död, men bro-
n Jean lefde ännu, jemte 3 söner, af hvilka isynnerhet
klas och Daniel voro utmärkte Mathematici. Leibnitz och
rnoulli hade då uppgifvit ett nytt sätt, att genom Mathe-
atiska formler föreställa de krafter, som verka på krop-
r, för att sätta dem i rörelse. Denna uppgift afvek från
wtons formler till samma ändamål. Bernoulli gaf sina
nn af *lefvande krafter* (vires vitæ), och de Newtonska
u gemenligen kände under namn af *döda krafter* (vires
rtuæ). Bernoulli påstod, att en myckenhet mekaniska
oblemer icke kunde upplösas utan tillhjelp af formulæ virium,
värum, och att de Newtonska formlerne saknade denna
rmåga. Det var i synnerhet ett, som han trodde omöjli-
o kunna upplösas annorlunda, hvilket han ock skickade
l sin vän Cramer, som då var i England, för att propo-
as vederparten till upplösande. K. fick veta detta, och
pplöste problemet på gamla sättet. Bernoulli fann följ-
rne af hans upplösning alldeles instämma med sina; men
t han dertill betjenat sig af den Newtonska methoden me-
lst användande af formulæ virium mortuarum. K. bevi-
de derjemte, att dessa olika ansedda krafter icke voro an-
al än tvenne särskilda vägar att komma till samma slut-
ser; och att de senare ofta med större både lätthet och
grämlighet kunde tillämpas än de förre.

Men detta har ett så nära sammanhang med hans öfriga
yftäckter, att det ena måste förbigås af samma anledning
m det andra. Många af hans tryckta, och många af hans

handskrifna ännu befintliga afhandlingar äro uppsatte un
sjelfva resan, i Marburg, Basel, Paris och London; hvil
orter han efter hvarannan besökte, innan han förfogade
hem, att emottaga sin Profession.

Hans företrädare i Professionen hade efter tidens
varit skicklige män, men de hade dock ej förstått att vä
någon större lust hos ungdomen för sin vetenskap. F
hans tid fordrades af en Magister att förstå Billbergs el
Weidlers Geometri. I hans examen fick ingen approbati
som icke kunde sex böcker af Euclides. Han införde
denna förändring sålunda, att han första åren fordrade
bok, sedan två, och så vidare. Hufvudkonsten var, att gi
behag åt vetenskapen, och göra den intagande. I de
afsigt valde K. straxt Experimental-Fysiken till ämne
sina enskilda föreläsningar; uti hvilka han kunde samma
föra det läckraste af Mathematikens sanningar, använda
upptäckande af naturens förbehållsamma stiftelser. L
pumpen utgjorde härvid en betydlig del. Den var ej fö
sedd i Upsala, mindre nyttjad af så skicklig hand. Ve
ningarne förvånade derför åskådaren; och det ena med
andra bidrog att ingifva kärlek för en lärdomsgren, hv
första grunder dölja så mycket af sin rikedom i tillämpn
gen. Ungdomen följde nu med blindt förtroende hans sä
anvisningar, vinnlade sig om Geometrien, och fortsatte
dare sina steg, efter utstakad ordning, på denna bana.
nan kort voro de lyckligaste Mathematiska snillen upptäc
och invärfvade: Vetenskapen blef allmän vid Akademien,
sträckte sig skyndsamt till de mindre läroverken, Gymna
erna, hvilka hittills, utom den lägre Arithmetiken, n
sig med en tarflig undervisning blott om jordklotet och t
räkningen.

And. Celsius hade börjat göra Wolffianska Philosophi
bekant i Upsala. K. hade äfven fattat smak för denssamm
och trodde sig deruti få veta mera, och med större viss
än han kunde erhålla af Cartesianska philosophien. S
han hade nu inhämtat henne hos sjelfva upphofsmann
blef han så mycket välkomnare hos ungdomen, och ut
flera disputationer i metaphysiken. K. fann dock efter nå
år, att han lärt känna föga flera sanningar, och ej hel
kommit till större visshet än han förut om dem hade. D
var ej öfverensstämmande med hans tycke, att disputera
sjelfva principerna; han ville från ytan till kärnan, och d
till såg han intet hopp. Han lemnade derför hela den
kallade abstracta philosophien, och allt disputerande der

hade han längre fortfarit härmed, om han ej fått
att befara, det man en gång kunde misskänna hans
sats, att aldrig vilja blifva kättare. Hans vän Ber-
f angripen derföre att han i en physisk disputa-
ått, att kroppar, uti sin tillväxt, förlorade en hop
som åter blefvo ersatte af andra, hvilken mening
som trodde sig vara grannsynte, förmentes vara stri-
ot läran om de dödas uppståndelse och gynnande
nianerne. För en vän lärer dock K. tillstått, att
för Metaphysiken ej sällan understödt hans fram-
Mathematiken och att han trodde, att dessa veten-
utan olägenhet kunna umbära hvarandras biträde.
ska philosophiens period varade ej länge i Upsala,
flesta tyckte, att det kunde vara rätt så godt, att
de gamla gissningarne, som att antaga nya.
r några och tjugu års träget arbete fick K. (1752)
in föreläsningarne med en årlig pension af 3600 d:r
nte bibehållande af lönen, och uppdrogs att biträda
fversten, sedermera Fältmarskalken Aug. Ehrensvärd
an hade för händer till artillerivetenskapens förbät-
Han fick dock ej härmed taga särdeles befattning,
igtigare förtroende lemnades honom.
an Dalin vid 1756 års riksdag blifvit skiljd från
ttning som informator för Kronprinsen, hastade Stän-
tt genast utse efterträdare. Valet föll på Klingen-
Denna kallelse var för honom alldeles oväntad.
de dock genast, och emottog vården om denna Prins,
ppstigande på thronen han dock ej fick upplefva.
öll snart (1756) Cancelli-Råds och sedermera (1762)
ecreterare titel, samt blef 1761 R. N. O. Hans helsa
onom dock ej, att bibehålla nämnda befattning, till
ronprinsens uppfostran var fulländad, hvarföre han
ck Professor Ferner till sitt biträde. Sedan han i
r varit mera sjuk än frisk, sjuknade han illa nyårs-
764, men repade sig dock och tycktes om sommaren
fva godt hopp om en bättre helsa. I Oct. s. å. sjuk-
an dock ånyo, kom sig väl åter så att han kunde
ppe, men d. 26 Oct. om aftonen, då han skulle sätta
lords med sina döttrar, ropade han häftigt till, nämde
mn, och sjönk död i sin äldsta dotters famn.
m Mathematicus ägde K. europeisk ryktbarhet. Men
dast Mathematiken hade intagit honom. I yngre åren
terheten hans förnämsta yrke, det han framgent äl-

skade; och han njöt ännu vid slutet af sin lefnad må
glada stunder af Virgilius och Horatius, dem han mycket v
derade, i synnerhet den förre, af hvilken han ur min
kunde uppläsa en myckenhet verser. Ibland Latinska au
rer i obunden stil, satte han ett stort värde på Cic
hvars arbeten han tillstyrkte att läsas framför andras,
yttrande, att ingen kunde föreställa sig hvad nöje denna
ning förskaffat honom i ungdomen, och hvad smak han
i sina sednare dagar fann deruti. Latinska språket var
fullkomligt mäktig, och var road af cathedern. Om
smak för Metaphysiken är ofvan nämdt. — K. hade allt
utmärkta insigter i optiken, ja han räknas med skäl för
ypperste häruti af alla sin tids mathematici. Sjelf var
en af de största mästare i Europa i glasslipningskonst
hvilken han lärt sig sjelf. Han undervisade deruti Carl La
berg, och hade derföre någon tid en årlig belöning af
daler s:mt. I Sverige kunde nu för första gången erhå
goda optiska glas, som förut mäst köpas utrikes. Han
terlemnade en vacker apparat till glasslipning, och mån
sköna glas. Det han sist lade handen vid var särdeles
träffligt och componeradt på Dollondska viset. Dollond
en berömd optisk instrumentmakare i England, hvilken
K:s anvisningar att tacka för de upptäckter han gjorde,
Refractions-teleskopernes förbättring, sedan Newton och Eu
ej deruti lyckats.

Ett par år före sin död ämnade K. utgifva sina må
dels på latin, dels på franska, dels på svenska författa
skrifter, och biträddes i ordnandet af Professor Mall
hvilken också fullkomligt ordnade dem. I brist på för
hafva de dock aldrig blifvit utgifna. Hela samlingen bes
af något öfver 200 afhandlingar i Geometri, Algebra
infinitecimalräkning, Mechanik, Optik, Astronomie och Pr
babilitetsvetenskapen.

K. erhöll 1762 Vetenskaps-Akademiens i Petersburg
satte pris af 100 ducater för [svar på] frågan: huruvi
Optiska instrumenters ofullkomlighet härrörande af strål
ens aberration, såväl genom spridningen i deras brytning,
af Sphäriska figuren, stode att undanrödjas, genom flere gl

Af sin parentator i Vetenskaps-Akademien, Prof. Mär
Svedner, tecknas K. sålunda: »Han var from till sinn
kunde litet blifva rörd i förstone, då någon gjorde hon
förnärm; men det gick straxt öfver, och han var ej svår
blidka; ty han glömde ganska lätt andras förseelser o
sig, och när de en gång voro glömde, så påminte han

aldrig mer. Han ägde icke den konsten, att förställa
tan sade rent ut hvad han tyckte: men han harmades
öfver den, som tänkte annorlunda än han. Som han
en oförliknelig gåfva, att snart se in uti en sak, så
det esomoftast, då han skulle svara eller utlåta sig
andras tankar, att han med ogemen qvickhet före-
le saken på den sidan, der dess orimlighet sågs aldratydli-
och om ämnet var mörkt, så var han mycket lycklig,
upplysa det genom liknelser. De som på sådant sätt
bragte till tystnad, kunde ibland blifva misslynte öf-
ina så tydeliga misstag; men de harmades sällan öfver
m; ty de visste, att han ej gjort det att förevita, utan att
ysa. På samma sätt gjorde han sjelf, om någon sade ho-
emot, och hade skäl dertill. Det var honom omöjligt, att
a emot öfvertygelse, utan han gaf alltid vika för den,
bar sanningen för sig, och han tyckte alltid, att rätt-
borde vara det förnämsta ändamålet i alla gerningar.
hade icke den svårigheten, som många andra hans likar,
i kunna i hast göra sig af med sina djupsinniga specu-
er; ty han kunde gå ifrån det svåraste och ännu oaf-
la problem, uti både skämtsamma och allvarsamma säll-
, och der med all sinnes ledighet deltaga i umgänget,
tt sätt, som alltid förnöjde. Om man skulle göra en
ing af alla hans vid sådana tillfällen lemnade qvicka och
ika utlåtelser, som alltid passade oförlikneligen väl, så
det utgöra en liten vacker bok. Han var ömhjertad,
deltog med stark känning uti det som hände andra,
eti jag sett honom gå så långt, att han med större tåla-
kunnat fördraga sina egna, än andras motgångar».

Sin vänskap gaf han helst åt dem, som, jemte det han
öfvertygad om deras redlighet och goda hjerta, äfven
de honom i tycke och smak, och kunde gå in med ho-
uti samtal, om de saker, som roade honom, det är
a, som hade insigt och kännedom i vetenskaper, vit-
t och lärdom. Den som hade hans vänskap, han hade
hans hjerta, och det var honom en verkelig förlust,
han miste en vän».

K. var Ledamot af Vetenskaps-Societ. i Upsala, af Vet.
d. i Stockholm (från $^{8}/_{8}$ 1739), af Royal Society i Lon-
samt Correspondent af Vetenskaps-Akad. i Paris.
gift (sedan 1732) med *Ulrica von Roland* (f. 1712, †
), dotter af Cancelli-Rådet *Erik v. R.* Med henne hade
4 söner och 2 döttrar. Sonen *Zacharias*, som i snille
likade sin fader, och visade samma böjelse som han,

drunknade på sitt 20 år. K. ligger begrafven på Lofö gård vid Drottningholm vid sidan af Dalin, under en sam minnesvård. Svenska Akademien egnade sin årlig nespenning 1794 åt K:s minne. (Se om denna och Dalin gemensam, Hildebrand s. 151.)

Skrifter: Tentamen de definiendis & corrigendis Aberra radiorum Luminis in Lentibus Sphæricis refracti & de per Telescopio Dioptrico. Petropoli 1762. — Musschenbroeks E Physicæ. Öfv. på Svenska med anmärkningar. Sthm 1747. om de nyaste rön vid Electriciteten, Vid Præsidii nedlä Vet. Akad. 1755. — Åm. Tal. ib. öfver Chr. Polhem 9 Afhandl. i Vet. Akad:s och 8 i Upsala Vet. Societ:s han — A general quadrature of hyperbolic curves by S. Klinge (Philos. Transactions abbridg'd. T. VI.) meddelad Eng. 1731. — Presiderat för 71 Disputationer 1731—52.

(Källor: Åminnelse-Tal af M. Strömer 1768. — Nordins K. i Svenska Akad. 1794. — Gezelii Lex. II. — Rosenha Ak. Hist. — [Anrep II: 447. — Cat. Disp. — Upsala B — Vet. Ak. Ledamots fört. — Se Tillägg.])

KLINGIUS, ZACHARIAS.

Föddes 1603*) i Kräklinge församling i Neri Fadren, *Lars Hedingius*, var Kyrkoherde. Började s dier i Örebro skola, och fortsatte dem i Strengnäs o sala, der han blef Phil. Mag. 1639. Kallades s. å. t predikant hos Friherrinnan Brita De la Gardie, hvilk han i 2 år bibehöll. Han hade nu blifvit känd af Cancelleren Ax. Oxenstjerna, af hvilken han utskick Tyskland med instruction, att af den lärde Theologe Calovius låta sig underrättas om de uppkomne Syn ska villfarelserna och deraf följande stridigheter. Wittenberg promoverad till Theol. Doctor ($^{18}/_{5}$) 1647. ste s. å. till fäderneslandet och antogs af Drottn. C till dess Hofpredikant. Prost och Kyrkoh. i Nyköpi stra församling i Dec. s. å. (b. v. $^{4}/_{12}$ 1648), och rade i denna egenskap vid prestmötet i Strengnä Året förut 1650 d. 7 Sept. erhöll han fullmagt, General-Superintendent i Liffland, och Pro-Cance Dorpts Akademi. Under hans styrelse uträttades till denna Akademis nytta, men han fick ej länge gag samma, ty han måste 1656 vid Ryssarnes fiendtliga i Liffland fly till Sverige, dit han efter stora lifsfaror

*) Enl. Gezelii Lex. II: 41 (1779); 1610 enl. Aurelii S Stifts Herdaminne (1785).

rdnades genast ($^{24}/_{4}$) till General-Fält-Superintendent
la Svenska armén och till Konungens biktfader [med
af 1200 daler s:mt].
ier den tid Konung Carl Gustaf innehade Seeland
ar K. förordnad till Biskop öfver Seelands Stift, då
iskopen, titulerade Erkebiskopen Svaning, var inne-
Köpenhamn. Denna syssla innehade K. under två
alla embetet åtföljande rättigheter och förmåner.
s i sitt »Sielandske Clericie» Del. I. sid. 282 (Köpenh.
eskyller K. att han »beskickade nogle till Præste
som siden for deres uduelighed igen maatte casseres,
a nye af deres retmessige Konge och Biskop medde-
ds och Collats-Breve». Det är ej otroligt att denna
ing har sin egentliga grund i förtrytelsen öfver att en
Biskop under så lång tid var Danskarne påtvingad,
m den till någon del vore sann. I de bref K. på
vägnar utfärdade skref han sig: »Sveciæ Regi a
ibus sacris, Regii Exercitus Superintendens Generalis
andiæ pro tempore Episcopus».
ter Konungens död och Klingii hemkomst fick han
/2) Kyrkoherdesysslan vid Riddarholmsförsamlingen i
lm med bibehållande af Generalfält-Superintendents-
Han uppbar äfven fortfarande lönen för denna tjenst
dal. s:mt) till 1663, då han ($^{4}/_{8}$) fick Bromma till
le. Vid 1664 års Riksdag var han Ledamot af den
sion, som var satt att döma öfver Terseri Cateches,
pförde sig såsom en så sträng censor, att t. o. m.
or Svenonius, som var Terseri angifvare, skyllde på
öfverdrifna hätskhet mot T. Efter Terseri afsättning
befallning till Presteståndet att utse efterträdare*),
gius erhöll 30 vota. Han gick väl nu miste om Åbo
men erhöll i stället 1665 (i Mars) Götheborgs. Han
sig i början denna befordran, och ville ej emottaga
på andra vilkor, än att det skulle blifva ett Biskops-
i stället för Superintendentia. Riks-Cancelleren De
die föredrog i Rådet detta Klingii förbehåll, och re-
des slutligen: »att dhetta wälh kan skie effter Göthe-
Stichtt nu ähr myckett stort och widtbegripit, är ock
therpå i förre Regeringens tijdh att een Superin-
ia ähr gjordh till itt Biskopzdöme etc». K. blef dock

*) Biskopsembetena tillsattes denna tid vanligtvis på Riksda-
et det församlade Presterskapet, eller Clerus Comitialis rö-
ade Konungen ofta ej fästade afseende på röstningen, såsom
Åbo, då K. fick 30, och *Gezelius endast* 3 röster.

ej Pastor i staden, såsom de förre Superintendenterne va
Han fick i stället Regeringens löfte att i ersättning bekom
100 Dal. s:mts ränta i gods, hvilka han sjelf skulle få o
dock med förbehåll »att inga sådane skulle utses, som fö
voro förlänte, eller belägne på förbudne orters. K.
alltså den förste Biskop i Götheborg.

Upphöjdes 1666 ($^{27}/_{10}$) i adligt stånd under nam
Klingstjerna, eller såsom det sedan skrefs: *Klingenstjer*
Afled i Götheborg d. 3 Sept. 1671. (I Riddarhusslägttav
uppgifves K. hafva dött d. 19 Maj i följd deraf att
oförsigtigt skurit en liktorn.)

Såsom Theolog skall K. varit utmärkt, åtminstone r
nas han af Calovius i *Elogium Klingii* »inter potiores T
logos Lutheranos». För öfrigt var han en stark kättarjäg
Ofvan är nämdt om hans fiendtlighet mot Terserus.
annat exempel må ock anföras: En Kyrkoherde i Bredar
Halland vid namn Jöran Fris hade författat ett utdrag
Melanchthons Loci Communes, och dervid begagnat den r
lärigaste editionen. Icke förthy gjordes han af Biskopen
kättare, och afsattes från embete och pastorat. Märk
nog misshagade detta K:i nit sjelfva Presteståndet vid r
dagen 1668 så mycket, att Fris förklarades både reni
och oskyldig, och recommenderades till ett nytt pastorat.
Ett prof på hans hårda och stolta sinne må ock näm
Han fick neml. fullmagt på Riddarholms församling efter
Kyrkoh. Tolfstadius. Dennes enka utträngde K. från en
af nådåret efter mannen, och kunde oaktadt flera skickn
gar och påminnelser från Stockholms Stads Consistorium
förmås, att förlika sig med enkan, förrän han ordent
dömdes af Consist. att gifva henne ersättning för hvad
med orätt uppburit. — Slutligen ett prof på hans högm
Tolfstadius hade tillika varit Theologie Lector vid Sto
holms Gymnasium. K. fick nu Lectorslönen, jemte försa
lingen, och erinrades af Consistorium att som han fått lö
borde han ock göra sysslan, men K. fann det under sin v
dighet som General-Superintendent, och dessutom obeqv
att nu läsa för djäknar, ville ingen gemenskap hafva m
Consistorium och brydde sig ej om dess skickningar.

Gift med *Beata Otter* (f. 1629), dotter af Factor
Örebro Casten O. Af barnen (3 döttrar och 2 söner)
kände *Zacharias*, Major, och *Hedvig Eleonora*, som var
studerad, att hon sammanskref och på Linköpings Gym
sium uppläste en Latinsk Oration.

os filios et Oratio Sehyttarum ad Alexandrum &c. Lips. — Disp. Syn. de gratuita hominis peccatoris coram Deo ...tione. Str. 1651. — Epistola consolatoria ad Magnum Jo- in Vinteråsa &c. Dorpati 1654. — Likpredikningar öfver ...det Sch. Rosenhane. Sthm 1644; Borgmästaren i Nykö- ...ach. Danckvardt. Streng. 1648; Riks-Rådinnan Anna Oxen- ... Sthm 1650; R.-Rådet Christer Bonde. Ib. 1660: Marga- ...lorn. Ib. 1664.

...: Westén, Hof-Cler. Hist. I: 681. — Zvergii Siellandske ...el Del. I. s. 282. — K. Bibl. Tidn. 1767 s. 190. — Aurelii ...amlinge s. 356. — Rhyzelii Episcoposcopia. — [Rothlieb, ...arbolmskyrkan s. 52. — Indebetou, Nyköpings Minnen. — ... II: 446, jfd med riddarhusslägttafian. — Handl. rör. Skand. ... XL: 17.])

...KLINGSPOR, WILHELM MAURITZ.

...ldes den 7 Sept. (b. v. Dec.) 1744 på Fluxerum i ...ään. Föräldrarne voro vice Presidenten i Götha Hof- ... R. N. O. Frih. *Christian Fredrik K.* och *Anna ...ena Pauli.* Blef Corporal vid Vestgötha Cavalleri ...Förare vid Grefve Spens' Reg. i Stralsund 1755. ...ant-en-second vid Reg:tet Royal Suedois (b. v. Po- ... Fransk tjenst 1756. Dito vid Prinsens af Nassau- ... Reg:te 1757. Prem. Lieutenant ib. 1760. Fänrik ...ns' Reg:te 1759. Lieuten. vid Jönköpings Reg:te ...rhöll afsked ur Franska tjensten 1763. Genom tjenst- ...ent. vid Jemtlands Reg. 1765 och Capitaine 1767. ...O. ($^{25}/_{4}$) 1770. Major i Juni 1771. Cavallier hos

s. å. Åter General en Chef i Finland ($^{12}/_{2}$) 1793 och t
genom byte Chef för Björneborgs Reg. ($^{18}/_{12}$) 1794.
O. m. St. K. ($^{28}/_{4}$) 1795. Genom byte Chef för Ny
Lif.-reg. och för Nylandsbrigaden ($^{30}/_{9}$) 1795. R. o.
K. M. O. ($^{21}/_{11}$) 1796. Ordför. i Finska Strömrens
Comitén 1797. Grefve ($^{16}/_{11}$) 1799 (introd. 1800).
Rikets Herrar ($^{18}/_{2}$) 1800. Såsom tjenstgörande Ge
Adjutant Ledamot af Kongl. Regeringen 1800 och 180
General af Infanteriet ($^{9}/_{12}$) 1802. General-Inspecteur
trupperne i Finland ($^{16}/_{12}$) 1803. Fältmarskalk ($^{5}/_{5}$)
och förde s. å. befälet i Finland. General-Befälhafvar
ver Norrå Armén och Gen.-Gouverneur öfver Vesterbo
Vesternorrlands och Gefleborgs Län ($^{21}/_{1}$) 1809. Le
Riksföreståndarens Conseil och Öfver-Ståthållare i S
holm ($^{13}/_{3}$) s. å. Tjenstfri 1810 ($^{20}/_{6}$) s. d. som Fa
mord egde rum. Erhöll afsked från General en Chefs
Brigads-Chefs-Embetena ($^{20}/_{10}$) s. å.; från Öfver-Ståthå
Embetet s. å. Död d. 15 Maj 1814.

Gift 1) 1771 med *Anna Charlotta af Petersens* (frå
ken han skiljdes), dotter af Directeuren vid Ostind.
pagniet Herman af P. och Charlotta Bedoire; 2) 1794
Hedvig Ulrica v. Willebrand (förut gift med v. Konow
från honom skiljd), dotter af Capit. Ernst v. W. och S
C. Jägerhorn. Hans grefliga värdighet ärfdes af sonen G
född 1772, † 1840, Hof-Marskalk och R. S. O.

I diplomatisk väg hade K. några uppdrag. Följde
som Cavailler Riks-Rådet Adam Horn, till Danmark
afhemta den utkorade Kronprinsessan. Sändes 1792 t
tersburg för att notificera Kon. Gustaf III:s död och
IV:s uppstigande på thronen, hvarjemte andra hemlig
voro honom uppdragne, och förordnades 1797 till
Commissarie vid Gränse-regleringen med Ryssland, so
1798 om våren började, men sedan uppsköts.

I sin ungdom var han någon tid i Fransk tjens
hans farbror Jean Philip var Brigadier och Chef för Pr
af Nassau-Usingen Regemente. Bevistade fälttågen 17
62, och var närvarande vid flera träffningar, bland a
den namnkunniga bataljen vid Hastenbeck 1757. D
Finska kriget 1788—90, och var till Sveriges olycka
ral en Chef i Finland vid krigets utbrott 1808. Fi
förlust kan förmodligen till ej ringa del tillskrifvas
lighet hos Öfver-Generalen, hvilken, i stället för att gå
till mötes, retirerade och först då det var för sent att
dennes framsteg, lemnade befälet. Missnöjet med Pl

est var den egentligen verkande orsaken till Gustaf olphs afsättning, och K. var dock en bland dem, som ut- de den statshvälfning, hvarigenom Gustaf Adolph afsattes, I Ledamot af Regerings-Conseillen, och erhöll jemte Ad- rentz och Adlersparre af Rikets Ständer en Tacksägelse- dress, »som under tolkande af erkänslan öfver deras lyck- n utförda företag, förklarade dem hafva derigenom gjort af fäderneslandet väl förtjente.» Denna adress aflemna- af deputationer från alla ständen. (Se B. Lex. Ny jd VI: 394.)

Källor: Rothliebs Adel. Matr. 1807. — Riksd. Tidn. 1809. — (Se Tillägg.)

KLINTEBERG, WILHELM AF.

Justitie-Cancelleren af Klinteberg torde alltid vinna häf- förskarens uppmärksamhet. *Landshöfdingen* kommer att i n ort, hvarest han verkade, alltid jemte sin företrädare llerfelt (se detta Lex.), ihågkommas, då man erinras om ndshöfdingar af utmärkelse. Fadern, en skånsk Kyrko- rde, *Paul Klinteberg*, son af en torpare, predikade i Hers- , vid samma tid, som Utr. Ärend:s Minister Grefve v. geströms fader predikade i Lomma, Hof-Cancell. Bar. ets fader predikade i Qvidinge, Just. Stats-Minist. efve Rosenblads fader föreläste i Lund och Stats-Sekr. Kullbergs fader predikade i Strö. Vi kunna, för att aga uppmärksamheten på skånska medelklassens förmåga på den höga embetsmannabanan täfla med skånska ari- okratien både under Säkerhetsacten och efter revolutionen 1809, erinra härjemte, att vid samma tid eller något sed- re utgick Under-Ståthåll. och Justitie-Rådet v. Linde- utz ur Ousby pastorshus, Justitie-R. Engelhart ur ett ofessorshus i Lund, Presid. Billberg ur ett presthus i kåne o. s. v.

Prosten Klinteberg hade sjelf en bildning af mindre van- omfattning och kunde derigenom tidigt meddela sin son större verldskännedom. Han hade i längre tid studerat Utrecht och Oxford och gjort vidlyftiga utrikes resor, varunder han lärer biträdt vid v. d. Hooghts Bibeledition, t sluta af correcturark utaf detta verk, som funnos bland as papper och inlemnades till Lunds Bibliothek. Uppfo- rade också 2:ne Landshöfdingar, först Tage Thott såsom rmator, sedan W. af K. såsom fader.

K. föddes d. 22 (Se Tillägg) Mars 1759, var som barn sjuklig, att han måste slutligen gå på kryckor, botades

genom brunnsdrickning i Ramlösa och kom derefte
Lunds Akademi. Dröjde der ganska kort tid, helst h
19 års ålder, efter undergången Hofrättsexamen i
Götha Hofrätt och »förblef sedan i all sin tid i publik t
göring». Började redan 1786 bli bekant med riksda
sendet. Var nu Notarius i Besvärs-Utskottet och bit
i Bondeståndets Cancelli. Blef redan 1778 ($^{21}/_{10}$) A
tant i Götha Hofrätt, 1782 vice Häradshöfding, 1789
Civil-Notarie, 1795 Hofrättsfiskal, 1796 Civil-Notarius.
Häradshöfdings n. h. o. v. samt kallades till adjungerad
rättsled. 1793 och blef 1798 Häradshöfding i Lane, I
Stångenäs, Sörbygdens och Sotenäs Domsaga i Bohus län.
mans n. h. o. v. ($^{9}/_{1}$) 1800. V. Sekret. i Bondeståndet
1805 ($^{29}/_{3}$) Häradshöfding i Allbo, Kinnevalds och N
dinge härader i Småland, der han förvärfvade sig ett
minne såsom en mycket skicklig domare. 1806 insattes h
Comité under Riksdrotset Gr. Wachtmeisters presidiu
författande af en lagsamling för de under Sverige hö
tyska staterne, i anseende till svenska lagens och kyrk
fattningarnes beslutade införande derstädes. Adlades
1807 under namnet *af Klinteberg* och introducerad
jemte brodern Öfverste-Lieut. *Fredrik Ludvig* under
2188. Sedan Drotset nu lärt känna K:s utmärkta d
het som domare och embetsman, fick han en mängd d
raste uppdrag, hvilka han alla lyckligt uppfyllde. Ma
såg, att Gottländningar, embetsmän såsom ock andra
soner, mindre troget förhållit sig efter Ryska inva
1808. Lagman af K. sändes till Gottland såsom tillfö
nad Justitie-Canceller och lyckades att göra deraf så
som möjligt. Gottlands Nationalbeväring blef sednare
niserad af samme Lagman och [af] Öfverste Fleet
hvarefter K. blef R. N. O. ($^{4}/_{5}$) 1810. Tillf. Just.-Ca
ler s. å. under den svåraste tidpunkt i detta hänseende
nyare häfder kunna framvisa. Erhöll Just.-Cancellers
dighet ($^{18}/_{6}$) s. å.*). Ända upp i Vesterbottens län p
lades hans embetsåtgärd och kraftfulla närvarelse. I
kraf föranledde hans förordnande till Vice Landshöf
Halland ($^{6}/_{11}$) 1811, i Malmöhus län ($^{31}/_{7}$) s. å. Ord. L
höfding derst. ($^{5}/_{6}$) 1812. Friherre ($^{8}/_{8}$) 1815. Presi
n. h. o. v. ($^{1}/_{12}$) 1818. C. N. O. ($^{17}/_{7}$) 1819. Dog
den 19 Juni.

*) Han var 1809 utnämd till Justitie-Råd vid första uppsä
gen (se Post-Tidn.), men afsade sig denna heder.

Vi ha nämt, att hans Justitie-Cancelleriat är af histo-
k vigt. Vi vilje derför lemna några materialier för häfde-
skaren. (Se Tillägg.)

Sällan har en folkmening varit så allmän, som den, att
onföljaren Carl August, folkets kärlek ända till svärmeri,
l ett offer för aristokratiens planer. Skenet felades ej,
det verkliga förhållandet svårligen skall kunna uppdagas.
Kongl. Majt:s och Svea Hofrätts Utslag i anledning af
undersökning, som hos Kongl. Hof-R. omedelbarligen
er föregångne Polisförhör vid Öfverståthållare-Emb. blif-
hållne till utrönande af grunden för allmänna ryktet att
gstsalig H. K. H. Kronprinsen Carl Augusts d. 28 Maj
10 i Skåne hastigt timade död skulle varit vållad genom
rsätlig tillställning med förgift», gifvet d. 5 Nov. 1810
riginalet i 11 ark ligger framför oss), upptages, huru den
ppa, hoflaquaien Ahlgren druckit, sedan den ej kommit
t förtäras af H. K. H.*) och hvarefter A. fått slitningar
magen, blifvit otjenlig genom ljustalg och att A. fått sina
tningar af förkylning; huru det buller och rop kammar-
enaren Almlöf en natt hört utanför H. K. H:s rum upp-
ommit genom en postkarl; huru nycklarnes uttagande der-
fter ur Kronprinsens dörrar om nätterne, tvertemot första
rdningen, skett på Kammartjenaren Juels anhållan, som
. K. H. bifallit; huru H. K. H. intagit pistoler i sina rum
r att låta förfärdiga hölster; huru hoflaquaien Ahlgren
ch hustru, som skulle sagt sig kunna mycket upplysa om
kallats, nekade att hafva så yttrat sig; huru det säker-
gen var i anledning af en opasslighet i Mars månad, H.
. H. uppdrog sin Handsecreter A. C:son Kullberg (sederm.
kopen), att i händelse någon oförmodad död eller häftig
jukdom plötsligen skulle påkomma H. K. H., Kullberg då
ruast borde ingå i brefvexling med H. K. H:s broder rö-
nde vissa omständigheter; huru kusken Sandberg förklarat
tt yttrande i Nyköping till Bar. D'Albedyhls betjening,
rande sin fruktan att denna H. K. H:s resa torde bli
ans sista, blott hafva sin grund i hans bekymmer eller ock
a blifvit missförstådt; huru den kalla köttpastejen med
ärdeg, som H. K. H. förtärde å Lilla Åby gästgifvargård
h som H. K. H. sjelf, enligt Professor Lodins i Linköping
rättelse, misstänkt såsom orsak till H. K. H:s derefter
träffade sjukdom, till hvars häfvande vanliga antidota med
ramgång användes af Läkaren i Linköping, nämde D:r L.,

*) Förklarades ej eller ha varit åt honom bestämd.

af Läkaren i Ekskjö, Professor J. H. Olin*), allsicke var skadad af erg, helst andra, som ätit andra delar deraf, ich mått illa, hvarför den Konglige ätarens kräkningar och sj lik härleddes af förkylning; huru H. K. H. visst helsat h obekant på sin broder, Hertigen af Augustenburg i Ramlös efter någon förfriskning hos Hofmarskalken v. Platen d. 2 Maj kl. 6 e. m., men att det var ett misstag, hvaröfver H. K. H. Sveriges Kronprins sedan sjelf skämtat; huru H. K. H:s yttrande d. 27 Maj till Prosten Follin efter predikan i Helsingborg: »det var en predikan för mig!» visserligen alla intet upplyste i denna fråga**); huru H. K. H. vid en dejeu ner hos Hofmarsk. v. Platen samma dag H. K. H. dog (d. 28 Maj) visst förtärt en temmelig stor portion sparris, hvil ken portion Hofmarskalken sjelf serverat, men att andra förtärt utan skada den öfriga sparrisen, som de tagit sig sjelfve; huru visserligen Capit. Jägerhorn och Lieuten. Hä stesko d. 17 Maj i Ryska Generalen Winters Cancelli i Åb af en Adjutant eller skrifvare, Finne till nation, hört, at H. K. H. Kronprinsen af Sverige redan mycket hastigt åfl dit i Skåne, hvilket de vid sin ankomst d. 23 Maj till Stock holm straxt upprepade, men att detta allt kunde härlyt af Finska nationens intresse för H. K. H. som med mycke nåd emottagit flere Finnar; huru H. K. H. väl ogerna emöt tagit Lifmedicus Rossi, som sändes från Stockholm vid för sta rapporten om illamåendet, men att han alltid ogera hört efterfrågningar om helsotillståndet; huru den häst, so lemnades H. K. H. på Qvidinge hed, visst ej var ostadig utan utmärkt sedig; huru den blylådan, hvari H. K. H. inelfvor lades, allsicke var medförd af Rossi; huru de myckna blod som Prostfamiljen i Qvidinge intygat ha ut flutit ur H. K. H. i sängen och hvaraf man slutat att H. K. H. måst dö af blodförlusten, om han ock ej dött förut slutligen ej förklarats vara öfver 2 thekoppar, hvilket Pro sten Krook ock vid närmare besinnande medgifvit; hur sucken, som Prostens piga hört kl. 9 på aftonen d. 28 Maj kunnat vara en följd af den redan började förruttnelsen

*) Denne yttrade för Förf. att han delade Läkarens i Link ping öfvertygelse, ja, att han ville med ed styrka, att förgift var användt.

**) Deremot upplyste Follins yttrande jemte Juels uppgift, d förhållandet, att "H. K. H. ofta låg med sammanknäppta händer bönen inför sin Gud", hvarför det var helt rimligt, att H. K. H utan att uttrycka någon öfvertygelse om en hotande död, kunn säga om en predikan, framställande *bönens nödvändighet för all* de anförda orden och visa om dagen mycken devotion.

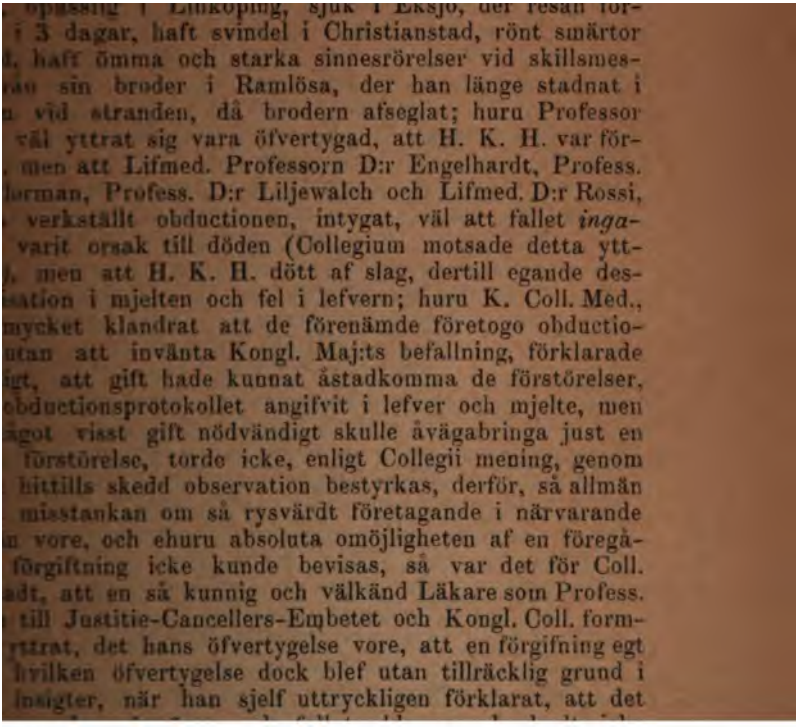

Som enskild person var K. olika bedömd af olika p
soner, men embetsmannens värde erkändes nästan allmä
Det är ett drag, som förtjenar att bevaras åt minnet,
han förde en förtrolig brefvexling med riksdagsmannen N
Månsson i Skumparp, Anders Danielssons enskilda och p
tiska vän. Under 1823 års riksdag yttrar han sig: »
och alla som i orten fått del af de redan hos edert st
förda protokoller hafva med sann tillfredsställelse funnit d
kloka urskiljning, som utmärkt riksdagsmannens alla yttra
den och som ådraga honom ett välförtjent loford af a
vältänkande och vi äro glade att finna en man från vår
med en sådan moderation och sund urskiljning.» Moderat
nen skadades ej af slika närmanden af personer med stör
insigter. Så länge en Ehrenborgh närmade sig en A. Da
elsson, kunde han ock räknas till de moderata. All s
dring mellan fosterländska krafter försvagar fosterlandet.
fördolde ej, då nöden syntes honom verklig, sin öfvertygel
Han skref till en person, hvilken han visste också på hög
ort vara hörd, d. 29 Nov. 1821:

»Vår ställning i orten är ej särdeles tillfredsställand
Jag är ej af dem, som se allt i svart; men jag har ej f
tyckt mig finna ortens ställning sämre än nu. Jag vill
härunder beräkna explosioner, hvilka förr eller senare ska
ske och nu inträffat — cession — egendomars forcerade f
säljning. — Jag bedömer ej allmänna ställningen efter i
dividers, utan efter bondens belägenhet och den börjar b
brydsam. — Lagsökningar alldeles i samma förhållande so
vid disconternas fall, så att om nu meningen är, att aol
tionsklubban skall forceras på ett sätt, att man skall und
Just. Ombudsmanna-uppmärksamheten, så komma visserlig
många att gå från hus och hemman och se sin egendo
sitt bohag spolieradt.»

I ett bref af 1829 (dödsåret) upplyser Landshöfding
hvilken som prestson ej kände sig så tillbakahållen af tan
på rangskillnad, Nils Månsson, som dock var en fattig bond
huru vid 1828 års slut icke ett enda mål, som var
natur att kunna afgöras, kommit att hvila öfver in på
nya året; utvecklande sedan de betänkligheter han hyste f
den alltför ringa begränsade hemmansklyfning, hvilken N
Månsson förordade, utan alla maktspråk eller bak-tanka
En annan gång ber han för Canalen och väcker derpå n
tionalkänslan, erinrade huru Danmark, som förlorat Norrig
sett sin flotta brinna m. m., ändå ej bäfvade för anstränn
ningar, hvilka buro frukter för efterverlden. Då han

...aste som embetsman handla mot possessionaternas in-
...illskref han en dylik: »Det är endast genom en rig-
...andling man bibehåller sig sjelf, då man ej har lyc-
... annat appui eller andra förbindelser och relationer.»
... vilja dock ej framställa K. som mönster för våra
...embetsmän. Den tid, som fostrade honom, är ej mer.
...som då var tjenligt, är det ej derför i våra dagar.
... väl, att tidens upplysning stiger; att man allmänt
...behjerta den sanningen: »det är bättre att förekomma
...riga det onda; det är bättre att få ett af christligt
...innande presterskap, biträdt af en skolmästarcorps af
... anda, än i den äldre meningen duktiga poliskarlar.»
...ände sjelf dessa sanningar, mer än många af hans samtida
...ntes med glädje se, då de alltmer gjorde sig gällande.
... blef 1788 ($^{17}/_{6}$) gift med *Hedvig Falk* och hade med
... 9 (7?) barn. *Magnus* (f. $^{10}/_{11}$ s. å.), Lagman; *Otto*
...m, Major vid 2:dra Lifgardet, R. S. O.; *Göran Fre-*
...Kammarherre, Capit. vid Sjöartilleriet, och *Carl*, Kam-
...kare, vice Landträntmästare i Malmöhus län.

...lor. Rothliebs Adelsmatrikel. — Åminnelsetal af D:r A. Gul-
...ren. Lund 1829. — Manuscripter i Stockholm och på Löbe-
...d. [Se Tillägg.])

— N.

...S. OLOF BIRGERSSON. — ANDERS OLOFSSON. — OLOF ANDERSSON. — CARL JOHAN. — GU-...TAF. — ANDERS ERIK.

...lägten härstammar från Westergötland. På det en-
... hemmanet Knorrn (Knårren) i Kinnefjerdings Härad,
...y Pastorat och Hangelösa Socken, bodde i början af
...talet en välmående Bonde, vid namn *Olof*, och skall
... då den sägen hafva funnits, att detta hemman från
...nes tid gått i arf i slägten från fader till son. Nämnde
...egde tvenne söner: *Pehr*, som ärfde hemmanet efter
... och hvars efterkommande äfven sedermera innehaft
...amt *Birger*, f. 1632, död 1711, Heideridare eller Jäg-
...re öfver hela Elfsborgs län. Af honom antogs först
...t *Knös* efter hemmanet Knorrn, hvilket skall i äldre
...skrifvits eller uttalats Knörrn. Han efterlemnade 2:ne
... nemligen *Olof* (se nedanföre) och *Pehr* f. 1685, † 1751,
...n och Regiments-Quartermästare vid Elfsborgs Regi-
... hvilken gren af slägten är på manliga sidan utgången.

KNÖS, OLOF BIRGERSSON.

[illegible] 5 Juli 1683 i Odhs församling af Westerg[illegible] [illegible]ad i Skara skola 1689. Student i Ups[illegible] [illegible]rade pro Ex. under Eloqu. Prof. J. A. B[illegible] [illegible] Manlianis 1706. Höll ett tal på latin[illegible] [illegible] vid Holofzin 1708. Disputerade pro [illegible] Professorn J. Upmark de providentia div[illegible] [illegible] condition i Carlskrona s. å. Promoverad Ph[illegible] [illegible] 1713. Erhöll oförmodadt och utan gjord [illegible] [illegible] att vara Rector Scholæ i Mariestad 17[illegible] [illegible] examen») i Skara 1715. Tillträdde [illegible] [illegible] Orerade på latinsk vers vid Prestmöte[illegible] [illegible] Opponerade primo loco vid prestmötet dersa[illegible] [illegible] Erhöll församlingens enhälliga kallelse och [illegible] förord till erhållande af Mariestads Pastorat 17[illegible] [illegible] Leksbergs Pastorat till præbende vid Rectorssyss[illegible] [illegible] i Wånga 1729. Prost s. å. Tillträdde Pas[illegible] [illegible] Contr.-Prost s. å. Præses vid Prestmöte[illegible] [illegible] Död i Wånga d. 7 April 1748. Gift 17[illegible] [illegible] *Beata Bellander*, dotter af Prosten i Mariest[illegible] [illegible] Bellander och Gunborg Fegræa, dotter af Th[illegible] [illegible] sist Prost i Mariestad och Ursula Locce[illegible] [illegible] Prof. Johan Loccenii dotter. De hade [illegible] (se nedanföre), *Birger*, Kammarförvand[illegible] [illegible]-Collegium, f. 1722, död 1776, och *Pe*[illegible] [illegible] Kongl. Lifdrabant, född 1727, död 1795.

[illegible] Olof Knös var en classiskt bildad man utur [illegible] [illegible]marks skola. Af denne rönte han under [illegible] [illegible] mycken bevågenhet och uppmuntra[illegible] [illegible] philosophiska graden som ock att [illegible] och vid Akademien söka sin befordr[illegible] [illegible]org, som lärt känna honom, förskaffa[illegible] [illegible] en fördelaktig plats i fädernebygd[illegible] [illegible]siska litteraturen följde honom dit [illegible] Denna uttalade han ock i det tal [illegible] Prestmötet i Skara 1739 efter dispu[illegible] till det församlade Presterskapet, [illegible] förenade classiska och theologi[illegible] för sannt presterlig bildning. De[illegible] [illegible]van nämnde, hölls på latinsk v[illegible] [illegible] han särdeles vinnlagt sig om den [illegible] [illegible]rfvat mycken skicklighet i dess [illegible] versification hade han med fra[illegible] [illegible] predikant och såsom grundl[illegible] [illegible]doxa skolan var han af sin sa[illegible]

[illegible] nya [illegible] den [illegible] Månsso[illegible] En anna[illegible] tionalkänsl[illegible] sett sin flott[illegible] ningar, hvilka

...ktad. Af Biskop Svedberg omfattades han med syn-
...vänskap, hörde till dess förtroliga umgängeskrets och
...verksam befordrare af denne kraftfulle Biskops niti-
...bemödanden för Stiftets bästa. Allvarlig gudsfruktan,
...det och rättskaffenhet, strängt ordningssinne och out-
...arbetsamhet äro de charaktersdrag, i hvilka samtiden
...efterverlden tecknat hans bild.

...tter: Utom ofvananförde Dissertationer utgifvit: Virentem
...flore Amarantum etc. Holm. 1714, ett latinskt poem,
...hufvudsakliga innehåll är att prisa store Konungars och
...frikostighet mot Upsala Akademi. Det är författadt
...Studentcorpsens vägnar. — Likpredikan öfver Annika Calle-
...g. m. Råd- och Handelsmannen i Mariestad Carl Bånge
...Tryckt i Skara. 4:o (finnes ej upptagen i Strickers Homil.
...). — Dessutom flera tillfällighetspoemer, uppräknade
...i Lärda Tidningar 1748 N:o 72 dels ock af Fant i Supplem.
...litter. Græcæ in Svecia p. 10.

...ter: Egenhändiga Biograph. anteckningar, mscrpt. — Perso-
...vid Prosten O. Knös' begrafning, författade af Sonen, se-
...Domprosten D:r A. Knös, mscrpt. — Lärda Tidn. (se
...). — Sv. Mercur. Jan. 1758 s. 818 ff. — Beyträge zu den
...Historico-Ecclesiast. Weimar 1749. 1 Band. 6 Theil. s.
...f. — Fant (se ofvanf.) — Tidström, Diss. de Mariæstad. s.
... — Gezelii Biogr. Lex. T. 4. s. 287. — [Warholm, Skara stifts
...daminne tr. 1871, I: 331; Ant. om Kammar-Koll. 1874, s. 51.])

A. E. K.

2. KNÖS, ANDERS OLOFSSON.

Född i Mariestad d. 3 Febr. 1721. Son af nästföregå-
Lade under Fadrens handledning första grunden till
studier och introducerades af honom i Mariestads skola
. Hans ovanligt tidiga framsteg intygas bland annat
, att han redan vid 10 års ålder genomläst hela Nya
...mentet på grekiska och deröfver skrifvit anteckningar
...tin, hvilka ännu finnas qvar. Introducerades i Skara
1731, och, efter att hafva genomgått denna skola och
...asium, inskrefs till Student i Upsala 1737. Snart blef
Philosophien hans hufvudstudium. Wolfs system var
...yaste och kämpade ännu mot Scholasticism och Carte-
...sm. I synnerhet af Theologerne var det ännu misstänkt
förkättradt. Desse sågo i den demonstrativa methoden
med Uppenbarelsens högsta principer oförenlig Rationa-
eller rättare sagdt Intellectualism. Först sedermera
man, att dessa principer icke af Wolfianismen bestre-
hvarför ock denna philosophi snart blef den dåvarande
...giens bundsförvandt och förkämpe. Den unge Knös
den, som i Sverige stred *Wolfianismens* första strider.

Redan i sin Dissertation pro exercitio, »characteres veri Philosophi breviter delineans», under Log. et Metaph. Prof. Ullén præsidium utgifven 1740, uppträder han såsom anhängare af Leibnitz och Wolf. Ämnets allmänna beskaffenhet gör dock, att detta visar sig endast i den demonstrativa method, som blifvit följd, samt i den förkärlek, med hvilken nämnde Philosopher och de af desses skola citeras. Sedan utbröt först, då han, efter undergången Philos. Candidat-Examen (1741), utgaf sin Dissertation pro Gradu: principiis et nexu Religionis naturalis et revelatæ. Pars Prima (11¾ ark 4:o). Då Professorn i vetenskapen nekat att denna dissertation præsidera, åtog sig Cancelli-Rådet Ihre præsidium. (Se detta Lex. VI: 357.) Ventilationen var satt till d. 15 Maj 1742, men d. 12 nästföregående beslöt vid ett sammanträde af Theol. Faculteten, att Decanus, som tillika Rector, skulle förbjuda ventilationen, »alty stund Auctor tvertemot Constitutiones Academicas, som dant förbjuda, icke allenast blandar in quæstiones Theologicas uti en Philosophisk disputation, utan ock anvä ledes omgår med en och annan Trones Articul, än analo fidei tillåter» (Theol. Fac. Protocoll). Ventilation blef d icke förbuden, utan efter enskild öfverenskommelse mell Rector och Præses tills vidare inställd. Detta förfaran väckte uppseende både inom och utom riket. I Hambu Berichte von gelehrten Sachen 1742 N:o 95 omtalas o ogillas Facultetens åtgärd samt recenseras dissertationen m mycket loford. Den 10 påföljande October anslogs åt dissertationen att ventileras den 13. Dagen förut eller 12 sammanträdde Theol. Faculteten och aflät ett bref t Rector, Prof. Klingenstjerna, med anhållan att ventilati nen skulle förbjudas. Härpå afgaf Cancelli-Rådet Ihre förklaring, som af Rector ansågs nöjaktig, hvarför intet hi der lades för ventilationen. Denna blef långvarig och st mig. Den började kl. 8 f. m. och öppnades med ett u märkt väl författadt prœmium, som finnes infördt i Ca celli-Rådet Ihres Lefverne af Cancelli-Rådet af Sotberg Vitterh. Akad. Handl. 4:de Del. s. 426 ff. Efter förste o din. Opponenten, d. v. Domkyrko-Adjuncten, sedermer Dom-Prosten D:r Bälter, uppträdde såsom extraordin. Opp nenter främst Theol. Adj. sedermera Biskopen, D:r Hal nius, som gaf tillkänna, att han opponerade i Theol. F namn, och derefter Philos. Adj., sedermera Theol. Profes D:r N. Wallerius. Först kl. 3 e. m. slutade denne, då Decanus förklarade acten böra afslutas. Under hela ven

en hade Praeses öfverlemnat åt Respondenten att sjelf
ra sin disputation, och att detta skett med stor skick-
vitsordas så väl af berättelsen om denna disputations-
Hamburg. Berichte för 1743 11 Stück och Hamburg.
ige s. å. 3 St., som ock af det bref, Cancelli-Rådet
några dagar efter ventilationen derom skref till Prosten
nös, Respondentens far. Denna dissertation blef sedan-
anledning till en tvist emellan Cancelli-Rådet Ihre och
gnäs Consistorium, hvarom kan läsas i ofvananförde lef-
beskrifning öfver Ihre samt i Sv. Merc. Sept. 1758 s.
ff. Dock må denna strid här förbigås, då Dissertatio-
författare ej deri var inblandad. Deremot bör nämnas,
ågra dagar efter disputationsacten hölls ett samman-
af Theol. Faculteten, hvari den beslöt, att om denna
till Akademi-Cancelleren aflåta en besvärsskrift, och
Faculteten på erhållen befallning härom ytterligare
nde afgifvit, afgjordes saken genom Cancellers-Bref till
t. Academicum d. 28 April 1743 hufvudsakligen en-
acultetens önskan.

Efter aflagde vederbörliga lärdomsprof promoverades K.
Phil. Mag. 1743. Inom och utom fäderneslandet hade
edan förvärfvat sig ett namn såsom philosoph. På be-
af en litterär förening i Tyskland sammanskref han
nna tid en philosophisk afhandling: de fine creationis
, hvilken blef tryckt i Hamburg. vermischte Bibliothek,
Handet. Hans önskan var att vid Upsala Akademi er-
en lärareplats. I denna afsigt författade han senare
af sin ofvannämnde gradualdisputation och inlemnade
ill Philos. Faculteten att censureras. Denna remitte-
disputationen till den Theologiska, hvilken, enligt dess
ill d. 13 Juni 1744, vägrade att tillåta tryckning
ntilation. Någon heterodoxi omnämnes väl icke såsom
ill denna vägran, utan endast att rent theologiska frå-
få afhandlas i philosophiska disputationer; derjemte
Faculteten sig vid sitt förbud mot den förra delens
rande, och tillägger, att, om dylikt skulle tillåtas,
följden att »Rationalismus aldeles får öfverhand», m.
å han sedermera författat en ny dissertation: Strictura
nulla recentiorum Naturalistarum placita, och denna
af den Philosophiska Faculteten remitterad till den
giska, erkändes, att »intet deri var emot orthodo-
äfven »sjelfva institutum att refutera Naturalisterna
berömligt och denna vår tid nödigt», dock vägrades
g »för sakernas nära förvantskap med Theologien»

m. m. (Theol. Fac. Protoc. d. 10 och 28 Maj 1745). motgångar skulle dock icke länge hafva hindrat hon erhålla akademisk lärarebefattning. Han gynnades framför allt af Ihre; några af de förre motståndarne dem Hallenius och N. Wallerius, öfvergingo till det de mot honom bekämpat. Desse började antaga så, men vid samma tid utsigterne tycktes sålunda nom ljusna i det yttre, föregick i hans inre en ännu förändring.

Hos en af Rikets förnämste Magnater innehade denna tid en akademisk condition. Bland flera b hvilka till uppassning åtföljde informatorn och d befanns en, som var utmärkt af sann gudsfruktan, underhöll genom flitig bibelläsning. Denne inlät sig samtal med den unge philosophen, hvilken gerna lyss en sådan enfaldens vishet. Han började nu att alltm varligen begrunda det gudomliga Ordet och kom hä till den fasta öfvertygelse, att den sanna christend invertes och icke beror på dogmatiska och speculati tiliteter, utan på den trons hängifvenhet, som verk tats förändring och lefvernets förbättring. Denna h hans älsklings-grundsats, den han sedermera trog hela sin lefnad igenom; derom vittna hans skrifter betsverksamhet. Öfvertygelsen öfvergick genast till h han försålde nästan hela sitt icke obetydliga philos bibliothek, öfvergaf Akademien och lät i Skara pres till Adjunct åt Fadren (1747). Här öfverlemnade helt och hållet åt vården af sina embetspligter oc kade med mycket allvar och kraft samt under stort Hans nit och embetsgåfvor blefvo snart kända och vä derför förordnades han efter fadrens död till Do Adjunct i Skara (1749), samt tillika till [vice] G Adjunct derstädes (1750), ord. 1751; icke längt befordrades han till Rector Scholæ i Mariestad (1 Skara stifts Herdaminne) och Kyrkoherde i Leksbe bendepastorat (1751). På flerfaldiga uppmaningar at ligen documentera sin theologiska lärdom, sökte oc han Akademie-Cancellerns R.R. Grefve Ehrenpreus' att vid Upsala Akademi aflägga de i akademiska tionerna för Theologiska Doctorsgraden erforderli och bevistade i detta ändamål nämnde Universitet hö nen 1754. Han utgaf då och försvarade under The sedermera Biskopen, D:r L. Benzelstjernas præsidium logisk dissertation: Sylloge thesium theologicarum,

tract 1758, till Förste Theol. Lector, Kyrko-
ened och Contracts-Prost i Kinna Contract 1767
n till Dom-Prost i Skara 1771, sedan han förut
Akademiæ Jubelfest 1768 blifvit till Theologiæ
overad. Dessutom må nämnas, att han kallades
ika vid återbesättandet af Kyrkoherdesysslan i
mling 1763, i Storkyrkoförsamlingen 1773 och
ty Past. Prim. Herweghr befordrades till bisk.
samt af Amiralitets-Superintendents-embetet i
1770, ehuru han vid de 3:ne sistnämnde tillfäl-
d sig att aflägga prof. Af sitt Stifts Prester-
an tvenne gånger (1769 och 1778) kallad till
n och utsågs vid den sistnämnda Riksdagen till
rarne vid H. K. H. Kronprinsens döpelseact.
ger var han ock af sitt Stift uppförd på Biskops-
ligen 1767 och 1788, vid båda valen med lika
11 röster) och i 2:dra förslagsrummet, men blef
ingarne förbigången. Den första gången säges
hafva varit i fråga att erhålla Biskopsembetet,
lärer ansett honom vara för ung och han hörde
till det då rådande politiska partiet, och då han
efter 21 års förlopp, erhöll samma förslag, voro
r af ålderdom försvagade, hvarförutan andra or-
hafva föranledt, att han ej kom i åtanka.
tersträfvade icke yttre utmärkelser. Men *en* be-
ns, till hvilken han kände sig företrädesvis ega
hvilken han ifrigt önskade vinna. Denna var

25 Februari 1767 (införd i K. Biblioth. Tidn. om Lärd
Saker 1767 D. 1. s. 329 ff.). Enhälligt blef han sedermer
uppförd på Theologiæ Professors förslag 1770, men förb
gicks vid utnämningen. I sin inskränktare verkningskr
sökte han dock ersätta hvad honom blef förnekadt att verk
i en vidsträcktare. Sällan, knappast någonsin, torde vid e
Gymnasium det theologiska studium hafva drifvits med de
grundlighet och omfattning, som när han var Theologi
Lector. Härom vittna de anteckningar hans lärjungar gj
och hvilka ännu här och der finnas förvarade. Då han til
trädde Domprostsysslan, erböd han sig att hålla catechetisk
föreläsningar. Dessa bevistades frivilligt och flitigt af
vid Gymnasium studerande. Härmed fortfor han i 20
(1771—1791). Han utgaf dem äfven af trycket 1779
Medvetandet af förvärfvade kunskaper och brinnande
hade föranledt hans önskan att erhålla en vidsträcktar
lärareverksamhet; dessa egenskaper förde honom ock snar
in på författarebanan och han blef en af de mest produk-
tiva och värderade theologiska skriftställare Sverige eger a
uppvisa. Med frimodig öppenhjertenhet uttalade han allti
sin öfvertygelse, utan menniskofruktan, utan afseende på be
röm eller tadel. I en stridbar tid kunde detta ofta ej a
löpa utan strid. Mot död bokstafstro, om den ock skylde
sig under orthodoxiens täckmantel, och mot menniskosatser
dem han ej fann grundade i det gudomliga Ordet, framstö
han oafbrutet såsom allvarlig motståndare. Mot dem ha
ansåg gynna dylika afvägar, var hans omdöme strängt,
likhet med sina motståndare måhända icke alltid åtskiljande
sak och person, ty i allt sådant såg han om icke ett för-
rådande, dock ett motverkande af den bibliskt-praktiska
christendomens heliga sak. De lärosatser han fattat såsom
skriftenliga och såsom sådane försvarade, vidhöll han der-
för strängt, utan all concession, utan att medgifva någo
jemkning till närmare likstämmighet med motståndarnes lär
sätt. Sit murus inter me et Catilinam, hördes han nägo
gång svara, då uppmaning i denna syftning honom gjordes
Dom-Prosten Knös' utgifne skrifter äro alla af praktiskt-
theologiskt innehåll. Af dessa må hans Theologia Practic
främst nämnas. Denna är en utförlig bearbetning af Moral-
theologien, helt och hållet bygd på biblisk grund. I afdel-
ningen om prestembetets pligter förekommer ock det hu
vudsakligaste af Pastoraltheologien. Detta verk, frukten a
mångårigt arbete, vann stor uppmärksamhet, äfven utomlands
(jfr den af Doct. C. W. F. Walch författade fördelaktiga

cens. i Götting. Anzeigen 1769 s. 471 f.). Men det gaf ck anledning till den första af hans theologiska strider. I ärn om nådens ordning förfäktade Förf. den sats, att menskan i omvändelsen (så väl den intransitiva, som den tranitiva) förhåller sig helt och hållet passivt och tadlade på gra ställen i noterne den motsatta mening, att menniskan conversio intransitiva medverkar med den gudomliga nåden, ruru blott på subordineradt sätt och icke med egna naturliga krafter, utan med sådane, som ofvanifrån henne tilldelas. Theol. Adjuncten, sedermera Biskopen, Doct. Munck, ehuru ke på något af dessa ställen namngifven, ansåg sig dock rigenom anfallen, då han i noterna till det af honom utgifna Wöldikes Compendium Theologiæ Theticæ yttrat den ening här blifvit tadlad. (Se detta Lex. IX: 149 f.). riden började i Salvii Lärda Tidningar för 1769 och fortattes dels i dessa, dels i flera af Munck i Lund och af Knös i Skara utgifne Dissertationer, dels i de af Knös särskildt utgifne Observationes Apologeticæ etc. (Holm. 1769), dels i flera ströskrifter: Bref till Doctorerne Knös och Munck, af (en anonym, som kallar sig) Spectator; Bref till Herr Spectator, af P. Munck; Anmärkningar vid D:r Muncks text, kallad Bref till Spectator, alla tryckte i Stockholm 1769. Slutligen, sedan striden å ömse sidor ej utan hetta blifvit förd samt äfven förirrat sig inpå andra ämnen, förklarade Dr Munck sin mening med det omtvistade uttrycket endast vara, att Gud visserligen är den, som verkar ånger och tro, men menniskan är det subjectum, som ångrar och tror, samt att han blott i detta sistnämnda hänseende tillagt menniskan en subordinerad activitet i omvändelsen. Då status controversiæ blifvit på detta sätt af motståndaren sjelf bestämd, återstod en blott logomachi, hvarföre striden snart därefter upphörde.

Sin andra märkligare theologiska tvist hade Dom-Pr. K. med d. v. Kyrkoherden, sedermera Biskopen, D:r Möller. Anledningen härtill var följande. I de af Dom-Pr. K. utgifne »Catechetiska Föreläsningar» hade vissa satser blifvit motsagde, hvilka förekommo i Möllers »Försök till en, i naturlig ordning inrättad, Lärobok i Christendomskunskapen». Förf. namn var dock icke i Catechet. Föreläsningarne nämndt och hans Lärobok blott en enda gång citerad utan någon anstök. Kyrkoh. Möller började striden med en skrift: »Beskedligt Svar på obehörige och ogrundade anmärkningar af Dom-Prosten Herr D:r Knös i Skara» &c. Sthm 1781. Härpå svarade K. svar i: »Nödige Påminnelser vid en Skrift, kallad

Behörigt Svar» &c. Upsala 1782, hvarefter Kyrkoh.
utgaf: »Behörig Granskning af de så kallade Nödige
nelser» &c. Schm 1783. Tvistepunkterne voro: 1) h
i ett catechetiskt arbete den ordning af ämnen bör
las, som finnes i Luthers catecheser, eller ämnena
på samma sätt, som i godkända dogmatiska läroböc
försvarade den förra meningen, Kyrkoh. Möller den
2) Huruvida menniskan kan hålla lagen? Kyrkoh.
hade yttrat, att menniskan i sitt naturliga tillstånd
mår detta, hvilket K. erkände vara rigtigt, dock of
digt, emedan nödvändigt bör tilläggas, att den pån
och troende menniskan kan genom Christi kraft håll
inskärpes detta ej rätt, så uppkommer säkerhet och
3) Huruvida trons väsende bör sättas endast i längt
och förtröstan på Jesu förtjenst, eller om ej tillägg
att den tillika innefattar införlifvandet med Chri
detta sistnämnda lade K. största vigt. 4) Om ej ny
sen måste i enlighet härmed definieras? hvilket K.
Dessutom framställdes af Kyrkoh. Möller mot K:s sk
mängd strödda anmärkningar, till en del beroende p
förstånd och misstydning; de vigtigaste voro, att K
icke nog hafva åtskiljt actus gratiæ, icke med nog best
yttrat sig om imputationen af Adams synd, samt v
nägenhet för ett mystiskt bibeltolkningssätt. I dess
rådde emellan de båda Theologerne en bestämd skilja
hvars vigt ej kan bestridas.

I sina hufvudsakligaste dogmatiska momenter va
med Kyrkoh. Möller enahanda med en annan, i hvi
nästan vid samma tid blef invecklad. Denna strid
i anledning af betänkanden, dem K. mot några ställ
af Prosten Mag. M. Warelius författad Synodaldiss
en Prestmötspredikan af Prosten Mag. A. Wictorin
Likpredikan af Prosten J. Wictorin, vid nämnde
censurerande i Skara Consistorium till dess protoco
vit. Dessutom hade K. vid nämnde Synodaldissertati
tilerande såsom e. o. opponens uppträdt och till Pre
protocollet aflemnat sina anmärkningar. Det af d
tänkanden, som var afgifvet mot nämnde Prestmö
kan, utgaf Prosten J. Wictorin från trycket med
tiga anmärkningar (Upsala 1784), hvilka K. sederm
svarade i sin »Afhandling om Nödvändigheten att e
lunda lära, än Guds Ord lärer, i det som hörer ti
stendomskunskapen». I denna skrift finnes så väl
om denna controvers, som ock alla de vigtigaste dit

gar äftryckta in extenso. Dessutom besvarades här
llers sista stridskrift. Man tvistade dels om läro-
; motståndarne fordrade, att renlärigheten skulle
efter Skriften, våra bekännelseböcker och de hos
tills renlärige aktade Lärares skrifter»; K. deremot
att de sistnämnde skulle ställas bredvid Skriften och
mboliske böckerne, samt yrkade, äfven med afseende
se, att Skriftens auctoritet skulle erkännas vara den
dels tvistades om rätt uppfattning af åtskilliga dogmer
ogmatiska och exegetiska bevis. Om denna strid yttrar
mann i dess forts. af Schroecks Chr. Religionens Hi-
(Upsala 1792) s. 367 f. »Omsinte och grundlärde män
bemödat sig att så utrensa de af mensklig vishet och väl-
tillblandade sattser, att de tillika utredt och efter
gs-Lagarne stadgat det begrepp de funnit och pröf-
bliskt, samt således väl förkastat *Adams fullmägtig-*
men icke nekat *Arfsynden och dess följder*; väl sökt
a eller förklara det, i frågan om *Treenigheten*, så
misstydning underkastade ordet *Person*, men derföre
stridt Läran om *en Gud, Fader, Son och Ande*; väl
rat det gröfre begreppet af en på Menniskoslägtet
ud, dock utan att träda Guds *Helighet* för nära; fö-
Försoningen på ett sätt, att den icke måtte föda
et, och *Tron* med så vidsträckt kraft, att den om-
hela hjertats förnyelse. Andre åter styrde af lika nit
ledde af lika insigter och kärlek till sanningen, hafva
t förment den Lutherska Bekännelsens Lärobyggnad
rfva någon jämkning, samt användt all skicklighet att
a bokstafliga lydelsen af Församlingens antagna och
uds Ord bestyrkta Lärosatser». Här äro tvistepunk-
lika väl sammanfattade, som tvisten med aktning för
arter bedömd. I den förra delen af denna exposition
s K. och de med honom liktänkandes meningar; i den
e hans motståndares.

om-Prosten Knös såg sin orthodoxi flera gånger ifråga-
Han aktade detta föga, ty han erkände aldrig någon
orthodoxi, än den, som grundar sig på den heliga
tolkad efter de rigtigaste hermeneutiska reglor. Läro-
es skriftenlighet bestämde för honom deras renlärig-
Han var derföre alltid färdig att frångå sina meningar,
rt han fann ett annat lärosätt närmare öfverensstämma
ibelns utsagor. Dessutom var hela hans rigtning prak-
hristlig; på dogmatiska klyftigheter lade han mindre
Under en tidigare period af sin theologiska verksam-

het kallades han pietist; i samma mening som en Spener, A. H. Francke, kan han anses hafva förtjent denna benämning hela sin lefnad igenom. Under striden med Monck insinuerades mot honom beskyllning för quietism, crypto-zinzendorfianism, m. m.; säkerligen med orätt, men sådan var den dåvarande theologiska polemikens sed. Mot slutet af hans lefnad förekastades honom mer eller mindre öppet att han visade benägenhet för Svedenborgianism; hvilket också till vida äger sin rigtighet, att han hade uppmärksamt studerat Svedenborgs skrifter och icke instämde i den vanliga förkastelsedomen öfver allt hvad dessa skrifter innehålla. Svedenborgian kan han dock icke sägas hafva varit, ty ostergifligt fordrade han alltid, att hvarje Svedenborgs yttrande skulle pröfvas efter Skriften och intet antagas, som ej befanns vara grundadt på det gudomliga Ordet. Denna regel gaf han andra; densamma följde han ock sjelf, såsom hans egna anteckningar i sitt exemplar af Svedenborgs arbeten utvisa. I dessa fästade han sig förnämligast vid de rent praktiska, religiöst-psykologiska och asketiska beståndsdelarne, mindre vid det dogmatiska och exegetiska, till och med vid det så märkliga speculativa element dessa skrifter innehålla. Öppet utsade han alltid sin mening om Svedenborg, och, då man började misskänna eller misstyda detta, beslöt han att med sin vanliga frimodighet i tryck redogöra för sin öfvertygelse i denna fråga. Han begynte derföre utarbeta en skrift med titel: »En gammal Theologs opartiska tankar angående theologiska lärdomen samt den så kallade Svedenborgianismen», men hans af ålderdomen försvagade krafter medgåfvo honom icke att arbeta med förut vanlig drift och döden mellankom, innan nämnda skrift hunnit fulländas. Hvad han deraf utarbetat finnes qvar och bestyrker fullkomligt ofvanstående omdöme.

Ända till slutet af hans lefnad var theologiens studium en af Dom-Prosten Knös' käraste sysselsättningar. Ingen märkligare företeelse inom denna vetenskaps område undgick hans uppmärksamhet. I detta hänseende var 1 Thess. 5: 21 hans valspråk. Mosheim, Baumgarten, särdeles Ernesti, Gruner, och i en sednare tid Storr, voro af samtida theologer hans älsklingsförfattare. Med J. D. Michaëlis kunde han ej fullt förena sig, ännu mindre med Semler och theologerne af dennes skola; aldraminst med Kant och dem, som på theologien använde hans philosophiska system. Ehuru mångfaldiga hans öfrige embetsåligganden voro, dem han alla med nit och kraft fullgjorde, var hans tid till vetenskapliga forsk-

tillräcklig, ty han hade indelat den på det mest re-
siga sätt och endast mycket vigtiga orsaker kunde
honom att bryta mot den ordning han i detta hän-
sig föreskrifvit. Morgnarne användes till vetenskap-
sysselsättningar; den sednare delen af förmiddagen till
tagöromål; helst om aftnarne mottog han besök och
de då nästan dagligen omkring sig en krets af prester
studerande, dem han sökte genom samtal väcka till
nit och allvar, hvaraf han sjelf lifvades. Dessa afton-
ydm voro mycket besökta; minnet af dem fortlefver
hos äldre prester i Skara Stift. Hans predikningar voro
utmärkte af vältalighet, men af hjertats erfarenhet, ni-
och öfvertygelsens värma. Bland sina embetspligter äl-
han mest catechetiserandet och fortsatte dermed, äf-
sedan ålderdomen tvungit honom att upphöra med de
. Alla prestembetets åligganden betraktade och utöf-
han från deras högsta synpunkt, den af en fortsatt själa-
. I kyrkodisciplinens handhafvande var han noggrann
sträng. Hans brinnande nit förekom kalla naturer stun-
brännande, men ingaf aktning åt alla. I allmänna lif-
var han gästfri, öppenhjertig, vänlig, dock allvarsam.
sista yttre utmärkelse vann han, då han 1793 ut-
des till Ledamot i K. Ecclesiastik-Committeen. Hans
arbeten voro de anmärkningar vid Förslagen till Ny
dbok och Psalmbok han till denna Committé insände.
er hans senaste år voro hälsa och krafter svaga; Han
i Skara d. 29 Maj 1799 efter få dagars sjukdom till
af ett fall på sitt kammargolf.

Vi sluta denna biographi med att anföra följande om-
e af Doctor Odmann: »Den vördnadsvärde Dom-Prosten
Knös var öfver hela fäderneslandet känd för sin vid-
ckta lärdom och sina djupa insigter i den H. Skrifts för-
ing. Under sin långa embetstid hade han oupphörligt
gnlagt det varmaste nit för de begrepp han fattat om
penbarelsens heliga sanningar. Aktningen för hans snö-
a hjessa ålade äfven dem, som med honom tänkte olika
förgåta ett eller annat utbrott, alltid vördnadsvärdt från
hjerta, som lifvades af så sann Gudsfruktan». (Sv. Litt.
. 1814 s. 681).

Dom-Prosten Knös ingick 1754 äktenskap med *Brita*
Wijnblad, f. 1735, död 1800, dotter af Fortifica-
-Capit. o. Riddaren Carl Wijnblad och Sophia Ferber.
Anrep IV: 605 och detta Lex. XXII: 205.) Dom-
innan Knös var ett fruntimmer af hög själsbildning,

djup religiositet, stilla huslighet och ovanlig välg
De hade tillsammans ägt 9 barn; till mognare år hu
Olof (se nedanföre); 2) *Eva Lovisa* f. 1758, † 182
Contracts-Prosten och Kyrkoherden i Horn Daniel B
f. 1745, † 1806; 3) *Carl Johan* (se nedanföre); 4)
f. 1769, † 1813, Phil. Mag., Kongl. Hof-Predikant
och Kyrkoherde i Wånga; 5) *Gustaf* (se nedanföre).

Dom-Pr. A. Knös' porträtt är graveradt in 4:o
quist 1770 för att insättas i hans Teologia Practic
säges vara väl träffadt, men är sällsynt. Ett annat
i samlingen af porträtter öfver Faddrarne vid H.
Kronprinsen Gustaf Adolphs döpelseact skall vara
lyckadt.

Skrifter: Utom ofvan anförde Dissertationer: Sex Predi
Skara, Stockholm och Upsala 1749—84. 4:o och 8:o.
et Dissertationes in Gymn. Scar. ventil. VIII. 1750—1
— Duæ Orationes, una de flore ecclesiæ interno ac spirit
altera de Origene. Holm. 1760. 8:o. — Institutiones Th
Practicæ. Holm. 1768. 4:o. — Observationes Apologeticæ
strationem argumenti de Synergismo recentiori. Holm.
— Anmärkningar öfver Psalmboken och dess Förbättring
ning af Prof-Psalmboken. Skara 1769. 8:o. — Brevis D
Theologiæ Pastoralis Practicæ (Dissertatio Synodalis). Sks
4:o. Den andra, förbättrade och tillökta, uppl. af denna
ling är bifogad Comp. Theol. Pract. — Compendium Th
Practicæ. Upsaliæ 1773. 8:o. — Anmärkningar öfver Paul
till the Romare under jemförelse af Nya Prof-Öfversättnin
Grundtexten. Ups. 1776. 8:o. — Catechetiska Föreläsning
1, 2. Ups. 1779, 80. 8:o. — Nödige Påminnelser vid e
kallad: Behörigt Svar på obehörige Anmärkningar m. m.
1782. 8:o. — Bref till N. N. om Religionen och den sann
len. Sthm 1784. 8:o. — Afhandling om Nödvändighet
annorlunda lära, än Guds Ord lärer, i thet, som hörer
stendomskunskapen. Ups. 1787. 4:o.

(Källor: Dom-Prosten Knös' egenhändiga biographiska
ningar. — Bref och handlingar i slägtens vård, äfvenso
liga underrättelser. — Dessutom hans utgifne Skrifte
Gjörwells lefvande Sverige, Sthm 1796, s. 33 ff. samt Ski
Matr. 1798 intagne biographi, m. m. — Utom de ofva
citationer må jemföras Svenska Merc. 2 årg. s. 494, 76
s. 548, 1375. 4 årg. 2 Del. s. 96, 6 årg. s. 726. — Sv
1766 s. 136. — Uppfostr. Sällsk. Tidn. 1783 s. 523, 726
477, 528. — Alnanders Theol. Bibl. VII afd. s. 272. —
Tidn. 1754 N:o 101, 1755 N:o 3, 1761 N:o 9, 12, 1769
27, 31, 44, 52, 65, 80, 94, 97, 99 f. 1770 N:o 23, 28, 34,
70. — Upsala Lärda Tidn. 1774 N:o 40 f. — Stockh. Lä
d. 30 Juni 1777. — Tidn. fr. Upsala Mars och Maj s. å.
Nachrichten 1761 N:o 66. — [Warholm, Skara Stifts Her
1871, I: 59, der ett par obet. olikheter äfven som tryc
komma. — Cat. Disp.])

A. E.

lefnad igenom. Det första bevis derpå gaf han,
ned flera snillrika, vettgiriga ynglingar, alla seder-
ärkte vetenskapsmän, förenade sig 1769 till ett
kalladt det Topographiska Sällskapet i Skara.
rening hade till syftemål att samla materialier till
fning af fosterbygden i geologiskt, naturhistoriskt
riskt hänseende. Medlemmarne voro: Clas Bjerkan-
ng prest, död 1795, såsom Prost och Kyrkoherde i
. Ledamot af Kongl. Vetenskaps-Akademien samt
och utländska lärda sällskap*); Leonhard Gyllen-
namnkunnige Entomologen (jfr Bd V: 324 ff.);
roder Joh. Abrah. Gyllenhaal, sedermera Bergmä-
utmärkt mineralog (död 1788); Johan Afzelius,
Chemiæ Professor i Upsala (jfr ofvan Bd. I: 94 f.);
ezenius, skref sig sedermera Næzén, slutligen Med.
ovincialläkare i Westerbotten och Ledamot af K.
ps-Akademien (död 1808); Anders Dahl (broder till
r Christopher Dahl), sedermera en af Linnés ut-
e lärjungar, Med. Doct. och Botan. Demonstrator i
d 1789), samt Olof Andersson Knös, den yngste af
. Sällskapets Secreterare var d. v. Collega Scholæ,
a Contr.-Prosten och Kyrkoherden i Mariestad, L.
oct. Er. Afzelius (död 1795). Ett lefvande interesse
skaplig forskning bildade denna förening, bestående
re delen af unga Gymnasister, och blef hos dem än
um ömsesidig väckelse utbildadt. Olof Knös erhöll

än man vid betraktande af samlarens ungdom skulle förmoda. Man torde med allt skäl kunna antaga, a historiska forskningsbegäret och samlingslusten hos hon detta sätt framkallades och närdes. Men utom fädern dets historia, i hvilken han sålunda började att på eg anställa forskningar, var redan under denna tid Rom Litteraturen hans älsklingsstudium och i anseende till förvärfvad skicklighet utsägs han att vid högtidlighet anledning af Konung Gustaf III:s kröning 1772 hålla tinskt tal å den studerande ungdomens vägnar. Sam dimitterades han från Gymnasium med ovanligt hed vitsord och inskrefs till Student vid Upsala Akademi. rönte han under sin första studiitid en synnerlig ynn Cancelli-Rådet Ihre och uppmuntrades af denne till fu classiska studier samt särdeles att vinlägga sig om d tinska poësien. Sin kärlek till denna förenade han me fortfarande forskningar i fosterbygdens historia, då h ämne för en akademisk dissertation valde Litterärh öfver de Westgötar, som på utmärktare sätt sysselsa med latinsk skaldekonst, hvilkas lefvernesbeskrifningar medborgerliga och vetenskapliga förtjenster han tec äfvensom framlade prof på deras skicklighet och fö såsom latinska poëter. Flere af Sveriges utmärktaste skapsmän t. ex. Biskop Johan Bilberg, Riks-Rådet Fr E. Gripenhjelm, förut Professor i Upsala med namnet lius, m. fl. fick han tillfälle att i detta arbete skildra. sta delen deraf utgaf han pro exercitio 1776, andra pro gradu 1779, båda under Prof. P. Svedelii præs Vid Magisterpromotionen sistnämde år innehade han hedersrummet. Förut hade han, efter aflagd Philos. Can examen, blifvit 1778 antagen till e. o. Amanuens vid Bibliotheket i Stockholm samt tjenstgjorde vid dets till början af Maj 1780, då han återvände till Akad och efter aflagde specimina constituerades till Litte Humaniorum Docens. Derjemte utnämdes han 1781 ti Amanuens vid det Akademiska Bibliotheket, höll 17 latinskt tal öfver Enkedrottning Lovisa Ulrika, samt 1784 fullmagt att vara e. o. Adjunct i Philosophiska teten med befallning att docera in litteris humanio Någon vidare befordran vid Akademien lyckades ha att vinna, utan qvarstod på denna plats i 13 år.

Under sin första akademiska läraretid uppehöll h vid Akademien genom conditionerande; snart såg h dock i tillfälle att dermed upphöra och att kunna o

...ämälde sig att begagna hans undervisning. Den
... upptogs af undervisande, använde han med yt-
...fällighet samt egnade åt philologiska och histori-
...r. Sveriges historia, i synnerhet dess lärdoms-
...vensom bibliognosien, så väl i allmänhet som för-
...den Svenska, voro de hufvudsakligaste föremålen
...rskningar. I dessa ämnen förvärfvade han ovan-
...er och dyrbara samlingar. Han var i alla hit-
...ågor aktad såsom den noggrannaste forskaren och
... kännaren på sin tid samt rådfrågades i detta
...ofta af äldre och yngre. I synnerhet var det hans
... samla omkring sig jemnåriga och yngre vänner af
...ndets historia och litteratur, meddela dem af sitt
...apsförråd och gifva väckelse, uppmuntran och led-
... desse ofta plägade samlas hos honom, uppstod
... en litterär förening, och denna realiserades me-
...*riska Sällskapet*, som stiftades den 24 Maj 1786.
...ne voro: O. A. Knös (sällskapets egentlige stiftare
... Ledamot), Matth. Floderus (Sällskapets Sekre-
...lan Theol. Doct. L. N. O.), Joh. Dav. Flintenberg
... Exp. Secreterare), Carl Johan Knös (s. Dom-
...erge Frondin (s. Akademie-Sekreterare), Baron Claes
...s. Grefve, Riks-Marskalk m. m.), And. Mich. Fant
...), Olof Sundel (s. Canzli-Råd), Fabian Ulfsparre
...höfding) m. fl., äfvensom flera utom Universitetet
...till ledamöter, t. e. Prosten Olof Sundholm och
...tarien i Westerås Johan Schröder; några år efter

Skrifter uppläsas», vid hvilka hvarje Ledamot af Sällska
fick munteligen eller skriftligen göra anmärkningar, äfven
Sällskapet då ock skulle »rådgöra om alla de medel, som
Historiska vetenskapens utvidgande tjena kunna, t. ex. hvil
delar och ämnen af vår Historia ej ännu äro utarbeta
hvilka fordra närmare granskning» m. m. Vanligen hö
Sällskapets sammanträden hos Olof Knös i dennes bib
theksrum, för att derigenom hafva på stället tillgång
dittills utgifna Skrifter i hithörande ämnen. Om ock re
taterne af Sällskapets verksamhet blefvo i det yttre mis
synliga — blott ett häfte af Handlingar i Svenska Histo
(Ups. 1798) blef af detsamma offentliggjordt — kan d
vigten och betydelsen af denna förening icke misskän
Den framkallade i unga sinnen kärlek till allvarlig forska
och gaf åt denna rigtning och ledning. Då Olof Knös 17
afflyttade från Upsala, synes detta Sällskap snart hafva
hört att fortfara, i synnerhet som de fleste öfrige Leda
ter ungefär vid samma tid lemnade Akademien. Mång
desse hafva säkerligen varit färdige att instämma i hvad
Excellens m. m. Grefve Fleming om sig ofta plägade yt
att deltagandet i detta Sällskaps förhandlingar och i allm
het det förtroligare umgänget med Olof Knös hos hon
väckt och stadgat kärlek till litteraturen, historien och
bliognosien. En förtrolig brefvexling i dessa ämnen fort
ock emellan dem båda under O. Knös' återstående lif
Till någon del må således åt denne tilläggas förtjensten
hafva bidragit till förvärfvande åt vårt fädernesland af
bland dess ypperste Mecænater.

Ett utmärkande karaktersdrag hos Olof Knös, fram
allt för historieforskaren af största vigt, var noggrannhet
bestämdhet. En ofullständig eller missledande uppgift,
origtigt citat, en misskrifning var honom i hög grad m
bjudande och man skall i hans efterlemnade skrifter och
teckningar knappast finna spår till något sådant. I följd
detta karaktersdrag hyllade han ock principen af sträng
storisk kritik, utan att låta sig förledas af förutfattade
ningar om händelser eller personer. I båda dessa hänse
den, äfvensom till stilens förtjenst äro hans utgifne skrif
classiska mönster. Härmed stod ock hans ovanliga ordnin
sinne och flit i närmaste förening. Allt hade för honom
bestämda tid och plats; ingen stund, äfven den kortas
fick förflyta obegagnad. Så t. ex. då han i flera timmar
ter hvarandra gaf enskilda collegier, hvilket ofta inträffa
hade han för de få minuter, som förflöto innan den följa

ns collegianter hunno samlas, alltid aflagt något som
antecknas, excerperas eller afskrifvas. Derigenom
nn han inom få år så mycket och efterlemnade vid sin
andskrifne samlingar och anteckningar af betydligt om-
och värde.
Desse handskrifter utgöras, utom en större mängd af
iska collectanea i afskrift eller utdrag, hufvudsakligen
nne större verk, dem han, främst till eget begagnande
äfven till tjenst för framtida historieforskare, företagit
t utarbeta. Det ena kallas »Repertorium Sueciæ Bio-
icum, eller Anvisning på Källorne, hvarutur dels full-
iga Lefvernesbeskrifningar dels kortare biographiska och
graphiska underrättelser kunna hämtas rörande Svenska
r och Män, jemväl Fruntimmer, samt de Utländingar,
varit i Svensk tjenst eller längre tid sig här uppehål-
; det andra: »Repertorium Sueciæ Diplomaticum eller
ekning på Diplomer och tryckte Handlingar i Svenska
rien från 1521 till närvarande tid». På båda dessa
har han nedlagt otroligt arbete, men intetdera medhann
att efter sin plan fullända. De voro beräknade att in-
la frukterne af en hel lifstids forskningar, till och med
kas och fortsättas allt framgent af kommande samlare.
och sina öfrige manuscripter öfverlemnade han vid sin
t sin Broder d. v. Lectorn C. J. Knös. För det när-
de (1841) äro de i närmaste anförvandts vård.
Af sin samtid var O. Knös högt aktad. Derom vittnar
etydliga brefvexling med in- och utländska Lärda han
; dessas bref till honom, ofta äfven concepterne till
svar, äro af honom sorgfälligt samlade och innehålla
rigtiga och utförliga undersökningar i ämnen, som ligga
historieforskningens, den classiska litteraturens, vitter-
s och bibliognosiens områden. Med E. af Sotberg, J.
nberg, H. G. Porthan, C. G. Nordin, Sh. Rosenhane.
Wallquist, C. C. Gjörwell och många andra stod han
la i den lifligaste förbindelse.
den om ock samtiden erkände och värderade hans kun-
och förtjenster, fick han dock röna mången Svensk
törs lott att icke för dessa erhålla någon passande
ogsplats eller belöning. Förgäfves sökte han 1786
rum Humaniorum Adjuncturen; med utmärktaste loford
sin skicklighet erhöll han väl förslaget, men icke plat-

Denna handskrift är, jemte flera af K. sedan 1863 i K. Bibl.
Lex. Ny följd VI: 156.

sen, som efter anciennetetsprincipen gafs åt (sedermera Pro fessoren) E. Götlin. Förgäfves sökte han derefter (1788 vice Bibliothekariatet vid Upsala akademiska bibliothek Anciennetetsprincipen kunde nu ej mot honom åberopas. anseende till litterära förtjenster erkändes han stå högt öfv sina medsökande. Han förbigicks dock vid utnämningen Må vi kasta en slöja öfver denna tilldragelse! En skyldi grannlagenhet för hans ännu (1841) lefvande lyckligare mot täflare*), fordrar af oss tystnad och att vädja till framtiden dom. Äfven han sjelf bar tyst den oväntade motgång men den bröt hans mod och jemnvigten i hans lynne. E dyster nedslagenhet bemägtade sig honom och endast dö djupa, rena gudsfruktan hans fromme Fader hade från bar domen hos honom inplantat kunde småningom ingifva res nation. Om ock själsstyrkan återkom, började likväl hä hälsa från denna tid att blifva vacklande. Äfven andr motgångar tillstötte. Han hade erhållit uppdrag att till d så kallade Lexicon Upsaliense författa ett Svenskt-Latinsk Lexicon och med ansträngd flit arbetat derpå, men orsake dem vi ej med visshet kunna uppgifva, fördröjde och slutl gen hindrade utgifvandet så väl af detta som af det mytho logiska Lexicon d. v. Theol. Adj. Ödmann, äfvenledes t fulländning af Lexicon Upsaliense, blifvit anmodad att sam manskrifva. Härigenom såg han sin nedlagda möda för spillas. Ett mindre betydligt årligt extra anslag af Akad miens fond erhöll han visserligen (1790), men detta var e ringa ersättning för den befordran han förgäfves hoppat vinna. Flera år fortfor han likväl sedermera såsom akad misk lärare, dock utan hopp att qvarstadna: någon gå satte han i fråga, att blifva Prest och söka Pastorat; d skedde dock icke, men då Grekiska Lectionen vid Skar Gymnasium blef ledig 1796, beslöt han efter svår inre str att söka denna syssla, den han ock erhöll och tillträdde 179 Men när han, för att dit afflytta, skulle skiljas från Un versitetet, återkom hans förra svårmodighet. I synnerh smärtade det honom att nedtaga och afsända sitt ypperli bibliothek, ett af de i classiska litteraturen och framför a i Svenska historien rikaste och dyrbaraste någon privat m i Sverige ägt, hvilket han med mycken kostnad och omso samlat och ordnat**). Väl lät han i Skara uppföra prydli

*) Anders Isaac Boberg, f. 1750, v. bibliotekarie d. 12 Ja 1789, enl. Ups. Akad. Matr. 1841. (Anm. 1876.)

**) Detta bibliothek såldes efter hans död på auction. De stora värde intygas bland annat deraf, att den med mycken n

srum och ordnade åter sin boksamling och sina
nlingar på det förträffligaste sätt. Men under dy-
ad af sin förra akademiska verksamhet och um-
ts, mähända förebrående sig det offer han nödgats
timlig utkomst, betraktade han dessa lärdomsskatter
s med bruten röst stundom yttra: inopem me copia
u försökte i början af sin vistelse i Skara att med
lig sysselsättning tygla svårmodet, och började i
med några vänner att 1798 utgifva en månadsskrift,
upphörde med 3:dje månaden, ovisst af hvad an-
Detta var hans sista uppträdande inom litteraturen
undantag af ett tal på latinsk vers, det han höll
d. v. Kronprinsen Gustafs födelse, och ett utmärkt
atinskt sorgeqväde öfver sin Faders död s. å. Nä-
derefter måste han taga vicarius vid sin lection.
jeltarne i den grekiska tragedien hade han länge och
kämpat mot ödet, men dukade under i striden.
tt i yttre måtto blef det honom öfvermäktigt. Till
tog han sin tillflykt. Den gaf honom tröst, under
n tärande lungsot förde honom allt närmare grafven.
åren voro en fortgående dödsberedelse och han afled
den 15 Januari 1804.

den 4 September 1794 med *Margaretha Siberg*, f.
1823, dotter af Rector Scholæ Mag. Erik Siberg och
Maria Frigell. Deras äktenskap var barnlöst.

: Historiola Litteraria Poëtarum Vestrogothiæ Latinorum.
. Upsaliæ 1776–96. 4:o. — Historia Academiæ Upsali-
P. IV—VIII. Ups. 1783–95. 4:o. (De föregående P. I—
utgifne af P. L. Arrhenius 1752–55). — Analecta Episto-
in primis Historiam et Res Litterarias Sueciæ illustran-
Fascic. I, II. Upsaliæ 1787, sq. 4:o. (gemensam Titel för
Dissertationer, utgifne 1787—96). — In nuptias Bergeri
et S. E. Bergman. Ups. 1796. 8:o. — Skara Månads-
Jan.—Mars 1798. Skara. 8:o (Utgifven i förening med P.
k L. Kjerner). — Lessus ad tumulum Patris dilectissimi,
tissimi Andreæ Knös. Scaræ 1799. 8:o. — Oratio Panegy-
natalem Principis Gustavi. Scar. 1799. 4:o. — Lefverne-
ning om D. Joh. Loccenius och D. Joh. Thore Hellstadius.
olm 1807. 8:o (tryckte i Bilagorne till Gjörwells Brefvex-
le Bandet). — (Utdrag ur K:s' ant:r om frihetstidens mån,
i la Gard. arch. XVII: 7 f.)

af brodern, d. v. Lectorn, C. J. Knös upprättade Catalo-
i Skara 1805) ännu är af bokkännare högt värderad och
ftersökt. Hans dyrbara historiska samlingar finnas nu-
största delen uti offentliga Bibliotheker. Af dem har
kad. Bibliothek genom Flemingska donationen erhållit en
ydlig del. (Se noten h. o.)

(Källor: Olof Knös' arbeten, efterlemnade handskrifter, äfv honom rörande bref och handlingar jemte muntliga under ser. — Om honom kan jemföras: Skara Stifts-Matrikel 179 — Gjörwells Brefvexling, 2:dra B. s. 234. 3:dje B. före Bil. 4. 5 B. s. 6. 6 B. s. 130. — Uppfostr. Sällsk. Tidn s. 59, 186. 1782 s. 646. 1783 s. 597, 601, 714, 719. 1784 705. 1787 3:dje Del. s. 52, 62. — [Warholm, Skara Stifts minne, 1871, I: 84 f. m. fl.])

A. E. K.

4. KNÖS, CARL JOHAN.

Broder till Nästföregående, var född i Skara Dec. 1767, introducerades i Skara Skola 1774, och in till Student i Upsala 1784. Erhöll priset i Uppfostr Sällskapet för Minne öfver Riks-Historiographen, Pr Lagerlöf 1787. Utgaf såsom disput. pro ex. Vita J Svedberg, Episcopi Scarensis s. å. och pro gr. Observat historicæ de Carolo Canuti, ejusque administratione 1791, båda under Prof. E. M. Fants Præsidium. Pr verades till Ph. Magister s. å. och efter afgifvet pro specimen: de statu Imperii Sviogothici sub Regibus Folk utnämndes till Historiarum Docens 1792.

Denna lärareplats och de föregående lärdomsprofve visa, att historien, i synnerhet den Svenska, varit älsklingsstudium i ungdomsåren. Man kan härvid icke känna inflytelsen af den äldre Broderns föresyn och muntran. Äfven sedermera, då den Theologiska vetensk blef hufvudsakligt föremål för hans studium och verksa egnade han ofta och gerna mången ledig stund åt histo i synnerhet åt Svenska Kyrkohistorien, i hvilken han rika samlingar och sällsynta kunskaper. Men äfven hist ägde aldrig hans kärlek odelad. Af sin Fader hade från barndomen emottagit djupt intryck af religionens h sanningar och att åt dessas förkunnande egna sin fra blef tidigt hans önskan. Derföre använde han ock unde akademiska studiitid synnerlig flit på grekiska och orien ska språken. I de sistnämnde hade han redan då har höll den akademiska graden förvärfvat så utmärkta ins att Professoren, sedermera Biskopen, Tingstadius ifrigt manade honom att i detta ämne emottaga Docentur. förut till Professor Fant gifvet löfte kom honom dock försaka detta anbud.

Länge qvarstadnade han ej sedermera vid Akade Höstterminen 1795 emottog han förordnande att föresta kiska Lectionen vid Skara Gymnasium, befordrades till

...t vid detta Gymnasium 1796, blef kort derefter s. å., in-
...n han ännu var Prest, af Kongl. Maj:t i nåder utnämnd
...l Kyrkoherde i Præbende-Pastoratet Wing i Walle Härad
...k prestvigdes efter aflagd prest- och pastoralexamen s. å.,
...stod såsom vicarius andra Theologiska Lectionen från
...97 till dess han derå samt å Winköls Præbende-Pastorat
...dfick fullmakt 1801 (tilltr. 1802), utnämndes till Prost
...02 och erhöll transport till Första Theol. Lectionen och
...thene Præbende-Pastorat 1805 (tilltr. 1806). Theologiæ
...ctorsvärdigheten tilldelades honom 1809 och Theologiæ Pro-
...ssors namn, heder och värdighet 1818.

»De förtjenster, som tillhörde Doctor Knös såsom Gym-
...sii-Lärare, voro många och sällsynte. Med en grundlig
...dom i alla vetenskapsgrenar, med en ljus och skarpsinnig
...pfattningsgåfva förenade han lätthet och behag i uttrycket,
...ghet och redighet i föredraget, och den egna värma och
... för saken, som fängslade lärjungarnes uppmärksamhet
... electriskt spridde sig i deras sinnen. Denna sistnämnda
...skap framlyste så mycket mer, som det eljest plägar
...a svårt att hos ynglingar väcka synnerlig håg för Theo-
...iska studier, — en svårighet hvilken rättast torde för-
...aras från obehaget af de skolastiska spetsfundigheter och
...klyfverier, hvaraf våra Theologiska läroböcker intill sed-
...re tider varit uppfyllde. Men det var Doctor Knös för-
...hållet att i de unga sinnen häfva denna tröghet och köld
... Theologiska lärostycken, hvaruti han ännu mer lyckades
...om den hälsosamma sed, som han i synnerhet de första
...re-åren ålade sig, att dels i enskilda samtal med Ung-
...men gå in på religiösa ämnen, dels stundom offentligen
...träda än såsom Predikant i Skara Domkyrka, än till den
...lerande Nattvards-Ungdomens undervisning och beredning.
...d skäl kan man säga, att Doctor Knös kraftigt bidrog att
...upplifva den religiösa sinnesstämning, hvilken hans Fader
... nitiskt hade sökt inplanta hos det vid Läroverket upp-
...ande slägtet, men hvilken, under det förflutna tidehvarf-
...s sista decennier, genom den allmänna öfver Europa här-
...de smittan af fritänkeri och lättsinne, var här som an-
...tädes nära att qväfvas och utslockna»*).

---

*) De i denna biographi med citationstecken anförda ställen
... hämtade utur personalierne, hvilka äro bifogade Likpredikan
...r Dom-Prosten C. J. Knös. Desse äro författade af Dom-Pr.
...r J. Kjellander, hvilken vid Gymnasium varit hans lärjunge, se-
...mera under lång tid hans embetskamrat och slutligen blef hans
...trädare.

»Men den framgång, all undervisning och uppfostran v
ett läroverk kan hafva, beror icke endast af Lärarens lärd
och undervisningsgåfvor, utan lika mycket och tilläfventy
mer af hans lynne och sätt att ungdomen handhafva. Af
i detta afseende var Doctor Knös särdeles lycklig. Viss
ligen hade han i sitt bemötande, äfven emot Ungdom
mycken godhet, vänlighet, mildhet, ja kanhända större,
som vore rådlig eller tjenlig för de flesta andra Lärare;
det yra ungdomssinnet tål ej alltför lösa tyglar. Men
godheten är förenad med förstånd, vänligheten med värd
het, mildheten med allvar, så uppstår någonting utom
dentligen kraftigt att tillvinna Läraren på en gång kärle
aktning och lydnad; hvaremot icke ens blotta lydnaden på
gar kunna framtvingas af det sträfva, heta, misstänksam
herrskarelynnet. Doctor Knös's lärjungar ville icke g
honom emot; ty dertill hyste de förmycken kärlek och vör
nad för honom. Han var deras älskling, såsom han var h
Läroverkets och hela Stiftets. Och detta förblef han,
länge han lefde».

Doctor C. J. Knös var af contemplativ natur, som
religiös meditation och vetenskaplig verksamhet fann sin kä
raste sysselsättning. Men han förenade härmed, hvad me
sällan inträffar, praktisk blick och skicklighet. För utmärk
insigt och omdömesförmåga var han såsom Consistorial
aktad och då vid stiftandet af Skaraborgs Läns Kon
Hushållssällskap (1807) honom uppdrogs att vara dess Se
kreterare, fullgjorde han med allmänt bifall under 10 års t
denna för hans öfrige åligganden så främmande befattni
— Ett annat sällskap, hvars instiftande kan anses till hu
vudsaklig del vara hans verk, är Skara Stifts Bibelsällska
Han blef ock genast dess vice Ordförande och uppträd
såsom talare vid dess första sammankomst (1817) sam
verkade oafbrutet med nit och glädje för dess vigtiga syftem

Vid de tätt efter hvarannan infallande Riksdagarne fr
och med 1809 till och med 1823, blef Doctor Knös allt
af Stiftets förtroende kallad till dess Representant, »hvilk
befattning han lika redligt och samvetsgrannt fullgjorde, s
alla sina öfriga, städse trogen den enkla men höga politis
grundsats att frukta Gud, ära Konungen och älska bröder
Väl må andra skickligare äflas att vinna maktens eller p
belns gunst, väl må de vara mer hemmastadde i de her
liga spel, som för båda ändamålen drifvas; men mer sa
sadt lugn, mer ädelt tänkesätt, mer grannlaga rättskaffenh

varmt nit för Konung och Fosterland skall ingen annan en dylik plats kunna tillerkännas».

I det presterliga kallets functioner och åligganden ägde K. den fullständigaste insigt och rik erfarenhet. I yngre hade han en gång under sin medhjelpares sjukdom mera än ett års tid ensam tjenstgjort i sin Præbendeförsamling, predikat hvarje helgdag och fullgjort alla öfriga prestliga förrättningar. I utöfningen af dessa deltog han sedermera gerna och ofta. Såsom andelig talare ägde han utmärkt behag och styrka i det extemporerade föredraget, dock uppträdde han aldrig såsom predikant utan att hafva förberedt sig genom den sorgfälligaste meditation. Derföre var han ock såsom prest och predikant älskad och värderad. Då han 1813 (1812?) och 1825 var föreslagen till Dom-Prost-Embetet i Skara, erhöll han båda gångerne Församlingens enhälliga kallelse. Vid den förra ledigheten såg han med glädje en af sina förtrognaste ungdomsvänner, D:r Olbers intaga denna plats. Dennes oförmodade frånfälle sörjde han djupt. Hans befordran till D:r Olbers' efterträdare vid Dom-Prostsysslan (1825) och hans snart derefter skedda utnämning till Ledamot af Kongl. Nordstjerne-Orden (1826) blefvo hans sista yttre utmärkelser. Tillträdde Domprosteriet d. 1 Maj 1828, men kunde i följd af sjukdom icke utöfva embetet.

Dom-Prosten C. J. Knös hade från spädaste barndomen haft svag kroppsconstitution och ofta vacklande hälsa. Den rika andelighet, som utgjorde grunddraget af denne Andens man, framstrålade klar genom kroppens fina, lätta omklädnad. Hans milda, jemna, glada lynne, frukten af en sann gudsfruktan, bidrog dock att uppehålla krafterne och förmildra sjukdomssmärtan. I sina yttre förhållanden hade han varit ovanligt lycklig; han hade vunnit i sina båda äktenskap en oafbruten huslig sällhet och genom tidig befordran en verkningskrets, som var honom kär, ägde många och varma vänner, som högt värderade hans själfulla umgänge, hvilket, antingen verldsliga eller andeliga ämnen afhandlades, var lika utmärkt för mångsidiga kunskaper, praktisk blick och rik erfarenhet. Det syntes, som skulle bepröfvelsen, detta, enligt Luthers bekanta yttrande, tredje vigtiga medlet för bildande af en rätt theolog och sann christen, förblifva såsom för honom mindre behöflig. Dock den kom likväl. Då han under den utomordentligt varma sommaren 1826 en söndag predikade i Holmestads annexkyrka inför en ovanligt talrik åhörarekrets, hvilken icke i kyrkan kunde

inrymmas och genom fönstrens uttagande beredt sig att höra predikanten, ådrog han sig, i följd af uppk drag, en häftig förkylning, för hvilken hans svaga compl dukade under. På ett lindrigare slaganfall i sjelfva k följde snart ett starkare, som för hans återstående fästade honom vid sjuksängen. Smärtan var så mycket s som en ovanligt lifiig och rastlöst verksam ande fa fjettrad. Dock under de ofta svåra plågorne svigtade hans tålamod, undergifvenhet och förtröstan. Man honom ej ens yttra en önskan, att det skulle vara eller annorlunda. De nio följande åren blefvo ett långsamt tyrium och ett talande vittnesbörd om den sanna tro gerkraft öfver plågorna och döden. Ett nytt slaganfal tade hans lefnad d. 10 Maj 1835.

Dom-Prosten C. J. Knös var tvenne gånger gi 1798 med *Anna Helena Silvius*, f. 1773, † 1822, dot Kyrkoherden i Saleby Mag. S. Silvius och A. C. V berg. De ägde tillsamman, utom en dotter, som dog *Hedvig Catharina*, f. 1799, † 1829, g. m. Theol. Lecto Skara Gymnasium, Prosten, Doct. J. Torin, samt *A Erik* (se nedanföre); 2) 1825 med Enkefru *Anna Eli Ahlberg*, f. *Olbers*, dotter af Capitainen i Sv. Ostind. tjenst L. Olbers och E. Maule.

Han var corresponderande ledamot af Kongl. L bruks-Akademien och de flesta Läns Hushålls-Sällsk Ledamot af Samfundet pro fide et christianismo, af Sv Bibelsällskapet, evangeliska Sällskapet, Sällskapet för V undervisningens befrämjande, m. m.

Hans porträtt, målad 1815 (af P. Krafft), är lith pheradt af Cardon (1836). Det är ganska likt, enda ansigtet något fylligare, än det var, åtminstone i se åren.

Skrifter: Utom ofvan anförde Dissertationer samt These Gymnasii-Adjuncturen 1795 och Theol. Lectionen 1800: Amin Tal öfver Rectorn vid Skara Trivialskola Peter Alb. Morell vid Gymnasii — Rectorsembetets nedläggande den 22 Juni Skara 1812. 8:o. — Tal vid Skara Stifts Bibelsällskaps sa träde d. 28 Oct. 1817 i Skara Stifts Bibelsällskaps Första rättelse. Skara 1818. 8:o. — Tal hållet vid Evangeliska skapets Allmänna Sammankomst d. 30 Maj 1818. Sthm 181 — Hebreisk Språklära jemte Inledning om Hebreiska Lit ren och sättet att lättare lära språket. Upsala 1818. 8:o. ifrån Predikstolen vid Contracts-Prosten, Kyrkoherden i F fors Församling, L. W. O. Doct. P. P. Ekelunds jordfä Skara 1819. 8:o.

r: Skara Stifts Matrikel 1831. — En Herrans Predikare och
Christelig Likpredikan, då Dom-Prosten i Skara, Theo-
Professorn, L. N. O. D:r Carl Johan Knös jordfästades i
domkyrka d. 26 Maj 1835 af J. Kjellander. Sthm 1835.
— Jfr äfven: Vid Begrafningsacten öfver Fru Doctorinnan
Helena Knös, född Silvius. Af L. Olbers. Skara 1823. 8:o.
alm, Skara Stifts Herdaminne I: 63.])

A. E. K.

. KNÖS, GUSTAF.

d i Skara d. 20 Oct. 1773. Broder till Nästföre-
Efter att hafva genomgått Skara Skola och Gym-
Student i Upsala 1791. Utgaf 1794 en Dissertation
ercitio: de Paulina dictione ἀποθνησκειν τῃ ἁμαρτιᾳ.
2, 10, samt 1797 pro Gradu: Pindari Olympiorum
båda under Prof. D:r Chr. Dahls præsidium. Pro-
till Phil. Mag. 1797. Undergick Theologiæ Candi-
en 1800. Docens i Gamla och Nya Testamentets
($^{12}/_{12}$) s. å. Företog i början af 1801 en utrikes
Danmark och Tyskland, hvarest under ett längre
i Rostock detta år den namnkunnige Orientalisten
Tychsens undervisning i Orientalspråken begagnades;
till Paris, dit han ankom i början af året 1802.
nderade der Orientalspråken, hufvudsakligen under de
ch Grekiskan under Villoison*). Fick under vistan-
Paris anbud att emottaga informerande af H. Excel-
s. General-Gouverneuren öfver Pommern Frih. (sedan
H. H. v. Essens äldste Son, samt att med honom
taga resor och vistas vid utrikes Universiteter. An-
mottogs, och conditionen tillträddes om våren 1803.
enne lärjunge bivistades sedermera Göttingen 1804,
och en del af 1807. I April sistnämnde år lemnade
ed sin discipel Göttingen; men, sedan han i Stralsund
nat denne hos Föräldrarne, återreste han ensam till
en i slutet af Maj, samt vistades der till Augusti s.
han företog hemresan till fäderneslandet. I Göttingen
ades i synnerhet Heynes, Heerens, Eichhorns, Th. Ch.
ns och Mitscherlichs undervisning. Såsom sökande
vid Upsala Akademi ledigvarande Adjuncturen i
ka och Österländska språken, speciminerade han i Göt-
1806, och erhöll öfver detta specimen Philos. Facul-
synnerligen hedrande betyg, utfärdadt af Mitscherlich

Dessutom under Langles, Millin, m. fl. Äfven erhöll han
ning i den nu brukliga Arabiskan af en infödd Arab, hvil-
vit honom recommenderad af Silvestre de Sacy.

Befordrades i följd häraf till
af trycket i Göttingen ett
script och en Syrisk Chrestomathi
ingaf till Vetenskaps-Societeten
om Sabæernes språk; hvarpå ha
Societets correspondent s. å. Upp
sin utländska resa vid flera andra Å
dervarande Lärdes undervisning,
bachs och Luzacs, i Halle F. A. W
Hermanns.
aderneslandet 1807. Han hade i sä
(sed. Dom-Prosten) Bergström afres
26 Aug.) öfver Braunschweig, Magd
till Lübeck, hvarifrån öfverfarten skul
det omöjligt att erhålla lägenhet till Sv
gå om bord på ett Lübskt fartyg
till Petersburg, och, ehuru de fått lof
på Gottland eller vid annan Svensk
mod till Cronstadt. Härifrån begåfvo
vidare landvägen genom Finland til
till Stockholm, dit de anlände d. 2 Oc
Grekiska Professionen från vårterminen
utnämndes till Græcæ Litt. Professor
framställde Magisterfrågan vid Promot
1814 öfver Sveriges och Norges för
mot af Kongl. Bibel-Committéen 1813.
Professor d. 22 Juni 1814. Pre
och erhöll d. 27 Aug. s. å. fullmak
W. Åker och Dalby patronella pas
af d. v. Patronus, sin förre di
m. m. Friherre C. Fr. v. L
utverkat H. M. Konungens n
skulle få förena Pastoratet med P
1818. Orerade öfver Drottning H
1818. Akademiens Rector höstterm
den 13 December 1828.
Maria Olbers, dotter af Ca
Compagniets tjenst Levin Olbers och
Anna Hedvig Dorothea (död
Stockholm.
det djupa religiösa sinnet gemen
och bröder; men det var hos h
sammansmälta sig med någon st
mening *lärd* riktning, oa

gfaldiga rikedom på kunskaper, som visserligen be-
honom sjelf till namnet Lärd. Det ägde hos honom,
, ett lifligt åsthetiskt sinne till bundsförvandt; och
sbund, i förening med en ända till hans yttersta be-
ardomsoskuld, utvecklade sig till en åsigt af Lifvet
rlden, hvars älskvärdhet, hög och enkel, återspegla-
ela hans lefnadsvandel, samt allmänt erkändes äfven
, som icke i alla stycken gillade hans öfvertygelser.
r poetisk känslostämning förblef hos honom alltid lik-
opp åt den religiösa. Under sina första ungdomsår
n sjelf icke främmande för Skaldekonstens utöfning.
och Kellgren delade då sins emellan hans förkärlek.
edanmot af ett »Sällskap för Hjertat» utgaf han några
ttningar från den förre; och i hans egna försök röjer
anklang af Kellgren, icke såsom härmning, utan sä-
nisskännligt uttryck af själsfrändskap. Vid mognare
fstod han från ett yrke, hvartill han ej ansåg sig äga
d kallelse; men bibehöll, alltigenom, sin rena före-
g derom och sin varma tillgifvenhet för allt, hvari
n denna föreställning motsvarad. En fin och vanligt-
er smak, en osökt elegans, behaglig äfven i sina vårds-
r, utmärkte i allmänhet både hans muntliga och skrift-
itt att uttrycka sig; hvarvid han ock, antingen han
ade gamla eller nyare språk, gynnades af en stor lätt-
t tala och skrifva dem, ej blott correct, utan tillika
n viss enkel prydlighet. Han utgaf flerahanda lingvi-
lärdomsprof och akademiska afhandlingar; men dem
e han aldrig till sitt hufvudsakliga författarskap. Detta
han uteslutande åt religiösa och religiöst-ascetiska
. Sedan han länge, i tysthet, utbildat sitt tänkesätt
dessa ämnen för sig sjelf, lät han några vänner öfver-
ig att utgifva den bekanta skriften *Samtal med mig*
om Verlden, Menniskan och Gud; en skrift, i hvarje
värdig att kallas »en skön själs bekännelser». Hans
hans karakter, hans grundsatser, hela hans lika naiva
fromma sätt att lefva och philosophera, framstå der i
gen sjelfmålning. I afseende på det objectiva innehål-
n opartiskt sägas, att den för enhvar tänkande chri-
äfven om han finner sig nödgad att i åtskilligt tänka
nda, är både uppbygglig och lärorik. Med odelad
ning skall den städse läsas af alla dem, som antingen
ifvud mindre befinna sig på den dogmatiska forsknin-
ruud än på känslans och den praktiska tillämpningens,
ck särskildt öfverensstämma med det doctrinära af för-

fattarens religiösa ståndpunkt. Denna var, afgj
tveklöst, den Svedenborgska; men utan ringaste b
sect-anda. I viss mån var nyssnämnda ståndpunkt
nom en ärfd, eller traditionell. Redan hos hans fa
man — icke utan all anledning — tyckt sig skön
gynnsamhet för Svedenborgs lära; och hans moder,
ken han i allmänhet mycket bråddes, var denna lära
tillgifven. Det kan då ej synas oväntadt, att han
som gosse studerade, i faderns bibliothek, Svedenb
beten. Likväl skedde detta i löndom; emedan fad
med skäl ansåg dem opassande till barnläsning,
tillåta det.

Den verldsåsigt, hvaraf boken »Samtal med n
är en grundritning, ägde alltså sin rot i en barn
hvars anda var så godt som med modersmjölken in
Under vistandet i Tyskland blef väl denna tro någo
och modificerad, — särdeles genom inverkan af ph
Herbarts umgänge; men snart efter hemkomsten å
sig de fordna, de ursprungliga intrycken. Sedermer
nade han mannens samtliga förvärfvade bildning e
att i dem bekräfta sig. En i tidskriften Svea infö
sion föranledde honom att gifva dem en fortsatt,
åt vetenskaplig utveckling syftande, framställning;
förligt gensvar, kalladt *Försök att utreda några vig
gor*. Det utkom ej långt före hans död, och är h
logiska testamente. I hög måtto läsvärdt, samt förö
i förtjenst och brist liknande det verk, hvars fortsät
utgör, har det ej kunnat undvika några inblandning
bittert element, som i denna eljest så harm- och
natur just genom nämnda Recension framkallades.
derhän, huruvida, i vetenskaplig halt, denna granskn
svarade sin författares rykte; derom kan tviflas,
dömmas. Men visst är, att *tonen*, — äfven om gra
öfverlägsenhet vore obestridlig, — hade *kunnat*
vara en *annan*. Detta kan väl obetänkligt yttras, d
Auctorn och Recensenten längesedan äro förflytta
verld, der deras tvist blifvit i ljus och frid upplöst

Under vistelsen vid de utländska universitete
hans ovanliga språk-talent och den ifver, hvarme
enkom vinnlade sig om de orientaliska språkens stu
hela litteratur, väckt hos alla, som kände honom,
ställning, att ett af de utmärktaste författare-rum
Orientalister vore honom tillämnadt. Ännu i de
åren af hans lefnad tillsände honom den vidtberöm

f, med böner att erhålla en fullständig samling af verk, hvilka den fordne medlärjungen, såsom han gjordt, hade i nyssnämnda väg utgifvit efter sin till fäderneslandet. För sina närmaste vänner upp- dessa skrifvelser med en komisk sjelf-ironi, och dan ligga svarslösa. En annan själsriktning hade och oinskränkt, bemäktigat sig hans verksamhet. rsakerna dertill äro redan antydda. Med förut- f *dem*, kunde så väl den omständighet, att han ot af Committéen för Bibelöfversättning, som den, blef Prest, endast bidraga till att föra åt samma utom satte han, oskyldig som han var, utan fä- n stridslystnad, föga värde på författarerykte. In- mindre än han bekymra sig om hvad man kallar namn». Liknöjd för *all* yttre glans, var han det n litterära. »Sanningen» (säger han i förordet till *ed mig sjelf*) »uppenbarar sig endast i stillhet, för med djupt allvar är inåtvänd. Och om hon blif- ör *mig*, så är detta mig vigtigare, än andras bifall l». Sådant ha många yttrat; men få med samma medvetande.

d är *lif*?» frågar han på ett ställe (sid. 238) i k; och svarar derpå: »Ej annat än *kärlek*. I mån tänkes bort, upphör ock för tanken allt lif». r, med den slutföljd, att »Gud är sjelfva kärleken, an är sjelfva lifvet», står visserligen i spetsen för gs lära; men Knös hade, utan bekantskap med nnat taga det ur sitt bröst. Hans enskilda person- sannast skildrad, om man säger, att den var idel kärlek, eller idel kärlek såsom lif. Det må vara, gs öfvermått eller öfverdrift häraf lät honom, så- log, mindre klarsynt uppfatta Christendomens gu- å *den* sida, hvars hufvudstycken äro den gudomliga heten och behofvet af Christus såsom frälsare från må vara, att hans andliga menniska i någon mån es af hans naturliga menniskas flödande godsinthet, arenheten af den genom synden uppkomna dishar- llan, eller aldrig, hos honom gick till en känsla af rkrosselse. På denna punkt i hans väsende fanns en (om vi så få uttrycka oss) sangvinisk ytlighet, ro långt ifrån att taga i försvar. Den var, tvif- ett fel; men ett fel, i sin företeelse så vackert, värligen kunde bedömma det strängt. *Frukta Gud, glad*, voro i *hans* begrepp fullkomligt identiska

föreställningar. Också lefde han, oaktadt många prüfva jordiskt bekymmer, ständigt i glädje och hopp; föga, ja, för litet hemmastadd i den närvarande stoftverlden, hvars trassel och affärs-bråk han slätt förstod sig; men sto mera i den högre, den himmelska, hvars borgen är tro, som består i en wviss förlåtelse på det man hop och intet tvifla om det man icke ser. I allt sinnligt han sinnbildliga bekräftelser på det öfversinnliga lifvets *ning* och *skönhet;* på den sednare, framförallt, i sin maste omgifning. Han var lycklig make och lycklig fa men endast de, som veta hvilken hög och huld poesi denborgs åsigt af Äktenskapet innebär, kunna fullt fatta nerligheten, andakten, den stilla hänryckningen af det hvarpå han betraktade qvinligt behag och huslig säll Hans umgänge, i allmänhet förbindligt, gästvänligt, fin och ledig ton belefvadt, var för dem, åt hvilka skänkte sitt hela förtroende, öfver all skildring angeno Till nöjet deraf hörde då äfven gåfvor, som ej tillträ honom af dem, hvilka blott kände honom sådan han vanliga sällskaps-hvimlet syntes, ytterst tankspridd, dan han, lika tankspridd, plägade ila framåt gatan, sväfvande gång, lutadt hufvud och ovårdad klädsel*). kretsen af sina förtrogna blef han, med åren mer och tystlåten: men inom denna krets träffade man honom en ypperlig berättare; lifligt interesserande i allt slags drag. En stor njutning var, att höra honom, på vers prosa, föreläsa någonting, som anslog hans inre strä hans röst, ljuf liksom hans blick, välljudande och var, som högtidlig, som öm, som glädtig, i alla skift lika intagande. Till utseendet spenslig, mager, lätt, själ än kropp, syntes han ofta för mängdens ögon obetyd — särdeles genom en egen ansigtets uttryckslöshet, orsak var att själen hade helt och hållet vändt sig in sjelf. Men samma anlete höjde sig nästan till skönhet ofta själselden, plötsligt återvändande, tände sig i bli och genomblixtrade de af en skär blekhet öfvergjutna gen; hvilka då, vanligtvis, med ett mildt smålöjo b sin spelande rörelse. Der strålade då ett ljus af idel het och trefnad; ett ljus, alltid påräkneligt äfven då,

*) Under första åren efter sin hemkomst från Tyskland hade han ännu någon vigt vid beskaffenheten af sin drägt; men fortsättning af Göttingisk prydlighet försvann, ungefär lik med spåren af Herbarts philosophi.

Ossians Skaldestycken. H. 1—3. Upsala 1794—1800 (i med O. A. Knös och G. Rosén). — Disquisitio de fide . qua narrat Phoenices Africam navibus circumvectos cedit Specimen Sermonis Arabici vulgaris. Goettingæ . — Historia decem Vezirornm et filii Regis Azad Bacht. cod. manuscr. Cahirens. Göttingæ 1807. 8:o. — Chre- Syriaca maximam partem e codicibus manuscriptis Göttingæ 1807. — De lingua Sabæorum i Acta Societ. Götting. — Predikan på 9 Söndagen efter Trin. Ups. Samtal med mig sjelf om Verlden, Menniskan och Gud. 2:a Uppl. 1827. — Försök att utreda några vigtiga Ett Tillägg till Skriften: Samtal med mig sjelf om Menniskan och Gud. Upsala 1827. — Dessutom en stor akademiska Dissertationer, bland hvilka må nämnas: öfversättning af de flesta Demosthenes' tal, latinsk öfver- af ofvannämnda Historia decem Vezirorum &c. med förklaringar; Philolog. anmärkningar öfver Esaias m. m.

A.

KNÖS, ANDERS ERIK.

i Skara den 9 Februari 1801 (Föräldrar: Dom- m. m. *C. J. Knös* och *A. H. Silvius*). Grundlade ier i Alingsås Skola (1811—15), under ledning af anförvandt, d. v. Rector Scholæ derstädes, Mag. nös, en af de ypperste Skollärare i Skara Stift*). rad på Skara Gymnasium 1815. Student i Upsala romoverad Philosophiæ Magister ($^{12}/_{6}$) 1824. Theo- didat ($^{29}/_{4}$) 1826 och Docens i Theologiska Facul- s. å. Sedermera med anledning af Fadrens

vicarierat för Theologiska Professioner. Theol. L
($^{10}/_{4}$) 1830. Uppförd på Theol. Professors först
Andre Theol. Adjunct och Kyrkoherde i Näs ($^{15}/_{}$
straxt derefter s. å. transporterad till Första Theol.
turen. Vice Contracts-Prost ($^{29}/_{4}$) 1833 och ordin
($^{3}/_{1}$) 1834. E. O. Ledamot af Upsala Dom-Capit
s. å. Theologiæ Pastoralis Professor och Kyrkoherde
Upsala ($^{12}/_{8}$) 1835. På Upsala Akademies vägnar
rat öfver framl. Herr Erke-Biskopen, Akad. Pro-
leren m. m. C. v. Rosenstein 1838. Såsom Ledam
Kyrkolags-Committéen bevistat denna Committés s
träden 1838 och 1839. (Se Tillägg.)

Gift 1833 med *Gabriella Schönherr*, dotter
merce-Rådet, R. N. O. Carl Johan Schönherr och B
Charlotta Billberg. Barn: *Carl Johan*, *Gustaf Bir*
Wilhelm [m. fl.].

Skrifter: Platonis Eutyphron Græce et Svetice. (Pro
Præs. J. O. Höijer. 1821. — De prima notione Scand
scriptis veterum. (Pro Gr. Ph.) Præs. E. G. Geijer 18
auctoritate et recta interpretatione Scripturæ Sacræ. (
Theol.) Præs. S. Lundblad 1830. — De idea sacerdoti
alis in ecclesia primæva. P. I—IV. 1830, 31. — Diss.
Theol. Pastoralis exponens. P. I—IV. 1834. — Ecclesi
skrift 1839—40 (i förening med C. E. Fahlcrantz och C
quist). — Afhandlingar, Recensioner och Uppsatser i
Sv. Litt. För. Tidn. och Allmän Ecclesiastik Tidning.
gerat tillägg och förändringar i Svenska öfversättningen
Pastoraltheologi. D. 1—3 Sthm 1839. — Præsidera
Respondenterne författade Dissertationer.

(Källor: Upsala och Skara Stifts Matriklar. — Ekstran
Akademies Matrikel 1832. — [Se Tillägg.])

KOCH VON CRIMSTEIN, HANS CHRIST

Var född i Erfurt d. 16 Maj 1623. Hans
äro obekante. Studerade först vid universitetet i J
gick sedan i Kejserlig krigstjenst. Tillfångatogs
skarne 1644 i Nov. vid Jüterbogk, hvarpå han gick
tjenst, vid ett tyskt regimente under Carl Gustaf
befäl, och erhöll snart Fänriksfullmagt. Var Major
ma Reg:te, då K. Carl X:s krig med Polen började
Här träffades han (1656) af den olyckan, att bl
fångatagen af Crimska Tartarerna, hvilka K. Johan
kallat till sin hjelp. Den tappre Majoren öfverm
oförmodligen, hans få soldater nedsablades, och
fördes plundrad och naken till Crimska Tartariet,
i fyra år eller till 1660 utstod de odrägligaste plåg

bland annat draga plogen. Sistnämde år fick han
tt tillfälle att begifva sig på flykten med sina bojor
nen, och tog endast med sig det seltyg han dragit un-
s träldom, samt en liten påse med mjöl. I anseende
e tunga bojorna kom han ej långt, och han tillbragte
er under en brygga, utan annan mat än blott mjöl
ratten. Så snart någon körde öfver bron filade han
en skarp sten på sina bojor, ty oftare tordes han ej,
ktan att någon skulle höra det. Sedan han ändtligen
t sig från desamma, och mjölet i påsen blifvit allt,
han selen och bojorna deruti, vandrade om nätterna
i skogar, berg och moras, och låg om dagarne i åk-
, eller också satt han i höga träd. Efter oerhörda svå-
er kom han halfdöd af hunger till Finland. Reste
till Sverige och blef utnämd till Öfverste för Norra
ska Cavalleriet. Adlades ($^{18}/_{11}$) 1662, kallad förut
. Uti sitt vapen fick han de bojor han under fången-
n burit. (Öfverste för ett reg. vestgötar, skåningar
lmar 1665. Var marskalk vid K. Carl XI:s karu-
1672 i Dec.). Blef Gen.-Major 1677, och deltog se-
i K. Carl XI:s fälttåg, hvarunder han ständigt visade
m en tapper och oförskräckt krigare. Afled på Tun-
lms sätesgård i Skåne d. 12 Mars 1690.
Gift med *Anna Cath. Lovisa* († 1731 i Göteborg), dot-
f svenske Generalen Baron *De Mortaigne*. Hade med
n inga barn. Hon blef omgift.

ällor: Svenska Merc. Apr. 1758 s. 1204. — Stiernmans Matr. s.
GL. — [Anrep II: 481, I: 576—77. — De la Gard. Arch. IX:
28.])

KOCK, MARCUS.

(Se Tillägg.)

OLMODIN, ISRAEL. — OLOF d. ä. — OLOF d. y.

1. KOLMODIN, ISRAEL.

Var född i Enköping 1643. Fadren d. v. Rector Scholæ
ädes Mag. *Michael K.*, sedermera Prost och Kyrkoh.
mtuna. Modren hette *Christina Emporagria*. Prosten
var den förste som bar detta namn, hvilket han tagit ef-
sin födelseort Kuldmo (Koldemo?) i Arbrå Socken i
ngland. Israel studerade i Lund och Upsala och blef
2 Magister i Upsala. Reste derpå till utländska akade-
. Prestvigdes 1674. Blef vice Pastor vid Upsala Dom-

kyrka 1679. Theol. Adj. i Upsala s. å. Notarie vi
Capitlet 1680, och var Presteståndets Notarie (Secr
vid Riksdagarne 1678, 1680 och 1682. E. O. Theo
fessor ($^{13}/_{3}$) 1686 och Kyrkoherde i Näs s. å. Va
Ledamot af Bibel-Commissionen till 1692, då han (
nämndes till Superintendent på Gottland. Theol. Do
Jubelfesten ($^{4}/_{3}$) 1693. Bevistade Riksdagarne 168
1693 och 1697. Såsom Superintendent utverkade h
Gottlands Presterskap fick behålla kronotionden,
man ämnade fråntaga dem, och förskaffade 1693 (
nerna boställen. Han var »en arbetsam, lärd, lju
behaglig man» säger Rhyzelius. Afled i Wisby 1
1709, och begrofs ($^{14}/_{10}$) i dervarande domkyrka.

I sitt gifte med *Margaretha Hofwenia*, dotter
H. (se B. VI: 195), ägde han inga barn.

Skrifter: Diss. Syn. de Sacramento Altaris. Ups. 1687.
Christi. Ups. 1689. — Dispositiones breves Concionum e
darum. Ups. 1691. — Likpred. öfver Borgmäst. J. Wolt
1700. — Författat Ps N:o 247 (191 i N. Ps.) i Gamla Psal
öfversatt N:o 201 och 317 (394), samt förbättrat N:o 2

(Källor: Rhyzelii Episcoposcopia. — Gezelii Lex. II.
Gottl. Saml. — Högmark, Psalmopoeographia. — Ups.
— [Se Tillägg.])

2. KOLMODIN, OLOF d. ä.

Brorson till föregående, samt son af Prosten i
i Upland Mag. *Johan K.* och *Elisabeth Schultin*,
d. 26 Maj 1690. Phil. Mag. i Upsala med andra
rummet ($^{12}/_{6}$) 1716. Prestvigd på R.R. Gust. Cro
kallelse 1718. Extra Pastor vid Lifgardet s. å. H
sistorii-Notarie 1721. Kyrkoh. i Flo af Skara Sti
Prost ($^{29}/_{3}$) 1723; undanbad sig då denna heder, me
tog den ($^{22}/_{8}$) 1729. Præses vid Prestmötet i Skar
Contracts-Prost 1742. Afled den 8 April 1753.

Gift 1) 1722 med *Catharina Christina Bæx*,
rika Eleonoras kammarjungfru, † 1737; 2) 1738 med
Maria Lorich (f. 1712, † 1786), förut g. m. Capit.
sedan omgift med Prosten Pet. Tugurin i Wånga. F
med dessa fruar 3 söner och 5 döttrar, af hvilka
och 1 dotter dogo i barndomen. En af döttrarne
med Prosten Christopher Dahl i Saleby, hvilken kal
af sina söner Olof Kolmodin (se nedan), hvarigenom
namn åter upptogs.

Kolmodin ansågs på sin tid för en af våra lyc
skalder. Nutiden vill väl ej gilla denna smak, m

fränkänna ätskilligt, af hvad han skrifvit, poe-
Hammarsköld säger: »Han visade sig värdig
att hastigt befordras) derigenom att han utgaf
Själens gyldene Rökelsekar, (åtsk. deraf är öfvers.
och *Andelig Dufvoröst* (till ungefär ¾ öfvers.).
arbeten innehålla andaktssånger af en from och
nen utan den concentrerade energi, som ger den
gen dess egentliga värde. De bästa af dem äro
h drifver ett halfmystiskt spel med vissa natur-
h i alla fall äro de i förtjenst vida öfver hans
te, kalladt *Biblisk Qvinno-Spegel*. I detta half-
berättande rimverk råder öfver allt en ganska
den tidens smak för allegoriserande, och de all-
betraktelserna sticka nog besynnerligt af mot de
nmande, ganska frivola, men tungt, fast med syn-
lek tecknade målningar, hvilka gifvit Fru Nor-
anledning att yttra om detta verk, att »Femton-
rinnor Der för mycken kunskap få». För öfrigt
rad som här är dikt, nästan aldrig af K:s egen
utan lånadt än här- än derifrån.»
ing Ulrica Eleonora, hvilken för K:s predikning-
mycket tycke, så att han var en bland de pre-
H. M. allrahelst hörde, lärer gifvit K. anledning,
a Qvinnospegeln på svensk vers (Hof-Cl. H. III:
r sin sista sjukdom lärer han (1752 om hösten)
»Biblisk Manna-Spegel» men hann endast skrifva
archerna i första Mosebok, och hade börjat om
n bortrycktes af döden.
gen före sin död, eller d. 2 April, skref han i
ch följande vackra tankar:

En dag utaf de dagar
Som här i Boken stå,
Mig aldramäst behagar,
Den jag skall dö uppå.
Men ho densamma är
Kan jag ej efterleta:
Ej eller vill jag veta:
Ack att han vore när!

ät äfven på sin vid Flo kyrka uppmurade graf
lifstid i sten inhugga några ganska vackra och
ser (inf. i Lärda Tidn. 1753).
rskalken Stiernsparre författade i stenstyl en graf-
Kolmodin, och Amiralitets-Kammar-Rådet Löf-
ref *latinska* verser under K:s porträtt, som 1750
radt i koppar af Bergqvist.

Skrifter: De sapienti Ignorantia. Pars I, II. Ups. 1712, 1[2]. Then trogna själens Gyldene Rökelse-Kar. Sthm 1728. — A[n]lig Dufvo-Röst. Sthm 1734. — Båda tillsammans utgifna. S[th]1742, m. fl. gånger; 11:te Uppl. utkom Sthm 1802. 12:e [Sth]13:e 1825. (I Wexiö tr. en uppl. 1851, som kallas den 9:e.) Biblisk Qvinnospegel öfver Qvinnorna i Gamla och Nya T[est]Del. 1, 2. Sthm 1732, 50. — Diss. Syn. de Officio Christi m[e]torio. Scaræ 1739. — Likpredikan öfver Bonden Anders An[d]son 1746. — Smärre poetiska skrifter, införde i Carlesons Sk[ö]flockar, och Sahlstedts samling af verser. (Om K:s psalm[er] Beckmans Psalmhist.)

(Källor: Hof-Cler. Hist. III: 27. — Ups. Tidn. 1777 s. 2[1]. Hammarsköld. Sv. Vitt. s. 170. — Lärda Tidn. 1753. S[.] — [Årkestift. Herdaminne II: 334. — Warholm, Skara St[.] dam. I: 249—51. — Wieselgren, Sv. Sk. Litt. I: 305.])

3. KOLMODIN, OLOF d. y.

Var född i Saleby, Skaraborgs län, den 13 Sept. 17[..] Fadern hette *Christopher Dahl*, Prost och Kyrkoherde d[e] men sonen erhöll både sitt för- och tillnamn efter m[o]dern Prosten Olof Kolmodin i Flo (se ofvanf.). Han [blef] Student i Upsala 1783, disputerade pro Ex. under sin s[y] broder, den sedermera vidtfrejdade Prof. Dahl 1784 och [blef] Ultimus vid Magisterpromotionen 1791. Blef följ. år D[o]i Sv. Litteratur-Historien samt höll 1800 inför Akade[m] ett svenskt Tal i anledning af Konungens och Drottnin[gs] kröning. Sedan han hittills förvärfvat sitt uppehälle ge[nom] conditionerande, blef han 1805 utnämd till Eloqu. et P[oes] Professor Skytteanus (se detta Lex. VI: 315), och em[e]han, enligt den praxis som af hans företrädare i denna p[ro]fession hittills blifvit följd, ännu icke gjort någon utr[i]resa, företog han s. å. en resa till Danmark, Norra [och] Mellersta Tyskland, hvarifrån han följ. år återkom. I A[k]demiens namn höll han tal på Latin i anledning af [H]sessan Cecilias födelse 1808, samt en latinsk parenta[tion] öfver Erkebiskop Lindblom. R. N. O. 1826. Under [fy]rtiosjuåriga akademiska lärarebefattning hade K. fyra g[å]ger varit Akademiens Rector, och fem gånger Phil. Fa[k]tetens Decanus, och hade några månader före sin död [för]sista gången emottagit samma befattning, samt dessu[tom] 1815 Promotor i samma facultet. Alskad och aktad af [al]lomen kallades han till Inspector af trenne Nationer, n[ä]mligen Stockholms 1808, Calmare 1810 och Vestgötha 1[8]Sednare blef han Ledamot af Kongl. Vet. Soc. i Up[sa]1810, K. Vet. o. Vitterh. Samf. i Götheborg 1819, C[o]led. af K. Samf. f. utg. af Handl. rör. Skand. Historia 1[8]

af Nordiska Fornskrift-Sällskapet 1834. Till inemot
hibehöll K. en stor del af sin mannastyrka och sin
ställning helt och hållet, ända till dess han några år
sin död träffades af ett nerfslag, som återkom 1836,
ötligen d. 14 Juli 1838 hastigt ändade hans lif. Han
enna sommar, såsom vanligt, på besök hos sin vän och
Elev, Grosshandlare Arfvidson, på Broby, hade denna
under en promenad, skiljt sig från sällskapet, men
om icke; då man gick att uppsöka honom, befanns han
iggande på en kulle beglänst af aftonsolen.
Gift 1803 med fröken *Ulrika Eleonora*, † 1815, dotter
versten och Ridd. C. G. *Rehnberg* och dess fru Ulrika
. Rothstein. Efterlemnade en son, *Carl Olof*, Phil.
och en dotter. Af den aflidna finnas 2:ne oljemålade
itt, det ena (1841) i Vestgötha Nationssal, det andra
ttenanska huset.
Prof. K. var en högt aktad Universitetslärare. Han
en vidsträckt beläsenhet ej blott i de ämnen, som när-
hörde till hans kall, nemligen Romerska literaturen
statskunskaperna, utan äfven i den moderna vitterheten
Svenska historien, särdeles i genealogien och biogra-
, hvaruti han äfven sjelf gjort samlingar. Svensk poesi
han också icke utan framgång idkat. Likasom sin bror
an en mästare i den latinska stilen, men bådas förtjen-
voro af alldeles olika beskaffenhet: då Dahls romerska
sätt utmärkte sig genom djuphet, tankedigerhet och en
us, som ej sällan gjorde uttrycket tungt och svårfatt-
men dock alltid belönade eftersinnandet (se hans Biogr.
tta Lex. B. IV), så egde Kolmodins de motsatta egen-
erna af lätthet, behag och elegans. Hans svenska öfver-
ingar af Tacitus och Livius från kathedern beundrades
lång följd år af en lyssnande ungdom, och då de änd-
en i tryck utgåfvos har den större allmänheten godkänt
a beundran. Hans behagliga föredrag och vackra röst
le dessa lectioner dubbelt angenäma.
De utmärkande dragen i Prof. K:s charakter voro god-
och blygsamhet, hvilka beggedera sträcktes så långt, att
nästan öfvergingo till fel. Han hjelpte så länge tills
sjelf med de sina råkade i trångmål; grunden till hans
onniska obestånd lades genom en borgen å en betydlig
na, som han för sin broder ingått och förlorade, och
erna deraf fortforo genom hela hans lif. Hans blygsam-
ter var så stor, att han, då han skulle blifva candidat,
t på *sjelfva* uppvägen till examen, att afstå derifrån,

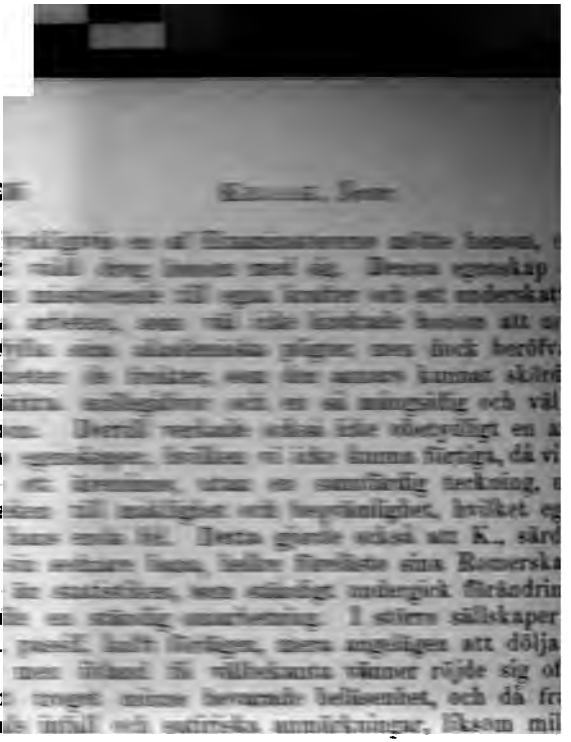

KRAAK, IWAR.

Föddes 1708 i Köpenhamn. Fadern, då för tid hållare vid Kongl. Operahusets byggning, blef sedern fallningsman öfver Öfra och Nedra Telemarken i Modern *Elisabeth Holm*, född i Hadersleben. Efte föräldrarnes död i sonens spädare år, upptogs han a mästaren i staden Skeen, Hercules Weijen, men d snart derefter afled lät hans måg Rector i Christia tor Rask sig vårda om hans uppfostran. Han nj mera undervisning på Gymnasium till dess han 172

il Akademien i Köpenhamn. Han hade ernat göra dsk resa, men blef derifrån hindrad genom kriget Frankrike och Tyska Kejsaren. Han stadnade qvar hamn och fick från Christiania uppdrag af ett säll- m sysselsatte sig med försök för beredande af guld, a något adept i den saken. Han träffade ock en och välmående familj, ibland hvilken tvenne bröder rbetat sig nästan fattige under sina anställda rön. e af dem var mycket bildad. Han hade genomrest ke, Italien, England och Holland: talade och skref ssa länders språk, men alltid fransyska och högty- d sin fru och sina barn. Der fattade Kraak en öf- nde lust för dessa språk, hvaruti han dessutom hade att öfva sig hos en dervarande ganska skicklig språk- e. Hoppet om arf efter hans i Ystad afledne farmor honom dit, men en i knappa omständigheter stadd hade försatt sterbhuset i sådan oreda, att K. fann sitt hopp bedragen. Han antog derför 1732 en sig i rona erbuden condition hos Enkefru Winckler, hvars edermera Generalen Sven af Wincklerfelt, af honom istes. 1737 reste han till Köpenhamn försedd med pendation af Öfverste-Lieutenant Reichenbach till Of- Heuser i Köpenhamn för att blifva cadett vid nya yggnaden, men då denna tjenst icke kunde erhållas, n till Malmö och derifrån till Lund, hvarest honom af dåvarande studeranden, sedermera vice Bibliothe- O. Berghman att bo med honom tillsammans. Han le flere ynglingar undervisning i Fransyska språket och ind af Biskop Papke och Professor Oelreich som lem- honom bedrande föremåle hos H. Excell. Academie- leren Grefve Carl Gyllenborg, då han 1738 begaf sig ckholm. Han förordnades till vice Språkmästare vid Academien, men kallades 1740 derifrån till Göthe- att der vara Språkmästare, hvarjemte han af Magi- förordnades till Translator publicus. Återkom till 1748 och föreläste ända till 1781, hvarunder han al- rsummade en enda timme af de bestämda publika och föreläsningarna. Måste nu för sin svaga hörsel taga Dog någon tid derefter, lemnande efter sig ett högt minne.

r: *La Gram. Française.* Sthm 1746. Andra förb. upplag. 1773. 3:dje uppl. ib. 1788 (1791 enl. Lüdeke). — Engelsk Götheborg 1748. 2:dra och 3:e uppl. Westerås 1777, 1789. glish Miscellanies, Lund 1748. 2:dra Uppl. 1785. — Cor-

respondence Historique & Critique entre deux Svedois de la Bataille de Pultava. Lund 1755. — I Salvii Lär gar för 1752 N:o 33 nämnes I. Kraks Fransyska versio Palmstierna, då han mottog Cancellariatet.

(Källa: Manuscriptsamling i Lund. — [I Hammarskölds Scholeböcker upptagas Grammatikornas rätta titlar å i Lüdekes Gelehrs.-Arkiv senare uppl. med afvikande

KRAFFT, DAVID VON.

Föddes i Hamburg 1655 af borgerliga föräldra afledo i hans barndom. Hans morbroder var den n nige Ehrenstrahl, som kallade systersonen till sig holm, dit han ankom 1675. Han började genast a visa honom i målarekonsten, hvari K. gjorde hasti steg. Drottning Ulrika Eleonora d. ä. var en vän konsten, och sysselsatte sig sjelf med målande*). H blef K. anställd, och vann snart så hennes ynnest skaffade honom medel att företaga en resa till Han afreste 1684, men uppehöll sig först ett helt mark, för att efter Drottningens önskan porträt Danska Konungafamiljen. Följ. året anlände han den; porträtterade der de Churfurstliga personerne, af dem anmodad att resa från det ena hofvet i Tys det andra, för att med sin konst vara till tjenst också resan till Italien utdrog öfver 2 och ett Andtligen dit ankommen stadnade han ett år i hvarifrån han begaf sig till Florens och Rom. Mål demierne besöktes flitigt; bland andra hade Drot stina i sitt palats inrättat en sådan, till hvilken var försedd med recommendationer från hofvet i S också erhöll tillträde. Sedan han besökt Neapel nu till Bologna, hvars Akademi öfver hela Italien sedd såsom en moder för de öfrige. Här uppehöl äfven ett år, och kom, efter besök vid hofven i M Parma, samt i Milano och Genua, för andra g Venedig, der han nu halftannat år dröjde. »Ja Venetianerne brukad uti ett särdeles publiqvt arbe till de eljest sina största mästare utvälja pläga, hv bete jag med en särdeles lycka och deras allmänna utförde.» (Jfr K:s Meritlista, ingifven 1719 till Inri I Wien porträtterade han hela Kejserl. familjen.

*) I det fordna Antiqvitets Archivum funnos 3 tafl hand förvarade.

trahl, som var gammal och sjuklig. Erhöll lön på
97.

åväl hos K. Carl XI:te, som K. Carl XII:te stod K.
en nåd, och af Dr. Ulrica Eleonora upphöjdes han d.
2) Aug. 1719 i adeligt stånd, men tog aldrig intro-
på Riddarhuset. Erhöll Hof-Intendents rang och
4 Febr. 1720. Afled i Stockholm d. 20 Sept. 1724.
ift med 1) 1698 ($^{8}/_{2}$) *Justina Sophia Friedenreich*, f.
($^{26}/_{7}$), † 1705 ($^{13}/_{11}$); 2) 1707 ($^{7}/_{3}$) *Elis. Speet*, enka
Brukspatronen och Directeuren öfver Tjärucompagniet
Wilkens. I förra giftet hade han, utom 2 tidigt döda
en dotter *Catharina Margaretha* (f. 1703), som blef
ied Lands-Secret. (Assessor?) i Stockholm Olof Roze-
Med sin andra hustru, hade han en dotter, † 1717.
ådrog sig med henne en vidlyftig process, som medtog
ans enskildta förmögenhet.

fter K. finnas ett stort antal arbeten både i och utom
e, alla mycket värderade; bland andra på Drottning-
Carl XII:s Generaler.

et berättas att K. 1717 under Carl XII:s vistande i
i hemlighet aftagit Konungen, som när han sedan fick
rträttet, skar ett stort hål i detsamma. K. sydde dock
ist, och reparerade skadan. (Se Tillägg.) Detta por-
lärer finnas på Skarhult i Skåne.

ller: Gahms Saml. på Ups. Akad. Bibl. — Boyes Målare-Lex.
Tillägg.])

Målare-Akademien. En annan Svensk målare, Pilo, anställd vid Akademien i Köpenhamn, gjorde på samma tid Svenska namnet utomlands fejdadt. Pilo och K. slutade dock sina dagar i fäderneslandet, då Roslin deremot till sin död bodde i Paris. Sedan K. efter några års vistande i Baireuth besökt Rom och Italien 1764—65, och derifrån återvände till B., kallades han af f. d. K. Stanislaus (se Tillägg) till dess Hofmålare, och stadnade till 1768, då han återvände till Sverige. Stanislaus visade honom mycken nåd och förärade honom, utom betydliga summor, äfven en medalj. Efter hemkomsten blef K. Kongl. Hofmålare, erhöll 1773 på begäran Professors fullmakt, och blef s. å. ($^{30}/_{12}$) Led. af Målare-Akademien. K. afled i Stockholm ($^{7}/_{11}$) 1793.

K:s arbeten äro hos oss spridda. Af hans hand äro flere af Cancellerernes porträtter, som förvaras i Upsala Myntkabinett; i Gripsholms-samlingen äro Bellmans och Bondeståndets Talman 1778 Anders Matthssons m. fl. porträtter af honom målade.

Den ännu (1841) lefvande sonen PER, Kongl. Hof- och Portraitmålare, f. i Stockholm 1777, är en mycket värderad portrait- och historiemålare. Han är elev af Svenska Målare-Akademien, men har i Paris utbildat sig under den store David. Utom en otalig mängd af porträtter, alla utmärkta för sin träffande likhet, äga vi af honom åtskilliga historietaflor i en större stil, och i stora dimensioner med en rikhaltig composition, hvaribland må nämnas: sjöslaget vid Hogland, K. Carl XIV Johans kröning, Kronprinsens och Kronprinsessans förmälning och Lazari uppväckelse. — Hans fru *Sophia Robsahm* copierar ganska skickligt i olja andra mästares arbeten. (Se Tillägg.)

(Källa: Boyes Målare-Lex. — [Konst-akad:s Matr. Upplysn. af Hr. C. Eichhorn. Se Tillägg.])

KRAUS, JOSEPH MARTIN.

Joseph Martin Kraus är väl ej född Svensk, men hans namn är så införlifvadt med vår konst och bildning, att här ej bör saknas en kortare teckning af hans lefnadslopp.

Han föddes 1756 d. 20 Jun. i Miltenberg, en Chur-Mainzisk stad vid Main-strömmen. Hans far, en Öfveramts-Assessor, dog först 1810, 80 år gammal. Hans mor uppnådde 71 år. De hade 18 barn. Tidigt uppenbarades gossens snille. Professor Klein, hans lärare, förklarade honom för den studerade ungdomens prydnad, med lynnet af en

som snart hjelpte sin lärare att utbreda smaken för
erneslands litteratur, under det han sjelf skref vackra
versar. Han utgaf vid 17 års ålder 15 idyller,
1773. Fick lära musiken af Abbé Vogler och Bach
tte kyrkomusik. Till de tvenne oratorierna, Jesu fö-
ch Jesu död, hade han sjelf skrifvit orden. Utgaf i
rt 1776 Sorgespelet Tolon i 3 acter. Som Juris-
sens idkare vid Göttingska universitetet blef han nära
med Gr. Fr. Leopold Stolberg och Svensken Carl
berg och utgaf *Etwas von und über Musik* fürs Jahr
Fr. a. Main 1778, der han började striden med For-
örf. till *Allgem. Litteratur der Musik*, hvilken [strid]
jelf sedan ogillade. 1778 ankom han ($^3/_6$) jemte sin
tridsberg, till Stockholm, enligt förslag af en Student,
ator hos en Grefve Lewenhaupt, för att ansöka Sven-
ofcapellmästaretjensten. Ingen syntes länge fatta hvad
var. Andtligen vinner han den lärde, vittre och mu-
ke Presidenten A. G. Leijonhufvuds bekantskap, äf-
Reg.-Rådet Zibets och componerar musik till Proser-
en opera af Kellgren. Den kom aldrig att uppföras
tern, men å hofvet, och verkade, att Kraus blef Ka-
stare med lön (i juni) 1781 — efter 3 års förbidan.
omponerades musik till Aeneas i Carthago, orden af
en, planen af Konungen. Fick nu återresa till Tysk-
hade företräde hos Kejsar Joseph II i Wien, hos hvil-
an ej fann någon rätt så gällande konstnärsphysionomi,
kyndade möta K. Gustaf III i Florens. Tillbragte
ch nyåret i Rom, der han föreställdes Påfven. Med-
Konungen till Neapel, men sändes sedan till Paris i
, der han skulle componera intermederne till Molières
tryon. Besökte 1785 London. Återvände till Paris,
an vistades till Juni 1786, då han gjorde ett längre
hos sina föräldrar och derpå reste han till Stockholm,
n anlände i Jan. 1787. Fick s. å. ($^1/_7$) fullmakt som
apellmästare. Efterträdde 1788 ($^{24}/_2$) den gamle Ut-
om begärt afsked. Under Grefve Carl Fersens Direc-
öfver theatern sökte nu Kraus att ingjuta musikens
i ofta rätt knotiga poemer, likväl föga gouterad. Hof-
rodde sig ej ens behöfva låtsa musikkärlek, helst en
, enligt K:s uppgift till sina föräldrar, ej fanns hos
gen. Det sista K. författade, var cantaten till K. Gu-
III:s begrafning på Leopolds text. Öfverlefde blott
månader sin välgörare. Dog den 15 Dec. 1792 och
s efter egen begäran vid Tivoli i en romantisk dal

nära Bruusviken på Bergshammars egor, då tillhörige en han vän. Ett monument af trä sattes der, men det vårdade illa; ty knappt 30 år derefter då skalden Nicander, novellisten Mellin och en deras vän kommo till den i en kohagstående grafvården, föll denne sönder, då någon af de anlände pilgrimerne vidrörde densamma. Snart blefvo likväl tonkonstens vänner angelägne att uppresa en bättre öfver Kraus, Författaren till Biographie af (öfver) Kraus, Sth 1833, föreslog till inskrift *Josepho Kraus, cui citharam Dei* Vänner hade värdigt firat hans minne vid en fest 6 år efter hans död, då Carl Stridsberg höll ett minnestal, som blef berömdt [och vid hvilken fest 101 personer medverkade till musikens utförande]. Man satte ord till en af Kraus sjelf componerad musik. De äro tryckte:

Ord till musiken uppförd i stora Riddarhussalen d. 2 Maj 1798 före och efter Åminnelsetalet öfver framledne H. Jos. Kraus, Kongl. Hof-Capellmästare och Ledamot af Kongl. Svenska Musikaliska Akademien.

Derur må meddelas:

Ren var din sång och öm och manlig som ditt hjerta
Och djupt det intryck den oss gaf;
Nu samma dystra sång vi blanda med vår smärta
Cypressbeströende din graf.

Få konstnärer bli så *toti in hoc*, som Musici, och de man råkar dem samlade, såvida de blott äro af en scholar kan man ej komma i ett behagligare umgänge. Förf. härav har ej känt Kraus, men hans vänner, och har sett huru en Musikalisk Akademi af dem sett ut. Han slutar deraf till den skönhet, som måste lagt sig lik en morgonrodnad öfver en blomsterkulle, der K:s snille var med. Ty kring Skjöldebrand, Voglers förtrogne vän, såg man ett konstnärslif af helt annan art, än det som täflar med bordet stått i de lysande salongerna. Man lefde blott vid musik hela aftonen. Blott några få stunder afbrötos, då konstnärerne samlades i ett kabinett, men der merendels poesien trängde sig på dem, tills de åter skyndade ut till sin Gluck, sin Kraus, sin Neukomm, sin Haydn. Nyare musik fick och [illegible], älskad af värden, som var öppen för allt skönt [illegible] mangen vände om i trappan för Webers Freischütz [illegible] användes ej att försköna tonkonstnärernas eller skal[illegible] [illegible]. Och till Aeneas i Carthago och Tasso och [illegible] och Byron behöfs sannerligen ingen spirituös [illegible] [illegible] tider hafva kommit. Umgängslifvet omger [illegible]

ra juridikens sanningar med geographien, bevisa phi-
ns med musiken, utlägga tyskan med italienskan och
mig vara än en gång så stor. Nb. detta är här (i
en) på modet.» Eld var i stilen som själen. »Min
har jag funnit. Han värderar mig, det är godt; men
kar mig äfven och det är bättre. En hjertans man,
dig som f . . och deri är jag bara narri mot honom.
n kommer in i saken — hu! då brusar det och hvarje
i är spänd och ger återsvar.» Till Kellgren skref
tt. »Gluck var en härlig karl, som han älskade högre
de budet» — ett infall som erinrar om en lycklig
olyckligaste skaldeslag. I ungdomen hade K. varit
af religiös enthusiasm, declamerade, jemte sin out-
älskade ungdomsvän Hahn, Klopstock, fulminerade
eligionsföraktare och förbrände solemniter Wielands
n.

an älskade sina medbröder in Apolline mer än vanligt
nd musici. Haydns helgongloria skingrades i hans
erför att Haydn såg på penningen med kärlek. Vog-
Kraus kunde ej söndras, oaktadt man försökte sön-
m. Då Mozart dog, bad K. Bellman skrifva en sång
honom, hvartill K. componerade musik — kanske sin
Neukomm yttrar om K. som tonsättare till operan
: Jag beundrar den *sanning*, hvarmed *det hela* är be-
dt. Det är ett stort mästerverk af klassiskt värde.
taren har stundom öfverträffat skalden och man lär

finalchor till en prolog på Hert. Carls födelsedag 1791. — [illegible]
Cantater: Cantate till K. Gustaf III:s födelsedag på tyrk[illegible]
Gröning. Wismar 1782. — Cantate till K. Gustaf III:s be[illegible]
ning. Orden af Leopold. 1792. — En mängd mindre Can[illegible]
och Arier, Sångstycken med fortepiano. — Instrumental-[illegible]
för hel orchester och för särskilda instrument. — Musi[illegible]
fortepiano (se hans Biographi p. 154—158).

(Källor: Biographie af Kraus med Bilagor af femtio bref [illegible]
honom. Sthm 1833. — Särskilda meddelanden. — Ord [illegible]
siken i stora Riddarhussalen den 24 Maj 1798. — (Se Tillägg
senare använda källor uppgifvas.])

— K.

KREÜGER, JOHAN HENRIK.

Född d. 30 Mars 1782 i Lovisa stad i Finland. F
dern Tullförvaltaren, *Johan F. Kr.*, var bördig från K
Län, der större delen af slägten nu lefver; modern hette A
Sara född *Cederhvarf*. Sedan han åtnjutit dels enskild, d
offentlig undervisning så väl i Helsingfors samt vid d
Kongl. Flottans Informationsverk i Sveaborg, blef han 17
Sergeant vid K. Armeens Flotta, Sveaborgs Escader; 17
efter undergången Sjöofficers-examen, Flaggjunkare; 1
efter året förut undergången examen i skeppsbyggeriet, F
rik vid K. Armeens Flotta; 1808 Lieutenant, 1812 C
taine, 1814 Major i Flottorne, 1817 Major vid arm
flotta, 1823 Öfv. Lieutenant samt 1824 Commendeur-C
taine vid K. Flottan. Erhöll 1829 1:a Classens lön.
Stettins Capitulation 1813 erhöll han Preussiska Orden P
le Merite, samt i Dec. s. å. Svenska Svärds-Orden.

Commendeur-Capitaine K:s förrättningar i k
hafva utgjort följande: I Mars 1808 commenderades
till tjenstgöring vid Götheborgs Escader i fälttåget
Norge, då han förde befäl öfver 2:ne kanonslupar. 1
förde han, under Vice Amiral Frih. R. Cederström, b
öfver en division kanonslupar uti Stockholms och Öregru
skären. 1810 commenderade han Örlogsskonerten Fröja
der kryssning i Östersjön. 1812 förde han K. Jachten A
dis, då H. K. H. Kronprinsen Carl Johan återvände från m
med Ryska Kejsaren i Åbo. S. å. förde han befälet öf
en division kanonslupar vid Carlskrona, och återgick d
från till Dalarö på linie- och flaggskeppet Adolph Fred
såsom Befälhafvare öfver de ifrån Stockholm till Carlskr
commenderade trupper af K. Armeens flotta. 1813 l
han befäl öfver 6 kanonslupar, med hvilka han från Ca
krona afgick till Pommern och belägringen af Stettin: e

räffningar mellan Svenska kanonslupare och Fran-batterierna, eröfrade de förra d. 9 Oct. ett strand-ed 8 svåra kanoner, kalladt Kirsbeerssteigs-batte-, hvilket likväl straxt derefter måste öfvergifvas. ter Stettins capitulation, hvarvid K. visade en ut-ade insigt och käckhet, uppsatte K. på nådig be-i Pommern 2:e matros-compagnier samt ett Ponto-pagnie, bestående af Svenska kronobåtsmän, för styrka han blef utnämd till Chef. I denna egen-följde han Svenska armeen till Holstein, och seder-ter fredens afslutande i Kiel, till Brabant. Af Matros- och Pontonier-compagnier blef en stor, på g hvilande brygga slagen öfver Rhenfloden vid sta-n. Under denna tid tjenstgjorde K. tillika såsom t vid den H. K. H. Kronprinsen åtföljande General-sexpeditionen för Flottorna.

4 erhöll K. befallning, att såsom Embarqueringes-besörja Svenska Flottans transporterande ifrån Tysk-els till Norge, dels till särskilda punkter af Sverige, s med den plan, som blifvit uppgjord af dåvarande -Majoren Björnstjerna och K. Af de fartyg, som, linieskepp och 8 galerer, begagnades till truppers och öfverförande, voro 7 kronan tillhörige Avis-skepp, -lastdragare och 133 förhyrde Coopvardie-fartyg, af sistnämnde, som alla voro ställda under K:s befäl, r detta ändamål gjorde fem särskilda resor; under na transport förlorades dock endast ett fartyg, nem-till Stockholm med Artilleri-pjeser destinerad Jacht, af storm blef drifven i land vid Colberg.

2 anbefalltes K., att som Svenskt och Norskt Om-till Marokko, för att bilägga de tvistigheter, som mellan Sultan Soliman och Skandinaviske Vice-Con-åberg (se B. V: 262 f., der tvistefrågan belyses), och af hvilka Sultan hotade med ett fredsbrott. K. af-stvägen öfver London till Gibraltar, hvarest han befälet öfver der liggande 2 Svenska och ett Norskt rtyg, hvarefter han med Kongl. Beskickningen begaf Marokko, der han vistades en månad i Tanger och Mogador. Sistnämde stad var då bloquerad af ltan upproriske Arabiske och Schelukiska horder, i raf förbindelsen var afbruten mellan denna stad och den Marokko. Det lyckades dock K., att medelst r, eller muhammedanskt helgon, underhålla com-

[illegible] med Sultan, ehuru hela det mellanliggan[illegible] [illegible] af nyssnämde upproriske vildar., som f[illegible] [illegible] inbrutit i riket. (Gråberg upplys[illegible] [illegible] sammanträffa med Sultan.) Sjelfva [illegible] [illegible] också stora svårigheter; men omsid[illegible] [illegible] genom K:s ådagalagda rådighet och [illegible] [illegible] vinst för Kongl. Convoy-Commissariat[illegible] [illegible] tvistigheterna och ansenligt nedpruta S[illegible] [illegible] han 1823 återvände från Marseille[illegible] [illegible] Lübeck, hvarifrån han till Stockholm åtfölj[illegible] [illegible] öfverförde H. K. M. Drottningen sam[illegible] [illegible] Kronprinsessan.

[illegible]-Capitainen K:s förrättningar i [illegible] följande:

[illegible] 1798 och 1799 var han å örlogsfregatten Sp[illegible] [illegible] kuttern Svensksund commenderad på kryss[illegible] [illegible] och Östersjön. Åren 1800—07 idkad[illegible] [illegible] sjöfart såsom Styrman; de sista åren förd[illegible] [illegible] handelsfartyg på åtskilliga europeiska farv[illegible] [illegible] Medelhafvet. Då han 1803 vistades i M[illegible] [illegible] smittad af den der då rasande Gul[illegible] [illegible] med undantag af blott 2:ne samt Befälha[illegible] [illegible] Under ett af dessa år räddade han vi[illegible] [illegible] skeppsbesättning från en hotande unde[illegible] [illegible] hemförde K. på Jachten Amadis Svensk[illegible] [illegible] v. Stedingk från S:t Petersburg. 181[illegible] [illegible] Coopvardie fartyg från och till Bra[illegible] [illegible] commenderade han en recognoscerings-[illegible] [illegible] skärgården, samt tjenstgjorde[illegible] [illegible] vid den öfningsexercis, som un[illegible] [illegible] öfverbefäl anställdes i samma skä[illegible] [illegible] till Directeur vid Södertelge Canal[illegible] [illegible] arbeten han i halftannat år dirig[illegible] [illegible] af K. Krigs-Vetensk. Akad.; 1818 Le[illegible] [illegible]; 1820 af K. Sjöförsäkrings-[illegible] [illegible] K. Förvaltningen af Sjö-Ärendena; [illegible] under H. K. H. Kronprinsens ins[illegible] [illegible] Flottans tillstånd; 1828 af Comm[illegible] [illegible] till en ny Sjölag; 1833—34 [illegible] som utarbetade förslag till ett [illegible] [illegible] Flotta under tjenstgöringen till [illegible] [illegible] och Redogörelse-reglement[illegible] [illegible] 1838 Led. af Örlogsmanna-Sälls[illegible] [illegible] B. Lex. Ny följd VI: 157. Biog[illegible]

i Vet. Akads Lefnadsteckn:r I: 119 f., är i denna använd.)
t 1817 med *Euphrosyne Tenger*, dotter af Gross- u i Vestervik Christian T. och Euphrosyne Egge. me 4 söner och 3 döttrar.

er: Afhandl. om Ångmaskiner och deras användande, hufkligen till sjös. Sthm 1833. — Dessutom åtskilliga mindre ser i nautiska ämnen, de flesta införda i K. Krigs-Vetensk. miens Handlingar och Tidskrift. (Se Vet. Akad. Lef-r.)

— N.

KRYGER, JOHAN FREDRIK.

ar född d. 26 Aug. 1707 i byn Alte Fehr på Rügen, fern *Fredrik Andr. Krüger* var Kyrkoherde. Fadern k redan 1716 och efterlemnade sin enka, sonen Jo-redrik samt tvenne döttrar i små omständigheter. Ehuru rftig, delade dock familjen sitt bröd med den mängd som i följd af det svåra kriget öfversvämmade ön, ånge resande funno här ett gästfritt tak. Under det rl XII recognoscerade dess pass och belägenheter, len unge K. tillfälle att flere än engång se den kung-elten. Hans undervisning, mycket hindrad genom ett tammande, besörjdes af förmyndaren, Prosten Busch-fortsattes på Gymnasium i Stralsund, och fullborda-d Högskolan i Greifswald. Ynglingens yrhet förledde till många pojkstreck, och vid Akademien skref han som förskaffade honom flera dueller på halsen. För böja denna lättsinnighet, fann hans förmyndare på illsamma, men på ynglingens charakter väl beräknade n, att under vistelsen hemma på landet förskaffa ho-välartad gosse till lärjunge, då den unge Studenten i nödvändighet, att sjelf bättre vaka öfver sitt eget ande. Återkommen till Akademien, hade nu K. för-t sig den stadga, att han gjorde goda framsteg i ve-perna, särdeles i lagfarenheten, och höll äfven ett tal ra Nobilitate», som vann mycket bifall.
som lärare för sedermera Presidenten Friherre O. R. felts son (saknas hos Anrep IV: 253), fick K. 1733 att komma till Stockholm; sin informatorsbefatt-detta hus utbytte han väl genast efter ankomsten, i en särskild omständighet, emot en annan af samma Enkefriherrinnan Sture, men han återkom efter öfver 2:ne år till sin första *patron*, hvilken han en

[illegible] resa till Lifland. Den [illegible]
[illegible] ugglingen hade nu ombildat [illegible]
[illegible] lärare. Detta lemnades också [illegible]
[illegible] hvilken, sedan K. haft den [illegible]
[illegible] begge sina lärjungar, först [illegible]
[illegible] f. 1716, † 1739, enl. Anrep [illegible]
[illegible] Strümfelt, gjorde honom det anb[illegible]
[illegible] qvarstadna i sitt hus, hvi[illegible]
[illegible] ksamhet emottogs.
[illegible] ledighet för att egna sig åt för[illegible]
[illegible] sitt informatorskap hade han utg[illegible]
[illegible] om Nationers i allmänhet [illegible]
[illegible] Temperament», hvilken utgjorde [illegible]
[illegible] riktigheter angående Svenska natio[illegible]
[illegible] ich i Jena lätit inflyta i sin bok [illegible]
[illegible] ament». Nu skref han på sitt nya [illegible]
[illegible] den »Naturliga Theologien» i 3 d[illegible]
[illegible] med särdeles bifall blef emott[illegible]
[illegible] de han egnat flere år.
[illegible] genhet blef förändrad genom hans [illegible]
[illegible] skulle måhända blifvit brydsam, [illegible]
[illegible] befordran ville visa sig, om han ej ly[illegible]
[illegible] års Riksdag blifvit antagen till N[illegible]
[illegible] och Manufactur-Deputationen. [illegible]
[illegible] nas tillstånd befanns med den sk[illegible]
[illegible] han blef antagen till Andre Commi[illegible]
[illegible] Contoret, hvilken för hans räkning [illegible]
[illegible] ngs nödvändig i anseende till Sven[illegible]
[illegible] tillväxt. Sitt nya kall tillträdde [illegible]
[illegible] och använde allt bemödande, att [illegible]
[illegible] aper och erfarenhet verksamt ku[illegible]
[illegible] heter, hvilket också med hvarje [illegible]
[illegible] lyckades. Icke nog, att han sä[illegible]
[illegible] de för Näringarnes bästa, utan [illegible]
[illegible] författare för deras bästa, med [illegible]
[illegible] tsatt verksamhet, hvilken dock [illegible]
[illegible] e, emedan de inhemska Fabrik[illegible]
[illegible] nga fiender, till hvilka äfven hö[illegible]
[illegible] med hvilken K. kom i skriftvexl[illegible]
[illegible] ndtliga stämning segrade också [illegible]
[illegible] K. upplefde det missödet, att ej [illegible]
[illegible] i hvilket han varit den egent[illegible]
[illegible] äfven att se sin och sina kamra[illegible]
[illegible] ndjedel.

le öfriga f. d. Manufactur-Contoirets embetsmän och
r, erhöllo ersättning för hvad dem orättvist blifvit
et samt tillika fördubbling af deras lön för framtiden.
jemte det förra Manufactur-Contoiret såsom en tredje
n, sammanslogs med Commerce-Collegium, blef K.
jenstgörande Commerce-Råd på denna afdelning, hvar-
han kort derefter kallades till Ledamot i Tabell-Com-
en. Utöfningen af dessa sysslor blef honom dock
svär genom en förlamning i högra armen. Detta hin-
honom icke, att författa svar på en af Hushållssäll-
i Laibach utsatt prisfråga: »Huru en stor Stat, hvil-
r god transport genom stora landsvägar, strömmar
ar, kan säkrast förekomma brist och dyrhet på span-
så att åkerbruket kan upphjelpas och ett billigt me-
alltid vinnas?» Bland den myckenhet svar, som till
pet ankom, befanns K:s vara det bästa, så att han
den utfästade guldmedaillen och tillika blef kallad till
ot af detta samfund, samt hade dessutom det nöjet
Österrikiska Regeringen vidtaga flera af de åtgärder,
honom i denna skrift voro föreslagna.
etta var K:s sista ansträngning, med undantag af en
r är sedermera författad minnesteckning. Den »väl-
le Patrioten», svag och gammal vorden, nödgades ej
edlägga sin trötta penna utan äfven 1772 begära af-
ån sina sysslor, hvilket beviljades honom med lönens
lande. Han tillbragte de återstående åren hos sina
och slägtingar. Grosshandlarne Deneke och Pomere-

nande Patrioten. 1751. — Sveci Anmärkn. vid Francisci Pl[illegible] nelser (vid 33:e arket af den Välm. Patriot.). 1751. — 6 S[illegible] Bref till fru N. N. ang. Barna-uppfostran. 1753. — En V[illegible] Bref i Stockholm till sin Vän på Landet. 1755. — Om Sv[illegible] Enigheten. S. å. — Tankar om Svenska Fabrikerna. 175[illegible] — Svar på (R.R. Carl Fr. Scheffers) Anm. vid denna [illegible] 1756 samt Svar på (Gr. Scheffers) Tilläggning vid Anmärk[illegible] garne. 1756. — Tankar om Ostind. Sidentygs nyttjande. 1[illegible] — Tankar om Nybyggen (se Sv. Mercur. 1757 Febr. s. 519 [illegible] Omtryckt i Tankar på Lediga Stunder. Del. I. s. 224 o. f[illegible] Beskrifn. om Sättet att bereda Hampa. Öfvers. 1761. — T[illegible] vid lediga Stunder. Del. 1—3. 1761. -63, -66. — Samtal [illegible] lan en Landtman och en Fabriksägare om Svenska Fabrik[illegible] 1765. Fortsättning s. å. — Pröfning af en obekant Auctors [illegible] märkn. öfver betydeliga allmänna Skrifter. 1767. — Handl. [illegible] gående Riks. St. Manufact. Contoirs sista sammanträde. 17[illegible] Den förnuftige Fritänkaren. Veckoskrift. 1767. — Stats- [illegible] Hushålls-Journal. Månadsskrift. Bd. 1 o. 2 (i förening me[illegible] C. Gjörwell, som författade de Statistiska och Histor. artikl[illegible] hvaremot de Ekonomiska och Politiska äro af K.). 1767. [illegible] Landtbrukets hjelp genom en fri Spanmålshandel. 1769. — [illegible] blicolas tankar om Bränvin. 1769. — Liberti Tankar om P[illegible] jectet till en ny Tjenstehjons-ordning. — Tankar om Natio[illegible] intresse i fria stater, isynn. i Sverige. 1769. — Undersökn. [illegible] det hädanefter är nödvändigt och nyttigt att bevilja lån och [illegible] skott till Fabrikers anläggning. 17 . . — Svar på frågan: H[illegible] en stor Stat m. m. (se ofvanf. i biogr.). — Svar på den Fr[illegible] Om Svenska folket denna tiden är i till- eller aftagande i Chr[illegible] liga Seder m. m., utgifvet efter förf. död af J. H. Lidén [illegible] 1782. — I Vet. Akad. Handl. Inträd.-Tal 1755 (om Veten[illegible] pernas förening med Hushållningen och Näringarne). — 2 P[illegible] sidii Tal 1758 o. 1767. — Åminn.-Tal öfver Frih. H. Wrede 17[illegible] Magn. Lagerström 1760; Jon. Alströmer 1761; And. Joh. N[illegible] densköld 1764; Ulr. Rudensköld 1765; Cl. Grill 1768; Ephr. O[illegible] Runeberg 1770; Sten af Rabbe 1775. — Svar på 2:ne Akademi[illegible] Frågor (1762 om folkutflyttningen från Sverige, och 1764 [illegible] Svenska klimatets inflytelse på näringarne) 1764 och 1765. D[illegible] senare skriften erhöll Priset, och den förra, som äfven erh[illegible] en utmärkelse, gaf anledning till åtskilliga stridskrifter, se Wa[illegible] holts Bibl. Sviogoth. II: 13—15 och Rosenhane s. 265. 468.

(Kallor: Åminnelse-Tal i K. Vet. Akad. 15/11 1780 af Edv. [illegible] Runeberg. — Rosenhanes Anteckningar. — [Anrep. — Ups. [illegible] Kal. — Lärda Tidn:r.])

KRÖGER, CARL.

Carl Kröger, Häradsprost i V. Göinge af Lunds Sti[illegible] Kyrkoherde i Winslöf, är en af de notabiliteter, i hvil[illegible] [illegible] uppvexande riksdagsstorheterne kunna spegla d[illegible] [illegible] arten af sin egen odödlighet. Få minnas nu d[illegible] [illegible] och ingen verklig storhet torde likväl i lifstiden [illegible] [illegible] utmärkelse som han. Eller när såg man [illegible] [illegible] Rikets herrar beledsaga en af folkets ringaste [illegible]

å vägen till en halmtäckt hydda genom hufvudstadens i sina vackraste equipager? När samlade sig rang dom kring en v. Linné, en Ihre, en Bergman, att ut- en hyllning, lik den man annars blott plägar egna verheten? Men d. 5 December 1769 var hela Stock- i rörelse för att hedra Prosten Kröger eller beskåda hevisningen. Riks-Råd, Generaler, Börsens magnater som Aristokratiens, tåga före och efter en vagn med ut uti. Det bär af genom den långa Hornsgatan till Lilje- n. Verser sjungas till frihetens martyr, Sveriges Ci- dock besegrad af sin Catilina. Särsk. trycktes: Tan- id herr probsten Krögers afresa ifrån Stockholm den ember 1769 i hvilka det bl. a. heter:

Du värde man, du såg det bandet
Som åt vår frihet ämnadt var,
Du tog då henne i försvar.
Du tålte ej se Fosterlandet
Gå qvitt den rätt, som det tilhör;
Du ville ständer skull' bli ständer
Du ville ej se bundna händer
På dem som fritt regera bör.

f hans parti tillställdes för honom en fest, hvarvid druckos, der musten väl var bättre än poesien. En ydde:

Den är för Sveriges frihet tröger,
Som icke älskar Prosten Kröger.

ö annan:

Den vare aldrig värd att frihetsfrukter njuta,
Som vill vår Krögers namn ur ärans tempel sluta.

n Kanna, hvarmed K. begåfvades, var dock det bä- Hon var af silfver, vägande 242$^{1}/_{2}$ lod, än mera värd emblemerna. Man såg der *tåget öfver Bält*, Tran- gloriosus, med hvilken tåget till Liljeholmen väl skulle öras, man såg frihetens genius med venstra handen i mössa och läste deromkring:

Hatas af egennyttan,
tadlas af afunden,
förföljas af agget,
Är Frihetshjeltars lott och vanliga lön.
Som ock tillfallit Herr Prosten
CARL KRÖGER.

Hvad hade denne *frihetshjelte* gjort? — Spörj histo- Oss har hon intet derom upplyst. Men då Riks- Friesendorff, Ad. Horn, Lagerbjelke, Kalling, Herme-

lin, Gyllenstierna, Reuterholm, Funck, Ribbing och D… förklarades af det öfriga presteståndet förlustige Kon… gens och Ständers förtroende, derför att de låtit namnstä… peln agera Kung, sedan Konungen nedlaggt riksstyrelsen, … tog Prosten Kröger Rådet och namnstämpeln under … vingars skugga; men Presteståndet utvoterade derför M… sornas patron och han måste resa till Winslöf att underv… bondbarn och taga bondhustrur i kyrka. Hinc illæ glori… cationes!

Presteståndets taleman begick dervid den oskicklig… ten att skrifva till Dom-Capitlet i Lund, att Presterska… i Lunds stift ej nästa Riksdag måtte återuppsända bem… prost; men dervid hade Lunds stifts presterskap den … liga hederskänslan, att 1770 åter välja honom. Vid pr… mötet i Lund d. 10 Oct. 1770 hade han fått tillfälle … gifva en »declaration», som är värdig och lugn samt … vittna, att en medborgerlig anda blandade sig i det parti… hvarifrån K. väl ej kan tänkas fri i en tid, då smittan … allmän.

– (Se Tillägg, der det hänvisas till Nya följden … detta Lex.)

I Personalierne yttrar Prosten Hellman: »Som prest… befliitade han sig om att i lära och lefverne vara ostraff… Han var af naturen begåfvad och gåfvorna voro af natur… helgade. Derför var ock hans lefverne så inrättadt, … han kunde tjena hjorden till en eftersyn.» Detta omdö… jäfvas ej af minnet. Efter hvad sannolikt kan slutas, ans… Prosten K. att i Hattarnes anslutande till Hofvet låg … framtid af *enväldet*, och länder honom till ära, att frimo… ha sökt stödja ett Råd, som öfvergifvits af allmänna … sten. Sjelfva Geijer har i våra dagar letat efter samm… »Corps intermediaire», som B. Constant, och ho vet, om … »Kyrkoherden från Skåne», d. v. Pastorn i Winslöf, tänk… i frågan djupare, än både de som förjagade och firade h… nom? Det bombastiska i firandet var partiväsendets ver… men mången bevarade Krögers namn i ett aktadt min… långt sedan partistriden upphört.

Skrifter: Likpredikan öfver Majoren C. H. Skytte i Gumlö… 1752, Lund. 4:o. — Memorial uti den förekomna frågan … grundlagarnes reduction till deras simplicitet, för hvilket P… sten Kröger af Högvörd. Presteståndet d. 15 Nov. 1769 blif… utvoterad. Sthm 1769. 4:o. — Förklaring och påminnelser em… de af Högvördige Presteståndet förordnade revisorers anmär… ningar öfver Prosten Krögers uti Constitutionsfrågan ingif… memorial, hvilka påminnelser äro till Högvörd. Ståndet ingif…

KULLBERG, CARL. — ANDERS.

1. KULLBERG, CARL.

ctor *Carl Kullberg* var en af svenska församlingens
rdigare prestmän, hvars minne ännu lefver i välsig-
Fadern *Anders K.* var Snickarmästare, gift med Jo-
Engelholm. Han föddes i Helsingborg d. $\frac{13}{24}$ Aug.
af dessa föräldrar. Gick derst. i skola tills kost-
tröto, då han 1756 flyttades till Landskrona. Blef
1761. Efter längre tids studerande i Lund blef han
rdinerad till prest och 1768, då han promoverats till
Magister, utnämd till vice Pastor i Strö och Skar-
er han blef Kyrkoherde 1770. Prost 1780. Contracts-
1795. Genom transport Kyrkoherde i Vester Karup
of (=Hof) 1802, der han afsomnade 17 Febr. 1808. Med
strn *Johanna Wallstedt* (gift 1770, f. 1754, † 1835)
an 20 barn, hvaribland äldste sonen *Anders af Kull-*
edermera Biskop i Calmar. C. Kullberg använde sin
väl, att han jemte stor verksamhet i sitt embete, hann
dlifvägen förvärfva Theol. Doctorshatten, hvilken på-
honom af Biskop O. Celsius d. 10 Febr. 1782. Vid
rsta uppträdande inom församlingen var han hänförd
drakyrkans mera sentimentala uppfattning af Evan-

Björkners ibid., A. Hartelius på Hven, Andersson i Me
m. fl. Kullberg räknades bland dem ensam som lärd,
hade derigenom största anseendet, äfven rättfärdigade
hans öfverlägsna gåfvor. Då Domprosten Ekebom dö
Götheborg, kallades K. af en stor del Götheborgs röstega
innevånare, att der aflägga prof, vid hvilket han hade rö
antal näst Biskop Wingård. Den söndring som nu upp
mellan de fromme i Götheborg är härofvan vidrörd (se Kj
berg). Förrän Schartau ännu i Skåne söndrat sig f
Brödraförsamlingens vänner, började Kullberg polemisera
dem. Han slöt derefter några få omkring sig, som äf
gingo till hans nya åsigter och i prelaterne Bengels
Roos' skrifter funno en »stadigare mat» än i den Zinz
dorffiskt-Spangenbergska »mjölken». K. började nu öf
sätta sina nya vänners skrifter och grundlade derigenom
nya riktning, som alltmer gör sig gällande i den sven
prest-bildningen. Hans Adjunct N. Svensson biträdde
öfversättandet. En Linderot började i det äldre folkm
ret, en Holm och en Schartau i än närmare öfverensst
melse med Bengel, en Kamp, som sedan stått på Göt
borgs Biskopsförslag, en Thomæus, Kyrkohistorikern i C
stianstad m. fl. att i strängare Luthersk anda predika
synden och tidsförderfvet, under det att söndringen
Herrnhutismen blef allt större. K. bibehöll dock det mi
kärleksfulla i umgängelsen, tillgänglig för den största en
dighet och fattigdom, så väl som för snillet och förmög
heten. Främst bland hans hjertevänner stodo de utmär
medborgsmännen Grosshandlarne Santeson och Kjellb
utmärkte för mycken kärlek och stora uppoffringar för e
stendomens befordran i Sverige. Att han inverkat m
ket på allmogens förbättring, visar sig deruti, att ännu f
mil från Strö, der han arbetade i slutet af förra se
personer här och der träffas, som allt sedan fört en ch
lig renlefnad och genom Bibelordets och christliga böc
flitiga läsning förvärfvat goda kunskaper och varit m
att bibringa sina barn dylika.

Hvad de *missförstådda* Bengelska åsigterna kunde ve
på svagare hufvuden, visade sig hos Kullbergs adju
Svensson. Han väntade af året 1836 något högst m
värdigt i verldshändelsernas utveckling. Med kappan
sångtäcke, för att vara i blinken tillreds, då det tusenå
riket skulle inbryta, förbidade han ännu efter 1836
skriet, viss, att en missräkning i årtalet ensamt var or
att ej året blef vidare verldshistoriskt. Han var oc

huru ringa menniskan behöfver för att lefva. Han brödet, förrän det möglat, på det han ej måtte af ätta mer än som behöfdes. Troligen ville han samla hvad som samlas kunde för att öka krigskassan, då stötte till den chiliastiska hären. Han låg i senare om dagarna oafklädd till sängs, alltid i oeldadt rum, blomstrande kinder, ytterst lifliga ögon och orubbad på *sin* uppfattning af Bengel. Citerade alltid prophe- på hebreiska och kunde äfven ur Homerus, en älsk- auctor, anföra versar ur minnet. *Alltings återställning*, i en mindre conseqvent uppfattning, än hans före- ares, var föremål för hans speculation och denna be- ade honom rättigheten att utöfva sitt embete. Dylika ritioner afspegla också tiden. Vördnaden för Doctor berg var stor. Prosten Thomæus intygar i ett Minne, ttadt 1822, att, när den vördnadsvärde mannen lem- det förgängliga, hörde man alla röster förena sig i den innelsen, att med honom slocknade en stjerna af första leken på vår kyrkohimmel. Om ock deri låg den per- ga kärlekens hänförelse, säkert är dock att mannen var *n af stjernorne.*

ilter: Profpredikan till Domprosteriet i Götheborg 1785. nd 1785. — Profpredikan till pastorsembetet i Helsingborg. theborg 1785. — Likpredikan öfver Commin. P. Westerberg. theb. 1785. — Förklaring öfver de Daniels prophetior, som cka sig in uti Nya Testamentets tid, jemte deras jemförande d Johannis Uppenbarelse efter Bengelska förklaringen der- ver, utgifven af M. F. Roos. Öfv. Götheb. 1792. — En ny ng af Helgonen, föreställd vid Prosten Stevenii graf. Götheb. 9.

kilor: Sommelii Lex. Erudit. Scanens. — Manuscript på Lunds Bibliothek. — Särskilda meddelanden. — Lunds stifts Herda- ssone IV: 256. — Anrep II: 522.])

— N.

2. KULLBERG, ANDERS CARLSSON AF.

Son af föregående. F. i Strö d. 3 Aug. 1771. Stud. nd 1788. Phil. Magister och Ultimus vid Promotionen 1. Docens i Grekiska och Österländska språken (6/2) 7. E. O. Cancellist i Justitie-Revisionen 1798. Auscul- i Götha Hofrätt s. å. E. O. Cancellist i Cancelli-Col- Exp. 1799. Erhöll Svenska Akademiens mindre pris aldekonsten 1799 och 1800, dess stora pris 1802, samt re priset med samma heder som åtföljer det stora 1805. llist och Sekreterare i Hof-Cancellers Exp. 1801. Pro-

toc. Sekret. i K. M. Cancelli 1807. Hand-Sekret. hos Kr
prinsen Carl August 1809. Fick fullmakt som Exped.-Se
ret. i K. M. Cancelli 1810. Ordförande i Boktryckeri-Se
teten 1811. Led. af Tryckfrihets-Committéen 1812—
Cancelli-Råds n. h. o. v. 1812. R. N. O. 1815. En af
18 i Svenska Akad. ($^{27}/_{2}$) 1817. Adlad ($^{5}/_{8}$) 1818; intr
1819. Cancelli-Råd i K. Cancelli-Styrelsen s. å. Sta
Sekreterare n. h. o. v. 1820. Tjenstförr. Hof-Canceller 18
1821, 1822, 1823 och 1827. Tillf. Stats-Sekreterare
Ecclesiastik-Exped. 1822. Ordin. dito 1826. C. N. O. 18
Vid Calmar Stifts Biskopsval 1830 uppfördes han i för
rummet på förslaget och utnämndes d. 1 Juli s. å. till
skop i Calmar och Kyrkoh. i Ljungby personella Præb.
storat. Prestvigd s. å. Utn. Theol. Doctor s. å. och P
mus vid Promotionen 1831. Förrättade Stats-Sekretera
embetet till 1 Maj s. å. Bevistat Riksdagarne 1823, 18
1834 och 1840. Predikade vid Riksdagens slut 1835.

Led. af Skandin. Litteratur-Sällsk. i Köpenhamn 18
af K. Vet. och Vitt. Samh. i Götheborg 1806, af K. Patr
Sällsk. 1810, af K. Musikal. Akad. 1819, Corresp. Led.
K. Samf. för utgifv. af Handskrifter rör. Skand. Hist. 18
Led. af Nord. Oldskrifts Selsk. i Köpenhamn 1834.
Tillägg och B. Lex., Ny följd VI: 159.)

Gift 1812 med *Johanna Lovisa Kruse* (f. 1789, † 185
dotter af Grosshandl. i Stockholm Martin K. och A
Christina Nordling. Barn: *Carl Anders* (se B. Lex.,
följd VI: 121.) *Johan August* (numera major) och *Ann
Johanna*. Två döttrar dogo i spädare åren.

Skrifter: Diss. De errorum Caussis. Lund 1793. — Riksdags-T
ningar 1809—10. — Poetiska försök. Del 1, 2. Sthm 1816
Inträdes-Tal i Svenska Akad. ($^{26}/_{11}$) 1817 (öfver A. G. Silverstol
— Tal vid Sv. Bibelsällskapets allmänna Årssammankomst 1
Tal. vid Justitiæ Rådet Palmsvärds jordfästning. Sthm 1821.
Dito vid Stats-Sekreteraren Battrams. Sthm 1823. — Till
mar Stifts Presterskap. Herdabref. Calm. 1831. — Predikan
Riksdagens slut 1835. Sthm s. å. — Tal vid Invigningen af
Gymn. och Skolhuset i Calmar. Calm. 1836. — Semiramis. T
af Voltaire. Öfvers. (Uppf. 1801 f.) — Oscar, Ossians So
Arnault. Öfvers. Sthm 1802. (Båda tr. i Poet. Försök 18

(Källor: Clerus Calmariensis. Del. I. — Hammarsköld, Sv.
— Rothliebs Adel. Matr. 1823. [Se Tillägg.])

KURCK, KNUT och GUSTAF.

Denna ätt hade till stamfader en vid namn *Axel*
Oxle i Småland, som lefde omkr. 1350—60. En af

...mmande var *Knut Eriksson* till Laukko och Annula ...ula?), som omtalas 1514, 1523 och 1533, såsom Lag- ...och skall enligt Stjernman äfven varit Riks-Råd, men ... ej i Ugglas Rådslängd. (Se B. Lex. Ny följd VI: ... och 404.) J. Messenius d. ä. har uppstält en genea- ...öfver K:ska Slägten, enl. Handl. rör. Sk. H. IX: 181. ...tiden var denna slägt delad i 2:ne grenar; den äldre ... 1522 med Biskop *Arvid Korcke* eller *Kurck* i Åbo. ...första af den yngre ätten, som upptog den gamla gre- ...namn, var *Jöns Knutson K.*, född 1503. Ätten blef ... upphöjd till friherrlig genom *Jöns Knutson K.* (Se ...följden VI: 126, 129, 404 och Anrep II: 525 Tabb. 4, 6.) ...ande voro två af hans många barn.

1. KURCK, KNUT.

Son af nyssnämde R.-R. *Jöns Knutson* med dess första ...dotter af R.-R. Frih. *Gustaf Gabrielson Oxenstjerna.* ...d ($^{8}/_{9}$) 1622. Blef Landshöfding i Westmanland ($^{10}/_{1}$) ... Riks-Råd ($^{20}/_{2}$) och Assessor i Comm. Coll. $^{2}/_{6}$ 1660, ...eral Commerse-Råd 1661, President i General-Comm.- ... ($^{8}/_{4}$) 1663, Lagman i Nerike ($^{15}/_{3}$) 1666, tillika Häradsh. ...strikland 1674, i Vesterbotten och dess Lappmarker 1676. ...sident i Svea Hofrätt ($^{4}/_{8}$) 1677 (till ($^{9}/_{5}$) 1680). Brö- ... K. jemte Björnklou och Claes Rålamb voro de mäkti- ... i den opposition, som under Carl XI:s minderårighet ...de sig emot De la Gardie, ehuru bröderne Kurcks fader, ...n sin andra fru, en dotter af Johan Pontusson, med denne ...nat var nära beslägtad. Så protesterade Knut K. jemte ... Bjelke och Clas Rålamb emot Konungens försumliga ...estran, samt emot alliansen med Frankrike och kriget ... Brandenburg. Då i Nov. 1669 tvenne Rådsstolar skulle ...ttas, och förslaget dertill redan var uppsatt, satte sig ...deremot, »emedan man ännu icke behöfde med nya Råder ...nga Staten», hvadan det ock blef uppskjutet.

På Riksdagen 1675 föreföll mellan De la Gardie å ena ... Rålamb och Knut K. å andra sidan en häftig ordvexling ...Loenbom IV. sid. 106 f.); derjemte tillstyrkte de sistnämde ...derna, att genom utvalda Commissarier underrätta sig ... Kronans inkomster under minderårigheten blifvit för- ...de, med hvilken ransakning de hade för afsigt att störta ...la Gardie. Tidigt gjorde Johan Gyllenstjerna Konun- ...uppmärksam på detta deras förehafvande och påstod,

att de, för att komma till sitt mål, voro färdiga att be
en meued.

Ändtligen kom efterräkningens tid, men denna träffa
icke blott De la Gardie och hans vänner, utan äfven ha
politiske motståndare. Förgäfves sammansatte sig Knut K
jemte Gustaf Banér och Nils Brahe, att ej såsom sina d
mare erkänna de Commissarier som skulle ransaka om st
relsen under minderårigheten, ehuru de förut sjelfva tillstyr
en sådan åtgärd, för att åtkomma sin fiende. Knut K. ha
i synnerhet på sig vändt hatet, emedan han yttrat, att S
naten vore »ett särskildt Stånd i riket, som stod midt emel
lan Konungen och de andra Ständen, hvilket det tillhör
att hålla de öfriga medborgare till sin undersåtliga pligt m
Öfverheten, samt att vara skiljedomare i de tvistighete
som kunde yppas emellan Konungen och Ständerna». —
Knut Kurck, ehuru oppositionsman emot den mest förkätt
rade af tidens Aristokrater, var således sjelf i sina tänkesä
icke mindre Aristokrat. Också yttrar sig Grefve Bonde
sina Anekdoter om honom: »att han var en klok och djup
sinnig man, hade ett stort sinne och sade alltför torra o
bitande sanningar». (Jfr Handl. rör. Sk. Hist. IX: 142.)

Begge partierna hade gjort sig hatade af nationen, utan
att vinna den unge Konungens ynnest. I Oct. 1681 förm
stes K. och Gustaf Sparre hofvet, emedan de vägrade a
underteckna en skrift, som blef författad riksdagen förut, a
Riksens Råd ej skulle utgöra ett femte Stånd. Dock varad
detta förbud blott ett par veckor. Men Konungens ov
återkom derföre icke, utan blefvo bröderne K. jemte fle
andra förafskedade från sina Riksrådsembeten i Maj 168
dock lärer Knut K. redan 1680 sökt afsked »för sjuklighe
skull»*). — Denna motgång var icke den sista, som träffa
den äldre af bröderne. Några år sednare råkade han äfve
ut för Reduktions-Commissionen. Kring nyåret 1686 läst
man på alla gathörn i hufvudstaden kungörelser, hvarigenom
allmänheten underrättades, att f. d. RiksRådet Knut Kurck
hus och gård i staden, jemte hans silfver, tapisserier o
husgeråd skulle å allmän auction till den mestbjudande fö
säljas. Han begärde några månaders anstånd, för att upp
göra sin skuld till staten, men detta blef honom afslag
Den 5 Januari skrifver commissionären Rosner till De

*) Enl. Rosenhanes fem Höga Riks-Ämb. fick K. afsked fr
Presidentsämb. $^{9}/_{5}$ 1680, då ock M. G. De la Gardie efterträdde h
nom. Enl. Rådslängden nedlade K. alla sina ämb. $^{24}/_{12}$ 1681. (An
1876).

rdie, att auctionen redan var försiggången, Liljekrona in-
tad, och att förra ägaren »mit blossem Leben und Leibe
r daraus gegangen» (De la Gard. Arch. VII: 198). —
n dog ($^{26}/_{6}$) 1690.

Gift 1) med *Lucretia Christ. van Stackelbruch* (von
ackenbrouch? f. 1614, † 1664) ifrån Holland; 2) 1665 med
rbro *Natt och Dag*, som dog 1680 barnlös, fast hon 18
nger varit hafvande. Hon var syskonbarn med sin man,
h som detta giftermål ansågs olofligt, måste Friherren 1665
ra afbön och gifva 2000 daler sm:t ad pios usus. 3) 1681
d Friherrinnan *Christ. Sparre* (f. 1650, † 1722).

Källor: Stjernmans Höfd. Minne I. — Loenboms Hist. Märkv. Del. IV: 106 o. f. — Gezelii Biogr. Lex. Del. IV. Anecd. de Suède. — Fryxells Minister. Ber. Del. I: 193, 479; Del. II: 146, 319. — De la Gard. Arch. anf. st. Ett bref från honom läses ders. IX. 123. — [Anrep II: 526 Tab. 7, m. fl., se ofvan.])

2. KURCK, GUSTAF.

Broder till den föregående, född ($^{10}/_{10}$) 1624. Enligt
nska Envoyeens berättelse skall han hafva tjent i Tyska
get, avancerat till Öfverste [för ett finskt reg. 1651] och
lias en »habil mand» (Fryxells Minister-Ber. I: 127). Se-
rmera förestod han som Landshöfding Östergöthlands län
n 1658 till 1664, då han ($^{18}/_{8}$) kallades till Rådsembetet.
ärtill lades äfven 1665 Häradshöfding-sysslan öfver Ham-
arkinds, Björkekinds och Östkinds härader i samma land-
kap, äfvensom 1667 Krigs-Råds- och (i Jan.) 1674 Lag-
ans-embetet i Kalmar län.

Då efter Gustaf Bondes död 1667 Riks-Skattmäst.-
mbetet af Ständerna skulle bortgifvas, så hade Regeringen
ställer för att upprätta ett fullständigt förslag, endast upp-
rt en enda, Seved Bååt. I Rådet hade annars Sten Bjelke
est förhoppningar att erhålla de flesta rösterna, och brö-
rne Kurck lära äfven lofvat honom sina röster; men vid
röstningen sveko Gyllenstjerna, Gustaf Kurck och Grefve
ontus och gingo öfver till Riksdrotsets client Bååt, sedan
en förstnämde erhållit löfte att blifva President i Hofrät-
en, och Gustaf Kurck att efterträda Bååt såsom General-
uverneur öfver Dr. Christinas domainer. Men när den nye
ikskattmästaren (utn. 1668 $^{13}/_{6}$) kommit i besittning af
tt embete, så bibehöll han ändock sitt förra, och erhöll äf-
en Drottningens löfte att han tilliika skulle få förblifva hen-
es man, så länge han sjelf önskade (Berchs Skådepenn. I:
31. Fryxells Minister-Ber. I: 175).

Men snart tröttnade Båät vid denna befattning, s
han sjelf innan årets slut anhöll om afsked. Under tiden
bröderne Kurck användt alla medel att vinna Drottning
stinas benägenhet, hvarföre de vid denna riksdag (166
allt sätt sökte befordra hennes önskningar. Sjelf skre
till sin Minister Rosenbach: »caressez fort les Kurqu
Marechal de la diette et leur cabale; car tout cela es
clique fort affectionée à moi». I följd häraf gaf hon
Gustaf K. en eventuel fullmakt på ifrågavarande syssla,
med villkor att ej straxt producera den, åtminstone ej
riksdagen, för att ej synas brista i ordhållighet emot
skattmästarn. När nu denne, hvilken liksom de fles
Regeringen undertiden stött sig med Drottningen, fri
begärde afsked, så var hans ansökning ganska välkom
och Gustaf K. kom då till sitt mål. Mellertid voro
stinas och Regeringens interessen alltför skilda, att h
fördelar nöjaktigt skulle kunna bevakas af en bland
tens medlemmar; derför varade samjan mellan henn
K. blott till 1674, då äfven han blef entledigad.

Föröfrigt delade Gustaf sin äldre broders politiska t
sätt och i följd deraf äfven hans öden. Liksom denn
han afsatt ifrån Riksråds-embetet 1682, sedan man
året förut påyrkat att han frivilligt skulle begära det.
dermera begaf han sig till sin egendom Ållonö på V
landet i Östergöthland, der han ($^{12}/_{3}$) 1689 afled och
begrafven i Stenby kyrka. Han hade sedan 1654 var
med *Elsa Beata Banér* (f. 1634, † 1682). De hade 11

Källor: Stjernmans Höfd. Minne I. — Archenh. Mem. de
II. sid. 124. — Berch Skådep. anf. st. — Gezelii Biogr. Le
IV. — Fryxells Handl. (Minister-Berätt.) Del. I: 127, 17
Del. II: 128, 146. [Anrep II: 527. — Rådslängden.]

KYLANDER, JONAS.

Föddes af fattiga och ringa föräldrar 1566 i Drät
Gammalkils Socken, en mil från Linköping. Fadern
Nils Jonsson, modern *Karin Haraldsdotter*. Han
barndomen ofta rida eller ligga i skjutsfärd, och for d
der ganska illa. Han föresatte sig derföre, att börja
dera, och begaf sig, föräldrarne ovetande, till Linkö
skola 1577. Efter några år var han så förkofrad i st
att Kyrkoh. i Wårdsberg Nicolaus Bjugg skickade h
med sin son till Upsala Akademi 1583. Han fick d
länge der qvarblifva, utan måste återvända till födelse

st han biträdde sin fattiga moder i gårdsbruket, under
an emellanåt fick afhöra lectionerna i Linköpings skola.
ligen kunde han 1586 återkomma till Upsala*), och
vigdes 1591 af Biskop Petrus Benedicti, som äfven skaf-
honom understöd till en utrikes resa. Han studerade två
Wittenberg, och fick efter hemkomsten, genom samma
ps recommendation, ett Kongl. stipendium, hvarmed
återreste till Wittenberg, der han fem år stadnade.
ertid indrogs stipendiet, och K. trycktes af armod,
s han fick några disciplar att undervisa, hvilka sedan
o berömde män, såsom Ægid. Strauch, Rungius och
erus. Han promoverades 1598 gratis till Phil. Magister,
återvände så till fäderneslandet. Blef 1599 Rector
a i Linköping.

Hans mogna lärdom och herrliga embetsgåfvor banade
n nu vägen till skyndsam befordran. Han erbjöds af
Carl IX att blifva Pastor i Stockholm, och kallades der-
till Superintendent och Pastor i Mariestad. Han ville
ej lemna födelseorten, och emottog derföre (1603) hel-
Wretaklosters, och icke långt derefter (1605) Wadstena
vat. Han innehade denna lägenhet endast sex (2) år,
an 1607 kallades till Linköpings Biskopsstol. Detta
a embete förestod han med stor heder i 22 år. Under
mbetstid skaffade han Tjust, Tunalän, Sevedes och Aspe-
härader tillbaka under Linköpings Stift, hvarifrån de
1611 varit skiljda. Linköpings Gymnasium invigdes ock
na Biskopens tid 1628 (b. v. $^{8}/_{9}$ 1627), äfvensom Dom-
tornen, som länge stått förfallna, blefvo reparerade.
d. 30 Maj 1630. Jfr källor h. n.)

I sitt gifte med Kyrkoherdens i Gamla Kil Haquin Ca-
dotter *Elin* hade Biskop K. 8 söner och 4 döttrar. En
önerne blef Assessor i Svea Hofrätt. Bland döttrarne
en gift med Biskop Bjugg (ej Bång) i Wiborg. Öfver
renterade den lärde Professor Gylle (sedan Presidenten
nklou.)

ilor: Rbyzelii Episcoposcopia. — Gezelii Lex. II. — Spegels
Hist. — [Håhl, Link. Stifts Herdaminne I: 22, 99, der flera
anföras samt uppgifves att K. dött d. 30 Mars.])

KÅHRE, TRULS.

Truls *Kåhre*, »Senator Regiæ Svecorum Urbis», vann i
en stor ryktbarhet, som ännu nära $2^{1}/_{2}$ sekel efter
ödelseår, ej försvunnit.

Enl. Link. Stifts Herdaminne I: 22 kom K. som studerande till
1586 och förestod *en tid koralsången* på Sthms slott.

Bonden Håkan Börjesson och dess hustru Kersti
dotter bodde i Ryssby socken vid Kalmar på Kähre
sonen *Truls* föddes 1600. Deras fattigdom, synnerli
kans, då fader Håkan dött, tvingade gossen, som red
jat studera, att gå in i skräddarlära. Han trifdes d
ej, utan vände åter till Kalmar skola, födande sig f
ligast genom sång utanför portarne. Han hade nemli
vacker röst och vid 13 års ålder var han skolans b
och bäste musicus. I Upsala disputerade K. pro E
under Lenæus, och pro Gradu under Loccenius, orera
condition hos Riks-Rådet M. Soop samt af Riks-Can
Grefve Axel Oxenstierna stipendium Mornaiorum, hv
han 1641 anträdde sina utrikes resor. Vid hans d
sjöngs hans pilgrimsfärd. Han besåg Lisabon, Fez,
Madrid, Genua, Corsica, Sardinien, Sicilien, Malta,
Cypern, Alexandretta, Sidon, Libanon, Palmyra, E
Jerusalem (1643), i sällskap med en caravan af 600 k
genom Arabien till Egypten, Rhodus, der han såg
Chanen föras fångslig in med stor triumph; såg Påf
Rom, sedan han besett Athen och flera grekiska
Derpå öfver Florens till Paris, England, Holland oc
ligen Stockholm, der han inträffar som tolk åt en
Resident julafton 1645. På Riks-R. Soops förord bl
straxt Rådman i Stockholm (1646). Hans resor upp
des till helt annat värde, än deras

som på resan sitta
I wijn — ok kwin folks huuss, dra som en gåås der h
Mehr dumm' än någon gåäss tillbaka hem igän,
Ok skräppa hvad the lärt tre Bokkespräng att springa
At stöta en falsk quart mäd uddelösan klinga,
At hosta två trij ord uth efter franskt humeur,
Ok om eij mehr än ett: à vous ok Serviteur.

Detta vittnesbörd ansågs den tiden pryda en *gra*
Sedan K. 1647 först utnämnts till Præses i Stoc
norra förstads Kämnersrätt, blef han 1648 Assessor i J
Collegium, 1654 Præses i Kämnersrätten på Söde
samt enligt tour 1659, -60 i stadens Kämnersrätt
Assessor i stadens Embets-Collegium. Dog 1672 d. 2 (
epitaph.) Juli. Hans epitaphium i Stockholms Storkyrk
svart marmor med verser (i förgyld skrift) af Rikshi
graphen Widekindi. De sista innefatta sannerligen e
tisk tanke:

Si taceant homines, facient hunc astra celebrem.
Sol comitis non vult immemor esse sui.

pendium Kåhreanum i Upsala är ej stiftadt af denne . (Se detta Lex. Ny följd VI: 160, 139 och Rüdling, mnar upplysning äfven om Gudmund Kåhre.)

lar: Likpredikan af O. Svebilius. — Pilgrimsfärd af J. Elaf- — Epitaphium af J. Widikindi. Sthm 1672. — Gezelii Biogr. — Sv. Merc. 2 Del. 1758 p. 137. — [Rüdling, Det i fior ende Stockh. s. 54 f. och K:s epitaph.])

—N.

KÖNIGSMARCK. De förnämsta af denna ätt.

KÖNIGSMARCK, HANS CHRISTOPHER von.

Königsmarckska familjen är tysk, men har tvenne gån- inträdt i Sveriges historia och blomstrat till en tid. var anföraren för den Kongl. Brudskaran, som hit be- gade K. Erik XII:s brud Drottn. Beatrix, en *Ivar*, af kallad *Joar, Yra, Johannes Königsmark.* Han qvar- ade, blef Öfverste för ett Regimente Westgöthar samt Råd. Det lär varit en vild och hård man. Han redan blifvit gift med K. Waldemars sonsons, Walde- Erikssons enka, 1379 och var död 1397. Genom sin tskap i sitt fädernesland skaffade han visst styfbar- allmänhet förnäma giften; men några documenter, an- i De la Gard. Arch. 2 D. sid. 3—10, gifva vid han- att kungaättlingens enka ej vann så mycket på sitt nya med den tyske ädlingen. År 1397 intygade enkan Helga ndadotter (hennes far R.-R. Amund af Eka var R.-R. Söderml. Lagens revisor 1327) det Yra Konungzmark, s husbonde, afhände henne Bro sätesgård i Östergöth- för den skull, det han icke ville det unna hvarken åt eller hennes arfvingar; men det gjorde hon med stor att hon var slagen och trugad och illa hållen dertill, s med nöd och ej med lust, och honom trängde dertill ken fattigdom eller fängelse eller något det honom måtte a i någrahanda måtto, tagande hennes insegle och sät- det under säljebrefvet utan hennes tack och utan s vilja. Hon visste att han fick derföre 400 mark. han något mera upp, det visste hon intet. Att detta enne *bevistes*, intygade 1398 (då Helga redan dött) R. rna Ulf Bengtsson Sparre, Th. v. Witzen och Bengt sson. Det öppnar täckelset öfver ett slemt förhållande den Svenska Aristokratien, att Sveriges ypperste män,

Rikets namnkunnigaste råder, den lärdaste i sin
Ulfsson Sparre, den siste Jarlen och förste Grefve
sal Sunesson Hjärne af Orkenbarne, Ulf Jonsson
Forsvik och Birger Ulfsson d. y. Lagman i Nerik
1579 intyga med sina namn och signeter, att Fru H
sin vilja och samtycke och fullbord, med ja och
med lärit sin k. hustrunde Yra Konungzmark för
arfvegods till Rikets Drots Bo Jonsson. Det upp
både huru Bo Jonsson insamlade gods och huru
Königsmarck skaffade sig synnest hos Svenska Arist
Emeli[illegible] tid grönskade Königsmarckska ätten mer än
längre tid under medeltiden i Sverige, än sedan un
tiden*).

Större märkvärdighet hann ätten likväl under
nare uppblomstring i nordisk jord.

Byn Königsmark i Altmark i Brandenburg utgjor
gods för Königsmarckska familjen. Derur hade åtskil
dare utgått för att bli Capitelmän i Havelberg och
burg, andra hade utmärkt sig i kriget mot Turkarne.
CHRISTOPHER. — Hvars farfars farfar hette *Christop*
(gift med Elisab. v. Platen) hvars farfars far hett
v. K. (gift med en Fröken v. Putzlitz) hvars farf
Joachim v. K. (g. m. en Fröken v. Rosen) och hv
Conrad v. K. till Kötzlin, var g. m. Beatrix Elisab. v.
thal — föddes 1600 d. 25 Febr. på Kötzlin och ha
den nykterhet under 30-åriga kriget, att hans bedrif
manfullt med Svenska armeens och träffas således
sakligen anförde i våra riksbistorier. Det som der
höfver icke här upprepas. Vi hänvisa derföre helt k

»Verbaty eller orsaken till krigsståndet blef den
gen hos Hertig Fredrik Ulrich af Braunschweig-Lün
1620 mot Hertig Frans Albrecht af Sachsen Lauenb
dan misstänkt som Gustaf Adolphs lönnmördare för
mål förfl skall. Men värre grof hade ej funnits i Fr
brechts hjerta, än att säkerligen han hos den u
taren ingifvit de tankar om Gustaf Adolph, hvilka h

*) Cramer i Denkwürdigk. d. Gräfinn A. K. kallar s
för Dr. Beatrix Brahiskan Johan och låter honom bli förp
en Maria Sture. Hans åt[illegible] på 1500-talet. Den sist
K., hade blott en dotter. Fyra både samtl i Rikets Råd
(blott en inträdde under ättens senare närvaro i vår
Joar eller Johan Christer Johansson och Herbricht, dess
nare 1570—80, troligen söner af den 1546 inkomne, och
(Joar?) Albrechtsson ett sekel derefter 1473. Herbricht
på Stockholms slott 1574—88. (Se Tillägg.)

ige ryttmästaren att 1630 ställa sig under svenska
Dertill kunde dock nit för hans ätts trosbekän-
protestantiska, ensamt ha bevekt. Emellertid bör
lott anföra bedrifternas glans, hvarigenom han gag-
ra affärer, utan ock deras skugga; ty inlärd i kej-
rnön, att anse krigets yrke som ett röfveri i stort,
an, enligt tyska författares vittnesbörd, genom sina
er ej litet dertill, att ge Svenskarne ett ondt namn
e. Hans förnämsta tummelplats var Böhmen och det
Tyskland, synnerligen Bremen och Verden. Han
t (1630) Major vid v. Baudissins Dragonregemente,
ta i Krigsrullorne, eller ock nämndt näst efter Rhen-
*). Blef sedan (1634) Öfv.-Lieut. vid Sperreuters
och såg detta tyska regemente, efter fredsslutet i
35, bli troget qvar under landsmannen och trosför-
, då många andra öfvergåfvo Svenska fanan. Hans
le burit stora frukter vid Langvedel och Ottersberg,
rff, Hildesheim och Sarstadt; i Westphalen sökte
gäfves fånga honom med löften, men gjorde det ge-
igslyckan, då han svårt handterades. Blef derefter
mare mot sina landsmän, katholikerne, eller sina
fiender. Utnämndes till Öfverste för regimentet
log Gref Nassau-Dillenburg vid Rothkirchen, intog
gen, tog 800 fångar, hade befälet i Osnabrück och
Lemgau, men måste draga sig tillbaka för Grefve
637. Han var en man efter Joh. Banérs sinne och
en örn omkring i Tyskland, vann bataljer; tvingade
r att betala contributioner; nedsablade kejserliga
er och inlade Svenska i stället; skyddade Banér
n »Königsmarkska armèen»; blef General-Major af
1640; slog 2 Chur-Bayerska regimenten vid Hambach,
ou till Franska armèen, för att ge General Guebriant
r rörlighet; bidrog mycket till segern som katholske
er vunno öfver katholske Tyskar vid Wolfenbüttel.
, som efter Banérs död, då fruktan för dennes elds-
längre gaf enhet åt en sammanrafsad armée, med
ruäga att göra sig populär hos soldaten, förhindrade
ingen under manskapets knot och Öfverhetens pock,
nye Fältherren, Fältmarskalken Torstenson, hann
omma med 8000 man af Svensk anda, hvarefter han
ljungeld i Torstensons hand, slog 1800 man vid
nitz, commenderade venstra flygeln i Leipzigerslaget

---

a la Gard. Arch. XI: 11, 13, 14, 20.

1642, eröfrade Halberstadt, ruinerade totaliter Gallas ar… 1644, och intogs derföre i Palmen-orden under namnet … *Streitende*, blef s. å. Gen.-Lieutenant; lade Bremen och V… den under Sveriges välde 1645; s. å. Gouverneur derst… och fick ett donationsbref från Drottning Christina på A… terna Neuhaus och Rothenburg; skyddade Turenne och bra… jemte Axel Lillie, Sachsens Churfurste i trångmål. … blef 1646 utnämnd till General af Cavall. och sedern… (1648 $^{7}/_{6}$) till Fältmarskalk-Lieutenant vid arméerna i Ty… land, planterade (i Juli 1648) Svenska fanan på Prags mu… dervid Ulphilanska Codex (argenteus) första gången … Svensk och K. för några riksdaler köpte den namnkun… rubinen, i Sveriges Kongl. räntekammare*). 80 metallk… ner voro bland bytet och ett lefvande lejon, hvilket K. b… sände till Drottningen än att taga derföre 18,000 R:drs … sen af Grefve Buchheim. Förläningen Rothenburg blef … K:s arf och eget.

Efter Westphaliska freden uppstod K. som en Ma… besvarande Franska, Svenska (?) och Sjöstaternas besvär … som fiendtliga angrepp, byggde åt sin gemål på adliga g… set die Linth (?) det präktiga slottet Agathenburg, an… snart räkna 130,000 R:drs inkomst och var frikostig … Sveriges unga Drottning. Hon gaf honom ock gengäfvor. Då, vid hennes kröning 1650, man ville anvisa General… plats under Riksråden i processionen, harmade detta de för… i synnerhet K., och då hvarken han eller öfriga Gener… antogo dem erbjudna platser att åkande deltaga i tåget … de präktiga vagnar de låtit enkom för tillfället förfär… öfverenskoms slutligen att de skulle rida vid Drottning… vagn och i Kyrkan öfver henne uppbära tronhimmelen. … blef jemte Wrangel och Horn ($^{26}/_{3}$ 1651) Grefve, begåf… med samma Grefskap, som tillhört Sveriges första Grefv… — Westervik och Stegeholm, gamla Sturegrefskapet, … Riksens Råd ($^{10}/_{4}$ s. å.) och ($^{14}/_{4}$ 1655) Fältmarskalk; å… reste till sitt Gouvernement, der han syntes vilja reta K… saren till krig, följande de ordres som Drottning Christi… hemligen gifvit. (Rätta förh. är nog det, som anföre… Fryxells Ber. IX: 99—107.)

Sedan Carl Gustaf stigit på thronen och sistnämn… stridigheter, blifvit bilagda, sändes hjelten till Polen (165… led skeppsbrott, togs i Danzig (förrådd af de utländ…

*) En pokal, förgyld, med Sabinskornas röfvande och Rom… och Remi uppamning, i elfenben, gafs vid detta tillfälle till K. … varas nu (1841) på Löberöd.

er, som följde honom) och insattes på Weichselmünde
, der han blott fick höra genljudet af Carl Gustafs
och se nya namn uppstå till ära i krigets annaler.
ades (5/6 1660) efter Oliviska freden mot Hertig Jakob
Curland, gouvernerade i Stade öfver det gamla Bremen
Verden till 1662, då han besökte Stockholm. Lät skära
årta, fältskären misslyckades, kallbrand infann sig, steg
åt lifvet och, som Berch anmärker, en föraktlig blessur
de d. 20 Febr. 1663 den hjelte som hade lyckligen ge-
gått så många blodiga drabbningar. Dylikt lär oss att
akta det *lilla*.

Riksens Råd lyftade liket i kistan, det bisattes i Stor-
an, begrofs i Riddarholmskyrkan, och utfördes sedan till
ljegrafven i Stade. Enke-Drottningen, ehuru opasslig,
tade begrafningen och stannade qvar öfver måltiden till
kl. 3 på natten. (Fryxells Handl. I: 121.)

Hans minne har firats alltsedan. *Torquati Æternatura*
Magni H. K—i (Torquatus var Friherre till Novy,
till Monostyr och Cirquenic, Sveriges Konungs Able-
&c.) är ett praktverk (i stor folio, 1663), utgifvet af
huset, men som likväl förfaller i det löjliga, såsom en
karrikatyr. Gotteci Hannibalis sed Germanæ virtutis
dolis — — fortissimus triumphator, fortunatissimus —
Defensor; Solis instar — — ipsis sideribus candidior —
ules — — Atlas. — Mot K. hvad var Pompejus, Cæ-
Marius? de leddes blott af äregirighet. Den obesegrade
en K. aktade ej på rof o. s. v. Då Gustaf II Adolphs
e uppsattes på Norrmalm, sattes K:s bild på piedestalen
Torstensons, Wrangels och Banérs. Det kan ej nekas,
han intager ett rum bland *Europas* Generaler. Fryxell
I: 123, 4:e uppl.) yttrar: »Hans förtjenster tvungo honom
Bremens eröfring och bibehållande, samt öfverhufvud
ska vapnens framgång i nordvestra Tyskland var K:s
Han egde utomordentlig både skicklighet och lycka
de exempel deraf vi hunnit förtälja äro blott en ringa
af hans många krigsbragder. Ströftåg och öfverrask-
r utgjorde hans starkaste sida. Tillika var han en gan-
ycklig värfvare. Soldaterne älskade hans fanor; äfven
n sjelf, tv han var glad, tilltagsen; visserligen häftig,
snart förlåtande, och förde alltid sina troppar till seger
yte».

Hans porträtt visar idealet af en härförare — en stolt-
som tilldrager vänner, imponerar på den lydande, för-

skräcker fienden. Utomordentlig kraft ligger i hans hål som i hans historia.

Egde följande barn med sin maka *Barbara Maria Agn von Leist*, f. 1608, gift 1633, † 1671, neml. 1) *Conrad C stopher*, General, f. 1634, † 1673 (se nedanför, n:r 3); *Johan Fredrik*, f. 1635, † 1653 i Rothenburg af ett fall hästen; 3) *Beata Elisabeth*, f. 1637, † 1724, gift med R. Gr. Pontus Fredrik De la Gardie; 4) *Otto Wilhelm*, (se 2); 5) *Maria Agneta*, f. 1643, † 1650.

Skrifter utgaf han inga andra än af det slaget, hvarom Te talar i det motto öfver Banér, som pryder dennes portr Lundblads Plutarch. (Se detta Lex. II: 52.)

(Källor: Æternatura Gloria J. C. Königsmarchii Herois, Belli Ducis, Senatoris, Gubernatoris. -- Auctore A. J. Tor Frang Lib. Bar. in K. N:r 29 M. C. fol. s. l. & a. — Leben Thaten des Gen. v. Königsmark. Sthm 1728. — Stiernmans trikel. — Florer. Stockholm. — Berchs Skådepen. — Gez. Lex. — Cramers Denkwürdigkeiten der Gräfin M. Aur. K mark. Leipz. 1836. 2 B. — Fryxells Berättelser ur Svenska storien. — [Se Tillägg.])

—N.

2. KÖNIGSMARCK, OTTO WILHELM von

Otto Wilhelm Königsmarck, Grefve till Westervik Stegeholm, Herre till Rothenburg och Neuhaus, var tr sonen af Hans Christopher men blef familjens caput, se den andre, Johan Fredrik, 1653 dött och Conrad Christo stupat vid Bonn 1673.

O. W. Königsmarck har Europeisk ryktbarhet, li fadren. Vi vilja dröja något hos honom, men som äf hans minne tillhör historien och träffas der, behöfs in utförlighet.

Grefve K., född 1639 d. 5 Jan. i Minden i Westpha vann sin första ryktbarhet vid Universiteten. Studerad Leipzig (fr. 1650) under E. v. Grafenthal, sedan Cance i Bremen och Verden, i Jena under Esaias Pufendorf, sedan jemte sin bror S. Pufendorf blef så märkvärdig; v här Rector Illustris 1654 efter Prins Fredrik af Sach Weimar; studerade sedan rättslära i Tübingen, Strassb och Basel. Höll vid högskolorna tal och intogs i »die Fruc bringende Gesellschaft» (Palmen-Orden) under namnet *Hochgeneigte*; lärde rida i Blois och Angers; hvarifrån h 1658 begaf sig på resor, hvarunder han umgicks med d expatrierade K. Carl Stuart, blef vän med Turenne, var o i Cardinal Mazarins hus, besåg Rom, Neapel, såg Kejs. Le polds kröning, vistades vid Spanska, Portugisiska och E

en och åter vid det Franska. Infann sig vid K. Carl
grafning i Stockholm och bar då Götha Rikes
le tjent som Ryttmästare under den namnkunnige
Grefven af Schomberg i Portugal. (Dit kom dock
1661.) Blef (1660) Svensk Ofver-Kammarherre.
rige Grefven sändes nu (1661) som Envoyé E. O.
nd; derpå till Tyska hof med särskilda uppdrag.
ål sedan (1665) graderne igenom från Ryttare till
vid »fältherrens lifregimente», en Squadron af idel
ngar och officerare, 400 man, som han sjelf hade
Afgick 1665 ($^{12}/_{12}$) som Ambassadeur till Frank-
, hans förre Hofmästare (lärare) Es. Pufendorf togs
tarare. Hvad den unge Grefven kunde sjelf uträtta,
anskaffa allt för det mest lysande intåg (som egde
1666). 50 Svenska Adelsmän hörde till sviten.
ig då han skulle hålla orationen inför Konungen i
ain, men fann sig, läste Svenska böner (först Fader
r flitigt bugande. Fransoserna trodde det höra till
och allt gick lyckligt. Sviten hade svårt vid att
ur sin rol — att tiga och se allvarsam ut. Men
intet vanns.
r Fältherren Wrangel fick han snart i stället fäkta
för sin sqvadron. Sändes 1667 (i Febr.) till Chur-
hofvet och blef s. å. Gen.-Major i Chur-Pfalzisk
d kommando öfver Pfalziska rytteriet. Utnämndes
en s. å. ($^{26}/_{11}$?) till Öfverste vid Lifreg. till häst,
ljades vissa förmåner. Erbjöds genom Turenne att
krike uppsätta ett Cavallerireg., hvilket han med
i XI:s tillstånd också fullgjorde 1668**). Använ-
lfven i beskickningar af Kon. i Frankrike. Upp-
1671) åt Frankrike ett Tyskt regemente att brukas
and (Royal Etranger, sedan kungligt). 1671 ($^{4}/_{12}$)
Svensk Ambassadeur i Frankrike. Blef 1672 Fransk
af Cavalleriet, sedan ($^{23}/_{5}$) Sv. General-Major och
neur i Bremen. I förra egenskapen commenderade
Mastricht 7 Regimenten, blef (1674) Marechal de
»höll sig oförlikneligen» i slaget vid Senef (s. å.).
dé nämde i sin bulletin, att K. var en General,
igtighet och mandom till en stor del varit medlet,
os anslag i den campagnen blifvit kraftlöse. Erhöll

att tractamente af 8000 R:dr. Fryxells Handlingar I:
år af $^{21}/_{5}$ 1665, se Carlsson, Sv. Hist. II: 277.)
gt Danska Ministern Juels uppgift, motarbetades dock
geringen i Sverige. Fryxell, anf. st. sid. 163.

en präktig värja af Konungen och än präktigare
Fick så ($^{21}/_{9}$ 1674) K. Carl XI:s fullmakt att va
marskalk-Lieutenant och order att bege sig till Sv.
i Tyskland. För, för sin säkerhet skull, öfver Engla
till London i Mars 1675), der Konungen befallte a
de största Lifjakterna skulle utrustas att föra ho
Hamburg.

Då Wrangels ålderdomsskröplighet hunnit sätt
ett svårt skick, blef ändtligen hans gamle vederdelo
Fältmarskalk (1675 $^{13}/_{10}$), vann segren på Rügen (1
hvaröfver han fick egenhändiga complimentsbref af
XI, K. Ludvig XIV och Prins Condé; försvarade S
i 3 år, förrän det (1678) måste uppgifvas, förde (1
vår) rytteriet oskadadt till K. Carl XI i Skåne, s
freden i Nimwegen (1679) förordnade K. till General-
neur öfver Pommern, Rügen och Wismar samt Can
Greifswalds Akademi, der han sökte sätta lif i st
Blef 1682 ($^{8}/_{2}$) gift, under sin vistelse i Stockho
Riks-Drotset Gr. M. G. De la Gardies dotter, Fröken
*Charlotta**). Reductionen minskade Königsmarckska
inkomst i Bremen med 24,000 R:dr**). Behöfde nu
och afgick 1685***) till Kejserliga arméen i Ungern a

---

*) Förlofningen skedde d. 28 Juli 1665 (då fröken
gammal) och bevistades af Drottningen. Fryxells Handl.

**) Angående hans sista förlust yttrar sig sålunda
Juel: "Feltmarchal K. hawer faait en importante gravatio
udi krafft deraf ere hans Eijendoms gods udi Schaane b
oc ower 80 tusinde Rixdaler æstimerede under Cronen re
oc allerede Udlagte oc indelte til milicen der neder. H
vernement udi Pommern er Nils Bjelke anbudet. Mens u
deration aff Konigsmarc hawer han ingenlunde Wildet t
mod. Hellers er det Wist, at bemälte Königsmarc int
disidererer, end de vilde tage hannem gouvernementit ifr
er kiændeligt nock, at han saa got som ingen fundam
stat hawer giort paa alt det gods oc eijendomb, han ud
hawer, det er oc ingenledis troligt, at han gifver sig her
heller udi deris tjæniste nogen tid mere". Fryxells Han

***) Härom skrifves sålunda: "K. reijste udi gaar
herfra, först til sit gods udi Schaane, oc saa siden fraa
ofver till Pommeren, derfra agtendis sig till Ungaren;
fulte met hannem, hans gods oc anden bagage gaar till W
fra liige til Stettin. Da hand tog endelig affskeed, schal
iche haffve ret sonderlig behag oc fornöijelse ladet forme
denne hans reijse, oc mænis det, at hand vel kunde fin
for sig udi Pommeren at forblifve der. Hellers blef mig
at hand udi gaar schulde haffve sagt til en sin fornemm
hand var kommen Riig udi Sverrig, mens gaar fattig de
Disligeste oc, at hand icke vilde opholde sig udi Pomme
to dage, paa det hand icke schulde anhöre folkets der p

t mot Turkarne, som han från andra håll så väldigt
Blef dock Republiken Venedigs General di Dis-
Begaf sig 1686 jemte sin unga Grefvinna till Ve-
ck der ett skepp med 100 mans lifvakt och öfver-
Grekland. Han fick en oinskränkt myndighet, att
et godtfinnande anföra hela krigsmakten till lands.
örst angripa Navarino, som ansågs för oöfvervinneligt.
N. intogs och gaf 60 kanoner. Slog så Turkiska
Nya Navarino öfverlemnade sig sedan. Commen-
sprängde sig dock i luften. K. intog derpå Modon,
metallkanoner vunnos. Turkarna slogos åter på fältet,
a kommo förtjuste och underkastade sig republikens
lde. Argos gaf sig sjelfmant. Napoli, hufvudstaden,
des och capitulerade snart. Garnisonen fick lof att
ill Troja.
användes det första året — den första permissions-
Ny permission gafs på republikens begäran 1687.
a armeen, som bestod af 13,000 man blef slagen.
iken utnämde sin Fältmarskalk till sin n. v. myndighet
år och ökade pensionen. Krigsäran delades af en
ansk Capitaine-General Guistiniani, hvilken belöntes
oge-värdigheten. K. gick till Corinth, mästare öfver
onungariket, utom Napoli di Malvasia. Anföll Athen.
mb föll i krutmagasinet och, till den lärde K:s sorg,
des så det 3000 år gamla Athenätemplet, nu inredt
oské och kruthus. Under belägringen af Negroponte
ans eget råd) angreps han af fältsjukan och dog 1688
Sept. Hans inelfvor begrofvos i en grekisk kyrka;
alsamerade liket fördes till familjegrafven i Stade.
anska republiken uppreste öfver honom hans bild i
r vid arsenalen, med inskrift:

Ottoni Wilelmo Co: a Konigsmarck
in suprema terrestrium copiarum
contra Turcas præfectura
semper victori
MDCLXXXVIII
S. C.

---

udi den civile sampt militaire stand deris lamentationer deris dennem tilstaaende lön oc beholdning, oc andre saa i særdelis som almindelighed udfordrende nödtorfftet, hvorud hverken kunde nogit hjælpe eller rette". Fryxells Handl.

Det afgående Rådet hade enhälligt föreslagit K. och det tillde antog honom enhälligt — bevis på hans stora fältherre- Europa. — (Hos Carl XI anhölls skriftl. om tillstånd för tjena republiken, hvilket medgafs för ett år, med vilkor att de behålla Pomerska Gouverneurskapet.)

En skådepenning slogs i Nürnberg öfver 1687 å
tåg af hvilken skådep. varianter förefinnas (enl. Hild
s. 57). Det är ett futuribile, hvarom menniskor ingentin
kunnat yttra, att om han fått lefva och fortsätta sina
Grekerne frälsats ur Turkiska förtrycket och nu redan
sett sin fornlitteratur ha bildat en modern, som sedan
sjelfva folket.

K. var *lärd*, och ej blott i de studier, som för
af hans stånd och i hans befattningar. Han kunde li
bräiska, läste med nöje och lätthet grekiska auctorer
stark i antiqviteterne och varm för deras bevarand
öfverblifvit och kunna underlätta för oss bemödandet a
stå forntidens skrifter. Latin var diplomaternas tun
således också hans. Och hans Grefvinna var lärd,
och med hennes hofjungfru. Den senare förtjenar
att nämnas. Prosten i Nyköpings östra församl. M
J. Agriconius hade en son, hvilken under namnet
Åkerhielm blef Sekreterare af Staten och fader till e
man bland Riksens Råd, samt en dotter Anna (se dett
XXIII: 144). Sonen blef Sekreterare hos R. Cano
M. G. De la Gardie och dottren furstinnans hofjungfru.
blef hon nära förbunden med en af fröknarne i huset, C
Charlotta, och följde henne omsider till Morea, då G
nan dit följde sin man. Vi nämde att dessa begge
timmer voro lärda; hofjungfrun kunde ej blott läsa
utan en mängd Europeiska språk. Ett arabiskt manu
som hon räddade ur ruinerna af Minervas tempel i
sände hon till Upsala Univ. bibliothek. I hennes b
sin bror har man goda och väl berättade bidrag t
krigets historia, som stod på Morea 1686—88. De
väninnorna (Grefvinnorna kallades Affendiasa) trakt
med frukter hos Grekerne i Demosthenis kammare, t
en Doctor, som räknade anor från Perikles m. m. I C
talte H. Excellens latin med grekiska citationer ur A
teles. K. var, frukte vi, den ende af Königsmarckska
som tydligen visar sig ha egt *religion*, i ordets djupar
ning. Möjligtvis kom hans Grefvinna in i huset m
tänkesätt och fromma seder, som funnos hos hennes
föräldrar och verkade derigenom välsignelserikt på sin
Under sin sjukdom bad K. sin Grefvinna, som flitigt
för honom ur biblen, att uppsöka för sig en sådan l
som innehölle tacksägelse för Guds stora välgerning
sade han, med menniskors ringa bedrifter bör man tig
Guds härliga verk prisas och utbredas. Berch ann

Gudsfruktan var hos Grefve K. icke en följd af för-
för döden, såsom den hos många vara plägar.
de i sina friska dagar umgåtts med gudliga betrak-
om vi kunna sluta af de Tyska psalmer, som han
ra gånger lät trycka och hvar gång förbättra under
Andacht allerhand Lieder. Anna Åkerhjelm (adlad
n bror med hans namn) skrifver: Den ädla Grefvin-
troget skött och tjent H. E. i denna sjukdom natt
, så att aldrig någon hustru kan mer göra och utstå.
intet sofvit eller ätit, utan gråt, jemmer och böner
det har varit hennes bröd.

är emellertid också den — kanske ende — Königs-
som intager oss genom bilden af *sedlig* skönhet. Vi
ingen fläck på hans ärestrålande sköld. Han vörda-
dem som förstodo krigsvetenskapen för sin stora
renhet, sina nya uppfinningar i sättet att approchera
ka mineurer, samt sina alltid lyckliga anläggningar;
äfven soldaten, som ej kunde bedömma honom som
, älskade honom för hans sjelfuppoffring i farorna
värdnad om de ringare; i synnerhet derföre att han
rika bytet som gjordes, icke ville taga det ringaste
sjelf, utan lemnade alltsammans till belöning åt det
a och svåra fatiger mycket afmattade manskapet —
ömet om Fältherren på Morea, som säkert gäller om
öfverallt. Omkring honom, äfven i Grekland, var
a för unga Svenska militärer och många af de mogne
, som segrade omkring den unge hjelten Carl XII
är haft sin krigsakademi. Huru ömt han omfattade
hvilken faderlig omsorg han visade dem, huru trö-
han sjelf skref till fäderne, då pest eller krig dem
kte, kan man sluta af qvarvarande bref och under-
r. (Se De la Gard. Arch. IX: 35.)

u hans ställning till de inhemska Aristokraterna kan
s af hvad Danska Ministern Juel skref den 31 Jan.
»Le Comte de Conixmarck, Cavalier très accomply,
est fort aimé du Roy et très peu de la jeune No-
du pays, qui le persecute comme l'on faict l'ordinai-
les estrangers qui ont faiit fortune quelque part, je
'il quitteroit le service de cette couronne, si les biens
dans le duché de Bremen ne le retenoit pas. Je sou-
oir, que V:re Maj:té put s'acquerir une centaine de
comme Luy, car l'on dit, qu'il a oultre beaucoup de
qualitez, près de 90,000 R:dr de revenue annuel».
s Handl. I: 221). Man utspred om honom 1682 ett

rykte, hurudes han jemte Riksdrotsen, Riks-Am
Franska Ambassadeuren och Danska Ministern skull
Konungen dog, straxt arrestera Drottningen, gripa eller
Wachtmeister och gifva regeringen i den unga Drott
händer. (Del. II: 125.) Vid riksdagen 1682 erhöllo
Magnus, Clas Rålamb och Königsmarck hemliga order,
bevista densamma (sid. 168). År 1683 befalltes ha
till sitt Gouvernement i Tyskland, men han önskade
betalning för eller ock erkännande af de 2 tn:r gu
förskjutit i förra kriget (sid. 211). Han gjorde all
han kunde för att komma ifrån denna resa (sid. 218,
ket redan 1681 yttras se I: 451) och vann äfven det
damål, då han s. å. öfvertog befälet i Bohuslän (II:
— Under hans vistande i Grekland skref samme M
(d. 21 April 1688): Her er ingen udi de tanker, att K
marc nogen tid, saa lenge Kungen læver, schulde wild
komme udi landet igien, heller lade sig bruge. Kongen
hellerss icke maa ret sönderligens wel lide hannem,
Enkedronningen endda mindre» (sid. 389, jfr I: 221).

Hans minne är ett af våra häfders skönaste [
det anförda och annat sqvaller].

Skrift: Geistlicher Andacht allerhand Lieder. Sthm 168
omtryckt i Tyskland.

(Källor: Cramers Denkwürdigkeiten. Leipz. 1836. — Berch
penningar. — Gezelii Biogr. Lex. — Dagl. Allehanda 17
22. — Centur. Anonym. 2 d. 47. — Nemeitz inscript.
51. — Berchs Catalogue de Portraits p. 37. — Det Svens
3 D. — Tentzels Monatl. Unterred. An. 1697, p. 955,
— Köhlers Müntzbel. A. 1739. N:o 6, 7, 9. — Perso
med Likpred. af General-Superindenten Diecman (öfver
1—4). — Joh. Faes Amaranthi Königsmarchoci. — T
Europæum. T. XI. — Zieglers Historisches Labyrinth
N. LXVIII. p. 115—18. LXX. 119—21. — Paullini Annale
censes. — Nemeitzens Vornuftige Gedancken m. m. —
Handl. r. Sv. Hist. I: 131, 133, 138, 139, 159, 163, 164,
183, 205, 221, 226; II, förut anf. ställen; III: 87,
Tillägg.])

—N.

3. KÖNIGSMARCK, CARL JOHAN vo

Var äldsta sonen af Fältmarsk. Hans Christ. K
son Gr. *Conrad Christopher*. Den senare stod först i
tjenst, blef der General-Major, Fälttygmästare och
verneur i Bremen, gick sedan i Holländsk, der han
gades för ett öfveriadt återtåg från Bodegrave 167

rdigade sig inför Prinsen af Oranien; blef skjuten af
nb vid belägringen af Bonn 1673; var gift med *Maria*
sa Wrangel, född 1638, dotter af Fältmarsk. Herrm.
gel och hans gemål Amalia Magdalena, grefvinna af
Nassau (Anrep IV: 647), hvarigenom hans barn räk-
slägtskap med flera furstehus i Tyskland.
arl Johan K. var född i Nyborg på Fyen 1659 d. 5
då Fadern följde K. Carl Gustaf på hans fälttåg och
sin maka med sig. Redan 1677 var ynglingen i krig,
an, som under resa blifvit Volontaire på en Maltesisk
t, var den förste, som sprang öfver på ett Turkiskt
, hvilket sprängdes af Turkarne, dervid blott en del af
et sprang i luften, under det K. befann sig på den
lade delen. Han kastade sig nu i hafvet och simmade
Maltesiska fartyget, ehuru af en pil sårad illa i foten.
för sina bragder Malteserkorset 1678. Var i Stockholm
Ingick sedan i Engelsk tjenst mot Morerne, skyndar
örrän Engelsmännen hinna ankomma, anländer till Tan-
ust i den stunden, då i staden intet hördes annat än
ors skri och gråt, helst männen nu vågat det sista ut-
och voro i full strid med fienden; löper straxt in i el-
får fatt i en ledig häst, skyndar fienden emot så ifrigt,
an snart befann sig ensam hundra steg framför det
rytteriet. Angrep några dagar derefter med 15 volon-
ett stort parti Mohrer, som han dref i hafvet samt
star och vapen som krigsbyte.
1682*) blef han invecklad i en process i London såsom,
dad delaktig i ett mord på en Engelsman (Thynn).
var då som hjelte så populär, att, oaktadt en Svensk,
genomläst acterne i London, ej ansåg honom så allde-
skyldig (jfr Anrep II: 555), han ej allenast frikändes
omstolen, utan blef emottagen, då han frikänd utgick,
lkakaror, som fyllde gator och gränder, jublande öfver
frikännande. Gick så till Frankrike och blef der Öf-
e. Inlade mycken krigsära i slaget vid Pont-Major i
lonien (1683), der han främst visade vägen genom ett
n, hvari han nära omkommit. Men i kriget mot Konun-
reformerta undersåtare, för att tvinga deras samveten,
K. ej draga sin värja. Begaf sig derför (1686) till
, för att under sin farbroder Gr. Otto Wilhelm fäkta

*) Bör vara 1681, då mordet skall hafva egt rum $^{12}/_{2}$, enl. rid-
arsamtaflan. K. blef frikänd $^{28}/_{2}$ 1681 enl. de på eng. 1682
ättegångshandl., som hos Warmholtz anf. under n:r 7774.
(Anm. 1876.)

mot Turkar, hvilket ock skedde vid Argos med mycken
Strax efter föll han af öfveransträngning i hetsig feber u
1686 d. 27 Aug. missnöjd med sig sjelf för det han ing
ännu uträttat i verlden. (I De la Gard. Arch. I
säges i broderns bref att C. J. K. dött $^{25}/_{8}$.)

Han begrofs i Stade. (Hans porträtt, mål. af M.
är grav. af Cossin m. fl.) En minnespenning är slag
ver honom af Faltzens hand, med hans bild och namn.
ingen frånsida dertill blifvit präglad, lät Presid. Rål
en gjuten copia, sticka efter Keders förslag en stjern
ord: *d'un brillant vif.* (Se Hildebrand s. 56 och ä
med. s. 412.)

Han var lika »rastlöst förslagen» (enl. Cramer)
lekshandel, som i vapenbragder. Enligt Hertiginn.
Memoirer (modern till Regenten 1715—1723) förde K
sig en page, den skönaste och artigaste Hertiginnan nå
sett. I Italien hände sig, att Grefven reste och le
pagen på ett värdshus, då värdinnan lopp efter hono
ropade: »Monsieur, courez vite là haut, votre Page acco
Den dotter då föddes lär vara den inom Königsma
familjen ofta omtalade Maria Dorothea d'Hollande vo
nigsmarck. (En oäkta dotter, Marie Anne K., som bl
med markis Carcadon i Paris, omtalas hos Anrep II:
På något dylikt sätt hade väl den Lieuten. Jense
1712 förböds föra namnet Königsmarck, tillkommit (C
I: 70); möjligtvis den samme, som dock 1695 kallades L
Königsmarck inom familjen (Cramer II: 113).

Holländska Generalen Cronström har i sina m
skildrat denne hjelte, såsom en »parfait chevalier e
namnkunnig för sina romaneska äfventyr.

(Källor: Anekdoten vom Französischen Hofe, vorzüglich a
Zeiten Ludwigs XIV und des Duc Regent. Aus Briefen
d'Orleans Charlotte Elisabeth. Strasburg 1789. (sid. 35). —
Skådepenningar. — Gezelii Biogr. Lex. IV Del. — Cramer
würdigkeiten. Leipzig 1836. — [Anrep, Riddarhusstat
Warmholtz m. fl., se ofvan.])

— N.

4. KÖNIGSMARCK, PHILIP CHRISTOPHE
samt KÖNIGSMARCK, MARIA AURORA

Grefve *Philip Christopher K.* har väl ej genom
bragder vunnit ett odödligt namn, såsom de redan a

, men som ett romanintresse har fästat sig vid
 något meddelas om denne »siste Königsmarcken.»
skalken Grefve Hans Christopher Königsmarcks
Conrad Christopher K., efterlemnade, sedan han
mera hans bröder i sina bästa år stupat i krig,
diga barn: Öfversten *Carl Johan* (se föregående
ral-Majoren *Philip Christopher*, samt Prostin-
inburg *Maria Aurora*. En dotter *Amalia Wil-*
r gift med en Grefve C. G. Lewenhaupt, hvil-
arles Emil Lewenhaupt, vunnit en bedröflig märk-
men man har ur diktens rike hemtat den tredje
ädla Grefvinnan Stenbock*).

Christopher K. var född 1662, förmodligen i
erade i Hamburg, fick ridderlig bildning hos Her-
Wilhelm af Braunschweig-Lüneburg, Celleska linien,
Augusts ungdomsresor och delade hans lifsfaror,
helt ung Chur-Sachisk Öfverste. Utnämndes i
af Churfursten af Sachsen till General-Major och
ammalt regimente Curassierer, hvarefter han s. å.
Söndagen $^1/_7$, se s. 182) omkom i Hannover,
länge var oviss om han ej hölls lefvande fången.
n barn skola, enligt Fröken Knesebecks**) intyg,
af Celle Sophia Dorothea och Grefve Philip K.
randra. Under Grefvens frånvaro, hade Prinses-
gift med Georg Ludvig (sedan K. Georg I i Eng-
n var kall och sluten. Barndomsvännen återkom
a öfver 20 år, till Hannover, der han blef Öfver-
ardet till fot hos Churfursten Ernst August, Prins
dvigs fader. Königsmarck beskrifves nu såsom en
man af den skönaste vext, de mest regelbundna
, ädel hållning, ja, den af de mest älskvärde per-
erlden». »Hans snille parade sig med det stora i
dsatser, och gjorde hans charakter lika beundrans-

t. ex. "Svenska Grefvinnan Aurora Königsmarks kär-
er med K. August i Polen." Sthm 1814. — En roman,
dra Tyska öfver Svenska personer, utan värde både ur
ch esthetisk synpunkt. Förf. har dock häri bedragits
dre, mycket bekanta skriften "Das Galante Sachsen".
er möjligt, att deras cousin Grefve E. Stenbocks Gref-
ter af Pont. Fred. De la Gardie och B. E. v. Königs-
nnat åtfölja de begge systrarne till Sachsen, och Mich.
elben und Thaten des Grafen Moritz v. Sachsen," Frank-
pzig 1751, försäkrar att det så var.
rmed rättas namnet, som i De la Gard. Arch. IX: 127
teck.

värd som hans skönhet»*). Hans vänskap för d
en klippa bundna Andromeda blef snart kärlek; henn
mål blef allt kallare. Hon stod mellan hans is och
domens kärlek. (Se beriktigande i B. Lex., Ny fö
160.) Emellertid föddes Prins Georg (sedan K. Ge
d. 30 Oct. 1683. En fru de Wic, syster eller anfö
till Grefvinnan Platen, egde Prins Georgs kärlek.
bemötte sin gemål med det odrägligaste högmod. C
sten Ernst August hade sin hjertevän i Grefvinnan
och alla hans nådebevisningar gingo genom Grefvinnan
Hennes man skulle dock *synas* handhafva makten so
nister, nöjd med denna skugga af makt och verklig
vanära. Under denna ställningen föddes af Prinses
D. en dotter i Mars 1687. Enligt »Histoire secrette
Duchesse d'Hannovre», blef nu Grefvinnan Platen,
»passioneradt kär i den unge, utomordentligt sköne»
ralen Königsmarck, svartsjuk på Prinsessan, och
Aurora K:s egna anteckningar var han nog lättsinnig
henne (Platen) dyrka en Venus Kallipyga, under de
efter systerns påstående dyrkade, med platonisk re
sin barndomsälskarinna en Venus Urania. Han gic
efter ut i kriget mot Turkarne, säkerligen jemte sin
under sin farbroder, Fältmarskalken Grefve Otto W
på Morea, åtföljd af Prins Georgs bror Carl, so
stupade.

K. kom åter till Hannover. Ställningen var d
värre. Hertiginnan af Hannover, redan Arfprinses
England, handterades stundom så illa af sin gemål, a
nes domestiker måste skydda henne, som äfven Gref
Platen förtryckte, med synnerlig slughet och hårdhet.
lertid — så påstods, men förnekades af hans slägt -
Hertiginnan på den tanken att fly till ett kloster und
detta elände och anförtrodde sin fader denna sin ö
Han bemötte henne med hårdhet. I Hannover blef m
derrättad om hennes förslag. K. skulle ledsaga henn
då allt var tillreds och de begge samtalat om resa
han ville straxt anträda den, men hon förut se sina
och detta vållade uppskof, blef han tagen, mördad
kastad i en latrin**) 1694; den olyckliga makan dere

*) Att K. var stor hushållare skrifver Juel. Fryxells Handl
**) Enligt "Histoire secrette"; men enligt en tradition
stad lefvande i latrinen, der han blef en Tantalus, men utan
begär, tills han ändtligen hann af svält och stank att
känna ej en ohyggligare död. Ett vittne sade sig ha sett

fängelse på slottet Ahlden i Westphalen, der hon
4 till 1726 (då hon dog) hann att betänka sin ung-
el. Hennes Gemål K. Georg I anlade ej ens sorg-
i hon dött och förtröt, att Kon. i Preussen beviste
nor den hedern.
tör Büsching i sitt Magaz. VIII Th. p. 472—474
refve K. och Hertiginnan oskyldiga och antager att
an Platen, af harm mot Grefven, derför att han
gifta sig med hennes [och Hert:s] dotter [fröken
egg] falskeligen angaf honom hos Hertigen, äfven
understucken billet i Hertiginnans namn, som kal-
efven till hemligt samtal. Troligen har han sin
nderrättelse» ur Hist. secrette. De i denna historia
lda brefven fingo dock Grefvens systrar, om de också
go juvelerne. Brefven uppgå till mer än hundra.
ur träffas i De la Gard. Archivet I: 10 (der anta-
ifves till öfver 300). D:r Friedr. Cramer anmärker
swürdigkeiten der Gräfin M. Aur. Königsmarck und
nigsm. Famillie» I D., der han citerar »Magaz. für
eratur des Auslandes N:o 50 1833, att man i denna
ej anfört brefvens datum. Det har icke heller Utg.
rch. gjort och således kunde ej tidskriftsredactionen
t. Ty brefven ha väl månader, men ej år anförda.
träffas i De la Gard. Arch. IX: 126, der versar an-
r Königsmarcks bref, som göra antagligt, att han lik-
stern Aurora hade sängens gåfva. Ofta, der chiffer
, har någon dechiffrerat dessa och skrifvit orden der-
Timman t. ex. a 1 heure après minuit utsättes ofta.
r är kärlek i fråga, är lätt att upptäcka. Det har
tts, huru kärleken sedan förföljt deras slägtingar.
Dorotheas sondotter var Drottning *Carolina Ma-*
och Königsmarcks syster var *Maria Aurora Königs-*
).
huru i detta Lexicon blott Svenske *Män* anföras, må
notiser lemnas om denna så ryktbara *qvinna*, åtmin-

---

ges och begrafvas in i slottet; andra hade sett honom för-
lefva en tid efter sin "disparition". — I anledning af ett
att han ej vore död utan illa sårad, skrifver danska mini-
att han "skal vere reed til paa en ond Maade, saa at han
denne dag skal kunne giöre negen Mand nogen ombrage
ler vere capabel til at sette nogen Horn paa". Fryxells
III: 364. (Se detta Lex. Ny följd VI: 160.)
I Dorans Lives of the queens of the house of Hannover
n 1874), finner man en läsvärd, ehuru mähända något ro-
rad redogörelse för K:s förhållande till Sofia Dorothea.

stone för att bidraga, att rätta den felaktiga uppfattning i historien. Ty hon framställes vanligen der som en sp skönhet, som framlemnar en supplik till K. August, förför af honom, sedan drager sig ur verlden och i sitt Quedl burg försonar moralen genom ett ädelt, af konsterna h skönadt lif. Häri ligger lika en orättvisa mot K. Augu som ett brott mot den historiska sanningen. Och alla b böra beifras, all sanning bör hägnas, all fördom skingr

MARIA AURORA v. K. var född i Stade, ej enligt d vanligare uppgiften 1678 (fadern † 1673), utan snarare 16 var således mer än 18 år, en utsprickande ros, då hon 1 kom till K. Augusts hof. Hofsmickrare sade väl den 2 26-åriga, att hon måste blott varit 18 och deraf lär up giften härflutit. 1680 i Juni på en söndag uppträdde redan på en maskeradbal som Ziguenerska, då man vi hedra Grefve B. Oxenstjerna, som ankommit till Hamb Fröken Eva De la Gardie var nunna, Fröken Amalia Auroras syster, jägarinna i fransk drägt. Aurora beskrif då som *gar reizend*. Det synes fordra minst 12 år. S stern Amalia stötte Grefve Ö. genom ett stolt och förak ligt väsende, men Aurora vann hans behag. Hon fick nästan lärd uppfostran, talte svenska, latin, italienska, fra syska och tyska, hade hug för vetenskapliga forskningar kunde förtjusa med sång, musik och poetiska gåfvor. I p litisk öfverblick ansågs hon stå jemns med sin tids regent och ministrar. I historien hade hon verkliga studier. M dern, en dotter af Fältmarskalken Herman Wrangel, d som enka i Stockholm 1691(?), född 1638, gift 1657. A rora skref en minnessång vid grafven, vid samma tid hen cousiner Fröknarne De la Gardie voro berömda skaldinn (se De la Gard. Arch. VIII: 147, 148). En vers anfö af Cramer p. 20. Efter modrens död reste Aurora till Ty land. Hon bländade snart regenterne sjelfve i landet. 16 skref Hertig Ant. Ulrik af Braunschweig-Wolfenbüttel t »sin sköna Grefvinna», huru en opera Narcissus skulle g på hans födelsedag, på hvilken dag han önskade ock få d se »die schöne Aurora aufgehen». De hade några goda it lienska stämmor. Man ser att brefvet skrifves till en da af mognad bildning. Samma år skref Hertig Fredrik W helm af Mecklenburg-Schwerin till Grefvinnan om sin or brist af underrättelser från henne, önskade hennes portr som skulle bli honom af mera värde än lifvet. Hon eg all makt öfver honom, var hans enda tanke, det var i h nes makt, att göra hans lycka fullkommen. En E. H. h

ne i ögonblick, då hon öfverträffade all skönhet i
Hennes kroppsliga skönhet var utomordentlig, men
derlägsen glansen, som spreds af hennes ande. Allt
högsta harmoni, ingenting starkt, ingenting svagt.
rgen på den omkr. 30-åriga (1700) var alldeles lik
n 20-årig skönhet i sin skäraste blomstring. Hen-
var rikt och svart, skönt upplagdt omkring det
letet; öppen och upphöjd hennes panna. Ögonbry-
o 2 svarta linier, som redan voro mäktiga att för-
Pilar, som ingen kunde motstå, utgingo ur ögon, stora,
eldfulla, öfverstrålade af en underbar glans. Redan
ar ett skaparens mästerstycke. Munnen var utmärkt
pparne som en blod, utan att blöda, tänderna i hög-
komlighet skönt hvita, lika stora, väl ställda. Med
: allt måste uppfylla den känslolösaste med saliga
Sådant kunde en man skrifva till henne, jemte
ar från sin hustru, insatt bland försäkringar om evigt
. Hon blef ogift, men visst ej af brist på friare.
eklagade brodern Philip Christopher hennes öde d'a-
demi pretendent pour époux. Hon vore född för
refven . . . 1693 d. 3 Mars skref han: Då alle, som
gifta sig med er, vända sig till mig, så får jag säga
här nu är en sådan igen, han är välbildad, har en
ploj, 6,000 R:dr inkomst och vill ge en morgongåfva
00 R:dr. Sådane träffas ej alla dagar. Nu nämnes
net. Tycker ni summan är för ringa, sägen det rent
urfursten Johan Georg IV i Sachsen hade en annan
r henne, men då kunde hon så väl taga en Hambur-
anquir, som den af Churfursten föreslagne. Man ser
att hon ej var vid sin ankomst till Dresdenerhofvet
rodern Philip Christophers död så obekant, som ro-
rande historieskrifvare låtit påskina. Aurora stod
i April 1692 i brefvexling med Churfurstinnan, d. v.
nnan Sophia, den af Leibniz så prisade; liksom med
dan så olyckliga Sophia Dorothea, nu Arfprinsessa till
chweig-Lüneburg, född Prinsessa af Braunschweig-
Den sednares bref är liksom hennes på Löberöd för-
bref till brodern, fullt af snille och kärlek. Hon var
ph, hellre ensam än i dåligt sällskap (Fru Grefvin.
s och Fru de Wics?); missunnade Aurora sin fri-
s. v.
urora skänkte ock Tysklands Durchlauchter rökelser
a. Då Churfursten Johan Georg IV dött i April 1694
n unge August, som tillträdt regementet, förtjuste

[illegible] Birn, skref han till sin gudomliga Aurora, i sin sång öfver August verkligen profeterar. (H[illegible] således för än han somnar in kom till Dresden, d[illegible] vit känd som konstälskare.) Den 6 Juli (en fredag) skref G. Hildebrandt, Grefve Philip Christopher K[illegible] terna, huru hans herre stod[illegible] sönderdagen kl. 10 u[illegible] att rum och sedan alltid mer återkommit. — En S[illegible] General, den store Konungsmarsken, lösmördades mi[illegible] dens lugn. Detta manade systrarne till upptäckt oc[illegible] Vi begaf sig Aurora till sin broders väl, Sachsen[illegible] furste. Cramers hittills obekanta källor uppdaga en[illegible] misstag i äldre skrifter om hennes öden, sedan hon på verldens skådeplats. Striden om dyrika anskaf[illegible] länge ett af historiens första problem. Om ej verlds[illegible] senna varit märkligt invecklade i culisse-händelserna, [illegible] dyrika mera höra till polisprotocollister än häfdat[illegible] Vi erinra blott, att broderns blodiga skugga, sväfvan[illegible] en säkerligen vanhelgad furstlig äkta säng, ej var [illegible] att varna den 28-åriga så vittra, i konstens verld s[illegible] mastadda Friken Aurora. Tiden var alldeles fö[illegible] Man häpnar öfver att läsa Auroras, en frökens, en h[illegible] anteckningar om sin bruc. Vi kunna knappt anty[illegible] historisk uppsats, hvad hon synes skrifvit utan att [illegible] stola erubescere, att låna en phras ur Ciceros epi[illegible] 1695 vid Michaeli (Sept.—Oct.) kom den sörjande [illegible] till Dresden och den 19**) Oct. 1696 föddes Moritz [illegible] Grefve af Sachsen. August vände sig från henne [illegible] ej K. Carl XII vände sig till henne, har ofta anm[illegible] häfdatecknare och skalder. Huru hon nyttjades som [illegible] 1702 från K. August till K. Carl, är i hvarje utf[illegible] historia tillräckligt bemärkt. En penning slogs öfve[illegible] ambassad: Delila på ena sidan, som sökte behaga [illegible]

*) Grefve K. och Grefvinnan Platen träffades i en obse[illegible] tion, då några hofdamer inträdde. Grefven ropar: *eau de d'Hongrie! Madame s'evanouit!* Damerna logo, seende svi[illegible] vara en "Venusvanmakt", berättade det för Churfurstinnan[illegible] som deröfver mycket log, alla logo. Grefve Platen var då[illegible] En fältskär måste sedan rädda Grefvinnan ur en viss fara. [illegible] marck betalte honom derför 100 pistoler. När Aurora s[illegible] förfäkta sin broders oskuld anför hon samma skäl som [illegible] nans förtrogna: han var hela tiden sjuk på ett sätt att . . [illegible] brodern meddelat systern allt detta, om ej begges blygsa[illegible] rit alldeles försvunnen? Sådan var den blygsamma 18[illegible] som förfördes af K. August. Den nära 30-åriga, som kom[illegible] djup familjesorg och snart syntes fallen, var det nog förv[illegible]

**) I utländska källor uppgifves 28:de.

bogen slår
: *Non*
sidan).
och in-
slagen en
son, hvil-
puste, en äkta
flera roler ur
stod han dem.
derna lik släg-
burg som sagor-
dyrkad af alla,
den som »förgås
under. Bland dem
var Alexei Petro-
ktet, intygar Hr von
d. 16 Febr. 1728.
ning var det hon upp-
taire fann i henne den
den (glömmande dervid
tina). J. D. Voss, en af
i teckning och målning
En tafla, föreställande
tym, har skattats högt af
vara af en ringare talang.
de henne sjelf och som för-
ock vara af hennes hand. Hon
0 taflor. Musiken var hennes
killiga instrumenter, och sjöng
hänfördes den starke Johann
ha lärt mycket i hennes säll-
enhaupt var ock poetisk och då
rett 1705, för att fira Hertig An-

105, 412 uppgifvas flera, men ingen
ang. hvilken hänvisas till Fryxells Ber.
Pipers samtal med kon. Carl XII ang. A.
243.
uledes sjelfva hennes dödlige fiende, Gr.
ville, wenn er getrunken hatte, kärleksfullt
mar under utrop: Du kleine H . . .! Du bist
hvarät "hennes Excellence" log — (angår
den af detta Lex. VI: 160.
lte kleine Schriften. Frankfurt 1750.
äfvensom på Marsvinsholm och Skokloster, vi-
A. K. Cramer omtalar några andra II: 92. Ett
290. (2 finnas på Gripsholm.)

ton Ulric, skref Grefvinnan L. poesien, kallande den tour du Siècle d'or». Auroras poetiska talang har h med Voltaires auctoritet. Cramer anmärker dock med att det mera gäller det correct franzyska i hennes sp den poetiska i hennes ideer. »Hon skref för sitt nöje vers, som man skulle anse för ett arbete af en sm och föstrats i Versailles.» Voltaire anför ett hennes till K. Carl XII. Sista raden visar att hon kunde fi sig utom sin egen opinion, att hon således egde ett *fiekt* sinne.

A la table des Dieux Mercure louoit fort
Le jeune Monarque du Nord.
En parlant des Héros, qui [furent?] sur la terre,
Mars surtout vantoit les lauriers
Qu'il a remportés à la guerre.
Mais Jupiter fut des premiers
A faire remarquer sa bonté, sa clemence,
Sa pieté, sa tempérance,
Si rare parmi les guerriers.
Minerve applaudissoit sans cesse
A sa prudence et [à sa?] sagesse.
Ce Roi là, dit Momus, ne sera pas un sot.
Enfin chacun des Dieux, discourant à sa gloire
Le plaçoit par avance au temple de mémoire.
Mais Vénus, ni Bacchus n'en dirent pas un mot.

Tyskar berömde också hennes tyska poesi; och vi ej neka att hon deri lägger poesi i ett långt mera p språk, än det man då ännu vanligen sjöng. Svensk hon ej gerna; begärde en som kunde uppsätta åt he svensk supplik. Cramer anmärker såsom besynnerli intet förekommer i Aurora K:s skrifter och lefnad, so nar om religiositet, utom den förkomna: Der No Weyrauch (= Weihrauch), hvilken Berch anser tillhö äldre, allvarsamma perioden*). Förrän på ålderdomen ej hos Aurora det ringaste, som vittnar om annat å hednisk cultur. Då ännu var begabberiet med Bibe sällsynt; men i hennes berättelse förekommer: — — étant sur le mont Tabor pour faire un pétit sacrifice Fils Sicsac, un petit Ange courre comme un Diable

*) Så ock hennes bror Philip Christopher. Enligt en telse, fäktade han tappert, såsom Hertiginnan alltid hoppa skulle ske om det gällde, när han sista gången blef ertap henne (den afton han utgått, enligt Sekreterarens intyg, k m.) Men när han stupat i sina sår bad han dem ej låta ligga der i sina synder och sitt blod. Då kom en prest bödel. K. biktade och halshöggs.

Abrahi, Abrahi! Ie bon Dieu se contente de ta bonne volonté, va t'en boire à ma santé. Likväl uppbar hon *kyrkgån* inkomster. Tunc temporis etiam!

Skrifter: En fransysk Comedi, uppförd inför Konungen i Stockholm. — Die drey Tochter des Cecrops. Opera tr. in 4:o, ofta spelad på Hamburgska theatern. — Åtskilliga oder på tyska t. ex. öfver Hert. Anton Ulric på dess 81:sta födelsedag. — Lyckönskan till Prins Ludvig af Baden efter segern öfver Turkarne 1691 vid Salankemen. — Der Nordische Weyrauch, oder zusammengesuchte Andachten von Schwedischen Fraunzimmer; handskr. i Slottsbiblioth. i Quedlinburg i Rector Eckhards tid (se Aurora Königsmarck af Palmblad, II: 169). — Verser i Paullinis' Hoch und wohlgelahrten deutschen Frauenzimmer. Frankfurt u. Leipzig 1722. — Cantate (tysk), införd hos Cramer II: 97. — Sång till K. August (fransysk). — En till Churfursten August vid karnevalen 1697. — Prosaisk uppsats (på Fransyska) i skämtsam stil. Cramer l. c. p. 100. — (Poem på flera språk, äfven andliga, af henne och systern äro tr. i Hansellis samling af Vitterhetsarbeten VIII, 1867.)

(Källor: Denkwürdigkeiten der Gräfin Maria Aurora Königsmarck und der Königsmarkschen Familie. Nach bisher unbekannten Quellen von Dr. Friedr. Cramer. 2. B. Leipz. 1836. — Berchs Sv. Herrars o. Fruars Skådep. — Svenska Grefvinnan Aurora Königsmarcks kärlekshändelser med K. August i Pålen (af Gloxin). Sthm 1814. — Historie secrette de la Duchesse d'Hannovre epouse de Georges I Roi de la Grande Bretagne etc. Londre 1732. Flere Öfvers. på Tyska. Den äldsta 1735, den sista 1782 (som författare har man misstänkt samme Baron v. Pöllnitz, som skrifvit Das gal. Sachsen; liksom en Baron Bilefeld). — De la Gardieka Archivet I och VIII Del. — von Loen: Gesammelte kleine Schriften. Frankfurt 1750. — J. D. Voss, der Biograph. Halle 1803. — Das galante Sachsen (af Frih. von Pöllnitz). 1734. Leben u. Thaten des Grafen Moritz von Sachsen. Frankfurt und Leipzig 1751. — Die Biographischen Nachrichten der Gräfin Königsmarck. Quedlinburg 1833. — Fredegunde; oder Denkwürd. zur geheimen Geschichte des Hannoverschen Hofes. Aus einer Französischen Handschrift übersetzt, mit Histor. Erläuterungen, Berichtigungen und Zusätzen. Berlin 1825 (af historiskt värde). — I Minerva för 1804 Nov. och 1805 Jan. och Febr. en Journal af Archenholtz, finnes Geschichte der Prinsessin von Ahlen öfversatt ur Archives Literaires. Förf. har begagnat diplomaters handskrifter. — Gref Philipp Christoph's von Königsmarcks Geschichte i 8:de B. der Magaz. für Hist. und Geogr. af Büsching s. 472. [Anrep II: 555; Riddarhusstamtaflan, m. fl. se o.]

— N*).

*) Författaren erkänner att han hvarken känt kallelse eller tid att noggrant studera äfven de källor, som funnits att utan svår tillgå. Men hvad som kunnat nedskrifvas, må föranleda andra, som känna sig ega lust, till fullständigare och noggrannare behandling. Sveriges historia röra dessa händelser allt för ringa, för att om den tidens opinioner och seder här mera ljus kan träffas än i de flesta historiska öfverlemningar. — (Bland rättelser till

KEYSER, HENRIK.

Om honom berättas, att han skall hafva v
kon. Gustaf II Adolfs krigare under polska fälte
efter han var kunnig i boktryckerikonsten, af ko
skickt ett i Liffland eller Curland eröfradt tryck
det uppsätta i Stockholm. I hvad mån denna
som är svårt att afgöra, men säkert synes vara
lse 1633 börjat sin verksamhet. Från 1635
sig kunglig boktryckare och benämner sig Cæsar
skrifter. Han var tillika förläggare och bokhand
utgifvare af Sweriges Rijkes Ridderskaps och Ad
bok etc. etc. Tryckt i Stockholm hos Henri
lse 1650, den äldsta i sitt slag hos oss och högst
i följd deraf, att K., som det säges, i någon åkom
upplysta de flesta exempl. och uppsmält plåtarna.
lså beskrifves af k. bibl. Klemming i En anteckn
lingar s. 61 f.) K. uppgifves hafva dött 1663.

[Källor: Almanders Hist. Art. Typogr. — Förenalst
ssens Vapenbok. — Gezelii Biogr. Lex. — [Klemmin
Sv. Bokt. 1871, s. 15, och densammes ofvann. skrift,
lemmas.]]

KEYSER, GUSTAF THEODOR.

Grosshandlaren och Riddaren *G. Th. Keyser*
5 Dec. 1785 i Stockholm, ovisst om af Boktryc
Keysers descendenter. Han har blifvit allmänt
uppskattad såsom en af landets verksammaste men
sin. År (1841) Evangeliska Sällskapets och Svens
sällskapets Archivarie samt Sv. Missions- och Sv.
Sällskapens Skattmästare.

Såsom bekant är hitkom — tvingad af krig
Danmark och England — D:r Paterson ifrån K
lse 1807, der han å Britt. och Utl. Bibelsällskapet
upps ordnat om utgifvandet af en ny bibelupplag
bibelska, emedan behofvet deraf ibland Isländarne
som svenskt. — D:r Patersons bemödande härstädes
om, att å samma Sällskaps vägnar, göra sig bek
behofvet här i Sverige samt tillbjuda Sällskape
upplaga så skulle erfordras.

[Denna upplaga, har förf. "till sin ursäkt" anfö
A. L.—d. lofvat skrifva biografierna öfver K
sindrad 9 dagar förrän de låtna källorna m
biografierna sändas till tryckning, hvadan flera käll

Ett lika uppdrag hade han ock ifrån The Religious ct-Society i London, för utgifvandet af små andliga Skrif- till utspridning ibland folket. D:r Paterson vände sig i gan uti dessa angelägenheter till sådane personer, som förmodade främst borde framstå dervid; men som för- ngar af detta slag, den tiden, ansågs såsom något ovan- och nytt samt föga hoppgifvande om framgång, så gjorde mest den erfarenhet, att till en början intet biträde af var att förvänta. I följd häraf nödgades D:r P. vända åt ett annat håll samt försöka medverkan af ett litet tal ibland de mindre ansedda i staden, till större delen männ. Till desse slöt sig ock en man af redbar charak- och utmärkt nit för Guds sak, framl. v. Presidenten i Bergs-Collegium, G. A. Leyonmark, under hvars ordfö- ndeskap snart det Evangeliska Sällskapet stiftades, som 1808 sökte och d. 21 Jan. 1809 erhöll Kongl. Stadfä- else. Ibland stiftarne till detta Sällskap var äfven K. som ock fick emottaga en del af det ekonomiska bestyret der- af samt dermed fortfor till dess år 1814 Svenska Bibel- kapet stiftades, hvaruti han äfvenledes deltog och allt- dan varit dess Archivarie i 26 år. Med D:r Paterson blef han alltid i vänskapsfull förbindelse, äfven sedan sse afgått ifrån Sverige till Ryssland, för att derstädes åvägabringa det stora verket för bibelns utgifvande å mång- ga språk och till ett ganska stort antal inom det stora lexanders-riket.

År 1829 hitkom en Svensk vid namn Fjellstedt ifrån sed, der han varit i dervarande Missions-Sällskaps Institut för missionärers bildande. Fjellstedt medförde åtskilliga genomträngande underrättelser om missionsverket derstädes och andra protestantiska länder, hvilket gaf anledning att äf- vledes försöka om en dylik stiftelse härstädes, till under- stöd för detta verk, kunde åvägabringas. Ehuru några år dröjde derefter innan någon åtgärd togs, blef dock år 1834 början gjord med utgifvandet af den ännu (1841) fortfa- rande Missionstidningen, för hvilkens bestånd några vänner hade förbundit sig och deribland äfven K., som öfvertog det ekonomiska bestyret dermed jemte försändningen deraf, till förekandet af det, för en tidning af så låg prenumerations- afgift, nog högt fastställda postförvaltarearfvodet, som skulle ha gjort dess utspridning ibland mindre bemedlade per- soner, nästan omöjlig. Huru denna tidning alltsedan kunnat ge ett betydande öfverskott såsom bidrag till det, året upp under H. Ex. Grefve Rosenblads Ordförande stiftade

Missionssällskap, derom vittna detta Sällskaps räk
hvilka af K. blifvit förda, såsom en af Sällskapet
och dess Skattmästare.

Brittiska Bibelsällskapet som i de första åren
tydliga gåfvor understödt de i Sverige inrättade S
kunde i anledning af dess beslut år 1825, icke vid
fara med directa penningeunderstöd åt andra än
afsagt sig spridningen af Apokryphiska böckerna ti
bibeln. Icke dessmindre var det detta Sällskaps ö
för denna sak än vidare medverka något i Sverige
den ändan kom Dr Paterson återigen till Stoc
1832, för att derstädes bilda ett agentskap, som f
Sällskaps räkning öfvertog utgifvandet af bibeln m
tandet af Apokryphiska böckerna, särdeles för at
bistå de fattigare i landet som saknade den H.
denna angelägenhet vände han sig till K. såsom e
ännu lefvande eller i Stockholm ännu vistande, ih
äldre vänner. Nödiga förberedande öfverenskomme
fades, ett agentskap bildades och K. öfvertog äfv
hufvudbestyret i detaljerna. (Dermed har alltseda
och resultatet är att öfver 144,000 Biblar och
kommit mest i de fattigares händer, genom en upp
nära 70,000 Rdr Rmo. för Sällskapet.)

År 1837 var K. en af dem, som stiftade det
Nykterhetssällskapet, sedan han flere år förut vari
och skattmästare uti den förra s. k. Stockholms Ny
förening, hvilken befattning han äfvenledes öfve
nya Sällskapet. Året förut hade han förenat sig
vänner om utgifvandet af Tidningen Fosterlandsv
enahanda grunder som angående Missionstidningen
äro nämda, och att denna tidning utgafs till förmå
terhetssakens befordrande, hvartill den i dubbelt
ock bidragit.

Huru högt han i dessa hänseenden af allmänh
deras, kan man sluta af 5 § i Protocollet vid års
N. Sveriges Nykterhetsföreningar i Hudiksvall den
1840: »Herr Secreteraren (Contracts-Prosten, Pasto
ala, Scherdin) erinrade ock om den betydliga
uppoffring, som Sv. N. S. Skattmästare, Hr Gross
och Riddaren af W. O. Gustaf Th. Keyser i Stock
laggt på nykterhetsskrifters spridning till hela Sv
föreslog att till honom frambära nykterhetsvänne
ningsfulla tacksamhet derför. Det anfördes, att de
mycket billigare, som bemälte Grosshandlare skall h

, under hvilken tid han ock, såsom vedermäle af Ko-
ns tillfredsställelse med dess nitiska omsorger, (1805)
l adeligt sköldemärke och med namnet *af Klint* (1807),
ducerades under N:o 2185. (Se Tillägg.)
Gift 1768 med *Cath. Charlotta* (f. 1749, † 1808), dot-
f Amiralitets-Öfversten *J. Gyllenstam*, och hade, under
0-årigt, på huslig sällhet likasom på husliga bekymmer
äktenskap, med henne 17 barn. Han hade den sorgen
öfverlefva sin älskade maka och 4 barn, men efterlem-
vid sin död, den 10 Nov. 1812 6 söner och 7 döttrar.
äldste son

2. KLINT, GUSTAF AF.

Var född i Carlskrona d. 31 Maj 1771. Jemte en skarp
attuingsförmåga, ett lifligt kunskapsbegär och en ovan-
rbetslust, röjde sig hos honom, redan i hans späda barna-
n afgjord böjelse för sjömannayrket. Alla omgifvande
mål voro också egnade att väcka och underhålla en så-
böjelse, och att för hans lifliga inbillning framställa
äsendet i den mest hänförande, storartade gestalt. Det
flottans mest lysande epoch: varfven hvimlade af lif och
amhet; skepp byggdes, utrustades, profseglades; öf-
- och convoy-expeditioner anställdes o. s. v. Under
na förhållanden och med ständiga tillfällen, äfven inom
ilda umgängeskretsar, att lära och erfara, gjorde den
K. lika hastiga som stora framsteg inom alla delar af
annayrket. I kunskaper vida framom sin ålder, röjde
illika i deras användande en omfattande blick, en com-
rande förmåga-som tidigt utmärkte den blifvande befäl-
aren. Såsom sådan erkändes han också af jemnårige och
ater. Vid 10 års ålder antagen till cadett, hade han
n författat ett fullständigt Signalbref, till begagnande
de evolutioner som årligen, med en Båtescader af Ca-
rne anställdes. Alltid ansågs han såsom sjelfskrifven
lhafvare vid dessa öfningar, som med mycken noggran-
arkställdes, och då han, nyss 11 år gammal, gjorde
örsta sjöresa, såsom Cadett på fregatten Illerim, under
onvoy-expedition åt Spanska sjön, lemnades honom, vid
tillfällen, det förtroende att, under manöver, föra be-
på fregatten. Vid återkomsten till Carlskrona fick han
aga sin första officersfullmakt (som Fänrik $^{12}/_{8}$ 1782),
den tidens sed att befordra minderåriga ynglingar.
1783 bevistade han en profsegling i Kattegat med fre-
n Bellona, och de följ. båda åren de expeditioner, som

under dess fäders, d. v. Majoren Klints, befäl ve
i ändamål att för Sjöchartverkets behof, genom a
ska observationer och hydrographiska mätningar,
fiera, till läge osäkra orter och kuststräckningar i
Hans deltagande i dessa förrättningar, äfvensom ha
ning, om vintrarna, med ritning och sammansättn
sjöchartor som dessa åren utarbetades och utgåf
på hans framtida förhållanden, både såsom offentl
skild man, det största inflytande: de bestämde
rigtningen af den verksamhet hvartill han sederme
mycken framgång egnade sig; de framkallade ide
förtjenstfulla arbete som nu, under namn af *Sve*
atlas, länge kommer att täfla med hvad andra län
vägen äga utmärkt att uppvisa. I sin början anse
såsom en liten inkomstkälla, genom copierandet a
för flottans behof, blefvo dessa chartarbeten snart
raste sysselsättning, hans vederqvickelse och hvila
stunder dessa trägna studier lemnade honom öfri
gäfves sökte hans föräldrar, att af omtanka för h
genom förbud hejda hans arbetsifver; han unda
denna ömma vård och arbetade om nätterna. På
lyckades han också att utarbeta chartor öfver ku
ningen från södra gränsen af Blekinge ända till L
Stockholms skärgård, och, märkvärdigt nog! all
dyrbara chartsamlingar förlorades i den olyckliga
Carlskrona, men detta ynglinga-arbete blef ensamt
och utgjorde sedermera i författarens hand, en dyrb
läggning till författandet af hans Östersjö-chartor,

Under en öfnings-expedition i Kattegat 1786,
rik K. commenderad på fregatten Charlotta, sam
träda vid de hydrographiska mätningar och unders
som vid samma tillfälle anställdes i Bohus-bugten
Följ. årets profsegling i Nordsjön med 2:ne nya L
fick han icke bivista, emedan han erhållit det up
på egen hand och på eget ansvar, utarbeta en cha
Norra delen af Östersjön med Ålandshaf och Fins
gården. Detta offer åt sin pligt var för hans k
största som kunde honom affordras, och det ögo
de stolta skeppen gingo till segels, var för honom
bitraste han dittills öfverlefvat. Någon tid derefte
han med ett nytt bevis på förmäns förtroende
[illegible] utmärkt väl genomgången officers-exa
[illegible] att, såsom sin Fars biträde, hålla föreläs
[illegible] i Navigation, Skeppsbyggeri och S

t mot Ryssland utbröt, och den med stor skynd-
trustade Flottan fick ordres att afsegla. Fändrik
ades till tjenstgöring på Linieskeppet Prins Gustaf
III[1]), och fick, på sin 17:de födelsedag, inträda i
natgöring. Nu lefde och andades han blott för sina
er; begagnande hvarje tillfälle att samla kunskaper
enhet; brinnande af begär att pröfva sitt unga mod,
besluten att offra allt för sitt fäderneslands nytta
Flottas ära. Hans bemödanden blefvo icke obe-
med hvarje dag tillvann han sig förmäns ökade för-
åtskilliga vigtiga uppdrag voro deraf en följd, och
riga ynglingen utförde dem alltid på ett sätt som
färdigade detta förtroende.
r slaget vid Hogland den 17 Juli befordrades han
88) till Lieutenant och fick befälet öfver ett recog-
rtyg, hvarmed han, till följe af erhållne instructio-
rsökte den då föga bekanta skärgården, påfann och
de flere förut okända eller, för svårare fartyg, såsom
ansedda inomskärs-leder, förrättade åtskillige par-
ngar, hvarjemte han tillika recognoscerade fiendtliga
och förstod att, med lika mycken djerfhet som skick-
på nära håll iakttaga dess rörelser och derom gifva
nderrättelser». Flera gånger, under sina kryssningar
Finska skären och Revel, jagades han af Ryska krys-
h var en gång nära att tagas af en fregatt, som under
flagg närmat sig Finska skärgården. Äfven med i
utlagda fartyg sökte fienden att bemäktiga sig den
s, så ofta fruktlöst förföljda kryssaren; men genom
et, kloka manövrer och noggrann kännedom om skär-
alla tillgångar och farleder, lyckades han alltid att
ma, utan att någonsin förfela det mål han sig före-

nska Flottan, af brist på ammunition nödsakad att
på Sveaborgs redd, hölls der instängd af en öfver-
ende. Denne hade bemäktigat sig Hangöudd, sökte
i skärgården deremellan och Sveaborg, samt hotade
ära alla transporter, sjöledes, till Arméen och Flot-
lla vester ifrån ankommande förnödenheter måste
föras öfver land, å det smala näset af Hangö, och
ckning af deras ytterligare transporterande blef nö-
, med tillräcklig styrka, försäkra sig om skärgården
lan och Sveaborg. Möjligheten häraf var af Lieutn.
rsökt och uppgifven, och ordres utfärdades i följe

deraf för 4 Fregatter, 2 Galerer och några mindre fa
att inomskärs afgå till Porkala och Barrösund. Men (til
lade lotsar nekade enhälligt att åtaga sig lotsningen, u
förklarande af omöjligheten att med så svåra fartyg k
framkomma genom skärgården. Den angelägna expediti
måste också inställas, till dess K. återkommen från en kr
ning, åtog sig och fick befallning att föra den. Det
stiga företaget lyckades fullkomligt, ehuru det af grund
klippor trånga samt krokiga farvattnet fordrade en sär
noggrann manoeuvre, hvilken åter, af en stark blåst, ga
mycket försvårades. Flera gånger försöktes sedermera
ingen lyckades att passera denna led med så svåra s
utan att fastna på grund, ehuru under omständigheter
voro mera gynnande för en sådan segling.

Lieutenant K. som, genom detta och flera väl ut
värf, städse tillvann sig uppmärksamhet och aktning, fo
att med sitt lilla fartyg följa och bevaka den fiend
Flottan, hvars öfverlägsenhet hindrade den Svenska att
löpa. En ovanligt sträng och tidig vinter försvårade
alla försök dertill, och beslut var redan fattadt att öf
vintra i Sveaborg, då Konungens bestämda ordres ankom
att Flottan skulle utlöpa och afsegla till Carlskrona.
återkommen från en kryssning mot Reval, hvarunder
icke kunnat upptäcka Ryska Flottan, afsändes K. ytterl
den 8 Nov., med befallning att inom 48 timmar inrap
tera hvar denna Flotta då fanns och om den afgått
Cronstadt. Detta svåra uppdrag lyckades honom också,
på hans derom afgifna rapport, utlopp Svenska Flottan
ankom den 27 Nov. på Carlskrona redd.

Under påföljande vintern tjenstgjorde Lieuten. K. s
Informat:s-Officer vid Cadettskolan, afmätte och pligtade
den utanför Carlskrona, och erhöll slutligen befallning
utrusta det året förut eröfrade Linieskeppet Uladislav, h
ket helt och hållet måste förändras så till inredning
tackling.

Då, efter mångfaldiga hinder, Flottan omsider k
gå till sjös i början af Juli månad (1789), beordrade
såsom Lieutenant på nämnda skepp, hvars andra Batteri
commenderade under sjöslaget vid Öland den 26 Juli.
detta intet afgörande slag och sedan fienden, oaktadt
bemödande, icke kunnat upphinnas och tvingas till sy
tallie, återvände Flottan till Carlskrona. Men då i detsa
underrättelse inlopp, att Ryska skepp fattat posto vid
kala-udd i Finska viken och förhindrade all tillförsel s

nska Armén, så beordrades en Escadre af 3
3 fregatter jemte ett par mindre fartyg, att dit
anfalla och fördrifva fienden, och K., som bättre
annan kände denna skärgård jemte hela localen,
att vara expeditionen följaktig. Escadern af-
snart i sigte af den fiendtliga posteringen; alla
till anfall voro vidtagne, i öfverensstämmelse
K. uppgjord plan, och för att icke i förtid upp-
alla skeppen målade lika de Ryska samt förde
gor. Allt lofvade en lycklig utgång: vinden var
gom blåsande; styrkan mer än tillräcklig för att
ed fiendens. Ett par Ryska Briggar kommo esca-
öte, icke anande dess fiendtliga egenskap och syfte-
och en ansåg dem redan som goda priser; men i
göra denna lätta eröfring, lät Befälhafvaren plöts-
signal att vända. En Officer, som i hög grad
na Befälhafvares förtroende, hade nemligen lyckats
ga honom att de ankommande Ryska briggarna
tade till brännare, samt att åtskilliga segel, som
rizonten åt trakten af Reval, utgjorde Ryska stora
.. som med högsta förvåning och ovilja hörde detta
te på allt sätt hindra dess verkställighet: han bad,
r sin Chef besinna, att äfven i händelse de båda
artygen voro brännare, de omöjligen kunde göra
a, så länge manoeuvern var obehindrad och gyn-
k vind. Flere togo på sitt ansvar att de seglare
, och hvilka han sjelf från toppen noga betraktat,
annat än Coopværdi-män: alla bevis användes för-
yska fartygen, som emellertid varsnat faran, gjorde
om till de vid Porkala stationerade skeppen och
att hålla undan; hvarpå Svenska Escadern hissade
r, vände vestvardt och återseglade i största brád-
Carlskrona. Någon tid derefter erhöll Chefen för
edition af Konungen en gulddosa, för det han så
äddat sin escadre!! Lieutenant K. fick af Hertigen
alen en medaille, slagen till minne af Bataillen vid
ch som ditintills blott varit utdelad åt Linieskepps-

Flottan, som någon tid varit bloquerad af den
Ryska, gick åter till sjös i medlet af Octo-
ände, efter några dagars kryssning, till Carls-
denna expedition kom K. i tillfälle att ge-
het frälsa det skepp, hvarpå han tjenst-
kan att med en fregatt sammanstöta. Natten

var ovanligt mörk; de båda skeppen seglade med stark fa
mot hvarandra; K. ensam varseblef den hotande faran, s
stade till rodret och hann netto få skeppet att falla så ny
ket att fregatten kunde gå för-om det samma, med sin a
terspegel under skeppets klyfvar-bom. Ett ögonblick s
nare, och båda hade gått till botten.

Lieutenant K., som under vintermånaderna återtagit
Informat:s-Officerstjenst vid Cadettcorpsen, utarbetade
samma tid 2:ne chartor öfver Finska viken från Hangö
Svensksund, jemte en special öfver Revals redd, hvilka
verades och, vid påföljande fälttåg, såsom hemliga han
gar, till skeppschefverne utdelades. När mot våren Flott
armering började, blef K. Adjutant hos Amiralen M
som fått befälet öfver utrustningen af en Division elle
skepp och 4 fregatter. Men Amiralen, öfverhopad af
andra befattningar, uppdrog åt K. att ensam besörja
utrustningen och i Amiralens namn gifva dervid nöd
ordres.

Stora Flottan gick till sjös redan den 30 April (17
Contre-Amiral Nordensköld var dess Flagg-Capitaine
Lieutenant K. utsågs till dess förste Flagg-Adjutant. De
vid den senares ålder så ovanliga och smickrande utm
kelse, ökades ännu mer af Amiralens särskilta förtroende
af det K. lemnade tillstånd att få öfvervara äfven de h
ligaste öfverläggningar och fritt yttra sig öfver de vigtig
planer och företag.

Flottans första operation rigtades mot Reval, i af
att anfalla och förstöra dervarande afdelning af Ryska Fl
tan, som ännu icke blifvit fullt utrustad. Planen var up
gjord på högst sannolika beräkningar och Svenska styr
var den fiendtliga vida öfverlägsen; men anfallet företog
otid, under ett stormigt väder, som försvårade skepp
manoeuvre och bruket af deras undra batterier, och mi
lyckades af sådan orsak. Nyss före bataillens början h
Hertigen jemte Flagg-Capitainen med Staben, lemnat Ch
skeppet och gått om bord på en fregatt, som på något
stånd följde bataille-linien. Lieutenant K. var således d
äldste Officern vid Flaggan, lemnad utan annan instructi
än att blott iakttaga signalerna från sistnämnde fregat
Chef-skeppet var ganska nära att falla i fiendens våld:
nom redlöshet ur stånd att behörigen manoeuvreras, di
det ned på fiendens linia och låg nära en half timma i d
concentrerade eld, tätt under kanonerna af en Rysk t
däckare. Däcket var öfverhöljdt af stycken utaf rår, stå

tågverke, samt af dödskjutne som, i hvarje ögna-
föllo från tacklingen; Skepps-Chefen, Öfverste Klint,
af kullslagen och så skadad att han ej kunde com-
ordning och uppmärksamhet voro nära att alldeles

utenant K., som förgäfves afvaktat någon signal från
fregatt, skyndade, i detta kritiska ögnablick, att
vid manoeuvren, och lyckades äfven genom rådighet
agsenhet att få skeppet att falla i rigtig cours, hvar-
den föll in med sådan våldsamhet att skeppet troli-
trat, om ej nedra batteriets lä-kanoner blifvit i ögon-
inhalade och kanonportarna tillslutna.
an bataillens början hade Öfverste Klint tillstyrkt,
åta ett mera tjenligt väder för dess utförande, och
visade klokheten af detta råd. Bataillen slutade
rlusten af 2:ne skepp, utan att medföra någon af de
som deraf kunnat och bort följa.
gra dagar åtgingo för att, under segling, iståndsätta
kador å tackling m. m. och under tiden fick Flottan
förstärkning af 2 Linieskepp och 3 Mörsare-fartyg.
ant K. afgaf då ett förslag att förnya anfallet på Re-
Flottan, framställande deruti vådan af att låta denna
utlöpa och förena sig med den Cronstadtska, och för-
af att med egande öfverlägsenhet kunna anfalla hvar-
rskilt, erindrande tillika, att det förra försöket miss-
endast genom tillfälligheten af för hårdt väder, samt
omständigheter ännu voro i hög grad gynnande för
tag på hvars utgång Svenska Flottans öde, för hela
t, hufvudsakligen berodde. Men detta förslag, ehuru
dt på de största sannolikheter, förkastades; Revalska
lemmades i ro att utlöpa, och följden deraf blef hvad
förutsagt.
nska Flottan erhöll nu ordres att gå ostvardt om
å och uppsöka den Ryska från Cronstadt. Denna
ades snart på höjden af Björkö, och den 3:dje Juni
bataille med fördelen af vinden på fiendens sida.
denna som följande dagens strider voro icke afgö-
ehuru flera gånger ganska häftiga. Fienden drog sig
tillbaka, under bemödande att undvika bataille, tyd-
afsigt att locka Svenska Flottan i trängseln och att
förstärkning af den från Reval väntade escadern.
utenant K. vågade nu med liflighet framställa faran
längre förfölja Ryssarne i det trånga farvattnet mot
dt, der vår styrka icke kunde begagnas och der alla

fördelar voro på fiendens sida, samt yrkade på nödv
heten att söka rymden, innan Revalska Flottan han
komma. Dessa framställningar erkändes såsom välgru
men följdes icke. Flottans styrelse stod nemligen, vi
tid, under afgjordt inflytande af en man, hvars öfvers
gigantiska planer, redan föranledt det trångmål, hvar
tan såg sig invecklad. Denne man var Engelska
litets-Capitainen Sidney Smith, som helt och hållet
tigat sig Konungens förtroende och som, på Dess bef
befann sig vid Stor-Amiralens sida.

Snart fingo likväl sakerna ett annat utseende. R
Flottan signalerades, och nu blef nödigt att draga
striden, hålla vestvardt och söka rymden. För den
upptäckten af denna signal hade man äfven att tac
uppmärksamhet och omtanka. Föreseende den äfve
belägenhet, i hvilken Flottan snart skulle komma,
hofvet att skyndsamt taga anstalter deremot, hade h
varit på skeppstoppen och derifrån lyckats att urski
nalen från den ankommande Svenska Fregatten J
ehuru blott dess öfversta toppar syntes öfver hor
Följande dagen var Revalska Flottan i sigte, men
undan, emedan den icke kunde upptäcka den Cronst
som nu, i sin tour, sökte upphinna Svenska Flottan.

Emellertid ankom Konungens ordres, genom
Smith, att stora Flottan skulle inlöpa i Wiborgska
för att betäcka Skärgårds-Flottan, som, till utförand
mest luftiga planer, blifvit dit inkastad. Den
ordern verkställdes följande dagen, och inseglingen
försvårad af en tjock dimma, gick lyckligt, under
af Öfverste K., som med Chef-skeppet gick i téten.
nant K. beordrades att inlotsa de flera Skepp och Fr
som under stiltjen blifvit efter.

Rikets nästan hela Sjömakt, förande om bord
gen, Arfprinsen och en sammanräknad truppstyrka
än 40,000 man, befann sig således på en fiendti
utan gemenskap med arméen och eget land, samt
håll inspärrad af en öfverlägsen fiende, hvars styr
hvarje dag ökades. Tiden förgick; proviant började
vatten fanns ej mer, och utsigterna till räddning syn
hvar dag blifva mörkare. Åtskilliga förslag uppgjo
att draga sig ur den brydsamma ställning, hvari
obetänksamt kastat sig: man öfverlade om att l
tropparna och göra ett förtvifladt desperat anfall på
burg, eller att bränna transport-flottan äfvensom d

med fara för sin personlighet, uppbjuda allt för
verkställigheten deraf. Han föreslog att gå ve-
pet, detsamma som Flottan begagnat vid inseglin-
om man någorlunda kände; han visade möjligheten
letta utlopp vinna inomskärs-lederna för lilla Flot-
ransport-fartygen samt äfven begagna dessa för den
tan, i fall fiendens öfvermakt hindrade den att
på rymden; han påstod att Ryssarnes dubbla embos-
på denna sida voro lättare att genombryta än att
genom en alldeles okänd farled som, på båda
de spärras och, genom försänkningar, tillstängas,
ramför allt, det vore nödvändigt att, efter genom-
komma vester om fienden, så vida man ej å nyo
sig innesluten och ändtligen af öfvermakten inträngd
en af Cronstadt. Flottans Flagg-Capitaine, som
någon annan haft tillfälle att pröfva K:s skicklighet
omdömesförmåga, gjorde äfven nu rättvisa deråt,
af alla högre och lägre befälhafvare den enda som
ns förslag, likväl under erinran, att omständighe-
medgäfvo annat än att uppoffra sig och lyda.
t K. förlorade likväl icke modet; med segrande be-
ade han de många inkast som gjordes honom; man
lutligen lyssna till hans skäl; hans operationsplan
gen, och Svenska flottan sålunda räddad från total
Retraiten började den 3 Juli om morgonen,
middagstiden var genombrytningen lyckligen verk-
uru striden var förfärlig, och synnerligen för fien-

Vid flottans ankomst till Sveaborg blef K. (17[illegible] drad till Capitaine i Amiralitetet; han var då 19 år
Freden i Werelä d. 14 Aug. gjorde omsider et värdt slut på detta af misstag och olyckor likasom utmärkta krig. En månad derefter låg stora flottan kars på Carlskrona redd, och K. afsändes genast sås rir till Stockholm, för att till Konungen rapportera lyckliga återkomst.

Under vistandet på Sveaborgs redd hade K. f och till H. K. H. Hertigen öfverlemnat en charta öf tornas ställning vid, och retrait från Wiborg, gransk beriktigad af flera vid tillfället närvarande Skeppsch Officerare. Chartan, som på H. K. H:s befallning holm graverades, och till samtlige Skeppschefer ut ådrog sig likväl Konungens synnerliga misshag. Pr nen emellan skeppen och skärgårdsfartygen ansågs vara alltför noggrant efter scala iakttagen, och ski flottan visades icke främst vid genombrytningen, hvi efter Konungens ordres bordt vara, men icke kunnat Jemte indragning af de tryckta exemplaren och plåt störing, anbefalldes utarbetningen af en ny planch, lande utgången från Wiborg med skärgårdsflottan under Konungens eget anförande. Ritningen ansåg icke kunna allmängöras. — Med anledning af denna befallde Konungen att chartor skulle utarbetas öfve gen vid Reval och Cronstadt, och oaktadt det höga K:s förra arbete i den vägen rönt, uppdrogs honom dessa bataille-chartor utarbeta.

Jemte sin tjenst såsom Informations-officer vid corpsen (fr. $^{27}/_{10}$ 1791) återtog han alltså sina arb Sjöchartverket, hvars nödvändighet för Svenska framtida verksamhet, de föregående årens fälttåg, g dyrköpt erfarenhet, ådagalaggt. På ett eget fartyg han också, följande sommaren, åtskilliga undersöknin utåt Östgötha skärgård, hvars inlopp, farleder m. uppmätte och pligtade, dels utåt kusterna af Småla kinge och Skåne.

Året 1792 medförde en betydlig förändring i nadsomständigheter: Cadettcorpsen i Carlskrona bl dess lärarepersonal öfverflyttad till den då inrättad akademien på Carlberg. Capit. Klint blef således n att, ehuru ogerna, lemna sina kära anhörige, sin omgifningar och alla de föremål som med hans själ och böjelser voro så nära förenade, för att såsom l

ya Akademi, sig derstädes bosätta. I 15 år inne-
denna nyttiga fast obemärkta tjenstebefattning, hvars
dosamma pligter han städse uppfyllde på ett sätt,
ann honom med-lärares odelade aktning och lärjun-
thusiastiska tillgifvenhet. Med de sjö-expeditioner,
Cadetternes öfning, årligen anställdes, förenade han
t vigtiga föremål att befordra Sjö-chartverkets full-
de och sjöfartens deraf beroende trygghet: en mängd
r blefvo, under dessa expeditioner, genom astrono-
bservationer bestämda; farleder uppligtade; grund
kar pejlade och på charta utlagde; lodningar i alla
ar verkställda; landkänningar aftecknade; hamnar och
tningar undersökte m. m. utåt alla delar af Öster-
ottniska viken, Finska viken och Bälterna, till och
ttegat.
i den escader af 8 linieskepp och 4 fregatter, som
trustades, för att, i förening med ett lika antal Dan-
gsskepp, beskydda de båda rikenas handels-sjöfart
gland, blef Capitaine K. commenderad såsom Flagg-
t, men bestridde för det mesta äfven Flagg-Capitai-
nst, i anseende till dennes sjuklighet. K. begagnade
illfälle, att i Köpenhamn förskaffa sig åtskilliga för
rtverk nyttiga upplysningar och materialier, samt att
kantskap med flere, i detta afseende utmärkte veten-
n, såsom Stats-Rådet Bugge, ledare af mätningarne
land och öarna, Commendeur-Capit. Löwenörn, Chef
nska Sjöcharte-Archivet, m. fl. och knöt med denne
en, på inbördes aktning och likartade bemödanden
, vänskapsförbindelse, som, till vetenskapens båtnad,
ra oafbrutet fortsattes.
gra fregatter skulle 1798 utsändas till Medelhafvet,
skydda Svenska sjöfarten mot de oförrätter, som En-
delsmarinen sig tillät mot neutrala makters handels-
och en af dem, fregatten Ulla Fersen, var tillika
i till exercisfartyg för Sjö-cadetter.
K. erböds väl att derå emottaga befälet; men till
considerationer, som stundom göra sig gällande, upp-
edermera detta befäl åt en Major, Frih. Cederström,
blef Second på fregatten.
n olyckliga utgången af denna expedition var en ound-
ljd af det politiska misstag hvaraf den var föran-
Hvad man förutsett och väntat, inträffade: Fregatt-
såg sig, af tvingande omständigheter urståndsatt att
erhållna instructioner och måste, vid ankomsten till

Engelska Canalen, med hela sin convoy anlöpa Dove
Härifrån blef K. afsänd till London, för att i dipl
väg få den tvistiga frågan afgjord; men under tiden
Konungens befallning, att K. skulle öfvertaga befäl
fregatten, aflemna dess convoy till Svenska fregatten
som, af lika beskaffad anledning, befann sig med sin
på den närbelägna Margate's redd, samt genast dere
segla till Götheborg och medföra de begge Fregatt-c

Det missöde, som efter hemkomsten drabbade F
derström, smärtade K. på det högsta, och han upp
sin förmåga för att hos Konungen, äfvensom vid do
rättfärdiga sin chefs förhållande; men ett politiskt c
fordrades, och af de båda, för samma förbrytelse an
Fregatt-cheferne, blef Cederström dertill utsedd.
seglingen till och ifrån Engelska canalen, hade K. h
fälle att pröfva och, med tillfredsställelse, erfara på
ten af den charta öfver Nordsjön som han föregåe
utgifvit. Denna charta, den första på hans eget fö
komna, blef af stort inflytande både på hans enski
nadsomständigheter och på hans offentliga verksamh
dertill ett af de sjöfarande mycket aktadt och eftersö
ningsmedel.

En allmän klagan hade länge försports bland d
rande öfver origtigheten af de öfver Nordsjön utgifn
tor, synnerligen hvad Holländska kusten beträffade,
nom en mängd strandningar årligen inträffade, un
och dimma, på denna låga farliga kust. Af sådan a
och för att i möjligaste mått undanrödja ytterligar
ning till olyckshändelser, hade K. utarbetat sin cha
Nordsjön. Det återstod likväl en svårighet: den
nödiga medel till sådane arbetens utgifvande, desto
gare som hoppet om ersättning för använd kostna
ganska ovisst. Van att endast hos sig sjelf söka m
utförandet af ett beslut, tvekade han ej ett ögonbl
för ett allmänt nyttigt ändamål, göra ett offer af sin
öfver allt annat värderade egendom, sin speljakt, d
sådant ändamål afyttrade. Hans ädla uppoffring bl
belönad med en oväntad framgång; chartan tillvann
lika hastigt som odeladt förtroende, och den starks
ningen deraf öfverträffade helt och hållet den blygsa
gifvarens förväntan. K. ansåg detta som en vink
synen, en anmaning att fortgå på den öppnade ba
nu var hans beslut oåterkalleligen fattadt, att på d
gagna sitt fädernesland och menskligheten.

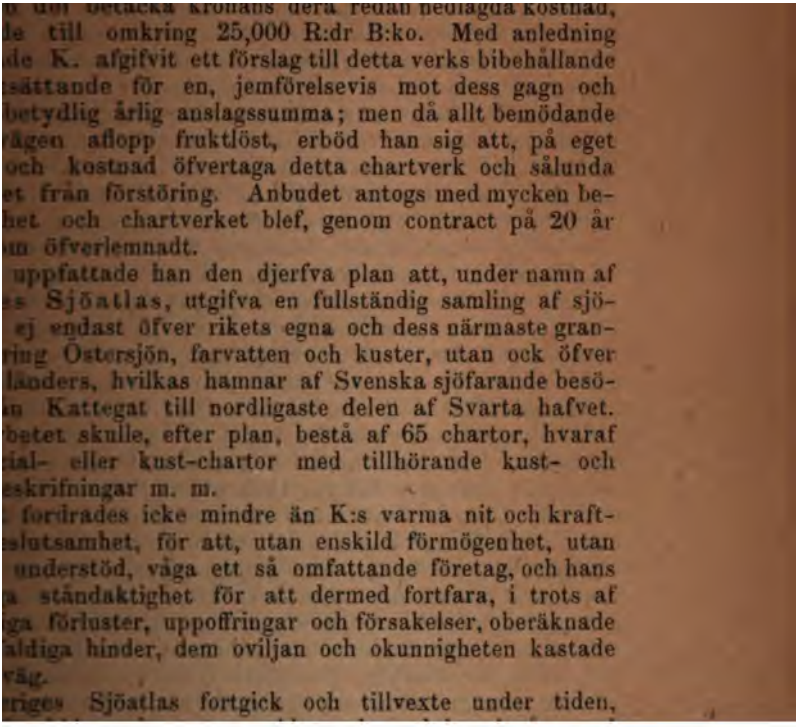

o dor betacka kronans dera redan nedlagda kostnad,
le till omkring 25,000 R:dr B:ko. Med anledning
de K. afgifvit ett förslag till detta verks bibehållande
sättande för en, jemförelsevis mot dess gagn och
betydlig årlig anslagssumma; men då allt bemödande
vägen aflopp fruktlöst, erböd han sig att, på eget
och kostnad öfvertaga detta chartverk och sålunda
et från förstöring. Anbudet antogs med mycken be-
het och chartverket blef, genom contract på 20 år
m öfverlemnadt.

uppfattade han den djerfva plan att, under namn af
s Sjöatlas, utgifva en fullständig samling af sjö-
ej endast öfver rikets egna och dess närmaste gran-
ring Östersjön, farvatten och kuster, utan ock öfver
länders, hvilkas hamnar af Svenska sjöfarande besö-
n Kattegat till nordligaste delen af Svarta hafvet.
betet skulle, efter plan, bestå af 65 chartor, hvaraf
ial- eller kust-chartor med tillhörande kust- och
eskrifningar m. m.

fordrades icke mindre än K:s varma nit och kraft-
slutsamhet, för att, utan enskild förmögenhet, utan
understöd, våga ett så omfattande företag, och hans
a ståndaktighet för att dermed fortfara, i trots af
ga förluster, uppoffringar och försakelser, oberäknade
aldiga hinder, dem oviljan och okunnigheten kastade
väg.

riges Sjöatlas fortgick och tillvexte under tiden,

rande fanns öfver detta företag icke mer än ett
ofta uttaladt under välsignelse öfver deras förfat
under loppet af några år aftog märkbart antalet a
kade fartyg på kusterna af Kattegat, förut ökände
fälligt undflydde af alla sjöfarande.

Innerligen tillfredsställd öfver resultaten af sin
danden, måste K. dock med bedröfvelse se utväg
deras fortsättande med hvarje år försvåras, kostnade
och inkomsterna minskas, samt den till arbetets for
påräknade vinsten för det mesta stanna i utländsk
tryckares händer. Men dessa m. fl. tillstötande m
kunde på intet sätt rubba hans ståndaktighet. Un
lig fara för sitt ekonomiska bestånd, fortgick ha
utstakade bana med oförminskad verksamhet, endas
ten af de årliga sjöexpeditionerna till Cadetterna
vid hvilka expeditioner dessutom Sjöchartverkets
och behof med aldrig tröttnande nit och omtanka be

Hans af naturen sunda och starka kropp förm
väl icke, i lika grad med hans jernfasta vilja, em
flytandet af alla dessa ansträngningar: han föll i en
sjukdom, hvari han var nära att duka under, o
olyckliga följder i flera år förlamade hans arbets
ehuru icke hans verksamhetsbegär. Svårast kände h
kan deraf, då han, under krigsåren 1808 och 18
förmådde deltaga i flottans tjenstgöring, utan nödg
danbedja sig det befäl hvartill han då var utsed
sökte i stället att gagna med åtskilliga upplysninga
skärgårdar och kuster, som möjligen kunde bli för
flottornas operationer, med betänkanden rörande s
dem ändamålsenligt använda m. m. Vidare ingaf
förslag till inrättande af sjöminor, det enda hvarv
afseende blef fästadt, i så måtto, att en committ
till dess granskande och ett casseradt kronofartyg
för att derå anställa sprängningsförsök; men äfven d
blefvo för omsorger som togo uppmärksamheten n
anspråk.

Ett likaledes af honom utarbetadt förslag till fö
Signal-bref m. m. blef sedermera antaget, hvarigen
kom ej mindre en större enkelhet i signaleringssätte
en betydlig besparing i uppsättningen af signalflagg

Vid fredsbrottet med Frankrike 1812, utrus
escader af 4 skepp och 2 fregatter, för att agera
Franska trupper som innehade Rügen och Pommern,
nu blefven Öfverste i Örlogsflottan, erhöll befäl

t i denna escader. Någonting af vigt föreföll lik-
nder denna expedition; efter några veckors krys-
åtskilliga skärmytslingar emellan eskaderns små-
några Franska kanonslupar, ankrade escadern på
edd och återvände derifrån till Carlskrona.
n i Kiel hade under en spira förenat de båda
ska rikena, men Norige protesterade mot föreni-
visten måste slitas med svärdet. Ett fälttåg mot
blef således nödigt, hvarföre ock en del af Svenska
m i början af sommaren 1814, från Tyskland hem-
återvändande Svenska arméen, beordrades att sam-
vedden af Strömstad för att understödja arméens
er och befordra dess inmarsch i Norige. General-
Puke blef utsedd till flottans Befälhafvare, och
(utn. $^{14}/_{7}$ 1814) af K. till dess Flagg-Capitaine.
saktpåliggande befattning och, ännu mer, K:s per-
genskaper lemnade i hans hand en betydlig andel i
a af flottornas angelägenheter och, i följd deraf, ett
lytande på utgången af hela fälttåget. Så vidt det
m ankom, befordrade han enhet och sammanhållning
nas företag, öfverensstämmelse och samverkan med
s operationer. Så väl planen till anfallet på Fre-
lt som anordningarna vid utförandet deraf, voro helt
let hans verk, och närmaste följderna deraf: fästnin-
vergång, Norska arméens retraite från Svinesund och
a arméens inmarsch i Norige. Men conventionen i
. 14 Aug. gjorde ett snart och önskvärdt slut på den
a brödratvisten; de samlade stridsmassorna upplöstes
mförlofvades, hvarefter K., (s. å.) befordrad till Con-
iral, nedlade sin ansvarsfulla befattning och återreste
fvudstaden.
nder det ostörda fredslugn, som riket efter denna tid
fick Amiral af K. helt och hållet egna sig åt sitt
gearbete: chartverket. Tillfredsställd och nöjd i sin
de ställning, och medvetande af sitt redliga nit, sitt
a bemödande att gagna sitt fädernesland och det va-
vars ära han städse befordrat, önskade och sökte han
bortbyta sitt obemärkta lif mot deltagandet i statens
ysande värf. Men han undandrog sig icke statens bil-
språk på hans tjenst, der han trodde att redbar kun-
ch redlig vilja kunde vara gagneliga. Han kände hela
af ett sådant offer, men han erböd det likväl; och
ej antogs, prisade han sig desto lyckligare. Det si-
entliga värf honom anförtroddes var Ordförandeskapet

i Sjöförsäkrings-Öfverrätten (30/6 1837). Vid samma tid hägade Kongl. Maj:t till honom öfverlemna den stora g medaillen *för Medborgerliga förtjenster.*

Efter 20 års fortsatta ansträngningar och uppoffr för Sjöchartverkets fullkomnande, ansåg sig K. förbu att för betryggandet, ej mindre af chartverkets än af eget bestånd, begära att få till kronan återlemna dess ch verk, hvarom contractet då (1818) gått till ända, äfven att erbjuda staten inlösen af hans enskilda chartarbeten under tiden vunnit en betydande utsträckning. Det f beviljades, men anbudet till staten att öfvertaga hela ch verket, afslogs, under förklarande af K. Maj:ts nådiga skan att Utgifvaren måtte såsom hittills fortfara med betandet och fullkomnandet af sitt »för vetenskapen, sjö tens säkerhet och Svenska kusternas försvar lika ange verk», till hvars befrämjande en årlig summa af 1000 under vissa vilkor anslogs.

Detta understöd, ehuru otillräckligt att ens betäcka omkostnader som till verkets completterande erfordra ålade honom likväl ökade förbindelser och fortsatta anstr ningar, hvilka i mer än ett afseende stodo i strid mot sorgen om eget bestånd och togo hans enskilda förmå allt för strängt anspråk. Men K. var icke den man, lät sig afskräckas af företagets svårighet eller modfälle felslagna förhoppningar; nöjd att åtminstone hafva sl allt ansvar för kronans chartor, fortgick han ståndaktig sitt föresatta mål, äfven då när omsider en försvagad k och mattade krafter manade till hvila och lugn efter m åriga mödor. Ännu under sin sista sjukdom förmådde aldrig minskade arbetsnit att besegra de tilltagande plåg och blott några dagar, innan han för alltid gick till v såg man den ädle mannen vid sitt ritbord teckna de dragen af det chartblad som fulländade Sveriges Sjöatl

Amiral af Klint, som år 1800 ingick äktenskap *Kerstin Akrel*, (f. 1783, † 1864) dotter af Gravesm *Akrel*, hade några år derefter af sin svärfar tillhandla en liten egendom, belägen på Adelsön i Mälaren. Här bragte han den sednare hälften af sin nyttiga, verksa lefnad, delande sin tid emellan omsorgerna för sin famil landtbruk och sitt chartverk. Egendomen, i sig sjelf tydlig, äfven sedan den blifvit utvidgad genom inköp a närliggande hemman, fick likväl i hans hand, med hvar ett ökadt värde, genom vidsträckta odlingar och förbät gar af alla slag. Äfven på denna bana var han en v

yn af klokhet, förutseende, omtanka och drift. Med små
l förstod han att uträtta stora saker; dristig i sina före-
beräknade han klokt deras följder; aldrig nedslagen af
illiga förluster, sökte han endast godtgöra dem med ökad
samhet. Den omfattande plan han från början utstakat,
le han sedan orubbligt; ofta syntes hans mål aflägset,
han upphann det slutligen, och, uppoffrande ögonblickets
för utsigten af framtida förkofran, fick han ändtligen,
n ålders höst skörda frukten af sina långa mödor och
edsställelsen att, vid sin bortgång, kunna lemna sin tal-
omvårdnad utvägar till oberoende och tarflig bergning.

Gustaf af Klint var en ädel man i detta ords skönaste,
träcktaste bemärkelse; hela hans väsende, alla hans hand-
r buro stämpeln af redlighet och dygd; hela hans lif
en kedja af nyttig verksamhet, af väl uppfyllda pligter.
ns bröst var tron på en allgod och allvis Försyn djupt
st; från denna tro hämtade han mod i faran, ståndak-
et i motgången, tålamod och tröst i lidandet. Mot vän-
var han trofast i döden; mot nödlidande hjelpsam med
ljning; sparsam mot sig sjelf, frikostig mot andra. Ära
sann storhet lifvade dess själ, men yttre glans och flärd
e för honom ingen retelse. Han sökte och fann lyckan
sig sjelf och skapade henne inom sin omvårdnad. Hans
var ett fridens hem, förljufvadt af inbördes förtroende,
illgifvenhet och stilla verksamhet. En älskad och älsk-
maka delade med honom lifvets fröjder och omsorger,
skänkte honom, under dess 40-åriga förening 15 barn,
af 11 blefvo hans ålders glädje och tröst, sedan 4 re-
före honom gått ur verlden.

För den ädle, redlige mannen hade döden ingenting för-
nde. Tillfreds i minnet af det förflutna och förhopp-
sfull i tanken på det tillkommande, såg han med orub-
t sinneslugn dess snara ankomst och beredde sig till dess
ttagande. Den kom, men stilla och fridsam, och den
n honom omgifven af djupt sörjande maka och barn, ut-
nde till dem sin sista faderliga välsignelse.

Han afled den 30 April 1840. Vice Amiralen af Klint
e i mer än ett halft sekel varit Svenska flottans prydnad
ära; vid sin död var han dess äldste Flaggman; C. S.
m. St. Korset (1829 $^{31}/_{8}$), Riddare af K. Ryska S:t
s-Ordens första class, Commendeur af K. Franska He-
-Legionen (1836), Storkors af K. Danska Dannebrogs-
en (1838 $^{27}/_{11}$), Led. af K. Vetenskaps-, Landtbruks-

och Krigs-Vetenskaps-Akademierna samt af Örlo
Sällskapet i Carlskrona.

Den dyrbara minnesmedl han i Sveriges Sjöatl
uppreste räddas och underhålles nu af hans äldste
värdigt bemödar sin sfadine faders hans.

Arbeten: Sveriges Sjöatlas. Består af följande af
1. *Allmänna Chartor* (5-millionedel af rätta storleken) in
Tullstad; Österjön; Norrbotten; Nordsjön; Brittis
Spanska Sjön med Engelska Canalen, Franska Bug
Västra delen af Medelhafvet; Mellersta dito med Adri
vet och Archipelagen; Östra dito med Marmora-, S
Azofska Hafven (pris tillx. 16 Rdr Rco). — — 2. *Pa*
1-millionedel af dess rätta storleken. Bottenviken; Bot
Finska viken; Norra delen af Österjön; Sydöstra af
västra af dito med Sundet och Belterna; Kattegat o
bugten; Norriges kust från Trondhiem till Stadtland;
Stadtland till Åarmö Sund, med Hetlandsöarne; Skag
nordöstra delen af Nordsjön; Västra delen af Nordsjö
sten af Skottland; Östra delen af dito med Hamburgs
Södra delen af dito med Hoofden; Vestra kusten af
Vestra kusten af Irland; Irländska Hafvet; Engelska c
uppgående grunden; Franska bugten; Nordvestra k
Spanien och Portugal; Gibraltar Sund med tillgrän
(pris tillx. 36 Rdr). — — 3. *Kust-Chartor.* (1-tvåhund
del af rätta storl.) Bohusbugten ifrån Christiania till
Kattegat ifrån Göteborg till Sundet; Sundet emellan S
Danmark; Hanöbugt och hamnarne ifrån Ystad till Ö
udde; Kalmar sund med Öland; Norrköpings bugt ifr
sund till Landsort; Gottland med Fårön och Gottsk
Stockholms Skärgård ifrån Landsort till Öregrund; A
Åbo Skärgårdar ifrån Ålands haf till Hangö udd och
Vestra delen af Finska viken ifrån Hangö udd till O
Östra delen af dito ifrån Orregrund och Hogland
tersburg; Dagö och Ösel med närliggande del af Est
ska viken med Kurlands kust till Libau; Memels bug
hau till Brusterort; Danzigs bugt ifrån Brusterort till
Pomerska kusten samt Bornholm; Mecklenburgs bu
gingen till Belterne; Södra delen af Belterne; Nor
dito; Insjöarne Mälaren samt Hjelmaren; Insjöarne W
Wern med Götha canal; Gefle bugt ifrån Öregrund t
vall; Norrlands kust ifrån Hudiksvall till Järnäs
Qvarken med närliggande del af Finska skären;
Westerbotten ifrån Ratan till Luleå; Kusten af
ifrån Torneå till Gamla Carleby; Finska kusten ifrå
Christinestad; Finska kusten ifrån Björneborg till Å
hamn; Noriges kust från Fredriksværn till Lindesnä
från Lindesnäs till Karmö sund; D:o d:o från K
till Bergens norra inlopp; D:o d:o från Sulcöarne
D:o d:o från Romdalsöarne till Trondhiem. (Pris til
16 sk.) — — 4. *Beskrifningar.* Kusterna vid N
Östersjön samt Finska viken; Samma arbete på T
husbugten samt Kattegat; Norska kusten (Pris till

LINT, CARL AF.

ill den nästföregående. Föddes den 28 Dec.
tidigt utvecklad håg för sjömannayrket, antogs
ppsgosse år 1783 och gjorde i sådan egenskap
sjöexpeditioner, till dess han 1786 ingick vid
i Carlskrona, och deltog i de vanliga exercis-
å för Cadetterne. 1788 constituerades han till
vid Örlogsflottan och commenderades såsom så-
riget mot Ryssland, på chefsskeppet Gustaf III,
samma år, efter slaget vid Hogland, sin första
kt.
ela detta krig var han ständigt tjenstgörande
ch bevistade sjöslagen vid Öland, Reval och
mt retraiten från Wiborg 1790.
08 och 1809 användes han, dels på Örlogs-
gårds-flottan, och deltog i de, under detta krig,
drabbningar, samt utnämdes, efter affairen vid
till R. S. O.
h med 1810 till och med 1814 commenderade
Chef åtskilliga linieskepp och fregatter, till be-
Svenska handeln och förde, det sednare året,
mot Norige chefskeppet, samt bevistade inta-
edrikstadt.
den erfarenhet och skicklighet han grundlagt
åren af sin tjenstebana och sedermera städse
tillvann han sig förmäns förtroende och lyckan
de blifva använd, under den tid som förflöt
sären, till ytterligare förkofran i det yrke han
utvalt, och för hvilket hans håg, ända till si-
af hans lefnad, brann med ungdomens eld och
rån sitt inträde i tjensten och till 1820, gjorde
expeditioner, deraf 11 såsom befälhafvare, och
er flera gånger det höga förtroendet att på sina
de Kongl. personerne.
ett bevis på Konungens höga tillfredsställelse öf-
t, hvarpå han utförde en honom år 1820 anför-
edition, förenad med Sjöcadetternes exercis, er-
H. Maj:t ett heders-svärd med Dess höga namn-
blef året derefter Öfverste i flottan.
han genomgått alla graderna i Örlogsflottan, ut-
1823 till Contre-Amiral, samt följande året till

C. S. O. Med den första af dessa utnämningar slutade så K:s egentliga militairbefordringar; men Konungens förende kallade honom dock till andra och högre pligters fyllande. År 1823 blef han tillförordnad Commendant flottans hufvudstation i Carlskrona, med hvilken befatt han fortfor till år 1827, då han förordnades till tjänrande General-Adjutant för flottan och Chef för 1:a Afningen af det nyss förut, å nyo inrättade Stor-Amiralsbetet.

Med den utmärktaste samvetsgrannhet, den redliga vilja och med så godt stöd som en helt och hållet prakuppfostran kan gifva, sökte han motsvara det höga förende som honom blifvit visadt. Att han lyckades att bemödanden att fullgöra de pligter hans ansvarsfulla honom ålade, bevisas genom de förnyade prof på Konvälvilja som honom lemnades, då han år 1837 förordatt tillika vara Chef för 3:e Afdelningen af Stor-Amiembetet, och samma år utnämdes till C. S. O. m. Korset.

Ofvannämde förtroendeposter innehade Amiral K. 1840, då de, i följd af den s. å. antagna nya organisaf Statsdepartementerna, upphörde. Vid samma tillfälnämdes han ($^{26}/_{5}$) till t. f. Chef för allmänna Vattenbnader, en titel hvilken 3:e Afdelningen af Stor-Amiembetet, genom den nya organisationen erhöll; denna Afning bibehöll han till sin död, den 19 Juli s. å.

Under den tid af 13 år han deltog i flottans styrvar han H. K. H. Stor-Amiralen trenne gånger följaktig expeditioner med seglande och skärgårdsfartyg.

För öfrigt var han Ledamot af flera Committéer, satte till utarbetande af Reglemente för den seglande tan, af Telegraf- och Signalbref m. m.

Carl af K. hade, som högre embetsman, mer våra fäders redbara förtjenster, än de egenskaper som qvalrade hans tids statsmän. Med en brinnande kärlek för nung och fosterland, sökte han, vid alla tillfällen befderas oskiljaktiga väl, utan politiska beräkningar, men det strängt rätta till oeftergiflig ledare. Om han öfvertill någon af de politiska åsigter, som under senare af hans lefnad hade åstadkommit stora förändringar i länders inre förhållanden, och hvilka äfven började göra gällande inom Sverige, så skedde detta långsamt och efter den mognaste öfverläggning; men då han ej ansåg dessa åsigter borde blifva hans, och ej öppet kunde hu

framgång, såg man honom likväl aldrig med intrigens strida deremot, utan gaf han då, med misstroende sitt eget omdöme, ehuru ofta nog med djup smärta, för densamma. Som sjöman var han ett sällsynt exem- för kamrater och underhafvande; oeftergiflig i uppfyllan- af egna pligter, var han det äfven i sin fordran af an-. och detta senare vann han icke allenast genom det ar och den stränghet han städse i tjensten iakttog, utan n och kanhända mera genom den kärlek han genom sin barhet och godhet tillvann sig. Som enskild man erhöll , då han i samhällslifvet kunde lemna fritt lopp åt alla älskvärda charakters egenskaper, odelad aktning och till- enhet. (Se Tillägg.)

Han gifte sig 1813 med *Hedvig Susanna*, (f. 1794, † 56) dotter af Amiralitets-Rådet, R. N. O., *M. G. Kihl-n*, och hade med henne 3:ne barn, 2 söner och 1 ter.

KÖNIG, CHRISTIAN.

Hans fader *Henrik König*, adlad 1714, var Commissarie Hertiginnan af Holstein och Vexelhandlare. Sonen, född 78 ($^{4}/_{2}$), reste i 18 års tid utrikes, och besökte derunder lland, Frankrike, England och Italien. Hemkommen blef 1712 ($^{21}/_{10}$) Commissarie i Commerce-Collegium, 1714 Secreterare derst. och 1723 ($^{19}/_{12}$) Lagman i Westman- d och Dalarne. Afstod Dalarne till Lagman Björling 31 ($^{12}/_{7}$), men återfick hela Lagsagan efter dennes död 35. Tog afsked 1747. Död d. 6 Mars 1762, och lärer t förut blifvit utnämd till R. N. O.

K. var en grundlärd man, och är i synnerhet känd af a »Lärdomsöfningar». Då Oeconomiska Professionen i Up- a 1741 stiftades, sökte han densamma och presiderade för Disputation derst. Respondens var hans äldre son Chri- an. Sedermera presiderade han ånyo för en disputation.

Gift med 1) *Anna Margaretha Weijland*, enka efter odl. Muselius, 2) *Maria Amalia Wedderkop*, enka efter v.-Lieut. C. von Spången. Med förra frun hade han 8 n, af hvilka 2 söner öfverlefde honom. En son *Christian* skjuten vid belägringen af Bergen op Zoom 1747, der med utmärkt tapperhet fäktade, såsom Adjutant hos neral Cronström.

rifver: De cura Principis circa annonam. Ups. 1741. — Lär- öfningar. XI Tomer. 8thm 1745—52. — Codex Legum

Suecicarum ex Suetico sermone in Latin. versus. Sthm
Diss. De Habitu Animorum conjectando. Aroesiæ 1752.
anonyma skrifter.

(Källor: Gezelii Lex. IV. — Stiernmans Höfd. Minne.
Bibl. Cat. — [Riddarhusstamtafian och Anrep II. 650.
Tidn. 1752.])

L.

Lagerberg, Sven.

Föddes på Stora Kärr i Westergöthland d. 28 Mars 72. Föräldrarne voro *Lars L.* (adlad 1687), Häradshöf- ng i Westergöthland, samt Hauptman öfver Riks-R. Grefve hr Brahes gods, och dess sednare fru *Anna Örnevinge.* ter en vetenskaplig egentl. för den juridiska banan afsedd pfostran inkrefs han dock 1690 såsom Sergeant vid Skara- rgs Regimente, och blef 1695 Fänrik. Bevistade Holstein- campagnen 1700. Lieutenant s. å. Utnämdes till Regi- nts-Qvartermästare 1701, till Grenadier-Capitaine 1702. tog sedermera oafbrutet i Polska, Sachsiska och Ryska ttågen, och blef i slaget vid Pultava genomskjuten, och fiendtliga arméen öfvergången och trampad, men af en serad dragon på dess häst bortförd. Åtföljde sedan nungen till Turkiet, och sändes i Mars 1710 till Tartar- an, då han så väl hos Chanen, som de förnämste i lan- t skulle göra en tjenlig föreställning om närvarande tiders skaffenhet, hvaraf de skulle finna anledning, att icke alle- st vid Turkiska Hofvet understödja Konungens sak emot orvizirens konster, utan ock uppmuntras att med efter- yck angripa Ryssarne, när deras verkliga hjelp behöfdes. ter undfånget creditiv dat. d. 23 Mars begaf han sig på an, och träffade andra dagen Schirin Schantimir, som näst hanen var den förnämste i Tartariet. Sedan denne afgif- försäkran om sina vänskapliga tänkesätt för Konungen och s sak, fortsatte L. resan och träffade Chanen d. 29. nne förklarade sig vilja anse Konungens fiender såsom sina m, men önskade att Turkarne måtte göra ett med honom, an han angrep dem. L. återvände till Bender och d. 21 s. afkunnades kriget i alla Constantinopels moskéer. För underhålla Chanens goda tänkesätt sändes L. ånyo till

honom d. 15 Nov., ankom efter halfannan vecka till Bacciseray, der han fick audience, och aflemnade Ko bref, hvaruti H. M. säger sig till Minister hafva u man om hvars redlighet, flit och dexteritet han är försäkrad. Chanen afskickade ock en express till med försäkran att oförd röjligen falla öfver Ryssarn 12 Januari 1711 bröt han upp med 4,000 man, so ökades ända till 60,000. L. följde honom under h tercampagnen. Dessutom hade Konungen skickat 4 officerare, för att följa den förenade Turkiska och riska hären, för att observera om något missförstån uppstå emellan Storvisiren och Chanen, och då ge lägga detsamma. I Mars återvände L. med Cha dess armée till Bacciseray och åtföljde honom i bö Juni till Pruthströmmen. Derifrån sände han K underrättelsen om freden. Storvisiren, som ansåg stande vid arméen mindre gynnande för sina afsig viste honom ($^{2}/_{9}$) och hans suite från lägret, hvarif samma dag afreste till Bender, der han sedermer stade den namnkunniga calabaliken.

Emellertid hade han 1709 blifvit Major och 17 Lieut. vid Skaraborgs Reg:te. Blef Öfverste för Kro Reg:te 1714, och träffade detsamma i Wismar vid s komst från Turkiet. Då staden derpå af de allierad uthärda en 45 veckors belägring, visade L. flera gån märkt rådighet genom lyckliga utfall och entrepriser Gen.-Major af Inf. och Chef för Skaraborgs Reg:te hvilken egenskap han 1718 deltog i Norska kriget herre ($^{2}/_{6}$) 1719. President i Stats-Contoiret 172 Landtmarskalk vid Riksdagen 1723, hvilket värf h mycken skicklighet och moderation bestridde. (S 295, XVIII: 85, 88.) Blef President i Götha Hofrä men hann ej tillträda, emedan han s. å. ($^{12}/_{8}$) utnäm Riks-Råd. Grefve 1731. Afled i Stockholm d. 7 O

I Handl. till Skand. Hist. Del. VII: 287 kall »en gammal Carolin, käck, tarflig och arbetsammer m ingen misstanke på sig».

Gift 1722 med *Ottiliana Wellingk*, f. 1697, som Abbedissa i Wadstena adl. jungfrustift, dotter Rådet Gr. *Otto Wellingk* och *Johanna Marg.* v. *hausen*. Barn: 1) *Eva Margaretha*, gift med Pres Grefve C. J. Cronstedt. 2) *Adam Otto*, blef Lands i Skaraborgs Län; 3) *Anna Christina*, g. m. Riks Frih. N. Palmstjerna; 4) *Fredrik Ulrik*, död i barn

Floderus, Handl. till K. Carl XII:s Hist. 2:dra Delen. — ...ör. Skand. Hist. VII. — Stiernmans Adel. Matr. — Stiern-Rehbinders och Rothliebs Landtmarskalks-Krönikor. — Sv. Riksd. Hist. — Göta Hofrätts Presidenter &c. — Ge-...ogr. Lex. II. — [Anrep II: 564 m. fl. enl. Tillägg.])

...AGERBJELKE, GUSTAF.

... härstammar från Amiralitets-Kammar-Rådet *Jo-...lator*, som, då han 1698 blef adlad, kallade sig ...ke. Dennes son, *Axel L.*, upphöjdes 1766 till Fri-...f 1758 vice Amiral, 1765 Riks-Råd, 1766 R. o. M. O. † 1782. Med sin första fru, *Sophia Magd.*, ... den namnkunnige Amiralen, Frih. *v. Psilander*, ... sonen *Johan Gustaf*, f. 1745, Grefve och Öfver-President i Kammarrätten C. S. O. m. st. K., † ... med *Ulrika Gust. Ehrenhoff*, dotter af vice Pre-...mmarrätten C. G. Ehrenhoff. Dessas söner voro: ...f. 1775, General-Adjutant, Öfverste, R. S. O., död ... *Gustaf*, se nedanföre; 3) *Johan*, f. 1778, vice Stats-Råd och Seraphimer-Riddare († 1856); 4) Öfverste, f. 1780, † 1821. (Se Anrep II: 565, ...ch B. Lex., Ny följd VI: 164 f., 405.)

...*af L.* var född d. 22 Mars 1777. Efter tidens sed ... tidigt blifvit inskrifven som Underofficer vid Ar-...tta och hade redan vid 6½ års ålder blifvit be-...ill Fänrik (1783). Sedermera efter idkade studier ...gångne examina i Upsala inträdde han, 15 år gam-...n E. O. Cancellist i K. Canc. Collegii Expedition, ...ans befordringar följde hastigt. Han blef 1794 Co-...5 Cancellist. Utnämd till Andre Sekreterare 1796, ...han under riksdagen i Norrköping 1800 Cabinetts-...re-tjensten, äfvensom under Konungens resor s. å. ...mern och sedan till Petersburg. 1801 blef han ...b.-Sekreterare. Sin förmåga för högre och de mest ... värf ådagalade han under denna tid, då han bi-...e, för afslutande af Quadruppel-alliansen mellan ... Ryssland, Preussen och Danmark utsedde fullmäk-...sedan sändes till Danska hofvet, för att bereda de ...dlingar, som räddade Svenska flottan och Carlskrona ...öfvervåld, hvarmed Engelska flottan hotade*). Ett

...fve L. hade företräde hos Danmarks dåvarande Kron-...en efter Köpenhamns bombardering. En spänning var då ...ssa två nordiska riken, som af skicklig hand borde biläg-

utomordentligt förtroende, men fullkomligt rättvisadt gången, var det uppdrag Grefve L. gafs, att, sedan land efter Kejsar Pauls död skiljt sig från Quadrupp ansen, enskildt brefvexla med Franske Ministern i hamn, Bourgoing, för att närma Sverige till Frankrik nom dessa utmärkt skickligt förda underhandlingar åt des vexelförhållandet mellan de båda länderna, u Sverige hindrades att söka den vänskap med Englan afbrott för Svenska handeln nyligen varit så m Under Konungens resa till Finland 1802 medverkad biläggandet af det då uppkomna missförståndet me land i anledning af Abborforsbron, afslutade och un nade 1803 den traktat med England, hvarigenom bragta handelskonvoyerna återställdes till Sverige, derhandlade likaledes, jemte Grefve Toll, med Stor af Mecklenburg-Schwerin om öfverlåtelsen på 100 å den och herrskapet Wismar, hvarigenom Sverige 1,250,000 R:dr Hamb. B:co i reda penningar för en drad, föga inkomstgifvande besittning. (Jfr dett XVII: 221 f.)

Om dessa värf visa i full dag den unge statsm snille, bevittnas icke mindre hans arbetsamhet och lighet för allt, då under Konungens resor, som u nästan voro oafbrutna, och på hvilka Cabinetts-Sekr var den enda föredragande, alla regeringsärender, särskilt regering var förordnad, skulle Konungen un las och hans beslut öfver dem meddelas vederböran och embetsmän. Denna fullt utvecklade, mångfaldi tade förmåga skulle dock sättas på än mera anstr prof. Konungen började 1803 (i Juli) den långa u resa, som för honom och fäderneslandet blef så Grefve L. åtföljde äfven nu, och hans befattninga lika många som besvärliga. Till hans tjenst hö egentliga Cabinettsärender, hvilka i samma mån ökad Konungen invecklade Sveriges förhållande till utrikes Ensam föredrog och expedierade han alla ärender o som ankommit från Regeringen och Högsta Domstole sällan voro Konungens beslut sådana, att de i Sve höfde jemkas, eller fordrade deras verkställighet s meddelanden till regeringen, styresmännen i embet

---

gas. — Så väl svaret på Amiral Hyde Parkers påstående konventionen af den 23 April s. å. författades af honom.

*) Två konvoyer hade af Engelsmännen blifvit bortta

…hafvare. Denna enskilda brefvexling, förd af Grefve …de flesta betydande män i Sverige, utgör en utomor…stor samling, men skall, så skiftande den är, till …ar vittna om författarens snillrikhet, embetsmanna…et, outtröttliga arbetsamhet och varma fosterlands… Liksom intet borde fattas att göra hans åliggande …tande, eller rättare, på det han skulle visa sin får… äfven i mindre, men föga tillfredsställande bestyr, …an äfven under sitt inseende hela hofhållningen på …ifvensom redovisningen för de dertill anslagna medel, …gingo genom hans händer. För denna sistnämda för…, brydsam genom de täta resorna och Tyska mynt…s olikhet, fick han, efter af committerade anställd …, full decharge, med ett smickrande bref af Konun…h det af en man och i en tid, som icke slösade med …er. — Det sista äfventyret af denna romanlika irrfärd …t svåraste, att åter föra Konungen till sitt land, un…hård vinter och genom stater, der han icke var gerna … Det lyckades för Grefve L., som beredde och ledde … med många besvär och faror förenade resa. Från …skonsamma förrättningar voro för den snillrike diplo… välkomna afbrott, de många beskickningar, dem han …enna tid utförde, så väl vid riksdagen i Regensburg, …d flera Tyska hof. Om de befallningar, han bar, …ltid voro den nyckfria klokhetens och den beräk…förtankans, visste han att vända dem till nytta eller …ne till så liten skadlighet som möjligt. Ett min…t vedermäle af denna återhållande eller medlande …ar det bemödande, som lyckades honom, att de mot …ke beslutade fiendtligheterna icke förr än 1805 kom… utbrott. Då hade åtminstone Sverige bundsförvand… betydenhet; ett år förut hade det stått ensamt på …atsen mot den öfvermäktiga fienden.

…der sina resor i Tyskland hade L. icke försummat …t att frambära sin hyllning åt dess förnämste vittra … Under det han följde Konungen och hans Gemål på …ärder i samma land, var han den egentliga sällskaps… och hofvets representant. När Storhertigliga Baden…fvet (1801) besökte Sverige, var L. åter den, som …lade nöjet och förströelserna i detta stela och all…na (svenska) hof. Sedermera blef han i Carl XIII:s …glada Hedvigs hof ständigt den, som var anförare …lekar och som med mesta framgång skar sin penna …retsens nöje och uppbyggelse; ehuru han aldrig in-

gick i någon hoftjenst*), var han öfverallt en af h
första stjernor, firad för sin qvickhet och verldston, fö
angenäma, lyckligt tournerade, ömsevis på Franska, ö
på Svenska författade coupletter och skådespel. Und
att Carl XIII:s hof en sommar vistades på Rosersberg
man Wetterstedt och Lagerbjelke, som i hela sin lefnad
hvarandra täflade på statskonstens allvarliga fält nu
publicister täfla om hofcirkelns flyktiga gunst. Det
skrifna blad, som den sednare utgaf, kallades »Le fur
salons et des coulisses», och det påstås, att dess red
icke alltid kunde dölja sin missbelåtenhet de dagar, d
lyckades hans medtäflare att genom sin journal drag
sig större uppmärksamhet af den höga och högtför
publiken.

Men vi återgå till L:s tidigare bana. Redan 1800
hade han af Ryska Kejsaren blifvit utnämd till Com
Sct Johannis af Jerusalem-Orden, 1802 af sin Konun
R. N. O. och sedermera 1804 ($^{19}/_{9}$ i Carlsruhe) till
Sekreterare. I Oct. 1806 fick han befallning att åt
till fäderneslandet, för att under Hof-Cancellerens le
förestå dess embete och inträda såsom ledamot i C
lers-gillet. I denna egenskap satt han 1806 och en
1807 i Regeringen; de tvenne följande årens vintrar
bragte han på sin egendom Signildsberg. Från detta
hem infann han sig ofta på Rosersberg, för att der an
eller leda de glädjens och smakens torneringar, som i
och Hedvigs hof återkallade minnet af Lovisa. Spritt
af qvickhet, hänförande för stunden, voro dessa tillf
hetsstycken; men de hafva icke blifvit lemnade åt all
heten. Svenska sånggudinnorna skulle till denna sin
ling få en större och evärdelig förbindelse. I deras
var hans sista beskickning till f. d. Konungen. Denne
1807 befallt, att Operahuset skulle nedrifvas, emedan G
III der blifvit mördad. Förgäfves hade Regeringen
föreställning, och Theater-Directeuren Edelcrantz, fö
afböja verkställigheten, afrest till Malmö, der Konunge
vistades. Grefve L. öfvergaf sitt lugn, för att med
förenade kraften af sitt snille, sin vältalighet och sina
gjorda tjenster hindra vandalismen. Det lyckades h
att rädda undan upplösning Gustaf III:s frejdade sti
och från nedrifning, hvilken redan börjat, det tempel,
terns beskyddare rest åt fosterlandets sånggudinnor.

*) Han var dock titulerad Kammarjunkare [dertill ut
emellan 1796 och 1800].

Enligt ryktet skulle L:s skiljsmessa från Konungen varit ...ledd af någon obehaglig, ehuru okänd schism, hvarvid ...s senare skulle hafva förgätit sig så långt att han till... L. ett handgripligt vedermäle af sitt misshag*). När revolutionen 1809 utbröt och både Frih. Ehren... och Zibet vägrade att numera blifva verktyg för sa... nya ordning, sedan de förut så länge varit absolu...ens, helst som Zibet då redan var anfallen af en död...ajukdom, blef L. den 2 Maj 1809 utnämd till Hof-Can...r, d. 9 Juni**) till Stats-Råd, d. 3 Juli till C. N. O., ...n han d. 17 (ej 13) Juni blifvit invald i Svenska Aka...len, som vanligtvis aldrig glömmer att öppna sina por... för Fortunas älsklingar. Det af honom författade tal, ...med Sveriges Riksföreståndare i Maj 1809 på rikssa...helsade Ständerna, gjorde ett stort intryck, och fram...de fäderneslandets vådor och den förra Styrelsens fel... på ett sätt, som i ordasätten var det mest skonsamma ...ingenting syntes offra åt hämden och partisinnet. Då ...beskickning skulle afgå till Frankrike, för att med Kej... Napoleon underhandla och afsluta fred, samt begära ... förord hos Kejsar Alexander till en billig fred, anför...des detta vigtiga värf åt H. Exc. Grefve von Essen och ...s-Rådet L. Det var vid deras första audiens som Na...on yttrade de bekanta orden: »L'empereur Alexandre ...genereux et grand. Qu'on se rapporte à lui!» Att un... så ogynnsamma förebud kunna tillvägabringa den fred, ... d. 6 Jan. 1810 afslöts med Frankrike, erfordrade in...ringa grad af underhandlings-förmåga.

Efter detta lyckligt utförda värf var det Grefve L:s ...ighet och önskan, att återträda till sitt Stats-Råds-em...e. Men det tillfälliga uppdraget blef allt varaktigare, och ...om ett smickrande handbref af Konungen förbands han, ... i Paris qvarstanna såsom Plenipotentiaire ad interim, ... »bringa till slut hvad han så lyckligt börjat, och till ...ket Konungen förklarade, att ingen annan hade lika ...klighet». Enligt Crusenstolpes uppgift skall denna be...ning hafva utgått från Engeström, som icke önskade ...a vid sin sida en så skicklig medtäflare, med hvilken

*) Crusenstolpe, Skildringar. De närvarande. 2:a Uppl. sid. ... Vi anföra denne och några andra anekdoter ur samma källa ... den kraft och verkan af trovärdighet, som läsaren kan vilja ... åt denna den apokryphiska historiens häfdatecknare.

**) Icke d. 29 Maj, såsom uppgifves i Erke-Biskop af Win...s Tal.

han dessutom redan stod i personligt missförstånd, h
denne stundom tillät sig infall på hans bekostnad.
Engeström funnit L:s sätt att öfversätta hans un
Minister för utrikes ärenderna med *Ministre étran*
affaires alltför mycket fri, och aldrig kunnat förgät
infall. Äfven med Zibet, som L. efterträdde båd
Cancellers-embetet och Svenska Akademien, berät
stått i ett spändt förhållande, och Z. skall från si
säng hafva till denne sin vederdeloman skickat »en d
vänliga och mest skymfliga helsning». (Crusenstolpe

Huru än med rätta orsaken till hans ärofulla la
må förhålla sig, kunde Sverige svårligen finna en mer
lig och smidig väktare af sina intressen hos den ö
dige verldsherrskaren. Genom det personliga anseen
tillvunnit sig af Napoleon och hans regering, för si
och sina öfverlägsna egenskaper, lyckades det ock
nom att under sin befattning mildra Kejsarens stri
afseende på Continentalsystemets iakttagande af
handlande. Såsom det sista vedermälet af sin diplo
verksamhet kort före sitt afsked, anförde han sjelf
tillfredsställelse, att det lyckats honom, genom det
stöd H. K. H. Kronprinsen i bref från Sverige le
denna sak, att få en qvantitet Engelska i Pommern
sterade varor, till ett värde af omkring 800,000
gifna och lemnade till ersättning för hvad Svenska
genom det ofvannämda systemet lidit. Allmänheten
det minnesvärda samtal han höll med Napoleon vid
rättelsen om H. Ex. Grefve A. von Fersens mord,
sinnesnärvaro besparade honom och hans Regering e
mjukelse i närvaro af alla församlade Sändebuden.
gare, men genom fintlighet lika väl fördt till slut,
uppträde, då Napoleon, vid underrättelsen, att några
man föregaf, från Sverige kommande och med colon
lastade skepp blifvit af Franska trupper tagna i be
redden af Rostock, lät kalla Ministern L. till Fontai
för att mot honom utgjuta sin förbittring. Depesch
26 October 1810, hvarom vi nedanföre mer skol
skrefs på några få ögonblick och afsändes med Öfve
Anckarsvärd, som lyckades att ankomma till Stock
hel dag före den kurir, som afskickats af Franska
Ministern, Hertigen af Cadore, hvilken tvertemot s
afskickat densamma straxt efter audiensen. Minis
passerade hela natten på den samma dag anställda
len. Napoleon visade sig mot honom ytterst förekom

ade visst icke, det Svenska Ministern tillintetgjort
an, att öfverraska Svenska Regeringen.
nna depeche, ett mästerstycke på en gång af diplo-
konst och tillika af politisk förmåga, blef bland an-
Utrikes Ministern utgifna officiella handlingar, både
nska och Fransyska meddelad allmänheten i början af
3, och blef genast genom journaler spridd öfver hela
. Vid denna tidpunkt befann sig ännu dess förfat-
den despots våld, hvars uppretade sinnesstämning och
sphraser Ministern med så classisk pensel hade skil-
Detta kunde icke förfela att upptända Envåldsherrska-
rede, och dess följder kunde blifva bittra för repre-
en af en stat, på hvilken utomdess Napoleon redan
id denna tidpunkt var förbittrad. Genom Durocs be-
lyckades det, fast med svårighet, att afvända den
le åskviggen. »Emellertid blef, hvad Utgifvaren i Sve-
nske ej förutsett, denna depeche ansedd af hela Eu-
diplomater och diplomatiska skriftställare för ett mä-
cke, ett sådant mönster i sitt slag, af så originel be-
het, att denna act finnes införd i Franska och Tyska
atiska verk, såsom en föresyn till hjelpreda och un-
ning.» (Crusenstolpe s. 278.)
nder detta var Svenska Ministerns belägenhet i flerfal-
sänseenden i Paris icke tillfredsställande. Visserligen
s den någon gång af den större uppmärksamhet Na-
visade Grefve L. Själsfrändskap och bildning före-
konom med diplomaternas Nestor i klokhet och år,
rand. Vistandet i nöjenas hufvudstad hade behag att
detta för alla det skönas intryck öppna sinne. Hvad
r, Konung Carl XIII och dåvarande H. K. H. Kron-
Carl Johan förklarade i handbref sitt välbehag med
tjenster. Men detta allt oaktadt var hans ställning
gång ätvingad och osäker. Han var för sin framtid
ttrygad genom en ringa pension, ifall han skiljdes
in Ministerpost. Från sitt Statsrådsembete var han
å vanligt sätt entledigad, och önskade icke blifva det.
ar detta likväl vägrade tillfälle, att på sin upphöjda
gagna inom fäderneslandet, han mest saknade. Hans
lla ställning var också besvärad. Hans diplomatiska
ch hans böjelse för nöjen och representation tvingade
till utgifter, som ej motsvarades hvarken af hans lön
f enskild förmögenhet; han hade dessutom gjort dryga
r på en husbandel, och en husbyggnad i Paris;
tt mål för oblida borgenärers förföljelser måste slut-

ligen Sveriges Minister underkasta sig den förödm
att blifva bysatt. »Den välkomne gästen i Tuil
praktfulla salar blef för någon tid invånare uti S
gies otrefliga celler. Den för en kort tid sedan
Representanten för ett Konungarike egde nu kn
nödvändigaste för dagen; och det var H. K. H. K
sens ädelmod, under dess korta vistande i sin fordn
bygd 1814, som Grefve L. sades hafva att tacka
befrielse ur bysättningshäktet, hvaruti han då befa
(Crusenstolpe, s. 281.)

Derjemte befriades L. från sin beskickning och
plomatiska banan. Återkommen till fosterjorden, för
dock många år utan embetsbefattning. Han hade
Rådet erhållit en efterträdare, ehuru han aldrig be
entledigande, och detta tvertom var emot hans önska
sedan hans beskickning till Frankrike, som i flera
ansedd för extraordinär, slutligen förklarades för
så kunde hans bibehållande af Stats-Råds-embetet o
med den nya Grundlagen. Han upphöjdes emellert
($^3/_4$) till Grefve (ej introd.), utnämdes 1822 ($^{29}/_4$) t
phimer-Riddare, och 1825 ($^4/_7$) till En af Rikets
År 1823 ($^5/_9$) emottog han Styrelsen öfver de Kon
taklerna. Man hyste stora anspråk af en man,
Svenska theatern under dess mest lysande tid,
sysselsatt sig med Melpomenes glada lekar, och som
rikes hufvudstad utbildat sitt snille i umgänge med
och bland det glada folk, »som då egde hufvudstad
gång för verldstheatern och för den på bräderna«.
L. motsvarade också detta förtroende och bragte
theatern till en förut osedd scenisk prakt och illu
berömde sig öfver att under hans förvaltning Theat
hade lemnat ett öfverskott. Men hans öfverdrif
lighet för journalismens klander, som aldrig uteblif
hvilken styrelse som helst, jagade honom 1827 i
denna plats, hvilken ingen bättre kunnat fylla.
han i Januari 1831 åter för en kort tid tillförordn
takel-Directör.

Några år derefter blef han ledamot af den Finan
mitté som före Riksdagen 1828 skulle bereda Reali
Vid det derpå följande Riksmötet inlemnade han
stitutions-Utskottet ett fullständigt, systematiskt oc
motiver förträffligt utveckladt förslag till en ny T
hetslag. Han utdömde deri indragningsmakten; k
det gällande sättet att sammansätta Juryr, och var

att öfverlemna domsrätten åt ordentliga domstolar, ville föröfrigt införa andra motvigter; men i följd af medlingsförsök vann hans förslag icke bifall hvarken ena eller andra sidan, ehuru detta förtjenat att sorg- pröfvas vid en ny redaktion af Tryckfrihetslagen. tta Lex. V: 100.)

ndteligen kallades Grefve L. d. 19 Nov. 1831 (icke såsom i Erke-Biskop af Wingårds Tal uppgifves) ef- ih. af Nordin att för andra gången inträda i den Råd- are, som han för tjugefyra år sedan lemnat. Då Sveri- Post- och Inrikes-Tidning» ombildades till »Sveriges Tidning» var Grefve L. den, som dertill utkastade förbehöll sig ledningen deraf och skref sjelf under Philalethes de vigtigare artiklarne. Hittills hade utmärkte man såsom Embetsman, Diplomat, Riksdags- Hofman, Publicist i högre mening, Spektakel-Direc- ed få undantag, endast skördat bifall och beundran: e hade han inträdt på ett fält, som icke öfverensstämde n med hans lynne eller egenarten af hans talenter. L. egde, som det påstods den tiden, den svagheten elf ensam vilja lysa såsom författare af de ledande arna och mottog således ogerna uppsatser af högre till införande i den nya tidningen. Denna fåfänga, lig hos redaktören af »Le furet des salons», var min- rsäktlig hos styresmannen af en Stats-Tidning, som till ändamål att leda den allmänna opinionen. (Jfr Lex. XIX: 414 f.) Grefve L. egde ännu andra svag- brist på en fast charakter, räddhåga för motstån- omdömen jemte öfverdrifven retlighet, som tillvann namnet »sensitiva», och allt detta gjorde honom icke de till en kämpe i Publicismens fejder. Det låg vis- n utom hans beräkning att striden någonsin skulle för- sig inom personlighetens område. Genom födsel, upp- , umgänge i så många hof, och i tvenne hufvudstä- nest bildade kretsar och genom diplomatiens värf, hade förvärfvat sig det finaste lefnadsvett, den oinskränk- makt öfver ordet och den utsöktaste finhet i alla dess thiska vändningar; och derför öfverträffade honom in- då det kom an på att tala till folket i regeringens namn, till regeringen i folkets, eller till en monarch i nationens, att strida bland sina bildade ståndsbröder, dit grofhe- nu icke hade inträngt, eller med ett ord att uppsätta peche, en Adress, en Föreställning, eller sådana slags , der man väger orden *på guldvigt*, der den kärfva

sanningen mera antydes än uttalas, der klandret omlin
blomster eller försötmas med någon smickrande vändn
med något lekande infall: sålunda ytterst sorgfällig att
såra eller förbittra, fordrade han af sina motståndare
grannlagenhet. Men de fiender, mot hvilka han nu led
ett ädelt nit uppträdde, ägde icke i sin makt så fina
eller om de ägt dem skulle de icke velat nyttja dem.
liknade fribytare, som i ett lätt guerilla-krig från alla
ningar, med alla slags vapen anföllo den i sin tunga,
fulla, glattslipade rustning regelbundet framskridande
kämpen, som hittills i salongerna och på Riddarhuset
sig med lätthet och behag, men nu, skygg för denna
honom nya art af fejd, rörde sig tungt, nästan pedan
och med en varsamhet, hvari man trodde sig varsna
håga för en kamp, som icke mer var en sirlig carousellek
en knytnäfshård gladiatorsstrid. För en sådan var Mi
icke nog härdad, icke öfvad, icke förberedd. Äfven på
mänheten förfelade »Philalethes» uppsatser nästan all
kan: man kunde ställvis beundra talenten, fintligheten
heten, finheten i vändningarna; men det hela saknade
het, energi, värma, ingifvelse; framställningen var van
så konstigt tillspetsad, hänsyftningarna så mörka, och sjel
bevisningen undangömd i så tjocka slöjor, att det m
gick förloradt för en allmänhet, som icke egde sinn
diplomatiska gåtor eller halfqvädna visor. Grefve L. mär
med smärta det ringa intryck hans uppsatser fram
han upphörde då att underteckna sin vanliga pseudon
signatur, och slutligen blefvo dessa mer och mer säll
Äfven åtskilliga regeringsåtgärder i hvilka han ansågs
del, t. ex. Lindebergska rättegången, blefvo mer och mi
bittert klandrade; smädelsen nådde sin höjd i det beka
tidningspaskillet »Conspirationen i Iran», om hvilket sj
Crusenstolpe yttrar, att det i syftning och lömskhet
kunde jemföras med den ryktbara fabeln »Räfvarne». Sak
och anfallets natur nekade L. att försvara sig, och grä
sen deröfver säges hafva påskyndat hans död, som int
fade den 24 Maj 1837. Sålunda stingades den ömtålige
blicisten långsamt till döds af tryckfriheten, hvilken han
dom sjelf så ofta hägnat och lofordat, och om hvilken
yttrat, att »den sjelf liksom Achilleus' lans, helar de sk
dess missbrukande vållat».

Vi fullborda denna teckning med slutorden af den
lare, som så värdigt och oväldigt uppdragit bilden af
föregångare i Svenska Akademien, och ur hvars tal vi,

del ordagrannt, lånat de flesta af nu meddelade under-
elser. »Sedan partitiden hade såsom hans ingen stor för-
et så kränkts af medelmåttans öfvervåld, och sedan han
ämpat sig anseendet åter, anfölls detta af ett oskonsamt
krig. Hans känslighet frättes af denna Dejanirakläd nad.
lika retlig han var för anfallet, lika färdig var han att
una sig med den felande och att vända fienden i vännen.
ör det man trodde honom misstänksam, var hans rörliga
lättroget, och han fick ofta plikta för sin öppenhjer-
et. Om någon gång de infall, den snillrike mannen strödde
ring sig, sårade deras föremål, faller största delen af
den på den lättsinniga omgifning, som öppet framkal-
men hemligt ogillar detta qvickhetens öfvermått. Qvick-
en i sig sjelf är umgängets verksamma ordningsmakt, som
ar den skefhet, hvilken icke hemfaller till någon annan
raffning. Den förjagar umgängets qvalm, såsom vind-
en renar luftkretsen. Ett sådant skaplynne kunde icke
listen, hvilken säges egentligen trifvas i det kalla flegma.
väl har äfven den ingått bland misstankarne om Grefve
Anledning kunde dertill vara för det hastiga omdömet.
mångåriga sysselsättning inför en Konung med inskränk-
omdöme, men mycken ihärdighet i sin mening, hade
till nödvändighet, att sorgfälligt välja föredragningens
för att vinna dess ändamål. Vanan underhölls af en
kicklighetskänsla och den undfallenhet, som tillhör hof-
nen. Med den varsamhet, som var honom egen, då han
lugn, och hvilken diplomaten skickligt öfvat, visste han
inna sin åsigt den styrandes tycke, och på detta sätt
ade han ofta det allmänna, när afunden förebar, att han
nickrade sig egen nytta. Denna behöfde han föga, eme-
han offrade intet åt fåfängan. Det högdragna har väl
flyktat från de höga och kanske slagit ner på en när-
gen klass, men sällan har rikets högsta värdighet varit
dre prålande. Den som såg denne liflige, rörlige, um-
gsamme man, trodde sig ega framför sig en like; men
t röjde sig, att han i snillets verld hade det högsta an-
na sköldemärke.»

»En makas huldhet var icke detta känsliga hjerta be-
d; derför egnade det sig åt slägtkärleken och vänska-
Gr. L. älskade ömt sina anhöriga, och förnöjdes af
återkärlek. Få hafva stått till så många utmärkta
i vexelverkan som han. Hans sednare år hugnades af
dyrbar vän på thronen. Med sin närmaste medtäflare

vandrade han utan brytning, och så oskiljaktigt var förhållandet, att han dog samma dag dennes stoft des åt grafven. De, som njutit glädjen af hans af mar och sett in i hans hjerta, skola ej tveka att ka nom god. Stor i snille, kunskaper, verksamhet, tal och umgängesvett, har han känts af samtiden; st han visat sig, skall han synas som menniska, när fra fäller den dimma, som mähända ännu icke skingra detta sällsynta och derför missförstådda väseh.»

Skrifter: Åtskilliga Statsskrifter, Anföranden och Artik Stats-Tidning. — Inträdes-Tal i Sv. Akad. d. 25 Sept. 18 äreminne af Frih. Zibet. — Tal vid Grafven då Presid. Edelcrantz' sköld krossades. Sthm 1828. — Flera skr angelägenheter.

(Källor: Rehbinders Matrikel. — Nekrolog i Stats-Ti N:r 123, 124 [af Wallmark]. — Inträdes-Tal i Sv. Ak F. af Wingård. Sthm 1838. — Crusenstolpe, Skildrin Närvarande. — [Anrep II: 569. — Råds-Längden IX, m.

LAGERBRING, SVEN. — CARL. — GUSTAF O

2. LAGERBRING, SVEN.

I Kung Sverres här bar *Helge Bring* Konungen (banér), enligt Fornmanna-sagans intyg. Men den stupade, när Öjeskäggorne, anlände från Tönsber öfverföllo honom oförvarandes, då han föll vid en Jon, som var son af K. Sverres moster*). Om de nérförares ättlingar vet man sedan intet, förrän Norge inflyttat i Skåne. En *Matthias Ennertsen Br* varit Capitaine i Norsk tjenst, nedsatte sig som ha i Landskrona. Ännu 1730 stod ett stenhus i näma öfver hvars ingång man såg inhugget samma vap Professorn ärfde af sin far — blå sköld, belagd ankar, hvars kors lutade åt höger samt en dufva men, med underskrift: Matthias Bring. Ennert Mattss idkade handel i samma stad, då Svenskarne der br

*) Väl trodde Lagerbring så, men, som Professor Eb visat, misstog han sig, då han gjorde K. Sverres Söstr också till en Bring. I Peder Clausens öfvers. på Danska Sturlesons Norske Kongers Cronica (1633, Köphvn), s tydligen haft för sig, är dock constructionen "Jon og Hel mindre skicklig och således misstaget förklarligt. Miss sedan fortplantats in i Adelsmatriklarne. Se "Tidens frä talsskrift af E. S. Bring", 2 h. p. 135, der en 1764 börjad till studentexamen 1720 fullföljd autobiographi af Lager förts efter jemförande af tvenne afskrifter, en tillhörig slägten och en tillhörig Löberöds bibliothek.

Han räddade staden genom att i hast betala 80,000
Dermed var familjens rikdom slut. Jöns Ennertsson
blef prest, dog som Kyrkoherde i Brönnestad och bru-
ett sigill med ankare i skölden och en dufva på hjel-
Han var gift med *Cecilia*, företrädarens styfdotter.
Lunds stifts Herdaminne IV: 337.) Hon dog vid 22
ålder, men hade då redan gifvit verlden 8 barn. Hon
af tapperhet. Pastor och Pastorska voro begge till
på en färd till N. Rörums prestgård. De anställa en
ridning, hvarvid den unga och segrande rytterskans häst
ar i de branta backarne på denna väg. Mannen hade
lemnad så långt bakefter, att han förlorat henne ur
Hon krossar bröstet i fallet, men har ändå styrka,
ter stiga till häst och vända om, till den sörjande ma-
möte, hvilken förde henne hem. Hon dog om några
Nu voro svåra tider i Brönnestad; helst Snappha-
här förstörde allmänna säkerheten äfven mellan det
brunno. I Matteröd, annex till Brönnestad, var ett
phanenäste. Ett compagni soldater kom ock med or-
att skjuta ner hvarje varelse i de illa anskrefne hem-
Desse gjorde ock processen kort, befallte den som
att falla på knä och läsa *fadervår*. Då amen sades,
ektes skottet. Då Jöns Bring 1677 ej ville utlemna en
officer, togo Snapphanarne eldbränder ur spisen och
i halmtaket och när taken deraf ej togo eld, lade de
på brännerne. Likväl utlemnades ej officern och elden
ej lös. Snapphanarne trodde att det var trolleri, då
ej kunde straxt tända och lupo bort. *Ebbe Jönsson*
blef först Pastor i Klinta, sedan i Brönnestad. Hos
om, som hade mer en adelsman än en prest i sin koftan,
made officerare, som flugor om hösten. Stundom laga-
middag 3 gånger om dagen åt mer än 20 personer i
omgång. Ty sedan ett parti ätit, blef gården uppfylld
nya gäster, som ej fått middag. Der var gladlynt
a, om ock stundom ringa förråd. En sådan lefnad va-
nästan från 1715, då K. Carl XII kom till Skåne,
till hans död. Den enda lön presten hade för sin
fribet var, att då han engång bland flera resande upp-
för att se Kungen äta i Lund, flera officerare märkte
m och så fort Kungen gått ur matsalen, »rusade» de
honom och satte honom bland sig vid Cavaljerstaffeln,
lla ofrälses stora afund. Der åts björnstek, som var
ar rätt i Skåne. Den unge sonen af Ebbe Bring, se-
era historieskrifvaren *Lagerbring*, stod nu uppmärksam

bakom stolarne, då officerarne i hans fars hus sk
kring raffellådor och spelbord, häpen att under de
fattigdomen se det stora förråd på contanta penn
ännu fanns qvar i landet — hos officerare. Hel
ducater, caroliner och femörestycken såg han n
afton roulera på bordet ifrån den ena till den andr

Sven Bring var född den 24 Febr. 1707 i Kl
gård vid det gamla märkvärdiga Bosjö kloster.
tade fadren till Brönnestad. Sven B. ansåg sig
tid som en Göing. »Så länge, säger han i autob
Svenska eller Göthiska folket haft något qvar af
art, voro dessa Göingar ansedde för ett ganska h
Steniga backar, magra åkrar, ljungfulla ryd eller
vilda skogar göra merendels folket hurtigare och
fruktbar mark och sumpiga slätter hysa merend
och tunga invånare. Man skulle tro, att själen l
vid att utöfva sina verkningar uti en grof och
öfvervuxen kropp, än uti en mager och lättare
stone tyckes mig, att min naturliga eld tagit a
mon, som min mage tagit till och utgjort en vördig

S. Brings mor, Abela Klinthea besökte Yst
få se Carl XII, då han kommit dit att emottaga
Hertiginnan af Holstein. Då hon, jemte flera u
anlända i samma lofliga ärende, kommit midt f
böd Kungen, som stod der nära vid ett fenster,
för dem i gevär. Bussarne skyllrade genast och
mer musköttерne och karbinerne gjorde, gaf tärn
van och Kungen nöje. Jag tror, säger Bring, ej
andra flickor kunna skryta af att K. Carl XII b
folk gå i gevär för dem. Hon dog 1747 i sin so
han kunde aldrig bli qvitt förebråelsen att han l
qvällen, då hon nyss insjuknad dog om natten och
med henne, som så mången natt vakat för hon
kände ingen ursäkt, men hoppades likväl, att
Guden för Christi skull förlät honom både denna
andra synder, emedan han ångrat dem af inner
Det ligger något rörande i dessa rader. De ned
en uppsats blott bestämd att ses af de närmaste
Brings morfar hade en bror, som var Prost, enlig
uppgift, Superintendent på Färöarne. Då han b
bror, kallade han Skåne för Canaans land. I
med Färöarne var liknelsen nog grundad, ty »Supe
tens» tjenstfolk fick ej oftare bröd än hvar julafton
om Brings slägt.

S. Bring var sjuklig som barn, fick aldrig aga af sin
lott en gång af sin mor men desto mer af sina infor-
ter. Den ene söp sig ihjäl, den andre hade mera hand-
att undervisa än insigt deri, den tredje var enfaldig, utan
ghet för undervisning. Han inpreglade i den knappt
än tioårige, ur Itteri logica, terminus categorematicus,
tegorematicus och mixtus. Sist fick han en förträff-
lärare i sedermera Presidenten v. Oelreich. Han blef
mn 1720. Slog sig nu på Lagfarenheten och utgaf
under Nehrman Ehrenstråhle den dissertation, som näm-
Järofvan i Holmbergssons biographi (VI: 202) om de
ruk af Romerska lagen, som i fäderneslandets lagvä-
sig förete, och följande året en annan under samma
om tvistemåls tvifvelaktiga utgång. 1731 blef den
ige Studenten i första steget Adjunct i Lagfarenheten
Lunds Akademi. Philosophiska lagern hedrades ej af
hjessa. Var dock i sin ordning Promotor i Philos.
eten. Man bestämde honom då en lagerkrans, men
tog den, lyfte den upp, och lade den undan med det
för de stolta Philosopherna i massa mindre angenäma
ket, nec sum nec fui Magister. Lagstudiet förde honom
historiens studium, hvarvid han lifvades af sin goda
Kilian Stobæus, v. Linnés förste upplifvare till bota-
studium. D. v. Biskop Jac. Benzelius i Lund lemnade
tillgång till de Benzelianska skatterna. Än gagne-
i detta hänseende blef honom att i hufvudstaden få se
mare håll historiens föremål. Han fick condition hos
l. Grefve H. v. Fersen och blef 1733 Auscultant i K.
Hofrätt, med tillträde både i Riks- och Antiqvitets-
ven. Han bildade nu Grefve Fredrik Axel v. Fersen,
sedan en tid bestämde Sveriges nya historia, under det
förra lärare bedömde dess gamla. Äfven sedan den
Grefven inträdt i Statens tjenst, bibehölls från 1737
1739 den lärde Bring i huset till hans lärorika umgänge.
denna tid fick Bring tillfälle att rådfråga en v. Stiern-
och dylika heroers samlingar och vinna deras person-
tillgifvenhet. Då Juris Romani Professionen i Upsala
förvandlas till Oecon. & Commerc., sökte och speci-
ade B. 1741 med en dissert. de Oecon. Camerali & Com-
; men det så kallade syskonbytet var aldrig Akademi-
ärt. Bring blef deremot s. å. Akad. Sekreterare i Lund.
En högre styrelse afvärjde dock menniskornas försök att
a B. från både ungdom (?) och studier. Hist. Professionen
dig i Lund och Bring befordrades till densamma ($^{20}/_{9}$)

1742. Han måste dervid också förestå den Phi professionen för vännen Oelreich, denne ende, som Professorsstol kallats till Statens högre embeten, ken nu var stadd på utländsk resa.

Juris Doctor blef B. vid Konungakröningen 1 han som Promotor s. å. nedlagt Philosophiska D net, som bjudits honom. 1754, då Konung och voro i Lund, höll B. en disputationsact på Sv kallades sedan (1755) af Drottningen till Ledamo Vitterhets-Akademi. Då denna åter upplifvades togs Cancelli-Rådet Lagerbring bland hennes arb damöter af K. Gustaf III. I Kronprinsens när i Lund höll B. ett tal, visst ej i Furstens smak var lärosätets historia. Vid K. Akademiens jubi förrättade B. promotion i Juridiska Faculteten, d J. U. Doctorer, troligen alla utan förutgångne exa tiden till prydnad. 1769 lade den 62-årige först sin Rikshistoria för allmänhetens ögon. Ständern af att först hafva bemärkt den. De gjorde en framställning till Regeringen. Denna uppmanade fortsätta, anslog 4,000 dal. s. m. till resor och ö nader, meddelade honom adelsbref (af $^3/_7$ 1769) net *Lagerbring* och den gamla dufvan*) i vap följde ($^{22}/_8$ 1770) tjenstfrihet (en brorsson förord förestå professionen) samt Cancelliråds n. h. o. s. å.), hvartill 1772 kom tillstånd att adoptera e Krigs-Rådet Pehr Lagerbring (fader till Gen Baron Gustaf Otto Lagerbring). Så förhöll sig i sitt mest afskydda slut mot den lärda förtjenst slutat, utan blott börjat ett hufvudarbete. K. som nu blef Augustus efter frihetsbarbariet, hade märkelse för den grundlige och outtröttlige häfd Ej ens Nordstjernan, quæ non melius nesciebat än att hon nedsteg på Polismästares bröst, hitta gerbring i en tid, då den likväl bland de lärda a en ära. Insatte honom ej ens i Sv. Akademien, derheim fick plats för sin ädla skrifart i de alln fattningarne. Dock säger man, han var för g bodde så afsides. Celsius bodde ock i Lund och var blott 5 år yngre. Men L:s förtjenster voro s art, än de, som nu borde lifva ungdomen till efte

*) För den oliv, som hon förut fört i näbben en lager. (L. introd. 1776 under n:r 2,061.)

Oaktadt tjenstledigheten föreläste han likväl om våren
1 privat öfver Numismatiken, dervid lärarepersonalen
ndade sig med lärjungarne såsom åhörare, föregångne af
lärde Pro-Cancelleren Biskop Celsii exempel. Samma
min disputerade han ock de Dapifero, då Akademiens d.
Rector såsom E. Opponens höll ett äretal till honom.
kingska nationen slog s. å. till hans ära en guldmedalj*). L.
d. 5 Dec. 1787. Var från 1745 gift med *Maria Beata*
1729, † 1760), dotter af General-Aud. *Lagercreutz*, en
af Biskop Lang. Blott en son, Stats-Rådet H. E.
efve Carl Lagerbring, öfverlefde.

Föreläsaren framställa vi först. Ty han har *Univer-
tens* högsta problem att lösa. Hans verksamhet är af
rsta inflytande på samtidens bildande. Den allena *läser*
, som redan i någon mån vunnits för culturens interessen.
nom *hörandet* väckas dolda krafter och riktas de ovissa
lagen till sina bestämda mål.

Vi tro att L. verkat mindre som föreläsare, än förfat-
re. Också syntes ingen Skola uppvexa omkring honom,
et lifligare interesse för häfdaforskning eller historisk lek-
re hade bredt sig ut bland allmänheten kring lärosätet vid
ns död. Hans flitigaste lärjungar ha samlat födelse- och
dsår för disputations-författare. Candidaterne examinera-
s af L. någongång i Bibliska historien, då Sommelius kan-
e, för att synas lärdare, frågade om lärda sällskapen före
ndafloden. Examens-protocollerne ge ej högt begrepp om
gondera. Men vi känna bäst den tid, som uppvexte kring
ben med tjenstledighet för föreläsningar. I mannaåren
h medan han ännu föreläste skall det ha varit annorledes.
å fyllde ingen auditorierne så som han och mycken häg
r häfdaforskning fanns då i hans omgifning. Han dog just
å Aremiunet föddes.

Författaren, hvars skrifter gjorde honom till en pryd-
d bland sin tids *lärde män*, var mångsidig.

Philosophen må här nämnas främst. Ty en *philosophisk
ålegg* måste dock sammanhålla det annars nog sköra *jer-
et af historiska data*. Han var And. Rydelii kanske bästa
rjunge. Prof. E. S. Bring, tillerkänner honom företräde
detta hänseende framför andra historici i Sverige, ja för-

*) Med:s ena sida visar L:s bröstbild med omskrift: Sveno
agerbring Historicus; å andra sidan läses: Inspectori suo per
XXII Annos bene merentissimo natio Blek. Lund. MDCCLXXXI.
Hildebrand s. 222.)

klarar, att de ej ens ha täflat. (»De Svenske historiskr
varne hafva *icke* befattat sig med historiens philos
Dock förtjenar äfven i detta hänseende, att undantagas Sv
Bring, sederm. Lagerbring, som uti en här i Lund 174
gifven Akad. afhandling riktigt uppfattat historien, s
en fortgående theodicée»). Han säges ha »uppstigit till
ståndpunkt», som förutsätter att han haft »ett klart med
tande *af den dialektik*, som genomgår Verldshistorien». Il
hade också, heter det, den insigten, att förnuftet är ve
dens princip. Han förklaras dock ej ha varit *öfver* sin
(det säges *ingen* kunna vara), men begripit sin tid,
få antagas göra; innehafvande sin tids hela Philosophi
insigt. Hos en Rydelii lärjunge väntar man ock den p
losophi, som kan med styrka försvara *Christendomens s
ning och trovärdighet*, och Jac. v. Engeström säger der
i minnestalet öfver L.: »Det är förundransvärdt, att mån
i vår tid vilja med skärpta ögon inse uti trones saker, n
vi ändock så föga begripa sjelfva naturen. Jag menar d
endast kan kallas begripa, då man förmår ådagalägga, hv
för en sak sig så och icke annorlunda förhåller. Vi
med häpnad åtskillige verkningar i naturen, utan att kän
orsaken. Måtte menskliga snillet blifva förståndigt och u
derkasta sin svaghet den vishet, som öfver oss är. Bät
är veta något mindre, än vilja lysa med fåfänga insigt
och sträcka sig till utgrundande af heliga sanningar.»

Häfdatecknaren kommer att tillhöra all tid, äfven
hans forskningar i många hänseenden efterträdas af lyc
ligare.

Sven Brings första uppträdande i »Samling af åtskilli
Handlingar och Påminnelser» intager genom anspråkslöshet
och förtjensten i förening. Men *stilen* stod verkligen, m
än kritiken, 50 år efter sin tid. Ett prof af de bästa st
len: Förf. visste sig vara mindre mån om sin egen inbi
lade heder, än det allmännas nytta, och gaf derför fram hv
han hade, änskönt det ej var mästerstycke. Konsten var
stor, men var nyttan större än konsten, var intet särdel
förloradt dermed att Auctors anseende ej skenade så hög
De som alltid vilja tillverka fullkomligheter och genom sin
arbeten kasta både den lärda och olärda verlden i bestör
ning, önskade han mycken lycka till sitt lofliga föreha
vande; han för sin del var nöjd med mindre. Nyttan
slika samlingar trodde han sig ej behöfva bevisa, helst h
ej skref för Ostiaker och Fjällappar. Dugde det han me
delade ej, så finge det väl ingen uppbygglighet om Utgi

med liflig ed ville intyga sina anmärkningars kost-
Han hade i anledning af sina uppräknade föregån-
andra flera exempel (Schmedemans Justitieverk,
Monumenta Ecclesiæ Svio-Goth., Nettelbladts Schwe-
Bibliothek, det Danska Magazinet o. d.) kunnat ge
ste vackrare namn, men för att ej bli tillfrågad
det hette så eller så, hade han inte nämt det
da än det är. »Utan att vara katholik», heter det
är jag i många mål af samma religion som Boileau,
ars grundsatser det heter:
ppelle un chat un chat & Rolet un Fripon.
ör sjelfva titeln mycket litet till saken. Ett präk-
n för en lappriskrift gör väl skriften litet löjligare;
remot ett stort namn för en väl utarbetad och nyt-
förminskar alldeles intet af bokens rätta värde och
På denna melodien går allt hvad han skrifvit. Man
n Professor med underordnade eller umgängesvän-
n åhörare omkring sig, sjelf allvarsam men road af
tt löje dö i födseln på åhörarnes läppar. Anmärk-
har två händer, återtager med den ena hvad den
gaf. Öfver det platta i loci communes, kan han
ga hela lasten af loci quam maxime communes! Ebbe
äger: »de fleste nyare författare inse icke nog L:s
t. De fästa nemligen afseende icke så mycket på
et, hvilket är det väsendtligaste, som på den yttre
hvilken ehuru icke likgiltig, dock är mindre väsendtlig».
n *innehållet* ha ock meningarne ej blifvit lika eniga
efterverlden, som i hans tid. L. har i våra dagar
stränge Censor i Hallenberg. Denne vidrörde dock
t. Den var både hos och för honom sjelf af under-
värde. Slutet af hans sak-anmärkningar är: Lager-
åtskillige andra gissningar (sedan H:g särskildt gran-
ylika på 28 tryckta ark, i 2:ne delar): om folkut-
gen från Sverige, såsom att Frankerne härstamma
räkne härad i Bohuslän, och mycket dylikt, tyckes
fördt för ro skull. Om hans kitslighet att med myn-
tadla sina föregångare, kan lämpas hvad de Leipzig-
de yttrade sig om Engelsmännens kitslighet att göra
ar i de af dem utgifne grekiske och latinske aucto-
valescit magis hic pruritus emendandi etiam sana loca.
fructus nullus alius est, nisi ut alii habeant, quod
nt & in quo tempus perdant.»
m detta slaget var för hårdt, tjente han dermed den
. En rättvis efterverld vördar både Lagerbrings och

Hallenbergs mödor, glad om efterträdare på den bana de vunnit lagrar, ega jemte ett djupare esthetiskt och vidsträcktare historisk blick, Lagerbrings oförtrutna att samla och berätta hvad han funnit, samt Hallenbe musikaliskt fina hörsel för att *märka*, om ock litet mi hvasshet vid att *anmärka*, berättelsernas dissonanser och rige brister. Suhm skref, efter hans död, en runa: La bring Historiæ Stator, candore, eruditione, pietate nulli cundus, Sveciæ decus, Sæculi Ornamentum. Ihre förklara att Lagerbrings Rikshistoria var ämne för *nationalstolt* Största gagnet af andra vetenskaper hade L. likväl som storicus af sin *philologiska* insigt. Han kunde begagna fleste källor utan öfversättningar. Hans bref till Ihre *Svenska och Turkiska språkens likhet* visar, att han stä sin blick till den comparativa språkforskningen såsom historiens hjelpvetenskap. Så ovanlig grekisk kunskap i Lund, egdes dock en dylik af L., som man finner af afhandling om den i Skåne funna Kyrialax-penningen.

Hans *personlighet* var lika berömlig, som hans lärd J. v. Engeström skildrar honom som en reslig man, och munter, med manligt utseende, boende i kallt l likväl aldrig smakande starka drycker, men med värma gen ur hjertblodet. Han åt litet, drack sällan ett gla men arbetade mycket, skämtade gerna, men var st sina tänkesätt, bibehöll den belefvenhet han fört m ur Fersiska huset och hufvudstaden, men utan fjesk, med lätthet, lät hushållet skötas af vederbörande, n hvarken i lärdt eller politiskt gräl; egde allas förtro mångas vänskap, de sinas kärlek, studenternas enthusia Bodde gerna om somrarne på Rosenlund, hvilket han med sin hustru, efter hvars morfar, Landshöfd. Rosens det bar namnet. Han hade redliga vänner i Danmark i vudstad, som för historiens skull högligen älskade hist kern och lemnade honom allt biträde. Ofta besökte dem ock. Vi nämne Conference-Råden Hjelmstierne Klefenfelt, Kammarherren och Stats-R. Langebek, samt K marherren Suhm, hvars griftruna vi redan anfört. De Kammarherrar hade *nycklar* till häfdagömmorne. I St holm var Gjörwell en af de vänner, man särskildt bör nä Det var hans förtjenst att L. gjorde ett sammandra Sv. historien, sedan man tydligen insåg att ej den årige kunde hinna föra sitt stora verk synnerligen f Det syntes vara Sveriges öde, att dess häfdatecknare skulle bygga grundvalar, på hvilka ingen byggnad uppfö

Skrifter: 1) Disputationer: De Oecon. Camer. Ups. 1741. — 36 disp. Lund 1744—50, blefvo sedan indelade i 2 Tomer med titel: Monumenta Scanensia. Deraf upptager Liber Daticus p. 1—192 och Necrol. Lundens. p. 193—273. Sedan i en bättre redaction utgifne af Langebek. i Scr. Rer. Dan. — Dessutom 158*) disputationer, utgifne i Lund 1743—1781, mest af Historiskt och Topographiskt innehåll. — 2) Orationer: latinska öfver C. Gyllenborg, L. 1747, H. Benzelius, L. 1759, D. Ehrensträhle, L. 1769; svenska: Tal. vid Kronprinsens närv. i Lund (3/10) 1766, innehåll. anmärkn:r om Lunds hist. o. litteratur, L. 1767. — 3) Svenska skrifter: Historia literaria, eller Inledning til Vetenskapshistorien. I Del. L. 1748. — Rutg. v. Aschebergs lefverne, L. 1751. (Öfvers. på Tyska och inf. i hofrådet Schlözers Schwed. Biogr. 2 Th.) 2:a uppl. Lund 1805. — Samling af ätskill. handl. o. påminnelser, som förmodligen kunna gifva ljus i Svenska hist. 3 delar, L. (1749), 1754, 1758. — Bref till Ihre om Sv. o. Turk. spr. likhet. L. 1764. — Svea Rikes historia 1:a D. Sthm 1769. 2:a D. ib. 1773. 3:e D. ib. 1776. 4:e D. (Afd. 1—7) ib. 1783 f. Af 5:e D. tr. s. 1—32 1787. — (Mindre) Sammandrag af Svea Rikes hist. Sthm 1775 (öfvers. på tyska af prof. Möller i Greifswald och tr. derst. 1776; — på danska, Odense 1783). 2:a uppl. Sthm 1786 (öfvers. på franska af finnen N. G. Pagander, Paris 1788), 3:e uppl. (kallad Mindre sammandrag) Lund 1799, 5:e uppl. Sthm 1808. — Sammandrag af Svea Rikes hist. D. I—VI, Sthm 1778—80. 2 uppl. (då 1:a D. af denna uppl. 1784 omtr. har en del ex. fått titeln: Svea Rikes statskunskap), Sthm 1779—84. Ny uppl. Sthm 1796, 1793—1804. — Nya Statshistorien i Sammandrag. D. I, om Dannemark. Sthm 1777. — Företalet till Gjörwells Encyclopedie, innehållande: jemförelse emellan äldre och sednare tiders vetenskaper och vitterhet i Sverige. Sthm 1777. — Christna religionens sanning och trovärdighet af en svensk Adelsman. Sthm 1778. — Beskrifning på en gammal penning i Lunds Myntsamling, införd i 4:e D. af Vitterh. Akad. handl. 1783. — 12 Program.

Handskrifter finnas till stort antal och värde. Historiska Collegier, rättade af honom, äro ej sällsynta, men de vi sett ha varit af mindre vigt, t. ex. sammandrag af Portugals, Spaniens & hist., Fale Burenskölds i Rosenhanes samlingar (af 1787), Claes Sparres på Löberöd. — På Bibliotheket i Lund, i manuscriptsamlingen finnas: "Collectiones historicæ Lagerbringianæ" i 7 tjocka qvartband; — "Diplomatarium Lagerbringianum" i 4 massiva qvartband. De fleste urkunderna afskrifne af Lagerbrings egen hand, några af Gjörwells, C. G. Nordins o. d. — "Boetii Johannis Diplomatarium Lundense" i 2 band, copieradt af Lagerbrings egen hand, med register af Prof. S. G. Sommelius på n. 1—287. Innehåller n. 1—302 af Diplomata Capituli Lundensis, hvilka i sednare tider för nära 200 Rdr B:co skaffats illa afskrifna från Riks-Archivet. (Desse, tillika med "Diplomer ur Svenska Riks-Arch." fol. 1390—1500, med register på dessa 9 sexterner af den som till L:s tjenst dem afskrifvit, neml. Aman.

*) 159, om man dit räknar *de Banno majori & minori*, som ventilerades handskrifven, men sedan tryckt, ånyo försvarades af hans efterträdare, Erl. S. Bring. Tre dissert., 1745, 1748, äro icke tryckta, enl. Marklins Suppl. till Lidéns Cat. Disp.

Stechau; "Register på Örnhjelms Bullarium" fol. T. I. 1400. T. II. 1400—1578; "Udskrift af nogle Orig. doc. som ... udi det Kongl. Danska Geh. Arch., hvilka angaae Sverrig ... fraa aar 1457 till 1523" n. 1—76. vidimerade af Archiv Voss med regist. af Lagerbring, fol. samt "Diplomatarium ... gebekianum" (1314—1655), copieradt genom Langebeks f... till Lagerbrings tjenst, funnos alla i ett litet trädgårds... förra Lagerbringska gården, hvilken den, som köpte denn... på auctionen efter Domprost Chr. Wåhlin, upptäckte under... tioårigt damm; derpå någorlunda ordnade, lät han inbind... gaf dem till Universitets-Bibliotheket i Lund, hvarigenom ... i historien kunna komma att taga åtminstone så mycken ... nedom om våra *urkunder*, att de ej såsom tryckta böcker ... dra från Bibliotheket t. ex. Örnhjelms Bullarium och Palm... ska samlingarne, såsom det någongång någonstädes ... Dessa samlingar bevisa ock Lagerbrings utomordentliga ... samhet och månhet om säkra källor).

(Källor: Rehbinders adl. Matr. n. 2,061. — Sommelii Lex. Scan. Vol. I: 353—383. — Sv. Lagerbrings Autobiogr. på ... röd. — Tidens frågor. E. S. Bring. Lund 1840. — Chr... lins parentation. Lund 1788. — Suhms Minnesruna. — Tidn. 1788, n. 13. — Jac. v. Engeströms minnestal i Vitth... handl. IV D. — Ståhls Biographier. — J. Hallenbergs Anm... öfver Sv. Lagerbrings Svea Rikes Hist. 2 delar. Sthm 181... — [Anrep II: 574 och Riddarhusstamtaflan, m. fl.])

— S.

2. LAGERBRING, CARL.

Föddes d. 2 Maj 1751 i Lund och fostrades der ... Grefve Lars von Engeström och Grefve Matth. Rosen... desse Professorssöner, som sedan jemte honom skull... thronen stå framom rikets äldste ätter. Dugliga fäder ... bäst fostra dugliga söner.

Ej underligt, att Sven Lagerbring, den frejdade hi... tecknaren, begärde plats för sin ende son i Riksarc... Han behöfde der en, som han kunde ålägga besvär, ... det han utarbetade Rikshistorien. Sonen ingick der s... E. o. Canzlist vid 20 års ålder ($^{27}/_{11}$ 1770). Genom G... Ulrik Scheffer blef han personligen känd af K. Gustaf ... och han kallades ($^{18}/_{11}$ 1774) till 2:dre Sekreterare i Ca... Presidentsexpeditionen. 1778 (i Juni) anställdes han ... Krigsexpeditionen af Canzliet såsom Prot.-Sekreterare, ... vanligen med Konungen under dess resor i främmande ... såsom tjenstgörande för Canzliets ärenden. Då Konu... 1783 reste till Italien utsågs L. till Sekreterare i den ... redning, som skulle föra brefvexling med Konungen om ... kets hemligaste och vigtigaste angelägenheter. 1785 bl... Kamrerare vid Kongl. Ma:jts Orden. Han utnämnde...

Den Befälhafvare, som fått i uppdrag att vinna Herti- för den enda räddningsplanen, erkände sjelf, att man t af Lagerbring vinkar, när nervus rerum gerendarum nningar?) fanns inne, såsom det måste vara i ett så af- nde ögonblick, med helsning: *nu eller aldrig*. Och det dde *då*. Derigenom fick L. ock tillfälle, »att hejda hvad [annars] ej kunnat förekomma, om han ock ansett sig det, så att inga förnedrande passioner fingo tillfälle ge sig luft och att inga druckna båtsmän kommo att om styret, då öfverbefälet ombyttes på skeppet.» En rtrolig förklaring! Vi ha härmed ej velat *försvara*, om till en del *förklara*, hvad en Geijer ansett *oförsvarligt*. yttrade neml. i Litteraturbladet för Dec. 1838 sin *full- nliga öfvertygelse*, att Konungens instruction af den 4 br. 1808 till Grefve Klingspor aldrig af Svensk hand underteckna och att Lagerbring, genom att ej hellre räda från sin plats, satt en *fläck* på sitt minne, som alla embetsmannaförtjenster ej skola utplåna. I sin replik en anmärkare i Svenska Minerva, anför G. i Litt.-bla- för Mars 1839, att han vidblifver sitt omdöme, tillägg- de sin förundran, att samma herre contrasignerat K. jts kungörelse om landtvärnet. »Att han, den *skarp- nte*, kunde förblifva vid detta: *låta gå* — då allt gick till get förderf, — utan att genom något steg, af den be- ndenhet, hvarpå vi häntydt, åtminstone ge offentlighet åt lt ogillande, det är den förebråelse vi uttalat i följe af en nsip, hvars tillämplighet, ehvar den ock träffas, vi ej kta att erkänna» — blef Geijers slutord, mot hvilket k åtskilligt till den hårdt bedömde despot-tjenarens ur- kt torde kunna invändas.

Den strategi, embetsmanna-hierarchien nu så otvetydigt tog, för att hålla sig ofvanpå, äfven om Regenten sjönk, r för öfrigt som fläck så allmän, att han ej mera för- örkar den enas minne än den andres. Verldshistorien vi- r att detta utbrott af conservatio-sui-principen är *regeln*, h uppoffringen äfven af det minsta för fädernesland och nning, hör till *undantagen*. Måtte regenterne blott ej *idea- isera* sig menskligheten, efter dertill intet skäl är. Napo- on skall ha yttrat: »så länge jag behandlade alla, som egen- ttiga, sin egen fördel blott sökande och dermed allenast dbara, så regerade jag verlden. Då jag för ett ögonblick

rangeringar *historiska*, så synes äfven här en mans omdöme om stad III besannadt: *han måste bedrifva allt — allt genom nego- tioner*.

Stechau
1400. T
udi det
fraa aar
Voss m
gebekian
till Lag
förra La
på auctio
tioårigt d
gaf dem
i historie
nedom on
dra från B
ska samli
Dessa sam
samhet och

(Källor:
Scan. Vol.
röd. — T
lins paren
Tidn. 1788
handl. IV
öfver Sv. L
— [Anrep

2. LA

Föddes d.
Grefve Lars
desse Professo
thronen stå fra
bäst fostra dug
Ej underlig
tecknaren, begä
Han behöfde
det han utarbe
E. o. Canzlist
Ulrik Scheffer
och han kallade
Presidentsexpedi
Krigsexpeditione
vanligen med K
såsom tjenstgör
1783 reste till
redning, som sk
kets hemligaste
Kamrerare vid

smannacharakter, men fullkomligt embetsmanna-
visade en kännare ock derigenom, att han endast
ter *Staten*, för hvilken han ej sällan var färdig
le enskilde. Vid officersboställens utarrenderings-
mlade han en gång denna sin princip skarpare än
an Carl XI:s tid torde den fattat. Detta är ock
nens position. *Statsmannen* måste kunna fatta ej
abstracta begreppet Stat, utan den *organism* som
t, i hvilken de enskilda äro lefvande delar, hvilkas
ande ger staten blott ett skenlif. L. skördade
den nya regeringens tacksamhet för de tjenster
den störtade!

blef Landtmarskalk vid riksdagen i Örebro 1812
($^{8}/_{10}$) Stats-Råd samt ($^{23}/_{11}$) Seraf.-Ridd.; Friherre
3; vice Canceller vid K. M. O. ($^{19}/_{1}$) 1814. S. å.
af Rikets Herrar. 1818 ($^{11}/_{5}$) Grefve. Ett häll-
elöningar, så afbrytande mot hvad som hände ho-
annaåren, då han länge beklädt förtroendeposter i
rikets tjenst samt innehaft ordens-embete flera
han hedrades med ordens-utmärkelse.

r, som vi nämnt, en stor *embetsman*, med princi-
den tid, som fostrat honom. De voro de samma,
s högst hos *verkställaren* både i verkliga monar-
republiker, klandrade blott der man hvarken vill
eller *frihet.* Han ville *en* person för hvarje sak,
aste frihet i medlen, begränsade likväl af rättvi-
h ordningsformer. Committéraseriet uppväxte i hans
och började merändels visa att *summan af 10*
bete på samma sak, vanligen blifver *dumhet.* Så
a sedermera förspillts genom att neutralisera hvar-
inga större resultat uppstått för det allmänna af
om, genom dessa arbeten, frånryckts det enskilda.
de fostrat en like, Grefve Wirsén, som efterträdde
flera linier, men som under neutraliseringstiden ej
sätta såsom L. under andra förhållanden börjat.
fostrande är en af L:s största förtjenster.

hvars arm skyndade verkställa revolutionen, tänkt som
abdikation, och der Carl August var hufvudet — och
d sin whig-aristokratiska præponderans lemmarne i den
s arm hann fram att hålla draget svärd, medan Succes-
gen, fast ej äfven medan grundlagen dicterades, och
tigen ställde sig mellan begge partierna och blef här,
s bror 1772, "den Svenska bottnen" eller compositions-
antog Adlersparres successionsordning och Lagerbrings
ch hvarmed begge partierne fingo vara nöjda.

Ännu ett Wirséns vittnesbörd må anföras: «Gr
var alltför upplyst att arbeta mot sin tid; men han u
dess allvarliga fordringar från flyktiga tycken; och a
såsom tidens tecken allt hvad man ville utgifva derför
hetens vän, i ett rättförstådt sinne*), var det ytterst
mandraget af hans ljusa förstånd och stora erfarenh
han önskade den högsta kraft hos samhällsmakter
skarpa gränslinier dem emellan, just för den frihet
som allena är garantien för statens styrka och trefna

L. gifte sig 1800 med *Ulrica Dor. Brunström*
efter Grosshandlaren Afv. Hasselgren. Hon dog 1818.
ven följde d. 14 Mars 1822. Hans porträtt finnes
öfrige Landtmarskalkarnes på riddarhuset; Grefve
egde ett, om vi minnas rätt, måladt af v. Breda.

Grefve L. jordfästades af J. O. Wallin och vapn
sades af G. F. Wirsén, som genom det tal han der
vunnit ett vittert namn och sedan en stol bland de A
I det talet är mycken *dämpad eld.* Stilen är ej efte
den Akademiska. Den erinrar om en vitter Skola.
vitterhetens historia ej utmärkts, knappt anmärkts.
inom densamma räkna vi v. Höpken.

(Källor: Talet af G. F. Wirsén. Sthm 1822. — Adliga M
Landtmarskalkskrönikor. — Skjöldebrands Memoirer.
II: 575 m. fl.]).

—*N.*

Anmärkning. Redaktionen (af 1:a uppl.) har icke vel
sig någon förändring i hvad Förf. af ofvanstående Biograf
jande sig på Prof. Geijers åberopade yttrande, anför såsom
emot Gr. Carl Lagerbrings contrasignation af den för Gr. K
utfärdade Instructionen rörande Finlands försvar. För sin
menar dock Red. att detta klander nog torde befinnas för
när man besinnar, 1:o att L. icke var Krigs-Minister, ut
Embetsman, och således icke kunde anses ega insigt att
dömma förenämda Instructions ändamålsenlighet eller
operationer; 2:o att hans embetsmannapligt endast ålade
att bevittna Konungens underskrift samt expeditionens ord
författande; 3:o att förbemälte Instruction blott var pro
hemlig, samt föröfrigt rigtig, enligt den säkra kännedom
denna tidpunkt förmente sig i anledning af ingifna rappo
om den Rysk-Finska arméens öfverdrifna styrka, och om
sannfärdighet den tiden hos ingen i Sverige fanns minsta
samt 4:o att denna Instruction innehöll följande ord: "m
Wi, såsom förrbemält är, anse frälsningen af armeen och
garnas försäkrande böra blifva förnämsta ändamålet af för

*) I. e. *bona cum explicatione.* Man bör minnas att h
far var uppfostrad i sin faders Biskop Langs principer.
se Sv. Sk. Litt. III: 231. Man ser ofta slika slägtarf.

rna under påstående vinter, vänta Wi likväl, att J, så långt
t kan blifva, söken att den inträngande fienden hindra och
å, samt icke förrän nöden påtränger retraiten företagen"; —
som alltså lemnade General-en-Chefen i sina operationer en
ititud, och hade af en fältherre med större insigter och dri-
än Gr. Klingspor annorlunda kunnat tydas än som nu till
es olycka skedde. Jfr Upsala Correspondenten 1839, n:r 35.
u sista förklaring, i Litt.-Bladet April 1839, har Prof. Geijer
temligen betydligt nedstämt sitt klander.

3. LAGERBRING, GUSTAF OLOF.

Född i Stockholm d. 31 Maj 1769. Fadren Krigs-Rådet
L. blef under dess farbroder Cancelli-Rådet Lagerbrings
ner i adeligt stånd upptagen 1772. Modren Friherrin-
Christina Eleonora Hastfehr.

G. Lagerbring njöt uti sina föräldrars hus den mest
ade uppfostran, men var i barndomen så sjuklig, att
hopp var det han skulle hinna till manliga år; helsan
ttrades likväl genom föreskrifven stark rörelse. Efter
tidens besynnerliga sed, att barn stundom i vaggan in-
fvos och befordrades i arméen, blef äfven L. redan 1771
. utnämnd till Fanjunkare vid husarerna och i Oct. s.
ll Corporal vid Adelsfanan samt erhöll 1778 Cornets-
akt vid sistnämnda tjenstfria Regemente. Befordrades
8 Maj 1785 till Lieutenant vid Uplands Regimente. Blef
med Regtet commenderad till Finland, bevistade samma
ampagne, och derunder landstigningen vid Brackila, samt
förefallande affair nära Fredrikshamn. 1789 bevista-
affairen vid stora Abborfors, Suttula och Högfors pas-
intagande, samt sjöbataillen i och retraiten från Svensk-
Samma år ($^{9}/_{9}$) befordrad till Capitaine vid Uplands
e. Bevistade 1790 (i Juni och Juli) affairerne vid
alajocki och genombrytningen ur Björkö sund, samt ba-
i Svensksund. R. S. O. 1791 (1790?). Öfver-Adju-
hos Konungen och Major i arméen (1792 $^{14}/_{5}$); commen-
des som Öfver-Adjutant hos H. K. H. Hertig Fredrik,
H. K. H. utnämdes till Fördelnings-Chef, samt fortsatte
tjenstgöring till 1796. Premier-Major vid Uplands
e ($^{3}/_{4}$) 1796. Öfv.-Lieut. i arméen ($^{16}/_{11}$) 1799. Ge-
-Adjutant af Flygeln ($^{31}/_{1}$) 1801. Commenderad som
Inspections-Adjutant hos General-Inspecteuren öfver
fanteriet, Excellencen Wrede, 1805.

Commenderades 1808 till Norge i egenskap af Konun-
tjenstgörande Öfver-Adjutant, anförde det detachement,
öfver Mangel-fjellen inryckte i Norge, intog Haneborg

och verkställde flera recognosceringar. Samma år
derad till Konungens Generalstab på Åland, samt
skap af tjenstgörande Öfver-Adjutant åtföljа den
ningsexpedition, hvilken under Gen.-Majoren Gr.
hausens befäl den 1 September afgick från Åland.
bevistade L. landstigningen vid Lemland, anförde
det under framryckandet till Lokalax samt under d
fallande affairer, och arrièregardet som betäckte a
sen, hvilken d. 18 Sept. för bristande ammunition
retirera och embarquera. Emottog befälet den 2
ber öfver 2:dra Fördelningen af södra Finska ar
Gr. Lantingshausen, som uppå sin begäran fått ti
Sverige återvända. Med denna arméecorps verkstä
stigningen vid Helsinge d. 26 Sept. och tvangs f
vika efter 2:ne häftiga träffningar vid Järwenpääri
men der, uti öfverbefälet aflöst af Öfversten, Ba
af orsak, att L. jemte dess underdåniga rapport
emottagande, hade uti ett handbref till Konungen v
ställa, att ehuru så väl han, som de under dess bef
trupper visserligen ej skulle underlåta för Konung
nesland slåss till sista man, var det dock omöjligt
knappt 3000 man, för hvilka äfven felades behöfli
tion, utan en enda häst till forslande af proviant
hvilket allt skulle från transportflottan hemtas,
hvad i den erhållna instructionen anbefalldes, ne
egde vid ansvar att genast vid Helsinge landstiga;
fast post vid Vemo, sedan genom en coup de m
Åbo, och derefter förgöra alla fientliga trupper en
och General Vegesacks corps (hvilken corps trodde
landstigit i trakten af Björneborg, sålunda på n
afstånd). Uti öfverbefälet aflöst emottog han be
ett detachement af 600 man, hvarmed han skulle
den i ryggen, för att drifva honom ur en fördela
ning; träffade på Randavägen 3,000 man ryska
hvilka genom skärmytsling uppehöllos i tvänne ti
endast 230 man af detachementet återstod; då h
bataljon och 2:ne kanoner förstärkt, beordrades
fälet öfver arrièregardet, samt att söka så länge
fienden att arméecorpsen kunde retirera och re
hvilket verkställdes så att arméen ej allenast em
utan äfven afseglat när arrièregardet återkom til
hvarest brist på tillräckligt antal båtar till trupp
porterande nödgade en del att sträcka gevär. L.
s. å. ($^{28}/_{4}$) till R. S. O. Stora Kors (vid denna

i 2:ne classer 1814 erhöll L. 1:sta classen). Tjenst-
1809 på Åland (fr. $^{14}/_{5}$) som Öfver-Adjutant för yttre
ra och Chef för vestra flygelns förposter.
s. d. 15 Mars, efter ankommen underrättelse om den
regementsförändringen, erhöll L. den på Åland com-
ande Gen.-Lieut. Döbelns ordres att till Ryska öfver-
varen afgå för att söka öfverenskomma om stille-
General Knorring, befälhafvare för en armée af omkr.
man, träffades vid Kumlinge. (Se detta Lex. IV:
oten.) Stillestånd kunde väl ej utverkas, endast öf-
kommelse att Ryska arméen blott skulle occupera
och Föglölandet tills båda commenderande Genera-
öljande dagen vid Klemensby råkats*), men härigenom
k möjligheten till retraite öfver hafvet för den svaga
ka fördelningen, knappast bestående af 2,800 man,
Genast efter retraiten från Åland afsändes L. med
till H. K. H. Riksföreståndaren och fann sig då vara
d till Öfverste i arméen**). Anbefalldes att med
H. Riksföreståndarens skrifvelse till Ryska Kejsaren
till Petersburg. Träffade på Åland hela General
gs armé färdig att marchera öfver hafvet och vidare
ckholm. Vågade då, ehuru ej dertill auctoriserad,
yska Öfverbefälhafvaren afsluta den convention, hvar-
detta för rikets sjelfständighet vådliga företag af-
Den ingångna conventionen gillades till alla delar
K. H. Riksföreståndaren, men Ryska Öfverbefälhafva-
l uti sin Kejsares onåd för det han ej fullföljde marchen
ckholm. — S. å. (i Juli) förordnades L. till Chef för
méens 3:e brigad och gick med en del af densamma
till Jemtland när Norska trupper der inföllo. Afgick
onventionens afslutande till General Wredes armée,
en 14 Augusti commenderades L. som General-Adj.
re ärenderna vid kustarméen; bevistade med densamma
gningen vid Ratan, samt affairerna vid Ratan och Säf-
1810 blef L. tjenstgörande General-Adj. i Stockholm,
ter Excellensen Fersens mord, samt fortfor med denna
öring det mesta af åren 1810—11 och 1812. 1810
Chef för Uplands Reg:te. 1811 skref han nytt Regle-
för infanteriet, hvilket af dåvarande H. K. H. Kron-
gillades och stadfästades, samt efterlefdes under kri-
Tyskland.

*) Se härom vidare nedannämnda intressanta skrift af L.
Fullmakten var utfärdad $^{12}/_{5}$ i Gustaf Adolfs namn, men un-
fr $^{26}/_{5}$ af hertig Carl. (Not 1876.)

Blef (7/9) 1812 commenderad till tjenstgörande
Adj. vid H. K. H. Kronprinsens Stab. C. S. O.
å. 1813 (26/1) General-Major och sedan commende
tjenstgörande General-Adj. för yttre ärenderna vid
arméen i Pommern. Förrättade General-Adj:s tjens
för yttre och inre ärenderna så länge arméen st
Excell. Adlercreutz' befäl. S. å. commenderad att
fälet öfver General-Lieut. Döbelns Fördelning och d
burg varande Svenska trupper, samt med dem v
retraiten från Hamburg. S. å. commenderad som
Svenska arméens Generalstab; i denna egenskap
bataillerne vid Grossbeeren och Dennewitz, samt arm
rörelser till October månad, men nödgades för sjukdo
arméen till slutet af Dec. månad, samt emottog vid
sten befälet öfver arméens 2:a infanteribrigad.
1814 års campagne, först i Tyskland, sedan i Nor
herre (26/1) 1815. Brigad-Chef för 3:dje infanteri
(11/6) 1816. C. S. O. med St. Korset (11/5) 1818.
Lieutenant (11/5) 1826. Inspectör för 2:a Infanter
tionen 1828—36. Ledamot, sedan Heders-Led. af
Vetenskaps-Akademien. (Se Tillägg.)

Gift 1) 1794 med *Marg. Ulrica Hård* (f. 1771,
hade med henne en dotter, gift med Ståthållare
Taube, Hofmästarinna för de Kongl. Barnen. 2)
Marie Antoinette Ingelotz (f. 1788, † 1870), med hv
haft en son, *Carl Gustaf*.

Skrifter: Betraktelser i anledning af Ryske Generalen P.
lens Histor. Berättelse om kriget mellan Sverige och
åren 1808 och 1809. Ups. 1836. — L:s handskrifna ant
om sina fältåg 1808 och om Underhandlingen på Åland
till Upsala Akad. Bibliothek.

LAGERCRANTZ, CARL OTTO.

Trenne familjer af detta namn finnas å Svenska
huset introducerade. De två älsta, längesedan uts
härstamma från tvenne bröder; den sist (under N
introducerade, ännu lefvande, ätten är icke med
slägt. *Magnus Gavelius* är stamfader för denna ä
adlades 1682, och afled 1693 som Öfver-Commis
Amiralitetet. Hans bror *Jakob* adlades 1698 under
Lagerstedt (se nedan). Af denne *Magnus Lagercr*
Maria Sneckenberg föddes sonen *Carl Otto* d. 12 J
Kom i tjenst 1699. Gick i utländsk tjenst och

i Nederländerna, efter hvars slut han återvände till
ka armén och blef 1710 Ryttmästare vid Westgötha
leri. Fick Majors titel 1712, och Öfv.-Lieutenants 1721.
afsked 1731, men utnämdes sedermera 1740 till Öfver-
ör Elfsborgs Regimente.
Efter fredsslutet med Ryssland 1721 hade en otalig
ål Officerare hemkommit ur fångenskapen, hvilka place-
på Regimenterna, i följd hvaraf befordringarne inom
en efter denna tid gingo högst långsamt. Så tyckte äf-
Lagercrantz, hvarföre han, för att fortare göra lycka,
sig i afhandling med Öfverste J. J. Ehrensvärd, som
le taga afsked från Commendantskapet på Carlstens
ng, i afsigt att blifva dess efterträdare. Saken propo-
des K. Fredrik, som i flere Generalers närvaro gaf sitt
. Straxt efter reste Konungen till Hessen, och Lager-
tz var nog oförsigtig, att i tysthet accordera bort sitt
ägni, och stod lönlös qvar i Regimentet, då Ehrensvärd
. 1731 afled, under det Konungen ännu var utomlands.
ppsatte då en supplik till Drottningen, och berättar att
fått Konungens löfte, att efter dess återkomst blifva
d till Ehrensvärds efterträdare, och åberopade Genera-
Kruse, Rosen och Buddenbrock, samt Amiralen Taube
n vittnen. Han anförde ock sitt lönlösa tillstånd m. m.
s allt oaktadt blef L. förbigången och en annan förtjent
rare, Öfverste Starenflycht, erhöll tjensten. Denna mot-
synes hafva bragt L. i harnesk mot regeringen, och
e han tillika hafva föreställt sig, att han lättare skulle
sin lycka genom deltagande uti den stora plan, som
, efter flere års beredning, verkställdes till inskränkande
ådets myndighet, och till förändrande af politiska syste-
i anseende till utländska makter.
L. var en man af stora naturgåfvor, ett lätt, fast groft
ngessätt, en farlig mun och penna, ett hämdgirigt och
fullt sinnelag. Han ansågs ock för en af arméens erfar-
e officerare. Han hade tjent under Carl den tolfte i
n, under Stenbock vid Helsingborg och Gadebusch, samt
r Villars i Nederländerne, der han bevistat fältslagen
Ramelies, Oudenarde, Vinnendahl och Malplaquet, samt
gringarne af Menin, Lille, Tournai och Mons. En sådan
behöfdes vid 1738 års och påföljande Riksdagar, då
a systemet skulle brytas. Också blef L. vid den först-
da ej allenast Ledamot af Secreta Utskottet, utan fick
n del af de hemligaste ärenderna. Vid frågan om Riks-
ns afsättande arbetade han med allt nit emot dem, och

då hans egen svåger Lagman Hammarberg ingaf ett
rial på Riddarhuset till Rådens fördel, hvaruti han
att proceduren emot dem måtte följa laga ordning o
cess, skref L. om natten vederläggning och upplä
samma följande dagen. Vid detta tillfälle var det,
såkallade *Lagercrantzes Fricorps* första gången ny
att imponera på Riddarhuset. Den bestod af en mån
officerare, hvilka uti allt blindvis följde L., och hvil
våldsamheter och skrik nedtystade annorlunda tänka
vensom de brukade vid vigtiga öfverläggningar infin
de andra ståndens förmak och hota ut- och ingående
möter, som ej ansågos vara af samma tänkesätt.
Geer, Björnberg, Boye, Skekta, Stjernvall och de La
de som i synnerhet utmärkte sig. Så snart Ham
började svara på L:s vederläggning, drogo dessa v
rusade på H., stötte honom för bröstet och hotade
med knutna näfvar, om han vidare skulle understä
hejda Svenska frihetens lopp &c. Lagman Wattr
Presidenten Fredenstierna blefvo äfven sedermera ut
dessa Herrars skamlösa öfvermod.

Vid 1740—41 års riksdag ökade L. sina meri
Baron Gyllenstjernas fasttagande utanför Ryska Mi
hus, och hade äfven hedern af uppfinningen af d
(schavottering), som G. både i Stockholm och andra
undergick, sedan han blifvit benådad till lifvet. (Se
II: 142, Tab. 21, och Fryxells Ber. XXXV: 91 f.)

Vid denna riksdag var L. en af dem som ifriga
tade *för* kriget mot Ryssland, talade oupphörligt i
Utsk., gjorde kalkyler, bevisade nödvändigheten af
»Rigoureuse Relationers» antagande, och anförde de
ner. Han var äfven den som egentligen lyckades vi
nungens bifall till kriget, emedan han på Riddarh
nomdref Grefvarne Hessensteins introduction*). Sed
beslutades sattes han af partiheferne jemte Ruddenh
Lewenhaupts hemliga rådgifvare, men fann sig snart
B:s misstänksamhet och Lewenhaupts ömtålighet uta
tande och aflägsnad från högqvarteret. Från denn
talade han med förakt om Generalerne, och trädde i
för de missnöjde i armèen, hvilkas antal af alltför må
ledningar tillväxte. Huruvida hans falskhet bidrog

*) Verkan kunde icke gerna föregå orsaken. Krigsförk
beslöts d. 21 Juli 1741, herrarna v. H. blefvo Sv. grefvar 29/
introd. 1743. Jfr den något olika framställningen i Fryx
XXXV: 113, 126. (Not 1876.)

beslut, som Generalerne tid efter annan togo, må gjordt, men af flera omständigheter ser det ut som uppsåtligen inledt dem till fauter, för hvilka de se- stå till ansvar».

hafva af en annan biographi (G. af Klints) sett erige under 1789 års krig med Ryssland, genom en s inflytande på besluten, ofta utsattes för förluster. krig var det ännu värre. Franska Ministern i Pe- Chetardie hindrade ofta genom sin inblandning före- lofvade gynnsam utgång, t. ex. då regeringen skref enhaupt, att han vid revolutionen i Ryssland 1742 narchera directe på Petersburg och begagna sig af ingen. Chetardie kom då emellan och lofvade Wi- h Kexholm, såsom pris för stilleståndet. Denne de en utliggare i Svenska lägret vid namn Crespy, ulle passera för volontär. Han reste jemt emellan lägret och Chetardie. Med honom inlät sig Lager- i planen, att söka utverka Hertig Carl Peter Ulrics tein utväljande till Svensk thronföljare. L. bragte bane i krigskonseljen d. 1 Mars 1742, och dref det att en ledamot skulle till Ryssland afsändas, hvil- umission uppdrogs åt L. Han reste följande dagen ersburg, och derifrån till Moskau, der han fick hem- iens hos Hertigen, åt hvilken han, Kejsarinnan ove- ch på eget bevåg, tillböd kronan*). Att han vände med goda förhoppningar (i hjertat föredrog den rtigen den Svenska kronan framför den Ryska thron- ses deraf, att han knappast var återkommen till hög- t i Fredrikshamn, förrän uppstudsigheten mot Gene- blef offentlig. »Officerarne höllo sig lustiga på käl- — heter det i en samtida berättelse — och pratade unga Fursten af Holstein; ja, djerfheten under dryc- jen gick så långt, att de skickade tvenne deputerade neralitetet och läto veta, att de nu drucko *Konung III:s* skål»**). — Hvad var det sedan värdt att slåss?

n underrättelse påstår att Hertigen först i Juni ankom till

Detta var tillika en försmädelse mot Charles Emil Lewen- om hvilken hans ovänner utspridt, att han sjelf eftersträf- onan. Tiburtius, om Finska kriget, tillägger: "Några da- fter såg jag mig mått på officerarnes otidighet mot Gene- hef. Medan han spisade, kom en myckenhet in i salen och spatserade på golfvet af och an. De voro af åtskilliga ter. Dock var ingen fräckare än Major Wrangel vid Dahl- et, som sedan anförde de upproriska Dahlkarlarne till im. Han förde en otidig mun mot General en Chef, så att einnig det *förtröt*".

Den blifvande thronföljaren skulle ersätta allt (jfr
146, 147). Emellertid lät General en Chef arrest
gercrantz straxt efter återkomsten från Ryssland, o
kade honom under stark bevakning till Stockholm.
Cancellirätt sattes öfver honom. (Se Nordins Dagbo
Sthm 1868, enl. reg.)

I början af rättegången befarade L. allt. Han
för många medvetande för att kunna göra sig sä
hade sjelf i processen mot Riks-Råden infört en så
obunden procedur, att han ej sjelf vid detta tillfäll
vänta bättre öde. Alla af motpartiet voro upplr
honom för hans riksdagsraserier och hans grofva mun
samvete påminte honom äfven, att han tagit pensio
af Franska och Holsteinska partiet m. m. och han
ibland på att fly, ibland fattade han ännu mera fö
beslut. Ett bref, infördt i Handl. rör. Skand. H
335 visar hans stora förlägenhet. Han säger derut
jag står emellan 2 eldar och två partier, hela kons
står deruti att få mig snart på fria fötter, då jag k
mina mesurer; 2 partier äro här och begge har jag
mig, hvilken jag slår mig till, eller håller med, så
mig den andra, derföre är nöd på man, det är tid
jag har någon frihet att taga alla nödiga mesurer o
cautioner: Det kan snart ändra sig och då är allt
... Jag fruktar Frankrike på två sätt, jag frukt
steinska huset ... finge jag allenast rent ut expecte
för dig och visa faran, så vore det godt. Begge p
hafva mig fast och jag är bunden och obligerad för
ner». Det var ett dunderslag för honom, då han fi
att Crespy var arresterad och väntades till Stockhol
honom fruktade han att blifva röjd. Af Nolcken,
stades i Ryssland, väntade han farliga uppgifter,
skulle förorsaka honom hårdare arrest». Ifrån Paris
han sig allt ondt. Pechlin stormade och ville tända
Holsteinska successionssaken, just medan L. satt i k
för den, och det var med mycken ångest han vän
elaka följder af P:s »ungdomshetta». »Hvar post fr
land förskräckte honom». En Gyllenspets, som sp
honom i arresten och helsade honom från P. »drog
afgrunden». »Denne miserable» skulle med penning
mås rymma riket &c.

L. slapp dock ur klämman lättare än han trodd
öfver honom satte Commissionen bestod mest af
vänner, och han blef snart frikänd. Följden af L.

var Buddenbrocks och Lewenhaupts dom. Redan i ten skrifver han om den sistnämde, som då ännu var ral en Chef: »Mannen vill vara af med lifvet». För fälla Lewenhaupt, uppsatte Lagercrantz med egen hand ep frågor, som voro så ställde, att då desamma ställdes nom, han skulle få tillfälle att på det högsta gravera eralerne. Aktor i målet var Lagercrantz's svåger Justitie-celleren Peter Silfversköld. Att både dennes libell emot enhaupt och vederläggningen af Buddenbrocks försvar af Lagercrantz, synes af dennes originalconcept i Nor-ka samlingarne å Ups. Bibliothek. Utgången af denna ess är tillräckligt bekant.

L. förlorade hvarken mod eller förtroende genom det händt honom. På riddarhuset var han en hjelte hela dagen, och när han slöt sitt concept till ett tal in pleno den fångslade Rydelius skref han: »och den som vill för-a sig, den drage ut värjan». Andra förnuftigare fingo se talet, och tvungo honom, att utstyrka dessa ord.

Han fick sedan i uppdrag att högtidligen plåga och fa de förförde Dalkarlarne. Hans oväsen i Sockenstu-är bekant, och i »Småsaker till nöje och tidsfördrif» man hans derstädes hållne tal, som, säger Fant, är mön-af *vältalighet* och *sannfärdighet*, ty han säger der ofta: kälmar, J förrädare, och efteråt: Mine käre Bröder*). tal af L. till Leksands, Mora och Elfdals allmoge har till »1720, 1772, 1809» infört s. 24—30 (2:a uppl.). pref på hans vältalighet, må anföras: »... till Eder an var jag då utsänd, och det att löna Eder, J för-de själar och arga kanaljer, efter förtjenst, med eld och d, hjul och stegel ... Skämmens J bofvar och skälmar, haft detta uppsåtet! Horungar ären J, icke redliga Dal-ar».

Som L. i all sin lefnad aldrig haft någon vördnad för , sanning och rättvisa, så finner man ock aldrig i hans ingar några spår efter dessa dygder. Hans onda sam-drog honom först ledsnad, och sedan en långsam sjuk-, hvaraf han slutligen afled [natten emellan d. 14 och] Dec. 1756.

Fant säger sig ha sett condoleancebref till sterbhuset, hvilka man tackar Gud, »som behagade genom den långa domen leda salig Bror in på den rätta omvändelsevägen».

*) Talet är tr. i Bergii Småsaker V: 115—25 och är detsamma Crusenstolpe infört i Skriften 1720 etc. (Not 1876.)

(Källor: Fants Samlingar i Svenska historien. Upp. 16
48—61. — Geijers Teckning af Frihetstiden. — 1720, 17
— Stiernmans Matrikel. — Handl. rör. Skand. Hist. VI.
rep, Fryxells Ber. m. fl.])

LAGERCRONA, ANDERS.

Son af Medicinæ Doctorn och Extr. Assessorn
Hofrätt *Johan Lagercrona* (adlad 1653, och kalla
Munkthelius, af Munktorps Socken, der han var föd
Margaretha Utterklou, dotter af Borgmästaren i Sto
Anders Jönsson. (Anders L. torde kunna antagas va
omkring 1660. Han blef Fänrik 1675 och hans öfr
fordringar upptagas hos Anrep II: 582.) Han blef 17
neral-Adjutant och bevistade 1702 slaget vid Clissow
s. å. Öfverste för Westerbottens Reg:te. Bevistade
ringen af Thorn 1703. General-Major 1704, och d
å. i träffningen vid Punitz. Blef Friherre ($^3/_7$) 170
gick ett stort militairiskt fel 1708, då han enligt Ko
ordres skulle taga staden Starodub uti besittning,
förekomma sig af Ryssarne, hvilket hade menliga fö
arméens operationer. (Se Fryxells Ber. XXII: 140.)
stade slaget vid Pultava 1709, och följde Konungen t
kiet s. å. — Under nästan hela kriget hade L. fi
General-Adjutants-tjensten hos Konungen, och ans
dess favorit, men i Okt. 1710 hände sig, att L. e
Bender i Konungens rum och i dess närvaro grälade
ny gunstling, Öfverste Grothusen, hvilket hade till f
L. fick befallning att aldrig mera komma för H. M:
hvarpå han tog afsked och reste hem. (Jfr Fryxe
XXIII: 30 f.) Afled i Stockholm den 7 Jan. 1739.

Gift 1687 med enkan efter Assessor Du Rietz
retha Gyllenadler, f. 1655, † 1699, dotter af Biskope
köping *Samuel Enander Gyllenadler*. Åtten utslockn
sonen *Anders Adolf*, som dog 1760.

(Källor: Floderus, Handl. till K. Carl XII:s Hist. I. — E
Carl XII:s Krigare. II. — Handl. rör. Skand. Hist. IX
enl. reg.]. — Nordbergs o. Lundblads Carl XII:s Hist. — Sti
Adel. Matr. s. 139. — [Riddarhusstamtafl:an och Anrep,
Se De la Gard. Arch. XIII: 135, Fryxells Ber. och d
XV: 317.])

LAGERHEIM, CARL ERIK.

Fadren var Graveuren vid K. Vet. Akad. *Carl B*
och Modren *Gertrud Elisabeth*, dotter af Handels

…k *Eckeroth* i Stockholm. Der föddes sonen d. 28 Juli …42. Föräldrarne flyttade året derpå till en liten egendom …ödermanland, men som deras omständigheter voro knappa …h barnen många, måste den unge Bergquist, sedan han …derat någon tid i Strengnäs, 1756 taga skrifvartjenst hos …morbroder, som var Kronofogde. Han ingick 1759 i …ockholms stads Byggnads-Collegium, men återvände snart …ll sin morbroder; blef derefter 1764 Extra Kammarskrif…re i K. Kammar-Collegium, derefter i Kammar-Revisionen …h slutligen i K. Commerce-Collegium, hvarest vi år 1770 …a honom såsom Kamrerare i första Kamrerare-Contoiret.

Genom insigter, skicklighet och arbetsamhet hade B. nu …mit göra sig så känd, att han 1772 upphöjdes till As…sor i Handels- och Manufaktur-Divisionen; hvarefter han, …ter en 22-årig tjenstbefattning, efterhand till det mesta …betade åtskilliga gagneliga författningar, såsom Nytt Re…glemente för Manufaktur-Disconten, hvarigenom näringarne ur …genom 1765 års Riksdags strypsystem iråkade vanmakt …jade höja sig; Reglemente för Hafsfiskerierna; Författnin…r och Regleringen om Export-premier för manufaktur- och …djvaror; författningen om Ullpremier, Ullstaplar, och ef… premiernas indragning om Ullsorteringen och värderin…s bibehållande såsom gagnande för Yllefabrikerne; För…ttningarne angående premier för fina inhemska lärfter samt …inrikes Kamulls-spånaden; Planen till betalande af Ma…faktur-fondens iråkade betydliga skulder; Förslag till upp…tande af Ull-Disconten; i förening med en annan förtjent …betsman utarbetade B. äfven Landtull-taxorna, och det …r i synnerhet till belöning derföre, som han 1777 ($^{8}/_{6}$) upp…jdes i adeligt stånd med samma namn som dess medar…tare (O. E. Weidman, se Anrep II: 591).

År 1773 blef *Lagerheim*, såsom han nu hette*), kallad …l Ledamot i General-Assistans-Contoiret, i hvars styrelse …n deltog, till dess denna inrättning 1792 öfverlemnades …l Riksgälds-Contoiret; 1780 uppdrogs honom att i dåvar. …lata-Sekret. Liljencrantz' ställe afsluta de årliga Handels…alance-uträkningarna; 1781 deltog han som Ledamot i den …ommitté, som utarbetade planen till den Allmänna Brand…försäkrings-Inrättningen; och efter Gefle Riksdag utnämdes …n, ehuru hans politiska tänkesätt icke särdeles voro Ko…ungen behaglige, till Sekreterare i det Hemliga Utskottet,

*) Årtalet 1773 måtte då vara orätt, ty han adlades först 1777. …ot 1876.)

der de vigtigaste ärender bereddes och i hvilken egenskap han utarbetade en finance-plan, som för en tid utan nya skatter afhjelpte Statsverkets stora förlägenhet. Till belöning derföre befordrades han ($^{18}/_{2}$) 1792 till Commerce-Råd, hvarjemte han samma år njöt det medborgerliga förtroendet att väljas till fullmäktig i Riks. Ständers Bank, för hvars säkerhet han, under snart inträffande brydsamma skiften både med klokhet och dristighet kraftigt medverkade.

Efter K. Gustaf III:s död blef Commerce-Rådet L. ($^{21}/_{3}$) 1792 kallad till Ledamot i Allmänna Beredningen samt i den då förordnade Statsutredningen, hvars bestämmelse var att utreda Rikets skulder och fordringar, utarbeta förbättringar och förslag både i hänseende till Riksstatens uppgörande, utgifternas lämpande efter de knappa tillgångarna samt uppbördssättets reglerande. I denna Utredning, hvars Ordförande Riks-Cancell. Gr. Fr. Sparre var, blef L. innan kort själen, och motsvarade helt och hållet det förtroende Regeringen och Nationen till honom satte, ehuru ett fält nu vidgades honom öppnadt, som tog alla hans krafter i anspråk. Ett prof derpå och tillika ett för våra financers historia upplysande document var den Berättelse om Statsverkets Tillstånd vid Konung Gustaf III:s död, som, uppsatt af L., utgafs d. 8 Febr. 1794 och i tryck meddelades allmänheten till en del genast, men fullständigt först 1809, åtföljde af »Erinringar öfver de Anmärkningar», som Riks-R. Frih. Lejencrantz i lifstiden dervid hade gjort.

Efter Stats-Utredningens upplösning d. 7 Mars 1794 befordrades L. d. 27 Mars s. å. till Vice President i Stats-Contoiret. Hvad förut i denna Utredning blifvit beredt och grundlagdt, fick han här tillfälle att sätta i utöfning, i hvilket ändamål han rättade flera missbruk, införde enklare former, så vidt möjligt sökte förekomma anticipationer på Statsinkomsterna, uppsatte noggrannare Statsregleringar o. s. v. Dessa reformer, hans ordningssinne, som ofta uppträdde till motstånd emot godtycket, väckte dock vederbörandes misshag, hvarföre han d. 3 Nov. (Dec.?) nödgades begära afsked. Men knappt hade den myndige Konungen sjelf emottagit riksstyrelsen, förrän L. i Nov. 1796 nästan på en gång kallades att emottaga trenne särskilda befattningar, neml. att blifva Chef öfver Stats-Contoiret, Ledamot i Allmänna Beredningen samt i den nya Statsberedningen, i hvilka befattningar han fortfor ända till sin död.

Af dessa var den sistnämda den svåraste, emedan de ej blott erfordrade den största arbetsamheten utan pålade honom

ock den obehagliga nödvändigheten, att genom indragning minskning i utgifter, löner och arfvoden, blottställa sig mångas missnöje; mellertid kröntes dock detta system det lyckliga resultat, att Staten icke allenast bar sig, ock dess skuld på en obetydlig summa när var betald, 1808 års olyckliga krig tillintetgjorde frukterna af dessa tonäriga hushållsbemödanden.

I beviljandet af vigtiga och billiga anslag var dock L. så njugg. På Stats-Beredningens förslag anslogs 1798 fond af 10,000 R:dr till pensioner för afskedade Civile bets- och Tjenstemän, och den år 1739 åt deras Enkor viljade summan af 5000 R:dr höjdes till 15,000. På dess slag inrättades också Kammarrätten d. 30 April 1799 i llet för det förra Kammar-Revisions-Verket, som hittills ig medhunnit en fjerdedel af sina åligganden. Likaså lgades 1799 nya grunder för Kungsgårdarnes utarrende-de, hvarigenom bereddes ej obetydlig tillvext i kronans omster, och på samma dag, d. 17 Dec., utkom också Kun-elsen om det af Stats-Beredningen föreslagna Strömrens-gsarbetet i Finland. En af samma verk utarbetad Chartæ illatæ-förordning erhöll 1803 Konungens stadfästelse.

Såsom Chef för Stats-Contoiret sträckte han sin omsorg ärendernas jemna gång, nya förbättringar i drätselverket ot ett noggrannt uppfyllande af dess ut- och inländska bindelser.

Vid 1800 års Riksdag blef L. äfven Sekreterare i Stän-nas Hemliga Utskott, samt bidrog kraftigt till beslutet Riksgäldssedlarnas indragande; men i frågan om realisa-s-grunden och de så kallade Courant-sedlarnas utgifvande f hans tanke icke följd. Han hade förutsett, och er-nheten visade ock snart, att det, med bibehållande af kens säkerhet, och utan att väcka alltför högt knorr ot den för detta ändamål påbudne höga förmögenhetsafgif-, ej var möjligt att anskaffa så mycket silfver, som er-drades till Riksgälds-sedlarnes inlösen med blott $^1/_6$ af-g, äfvensom att de nya Courant-sedlarne skulle åstad-mma samma villervalla och osäkerhet i penningeväsendet de förra Riksgäldssedlarne. I följd af dessa svårighe-uppsatte han, med anledning af Riks. Ständers alterna-beviljande, i händelse den stadgade planen skulle mö-af alltför stora svårigheter, en ny plan till Realisatio-utförande, som återställde det gamla riksmyntet, med gandet af den grund till afdrag vid riksgäldssedlarnes in-n som tiden sjelf hade utstakat; genom hvilken åtgärd,

triumphen af L:s snille, både Bankens silfverförråd rä
och tillika hälften af förmögenhetsskatten kunde efter
På hans förslag användes också den del af Wisu
panteskillingen, som ej till Realisationens befrämjan
såsom lån insatt i Riksgälds-Contoiret, till Vexeloperat
hvilket medförde den följd, att coursen bibehölls jem
stadig, icke blott utan förlust för fonden utan äfven ti
icke obetydliga förökande. Dessa åtgärder fortforo til
års krig, då fonden till största delen medtogs till
utgifter.

Detta krig väckte stora bekymmer hos finance-m
på hvars skuldror den tunga styrelsen af rikets dräts
och som nu äfven fick befattning med subsidiernas
gande; ännu mer Regeringens tilltänkta försök, att,
alla möjliga tillgångar voro medtagna, äfven åtkomma B
Emot denna åtgärd uppsatte L. jemte tvenne andra er
män en underdånig föreställning, åtföljd af ett annat f
till krigskostnadernas bestridande intill hösten. Oakt
detta antogs, fick L. jemte de tvenne andra uppbära
bråelser för dristigheten af sina uttryck.

Efter Regementsförändringen kallad af Riksföreståe
till Ledamot i dess Concelj, uppgaf han nya förslag till
kostnadernas bestridande intill Riksens Ständer hunni
mankomma. Men då detta Riksmöte samlades, blef
den nya Stats-Regleringen L:s erfarenhet och insigte
anlitade. Dock afgaf han d. 7 Juni 1809 ett Memorie
är bifogadt K. Maj:ts Nåd. proposition till Stats-Uts
angående Banken, Statsverket och Riksgälds-Contoiret,
3 berättelser om krigsfonden samt en om Vexel-opera
fonden. Deremot kallades han, ehuru sjuklig och kr
till Orebro Riksdag 1812, der han såsom Ledamot i
Utskottet, författade de flesta Betänkanden, hvarpå
grundades de mogna beslut om Statsverket, som ut
denna Riksdag. Den nya bränvinsbränning-förordning
då också, i det hufvudsakligaste, grundad på de bestå
gar, som han redan vid 1800 års Riksdag föreslagit.
förordnades han till Ordförande i den Committé, som
Riksdagen nedsattes för att bringa till verkställigh
skilliga af Ständernas beslut, och när sedermera su
tractaten med England gick i fullbordan, anförtrodd
nom att besörja medlens indragning och fördelande.

Utom hvad förut blifvit anfördt hade L. befattni
en mängd andra ärender, hvaruti han på ett lika ut
sätt visade sin skicklighet och mångkunnighet. Såso

uti den Byggnads-Commission, hvilken tillsattes efter
n, som i Nov. 1802 förstört gamla Kungshuset samt
ndra byggnader på Riddarholmen, uppgaf han en plan,
hvilken följande byggnader dels nybyggdes, dels repare-
Gamla Kungshuset, hvarest nu Svea Hofrätt, Kam-
oll., Stats-Contoiret och Chartæ Sigillatæ-Verket in-
s, till det mesta nybygdt, med undantag af norra fly-
om är reparerad; — ett hus uppbygdt för Sundhets-
ium och Anatomie-salen (uppgifves vara såldt 1844
irreparabelt); — ett nytt hus för Kammarrätten, Ma-
-Directionen, och Kammar-Collegii Archiv, — Sjöför-
ngens hus dels tillbygdt, dels repareradt så att der äf-
krigs-Hofrätten kunde inrymmas; — ett nytt hus för
steburen (sedan 1848 tillhörigt Stockholms stad och
g. en del af gymnasium), hvarjemte Riddarholmskyr-
lef reparerad, den gamla muren borttagen, hvarigenom
ackra kyrkan blef fristående, samt det eldfarliga, på
holme förut belägna Kronobageriet nedrifvet och i
flyttadt till Norrmalm.

essutom hade L. mycken del i finance-planen för Sö-
e Canal, i hvars Styrelse han ock var Ledamot, samt
ade privilegium och reglemente för Götha Canal, för
anläggning och fortgång han mycket intresserade sig.
ste deltog han verksamt i Committéen för Saltpeter-
ens upphjelpande, och i den för väganläggningen i ri-
ordvestra provinser. När Vet.-Akademien 1799 kal-
nom till Ledamot, uppgjorde han en ny plan för dess
ning; icke mindre drift och omtanka visade han så-
såde Heders- och Arbetande Ledamot i Landtbruks-
mien. Led. af Musik. Akad. 1813. Gerna hade han
velat tillskynda Seraphimer-Gillet, i hvilket han (1813)
ce Canceller, några frukter af sitt ordnande och ska-
snille, men utnämningen skedde så kort före hans
t han dit icke hann sträcka sin verksamhet.

öfrigt hade denna högtförtjente medborgare blifvit
($^{24}/_{11}$) utnämd till R. N. O.; erhöll 1799 ($^{1}/_{11}$) Presi-
n. h. o. v.; blef 1800 ($^{14}/_{6}$) C. N. O.; 1805 ($^{1}/_{8}$) verk-
sident i Stats-Contoiret, ehuru Konungen, i likhet med
der, beslutat att icke återbesätta detta embete, som
länge stått ledigt; vidare upphöjdes han 1807 ($^{3}/_{4}$)
iherre, 1811 ($^{28}/_{1}$) till Seraphimer-Riddare och s. å.
ill R. af K. Carl XIII:s Orden.

Han hade år 1771 ingått äktenskap med *Ann*
Gerdes (f. 1752, † 1812), hvars fader var Landt
Upland. Deras 40-åriga äktenskap hade varit v
med 13 barn, (se Anrep II: 589—90 samt för öfr
Lex. XX: 125, XIV: 331, XVII: 348, De la Ga
XIX: 95, XX: 27 samt Rothliebs Riddarholmsk
221).

Presidenten Friherre L:s starka kroppsbygg
länge fördragit det långvariga stillasittandet och det
liga arbete, hvilka pligter och böjelse ålade honom.
sista år började dock stenplågor infinna sig, såsom
till döden, hvilken d. 21 Dec. 1813 satte ett mål
verksamhet och aldrig hvilande nit. Dervid gynn
af ett ypperligt minne, en skarp och säker blick,
verallt genast fann kärnpunkten, en genomträngan
och en sällsynt ihärdighet. Hans hjerta slog varm
sterlandet; i förvaltningen af de allmänna medlen
sträng och sparsam, dock icke då det gällde stora
tiga företag, eller rikets heder. Sjelf ett mönst
fordrade han samma dygd af andra, men var för
blid och huld förman, som gerna uppsökte och bel
tjensten. I det enskilda umgänget, åt hvilket han
lan hade tid att öfverlemna sig, var han glad och
snarare för mycket blygsam än stolt öfver sina fö

Skrifter: Kongl. Stats-Utredningens underd. Berättelse
Maj:t af d. 8 Febr. 1794, angående Statsverkets tillstå
M. Konung Gustaf III:s död; med dertill hörande Bila
1809. (Bilagan innehåller: General-kalkul öfver Rikets
utgift och skuld under Konung Gustaf III:s Regements
tages här, emedan Frih. Lagerheim hade största delen
tandet af denna berättelse. Ett och annat stycke af
blef redan år 1793 af trycket utgifvet. Utredningens o
var Riks-Cancelleren Grefve Fredrik Sparre). — Erin
Hans Excellens f. d. Riks-Rådet Herr Friherre J. L
Anmärkningar vid Stats-Utredningens berättelse. S
(Erinringarne, dat. d. 23 Dec. 1909, äro undertecknade
gerheim och Em. Widegren (Stats-Commissarie, R.
ende då lefvande ledamöter af f. d. Stats-Utredningen
dånigt Memorial dat. d. 7 Juni 1809. (Härtill höra ille
och kalkuler. Memorialet är fogadt till Kongl. Majts
Nådiga Proposition till Riksens Ständers Stats-Utskott,
Banken, Statsverket och Riksgälds-Contoiret. Gifven
dagen i Stockholm d. 9 Juni 1809). — Fortsättning
Lagerheims berättelse, angående Krigsfondens inkom
utgifter sedan d. 20 sistl. Maj till Juni månads slut i
år 1809. Sthm 1809. — Ytterligare fortsättning sedan
nads början till October månads slut innevarande år
1809. — Ytterligare fortsättning och slut m. m. Sthm

erdånig berättelse till Kongl. Maj:t angående Vexel-opera-
-fonden, med dertill hörande Bilagor. Sthm 1809.

ällor: Rehbinders och Rothliebs Matrikel. — Åminnelse-Tal i
. Vet. Akad. 1814 af M. Rosenblad. — Rosenhanes Anteckning-
ar. — Anrep och Riddarhusstamtafian, der flera h. o. saknade
ppgifter finnas.])

LAGERHJELM, PEHR.

Pehr Lagerhjelm, den nu (1841) varande ättemannen af
a familjen Lagerhjelm, föddes 1787 (d. 13 Febr. enl.
arhusstamtaflan) och beträdde tidigt samma bana som
fleste förfäder — den militära*). Som fadern var Ma-
lef sonen, utan all sin förskyllan, Corporal redan ($^{14}/_{12}$)
och Cornett vid Lifreg:tets Husarer ($^{29}/_{10}$) 1796. Då
unge krigaren hunnit den ålder, att han sjelf kunde
va sin kallelse, kände han starkare dragning till stu-
än krigsyrket, tog 1804 ($^{20}/_{12}$) afsked från krigstjen-
och undergick Hofrättsexamen i Upsala samt 1807
sexamen. Betygen voro goda liksom hågen för studier
. Vi teckna först Bergsmannen. L. blef 1808 au-
ant i Bergs-Coll. och Masmästarelev på Jerncontoirets
samt 1809 v. Notarie i samma Coll.; 1811 anställd till-
med Bergshauptman Forselles vid Hydrauliska försöken,
på Jerncontoirets bekostnad utfördes i Fahlun 1811—
, först under Öfvermasmästaren Möllenhoffs, sedan Prof.
marks ledning; slutligen utfördes försöken under led-
af L., Forselles och Kallstenius. Han hade under ti-
($^{25}/_{5}$) 1813 erhållit Geschworners fullmakt. Nu erböds
n en Assessorstjenst i Bergs-Collegium, som han emot-
(1817 $^{21}/_{1}$). Blef 1823 af Kongl. Maj:t förordnad, till-
med Geschwornen E. Rothoff, att företaga granskning
Bergsförfattningarne samt afgifva förslag till de deruti
fliga rättelser och förbättringar. I följd deraf ingafs
Kongl. Maj:t år 1824 förslag till grunder för stångjern-
ets friare utöfning samt en friare tackjernshandel; år
förslag till Grufvestadga; år 1828 förslag till Bergs-
elsens organisation; år 1831 förslag till grunder för Hytte-
Smidesstadgar. Ingen annan påföljd skönjdes dock, än
dessa förslag trycktes 1832, sedan L. begärt och ($^{2}/_{4}$)
erhållit afsked från Assessorstjensten. År 1833 för-
ades han af K. Maj:t till Ledamot i en Bergs-Commis-

*) Om hans ättefader, adlad 1668, och om ätteledningen, se An-
II. 593 f.

sion rörande Jernhanteringen i riket. Berättelse
dag ingifven 1835. Derpå följde Berg-Collegii för
författning. Kongl. Majts Kungörelse i Maj 1836,
som alla bärdar, som vore privilegierade för 400 Skp
Bergslag och 450 Skppd inom, förklarades fria, hvilk
åren 1836—38, då Kongl. Majts Kungörelse af d.
utfärdades, hvarefter ärendet vid 1840—41 års riks
verlemnades till Rikets Ständer.

Les sit för Sveriges grundkälla, bergsbruket,
som äfven utom rikets gränser. Sedan frågan om
ning af valsverk till stångjernsutsträckning varit i
omtvistad i Sverige, reste L. för att bidraga till
säkra lösning, öfver till England, försedd med smält
för att experimentera. Man trodde, att stenkolslåg
skämma bort Svenska jernet. Det i England utvals
net bemfördes och utböds genom tidningarne till
en att pröfvas. Ingen anmälde sig. 1826 och 182
L. försök på Jerncontoirets bekostnad, tillika med
tron W. Hammarsköld och Geschwornen E. Roth
med biträde af Dav. Munktell m. fl. 1827 meddel
Maj:t åt L. uppå underdån. ansökning privilegium på
ning af valsverk för 10,000 Skppd utvalsning. F
inböds allmänheten att deltaga i anläggningen. 25,
tecknades, men 250,000 erfordrades. Förslaget för
för. Nyby valsverk anlades sedan af Brukspatron
på det tillämnade stället. Var från 1832 fullmäkti
contoiret.

Vi öfvergå till Riksdagsmannen. De, som
bedrifva ett medfödt lagstiftarkall, äro meränd
tagna af vetenskaplig verksamhet och de, som upp
en slik verksamhet, egna sällan sin förmåga åt lagst
kallet. Det måste således vara gagneligt för fost
när lagstiftaren och vetenskapsmannen någongång ut
ma person.

L. bevistade 1818 års riksdag och blef då Le
Stats-Utskottet. Yrkade nu att Malmö Discont m
sättas i concurstillstånd. Var 1820 Revisor i Stats-
och Riksgälds-verken, der han arbetade på Allm. M
directionens upplösning, hvilken af en mängd upplyst
landsvänner ansågs bestämdt skadlig, i följd af de
rande organisation. Vid 1823 års riksdag var L.
af Stats-Utskottet. Föreslog då Hypotheksförening
tande af *Districtmagaziner* i vissa orter samt spa
låning i andra, liksom utställande af ett räntelöpan

upplagda varor. Bestred deremot Grefve Wirséns förrörande privata actieegares inträde i Banken och dergrundad realisation, såsom förhastad. 1828—30 var L. Led. af Stats-Utskottet. Yrkade att Bankens silfverborde vara $^5/_8$ af sedelstocken innan realisationen skulle , under det att motståndarne framhöllo de Nord-Amecska Bankernas exempel af $^1/_4$ eller $^1/_8$ silfver. Inom derefter stupade desse sednare, och skalfvet af deras kändes djupt äfven i vårt fädernesland. 1832 var L. or öfver Stats-, Banko- och Riksgälds-verken. Vid ärs riksdag var han Led. af Constitutions-Utskottet. vant mot beslutet om Riksrätt, återfann han sedan sina i de anklagades försvar och frikännande. Vid 1840—ärs riksdag blef han Led. af Talmans-conclaven.

L. har räknats bland verksamma riddarhustalare, ehuru ans tal facta alltid företrädde phraserna. Om ett ögonpå Sv. Riddarhuset må erinras, för att visa arten af parlamentariska talarkonst. Det var den 27 Apr. 1835. enstolpe hade öfversatt ett uttryck, Frih. M. Klingspor , med skälmstycken och begärt att få rättfärdiga sin ersättning »genom en liten tafla af Regeringens förhåle sedan 1809». Allmän uppståndelse! Landtmarskalslår billigtvis*) med klubban, och Riddersmän taga obilvis till fottren, nb. för att stampa. L. begär ordet: »Huru kan man fatta beslut med lugn, om ej öfvergningarne föras med lugn? Kan man ej med värdigframföra det man vill säga, så är man ej vuxen att kläda det kall, som man är så färdig att tillerkänna sig, ligen riksdagsmannens, eller att vara ett helt folks om- . . . Längre fram under discussionen: »Då båda parna (må det tillåtas mig att nyttja detta ord), den som lämpat och den som ansett sig förolämpad, påkallat ett dömande och grundlagen medgifver, att ett sådant bedömande kan ega rum, synes mig också vara i sin ordning, den som har en bestämd öfvertygelse gifver den tillnna . . . Man har fästat uppmärksamheten på vådan af, att Ridd. o. Adeln såsom ett riksstånd gjort sig sjelf en opinionsdomstol. Jag har nyss anmärkt, att begge terne vädjat till Ståndet och för min del inser jag icke ller denna våda, när framkallandet af opinionsyttringen erst beror på den person, neml. Frih. Klingspor sjelf,

*) Helst Ridd. o. Ad. ej var ett lärdt sällskap, som sammandt för att extemporera historiska skrifter för ett fjerdedels seender af vår historia.

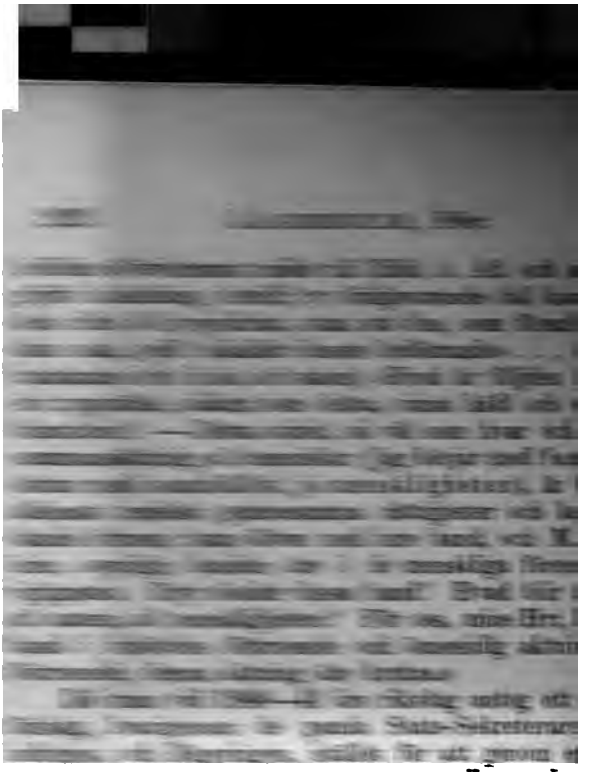

ovtridigt, af både rättvisa och billighet pröfvallat
ora än andre Statens ordin. tjenstemän, hvilk
indragits, blifva berörvade de, enligt stat,

…; hvilka de påräknat till egen och familjens berg-
…å länge de sina tjenstskyldigheter behörigen uppfyllt
…e förverkat det dem lemnade förtroende. Der sådant
…nda Landsens Fäder och Vise, är godt att män af L:s
…oväldiga charakter också höja sin röst, om den ock
…tider blifver en röst i öknen. — Konungen utnämde
1836 ($^{28}/_{1}$) till R. N. O.
…m Vetenskapsman har L. mötts af åtskilliga belö-
… och utmärkelser. 1817 erhöll han jemte Forselles
…allstenius Jerncontoirets stora medalj i guld för den
…ng, hydrauliska försöken haft till vetenskapens förkof-
…ch den deraf följande nyttan för Bergshandteringen.
…belöntes han af Vet. Akad. med dess stora guldmedalj
…mma framgång, jemte samma medarbetare. Fick 1826
…erncontoirets stora medalj i guld för införandet af en
…gsmaschin för det jern, som i England användes till
…gnader eller till förfärdigandet af ankarkedjor. Blef
Led. af K. Vet. Akad. (var Præses 1833). 1817 Led.
…ynt-committéen. 1819 ($^{21}/_{12}$) af Krigs-Vet.-Akad.
af Musik. Akad. 1822 af Vet. Soc. i Upsala.
…ift 1) 1817 med *Ulrika Charlotta Geijer*, f. 1799, †
…dotter af Öfverdir. B. R. Geijer, och hade med henne
…n; 2) 1823 med *Johanna Elisab. Lagerlöf*, f. 1804,
af Prosten Erl. Lagerlöf, och har med henne haft 8

…å Nykterhetsföreningen först började i Sverige verka
…n af tidens tecken påkallad reform i den allmännare
…ordningen, ingick L. i densamma, och har bibehållit
…decennium lika varm nitälskan för denna folkangelägen-
…Har sjelf stiftat en slik förening bland arbetarne vid
…rand. (Död $^{18}/_{7}$ 1856 på Bofors bruk, icke $^{18}/_{8}$ såsom
…ves i B. L., Ny följd VI: 290.)

…ter: Calcul öfver qvantiteten af syre och kol. som i mas-
…n förbära hvarandra, såsom villkor för Tackjernets bild-
… (I Saml. i Bergsvetensk. 4 Del.) Sthm 1811. — För-
…rörande de bestämda förhållanden, uti hvilka Wismuthme-
…n ingår föreningar med svafvel och syre (i K. Vet. Akad.
…dl. 1813). — Hydrauliska försök, anställda vid Fahlu grufva
…agerhjelm, af Forselles och Kallstenius. 1 Del. 1818, 2 Del.
…, hvilka sednare personer äfven deltagit något i redactionen
…enna del. Vissa classer af försök äro öfversatta i Karstens
…iv och i Gay-Lussacs Journ. de Physique & de Chemie. —
…nget till 3 Delen af Berzelii Lärobok i Chemi, innehållande
…abell, uträknad af Lagerhjelm, från de för bestämmandet af
…enkla kropparnes atomer anställde försöken. Sthm 1818. —
Svensk och Engelsk jernberedning (i Svea h. 9) 1826. —

Försök att bestämma valsadt och smidt stångjerns täthet, het, spänstighet, smidbarhet och styrka (i Jernconts an B. X, h. 2) 1827. — Försök att bestämma spänstighetsmåt åtskilliga ämnen (i K. Vet. Akad. Handl.) 1827. — Ten theoriæ Resistentiæ fluidorum constituendæ (i N. Acta R Scient. Upsal. Vol. X.) 1832. — Förslag till ändring stadganden uti Bergsförfattningarne, gemensamt med Geor E. Rothoff. På K. Maj:ts nåd. Befallning. 1832. — Tal v draulikens närvar. tillstånd m. m. hållet vid præsidii n uti K. Vet. Akad. 1834. — Gemensamt med Hartmansd gifvit: Hvad bör man i financielt och ekonomiskt hänseen den påbörjade riksdagen hoppas och vänta? Sthm 1823.

(Källor: Ridd. och Adelns Protocoller. — Enskilda meddel — [Anrep II: 595; Riddarhusstamtafl:an: Post-Tidn. — S lendrar.]) — X.

LAGERLÖF, PETRUS. — ERLAND. — NILS

1. LAGERLÖF, PETRUS.

Hans föräldrar voro kapellanen i Sunne och Em i Wermland *Magnus Petri Schevidius* och *Catharina nius*, hvilka bodde inom Sunne s:n (i Östanås by säge då sonen *Petrus* 1648 d. 4 Nov. föddes. Som barn han sig uppmärksamhet genom ovanlig skönhet (kla skildrad af vältalaren L. Norrmannus) och under de genomgick skola och gymnasium i Carlstad blef hans liga begåfning bemärkt. 1665 afgick han till Upsal blef student. Redan vid omkring 20 års ålder väckt uppseende såsom latinsk skald. Hans äldsta sång, öf Bibl. P. Wallin, Rector Musices i Upsala, afstack m med sin enkla hjertlighet mot den kalla bombastiska ståten i dåtidens latinska poesi. Då hans lärjunge P sor Jord. Edenii son Sven dött 1669, visar han sig m öfver Virgiliska Phraseologien. Ex. gr.

> Ceu sonipes quondam Pisæi in pulvere campi,
> quem suus ad metam generosus detulit ardor
> spe citius: stat læta tuens frumantiaque ora
> erigit atque artus requie solatur anhelos
> post tergum longe socii, quos undique circum
> pulverea involvit nubes cursumque moratur.

Den unge skildrades såsom den der hade lefvat sammanträngdt till tid, rikt till innehåll; lik en segra Olympiska spelen hade han störtat till sitt mål. Vid tid skref han det poem, Hermelin skattade skönast

och medtäflares sånger — sången öfver Kaplanen
er. Vi lemne en öfversättning:

v du lagt dig till ro, du gamle, och nattliga döden
härskronan så skön sänkt under grönskande stoft.
an, som tolkat åt Gud, nu tiger. Det hjerta, ur hvilket
så brinnande varmt flutit, har stelnat af köld.
din dygd och ditt lif de lefva i folket, du fostrat.
en var hjorden, du har vårdat; men herden var säll.
du lefde i tjället och nöjd med din täppa omkring det.
in fattigdom rik var du för tänkarens blick.
e folket ock rikt i tidernas morgon, då verlden
de ej jern, ej svärd, hade ej strider, ej brott;
et gömde sitt guld i sin dygd men ej uti hvalfven,
h en hvar fann sig rik genom att sakna begär.
rer, två gånger åtta du fyllt, men ej gråhårskronan
r hvad som prydde dig mest, prydd utaf ära och dygd.

et var dock ej alltid romarpoesiens loci communes,
örde s ur hans lyra. 1672 skref han vid invigningen
iksvalls kyrka bland annat:

Heic sedes terrena Dei est; heic janua coeli,
Humanæ noctis lactea, sidus humi*).

m epigrammatist har han ett utmärkt rum i vår vit-
häfder. Öfver flickan Marg. Celsius skref han 1675
tin):

ej myrten mig räckt. Jag ej ångrar det. Stjernorna byggt min
llops sal och sin hand gaf mig som brudgum min Gud.

fver Christianstads eröfring af Ascheberg 1677, nyss
a trupper hunnit fram (på latin):

nas Son! Du frågar, hvi förr ej Svenskarne togo
Staden? — De väntat på dig, ville åskådare ha.

675 blef L. Candidat och utgaf en dissertation De
ratione Corporum Cælestium ad Tellurem, men ville
präkslöshet ej taga lagern. Fick condition hos Riks.-
ars Fleming och begaf sig 1679 med dennes son på
genom Danmark, Nederländerna, England, Frankrike
yskland. Heinsius kände honom redan genom ryktet.
m 1681 och blef (28/6) antagen till Bibliothekarie och
erare hos Riks-Cancelleren Grefve M. G. De la Gar-
På ett vackert förord af Cancellern, insinueradt genom
ll-Rådet Lindsköld, vardt L. Logices Professor i Up-
19/4) 1682, Poëseos 1684 (efter Columbus, derförinnan

*) Här bor Gud, här är himmelens port; Den mensklig a nattens
Vintergata du ser; stjernfall, som stannat på jord.

skaldekonsten: sitt tidehvarfs prydnad och foster-
ier.»
verksamhet som Rikshistoriograph under de si-
af hans lefnad är af ringa betydenhet. Loccenius
VIII) och Ornhjelm (se B. XXIII) hade hvar på
rhållit uppdrag att skrifva text till Dahlbergs Sue-
ua & Hodierna, men blifvit från detta arbete bort-
den ene († 1677) utan att veterligen hafva gjort
den andra († 1695 $^{19}/_{5}$) efter att hafva åstadkom-
titelark i korrektur. En månad efter O:s död och
agar efter sitt utnämnande till rikshistoriograph er-
($^{19}/_{6}$) på grund af sin »grundliga och utmärkta lär-
om i andra stycken, så ock i svenska historien» af
drag att utarbeta text till Sueciaverket. Han kom
ngre än de förenämnda. Af hans arbete trycktes
96 till hans död (utom titelprof) 80 sidor latinsk
sk text i folio. Af öfriga sedan tryckta 40 sidor
xten t. o. m. 10 cap. vara af L. och det följande
ermelin, som efter L:s död fick befallning att fort-
betet, hvars tryckning dock afbröts (se B. VI: 112)
n 120 (paginerad 132 i följd af felaktig paginering
ark). Den stora upplagan af denna text förvaras
576) i riksarchivet, men ex. deraf finnas dock i en-
boksamlingar och betecknas såsom sällsynta.
sin omsorg om Svenska språket förtjenar han äras,
var nitisk att hyfsa och regelbinda detsamma. Från
n i Upsala utgaf han skrifter om Svenska rättskrif-
I General-Gouvern. Olivecrantz (Bisk. Paulini sons)
bestred han vocalfördubblingen och skref ej längre
f.
erlöf gifte sig 1686 med *Elisabeth Broman* († 1748
nka efter frih. Cronberg), dotter af Superintenden-
man i Carlstad, och hade med henne sönerne *Er-*
Johan (†† ogifta).

r: Suecia Antiqua & Hodierna Descriptio (lat. & suet. sine
ofvan). Fol. — 2 Dissertt. 1672, 1675 och 111 Dissertt.
g. Ups. 1684—98. — Orationes, Programmata ac Carmina
um præfatione. Ed. Sam. Ålf. Ups. 1780. — Introductio
ad poesin Suecanam Cap. I. de poematum divisione. 2.
si dramatica in genere. 3. de tragoedia. Ups. 8:o. Det
finns i mst. — Sina tillfällighetsversar signerade han ofta
L. Många finnas i Palmschöldska saml. Några utgifna
esou i Saml. af utvalda Svenska rim och dikter, och af

nnes uppsatser meddelas i 9:de Cap.(?)

Sahlstedt i Samling af Svenska verser. (Se B. L., Ny f
290.)

(Källor: O. Gyllenborgs Progr. — O. Hermelins grafsk
Norrmanni Laudatio funebris. Ups. 1699. — S. Älfs för
Appendices till Lagerlöfs Orationes. — Gez. Biogr. La
der citerade källor. — Hammarsk. Sv. Vitterh. Hist.
ström, Sv. Poesiens Hist. — [Se Tillägg.])

2. LAGERLÖF, ERLAND.

Professor *Erland L.* var P. Lagerlöfs yngre
född i Wermland ($^{21}/_{4}$) 1653. I Carlstad hade pre
valts af Superintendenten Kilander till lärare för h
ner; uti Upsala kom han som en omsorgsfull priva
att bilda Gr. Gustaf Cronhielm, hvilken som Riks-R
tager ett utmärkt rum i våra Historiska minnen, sam
efter Gr. Lindskölds äldste son Isaak L., »en yngling
ovanligaste snille». Med den sednare gjorde han (fr.
sin »resa». Den gick öfver England och Frankrike
1685) till Tyskland, der discipeln dog (1687) i Tü
Honom tillböds då att bli Gouverneur för en ung W
bergisk Prins, men han antog hellre anbudet af Grefv
sköld, att öfvertaga hans andra sons (Carls) under
Philosophen And. Rydelius förklarar i sitt åminnelse
let bland annat deraf, att han hade plene Parisianus
cultus [hvarmed måtte menas, att L. hade ett fin
skick]. L. fick sedan anbud att bli Histor. Prof. i
men blef Philos. Theor. Prof. i Lund ($^{11}/_{4}$) 1689. F
tades till Eloqu. Professionen ($^{24}/_{6}$) 1707. Dog i L
28 Nov. 1713. — L. var en lärd man i sin tids rus

Han var sedan 1701 gift med *Anna Christina* (
† 1768), en dotter af Math. Prof. *Nordeman.* Hans

---

*) Till prof på den tidens philosophiska språk, vilja v
ur hans diss. "de Necessitate" 1694 sjelfva början: "Ens r
les habet adfectus. Licet enim ab ente reapse non distin
adfectiones nihilque ipsi addant positivi, secus enim in i
statueretur processus & in Ente quod tamen ut sic consid
adeo simplex est, ut simplicissimo Deo adtribui possit, no
retur compositio: attamen quoniam unitas, veritas, bonitas
demonstrari queunt, sint igitur ejusdem adfectiones opor
Vid dylika djupsinnigheter uppehöll en opponent sig med
sta grundlighet. Ett ex. af en dylik disputation, som till
opponent, ligger framför oss. Hvarje ord är vägdt på gul
sällan befunnet adæquat till den spetsiga meningen.

gifta med i kyrkan aktade män, deribland Nils

21 disputationer. Lund 1694—1709. — 7 Program.
Ståhls Biographier. — Gezelii Biogr. Lex. IV D. — [An-
. slägtboken II: 373. — Riddarhusstamtafian. — Lunds
ist. II: (1868) 255.])

— N.

LAGERLÖF, NILS.

rintendenten *Nils Lagerlöf* föddes i Arvika prest-
Vermland d. 7 ($^{8}/_{19}$) Jan. 1688. (Fadern Prosten
var Proff. Peter och Erl. L:s broder, gift med
ofsten.) Blef 1708 Student i Lund. Carl XII öf-
ans disputationsact pro Gradu 1717. Blef Docens
20?) före promotionen. 1723 Philos. Adjunct. Er-
2 och 1724 att blifva Professor i Åbo. 1729 ($^{29}/_{2}$)
Akad. Bibliothekarie i Lund med E. O. Prof:s titel.
Jan.) Theor. Philos. Prof. 1739 tertius theologus,
ndus. S. å. ($^{6}/_{10}$) Superintendent i Carlstad. 1742
r. 1756 ($^{26}/_{10}$) adlades hans barn*), introducera-
r nr 2038 med namnet *von* Lagerlöf. Presiderade
för 65 Disputationer och utgaf Riksdagspredikan
om 6 Likpredikningar 1742—1762. Bevistade riks-
från 1742 till och med 1762. Dog ($^{14}/_{12}$) 1769.
1) 1729 med Erl. Lagerlöfs dotter *Anna Catha-*
1702, † 1741), och hade med henne sonen *Erland*,
död som Expeditions-Sekreterare i inrikes Civil-
en 1803, samt *Olof*, född 1739, död 1792, Actuarie
Collegium. 2) 1745 med en dotter af Brukspatro-
Degernäs Joh. Camitz och enka efter Th. Adj. i
Åman, *Maria* (f. 1692, † 1749), med hvilken han
barn.

Förut nämda [och 2 dispp. under Magn. Rydelii præsid.
715, -17].

Anförda utförligt i Ståhls Biographier. — [Se Tillägg.])

— N.

AGERSTEDT, JAKOB.

i Jönköping 1655. Son af Assessoren i Götha
Jacob Larsson Gavelius (Anrep II: 576). I yngre

nu också allvarligen på att Drottningen mätte få före-
för sina upprorsanläggningar.

[illegible] gjorde han vidlyftiga utrikes resor och besö[illegible] [illegible] förnämsta handelsstäder, hvarigenom han f[illegible] [illegible]ig en så grundlig erfarenhet, att han på sin tid [illegible] [illegible] bland de bäste och reelaste köpmän i Sverige [illegible] [illegible] vidsträckta handelsrörelse ökades tullinkom[illegible] [illegible] XI 1686 beslöt att bekl[illegible] [illegible] med [illegible] tillverkade kläden, r[illegible] [illegible] England och Holla[illegible] [illegible] bästa dervarande [illegible] [illegible] skicklige mästare [illegible] [illegible] i Stockho[illegible] [illegible] väfdes, hvil[illegible] [illegible] i Sverige tillverka[illegible] [illegible] utifrån [illegible] L. tillverkade [illegible] skeppsbyggeri[illegible] [illegible] och vackra skep[illegible] [illegible] Kronans nytta. [illegible] 1698 ([13]) [illegible] med samma [illegible] [illegible] Tillägg). [illegible] af Com[illegible] [illegible] Stockholm *Lyd*[illegible] [illegible] utslock[illegible] [illegible]

LAGERSTRÖM, MAGNUS.

[illegible] *Lars Olofsson* och lär[illegible] [illegible] i K. Carl I[illegible] [illegible] 7 döttrar som [illegible] [illegible] var *Laurentius Laure*[illegible] [illegible] *Johan La*[illegible] [illegible] 4 söner, af hv[illegible] [illegible] 1691 och int[illegible] [illegible] se Schlegel [illegible] spor. Attartaf[illegible] s. 164, 402. Namnde Magnus [illegible] med *H*[illegible] hade med henne flera [illegible] hvilka ock *Magnus* [illegible] d. 16 Dec. 1691. Ha[illegible] Stettin, der fadern sasom tjensteman var statione[illegible] fällig uppfostran, hvilken fullkomnades genom s[illegible] fyra tyska universitet och genom resor i Tysklan[illegible]

s föräldrars förmögenhet. Mellertid qvarblef han
lön i den af fienden occuperade staden. Efter
ed begaf han sig till Stockholm för att söka be-
en erhöll i st. ($^{10}/_{1}$) 1721 afsked med Hofråds
en exspectans-lön som var så obetydlig, att
åste såsom Auscultant ingå i Commerce-Collegium
enst såsom Sekreterare hos dess President. Dessa
r lemnade han dock 1725, för att i stället blifva
å Riks-Historiographen Wildes Boktryckeri. Ef-
tid (se skriftförf.) företog han sig att dels sam-
dels öfversätta, dels samla en ej obetydlig
ker och författningar.
n L., utom andra kunskaper, ägde en vidsträckt
af åtskilliga europeiska språk, blef han 1731 kal-
ekreterare uti det s. å. stiftade Ostindiska Com-
nt flyttade derför till Götheborg; tillika förestod
de första åren också Bokhållare- och Casseurs-
Derigenom förbättrade sig så hans omständig-
han kunde inköpa flera landtegendomar, samt före-
ar och planteringar. Trött vid sin trägna tjenst
n 1746 sin Sekreteraresyssla, i ändamål att med
Clara Olbers, hvars fader var Assessor, nedsätta
idet, men Compagniet, som ogerna ville umbära
öfvade skicklighet, öfvertalte honom att s. å. vid
ompagniet emottaga en Directeurs-plats; hvar-
1747 [då han ($^{10}/_{7}$) tog formligt afsked ur kro-
l hugnades med titel af Commerce-Råd.

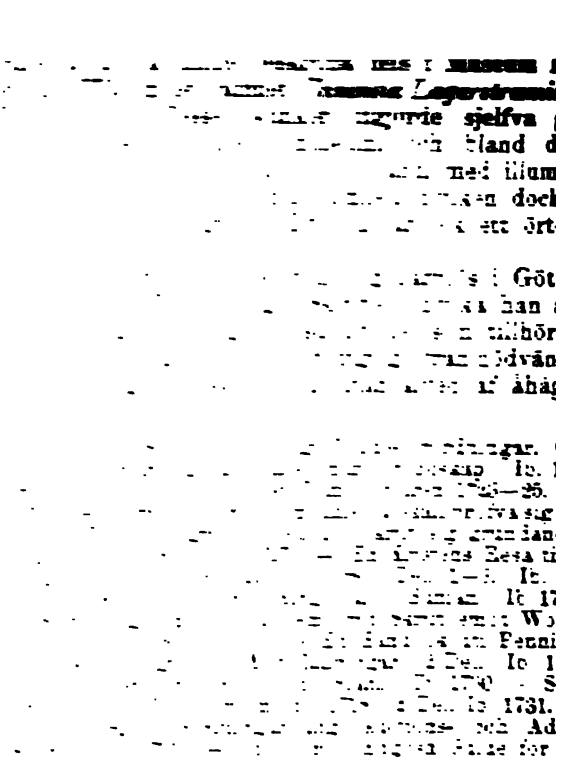

LAMBERG, PETRUS. — ERIK.

1. LAMBERG, PETRUS.

, af Rådmannen i Kongsbacka *Lars Pehrsson.* Född
Maj 1674. Stud. i Lund 1692. Reste utrikes och
de vid flera Akademier i Tyskland och England. Blef
r i Rostock eller Giessen. Disp. i Rostock under
ante Theologen Doct. Fecht. Blef 1705 Græcæ Lin-
ector i Götheborg, och 1715 Andre Theol. Lector
stor i Lundby på Hisingen. Utgaf 1712 »Specimen
icum in IV Priora Capita Lucæ», med 3 Gymnasister
spondenter. Uti dedicationen till Riks-Rådet Gustaf
lm anmäler han, att detta arbete vore ett prof på
verk, som han förehade, och föröfrigt ett utdrag af
rut för Gymnasiiungdomen hållne föreläsningar öfver
Evangelium. Med detta större verk lärer han menat
rmonia» (se skrifter), som färdigblefven likväl ådrog
mycken uppmärksamhet för att få tryckas här hemma.
ickade derför boken till Theol. Professorn i Giessen
Johan Henr. Majus, som lät trycka den med ett he-
företal, och är denna bok äfven bland utländingar
värderad. — Lector L. var en gång, utan egen an-
uppförd på förslag till Theologiæ Professor i Up-
Aled d. 24 Aug. 1721.
t med *Sophia Schröder*, dotter af Prim. Theol. Lec-
Götheburg Mag. *Georg S.* Hade med henne 3 söner:
, Handlande i Amsterdam; *Johan Anders*, Hand-
Götheburg; *Erik*, Biskop (se N:o 2).

r: Specimen Philologicum in IV Priora Capita Lucæ. Go-
1712. — Harmonia Evangelica omnium Dictorum & Fac-
Domini nostri Jesu Christi. Giessæ 1719.

r: Jöchers Gel. Lex. — Acta Literaria Sueciæ. 1722, p. 301.
Götheborgs Stifts-Tidn. 1795. N:o 17. — Hof-Cler. Hist. III.
87.)

2. LAMBERG, ERIK.

dd i Juli 1719 i Götheborg. Son af Lector *Petrus*
y (se ofvan) och *Sophia Schröder*. Blef vid två års
derlös. Höll före sin afgång från Götheborgs Gymna-
730 en oration de præstantia & fatis linguæ græcæ,
rad af Bisk. Jac. Benzelius. Studerade från nämnde

att lemnas i domstolens hand. — Då Serenius anmält öfvers. af Mösselt om Christna Religionens sanning, an- te Lamberg att han bestyrt om ett Knutzens arbete i ämne; önskade att ett sammandrag måtte ske ur adies och Houttevilles skrifter, af hvilka den ene a pri- och den andra a posteriori med mesta styrka skrifvit religionen.

Det är dock sant, att riksdagens scener ej sällan fram- a ett preststånd i en mera löjlig än vördnadsbjudande da- . Vi välja en, der L. groupperar löjligheterna kring sig, n sjelf kan anses handla aktningsvärdt. Det är den 17 . 1765. Det samma Råd, som befordrat honom, en 40- E. O. Hofpredikant, till Biskop, skulle nu af de segrande ssorne förjagas. Han försökte rädda åtminstone — så- var den tidens åsigt om »Gubbar» — de äldste, Bar. milton och Bar. Fleming, såsom redan 60-årige, Gr. v. en såsom 79- och Gr. v. Seth såsom 78-årig. Synner- n vore v. R. att beklaga, ty om han mistade rådslönen, ate han som fattig se andra i händer om nödtorftig berg- g. Han förklarade att vår Rikshistoria från 1727 varit kedja af tusen vedervärdigheter. Störtande af herrar, n ha de yppersta embeten och familjer, grundlade, då n ej kunde hindra dem tycka sig lida orätt om Stän- na än tyckte tvertom, hämd och agg. Han önskade der- Preste-ståndet här begagnade sitt *jus aggratiandi*. Nu man höra politiceras med besked. Mösseprosten Haart- n fann att Rådet borde afsättas, bland annat emedan det t mot 8 § af Prestersk. privilegier och 11 § af Konunga- säkran genom att i den nya författningen om mantals- rifningar ålägga presterna ett större onus än det hvarifrån 1723 befriades. Mösse-Kaplanen Chydenius fann ganska ventyrligt, att när man icke visste på hvad grund Secr.- skottet förklarat de 7 Riks-Råderna förlustige Ständer- s förtroende, dem då dervid behålla. En fann consequent Riks-R. Reuterholm afsattes, sedan Rutström (presten) fvit afsatt, helst bemälte Riks-Råd talat för Rutström, då ns sak förevar i Rådet (!!?). Då en och annan deremot fte på hatten för Biskop Lamberg, fann Mösseprosten, bättre citater än § 8 och § 11 af menskliga författnin- behöfde åberopas. Alla desse åldrige Herrars af L. eropade förtjenster, t. o. m. den enes under Carl XII:s räste regeringstid, fingo ej nu tagas i betraktande. I 18 Hesekiels säger Gud sjelf: När den rättfärdige vän- sig ifrån sin rättfärdighet och gör det ondt är, så

ofta måste arbeta sjelfve som bönder, för att
sig af sina små boställen). Detta togs ej ens
gning. Heurlin utvoteras och honom gafs ej ens
drag på hans framställning och Ståndets beslut.
nemligen, att ej nämna orsaken, utan i brefvet
Dom-Capitel blott uppgifva, att han sig obehö-
ållit i ett mål, som Ståndet nära rör och som
närmare utvisar. Detta var en grymhet, ty än i
öfver hans minne en skugga för hans afvisning.
rarne i Wexiö stift valde sedan intet ombud till
*). De insägo troligen det gagnlösa i att der
bud, som kunde soutenera, genom att ställa sig
mot, den ena eller andra cabinettsmeningen om
tiska jemnvigten i Europa» eller partijemnvigten i
men som ej ens finge ostraffadt föreslå något för
mittenters bästa. Bexells Protocollsutdrag ger ej
en, att någon nu sökte skydda Heurlin — således
skop Lamberg, hvilken af honom fått i Riks-Råds-
t så godt handtag. När man ser religionstjenare,
i dessa politiska striders hvirfvel, en hop ställd
andra, känner man sig visst frestad att fråga, som
rd kolonnerne: »Hvad gören J här?**).
anekdot må anföras. Vid 1765—66 års riksdag
esteståndet utgifvit ett protocollsutdrag mot skåde-
larande dessa, antingen de kallas tragedier, kome-
operor, af alls ingen uppbyggelse, man måtte dom-
poemernas väsende eller verkningar de visade. Jesui-
e visst försvarat dem som dygdeskolor, men detta
presterskap fann försvaret hvila på en bedräglig
tragedien, ett lån ur gamla Grekiska och Romer-
rien, drifs intet högre än hämd, högmod och out-
ärleksbränad, bemantladt med fagra namn. I ko-

beriktigande i detta Lex. XIII: 252.
an torde finna presterskapets politiska bildning i allmän-
frihetstiden här för ringa uppskattad. Om så är, hän-
till Odmanns Hågkomster. Ö. hade som mogen man
i detta clereci. Biskop Osander invände intet mot sju-
ts, sade han, jag hoppas, att det vördiga Ståndet än-
gar sig. Om Prosten Sam. Wiesel, hvars bror och
r riksdagsman och ses här och der i protocollerne, ytt-
onen: Om sin tids politik brydde han sig allsicke. De
r, som den tiden hvälfde emellan partierna, voro honom
tt riksdagar höllos kände han blott af riksdagsval och
Hvad der beslöts, läste han aldrig. Dock märktes,
kade Ståndernas regering . . . I hans hus fanns aldrig

[illegible] på Standets besvär; men [illegible]
[illegible] Man ville derom ingå till H. K.
[illegible] säkerligen: åtminstone reserv
[illegible] kung med ma
[illegible] att presterskapet
[illegible] allvarsamt
[illegible] sällar: satte
[illegible] parne först visade si
[illegible] Ännu 1775 [illegible]
[illegible] Men nu hade Bis
[illegible] Stockholm, nöjet der visa
[illegible] uppmärksamhet. Han prisad
[illegible] Man kallade honom sedan
[illegible] liftigast ogillade detta
[illegible] Den första bonde Konungen upp
[illegible] Nils Svensson, en docka
[illegible] vid 1786 års riksdag.

[illegible] 14 Mars 1780 och begrofs i
[illegible] utan likpredikan, emedan han und
[illegible] öfver honom höils d. 14 Mars
[illegible] Gymnasium af Lektor Lönberg.

Gift 1) 1760 med *Anna Helena v.*
[illegible] barnsang), dotter af Erkebiskop S.
[illegible] *Elisabet Liedberg*, dotter af
[illegible] En dotter med förra hustr
[illegible] Prof. A. Murray. Af barnen i s
[illegible] gift med sedermera Biskop
[illegible] natal. Princip. &c. Sophi
[illegible] 1753)

ingar. De redemtione Christi arbitraria a Joh. Taylor arperam asserta. Helmst. 1755. — Aftonsångspredikan dagen öfver K. Fredriks dödsfall d. 2 Juli 1751, för lotvet. Sthm 1751. — Högmässopredikan 4:de dag Jul hm 1759. — Predikan vid Riksdagens slut 1766.

Hof-Clereciets Hist. III: 287. Sthm. — Thomæi Kyrko- — Ehrensvärds Journal i Gustaf III:s Hof. — Riksdagshi- Anteckningar af S. P. Bexell. — [Lärda Tidn. fl. år. — ep IV: 416. — Warmholtz 6,690])

— N.

ANÆRUS, ANDREAS.

ten härstammar från byn Ullstorp i Ingelstads härad ianstads län, hvaraf *Lanærus* är latinska öfversätt- *anæ rus)*, ett vanligt sätt att taga sig namn då för AF *Andreas Lanærus*, då Consistoriipedell i Lund, lockare i Hörby och Lyby församlingar af Frosta ch *Catharina Colmodin* föddes sonen *Andreas* d. 6 . Efter privat undervisning i föräldrarnes hus in- vid 15 års ålder i Rectorsclassen af Lunds trivial- ifrån han 1754 till Akademien dimitterades. Lik- ången annan fattig yngling måste han söka medlen ortkomst på studiernas bana i och genom sig sjelf, från föräldrahuset var endast fadrens välsignelse ershjertats böner för hans väl: »suorum magis vo- opibus adjutus» såsom hans panegyrist Prosten n uttrycker det. Genom undervisning af andra, dels utom Akademien, förvärfvade han sig dessa ch dessutom det lefnadsvett och den menniskokän- om utmärkte hela hans lif. Och disciplarnes un- g, oaktadt trägen, borttog dock icke all tid för ier, i synnerhet för den flitige Lanærus: när natten och disciplarne gått till hvila, lyste ljuset oftast mar på »Magisterkammaren», der den unge Studen- rade — icke blott läste — de ypperste Romerska ne, med den flit och åhåga, att han fullkomligt till- ig deras språk och som gubbe ur minnet kunde många af deras herrligaste sentenser. Hans sista var i Carlshamn, der hans glada och öppna väsen g med snille och värdighet i uppförande tillvann ere vänner för hela lifvet. Till prest hade föräl- nekat honom: ditåt stod också hans egen håg och 3 April invigdes han i detta embete och tjenstgjorde

Carlshamn, der han 1767, med nästan enhälligt
[illegible] till Stads-Comminister. Sedan han tven
[illegible] på förslag till pastorat, nämdes han d. 14
[illegible] Kyrkoherde i Ifvetofta församling af Fröken
[illegible] ungby, som hade tillsättningsrätt vid detta patr
[illegible] **Nu hade hans**
[illegible] **uppmärksamhet och h**
[illegible] **Vid Theol**
[illegible] **1793,**
[illegible] **oaktadt Co**
[illegible] **uppsätta,**
[illegible] **2:ne Ac**
[illegible] **af d. 18**
[illegible] **Allernådigs**
[illegible] **förekomma sä**
[illegible] **i djupaste u**
[illegible] **Nad. Vårdes E. K. H.**
[illegible] **af den Nad. s**
[illegible] **mitt**
[illegible] **Erkebisl**
[illegible] **up**
[illegible] **förgäfves.**
[illegible] **öfv**
[illegible] **Ledan**
[illegible] **att va**
[illegible] **linga**
[illegible] **— 1800**
[illegible] **tringe**
[illegible] **vä. in**
[illegible] **denna**
[illegible] **mange**
[illegible] **hade äf**

plånlig ära bland Sveriges både vittra
Under tiden hade han blifvit Leda-
Sällsk. i Upsala (1774), af Vet. och
Götheborg 1776 och af Patriot. Sällsk. i
i Ingelstorp den 10 Jan. 1810.
berättelse om de yttre omständigheterna i
i lefnad, öfvergå vi till en närmare skildring
såsom prest, skald och författare. Han förtje-
så såsom en af de utmärktare personerne på sin
d såsom sådan af en C. Fr. Scheffer, Ödmann, U.
l, Celsius, Tingstadius, Wallenstråle, Sotberg, Schrö-
n m. fl., från hvilka bref finnas.
Redan i skolan framstodo hans utmärkande egenskaper:
ordning, sinne för det epigrammatiskt qvicka och torr-
samt omutlig rättvisa. Han värderades till följd häraf
mycket af lärare, hvilkas glädje han var, som af kam-
hvilka i honom funno en Cato vid det fega och låga
ras lekar och spratt, men Leonidas' mod, då fråga var
handla ärligt och tala uppriktigt.» Med denna själsda-
var det naturligt att L. fann sin vällust i de gamla
erska classikerne, synnerligast Quintilianus, Martialis,
tius, Lucanus, Ovidius, Virgilius och Sallustius, bland
a någon vanligtvis låg uppslagen på hans bord, och till
a han som man och gubbe ofta tog sin tillflykt såsom
»pabulum mentis & refectio». Med denna bildning, och
grundliga kunskaper han egde i Theologien samt dess
vetenskaper med den rena, lugna och milda allvarsam-
ton, som rådde i hans predikningar så väl som i hans
änge och sin fasta, af inga lärdomsväder, de måtte blåsa
hvad håll som helst, rubbade tro på den korsfäste,
i D:r L. en redlig och kunnig Guds ords lärare. Oför-
d af tidens neologi och det ytliga känslospråk, som flö-
från Lehnberg och hans olycklige efterhärmare, för-
L. den stora, af så få insedda konsten, att röra hjer-
och upplysa förståndet så, att trons ljus tändes, der
var mörkt och närdes, der det förut lyste; att till en
enhet förena den dualism, som inom kyrkan gjort sig
nde såsom å ena sidan scholasticism, och å den andra
icism. Der låg en himmelsk frid utbredd öfver och
ten i hans predikningar, och äfven när hans ord voro
dön och åska, märktes det fullväl, att det var för att
inseende ej uppseende, att han ville bortjaga syn-
qvalm och sedan låta nådens serla-regn och saligheds-
strålar uppmjuka och uppfriska hjertat och komma de

[illegible] att gro, som göra skörd för evigheten. I [illegible]
[illegible] hade han ett skarpt öga på den neologi[illegible]
[illegible] Svenska kyrkan sökte göra sig gällande. Ha[illegible]
[illegible] till en af sina vänner: »God hjelpe oss: S[illegible]
[illegible] och naturalismen fräter omkring sig som k[illegible]
[illegible] mit enfaldiga tanks[illegible]
[illegible] vissa meningar [illegible]
[illegible] derigenom blot[illegible]
[illegible] sa äro ock desse f[illegible]
[illegible] sanningar.
[illegible] af detta folk[illegible]
[illegible] Den ene bes[illegible]
[illegible] inspirandi; [illegible]
[illegible] och alla [illegible]
[illegible] äfven Christi gu[illegible]
[illegible] deras bref oc[illegible]
[illegible] jag arbetat [illegible]
[illegible] göra hvad ja[illegible]
[illegible] förmåg[illegible]

[illegible] akta[illegible]
[illegible] Han[illegible]
[illegible] Folkets [illegible]
[illegible] skapet bel[illegible]
[illegible] lases oc[illegible]
[illegible] sedan [illegible]
[illegible] en [illegible]
[illegible] till [illegible]
[illegible] hvilka [illegible]
[illegible] de hufvudnation[illegible]
[illegible] mesta t[illegible]
[illegible] Sverige, det äl[illegible]
[illegible] fruktan.
[illegible] sanningen [illegible]
[illegible] med sa my[illegible]
[illegible] som finne[illegible]
[illegible] från de sedebru[illegible]
[illegible] samt den ypp[illegible]
[illegible] som deraf [illegible]
der. I 8 Cap. uppgifver han lagra medel till sed[illegible]
battring, såsom mattighet, sparsamhet, ärbarhet, [illegible]
tan och goda seder i Konungens hof, för att v[illegible]
efterdömen, goda, tydliga, och utan hänseende t[illegible]

, rättvist tillämpade lagar och författningar, de der äckheten inom sina gränsor och icke tillåta att gud- en och de ting som dertill tjena, beles och föraktas; r lösaktighet, icke för qvinnan allenast utan för man- om är lika om icke mer brottslig än qvinnan»; dryc- ens hämmande och krogars afskaffande samt slutligen, igaste, en förbättrad barnauppfostran — allt ett ord n tid och för hvarje tid. Huru lätt och underhål- tilen är i detta arbete, kan dömas af följande not, en handlar om Fransmännens hjelteverk, »som stun- ända till öfverdrifna». — I »allmänhet äro sådane ningar icke så nyttiga, som den jemna välgörande

De äro, om jag så må tala, ett slags moraliska er, som sällan förekomma, liksom Gnidarens Ban- som väl äro öfverflödige, när de någon gång hända, ssemellan gifver han näppeligen bort en bägare kallt

Men liksom en glad och vänlig värd, som dagligen, rfligen undfägnar sina vänner, är oss långt behagli- guidaren med all sin omåttliga välplägning, så är n jemna dygden både nyttigare och berömligare, än af de så utropade hjelteverk».

som Skald egde också D:r Lanærus med rätta ett namn för sin tid, och förtjenar det för hvarje tid i ande, naiva och epigrammatiskt qvicka. Glad och , som han var, ryckte han glädjen med sig hvar han nän och qvinnor, barn och gubbar sutto lyssnande till d. Det poetiska elementet hos honom var beslägtadt t, som fanns hos Aristophanes eller Scarron, en sa- lan Quintilianus kallar »Carmen ad carpenda hominum

Vi hänvisa till de 7 fabler han låtit införa i Vet. itterh. Samhällets i Götheborg Handl. för år 1785, flera stycken, såsom Oxe-dantzen, Den tyste hunden, och kärleken, Den puckelryggige, Herregårds-kalko- ofmannen och bonden, Philippus (i anledning af Just. K. Cap. VIII. de Philippo) m. fl. som finnas i ett af nærus med nitid stil skrifvet manuscript, under titel: ng af mina småsaker»*). Utom de nämde finnas i samling en mängd stycken af skämtsamt eller mora- nnehåll, äfvensom andra af en mild elegisk anda, så- samvetet, Ode», »Min träbänk i Ifvetofta», Förslag till

*) Detta manuscript eges (1841) af Biskopen, D:r Faxe, med D:r Lanærus stod i ett nära vänskapsförhållande, och som rika samlingar meddelat Förf. af denna artikel flere upp- r. (Nämnde saml:r äro numera i Lunds akad. bibl.)

inscriptioner på medailler, byggnader och grafstenar, 4
porträiter i pennritning, dels silhouetter af Lanæri gy
och vänner. L. har sjelf ritat eller klippt flere; andr
han genom Conducteur Wennberg, sin vän Målaren S
Hoffmeister, m. fl. Redan 1772 hade D:r L. på Carls
Rådhus i ett skaldeqväde, kalladt »Sveriges Trenne Gust
tolkat den allmänna glädjen vid Gustaf III:s krönin
hvilket han af Lector Wallenstråle uti Götheborgska
nen N:o 6 och 8 för 1773 uppbar beröm. Versen är
så rätt flytande och rask och innehållet vida framfö
legio af dylika snillefoster, som vid detta tillfälle uts
tes. Flera tillfällighetsstycken och tal, dels tryckta,
manuscript, finnas efter honom. Åt det skämtsamm
lekande låg dock mest hans håg, och deri lyckades ha
aktligen bäst. Vi anföra till prof.

Grafskrift öfver en Tullbetjänt.

Här hvilar Mulphus fet och stin;
Han tör dock rum i himlen äga;
Om Charon lärt att lurendräga,
Så torde han ha sluppit in.

Riksdags-Skål (impromptu).

Ridderskapets rang och ära,
Prästens spanmål och latin,
Borgerskapets bek och tjära,
Bondeståndets brännevin.

Skål vid Konungens hemkomst från Rügen d. 7 Sept.
(i en samling af vänner impromptu).

Gläds Svea att få se
Din Kung dig återgifven;
Men ack, hvar är Oliven?
Hvar äro Lagrarne?

Skämtebref till Prosten Svanander i Hyby.

Stäm Musa nu up din gyllne cithara
Och sjung, så att Hyby backar må svara
— — — — — — — — — — — —
— — — — — — — — — — — — —
Kom hjelp mig hopsamla poetiska glosor,
Carbunklar, Violer och Pindiska rosor,
Kom gif åt mitt qväde en skön elegans,
Att hvar och en rad må få rim i sin svans.

tacksamhet bör jag dig först hembära,
ätnjuten fägnad med heder och ära,
ädant allt fins hos en Släbo-prest,
documentum incredibile est.
exceptioner, det bör besinnas,
unna på slätten äfven finnas,
anders hjerta det ju visa kan.
Steenhof, den tjocke man,
helsning du månd' honom föredraga,
säg att giftas är godt för hans maga.

helsning frambär för din värdiga Fru,
hade bort nämnas visst långt förr än du.
ödmjuka tacksamhet bör du förklara,
Caffe och Stek och Carusser så rara.
— — — — — — — — — —
beder dig derför din mun till att skura.
henne så gifva en kyss in natura.
tror att den ofta är nyttig och god,
för ditt elacka Gynge-blod.
till ett famntag med annat mera,
länder familjen att recrütera.
låt henne lefva som ett Semper vif,
fägna och fröjda ditt ostyriga lif.
— — — — — — — — — — —
efter du visat dig hederlig vän,
skall jag ock gifva dig önskor igen,
loxar i mängd, som Lund har lagrar,
du och din boskap aldrig magrar:
himlen täcks dig och din Fru bevara,
gastar och troll och krank och mara.
himlen dig gifver så mycken salut,
[illegible]

Erik af Sotberg. Hans ytterligare Försök i anledning
Vitterhets-Akademiens uppgift till 1775 belöntes med
sit eller silfvermedaljen. Så bilderna, som omskrifterna
i dessa sednare hvarken så träffande eller så lysande
de första, och kunde ej vara det, då det gällde sådana
soner som Hertigen af Södermanland och hans gemål,
Hertigen af Östergöthland; ty ehuruväl förslaget till med
öfver Hertig Carl »En jägare i sin rustning med upps
båge och omskrift: Optat leonem, i anledning af V
vers: Optat descendere monte leonem», eller öfver hans
mål: »kärleken beväpnad: Compar Achilli», eller öfver H
tig Fredrik Adolph: »en sköld utan insigne: Virtus not
äro sinnrika och lyckliga, så tåla de ej jemförelse med
till medaille *öfver Gustaf III:* »En Æneas, som bär si
der Anchises utur Trojanska eldslågorna, med öfvers
»Una salus ambobus» (Aeneid. Lib. II v. 710); öfver
Catharina af Saxen Lauenburg: »En kunglig krona: O
& onerat»; öfver Dr. *Catharina Jagellonica*: »Solen til
del förmörkad: Alibi clarior»; öfver Dr. *Gunilla Bj*
»Daphnes flykt för Apollo: Gloria fugientem sequitur», hv
sednare tillhöra L:s första försök.

Till Vetenskaps och Vitterhets-Samhället i Göth
uppgaf han på dess anmodan följande sinnebilder att sy
som vignett på dess handlingar, dem Samhället ock sy
i sitt sigill: En luta och en fackla liggande på en ru
på hvilken läses: »för hjertat och snillet.»

Öfver Kongl. Bibliotheket föreslog han till öfvers

Monumenta. Veterum.
Documenta. Nostris.

Vid Biskop Wallquists portrait har L. tecknat:

Se bilden af en man,
Den man med fulla skäl för sällsynt nämna kan.
Han fick en Biskops-staf, den han med heder bar,
Hans tunga snäll och stark, på ord och tankar rik,
En Herkuls klubba lik,
Allt motstånds bane var.

Vid Erke-Biskop M. Beronii Silhouette:

En man, som liknade den fordna tids prelater,
Då stafvar sågs af träd i gyllne gubbens hand,
Nu stafven gyllne är, men bäres ock ibland
Af nästan trä-prelater.

Det sista stycke som finnes i det ofvannämnda ma
scriptet, och som visar det milda Akademiska lif, som

som mannen, må sättas såsom Coronis öfver vår upp-
Det heter:

Min trädbänk i Ifvetofta.

Midt utför en ljuflig ö
Står min hydda vid en sjö.
Långt från lyckans falska glitter
På min trädbänk nöjd jag sitter,
Der mitt lugn en sällhet ger,
Som monarken sällan ser.

Sjelf naturen glad sig ter,
Åt sin bild i vattnet ler;
Himlen sig i djupet målar,
Solen speglar sina strålar.
Hvart jag ögat vända må,
Idel himlar för mig stå.

Orren spelar öm och kär,
Göken Floras helsning här,
Lärkans röst mitt hjerta gillar,
Konsten ej dess lån förvillar;
Och den röst jag helst förstår,
Som ej falska toner slår.

Bort åt marken står ett damb,
Rösten hörs af får och lamb;
Hundra bjellror för mig klinga,
Fast min del deraf är ringa;
Men när hopen löper fort,
Stanna några vid min port.

Rikedom är mångens fröjd,
Med min lott jag lefver nöjd.
Lyckans höjd må andra hinna,
Här vill jag med min herdinna,
Prisa himlen, som mig gaf,
Lyran och en herdestaf.

Förslag till Kyrkosånger för Svenska församlingen,
som 1793, har han författat fyra sånger. Ehuru man
anse L. för en gravis morum censor, var han ingen
än mindre frondeur. Hans omdömen voro alltid
I sitt hus var han en munter och glad värd. Gerna
n hos sig gamla vänner, och satte mycket värde på
af litterata personer. Han underhöll samtalet med
na snillrika reflexioner, uppblandade dem med en
anekdoter, som han berättade på ett honom eget och
angenämt sätt. Sällan kom någon gammal eller ak-
från honom, utan att vid hans bord hafva emottagit
lsk välkomst- eller afskeds-helsning.

Tvenne i koppar stuckna portraiter har man ef
nom. Det af Berndes 1810 är honom likast.

Gift år 1768 med *Eva Jacobina Cervin*, dotter a
mästaren i Carlshamn, Lagman Frans Cervin. Dera
voro en Son, död vid 4 års ålder 1779 och 2:ne ännu
lefvande döttrar *Eva Catharina*, enka efter Kyrkoh. Sc
i St. Köpinge, och *Helena Elisabeth*,-ogift.

Skrifter. Öfver eldsvådan i Carlshamn 1763. — Sveriges
Gustaver. Skaldeqväde — — på K. Gustavs kröningsfest
1772. 4:o. — Försök om Europeiska och i synnerhet S
Folkets Seder och Beskaffenhet, i anledning af Kongl. V
ska Sällskapets i detta ämne utgifna fråga. Sthm 178
upl. 1789*). — Tal vid H. K. H. Prins Gustaf Adolphs
hället på Carlshamns Rådhus den 13 Nov. 1778. — Tal
tenskaperna och deras utsigt under Gustaf III:s spira.
för K. Vet. och Vitt. Samhället i Göteborg på H. K. M.
dag d. 24 Jan. 1783. — Likpredikan öfver Fröken Magd.
Coijet 1796. — Predikan i Näsums Kyrka vid dess invigni
— Fyra Psalmer i Profpsalmboken af 1793. — Dessutom
lopsskrifter, 5 grafskrifter. Andra skaldestycken. Fabl
öfversättning af Horatii första Ode m. m. i mst (se öfva

(Källor: Stockholms Veckoblad för 1774 N:o 29, och 1
97, 98. — Vitt. Akad:s Handl. för nämnde år. — Göthet
Spionen för 1773 N:o 6, 8. — Handl. rör. Jubelfesten i
1793. — Lanærus, Samling af mina Småsaker, mst. —
M. P. Dahlbergs vid dess jordfästning hållna Åminnels
Pr. L. J. Engeströms vid Prestmötet i Lund 1814 hållna
tation**) kallad »Memoria Divi Andreæ Lanærii. —

*) På Bibliotheket vid Löberöd finnes (1841) en med
prydd, förgyld, troligen Konungen bestämd afskrift af den
skrift af en M. A. med en handstil, skön som en grafsticks
Derjemte Bihang af brefvexling med författaren i anled
denna prisskrift (Biblioth. Björnstjerna, Intend. Fischerström
Patriot. Sällsk. Sekreterare, Adolf Modéer). Man finner de
L. var af de få som i den tiden föredrogo England framför
rike. Det heter i hans förklaring till Sekreteraren: Jag
nerligen nog bekymrad deröfver, att min målning öfver
nationen förekommit några Herrar Ledamöter för öfverdrif
Men när man läser . . . Hvad är deremot mildare än de Ea
lagarne . . . Ingenstädes i hela verlden gäller personlig fi
så mycket som här. Och detta är redan ett stort drag i en
charakter. — I en tidning anförde D. Munck af Rosensk
den för sin qvickhet bekante prosten Svanander förf. en imp
i hvilken det hette att Grekland blott hade *en* Homerus och
blott en Lan*æ*rus, hvarpå L. svarat med försäkran, att G
hade blott en Alex*ander* och Skåne blott en Svan*ander* —
i den tiden gjorde mycket uppseende.

**) Det förtjenar anmärkas, att denna på rätt vack
skrifna parentation gjorde stort intryck på alla närvaran
att Biskopen på stående fot utnämnde förf. till Prost öfv
församlingar.

ddelanden. — [Lüdekes Gelehrs.-Archiv. — Upf. Sälsk. Tidn. — Detta Lex., Ny följd VI: 290. — Lunds Stifts Herdaminne V: 97, V: 67.])

LANG, NILS von.

Föddes i Gillberga Prestgård i Wermland d. 1 Sept. . Son af Prosten derstädes Mag. *Jakob Lang* och *Sara Iberg.* Blef 1700 Student vid Upsala Akademi, 1714 dents-Sekreterare i Krigs-Collegium, och 1719 Sekrete- i samma Coll., 1727 ($^4/_8$) adlad, 1728 Amiralitets-Kam- Råd i Carlskrona der han afled d. 28 Maj 1747, barn- Gift 1724 med *Brita Catharina Adelcrantz* (f. 1699, 84). (Se B. Lex., Ny följd VI: 182.)

Lang var en varm anhängare af den pietistiska sekten deltog med särdeles ifver i de stridigheter, som denna uppväckte i Sverige. Han var äfven bekant för några yma skrifter, som han utgaf vid 1720 års Riksdag, i ka han med ett öfverdrifvet nit anföll Presterskapet.

ifter: Kort Extract utaf samtelige högloflige Ständernas ur- ala Evangeliska privilegier &c. (Sthm 1720). Ny uppl. Sthm . — Är det Christeligt, och med vår Evangeliska lära enigt, Prästerskapet sökia rum och säte på det werldsliga Ståndets ordning. (Ib. s. å.) — En rättskaffens Biskops svar til sin som begärt det fadren ville förskaffa honom och hans sy- n adeligit stånd och skiöldebref. (Ib. s. å.) Ny uppl. Sthm . — Betänkande angående ett Öfver-Consistorii inrättande i riges rike. (Anon.) 1730. — Des Secretarien Langs, und des nfaanns, Mich. Grubbs, unterthänige Bittschrift an S. K. Maj., gen der, über den Prosten in Uhmo, Mich. Grubb, gehaltenen mmission d. 19 Dec. 1724. (Nord. Samml. T. III. s. 83–100).

ällor: Gezelii Biogr. Lexicon II. — Stiernmans Matrikel. — Ups. Bibl. Cat. — Nord. Samml. — [Anrep II: 607, der hustrun, rätt, kallas Christina; Riddarhusstamtaflan.])

LANTINGSHAUSEN, JACOB ALBREKT.

Rådsförvandten *Henrik Lanting* i Rewal, af gammal licisk ätt, som härstammade från Nederland, hade en *Albrekt*, som 1651 blef Svensk adelsman. Dennes son, *lard Henrik*, gift med *Jakobina Stael v. Holstein*, var -Adjut. och stupade 1704 i slaget vid Punitz i Polen. ssa äktenskap föddes i Rewal *Jakob Albrekt* d. 4 Nov. st.) 1699. Sedan hans fader var död, hans fädernes- inkräktadt och hans arf förmodligen derigenom också

gått förloradt, begaf han sig öfver till Sverige och i
Page vid Svenska hofvet. Så snart han hunnit bli
växt, valde han krigsståndet och ingick 1717 som
taire vid Lifgardet; befordrades 1718 (7/4) till Fä
några månader derefter (11/9) till Lieutenant vid
Infanteri, bevistade det sorgliga Norska fälttåget,
1719 års campagne under Fältmarsk. Rehnsköld
Norska gränsen, då den unge Lieutenanten vid Lj
70 man af sitt Regimente dref en öfverlägsen Dan
tillbaka. Då efter freden med Danmark detta regi
drogs, förflyttades L. (14/4) 1721 till Uplands Stån
ner, och när samma Dragonreg:te efter den allmän
undergick samma öde, erhöll L. (30/8) 1722 afsked
pitaines rang och en ringa expectans-lön.

Nu afreste han till sin morbroder, Öfverste
Holstein i Holstein och uppehöll sig hos honom inem
år, flitigt studerande krigskonsten, Cæsar och Polyb
Folards Commentarier, hvarefter han 1723 (i Dec
Lieutenant ingick i Fransk tjenst. Vid Polska succ
krigets utbrott, blef han 1730 af Hertigen af Birkn
stituerad till Sous-Aide-Major (t. f. sådan vid reg
blef han redan 1728) och, sedan han 1733 med tapper
stat eröfringen af Kehls fästning, befordrad till Ai
vid 3:e Bataillon af Reg:tet Alsace framför 25 äl
rater; 1734 blef han Capitaine och bevistade belåg
Philipsburg, hvarefter han deltog i följande årets
Ar 1737 blef han Capitaine en pied och förordnad
rätta första Aide-Majors tjenst vid reg. Alsace.
med Franska Konungens tillstånd, Zweibrückiska
gens anbud, att såsom Gouverneur för Prinsarne
(sedermera Chr. IV, regerande Pfalzgrefve samt
Zweibrücken-Birkenfeld) och Fredrik af Zweibrücke
dem på deras fyraåriga resor i de flesta Europa
Sedan Frankrike efter Kejs. Carl VI:s död (1740
råkat i ett nytt krig, inträdde L., med vidgade k
och ökad verldserfarenhet ånyo i Fransyska krig
bevistade fälttåget i Böhmen, Prags eröfring (1741
slaget vid Sahai jemte flera andra actioner (1742)
förbigå, och anmärka blott att han efter Prags
deltog i den beundrade retraiten, anförande sitt
Efter återkomsten till Rhentrakterne, blef han i
1743 befordrad till Major vid reg. Alsace och
detta år i åtskilliga beskickningar; återvände sedan
méen vid Rhenströmmen, och erhöll i slutet af

om Öfverste samt bidrog att i en mödosam cam-
försvara Rhenstranden. 1744 afsändes han till K.
Hs hof i Frankfurt, och erhöll tillika det förtroendet
va inseendet öfver general-mönstringen af de Franska
som stött till Kejserliga hären, 24,000 man stark,
han öfver denna hjelptrupp förordnad till General-Ma-
slutet af Aug.), hvarjemte för andra gången honom
oddes generalmönstringen öfver hela den vid Philips-
örsamlade Kejserliga krigsmakten. Wienska hofvet
dde sedan Kejsarn, att hafva låtit mönstra sina trup-
Fransyska Commissarier.
edan han slutat denna förrättning, bevistade han detta
ljande (1745) års fälttåg vid Rhen och i Bäjern och
Vid denna tid hade han generalinspectionen öfver
ikes Tyska truppers iståndsättande och förökande,
ela krigscassan var i hans hand, i det han emottog
gar directe från Franska hofvet och redogjorde endast
r desamma. Då Fransoserne d. 15 April 1745 vid
hofen blefvo kringrände, var L. en af dem, som i
för sina grenadierer först bröto sig väg. Kort der-
($^{1}/_{5}$) blef han befordrad till Brigadier, och fortsatte,
Fransyska hären evacuerat Bajern, sin tjenstgöring
Prinsen af Conti vid Rhen, till årets slut, men be-
då afsked: af hvilken orsak han ej ville afvakta den
na freden, är icke bekant. D. 28 April 1746 erhöll
ätt begärda afsked ur Franska arméen, med en årlig
u af 2,000 livres, hvilken han 1750 utbytte mot er-
de af 20,000 livres på en gång för tio år.
terkommen i Juni (1746) efter 22 års frånvaro till
ärnesland, fick han ($^{29}/_{6}$) fullmakt som General-Major
fanteriet samt emottog befälet öfver arbetsmanskapet
ssaborg. 1748 ($^{16}/_{4}$) R. o. C. S. O. m. St. K. Hit-
ade efter hans hemkomst intet regimente varit ledigt;
dighet inträffade 1749, då han ($^{4}/_{4}$) blef Öfverste vid
rfvadt Reg:te, hvarjemte han förordnades till v. Lands-
och Öfver-Commendant i Götheborgs och Bohus
der vacans. År 1750 uppgaf han förslag både till
bageriernas samt till Wadstena Krigsmanshus förbätt-
vilka begge blefvo gillade.
r 1752, sedan han året förut förlorat sin maka, be-
ch erhöll han ($^{11}/_{6}$) afsked ur krigstjensten, och ned-
sig på sin landtegendom, hvarest han tillbragte fem
år. Men då en Commission skulle nedsättas i Pom-
för att granska Kronans *inkomster* och den allmänna

hushållningen, så blef L. 1757 kallad till denna Co och öfverreste till Stralsund*). Då Pommerska kr utbröt öfvertalades han att åter ingå i krigstjens drades d. 18 Juli 1757 till General-Lieutenant, öfv terimsbefälet öfver de ankommande Svenska truppe besörjde ensam, utan Krigs-Commissariatet, dera quering, inqvartering och förplägning. Befälet afle innan kort till en äldre General, men bibehöll sl Krigs-Commissarie-befattning detta och följ. år, gjorde detta med en drift och ett nit som förti största loford, hvarvid han ej drog i betänkande krigsmedlen tröto, pantsätta sin enskilda egendom, sin credit upplåna medel; en annan gång upptog sitt eget namn 180,000 (150,000 enl. Fersen) Rdr en annan gång lät han, för att fylla arméens beh smälta sin silfverservis. Vid fiendtligheternas öpp L. ledamot af Krigs-Conseljen och emottog befal inrycka i fiendens land. Något märkvärdigt föref icke, förrän Fältmarskalken Grefve Hamilton ned befäl och L. såsom den äldste (ty om skicklighete denna tid icke frågan) trädde i hans ställe, vid slu 1758 ($^{23}/_{12}$ enl. Fersen), då arméen redan var förl terqvarter. Preussarne, som beslutit att öfverras skarne, delade sin styrka i tvenne fördelningar. under General-Lieut. Manteuffel, inföll i södra P och angrep Triebsees med öfverlägsen styrka, men med förlust af Öfverste-Lieut. (sedermera Riks-Rå Sinclaire. Den andra hären under General-Lieut. G angrep Damgarten, som, ehuru väl befäst, genast u Capit. v. Oertzen (sedan derför af Krigsrätten döden), och då fienden derigenom fått öppen väg, den sig öfver hela landet. L. lät då arméen b från sina cantoneringar, och, sedan den samlat sig, fienden, som träffades d. 5 Jan. 1759 vid Frantzb icke höll stånd, utan vek tillbaka; emellertid förfö icke af Svenskarne, under denna svåra årstid, u återgingo till sina vinterqvarter.

L. hade d. 2 April 1759 blifvit utnämd till Öf hållare i Stockholm, men qvarblef dock vid arméen fälttåget detta år intogos öarna Wollin och Usedom genom sedermera Fältmarsk. Gr. Fersen. Mellert

*) L. blef $^{8}/_{7}$ 1757 led. af Pommerska Beredningen i Str svenska härens underhåll under kriget. (Not 1876.)

Svenskarne ännu längre i Preussiska landet; Gene- teuffel försökte att fördrifva dem, och tiden förflöt tskilliga marcher och contramarcher samt under små slingar till dess vintern åter nalkades och Sven- åter gingo i vinterqvarter. Då beslöto Preussarne igen öfverraska dem, och inbröto den 20 Jan. 1760 ka Pommern. Vid detta tillfälle inlägga trenne un- hafvare mera ära än någon annan under hela detta Capitainen Jakob Fr. Vegesack och Lieut. Herman de försvarade nemligen med endast 80 man en öppen ; en ännu större, och verkligen Romersk tapperhet Fänrik Adam Fr. Ståle, som med 24 (30?) man ade sig emot en mångdubbelt större styrka, drog sig , omringad af fiender, en half mil tillbaka genom fältet, och gaf sig ej förr än han sjelf, sedan blott n voro qvar, sanslös nedfallit, då han erhållit tolf sår. Mellertid anryckte Svenska arméen då fienden drog sig tillbaka, förföljd af Svenskarna, ända till ; när Preussarne skyndade sig in i denna fästning, Svenskarne efter, togo commenderande fältherren Man- och förde honom midt ibland dess egen krigsmakt fången med sig ur staden, utan att dock kunna er- ; man jemförde denna besynnerliga bragd med Prins s, som 1702 tog Villeroi tillfånga i hans egen fäst- h hufvudqvarter Cremona, utan att kunna intaga or- Med ett stort byte och flera kanoner återkom den truppen till Svenska lägret. Denna käcka bedrift, man i Sverige gjorde ett utomordentligt väsen, för- e soldaterna ett betydligt sammanskott från hemlan- mt fältherren, som likväl ej sjelf dervid var närva- friherrebref, utfärdadt d. 18 Febr. 1760, oberäknadt inskt Heroicon af Prof. Kellman i Greifswald. Der- gingo Svenskarne åter i sina vinterqvarter, som voro rdnade att de betäckte Mecklenburg.

d öppnandet af 1761 års fälttåg besattes Demmin nklam, och Svenskarne utmärkte sig vid Taschenberg enzlow, som eröfrades. Straxt derefter kom General r med 5,000 man från Colberg och angrep häftigt alk, men blef af den Svenska besättningen under len Frih. Ehrensvärd tillbakavisad. Derefter gingo arne i vinterqvarter, hvaruti de icke af fienden denna lefvo störde.

sa krigsförrättningar syntes dock icke nog energiska fiende, som, i krig med nästan alla Europas mäk-

tigaste stater, hade så ringa krafter att ställa emo
ska makten, och tillfredsställde icke hvarken Ko
eller Nationen. Man glömde dock — och äfven o
den, som så ofta tadlat Svenska befälhafvarne i sju
get, förgäter det ofta — att hufvudfelet icke fall
utan det olyckliga, söndrande, alla krafter förlaman
ringssättet till last. Derföre anklagade Generale
Rådet ömsevis hvarann, befälhafvarne ombyttes
ofta, men kriget fördes [af omvexlande brist på
penningar] alltid på samma lama och passiva sät
tvifvel var den nu varande General-en-Chefen en
personligt mod: erfarenhet och krigsvana kunde ic
en krigare, som gränat under vapen; ordningssinn
försigtighet tillerkändes honom allmänt; men om h
ägde den dristighet, beslutsamhet, energi och öfri
skaper, som höra till en verklig fältherre, synes os
tvifvelaktigt.

Med ett ord: L. fick befallning att taga af
lemnade befälet åt den snillrike Ehrensvärd, hvill
lika litet som hans företrädare, Ungern v. Sternber
Hamilton och Lantingshausen, förmådde gifva krige
nan vändning.

L. hemkom i Juli 1761 och intog den hon
väntande Öfver-Ståthållare-platsen. Här befann h
sitt rätta ställe. Samma drift, ordentlighet, ver
omtänksamhet, som hade gjort honom till en förtr
ver-Krigs-Commissarie, gjorde honom också till en
Chef för hufvudstadens angelägenheter. Redlighet,
vänlighet, saktmod och sann menniskokärlek förvärl
nom allmän högaktning. Vi förbigå de öfverdrifn
som blifvit slösade af hans Loftalare, samt anmä
att han af en opartisk*) kallas en »herre af probi
förfarenhet och allmänt erkänd god reputation», —
ett annat ställe »en ärans man». Han dog alltså
älskad d. 6 Dec. 1769, och icke blott den tomma
utan äfven den allmänna saknaden följde hans lik
darholmskyrkan**). Stockholms Magistrat lät 17
honom slå en minnespenning (se Hildebrand s. 160
okänd anslog 50 dukater till en prisskrift öfver de
medborgaren.

Frih. L. hade bevistat fyra riksdagar och vid
varit medlem af Sekreta Utskottet. Såsom svåger n

*) Handl. rör. Skand. Hist. XIII: 310, XVI: 357.
**) Se om hans Begrafning samma Handl. XVI: 363

en Fersen, var han icke alldeles utan all politisk be-
: så höllos i hans hus vid 1756 års riksdag partiets
conclaver, och här träffades motanstalterna till den
a conspirationen. Fyra gånger (1755) blef L. upp-
Riks-Rådsförslag, men Konungen fann icke för godt
gondera gången dertill utnämna sin vederdeloman.
ann han sig föranledd att 1764 tilldela honom Sera-
-Ordens blåa band.
an hade 1748 gift sig med sin half-cousine, *Anna*
(f. 1717), dotter af General-Lieut. sedermera Presid.
a Hofrätt *Hans v. Fersen* och *Eleon. Marg. Wacht-*
. Efter tre år förlorade han dock sin maka († i
ng 1751 då sonen föddes), med hvilken han haft
Carolina Sophia, gift med Kammarh. (slutl. Excel-
Frih. Thure Klinckowström, men hvars tidiga död*)
fter bröllopet, medan hennes fader bevistade Riksda-
Norrköping, förmodas hafva påskyndat den sjuttioåri-
öd; — samt sonen *Albrekt*, f. 1751, död 1820 (se B.
Ny följd VI: 186).
ill K. Vet. Akad. inlemnades 1770, såsom vi förut
, af en onämd 50 dukater till pris för den bästa min-
kning öfver den nyss afledne förtjente krigaren och
rgaren. Trenne täflingsskrifter inkommo; en af dessa
icke komma i fråga; priset vägde mellan de båda
: den ena, ett äreminne, temligen tomt på innehåll
författadt i ett falskt pathos, fullt af svulstiga decla-
ner och vidtsväfvande utflykter; den andra, en Min-
rift, sakrik, enkel, flärdfri och i ett värdigt språk.
lemien tilldömde priset åt Äreminnet: Riks-Historio-
hen måste vika för Capitainen, Historiens enkla välta-
t för svulsten och bombasten.

fter: Repertoire du service journalier des Officiers, tant en
nizon et en marche, qu'en Campagne. (Förmodl. tr. i Frank-
på 1730-talet.) — Underrättelse om huru jordpäron plante-
och nyttjas uti Elsas, Lottringen, Pfalz etc. (Vetensk. Akad.
ndl. 1747.)

llor: Rehbinders Matr. — Äreminne ingifvet till K. Vet. Akad.
f Edv. Gyldenstolpe. Sthm 1771. — Minnesskrift ingifven till
Vet. Akad. af And. Schönberg. Sthm 1771. — Gez. Biog. Lex.
— Skand. Handl. — Ristells Anekd. — [Hildebrandt, se ofvan,
. 6. enl. Tillägg.])

) Hon dog af glädje öfver sin mans oförmodade hemkomst.
ll, s. 221.

L'ARCHEVEQUE, PIERRE-HUBERT.

Denne konstnär var icke född Svensk, men då 22 år var anställd i Svensk tjenst, och hans förnäma beten finnas i Sverige, äger han obestridliga anspråk plats i detta arbete. Han var född (1721, enl. Esth i Nismes i Languedoc. Blef antagen som elev af den kunnige bildhuggaren Edme Bourchardon, och vann Parisiska Målareakademiens stora pris. Reste s. å. p nungens bekostnad till Rom, och studerade der i 5 å tiken. Återkom till Frankrike 1749, hvarest hans skaffade honom både publika och privata arbeten. den yngre Bourchardon (Jacob Philip), som sedan 17 Svensk Kgl. Hof-Statue-Bildhuggare, 1753 afsidit, til hans syssla åt L., som 1755 ingick contract deröm Sveriges dåvar. Minister i Paris, Ulrik Scheffer, och maren s. å. ankom till Stockholm. Der stadnade h 1777, och blef under tiden Directeur vid K. Målar- Bildhuggare-Akademien i Stockholm, Ridd. af Nordst den (1770) och af Franska St. Michaels Orden.

De förnämsta af hans arbeten äro Konungarne den förstes och andres statuer. Till den senare g tvenne modeller. Den första föreställde Konungen rid galopp, och Segern i qvinnogestalt, följande honom i g utsträckande högra armen, för att sätta segerkran Konungens hufvud. Ingen bildhuggare hade förut bilda en ryttare i galopp, emedan karlens och hästens kroppar nödvändigt måste väga öfver, då endast h bakfötter voro fästade vid marken. Men L. hade så perat begge figurerne att den enas häst tjente den till motvigt. Franska Målare- och Bildh.-Akad., me ken han communicerat sitt projekt, hedrade honom m hälligt beröm. I en 1765 i Paris utkommen bok: el ments erigés en France à la gloire de Louis XV derom: Svenska Ständerne, som för några år sedan tade att med ärestoder fira de hjeltars minnen, som Nationens heder, hafva föranstaltat om en Statue till Gustaf Wasa, och en till häst i bronze af den namnk Gustaf Adolf, som föll i bataljen vid Lützen, den ha Om detta sista arbete blir verkställdt efter den mo sett i Paris, och som är gjord af Hr Larcheveque, sysk Bildhuggare, så blifver detta monument verklig ensamt i sitt slag, i anseende till uppfinning och dri i executionen. Gustaf Adolf är föreställd med en Ge

tract om 90,000 Livres Tournois*), i följd hvaraf
ade alla etuderna i stort, både till hästar och
vid 1760—62 års riksdag gjorde Sekreta Ut-
Regeringen föreställningar, om det icke vore
sluta alla poetiska och allegoriska prydnader på
svård, hvilken med »historisk enfaldighet borde
stor och namnkunnig Konung», och tillades att
torde göra sig orimliga och oanständiga giss-
det halfklädda fruntimret, som Konungen fått
erska(!). Ett nytt contract slöts 1763 med konst-
00,000 livres tournois för en ny modell, på hvars
stort han sedan arbetade. För bristande medel
betet utaf i Juni 1772, då statuen i gips var
ännu 1774 hade L. resterande 33,333$^{1}/_{3}$ livres
hvarpå Stats-Contoiret fick befallning att utbe-
dal. kmt. Statuen göts slutligen i bronz af Öf-
ren Gerh. Meijer 1779, men blef först 1796
ftäckas, hvilket skedde d. 17 Nov. (Om så väl
öfriga statuer hvilka pryda hufvudstaden, kan
deqvists Stockholms Stads Hist. I: 66, III: 380.)
I:s statue på Riddarhustorget började 1763 ef-
L. gjord modell, gillad af Adeln vid Riksdagen
arbetade ömsevis på begge statuerne, men denna,
fot, och lättare att verkställa än Gustaf Adolfs,
år modellerad, formad, gjuten och ciselerad. Den
773 ($^{12}/_{12}$) och aftäcktes 1774 ($^{23}/_{6}$). Utom dessa
I. för K. slottet förfärdigat åtskilliga figurer.

död voro uppsatte. Altaret i Slottskapellet börjadt
chardon, fortsattes af L., men fullbordades först a

L. hade så från ungdomen vänt sig vid den st
lossala stilen, att när han gjorde bilder af naturlig
lyckades det ej alltid för honom, utan de fingo
och gigantiskt utseende. Äfvenså var han mindre
ornamentsbildhuggeriet.

År 1777 fick L. en hastig och svår attaque af
sie, hvarföre han, sedan åtskilliga medel fruktlöst b
gagnade, for till baden i Bourbon, hvarifrån han o
som det tycktes, förbättrad återkom. Påföljande
han dock ett ännu svårare anfall, beslöt då resa
födelseort af hvars milda climat, och i nejden vara
och helsobrunnar, han hoppades förbättring, me
Montpellier d. 25 (eller 26, enl. Tillägg) Sept. 177

Vi få slutligen ej glömma den förbindelse, hvar
står till L., såsom Sergels lärare.

(Källor: Stockholms Posten 1779 N:o 257, 258. — Ga
På Ups. Akad. Bibl. — Lundeqvist, Stockholms Stads
— [Se Tillägg.])

LARSSON, OLOF.

Föddes 1592 i Söderköping. Föräldrarne voro
folk derstädes. Begaf sig på sitt 12:te år till St
kom der i Skolan och sökte sitt uppehälle genom s
vid andras dörrar. Sedan han i tre år på detta sä
sig fram, antog han tjenst och blef snart så omt
hans husbonde både hjelpte honom att blifva sin
försträckte honom medel, att börja sin handel me
en och annan resa till England, gick han med si
till Svenska arméen i Ryssland, som då stod vid
under Jac. De la Gardies befäl. Efter återkom
Stockholm 1614 fick han burskap, blef 1619 Kä
Norrmalms Kämnärskammare och 1620 Rådman
holm. Denna tjenst innehade han i 52 år eller
då hans höga ålder och aftagande krafter nödgad
att taga afsked.

L. var en gudfruktig, arbetsam och rättsinnig
sin betydliga förmögenhet använde han vackra su
allmänt nyttiga ändamål. Till S:t Clara kyrka ski
(1658) en prydlig predikstol och en vacker altarta
lät föröfrigt pryda kyrkan med hvarjehanda förb
S:t Olofs kapell (bygdt der Adolf Fredriks kyrka

höll på församlingens underdåniga begäran, sitt namn ef- honom i anseende till hans stora frikostighet vid dess pbyggande, ty sedan stommen till kyrkan 1674 var upp- rd, och omkostnaderne dervid voro uträknade till en sum- af 5,037 dal. 5 öre kmt, hvilka penningar S:t Clara rka förskjutit, återbetalte L. hela summan, och åtog sig t bestå all den omkostnad, som ytterligare skulle behöf- s till byggnadens fullbordande. Hvilken af vår tids Råd- n uppbygger kyrkor på sin bekostnad?

L. var gift med 1) 1614 *Margaretha Salomonsdotter*, 1624 *Christina Larsdotter* och 3) 1644 *Catharina Grun-* l, dotter af Borgmästaren i Stockholm Jakob G. Han led ($^{29}/_{3}$) 1675, i en ålder af 82 år och 8 månader.

Hans portrait finnes graveradt in 4:o.

(Källor: Gezelii Lex. II: p. 75. — S:t Claræ Minne s. 120, 129, 184 f. — Personalier vid Likpredikan af Ol. Bergius $^{11}/_{4}$ 1675.)

LAURÆUS, GABRIEL. — ALEXANDER.

1. LAURÆUS, GABRIEL.

Föddes i Åbo d. 18 April 1677. Fadren var Consi- rii Ecclesiastici Notarien derstädes *Gabriel L.*, modren *Ca- rina Rajalenius*, Prostdotter från Tyrvis. Sonen uppfo- rades någon tid af sin broder Olof, som var Rector vid leiborgs Skola, men hemkallades af sin styffader Prosten Tyrvis Olof Haartman. Efter hans död blef han väl 96 Student i Åbo, men måste förtjena sitt uppehälle ge- m svarfvande, förfärdigande af guld- och silfverarbeten, e och finare smiden, hvartill han af naturen hade en särdeles llenhet. Dagen användes härtill och nätterna till läsning. ntligen antogs han af Biskop Joh. Gezelius d. y. till hjelp id hans vidlyftiga brefväxling, och utnämndes 1702 genom ades försorg till Bataljonspredikant vid Björneborgs Regi- ente, som då låg i Riga, och befordrades sedermera till egiments-Pastor.

Det blef nu Lauræi lott, att smaka krigets vedermödor, ch det fick han i rikt mått. 1703 var han commenderad ll slottet Sulburg, och då detta slott belägrades var han i törsta lifsfara och måste äfven taga till vapen. 1705 be- stade han slaget vid Gemauert-Hoff, hvarest han blef illa ård. Han fick ett skott i högra armen, två djupa hugg i ustra skuldran, ett i kindbenet och ett i flata handen. I lla sjutton timmar voro dessa sår oförbundne, hvarunder an tappert fäktade; fördes derefter blodig och sargad till

Mitau och så sjöledes till Riga. Han bevistade sedermera 1708 slaget vid Liesna, och miste der all sin egendom. Sedan alla hans medbröder utom en blifvit fångne eller dödskjutne måste han såsom prest betjena fem Regimenter jemte Konungens egen hofstat och artilleriet. Slaget vid Pultava 1709 bevistade L. också, miste der ånyo allt hvad han ägde, och måste nästan i blotta linnet rida genom öde marker i en odräglig hetta om dagen och lika svår köld om der natten. Under denna flykt utstod han flere dagars hunger och törst; kom ändtligen fram till Bender, men fick ej lång hvila. Han måste följa Öfverste Gyllenkrok på hans närmare Polska gränsen, men blef med hela sitt sällskap fången och förd till Moskwa. Flyttades derifrån 1712 till Tobolsk, der han slet mycket ondt.

Under denna fångenskap fick L. tillfälle att göra sig verka mycket godt. Hans kunskap och färdighet i mekaniska arbeten kom honom nu väl till pass, ty han förtjenade derigenom ett nödtorftigt uppehälle både åt sig sjelf och sina medfångne. Hos General-Guvernören i Sibirien Fürst Gagarin förtjente han mest, och kom i stor gunst hos honom, som för L:i skull gjorde de Svenska fångarne allt det godt. Dessutom kallades han af Tyska församlingen i Tobolsk till Lärare, och var äfven, om icke ensam stiftare, dock en af hufvudmännen vid inrättandet af denna församlings skola och barnhus, hvarom han brefvexlade med den fromme Theologen Francke i Halle, hvarifrån han hugnades med högst betydliga understöd, både af böcker och penningar, för den nya stiftelsens behof. Uppsigten öfver barnens uppfostran anförtroddes L., som sorgfälligt fullgjorde sin pligt, och hade den fägnaden att få med Christna församlingen införlifva flera unga Tartarer.

Efter nio års förlopp inlopp den efterlängtade fredsningen. L. begaf sig också hem, men måste ett par år dröja sig fram i fattigdom, till dess han 1724 erhöll fullmakt på Loimijoki Pastorat i Åbo Stift. Orsaken till dröjsmålet lärer varit hans bekantskap med Francke, i anledning hvaraf han misstänktes för pietism. Blef 1729 Prost, Praeses vid Prestmötet i Åbo 1739 och var 1731 och 1746—47 Riksdagsman, samt invaldes 1747 till Led. af Kgl. Vetenskaps-Akademien.

Sedan han i 26 år setat Pastor i Loimijoki, och äfven låtit bygga sin graf, befordrades han oförmodadt 1748 till Förste Theol. Professor och Domprost i Åbo. Blef Theol. Doctor 1752, och afled hastigt d. 10 Aug. 1753.

gifte sig 1707 i Riga med Öfverpastorn vid S:t Jacobs
ska församling Olof Fontins dotter *Catharina*. Äfven
s lif var rikt på pröfningar. Under 13 års tid var
skiljd från sin man, och måste under denna tid utstå
grymma belägringen af Riga, der hon blef vittne till
härskande hungersnöden, var sjelf sjuk af pesten, och
i sina föräldrars hus den rysliga anblicken af 32 lik,
en gång der liggande, samt deribland fader, syskon och
anhöriga. Sjelf slapp hon med blotta lifvet undan för-
ben. Hon afled 1737, sedan hon skänkt sin make två
, som dock före henne lemnat det jordiska.

ter: Diss. Syn. de bonis operibus. Abæ 1739. — Muutamia
ngellisiä Wirsiä, kenoittamaan Chrisstilliseen elämään. Åbo
47, och sedan flera gånger upplagd. (En liten Andelig sång-
k, öfversatt från Svenskan och Tyskan). — Underrättelse om
illare, huru de må anläggas och med förmån nyttjas. (Vet.
Handl. 1747). — Sätt att härda stål till hvarjehanda behof
bo 1748).

ller: Gezelii Lex. II. — Strandberg, Åbo Stifts Herdaminne
s. 47. — Ennes, K. Carl XII:s krigare I. s. 501. — Menander,
minnelse-Tal i K. Vet. Ak. 1755. — Tengström, Finska Univer-
tetets Pro-Cancellerer &c. s. 214. — [Vet. Akad. Ledamots-
ert.]]

2. LAURÆUS, ALEXANDER.

Af samma slägt som den föregående. Född i Åbo
3. Fadr. af samma namn var då Regiments-Pastor, blef
rmera den förste Pastor vid Finska Universitetets Theo-
ska seminarium och afled 1832 som Theol. Doctor, Prost
Kyrkoherde i Lojo af Åbo Stift. Han var fyra gånger
Alexander var son af hans första fru *Ulrika Lovisa*
olin. Tidigt vaknade hos honom lågen för målarekon-
, och han flyttade till Stockholm för att begagna under-
ingen vid dervarande Akademi för de fria konsterna.
en vanlig öfning aftecknade han taflor uti Kongl. Mu-
m, hvilka väckte uppmärksamhet, och L. erhöll snart
drag att verkställa ett stort antal copior. Framförallt
erstöddes han på detta sätt af den genom sin konstkär-
tmärkte Öfverste v. Gerdten, hvilken blef hans verksamma
nare. Redan vid 18 års ålder lemnade han arbeten, som
honom fäste stora förhoppningar. Med rastlös ifver gick
fram på konstnärsbanan, der han med hvarje år skör-
större bifall, och kallades ($^{24}/_{1}$) 1809 till Agrée [och
$^{19}/_{2}$ till Led.] af Akademien. Försedd med ett rese-

stipendium besökte han Tyskland och Frankrike, uppe sig länge i Paris, och reste slutligen till Rom. Der å han sig, genom förkylning, en febersjukdom, som öfverg till inflammation i underlifvet och slutade hans dagar 21 October 1823.

L. var en af Sveriges mest utmärkta målare. Hi första arbeten voro bambocciader och eldskensstycken, i hvi han sökte upphinna Schalkens*) manér, och hvilka sedn snart blefvo hans älsklingsämnen, och deruti han äfven nådde en hög grad af fullkomlighet. Under vistandet i R förändrade han manér; men alltid med bibehållande af individualitet, och med en viss förkärlek i behandling föremål, der han kunde använda sin stora förmåga att gagna ljusets mångfaldiga brytningar. Hans composition rik och lefvande, teckningen noggrann samt färgläggnin behaglig och varm. (Jfr Estlander, De Bild. Konst. I s. 513—15, 533—35.)

Efter hans död föranstaltade hans vänner år 1824 exposition af hans arbeten. Samlingen var ganska stör n:r enl. den tr. förteckningen), och gaf en klar öfversi mästarens konstnärsutbildning. Entréafgiften inbrin en icke obetydlig summa, som tillföll hans enka (M Charl. Thynelius f. 1785, † 1834), hvilken följt hone Rom. Hon blef 1830 gift med en Baron Duwall (Anre 629), som förstörde alltsammans.

Lauræi portrait finnes i 4:de häftet af det yppe »Galleri af utmärkta Svenska Lärda, Vetenskapsidkare Konstnärer», utg. af J. G. Sandberg, lith. af Cardon. portrait finnes ock i Stockholm Förr och Nu, jemte en l lefnadsteckning, som ligger till grund för denna biogra

(Källor: Stockholm Förr och Nu, 3:e häft. s. 34. — Boye lare-Lex. — Finska Univ. Pro-Canceller &c. s. 298. — [Anre Estlander, se ofvan. — Konst-Akad. Matr.])

LAURBECCHIUS, PETRUS.

Född i Gammalkils Socken i Östergöthland d. 10 1628. Fadren var Gårdsfogden *Lars Knutsson*; mod *Brigitta Larsdotter*. Redan såsom Gymnasist utnämdes 1649 till Förste Collega vid Trivialskolan i Linköping, s för derifrån 1652 till Åbo och blef Student. Sjukdom h

*) Schalken, en nederländsk målare död 1706, var ojemf vid framställningen af ljusets verkan om natten och ett dersl lyst rum. (Jfr Målare-Lex.)

honom att 1658 taga philosophiska graden, och sedan studerat både Medicin och Juridik blef han 1660 Phi- Facultetens Adjunct, samt 1661 Philos. Magister. Bi- hekarie och E. O. Mathes. Professor 1666. Poëseos 1668. Denna tjenst behöll han i 20 år, och föreläste utom emellanåt Mathematik, Physik och Lagfarenhet. Pastor i Piikis Præbende 1680 och i Lundo 1682. Pro- vid Magister-Promotionen s. å. S. å. skaffade Bisk. lius, missnöjd med Theol. Professorerne Svenonius och eus, L. tillstånd att hålla föreläsningar i Loci commu- Theologici. 1679 var han föreslagen till Theol. Pro- , och åter 1681, då han fick andra rummet, ehuru erkände hans öfverlägsna skicklighet i språken och phi- phien. Prof. Dan. Achrelius anmärkte satiriskt att L. alltid varit mitis, hvilken virtus desidereras i en Theo- , men Svenonius fällde det icke mindre charakteristiska tande, att L. genom sina philosophiska kunskaper lätt förledas att »palliera många hæreses.» Andtligen blef 1688 Tredje Theologiæ Professor, 1689 Theol. Doctor, Andre och 1694 Förste Theol. Professor och Dom- . Præsiderade vid Prestmötet i Åbo 1688, och var motor i Theol. Faculteten 1693. Blef 1696 Biskop i arg och afled der d. 16 April 1705.

Laurbecchius hade anseende af en Polyhistor, hvilket väl hans olikartade Akademiska uppdrag, som utgifna ter bekräfta. Hans parentator Prof. P. Hahn har till- honom följande loford: Erat Philosophus, Poeta, Po- tor, Juridicus, Theologus, in omnibus Sanus, Sincerus stianus, Patriæ honor, Ecclesiæ lumen, Academiæ decus. Gift 1) 1668 med *Maria Hörling*, dotter af Grefve Nils es Kamererare *Martin H.*; 2) 1676 med *Maria Prata-* dotter till Prosten i Kimito, f. d. Logices Professorn *Pratanus*. Bland sönerne i sednare giftet var *Isaak* rbech, mycket beryktad för sina pietistiska svärmerier, hvilkas skull han gick miste om en Theol. Adjuncts- i Åbo, hvartill Cancelleren utnämt honom; *Carl Laur-* blef Lector först i Wiborg sedan i Linköping.

ter: Oratio in obitum Caroli Gustavi. Ab. 1660. — Arith- ica generalis, cum Isagoge succincta de Mathesi in genere Ib. 1675. — Oratio carmine latino in Solemnia Coronatio- Serenissæ, Reginæ Ulr. Eleonoræ. Ib. 1681. — Solennitas ralis, in mem. Conc. Upsal. peracta. Ib. 1693. — 59 Diss. et Theol. (1662—96), hvaribland "De gratia Dei." P. (160 sid.) är utgifven med särskild titel: *Διασκεψις* de Cau- salutis humanæ, præsertim Gratia Dei et Merito Christi Sal-

vatoris. Ib. 1697. — Diss. Syn de Poenitentia, ejusque pa et cognatis affectionibus. Ib. 1688.

(Källor: Åbo Akad. Pro-Cancell. &c. s. 160. — Stranåber Stifts Herdaminne. I. s. 42. — Gez. Biogr. Lex. IV. — Åb s. 56. — Helsingius, Likpred. med Person. — Rhyzelii H poscopia. — Lidéns och Marklins Disp. Cat.)

LAUREL, LARS.

Samtidig med Haquin Bager lefde *Lars Laurel* »p gröna plan med sina hvita torn». Begge voro sin tid sta originaler, såsom reliker ur en förgången tid. Bager var i bunden, det var Laurel i obunden stil; d lät höra Salig Gubben Dalii sång i Gustaf III:s tid den andra dref i samma tid ännu Rudbecks satser, hur

Åt rönnbär och sjöng Evas pris,
I ruggigt skjul af Svenska granar.

Den förste, som var blott en duglig köpman, har gifva sitt namn åt vårt språk, der det betecknar hvad vius betecknade i Rom. Den sednare band ej, om ej u tagsvis, sina tankar i meter och har undgått det hän minnet. Mycket skola vi ej bryta mot den hulda glö

Lars Laurel var född i hufvudstaden, der någon an att stora snillen så sällan födts. Gouvernements-Se raren Joh. Laurel såg denna sin son helsa verlden d Maj 1705, som blef Student i Lund 1721. Han stud efter några års förlopp lagfarenheten och blef sedan någon tid öfvat sig deri vid lagmanstingen, antagen O. Notarie vid en i Wester-Dalarna t. f. Extra Commi Men han återvände till Akademien, blef 1733 v. Bibl karie i Lund och Magister 1736 [då han disp. under lers præsid.]. Såsom en af Lunds vittraste män valdes att 1746 på vers tolka Akademiens fröjd öfver Prin stafs (III) födelse. Blef så 1747 ($^{30}/_{6}$) Philos. Theor. fessor (Log. & Metaph.) samt Ledamot af K. Vet. Han var 1762 och 1774 Rector, 1763 Promotor. 1771 månad blef han nattetid tillika med sin hustru anfa sin säng af tvenne bofvar, den ena hans broderson, sökte döda dem. De räddades dock. Han begärde o höll afsked 1782 ($^{27}/_{9}$) och dog 1793 ($^{20}/_{10}$).

Lindfors säger om honom i Hist. Ac. Lund.: »e suis non tam inclaruit quam innotuit.» Vetensk. Aka gaf 1748 hans »Foerslag til Suenska Skrivlagens Sfe

1750 en »Inledning til rætte foerståndet om Foer-
alt på det värt språk derigenom kunde i det
laget bliwa botat til sine igenom Tiden tagne ska-
ver». Den var tillegnad Grefve C. G. Tessin. Se-
f han 1756 sin »Ræfst med sina orthographiska ar-
ka med en orthographisk Tavla». Sv. Akad. (Leo-
rade sedan derom att dessa skrifter voro »af en ut-
esynnerlighet». Men nu följde försök, om hvilka
auctoritet genom samma Förf. dömmer, att, om de
menniskosnillet, förtjena de likväl att nämnas, för
huru mycken fara man löper i alla ämnen, så snart
viker ifrån den väg sunda förnuftet utstakar. 1768
Nordens hufvuddocument äller Runaalphabetets hem-
enom tvänne Ægyptier det Svenska och Danska språ-
heder uptäckt», en skrift, som öfvergår Burei »Ru-
bok». De båda Egyptierne voro runorna ᛘ och ᚦ,
antogos vara hieroglypher. Runan ᚦ hette Thor.
Thara, Abrahams fader. Vårt land heter Nord.
efter Tharas son Nahor. Vi Nordbor voro såle-
usiner med Guds folk». Då L. först »under förtro-
ramlade detta för Cancelli-Collegium, så »blef ej litet
att vårt språks förädlande skulle snart för sig gå».
nu bevisa Rudbecks sats, att den fornegyptiska vis-
i hvilken den grekiska visheten dolde sin rot, sjelf
rot ner i den eddiska runan, som antogs infödd i
afskrefvos runornes namn (Biark, Mader &c.) bak-
edamkraib &c.), afdelades sedan godtyckligt och när
eva Mrs på ett ställe uppkommit, var beviset fun-
Mercurii staf d. ä. den antikt classiska mythen
de runornas mystèrer. I ett slikt bustrophädon fanns
Thara ej var, som Bibeln ville låta påskina, en
, utan en Guds vän, helst hans språk kallats Guds
mål. För att läsa detta måste man dock, som bon-
d Runamo försäkrade Bar. Berzelius, att den gjort,
t Hildetands drapa, stå på hufvudet. Må L. sjelf
huru han kunde utropa sitt *εὕρηκα*: . . . »Således
jag i den nedersta raden på ᚴ och läste bakläu-
ᛏ, då jag fick ordet Guds. Sedan läste jag i cir-
g ordet mal. När jag lade dessa läsningar ihop:
jag om hela vårt språk dänna bekännelse äller ut-
: Under labyrinter Guds mål. Längre kunnde
kämma, utan blef min läsning allur, som alla fyra
(den uppritade rune-) taflan till mig ropade». Han

hade nemligen ställt runorna i fyrkant, cirklar och
der, tog så ut allehanda derur t. ex. Bälters m
dus, der regeln att uppställa dem i cirkel var
Således löste han exegetikens quadratura circu
än sjelfve Svedenborg. Och detta var [H. Benze
räknad] Lunds contingent till Vetenskaps-Akade
Upsala redan kunnat contribuera C. Linnæus, O.
ä., O. Celsius d. y., And. Celsius, Klingenstierna,
creutz, N. Rosén v. Rosenstein, N. Wallerius, E.
M. Strömer, Hjorter och A. Berch. — L. utgaf s
reflexion öfver Nordens Hufvud Document» 1777 s
Glaf och Staf äller Suenska Språket utredt» 1779,
tillegnadt Konungen, det sednare Senatorerne. H
dock ej sjelf sina stafningslagar, denna vurm att l
graphien bli ett med orthoepien — en sträfva
anfäktar andra språks forskare, ehuru olikheten d
dels är mellan graphien och epien vida större
skan. Sjelfva sträfvandet är dock för tanklöst att
dra än svaga hufvuden in. Ty som uttalet snab
skulle språket »byta om skinn» i hvarje decennium
för hvarje ort, kanske ock hvarje medborgarclass,
ligen nya afundsanledningar skulle uppstå, då alla
ska och ingen lyda.

Skrifter: I Lex. Erud. Scanens. Mst upptager listan n
sidor. Just det att han valdes att parentera öfver Ca
d. synes göra honom till en proba på Akademiens vi
skapliga ståndpunkt. Der lefde dock Lagerbring här

(Källor: Sommelii nämde verk och hans skrifter. —
graphier. — [Lunds Univ. Hist. af E. Tegnér. Lu
Ups. Bibl. Kat.])

LAURELIUS, OLOF.

Bondesonen *Olof Laurelius* är den ende i 16
födde Svenske författare, af hvilken folket ännu ha
i sin hand. Han var en i flera hänseenden minnes

Han föddes 1585 ($^{10}/_{8}$) i Håtorp, Lyrestads
Westergöthland. Fadren *Lars Svensson* och mod
borg Ambjörnsdotter begagnade den ynnest mot f
tig Carl och Hertiginnan Maria bevisat genom att
och Mariestad anlägga Skolor. Undervisad i Mari
1597) tills pesten föranledde honom att (1603) öfve
Skara, hvarifrån han (1604) återvände till Mari
derifrån (1607) kom till Carlstad, begaf sig den ut

Olof derifrån 1609 till Upsala, fick efter ett år ett stipendium och reste med Kongl. understöd utrikes. Blef Magister i Greifswald 1617, sedan han hört Jena och Giessens Professorer. Var primus vid promotionen disputerade sedan i Theol. Facultéten. Återkommen han 1619 informator för Baronerne Gust. och Svante till Åminne. Logices Professor i Upsala 1621. Höll vid Jubelfesten 1622 sitt jubeltal: Suecia! γνῶθι σεαυτὴν och vann mycket bifall. Blef prest 1623 och E. O. Prof. 1624. Ordin. 1625 samt kyrkoherde i Näs s. i Danmarks præb. 1635. Theol. Doctor 1640. S. å. Primarius i Stockholm. 1647 Biskop i Westerås. den 6 Apr. 1670. Gift 1622 (1621?) med Erke-Biskop ell dotter *Margaretha K.* (f. 1601, † 1679), som födde sonen *Laurentius*, adlad *Lagerskiöld*, hvilken stupade Öfverste för Helsinge Reg:te i Warschau-slaget 1656. dotter *Catharina* blef gift 1) med Joh. Winblad, Grefve Oxenstiernas Handsekreterare 2) med Öfversten Joh. , den andra *Margaretha* 1) med Pastor Prim. Odhe- 2) med sedermera Biskop N. Rudbeck.

Presten må först betraktas. Allt häntyder på en rätt- fens prest. Hans hus var så aktadt för det christliga och de goda seder der rådde, att Senatens ypperste summar täflade om att få sina söner inaccorderade i hans då han var Professor vid Högskolan. Han bildade der- många förträffliga män och verkade för grundläggning goda seder i landet, genom att inprägla dem hos landets ande styresmän. Säkerligen var det mera detta sedliga nde, än vältalighetens glans, som satte honom så ofta ändighet, att tala öfver ansedda mäns stoft.

Sina medborgerliga rättigheter bevakade den fromme noggrannt. 1635 var han vid riksdagen i Erke-Bi- ställe. 1641 var han bland dem, som nitälskade, Stockholm måtte blifva en förnäunlig Skola (Gymnasium), hvilken ock en tid bar frukt, liksom bland dem, ngo i Lappmarken ordentligt ecclesiastikverk upprät- 1643 hade han 20 röster till Biskop i Strängnäs, då J. , som utnämdes, hade 43. 1647, då han invigdes skop af Joh. Wexionius i Skara, bevittnade han för- mellan Joh. Matthiæ och N. Eschilli rörande Idea dinis, liksom han underskref beslutet att erkänna hela Concordiæ för vår rätta religionsregel. Vid Erke- alet 1647 års riksdag, hade han 14 röster, Lenæus alet till Biskop i Linköping 19, Prytz 22; vid va-

let till Biskop i Westerås hade han 41, dernäst
23; uppförd på samma gång både på Erkebisk
och förslaget till Westerås. Vid riksdagen 1650
physiognomi som påminner om början af våra rik
bonde höll i handen ett tal, väl så hvasst som
nielssons 1823, men ej bestående utaf ord, som
nat honom, utan af hemfabrik, nemligen ett st
bröd, som han visade Drottningen, förklarande,
gen nu måste lefva på slikt, sedan Adeln fått s
kronans jord. Drottningen, den unga, lättsinnig
likväl, tog en from min på och svarade med ett
»Hafva vi annammat det goda, hvarom icke det
Nils Nilsson, Borgmästare i Stockholm, ställde s
dernas chef och »det gemena presterskapet» gi
att de kallade honom patriot — en ädlingsklag
sammanträdde för sig att öfverlägga de publico
spernas klagan. Biskoparna stodo emellertid me
eldar. Snart uppkallade H. M. Drottningen dem
att Herredagsprester varit otidige i sina prediku
mer kunde lända till oenighet och seditioner i r
till förbättring, och på slottet hade en prest klar
ningen att hon ej straffade brott. Af slikt tro
lydnad i landet skulle försvinna. Rådet klag
prest från Joh. Matthiæ Stift, Christopher Sigg
i en predikan sagt, att de höge Ständer förtr
ringare och att de Öfverste presterne förtryck
liksom Prælati Sodomorum och Phariseerna i
Erke-Biskopen föredrog detta sedan i Ståndet, fa
straffa frånvarande, och lade presterskapet på h
naden mellan en domstol och en predikstol; i
tillbörlig varsamhet. Laurelius yttrade då: Conc
sjelfva predikningen kunna vara och äro i sig sj
lige, dock kunna de »för denna tid icke vara beqv
Hr Christophers predikan vidkom, bekände prest
ha hört predikan; men höllo det icke alldeles
utan skäl sagdt vara. Der var nu visdom beho
lius brast ej deri. Honom låg på hjertat att fä
pets privilegier, som han utarbetat, antagne o
vilkor ej förena sig med de 2 lägre ständen o
nen, troligen för att »vid en beqvämare tid» ta
gan. Den 13 Aug. hade han öfverlemnat Drott
af opasslighet låg på sängen, privilegia Ecclesias
firmera, som hon ock lofvade åstadkomma. En
han inlägga i Riks-Capitlet, på det om Drott

de vid confirmationen, efterverlden dock måtte se Epi-
rum och presterskapets flit detta verk att drifva. Då
nästar Nils Nilsson och 10 Bönder begärt att som de-
ion infinna sig hos Presteståndet och en Biskop svarat,
lerus vore Medicus att allt componera, men Erkebisko-
förmente att Läkaren bör ock läka sig sjelf, visade sig
en, att Biskoparne ej voro i allmänhet reductionsfrå-
enägne. Menige presterskapet sammansatte sig väl att
sig nyktre och vakande då reduktionsfrågan var af så
vigt för folket (och genom sätesgårdars uppbyggande
en förminskades så ansenligen); men Doctor Laurelius
Aros. gaf sin mening så oblique tillkänna, förebärandes
väl, godsen kunde komma till kronan igen, dock var
s periculi derom mycket tala och hvad annat han sade,
enligt pastors i Hasle Jonæ Petri anteckning, föga rörde
quæstionis, oaktadt Bisk. Jonas i Skara och Prof.
rus mascule framdrogo sina skäl, att restitutio måste ske,
ramt de 3 ständen ej skulle bli evärdelige slafvar och
L. hade sin hufvudfråga. Han hade d. 12 Sept. va-
två gånger hos Salvium och en gång hos H. K. M. med
legierne, liksom hos Tungel med presterskapets postu-
deribland, att Domaren måtte bo inom domsagan. Då
ten »de restitutione» framlades till underskrift, yttrade
Laurelius, det han gillade skriften vara rätt och funda-
väl, men ej vid denna tid rådlig att drifva*). Der var
gemena presterskapet föga belåtenhet med denna obe-
dhet. De hade sina privata consilia & conventus, der
erne intet voro med, hvilket Bisperne carperade, sägande
vara contra consuetum processum in Comitiis pristinis.
ock Bisperne sina privata sessioner, ej utan det gemena
terskapets suspicion. Spänningen blef allt större. Men
elius uppsatte en skrift bevisande det menige presters
ets processum vara illegitimum. Att de bedja Episcopi
på sina beneficier af gods och gårdar med adliga pri-
ier, utan med menige presterskapet pugnera pro liber-
vore en calumnia, ty han förmente att Bisperne ej svi-
friheten. Men ofta hade talet tagits både honom och
Episcopi af munnen utaf menige presterskapet, att de
ätt rätt utsäga sin mening. Så gjorde sig menige pre-
kapet till Tribuni Plebis, så att t. o. m. rösterne ej mer
ades stiftsvis (då rimligtvis hvar Biskop röstade för sitt

*) Underskrift vägrade Laurelius, Joh. Matthiæ, Enander. We-
nsis och Dr Eschillus, qui fuit loco Aboensis. Underskrift
des af de öfrige, men af Prytz mycket ogerna.

stift), som förr varit vanligt, utan de præripierat talet. Han kunde vid detta försvarstal erinra att erne nu lägo på pergament in folio renskrifne på bordet.

Privilegierna vunnos. Reductionen afiägsnade hade ej de Terserisk-Wexioniske jägarropen allt mer hörts närma sig från menige Clerus, hade Epi ligen ej fått villebrådet i nätet.

Vid mötet i Stockholm 1651 röstade L. på S Emporagrius och O. Svenonius till Biskopsförslag samt på P. Bjugg, Enander och Z. Lundebergius t förslag i Wexiö.

Vid riksdagen 1655 öppnade L. riksdagen ino ståndet i Storkyrkans Sakristia, der man denna rik jade hålla Consistorium Comitiale, och communic forma Consist. Com. (riksdagsordning för prestestan seende dertill K. Maj:ts tillstånd ju behöfligt. Till i Götheborg 1659—60 sände han Pastor i Skedvi stor i Sala och hoppades han, att Enander skulle det, som honom till någon men lända kunde. Han i Revisione Ordinis Ecclesiastici, enligt K. Vocatio Götheb. d. 3 Juni 1658, under Erke-Biskopen sås förande jemte Enander, Brunnius, Stigzelius, Em och Terserus. D. 16 Juli 1659 valedicerade Led hvarandra in Vet. Consist.

Vid riksdagen 1660, då frågan var om D:r C emottagande, som nu var att förvänta, förklarade I att hon bevist presterskapet mycket godt och g privilegierna, ty skulle man gerna möta henne, om nu med henne så integra & salva, som tillförene, dan hon icke är den hon förr varit hafver, utan stina Alexandra, kan man icke utan sin samvetes andras förargelse med något hederligt mötande gå Religio est oculus animæ, som icke med ringaste bör aktas och anses, framläggande hennes tryckta tionsact inför Clerus.

Vid riksdagen 1664 skänkte den nära 80-årige Acta comitiorum a. 1660 i en bok väl förvarade och intygade, att de som ledde Fursten ville hvarke eller riket väl, deltog i discussionen de sede Scanen skande af allo hjerta, att Gud nådeligen bevara missförstånd och olycka på alla sidor. En degraderi mera kyla de förra provinsers hjertan, än en hög den eröfrades tro och kärlek. Bättre medel att

nde finnas. Platsen näst Wexiö vore honorabel. Detta lade han ej för egen person. Han hade ej competens med gon Biskop. Hans tid kunde ej vara lång. Att sluta af stokollerne teg han, när J. Matthiæ och Terserii sak drefs i äfventyrlighet.

Som lärd hade han ett äradt namn i sin tid och erkänäfven af sednare författarne t. ex. Archenholtz, såsom hominem très savant et extremement laborieux». Biskoplig hans lärda verksamhet, ty bevisen för vår kyrkas biblika grund, papismens falskhet, kyrkoordningen o. d. var föremål för hans litterära verksamhet. En hans katechetiska rift har, som vi redan antydt, haft äran, att utan offentauctorisation ingå som en allmänt begagnad barn-lärobok vår kyrka, öfverträffande uti förtroende de antagna, såväl ebilii som Lindbloms. Prosten Schartau hade största förendet för spörsmålen och lade dem till grund för sin författiga katechesation. Vår kyrkoordning utkom väl först 5 år efter L:ii död, men hans arbete i Commissionen gagade mycket. Han öfversände till K. Carl X Gustaf 1659 förslag, på hvilket han arbetat sedan 1649. Konungen uppmanade till fullföljd. Ständerne gillade Committerades förslag 1663; beslöto uppskof 1668. L. fick uppdrag att ämja allt som rörde Kyrkoordningen. I Gezelii tid fanns denna samlings grundskrift i Cronstedtska Bibliotheket i Upsala och annorstädes. Apothekaren i Stockholm Joh. Schaberg köpte den jemte flera volumer af historiskt märkliga handskrifter på Carl Henr. Wattrangs till Rinkesta i Södermanland bokauktion i Stockholm. Sedan de öfrige banden gått åt till pappersstrutar på Apotheket, inlöste Professor Fant för 36 daler kmt ett band: Acter och Handlingar rör. Biskop O. Laurelius i Westerås och dess embetstid (original). Lüdeke köpte det efter Fant. Obekant för Förf. häraf som inropade det på Lüdekes auktion.

Laurelius hörde till sin tids latinska poeter och berömför omsorg om kyrkor, skolor och hospitaler. Var Biskop i 22 år. Sonen *Lars Lagerskköld* blef adlad som Generals-Quartermästare-Lieuten. 1653, men stupade barnlös 3 år derefter i slaget vid Warschau. Då den 96-årige Lenæus gått och Regeringen fann sig behöfva en yngre Erke-Biskop, blef den främst föreslagne 85-årige Laurelius, utnämdes den 83-årige Stigzelius — således just ej en yngling — men Regeringen skref dock ett bref till den förbigångne L. der det heter: »att Wi uthan något omsweff skulle helst och framdeles andre hafva uppdraget och trott eder successionen till

Erkebiskopsembetet, der Wi icke hade trott, att sådu
uppå Eder höga ålderdom snarare för ett besvär
börda, än någon recompens och välgerning kunnat
blifva». Han dog tre veckor efter Stigzelii utnämn

Skrifter: Disp. de Anti-Christo. Gyphiswaldiæ 1617.
Dispp. Log. & Theol. Ups. 1620—38. — 7 Dispp. Sync
1648—56. — Suecia *γνῶθι σεαυτήν*. Oratio Jubilæa pro
anni auspicio proque Jubilæi peraeti condigna memo
1622. 4:o. — Vindiciæ pro genere Mortis (Gustavi Ado
Ups. d. 25 Febr.-1634. Ups. 4:o. — Oratio parentalis
obitu Gust. Horn, habita Upsaliæ, d. 26 Aug. anno 1639.
1640. (Omtr. i Nettelbladt Schwed. Bibl. I St.) — Lik
ningar öfver: fröken Elisabeth och fröken Catharina P
Ups.; — Riksrådet Bengt Oxenstjerna d. 6 Aug. 1643. S
(bil. her. om hans vidsträckta resor); — Gr. Nils Bra
Anna Marg. Bjelke 1643, Sthm 1645. — Leonh. Torstens
Johan Gabr. och Märtha Elisabeth 1642, Sthm 1647;
Trotzes maka Kirstin Antonsdotter Groot 1643, Sthm
Riksrådet Claes Fleming d. 22 Sept. 1644, Sthm 1645;
rådet Pehr Baner d. 11 Aug. 1644, Sthm 1645; — Bengt
fru Ebba Sparre 1644, Sthm 1645; — Olof Johansson Or
1644, Sthm 1645; — Kongl. Secret. Sam. Andersson 1645, S
— Borgmästaren i Stockh. Dr Peder Gavelius d. 26
Sthm; — Rådman Hanssons maka Brita Larsdotter 164
— Presid. Jöns Kurcks fru Sophia De la Gardie 1647.
Krigs-Commissarien Caspar Lilljecrona 1647, Sthm; —
Lars Bengdtson 1647, Sthm; — Presid. Gabr. Gabrielss
stjerna 1648, Sthm; — Anders Haraldsson Appelbom 16
— Biskop Rudbecks enka Magdalena Hising 1649, W:ås
Grefve Magnus Brahes enka Helena Bielke 1652, W:ås;
Er. Flemings maka Maria Eleonora Soop 1652, W:ås;
mäst. i Westerås Johan Johansson Guldsmed 1654, W:ås;
rådet Gabr. Oxenstjernas maka Anna Baner 1656, W:ås;
myntmästaren Marcus Kock 1657, W:ås 1658; — Arr
Christiern Månsson 1659, W:ås; — Prosten P. Widbyens
Elisabeth Lithman 1659, W:ås 1662; — Fröken Ebba Cat
1663, Sthm 1664. — Eenfalliga fråghor eller spörsmål
christendoms Stycker etc. Ups. 1635. (Anon. Sedan
gånger i W:ås, Sthm och Ups. vanligen tills. med Sveb
ches, någon gång med Lindbloms.) — Compendium the
Ups. 1640 & Aros. 1669 (för att beg. vid gymnasium i
Syntagma theologicum in thesi & antithesi adornatum.
(Rar.). — Oratio inauguralis ad Episcopatum Arosiensem
theologice perfecto etc. Aros. 1648. (Vid biskopsembe
trädande.) — Catechismus Lutheri medh en kort förklarni
1649. (Många gånger omtr.). — Articulorum fidei syn
blica. Troones articlar korteligen vtaff then helgha B
fattade. W:ås 1649. (Derst. flera gånger omtr. äfvensa
köping, Sthm, Åbo och Göteborg, dels med endast sve
med sv. och lat. text. Öfversatt på franska af Nic. Ber
tr. 1694, se detta Lex. II: 172.) — Paranæsis ad mi
Eccles. in Dioec. Aros. hvaruti föreställes en nödig f
och rettelse huru predikoembetet --- skal sig förhål

Spiritualis forma Regiminis. En andeligh regiments
:ås 1654. (Se Opuscula h. n.) — Articuli fidei primarii,
orthodoxa Thesi partim Upsaliæ, partim Arosiæ propo-
d nytt titelblad och företal). Aros. 1655. — Speculum
. - - hvaruthi åtskildnan emellan wår sanne - - lära och de
så och calviniske willfarelser klarl. kan beskodhas. W:ås
hm 1735. — Gudz klagan öfver then stora Otacksamhe-
ra och ondskefulle lefvernet. W:ås 1662. Gudz klagans
eel. Om säkerheet, otrooheet, skrymterij etc. (u. o. o. å.).
Albani Vangionis Påfwiske Anatomia etc. Öfvers. W:ås
Opuscula religiosa. Nogre små och Gudeliga böcker
hi wår christeliga religion vtaff Guds Ord bekrefftas - - -.
d Doct. Oluff Laurelio W:ås (u. å.). Utgöres af följande
framför hvilka finnes titel, utan tryckår, samt tillegnan,
blad. 1) Articulorum fidei (se ofvan) 1665; 2) Speculi
s clausula, hvaraf man korteligen se kan, hur vidt våra
rter äro skilde från oss uti religionen etc. (utan särsk.
) Grundeligh skääl och bewijs at wåra Evangeliska och
ka församblingar hafwa then äldsta troon (u. s. t.); 4)
ria consideratio, En nödig betrachtelse (om Påfven m. m.);
ort jemförning och förlijkning emellan Christum och Påf-
Rom (öfvers.); 6) Spiritualis forma etc. (med graveradt
l, u. å., jfr ofvannämnda uppl.); 7) Underwijzning om
rsamblings regering och styrelse uti alla verldenes tijdher
ven särsk. med Bihang: En kort relation om Westerås
kas förbättring); 8) Gudz klagan (äfven särsk., se ofvan-
Criteria etc. Kennemercken på een godh lärare och
uti Christi försambling etc. W:ås 1669. U. o. 1708. —
underrättelse om Fr. Meenii bok, som kallas Consensus
co-Mosaicus år 1645 d. 12 Mars framlagd för K. Maj:t
Cleri Stockholmensis, utg. af v. Stiernman i Centuria
Anonymorum samt i decade prima Pseudonymorum 1726.
essaria et pia informatio de diaboli tentationibus & Dei
adversus illum, förf. på svenska, otryckt. Erkebisk. E.
s egde förf:s egenhändiga uppsats.

r. Gezelii Biogr. Lex. — v. Stiernm. Biblioth. Svio-Goth. &
matr. — Thomæi Kyrkohäfder. — Rhyzelii Episcop. Svio-
— Denkmal der Wiedereröffnung der Deutschen Kirche in
olm v. Lüdeke (s. 363). — Archenholtz Memoires concer-
Christine. — Spegels Sv. Kyrkohistoria. — Schefferi Svecia
. — Strickers Homilet. Bibl. — Knös Historiola Litt. poet.
goth. Latinorum. — Handl. rör. Skandin. Hist. XXII. —
till Sv. Kyrkans och Riksdagshistoria ur Preste-Ståndets
. — De la Gard. Archivet. — [Anf. ställe hos Lüdeke bör
med Sacklens Apot.-Hist. s. 64 för rättande af Fants anteckn.
ofrigt Tillägg.]) —N.

AXMAN, ERIK.

kan denna märkvärdiga man ej sägas mera tillhöra
Biographi, än alla n. v. Finnar, som äro födde
undersåter. Då likväl någon, som hör mannens pris,
i detta Lexicon, hvem han varit, vill man derom
korthet *upplysa*.

Kejs. Ryska Bergsrådet och Mineral. Prof. i Pe
burg *Erik Laxman* föddes Svensk undersåte i Ke
förrän det ännu blef Ryskt. Han studerade och blef
samt var en tid Evangelisk Luthersk pastor vid K
ska Bergverken i Siberien. Hänförd af naturvetensk
en af v. Linnés ärofullaste lärjungar, började han re
som dennes apostel för att lyssna på den kreaturens
som börjat kallas natur-philosophi, hvars förklang d
res i Linnés Philosophia Botanica*). L:s »Siberische R
herausgegeb. v. A. L. Schlözer», Göttingen 1769, sy
skyndat hans kallelse till Ledamot af K. Svenska Vet. A
s. å. Till Akad. hade han insändt en »Beskrifning p
rundo Daurica eller Bergsvalan», intagen i Akad. H
1769. Vol. XXX: 3. I Åbo Tidningar N:o 19 infö
1773 hans »Bref angående hans resa i Moldau», dat. P
burg d. 14 Febr. s. å. I Leipziger Magazin St. 1781
vi hans »Anmärkningar på en resa emellan Petersbu
Moskwa jemte efterrättelser om några berg i det Eur
Ryssland». 1782 finna vi honom dela ryktbarhet med P
som i Neue Nord. Beyträge B. III. Petersburg 1782,
hans »Reise durch einige Nordische Statthalterschafte
Russischen Reiches». 1785 d. 10 Oct. träffades han v
retour från södra ändan af Baikalsjön af ett bref från P
fessor P. J. Bergius och började dervid, enligt sitt
d. 15 Oct. tänka »om sina Talzinska lunder ej mindre k
än de vittre Grekerne om sin församlingsport vid A
och Romrarne om nejden af Puteoli». Han hade läng
redt sig för sin resa till Österhafvet; reste som parti
och på egen bekostnad, hade inga lärda följeslagare,
inga andra handtlangare, än sina 7 söner. De 2 äldste
voro Lieutenanter i Kejserlig tjenst, studerade män,
yngre, som ock tyckts ha ärft böjelse för physikaliska
tenskaperne, gjorde honom nu följe. De 2 äldste s
pade redan 1778—79 vid resan till Hvita hafvet. A
dröjde han i Talzinsk, en ort i Sibirien der han läng
flera gånger vistats, dels som prest, dels som naturfors
särdeles mineralog. Han ernade följa Amerikanska str
till Spanska gränsen åt norden, dervid lära känna de K
liske och Aleutiske öarne. Alpvexter ville han efterf
på fjällarne vid Edströmmens källor. Stort nöje räk
han af att bese Amurströmmens mynning.

*) Vi erinra blott om v. Linnés yttrande: "Guds skugg
nomvandrar Naturen". Sällan sade våra störste skalder sub
orakler.

Så lefde Laxman i sin vetenskap alltjemt. Hån dog d. Jan. 1796. Var Ledamot af Sv. Patriotiska Sällskapet i ckholm samt Vet. Akad. och Ekon. Sällsk. i Petersburg.

Källor: Ofvan anförde.

Källor: Rosenhanes Anteckn:r om K. Vet. Akad. — Uppfostr.-Sällsk. Allm. Tidn.)

—N.

LECHE, JOHAN.

Föddes d. 22 Sept. 1704 i Balkåkra Prestgård i Skåne. n af Prosten och Kyrkoh. derst. *Johan L.* och *Christina alin.* Studerade först i tanka att blifva prest, men sedan erhållit condition hos Assessor Bildensköld på Simonsp, hvilken önskade att hans barn skulle lära sig naturalorien, isynnerhet Botaniken, fick äfven L. snart mycken k för denna vetenskap. Han började göra samlingar af örter och foglar i trakten, och hade inom kort färdig Florula Simontorpiana, hvari mer än 500 species af örter voro upptagne. Han beslöt nu att blifva läkare, och 1733 nog lycklig, att hos Archiater Stobæus i Lund få och äta fritt, samt begagna dess bibliothek och naturasamling, mot villkor att efter förmåga uppge namnen på chiaterns örter, förestå dess laboratorium och biträda honom vid sjukvård och brefvexling. Blef Anatomiæ Prosector 35, disputerade pro Gradu Medico 1740, utnämdes till rincial-Medicus i Skaraborgs län ($^{22}/_{3}$) s. å., och erhöll ($^{14}/_{4}$) s. å. Med. Doctors diplom. Presiderade i Lund 44 för en disp. »Primitiæ Floræ Scanicæ», hvilket specien ofta af Linné åberopas. Uppfördes s. å. på förslag till dicinæ Professor efter Döbeln († $^{14}/_{1}$ 1743). Reste s. å. Stockholm, der han gjorde Linnés personliga bekantskap. otting 1745 Ostindiska Compagniets anbud att blifva dess kare i Göteborg. Kallades 1745 till Led. af K. Vetenaps-Akad., och blef 1748 Medicinæ Professor i Åbo.

Leche var den första Professor vid Abo Universitet se Erik Achrelius (se detta Lex. I: 8), som icke studerat Holland. Han var en berömd naturforskare, på hvars ggifter Linné satte mycket värde. Äfven Vet.-Akademens Handlingar förvara åtskilliga naturhistoriska och ekonomiska uppsatser af hans hand, äfvensom ytterst flitigt utförda meteorologiska anteckningar. Åbo Akademies botaniska trädgård anlades efter hans utkast och ritning. Han var äfven den förste, som i Finland anställde koppympning,

och det på sin egen dotter. Anmärkningsvärdt är Febr. 1756 endast 4 barn i Sverige blifvit ympade.

L. blef 1748 gift med *Helena Elisabeth* († 1797 ter af Akad. Räntmästaren i Lund *Christ. Scanonius.* med henne 8 barn. Han afled af sömnsjuka med fe 17 Juni 1764. Ortslägtet »Lechea» och insekten »P Lecheana» äro till hans minne uppkallade. (Se Ny följd VI: 290. Utförlig biografi meddelas i F Minnesvärde Män I: 172 f., der smärre rättelser erfo

Skrifter: Tal om luftens beskaffenhet i Åbo, vid Rectorat läggande 1761. — Svar på Kongl. Vet. Akads:s fråga: Hu skar, som göra skada på fruktträd, medelst löfvens aft bäst kunna förekommas och fördrifvas? Sthm 1763. — rättelse om vilda träns och buskars plantering m. m. på Maj:ts befallning utg. af Vet Akad. Sthm 1764; ny upp 1791. — 17 rön i K. Vet. Akad. Handl. — 3 disputationer 1739, -40, -44, och 2 i Åbo 1753, -64.

(Källor: Martin, Tal i K. Vet.-Akad. 1765. — Sacklén, S Hist. II. — Åbo Akad. Pro-Cancell. &c. s. 216. — Rosenh Vet.-Akad. Hist. s. 224. — [Lidén, Cat. Disp. — Vet. Aka fört. — Lunds Stifts Herdaminne IV: 275. — Tegnér Univ. Hist. II: 165.])

LE FEBURE, JOHAN HENRIK.

Slägten inkom omkring 1645 ifrån Frankrike till S med *André Le Feburе*, hvilken såsom Reformert fa föranlåten att hit utvandra. Han nedsatte sig i Stoc såsom handlande, och i denna rörelse fortforo hans kommande. Så var äfven *Henrik L.*, gift med *Mar doire*, Grosshandlare i Stockholm; han var fader till *Henrik*. Denne, som var född d. 15 Jan. 1708, erhö skap i Stockholm 1730, der han anlade sockerbruks-, och andra fabriker. Sedan han inköpt Messingsbr Norrköping, utvidgade han detsamma betydligt och der ett såkalladt konstgjuteri, hvarest bland annat borgar tillverkades, för hvilka stora summor hittills gått ur landet. Derigenom ökade L. betydligt sin ege hvartill han äfven såsom Ledamot af Vexelcontoiret (Kjerman i detta Band) fick ännu mera tillfälle. Ha äfven icke saknat kärlek för vetenskaperne, emedl 1760 ifrån England lät inkomma en achromatisk te första af det slaget, som i vårt land blifvit sedd (och Tessiniana sid. 362).

Såsom Ledamot af Borgar-Ståndet bevistade han Riksdagar (1751—2, 1760—2), samt var i flera år St

llmäktig i Riks. Ständers Contoir, Led. i Convoj-Commis-iatet, Assecuransrätten, samt fullmäktig vid General-Tull-ende-Societeten. Derjemte var han Directeur så väl vid örsäkrings- som vid Jern-Contoiret, Led. i Frimurare-rnhusets Direction samt Directeur för Ostindiska Com-niet. Adlades (5/4) 1762. Afled i Stockholm d. 27 1. 1767.

Gift 1736 med sin Cousine, *Charlotta Bedoire* (f. 1712, 1773), hvars fader var Grosshandlare. Sonen *Jean*, som er svärfadrens död fick K. Maj:ts tillstånd att kalla sig *Feburc Lilljenberg*, var titulerad Bergs-Råd, född 1736, d 1805, gift med *Marg. Charl.*, dotter af Presid. i Bergs-llegium, C. N. O. Grefve *Johan G. Lilljenberg* samt *Maria el. Jennings*.

Källor: Rehbinders Adeliga Matrikel. — Skandia Bd. V. H. 1 sid. 83, 90. — [Se Tillägg.])

LEFRÉN, JOHAN PETER.

Johan Peter Lefrén föddes d. 17 Febr. 1784 i Åbo, r fadren var Theol. Professorn och Theol. Doctorn *Lars son Lefrén* och modren *Joh. Soph. Leijonancker*, dotter v. Amiral G. F. L:r (se nedanf.). Professorns far Olof r bonde i Levene socken af Skaraborgs län.

L. blef Cadett 1799 på Carlberg, bevistade om somma-n 1800 en sjöexpedition i Östersjön och Finska viken. texaminerad 1802. Fänrik vid Lifregiments-Brigadens värf-de lätta Infanteribataljon, sedan Finska, nu andra Lifgar-et och erhöll Stabs-Fänriks lön s. å. Tjenstgjorde med ältmätn.-corpsen. Sec. Lieut. 1805 vid Finska gardet. 806 Lieut. på stat vid Fältmätningscorpsen. Deltog 1807 triangelmätningen emellan Stockholm och Upsala, den första m af Fältmätningscorpsen blifvit verkställd och hvars ända-ål var att sammanbinda Stockholms och Upsalas Observa-rier. 1808 beordrad till Stabs-Adjutant vid K. General-djutants-expedition för arméen under General-Major af ibell. Samma år Capitaine i arméen (Stabs-Capit.?). 1809 n 14 Juli commenderad till tjenstgöring vid norra arméens venska fördelning under General-Major v. Döbelns befäl. evistade derpå inträffade krigsrörelser samt Norska trup-rnes återtåg, dels för att samla underrättelser om deras brott i landet, dels för att efterse, det vilkoren i den af-tade conventionen af nämde trupper uppfylldes. Afgick refter med fördelningen till Ångermanland och Wester-

botten; besörjde dess öfverfart öfver Öre elf och Hörn
under marchen till Umeå elf, der han inträffade d.
med arméen, som intog andra linien. Recognoscerad
derpå med en Underofficer af Nylands Dragoner och
af Calmar Reg:tes jägare fiendens styrka och ställ
andra sidan Umeå elf; öfverraskade i Umeå Kyrk
Rysk postering af 1 Officer och 35 man, hvilken til
togs, samt inberättade d. 22, efter verkställd recogno
att fienden efter alla anledningar dragit sig från Um
ten och att arméen således obehindradt kunde gå öf
ven; men som en krigvan Officer inberättat motsat
sändes L. till Skärgårdsescadern att meddela dess b
vare ordres att rycka upp mot Umeå och beskjuta
batterier; inom en timma voro 2 galérer och 12 kano
uppkomna och sedan några skott voro lossade från
galéren upptäcktes att fienden verkligen retirerat, h
arméen d. 25 Aug. gick öfver elfven. Efter slut
återgick L. till tjenstgöring vid Fältmätningscorpsen o
menderades 1810 att under loppet af sommaren reco
södra delen af Westerbottens län och om hösten sa
att göra Adjutants-tjenst vid Krigs-Collegii Intendents
tement. Blef 1811 ($^{16}/_{2}$) Ledamot i Krigs-Vetenskap
demien. S. å. d. 29 Mars beordrad till Stabs-Adju
befälhafvaren för reserv- och vestra arméerne Fä
Gr. H. H. v. Essen samt förestod derunder General-Q
mästare-tjensten. Erhöll s. å. Capitaines lön på
blef 1812 ($^{14}/_{1}$) Major i arméen. Förordnad s. å. a
stå Departements-Chefsbeställningen i Krigs-Colleg
missariats-departement samt om sommaren, efter erh
sked från nämde befattning, beordrad till tjenstgör
Fältmätningsofficer hos Generalbefälhafvaren vid vest
sen (v. Essen). S. å. ($^{15}/_{12}$) Major i Ingenieurcorps
förordnande att under Chefen för nämde corps före
verket och hålla föreläsningar i den allmänna Kri
skapen. 1813 Befälhafvare för Fältmätningsbriga
reserv-arméen, och derjemte Öfver-Adjutant för ytt
derna hos högste Befälhafvaren vid denna armé (v.
nehade från 1812 om sommaren till inmarchen i N
s. k. hemliga portföljen; besörjde recognosceringar
gränserna och i allmänhet den General-Qvartermästa
gande tjenstgöringen. Vägledde 1814 reserv-arméen
genom Dalsland öfver Norska fjällen till Fredriksha
bevistade det derpå följande fälttåg i Norge och
avantgardets träffningar vid Tistedalen d. 1 Aug.,

5 Aug., vid Trönborgs kyrka d. 7 Aug. samt fien-
följande öfver Momarken och Nassen till elfven Glom-
egenskap af Befälhafvare för begge arméecorpsernes
e Fältmätningsofficerare, besörjde han under stille-
om en recognosceringschartas upprättande öfver den
delen af Norge och nya vägars anläggning att för-
mmunicationerne med Wermland, Dalsland och Bohus-
t återgick efter krigets slut till tjenstgöring vid In-
orpsens läroverk. Blef 1814 ($^{3}/_{8}$) R. S. O. och ($^{25}/_{8}$)
e-Lieutenant i armèen. 1817 utsedd till Fullmäktig
tmätningsbrigaden i Kongl. Krigsbefälet och sedan af
befäl vald till Directeur i Arméens Pensionscassa.
förordnad att jemte Kammar-Rådet Julin besigtiga
ms slott och kungsgård samt uppgifva förslag till en
es tillernad arbets- och korrektions-inrättning. S. å.
i den Committé, som under Justitie Stats-Ministern
llenborgs Ordförandeskap fått uppdrag att utarbeta
till arbets- och korrektions-inrättningen vid Borgholm
dstena. S. å. vald till föredragande i Krigs-Veten-
kad. på ett år. 1818 vald till Fullmäktig i det
fäl, som samlades för att bevista K. Carl XIV Jo-
röning. Upphöjdes s. å. d. 11 Maj i adligt stånd*)
ibehållande af sitt förra namn och fick i vapnet ett
svärd, en bikupa och en bok utanpå permen teckn
t aflångt svart kors. Introducerades 1820 under N:o
Var 1818—19 föredragande i Krigs Vet. Akad. och
1817—18 sina »Föreläsningar i Krigsvetenskapen vid
Ingenieur-corpsen» i trenne band. Förordnades 1818
ret. i den Committé, som hade uppdrag att utarbeta
och betänkande rörande fästningsanläggningar i det
riket, till hvilken han ingaf utförliga betänkanden om
försvar i allmänhet, samt de befästningar detsamma
ade; beordrades att i detta afseende vara Chefen för
ur-corpsen General-Majoren Friherre B. Franc Sparre
g på dess resa till nämde fästningsanläggningar och
de till Konungen s. å. i Juni Friherre Franc Sparres
nsirbetänkande rörande fästningen vid Vanäs. Tjenst-
derefter vid Kronprinsens Generalstab under lägret på
y hed i Skåne s. å., samt 1820 under lägret på Ladu-
rdet. Förordnad 1820 till Led. i den till Infanteri-
rreglementets omarbetning nedsatte Committé, samt

---

rodren *Carl Adolph* adlades s. å. d. 4 Juli med namnet *af*
se Anrep II: 617).

på stat vid Ingenieur-corpsen; 1839 ($1^1/_2$) till Ch
corpsen med Fortifications-Generals lön; samt t
för Pionier-corpsen. Erhöll d. 5 Oct. på be
från Gouv.-tjensten vid Krigs-Akademien då K
förklara »Sitt särdeles nådiga nöje och välbeh
oafbrutna möda, nit och omtanka, hvarmed G
Lefrén under en mångårig utöfning af detta ma
Embete Kongl. Maj:ts nådiga förtroende motsva
nämdes s. å. ($^1/_{12}$) till Comm. med St. Kors
Svärds-Ord. Han förordnades 1825 till Led. i d
som under H. K. H. Kronprinsens ordförande
granska allmänna Uppfostringsverket samt deri
bättringar; 1826 till Led. i Strömrensnings-
samt i Directionen öfver nya Elementarskolan;
föredragande i Krigs Vet. Akad. Förordnades
i Comm. för Granskning af förslaget till nya K
samt i den Comm. som under H. K. H. Kron
förandeskap, skulle uppgifva förslag till arméens
och löneregleringe; och valdes s. å. till Led. i
Akad:s 8:de class. Förordnades 1832 till Led. i
till afgifvande af utlåtande och förslag öfver T
Institutets organisation; samt 1834 till ordföra
Svenska och Norska Officerare sammansatta C
utarbetande af ett nytt Tjenstgörings-Reglemen
Led. i Comm. för ordnandet af arméens sjukvå
å. Led. i Comm. som hade nådigt uppdrag att
tänkande rörande rikets Fästningar och dermed

fréen har på Riddarhuset varit en af de utmärktaste
, likväl ej för att tala, utan emedan det varit ett
ngligt vilkor för de idéer, hvilka han med varm kär-
fattat. Bland de ämnen, som han med synnerlig nit-
omfattat och följt, är just det, hvilket Axel Oxen-
erkände sig begrundat i all sin tid, utan att sista
förstå det bättre än första — eller penningen. Vi
ifva ur Ridd. o. Ad. protocoll för d. 9 Mars 1835
egen återblick på sin verksamhet i detta hänseende:
gång, då mål här förevarit, som rört frågor om stad-
införande för Svenska Bankoverket, har jag yttrat mig
en sidan, som varit sträng i åsigter. Hvarje gång det
fråga om att gagna näringarne genom beredande af
vägar till deras bedrifvande, har jag varit bland deras
som understödt näringarnes intresse. Jag har kunnat
det med godt samvete, då jag förut sökt att, så vidt
ig berott, yrka stadga i grunderne för all lånerörelse
r all industriell förkofran . . . Jag har ifrigt under-
crediliver för privatbanker. Jag har yrkat den rättig-
ir statsbanken, som Riks. Ständers pluralitet afslagit,
tställa nya sedlar, så vida silfverfonden bibehålles vid
s proportion till sedelstocken. Jag har med min röst
stödt lånet på 2 millioner till hypotheksföreningarnes
njande. Jag har vid alla tillfällen då det varit fråga
raftiga åtgärder för näringarne talat för deras bästa;
hvarje gång man föreslagit småaktiga åtgärder, som ej
t hafva annan följd än att förstöra grunden, hvarpå
garne skola byggas, har jag trott mig böra stiga upp
t motsätta mig ett sådant system».

Vi hafva föröfrigt erhållit en teckning af L:s politiska
satser af en person, som närmare följt hans offentliga
den inom Riddarhuset under loppet af de fyra riksda-
som tagit kännedom af hans utgifna skrifter och som
nte ägt tillfälle att genom samtal lära känna hans tän-
t i allmänna ärender; samt anse oss böra densamma
sammandrag meddela.

L. hyllar ett starkt men lagbundet konungavälde, och
i detta fall 1809 års Grundlag vara ett sannt uttryck
n erfarenhet som ligger förvarad i Sveriges historia. —
hyllar upplysning hos alla folkclasser utan undantag,
u all historia visar att mörker är våldets lifsvilkor,
gen det visar sig under en krona, eller en Jacobiner-
a. — Han hyllar gemensam lagstiftningsrätt af Konung
folksombud; men yrkar såsom ett oeftergifligt vilkor för

rörda och beundrande åhörare. En af dem som höja bi
ropen, är Kungen, och denne Kung Gustaf III.
öppnar med otålighet namnsedeln. Der står blott en
och, när namnet tillkännagifs, höra de 16 bland de l
första gången, oaktadt Akademiens sammanträden höllos
gränserna af den församling, der Comministers-Adju
var anställd.

Väl har Napoleon, ett geni af första storleken oc
känd som sådant af en verld, förklarat dylika vexl
odödlighet, dem efterverlden ej infriar, åtminstone til
gifvet värde. »Var Voltaire», sade han, »stor, så kon
sig deraf att hans samtid var så liten. Han kände ju
stora passionerna»: dömdt med hänseende till uppfat
gen af Mahomets charakter och hans verk i verlden
en möjlig följd af små passioner — af ränke
hyckleri.

Väl måste något af Lehnbergs storhet för sin ege
förklaras af denna tids litenhet. När N. v. Rosenstein
sublimitet nästan utan like t. ex. i Lehnbergs jemf
mellan »Birger Jarls förtjenster som lagstiftare» och »d
liga tornen af en stad, som äro de första föremål som
ögat, då man den nalkas; de sista det förlorar på afs
så frågar (skrifvet 1841) snart sagdt hvar person af
ning blott 30 år efter den tid v. R. så dömde, om ej h
litteratur kan framvisa dylika jemförelser mellan hö
naturens och andens riken: om de ej hvimla i Ossia
de ej skymta fram i sjelfva folkvisorne. En förun
känslodaning måtte sannerligen tillhört det tidehvarf
hänföres af att en hjelte framställes: »icke aftorkande
stads tårar, men pekande på sina, som rinna för fäde
landet!» dervid primus inter pares inom Svenska ky
som dock tillika är en talareanstalt, utropar: »har
obundna, tilläfventyrs den bundna, stilen någon målnin
öfverträffar . . . dylika»?

Men må vi tacka den bildning, som varit, om vår
ning nu hunnit vida öfver denna: om en Mamsell nu
roman, skrifven och läst som en blomma för dagen
lägga mer esthetik, mer philosophi, ja mer både sk
och djup, än Lehnberg behöfde för att berusa hela sin
tid, för att tvinga hela Stockholm att af god ton i
sig i af god ton förut öfvergifna kyrkor och från Co
nisters-Adjunct efter ett och ett halft år, utan att sje
höfva taga ett fjät för sin befordran, vara Öfverhof
kant och dö som Biskop i Rikets andra stift.

Magnus Lehnberg föddes den 22 Maj 1758 i S. Wi
cken och by i Linköpings stift, Calmar län och Smålands
ovins. Fadren var Hofrätts-Commissarien och v. Borgmä-
aren *Olof Lehnberg*, modren *Anna Elis. Watzell*. Farfa-
en var Prost och Kyrkoherde i Wimmerby. Gossen un-
rvisades först i Wimmerby, och Lindblom utropar der-
re i det akademiska inträdestalet: »var stolt, du bort-
ymda fläck! Denne din storfrejdade fosterson skall gifva
g en märkvärdighet, som ljusare trakter skola afunda dig.»
almar blef för honom sedan med sitt Gymnasium »ett
örre fält än denna inskränkta krets». Om hans ungdom
mna dock loftalarne inga underrättelser. »Dessa liksom
ädla minnen (säger Lindbl. i Akademien) af en torftig
gdoms vidrigheter, må böra föga återkallas inom en från
m så aflägse krets, som denna lysande samling.» 1776
lef L. Student i Upsala (af Calmar nation), men måste
art taga condition. Hindrades af medellöshet att följa
n önskan, att ingå i K. Cancelli; men 1785 blef han prest-
gd och kallad till Comministers-Adjunct vid Storkyrkan
f Hertigl. Hofpred. Netzel, förste Comministern der-
ädes.

Den unge prestmannen studerade sig nu in i Åremin-
et, ett vitterhetsslag, hvilket då hade nyhetens behag, så-
m historiska romanen haft i vår tid. Och det skedde
abbt. Om två år var han »tänkare, philosoph och känslo-
ll — som Thomas». Och dermed var hans lycka gjord.
enungen var en af detta vitterhetsslags både beundrare
h idkare, önskande genom Svenska Akademien att ge det
n. »Händelsernas sanna framställning», heter det i v. Ro-
nsteins definition, »betager här icke tillfälle för uppfinning.»
unde man utränga Hallenberg och Historien med
ehnberg och Åreminnet, så behöfde man blott belöna
em, som framställde i glans ljuspunkterna i de stores lif,
rjemte låta skuggorne bli bekante blott för de skugg-ge-
alter, som man lät förtäras i archiverne och hvilkas verk,
ä de ock utgåfvos, visst ej kunde ådraga sig den upp-
ärksamhet hos allmänheten, som prisskrifter, utpuffade af
ll hvad regenten hade mest lysande: — hvad tröst måste
r ej legat i denna tanke för en kung af så stora ljuspar-
er, af så tunga skuggmassor, som Gustaf III!

Läsaren förstår, att om en harm här talat, den ej gäl-
r Lehnberg, hvilken säkerligen ej conspirerade mot histo-
en, en vetenskap, med hvilken han troligen var, veten-
apligen taladt, lika obekant, som med de andra veten-

skaperna*) och af hvilken han ännu hvarken hade något att frukta eller hoppas; men den gäller dem, som undanträngde historien med plan! Dock — historien har utkräft sin hämd.

Äreminnet var den sista fradgan af den classiska litteraturens historiska konst, det var dyningen vid stranden af en storm som försvunnit på djupet. Om Livius, när han diktade sina tal, genom hvilka han kunde låta forntidens store säga hvad han ej dristade säga sjelf, anat för hvilken ohistorisk litteratur han banat väg, skulle hans tårar säkerligen utplånat det skönaste i dem, på det de ej måtte förföra till efterföljd.

Det är nu, hoppas vi, allmänt erkändt, att det ej var vältaligheten utan Äreminnets vältalighet, som »föddes fullvext med Lehnberg». Hans Birger Jarl vann stora priset 1787, hans Gyllenhjelm 1788. Insåg Lehnberg sjelf afvägen? Han skref inga äreminnen mer. Han skref intet mer, utom det, som ej kunde undvikas — inträdestalet öfver Hermansson, ett akademiskt altartal, och sina predikningar, som först efter dess död utgåfvos**). För sin ära, sin lycka behöfde han ej skrifva mera. De tvenne prisskrifterna voro som Epaminondas' tvenne segrar. Han fick dyra embetspligter att uppfylla och egnade dem sin tid och sin förmåga; måste inför sin tid ursäktas för sitt allvarliga och indragna lefnadssätt och indrogs aldrig i tidens politiska eller sociala yrsel.

Han blef Pastor i Kungsholmen 1789 ($^{18}/_{12}$) och tillträdde 1790. Fick ($^{28}/_{9}$) s. å. extra præbende i Sånga och Skå. Prost i Svartsjö Contract 1791 men begärde året derpå entledigande. Öfverhofpredikant hos Enkedrottningen Sophia Magdalena ($^{11}/_{5}$) 1792. Uppfördes på Wisby Biskopsförslag i första rummet 1796. Seraphimer-Ordens Historiograph ($^{27}/_{11}$) 1797 med rätt att bära den mindre officiantstjernan i knapphålet. Primus bland Theol. Doctorerne ($^{1}/_{11}$) 1800. Konungens Öfverhofpredikant ($^{2}/_{2}$) 1802. S. å. ($^{13}/_{4}$) Kyrkoh. i S:t Jacob och Johannes församl. Biskop

*) Vi neka härmed ej Lehnberg historisk bildning och då hans obetingade beundrare Lindblom hade historisk lärdom, finna vi att bristen af lärdom hos Lehnberg ej kan vara så påfallande, att vår anmärkning bör skattas som ett klander.

**) Lindblom, för att efter vanligheten complimentera, sade att han blott hade två ting mot Lehnberg: 1:o att han ej lät trycka sina predikningar; 2:o att han ej var Östgöthe. Lehnberg svarade: Det ena torde vara en följd af det andra. Ur "Skjöldebrands handskrifna Memoirer."

nköpings stift ($^{22}/_{10}$) 1805; död 1808 d. 9 Dec.
90 med *Charl. Soph. Apelblad* (f. 1775, † 1838),
f den lärde Lagmannen och f. d. Informatorn för
arl, *Jonas Apelblad* (se detta Lex. B. I).
L., den så kände predikanten, känna vi blott ett
n prest, men det låter sluta till de öfrigas älsk-
Det är Lehnbergs förhållande, då Thure Stensson
Bjelke) kallar honom, för att hugnas med H. H.
d, sedan han intagit det dödande gift, som skulle
nom från att, delaktig i Anckarströms kungamord,
näran af dennes nu väntade stegel och hjul. Konung
III var Lehnbergs störste välgörare och säkert hade
Konungen lika mycken kärlek som Konungen hade
n för L. Likväl låter han ej hänföra sig, att i de
pprörande stunder förgäta kyrkolagens bud. Först
Hofrättens pluralitet ålagt honom, yppar han hvad
ge, af sin tids fanatism*) hänförde, för honom be-
Inför brottslingen iakttager han den värdighet, hans
af honom kräfde, reder de falska föreställningar han
hos den vilde Aristokraten, som »ville lätta sitt sam-
enom att ofvan på giftet, som skulle trampa det re-
hemskt brutna femte budordet i Guds lag, intaga
iga sacramentet, men han stöter ej den olycklige ifrån
troende, denne hyste för själasörjaren, genom bestraff-
som han hoppades skulle nog infinna sig sjelfva, blott
mens villoläror kunnat bortjagas från den nu omtöck-
jälen. Han upplyser honom således först. Han för-
att Gud allenast kan förlåta synden och presten
försäkra om syndaförlåtelse uppå tydliga
n af ett rätt botfärdigt hjerta; att man bör
anningen för sig då man vill nalkas Gud och söka
barmhertighet. Han uppdrager skillnaden mellan den
. Baron Bjelke uppgaf såsom det ändamål, han ve-
nna genom en Ravaillacs medel, och den frihet
tendomen yrkar. Han förmanar honom, att visa
älvilja mot det samfund, han så ömt sårat, att söka
mma, att ej medbrottslingar kunde fullfölja den plan,
ars fullföljd han gjort sig oförmögen. Förgäfves! Han

*) De ångerfulle ädlingarne kallade sjelfve sin hänförelse för
sm. Då betydde också det ordet en slik i blod och brott
häntörelse. I vår tid nyttjas det af alla, som bestrida hos
en lifaktigare uppfattning af en sanning, ehuru verksam
agarnes gränser, ehuru beräknad på allas bästa, mest de
ades. (Se Tillägg.)

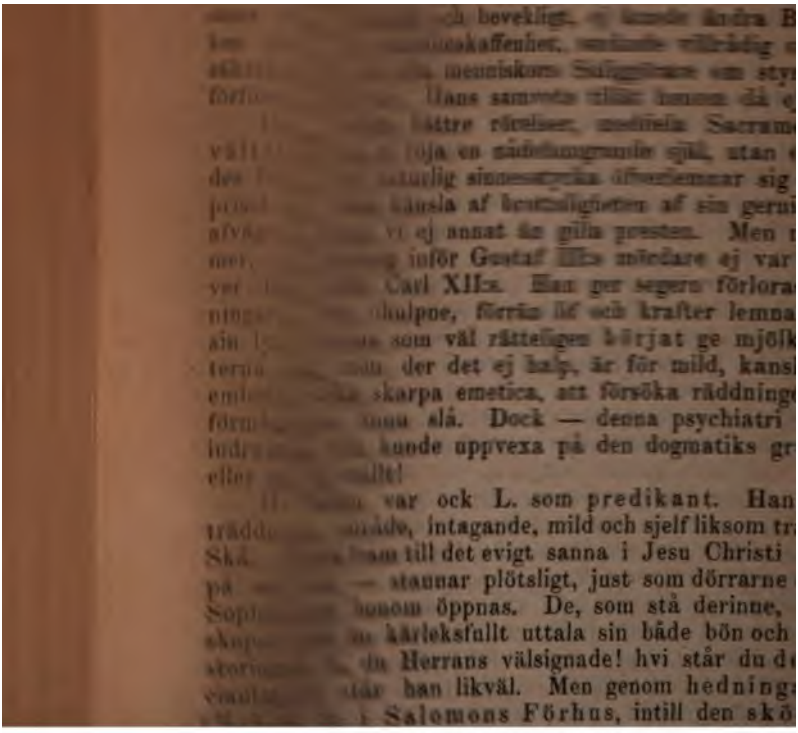

gen dylik varit af sin samtid allmännare an-
rien må till och med beklaga det. Biogra-
dock erkänna det märkvärdiga uti att vara
r en icke stor tid.
er der ej något stort för alla tider i det
i en tid, då parlamentarisk talarkonst,
bestraffad af Götha Hofrätt, alldeles förstum-
n Akademiska eloquensen blifvit en dylik
förnäma kring Gustaf IV Adolphs thron, som
var vid Lovisa Ulricas, skapa en vältalighet,
skaror omkring sig så väl af dem som med
vid tiggarstafven hulpit sig fram: som utöfvar
mäktigaste inflytande, ja som ensamt i den ti-
på mängden utöfva ett själsvälde, om den väl-
också som en kyrklig talarkonst ej var på sitt
tro det och erkänna, att L:s personliga ta-
r vida större, än både hans äreminnen och
kningar, att det måhända är det största phe-
ela Gustaf IV Adolphs tidehvarf.
skapelser må L:s snille ha frambragt; men en
e dock hans skapare frambragt i hans eget an-
dra ej på att det höll qvar åhörarne, då en själ
om. Vi ha svårt att lägga undan konstnärens
det fallit oss under ögonen. Och intet tvifvel
i Goethes språk Schöne Seele bodde derin-
ifvade en stor makt med tal, i hvilka vi ingen
Blef han sjelf rörd och bad t. ex. för nödli-
kall han ock blifvit så oemotståndlig, att, om
nder kringbars, guldringar regnade ner i den-
penningar ej medtagits. Utom L. skulle den
sädden i Stockholm måhända uppvext till en
af vår hufvudstad gjort ett fullkomligt Paris i
och irreligiositet. Detta må erkännas äfven af
j lika högt uppskatta värdet af det hans verk-
bringade som vigten af att hans verksamhet

nna blott den esthetiska föreläsarens i Lund, den
rosans kännare och beundrare. Lidbecks yttrande
ans biogr. i B. VIII. Först efter Lehnbergs död upp-
ms och Hammarskölds skarpa motstånd mot det ap-
grimacerade på den snillrikes graf, och som nu ro-
klämtar — det klämtar — med följd att samma
le folket ur kyrkan, som förut ryckt dem dit. (Se
raphi i detta Lex. B. VI: 308. Att anekdoten ej är
ffner, slutar författaren deraf att han hört den af helt
r än Hæffner, anföras som tillförlitlig.)

förekom så mycket, som annars helt genetiskt här må finna sig just i den tid, då otron som en epidemi gi nom menniskoslägtet. Åter lägga vi derföre en sål på grafven». (Sv. Sköna Litt. I: 361, 1:a uppl.)

Skrifter: Areminne öfver Birger Jarl, skrift som vunnit priset i Sv. Akad. Upplåst 1787. Sthm 1788. Åreminne R.R. och Riks-Amir. Carl Carlsson Gyllenhjelm, m. m. som nit stora priset 1788. Sthm 1789. — Åminnelsetal ö ver Gr. Matth. Hermansson. Sthm 1791. (Detta tal o minnena äro äfven tr. i Sv. Ak. Handl. fr. 1786 D. 2, sedan omtr. tills. Sthm 1819 och 1830.) — Tal på Sv. högtidsdag 1788 från altaret i Kongl. Slottskapellet. — Sv. Ak. högtidsdag 1805, tr. i Akad. Handl. fr. 1796 D. 4. dikningar af Magnus Lehnberg 3 delar. Sthm 1809, -1 8:o. Sedan ånyo upplagda.

(Källor: Lehnbergs lefverne af N. v. Rosenstein i Stock Posten 1809, N:o 20 & 21 samt i Predikosamlingen Del Några ord om Lehnbergs predikosätt af J. A. Lindblom. — Hof-Cler. Hist. af Westén, 3:e D. — Rothliebs Matrik K. Maj:ts och R. Svea Hofrätts protocoll i undersökni let . . . Sthm 1792 pag. 70, 71, 80, 83. — Åminnelsetal i götha Gille i Stockholm 1809 af C. G. Cassel. Sthm 18 Erkeb. Lindbloms Inträdestal i Sv. Akad. 1809 och I. R. svar. — Alla våra sednare vitterhetshistoriska skrifter. rep II: 617. — Riddarhusstamtaflan. — Wenström, Hof-C hist. Forts. s. 3. — Linköpings Stifts Herdaminne I:)

LEIJONANKER, GUSTAF FREDRIK.

Var son af Commerce-Rådet *Daniel L.* och C *Gyllenhoff*, hvars fader var Landshöfding; den yngste 32 syskon af 3 särskilda giften.

Han var född d. $\frac{9}{19}$ Maj 1686. Sedan han vid ålder förlorat sin fader, uppfostrades han dels af sin m dels hos sin moster, hvilken var gift med Öfversten, s mera Landshöfd. i Halland, Dellingshausen. Lust oc jelse ledde honom till sjöyrket, och sedan han en tid in tat grunderna af detta yrke, reste han 1702 till Ho hvarest han i fem månader på ett Handelscontoir i Am dam studerade de praktiska grunderna af denna veten I Nov. förhyrde han sig såsom jungman på ett Gene skepp, men då detta fartyg förliste i Texeln, gick han bord på ett Holländskt, som rönte det missödet att uppbringadt af Franska Örlogsmän och fördt till Toulon. qvarhölls han i flere månader i fångenskap, kom omb ett Fransyskt krigsskepp, som, åtföljdt af ett annat kade i fejd med 3:ne Engelska och 3:ne Holländska, öfvervunnet, måste återvända till Toulon.

ssa motgångar dämpade dock icke den unge sjöman-
ust för sin valda lefnadsbana. Han reste landvägen
Rochelle, samt derifrån till Amsterdam, der han åter
sig på en Holländsk fregatt som seglade till Cura-
Amerika. Under denna resa avancerade han till Qvar-
are, råkade i flera fejder deribland tvenne med Spanio-
och på hemresan blef fartyget uppbringadt af Fran-
pare, och L. jemte de öfrige tagen till fånga, och
l S:t Malo.
tog han tjenst som Styrman på ett Franskt kapare-
som inom 10 veckor tog sex priser; utlopp derefter
annan kapare, som väl i början tog 5 priser, men
sjelf blef uppbringad af Holländare och förd till
th. Genast tog L. tjenst på samma fartyg, som ta-
om till fånga, men tre dagar efter, sedan detta lagt
Plymouth, blef han tagen af Fransoserna. Seder-
återtog detta fartyg från Holländare samma Franska
på hvilken L. våren förut blifvit fången. På sist-
fregatt erhöll L. befälet såsom Capitaine de Prise,
r han i förening med den andra kryssaren eröfrade en
fregatt.
ellertid lemnade L. Franska tjensten, för att den 29
706 taga commandot öfver en den Svenska Consuln
sen tillhörig fregatt, med hvilken han gjorde tre lyck-
or på Hamburg. Under sitt sista vistande i denna
mottog han en d. 29 Febr. 1708 utfärdad fullmakt
Under-Lieutenant vid K. Svenska Flottan; tog derpå
öfver en, af sex redare i Stockholm utrustad fregatt,
elle segla på Medelhafvet. Han befann sig i Malaga,
emottog den bedröfliga underrättelsen om Pultava
egaf sig derefter landvägen till Carlskrona, och
9 Apr. 1710 förordnad till Öfver-Lieutenant och
erefter ($^{15}/_{4}$) till E. O. Capitaine.
dan han med mycken heder bevistat de följande årens
mpagner, blef han 1715 commenderad att föra skep-
theborg, hvilket sedan var ibland de fyra, som, under
n Gr. Wachtmeisters befäl, i sju timmar uthärdade
rp strid emot en flerdubbelt starkare Dansk flottilj;
te väl gifva sig såsom krigsfånge, men hans uppfö-
hade varit sådant, att han, på Carl XII:s eget för-
d. 6 Aug. 1715 befordrades till Capitaine och tillika
f för ett Compagnie af ett såkalladt Volontair-Reg:te,
mmenderades af dåv. Öfversten, sedermera R.R. Ge-
ouvern. Grefve Gustaf Fr. v. Rosen.

Fem år måste under tiden L. tillbringa i en svår fångenskap, till dess han 1719 rançonerade och hemkom. Compagniet var då redan bortgifv annan, och han erhöll väl löften om ersättning, s kas uppfyllande länge uteblef. Emellertid gjorde båda följande åren (1720—21) tjenst på flotta Flagg-Capitaine.

Freden kom och tillät L. njuta hvila efter s mödor och äfventyr. Under Riksdagarne deltog allmänna rådplägningarne och deremellan hade ha ten öfver skeppsvarfvet i Carlskrona (1728—34). erhöll han på Sekreta Utskottets förord anmodan upphjelpa den i förfall råkade ekvirks-handeln mell ralitetet och Pommerska godsegare, med hvilka ha Kronan högst fördelaktiga kontrakter; hvarjemte h förmådde dem att bättre och ändamålsenligare hug Amiralitets-Collegium anmälte honom derföre vid riksdag såsom förtjent till någon allmän belöning; m han året förut kommit i åtnjutande af det compagni han redan för 22 år sedan erhållit fullmakt, blef l let vid en och annan ledighet, ej allenast förbigån äfven hans förrättningar blefvo åtalade, såsom bå nyttiga och mindre välbetänkta, och i följd deraf stade en Committées pröfningar. Efter 15 månade sökningar blefvo likväl hans åtgärder 1741 fullkom lade, och han s. å. ($^{17}/_{4}$) befordrad till Varfs-Ma nämnd 1743 ($^{26}/_{7}$) till Equipage-mästare, uppgaf förslag att draga nytta af de utslitna klädes-, segel flaggdukspersedlar, som hittills onödigtvis förfors vräktes. Vid dockan och varfvet gjorde han fler inrättningar; så t. ex. gaf han anledning till rep förbättring, uppfann ett sätt att på vinden ofvanf kerna inreda rum för manskapet; förekom den sk skeppen ofta lidit af ryggbrytning, då de skulle löp peln; förbättrade dockportarnes vinda ställning; s gaf ett sätt, att längre hindra de stillaliggande ske förruttnelse, genom — hvad han kallade — åderlå ler att hålla 3 till 4 plankegångar öppna inuti ske att låta den orena, virket förderfvande luften, ut Tog afsked 1753.

L. blef R. S. O. ($^{26}/_{9}$) 1748; fick 1755 ($^{22}/_{4}$) såsom Vice Amiral, och dog d. 27 Jan. 1756. Led. af K. Vet. Akad. sedan 1741.

Gift 1:o 1711 med Schoutbynachten, sederme

elts dotter *Maria Elisabeth*, † 1734; 2:o 1736 med *ius. Baar*, f. 1720, † 1769. Han efterlefdes af 2 5 döttrar.

Grundritning til en Sjöcapitaine, med de stycken som ilkommer att veta. Sthm 1739. — Tal i anledn. af H. K. rsten Carls förordn. till Storamiral (se Lärda Tidn. 1748

Åminnelse-Tal i K. Vet. Akad. 1756 af P. Högström. — ogr. Lex. — Sv. Mercur 1756. 2:a B. sid. 103. — [Lärda 1756 nr 60. — Anrep II: 623. — Riddarhusstamtaflan. — anes Ant:r.])

LEIJONCRONA, CHRISTOPHER.

denne skald, som »åt sitt inre lif rest en oförgängsvärd genom sina förträffliga poemer», enligt Hamvet samme flitige forskare ej mer, med hänseende jordiska vandringen», än att han »varit Sekreterare afva aflidit i början af 1700-talet». Men hvad som es ännu förunderligare, är att v. Stiernman i sin trikel, vet om adeliga ätten N:o 591, efter ättefal, blott det, »att den i (18:de) seklets början är . Han plägar dock alltid uppgifva den person, i adelig ätt utslocknat. Det är då svårt att »i en ne» skrifva en biographi öfver denne man, med en trustad själ, men i Kongl. Bibliotheket och Riksi Stockholm till sin jordiska vandring så okänd. börd är dock allmänt bekant och må derom erinaren *Olof Holm*, som sändes för Närlinge säteri f Adolphs fana, hade satt sin son *Johan* i Skräd- Som mästare fick han lyckan att sy Drottning Chrider och der en Drottning regerar måste en Skrädna bli af inflytande. 1642 var han Drottningens dare och Kammartjenare». Vid samma tid var en s Crumbygel också Kammartjenare, hvars fader kommit från Tyskland, medförande äfven en dotter Dorothea. Hon skänkte ryttarsonen sin hand. Men ernade ej länge vara Kammartjenare. 1649 blef han »Klädemästare» och Polycarpus »Skrifvare i naren». 1652 blef Johan »Hennes Kongl. Maj:ts mar-Räntemästare», då Polycarpus redan blifvit smästare». Då Drottningen, inseende sanningen af »melius prævenire quam præveniri», beslutat nedringen öfver en oregerlig adel, synes någon politisk ingifvit henne den nycken, att visa, det adel dock

vore ett Regentverk, som kunde vara såväl dumt so
För att tydligen bevisa den satsen, upphöjde hon sk
till Hof-Intendent 1653 och adlade honom för sin
skräddarfyndighet ådagalagde förtjenster, s. å. gif
nom det mest ljudfulla namn någon Riddare kund
Leijoncrona, helst *Lejon* och *Krona* voro heraldike
maste uttryck. Och Polycarpus adlades med ett
namn: *Cronhielm*. Leijoncrona kom ej till högre vä
såsom fallet var med Cronhjelm (se detta Lex. III
Anrep I: 483).

Leijoncrona samlade egendom, för att grundlägga
säte af det Närlinge, hans far som ryttare försvara
ledes kunna skrifva sig »Herre till Närlinge, Lin
Untra». Köpte sedan Söderfors ankarbruk m. m.
vid sin död 1687 d. 2 Aug. (enl. De la Gard. Ar
ej 1689, såsom v. Stiernman har i Adels-Matr.
marne i stor skuld. (Han begrofs [jordfästades]
Domkyrka $^{19}/_{8}$ 1688, enl. Lagerlöfs begrafningsve
sellis Saml. af vitterhetsarb. IV: 66, och liket ned
dan i familjgrafven i Björklinge kyrka.) Nu und
sig sonen Christopher att i sin tid aldrig få deraf
komst, liksom de öfrige arfvingarne. Herresätet f
tills »mesta skulden» var betald. Dertill fordrade
Vi träffa *Christopher Leijoncrona* första gån
då han från trycket utgaf »Tvenne Herdars Sam
Sal. Secreteraren Tigerhielms dödlige afgång. Ut
ningsort och år; in fol. T. dog d. 11 Jun. 1679.
vi L. nu omkr. 20 år gammal, så var han född i
1650-talet. Dernäst träffa vi honom i Paris 1685.
der väckt det uppseende, att Reymondt Faltz*),
lerade och göt en stor medalj öfver den unga Sve
den. Man ser, hans bild utan öfverskrift, på
På den andra: ett träd i blomma och inskriften:
pore fructus». Den är afritad i »Lochners Samml
würdiger Medaillen» 1737. Annu året efter fadrens
är L. i Paris. Nu slås af samma Faltz en meda
nes afse L:s sorg i följd af fadrens död, med h
förenat sig ekonomiskt bekymmer. På ena sidan
bild. På andra en korallbuske och inskrift: »Cre

*) Raimond Faltz var född i Stockholm och ha
modellerat många medaljer för Sverige (Hildebrand s
bekantskap med sin landsman F. förklarar ganska natur
sten af de 2 första medaljerna. (Not 1876).

(Lucani II: 614). Än en tredje medalj är slagen öf-
. Hans bröstbild synes på ena sidan. På den andra:
rid ström, som från ett berg störtar i hafvet, samt or-
r Horat. Ep. 1: 2. »Labitur & labetur». (Se Berchs
o. Skådepenn. p. 351—352 och Hildebrand s. 78.)
. Faltz kallade sig Medaillator R(egis) Bor(ussiae) 1701.
1688 var L. redan Secreterare, då han jemte svågern
rotzig (sedan Landshöfding och Baron) emottog sin mo-
fullmakt, att uti sterbhuset göra och låta. Troligen
han, återkommen detta år från Paris, engagerad i K.
elli. Någon annan befordran hade han ej vunnit vid
moders död 1691. Men 1695 var han Commissions-
terare i England. Enligt K. Maj:ts bref af d. 24 Dec.
skulle Commissions-Sekr. Hr Christ. L. för det året be-
na inalles 3000 R:dr till underhåll och correspondence-
ngar och kom alltså af denna post att åtnjuta 2700
utom de 300 R:dr som på E. O. staten voro uppförde.
skref 1696 d. 18 Febr. från London till R.R. Gr. Fa-
Wrede, hvars son Carl Casper då väntades till London.
fvet är aftryckt i De la Gard. Arch. X: 3.) 1697 d.
pr. blef L. Resident vid Engelska hofvet. 1699 d. 14
var han redan E. O. Envoyé (20 år efter det han först
rädde som författare), då han genom K. Maj:ts bref till
tats-Contoiret fick ett augment af 1000 R:dr i lönean-
1706 uppbar L. såsom envoyé 6000 R:dr årligen, en-
utrikes Ministrarnes personella stat. 1704 hade han
tillfälle ådagalägga sin diplomatiska skicklighet. Vår
re Psilander hade temligen opåkalladt uppenbarat sin
r, då Engelska Schoutbynachten Wil. Weston vid En-
a kusten begärde en hedersbevisning åt Drottningen,
Ps. ansåg sig ej kunna lemna, då han derom ej hade
s. Fäktningen blef skarp, men Capitaine Ps. öfverman-
Drottn. Anna fordrade först hans bestraffning, men
berg tillskrifver L:s förstånd, vid behandlandet af denna
med Engelska Ministern Robinson, »att ingen vidare oreda
följde». I Arvid Horns handskrifna historia anföres,
L. i London såväl som Palmqvist i Paris fått rättighet
onungen att söka förmå de hof, der de voro anställde,
emedla fred med Danmark. Brefvet derom till L., som
chiffreradt, afgick d. 26 Apr. 1709. (Utgör Bilaga till
Bernh. Horns Lefnad, Sthm 1852, s. 133.) Detta freds-
blef skaldens sista verk. L. dog i London d. 8 April
*) och med honom utslocknade hans ätt. Han hade

*) Enligt Rehbinders anteckning i det ex. han egt af v. Stiern-
Adl. *Matrikel som nu (1841) tillhör* Löberöds Bibl. (Om li-

dock varit gift med *Françoise Hwittkell*, stjufdotter till
voyen Frih. J. Leijonberg. Af deras 8 barn dogo 4
och 1 dotter unga men 3 döttrar blefvo gifta (se Anrep
627, 625 samt detta Lex. VIII art. P. Lilljehorn och XII

Vi böra ej glömma, att Ls Commissions-Sekreterar
sednare åren (med 300 Rdr lön) var Grefve Carl Gy
borg, hvilken både som Skald och Minister hedrar den
under hvilken han affade sina tirocinier.

Det är en poesiens ära, att embetsmannen Leijoncr
alldeles kunnat förgätas, oaktadt han beklädde den vi
och ärorika post, att under Carl XII:s mest lysande p
vara hans representant i England; men att skalden L
crona för några visor, som säkerligen alla tillhöra han
dom och hvilka händelsen förvarat i Palmschöldska Sa
garne, kunnat bibehålla ett äradt, ett älskadt namn.

Det var tvifvelsutan en lika olycka för vår poetiska
veckling, att han så tidigt fick sin verksamhet utom
neslandets och fädernespråkets gränser, som när Creutz
sin sångmö sändes ut som Minister.

Hammarsköld tillerkänner skalden L. en praktfull p
tasi, en innerligt rörlig känsla och ett öppet sinne för
sificationen. Bristerne deri öfverglänsas, heter det, af
hållets sant poetiska anda och den rena takt, med hv
han användt denna romantikens äkta elegiska form.
Wexionius d. y. (se detta Lex. XX: 238) var i jemf
med denna så ädelt stämda och hugfulle sångaren, bl
tröttsam rimmare. Lénström tillerkänner honom m
poesi, men beklagar att den italienska sonnett- och
formen ofta mördat den, hvaremot han lyckats bäst, d
begagnat visans form, som ej kunnat hindra känslans
utbrott. Berömmer äfven en hans grafskrift på hexam
Hammarsköld anför en Sestina. Säkert är att L. bid
att bilda vårt språk för poetisk utgjutelse och förtjen
aktadt minne som skald såväl som medborgare. (Se
Lex. XXI: 113 och Ny följd VI: 291.)

Skrifter: Grafvers tr. för de tillfällen för hvilka de blefve
tade. — Secret. Christopher Leijoncronas poetiska skrifter
i Palmschöldska Samlingen. Poet. XIII. Äfven finnas p
honom i de andra banden. — (Se Nya följden af detta L
291 och Hansellis Saml. VI.)

---

kets öde se detta Lex. Ny följd VI: 291.) Då Hr Grill gj
Söderfors ett så märkvärdigt ställe, genom anläggning af na
samlingar o. d., kunna vi ock lägga det till Söderfors märk
heter, att skalden Leijoncrona varit delägare deri genom ar

[Källor: De la Gard. Arch. — Bibl. på Löberöd. — Hammarsköld, Sv. Vitterh. Hist. — Lénström, Sv. Poes. Hist. — Detta Lex. XXIII: 559. — [Anrep fl. a. st. detta Lex. Se ofvan fl. st. och Nya följden; Hansellis, saml. VI: 131 och 142.]]

LEIJONHUFVUD och LEWENHAUPT. De förnämste af denna Att.

Denna ätts bevisligen äldste stamfader är *Broder Symonsson a wapn*, som lefde omkring 1350, och var gift med *Helmfrid Djursdotter Oxenstierna*. Annars uppgifves (Dalin II: 251), att K. *Waldemars* naturliga son med sin svägerska, Prinsessan Jutha, *Erik*, var en fader åt en *Waldemar*, hvars dotter blef gift med *Christiern*, Höfdinge i Halland, som upptog sin hustrus vapen och blef alla Lejonhufvuders stamfader.

Af bemälte *Broder Symonsson* härstammade, man efter man — alla Riksråd —, *Christer*, omkr. 1400—15, *Greger*, 1430—62, *Christer Abraham*, gift med dottern till Engelbrechts baneman, Måns Bryntesson till Göksholmen, samt *Erik Abrahamsson*, till Lagmansholmen eller Loholmen, sedermera kalladt Gräfsnäs; han var Riddare och Höfvitsman på Örebro slott, blef 1510 Svea Rikes Råd, 1512 Ståthållare öfver Westergöthland, 1514 Marsk. Han dödades i Stockholmska blodbadet 1520. Med sin husfru *Ebba Wase*, hade han flera barn, bland hvilka märkas: 1) *Sten* (se n:r 1), Grefliga grenens stamfader; 2) *Abraham*, stamfader för Friherrarne; 3) *Margaretha*, K. Gustaf I:s Gemål. (Se Anrep II: 635 f., Stjernmans Höfd.-Minne och Rådslängden).

a) Grefliga slägten.

1. STEN ERIKSSON.

Hans föräldrar nämnas h. o. Han föddes d. 25 Aug. 1518, kallas Väpnare 1532 och Riddare 1540, hvilket senare är han ock kallas Mästerherre öfver Krigs-Rådet (hvaremot Rådslängden sannolikare har: Munsterherre och Öfverste Krigsråd). Kallades samma år eller möjligen senare till Konung Gustafs Sekrete Råd (så benämnes han i en Kongl. skrifvelse ännu 1548); sändes jemte Conr. v. Pyhy m. fl. till Frankrike 1542 för att afsluta traktat med K. Frans I, blef 1545 Ståth. i Östergöthland, då han ock fick befallning att befästa Wadstena och Wimmerby; erhöll 1549 ($^{29}/_{3}$) i förläning Jönköpings stad med flera närliggande härader; kallades 1551 Kon:s Öfverste Sekrete Råd; blef 1554 Riks-

råd; 1556 Höfvidsman på Jönköpings slott och Ståthåll
i Småland; s. å. i Okt. Legat till Ryssland och i Dec.
verste Befallningsman öfver Wiborg och kringliggande ort
sändes till England i friareärender för Hert. Erik 1558
1559, då han återkom d. 24 Okt.; måtte ånyo hafva afg
utomlands i någon beskickning eftersom Kon. Gustaf i Fe
1560 omtalar att Herr Sten från Lübeck underrättat hon
att han ej vågade fara genom Danmark. (De la Ga
Arch. I: 53); utnämndes af Kon. Erik d. 16 Jan. 1561
de Kongl. prinsessornas Öfverste Råd och Hofmästare, s
d. 29 Juni vid Kon. Eriks kröning (då Sten E:son bar k
nan) till Friherre; sändes jemte flera i Febr. 1563 till H
sen för att befästa förlofningen med Kon. Eriks tillerna
gemål och beledsaga henne till Sverige, men blef i Danma
qvarhållen till 1565; utn. till Riks-Cammerling eller Öfv
ste Kammarherre 1566; fängslades d. 24 Maj 1567 i Ups
på Göran Perssons inrådan, men lösgafs snart. Redan
Gustaf hade till sin svåger hyst stort förtroende; i börj
af sin regering var det också med honom och Brahe,
K. Erik mest rådgjorde. Men många orsaker bidrogo
göra hans trohet i pröfningens stund svigtande. Fö
den nära slägtskapen med Hertigarne; ehuru han var m
rådslaget om att inskränka deras rättigheter, så skedde f
modligen dock detta ogerna, helst som han redan under
Gustafs tid skall hafva visat Johan en större tillgifven
än den äldre brodern. Vidare kunde det icke annat än f
tryta honom, att Konungen, jemte sina öfriga dårskaper, n
och mer lyssnade till yngre och lågbördade lycksökare.
den ärlige Grefve Per Brahe engång anmärkte, huru
»som i sal. Konungens tid sprungo med limstången, fingo
gläfsen», svarade Erik: »andra tider, andra seder. Vi haf
de konster på alla sidor om oss, som intet kunde vara
min faders tid, och som behöfva en annan medfart; vet
Herr Per, Nils Svantesson är mera Edert än mitt helg
tiden skall utvisa hans helighet». Då genmälte Sten Eri
son: »vi vete intet ondt om Nils Sture; men det vet j
att om menniskolif bör gammalt folk råda, och att i
hus, der pojkar gå in, der går allt gammalt förfaret f
ut»; hvarpå konungen skall hafva svarat: »väl sagdt».

Mellertid misstänktes att Frih. Sten varit medvetan
om Nils Stures (förmodade) stämplingar under beskickning
till Lothringen (se detta Lex. XVI: 161 f.). När Sturar
blefvo mördade och Erik till deras anförvandter utdelte p
ningeböter, emottog också Frih. Sten af dessa blodspeni

detta Lex. II: 237),
ade, sedan han »kom-
n de nu till »Sveriges
, och penningarnes emot-
tta skedde sedan Göran
onungens förtroende: under
s Sten Eriksson på sätt och
dets hufvud, emedan åtskilliga
: 199 o. f. aftryckta skrifvelser
Månsdotter, Sekret. Olof Larsson,
. fl. om särskilda regeringsärender
om. Ehuru Herr Sten var en man
h såsom en Konungens medhållare ut-
(=orädd) man, icke utan godt hufvud»,
de senare åren af sin hustru Ebba, som
emot den laglige Konungen.
ertigarne höjde upprorsfanan, trädde Pon-
die och svågern Sten öppet på deras sida.
olms belägring inträngde dessa båda i spetsen
yttare genom Söderport, i tanka att öfverrumpla
morgonen d. 29 Sept. 1568. Konungen, som då
i gudstjensten i Storkyrkan, skyndade, vid under-
om faran, att begifva sig till slottet. Men innan
nu hunnit komma öfver vindbryggan, hade hans för-
redan upphunnit honom. Erik låtsade då vilja gifva
gen åt Herr Pontus, men rände i detsamma värjan
hans högra arm, och under samma tumult stack en
anterna Herr Sten med en hillebård genom lifvet, af
sår han d. 5 Oct. tillsatte lifvet.
ft den 7 Oct. 1548 med *Ebba Månsdotter Lilljehöök*
9 $^{13}/_{1}$, † 1610?), dotter af den i Westergöthland ut-
Konungen. Kung Gustaf höll sjelf bröllop åt sin
och böd gäster. (De la Gard. Arch. I: 52.) Om
och hennes söner *Axel* och *Mauritz*, se nedanf. n:r
3.

or: Stiernmans Höfd.-Minne. — Dalin, Lagerbring, m. fl. —
hs Skådepenn. — Gezelii Biogr. Lex. — Ett Bref från ho-
till sin syster Drottningen, läses i De la Gard. Arch. I: 106.
Skand. Sällsk. Handl. III: 22, 29, 55, 63, 64; IV: 193, 199;
: 18. — [Anrep II: 664 m. fl., se Tillägg.])

2. LEIJONHUFVUD, AXEL STENSSON.

af den föregående, född 1554. På fadrens dödsår
1568) blefvo både sönerna upphöjda i grefligt stånd

och deras moder äfven förklarad för grefvinna, ehuru i vanligen, för sin manhaftighet skull, kallades *Grefve E*. Sina båda söner hade hon satt i olika hof, K. Johans Hertig Carls, mellan hvilka den tidens ädlingar och lyck kare delade sig. Gr. Axel hade hos K. Johan, sitt syst barn, vunnit så stor nåd, att han, sedan han 1576 bl Häradshöfding i Oppunda, redan 1586 blef Riks-Råd 1587 ($^{21}/_{1}$) Ståthållare öfver hela Finland*), samt senar å. ($^{28}/_{7}$) Häradshöfding i Westergöthland, på samma t han erhöll uteslutande rätt till grefskapet Raseborg i F land, hvarefter han skref sig Grefve till Raseborg, Frih till Gräfsnäs (icke Räfsnäs) och Kägleholm.

År 1589 ($^{26}/_{9}$) blef han jemte ett par andra Herrar fullmäktigad till fredsunderhandlingen med Ryssland, missnöjd med Konungen, i anledning af en försäkran om trohet, som han måst aflemna innan han reste till freds ket, fällde han åtskilliga smädliga uttryck om sin herr anledning hvaraf denne klagade, att »han hade mycket skeligen handlat och skrifvit uti krigsfolkets namn, och ven sedan han kom till Tyskland, otillbörligen talt om H Maj:t, hos Dess syster, Hertiginnan af Meckelborg». blef derföre inmanad i fängelse och 1590 dömd sina em ten förlustig.

Grefve Axel vände sig då till sin broder Mauritz Grefve Carl Sture, som stodo högt i Carls gunst, för begära Hertigens beskydd. Sedan han derom blifvit till säkrad, begaf han sig ned till sin moder på fädernego Gräfsnäs i Westergöthland, der han förfor som en ty emot fogdar och folk, lät nedhugga Kronans parker och skogen för sin räkning, slog under sig många hemman m hvilket allt förblef ostraffadt. (Jfr detta Lex. X: 3 Vid ett annat tillfälle skall han hafva begått ett ochrist mord på sin sons herretjenare**). När Konungen hade fängsla de myndigaste af Rådsherrarne, yttrade Gr. A att han sådant icke ämnade tillåta, och hans moder, djerfvare, tillade, att »det var hon som hade tillsatt Ko Johan och det kunde väl också blifva hon, som afsatte nom». Tillika uppgjorde Gr. Axel den planen emot H

*) I denna egenskap utgaf han d. 14 Maj 1589, till Befallni mannen Lasse Henrikson på Åbo slott, en fullmakt att för 52 ler, som Kronan var honom skyldig, och hvarför Ståthållaren nu kunde ställa honom till fredz" behålla "en hell krok och jord" samt 320 åmer skatte hö. De la Gard. Arch. V: 206.

**) Skand. Sällsk. Handl. VIII: 19.

att locka honom till sig på Gräfsnäs, taga honom till samt då tilltvinga sig sådane vilkor han önskade. plan blef dock afstyrd af de öfrige herrarne; mellerntes Grefven och hans moder förehafva ännu djerfvare lingar, emedan de skickat sine dyrbarheter öfver gränll Halland. Omständigheterne tvingade dock dem att i ka bref anhålla om Konungens nåd, hvilken dem tilldes mot afgifvande af en förbindelse, att de »alltid blifva på K. Johans och dess lifsarfvingars sida och hylla Hertig Carl och hans efterkommande». Detta dt höll sig Gr. Axel i Konungens lifstid alltid till Herock Johan betecknade honom i sitt testamente såsom and dem för hvilka hans son borde akta sig. Dock K. Johan hafva förlåtit honom på sin sotsäng.

Gr. Axels tillgifvenhet emot Hertigen var dock ej re, än att han efter K. Johans död lät på Gräfsnäs ankalla Adel och allmoge, föreställde dem, att, som ore mycket ovisst huruvida Hertigen ämnade förblifva glige Konung trogen, ansåg han försigtigast att intaga garne Gullberg och Elfsborg, för att hålla dem Kon tillhanda. Då H. Carl erhöll kunskap om dessa stämp-, lät han kalla Axel till ansvar, och tillika befalla llaren på Örebro, Jost Kursel, att begifva sig med olk till Westergöthland, för att stilla detta oväsende. då denne nalkades, flydde uppviglaren och de miss- bönderne voro då på honom så förbittrade, att de färdige att nedrifva Gräfsnäs, hvilket Kursel hade möda böja.

I Polen, dit Axel nu begaf sig, uppblåste han Sigismunds ankar emot sin farbroder. Tillika betedde han sig äfi detta land på ett sätt, som väckte både uppseende förargelse. I Danzig förföljde han, och traktade till ed efter lifvet på en Erik Falk, Biskopsson från Ling och Riddare till Christi graf, sänd af K. Johan för rmå den Tartariske Kejsaren att bekriga Ryssland; — hat till denne riddare kom deraf, att denne, såsom påstod, hade låtit af den aflidne Konungen på ett igt sätt bruka sig emot Svenska Rådsherrarne i deras ng (1600).

samma stad föreföll ännu ett annat uppträde, som månna ädlings vilda lynne. — En »Holstenisk militärperAnders Plæsse, som vistades i Danzig, hade till ett ud bjudit Grefve Axel, som der träffade åtskilliga kar, bland hvilka hertig Carls tjenare (sedermera Ami-

ralen) Peter Gottberg. Vid bordet drack Grefven H
Hans Bremer till, hvilken antagit Gustaf Baners tjenst, m
för öfrigt var en Danziger Stadsjunkare. Grefven önska
att Hans Bremers herre efter sin sorg måtte få glädje
och tillade de trotsiga orden, »att han lefde i den förhop
ning, att alla de som hade varit hans fiender, skulle blif
skälmar, bedjandes Gud i himmelen, som af sin nåd
barmhertighet ännu icke hade låtit den lilla David öfver
nas, och den stora Goliath väl nederstörta kunde, om h
och bistånd både emot Hertigen, så väl som alla and
Derefter vände sig Grefven till värden i huset: »Det gör
ondt», fortfor han, »att allt redeligt folk icke skall vara
nigt, huru falskt och förrädeligen är med oss handladt, o
som mången torde om oss tänka det som icke är sant. D
tackar jag Gud att jag hafver Kongl. Majestäts gunst, d
jag allena för min Öfverhet i Sverige känner god och
annan, varandes beredd att härefter, när det dertill kom
sätta min fot emot Hertig Carls». De öfrige närvar
gästerna vände sig efter detta Grefvens tal till Peter G
berg, och anhöllo »att han icke ville låta det komma
Hertigens öron, helst Grefven allaredan tillförene var
samt bedröfvad, och dessutom detta talet i druckenhet
hade». Det oaktadt blef bref skrifvet till Hertigen om de
tilldragelsen. Då vardt Grefve Axel skrämd och förbitt
Han sökte att få sak emot Gottberg genom Herr Johan N
son af Landshöfdingen i Dalarne, för någon gammal
skull. Gottberg blef gripen och måste göra ed, att han
visste af någon Hertigens stämpling emot Konung Sigism
Derjemte måste han afgifva en förpligtelse, att han al
mer skulle komma för Hertigens ögon. Denna förpligt
blef dock genast bruten af Gottberg, så snart han kom
ur fängelset.

Då Gref Axel sport detta, utfor han å nyo emot H
tigen, och beskyllde honom att han umgicks med idel fal
het och bedrägeri, fruktandes ingen olycka. »Men Hert
skulle akta sig», tillade Grefven, »att han icke blef ta
vid hufvudet och stoppad i ett hål eller fängelse, på
fred för honom måtte behållas uti fäderneslandet».

Det dröjde icke länge innan Hertigen skref till Kon
gen ett klagobref öfver Grefve Axel, hvilken liknades vid
upproriska Måns Bryntesson Lilljehöök under gamle Kung G
stafs dagar. Han uppmanade Hans Majestät att icke anf
tro Grefven någon beställning af stort värde, eller an
någon myndighet.

Men då Konung Sigismund (i Sept. 1593) seglade till Sverige, medföljde Grefve Axel. Hertig Carl mötte sin Konung på slottsbryggan i Stockholm, och blef genast förbittrad att se sina argaste fiender, Grefven och Claes Fleming, i Konungens sällskap. Han fordrade genast högtidligen att de båda Herrarne skulle stå till svars för sina gerningar inför laglig domstol, och förevitte dem deras uppförande med många hårda ord. Fleming teg, men Gref Axel svarade Hertigen igen med vrede, så att Konungen sjelf måste tysta honom.

Emellertid måste både han och Fleming afhålla sig från rådet och deltagande i dess befattningar, så länge Hertigen var i staden.

Hertig Carls fordran, att Grefve Axel skulle stå till rätta för det han bedrifvit, besvarades af Konungen slutligen med ett placat, som innehöll, »att emedan Grefven, emte de andra Rådsherrarne, som fallit i Konung Johans vånad, igenom onda menniskors tillskyndan öfver hela riket många handa tillmäle och förtal voro utspridde, och dock tvärtom Hans Kongl. Maj:t icke förnummit, att de sig emot Hans Kongl. Maj:t och Sveriges rike i någon måtta orättrådeller otroligen förhållit; så emedan detta vore dem af några unge lättfärdige menniskors och deras afundsmäns angifvande tillkommit, ty ville Hans Maj:t allvarligen hafva förbudit, att *någon skulle desse Hans trogne män och Råd något illnäta, som deras goda namn och ryckte kunde vara förlorer, utan hålla dem i ära, vyrdning och anseende*». Men Hertigen ogillade placatet och yrkade ytterligare på rättegång emot Grefven och Fleming.

Konungen reste derefter till Upsala till sin kröning och till öfverläggningarna, som han der skulle hålla med Ständerna. Grefve Axel infann sig äfvenledes der, som det tycktes, endast i afsigt att ösa ovett på Hertigen. Konungen måste oftast tysta hans gälla tunga. I förening med Claes Fleming styrde han sålunda, så tillsägandes, både Konungen och Riket efter sitt sinne. Han underskref den märkliga, af Erik Sparre författade, skrifvelsen om Adelns privilegier, hvilken inlemnades till Konungen vid detta tillfälle.

Då Hertigen ankom till Upsala, medhade han i sitt hof, såsom en af sina Rådsherrar, Grefve Mauritz, så att nu sålunda bröderna ändtligen träffades. Det tyckes, som de då uppgjort sina planer, ty från den tiden framstår Mauritz beständigt såsom sin broders förespråkare hos Hertigen. Vid den stora deputationen som Ständerna affärdade för att

säga Sigismund, att han skulle efterkomma deras begäran, så framt han ville förblifva deras Konung, förde Gref Mauritz och Carl Sture, Carls ifrigaste anhängare, ordet. Grefve Axel sysselsatte sig allt med att försvara sina vänner och anfalla Hertigen hvar han kunde åtkomma.

Men slutligen skedde en märkvärdig förändring i förhållandet: Grefve Axels broder Mauritz Leijonhufvud öfvertalte, ehuruväl icke utan med stort besvär, några af Riksens Råd, att de i Upsala, sedan Grefve Axel der hade Hertigen med de högmodige ord och gensvar bemött och förargat, gjorde hos Hertigen deras flit om en förlikning dem emellan, men kunde likväl icke vidare honom der till öfvertala, än med sådant vilkor, att Grefven antingen skulle bekänna sig vara brottslig, eller ock saken utföras för rätta. Så emedan Grefven var öm om sin heder och reputation, bemödade han sig att vinna Hertigens gunst och vänskap igenom sitt bref till sin broder på efterföljande sätt: När jag betraktar det svar, som Hans Försteliga Nåde nu senast ifrån sig gifvit, och den gunstige Herre jag tillförene haft uti Hans Förstel. Nåde, jemväl anseendes, att denna oss emellan uppvuxne tvist och vedervilja är mer förorsakad igenom andra menniskors tillskyndan, än att jag skulle kunna tro eller tänka Hans Försteliga Nåde haft emot mig något ondt uppsåt, hälst och emedan Hans Försteliga Nåde jag alltid, såsom en köttslig fader, älskat och ärat hafver, kunnandes nu icke desto mindre ögonskenligen märka, att det äro många, äro dock de icke låta märkat, som ingen ting häldre se och önska, än att vi på begge sidor bågen högt spände, att både Hans Försteliga Nådes stora olägenhet och min yttersta skada deraf följa måtte, hvilket till att förekomma, jag såsom den der ringare är, vill gripa medelvägen, och Hans Försteliga Nådes begäran efterkomma samt Hans Försteliga Nåde tillbörligen besöka, såsom jag ock nu på detta sättet vill hafva mig förklarat, att då Hans Försteliga Nåde mig sednast uti Upsala så hårdt tilltalte, jag icke af uppsåt, utan i hastighet och af ett oförmodeligt tillfälle, Hans Försteliga Nåde bemötte, och fördenskull nu tjenst- och ödmjukligen afbeder allt det, som jag Hans Försteliga Nåde då, utaf mensklig svaghet och i hastighet, mer kan hafva svarat än som till min äras defension månde vara af nöden, hvilket Hans Försteliga Nåde med förtret och missnöje upptog. Sedan bad jag ock, Hans Försteliga Nåde täcktes att utaf misstanka emot mig fattad onåd och vedervilja falla låta, och der något vore, hvaröfver Hans Försteliga Nåde min ytterliga

ring och enskyllan åstundade, ville Hans Försteliga sådant, igenom någon sin trogne tjenare, mig förhålla, näst Guds hjelp, icke skall fela, att hos Hans Nåde mig således i ödmjukhet förklara, att Hans liga Nåde skall derutaf finna en nådig förnöjelse och d i all sanning förnimma, det Hans Försteliga Nåde r mycket haft mig misstänkt. Deremot vill jag utaf gerna förgäta all den del mig kan trycka och deruti mig vara oskyldig, försäkrandes derhos att skola här mer än någonsin tillförene, med min ödmjuka tjenst om tillhanda, samt uti allt det jag kan pröfva Hans liga Nåde lända till behag, redeligen och med all som trohet efterkomma, såsom jag ock torde fram för nånan veta vid handen gifva ett eller annat, hvarutaf Försteliga Nåde kunde hafva ett särdeles gagn och

Konungen intercederade ock sjelf för Grefven, låtandes ka den åstundan, att så väl Han som Hertigen måtte na saken blifva obesvärade, begärandes ock derjemte, Grefve Axels tjenare, som var en Tysk, Wulf Filip d, måtte gifvas lös utur Nyköpings torn, hvarest han ttit fången ifrån begynnelsen af oväsendet, som Grefsökte åstadkomma i Westergöthland. Men Hertigen till Konungen en copia af Grefve Axels smädeskrift, r funnen i Telges stads kyrka, hvaribland annat Herhetades med en mördare, som var en munk ifrån Paris. innehöll äfven försmädelser emot den Kongliga fa- Originalet af samma skrift behöll Hertigen sjelf, framdeles kunna öfvertyga Gref Axel med dennes diga stil. Måste fördenskull Grefven nu falla till h bruka bättre ord, viljandes intala Hertigen, att en hade skrifvit efter hans hand, ehuruväl den var såom ifrån alla andra åtskiljas kunde. Icke destomindre han Hertigens bref om gunst och vänskap, hvaruti, allt hans förseende var upprepadt, och ihågkommet, en gaf till att förstå, det han ville allt sådant hafva t för hans salig faders Herr Sten Ericssons skull, hvilke allenast var Hertigens moderbroder, utan ock hade myndige år varit hans höfvitsman för krigsfolket uti manland, Nerike och Wermland; jemväl ock i anseende att han erkände Grefvens sinne, som ofta uti hastigviste hvad han gjorde Och der han länge sedan ödmjukhet af sig låtit förnimma, hade allt med minende, än som nu skedt var, blifvit stilladt och afgjordt.

Knappt hade Axel sålunda (i början af 159
försonad med Hertigen, förrän hans vrede vände
Konung Sigismund, och han började förfölja denne
erkände herre, med samma hätskhet, som han fö
emot Hertig Carl.

Grefve Axel följde derefter Hertigens åsigter
den bortåt med en sådan ifver, att han tycktes v
med sin broder Mauritz i tillgifvenhet för honom.
lade Sigismunds regering *sömnaktig och sällsam*, o
gade sig deröfver att Konungen icke ville för sl
skull kalla honom *»främde»*.

Vid Arboga Riksdag (1597) var han den ende
Råden, som kom tillstädes, och då han dessutom
riket, medan hans embetsbröder flydde till Pole
beständigt Hertigens nåd för hans person.

Hertig Carl belönade också dessa bröders tjenst
ett Öppet Bref af Wadstena d. 14 Dec. 1595*),
nom han i Konungens namn erkände Grefvinnan E
ning**) på 34,000 daler, dem hon till Kronan alle
silfver, pengar, spanmål, jern, »skytt», salpeter, vär
35,000 daler, såsom 25 års ränta à 5 proc. å 28,0
ty på de öfriga 6000 skulle intet interesse beräk
hopa 69,000 daler; för de 575 dalers ränta, som sig
Axels anpart belöpte, upplätos honom Jönköpings
slott jemte 4 härader, hvaraf han skulle uppbära
skatt och ränta, men deraf utbetala till hvardera
systrar, Anna och Elisabeth, 287½ daler. Brodern
hade förut i Aug. s. å. för sin brorsdel erhållit årlig
af Glanshammars och Rinkaby, hvartill 1599 tillad
dra socknar.

Detta allt uppretade så K. Sigismund emot G
att han 1597 förklarade honom för afsatt, och då
kom till Sverige, dömde han honom till landsflykt
sin Höfvidsman, Riks-R. Göran Posse befallning,
honom lefvande eller död. (Jfr detta Lex. XI: 342
gebro slag gjorde dock denna befallning overkställbar
om måste Konungen hafvå den förödmjukelsen att
nu följande fredshandlingen emottaga båda bröderna
hufvud såsom Hertigens fullmäktige. Grefve Axel
år (1598) af Hertigen förordnad till Ståthållare öf
Westergöthland, sedan han 1597 (12/12) der blifvit

*) De la Gard. Arch. IV: 85—90.

**) Denna räkning, som begynner med år 1569, är u
De la Gard. Arch. V: 40 f.

rhandlingen mellan honom och Hogenskild Bjelke
så denne förre från en föga ädelmodig sida.
Bjelke, efter sakernes nya utgång, förutsåg den fara
ch de öfriga hotade, anhöll han skriftligen, att
xel skulle utverka, att Hertigen blefve honom en
gunstig herre. Grefven svarade det han intet
a att i så måtto göra det som möjligt och honom
t vore, men om han intet kunde eller sig un-
något att bjuda och befalla annorlunda, än Hans
Nåde hade både sine egne tjenare och befallnings-
t och befallt att göra och sig efterrätta, förmodade
Hr Hogenskild vorde honom ursäktande, rådandes
med allting hafva tålamod, till dess han sin sak
Försteliga Nåde i första måtton sjelf lätta och af-
de. Hvad eljest Herr Hogenskilds omsorg och be-
om Fäderneslandet i gemen vidkommer, så ville
genskild icke taga till misstycke, att han sin me-
m sålunda förtroligen och välment yttrade, att han
vigtig sak, som hans förnuft vida öfverginge, ville
e enfaldiga sanningen, såsom ock de förelupne ger-
ill hjelp, förande Hr Hogenskild till gemöte, huru
nu varande missförståndet och oenigheten hade mer
tillväxt ifrån den timman och stunden, då Konung
d gjorde sin krönings-ed, både igenom Ständernes
, så väl som Rådets, jemväl ock något Hertigens
de, men ingalunda, att Konungen allena denna oenig-
uppväckt, hvilken hade allt stadigt bordt stå fast
vika ifrån sin förtalde krönings ed och löften; men
ajt sedan den ena vidlyftigheten efter den andra,
e ju mer, åstadkommit. I synnerhet klagade Gref-
Konungen ordres och befallning utgifvit, att man
onom antasta och till Konungen, antingen lefvande
d, framföra, samt gods och förläningar, hus och
f och eget ifråntaga, till förtiga, att allredan för
tillbakas hade Konungen, utan någon lag eller skä-
, tagit ifrån honom hans Grefskap. I anseende till
ch mycket annat, kunde man ju intet säga, det Ko-
efter sin gjorda ed och löfte, kom hit hem uti sitt
en fredlig, trygg och trogen Konung, den ingom
gon skada å lif eller lem, gods eller egodelar oöf-
n tillfoga, och vore Konungen till sådant af androm
vilke ock sjelfve hade dertill verkligen hulpit, ehuru-
oga på vigtskålen lades, hvad dem nu vederfors,
något icke så trårätt med dem efter lag handlades.

Sedan när Konungen och Hertigen komme närmare t
mans, är allom nogsamt bekant, huru som Hertigen
ingen ting försumma, som till fred och godt förstå
nungen och honom emellan tjena kunde, hvilket d
andra sidan högmodligen blef utslagit och föraktat
dess det beklagliga blodbadet sig tilldrog vid Stä
der de krigälskande tappade slaget, och hvad calumn
ogrundade beskyllningar, som emot Hertigen sammanst
så kunde dock inför rättvisa och opartiske domare, s
ningen älskade, icke annat bevisas, än det Hertigen
någonsin kunnat eller varit möjligt dess broderliga
och uppriktighet, samt huru han emot sin Konung
sinnes, eller huruvida han stode efter dess skada ell
sig tränga in uti den Kongliga myndigheten, högre
stera och betyga, än äfven på den dagen, då allom
terligt och uppenbart, att Konungen icke var annorle
som en fången man uti Hertigens händer, och alla d
med Hans Maj:t voro, uti dess våld, att låta dem le
ler lifvet afhända, som uti sådana fall plägar vara
i det stället Hertigen, allenast på Hans Kongl. Maj:
kande, upphörde med all fiendtlighet, tog hatten i
och beviste sin Konung all den underdånigste välvi
som den trognaste undersåtare göra kunde, föreslående
andra fredsvilkor, än att all ovilja skulle vara af
röjd, Hans Maj:t skulle sig begifva till sitt hufvudsäte
holm att der efter lag och rättvisligen regera. Hvad
dem belangande, som Hr Hogenskild förmälte skola s
blifva, för det de deras lagkrönte Konung sökt h
förmodade Grefven sådant aldrig skola varda bevisli
sedt man visste väl räkna dem på fingren, som det
tjent hade. Hvad nu hans och Hr Hogenskilds förr
broder vidkomme, så betygade Grefven vid sin själ
het, att han aldrig högre älskat sina föräldrar och
än dem, och deras välstånd så gerna sedt och åstund
sitt eget, mindre att han deras skada skulle åtrå,
det han på några år bortåt icke allenast ingen sy
vänskap utaf dem förnummit, utan fast mer dag ifr
ett stilla hos dem boende hat och ovilja, hvarmed
teligen var kommit så vidt, att afunden låtit sig fö
utöfver hans Grefvestånd och vilkor, i det stället ha
ibland dem härkomst hatat, eller derutöfver vist de
ste missnöje, upprepandes derhos, hvad honom i S
ping och Wadstena inför en sittande rätt vederfors
rättmätiga fordring hos Hertig Carl, hvilket han d

ille hafva förgätit, och mer ansedt hvad som till ighet tjena kunde, hållandes dem för sådane män, iket omistande vore. Han kunde dock deremot icke e, än de voro väl tillfreds att umbära dem, som vi- icke annat än godt utaf dem hafva förskylt, och al- got ondt dem tillfogat, och som de hade öfverträdt i Söderköping sjelfve beslutit och bekräftat, så hade både mycket styrkt oenigheten emellan Konungen rtigen, samt vid afvikande utur riket, råd och be- gar varit hufvudorsaken till Konungens fiendtliga hit- att förtiga det åtskillige personer voro, som sade och e, att de på många sätt hade anmodat, såsom ock i verket köpt dem, som mord- och förrädeligen skulle iertigen afdaga. Skulle nu sådant kunna kallas lag- till straff, förr än man honom något ondt tillfogade, le Grefven sig intet veta, hvad olag, mord och orätt Härtill kom ock, att sedan Konungen var efter Stån- slag bortrest, hade en dräng, som varit i tjenst hos Nykirch, då Konungen var stadd i Linköping, fri- berättat, och sig ännu tillböd att vilja bestå, der så af honom fordras, det han, sedan slaget var öfver- , och Grefve Axel Leijonhufvud, tillika med flere, fordrad in uti staden till Konungen att handla om ch han rätt då på stunden skulle åka dit in, då hade älte Nykirch litet tillförne kommit in uti sitt her- der denne drängen då stod och gjorde hans bössor och, vid det han steg in genom dörren, med ett skratt- gt: rätt nu lärer Grefve Axel komma till Herredags: rik Sparre och Hr Gustaf Baner hafva låtit beställa vä bejdukar att när han körde genom deras läger skulle tu lod i honom, och det de icke måtte fela, skulle lla sig på hvar sin sida om vägen: drabbade då icke e så råkade den andre, hafvandes derföre hvardera ett ade Ungerska gyllen att undfå. Då sade denne merbe- dräng: Junker, om det sker, då blir det mera ondt ertill svarade Nykirch: det han får, det behåller han Jag har en god häst, fuller vill jag komma derifrån, nan må se sig derom. När nu Grefve Axel frågade n, hvad som då förhindrade, att samma gerning intet ällde i verket, efter som han då kom åkandes, svarade tt en utaf Konungens tjenare, som var en Liffländer, fven då i samma stuga och hörde på detta talet, men ntet dertill, utan lopp som aldrahastigast och förtälde r Konungen, deruppå Hans Kongl. Maj:t genast sände

efter Heiduckarnes Öfverste, Beckes, och med få o honom till, att om en sådan gerning skedde, skulle öfver hans hufvud ut, begifvandes sig fördenskull Öf neder i lägret att sådant afstyra. Vidare besannad detta utaf en adelsman Erik Jöransson benämnd, so gen var kommen ifrån Danzig och fröken Anna, hvil rättade, det talet vara allmänt uti hennes hof, att Axel vore en badstugu beställd, så framt Konungen s icke vorde förbjudandes. Frågade nu allt derföre G hvad Hr Hogenskild utaf allt sådant ville sluta, och hade orsak, att för desse Herrars välfärd och frigör sitt och de sinas förderf samt lifs och välfärds efter lande sig mycket att utlägga.

Grefven var vid Riksdagen 1600 de 5 olyckliga Rådens Domare, ehuru han likväl icke deltog uti Domslutet, och äfven, med knäfall för Hertig Carl, Gustaf Baner, men fick afslag. Ifrån denna tiden Hertigens misstroende på nytt vakna mot Gref Axel, till Hertigen i synnerhet tog sig anledning af den stor dighet, som han visade både i gerningar och med Hatet vexte, och nu fick Öfversten Anders Lenartson ning att bemäktiga sig Gref Axel. Då utgaf denna *pet Bref* till Riksens Ständer om sin oskuld, begaf flykten och flyttade sig ifrån det ena stället till det för att undgå Hertigens efterspanande. Han reste s öfver till Danmark, förföljd och eftersatt allt intill O Då dömdes han här hemma ifrån alla sina embeten Tillägg.) Hans broder Mauritz kunde icke vinna honom denna gången. Ifrån Rosheim i Elsas utgaf *Berättelse om Hertig Carl och dess förhållande i S* dat. den 1 Nov. 1601, jemte en *Relation om Hertig actioner* af den 6 October 1603. Desse Skrifter, och nerhet den senare, förargade Carl på det högsta, h han ock tillsände Leijonhufvud ett Bref dat. Stockho Juli 1604, uppfyldt med de skarpaste utlåtelser. märkliga bref lyder:

Carl etc. Tu hafuer schriffuitt Axell Stenszon en boock, så att aldrigh någon Skelm i heele werlden funnes, som så dristigh och oförskämdh hafuer wari han hafuer tordz sigh sådane smädeord, lögn och osa att opdichte och sammansättie, ther med tu icke hafuer welet defamere och förhatett göre wårtt Ehrlig rychte och nampn, vthan och andres med, och serde eigit Fädernesland skemptt och försmätt, såsom en ä

affskumett böswichtt. Och effter tu vdj samme lögn- och skelmiske tractat schriffuer, att tu will, huad som fuer schriffuitt, försware inför Keijsare, Konunger, Chur örster, eller huar som begärett blifuer i heele werlden. e så lätt oss wette, om tu består, att samme boock digh sammansatt, så skal tu fhå ther opå ett sådantt att heele werlden skal fhå wette tijtt förrädelige, lögn- e och ordlöse hierta, och lhäre att tage sigh för tigh, för then ährelöseste, afskumeste skielm, som i heele n finnes kan, tillware. Dette hafue wij digh welett lathe. Will tu ware uhrsechtett så swarer tu osz; tu osz icke, så kennes tu widh saken. Och då wele wise, att alt huad som tu hafuer schrifuitt och sagdt, hafuer tu dichtt lugitt och giordt som en wetterligh och böswichtt, den der hafuer handlatt emott alltt folcks sedh och bruk, och titt eigitt samwett och gh en sådan spått in, och skemptt tine eigne föräldrar, hee en sådan afskumett eedzförrädare skole haffue ff theres lijff.

r 1608 utgaf Grefven äfven i Rosheim en *Historia Berättelse om det som sig tilldrog med de Herrar som lifvet uti Konung* Carl IX:s tid. Han återkom till e 1613 utan lejd, och uppehöll sig en tid på Gräfs- Westergöthland, anhållandes genom en Skrift hos Ko- Gustaf Adolf, att få bo i landet. Konungen, som an- enädade alla andra, gaf härpå intet annat svar, än att ll honom öfversände det Patent, som nyss förut ($^{28}/_{3}$) tfärdadt rörande alla dem, som ifrån Sveriges Krona . Detta förargade honom så högt, att han uppen- en med största sidvördnad både skref och talade om ugens person. Han blef derföre efterspanad, men tog lflykt åt Norge.

här befann sig Gr. Axel i sådant trångmål, emedan 1600 blifvit ifrån sina embeten afsatt och hans Gref- och gods indragne, sedan han med hustru och barn rest et, att han den 28 Nov. 1613 i Stora Huseby till Pe- lfvason för 7000 R:dr pantförskref en mängd gods och i Norge, som modren hade ärft och åt sonen öf- lt*).

från samma land skref Gr. Axel till K. Gustaf Adolph ref, hvaruti han begärde nåd, hvilken dock icke be-

*) De la Gard. Arch. V: 45, X: 5. (Se B. Lex. Ny följd VI:

efter Heiduckarnes Öfverste, B[illegible]
honom till, att om en sådan [illegible]
öfver hans hufvud ut, begifva[illegible] sitt [illegible]
neder i lägret att sådant af[illegible]roliga s[illegible]
detta utaf en adelsman Eri[illegible]ra besläg[illegible]
gen var kommen ifrån Da[illegible]
rättade, det talet vara [illegible]579 gift sig
Axel vore en badstugu [illegible]stein och B[illegible]
icke vorde förbjudand[illegible] (Sedan omgift[illegible]
hvad Hr Hogenskild [illegible]vis skrefvo si[illegible]
hade orsak, att för [illegible]tals uppehöllo
sitt och de sinas f[illegible]wenhauptska f[illegible]
lande sig mycket [illegible] *Sten*, och begärde
Grefven var [illegible] återfå sin fader
Rådens Domare [illegible]verlåtet till Gref
Domslutet, och [illegible] och enda dotter.
Gustaf Baner. [illegible] om hon emot ved
Hertigens mis[illegible] förklarade sig vil
till Hertigen [illegible] 1610, med förbehåll b
dighet, som [illegible] Ebbas utstyrsel, i fa
Hatet vext [illegible] bekräftade 1612 d
ning att b[illegible] *Son Adelsson* dog sonlös, och
pet Bref [illegible]borg, så tillföll både
flykten [illegible] den äldre brodern *Joh*
för att [illegible] och General-Gouve
öfver ti[illegible] Lifgeding. Den förre, ej oli
Då dö[illegible] tyrann, pinte sina u
Tillägg[illegible] under fångenskap i herregår
honom[illegible] lagar var tillåtet»**).
Berä[illegible] också en dråpsak p
dat. [illegible] den andre brodern
actio[illegible] barn märkas 1) *Gus*
nerh[illegible] under n:r 4 h. n. i Del. VIII;
han[illegible] sonen *Carl Gustaf*, var f
Jul[illegible] som upptages under n:r
mä[illegible] *Ludvig Weirich*, af hvilkens b
bo[illegible] upptages under n:r 5 h. n. i D
fu[illegible] Anrep II: 665, 666, 670, Tabb. 3,
h[illegible]
a[illegible]
h[illegible]

(Källor: Werwings, Dalins, Lagerbrings [illegible]
II Adolphs Hist. — Stjernmans Matr. o.
— Berchs Skådepenningar. — Gezelii Bi
Arch. anf. st. — Skandin. Sällsk. Handl
Fole Häft. — [Anrep II: 664 m. fl., se T

*) De la Gard. Arch. IV: 99—101.
**) Skandin. Sällsk. Handl. VIII: 19.

3. LEIJONHUFVUD, MAURITZ STENSSON.

Broder till den föregående, född d. 10 Sept. 1559. I
ftet efter fadren fick han*), den yngste sonen, 48
13 halfva gårdar, 4 torp, 3 utjordar, 1 qvarn; i år-
inta 318 t:r spanmål, 31 fat osmundsjern, 4 skepp:d
jern, årliga hästar 218. Löper i pengar, utom pante-
och klandergods.

Han var 1592 (1587 enl. Riddarhusstamtaflan) Hertig
Råd, och hedrades s. å. (1592) med det uppdrag att
aga Hertigens brud, Prinsessan Christina. Bevistade
jemte sin herre K. Johans begrafning. Lagman i Ne-
1595; Ståthållare öfver Westerås Slott med Dalarne
Kopparberget 1598. Afsändes s. å. ($^{15}/_{9}$) jemte tvenne
Hertigens Råd, att tillbjuda K. Sigismund (som var
tegeborg) förening och skaffa Hertigen muntligt samtal
Konungen.

Olik sin broder, förblef Grefve Mauritz sin Herre ständigt
n, och hade ett hjerta, sådant som fordrades i en så
herres tjenst, d. v. s. icke besvärades af för mycken
het. Derom vittnar också hans förfarande i Finland,
an hade åtföljt Hertigen. Derom skrifver Arvid Stål-
K. Sigismunds Höfding, som hade blifvit tagen i Åbo
Johan Fleming: »Jag är femtio år, men aldrig hörde
å dom fällas: Det blef icke ransakat de andras ger-
r, allena min brott emot Hans Försteliga Nåde. Der-
skulle ock de andra dö: oansedt jag ödmjukligen bad,
Hans Försteliga Nåde ville bevisa mig den gunst, att
måtte dö för dem alla, efter jag hafver betjent den hög-
befallningen i Finland. De lofvade på Rådhuset begå
men andra dagen lät Hans Försteliga Nåde slå en ring
för slottet, der mycket folk voro tillhopa, Adel och
folk, borgare, prester och bönder. Der blef domen
oss uppläsen: Grefve Mauritz gjorde ordet, och Can-
skrifvaren läste samma dom öfver oss, den som fältes.
ick Grefve Mauritz och hämtade Hertigen dit: Då blef
fullbordat, vi stodo alla på knä, och när Hans Förste-
Nåde ville gå utur ringen, steg salig Herr Johan upp
bad Hans försteliga Nåde icke ville sträfva efter den
e rätten: Då bad Hans Försteliga Nåde oss tänka på
långa vägen».

Huru härdhjertad Mauritz var, synes af Johan Berthils-
berättelse om Johan Flemings sista stunder: den lyder:

*) De la Gard. Arch. V: 26—44.

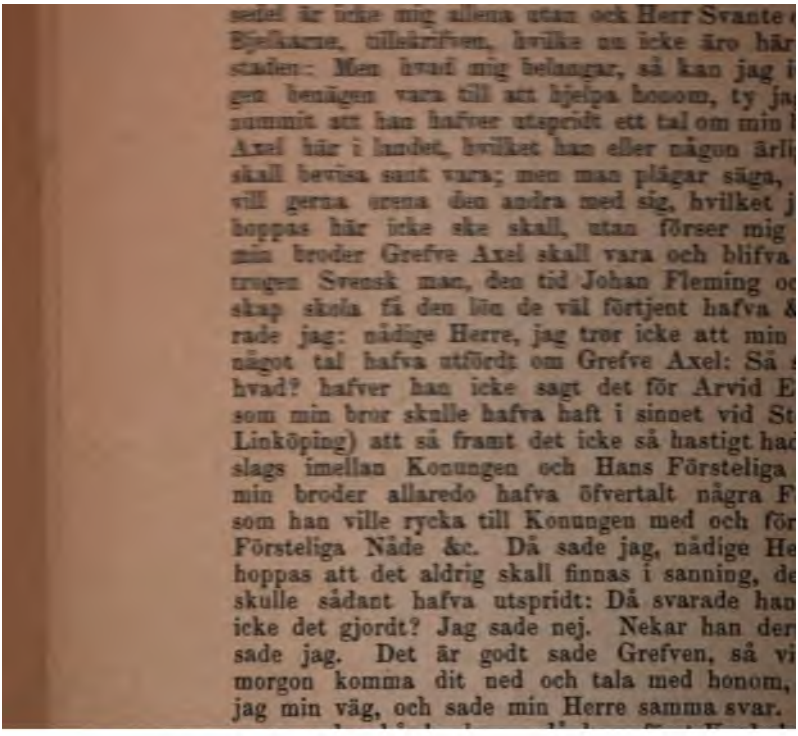

tet anlanga hos Hans Försteliga Nåde att han kunde förskont till måndagen, efter det kommer honom nu igt uppå, det han icke hafver något kunnat beställa begrafning &c. Då svarade Joachim Scheel, huru benägen till att hjelpa honom, och hade sjelf gerna itt lif till, om han dermed hade kunnat frälsa hans sade han, jag är icke mera än en fattig tjenare och hos min Herre: jag råder intet. Dock hvad hans kära der och syskon belangar, det vilt jag gerna efter min makt, råd och dåd vara dem till allt godt befordert skall han intet tvifla uppå &c. och vill nu straxt till min herre, och tillse om jag kan något uträtta han begärer att blifva förskonad till måndagen. Derck jag min väg och sade min herre de svar. När det edt, kom ock Grefve Mauritz till Hans herradöme och sitt tal på sådan mening:

ära Johan Fleming, ändock mig icke borde bedröfva ti denna eder olyckas tid, dock efter det att jag haf- sådan orsak dertill, som jag icke kan eller må förå min kära brors vägnar, derföre måste jag besöka erom, hvilket J vele hålla mig till godo: Och är denna n, att mig är förekommit, huru som J hafven utspridt andet och först sagt för Arvid Ericsson, om min bror Axel, att han skulle hafva haft hemliga stämplingar Konungen emot min nådiga Herre och Furste, hvilket sannt vore, ändock han är min bror, skulle han icke in bror, utan jag skulle vara hans argaste fiende och re; derföre, kära Johan Fleming, begärar jag, att J bekänna rätta sanningen i desse gode mäns närvaro, er eder lifstid kan nu icke vara mycket lång, J ville kull betänka eder själs salighet och hvarken föra eller sanningen med eder till grafven, efter det kan ra hjelpa eder något: J vele fördenskull säga rätta en, hvad eder härom är vitterligit &c. — Då svarade Fleming: Välborne Herr Mauritz Stensson, hvad denne ning belangar, så är det mig så rätterlig påsagt som och står Arvid Ericsson här sjelf tillstädes, och vet unnt det är: Men jag säger för min person, att så Gud skall vara mig huld, och så visst, som jag vill själ skall i dag vara i Paradis, så bekänner jag jag aldrig hafver hördt, mycket mindre att jag skulle tfördt och sagt derom, att Grefve Axel skulle hafva, dan stämpling; men här i landet hörde jag det af Bonde, när han sade det offenteligt öfver bord, icke

allenast för Arvid Ericsson, utan för mig och många
af adel som vid bordet suto. Och när sådant tal v
färde, sade jag, att jag inte visste deraf, icke eller had
nummit, utan det visste jag, att sedan slaget var öfve
vid Linköping oeh förlikningen var skedd, kom Grefve
till Hans Kongl. Maj:t och talte ensligt i Hans Kongl.
kammare med Hans Kongl. Maj:t, och sedan skildes d
vänner från hvarandra: det består jag, att jag hafver
och intet hvarken mer eller mindre, förr eller sedan.
svarade Grefven, ja, Lindorm Bonde han hafver väl
lögn fördt här ut än det är i landet: men det att mi
skildes med gunst och vänskap ifrån Hans Kongl. Maj
menar jag att vi gjorde alle, och försågo oss intet an
gunst och vänskap till Hans Kongl. Maj:t. Dermed bl
talet ändadt. Sedan begynte min sal. Herre sitt t
Grefve Mauritz. Efter det jag nu ser och förnimme
Hans Försteliga Nåde icke vill låta sin vrede falla,
vill ändteligen stå på sin högsta rätt, så låter jag mi
med gerna nöja, vill ock gerna och välvillig gå härti
befalla Gud allsmäktig, som är den öfverste och rätty
Domaren, den saken, han må döma emellan mig oc
mig dömdt hafva, efter som Hans Gudomliga Maj:t
och låter mig åtnöja med eder gode Herrars dom. S
der jag dock Eder, kära Herr Mauritz Stensson, att J
göra väl och så mycket förhandla hos Hans Försteliga
att jag måtte blifva förskont till Måndagen, på det a
emellertid måtte få låta beställa något till min begra
efter jag härtill intet hafver haft så mycket i min förv
het, som jag hafver kunnat köpa mig så många bräde
jag behöfde till en kista, förrän jag sent i aftons fick
skrin, der några ringa penningar voro uti, af Hans För
Nåde igen, med hvilka jag nu något litet kan låta b
om min begrafning, der det kunde vara möjligt, att
lång tid finge respit eller tid. Sammaledes beder ja
att J ville göra väl och så laga, att den mästermanne
måtte komma vid mina kläder, eller att han skulle, m
och förvandter till vanära, löpa fastelagen med mina
jag vill väl eljest förära honom så mycket som de kl
kunna vara värde. Dertill svarade Grefven: kära
Fleming, det tycker mig af hjertat illa vara, att J så
kommen på detta obestånd och denna olyckan: Ty
och mig icke så fjerran med blod förvandt. Men ef
kan nu intet annars vara, så önskar jag eder af G
godt tålamod, ett stadigt hopp till Gud allsmäktig

edra böner belangar, vill jag gerna framföra för Hans teliga Nåde och låta gifva eder svar. Dermed skildes åt. Så gick Grefve Mauritz upp till Fursten och var n tid inne hos Hans Försteliga Nåde, medan jag stod i alen och vänte: När han då kom ut följde jag honom i kammare, och frågade hvad svar jag kunde få. Då sade jag talte Hans Försteliga Nåde till, men jag fick intet svar, hvarken till eller ifrån. Dermed måste jag min och säga min sal. Herre de svar igen. När Hans Herre- e det hörde, sade han: så må det då blifva som det är, befaller mig den allsmäktige Gud i våld, dock gack ännu till Herr Mauritz och säg honom, att efter det är den bönen, som jag beder honom i denna verlden, att han då laga så, att bödeln icke måtte beställa något med a kläder, och att med mitt hufvud eller kropp icke måtte ra brukat något spectakel efter min död. Så gick jag upp och fordrade derpå: Så sände Grefven efter Hof- taren att han derom skulle beställa. Medan jag nu så deruppe och bestälte derom, blef min kära sal. Herre ird».

Gr. Mauritz var den ende af bröderne, som visste lämpa efter de svåra tiderna; och hvars trohet också blef rike- belönad. Sedan Axel förverkat sitt grefskap, öfverläts ($^{10}/_{12}$ 1600) åt den derpå följande brodern Mauritz, som edermera erhöll friherrskapet Gräfsnäs m. m., och så- måtte hafva blifvit ofantligt rik, helst sedan modrens kronofordran blifvit erkänd och räntan af flera socknar derlag åt slägten anslagen (se ofvanf. s. 346). Derjemte ämndes han 1600 till och var 1601—2 Ståthållare i Re- och 1602 till Svea Rikes Råd och Cancelli-Råd, samt Riksdrots.

Med sin moder, den stolta Fru Ebba, som företrädes- tyckes älskat sin Axel, stod Riksdrotset i bitter ovänskap. n äger ännu qvar*) hennes öppna Bref af d. 10 April 4, hvaruti hon klagar öfver sin sons ovärdiga uppförande, i synnerhet öfver den smälek henne vederfarits under besök på Kägleholm. Sjuk — klagar hon — hade hon Febr. dit ankommit, »efter hon icke visste huserum på n stad» — ty Gräfsnäs — »som dock var hennes morgon- » — tyckes Riksdrotsen redan tagit i besittning — då fog- gaf henne tillkänna att han hade sin herres befallning härbergera henne en natt men ej mera, — förebrådde

*) De la Gard. Arch. V: 26 o. f.

henne att hon »med en hop sludervask» dragit in »o
sådant furstligt hus», ty hon icke behöft mer än »en
thuå piger och thuå karer». Derefter lopp han till
och slog hennes kock »med ett knevellspjut». Grefv
skickade då och lät säga, att hon ville hafva köket
hvarpå fogden svarade, att han ätit med kejsare,
och furster, och ville låta koka så väl för sig som
Derjemte förböd han, att ingen vid straff skulle låta
få ens ett kålblad; om någon skänkte henne en få
yfdes och bannades »den förluppna Skåtten». Redan
hade hon njutit prof på hans otidighet; ty då hon s
till honom, så hade han »taget breffuen, stundom me
till att seije, visket sig back med dem, och stundom
dem under sine fötter». Mellertid, emedan hon »ick
kunne lide ded han schule springe om med den deell
bara kunne komme till», så lät hon tillsäga honom a
skulle inventera allt ifrån sig, »efter han hade så m
ventt bort både oxer och annet, som thill huuset vel
behöfdes». Men detta »skötte han inte om», utan dro
då Grefvinnan förseglade hans skrin; mellertid kom h
och förmälte, att Ståthållaren skulle komma efter »m
heel fenicke folck och tage ifrån mig hvad dj der
finne, och effter jag tillförrne var blefuett utthaf
Swan fangett och indtagit opå min egen gård Ryberg
min tråtz ifrån mig tagett och förtt opå Arholmen,
tenchtte jag så, att ded vell kunne skeett eftterdij at
försiun var mig vederfors, derföre skyndett iag mig
så siuk som iag var och när icke tolde att vangnen
gå under mig, så måtte the bära mig hem till min g

Huru vida Modren eller Sonen hade förnämsta sk
detta onaturliga förhållande, ligger utom efterverldes
dömande. Utan tvifvel var Enke-Grefvinnan en amper
eller, såsom en samtida anteckning*) uttrycker sig, »
af hin håle, värre än fadren, sonen Axel och dennes
Men i hennes enkla ord, »iag är moderen och han är
ligger dock en talande anklagelse. Denne son, som
kasta sin sjuka (?) mor, var också Riksdrotz, och
rättvisans högsta vårdare! Föröfrigt beskylde han henne
righet, hvilken beskyllning hon vältrar ifrån sig, kallar
fattig», som blifvit förjagad från sitt eget, och mäste
bort till en »ödemark, der aldrig var huarchen stick
steen på bydgt, utan hvad iag sedan haſver med mö

*) Skandin. Sällsk. Handl. III: 22.

krafze ihop mig sjelf till oppehelle. Men hvar öffver hann att klage hæfver han icke grefueskappett bortte rpant, Grefznäs huus och egendom, och iag hvett inttan sitter och haffuer ehn hop ödegårder mitt arf itt, och lähner och borgar huar jag något kan få». d dessa ödegårdar menar hon förmodligen godsen i som hon fem år derefter lät den käre sonen Axel ta, och hvad hennes öfriga »krafs» beträffar, så vär- i arfskiftet, efter hennes död, fastigheternas räntor iljer: Gräfsnäs-lotten 299 dal. 18 öre; Kieggleholms Lyckås 155. Lerjeholms 143 d. Westanå 171. S:a aler*).

ksdrotzet Gref Mauritz fick dock icke länge glädja sig in timliga lycka, emedan han afsomnade redan d. 23 1607; och blef begrafven i Örebro kyrka. Att hans e Herre mycket värderat och sörjt honom, skönjes d han 1608 antecknat i sin Almanacha: »Den 17 begrofs här i Örebro den förnämste och förståndigaste och Man i Riksens Råd, Grefve Mauritz till Raseborg ggleholm, den mig ifrån ungdomen troligen tjent haf- Gud uppväcke kroppen till en salig uppståndelse, och s nädig som igenlefve!»

refve Mauritz var, liksom brodern Axel, gift med ett t Tyskt fruntimmer, *Amalia Hatzfeld* (gift 1592, † om hvars slägt, se detta Lex. Ny följd VI: 405) och fdes blott af en enda dotter. Hos K. Gustaf Adolph e hon om betalning, för ett skepp, penningar och 100 nnmål, som man »uti stort trång» hade fråntagit henne förtäringen (De la Gard Arch. X: 5).

llor: Desamma som äro upptagne i N:o 2. — [Anrep II: f. m. fl., se Tillägg.])

De la Gard. Arch. V: 44. Arfskiftet säges der hafva skett nligt Stjernman dog Grefvinnan Ebba redan 1610. Ett af rtal lär således vara origtigt; ännu 1613 tyckes hon hafva emedan det då heter (De la Gard. Arch. X: 5), att Gref- hade skriftligen uppdragit (befullmäktigat?) sin son Axel, tsätta de förut omtalta gårdarne i Norge.

protokollen otillgängliga, hvadan intet hinder för prest
förefans att oförbehållsamt yttra sig om ett så lagstridig
lingssätt, som det man lagt K. till last. Frågan rör sig
om kraften af trolofven *utan prest* och om *Concubinage*.
sin skrift: Sverige under Ulrika Eleonora och Fredrik I
102) antager väl att fröken Taube på en andlig mans til
låtit viga sig vid kon., men antyder icke ens att deone
varit K. B:s skrift anses, som man vet, icke ofelbar. Samtids
icke heller hafva haft någon kännedom om K:ii brottslig
eftertiden icke heller, förr än Fant i Utkast till föreläsnin
ver Sv. hist. 5:te st. (1804) s. 206 och Stöver med anekdoter
kryddade sina historiska (!) framställningar, antagligen på
af någon af de smädeskrifter, hvarpå frihetstiden var så r
på grund af ministersqvaller. K. såsom kon:s gunstling k
svårligen undgå afund; — hans smak för jagt t. ex. syne
väckt anstöt. — K. begrofs $^{29}/_{3}$ 1751 i W:ås domkyrka och
dikan hölls af biskopen i Strengnäs dr Alstrin, åminnel
Herweghr (pred. och tal samt personalier tr. tills. i W:
lat. oration (tr. s. å.) af Sundius dagen efter; den högtid
grafningen beskrefs i Lärda Tidn:r 1751 s. 73 f., parentatio
$^{7}/_{8}$ 1755 vid Upsala akademi af dompr. Matth. Asp och tr.
i Stockh:s hist. Bibl. s. å. s. 142 f. infördes K:ii lefverne
ning, liksom sedermera i Gezelii Lex. I alla dessa skrifter
K. såsom menniska och biskop, utan en skymt af skugga,
skulle varit ett oförsynt hån om K. begått ett groft lagbr
derför varit misstänkt. Att han varit föraktad, hatad och
af andra samtida än möjligen af afundsmän, derpå har
fängt sökt bevis. Det samma synes ock vara fallet med fl
t. ex. saknas den apokryfiska hist. alldeles i Westerås stifts
minne I: 50 f. Utan bevis bör ingen påbördas brott. Ut
biogr. h. o. förflyttat Stövers uppgift ur texten till en not.
Fryxells Ber. XXXIV och i detta Lex. XXII: 199 hålles
tänkt utan bevis. Jfr Fersens Skrifter I, kap. 2. — Med
af förenämnda Herdaminne m. fl. källor är befordringsöfve
omskrifven och rättad. Se om K. Handl. rör. Skand. hi
191, 242, 251 och Frey 1842 s. 84. — Af K. finnas porträtt
konsistorium och i Stockholms storkyrkas sakristia.

Kammecker, J. Sid. 14. Utg. har ej lyckats upptäcka vid
riksdagar K. varit borgareståndets talman, ty han har mött
namn än K:s. Icke heller har han kunnat uppspåra det
porträttet af K. Ända t. o. m. 1800 synes borgareståndets
hafva varit borgmästare eller rådmän i Stockholm. Af
schiölds bok om Riksdagen 1719 finner man att K. varit ri
man det året och att han varit det äfven vid andra riksda

möjligt. Att utmärkelsen stannat dervid är påtagligt. Rüd- hvilken anföres som källa, var just icke någon kritisk förf. åberopar visserligen mag. Joh. Gust. Hallmans Grafskrift öf- K., men som den ej för utg. varit tillgänglig, har tillfälle sak- att utröna hvilka uppgifter, som derur äro hemtade. — I Diss. Hist. de Ecclesia Tevtonica etc. p. 48 skrifves hustruns rnamn Johann Henrich Gerthius, äfven Gerthen; i Eenbergs s. 202 Gertzius, men i Lüdekes Denkmal och hos Rüdling En dotter Catharina blef moder åt Gerh. Meijer, som sig med en Kammecker (se detta Lex. IX: 93 och 97). En dotter Elisabet blef gift med Hans Anckarcrantz (se Anrep

Karsten, C. C. Sid. 18. I detta Lex. XVII: 1 meddelas åt- om K:s maka och i Nya följden VI: 146 om båda makarna, dock icke fullt öfverensstämmer med Dahlgrens Anteck- enl. hvilka (s. 434) och Sv. Arch. (I: 255) K. skulle hafva hofsekret.-titel $^{29}/_{3}$ i st. f. $^{25}/_{3}$ 1791 och sedermera, i st. f. titel af hofsångare. Denna titel bar han dock 1788, då han reste till Berlin (Upf.-sälsk. Tidn.). Utrymmet med- icke att här meddela en mängd upplysningar om K. och familj samt de förnäma slägtförbindelser i hvilka flera af slägt inträdt. Utg. hoppas att derför på plats i ett tilläggs- Utg. begagnar dock tillfället att upplysa det K:s makas enl. vigselattest var Maria Theresia Stempkoska. Att hon haft förnamnet Sophia är väl möjligt.

Keder, Nils. Sid. 24. K. misstog sig på ett runemynt, på hvil- han tyckte sig finna Odens namn prägladt. Han skref om detta ett latinskt bref, först tryckt i Nova Litt. Maris Baltici för 1700, sedermera, mycket tillökadt, omtr. i Leipzig 1722 (se skrift- h. o. och Warmholtz 2550). Upptäckten väckte förundran. mera fann Berch, som vände myntet rätt, hvilket K. ej gjort, Odens namn icke var annat än en illa tecknad façade af en kyrka. Härvid må meddelas hvad som i förra uppl. af detta sid. 186 är anfördt efter B. E. Hildebrand: "Nicolaus Keder, tvifvel den skarpsinnigaste bland våra numismatice. Hans er, af hvilka de flesta sprida ljus öfver Sveriges äldsta mynt, om en beläsenhet och en kännedom om mynt, som i före- med hans skarpa blick och säkra omdöme göra dem frukt- för alla tider. — — Odenspenningen — —. Vi böra så myc- mindre lägga honom detta bemödande till last, som vi sett i en mera fördomsfri tid använda lika mycken lärdom och icke möda på förfäktandet af lika orimliga eller om man så vill sannolika favoritidéer. Denna afhandling med alla dess di-

Tillägg.

Kagg, L. Sid. 1 f. I stamtaflan på riddarhuset beteckna[illegible] den för hans födelse besynnerligt nog sålunda: [illegible] Maj 1585. — Stjernmans Höfd.-Minne antages d. 18, men på andra ställen [illegible] Sv. Bibl. som efter personalierna har d. 1. — K. säges väl [illegible] befälh. öfver Östgöta reg. 1626 hafva afgått till Preussen och [illegible] hafva blifvit reg:s öfverste, men dermed måtte afses tillfälliga [illegible] mandon öfver en del af reg., ty i Mankells Ant:r rör. sv. regem[illegible] hist., 2:a uppl., s. 101 f. nämnes K. icke alls, men väl andra [illegible] hafvare för reg. i tidsföljd. — 1634, då Regensburg försvar[illegible] hade K. befäl såväl der som öfver flera befästade orter. — [illegible] Häradshöfding i Kinnewalds härad i Kronob. län [illegible] 1639 [illegible] Wadsbo härad i Skarab. län $^{1}/_{9}$ 1640; lagman i Östergötland [illegible] 1644 och i Westergötland $^{16}/_{9}$ 1654. — I Sv. Fatburen IV: [illegible] meddelas bref af $^{30}/_{9}$ 1626 från Kon., på grund af anförda [illegible] mål, att K. skulle skona borgerskap och råd i Dirschau för [illegible] tillmälen. Skildringen i biogr. af K:s krigsbedrifter är [illegible] torftig. I Holmbergs Bohusläns hist. 2:a uppl. I: 142—3, III [illegible] meddelas något om dem, 1644—45, och i Sv. Fältmarskalkar [illegible] Sundholm lemnas en öfversigt. I De la Gard. Arch. VI: [illegible] anf. i bref från Ebba Brahe att K. dog sedan han kom från [illegible] dagsmåltid kl. 3. — Sv. akad. lät 1853 öfver K. på en medalj [illegible] skrifven hos Hildebrand s. 27 och Beskow hade i anl. deraf [illegible] hans Minne, tr. i akad. Handl. XXVII: 179 f., 1860 omtr. i [illegible] nesbilder af Beskow I: 131 f. — K:s maka föddes 1609 [illegible] och [illegible] 1689 $^{12}/_{5}$. — Om K., se Handl. rör Skand. hist., enl. reg. — [illegible] de vid biogr. och här ofvan anf. källor, äro nu använda [illegible] längden; Lönboms Hist. Arch.; Warmholtz (8640 m. fl.); [illegible] K. Bibl. samtida ber. om Sveriges krig; Rüdling, Suppl. til [illegible] flor stående Stockholm s. 115; Anrep II: 412; hist. arbeten. — Frey 1842 s. 83 klandras att K. kallas olärd, men detta [illegible] träffar egentligen den i biografien uppgifna anonyma källan [illegible] dess apokryfiska: Lassus Kagg, som tarfvar bevis.

Kalling, P. S. 6. Enl. Inr. Tidn. dog K. på sin sätesg[illegible] Myrö i Ringkarleby (= Rinkaby) socken i Örebro län på i [illegible]

gifven tid i sitt 96 år. — I Rådslängden VII: 30 uppgifves, att edlade rådsembetet $^{27}/_{5}$ 1769, men enl. Handl. rör. Skand. hist. I: 232, 238 bleſvo råden entled. redan $^{23}/_{5}$. — Enl. Rådsprot. i arkivet och Rådslängden inkallades K. ånyo i rådet $^{19}/_{8}$ 1771 inträdde $^{8}/_{9}$ s. å. Hvad som säges i biogr. h. o. och i Fersens . III: 80 kan således icke gerna vara rätt. — Om K. 1771—72 bl. a. De la Gard. Arch. XIV: 252, Fersen III: 109, 112, Fryxells . XLII: 79, 196—97. Enl. sist anf. st. hos Fersen och Fryxell det ej Kalling, utan öfverståth. Th. G. Rudbeck, som revolusdagen sprang omkring och ropade: till vapen etc. — Gr. v. pkens omdöme om K. kan läsas i Handl. rör Sk. h. III: 268 f. — om K. detta Lex. XI: 55 och XVIII: 134—35.

Kalm, P. Sid. 7 f. I Åbo stifts Herdaminne af Strandberg bo 1832—34) uppgifves väl födelseåret 1716, men källan för biogr. o., Odhelii Tal, har 1715, liksom Wikströms Conspectus Bot. t krig som föranledde K:s föräldrar att fly var finska kriget 3—14, hvilket gör årtalet 1715 sannolikast (jfr biogr.). — K:s er. Resa utgafs på tyska i Göttingen i 3 delar 1754, -57, -64, 2 första del. öfvers. af prof. och sekret. vid vet.-akad. derst. han Philip Murray, den 3:e af med. prof. dr Andreas Murray; annan öfvers. (af C. E. Klein), dock endast af 1:a del., utgafs i ipzig 1754, enl. tysk bok-katalog och Lärda Tidn. 1765. Enl. g. kat. är samma resebeskr. öfversatt på eng. och utg. i 2 vol. sala Bibl. kat. har om K. förvirrade uppgifter, men det synes r, som om den 3:e delen äfven blifvit utg. på eng. I Lärda idn. 1773 s. 20 omtalas den eng. öfvers. såsom tryckt i London 71. — I Lärda Tidn:r 1748, -49, -51, -57 äro bref, tal och uppsatser af K. införda. I Elmgrens Öfversigt af Finlands litt. I: 130, 17 äro skrifter af K. antecknade. Der uppgifves att handskriften till de otr. del:na af Amer. Resan uppbrann 1827 vid Åbo rand. — Anon. uppsatser af K. finnas i Åbo Tidn:r 1771—75, enl. gus, Förteckning etc. H:fors 1870.

Kalsenius, A. Sid. 10 f. Utg. har redan i tillägg till art. Hesenstein (se B. VI: 422) haft tillfälle påvisa otroligheten af kon. edriks hemliga vigsel med fröken Taube och dervid hänvisat ll såväl De la Gard. Arch. XVI: 91 f., som ock till Bidrag till kyrkans och riksdagarnas hist., ur presteståndets archiv (3 h. g. 1835 af Lignell). Denna hänvisning upprepas nu med erinan, att, oaktadt kon. sjelf omnämner ett rykte om tvägifte, på ndera stället något angående K. eller annan prest, som skulle rättat vigseln, förekommer, hvilket dock kunnat med skäl förantas om någon anledning dertill förefunnits; ty åtminstone prestståndets förhandlingar om denna sak voro då hemliga och

verk utg. af Mechel. — Henn och K. kallades till adjunc
Scient. i Upsala i slutet af 1729 enl. Benzelii Brefväxlin
af $^{16}/_{12}$ 1729). Derst. s. 187 i bref af $^{22}/_{4}$ 1735 läses: "Asses
d. 16 hujus (April) död på sitt 76 åhr, om jag rätt minn
på 11 åhr ej varit utur sitt hus. Hans consortes studi
Cronstedt, Præs. Rolamb och H:r Ehrenpreutz bevista
grafning. — Sin Othinum Aureum (se ofvan) och någ
sta [mynt] har han gifvit til Antiqvitets Collegium". I
Stockholms nation i Upsala i April 1676, enl. tidskr
Nöje 1794 s. 331. I riddarhusstamtaflan och annorst
ves d. 17 April såsom K:s dödsdag. — Sid. 23 r. 8 ne
Buri el. Bury. — Sid. 25 bland källor läs: Gez. Biogr.

Kellgren, J. H. Sid. 25 f. Om K:s föräldrar, se V
Borgå stifts Herdaminne af Akiander II: 84 f. samt
Herdaminne af Warholm I: 435. — Angående skalden
nas flera uppgifter att välja på. Hennes namn var
sabet (eller Anna Kristina eller Anna Katarina) Amin
var född 1710 (eller 1716) och dog 1784 (eller $^{11}/_{7}$ 1789
af ryttmästaren (eller majoren) Georg Aminoff och
Jakobina Hastfehr. Hon blef gift 1) med öfverfyrverke
Didrik Friesenheim (f. 1713, † 1741); 2) 1744 med pro
herden i Mörskom (ej Mörslom) i Viborgs stift, sedi
Skara stift, mag. Jonas Kjellgren i hans 2:a gifte. H
d. 23 Aug. 1701 och dog d. 23 Febr. 1771. (Se ofvanr
daminnen samt Anrep I: 50 Tab. 58 och s. 884 Tab.
Sv. akad. handl. XLV: 110, 248 eller Böttigers Saml
86 202.) — Den å s. 26 nämnda Prologen var nog

. Celsii inträdestal i sv. akad. 1786; XIV: 287, 289, K. som aka-
ker och yttrande till N. L. Sjöberg då denne erhöll ett pris;
55, om K:s lyriska poesi; XXII: 33—34, om "Ljusets Fiender";
, om C. F. Nordenskjölds uppsats mot K. i Allgemeiner Litte-
cher Anzeiger för 1796 n:r 31 (Leipzig); XV: 352, om K. och
hammar. Vid biografiens slut är sign. —N. tillagd, men biogr.
fvudsakligen af P. — Tilläggen måste inskränkas till det an-
, enär utrymme saknas för det myckna, som kunde meddelas.
af $^{16}/_{12}$ 1791 skrifver K. att han lemnat St. Posten och alla
ifrån sig (Brinkmanska Archivet I: 272).

Kempensköld, S. Sid. 49. Han var son af prosten i Jäders
i Södermanland *Johannes Kempe* och *Anna Larsdotter*. Han
d. 8 Jan. 1599 i Örebro. Efter idkade studier och utrikes
blef han 1621 skol-rektor i Nyköping; utn. 1626 till lektor
engnäs; var referendarie i k. kansliet då han 1640 blef sekre-
i kammarkoll. (hvilken befattning han frånträdde $^{3}/_{6}$ 1651);
$^{29}/_{11}$ tillika häradshöfding i Ale härad i Vestergötland (Elfs-
län); 1647 $^{16}/_{4}$ adlad (introd. 1649); 1649 $^{16}/_{4}$ antagen till rid-
sekreterare, i hvilken befattning han 1651 $^{4}/_{11}$ fick Magnus
ller till "adjutant och biträde"; dog d. 12 Maj 1670. K. an-
på sin tid för en af Sveriges lärdaste män. Bland utg. skrif-
af honom (se nedan) räknas Præcepta Æthica (utg. obekant).
hade från 1649 fört ordentlig matrikel på introd. adelsmän,
ken matrikel sedan af annan hand kompletterades. Från 1622
matriklar förts (se De la Gard. Arch. IX: 115). — St. Claræ
i Stockholm pryddes på hans bekostnad med en vacker por-
hvarpå han lät sätta följande inskrift: Hæ valvæ bifores ut
oc patent, ita cordis Janua sit verbo semper aperta Dei: Nae-
adit Jordanem æger, redit amne refectus, Hic animarum fons,
panacea potens. Devote consecravit Samuel Kempensköld A-
MDCL. Denna portal förstördes vid den eldsvåda som 1751
gick kyrkan, men stenen med inskriften blef insatt i norra
af vestra vapenhuset, d. v. s. till venster inom stora ingån-
der den ännu sitter.
K. blef gift 1) 1630 med Märta Schiller, f. 1607, dotter af kyrkoh.
ågtomta Daniel Magni Schillerus och hans senare hustru, samt
er till ofvannämnde Magnus S. (Anrep III: 647, Schlegel och
ppor s. 255); 2) med en dotter af ryttmäst. Anders Lennarts-
Svenske och Estrid Hård (Anrep IV: 299); 3) med Margareta
af Hjelmsäter i hennes första gifte, dotter af Knut Gustafs-
R. och Kerstin Kafle. Med sin första fru hade K. 8 barn.
ifter: Orat. de Laudibus Litterar. Strengn. 1626. 8:o. — Hi-
... Gustavi I... Libri V. Dialogisticâ formâ, in usum

Scholasticæ juventutis editi a Sam. Kempio, Nerikio. in Col
Orat. Prof. Strengn. 1629 8:o. (C. 420 p.) — En andra u
utg. 1648 äfven i Strengnäs, men den skiljer sig, enl. V
3045, från denna förra i flera afseenden. — Ett lustigt la
af K. läses i Bergii Småsaker II: 27. Källor: Anrep II:
st., se ofvan. — Rothlieb, Landtmarskalks-krönika II: 15
om kammarkoll. 1874 s. 23. — Gezelii Lex. m. fl., se ofv

Kenicius, P. Sid. 51. Om hans hustru, som var syst
Gammal, adlad Ehrencrona (Anrep I: 665), berättas a
mannen af kon. Johan var satt i fängelse, infunnit sig,
andra gummor, hos drottn. Gunilla (Bjelke) för att gen
för sin man utverka nåd, och dervid i häpenheten kallat
"kära mor", hvilket okonstlade tilltal så behagat henne
hon biföll gummans önskan och dertill lofvade någon
för mannens lidande. (Stockholms Mag. 1780 s. 214). —
öfver K. meddelas i Ärkestiftets Herdaminne I: 20 f. oc
stifts Herdaminne af Warholm (1871) I: 23. Skriftfört
stället är med flera oriktigheter aftr. ur denna del f
Skriftfört. sådan den h. o. nu är torde oaktadt gjord
vara i någon mån bristfällig. Theses synod. de Baptismo
ej hos Lidén i Cat. Disp. V: 45, 46, der blott finnas 4 n
årtal. Handboken måtte hafva blifvit K. tillagd i hans
af ärkebisk., men icke som förf., ty hon är en ny revider
blott. Se härom Norlin Sv. kyrkans hist. I (Lund 1864)
Warmholtz n:r 1808, der uppl:na af Handboken upprä
Lüdekes Denkmal (1823) s. 34 upptages fullständig ti
nödtorfftigh förmaningh etc. Stafningen är der en annan
men utg. har ej sett skriften och derför funnit rådligas
visa till Lüdeke, som ock s. 37 anför titeln på jubelpredik
— Såsom bevis på hert. Carls förtroende för K. må e
att hert. skref fr. Nyköping d. 25 Mars 1597 till honom
sörja val af lagman i Westergötland efter Erik Gustafs
bock), som ur riket afvikit. (Handl. rör. Skand. hist. X
— I Link:s bibl. Handl. I: 32 f. äro ant. några embets
af K. m. fl.

Kexél, O. Sid. 53 f. Ur Göthes afhandling Hist. öf
de vittra samfunden i Sverige etc. (Shlm 1875) s. 115, 1
föras: "K., en af stiftarne (12/5 1767) af Apollini Sacra
dess förste sekreterare och förste pristagare i historia, sy
i Utile Dulci hafva varit en bemärkt person, men ej i
af brödernas allmännare förtroende. U. D:s prot. för
1769 visa, att han mycket ofta fick stänkröster vid emb
valen, men alltid föll igenom. Oxenstjerna, som redar

arat med honom i Ap. S. och i Stockholm umgicks med åtminstone på dryckesgillen, skildrar honom vid samma 89) såsom en efterhängsen osmaklig och utsväfvande dryc- ler". Samma omdöme m. m. rör. K. 1769—70 anföres efter erna m. fl. källor i Söndags-Nisse 1871 n:r 32, 35, 40, i en Bellman, Hallman och Kexél. En i samma art. inf. supplik, Sveno Dalins, finnes tr. i Conservationsbladet saml. 1 n:r) under uppgift i reg. att den skall vara af K. Att K., åt- ne sedermera, haft en talrik och respektabel vänkrets, synes talen till uppl:na af hans skrifter, der många af dem, som K., då han satt fängslad för skuld, namngifvas. — I Gjör- Alm. Tidn. 1772 ($^{18}/_{4}$) n:r 89 sp. 712 kallar K. "Mommas nindre brottslige medflykting". — Patrik Alströmer var icke ierns direktör, men han biträdde dir. (den första i ordnin- rih. Joh. Ehrensvärd med theaterns uppsättande, med ord- af ekonomien o. d. (Dahlgrens Ant:r s. 54) och det kan vara sant att A. antagit K. till "Ordonnateur", med hvilken ing äfven den af sekreterare förenades under den första y någon företrädare hade K. såsom sekret. icke och denna ing innehade han till sin död (Dahlgren). — De å s. 55 h. nämnda. 1768 tr. Nya småsaker äro utg. af Magn. Pihlgren, visserligen icke hindrar att K. i dem kan hafva haft del, man ej vet något derom. Han anses deremot 1778 hafva Småsaker etc., som äro ant. i Lüdekes Schwed. Gelehrs. IV: 213 och som Hanselli i förordet till sin uppl. af K:s r, s. 10, säger sig hafva sett anmälda till salu under den om anföres i skriftförd. h. n. — Hatten framkallade flera rifter, t. ex. Bref af $^{3}/_{2}$ 1769 i Sv. Fatburen V: 76 och Fast- s för Hatten, år 1769 (4 s. 4:o, enl. Tidn. om lärda : 143). Heraldikern Uggla skall (enl. Eichhorn) hafva skrif- dissertation om Mössor, försedd med noter af K. Utg. har tats finna denna skrift, men eger en motskrift med titel: rtatio Historico-Critico-Philologica om Hattar. len Astrologiska Facultetens samtycke under den römde professorens doctor Augustini Bonneto- inseende för lagerkrantsen försvarad af Candido Bibulo, alumnus pileat (Sthm 1769, 8 s. 4:o). — Angå- skriften Prästmanna öde må anföras, att det, enl. Proto- ållit i Kongl. Maj:ts Rådkammare, rörande skrif- c. d. 4 Maj 1768 (tr. s. å., 4 s. qvart), var riksrådet frih. som anmälde att han genomläst skriften, hvars innehåll n honom "besynnerligt och af så betydande föremål att h. ke utan rysning kunde detsamma åtänka", hvarjemte han , "thet skriften synes innehålla ett lastande mot hela thet

svenska prästerskapet". De öfriga fem rikaråden för
slutligen med F. deri, att skriften skulle till just.-kans
lemnas till den åtgärd denne funne sig föranlåten vidtaga
blef den i biogr. h. o. omförmälda dom af k. Svea hof
1769. Strax derpå, $^{20}/_{5}$, konfiskerades hos boktr. Holmb
om Mössornas ursprung, som utkommit $^{28}/_{5}$, och $^{7}/$
öfver dom i nämnde hofrätt (se biogr. och Tidn. om l
1: 75, 197, 199). Genom k. slottskansliets kungörelse ^{19}
från predikstolarna i Stockholms kyrkor $^{23}/_{7}$, blef skrift
den, med antydan, att innehafvare af ex. skulle inom 3
samma till nämnda kansli aflemna (anf. Tid. II: 72).
endast ena uppl. af skriften och har således ej varit i t
jemföra båda uppl:s innehåll. Enl. Minnen etc. af Lars
ström (1876) I: 9 torde sekret. i riksarkivet C. J. Strand
tens förf., men detta bör ej tagas för säkert. — Den i bi
från 1:a uppl. qvarstående uppgiften, att K. åt mamsell
öfversatt eller biträdt henne att öfversätta Champfort's M
de Smyrne, är ej så alldeles pålitlig. En forskare i vå
historia (hr Carl Broberg) har neml. funnit att den öfve
sen af m:ll H. blifvit understäld Gjörwells granskning, h
varit öfverflödigt om K. haft del i öfversättningen. J.
sköld besjöng i Samlaren m:ll H. såsom öfversättarinna
Hon var då anställd vid balleten (se vidare Dahlgrens A
—9). Nämnde pjes uppfördes på Gripsholm af K., enl. Schr
Ant:r s. 39—40. Detta, jemte K:s i biogr. omförmälda f
till m:ll H., synes tala för att den äldre uppgiften icke sak
— Enl. Kongl. Öfre Borg-Rättens handlingar
tocoller uti saken emellan Häf-auditeuren hö
Johan Platin och ordonnateuren vid Kongl. Maj
tacler Olof Kexel, rörande en af denne senare
år af trycket i tvänne delar utgifven skrift, und
af Mine Tidsfördrif på Gillstugan (Sthm 1777, 44
dömdes K. d. 5 Juni 1777, jemlikt Missg. Balkens 1 ka
böta 300 daler smt, hvarjemte han inför Borgrätten sku
samt särskildt plikta 20 daler smt för sitt i Förkla
brukade mindre anständiga skrifsätt (detta var ironiskt)
de åtalade skrifterna aldeles förbjudas och indragas.
garna, slarfvigt tryckta i fören. Handl:r äro särskildt oc
utgifna (se skriftförf.). — Kronobrännerierna inrättades
K:s bref från högvakten eller gäldstugan d. 3 April 5 n
är således af 1780. Att K. äfven följande år (måhända
forts. från föreg.) var "gäldbunden" finner man af Par
och sångstycken öfver den på kongl. slottet
vakten inneslutne gouverneuren och general-c

aren, broder Olof Kexel, hållen på stadshuset i
n af Maji månad 1781 af brodren, cornetten Arvid
n Stjernecrantz. Nämnda bref och parent. samt K:s Tal
pnande af parentations-akten öfver framl. v. gouvern. brodren
Schildt hållet d. 19 Marti 1784, äro tryckta i Handlingar ur
P. B:s Arkiv, 1 h. (Sthm 1855). Den 4 April 1795 ingaf k.
rdir. till K. Maj:t en ansökan för Kexel att han — som förut
mma dir:s framställning, "till någon belöning och förbättring
vilkor", fått succession efter Bellman i sekreterare-sysslan
mmerlotteriet — måtte få denna syssla "med alla de förmåner
tföljde densamma i Bellmans hand, ehuru han ej förrättade
n, som Kexel hvarken kan eller vill undandraga sig att göra",
. att K. skulle få 333: 16 sk., "som äfven Bellman före honom
n uppburit". (Meddeladt af C. Broberg.) Se för öfrigt om
v. Siare och Skalder af Atterbom VI, förra afd. s. 193—220
pl. 1863), äfvensom Hansellis uppl. af K:s skrifter (1852), Lärda
1769 f., Dahlgrens Anteckningar om Sthms Theatrar, enl.
amt Sv. Dram. Litt. af Klemming s. 102—164 och Rosensteins
Skrifter III: 327. — På grund af anförda källor meddelas föl-
kronologiska skriftförteckning: Prästmanna Öde i Sverige.
1768. 23 s. 4:o. — Äreminne öfver herr Henr. Frans Da-
au. Af herr Thomas. Öfv. Sthm 1768. 44 s. 8:o. — Hatten n:r
Sthm (19/11) 1768 (—5/5) 1769. 88 s. 8:o. — Förklaring tr. i
gångs-handl:r ang. skriften Prästmanna Öde i Sverige. Ups.
24 s. 4:o. — Bref til en Utlänning, om Mössornas ursprung
pförande in til närvarande tid. Skrifven (!) 1765 och fortsatt
rvarande tider. Sthm 1769. 16 s. 4:o. 2:a uppl. s. å. — Sterb-
Cammereraren Mulpus, eller Caffe-huset i Stora kyrko-brinken.
uti en act. Sthm 1776. 4:o. Omtr. i Hallmans och i Kexéls
cr. — Originalerne. Öfversättning ifrån platt-tyskan, af en
an i Telje. Sthm 1776. 30 s. 8:o. (Anon. Antages vara af
— Mina Tidsfördrif på Gällstufvan. 1—3 St. Sthm 1776—77.
Omtr. med årtalet 1798 i slutet. 352 s. 8:o. — Förklaringar,
e till Högloft. Kongl. Öfre Borg-Rätten, uti processen rö-
Mina Tidsfördrif på Gillstufvan, af författaren til berörde
er. Sthm 1777. 45 s. liten 8:o. (Aftr. ur ofvann. Handl.) —
Småsaker til nöje och tidsfördrif af auctorn til Mina Tids-
f på Gällstufvan. 1, 2 D. Sthm 1778. 8:o. — Kongl. Sv.
terns Almanach för åren 1779, 1781—89, med musikbil. och
Sthm 16:o och 24:o. (Sällsynta.) — Mina Tidsfördrif på
akten. 1—4 h. Sthm 1780. Andra uppl. 1781. Tredje uppl.
8:o. — Zamaleski, historisk berättelse, dedicerad till ordens-
apet P. B. Öfvers. från flera språk. Sthm 1781. 56 s. 8:o.
chi Handbibliothek eller Nya Tidsfördrif på Gäldstufvan. 1

D. Helsingör (Sthm) 1784, 40 s. (2:a uppl. Sthm 1798, 38 s.); 2 1784, 32 s. (2:a uppl. 1796, 32 s.); 3 D. Sthm 1785, uppl. 1793, 36 s.); 4 D. Sthm 1786, 48 s. 8:o, med musi karta. — Capitain Puff, eller Storprataren. Com. i en a 1789). Sthm 1799, 1811, 1814, 8:o, och i K:s Skr. — Folke son till Ringstad, op. com. i tre acter. Sthm 1793, 8:o. K:s Skr. — Michel Wingler (1788), Bergslagsfröken (178 randet på prof (1790), Namnsdagen (orig.? 1795) äro tr. i ter, samlade af P. A. Sondén D. 1, 2, Sthm 1837, och i upplaga, Ups. 1852. — De begge Kammarpagerna (1794, 193 i Dahlgrens Ant.) är en otryckt öfvers. — Bref 1780, 1784, se h. o. i Tillägg. — I tidn. Najaden n:r 34 $^{29}/_{11}$ 1 delas K:s porträtt efter en i grossh. Ant. Asps ego befi daljong af Sergel. — K:s portr., målad af P. Krafft d. aldrig hafva blifvit utlöst, ty det innehades af P. K. öfvergick efter dennes död 1863 till amanuensen Chr. som derom skrifvit i sina Sv. Studier II: 79.

Kjerman, G. Sid. 67 f. Om K. såsom partiman och borgareståndet samt om de förmåner hvarmed han af egande partiet hugnades, se flera ställen i Fryxells Be öfrigt Ch. Em. Lewenhaupt den äldres biogr. i detta L äfvensom XI: 278, samt VI: 335 Höppners yttrande om K. gram och paskill angående K. äro tr. i De la Gard. Ar 86, XVII: 50 (s. 67 uttalas ett skarpt omdöme om K.) samt Ur en Samlares Papper II: 1, 3. — I egenskap af associe genom kontrakt af $^{12}/_{12}$ 1747, $^{8}/_{7}$ 1754 samt $^{12}/_{10}$ 1756 och inrättade vexelkontor blef K. vid 1765 års riksdag, sed partiet fått makten, anklagad att, jemte öfrige associera genom egennyttigt och svikligt förfarande undanhållit ko och kronan samt R. St. Bank: 69 dukater specie, 185,0 spec. med 48,175 rdr $43^{1}/_{2}$ sk. ränta, 237,498 rdr 16 sk. Ha med ränta derå 32,062 rdr $13^{1}/_{5}$ sk. samt 6,426,833 dlr k ränta derå 1,562,777 dlr 30 öre kmt. Genom R. Ständ. sions dom d. 19 Nov. 1765 dömdes K. härför förlustig borg ämbete, bankfullmäktigskap samt burskap och handel "utan hopp att någothera thessa förmåner återfå", samt utom afstraffas med en månads fängelse vid vatten och derefter försändas till Marstrands fästning "att ther i all uti fängelse hållas". (Hvad detta betydde under frihetst man lätt finna deraf, att hans barn och stjufbarn 1770 ad faderns förtjenster. Jfr detta Lex. V: 399.) Domen gic ställighet. K. ankom till Carlstens fästning d. 11 Mars 1 der af tvinsot d. 15 Nov. s. å. samt begrofs d. 28 Febr. 1

rholmskyrkan. — Sedan R. Ständ. deputation $^{21}/_{4}$ 1766
ocierades skuld till 40 tunnor guld samt att K. deraf
a 15, upprättades $^{7}/_{5}$ s. å. afhandling emellan R. Stän-
s ena måg, öfversten frih. Duwall, hvarigenom denne
betala K:s nämnda skuld, 15 tunnor guld eller 4,500,000
Duwall erhöll sedermera $^{10}/_{12}$ s. å. rättighet att bland
ngar till Kronan öfverlåta K:s vid Munkbrogatan (adress
gna hus mot en köpeskilling, som ej skulle få öfver-
0 dlr smt, för hvilken summa det ock 1770 öfvergick
som likväl redan förut mot hyra detsamma tillträdt och
k. krigskoll., numera k. arméförvaltningen. Se härom
ckholms Stad s. 611, 816—17 och Biogr. Lex. ny följd
e ock Riksdags-Tidningen för 1765, enl. anvisning i til-
t. Le Febure h. n. K:s tillgång öfver skuld uppskatta-
ra 14 Tunnor Guld. — I nya följden VI: 404—5 upp-
K:s gifften, men icke att han i det förra hade två gifta
et senare en dotter, hvilken förblef ogift. (Se Anrep
K:s första fru blef i sitt första gifte med H. H. Björk-
r åt Anders Plomgrens andra fru, hvilken med P. hade
Anders Plomgren, adlad Plommenfelt. (Se Anrep III:

ström, de mest bekanta af denna ätt. Sid. 74 f.

Wilhelm K:s biografi meddelas väl i nya följden af detta
3, 404, men den hade kunnat blifva fullständigare, tyd-
riktigare om stamtaflan på riddarhuset äfven användts
Der uppräknas bl. a. flera beskickningar och resor
fves att K. fick kansliråds värdighet 1720 (ej 1726).

re Leonhard K. (sid. 76) föddes enl. riddarhus-stamtaflan
1735. Då han 1785 utn. till underkansler vid K. M. O,
Tidn. 1785 s. 785) säges ingenting om att han blef C.
ans i biogr. efter Crusenstolpe (som ingen källa upp-
nämnda hushållsaktighet med drickspengar under be-
i till hofvet i Schwerin (hvarom se Schinkels Minnen
ynes vara tydd så, som skulle han vid anförda tillfälle
t för egen räkning, ehuru det väl måste antagas att K.
ebud icke behöfde bestrida dylik utgift af egna medel.
han af sändebudsmedel hafva sparat för egen räkning?
oria ser föga historisk ut. — Deremot kan efter Upf.-
Tidn. 1789 II: 365 och Inr. Tidn. n:r 62 s. å. anföras,
nnerhet bidragit till" den nya sockenkyrkan i Ärla förs.
land (der K. egde egendomar), hvilken kyrka invigdes
å. — Biogr. äro jemf. med Rosenhanes Fem höga Riks-

ämb., Det Lefvande Sverige I: 38, 135; Rådslängden 2:a
81, Riddarholmskyrkans Beskr. af Rothlieb s. 235 och
443—4 äfvensom med riddarhusstamtaflan. — Om K:s
Hedv. Eleon. v. Fersen, se detta Lex. XV: 375.

— *Leonhard K.*, broder till Th. Leonh., hvilken näm
till Stockholm ankomna förnäma resande på hösten 178
kallas hertiglig hofmarskalk vid Sachsen-Weimarska hof
förtjena högkomst derför att han såsom literat under
tjenstetid vid nämnde hof icke litet skall hafva medverk
uppmuntran och det skydd lärdom och vitterhet der åtn
Göthe, Herder, Wieland, m. fl. framstående snillen och f
des till Weimar och der blefvo fästade. (Se Upf.-sälsk. A
1788 III: 275—6.) Han var född 1742 i svenska Pomern
Stockholm 1821, barnlös. — Om ätten K. se Schlegel o
spor, Ättartaflor s. 152, 401.

Klingenstjerna, S. Sid. 77 f. I riddarhusstamtaflan
föddes på Tollefors i Kärna socken i Östergöthland d
1698. — I Benzelii Brefvexling s. 23 skrifves $^{30}/_{8}$ 1728, a
förordnades att förestå K:s vices under dess resor. — O
nämning till lärare hos kronprinsen m. m., se Fersen
III: 21, 23, der ock upplyses att den för prinsens nya guve
rådet C. Scheffer, utf. instr. äfven ang. prinsens undervis
$^{26}/_{3}$ 1756, hvarjemte s. 259 meddelas K:s märkliga omdöm
kronprinsen Gustaf, "afgifvet vid 1756 års riksdag". För
är denna handling ett meddelande till sekreta utskott
Scheffers berättelse af $^{5}/_{4}$ 1756 rörande prinsen, tr. i P
III: 46 f. Se vidare Fryxells Ber. XXXIX: 166—93. — 17
från trycket: Begängelse-Act, då ... Olof von Dalin och
genstjerna, lades i hög tillsamman, på Lof-ön d. 17 Aug. MI
med vignett och pl. graverade af Gillberg och framställa
högen samt den derpå resta minnesvården. Se Handl. r
Hist. XVI: 266 äfvensom Eichhorns Sv. Studier I: 141—
bild "profil en medaillon" graverades med underskrift
Kongl. Majestet vår allernådigste drottning helgad af fö
— I Braads Ostrogothia Litt. uppräknas 27 skrifter af K
la Gard. Arch. XVI: 137 säges om K. att han var "liten,
i sina rörelser, mycket arbetsam och älskad af student
mindre propre, ömsade lintyg blott en gång i månad
för öfrigt hänvisningar till skrifter rör. K., i Lüdekes
(1823) s. 436 i noten. — Tessins pikanta yttrande om K.
i Tessin och Tessiniana s. 303. Se ock s. 362 derst. —
holms-posten 1787 n:r 131 och 192 framställdes i anonym
önskan, att K:s efterlemnade otr. handskrifter skulle utg

om dem meddelas och i anledning deraf svarades å
as vägnar af E. Klingenstjerna i n:r 279, att en stor del
rifterna redan af K. sjelf, liksom sedermera öfrige i boet
hastigt timade död befintlige, blifvit öfverlåten på prof.
m deröfver 1766 upprättat förteckning, hvilken aflemnats
Strömer. Denna förf. upptog 20 tryckta och 210 otryckta
indelade i 5 klasser. Arfvingarna erbjödo 1767 genom
ing till K. M. denna qvarlåtenskap till staten mot lösen,
bristen föranledde uppskof. Arfvingarna hade ärnat för-
amställning, men sedan de erfarit att "hela denna acten"
sliet var förlagd eller aldeles förkommen, stannat i vill-
om fullföljandet.

spor, W. M. Sid. 87 f. Biogr. h. o. är jemförd med rid-
mtaflan, Anrep II: 456, Rådslängden 9:e afd. s. 11, 67, Höf-
ne af Låstbom I: 12, 254, Riddarholmskyrkans Beskrifning
leb s. 222, samt med statskalendrar och tidningar. — I
ska Archivet I: 293 meddelas bref från K., dat. Peters-
1797 och i Gömdt är icke Glömdt (5 h.) 20 till K. ställda
honom smickrande bref från hertig Carl 1795—1808, samt
psatser om Finlands försvar, i hvilka upps. K. haft större
dre del. Se för öfrigt Sundholms Sv. Fältmarskalkar (1873),
Minnen IV och, om K:s befriande från öfverståthållare-
1810, detta Lex. XIV: 432. I nya följden VI: 394 f. komplet-
r många der anförda källor K:s biografi, med anförande bl. a.
taf III:s skrifvelse hösten 1789, deri kon. betygar K. sitt väl-
r hans åtgärder som generalintendent. I Nordins Dagbok
s. 144 finner man deremot under d. 10 April 1791 ant., att
ig haft särdeles goda tankar om K:s redlighet, men i brist
gare person anmodade K. att emottaga kommissariatet, hvar-
dock kunde förmås endast på det vilkor, att kon. lemnade
skriftlig försäkran 1:o att han ej behöfde redogöra för nå-
an än konungen och 2:o att ej något vidrigt skulle hända
för befattningen. K. hade således decharge förut och
an berörda skrifvelse kan följaktligen icke gerna vara annat
tid gifvet skydd, för att freda K. mot efterräkning i det all-
Detta förekommande frikallande var så mycket nödvän-
om K. (enl. stamtaflan) hösten 1788 sökte befrielse från
skapet, men vägrades sådan. Se hvad Nordin vidare an-
kon:s medvetenhet om K:s egennyttiga handlingssätt; ett
ganska märkligt bevis bl. andra på denne konungs rym-
vete, då det gällde att skydda sig sjelf och sina verktyg.
din (s. 142) säges det under d. 29 Mars 1791, att Armfelt
iros nu äfla med hvarandra om kon:s förtroende". — Döds-

gande och prydande han med egna medel bidrog". Han dog 1
d. 20 (ej 30) Nov. i Avesta och begrofs i kyrkan derstädes, der
likpred. hölls (12/12) af biskop Olof Laurelius. Der uppsattes
och hans hustrus epitaphier med lat. inskrifter samt bådas vap
Gift 1614 med Elisabet v. Eijck, f. i Danzig 1598, † 1665. De
7 söner och 7 döttrar. — I Berchs Beskrifning öfver Sv. Mynt
Kongl. Skådep. (1773) upptages s. 118 bland Gustaf Adolfs kop
mynt under n:o 63 en penning liknande Nyköpings-öret af
men med omskrift: Recht christlich zu glauben allei
och med M K i st. f. "1 Öre", hvaraf följer att denna pen
skäligen kan hänföras till minnespenningar. Ett ex. i silfver
nes i kongl. myntkabinettet. — Källor: Riddarhusstamtafl
rep I: 503, frih. Stiernstedts arbeten 1) Om Kopparmyntning
Sverige och dess utländska besittningar I (Sthm 1863) s. 1
37, 93, 111—12, 121—22, 135, 140; 2) Beskrifning öfver Sv. Kop
mynt och Polletter I (1871) s. 3—7, 18.

Kolmodin, I. Sid. 132. Hans biogr. är jemf. med Upsala
stifts Herdaminne II: 356, Wisby Stifts Herdaminne af Lem
45—47 (der åtskilligt nytt anföres), Cornelii Några Bidrag till
sala theol. fakultets hist. III: 13, Beckmans Psalmhistoria i
mandrag, Bexells Bidrag till sv. Kyrkans och Riksdagarnes
(2:a h. 1835), efter hvilka skrifter rätt. och tillägg blifvit gjor
Se detta Lex. XVI: 242 om K:s deltagande i Svedbergs psalmb
arbete. — K:s psalmer äro 1867 tryckta i Hansellis saml. af V
hetsarbeten VII.

v. Krafft, D. Sid. 139. Biogr. är jemf. med Schlegels
Klingspors Ättartaflor s. 155, der flera källor uppräknas och
om K. kan inhemtas, bl. a. att andra hustrun alldeles öfver
honom 1713 och att K. i "sina rättegångar" mot henne "me
dels" vann, på grund hvaraf antages, att uppgiften om förlusten
förmögenheten torde vara oriktig. — Enl. meddelande från hr d
prosten P. Wieselgren, rörande det sönderskurna porträttet, fin
på Svaneholm ett i folio tr. lat., elegiskt carmen med titel: In
sectam effigiem Carolinam operis Kraftiaci af Rönnow Dublan
dat. Londini Scanorum d. 1 Martii MDCCXIIX (1718). Se om h
delsen Eichhorn, Sv. Studier I: 66, 185—87 samt om porträtte
Drottningholm s. 132.

Krafft, P. d. ä. och d. y. Sid. 140. Kon. Stanislaus fick, m
bibehållande af titeln konung af Polen, 1735 Lothringen i fö
ning på lifstid och dog i Febr. 1766, hvadan K. således sk
qvarvarit der efter kon:s död. Då K. 1768 hemkom hade han
rit utomlands i 21 år enl. Tidn. om Lärda Saker 1768 22/11, s.

d. å., se Estlanders De Bild. Konst. Hist. s. 436, 451
Sv. Studier II: 65, 79, 227. — K. d. y. blef akad:s
t. agréé $^{28}/_{3}$ 1801, dess ledamot $^{7}/_{12}$ 1805, vice pro-
ing $^{30}/_{9}$ 1808, ord. prof. $^{24}/_{1}$ 1819, erhöll på begäran
(akad:s Matr.) och dog $^{11}/_{12}$ 1863 (Biogr. Lex.
). — Hans maka uppgifves vara född 1784 och död
e om K. d. y., föga berömmande, uttalas af Est-
b. s. 502—3 och af Eichhorn i Sv. Stud. II: 50, 65.

f. Sid. 143. Flera musikaliskt-dramatiska arbeten
i Dahlgrens Ant:r om Stockholms Theatrar och
nta, af Fr. S. Silfverstolpe 1833 utgifna biografien
e än vid biogr. h. o. — Nämnde S. lät 1847 trycka
sidor 8:o) till biogr., deri bl. a meddelas, att 1846
de årsdagen af Kraus' födelse, en minnesvård af
stes på K:s' graf, med inskrift på ena sidan: Här
KRAUS det himmelska lefver i hans toner — på
Miltenberg 1756 d. 20 Jun. död i Stockholm 1792 d.
vän å hvars egor K. begrofs var grefve N. A. A.
å Bergshammar. — Om K., se Höijers Musik.-Lex.,
ft om Musik. Akademien åren 1771—1871, och Dahl-
s. 526.

Sid. 152. Ur biografien h. o. äro de biografiska
slutna, emedan de upprepas af v. Engeström i Ny
Lex. VI: 157 f. och 405, hvartill hänvisas. Här må
r förekommande fel rättas och afvikande uppgifter
biogr. i förra uppl. af detta band föddes K. $^{4}/_{10}$,
enl. Cavallin (Lunds Stifts Herdaminne IV: 317—20)
blef 1732 adjunkt hos prosten Sederberg (ej Ceder-
rade vid prestmöte i Lund 1749, predikade vid lik-
1767, var riksdagsman 1765—66, 1769 (1768 var ej
72. — Gift 1) 1735 (1736 enl. Cavallin), med A. M.
de med henne 11 barn, af hvilka 5 dogo tidigt; 2)
Maria Sophia (ej von) Jordan, † 1755 $^{29}/_{7}$ enl.
m. fl., men enl. Cavallin 1756 $^{18}/_{7}$ hvilket måtte vara
sonen, hvars födelse skall hafva medfört moderns
f. 1755; 3) 1757 med Ch. Chr. Papke, f. 1719, †
1769—72, se Riksdagshist. Ant:r af Bexell (tr. 1839)
rör. Skand. Hist. XVI: 237, 339, 354, Fryxells Ber.
a Lex. XVI: 204.

, *A. Carlsson.* Sid. 156. Om hans prisskrifter (tr.
1816) och tal i sv. akad., se registret till akad:s
de delen. En del af inträdestalet citeras i detta

Lex. XIV: 252 f. — Liktal af K. öfver J. J. Bergström
Dahm äro tr. i Kalmar 1841. — Om hans dram. arb., se
Sv. Dram. Litt. och Dahlgrens Ant. om Stockholms The
ock meddelas att K. omkr. 1809 var sekreterare vid
— Utom förenämnda källor äro följande nu begagnade, n
längden IX, Anrep II: 522, Lunds Universitets Hist. (18
Cronhamn, Musik. Akad. 1771—1871 (1871). — I Tegn
Skrifter (1873) I: 5 f. finnes 13 bref från Tegnér till K.

Kylander, J. Sid. 161. Till undvikande af missförst
delas, att K. dog d. 30 Maj 1630, enl. likpred. af Mag
(Vallerstadius), tr. i Upsala 1631. Se hos Warmholtz
1970—71 om 2 orationer öfver K.

Kåhre, T. Sid. 163. Begrafningsrim öfver honom d
1672 förf. af Lucidor, se Helicons Blomster och Hanselh
af Vitterhetsarb. X: 25.

v. Königsmarck, H. C. Sid. 168. Om ätten och om
se detta Lex. ny följd VI: 142, 143, 404, Anrep II: 5
husstamtaflan är utförligare). I Handl. rör. Skand. Hi
103, 105, 112, 150 meddelas skrifvelser från, till och om
1644, 1645. — Se i öfrigt Fryxells Ber. VIII: 122 f., X
94, Warmholtz 7356—60a, Hildebrands Minnesp. s. 28
varianter, 4 med. upptagas, deraf en slagen 1807 af s
anl. hvaraf Nordin förf. K:s Minne (Akad. Handl. V).
meddelas i Sundholms Sv. Fältmarskalkar, 1873, s. 54. —
Tabelle der Grafen K. in Schweden, se Warmholtz 70
Königsmarckska, sedan s. k. Piperska huset vid Munkbro
holm, se Elers' Stockholm I: 100 f. — Sid. 164 r. 7 ne
ten står: Verhaft, hvilket b. v. Wehrhaft, d. v. s. vapenf

v. Königsmarck, Otto Wilh. Sid. 174. Om honom, s
buren VIII: 86, Handl. rör. Skand. Hist. VIII: 77, XXVIII:
97 f. (åren 1669, 70, 78), Sv. Fatburen VII: 55, Dogens a
skrifvelse af $^{17}/_{5}$ 1687 till K. Carl XI om tillåtelse för K.
färande tjena Venedig (finnes ock i Loenboms Uplr i Sv
69, med k. Carl XI:s svar); Björnståls Resa I: 438 (ins
byst i Venedig, se biogr.); Warmholtz 7776—77 a; vers a
ner $^{19}/_{1}$ 1691 vid K:s begrafning; Hildebrands Minnesp. 5
ilskys tillägg dertill (tills. 3 med. jemte 2 varianter);
af Geijer 1845, i Sv. Akad. Handl. XXII, i anl. deraf att
slå en minnesp.; Anrep II: 554 (riddarhusstamtaflan
gare) och Sv. Fältmarskalkar af Sundholm 1873 s. 94 f
skrifter. — Minnesvården öfver K. i Venedigs arsenal (s
o.), bestående af byst, vapen m. m. finnes afbildad i svar

), enl. hvilken inskriften lyder sålunda: Othoni Konixmark Reipubl: in etc. Under årtalet ...ogr. der inskriften är anförd efter Björnståhl.

...arck, *Amalia Wilhelmina* och *Maria Aurora*. Sid. ...en förra, se början af Ch. E. Lewenhaupt d. äldres VIII och jfr Handl. rör. Skand. Hist. II: 221 samt An...60, der dock felaktigt uppgifves att hon dödt 31 i st. f. 1740). Om hennes skrifter, se s. 183—4 och hänvisning s. ...o Hildebrand beskrifves s. 413 en öfver henne slagen min...ing. Likpred. öfver henne hölls af And. Litholander. — ...ärre skrifter (på tyska, svenska, latin och franska) af Aurora ...äro tr. i Hansellis samling af Vitterhetsarb. VIII har redan ...185 h. o. blifvit anmärkt. Hanselli meddelar ock i anf. sam... s. 53 f. och 391 upplysningar om henne, hennes slägt och ...er. Der saknas dock hennes bref (dat. Qvedlinburg $^{20}/_{12}$ 1706) ...hofkansl. von Müllern, rörande freden i Alt-Ranstadt, tr. i ...nboms Hist. Märkvärdigheter (2:a uppl. I: 34). I De la Gard. ...h. IX: 124 f. är bref från henne 1726 till ofvann. Lewenhaupt ...kt. — 1752 utfärdades i Celle proklama efter Probstin etc. — drei Töchter des Cecrops (se s. 185) är tr. redan 1680 och lär ...således svårligen kunna hafva A. v. K. till förf. (Klemming, Sv. ...m. Litt. s. 66).

Lagerberg, S. Sid. 215. Sv. akad. lät öfver honom slå en ...alj 1864 (beskr. i Numismatiska Meddelanden II, 1875) och v. ...kow förf. i anl. deraf hans Minne, tr. i Akad:s Handl. XXXIX. ...om L. i Fryxells Ber. XXXII: 25 f. och flera delar af samma ..., De la Gard. Arch. XVI: 25, om L:s val tfll landtmarskalk ...3, samt Handl. rör. Skand. Hist. XXXVII: 430, 438 (1731).

Lagerbjelke, G. Sid. 215 f. De vidlyftiga tilläggen till dennes ...grafi måste på grund af bristande utrymme uteslutas. En hän...ning, utom dem som i biografien fått plats, må här göras, neml. ...detta Lex. XIV: 338.

Lagerbring, S. Sid. 226 f. I Saml:r utg. för de skånska land...pens hist. o. arkeol. förening af M. Weibull III (Lund 1874) ...ddelas en följd af bref från L. till Gjörwell m. fl. åren 1766—86 ...gnerhet rörande L:s Svea Rikes hist. I Brinkm. Arch. I: 261 tr. ett hans bref af $^{22}/_{6}$ 1772 och i De la Gard. Arch. XIII: IV ...talas L:s sjelfbiografi som upptages bland källor h. o. — Biogr. ...ddelas i Lunds Univ. Hist. (1868) II: 238 f. — Se om L. Upf.-...k. Alm. Tidn. 1786 s. 108 (der det meddelas att L. blifvit led. ...vet. societ. i Köpenhamn), 1787 I: 253, 281, 1788 I: 102 (Suhms

minnesruna öfver L.); 273 (bref om L:s förtjenster); II: 21
grafiska och bibliografiska upplysningar). Skriftförteckn
rättad efter nyssnämnda och följande källor, neml. Lär
1749; Warmholtz 2541, 2545; Allmän (Bok-)Catalog för 18
wells förlagsförteckning 1806; dens. Sv. Archivum I: 21, II: 6,
Arvid Bernh. Horns Lefnad (1852) s. 29, 30, 33—34, 37, 50,
anmärkningar mot L:s Sammandrag af Sv. Hist. — Om
samlingar blefvo funna i ett hönshus, se detta Lex. XX:

Lagerbring, *C.* Sid. 236 f. Biografien är jemförd
rättad efter Anrep och riddarhusstamtaflan, Boijes Rik
745 f., Låstboms Höfdinga-minne I, dens. forts. af Råd
IX, i hvilka källor L:s meritförteckning fullständigare än
delas. I dessa skrifter uppgifves dock oriktig födelseda
Lunds domkyrkoförs. dopbok för 1751 föddes L. $^{4}/_{5}$ och
s. å. Se om L. Nordins Dagbok (1868) s. 209 m. fl. st., T
grafi (1849—50), Adlerbeths Anteckningar II: 165 m. fl.
Gard. Arch. XV, XX, enl. reg., detta Lex. XVII: 348.

Lagerbring, *G. O.* Sid. 246. Han utnämndes 1843 $^{4}/_{5}$
riddare (valspråk: konungen och fäderneslandet) och to
sked ur krigstjensten. Dog i Upsala d. 18 (ej 17) Febr.
dödsannons och Minnesord vid hans jordfästning i Up
kyrka d. 1 Mars s. å. af Th. Wensjoe (Ups. 1847), hvil
så vidt ske kunnat nu blifvit begagnad. — En rimmad r
slaget vid Ratan, undert. G. Wachtmeister och kontrasi
L., är tr. i De la Gard. Arch. XX: 241. — Om L. se Anr

Lagercrantz, *C. O.* Sid. 251. L. gifte sig 1712
Christina Silfversköld, f. 1688, † 1759, och äro båda b
Årstads kyrka (riddarhusstamtaflan och Anrep II: 576),
se Handl. rör. Skand. Hist. XXXVII: 324 f., vidare detta
24 och De la Gard. Arch. XVI: 100 (1738 års riksdag)
Handl. II: 235 (finska kriget 1741), VII: 319 f. (L:s utu
gifna berättelse om sv. arméns tillstånd i början af 1742
(sanfärdig ber. af L. om dalkarlarnes inträngande i Stock
ten emellan den 19 och 20 Juni 1743); III: 277—9 (om
upproret). Hans politiska bana beskrifves i Fryxells Be
—VI. L:s tal på riddarhuset i Mars 1739 uppt. hos W
under n:r 6132.

Lagerheim, *C. E.* Sid. 257. Enligt Rothliebs tryckt
blef L. frih. d. 23 April 1807. Detta bekräftas ock af
Brefväxl. V: 57 (der n:r 54 af Post. Tidn. åberopas) sam
delande i riksarkivet.

Lagerhjelm, *P.* Sid. 263. Sv. brukssocieteten lät

akad. 1865 öfver L. slå minnesp., beskrifna hos Hildebrand och umismatiska Meddelanden II: (1875). — I Vet.-akad:s Lefnadsningar I: (1869—73): 71 f. meddelas L:s biografi med utförlig förteckning, den förra i flera fall oriktig. — I den litterära b, som på hösten 1809 i Stockholm bildades af Lagerhjelm sex af hans vänner, deribland Hammarsköld, hvilka sju antogo en efter Greklands sju vise, bar L. namnet Solon. (Hammards Brefvexl. i k. bibl., för Nov. 1809).

Lagerlöf, P. Sid. 267—68. Vissa delar af dennes biografi äro krifna och det öfriga rättadt, allt med ledning af följande r: Riddarhusstamtaflan, Sv. Slägtboken af Anrep II: 356, De ard. Arch. VIII: 45, 48, VI: 208, 245, concept till fullmakt för t vara bibl. och sekret. hos gr De la Gardie (i riksarkivet), registraturet för 1695 i Juni, Klemmings Ur en Antecknares lingar s. 174 f. (ang. texten till Suecia-verket), Beckmans Psalm- i sammandrag, Lidéns Cat. Disp. I: 94, 50, 294. — Den i förra i skriftfört. upptagna boken: Vishetens råd etc. är öfvers. af Bellman. — L. har skrifvit lat. vers till de 8 kopparstick, Eimmart i Nürnberg graverat efter Ehrenstrahls målningar Disa (se Klemmings Ur en Antecknares Samlingar s. 84—85 dens. Sv. Dram. Litt. s. 15). — För den af prof. Älf 1780 utg. af L:s lat. skrifter redogöres i Upf.-sälsk. Tidn. 1780 s. 170 — L. har öfversatt ps. n:o 232, 235 och förbättrat 407 i gamla boken, hvilka motsvaras af n:r 328, 332 och 463 i den nya. detta Lex. X: 62, XII: 204, XVI: 242 träffas omdömen och gifter om L. — Gjörwell berättar i sina Anteckningar (i Wei- Saml:r III, Lund 1874, s. 129) bl. a., att L. var till växten och spad samt att han alltid red upp till akademien på en s. k. "ölänning", hvilken bands fast vid porten under lek- (G. uppgifver ej sin källa). — Om hustruns slägtförh., se ep I: 321. — Vid s. 267 bör anmärkas, att Loccenius i bref till isk. Lenæus $^{9}/_{6}$ 1661 säger sig hafva fått kongl. regeringens drag att på latin öfversätta den beskrifning på svenska, som Dahlberg fått befallning att författa till teckningarna för Svecia- (Se Handl. rör. Skand. hist. IX: 237 f.)

Om Örnhjelms otr., i Palmsköldska saml. förvarade text till Svecia-verket, se Xl:s bref af 19 Juni 1695 till Sv. Leijonmarck, tr. i Handl. till Carl XI:s 3 Saml. s. 187 f. Jfr detta Lex. I: 345 och XXIII: 388.

Lagerlöf, N. Sid. 269. Utförligare underrättelser om honom ddelas i riddarhusstamtaflan, Anreps Ättartaflor (II 596) och Slägtbok (II: 360, der han uppgifves född $^{9}/_{1}$ nya stilen men märkes, att i likpredikan står $^{19}/_{1}$), i Carlstads Stifts Herdaminne ch i Lunds dito I: 310 samt i Lunds Univ. Hist. af Tegnér 5) II: 75. Dessa källor jemte Lidéns Cat. Disp. och Cat. Bibl. Ups.

äro nu vid biografiens revision jemförda. — Om L. säger d
han var den sista af biskopsklassen som brukade skägg.

Lagerstedt, J. Sid. 270. Det uppgifna dödsåret 1717 kan
ligen vara riktigt, ty L:s enka blef omgift med underståthå
i Stockholm G. H. Stjernhofl, som dog 1710, efterlemnande
sin 4:de hustru, som var född 1666 och som dog 1717. (Se
I: 27, II: 600, IV: 186 och jfr Lüdekes Denkmal s. 305—6, d
a. rättelser till riddarhusstamtaflan meddelas.) Hennes d
synes vara öfverflyttadt på hennes första man, hvilken anta
dödt något af de första åren på 1700-talet, då Stjernhoft e
3:e hustrus död (1700) med L:s enka trädt i äktenskap.

Lagerström, M. Sid. 270 f. Biografiens början är omsk
och det öfriga rättadt efter uppgifna källor, till hvilka kan
Linköpings Stifts Herdaminne II: 106. — L. är märkvärdig
derför, att han först infört Holberg och Molière i vår dra
Han har neml. öfversatt Den politiske Kannstöparen (1729, 2:a
1736), Le Tartuffe eller Den Skenhelige (1731), L'Avare ell
Girige (1731, 2:a uppl. i Carlskrona u. årtal), Jeppe Nils
Berget (1735 och sedan, på olika ställen i vårt land, i öf
uppl.), Madame April-väder, förestäld i en dansk Com. und
af Den Wägelsindede (1736), Mäster Gerdt Westphaler (1737
de France eller Hans Frantzson (1744), alla, utom ofvann
undantag, tr. på anf. år i Sthm. (Klemming, Sv. Dram. Lit
—76, 83). — I Lärda Tidn. 1750 n:r 23 refereras en skrifv
$^{21}/_2$ s. å. till vet. akad. om af honom vidtagna åtgärder för
nom det förnyade svenska ostind. komp. bidraga till vet
pernas förkofran.

v. Lantingshausen, J. A. Sid. 289 f. Biografien är j
med Låstboms Höfdingaminne (der flera källor uppgifvas).
Rådslängd IX: 74, 75, Anrep II: 613, riddarhusstamtaflan,
sistn. innehåller åtskilligt som saknas h. o. Se om L. F
Ber. XXXIX och XLIII: 94—99 samt Fersens Skrifter VIII,
s. 89 L. karakteriseras. Då man i biogr. får veta bra n
om L. som befälhafvare och deltagare i Pomerska kriget.
visas till den utförliga framställningen i Fersens Skrifter anf. d
till deri tr. bilagor. — Sonen Albrecht föddes 1751 $^{26}/_4$ g.
dog 1820 $^{10}/_2$, enl. riddarhusstamtaflan, hvadan rättelsen
Lex. ny följd VI: 405 förfaller. — Om ätten L., se Schleg
Klingspor, Ättartaflor s. 165, 402.

L'Archeveque, P. H. Sid. 296. Han skref sig L'Archev
Om de af honom utförda statyerna af Gustaf I och Gustaf II

Stockholms Stad s. 525 f., s. 1898 och rättelser i slutet, na ökas med några, rörande tidsuppgifter. Se Nya Lärda 4 och Sthms Lärda Tidn. 1779 s. 592. — L. blef 1768 . vet. akad. enl. Rosenhanes Anteckn:r s. 409. — Med ärskap är nutiden mindre belåten, se Estlanders De bild. t. s. 42. — Enl. Vitet, Hist. de l'Acad. de peint. p. 384, Nîmes 26 Sept. 1778, 57 år gammal. Vitet's uppgifter a grundade på matriklar (L. var neml. sedan 1755 agréé royale de peinture et de sculpture i Paris) och således säkrare än meddelandet i Inr. Tidn. 1778 n:r 94, att L. löd var 60 år gammal (Eichhorn). Det bör härvid an- tt den vid biogr. såsom källa åberopade Stockh.-Posten, pseatsen om L. ur Stockholms Lärda Tidn:r 1779 n:r ur väl ansedd källa.

Rus, O. Sid. 306. Biografien är jemförd med Rudlings stående Stockholm, Anrep II: 599, Westerås Stifts Herda- 82, III: 522, Ärkestiftets Herdaminne I: 251, Cornelii drag till Upsala theol. fakult. hist. III: (1875) s. 2. Upp- dessa källor äro sins emellan ganska stridiga. Sålunda afva blifvit magister i Greifswald, Wittenberg och Rostock $^{7}/_{10}$ 1617, e. o. theol. prof. 1623 och 1624, ord. prof. 1624 $^{13}/_{3}$ el. $^{13}/_{5}$, pastor prim. 1639 $^{20}/_{7}$ el. $^{28}/_{7}$ och 1640 $^{26}/_{3}$, ktor 1640 $^{2}/_{6}$, $^{22}/_{6}$ (detta öfverensstämmer med Eenbergs Upsala, 1704, s. 200) $^{28}/_{6}$, $^{4}/_{7}$, biskop 1647 $^{13}/_{3}$, $^{14}/_{5}$. Äfven i finner man olika uppgifven, men enl. Emporagri likpred. rdedag påsk 1670 och således d. 6 April g. st. I biogr. nnolikaste årtalen upptagna. Skrifter om L. anföras holtz under n:r 2047—48. Se för öfrigt detta Lex. XV: 9 samt XXII: 297 om sonen, som 1653, antagligen för rtjenster, adlades. — I detta Lex. ny följd VI: 290 hän- Lcii maka till Stockholms Magasin, men det som der angår icke henne, utan hennes moder, på sätt kan in- o. i tillägg till art. Kenicius. — Skriftförteckn. i förra s vara uppgjord med ledning af v. Stiernmans Bibl. a p. 374—82 och Cat. Bibl. Ups., men då i dessa källor plagor af vissa skrifter upptagits såsom de första har virring uppstått, äfven så till vida, att olika upplagor af k upptagits såsom särsk. skrifter. Utg. har med anli- kongl. bibl. katalog, Westerås Stifts Herdaminne, Ham- Fört. på Skolböcker, Warmholtz XIII, Lidéns och Mark- Disp. m. fl. sökt göra skriftfört. riktigare och enklare, genom förkortade titlar och genom att upptaga endast pl. af skolböckerna. Felfrihet är omöjlig att åstad-

Le Febure, J. H. Sid. 316. I riddarhuss
Jean Henry Le Febure (motsvarande vår tids le
rep II: 616, der dock dödsdatum är oriktigt. — C
jemte Kjerman (se denne) m. fl. associerad i ban
och i sådan egenskap tilltalad och dömd vid riks
dags-Tidningar för s. å. nr 6, 7, 12—14, 28—3
33 (der de associerades förmögenhet är uppgifven
domen öfver Le F. och de öfriga refereras); se o
holms Stad s. 616—17. Le F. dömdes att "plikta
fängelse vid vatten och bröd, samt vara förlustig
i staden (Sthm) idka borgelig näring och rörelse
att vistas, Stockholm eller then ort, hvarest n
ett visst afstånd när". Le F. befriades från fän
höter af 1000 dlr smt, sedan annan person åta
hans skuld 20 Tunnor Guld. Hans tillgång öfver
des till mera än 29¾ Tunnor Guld à 300,000 dlr

Lefvén, J. P. Sid. 317 f. Biogr. är jemf. m
och med Riddarhusstamtafian, enl. hvilken sena
gas: att L. blef gen.-löjtnant ⁴/₇ 1843, t. f. pres
³⁰/₅ 1844, gen.-befälh. i 4:e militärdistr. ³/₁₁ 1847, e
D. D. O. i Aug. 1848, blef serafimerridd. ³⁰/₆ 18
budsman vid K. M. O. ³⁰/₁₁ 1856, erhöll p. b.
befälet ³/₁₂ s. å., blef öfverkommendant i Sthm
af inf. ⁴/₈ 1860, † 9 Jan. 1862. (Jfr nya följden
291). L. innehade d. s. k. Carl-Johans-medaljen
"Carlbergare" en minnesp. i anl. af hans afgång

ett par "åreminnen" den tiden belönades bör i sammanhang öfriga utmärkelser (se h. o. och i biogr.) erinras, dels att ett af arn (3 söner och 2 döttrar), sonen *Carl Magnus*, i anseende faderns förtjenster, 1809 adlades *af Lehnberg* (introd. och dels att Östgöta gille i Stockholm 1809 lät öfver L—g slå minnespenning (Hildebrand s. 264). Måhända kan ock till utelser räknas poemet: Offer åt Lehnbergs skugga i ett sällskap ns vänner d. 9 Dec. 1809 (Sthm 1809) af J. O. Wallin, i hvars rhetsarbeten det återfinnes under titel: På Lehnbergs dödsdock med någon ändring och i saknad af första strofen:

I dag och hvarje dag på dina söners graf
Din lott, o Mensklighet! du skådar och begråter;
I morgon, säger du — och torkar tåren af:
Ett slägte vandrar bort, ett annat kommer åter.
Men hvälfve dagar till och från,
Och slägter undan slägter vike:
Du återfinner mängen son,
Men *Lehnberg* aldrig mer, nej! aldrig *Lehnbergs* like.

orig. uppl. lydde fjerde (n. v. tredje) strofens 4:e vers: den *Lehnbergs* bild, med dina känslors värma. Häraf torde väl allt skäl kunna dragas den slutsats, att Wallin ändrat tanke L:s storhet. Redan på 1790-talet yttrade sig A. Lidbeck i en läsning i Lund mot L:gs vältalighet (se Lidbecks biogr. B.), men första oppositionen i tryck torde vara den, som förer i Polyfem 3:e saml. n:r 30 i art. Om religiositeten i Sverige skelöf. Nya skolan uttalade sig sedan om L:s predikningar i c. af Palmblad och prosten, grefve Schwerin, i Sv. Lit. Tidn. s. 745 f. Jfr detta Lex. XIX: 316 i noten och s. 320. Se n s. 352 i noten. L—gs uppträdande som vittne i fråga om ke torde icke kunna påräkna många försvarare. Bjelkes nede att upptäcka medbrottslingar torde deremot rätt många s något annorlunda än biografen. (Se om L. och B. sid. 327 och detta Lex. II: 295—98). — Enl. art. Leopold i B. VIII L—g medarbetare i tidn. Extra Posten. I Läsn. i Bland. ämner 2 & 3 lär L—g enl. samtida ant. hafva förf. art. Om ning. I Leopolds Briefe über Schweden (Halle 1804) s. 158 ides Acerbis uppgift att L—g förf. något i nämnda tidskrift, detta bestridande får ej tagas för fullt allvar, utan snarare s som en väntjenst åt L—g, hvilken väl icke gerna såg sig kad som f. d. medarbetare i den af reg. indragna tidskriften. —gs porträtt är målad af J. Forslund 1807, måhända detsamsom eges af Jakobs förs. i Stockholm, hvilket alldeles öfverämmer med J. F. Martins graverade afbildning. Det är otviftigt den, som i biogr. afses, ty ett af Gillberg ritadt, först af

Berndes och sedan af Ruckman graveradt porträtt (profil
angenämt att skåda. — Lindblom meddelade sig 1809
Leopold ang. minnesvård och minnespenning öfver L—g (s
Arch. II: 418).

Leijonhufvud, Sten Eriksson. Sid. 337. Början af de
grafi, t. o. m. "lösgafs snart", är omskrifven. I förra
uppgifves, att L. "var med 1537 vid rågångens uppgå
ryssarne" och hänvisas till De la Gard. Arch. IV: 37. Ut
jemf. med historien för denna tid fått anledning antag
på anf. ställe intagna besynnerliga dokumentet genom tr
orätt årtal och att det rätta är 1557. — Biogr. är bearb
rättad efter jemförelse med riddarhusstamtaflan, (der nå
tiga uppgifter dock förekomma), Rådslängden IV: 11, T
denshist. s. 194, Celsii och Fryxells hist. arb. samt Lüdek
mal s. 372 f., der hänvisningar till flera källor, meddelas. —
rör. Skand. Hist. I: 43 är aftryckt Kon. Gustaf I:s bref til
facsimile af samma bref, hvilket uppgifves vara det, så
vet, enda egenhändiga af denna konung man eger qvar.
samma Handl. III: 10, 12, bref fr. L. 1645; XII: 94, 96,
158 samt Brinkmanska Arch. II: 3, der Gustaf I:s skifte
öfverste sekreta rådet Sten Eriksson, dat. Gripsholm 25
finnes tryckt. Om L:s qvarhållande i Danmark 1563 f. le
mare upplysningar i Celsii Erik XIV:s Hist. Se derom
Lex. II: 12. — L:s enka fick 1568, utom Raseborg som
12,000 mark, enl. Link. Bibl. Handl. II: 228. — Bref till h
är tr. i Brinkm. Archivet II: 108. — Hennes man blef
bädden upphöjd till grefve, enl. Rosenhanes Konungalä
50, se ock rättelserna derst.

Leijonhufvud, Axel Stensson. Sid. 339 f. Hans b
jemförd med riddarhusstamtaflan, Rådslängden och Kon
den (s. 24, 50 och rättelser) samt m. fl. hist. skrifter.
grefve Axel på föråret 1600 flytt ur riket blef Vestergöth
mansdöme, som han innehaft, d. 1 Juli s. å. öfverflyttadt
person, enl. riksregistraturet för s. å. o. d., men utg. h
funnit någon sådan skrifvelse af s. d., som man föregif
genom L. förklarades afsatt från alla sina embeten. Dere
fattas något dylikt i det öppna bref af 10 Dec. s. å., hv
grefskapet Raseborg öfverläts på brodern Mauritz. (Rik
turet. Se Werwing II: 103.) — Det i biogr. (s. 350) infö
fr. kon. Carl på grefve Axels smädeskrift är för denna u
tadt ur riksregistraturet för den uppgifna tiden. Aftryck
uppl. och fyra andra aftryck, som utg. sett, öfverensstä
med originalet. — I Lüdekes Denkmal (Sthm 1823) s. 372

FISKT

KON

VER

SVENSKE MÄN.

E BANDET.

ERAD UPPLAGA.

CKHOLM 1876.
BEIJERS FÖRLAG.

Innehåll.

Kagg, Lars, Riksmarsk.
Kalling, Peter, Riks-Råd
Kalm, Pehr, Professor, Naturforskare
Kalmeter, Henrik, Commerce-Råd
Kalsenius, Anders, Biskop
Kammecker, Joachim, Borgare, Patriot
— — — —, *Martin*, Superintendent
Karlsten, Arvid, Medaljör
Karsten, Christopher Christian, Sångare
Keder, Nils, Antiquarie, Lärd
Kellgren, Johan Henrik, Skald
Kellin, Carl, Comminister
Kempe, Anders, Alkemist
— —, *Joan*, d:o
Kempensköld, Samuel, Lärd
Kenicius, Petrus, Ärkebiskop
Kernell, Per Ulrik, Student
Kexél, Olof, Författare
Kexlerus, Simon, Mathematiker
Keyser, Gustaf Theodor, Grosshandlare
Keyser, Henrik, Boktryckare
Kjellberg, Jonas, Grosshandlare
Kjellin, Carl Erik, Mathem. Professor
Kjerman, Gustaf, Borgmästare, Talman vid fl. Riksdag
Kjöping, Nils Matsson, Resebeskrifvare
Klinckowström, Leonhard, Öfver Post-Directeur
— — — —, *Axel, Leonhard*,
— — — —, *Thure Gustaf*, En af Rikets Herrar
— — — —, *Thure Leonhard*,
Klingenstjerna, Samuel, Stats-Sekreterare, Mathematiker
Klingius, Zacharias, Biskop
Klingspor, Wilhelm Mauritz, Fältmarskalk m. m.
Klint, Carl af, Contre-Amiral
— —, *Erik af*, Öfverste
— —, *Gustaf af*, Vice Amiral, Hydrograph

BIOGRAFISKT
LEXIKON

ÖFVER

NAMNKUNNIGE SVENSKE MÄN.

ÅTTONDE BANDET.

NY REVIDERAD UPPLAGA.

STOCKHOLM 1876.
F. & G. BEIJERS FÖRLAG.

Lantingshausen, Jacob Albrekt von, Öfverståthållare
Larcheveque, Pierre-Hubert, Skulptör
Larsson, Olof, Rådman
Laurœus, Alexander, Målare
— —, *Gabriel*, Domprost
Laurbecchius, Petrus, Biskop
Laurel, Lars, Professor, Språkforskare
Laurelius, Olof, Biskop
Laxman, Erik, Naturforskare
Leche, Johan, Medic. Prof. Botaniker
Lefebure, Johan Henrik, Grosshandlare
Lefrén, Johan Peter, Gen.-Major
Lehnberg, Magnus, Biskop
Leijonankar, Gustaf Fredrik, Vice Amiral
Leijoncrona, Christopher, Diplomat, Skald
Leijonhufvud, Axel Stensson, Riks-Råd
— — — —, *Mauritz Stensson*, Riks-Råd
— — — —, *Sten Eriksson*, Riks-Råd

BIOGRAFISKT LEXIKON

ÖFVER

NAMNKUNNIGE SVENSKE MÄN.

ÅTTONDE BANDET.

NY REVIDERAD UPPLAGA.

STOCKHOLM 1876.
F. & G. BEIJERS FÖRLAG.

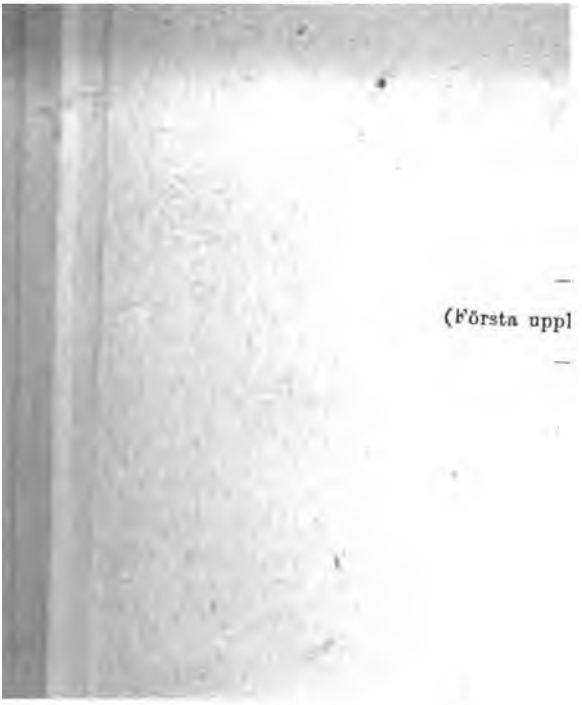

(Första uppl

Innehåll.

Sid.

s, Lars Levi, Naturkunnig ..... 382.
—, *Petrus*, Resebeskrifvare ..... 383.
ud, Abraham Eriksson, Riks-Råd ..... 44.
— —, *Abraham Gustafsson*, Landshöfding ..... 45.
— —, *Axel Gabriel*, President ..... 45.
— —, *Erik*, Riks-Råd ..... 44, 401.
— —, *Knut Henrik*, Kammarherre ..... 49, 401.
rck, Gustaf Adolf, vice President ..... 50.
—, *Sven* ..... 50, 401.
ld, Mårten, vice President ..... 52.
rre, Paul Ludvig, General-Qvartermästare ..... 54.
lt, Anders, Riks-Råd ..... 55.
rna, Daniel, Lagkunnig ..... 57, 401.
Johannes Canuti, Erkebiskop ..... 58, 402.
Knut Nilsson, Prost ..... 64, 402.
, Anna Maria, Skaldinna ..... 67, 403.
, Carl Peter, Commerce-Råd ..... 66, 403.
, Carl Julius, Författare ..... 69.
Carl Gustaf af, Skald ..... 69, 403.
pt, Adam Ludvig, Fältherre ..... 2, 399.
—, *Carles Emile* d. ä., Fältherre ..... 20, 400.
—, *Carles Emile* d. y., Landtmarskalk ..... 42, 400.
—, *Gustaf Adolf*, Riks-Råd ..... 1.
nders Johan, Mathematiker 90
Robert, Kongl. Råd ..... 92, 407.
Anders, Esthetiker ..... 95, 408.
Carl Johan, Öfver-Masmästare ..... 99.
Erik Gustaf, Professor ..... 93, 407.
han Henrik, Författare, Donator ..... 101, 408.
Elias, Professor ..... 108, 409.

Lidner, Benkt, Skald 11
Liewen, Bernhard von, General, och hans sonsonsson *Carl Gustaf* 16
— — —, *Hans Henrik von*, d. ä., Riks-Råd 13
— — —, *Hans Henrik von*, d. y., Riks-Marskalk 14
Liljeblad, Samuel, Professor 14
Liljegren, Johan Gustaf, Riksantiqvarie 8
Liljencrantz, Johan, Riks-Råd 14
Liljensparre, Nils Henrik, Under-Ståthållare 15
Liliesträle, Joachim Wilhelm, Just.-Canceller 15
Lillje, Axel, Riks-Råd 16
— —, *Gustaf Helmer*, Öfverste 16
— —, *Johan Abraham*, Öfverste 15
Lilljeblad, Gustaf Peringer, Censor Librorum 15
Lilljecrona, Gustaf, Kongl. Råd 16
Lilljehorn, Carl Pontus, delaktig i Gustaf III:s mord 17
— — —, *Per*, Contre-Amiral 1
Lilljehöök, Anders Pedersson, Riks-Råd 1
— — —, *Anders Johansson*, President 1
— — —, *Johan Nilsson*, General 1
— — —, *Måns Bryntesson*, Riks-Råd 1
— — —, *Nils Andersson*, Riks-Råd 1
Lilljenberg, Erik Gustaf, General-Lieutenant 1
— — — —, *Johan* (el. *Jean*) *Georg*, President 1
Lilljenhoff, Joachim, Commerce-Råd 1
Lilljenstedt Johan, Riks-Råd 1
Lilljeroth, Nils, Kongl. Råd 1
Lilljestjerna, Carl, Lagman 1
Lilljeström, Claes (Nicol.) General-Lieutenant 1
— — — —, *Johan*, President 1
Lind (-Goldschmidt), Jenny, Sångerska 1
— —, *Jöns*, Prost 1
Lindblad, Adolf Fredrik, Compositeur 1
Lindblom, Jakob, Erkebiskop 1
Linde, Erik Larsson von der, Köpman 1
— —, *Lorentz von der*, Riks-Råd 1
Lindeberg, Anders, Publicist 1
Lindeblad, Assar, Skald 1
Lindegren, Carl Johan, Skald 1
Linderot, Lars, Predikant 1
Lindestolpe, Johan, Archiater 1
Lindfors, Anders Otto, Professor 1
Lindgren, Henrik Gerhard, Orientalist 1

Sid.
, *Simon*, Hofrätts-Råd ..... 241.
t, *Johan Henrik*, Mathematiker ..... 242.
ld, *Erik*, Kongl. Råd ..... 243, 430.
r *Henrik*, Skald, Gymnastiker ..... 271, 432.
Carl von, d. ä., Archiater ..... 281, 433.
Carl von, d. y., Professor ..... 302, 435.
elm, Jonas Carl, Riks-Heraldiker ..... 308, 436.
s, Jonas, Biskop ..... 309.
, *Carl*, Biskop ..... 316.
Gustaf, Latinsk Skald ..... 318.
Claes, General-Directeur, Författare ..... 320, 436.
rg, Jöns Matthias, Statsråd, Astronom, Mechaniker .. 320.
—, *Lars Daniel* ..... 322.
rger, Gustaf, Medailleur ..... 323.
s, Johan, Riks-Historiograph ..... 324.
arl Leonhard, Öfverste ..... 327.
eorg Wilhelm, President ..... 328.
, Samuel, Historisk Samlare ..... 329, 437.
, *Carl Johan*, Prost ..... 329.
n, Gustaf d. ä., Archiater ..... 330.
—, *Gustaf*, d. y., Prior i Rom ..... 332.
rnelius, General-Major, Resande ..... 332.
, *Lars Johansson*, Skald ..... 334, 442.
on, Rasmus, Krönikeskrifvare ..... 343.
g, Gustaf, Målare ..... 346.
d, Johan, Professor ..... 348, 439.
—, *Johan Fredrik af*, Historieskrifvare ..... 353.
—, *Sven*, Biskop ..... 387.
, *Carl*, Lagkunnig ..... 354.
—, *Daniel*, Biskop ..... 356.
ll, Carl Johan, Professor ..... 358.
Christopher Wilhelm, Theol. Doctor ..... 359, 439.
Johan Anton August, Theol. Doctor ..... 361, 440.
n, Gabriel Timotheus, Biskop och Landshöfding ..... 362.
r, Georg, Olycklig General ..... 364, 440.
Per, Botanist ..... 367.
köld, Henrik Anders, Latinsk Skald ..... 370.
elm, Carl Axel, Stats-Råd ..... 381, 441.
—, *Carl Gustaf*, Riks-Råd ..... 370, 440.
—, *Gustaf Carl Fredrik*, General ..... 374, 441.

L.

(Fortsättning).

LEIJONHUFVUD och LEWENHAUPT.

4. LEWENHAUPT, GUSTAF ADOLPH.

Son af *Johan Casimir L.* (se B. VII: 352) och Fri-
nnan *Sidonia Grip.* Född på Winäs d. 24 Febr. 1619.
k först i Holländsk tjenst och blef 1637 Volontaire
Grefvens af Solm Reg:te; deltog sedermera 1642 såsom
ine i slaget vid Leipzig och fick 17 skott och sår;
Öfverste-Lieut. och straxt derefter Öfverste, 1644 til-
Öfverste för ett Finskt Cav.-Reg:te; 1645 Gen.-Major
fanteriet; 1648 General-Lieutenant; 1649 General öfver
Finska militien; 1650 ($^{30}/_{9}$) Riks-Råd o. ($^{7}/_{12}$) Krigs-
; 1652 Lagman öfver Tio Härads Lagsaga; 1655 Fält-
kalk. Dog d. 29 Nov. 1656 på Rautis i Ahala socken.
1648 med *Christ. Cath. De la Gardie*, dotter af R. R.
arsk. Jakob Pontusson. (Båda äro begrafna i eget
r i Riddarholmskyrkan, se Rothliebs Beskrifning s.
—4.)

I sitt testamente af d. 2 April 1654 förordnade han,
ans söner, då de blefvo 10 år gamla, skulle sättas i
hus och under uppsigt af en Theol. Professor i Upsala;
ine resor utrikes skulle den äldre, *Jakob*, få årligen
Rd:r, så länge han vistades i Holland eller Tyskland,
4000, då han vistades i Frankrike eller Italien; den
Gustaf, skulle få 2000 på förra och 3000 på senare
t. Enkan skulle inreda Ekenäs kyrka i Finland, hvil-
han låtit uppmura, samt lösa den i Stockholm beställda
taflan för 250 Riksd. Äfven skulle Choret i Ersta
repareras och ny Predikstol och Altartafla ditskänkas.
ättegren utgick med Sonsonen *Carl Gustafsson*, Öfv.-
enant, död i Moskwa 1711.

ller: Stjernmans Höfd. Minne. — De la Gard. Arch. X: 6.
— [Anrep II: 665. — Rådsprot. 1650.])

5. LEWENHAUPT, ADAM LUDVIG.

Var sonson af Grefve *Johan Casimir L.* (se und
3) samt son af Gr. *Ludvig Weirich*, som, sedan han
i Venetiansk tjenst, slutligen blef Svensk General af
leriet och 1666 kallad till Riks-Råds-embetet, hvilk
dock af giltiga skäl måste afsäga sig, samt *Charlot*
sanna Maria, boren Grefvinna till Hohenlohe och Gl
härstammande från Pfalzgrefvarne vid Rhen.

Adam Ludvig var född i April 1659 i Svenska
utanför Köpenhamn. Sina föräldrar miste han ännu
dig, men erhöll i Riksdrotzet Gr. Pehr Brahe en f
dare, som gaf honom en sorgfällig, till och med lärd
stran. Han studerade ej blott uti Lund och Upsal
1680), utan äfven i Wittenberg (1681) och Rostock (
hvarest han försvarade en Disputation [de Majoribus
statis juribus], och företog sedan en lång resa. Å
1684, men åtföljde straxt derefter sin svåger, Frih.
Gyllenstjerna, på ambassaden till Ryssland.

Emedan, såsom han sjelf säger, han ämnade g
lycka genom studier, sökte han efter hemkomsten
tjenst, men som han märkte att Konungen hellre ville
hans arm, så beslöt han, emedan han ej ägde någon
les förmögenhet, att lämpa sig derefter och trädde
fäders spår, tänkandes på ordspråket »quod desperati
militem aut monachum, et quod necessitas non hab
gem». Emedan »ungdomen alltid tycker något för
om sig», och han äfven hade studerat krigskonste
hans broder Axel, som var sex år yngre, redan var
vid Gardiet, ville Adam Ludvig genast blifva Lieuten
Gardiet eller Capitaine vid ett landtreg:te, men man
nom förstå, att han borde börja med musketten e
han på sin höjd endast kunde blifva styckjunkare v
tilleriet. Den äregirige ädlingen vände sig då till de
ske och Kur-Bajerske Generalen Nils Bjelke, som i B
der regementet var samladt, antog honom till Cornet (
han följde det till Ungern, blef (s. å.) Capitaine-Lieutenan
det följ. Ryttmästare; och var med, då Neuhäusel o
erifrades af de Kejserlige. Men som inkomsten ej s
[illegible] värdigheten, tog L. afsked och reste tillbaka till S
[illegible] han 1689 gifte sig med sin cousine *Brita Doroth*
[illegible] (f. 1663, † efter mannen), dotter af Riks-R
[illegible] *Carl Mauritz L.*

[illegible] derefter hemkom också Gr. Bjelke, och d
[illegible] öfver de 6000 Svenskar, som skickad

nd som hjelptruppar, blef L. (1691) antagen till Major
fter någon tid befordrad till Öfverste-Lieutenant. I hela
krig, der ingen brist förefans och der allt gick ordent-
till, trifdes L. mycket väl; han var värderad af sine
r, Fursten af Waldeck och Prinsen af Lüttich, ja af
a K. Wilhelm, som (1696) befordrade honom till Öf-
e öfver ett regemente, som blef ledigt efter Gr. Abra-
Brahe; han hade vid flera tillfällen utmärkt sig och
ett af dessa fått ett svårt hugg i hufvudet. Mellertid
Ryswijkska freden 1697, och alla främmande trupper
o afdankade, Svenskarne dock snöpligast, emedan de
e vända ryggen åt sin innestående aflöning*).
I hemlandet blefvo de återkommande officerarne, som
ökte blifva placerade på regementena, ingalunda väl-
ne gäster. Redan i Bremen erforo de vid afmönstrin-
åtskilliga chikaner och förödmjukelser, samt behandla-
såsom de der hade tjent blott General-Staterna, icke
neslandet; vid hemkomsten böd man de fleste en grad
r den rang, som de i Holland förvärfvat. Mot L. hy-
man en serskild afund; man ansåg de kunskaper L. i
ngdom förvärfvat såsom inga militära meriter, och den
han användt på studier och resor, medan de exercerat
bestridt vakthållningar, syntes dem ej göra honom för-
till företräde.
Med en liten sparpenning, som L. hade samlat i Hol-
, men som under hemvägen genom frikostighet emot
tälde officerare, temligen smält tillsamman, anlände L.
äderneslandet, der han med mycken köld blef mottagen.
, för stolt att sollicitera och emottaga en lägre värdig-
hvilken han måhända kunnat erhålla, flyttade L. med
u och barn ut på en egendom, under afvaktan af till-
att få sälja den och begifva sig i främmande land.
n han på landet tillbragt något öfver ett år, kom en
to, medan han ännu låg till sängs, en skrifvare med
bref till L. Detta, dateradt Högqvarteret på Seeland,
öll en Kongl. Fullmakt (af $^5/_7$ 1700) för honom såsom
rste öfver ett regemente, som han sjelf borde formera
genast föra till arméen.
Full af glädje skyndade L. att samla, beklåda, exer-
samt till Estland öfverföra sitt nya såkallade Tremän-
reg:te till fot, som, då det i Rewal presenterades i in-
g eftergaf de gamle regementena annat än i det, att

*) Enligt Personalierne skall K. Wilhelm tillbudit Grefven ett
nte vid nästa ledighet, om han ville gå i Holländsk tjenst.

i hade beredt sig på att taga afsked, för att slippa
er hans befäl, fick nu en större verkningskrets.
j. år (1704) gjorde L. ett lyckligt stöftåg till Lit-
förenade sig med Litthauiska fältherren Sapieha,
g i nejden af Jakobsstadt, med 3085 Svenskar, af
några och 60 föllo, och öfver 3000 Litthauer, af
genom egen oförsigtighet öfver 200 föllo, den 15,000
arke fienden, eröfrade 23 »sköna» metallstycken, ge-
mmunition och hela dess bagage ($^{26}/_{7}$). Litthauerne
ock mycket litet bidragit till segern; tvertom hade
ens son vid början af slaget tagit till flykten, ro-
die Schweden liegen als Wasser alle todt, och ej
förrän han ridit 7 »curiske» mil på vägen åt Riga.
r ryckte Generalen för slottet Birzen, men saknande
, begärde han sådant af ofta nämnde Öfverste Knor-
m commenderade i Riga. Dennes afundsjuka förmådde
dock att under någon förevändning afslå denna be-
Detta oaktadt och ehuru L. blott hade 1600 man
ri, narrade han ändock slutligen commendanten i Bir-
capitulera, i det han hotade honom med stormning.
kedde i lagom tid, ty redan innan Svenskarne ännu
fästningen, kommo Ryssarne. Sedan Sapieha åt sin
nnat befälet öfver de Litthauiska trupparne, blefvo
ldeles ruinerade af Polackarne, hvarföre Fadren an-
L. för Carl XII, men sedan L. förklarat sig fick
ns befallning att sjelf tillrättavisa Sapieha.
ljande år tågade Generalen Scheremetjew mot L.
n armé, som ryktet förstorade till 30,000, men som
af omkring 20,000 man, hvaraf ett detachement gick
tau, att der öfverraska L., hvilken dock i tid kände
afsigt och dagen före ryssarnas framkomst begifvit
sin hufvudstyrka vid Gemauerthoff. Ryssarne intå-
Mitau och gjorde åtskillig skada men drogo sedan
rde. Scheremetjew vände sig mot L., som med 6500
tod qvar vid Gemauerthoff. Här vunno Svenskarne
705 en herrlig seger, nedgjorde omkring 6000 fiender
go 13 haubitzar och metallstycken jemte annat byte.
en å Svenska sidan var 900 man och 1000 blesse-
Då K. Carl erhöll kunskap derom sade han: »håller
är Latinske Öfverste sig alltid bra», befordrade
($^{10}/_{8}$) till General-Lieutenant, hvarjemte äfven på
befallning en skådepenning öfver detta slag preglades.
en emedan Zaren sjelf, i spetsen för 40,000 man,
s, måste L. draga *sig tillbaka* till Riga. Då Zaren

under en middagsmåltid erhöll kunskap om att den fie
Generalen lyckligen undkommit ur Mitau, kastade h
argad knifven i bordet, och utbrast: »dat hefft hem
wel gelehrt». Han måste nu formligen belägra Mit
Bauske, och under det han sålunda uppehöll sig i K
gick Stanislai konungakröning obehindradt för sig i
hvilket han just med detta tåg velat hindra.

Följande höst och vinter gjorde L. sitt bästa, a
plåga och iståndsätta trupparna, lät företaga ett strö
Dorpt, borttog 300 slädar med säd och en myckenh
skap och hästar, samt upplånte 30,000 R:dr i eget
ty för Kronans räkning kunde ingenting på kredit e
General Bauer, som hade lofvat att dricka ett glas m
nom, försökte att öfverraska hans på landet förlagde
leri, men emedan L. alltid var på vakt, måste den
oförrättade ärender draga sig tillbaka, och efter nä
tågade Ryssarne alldeles bort, och lemnade Kurla
Litthauen åter i Svenskarnes våld, Mars 1706.

Under tiden hade L. d. 5 Jan. s. å. blifvit u
till General af Infanteriet och d. 6 s. m. Gouverneur
i Maj gjorde han en hastig resa till Stockholm, för
Regeringen träffa aftal, att hans vexlar blefve hono
samt utverka öfversändande af medel till armeen; ä
sedan till sitt folk; öfvertalte, när K. August af
Polska Kronan, Prins Wisniowiecki att öfvergå till
lai parti, hvilket först skedde hemligen, och sederm
fentligen, hvarjemte han äfven, fast med stor möda,
samme af honom fördelaktigt skildrade Furste, med
förra, högfärdige fiende Sapieha.

Då Konung Carl om våren 1708 inryckt i Lit
reste L. för att göra honom sin uppvaktning i R
witz, sedan han förut i Wilna besökt K. Stanisla
mycket nådigt emottog honom. I Carls läger märkt
han den ovilja som rådde emellan Konungens båda
lingar, Gr. Piper och Fältmarskalken Rehnsköld, f
förre, oaktadt dess hastighet, öppen och vänlig, m
sednare tyst och sluten. Under ett samtal yttrad
en gång, att L. kunde göra som de flesta andra:
lyda Konungens nådiga vilja och för öfrigt låta de
godt det kunde gå. Generalen fann väl Monarken s
dig, men icke mer sättande till honom samma fö
som förut, samt i de flesta fall benägen att beslu

en af de förslag som L. gjorde *). Under sitt vistande
Kon. ($^{25}/_{5}$—$^{7}/_{6}$) erhöll L. slutligen en instruction, der-
hans händer blefvo mycket bundne, samt Öfverstarne
ine en nog stor frihet. Bland annat skulle regimentene
e medan de lågo stilla och under marschen tilldelas vissa
tricter, hvaraf Öfverstarne, under controll af Commissa-
skulle få indrifva så mycket de kunde uttaga, och ta
allt hvad de förmådde, och deraf föda sig och sina
menten. L. föreställde väl Hans Maj:t allt det förderf som
skulle följa, icke blott för de arma länderne, som sålunda
lle lemnas till sköflings åt godtycket och egennyttan, utan
n för trupparne sjelfva, som derigenom, i fall de lågo
la eller kommo igen, skulle finna allt utplundradt och
törd t; men desse föreställningar lemnades utan afseende,
et Konungen sade, att gemene man derigenom skulle få
t upp, att små egennyttigheter ej kunde förekommas,
de stora skulle bestraffas, och hvad de olycklige infödin-
nes eget lidande beträffade, så tog Konungen detta icke
i betraktande. Tillika gaf Konungen tillkänna, att L.
le vara beredd på ett långväga tåg, men hvart — der-
sade Hans Maj:t sig ännu icke sjelf hafva fattat sitt
int.

Sedan Generalen d. 15 Maj återkommit till Riga, er-
han ett Kungligt Bref af d. 26 Maj, som befallte ho-
i början af Juni tåga in åt Litthauen och taga vägen
Berezina. Men då 7 eller 8 dagar af Juni vid skrif-
ens ankomst redan voro förflutne **) så kunde, oaktadt
eralens flit, uppbrottet ej ske förrän mot slutet af må-
en. Följderna af den förut omtalta instructionen visade
under tåget; hvarje Öfverste ville nu vara den förste,
att få taga för sig det bästa, då de som kommo efter
illo föga eller intet: särdeles General-Major Carl Adam
ckelberg ***), på hvilken L. med skäl var gramse, eme-

*) Enligt Nordberg II. s. 64 skall L. blifvit ombedd att utföra
ak, som ej angick honom, och då han afslog detta, grundlades
genom emot honom ett hemligt hat, som äfven skadade honom
Konungen, och allramest fäderneslandet.

**) Se egenhändiga Lefnadsbeskrifn. sid. 227. Då den annars
noggranna Berch skrifver i det han följer Nordberg: "Det är
icke uppenbaradt hvad som orsaken var, att Konungens bref
af 26 Maj ej ankom till Grefven förr än d. 26 Juni," är således
ett misstag, likasom den uppgiften, att tåget skulle anställas
i st. f. i Juni.

***) Af en Liflandsk familj, blef Friherre 1714, 1715 General-
tenant, tog afsked 1723 och dog i Estland 1749. (Anrep IV: 100.)

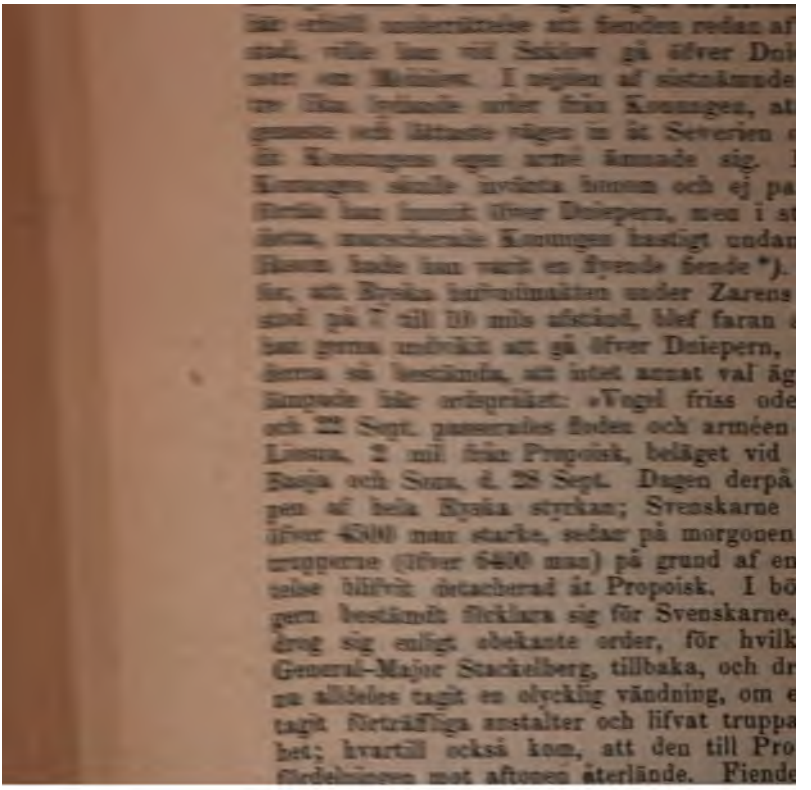

åmindre denna drabbning som en seger, och lät der-
å en minnespenning. I en fiendtlig relation uppgafs
es styrka till 15,701 man, deras döde till 1111,
serade till 2856, Svenskarnes styrka till 16,000 och
örlust i döda och fångar till 13,103; hvaremot L. vi-
ej stort mera än 4500 Svenskar deltogo i den första
gen och säger, att, när döda och blesserade afräknas,
styrkan icke i någondera träffningen kunnat vara
000 man samt uppskattar föröfrigt Ryssarnes både
och förlust mycket högre än de sjelfva uppgåfvo.
g uppger Ryska makten till 40,000 kärntruppar.
t var icke actionen sjelf, utan dess följder som lände
härens till förderf. Ty för att ej nästa dag nöd-
ot så öfverlägsen fiende företaga en ny förtviflans
måste trupparne, i skymningen draga sig undan och
r en usel bro, som var lagd öfver ett moras, och
n kom på andra sidan, träffade man en mängd för-
gar, öfver hvilka man ej kunde släpa kanonerna och
agnar. Alltså måste 10 fältstycken och nästan allt
qvarlemnas. Om natten föllo en mängd ryttare och
öfver de vagnar som voro lastade med vin och
, söpo sig fulla och förvillade sig i skogen eller blefvo
ande, hvarigenom 1000 man förlorades.
r tåget om aftonen kom till Propoisk, befanns staden
pbränd af Ryssarne sjelfve, bron förstörd och några
ender på den branta stranden midt emot, hindrande
gen. Här var alltså omöjligt att komma öfver; Ge-
måste alltså tåga floden utföre, för att söka ett
å han qvällen derefter, utmattad och lidande af de
contusioner, han dagen förut i drabbningen erhållit,
af hästen, var han i den förtviflade belägenhet, att
ett önskade sig döden. Om natten kom ett falskt
tt Ryssarne var arméen i hälarne; i följd deraf ka-
g 500 man, som stodo närmast strömmen, i vattnet
mmo lyckligen öfver, sålunda anvisande väg för de
som morgonen derpå verkställde öfvergången.
nom skogar och ödemarker fortsatte L., ofta oroad
dtliga ströftruppar, tåget genom Litthauen och in i
, utan att veta hvar han skulle finna Konungen.
han ifrån Liesna marscherat nära 60 svenska mil,
an ändtligen d. 10 Oct. på en fördelning af stora
som stod under General-Major Lagercronas befäl.
var ömsesidig, emedan man vid Konungens armée
ott att L:s armé var förlorad. Hela den styrka,

hvarmed L. utryckt från Riga, hade varit 10,914
deraf framkommo nu omkr. 6000 man till Konungen,
får 1500 hade efter slaget vid Liesna återkommit till
förlusten i drabbningen och under tåget hade således
omkr. 3,400 man. När Carl XII några dagar dereft
fade Generalen, yttrade han att han mindre grämde
ver denna förlust än fröjdade sig, att L. så tappert
med fienden. Piper gjorde honom också rättvisa, men
sökte förklena honom, föregifvande dels att han kunnat
den olyckliga bataillen, dels att fienden icke var m
kare än den Svenska styrkan.

Efter ankomsten till stora arméen blefvo L:s t
införlifvade med de öfriga, och L., som nu trädde i
gan för andra, som stodo Konungen närmare, hade
annat att göra, än åtlyda Konungens befallningar; h
ger sjelf, att han hade ingen del i krigsplanerna och bl
rådfrågad. Mellertid fortsättes marschen djupare in
tat af Ryska riket, hvilken vi förbigå, emedan den i
hör biografien utan den allmänna historien. Enligt L
tagande ihjälfröso 4000 man under denna vinter,
så kall, att sjelfva fåglarne hade svårt att flyga och
gen tog sjelf med egen hand en förfrusen fågel.
April kom L. till Pultava, dit Konungen dagen för
ländt; de dagar, som nu följde, yttrade L., voro de
ligaste och ängsligaste han haft i alla sina lifsdaga
emedan han förutsåg utgången, dels emedan han p
af kramp, utsot och matleda. Bränvinet kostade 7
Riksd. specie kannan och på lifsmedel var största br
equipage och sina penningar hade han förlorat vid
Lyckligtvis fick han af marketentare låna något, h
han nödtorftigt hjelpte sig och sina bussar. Om
följande katastrophen måste vi vara något utförligare
dan just L:s skildring mest spridt ljus öfver desse
digra dagar.

Hvad först beträffar sjelfva Pultavas belägring,
af den tanken, att det förmodligen gått bättre, om m
nast med värjan i hand sökt bemäktiga sig denna fä
som L. dock ansåg vara af intet värde. Kanonern
icke »capable» att göra någon breche och dertill v
gången på kulor och ammunition så knapp att man
på fältet hopsöka fiendens egna merendels odugliga
kulor.. Konungen blottställde mellertid sig mest af
synnerhet när Generalerne voro hos honom, för a
dem allt. L. fick dervid ingenting uträtta; han kalla

Volonteur, emedan intet honom anförtroddes, och orsaken till detta, säger han, var bland annat den, att han allsade sanningen rent ut, och aldrig gjorde svåra saker lätta.

Mellertid hade fienden anryckt med hela sin makt och tes göra mine af att anfalla. D. 16 Juni hade L. ätit hos Konungen, och efter återkomsten kastat sig med erna på sin säng, sedan han gifvit befallning att hålla arna sadlade, i fall fienden ville försöka öfverraska hå- då han i sitt qvarter blef öfverraskad af ett besök af Maj:t sjelf. Hans förundran ökades, då han nu för ta gången blef tillspord om hvad som göras borde. L. yrkte då, att samla hela arméen och gå emot fienden, att bekymra sig om fästningen. Carl åter ville göra dera; han förmodade föröfrigt att fienden dagen derpå ade företaga ett anfall emot Rehnsköld, hvarföre han begifva sig dit och lemna L. qvar vid Pultava; hvar- L. bad honom ej förhasta sig. Kl. 11 om natten gick ngen och satte sig till häst; Generalen följde honom, så redo de hela natten af och an, utan att L. egentli- kunde förstå hvarför.

Om morgonen befanns, att fienden om natten kommit dligt närmare, och för att på nära håll beskåda dess kastade verk, red Konungen åtföljd af L. på en öppen helt nära dertill. Kulorna började nu »tjockt nog» flyga om öronen. L:s häst blef skjuten i länden, hvilket L. tillkänna, jemte det han bad Konungen för Guds skull dådan; Konungen svarade: det skadar inte, J fån väl nnan häst igen, hvarefter han red än närmare fienden, r det han lät hästen gå omkring i skridt. L. låtsade att blifva ovillig och sade, för att locka den oförvägne en med sig och förmodligen också derför att denna onyt- spatserridt icke var L. sjelf så särdeles angenäm: så man icke exponera ens en Underofficer; här är ingen erals post, jag rider min väg — hvilket han också gjorde, Konungen sakta följde efter.

Mellertid kom underrättelse att Ryssarne ett stycke e upp gått öfver floden, då Konungen genast red dit. n L. hann dit ankomma, hade Kon. redan med 30 Lif- oner drifvit en hop Ryssar tillbaka öfver floden. Men del hade lagt sig bakom en höjd och sköt till måls på skarna. Carl brydde sig dock icke derom, utan red åt till strömmen, der faran var som störst, och L. efter m, för att öfvertala honom att begifva sig derifrån;

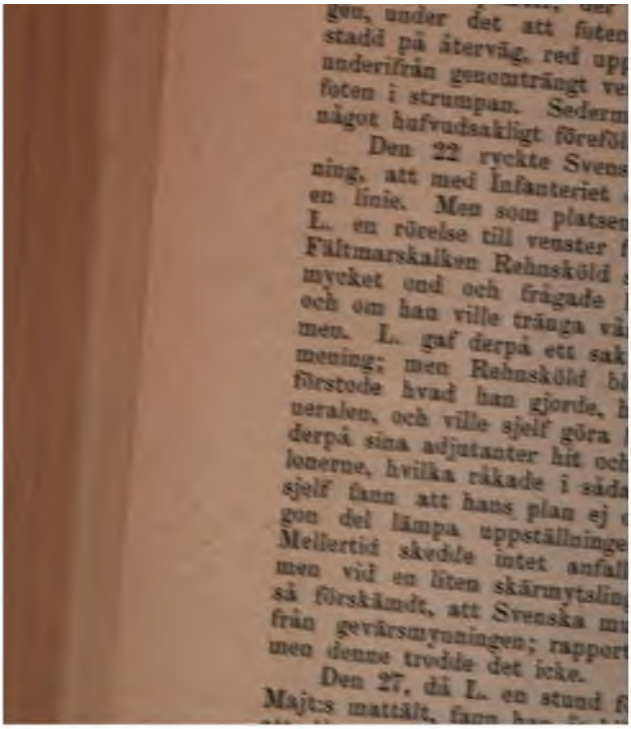

gingo sedan till bords, och när måltiden var slutad,
m Konungen, lät på sin bår bära sig omkring öfverallt;
ter, sedan han låtit nedsätta sig på fältet, språkade
med Piper, Fältmarskalken, L. och de förnämste Offi-
rne, af hvilka en del, emedan det var sent, insomnade.
Sedan mörkret redan varat en god stund ropade, så-
L. tyckte, Fältmarskalken: upp, upp, nu är tid att
chera. L. skyndade till sitt qvarter, för att sätta sig
häst och sedan att träffa Fältmarskalken, men ingen
te hvar denne var. Under tiden ryckte bataillonerne ut,
räkade i det tjocka mörkret i oordning. Nu kom Rehn-
ld emot L., ropade: hvar är Leijonhufvud? — Denne
ade: här, hvad behagar Ed. Excellence? — Rehnsköld
: då: hvar fan hållen J till, det får ingen se till eder.
J icke, att allt är uti confusion. L. anmärkte, att det
annorlunda kunnat ske då alla regementen ryckt ut i
ret, tilläggande L., att han måst hela qvällen ligga vid
ungens ryssebår. — Rehnsköld hade sett honom der,
sade likväl: icke hafver jag sett till eder hela qvällen,
då L. ej i anseende till mörkret kunde namngifva ett
mente blef R. derigenom än mer förifrad, sägande: Ja,
så ären J. J bekymren eder om intet. Jag har ingen
p eller gagn af eder. Aldrig hade jag trott att J skullen
sådan: men jag ser det är allt intet. — Emedan Ge-
len förmodade att hans chef ville reta honom till något
ränksamt svar, ursäktade han sig med lugn och bad om
s: men denne genmälte: jag skall väl görat sjelf, och
de såsom förra gången.

Längre fram på natten ordnade sig infanteriet enligt
an och framryckte i sina fyra colonner till det ställe
attacken skulle ske. Konungen hade låtit sätta sin bår
på backen, och Piper förblef ständigt vid hans sida.
marskalken red af och an, otåligt klagande, att caval-
et än icke ankommit. Slutligen inträffade detta; det
nu blifvit full dag, fienden sköt allarmskott och lät
trumman i hela sitt läger. Sedan Konungens bår var
lyftad på hästarne, vände Fältmarskalken sig till L.,
frågade: hvad sägen J, Gref Leijonhufvud? Som denne
förut hade hört det ringaste om anstalterne och icke
de fråga, emedan bannor och snäsor vankades åt Ge-
l-Majorer och Öfverstar, och dessutom visste att hvarje
t skulle bli ansedt såsom ett bevis på klenmodighet
på begär att mästra, svarade han: jag hoppas näst
s hjelp, att det skall gå väl, hvarpå Fältmarskalken

vände sig till Hans Maj:t och Piper och sade: nå, i
namn då, så vilja vi gå på!

Infanteriet ryckte alltså emot fiendens redoute
med sina stycken kunde bestryka hela Svenska lin
deremot Svenska artilleriet var qvarlemnadt vid b
Oaktadt Ryssarnes starka kanonerande och ständiga
togos tvenne redouter, och L. lät högra flygeln draga
höger, för att gå skottfri förbi de öfrige redouterne o
nade sedan göra halt för att invänta venstra flygeln.
då kom Fältmarskalken åter ridandes, tadlande det
besvarade L:s framställning nekande och sade att m
borde gifva fienden någon tid. Straxt derefter kom
ste Gyllenkrook och anmärkte att högra flygeln marsc
för fort och att om den ej gjorde halt venstra flyge
kunde hinna efter. L. svarade: det vet jag väl, o
sagt det åt Fältmarskalken, men han vill inte. Var
god, Herr Öfverste, och sägen honom det sjelf. Gyll
red då till Rehnsköld, men erhöll samma besked.

Redan hade fienden på åtskilliga punkter börja
samt vika, men i svenska hären visade sig här och de
ning och tveksamhet. Från venstra flygeln, der K
och Fältmarskalken voro, kom en löpande order, so
från regimente till regimente, att högra flygeln skull
sig efter den venstra, och då denna straxt började ma
upp i en linea och göra front emot fienden, lät L.
gra flygel göra det samma. Fältmarskalken kom
honom och frågade hvem som detta hade befallt, hv
förklarade orsaken, tilläggande att han dock ej vis
dessa ordres kommit från Hans Maj:t eller Fältmars
hvilket kan bekräftade med en dyr ed. Rehnsköld s
sig då, sägande: jag tror Eder, emedan J svärjen, m
som det gjort, hafver intet handlat som en redlig m
hvarefter han, åtföljd af L., red tillbaka till venstra
och då han kom nära, frågade han om Hans Maj:t
befallning att infanteriet skulle uppmarschera i front. K
gen svarade nej, men blef röd i ansigtet, hvarföre L.
att denna ordre ändock utgått från Konungen sjelf.
sköld förstod det också så, och sade: Ja, si så gör
alltid. Jag får intet göra som jag vill. Gud gifve
ville låta mig råda.

Derefter gaf han ordre åt Cavalleriet, att från fl
draga sig bakom infanteriet på en trång obeqväm
hvilket klack L. i hjertat och var honom säsom ett
stygn; men han tordes ej säga något, emedan han

hans autoritet hos Fältmarskalken ej gälde mer än en
dercofficers. (Detta L:s passiva förfarande kan näppeli-
försvaras: han hade dock vid detta tillfälle, som af-
rde hela Sveriges politiska framtid, bort i Konungens
ro med all styrka framställa sina skäl, och om dessa
ting gällt, var han utan klander.) Mellertid hade L.
gt ordres dragit sig åt en liten lund, men fick derföre
kära hårda förebråelser; efter en liten stund kom dock
nsköld tillbaka och sade med vänlighet: Grefve Leijon-
fvud, J måsten gå och attackera fienden. Gör som en
g man till H. Maj:ts tjenst. Nu vilje vi göra en för-
lig vän- och brorskap ihop. Derefter uppmanade han
om att gå löst på fienden.

L. måste alltså, utan understöd af något Cavalleri och
n en enda kanon samt med ett krut, sådant förut blifvit
rifvet, föra sina »fattiga och menlösa får», till antalet
Öfver 4000, emot den 22,000 man starka fienden, som
utom hade inemot 10,000 man bakom sina förskansnin-
och lät sina 132 kanoner flitigt spela. Då föllo Sven-
rne hoptals, och bland dem L:s systerson, Erik Gyllen-
rna, Major vid Gardet. När de kommo så nära fienden,
de med något slags hopp om framgång kunde gifva fyr,
ade på de fleste musköttterne blott fängkrutet af, och de
tten som gingo löst, gjorde ganska liten verkan. Ändock
fienden. Deremot gick venstra flygeln tillbaka: då L.
såg, red han skyndsamt dit, och besvor de befälhafvare
träffade, att förmå folket att hålla stånd. En af dem,
neral-Major Sparre, svarade: fan kan inte komma dem
stå, det är inte möjligt. L. ville nu förfoga sig tillbaka
sin venstra flygel, men denne var genom fiendens in-
ngande redan afskuren från den andra, och L. måste nu
med det flyktande folket till en skog, der han försökte
dem att »sätta sig». Öfverste Hård för Drabanterne var ho-
n dertill behjelplig, men bådas bemödande var förgäfves.
llertid kom Kon., hvilken under hela fältslaget ej befattat
med commandot, men öfverallt varit med der elden var
ast; sedan båren blifvit genomskjuten, hade han låtit
a sig på en dålig häst, och lagt sin sjuka fot på häst-
en, som nu var röd af det rinnande blodet. Då han
blef L. varse, frågade han: lefven J än? L. svarade:
Nådigste Herre, bättre Gud huru här står till. Konungen
sporde honom då, hvad man nu borde taga sig före, då
neralen svarade, att intet annat vore att göra än att föra
et till bagaget. Detta skedde. L. samlade nu så många

Liesna, alspänna hästarne från de tyngre bag
låta manskapet sitta upp, och bränna allt
kunde medföras. Konungen frågade hvad so
göras med artilleriet. — Medföra det så långt
rade Generalen, och när det icke längre kan medf
det. — Carl svarade: jag ville änteligen tala
Piper eller Fältmarskalken. L. blef enträgnar
en stunds besinnande befallde Kon. att L. sku
ligt ihopsamla alla cassavagnarna och ombesörja
till Artilleriet, der de borde stanna.

Sedan detta skett, ehuru med stor svårig
neralen tillbaka till Konungen, och fann der allt f
marsch; kort derefter satte sig trupperne och de te
i rörelse och tågade ända till aftonen, utan
hvart det skulle bära. Om natten stadnade ma
zarov (Nova-Schanzara?). L. förmodade att K
skulle gå öfver Worskla, i hvilket fall man
undkommit fiendens första anfall, sedan tåga g
Kossack-städer genom ett fruktbart land, hvare
hade strömmen Orel att passera samt slutlige
dagsresor genom ödemarken till Perekop vid
Krim. Men i stället gick tåget på denna sida
floden utföre. Denna natt sof L. på en hötapp
gård, der Konungen tagit qvarter, blef väckt
som sade: nu sitter Konungen i vagnen och
köra bort.

Tåget fortsattes genom Kobeljak och Sok

sin egen person. Men Carl, mycket tankfull, sade
en nej och att han ej ville gå från trupperna utan
ra sig, hvarpå L. upprepade sina böner, då Carl lade
n på hans bröst och sköt honom otåligt tillbaka, sä-
: generalen vet inte hvad han säger: jag hafver långt
och vigtigare saker att tänka uppå. L. trädde några
tillbaka, men upprepade sina föreställningar och att
ingen af hans kongliga person nu vore det angelägnaste
a tankar, hvarefter Carl invände: först skall det smälla.
neralens förnyade böner svarade han mera nådigt: de
g ändå fången, om jag går bort från trupperne; hvil-
L. ej ville medgifva att det skulle ske om Kon. skyn-
sig. Derpå aflägsnade sig L. från Kon. som förblef
de tankfull.

Då Generalen återkom, sedan han med en Tartarisk
ine uppgjort möjligheten af Konungens frälsning, hade
gen, på andras öfvertalelse, redan blifvit bevekt att
armeen, och lät antyda L., att han jemte general-
erne Lagercrona och Sparre skulle medfölja; men då
om trodde att Konungen ville genom en frestelse
, huruvida hans nyss framställde förslag kommit af
ka för sin egen säkerhet, bad Konungen att få stadna
id tropparne, blef intet vidare taladt om att L. skulle
med, utan öfverlemnades honom i stället commandot
de qvarlemnade tropparne. Olyckligtvis dröjde det
med Konungens afresa ända till kl. 10 om aftonen;
hade han likväl tillåtit L. att få föra tropparne öfver
da i stället för öfver Dniepern.

En annan olycka var den, att anstalterne till återtåget
ötos till dagen derpå; ty redan denna morgon visade
nden, svenska armeen var i upplösningstillstånd, ingen
mera befäl och de fleste sträfvade blott att komma
elfven. Mellertid läto Ryssarne erbjuda capitulation.
gt sökte L. att få tropparne att samla sig vid sina
de flesta fortforo att gå öfver Dniepern, der dock
en drunknade, och blott en mindre del kunde förmås
ppställa sig. Den tappre generalmajor Creutz afsändes
rst Menschikow att underhandla, och Creutz skickade
en stund Öfverste Düker till L. med tillsägelse, att
n ville hafva ett skyndsamt svar. Generalen lät då
de högre Officerarne till ett krigsråd, och då desse
obestämda svar, tillsades de att fråga sina gemene.
en stund återkommo de med ett svar, som ohvarken

var hugget eller stucket», att manskapet ville göra h
andra gjorde, så vida intet fienden kom alltför stark
dem. L. trodde sig i dessa svar mera igenkänna Ofs
nes »pretext till bravoure än ett frimodigt sinne», sk
dem återigen tillbaka för att hämta visst besked, om
daterne ville slåss till det yttersta, eller blifva fö
Svaren utföllo, som man kan tänka, olika, i det hela
ligen klenmodigt; endast Major Holl och Öfverste We
stedt samt ännu en annan förklarade att deras folk
strida; hvarpå Öfverste Düker anmärkte med en ed,
som mest skryta vore vanligen de, som först sprun
väg, hvilket man också sett i sista actionen. L. frå
dessa tre huru mycket folk de inalles hade uppställde.
400 man. Sedan sporde han de öfrige Öfverstarne
samma, hvilka uppgåfvo 700 man. Mellertid kom ny
från Ryssarne, om skyndsamt svars afgifvande. Gen
som ej ville åtaga sig ansvaret för en capitulation, b
då alla närvarande Officerarne att votera, och nu till
alla att antaga fiendens anbud, hvarefter Generalen g
samtycke, och efter något parlamenterande, i afsigt att
ut på tiden och derigenom förskaffa Konungen mera ti
red han sjelf till Menschikow, som hade budit honom til
dag. D. 1 Juli.

De svenska krigsfångarne, nära 19,000 (13 à 1
enl. Fryxell) till antalet, marscherade sedan med Ry
till Zarens tält utanför Pultava, der de förnämste O
rare fingo företräde; om capitulationen utlät sig Zare
soll heilig gehalten werden; derefter höllo Ryssarn
sina fångar och tropheer ett ståtligt tåg genom Pe
Under vägen lät Zaren affordra L., Creutz och Kruse
värjor och gifva dem andra mindre i stället; sedermer
gade han dem noga om planen för fältslaget vid Pe
förundrande sig dels öfver bristen på anstalter dels
besynnerligheten af dem som vidtogos, särdeles deröfv
kanonerne blifvit lemnade qvar vid bagaget. Vid dett
ett annat tillfälle utlät han sig, att han vid Liesna
ett vida allvarsammare motstånd.

Vid jultiden sammanträffade alla de högre Offic
i Moskwa, då de gamle fienderne Piper och Rehnsk
qvarterades i samma hus. Under tiden ihjälsvulto h
de svenske fångarne och många utkastades på gatorn
nan de ännu uppgifvit andan. För att rädda de åt
ende uppgafs förslag om sammanskott från Officerarne
vid var dock nödvändigt att stifta en förlikning mell

tmarskalken, hvilket uppdrogs åt L. och Creutz. des också, åtminstone i utvärtes hänseende, men skarpa ord blifvit vexlade mellan Fältmarskal- eneralen, och fordna bittra förhållanden dem mit till språks.

sin fångenskap, som han tillbragte i Moskwa, ig L. att sammanskrifva sin lefnadshistoria, som s af hans måg, Öfverste-Lieut. Boije, samt att en andaktsbok (se nedanf.). År 1710 var han li utvexlad och blef redan till den ändan afförd rg, men Zaren besinnade sig och lösgaf i stället r. Stromberg, i utvexling mot en Rysk General, . återfördes till Moskwa. Vid början af Dr. noras regering blef han d. 30 Dec. 1718 kallad d, att tillträda detta embete efter fångenskapens döden gjorde d. 12 Febr. 1719 ett slut både på en och hoppet att bland sina barn och hos sin juta hvila efter ett af vedermödor så uppfyldt freden fördes liket till Stockholm och begrofs d. 2 i familjegrafven i Riddarholmskyrkan.

L. efterlemnade tre döttrar, af hvilka en blef esid. G. Cederhjelm, en med Öfverste-Lieut. C. h den tredje först med Hofrätts-Rådet Frih. H. t och sedan med Presidenten, Frih. C. G. Cron- dotter hade dödt ogift före fadern.

Ludvig Lewenhaupt var jemte Fältmarskalken nekligen Carl XII:s bästa General; men hans stödd på försigtighet och noga beräkning, hade med hans Konungs, utan snarare med den Hol- niske skolans, i hvilken han först lärt sitt yrke. således mera än sökte drabbningar, men ställd stridde han, med en tapperhet, som icke efter- af Carl XII:s bussar. Märkligt är förövrigt att m emot sin böjelse ingick i krigareståndet och hafva särdeles älskat det, dock öfverträffade dre, som af lust och böjelse valt yrket. L:s gåfvo att han var en fromsint man, men allt- böjd för misstankar och alltför svag för sin in lefnadsbeskrifning behandlar han väl desse såsom »galenskaper», men denna visar just, ktadt sin saktmodighet, misstänkte nästan alla, han stod i någon slags beröring, för uppenbar fiendskap; stod med nästan alla kamrater och i ovänliga förhållanden och lägger dem alla

större eller mindre fel till last. L. som ideligen klag
ver afund och hat, var således sjelf derifrån icke fri;
mot var han öm om sina trupper, och af dem älskad.
stridsfältet en hjelte, var han i det enskilda lifvet öfve
vet försigtig och undfallande ända till svaghet. Det
åtminstone ett intryck, som läsningen af hans sjelf-biog
gjort på förf. af denna uppsats. L. har deruti egn
långt capitel för att rättfärdiga sin fru och framställa
såsom ett mönster af saktmod; men långt ifrån att
lyckas, tyckas just hennes införda bref ådagalägga, att
Brita var ett ampert och intrigant fruntimmer, och
olik sin stammoder »Grefve Ebba» *).

Skrifter: Disp. se s. 2 h. o. — Rich. Lucas, Evangelii
lära, Öfvers. fr. fransyskan. (Dedicerad till hustrun och
rarna.) Stockh. 1720, 1754, 1783, 8:o. — Enväldets skadel
följder och aggets bittra frugter, tydeligen afskildrade u
berättelse, som sal. Herr R. R., Generalen en Chef och Ge
Högvälb. Hr Gr. A. L. Leyonhufvud, uti thes fångenskap
land sammanfattat — — —. Samt — — gen. Carl Creutz s
berättelse om then Pultaviska actionen etc. Stockh. 17
(Öfversatt i Schlözers schwed. Biografi med anm:r och
Alt. u. Lübeck 1760. 1:a Del.).

(Källor: Personalier vid likpred. af Kyrkoh. Joh. Possel
1722.) Stockh. 1722. — Ofvannämnde Sjelfbiographi. —
bergs Carl XII:s Hist. — Berchs Skådepenningar. — Gylle
Berätt. i Fants Saml. — Geijer, de Pugna Pultavensi —
[Anrep II: 670 och Riddarhusstamtaflan. — Rådslängd
Upsala Bibl. Cat.])

6. LEWENHAUPT, CHARLES EMILE, d.

Son af Generalen af Infanteriet, Öfversten i U
Hanover och Pålen *Carl Gustaf L.* och *Amalia Wil*
nigsmarck, syster till den namnkunniga Aurora och de
General-Maj., Fälttygmäst. och Vice Gouvern. i B
Conr. Chr. K., gift med Fältmarskalken H. Wrangels
General Carl Gustafs fader var Riks-R. *Carl Maurit*
af General-Gouverneuren *Johan Casimir*, om hvilkan
2 (B. VII).

Gr. *Charles Emile* var född (tvilling) i Stockholm

*) Utg. af denna 2:a uppl. har uti L:s af biografen åb
sjelfbiografi fåfängt sökt bekräftelse på dessa för L:s m
grefvinnas karakter nedsättande omdömen och uppgifter.

ars 1691 *). Till Dresden följde han 1695 sine föräldrar
h sin moster Grefvinnan Aurora, hvilka ville begära Kur-
rstens, sedan Konung Augusts, protection för att få en
mburgsk bankir tvingad att redovisa för flere tusen Riksd.,
m Grefvinnans broder, Gr. Philip Christopher Königsmarck
honom deponerat, samt samma Kurfurstes bemedling
Kurfursten i Hanover att få reda på K:s qvarlåtenskap,
ilken liksom egaren plötsligt försvann, och hvilken skall
fva bestått i 7 vagnar med bagage och flere kistor, fulla
d riksdalrar och dukater. (Se detta Lex. VII: 178, 182.)
rfursten gaf väl runda löften men drog dermed ut på ti-
; emellertid dog fadren, och modren reste tillbaka med
en för att nedsätta liket i Königsmarckska grafven i
de. Sedermera uppfostrades denne hos henne på Aga-
nburg, tills han blef 12 år, hvarefter han, för att lära sig
ta och rida, medföljde henne till Hamburg och sedan vid
års ålder sändes till Paris för att förkofra sig i studier
h adliga öfningar.

Der råkade han i en duell och måste fly till Flandern,
arest han 1708 blef Volontaire i Holländsk tjenst, samt
09 Capitaine, och s. å. Öfver-Adjutant hos General-Lieut.
rih. Sparre, som commenderade den Allierade arméns ven-
a flygel, och vid hvars sida han bevistade slaget vid
lplaquet ($^{11}/_{9}$) s. å. Han deltog ock i 1710 års fälttåg
Brabant. Sonen uppgifver att han i denna tjenst avance-
till Öfverste-Lieutenant, men detta lärer vara ett min-
fel. Han fick emellertid lust att erbjuda fäderneslandet
tjenst, gjorde det och blef sedan han besökt sin moder
Hamburg, på Gr. Wellingks recommendation, d. 20 Dec.
10 genom ackord Öfv.-Lieut. vid Gr. Schwerins värfvade
agon-reg. i Bremen och erhöll följ. år ($^{12}/_{8}$) derpå stad-
else. Fick kort derefter ($^{28}/_{8}$) fullmakt som Öfv.-Lieut.
Gen.-Major Marschalks Verdenske Dragoner med hvilka
sedermera i Fältmarsk. Stenbocks armé deltog i sla-
vid Gadebusch (Dec.) 1712, der han djerft förde sina
goner öfver ett af fienden recognosceradt och såsom im-
ticabelt befunnet kärr, bragte genom denna öfverraskning
anfallna i oordning och bidrog derigenom ej ringa till
dens nederlag. Under det han förföljde fienden, fann
n Öfverste-Lieut. Frih. Axel Lejonhufvud sårad på plat-

*) Enligt Boye. Sonen skrifver: i Aug. 1691. Rehbinder: i
g 1692. (Tvillingsystern uppgifves i riddarhusstamtaflan vara
d d. 28 Mars 1691.)

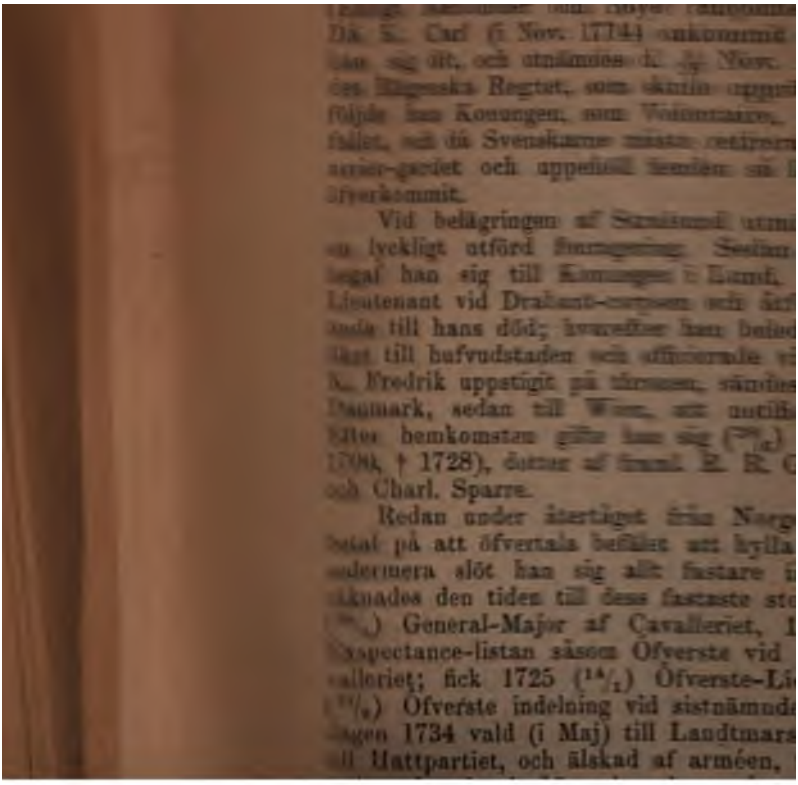

s Utskottet: »När Ständerna voro tillsammans, till-
dem såsom högsta maktägande, beslutet; Konungen
i styra utan med Råds Råde; Riksens Råd voro alle-
ständernas fullmägtige, och måste rätta sig efter
nlerne, när desse voro närvarande; ingenting hindrade
s Utskottet att gå ifrån Konungens och Rådets tanka,
utan att referera saken till Plena, emedan de hand-
ed Riksens Ständers rätt.» Ridderskapet och Adeln
il denna riksdag slå en skådepenning öfver honom:
hans bemödanden vid den nya Lagens fastställande,
det hos hans biographer, men medaillen sjelf säger
ng derom, utan »ob fidem et patriæ amorem.» (Se
raud s. 125.)
id 1738 års riksdag hade det hastigt uppväxande Hatt-
vunnit den öfvervigt, att det kunde bortgifva Landt-
lksstafven åt hvilken det behagade, och valet sväf-
dlott emellan partiets mäktigaste ledare, Tessin och
haupt. Den sednare afstod frivilligt ifrån sina anspråk
men var desto vaksammare för dess afsigter, som
o i att gifva det i dvala liggande fäderneslandet en
stöt, återställa dess gamla gränsor i öster och såle-
i första tillfälle angripa Ryssland, samt i stället sluta
l Frankrike, under hvilka bemödanden »de unge Vil-
visserligen icke ämnade glömma sig sjelfva. Till
ändan var det nödvändigt, att sedan den gamle Horn
vikit för stormen, ur Rådet borttränga de öfrige an-
ne af det andre partiet, som röstat för Ryska allian-
londe, Hård, Bjelke och Creutz); detta genomdrefs i
s Utskottet af Tessin, L., C. Sparre samt Öfverste
rantz, men fann starkt motstånd i Ständen. Pre-
frikallade dem alldeles; och i Borgarståndet var ut-
så oviss, att Plomgren under rådplägningen derom *)
upp i Riddarhusets förmak, utkallade L. samt Öf-
Palmstjerna, samt förmälte att ändamålet endast
vinnas derigenom, att Adeln till Ståndet afsände en
eputation, som uppmuntrar de försagde och nedtystar
odige. Palmstjerna gick då genast in, afbröt proto-
steringen och föreställde angelägenheten af en sådan
s afsändande. Många sprungo då fram inom
, der Ungern v. Sternberg såsom Vice-Landtmar-
de Klubban, samt anmälde sig sjelfva såsom Depu-
L. såsom deras anförare. Lagman Hammarberg

*) Anteckn. sid. 95. Tessin o. Tess. s. 79.

hänseende till L., som också uppmanade sin
vänner att intaga sina rum; under detta tumul
af Vice-Landtmarskalken efterskickade Tessin,
skläd, och efter långt bultande med klubba
lugnet, med villkor att Deputationen skulle f
landa genomdrefs i Borgarståndet Rådens licen
två rösters pluralitet; Bondeståndet hade väl
sterne, såsom de sjelfve påstodo, frikännt de an
Sekreteraren hade gifvit beslutet en helt mot

Många af Adeln reste nu harmsne sin väg
valplatsen öppen åt det segrande partiet, som
handa medel nedtystade knorret i de öfriga stå
planerna mötte nu inga betydliga hinder. Vis
deremot Konungen, nästan alla de högre befälh
ville i lugn njuta belöningarne för sina mödo
Adeln i allmänhet taget, samt massan af alla
stånden, och öfverhufvud alla försigtigare och
hvad betydde alla dessa? Konungen vanns ti
genom en concession för hans kärlekshandel;
styrdes af en enda Bonde (Olof Håkansson), H
af tvenne ståndsledamöter (Plomgren och Kjern
rige voro öfverflyglade, eller nedtystades gen
eller förkättrades som antipatrioter, eller förlö
»Nattmössor». Det unga Sverige bestod af
af alla stånd, och isynnerhet unga officerare
om lagrar och triumph-intåg i Petersburg, ly
partigängare, som sökte enskilde fördelar, och

ande öfverlemnades åt ett tolfmanna utskott af det
ta Utskottet, bland hvilket L., Buddenbrock och La-
antz voro medlemmar; men ännu var gäsningen i sin-
sådan, att man ansåg försigtigheten fordra, att sätta
utanför arbetsrummets dörrar. Planen, vanligen kallad
ta Utskottets Testamente, öfverlemnades förseglad till
ringen, med ett åtföljande missif, att vid första sig före-
omständigheter bryta den. — Tessin afskickades till
krike, för att försäkra sig om denna makts bistånd.

I October 1739 afgingo, under General-Lieutenant Bud-
rocks befäl, en transport af 6000 man till Finland,
rjemte Cronstedt, d. v. artilleriets skapare, skickades att
ställa en militärisk inspection öfver gränsen mot Ryss-
d. Den nyss förut ankomne tidningen om Sinclairs mord
hade väckt allmän bitterhet, och när nu underrättelse
om, att Kejsarinnan Anna i Oct. aflidit och lemnat thro-
et ett två månaders barn, ansågs rätta tidpunkten vara
Ständerna sammankallades till en urtima riksdag d.
Dec. 1740. Mellertid hade L., d. 30 Juni, blifvit befor-
till General-Lieut. och d. 5 Sept. till General af Caval-
.

Vid den nu begynnande riksdagen blef L. nästan enhäl-
eller med 683 röster vald till Landtmarskalk, och, se-
krigsförklaring (d. 21 Juli 1741) blifvit beslutad samt
lla hufvudstadens torg utblåst, till General-en-Chef till
och sjöss, med en vidsträckt fullmakt. (Se detta Lex.
III: 118.)

Vid denna tid var Grefve L. den populäraste man i
ge. Hos arméen stod han i hög aktning; medan Tes-
var borta kunde han anses för partiets höfding. Hans
krare kallade honom Carl XIII, och hans fiender kring-
de en skrift, hvaruti han beskylldes för att eftersträfva
a thronen. I sjelfva verket ansågs också hans äregi-
för gränslös: ehuru han visserligen ej var vanvettig
att sträfva så högt. Såsom menniska var han öppen,
kaffens, höflig; såsom krigare hade han visat onekliga
på mandom och behjertenhet; han ansågs *) äfven vara
tacticus, geometer och ingenieur. Dessutom var han
Fältmarsk. Hamilton, hvars höga ålder gjorde att han
nde komma i fråga, den äldste af Generalerne. Ut-
n skulle nu visa huruvida desse egenskaper, då de icke

) Skand. Sällsk. Handl. IV: 327. (Grefve Ulrik Scheffers
tr.)

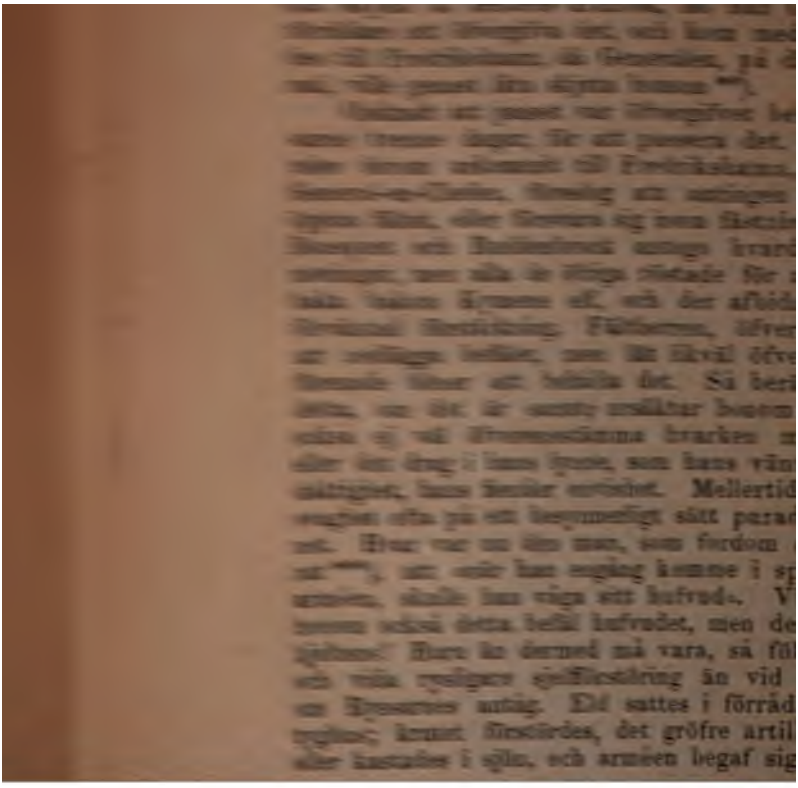

elf. Då underrättelsen dit ankom om den till
gusti 1742 sammankallade riksdagen, reste en del
entscheferne sin väg, och bland dem Öfv.-Lieut.
v. Sternberg, som hade under sig 4000 man, utan
rapportera detta steg till Öfverbefälhafvaren; än
egära hans tillstånd. Att Öfverbefälhafvaren tålte
ej genast afskedade desse officerare, blef sedan en
gelsepunkterne.

var således nu vid Kymene elf, som enligt Cron-
apport, bäst egnade sig till Finlands försvar, der
arne beslutat hålla ständ och för hvars ernående
så oerhörda uppoffringar. Men hvad skedde? Knappt
rykte ankommit att en liten Rysk här nalkades
öfra landet på denna sida om elfven, förrän den
ga krigsconseljen åter samlades och med stor plu-
eslöt att återigen, sedan man här blott stått några
raga sig tillbaka, af fruktan att fienden skulle af-
meen communicationen med Helsingfors. Det skedde.
ägret var vid Dommarby gjorde fienden mine af an-
n då de befunno Svenskarne beredde, afstodo de
na plan. Ändock voterade Conseljen, att man yt-
skulle draga sig tillbaka, först till Helsingmalm och
ll Helsingfors. Efter ankomsten befallte Generalen
-Lieut. v. Vicken uppföra 2:ne kanoner på ett berg,
ne kom tillbaka med det besked, att sådant vore
; en ung Lieutenant, Baron Wrede, som följt v.
sade händelsevis att detta väl kunde låta sig göra;
f honom manskap och då uppfördes också rigtigt
a.

en derpå erhöll Generalen ett bref från en vän i
m, hvaruti förmältes, att Hans Maj:t funnit betänk-
skicka mer krigsfolk till Finland, för att der utan
poffras. Genast befalte L. regementerna träda till-
s, då han underrättade dem, att han beslutat föl-
orgon angripa fienden, och hoppades då en herrlig
Officerare och gemene man ropade dertill bifall, men
afton, d. 19 Aug., ankom General Sinclair med ordre
nungen, att L. och Buddenbrock genast skulle ned-
fälet och begifva sig till Stockholm, för att stå till
Sålunda uteblef den drabbning, som kunnat rädda
Svenska krigsäran; och fem dagar derefter under-
de nye befälhafvarne efter hållen krigsconselj den
ion, som förband hela Svenska krigshären, som var
lika manstark som Ryssarnes, att sträcka gevär!

klagade dem hufvudsakligast [illegible]
nödtvång öfvergifvit Fredrikshamn; L. [illegible]
uti, enligt Konungens och Rådets ordres, [illegible]
efter [illegible] mening i krigsconseljen, hvar
[illegible]. Efter nagon tid fick han besö
[illegible] af några ledamöter i krigsrätten, som affo
[illegible] handlingar, men L. satte sig på det chat
[illegible], och försäkrade att han med ljf
svara dem.

Mellertid förgingo hösten och vintern och
[illegible] af Ståndena en Commission, som
[illegible] hafvarne. General-Major Hamilton blef
[illegible], och denne affordrade ånyo förrbemält
med sitt hedersord, att de skulle honom när so
[illegible]; och som L. kände honom såsom en m
samvete, lät han förmå sig att aflemna dem
[illegible] blef Hamilton beordrad att tåga d
Dalkarlarne till mötes, och en annan Grefve
Ordförande. Då denna, under förevändning att
[illegible] behöfde dessa papper, nekade att åt
[illegible] sonen att fadrens förderf vore oundvikl
gjorde alltså öfverenskommelse med en sjöcapitai
taga krigsfången, och föra honom till Danzig, h
kunde begifva sig till Flandern, der hans kö
commenderade Franska arméen. Men Fadren
till alldeles, sägande: att han icke ville taga

Landtmarskalken svarade: »detta är en sak, vi få
, när Commissionen gör oss redo för sine göromål;
g får nu berätta er, M. H., att Dalkarlarne äro
till Stäkes färja, och vilja ingalunda öfvertala sig
da hem igen, ehuru starka föreställningar H. Maj:t
öra dem; så att innan få dagar hafva vi dem här.»
nne händelse afgjorde eller åtminstone påskyndade
dergång. Denna bedrefs af den förut omtalade Öf-
Lagercrantz (jfr hans biographi i detta Lex. VII),
på de siste riksdagarne varit L:s bundsförvandt,
blifvit förvandlad till hans hätskaste fiende, särde-
an L., i följd af hans stämplingar i Moskau och se-
armeén, der han förledde de unga officerarne, hade,
vinter, gripit honom och skickat honom fängslad
vudstaden. Actor i målet, Justitie-Cancelleren Silf-
d, var denne partigängares svåger: en annan af gref-
olitiska vedersakare, samme Ungern v. Sternberg,
d riksdagens början olofligen lemnat armeén, var nu
arskalk, och hans parti, Mössorne, för ögonblicket
ande. Frågan var nu, att åter insätta de år 1739
Rådsherrarne, och begynna en räfst med upphofs-
till kriget. Desse räddade sig derigenom, att de,
agercrantz råd, uppoffrade sina vänner, de olycklige
erne, åt folkets missnöje, och gjorde freden med
d genom thronföljarevalet *).
sålunda utkorad till statsoffer, blef då ifrån sitt
afförd till Castenhof, i ett för lifstidsfångar bestämdt
rum. Några dagar derefter, d. 20 Juni, inryckte
arne i Stockholm; samma dag dömdes L. från lif,
i gods, och d. 23 skedde thronföljarvalet. Budden-
fflifvades d. 16 Juli, och d. 31 Juli skulle, efter ett
skofs beviljande, L. undergå sin dom.
ns son skyndade då, att för honom uppgöra en ny
plan. »Han hade räkat **) en Skånsk Skeppare, som
ds vid Skeppsbron att gå till Dantzig, denne skulle
neralen och honom sjelf med sig; men kunde dock
fva tillreds med alla anstalter förr än dagen för
sdagen. Han hade dagen förut gifvit åt Genera-
uai, som skulle kläda af honom, en sticksåg och ett
vilka han vid det tillfället skulle gifva honom, och
enom dermed såga af plankorna, som voro i hörnet

ijer, sid. 149.
and. Sällsk. Handl. II: 257 o. f.

uppå hvilket han klef och för
bottnen bestod utaf. Dagen de
tionsdagen, gick unga Grefv
Skepparen att fråga efter or
utan vidare hinder kunde afse
allt tillreds utom Passet, som
men, och hvilket var honom
middagen, så att han i första
lyfta ankar, emedan han nu
Fartyg ut på Strömmen; de
och frågade Vakthafvande Of
få slippa in till sin Far, åt
emedan han dagen derpå sku
att han hade så stränga ordre
att tillåta, hvaröfver unga G
dröfvad, ehuru han af Generale
korna voro rigtigt afsågade och
narne voro lossade, samt säng
så att Officeren, då han läst
bort och släppt in laquaien
ingen ändring blef varse. On
var tyst, kom unga Grefven klä
gels livré och blef af bemält
rummen; han klef straxt på
plankorna i taket, då hörde G
rummet inunder hvarföre han
tegelstenarne, och då plankorna

nte det att dagas hvarföre Grefven bad Skepparen lyfta
r emedan vinden var god, men han svarade att han
intet fått sitt pass, ty då han var kl. 4 om eftermid-
n på Slotts-Cantzliet hade de svarat att Öfver-Ståt-
ren straxt efter middagsmåltiden lagt sig att sofva då
arit der att begära hans underskrift, men att han skulle
et kl. 8 om morgonen. Unga grefven bad honom då
sig i land igen, hvarpå han gick till Gref Casimir
enhaupt, som skulle blifva dess Svåger, för att rådgöra
man nu skulle taga för utväg sedan det med fartyget
lyckats. Så snart Grefve Casimir var klädd gingo begge
varne till Grefve Carl Fersen, hvilken var förlofvad
Öfversten Baron Fredrik Sparres dotter, hvilken rådde
Frösvik och bodde der; efter han således utan misstan-
kunde resa till sin tillkommande Svärfader, så budo de
m genast rida dit och så laga att han finge tala med
eralen och berätta honom orsaken hvarföre fartyget icke
efter aftal anländt, hvilket han också gjorde; sedan
de hem att vidare öfverlägga. På vägen fingo de
att det trummades efter Generalen med löfte om 10,000
r till den som kunde honom ertappa.

Vakthafvande Officeraren hade kl. 6 om morgonen
in uti Generalens kammare och sett hålet uti golfvet
igenom han sluppit undan, sådant rapporterade han ge-
till Hans Maj:t, som gaf ordres om eftertrumling med
till den som honom återställa kunde.

Emedlertid hade Generalen sändt Smeden Ångberg upp
Öfversten Baron Sparre, som var Generalens sal. Gref-
as köttsliga Cousin och en af Generalens pålitligaste
ner, att i hemlighet förtro honom det Generalen vore på
ägor, och bad honom sända någon pålitelig till Stock-
att fråga dess äldsta Son af hvad orsak han icke kom-
med Fartyget efter aftal, emedan vinden ständigt varit
Öfversten Baron Sparre sände då sin egen Son i detta
de dit; han mötte af en händelse Capitainen Tersme-
Under samtal, emedan de voro vänner och bekante,
ade sig Capitainen att han nu kom ifrån Slottet dit han
a med Capitainen Graman varit uppkallade och com-
derade att med några Galerer lägga ut på Strömmen
visitera alla fartyg som ärnade sig till Waxholmen för
undersöka om icke Generalen skulle befinna sig på nå-
era af dem; men visste jag, sade han, om han vore på
t fartyg, eller hvilket det kunde vara som han vore

uppå, så skulle jag släppa det fram, och säga till
att jag detsamma noga visiterat men ingenting funnit
som äldre Capitain beordra honom att vidare visi
öfriga Fartygen; litet derefter råkade Baron Sparre
Casimir Lewenhaupt och berättade hvad herrlig
han gjort, och försäkrade honom om Capitain Ters
pålitlighet, hvilken hade försäkrat, det han så skulle
Generalen riktigt kunde komma undan, allenast
veta hvilket fartyg Generalen vore uppå. Då Grefv
mir vid middagstiden råkade sin tillkommande Sva
rättade han honom denna i hans tanke goda tidning,
svarade honom att Skepparens namn kunde han väl
men att med hans samtycke skulle hans Fader
gå om bord på något fartyg, emedan en Skeppare
lätteligen af det stora premium låta förleda sig att
han passerat Waxholmen lägga till vid Oxdjupet och
rera ut Generalen, som vore i ett rum trångt inpacka
lasten i rummet; utan vore det säkrare att Sparrar
der och Son, som förklarat sig vara mäne om att
Generalen, hörde sig om någon säker plats utom W
men der han kunde vara oröjd några månader, till
Sonen, sluppe den stränga bevakningen som följde
på något afstånd hvart han gick, och hade hästar
vid alla värdshus i fall han skulle rida någon gå
staden; då han alltid sedan skulle finna utväg att
sin fader utur Riket till någon säker ort, men unga
vens råd vardt icke följdt utan de öfvertalte Genera
gå om bord på samma fartyg, som varit af Sona
betingadt. Men knappt var han kommen dit, förrän
tain Graman lade till fartyget och efter en noga vi
fann honom och satte vakt om honom, samt sände
Capitain Tersmeden att all vidare visitation vore
sedan han funnit Generalen. Capitain Tersmeden
genast dit, då Generalen, sedan han lemnat honom si
dosa och de Dukater han hade hos sig att lefverera
äldsta Son, blef förd till Stadshuset i det rum som G
Lieutenanten Buddenbrock satat uti, hvilken då re
dergått sin dom att bli halshuggen; hvilken execut
neralen dagen derpå måste undergå.

Nu beskrifue flykt tilldrog sig natten mellan den
31 Juli, eller dagen före den till dödsdomens verkst
utsatta; d. 3 Aug. blef L. ertappad och om de om
heter, som dervid samt efteråt föreföllo, äger man

rättelse *) af hvilken vi vilja meddela slutet, eller
i föreföll, sedan Graman med mycken slughet upp-
len jakt som förde L., samt derpå stigit om bord.
ruppå öfversåg Graman Skepparens Pass och be-
nan mera på Fartyget än Passet innehöllt, då han
nnerandet väl fant en i Sjömanskläder, men med
. Wrangels livré-väst och underkläder: hvilken han
xt lät taga i säkert förvar. Härpå vände han sig
paren med pistolen på bröstet, tillspörjandes honom
gömt Generalen i det tillredda rummet eller någor
les (ty här var nu ej frågan om han var der, utan
an var), och att Skepparen skulle straxt med godo
l att ej behöfva risquera Cronans manskap, då han
vande gaf Graman till svar. Om ej Gud känner
er än jag: nog är der någon. Graman replicerade,
d och jag känner honom: säg mig bara hvarest han
Generalen är akter. Graman: har han några gevär?
nog har han gevär. Graman: kunde han komma efter
e: ja, efter ett par pistoler, som hängde förhanden.
gå dit: men hvarken att gifva mine, eller tala, eller
den minsta vink du gör så är du dödsens barn.
följde honom således ända ned, hvarest han emottog
skarpt laddade pistoler, som lågo ofvanpå hålet der
n sedermera fants under förborgad.
på tillspordе Graman Under-Officeraren och man-
hvem af dem vill gå med honom och visitera, då
fficeraren svarade, jag är väl skyldig och villig att
a ordres, men det är för farligt att gå ned i mör-
n kunde Herr Capitain befalla Generalen att komma
. Då Graman replicerade: att han ej kunde sätta
let nog tro till Skepparen, utan måste sjelf visitera
ade ej att befalla honom gå dit, om han ej sjelf
med: läggandes dertill, att som han ej ville lägga
het på prof, så lära väl andra finnas af folket, som
a det.
af Sluproddarne tillbudo sig ock straxt och gingo
aman i Cajutan med värjan i handen, och medan
fver allt visiterade, stod Graman bredvid dem med
uppdragen i handen, underrättandes den ena huru
borde ske, med befallning åt den andra att gifva
vad som kunde förelöpa.
an Cajutan var granneligen visiterad fanns Lewen-

*) Sånd. Sällsk. *Handl. II: 264 o. f.*

haupt icke der, utan blef man på golfvet derstädes e
lucka varse, den de upptogo, derunder låg en hop
gods påkastadt, hvilket undanröjdes. Just der inun
ett litet rum akter i skeppet apteradt, som ett par
ner kunde ligga uti; vid sjelfva öppningen stod
midt för hålet med pistolen deröfver, och som ha
blef Generalen varse, länandes sig baklänges något
med händerna åt sidan, satte Graman pistolen i luc
ropade till honom: rör icke händerne, eljest ären J
man. Härpå reste han sig något och sade på Fra
Que voulez vous donc? (hvad viljen J då). Grama
rade: ne mouvez pas, autrement je tire. Det är:
rören Eder så skjuter jag till: läggandes dertill: att
honom okärt att detta obehagliga commando blifvit
uppdragit, och att han skulle just råka Generalen:
pretenderar han att Lewenhaupt med godo gifver sig
hvarken någon annan eller sig sjelf skada, i vidr
(med dessa orden trädde Graman honom närmare
stark uppsyn) måste han göra det, hvad han ej gör
häruppå kastade sig Lewenhaupt något baklänges oc
nej, nej, nu capitulerar jag: då Gramans begge karl
honom under armarne och Graman stack sin pistol
och de samtlige hulpo honom opp utur Cajutan, för
des honom förut med handsträckande att honom
tesse som möjlig vore vederfaras skulle. Drängen s
emot fötterne hos honom i samma rum blef ock op
så väl som de der befintelige gevär, bestående i en
puffert och en pallats, förutan en Silfver-värja, som
mera funnits der.

Sedan Generalen var på däcket, sade han till G
sig alldrig kunnat tro det han vore så ogudaktig o
honom öfverlemna. J hade kunnat låtsa som haden
ken sett eller funnit mig. Härpå svarade Graman
drig hafva tänkt Herr Generalen hysa om honom
opinion, att han skulle underlåta sin skyldighet a
fermeté exequera det commando honom blifvit upp
han var ock i stånd att uppvisa sin skrifteliga instr
till att komma Herr Generalen på bättre tankar
person.

Under detta samtal var Capitain Tersmeden,
expedition ingenting uträttat, tillbakakommen om b
Lewenhaupt honom kysste och famntog samt uti korta
klagade sin olycka; äfven vid det tillfället klappade
dräng och tackade samt berömde honom för sin ärlig

het han honom bevist hade, sägande, om intet jag, så
mina barn belöna det; drängen jemrade sig att det så
kligt hade aflupit, och bad Graman gråtandes, att han
ville fara illa med honom. Graman berömde äfven
s trohet, såsom ett exempel för alla redliga betjenter,
försäkran att intet ondt skulle här honom vederfaras,
han nu måste hållas under arrest, hvarpå drängen åter
kande sade: Ja gifve Gud hvar en så troget tjent Gud,
rheten och Fäderneslandet, så skulle sådane olyckor
vit tillbakars. Härvid bör icke förglömmas att när Ge-
alen blef upptagen, var han klädder i en manchettskjorta,
rödt stickad tröja, kallad skansloper, med kokusknappar
ett par stora holländarbyxor, samt ett par runda skor och
liten slarfvig sjömanshatt med ett stycke tåg om bundit. I
na drägten kom han på däcket, men drog sedan stöflor uppå,
t lade bort de stora byxorne.

Något derefter begärte han ett glas vatten, då Graman lät
ifrån sin Slup en bouteille Cyper-vin, det han väl smakade
sade det vara sig för starkt; det skadar dock icke, repli-
ade Graman, till att återhämta krafterna. Hvarpå han
ade: krafter har jag nog till den tiden jag har att lefva.

Medan detta passerade fortsattes farten till Stockholm,
emellertid voro de ingångne i Cajutan der de drucko
sammans, då Lewenhaupt tillstälte Graman sin guldbörs
2 à 300 dukater, hvaraf han uttog 2 stycken, med an-
dan att de öfrige skulle lemnas till hans barn: det ock
om Capitain Tersmeden blef verkställdt.

Här förlupo nu åtskilliga discourser om hans echapade,
hans oskuld, om sakernas tillstånd igemen, med mera
ej lönar mödan att anföra: undantagandes hvad echa-
den angår, den han förtäljde vara skedd, att han, med
ge armarnes lyftande öfver hufvudet, trängt sig neder
om det trånga hålet på golfvet utur fängelset.

Graman inföll härvid och sade: det varit fast bättre,
hålla ena handen öfver hufvudet och sänka den andra
der åt lifvet, då en tredjedel af axlarnes bredd menage-
; detta behagade honom mycket, sägandes att Sjögastarne
fva sig gemenligen alla små konster bekanta. J haden
t lära mig det förut, så hade jag ej skafvit huden af
na armar: hvarpå Graman svarade, att som han ej varit
om i förtroende, så hade han ock intet kunnat göra
till.

Under vägen till Stockholm, då en och annan anstalt
ste göras, bad han Graman och Tersmeden ofta att blifva

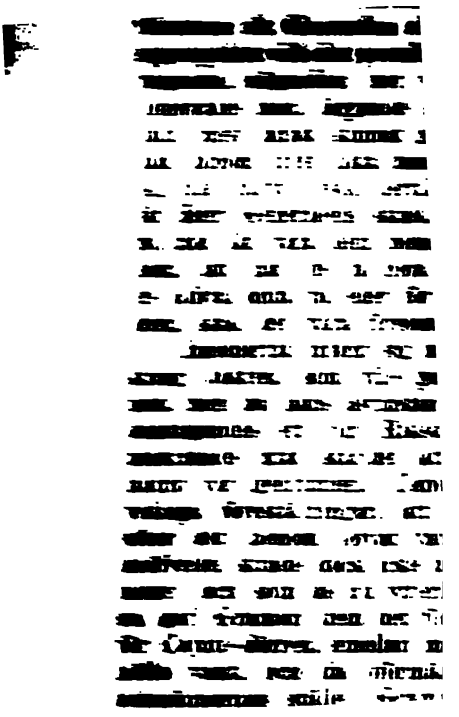

det han väl efterkommit sin befallning, och att han
vänta större belöning än honom blifvit tillsagdt.
En stund derefter kom Kyrkoherden Tollstadius om bord,
en Generalen emottog i Cajut-dörren, sägande, sig ej
förmodat att så snart få se honom: hvarpå Tollsta-
med suckande svarade: Jag har ej eller tänkt det;
är jag såg Herr Generalen sist, var jag försäkrad, att
hade afsagt allt det timmeliga, som oss ändock är afsku-
men när jag skulle komma kl. 5 om morgonen efter
i fängelset, att communicera Eder, fant jag mig narrad
I vorden redan på flykten. Generalen svarade: non
ma foi, jag narrar ingen, jag är ordhållig. Jag sade
förut, att det kom mig ej i sinnet att jag skulle dö
dagen, och derpå gick jag också bort. Tollstadius trädde
i Cajutan med Generalen, då Graman ville lemna dem
a, men Generalen ropade honom in igen och bad dem begge
tillstädes, då Tollstadius började göra honom allahanda
kliga föreställningar, men han inföll med berättelse om sin
pade, och när Kyrkoherden förundrade sig, huru Generalen
at komma igenom det trånga hålet utur fängelset, sade han
gått honom dervid, såsom det gick Harlequin uti Comedien,
an skulle hängas: hvilken historia han med glad mine
lde, men Tollstadius inföll sägandes: Herr Generalen kan
så starkt raillera och begynte med temmelig allvarsamhet
tälla honom, att tiden torde vara för kort att längre uppe-
sig med sådant tal: Generalen mente dock att serieuse
r kunde tänkas när de kommo längre fram på ett ställe,
unde man roa sig litet i så godt sällskap.
Under allt detta kom Notarien i Slotts-Cantzliet Stan-
t, flera gånger utskickad till Graman ifrån Öfver-Ståt-
aren angående sättet om dess till lands förande och con-
rande till Fängelset: hvartill Standaert, tvifvelsutan på
lning, tillsporde Graman, hvad slags jern skulle brukas
Lewenhaupts slutande? Graman svarade: att det vore
svärt; han hade tagit och handterat honom på honett
; han åtoge sig ock att föra honom till lands och i fän-
et, och ville svara för hans säkerhet, begärandes alle-
, att Amiralen skulle lemna honom de då ifrån Norr-
ankomne 2:ne Galerer, hvilka han ämnade placera på
e sidorne om sin slup, deruti Lewenhaupt skulle sitta
honom och Capit. Tersmeden, men i den andra slupen,
e Pastor Tollstadius, det commenderade manskapet, som
annalkande till bron skulle stiga förut opp och der emot-

man om de ville taga lifvet af honom den d
Graman försäkrade honom att det väl den d
ske, och att Standaerts af- och anresande sk
för anstaltningen till Generalens mottagande
ningen i Stockholm.

När de nu voro i Slupen inkomne och Gr
få Galererne i den ofvannämnde ordningen r
Sluparne, sade Generalen bland annat, man se
beställningarne hvem som förstår sitt verk,
tet är rätt vackert, det diverterar mig mera
tryter mig.

De nalkades således uti denna ordninge
ifrån Beckholmen in mot Staden, under en otr
het åskådare ifrån landet och uti små Jakte
båtar, hvaruti voro åtskilliga af Generalens bek
han många påhälsade, ropandes dem vid nam
vaktslupen efter aftal avancerade fram till b
Rådman Kiermans hus, att der anlända, voro
man uppstälte under Major Lingfelts comman
sig hafva ordres att taga honom emot utaf
befallning att Lewenhaupt skulle straxt lägga

Ofver detta gjorde Capit. Graman och Ca
den åtskilliga föreställningar och förböner till
han finge behålla kappan, på det Generalens sk
klädning dermed måtte höljas. Majoren lät oc
vertala sig, då 2:ne Corporaler med undergevär
och med kappans upplyftande under Lewenh

a tillfreds, och fördes, som sagdt är, af dem under ar-
om ljusa dagen i fängelset uti många 1000 personers

ir han nu der var inkommen med Majoren, hvarvid
n, Tersmeden, Slottsfogden Galle, Pastor Tollstadius
ere sig infunno, viste han missnöje öfver det ingen
ch andra meubler var der tillfinnandes, då Gallen in-
h sade: han kunde väl få den säng han hade i sitt
fängelse på Castenhof, hvarpå Lewenhaupt viste sig
t råka Gallen, med ursäkt förebärande, att han gjort
mycket omak. Gallen replicerade: ja, både omak
kymmer, större än han kunde säjat, förmedelst hans
lykt, samt risque af Gallens välfärd. Ja, sade Le-
ipt, det är naturligt: dock, svarade Gallen, det är
turligt, men ej billigt och christeligt. Lewenhaupt in-
det icke billigt att sauvera sitt lif? Gallen åter: ja
General, nu är jag befallt att vara hos er öfver natten
morgon, då J kommen att föras ut till afrättsplatsen,
men på er skall exequeras. Häraf blef Lewenhaupt
häpen, sägande: hvad, i natt blef jag tagen och i
exequerad. Gud bevara oss: jag beder om något
f på några dagar, jag beder ej om mitt lif: jag be-
r min själ, vändandes sig till Graman, Tersmeden,
n och de andra och begärte de ville gå till vederbö-
och anhålla att förskaffa honom delation, det Graman
resten gjorde, men utan att något uträtta. Detta af-
ar ock orsaken, hvarför Graman icke kom till Lewen-
tillbakars, men af tillförlåtelig berättelse kunna föl-
omständigheter härtill läggas, att sedan samma qväl-
förordnad Commission uti hans fängelse undersökt
de hans undanflykt.» — —
lenniskovännen Tollstadii försök, att förmå Öfver-
llaren Rutger Fuchs (se hans Biogr. i B. V) till upp-
beviljande med dödsdomen, blef kort afvisadt. Denna
t blef vid nästa Riksdag, 1747, föremål för Justitie-
ationens anmärkningar *); deröfver Ståthållaren afgaf
klaring **), hvarefter saken synes hafva förfallit.
följd af hvad nyss blifvit berättadt, vardt Grefve L.
derefter, d. 4 Augusti, halshuggen på Sandbacken
r Norr tull. Kring hans stupstock sattes Dalkarlar,
t att de, efter hemkomsten till sin hemort, skulle

Skand. Sällsk. Handl. III: 256 (253—8).
Af °/₄ 1747. Tryckt dersammast. II: 297 f.

kunna bevittna, att den dömde rigtigt lidit straffet. D
samma hade förut skett vid Buddenbrocks aflifvande.

Lewenhauptska godsen, som blefvo sequesterade, åt
gåfvos sedan till familjen, men om hans ertappare, Ann
litets-Capitainen Sebald Hartman v. Graman, någonsin k
i åtnjutande af den högtidligt utfästade belöningen, är o
Ännu d. 15 Nov. 1745 svarades honom, i ett K. Brev*
att han visserligen dertill vore berättigad, men «af h
medel dessa penningar skulle tagas, derom kunde H. M
sig nu vidare icke yttra». I ett nytt Utslag**) af d.
Dec. (1745) utlät H. M:t sig vilja hänskjuta beslutet d
till näst sammankommande Ständer, men tillät, att 20,0
dal. sm:t jemte räntor intill dess skulle af Lewenha
fasta egendom tills vidare sequesteras. I en ny inlaga
klagar sig Graman öfver denna åtgärd, fruktande att R
St., som sjelfve ej utfäst detta premium, torde hända
skulle vilja tillerkänna honom denna i statens namn u
stade belöning. Hvad utgång saken vidare erhöll, är
icke bekant.

Grefve Lewenhaupt efterlemnade tvenne söner och tv
döttrar: 1) *Charles Emile* (se nedanf.); 2) *Adam*, Marc
de Camp (f. 1725, † 1775); 3) *Ulrika Charlotta*, g
Gen.-Lieut. Mauritz Casimir Lewenhaupt, och 4) *Ann*
gift med Öfversten, Frih. Hans Ramel, ägare till L
röd m. m.

(Källor: Biographier af hans Son i Skand. Sällsk. Handl
II., samt i Rehbinders Landtmarsk. Hist. och Boijes Rik
Hist. — Förut citerade Källor. — [Anrep II: 668 och
husstamtafl an m. fl.])

7. LEWENHAUPT, CHARLES EMILE, d. y.

Son af den föregående, född på Winäs d. 28 A
1721. Ingick vid södra Skånska Cavalleriet och blef
Öfver-Adjutant hos sin fader under Finska fälttåget
1742 i Maj Lieut. vid Lifdragonerne, hvilket 19 Aug.
efter faderns olycka, stadfästades. Major i armén
Öfver-Adj. 1748. R. S. O. 1770. Tog afsked 1750
Lieutenants- äfvensom 1770 från Öfver-Adjutants-bes
ningen med Öfverstes titel. Under 1771 års Riksdag

*) Ders. III: 255.
**) Ders. II: 292.

n oftast och emot slutet nästan beständigt Landt-
ks-embetet. Efter revolutionen, d. 12 Sept. 1772,
. 1773 Capitaine-Lieut. vid Lif-Drabant-Corpsen,
n han på begäran 1775 erhöll afsked. 1773
-Major af Cavalleriet. 1778 ($^{27}/_{12}$) En af Rikets
och anförde d. 26 Jan. 1779 vid slutet af riksda-
d. o. Adeln. Blef 1786 ($^{27}/_{11}$) R. af Seraph. Ord.
andtmarskalk. Dog d. 29 Mars 1796 på Winäs.
9 med *Ulrika Chr. Bonde* (f. 1730, † 1764), dotter
narh. Gr. Gust. Ulf Bonde till Säfstaholm och Hedv.
Banér.

gående hans medverkande till sin faders befrielse
förut berättat. Han ägde stora kroppskrafter, men
deles själsgåfvor. Han bevistade många riksdagar.
1 års riksdag plaiderade han för rättigheten åt Ca-
t resa till riksdag, hvarvid Tessin anmärker, att
der dömdes till döden, för det att han tillstadde
att resa till riksdagen och ej rent af gaf dem afsked.
55 års riksdag lät han trycka ett sitt memorial till
för de anklagade Riks-Råden. Vid 1789 års riks-
han en af Konungens varmaste anhängare, och blef der-
lämpad af den adeliga oppositionen, hvarefter Konun-
rade att man derföre skulle ge honom reputation, hvil-
ägrades af Axel von Fersen och Carl De Geer, under
ning att ingen förolämpning var honom visad, såsom
ptagen i Protokollerna, ehuru mer än fyrtio perso-
fftligen intygat det. (Se detta Lex. IV: 344.) För
ga dessa misshälligheter blef L. på nådig befallning
varefter Öfverste Lilljehorn d. 25 Febr. till Vice
arskalk tillförordnades. Vid slutet af riksdagen un-
L. Säkerhetsacten utan Adelns vilja och tvertemot
slut. Hans stånd blef deröfver så förbittradt, att
öt icke uppsätta hans conterfej bland de öfrige
arskalkarnes på Riddarhuset.

r: Boijes Riksdagshist. — Tessin och Tess. sid. 361. —
s Anekd. sid. 140. — Bruzelii Hist. — [Anrep II: 668. Roth-
Riddarholmskyrkan s. 208. Dens. Landtmarsk.-krönika II: 70;
Riksdagshist. s. 650; Rådslängden IX. 2.])

. Friherrliga grenen.

ättetedningen, se D. VII: 337 [och Anrep II: 635
Drottning Magarethas broder *Abraham Eriksson L.*,
hade i sitt första gifte med *Anna Thott* sonen

komsten inträdde han i
Råd och Lagman i Ner
dock 1589, då han var
ställningar emot Sigism
Underskref 1593 den b
Konungen rigtade Före
Carls Fåglanät; trädde ic
ankommit till Stegeborg,
jemte andra anklagad p
Hertigens köttslige cousi
fängelse. Afled på Hjelm
nysande, d. 27 Apr. 1616,
kyrka. Gift 1) med *Kar*
Elisabeth Arendtsdotter Gy
ner: *Abraham* (se nedan
n:r 10).

(Källor: Gezelii Lex. samt d

9. LEIJONHUFVUD

Son af den föregående
Mars 1583 på fädernegodset
mardräng (Page) hos Hert.
och Frankrike för att lära s
i Fransk tjenst och utmärkte
get. 1610 ($^{22}/_{4}$) Friherre ti
då var indraget efter

LEIJONHUFVUD, ABRAHAM GUSTAFSSON.

En son af n:r 8 var *Gustaf L.* till Ådö och Hjelmars- f. 1597, Landshöfd. öfver Nerike och Wermland 1634, rre 1651, gift 1) med *Catharina Eriksdotter Sparre*) med *Cath. Nilsdotter Posse.* Hade flere barn. (Se p II: 637.) Sonen *Abraham* var född 1627. Blef först marb., 1652 Assessor i K. Bergs-Collegium, 1658 Lands- öfver Nora och Lindes Bergslager. Lät förbättra lands- ne i Nerike, författa chartor öfver desse provinser och ver den inom Örebro län belägna delen af Hjelmaren. 1676. Gift med *Brita Kagg* till Kjellstorp. De hade rn (se Anrep II: 643, Tab. 29).

llor: Gezelii Lex. och der anf. källor. — Berchs Skådepenn. biogr.])

11. LEIJONHUFVUD, AXEL GABRIEL.

Gustaf Erikson L. (se n:r 10) efterlemnade jemväl en son, *Erik L.* till Ådö, kallad den starke, Öfverste. p II: 637—8 Tabb. 7, 8.) Hans son, *Axel Gabriel*, var Kammarherre, erhöll slutligen Landshöfdings titel och 1732 vid 82 års ålder*). Dennes äldste son, *Knut* (se Biographi hos Berch), stupade 1700 vid Narva såsom ral vid Lif-Drabanterne; öfver honom slogs en skåde- ng och den sörjande fadern uppreste åt honom ett fullt marmormonument i Riddarholmskyrkan. Den an- onen hette också *Axel Gabriel*, f. 1684, † 1739, den e, *Carl Leonhard*, gift med *Elsa Barbro Oxenstjerna* vinna till Kroneborg, dog 1743 som Öfv.-Lieut. vid g:tet. Desses äldste son var

12. LEIJONHUFVUD, AXEL GABRIEL.

Föddes på Säters Kungsgård d. 13 Sept. g. st. 1717. n han i föräldrahemmet och derefter genom flera års er vid Upsala akademi förvärfvat grundlig kännedom i skaper och språk, ingick han 1734 i stora Canzliet i holm. Han talade då redan, enl. Rosenhanes uppgift,

---

* Dess egenhändiga lefvernesbeskrifning finnes i Loenboms oter om Namnk. Svenska Män. 1 B. 3 st. (Om honom och här nämnda 3 söner, se Anrep II: 638 f. Tabb. 9, 10, 19; Roth- Riddarholmskyrkan s. 97; *Hildebrand* s. 68.)

franska språket med större färdighet, än mången so
lemnat Paris. Ingick 1735 såsom e. o. Canzlist
archivet och sedan i Canzli-Presid.- eller Utrikes-
hvars Chef (Horn) var hans slägting. Men då ha
att denne ej skulle inom Canzliet kunna befordra han
gång, öfvergick han 1736 i krigstjenst såsom Volont
Lifgardet, der han 1737 blef Rustmästare och derp
geant samt 1741 Fänrik. Bevistade fälttåget i
1741—2 samt deltog 1743 i tåget till Uddevalla. B
($^{21}/_{12}$) Capit.-Lieut. och 1746 ($^{8}/_{7}$) Capit. vid Åb
Inf.-Reg. samt commenderad vid fästningsbyggnader
land; 1752 genom tjenstebyte Capit. vid Westerbotte
Valdes 1756 i Sept. af Ständerna till och var Caval
d. v. Kronprinsen till 1763; blef under tiden 175
Major vid sistn. reg. och ($^{28}/_{4}$) R. S. O. samt 176
Öfv.-Lieut. i arméen; fick ($^{2}/_{10}$) 1765 (1766?) p. b.
ur krigstjensten och strax derpå Hofmarskalks fullmak
blef derefter 1766 Öfver-Kammarherre med lön hos
sessan Sophia Albertina (till 1770). Var vid 1765—
riksdag Ordf. i Expeditions-deputationen. Vid det e
Adolph Fredriks plötsliga död utskrifna riksmötet
—72) blef L., enligt den unge kon:s önskan, vald till
marskalk med 524 röster mot 450, som voro för Ge
jor Rudbeck. Blef efter denna riksdags slut C. N. O
1772) och tog till valspråk *ex Recto Decus*. Han
af den senare uppträdande oppositionen såsom — «
sin gudsfruktan och poesi» — föga lämplig att bära
marskalksstafven*). Han bar den dock värdigt unde
lutionsstormen. L. blef 1772 Riddarhus-Directeur,
($^{30}/_{1}$) President i Åbo Hof-Rätt. Begärde och fick
1780. (Se detta Lex. XIV: 106.) Dog 1789 d. 19
Lindö. Gift 1:o) 1741 (1742?) med Friherrinnan *A*
nata Yxkull, f. 1714, död 1745, 2:o) 1754 med *C. A*
versparre, f. 1725, död 1769, och 3:o) med *C. A.*
f. 1729, död 1792, enka efter Öfv.-Lieut. R. S. O
Falkenberg. Ingen son öfverlefde honom. En af L:s
blef gift med Hofjunk. J. G. de Besche (ej Gustaf
vorit). L:ds porträtt visar en själ, och en själ af h

Mannen har också en *inre historia*. Först s
unge och medelåldrige jemte Grefvarne Creutz och

*) Detsamma yttras ock i Heml. Handl. II: 197. De
vore nöjde med detta val, emedan L. ej vid de förra ri
spelt någon betydande roll. III: 299. (Se detta Lex. IV

mkring *Herdinnan i Norden* — Fru Nordenflycht. kärlek till Vitterheten utöfvade en erkänd inverkan s tid. I denna sin vittra kärlek hade han sin brommarherren och Ridd. *Knut Henrik Leijonhufvud* vid a, af hvars hand många för sin tid vackra poeksä *nedlades på Musernas altare. Våra Försök* af *ggarnes Sällskap* voro en *vårsång.* Mera *midsom*äffas i det Sällskaps *Vitterhetsarbeten*, som utgått ur ra med samma Skaldinna till medelpunkt men nu dt *Urania.* Den tredje ombildningen blef *Utile Dulci*, ialsällskapen *Apolloni sacra* i Upsala och *Aurora* i L. skref vers på svenska, latin och franska. E. rheim yttrar om hans grafskrift öfver Frih. Palbitzki, under den starkaste Philosophiens betraktelse vitden värma, *kärleken* gifver skalderne, gaf *vänskapen* L. Hans tal öfver Grefve C. G. Tessin då dennes krossades (Sthm 1770) ansågs för ett af de bättre i Han förenade denna sin Vitterhetskärlek med Orrmeri, hvarigenom många Ordnar uppstodo, som ännu a, men dessa alla fingo en vitter färgläggning, som förbleknat. Hans minne firades i Coldinu-orden af hröderheim. Äfven var han (sedan $^{25}/_{1}$ 1773) Led. terhets-Akademien, der hans minne något lösligt och behandlades af en likväl ej större talang — Sh. ane. I *Utile dulci* höll systersonen Axel Gabriel Silfpe åminnelsetalet. Ett dylikt hölls ock någorstädes merce-Rådet M. Adlerstam, 73 år gammal.

skona konsterne, synnerligen *musiken*, var Frih. L. astisk vän, ja ända till svärmeri*). Grefve Skjöldeveste, ensam i en släda, i närheten af det ställe, der nle presidenten bodde, kör ner sig i en å, dristar ej, han var, fortsätta slädfarten i den kalla vinterqvälan vänder om och åker in på Friherrsätet. Blott vår hemma, men hade redan lagt sig. Skj. sätter häst i stallet, ingår tyst i salen, bemärkt af ingen, sig så, under det kläderna kunde hinna torkas, vid piano och fantiserar. Allt förblifver dock tyst och gifver sig snart åter på sin färd. Efter någon tid träffa desse Musik-vänner — den gamle Presidenden unge Lieutenanten. Den förre omtalar nu, an en natt hört en skön musik, oaktadt ingen men-

*Var en af vår *Musikaliska Akademis* stiftare (1771) och ste president, 1771—2.

niska fanns, utom honom, i hela gården, som kunde slå
enda ackord, fullt viss, att deri låg något underbart, s
genklang ur andeverlden. Skj.:s blygsamhet förböd h
att taga gubben ur sin tro, helst försöket skulle inne
-en ledning till sig sjelf af den varma beundran, i hv
han ansåg den gamles phantasi ha mera del än dess k
sinne*). Kraus räknar L. bland sina få beskyddare m
han ännu ej hunnit bli känd af K. Gustaf. 1780 d.
Jan. skrifver han i ett bref till Tyskland: Min Patron
Leijonhufvud har på en gång aflägsnat sig härifrån. I
nom förlorade jag en gynnare, hvilken var mig så myc
mer af värde, som han är en bland de få mæcenater, h
förena ett godt hjerta med insigter, vetenskaper och
smak. Notarien Säfström i Commerce-Collegium, till h
ken Hof-Canzler v. Benzel rekommenderat Kraus, hade
han ville återresa lika obemärkt som han kommit, utan
tillgångar att längre uppehålla sig i Stockholm, förkla
»åtminstone måste Ni följa mig till Presid. Bar. Leijon
vud, som är styresman af Musikaliska Akademien»; och
blef Kraus' förvåning, då han i honom träffade en m
som var icke allenast utomordentligt artig och förbind
men tillika en kännare af musiken och egde den mest
höjda själ. Han visade K. att det varit endast cabal
man skickade honom från en person till en annan, som
tingen ej ville eller ej kunde bidraga till saken; han lof
vid nästa sammanträde af Musik. Akad. att främlingen
antagas som ledamot. Med ett ord, han förmådde h
att bli qvar och skaffade derigenom Sveriges theater
taten till K. Gustafs begrafning, musiken till Æneas i N
thago, Chörerne till Oedip m. m, som säkerligen ej lit
dragit till den nu så allmänna musikaliska dilettantism
Sverige, hvars inflytande på den sedliga odlingen och
tiska allmänna bildningen ej torde af någon förnekas.

L. skillde sig från de fleste vittre notabiliteterne
tid genom än en själsskönhet — Gudsfruktan. Och d
beskrifves af alla, såsom lika oskrymtad som hans k
till tonkonsten. »Han fann sitt största nöje i den H
Skrifts läsning och i Gudstjenstens bevistande.» Detta
de utan all försummelse. Han klädde sina andaktsb
telser i poesiens flärdlösaste drägt. Efter hans död u
en samling af slika utgjutelser, kallade Tankeval i
ledning af Sön- och Högtidsdags-Evangelier(

*) Sveriges sköna Litteratur I: 373 (= 360, 3:e uppl.).

) der han visar att han insåg, att skapelsen i mennisko- af himmelska krafter och öfvertygelser vore lika här- om skapelsen af stjernorna på himmelen och blomstren orden. Under en resa 1779 till Tyskland och vistelse Braunschweigska hofvet blef han intagen af Abboten alems Predikomethod, som han då fann anslå Tyskar- och hoppades att den skulle ock vinna ynnest för de ndre kyrksamme Svenskarne. Kanske bidrog ock Je- ems älskvärda personlighet, som gjorde J. och L. till vän- att bestämma honom till detta val. Han öfversatte och J:s Betraktelser öfver Religionens förnämsta lagar (Ups. D. 1, 2 1783; D. 3 1786). Och vi as att han derigenom något hejdade sin tid, »då till ets och all grundlig lärdoms vanheder, en däraktig och lättsinnighet hos både boksynte och olärde tagit hand».

ter: J. J. Vernet, Betraktelser öfver goda seder, religion den offentl. gudstjensten, Sthm 1772. Öfvers. af L. i egen- af medlem af Sällskapet pro fide et christianismo. — Inträ- tal i Vitt.-akad. d. 9 febr. 1773 och Försök till öfvers. af Plinii låf-tal till kejs. Trajanus, båda i Vitt.-akad:s Handl. II: 22, det förra särsk. utg. 1773. — Dessutom de i biographien an- 3 skrifter. — Strödda poem på flera språk.

ilor: Landtmarskalkarnes Historia af Rehbinder och Roth- ch. — Riksdags-Hist. af Boije. — Rosenhanes tal i Vitterh. H. A. Akad. h. 6:te D. — Hammarsköld, Sv. Vitterh. Hist. — ngr. Åbo Hofrätts Histor. 51, 442, der många källor anföras. Tal af Adlerstam, Schröderheim och Silfverstolpe. — [Anrep tål och Riddarhusstamtaflan; Boijes Riksdagshist. — Lärda dg. m. fl.])

13. LEIJONHUFVUD, KNUT HENRIK.

Den föregående Broder. Född d. 28 Nov. g. st. 1730. n han studerat i Åbo sökte han, såsom medellös, sin st på Lagfarenhetens bana, men då ingen befordran fyra års väntan här yppade sig, ingick han som Styck- vid Artilleriet, på den militära, der lyckan dock blef lika ogynnsam. Väl blef han 1754 befordrad till vid Hamiltonska reg:tet, men först efter sjutton års uten krigstjenst, under hvilken han dels tjenstgjorde stningsbyggnaden på Sveaborg, hvarvid han förde rä- naperna, dels på commenderingar och garnisoner, upp- han Lieutenantsgraden. Sin militära bana lemnade han an kallades till Kammarherre hos dåv. Kronprinsen, en han i flera år uppvaktade. Genom ett rikt gifte

erhöll omsider L. ett tillfälle, att ostörd och sjelfstä kunna egna sig åt de sysselsättningar han mest älsk vitterheten, konsterna och vetenskaperna. Likasom sö der, Axel Gabriel, idkade äfven han skaldskap, hvar denne uppmuntrar honom i ett franskt skaldebref f Tuna d. 21 Juli 1759, hvarur vi meddela följande rad:

Les accords de ta lyre et [ses] sons ravissans
Ont enlevé mon âme et charmé tous mes sens.
Dis-moi par quel chagrin tu te prends à ta Muse?
Elle est jeunette et vive, et c'est ce qui t'abuse.
Ses essais sont brillans, et ses nobles essors
Valent bien mieux cent fois, que tous ces [vains] e
Que [font], la règle en main, pour arriver au Pinde
De timides rimeurs, dont la verve se guinde.

Oaktadt dessa uppmuntringar synes L. blott sällan h offrat åt skaldgudinnorna, och äfven dessa offer vunn uppmärksamhet. Men om Frih. L. intager en blott märkt vrå i Svenska Poesiens pantheon, gjorde han deremot känd i Svenska Ordenshistorien, såsom den hv upptog den ur sitt fädernesland af fanatismen fördrifne dinu-Orden, införde den i Sverige och blef under många dess högsta styresman. Dessa mystiska förtjenster förs fade honom 1813 Carl XIII:s orden, sedan han långt f erhållit Svärdsorden. Han dog i Norrköping d. 19 Oct. 1

Skrifter, se Tillägg.

(Källor: Åminnelse-Tal i Coldinu-Ordens allm. Sammankom 6 Aug. 1817 af Joh. Gabr. Oxenstjerna. — Hammarskölds Vitt. Hist. — [Se Tillägg.])

LEIJONMARCK, SVEN. Dess biographi finn detta Lexicon I: 342—346.

LEIJONMARCK, GUSTAF ADOLPH.

Född d. 6 Sept. 1734 på sin faders egendom Fin som fordom tillhört den hel. Birgittas fader, Birger P son. Sonson af ofvannämnde *Sven Leijonmark* samt *Sven Johan Leijonmark*, Sekreterare i Kammar-Collegi och *Elisabeth Malmberg*, hvars fader var Just.-Borgmäst i Nyköping, och hvars broder, Myntmästaren Malmberg, sig gossens uppfostran sedan föräldrarne 1743 med d bortgått. När Morbrodern slutligen 1779 låg på sin säng, yttrade han till en annan af sina systersöner, *Ulrik*, död 1815 som Vice President i Kammar-Collegi

han ville lemna hela sin förmögenhet åt hans broder
af Adolph; Carl Ulrik frambar detta muntliga, utan
a vittnen gjorde förordnande, men arftagaren, alltför
nyttig att begagna sig deraf, delade egendomen med
syskon, som då voro 6, sedan 4 förut aflidit.
Mellertid hade denna sistnämnde njutit en sorgfällig upp-
an; tidigt röjde sig hans förkärlek för mathematik, me-
ik och chemi, som han i Upsala studerade under A.
os. Klingenstjerna och Wallerius, hvilken sistnämnde se-
era gifte sig med hans syster. Under desse ledare hade
jort de framsteg, att Klingenstjerna beklagade ynglin-
bortgång från Universitetet såsom en stor förlust för
ret. Det var i stället Bergs-Collegium, som skulle
aga vinst af hans skicklighet. Han ingick der 1754,
1760 Ord. Notarie med Lön, 1767 Sekreterare, 1772
sor, 1778 Bergs-Råd, och, sedan han 1801 blifvit ut-
s med Nordstjernan, 1805 Vice President, efter att i
r hafva tjenstgjort i detta verk. Ehuru ej utrustad
stark kropp, lefde han ännu tio år, eller till d. 4 Maj

L. var erkänd såsom en af sin tids mest nitiske em-
nän, ehuru dessa förtjenster till det mesta voro af det
som göra föga buller. Hans verksamhet i Collegium
rdas af dess handlingar, som, ehuru nu betäckta af
utan tvifvel burit mången nyttig frukt. Dessutom
ades han i mångfaldiga commissioner, förrättningar och
sökningar, som ej blott närmast hörde till hans yrke,
n grufdriften och skogshushållningen, utan äfven vid så-
, som syntes ligga utom dessa gränser. Sålunda kalla-
an af Konungens förtroende 1792 till Ledamot i Lag-
issionen; utnämndes 1796 till Krono-Directeur i Allm.
dförsäkringsverket, hvilken plats han i kraft af fem
r förnyade förordnanden bibehöll intill sin död; till be-
g för L:s i detta verk ådagalagda mödor hedrade ho-
de öfrige Directeurerne med en guldmedalj, vid det till-
då fonderna deltes mellan Landsbygden och Städerna.
å var han Ledamot i den Comité, som nedsattes 1803,
tt utarbeta en pensions-inrättning för Civilstaten. Utom
af Konungen honom anbefallda uppdrag, njöt äfven
e vedermälen af borgerligt förtroende, att han trenne
r (1786, 1794, 1796) var Revisor öfver förvaltningen
llm. Brandförsäkringsverken; att han 1795 kallades till
mot i Stockholms Stads Brandförsäkrings-Direction och
r i denna befattning så länge han lefde. Äfvenså blef

[redacted]

an. Han sände honom 1616 till Hamburg, att vinna
het i bokhålleriet och räknekonsten. Återkom 1618
blef räkenskapsförare hos sin moders kusin Mårten
igs enka, Carin Svahn. Den unge Augustinsson var
både fader- och moderlös, då Konung Gustaf Adolph
med sin Hofstat kom till Jönköping, och vid hvilket
le honom hände den lyckan att af Riks-Cancelleren,
Axel Oxenstjerna, blifva antagen såsom dess Handskrif-
och till dess enskildte räkningars afslutande. Den
synte Riks-Cancelleren såg snart hvartill ynglingen dugde,
tog honom derföre med sig till Tyskland, dit han såsom
t af sin Konung skickades (1620), att ifrån Chur-Bran-
rg afhämta Prinsessan Maria Eleonora. Alla penning-
och presenter, som till denna expedition hörde, voro
r resan lemnade till Mårten Augustinssons vård. År
lät Riks-Cancelleren inskrifva honom uti Kongl. Can-
, och 1622 följde han såsom Sekreterare med Riks-
en Gabr. Gustafsson Oxenstjerna, som i egenskap af
till Danmark affärdades, då han ock fick Legations-
an under händer. Cancellist i Lifländska Krigs-Exped.
När denna förrättning var fullbordad, och Konungen
reste öfver till Riga, att fortsätta kriget med Polen,
Augustinsson befald att följa med, och stannade sedan
hos Riks-Cancelleren, som, efter Konungens afresa der-
var i underhandling med Polen om stillestånd, hvil-
kort efter slöts. År 1623 om hösten förordnades han
onungen att, uti Ingermanland och Carelen, biträda
-Commissarien Erik Andersson Trana med Svenska
böckers upprättande, och 1628 utnämndes han till Ka-
rare öfver Ingermanland, Carelen och Alentaka. År
blef han Krigs-Kamererare vid Svenska armeen i Tysk-
och 1632 Kamererare öfver Churfurstendömena Maintz
Pfaltz. S. å. fick tillika dylik befattning öfver Elsas,
gau och Markgrefskapet Baden. År 1633 sändes han af
-Cancelleren uti vigtiga ärender till Regeringen i Sverige,
år 1634 fick han Riks-Cancellerens befallning, att haf-
inspection öfver alla K. Licent-Kammarens Böcker,
räkningar och deras tillbehör, i Lifland, Preussen, Pom-
och Mecklenburg: likaledes Tull-Räkningarne öfver
-, Main- och Elbe-strömmarna. S. å. vardt han ock
skickad till Sverige, hvarifrån han straxt återkom,
aktade Riks-Cancelleren i Magdeburg, och förfogade sig
ter till Preussen. År 1636 om vintern reste han ifrån
sen med Licent-Kammar-Böckerne, bragte dem land-

vägen till Stralsund, der de öfversågos af Riks-Cans och förde dem sedermera till Stockholm. Emot sl s. å. fick han kallelse och fullmakt att vara Genera förvaltare öfver Sveriges och Finlands stora sjötullar, tjenst han i 12 års tid förestod, och det på ett sä gjorde honom förtjent till ett utmärkt nådigt betyg af Christina, om dess nit och trohet. Under samm valtning inbragte han stora penningesummor till Kron förbättrade ansenligen Tullverket, så att Rikets inl betydligen genom hans outtröttliga möda och omtank förökade.

År 1637 blef han tillika Assessor i General-Com Collegium. Adlades ($^{8}/_{1}$) 1645, och blef 1649 Kamm Tillika vice President i Handels- och Commerce-Co 1651. Director derstädes 1652. Tog afsked från si beten 1654 och upphöjdes ($^{10}/_{3}$) s. å. i Friherrligt Skref sig Friherre till Elfkarleby.

Sedan K. Carl X Gustaf uppstigit på thronen i lade han s. å. 1654 Leijonsköld, uti de nådigaste till Kammar-Råds-Embetet, hvilken kallelse denne emottog, ehuru han, med af träget arbete och fatigu svagad helsa, helst önskat tillbringa sina återstående i lugn. Han lefde ock ej längre än till d. 27 Oct och begrofs s. å. d. 14 Dec. i Storkyrkan i Stockhol den tidens handlingar ses, att han ej allenast genom tanka ganska mycket förökat Kronans inkomster, ut genom sin egen credit, så inom som utom riket, Regeringen betydliga penningeförskotter.

Gift 1631 med *Brita Sneckenfelt* (som lefde enka dotter af Tullnären Lars Bengtson i Stockholm, oc med henne 6 söner och 4 döttrar. Hon blef jemte sina upptagen i sin broders Sekreteraren Lars Sneckenfelts bref 1652. (Se Anrep, och om Dottern Anna Aug LüdekesDenkmal s. 284—5.)

(Källor: Gezelii Biogr. Lex. IV: 318 — Stiernmans Tabell Akad. Bibl. — Likpred. af E. Emporagrius $^{14}/_{12}$ 1656.— II: 650, IV: 19. — Schlegel & Klingspor, Ättartaflor s. 1 Handl. rör. Skand. hist. enl. reg.])

LEIJONSPARRE, PAUL LUDVIG.

Född i Stockholm d. 11 Aug. 1657. Föräldrar Snickaren *Rasmus Landsberg* och *Anna Eriksdotter* Redan i yngre åren visade han håg för Mathematik

n han fått tillfälle att för Gr. Dahlberg visa prof på kunskap, blef han 1675 Conductör vid Fortificationen. om L. B. VI: 8.) Lieuten. 1679. Användes under den- tid likasom under Danska kriget vid åtskilliga befäst- sarbeten, och erhöll 1683 af Konungen understöd till trikes resa. Han återkom med ökade kunskaper 1686, n han s. å. blifvit utnämnd till Capitaine. Fick 1688 ndet öfver fästningsarbetena i Carlskrona, Calmar och ahamn. Adlades ($^{10}/_{4}$) 1689. General-Qvartermästare- tenant med inseende öfver fästningsverken i Göthe- , Nya Elfsborg, Bohus och Marstrand ($^{30}/_{5}$) 1694. ctor ad interim öfver Fortificationen ($^{23}/_{4}$) 1706. Præ- i Amiralitets-Rätten i Götheborg 1710 till dess Gen.- t. och Gouvern. Burensköld, som 1711 förordnades till -Befälhafvare i Bohuslän, hann ankomma. General- rtermästare ($^{12}/_{10}$) 1711. Afled d. 22 Juli 1733. An- på sin tid för en af Sveriges skickligaste fortifications- erare, och var allmänt aktad för sina älskvärda egen- er. Gift 1686 med *Christina Steinberg*, hade han med e 1 son, † ogift 1723.

allor: Stiernmans Matr. — Gezelii Biogr. Lex. IV. — Loen- bom, Handl. till K. Carl XI:s Hist. 7:de saml., der Leijonsparres genhändiga anteckningar om sitt lefnadslopp, dat. Götheborg /2 1715, åro intagne. — [Anrep II: 652, der hustrun kallas Steén- berg.])

LEIJONSTEDT, ANDERS.

Yngre broder till Kongl. Rådet Grefve *Jakob Gyllenborg*. af Apothekaren i Upsala *Simon Wollimhaus* och *Helena* dotter. (Se detta Lex. III: 108, V: 289, 403, XXI: och Sacklén, Apot.-hist. s. 411.)

Anders Wollimhaus föddes i Upsala 1649. Disp. 1676 politica Orbis Asiatici conservatione» under Professor d. Norcopensis' præsidium. Reste sedermera utrikes och efter hemkomsten 1683 Sekreterare i banken. Leda- 1685 af Commissionen för befordrande af Ständernas a Commissions domar till Execution. Kgl. Protok.-Sekr. inska, Lifländska och Ingermanländska exped. 1686. Ad- ($^{16}/_{9}$) s. å. Befalldes 1694 att bevista rådslagen i K. celli-Collegium och brukades vid expeditionerne derstä- . Director vid Executions-Commission ($^{28}/_{2}$) 1696. En- é Extr. till Brandenburg 1698, hvarest han afslöt gränse- ten om Vor- och Hinter-Pommern, som fortfarit alltse- Westphaliska freden. Enkedrottning Hedvig Eleonoras

Efter Landtmarskalken v
Ribbings död valdes L. d.
och Adeln till Landtmarsk
i Cancelli-Coll., (9/5) Riks-
Revisionen. Grefve (31/12
1725 i Stockholm och begr
(Han ligger begrafven i M
ling och Stockholms Tidn.

I Skand. Sällsk. Ha
»Vid denna riksdag (1719
Ribbing, som fick slägflu
Gref (Carl) Gyllenborgs [
Baron Leijonstedt; han v
långt fallen från trädet, f
en Gyllenborg eller Ribbing
uti väl svåra omständighe
stundom i oträngdt mål». –
lenborg sysselsatte sig äfv
Stjernhjelms manér, och ha
hetsstycken af mindre värde
Lycksalighets Triumph
verser, hvilka hafva den eg
ven dess olika delar rimma

Store Monarch, öfver land o
Stolt af mod, högädel af blo

Gift 1688 med *Maria*

— Stiernmans, Rehbinders och Rothliebs Landtmarskalks-Krönicor, Boijes Riksd. hist. — Cederschöld, Riksdagen 1719. — [Anrep II: 653; Schlegel & Klingspor s. 170; Rådslängden. — Ett bref från Kon. Stanislaus till L. är tr. i Brinkmanska Arch. II: 98.])

LEIJONSTIERNA, DANIEL.

Daniel Figrelius föddes i Landeryd 1605*). Blef stu- i Upsala 1621 och Phil. Magister 1629. Han valde lagfarenheten till sitt studium och blef 1637 i Orléans noverad till Juris utr. Doctor, en den tiden sällsynt ighet i Sverige. Efter några års frånvaro återkom till fäderneslandet och blef (1/3) 1639 förordnad till den e Justitiæ President eller Borgmästare i Norrköping, s Magistrat då bestod af 3 Borgmästare, 1 Syndicus 10 Rådmän. Han kallas väl ibland Burggrefve, men n sådan fullmakt är icke för honom utfärdad.

Figrelius visade snart att han var sin plats vuxen. Han betade till en början, utom en skråordning för jern- och rbete, en vidlyftig »Rättegångs-ordning till detta vårt n uti Norrköping accommoderat, stält och lämpadt», såtiteln på det ännu i behåll varande originalet lyder. Hofrättspresidenterne öfversedd och befunnen grundad ag och laga stadgar, blef den af Kgl. Regeringen gillad 3 Sept. 1640 och brukad till 1695, då den allmänna Rättegångsordningen utkom. Ibland F:i första göro- var ock, att 1639 noga ransaka och öfverse stadens och andra angelägenheter. Hans nit förvärfvade ho- allmänt förtroende och han blef 1640 vald till stadens dagsfullmägtig, då han utverkade åtskilliga förmoner. År 1643 uppdrogs åt F. af Regeringen att contribuera betänkande till processen i (Stads)Rätterna, till den commission som då förordnades. Den af denna Commis- författade Rådstugu-Process, 14 Cap., lärer vara att af Figrelius.

Figrelii medbroder, Handels-Borgmästaren Hising, hade Riksdagsman 1642, under F:i sjuklighet. Då riksdagsmötet upplästes å Rådhuset, uppväckte detsamma stort nöje hos Borgerskapet, i synnerhet den påbudna inrättn af allmänna bryggerier, och ibland annat yttrades, de föga hade att tacka sin Riksdagsman för. Hising, som af hetsigt lynne, bröt ut i ifver, och kallade de försam-

*) Hans ätteledning, uppsatt af utg. af denna upplaga, meddelas i Tillägg, i st. för den i förra uppl. befintliga.

sedan adlad med namne
kosthåll hos Professor L
bref angående denna und
Förråd s. 39 o. f., gjor
vundt excess verhindert
gärde, att »J ville honom
informera, dock för all ti
bordh och eliest med hon
blifve något ferdigh och
rer dock L. ej varit Prin
denne följande höst antr
sammanskref L. till Pri
titeln »De Veritate et
hvilken också vann ett så
jungen, att denne långt
nung kom till Strassburg
Dorschæus framdrog denn
loford visade den för Prof
ningen satte kronan på Ca
nungen, säges det, till hon
vi här näst säga ved tillho
alltså L. troget ställt sig
terrättelse. Hela tiden st
furste, hvarpå till bevis ka
på allt sätt befordrade han

Vi vete ej, om det var

ına hotas med undergång — må det vara den en-
tillåtet att resa sig, hvilket rättfärdigas med Engel-
och Gustaf Wasas exempel.
eselgren (Sveriges sköna Litt. III: 269) anför dessa
rmed sammanhängande satser såsom prof på Lenæi
-kärlek, som skulle hedra vår tids Bisper». Men
ör erinra sig, att första afdelningen af denna skrift
1632—34, således under förmyndar-regeringen, då
ärdeles frimodighet behöfdes, att förkasta den kung-
solutismen och i motsats till denna på fasta begrepp
Aristokraternas och Ständernas myndighet, — läror,
måste vara de Styrande ingenting mindre än oange-
Men när 1647 Domprosten Lenæus, som då redan
vifvel hade Erke-Biskops-kräklan i perspectiv, utgaf
delen af samma arbete, der han ville afhandla skill-
nellan »Gubernatio civilis et ecclesiastica», samt der-
mstälde den Mosaiska »constitutionella Theokratien»
en af Gud stiftad styrelseform i skarp motsats
Judiska Konungadömet, hvars form var lånad från
arne, skildrade öfvergången från den förra till den
såsom ett Guds straff, samt sålunda med andra ord
det välde, der presterne i Guds namn ägde rätt att
styra, såsom det enda rätta, — då visar sig ju Le-
å god hierarch, som någon af »vår tids Bisper»?
utkom af denna afdelning endast en enda del; fort-
en blef förbjuden, om ej offentligen åtminstone en-

r öfrigt var L. onekligen i besittning af en stor
isk lärdom, och förvärfvade sig dessutom flera för-
om Svenska Kyrkan. Med sin vän, då varande Hof-
nten, sedan Biskopen Joh. Rudbeck, började han
fverse den nya Bibeln, som utkom 1618, och efter-
äfven Anteckningar öfver åtskilliga ställen, som syn-
nom behöfva ytterligare förbättring; han utgaf dog-
-exegetiska förklaringar öfver åtskilliga Nya Testa-
Skrifter, hvilka dock, enligt Fants omdöme, föga
djupare språkkunskap och kritik. Till belöning för
nde bemödanden erhöll han 1645 bekräftelse på åt-
et af all behållen Kronotionde af Löfsta socken. Han
en Ledamot i den Comité, som vid Riksdagen 1647

An reliquæ (partes) lucem viderint, ignoro, hoc certum est,
us hoc fuit interdictum, si non publice, tamen privatim.
Memoria.

Af sine loftalare till
ligt bruk nästan alla mens
L. biträdde den glupske D
het emot den fromme Erk
drade den sednare att tio
len (se detta Lexic. V: 7
rande hans Hebræiskt-Gr
tuus Rector och Theol. D:
Cancelleren och betygade
næus i try år här i Akad
daler värdt, såsom ock ing
Arch. XI: 57 och detta Le

Med sin hustru *Cath*
dotter, som öfverlefde hono
under namnet *Clo*, neml.
såsom Under-Ståthållare i
i Upsala 1667, samt fyra
med *Er. Brunnius*, Superint
för *Rosenmarkska* ätten; *A*
näs *Carl Lithman*, stamfade
stina, gift först med Öfver-
barn adlades under namnet
Borgmästar *Trotzenfelt* i St
gen, *Barbara*, som hade ett
till att likt Jephtas dotter
hon fick ändock en friare oc

satte sig neder att skrifva till kl. 10; kl. 11 skulle
n anrättas. Alltså sedan H. M:t lyktat skrifva, kalla-
Gr. Benkt in igen, då H. M:t sade: J skolen veta, att
ntit här och brottats med mina tankar. — Gr. Benkt
de: huru då, månne Eders M:t fått några elaka tiden-
— Nej, svarade H. K. M:t, utan jag har haft några sär-
angelägna saker att tänka på, dem jag vill låta Eder
och begära Edert betänkande derpå, neml. 1:o Hvar jag
få en god Præceptor för min Son; 2:o Huru jag skall
nmodera min Bror, Hertig Adolph; 3:o Huru jag skall
na utur detta Polniska kriget. — Gr. Benkt svarade:
orde finnas råd till de punkter. Hvad det första angår,
Sverge icke tomt på capabelt folk. — Det vet jag väl,
Konungen; men jag vill hafva en sådan, som jag
es kan lita mig på, och den Ständerna kunna hafva
äkerheten om att ej vara hweekachtig (ostadig) i re-
en. Ty min Hr Fader var en Calvin, och torde för-
ull någon ej hafva rätt säkra tankar om mig. — Gr.
arade dertill skämtevis: det vore intet bekymmer värdt;
M:t kunde dertill taga Öfverste prestens son. — K. M:t
Hvad har Erke-B. L. för söner? — Gr. B. sade: han
venne, neml. Jacobum och ... (Petrum). — K. M:t sade:
ra intet duga stort; kännen J dem väl? — Gr. B.:
e har jag såvida känt, att han gästat i samma qvar-
Upsala som jag, och tyckes vara en vacker lärd man.
. M:t: Hvilkendera tycker J mest om? — Gr. B. lem-
(det) i Konungens behag. — K. M:t sade: jag vill kalla
om dertill. — Gr. B.: kanske Lenæus torde hafva må-
som torde vara capablare. Nämnde alltså en, benämnd
nd (Figrelius), som är Professor, och D:r C. Lithman. —
t: Lithman vill jag intet hafva. Hvad tyckes Eder om
nd? — Gr. B.: Det vore bäst, om Ed. M:t ville skrifva
begge, både sonen Jacobum och mågen Edmund, att
mmo hit, så kunde E. M. göra dem först till Sekre-
hos sig, och så pröfva dem hvad de kunna duga till.
som Prinsen än på några år ej lär behöfva Præcepto-
så kunde E. M. då välja den capablaste af dem begge.
erpå gaf K. M:t strax åt Gr. B. ordres att upp-
vocation åt dem begge att de komme dit öfver; hvil-
ckså skedde; så blefvo de begge Sekreterare och Ed-
Præceptor a:o 1660.»

ter: Theser, Disputt. 1605—47, Likpredikn., Tal. — Logica
patetica sex libris comprehensis. Ups. 1633. — De Veritate
xcellentia Christianæ *Religionis*, *Ups.* 1638, Sedini 1642 o. an-

norst. — Commentarius in Evangel. Johannis et Acta A
Ups. 1640. — Comment. in septem canonicas Apostolor
stolas. Ibid. 1645. — Comment. in Apocalypsin. förmodl
gifven. Se vidare Schefferi Suec. Litt., Molleri Hypom
Stiernmans Bibl. Sviogoth. p. 283. (Se Tillägg.)

(Källor: Programma D:ris Ol. Rudbeckii. — Memoria
Joh. Scheffero. — Oratio, quam habuit Martin. Brunnius,
aftryckte i Stiernmans Bibl. Sviogoth p. 244 f. — Spegt
kohist. — Rhyselii Episcop. Sviogoth. — Strickers Hom
— Geselii Lex. — Fant, Histor. Lit. Græcæ. — Bergii N
råd. — Skand. Sällsk. Handl.: De la Gardieska Archiv., s
selgren, Sv. Sköna Litterat., förut anf. ställen m. fl. — T
lägg.])

LENÆUS, KNUT NILSSON.

Son af Kyrkoherden i Hökhufvud *Nils Lenæus*
des i Lena Socken, der fadren då var Kyrkoherde,
Oct. g. st. 1688. Stud. i Ups. 1704. Phil. Magister
»Och kan jag», säger L. i Delsboa illustrata, »utan s
den otacksammaste gök under solen, til min saliga
toris den Högvördige Herrens och Doctorens, Olavi
välförtjenta beröm ej obemält vid detta tillfälle lem
som han viste min hug för boken, viste jemväl rem
stam domi conatibus meis obstare, så tillät han m
den vänskap emellan honom och min sal. Fader hade
så ofta jag efter året 1704 var inne vid Academi
hos sig skrifva tvänne Exercitia styli om veckan gra
mig frequentera sina privata Collegier gratis, præsi
för mig gratis, ja ock, promoverade mig gratis.
som detta har sett, han gläder honom ock nu med si
sigtes glädje.» Följ. året, då Enkedrottningen och
innan Hedvig Sophia begrofvos, stod L. med han
under armen bak på Erke-Biskopens vagn. Denna
ning gick så tyst för sig, att om icke L. hade fått
ning, att till följ. morgon, för Prinsessan Ulrica Ele
räkning, renskrifva Erke-Biskopens concept, hade h
vetat hvad E.-B. gjorde i kyrkan. Samma år 1717
i Febr. Rector vid St. Claræ Skola i Stockholm och
prestvigd. Orator på Prestmötet i Ups. 1722. Kyrk
i Estuna i Roslagen 1725. Contracts-Prost 1728. K
i Delsbo (i Sept.) 1733. Contr.-Prost i N. Helsingla
Riksdagsman 1731, 1738, 1740, 1742 och 1751. Anhö
om afsked från Prostaembetet, men, »som Consistorie
ska nödigt saknade en så väl öfvad mans biträde i d
lägenheter som förekomma, och han ännu är af god

ons. gärna, att han ännu någon tid vid embetet för-
.» Vid 1751 års prestmöte gjorde L. åtskilliga förslag
Riksdagsmansvalen och Riksdagcontingenten, hvilka
Bisk. förklarade för oduglige, tjenande till oreda och
uppbyggelse. Afled den 22 (b. v. 28) Jan. 1776, som
bland stiftets presterskap.
an var en myndig och mycket ansedd man på sin tid
behöll den högsta vigeur intill sin död. Han tycktes
gera en sorts uppsyningsman öfver Cons., hvilket
omöjligen kunde fördraga. Bland annat hade han
mycket att påminna öfver tiden och dagen till Prest-
1757. Då han bland annat yrkade att prestmöten
gammal vana skulle börja Tisdagen, svarade Cons.,
t hade nog ämne till förundran öfver Prostens säll-
sinnelag, att blanda sig i saker, som honom icke
, och är Cons. ej skyldigt att göra Prosten besked
gon besynnerlig omständighet, utan dess ensak att
na, som tjenligast kan befinnas, och rådde Prosten att
ara på de embetssysslor, som voro närmast hans till-
å den lastbara seden kunde förekommas, att omogne
ter blefvo admitterade till predikstolen, såsom det
i Delsbo m. m. År 1761 besvärade han sig hos
Cancelleren öfver Consistorium 1:o öfver sättet att välja
gsman och 2:o öfver dess förslag till Bergsjö Pasto-
Tidernas kinkiga omständigheter gjorde att Cons. må-
älta allt detta, och ingå i förklaring för att visa sin
, ehuru det till slutet ej kunde underlåta att an-
, det Cons. ej trodde sig förbundet till något redo-
e för Prosten Lenæus.
. är mycket bekant af sitt arbete: »Delsboa Illustrata
Delsbo Sokn i N. Helsingland, I sådan måtto ljusliga
fven, at de förelagde fyra och fyratio Frågor, dem framl.
Dompr. i Wägsjö Hr Doct. Sven Bælter då han år
ännu var Phil. Cand., åstundade få svar uppå, här
besvarade, såsom de äfven samma året straxt besva-
af &c.» Detta arbete blef af Professor Lidén (se
g) förlöjligadt och criticeradt i Svenska Mercurius (af-
i Sv. Magaz.). Boken är icke utan förtjenst, men
egenkärlek, som ofta framlyser, och den stora en-
som på andra ställen röjer sig, gåfvo ett godt till-
för en så lekande penna, som Recensentens, att gyckla.
läses denna rec. aldrig utan att väcka löje. Förmod-
för att visa sin lärdom citerar Förf. i noterna arbe-
som visserligen ingen hade väntat se citerade i Beskr.

halfåret 1806. Erhöll afsked med bibehållande af
m pension 1826. Afled d. 16 Nov. 1827.
nte de trägna tjenstebefattningar, dem L. med aldrig
t nit och ständigt fortsatt verksamhet under sin
mbetsmannabana bestridde, började han ($^{29}/_{10}$) 1778,
ng med Kellgren, att utgifva Tidningen Stockholms-
n (se K:s biografi i B. VII: 26 och tillägg dertill).
K:s död 1795 antog han först till medredaktör Adv.-
Lengblom och sedan Med. Doktorn, sist Medicinal-
Rutström, hvarefter han 1813 afträdde Redaktionen
gister A. Wiborg. Stockholms-Posten upphörde först
Kapten Lindeberg var då dess utgifvare.
mm.-Råd. Lenngrens maka var den oförgätliga skal-
åt hvars lefverne vi här egna en särskild artikel.
a: K. Vet. Akad. Handl. 1827).

LENNGREN, ANNA MARIA.

dd i Upsala d. 18 Juni 1754. Föräldrarne voro E.
fessoren och Adjunkten i Philos. Facult. *Magnus Bry-*
Malmstedt och Fru *Märta Florin*. Hon njöt i ung-
ej allenast en bildad, utan äfven lärd uppfostran, så
berättas stundom hafva biträdt sin Fader vid corri-
t af latinska chrior, samt äfven i sin ungdom från
öfversatte (under sign. A. M. M.) Heroiden *Dido*
as (Sthm 1778). Hennes förening 1780 med dåva-
Sekreteraren Lenngren försatte henne i lyckliga yttre
ligheter. Deras hus blef en föreningsplats för ti-
tmärktaste snillen; sällskapet *Pro Sensu Communi*
s kring hennes thebord; hon sjelf var ledamot af
pet *Utile Dulci*, och Kellgren kände sig aldrig lyck-
an då hon sjöng något af hans stycken. Men långt
tt i sällskapslifvet söka glänsa, använde fru L. all
att för främmande, särdeles för sitt eget kön, un-
na sitt snille. »I hennes kammare syntes aldrig en
drig ett skriftyg; knapt af dem, som hörde till hen-
, träffades hon med en penna i handen.» I sällskap
dra fruntimmer förde hon alltid talet till barnkam-
köket, möbelmoden eller på sin höjd till operan.
umgänge med nära bekanta tillät hon sin qvickhet
la, hvilken dock alltid höll sig inom det lätta skäm-
den fina satirens gränser.
17 eller 18 års ålder skref Mamsell Malmstedt
ailen, satire (anon., Sthm 1777), det första af hen-

nes poem som blef kändt. Flera andra stycken v
dermera högaktning och beundran, särdeles af de u
som umgingos i hennes föräldrars hus. Ja, ryktet
nes lyckliga anlag framträngde till Hertig Carl, so
dade henne öfversätta Marmontels dramatiska idy
(Sthm 1776), som för öfrigt icke hade något särd
tiskt värde, ehuru uppförd 1776, och som derföre
henne sedan förkastades. Emellertid utsatte den
versättarinnan sitt namn i dedikationen till H. K.
tiginnan. Sedermera försvenskades af hennes hand
utmärkt arbete af samme förf., comedieballetten *Z*
Azor, hvartill Kellgren författade prologen, och s
fördes 1778 (tr. s. å.). Derefter följde ett par an
matiska öfversättningar, *Arsène*, en Féerie-Comedi
1779, samt *Silvain* (uppf. 1791 o. f., men otryckt
sin ingångna förening tycktes hennes lyra länge hvil
dan hennes man var utgifvare af Stockholms-P
förmodligen detta, jemte den uppmuntran henne
njöt af Kellgren, småningom anledning till förfat
åtskilliga mindre sångstycken, hvilka flögo kring
och för hvilkas författare allmänheten länge ansåg
Först emot slutet af Gustaf III:s tidehvarf blef fr
der sitt eget namn mera känd, sedan hon länge
pseudonymt föremål för allmänhetens högaktning.
Akademien anmodade henne genom en deputatio
gifva sina skrifter, hvartill hon dock aldrig ville
»De rådande egenskaperna i hennes skrifter — s
senstein — äro originalitet, naturlighet, smak och
teckningen, hastighet, ledighet och enkelhet i
egentlighet i valet af ord, en vexlande men alltid h
vers. De förutsätta en kännedom af verlden och
lynnet, som man stundom skulle vara frestad
huru hon med sitt tysta och stilla lefnadssätt ku
värfva, om man icke visste, huru det vidtfattan
gör erfarenhetens lärdomar hastiga och säkra.
betrakta föremålen är henne eget och visar en fi
att observera och den mest rörliga imagination.
skrifter äro mindre satirer än hastiga och djupa ch
teckningar.» I detta loford förenade sig, äfven
häftigaste brytningen inom vår litteratur, männen
nars motsatta tänkesätten. Så prisar Hammar
fru L. ledigheten, qvickheten, de glada och trä
darne, den mimiska talenten, den lyckliga tacte
gen i teckningarna och den halfironiska tonen,

ngen af de idylliska huslighets-scenerna. — Svenska emien lät (1818) öfver Skaldinnan slå en Minnes-penning, tén tecknade i anledning deraf hennes Minne med sin mästarhand, och Rosenstein skref förordet till henfter döden utgifna skrifter.

Fru L:s lif förflöt stilla i huslighetens lugna krets, hvarlott tvenne smärtfulla sorger träffade henne. Den ena förlusten af hennes brorsdotter, som hon, i saknad af barn, lät uppfostra som eget, den andra var förlusten ennes fader, som drunknade. Hon sjelf afled efter en och smärtsam sjukdom den 8 Mars 1817.

fter: Skaldeförsök af Anna M. Lenngren. Stockh. 1819, 1825, (1846, tillökt, 1852 med portr. och pl., 1856—57, utg. af Car- 1864, 1866 med tryckår 1865). Öfriga skrifter äro i biogr. nda.

llor: Rosensteins förord, — Sv. Litter. Tidn. 1820 sid. 196, 8. — Minne af Franzén i Sv. Akad. Handl. Del. VIII, fr. 1796. Hammarsköld, Sv. Vitt. Histor. — [Se Tillägg.])

LÉNSTRÖM, CARL JULIUS.

Är född i Gefle d. 7 Maj 1811. Fadr. var Coopvær- apitaine. Stud. i Ups. 1828. Phil. Mag. 1833. Theol. 1834. Historiæ Litterarum Humaniorum Docens 1836. ite sommaren 1840 Köpenhamn, Sorö, Berlin, Dresden Sachsiska Schweiz. (Se B. Lex, Ny följd VI: 292.)

fter: Försök till Lärobok i Åsthethiken. Sthm 1836. — Si- d och Brynhilda, Saga i 24 Sånger. Ups. s. å. — Lyriska stlingar. Gefle 1837. — Guldbröllopet. Idyll. Ib. s. å., och . — Fahlujuvelen. Novell. Ib. 1837. — Aftonlectyr. 2:dra et. Ib. 1838. — Nero eller hela verlden. Ib. s. å. — Hand- i Romerska Litteraturens historia. Örebro s. å. — Konst-The- rnas historia. 2 Delar. Ups. 1839. — Svenska Poesiens Histo- 2 Delar. Örebro 1839—40. — Handbok i Poesiens Histo- 2 Delar. Ib. 1840—41. — Svensk Anthologie. 3 Delar. Ib. —41. — Andelig Sångbok ur äldre och nyare Svenska Skal- 4 häften. Ups. 1840—41. — Om Finlands Folkpoesi. (I Brage Idun) Köpenhamn 1841. — Dessutom ett stort antal Öfver- ningar, Uppsatser i Tidningar och Tidskrifter samt Disputa- er, hvilka fullständigt uppräknas i Ups. Akad. Matr. — Re- ör af Eos, Litterär Tidning 1839—40.

llor: Upsala Erkestifts Matrikel 1840. — Upsala Akademies trikel 1841).

LEOPOLD, CARL GUSTAF AF.

tt skrifva Leopolds biographi är ingen lätt uppgift. ς betyder dock lif och ej merit, och *γράφω* betyder

väl skrifva, men äfven måla och ej — sit venia! — förteckna. Väl erbjuda många »namnkunniga» ej ämne till annat än en meritförteckning, men våra största t. ex. vitterpersonligheter, en Bellman, en Leopold, en Kellgren — hade egentligen inga meriter. De hade dock ett stort, rikt sekulariskt bios eller lif i bemärkelse af allt, hvarigenom en sjelfständig, högtbegåfvad ande är till och verkar i världen.

Föreställe vi oss så en i allmänhet rätt uppfattad och nästan enhälligt bedömd personlighet, så fordrar det föga betänkande att måla hans inre menniska, jemte det man gör en förteckning på hans yttre, på hans meriter, om man annars eger förmåga för ett slikt värf. Således är det att biographisera — vi komma nu öfverens om ordets betydelse — den nyssnämnde Bellman. Sedan Kellgren och Arndt satt melodi till hans drapa, har ju t. o. m. hvarje klockare i litteratur kunnat variera themat. Men så är det ej med Leopold.

Med denne »Gustaviadens» eller Augustiska tidehvarfvets nedgångssol förhåller det sig alldeles som med vår Augustus sjelf, K. Gustaf III, hvilken har i minnet, som han hade i lifvet, tvenne profiler af största olikhet. (Leopolds anletsdrag hade dock ingen disharmoni). En skola betraktar nemligen Leopold från högra sidan och försäkrar, att han är non plus ultra i allt. T. o. m. »allt hvad religionen har upplyftande och ljuft» träffa de i hans allvarsamma dikter. »När, fråga de, hördes lefnadsvisheten mera röran de och mildt ljuda från poesiens läppar, än uti Predikaren? När ljöd snillets, förnuftets och sinnesvärdets lof med högre och kraftfullare stämma än i Sången öfver Kellgrens död»? o. s. v. de rebus omnibus & nonnullis aliis. En annan skola har fattat posto på venstra sidan och försäkrar, att »Leopold med skäl sjungit det tomma intet, ty det är endast detta, som vi i de flesta af hans rimmade och orimmade arbeten återfinna; åt detta har han offrat sitt lif, sitt namn och sin poesi»: ett thema, hvars variationer synnerligen af Hammarsköld, till slut genom sjelfva den trötthet och ledsnad åhörandet väckte, skapade Leopoldianer åt dem, som erkänt det sanna, men ej det öfverdrifna i skolans kritik. På hvilkendera sidan skall man här gå?

Vi svara: på ingendera. Vi ställa oss ej på sidan, utan framför det snillrika anletet och teckna — en face.

Striden kan dock lösas, om man mera bestämmer betydelsen af sina ord. Vi ha ett fattigt språk och komma därföre lika lätt i strid, som de fattige, hvilka måste — al

med Dahlgren — ha samma rock till både sängtäcke
hästtäcke, och der stalldräng och kammarpiga svårligen
kunna förlikas.

Latinet har Vates och Poëta, det har Orator, Eloquens
Disertus. Låtom oss använda Svenskans tillgångar litet
dre promiscue, så skola vi hjelpa oss fram. Hvad hin-
r att vi anse det urgamla ordet Skald uppvuxet ur samma
som det lika urgamla ordet Skuld, detta den prophe-
rande Nornans namn, som »såg in i kommande verldar»,
des motsvarande Vates, vaticiniers, prophetiors tolk, eller
hvars sång gjutes, liksom prophetens ofrivilliga orakler,
en hänförd, gudarörd själ, då Poët, som betyder göra-
bildare, kan med största skäl, såsom en erkänd fix i
språk, uttrycka hvad som smides blankt i smakens
marsmedja, sedan smältstycken brutits ur råhetens jern-
g och smälts i snillets ugn. Stanna vi nu för att medla
lan de stridande, så fråga vi skolan till venster: Var
pold poët? och hon svarar: »I Odet öfver Försynen
penbarar han en stor och upphöjd tankegång i ett ädelt
ljudfullt språk; Den vackra Bedjerskan är författad
d mycken finhet, lätthet, gratie och urbanitet, egenska-
, som äro oss så mycket dyrbarare, ju mera de blifva
lsynta hos våra nu florerande Skalder»; — allmänt för-
t öfver taflorna i Eglé och Annette. Vi fråga skolan
höger: Var Leopold Skald, d. ä. en natursångare, hos
ken man knapt fann spår af konstens tillägg, åtminstone
m medvetna; der diktandet var en nödvändighet ej
frihet, som således, äfven förirrad utom sin tids smak-
er, måste gråtande vid konstens bestraffningar sucka sitt:
steh ich und kann nicht anders! — — med ett ord:
hans sång ett gjutgods, skrofligt men dristigt, storar-
t till sin idé, men der formen ingenstädes blänkte efter
ven af filen? så svarar hon »med korslaggda näfvar»:
ans vetenskapliga insigter voro det ämne, hvarur hans
lle hemtade näring och kraft. Och förutan en sådan nä-
g, hvad är snillets läga annat än en fladdrande meteor,
nyttigt förlustar eller vådligt förvillar»? Vi lemna
et ogranskadt, sjelfve likväl ej fruktande någon våda,
minstone för smaken, det är: den medfödda omdömesför-
gan *nb.* hos snillet, af dessa olärde Skalder, från den
deles olärde och omagistrerade Ossian på sin klippa, till
säkerligen föga lärde, åtminstone af ingen lärdom i sina
eldestunder medvetande Bellman i sin Djurgård, der vi se

"Sången svärma kring hans vigda mun";

väl skrifva, men äfven mål
teckna. Väl erbjuda många
nat än en meritförteckning
personligheter, en Bellman,
hade egentligen inga merite
sekulariskt bios eller lif
en sjelfständig, högtbegåfv

Föreställe vi oss så
nästan enhälligt bedömd
betänkande att måla ho
gör en förteckning på ho
annars eger förmåga f
att biographisera — vi
tydelse — den nyssnäm
Arndt satt melodi til
klockare i litterat
är det ej med Leopol

Med denne »Gu
vets nedgångssol fö
Augustus sjelf, K.
hade i lifvet, tvenn
anletsdrag hade de
tar nemligen Le
han är non plu
nen har upplyft
dikter. »När,
de och mildt
ren? När l
med högre o
grens döds
En annan
säkrar, a
det är e
orimma
sitt n
nerli
het
de
l

, och resignerandet från honom ej skedde i folkets
öme, förrän oppositionen sjelf lade ned vapen, så kan
säga, att han, slutligen »en gråhad philosoph», räkna-
af sin generation för »menskligheten kung» d. ä. den
anistiska bildningens, ända till sin död, fast han sjelf
t laggt »spiran» ned för honom, som »lade sin krans
för sångarkungens fötter — att flytta bilden från port-
till thron.

I ett större svenskt arbete kallas en sådan personlighet
hiarch. Annu har den makt, det ordet uttrycker, ej
vit förhatlig, och vi kunna derföre begagna det. Vill
rättvist döma Leopold, är det Sophiarchen man bör
skatta. Mången har varit sin tids cultur-minister utan
sjelf vara stor i något särskildt fack, t. ex. Ludvig XIV.
pold var dock i flera öfverlägsen alla af samma genera-
Men uti intetdera af dessa hänseenden var han, hvad
ensidiga beundrare, lika med hans ensidiga vedersakare
tulerat, en sjelfständighet, som isolerad borde bedömas,
höjas eller nedsättas. Han bör t. ex. ej förklaras vara
länk i den philosophiska Zevskedjan, på hvilken tide-
rfvens cultur gradvis upplyftas, och således hvarken be-
me med hymner eller charivari såsom Philosoph, i den
ing vetenskapen måste förstå detta ord. Beundrarne må
förtörnas deröfver. Cicero var likaså en philosophiskt
lad man, en stor eklektiker, men ej philosoph. L. del-
i sitt födseltidehvarfs philosophiska revolution och sitt
tidehvarfs philosophiska reaction emot revolutionen inom
samma, samt i beggedera fallen så, att han törhända der-
ej lemnade någon Svensk framom sig; men ej i något-
philosophiska evolution. »Vi skrifva för våra begri-
— att låna ett af Thorilds ord.

Och desse förstå nu ur hvad synpunkt vi helse Leopold
stor och påräkna bifall från begge sidorna. Få Sven-
ha en ära som hans. Ty sällan träder en kung i hu-
ismens rike upp med så enhälligt val och förer ett så
sequent, så starkt regemente och gör sina — låt vara
a eller falska, gagneliga eller skadliga — grundsatser
till folkets egna, att sjelfva despotismens ok länge bäres
som ett — ordensband. Och kan någon vara stor kung,
som sådan räknad af generaler som den främste gene-
af financierer såsom den ypperste financieren o. s. v.
han utom spiran skulle funnits af en ringare storlek
som general och financier af en hvar, som var totus
c, så kan en Sophiarch i ett tidehvarf verkligen vara

trädestal s. 52). Hade L. ställt sig vid Thorilds
då lika tillegnat sig Schiller som nu Voltaire, så h
mähända — om händelsevis hans första informator ej
infödd Fransman, utan en infödd Tysk — blifvit nå
annat än han blef; så hade troligen Kellgren, med s
borne och Högvälborne vitterlekare bakom ryggen
tröstat om republiken» — kanske sjelf skrifvit Sig
Hilma ett decennium förut. Leopold slöt sig i st
Kellgren, som nu efter 8 år (6/2 1786) tackade sin
Erotiska Oder, deri »han förenat Propertii djupa s
nande känsla med Ovidii behag»; för den förträff
i hvilken han den 1 Maj (s. å.) släst sig till ett rus
tilläggande: »Då jag vida skulle öfverträffas äfven
genre, der jag mest försökt mig, är jag glad att
af den jag räknar för min vän och tröstad, att d
öde med de fleste.» Då andra talanger misskänna
dra, må de ej anförtro det åt publiken, i hopp at
snart skola förstå hvarandra. K. torde dock öfv
berömmet så väl som klandret, ett fel så allmänt
len, i följd, säga Physiologerna, af deras finare
lättretligare nerfsystem.

K. Gustaf ville ha Dramen Helmfelt förvan
Opera, och Oxenstjerna och Armfelt föreslogo d
från Upsala kalla den unge Leopold, hvilken Kon
märkt som Extra Opponens vid Thorilds försvar af
quieu i Upsaliska kathedern (Se Tillägg). D. 9 F
skref Ox. derom till Lidénska Bibliothekarien i
skickande 50 Rdr till respengar (se Tillägg). L.
utvecklat sig i alla hänseenden sedan 1778. Han
puterade pro ex. i Ups. 1778 och pro gradu i Gr
hade 1781 (1782) blifvit Phil. Mag. derstädes d
han disputerat præsidendo för en afhandling, Doce
domshistorien 1782 och s. å. (vice) Råds-Bibliot
Stralsund, der han iordningställde ett bibliothek
band och författade samt med egen hand skref en
deröfver. Han biträdde ock Professor Möller vid
tandet af dennes Tyskt-Svenska Lexicon (se Till
derefter återkallats till Upsala (1784) af sin barn
lek och ungdomsgynnare den namnkunnige Lärde,
J. H. Lidén, för att förestå det Bibliothek, Lidén
till Upsala, och med förbindelse att äfven hålla fö
gar öfver Lärdomshistorien. Sysslan tillträddes 17
dén var ännu i ålderdomen Leopolds kärlek, och vi
här med en erinring om den gamles skildring i en

spårad inom den unge, och på Kronprinsen Gustafs dag 1770 kallades den 14-årige Tullförvaltaresonen Norrköpings Rådhus hålla ett tal (på vers, tryckt), en äldres correction, som gifvit poemet en pregel af ldspråk, hvilket då redan kunde anses föråldradt, så nan ej kan antaga, att gossen dittills blott fått läsa itterhet. Sjelfva den inre kallelsen att så ung upp- vittnar dock merendels om rikare anlag. L. blef i Upsala 1773 och träffas åter som en poetisk ge- på en kulle i soluppgången, omgifven af sitt Grefliga ge Douglas*). Det sköna i naturen stämmer åskå- till andakt. Man begär af informatorn ett uttryck af mensamma rörelsen. Han versifierar den psalm, Wal- git i vår psalmbok under N:o 418 och som visst upp- Odmanns fordringar af Psalmen. »Den högre flygten dit. Endast lofsången tillåter det poetiska. Äfven vingarne klippas»**). Kronprinsens födelse 1778, jorde sjelfve Yckenberg till författare, besjöngs san- af Svenska folket. Vi ha sett ändelösa utgju- Främst bland dessa står dock Leopolds, högt öfver ngen 1770, ehuru ej högt i jemförelse med hvad han efter ännu andra 8 år, än mindre i jemförelse med Kellgren då redan mäktade åstadkomma. Men det väl, som denne anat en medtäflare. Det är »the es sedhvenja» att låta kritiken uppehålla sig längre tillfällighetspoem, än ett nytt philosophiskt eller kt system. K. gaf tonen åt detta vittra guerillakrig, lätt beväpning behöfs. Han försäkrade i Stock- osten d. 30 Novemb. 1778 om Hr Leopoldts ode: intet poesi, utan prosa, som löper rasande». Dit recensenten att L. sagt: molnen smälta i perlor fälten, om hvilket rec. upplyste: »det vill så mycket att det regnar.» Rec. medgaf dock att der hvarken es bildningskraft eller qvickhet, men påstod — det äre recensenter just förebrådde L. — att bildningsgåf- ta liknade en feberyra och qvickheten en flågeld. Denna on, så olika den Thorild gaf af samma stycke, syn- söknad att göra Leopold mindre skadlig, om han, som bådade, ej ville ställa sig under »den goda smakens» Der är en half Thorild i det samma (Grubbes in-

---

lodde således under den tid, då själen är öppnast för in- det naturskönа Stjernarp.
Ur bref af Odmann i De la Gard. Arch. XIII: 62.

Det rum dig heligt vara bör, hvar hans person är när.
Och sanning är den första skatt, du honom skyldig är."

Och Gustafs Genius bortjagade det lilla moln, missräkningen först lade öfver hans panna. Han kän sådant ögonblick, som Schiller ger Philip vid sammant ningen med Marquis Posa. Sådan trädde Tullförvaltar in i hofvet. Om han ej kunde gå sådan derifrån, s han Kellgrens tröst (i annan mening anförd) »att del öde med de flesta». Men till Leopolds mildare bedöm måste det lända hvad ingen nekar, att det var kärlek, lycksökeri, som gjorde honom till ett vax i Konungens der, fast han i första ögonblicket fick Konungen s vax i sina. Och då var ju Sveriges Konung äfven sitt Sophiarch. Snillet Leopold måste inför snillet Gustaf k hvad planeten känner, då han kommer nära en sol. tala tydligen här om den ofrivilliga anslutningen, so dar en menniskas åsigter, sinnesdaning, lefnadssed efter en mäktigare anda hos en älskad personlighet, att man vanligen ens är medvetande deraf, förrän för lingen är skedd. Ur någon annan synpunkt var aldrig L pold ett vax för någon kraft. Mannen, medborgare behöll sin sjelfständighet, till och med i trots mot kär Läs poemet, öfversatt på prosa:

Monark! hvars dubbla höjd vi känna
Som konung och som enskild man m. m.

Gustafs snilleblick ådagalägger sig deri, att han sade Leopold att på embetsmannabanan söka en nöjd utkomst, ehuru L. säkerligen skulle fyllt mången plats med ära. Han hade likväl derigenom kommit både och under personer. Nu blef han en sjelfständig man storhet, med hvilken rangen ej frestades att mäta sin och derigenom lättare i ställning att leda allmänbildning national-angelägenhet. Honom gafs ett rum på slottet, gar att betala ungdomsskulder och en plats i den aftonkelen kring Kungen, der denne ville vara den Svenske gustus. Han behöll detta boningsrum tills Wallquist, synnerligen tillegnat sig K. Gustafs sätt att genom omväg och underhandlingar bereda allt, »kränglade» Leopderifrån, genom att skaffa honom ett »vida bättre» rum i (se detta Lex. XX: 2). Leopold fick äran väljas af de hvilka Konungen valt, till medlem af Svenska Akade 1786, blef K. Bibliothekarie vid Drottningholm och Konungens Handsekreter. En pension sedermera af Akad:s medel och en gåfva i hans ålderdom af K. Carl X

han, gjorde det sedan möjligt för Leopold, som var ut-
rkt omsorgsfull hushållare och tarflig, att lefva ett sorg-
lif. 1789 kallades han till Högqvarteret, emedan Ko-
gen längtade efter vederqvickelsen af Leopolds umgänge,
på det Leopold, lik de gamle Barderne, måtte kunna
åda och besjunga stridens öden. Nu sjöngs Sången öf-
segern vid Hogland, Skaldebref efter bataljen vid Uttis,
Sjöslaget vid Fredrikshamn m. m. Man kan neka att
tavianerne sjöngo romantiskt, men ej att deras lif var
än en roman, ja nära nog en »romaunt». Möjligtvis
dock L:s sångmö ej i sin fria utveckling gagnad af den-
kungliga närhet. Man har klagat att han ej blef natio-
att han blef fransk. Vi kunna ej smickra eller tadla
rige nog, för att obetingadt begagna dessa slitna uttryck.
det vore ett smicker åt Sverige att säga, det vi kunde
sommarklimat, när andra delar af Europa ha sin höst
fallande löf och snö; och det vore ett tadel att påstå,
Sverige ej dåmera var en integrerande del i den Euro-
ska culturen. Denna, som ett helt, var uppdragen ur
ens egen barm, men alla dessa särskilda litteraturer,
ruf seklets rosengård bestod, voro dock Heliantber, som
nde sig åt den fornclassiska culturen såsom deras sol.
arje bildad man hade bildats vid Roms skalder och pro-
rer; hvarje lärd lefde i dessa, som en troende Christen
n Bibel, och många af desse lärde kände ock den Helle-
ka culturen, den Romerskas moder. I Frankrike hade
Romerskas dotter först hunnit sin mognad. Om det ej
lika så i andra länder, tenderade det dock dit. Så var
med den Svenska bildningen. Under Stiernhielm, Spe-
, Dalin, Gustaf och Kellgren eftersträfvades, under Leo-
upphanns detta stadium, den 2000-åriga Europeiska
ikens högsta. I den rigtningen fortgick ej längre den
ska allmänbildningen. Nu hade det nationliga elemen-
hos den Germaniskt-göthiska folkstammen hunnit göra
gällande äfven öfver formen. Leopold var den siste
ikern, såsom regent. Den cultur, som i Greklands,
och Frankrikes snillen uttalat sig, framstod i honom
i sin Svenska culmination. Hans längdmått eftergifver
nnerligen deras, som bäst uttryckt deras tidsbildning i
nde länder. Det ställer Sveriges ära jemte deras. Och
klassiska cultur föll ej, som ett träd faller, utan som
en flod faller in i en annan; begges vågor gå sedan
nde och öka forsens kraft och böljans styrka; så äfven
. Har t. ex. Atterbom handlat inconseqvent, som nu så-

som sjelf Akademist ej fortsätter sin opposition mot e
mal skola?» Ja, om böljorna i öfra Dalelfven fela i
sedan denna flodarm inlupit i den nedra, alltjemt bil
mycket skum och åstadkomma lika mycket buller s
Elfkarleby fall.

Skall man akta på den skummande sammanträff
sedan föreningen är skedd, så återtaga vi den anmärk
att åtskilligt deraf väl aldrig kommit i fråga, om L.
dragits af Konung Gustaf III i det litterära h
cirkel.

Hofsmickret till Konungen låter sig svårligen för
aldraminst då han genom existensen fann Kungens fö
framför den, hvars tillvarelse Atheisterne förnekade.
var dock ett opassande skämt mer än ett smicker.
kunde ju sägas till tiggaren, i hvars hand man try
slant. På den fot L. stod till K. Gustaf, behöfdes h
det Lucaniskt karrikerade eller det Racinskt förfinade s
för hans egen skull. Men det var i de dagarna
il faut», liksom hårpiskan och pudret. Det ena med
dra är oss nu osmakligt, men vi få ej hårdare
svagheten hos den tidens personer, derföre att de ej d
skilja sig från allmänna bruk, än vi vilja af efter
bedömas för t. ex. den svagheten, att ej drista ord
matsals anrättningar så, som vi känna oss med skäl
nade i menskligheten och läkarkonstens namn. Vä
att en ytterlig lättsinnighet hörde till den tidens ton*
vi skulle visst akta L. mycket högre, om han hållit s
smittad deraf. Men om det ej tillhör herden att
pis ululare, så blir det dock för jägaren en mäk
stelse, då han vill samla ulfvarne omkring sig. Uta
ovedersägliga fel, hade L. säkerligen ej blifvit en lä
tidsbildnings ledande princip och denna således förfa
utsväfningar, som stått qvar i vårt herrliga språk, se
dra utsväfningar hejdats af den generationens död. S
vård var anförtrodd i andras händer, hvilka få göra

*) Vi ha hört Hans Järtas snillrika försvar, då han t
Adlerbeths, sin företrädares, minne i Akademien. Men vi h
hört hos både Leopold och flera, som tillhörde de olika um
kretsar, K. Gustaf bildade omkring sig, sådane saker af mä
amore berättas, som nödgat oss att så yttra oss, som här ofv
Ett slags Tableaux Vivans, alltför paradisiska i utstyrseln,
des en gång, visst ej i förtalets tonart, såsom uppförda på
Vi böra erkänna vår lycka, att lefva i en bättre tid och
från samma slott hämta bättre exempel.

ıru troget de buro sin »antika lampa». Väl dem, ›urit den så troget som L. bar sin*).

L. af lynne och uppfostran var allvarets vän och le de förnäma för deras lättsinnighet, vittnade både ng och hans samtal, sedan dylika gestalter orerat gsnat sig.

ens uppförande på theatern, Patriis Musis tillegnad, L. högt**). Denna tragedi, som L. kallade Thilda, skrifvas, under det kanoneldarne belyste Skaldens m. Den anslog folket, än mera Konungen. Belö- af Konungen var poetisk. Poeten fick ej en stjerna, ›u utmärkte rang eller lärdom, som ännu var en be- för Landshöfdingar, ett afundsämne mellan lärde af k ryktbarhet; ej heller en titel, som fordrat ett dy- nadssätt, utan — en lager från Virgilii graf***), jemte

---

ignetten på titelbladen i L:s skrifter har gifvit anledning till

Leopold hade ock förtjensten af att söka bilda aktörerna, då gällande grundsatser i theaterns konst. Vi ha framför ref från honom till Hr De Broen, med anmärkningar rö- ennes action af Oden. — — — "Oden", heter det bland ar ej en from man." Han talte ej blödigt och ömt. Vär- n är derför ej arghet. Den är, med ett ord sagdt, vär- och den själ, som ej känner betydelsen af detta ord, kan det. — — — En viss alltför familjär ton vill på alla stäl- yga sig i Hr De Broens deklamation. Tro ej att det är för att det är naturligt. — — — Aldrig ett ord bör sägas, upphöjning. Konungen, skaparen af ett folk; icke Stolpe, rdsdjaren i Borgesmännerna, icke ens Hr De Broen sjelf. Sök ej förmycket det pastorligt naturliga. Det gifs ett ala mera upphöjdt än från Predikstolen, ehuru högt han står. Hör Konungen tala. Det är skolan. Imitera hans ion, se hans åtbörder, sätt dem i spel och Hr de B. skall till förtjensten af mycken värma och en rätt god organ, ycken fattlighet, äfven den, att upplyfta genom ädelheten an af sitt sätt att uttala. Var öfvertygad, att denna egen- den första för den tragiska aktören och detta nöje det os åhöraren. Döm evigt bort den ton, som rådde i bör- aret till Milo. Det händer ibland, att Konungar taga en viss ton för att likna dem som jemna sig med oss andra död- n det vore högst orätt, om någon bland oss toge denna ägre ton, för att likna Konungar." — — — Hr De B. lär om dessa lärdomar. Åtminstone finns en anteckning der- "fastlagsklockans ljud". Den arme Konung Gustaf, som d jemt måste agera, för att vara aktörerne en föresyn! Konungen skref, då han sände lagerqvistarne: L'auteur de e fait bien ses complimens à celui d'Oden, et le prie de vou- lui procurer un billet de parterre, pour demain; il lui feuilles de laurier qu'il a cueillies lui même, il y a 6 ans,

en biljett — för parterren. Men här höll Förf. bli förtrampad af dem han förtjuste. En ungdoms student från Upsala, som ankommit till Stockholm löfte att bli officer genom Hertig Carls recommendati der ingen fullbordan hördes af, fattade nu uti den sp författaren och lyfte honom upp öfver den oroliga trä Detta såg Konungen, som sedan i tacksamhet tillstyrk lingen att gå presterliga vägen (der han kunde visa sin ynnest utan att väcka dermed någon ädlings Denne dog som Prost och L. N. O. Namnet var J. vall (se Tillägg).

Redan i Gustaf III:s dagar fick oppositionen m klassiska bildningens d. v. avatâra en mäktig organ rild. L. måste från sin ståndpunkt kämpa emot d dige. Striden erinrade om Starkotters och Hergri Trollhättans fall. Denne bar dock en framtid in den andre var, som vi redan erinrat, den siste kä sin bildnings formation. Första gången försökte d andras krafter vid den bekanta disputationsfesten i

Efter Gustafs hemska mord såg man ej hans krets mer i slottet. Strumpväfvargesällen Collin Kongl. Bibliothekarie och framkallade andar, vid Reut vink, till Hertig Carls förfäran, och Reuterholm, blifvit En af de Aderton, var nog mäktig att Gustafs käraste, skönaste skapelse. Bellman bad döende:

Gör ej mina dagar tunga,
Låt mig minsta stuga få**),

följde sedan snart Lidner och Kellgren i grafven. nedflyttade derefter till Linköping, och Akademiens sa komster och arbeten inställdes. En förföljelse anställ L., som var ganska egen och lägger ett Tartuffiskt

---

sur le tombeau du plus grand poëte du tems d'Auguste. sont un peu fanées entre ses mains; mais elles reprendr nouvelle fraîcheur sur la tête du Poëte, etc.

Leopold svarade:

Virgilii lager: — hvilken ära!
Det hör, som fordom, alltid än
Augustus till att skänka den;
Men ack, till hvem att henne bära?
Två lika fall man aldrig ser
Förnyas i naturens rike:
Och der hon skapt Cæsarers like,
Der skapar hon ej Maros mer.

**) De la Gard. Arch. XI: 244.

följarne, hvilka väl ej annars vore större rigorister än
ber sjelf.

Det tillhör vår tid att, under det alla skrifva i tidnin-
likväl förkasta detta verkningssätt, ungefär som Tyska
n fordom förkastade handelsrörelse. Och likväl vet man,
blott de, som hunnit ett visst bildningsstadium, läsa
ker; de deremot, som behöfva den mesta omsorgen, en-
t tidningar. Kellgren »var ej så högfärdig». Genom
ockholms-Posten» uppfostrade och styrde han sin tids
nöner. L. förstod att ock skaffa sig detta medel för att
ra och leda tiden. Han utgaf »Extra Posten», understödd
Lehnberg, Silfverstolpe, Westberg m. fl. Den andades en
annan vindflägt från det d. v. nya Frankrike, ehuru
t försigtigt. Då Marseillersången öfversattes, hette det:
u läsaren ej kunnat gråta åt originalet, så kan han dock
tta åt öfversättningen.» Boktryckaren fick ännu 1795
varningar, derföre att »han vidrört Kongl. Regeringens
anstalter och derföre väckt uppmärksamhet och miss-
». Likväl inflöt om ett par månader ($^3/_7$ i n:r 147) en
Colas. — »En bonde svälta bör» — — — af hvassa
ftningar. Åskan bröt ändtligen ut öfver en artikel,
ansågs uttrycka »vanvördnad mot vår Religion och dess
re» och som var — ett utdrag af Luthers skrifter*).
t nedlades. (Se Tillägg.)

Till Gustaf IV Adolfs ära bör nämnas, att han lemnade
pprättelse. Han gaf honom Nordstjernan 1798 och in-
honom till Cancelli-Råd 1799. Det Slutande Århun-
dets rökoffer s. å. för den unge Konungen är således
koffer, hvars bortavaro påkallat skäligare anmärkning,
dess tillvaro bör kunna göra, om ock utgången varnar
ter från att agera propheter. Kanske man ock i Poe-
ne under förmyndareregeringen till »den milde» kan
inligast se önskan att vinna regentens hjerta för dess
ers vittra inrättning. 1803 (1802) blef L. Ledamot af
rhets-, Hist.- och Ant.-Akad., 17 (16) år efter det han
sog vitter, för att bli Sv. Akad:s Ledamot. 1804 blef
Led. af Vet.-Akad. Var 1806 Jan.—Juni denna Akad:s
ans, då han, enligt egen uppgift och förklaring, ansåg
skyldig de poeter, som behöfde söka sin utkomst på
ebanan, att åtminstone ej öka bevisen om deras oskick-
t för embetsbefattningar. Han hemtog derföre till sig
sådana handlingar, hvarigenom han kunde studera sig

*) Se Skjöldebrands tal vid Leopoldska vapnets krossning s. 17.

in i Akademiens ekonomiska ställning, granskade gr
alla räkenskaper och fick Sekreterarens vitsord, att
haft på lång tid om någonsin en så noggrann Præses
Præsidiital: »Om Philosophiens fordna och närvarar
stånd» är ej tryckt.

L. som, oaktadt sin personliga anhängighet till
III, dock var barn af ett liberalt tidehvarf, omfa
ensamt vitterheten såsom ett sitt slägtes, sin nati
fostringsmedel. Liksom han ej ansåg vitterheten
hofnöje, ansåg han ej heller politiken för ett fo
Han mente allvarligt med beggedera och, då under
IV Adolf ingen synnerlig verksamhet till folkets
uppfostran kunde kläda sig i populär drägt, klädde
i philosophiens skägg och kappa och docerade, föga
af hofvet, i »Läsning i Blandade ämnen» och andr
diskt utkommande journaler af större omfång. Här
under L:s ej påstådda, men just derföre erkända
den skola, som 1809 kunde framträda och medelst
verlägsna kunskap och talang utgöra en medlande m
lan »det murkna gamla och omogna nya». Här bil
de öfvertygelser, som sedan på kortare tid, än Skjöl
hann få en gammal rock vänd*), nödgades gifva sig
i vår grundlag. Då revolutionen sedan blef nödvä
L. kunnat välja mången plats af stort inflytande i d
embetshierarchien, blef han med en antik anspr
samme litteratör, som förut, fast hans lärjungar
undrare, som nu fattat i styret, 1809 d. 29 Juni
nom ett adelsbref (af Leopold n:r 2207), och ins
nom som Ledamot af Cancellistyrelsen, hvarigenom
nens bifall säkerligen både åsyftades och vanns.
han Commendeur af N. O. (Se B. Lex. Ny följd

Hans medborgerliga förtjenster hafva mindre b
än de vittra, och likväl låta de ej dela sig, då man
sidighet vill uppfatta mannen. Vi äro Enberg förbu
den framställning, hvilken allmänheten säkerligen sk
glädje se en annan gång lemnad än utförligare. I L
cirkel, som var, såsom vi redan anmärkt, en fortsät
Gustaf III:s och som ingenstädes numera torde ha

*) Denna händelse anförde S. ofta, då man gjord
ningar mot vår grundlag, som han ej kunde vederlägg
förberedelser i rättsgrundernas discussion, derunder hä
Adlersparre och Hans Järta gerna hörde L:s omdöme
ras egna tankar, hade 1809 års män väl omöjligen kon
extemporera en sådan grundlag som 1809 års konstitutio

ning, samlades de unge lagstiftarne och hörde med upp-
rksamhet det omfattande snillet, den nu i sin middags-
het lysande L:s omdömen. Man tillerkänner honom det
tå motvärnet grundlagen har, för att ej bli en Penelopes
ad liksom frihetstidens riksdagar voro, då den ena upp-
de dagens tycken till rikets grundlag, för att upphäfvas
n följande. Nu måste två riksdagar å rad sammanstäm-
för att få en grundlag ändrad. Och för charakteren af
tryckfrihetslag, som väl är så mycket värd, som både
a oder och sonnetter, stå vi i stor skuld hos L. Redan
riksdagsmännen kommo till hufvudstaden »med 3 eller
n kungo», mötte dem den lugnande underrättelse, att en
mitté för att utarbeta förslag till en ny tryckfrihetslag
vit nedsatt, der namnet Leopold bland ledamöterna utöf-
de en stor kraft. Sjelfva den förträffliga definitionen på
kfrihet, som uthärdat 9 riksdagars kritik, är hufvudsak-
af honom. (Se Tillägg.) Och samma ära hans arbets-
u nu förvärfvade, behöll det till hans död. Om ej Ber-
i aftoncirklar dermed kunna jemföras, känne vi inga dy-
för närvarande (1841) i Stockholm, hvarken i slotts-
lar eller i enskilda hus. Vi vilje teckna en dylik.

En ung person anländer. Han är för aftonen den för-
Lectrisen bortlägger Schroderi gamla öfversättning af
s, den enda bok, hvarur den blinde kan hemta den ef-
längtade glädjen att umgås med Livius, då ej en vän, som
läsa Latin, är tillstädes. En jemförelse uppdrages nu
an Livius och Tacitus. Den unge hör med undran. Det
j författaren Leopold, med sin något, »bekännom det»,
konstlade stil. Det är en eloquence så naturlig, så
ande, så skön, att man önskar att han aldrig skrifvit,
talat i närvaro af en tachygraph. Gäster samlas emed-
l. Excellenserna Wetterstedt, Skjöldebrand, Mörner,
la Gardie — alla som lärjungar, som beundrare — höra
fortgående jemförelsen, men säga ock att det förnöjer
Franzén, Hartmansdorff, Beskow, A. Lindeberg öka
let af gästerna (de äro nu 9 — ett kärt tal, kanske
t om det öfverstegs)*). H—ffs afhandling i Svea om

* Så blef ofta en viss tomhet märkbar, om de voro under 3.
s om dumheten någon gång förirrade sig dit, glömde L. ej
renhetens fordringar. En beskedlig Rector Scholæ sökte pa-
t och trodde det tjena att här infinna sig hos en Stats-
rsterare, der han hörde att alla kunde infinna sig. L. för att
ed något stöta, i fall den för honom obekante tillhörde Ham-
köldska Vänneförbundet, frågar: hör Tit. till Gamla eller Nya

Statsreligion blir talämnet. (Se Tillägg.) L. uppdrag
förelse mellan det svåra i den brist på religionsfri
statsreligionen kan föra med sig, och det svåra, rel
gen fört med sig i den politiska verlden, samt reli
digheterna alltid alstrat i den moraliska; han talar
blickar omkring sig uti historien, såsom en Profess
uppdrager taflorna med all oväld, med säkra drag
hand. Resultatet blir, att v. H—ff, bestridd af
rätt. Den unge var inbjuden att komma och me
bref från Ödmann, hvarom L. hört af en gemen
Det läses. Det är ett slags philosophiens cessions-
som i de dagarna lika öppenhjertigt antyddes, säs
lad, af landets begge vittra skolor, af L. som af Ge
beundra uddarne i Ödmanns bref. L. yttrade till
vittnar om snille och skarpsinnighet, utan att träng
gornas djup, således utan förmåga att öfvertyga
tänkande, ehuru det roar den, som tänker lika
Då jag ler med Förf. och tror, att Philosopherne, liks
Augurer, svårligen skola sjelfve hålla sig från att
träffas i förtroende, nekar jag dock ej, att dessa Phi
nas sträfvanden gjort menskligheten mycket godt, spri
ver stora, för folken vigtiga sanningar och, äfven se
lerna utträngts af nya, verkat i stort på de öfvertyg
bestämde verldshändelserna, hvarföre de förtjena a
äfven af den, som ej följer dem i deras flygt. *)
lösa lekande, skämtsamma ämnen, och värden, s
jan var krank i alla leder och ledamöter, glömme
åriga kropp, går upp, ledd vid en tråd, lätt som
årig, hemtar en bok, nämner pagina, der en omtv
står, säger, alldeles oförmärkt och utan att sjelf s
det, de qvickaste artigheter åt närvarande, de s
anmärkningar om frånvarande — detta allt efter
uppfattning af både höflighetens och sanningens lik
gifliga fordringar — inflätar anekdoter, ofta ganska

---

skolan? och får till svar: Nej, det är i Adolf Fredriks s
Rector. Svaret kunde varit af qvickhet; men var det

*) Vid hemkomsten uppsattes detta yttrande, på för
E. Grefve Skjöldebrand, som dervid biträdde att erin
samma ordagrannt, vid slutet af Ödmanns bref. Detta k
tjena som prof å conversationsspråket i Leopolds socie
emot kan Förf. ej svara för att denna uppläsning skedd
ma gång discussionen fördes med v. H—ff om Statsreligi
han, utan att derföre förneka möjligheten, ej vill påstå
gen alla de nämnda personerna på en gång voro tillstä
minst just då dessa två samtalsämnen voro för handen.

utan att någon hunnit stöta sig derpå eller njuta deraf,
i följd af olika »sinnesvärde», då en ny storartad san-
blir framställningens både glans- och slutpunkt. »Gu-
är ej död ännu», sade de gamle Gustavianerne, då man
u i förstugan. »Sådant, mina herrar! njöt man jemt i
aftoncirklar. Undren då ej, att vi då äro Gustavianer.»
vi unge undrade icke.

Vid K. Carl XIV Johans kröning (1818) hade L. ut-
sts till titulär Stats-Sekreterare, men fortsatte dock i
na flärdfrihet, i samma otium litterarium. Men ett grymt
ott i studierna måste ske. En sjukdom, som samlat
da vätskor mot hufvudet, skulle botas med spanska flu-
De drogo ock vätskor, tills sjelfva ögats kristalliniska
ka följde med. L. vaknar en morgon, förundrar sig att
sig så fullsöfd, då det ännu ej synes tecken till dag-
Denna bidas länge förgäfves. Han uppstiger och upp-
er rullgardinen — det är lika mörkt, anser möjligt, att
är en fensterlucka, som blifvit tillskrufvad. Nej. Han kan
na fenstret och räcka ut sin arm. Hör nu klockan slå
i kyrktornet och förstår att han är — blind. Det var
förfärligt ögonblick (1822). Nu egnade han sig hufvud-
igen åt philosophisk forskning och dikterade hvad God-
s (L:s Saml. Skrifter IV) säger oss, och hvars veten-
pliga värde erkänts af Grubbe, en competent domare*).
narne, åtminstone vissa i veckan, egnades åt vänner,
genom han verkligen lefde tills han dog — denna lycka
äller ej alla, som bli 73 år — lefde nemligen det märk-
diga, det inflytelserika lif, hvaraf vi här sökt lemna en
ning. Döden infann sig d. 9 Nov. 1829. L. hade blott
dag varit sjuk. Djup sensation visade sig inom hvarje
r af odling. Sv. Akademien anlade sorg och lät upp-
en minnesvård på hans graf å Clara kyrkogård. Vid
fästningen i kyrkan uppförde K. Hofcapellet af egen drift
rubinis requiem. Tegnér sjöng hans drapa och en mängd
höllos. Redan under hans lifstid hade hans beundrare
vänner låtit slå en medalj af 12:te storleken, med hans
tbild på ena sidan och omskrift: »På Leopolds 70:de
lsedag» (se Tillägg). På den andra: stjernbilden Lyran
omskrift: »Lyser och vägleder.» Till hågkomst af L:s
lsedag gaf, året efter hans död, Sällskapet Polymnia,

*) Det heter bland annat: "L. nedsteg äfven med tidehvarf-
förnämste tänkare i den strängare philosophiska forskningens
"

Statsreligion
förelse mell
statsreligio
gen fört
dighetern
blickar
uppdrag
hand.
rätt.
bref
Det
som
lad.
bet
vit
go
ti
I

en minnesfest (d.
närvaro, dervid i en p
saknaden. Till slut
i lifstiden kallats till
ledamotskaper) af l'Accademia
académique des arts & des
Litteratur-Sällskapet

hade inga barn. *Sara Petro*
Justitie-Rådet *P. Fehman*
1790 sin hand. Hon hade en ova
ämåga och mycken beläsenhet,
arbeten, enligt af Pontins omdö
Convers.-Lex. var hon till
Samma sjukdom, som slutade
1819 äfven hans maka på en plågobä
all lifslust, satt i en stilla li
någon annans besök än sin mans, m
och syntes icke lida förr än den
Maj 1829. Att hon egde sans, f
slik indolens, synes man kunna slu
L. kom att citera en rad såsom A
Oxenstjernas, hon hastigt citerade förfa
att förut eller derefter deltaga i någ

sökt rättfärdiga vårt omdöme om L.
genom det hela af sina egensk
Hvad man mest uppskattat eller ne
vi ställt på den punkt, der begge partie
platsen: påstående, att han nemligen so
de fleste, som i ett lands totala u
uttryckt af ett visst moment; att han
framom de poeter, hvilka som sådan
öfverlägsne (t. ex. Bellman); att han s
framom de philosopher, hvilka som sådane voro
ex. Höijer); att han som publicist i ve
stod framom större genier i sin tid, hvil
synnerligen på sina medmenniskor (t. ex. Ehre
som centralpunkt för hofvets och studerkam
ämbetsverkens och privatlifvets notabiliteter u
på sitt tidehvarf vida öfvergick stark
andar (t. ex. Thorild); att han som lärd —
kanske lärdare i litteraturhistorien än sin t
deri, och mer bör man ej begära — genom

snillet trädde vida framom dem, hvilka så högligen
i sin krets öfvergingo honom (t. ex. Hallenberg, Svan-
Norberg); och att hans värde, hans odödlighet allde-
beror utaf huru man bedömer musiken i hans poe-
diction, inspirationen i hans poetiska idéer, hans phi-
his förhållande till Schellings och Hegels o. s. v. Möj-
s fann Gustaf Adolf någons blick eldigare än Ebba Bra-
någons lockar finare krusade, någons röst mera melo-
— men det hela — Ebba sjelf af ingen öfverträffad.
har tröttat många, för att förstås af alla.
Hela det tidehvarf L. fullständigt uttryckte — var det
nligt? Det är åter en annan fråga. Der svarar hvar
sin verldsåsigt. Efter vår var detta tidehvarf den
iska kulturens — »Rhen-ström, der denne förlorar sig i
en». Det var dock samma våg, som förut burit skepp och
at städer, samma våg som en gång badat alpers fot. Det
katte vi, men tillhöra sjelfve en annan tid.
»Det långa kifvet» om hans poemers förtjenster och
er må nu vara slut. De förra torde af en opartisk ef-
rld skattas högst bland den skolans poemer, när de
s efter den scala hvarpå de äro sjungna. De, som
plananläggningen och charaktershållningen i hans dra-
ska poesier ha så många anmärkningar att göra, dömas
äsa lika mycket historia, som esthetik. De torde då
att tiden, den store dramaturgen, begår dock än större
Hans förtjenster af Svenska språket, äfven af staf-
n, der han var ultraliberal, erkännas af alla — äfven
m, hvilkas språk står framom hans; äfven af dem, hvil-
j vilja följa hans försvenskande stafning, förrän både
och sakerna, som orden beteckna, upphört att vara
ningar ibland oss. Prosodiska fel kunna ej nekas, ej
förklaras rätta genom reglen *de auctoritate.* Men hofvets
epi skall ha förledt hela generationen.
Leopolds personliga charakter, med de brister vi redan
t och förklarat, erkändes allmänt för moraliskt ren.
var, såsom tillgänglig för alla, såsom ej politisk,
vitter, kanska allmän-nationlig medelpunkt,
ändigtvis hofman; men i kretsen af sina intimare vänner,
tie-Rådet Blom, Sekret. Hasselström, Cancelli-R. Wahl-
, Commerce-R. Westberg och några andra, af samma
som dessa, var han oförställd och fast.
I hans strid emot den opposition, han måste hela sitt
kämpa, blandar sig ingen moralisk skugga. Enbom
tes af honom, då han kom i nöd. Och L. och Atter-

bom hade så stridt, hvardera som organer för sitt tid att när en vän af beggedera i Odenslund i Febr. 182 minnet ej sviker) förmått Atterbom att lofva besöka som sin morbroders gamla ungdomsvän», och derigeno verlden, att blott stridande idéer, ej personlig aktning dem, Atterbom kunde, utan allt bryderi, göra det med landsmannens välvillighet emottaga honom. F förde dem samman, han som ock förde Thorild — poem likväl — till L. Detta må bevaras dem till h som nu strida om det reela med så mycken personli terhet. Minnestalarne ha anfört mycket som bevisar L. värderade det sköna äfven i sina vedersakares als

(Skriftförteckning meddelas i Tillägg.)

(Källor: Minne af Carl Gustaf af Leopold af Enberg (i L Saml. Skr. IV B.) — Tal vid af Leopolds graf, då hans krossades af A. F. Skjöldebrand, En af de Aderton i Sv. Sthm 1829. — Minne af C. G. Leopold (ur K. Vet. Akads för år 1829) af M. af Pontin. Sthm 1830. — Biographie n des contemporains par Arnault, Jones &c. 1823. T. XI. tice Biographique sur M:r de Leopold par Mariane d'Ehre née de Pollet. Sthm 1830 (med porträtt efter Sandberg ning, förträffligen likt). — Grubbes Inträdestal och H. Wetterstedts svar i Sv. Akad:s Handl. från 1796. 14:de D 1831. — Alla våra Vitterhetshistorier. — Convers. Lex. d sten Zeit und Literatur. Leipzig 1833. — Personlig skap.)

LEXELL, ANDERS JOHAN.

Föddes i Åbo d. 24 Dec. 1740. Föräldrarne voro mannen, Guldsmeden och Juveleraren samt Inspektoren Perlfiskerierna i Finland *Jonas Lexell* och *Magdalen tharina Björckegren*. Stud. i Åbo 1755. Phil. Mag. Mathes. Docens i Åbo 1763. Insände sedermera till V skaps-Akademien i Petersburg en afhandling: methodu grandi, nonnullis æquationum exemplis illustrata, i anl hvaraf han 1768 erhöll samma Akademies kallelse till nomiæ Observator, hvilken kallelse han med högvederl tillstånd äfven antog, sedan han förut genom Consist begärt och äfven erhållit Konglig försäkran att, oakt bortflyttning, likväl komma i åtanka till framdeles befo vid Universitetet. År 1771 blef han genom fullmagt af Vetenskaps-Akademiens Director förordnad till Ledamot Astronomiæ Professor vid samma Akademi, och utn 1775 af K. Gustaf III till Matheseos Professor i Åbo tillstånd att trenne år qvarstadna i Petersburg. Sed

ligare två gånger erhållit ett års permission, begärde (och fick $^{22}/_{11}$) 1780 afsked från Professorsembetet i hvilket i de nådigaste ordalag utfärdades. Lönen i hade han icke uppburit, utan anslagit ena hälften åt vicarius Prof. Lindqvist och andra hälften till uppköp stronomiska instrumenter för Universitetet. Han var, fskedet utföll, stadd på en utrikes resa, som han s. å. dt till Tyskland, England, Frankrike m. m., med in- tion af Petersburgska Akademien. Genom Sverige och nd återvände han 1781 till Petersburg.

K. Vetenskaps-Akademien i Stockholm kallade 1773 L. tländsk Ledamot, och K. Vetenskaps-Societeten i Upsala 1776 kallades han till Correspondent af Vetenskaps- demien i Paris, och 1783, på Konungens af Sardinien lning, af Vet.-Akad. i Turin till Ledamot i Eulers ställe. nde året, 1784, vederfors honom den utmärkelse, att i London committerade öfver longituden till sjös samt alitetet derstädes utses bland de Mathematici, som bor- ratis få del af alla arbeten och afhandlingar, hvilka e att under de committerades inseende utgifvas. Men bortryckte honom i hans mannaålders verksamhet. Han gift, i Petersburg d. 11 Dec. s. å., högaktad af tide- vets största mathematici, saknad af den nation han ge- sin härkomst tillhörde och hedrade med sitt snille och uropeiskt ryktbara, haltrika vetenskapliga verksamhet. arbeten hafva ett af de största kännare högt skattadt

ter: 2 Disp. i Åbo 1759—60 och en i Ups. 1763. — Récher- sur la vrai Orbite de la Comète de l'An 1769. Petersb. 1770. téflexions sur le temps périodique des Comètes en général & cipalement sur celui de la Comète observée en 1770. Ib. 1772. Theoria motuum lunae etc. (tills. med Euler och Kraft). Ib. — Disquisitio, de investiganda vera quantitate Paralaxeos s, ex transitu Veneris ante discum Solis a. 1769, cui acce- t animadversiones in tractatum Rev. Pat. Hell. de paralaxi s. Petrop. 1772. — Solens Parallaxis, uträknad i anl. af Ob- ationer på Veneris gång genom Solen (Sv. Vet. Ak. Handl.). — Några Svenska orters geographiska longitud, uträkna- af observerade solförmörkelser (derst. 1773 o. 1774). — Upp- ing på ett astronomiskt problem (derst. s. å.). — Det om- da Centripetal-krafternas Problem (derst. 1778). — Om Pla- rnas vinklar uti triangulära Pyramider (derst. s. å.). — Inte- tion af en Differential formel (derst. 1784). — Nyheter från ersburg och Om geograf. longituden för Åbo stad (Åbo Tidn. 1772).

llor: Finska Univ. Pro-Cancellerer &c. — Rosenhane, K. Vet. k. Hist. — [Lagus, Fört. öfver anon. förf. i Åbo Tidn. — Elm- en, Finlands litt. — Upf. Sälsk. Tidn.])

LICHTONE, ROBERT.

Lichtonska ätten florerade i England redan i 13:de se-
let. En Edward Lighton, Riddare, är bekant 1250. F
modligen var *Joan Lichtone*, Baron af Ulyssiport, s
hans afkomlingar. Denne ankom från Skottland till Sve
och fäll som Öfverste i slaget vid Wittstock 1636. I
gifte med *Catharina Robertsdotter Güthrie* hade han
Robert, Grefve och Friherre till Ulyssihaven, Herr
Terwik och Perhäniemi, född i Perno socken i Nyland
Juni 1631.*) Antog 1646 tjenst som gemen soldat eller
queterare, och bevistade Tyska, Danska och Polska fäl
gen. Genomgick alla grader och blef 1665 ($^{25}/_{8}$) Öfv.-Li
nant vid Öfverste Wrangels Regemente till häst. Öfv
för nya Adelsfanan 1675. Friherre ($^{30}/_{9}$) s. å. Öfv
för gamla Adelsfanan (i Aug.) 1677. General-Major (
1679. Gouverneur öfver Estland ($^{31}/_{5}$) 1681. Gen.-Lö
nant 1685. Gouverneur öfver Kronobergs och Jönköpings L
s. å. Kongl. Råd och President i Åbo Hofrätt d. 20 J
1687 (blef icke Kongl. Råd d. 6 Aug., såsom Lagus uppg
Grefve d. 10 Dec. s. å. Afled d. 7 Jan. 1692 på sin egen
Rörstrand, barnlös, och gick med honom ätten ut. Ha
grofs d. 30 Oct. (icke Dec.) s. å. i Ulrica Eleonora (K
holms) kyrka i Stockholm, då Konungen sjelf var närvara
Gift 1667 med *Beata Rosenstierna*, dotter af K
Räntmästaren och Directeuren öfver kopparen *Mårten*
L. var en tapper och behjertad krigsman; hade
en stor mängd skärmytslingar och andra bataljer be
slaget vid Lund 1676, der han mycket utmärkte sig o
ven blef blesserad af flera kulor, som för alltid blefvo
vet qvarsittande. Han var känd för en ovanlig kroppsst
Till sinnet något häftig och uppbrusande. Vid 168
riksdag, då d. 25 Nov. frågan om accisens och lilla t
fördubbling förekom, begynte L. »svärma med all makt,
landes Borgare skinnare och skafvare, som taga 4 à 5
ler för det de kunna sälja för 6 mark, hvilket han er
på källaren». Den 28 s. m. begärde Hofrådet Hoghusen
Kongl. Maj:ts vägnar extract af protokollet, emedan Bor
skapet klagat att L. skymfat hela ståndet. Sekreter
hade i protokollet anfört, att L. sagt, att några af stån
finnas som äro skinnare och skafvare, som sälja spisöl
12 daler tunnan, hvarpå Borgarnes Talman, Thegner,
klarade sig hafva hört orätt, och saken stillades. I

*) Jfr biogr. med Tillägg.

rätts protokoller finnas derimot intet spår dertill, att han, m traditionen förmäler, vid något tillfälle skulle hafva r sjelfva Hofrätten förifrat sig, och på ett våldsamt sätt t Hofrättens ledamöter och betjening användt sina öf- ägsna kroppskrafter. Tvertom tyckes han hafva lefvat t ganska godt förstånd med de öfrige ledamöterne, och när som i Stockholm frånvarande med nit och framgång a bevakat inrättningens rätt och fördelar.

Källor: Åbo Hofrätts Hist. af Lagus. — Duræus, Dagbok öfver Riksd. 1682, s. 64, 69, 110. — [Se Tillägg.])

BECK, ERIK GUST. — ANDERS. — CARL JOHAN.

1. LIDBECK, ERIK GUSTAF.

Slägten är från Dalsland. Kronfogden *Håkan Lidbeck* de på Bräcke i Hesselskogs (b. v. Edsleskog) socken i Carl XII:s tid. Hans son *Erik Gustaf* var född d. 21 i 1724 och uppfostrades vid läroverken i Carlstad. Blef dent i Upsala 1741, der han snart af Linnés mäktige e drogs till naturalhistorien såsom hufvudstudium, ej blott en kort tid, såsom det skedde äfven med ynglingar utan uranlag för prestembete i Floras tempel, utan för lifsti- , såsom sjelf af naturen utrustad för detta presterskap. lån L. undergått examina och disp. pro exercitio blef han önessven i K. Vet. Akad.» och antogs af Linné till följe- äre på dennes af Ständerna bekostade resa i Wester- land 1746, dervid Linné uppdrog åt Lidbeck att föra bok. Han föreslogs 1747 hos Vet. Akad. att såsom na- forskare åtfölja en expedition till Bengalen, hvilken dock tte inställas. Blef 1747 Auscultant i Commerce-Colle- m, der han skulle bevaka manufakturverkets intressen, ot 1748 v. Linnés Docens i Ekon. och Naturalhist. i sala. Var mycket aktad bland Linnéanska lärjungarne*). 9 ($^{12}/_{6}$) promoverades han i Upsala till Magister. 1750) utnämndes Magister L. till Medic. Adjunct vid Lunds versitet, med uppdrag att undervisa i Naturalhistorien ha uppsigt öfver anläggningen af den Botaniska träd-

*) J. O. Hagström skref 1757 i en rulla: "Prof. E. G. L. var d Capitaine för vår botaniska corps i Upsala; men är nu så- Öfverste för oss, då vår Princeps Linnæus är att anse som ar och en Haller . . Jussieu . . såsom General-Majorer in Botanico. Catal. Manusc. Bibl. Ac. Lund. Wieselgren. II: 28.

gården; men till Prof. i Ekonomien blef det v. Linné [illegible] ligt att skaffa honom befordran, oaktadt alla uppvakt[illegible] hos de maktegande; ty Burmeister recommenderades af [illegible] ron Hårleman [och utnämndes den 9 Nov. s. å.]. [illegible] tid blef v. Linnés skyddling 1752 ($^{21}/_{7}$) utnämnd till [illegible] fectus Horti och ställd i spetsen för nyttiga planteringar Skåne. Strax derpå företogs en (5 månaders) utländsk [illegible] till Danmark, Tyskland och Holland, för att inhemta vi[illegible] kunskap om färge-, medicinal- och hushållsvexterna, skaf[illegible] sig deras plantor och frön m. m. Derunder blef L. kä[illegible] den store v. Haller. Efterverlden må väl något akta [illegible] hvilken samtida storheter aktade. v. Haller skref [illegible] Summe laudabilis est, præstantissime Lidbeck, vester [illegible] rei naturalis atque singularis certe ardor, quo patrias [illegible] ternarum regionum donis ditare conamini. Sæpe ego [illegible] vestrum animum publice deprædicare neque detinea[illegible] dare. Vale, Vir Clarissime, et Cel. Rosinium*) meo n[illegible] saluta. Med v. Linné var brefvexlingen hjertligt varm. [illegible] v. Linnés bref till E. G. L. hafva genom en senare [illegible] försorg blifvit förvarade på Lunds Bibliothek**). I sin [illegible] ters namn skref L. till »Candidaten» Lidbeck: »J sa str[illegible] te min fästman och tacka för min Solfiader och Sol[illegible] Skrif strast om han har gift sig med Mamsell Lejott [illegible] så strifva at han ä då rätt ovettig. — Et litet strin, at gi[illegible] min fästmans bref i. Nu en liten putäll. Så sa ni str[illegible] at han har hem dom alla.»

På Ständernas förslag om nödvändigheten af en sär[illegible] Naturalhistorisk Profession i Lund 1755, inrättades en s[illegible] 1756 och utnämndes nu ($^{31}/_{3}$) Lidbeck till »Professor i N[illegible] Hist. i Lund och Directör öfver plantagerne i Skåne». [illegible] dan 1755 hade K. Vet. Akad. inkallat honom till Led[illegible] och belönt honom med en guldjetton af 10 duc. vigt för [illegible] beskrifning om Krappen. År 1765 var han Akademi[illegible] Præses. 1773 ($^{1}/_{9}$) blef han en bland Wasa-Ordens [illegible] Riddare. 1786 förenades Ekon. professionen, som nu [illegible] blifvit ledig, med den L. innehade. Lundagårdens och A[illegible] demieträdgårdens och Paradislyckans vördnadsbjudande [illegible] stanjer och lindar och almar äro hans plantering***) De[illegible]

*) Eberh. Rosén, adl. Rosenblad, Medic. Professor i Lund.
**) De la Gard. Arch. IX: 235.
***) I inledningen till A. Lidbecks Skrifter (utg. 1830) räk[illegible] ock den förmodligen resligaste björken i Sverige, som står m[illegible] Gamla och Nya Akademiehuset, till E. G. L:s plantering; men d[illegible] lär vara mycket äldre och sannolikt planterad af naturen.

ögstammig, en lefvande ära. Oasen, som utgöres af de ställen med Domkyrkan och Helgonabacken, torde sin like i någon*) Svensk stad.

L. fick tjenstledighet ($^{12}/_{11}$) 1795 och dog ($^{9}/_{2}$) 1803. 1760 ($^{28}/_{9}$) med *Clara Grape*, dotter af prosten G. i Wi af Linköpings stift. Hon dog 1817. Hade i sitt skap 13 barn och blef stamfader för en talrik af-ma.

fter: Tal på H. K. H. Prins Adolf Fredriks valdag. Upsala 48. — Inträdestal i K. Vet. Akad. om Skånska plantagerna. 55. — Berättelse om vilda träns plantering i samma Akad. 59. — Tal vid præsidii nedläggande 1766. — 4 Svar å K. Vet. ads frågor. Sthm 1763. — Dessutom 10 Disputationer. Lund 60—79. Programmer o. d.

ällor: Ståhls Biographier och der citerade källor. — Företalet till A. Lidbecks Skrifter af Wieselgren.)

—N.

2. LIDBECK, ANDERS.

Föddes i Lund d. 26 Juli 1772. Son af den föregå-. Hans lärare And. Hylander och Magn. Lamér**) hade delat honom en grundlig preliminär kunskap, så att det behöfver sättas på fadrens räkning, att han till 1790 års motion vid 18 års ålder erhöll högsta betyget af alla minatorerne. (Första hedersrummet innehades dock icke honom utan af sedermera Exped.-Sekret. Ulmgren.) Dit snarare räknas, att han s. å. blef Docens i Natural-rien och 1791 ($^{30}/_{4}$) Botanices Demonstrator. 1798 blef

*) L. c. står mången, men är tryckfel.

**) Dog som Domprost i Wexiö 1828 vid 73 års ålder, värd aktningsvärdt minne genom sitt inflytande hos den åldrige Dom-ten Sjögren, då denne disponerade sin ansenliga förmögenhet. riksdagsman 1823 och blef L. N. O. Innehade 2:dra rummet skopsförslaget 1824. Hr L. hade någon kännedom i Natural-rien, då de öfrige vid det lärosäte, der v. Linné studerade och erkändes, egde alls ingen. Han bedref emellertid, att Gymnasii-ncten deri skulle undervisa och log hjerteligen, då vid examen versarium Biskop och Lectorer sutto allvarsamme, när Hotto-Palustris ex officio förklarades för en fjellvext; men när Bi-tripartita af en discens, som blifvit narrad af en mera kun-presenterades som en "Flos Africana Majus", väckte latinite-munterhet och misstankar. Lamér bröt ned något af sitt min-ära genom att låta nedbryta Gymnasiihusets gamla vackra torn, hedrade sig deremot genom tolerance mot de välmenande, i ldre tids anda till folkets glädje predikande s. k. läsarprester-när långt snillrikare ledamöter af Capitlet iklädde sig den, som trodde, förrostade förföljelse-armaturen.

man, derföre att hans tid
vara poet*) (liksom en se
ha en politisk charakter)
galägga en *laudanda vol*
föreläsningar fördunklades
knappt af dem, som unde
ska Akademien. »Han v
att Sanningen är lik en
andtrutne älskaren.» »H
det går de stridande, som
sto: under det de med hä
hon förbi och skrattade
skolas slaf, ej ens den ak
mången dom, som 20 år
rige alldeles oerhördt.
landet. Redan det, att e
Sv. Akad:s tal till före
är något oväntadt. Öfver
heter det: »Döda ting
men exclamatorisk. Förf
men der saknas djuphet i
Öfver Lehnbergs Gylle
hvad ännu vårt språk ege
med blomster i gördel oc
hon osmaklig. Emedlerti

*) Som epigrammatist för

snille och den rikaste inbillningsgåfva. Men han skall smaken. Hans omdömen äro stundom historiskt fal-
Öfver Lehnbergs Birger Jarl: »Man tröttas snart t stycke, hvars hufvudsakliga skönhet ligger i uttryc-
Med höga ord omtalas allmänna saker; i bilder af högakt anmärkas hvardagligheter.» Man måste erkänna, enne kritikern begagnar lansens udd, och ej slår med et. Kellgren och Franzén förklarades af L. såsom misternes främste. »I deras oder är den högsta poelyftning, af alla andas de mest enthusiasm och ega djerfvaste styl.» Om Kotzebue, som var af den tiden beundrad som Walter Scott varit af vår, yttrar han: är med K. som Magistern i Gilblas, som af hvar bok, äste, gjorde excerpter, trädde dem på en tråd och, när en var full, lät trycka dem.»

L. blef med bibehållande af Bibliothekariatet Esthetices sor ($^{11}/_{5}$) 1801, då denna profession inrättats. Visst slutligen Eschenburg här hans hjelte och föreläsningarne licterande till skröpliga collegier, men så var det ej i åren. Han föreläste då ej blott öfver Tyskarnes tici, utan ock öfver Engelsmännens. Esthetisk uppe- L. sig ock i valet af maka. Denna var Biskop dotter, Fröken *Brita Catharina Munck af Rosen-*, hvilken vunnit ett stort rykte genom sin ovanligt röst. Född 1788 blef hon 1807 ($^{22}/_{8}$) gift med Prof. ck, efter hvars död hon lefver som enka i Stockholm in dotter, Kammarrätts-Rådet A. P. Sandströms (1847 Sandströmer) maka*). Fru Lidbeck, länge och ofta Nordens Näktergal, Ledamot (1827) af Musika-Akademien, uppbars högt af sjelfva Fru Catalanis om- då söderns tondrottning hört henne, som då var mor- Det var om henne, som brodren David M. af Rosen- sade: min syster säges med sin sång lyfta på kyrk-et, men jag med min röst lyfter på himlahvalfvet». anna är, att Fru L:s röst hade en ovanlig styrka sått fruntimmers, men var dock — en skön qvinnoröst. gick man en afton förbi hennes fenster, utan att se tonhungriga öron lägga sig intill muren för att få höra accorder. Man kunde se ynglingar så bida i flera timblott då och då ett melodierande förnams (se detta XXII: 332 f.). — Lidbeck, Bibliothekarien, öfverträfdock Lidbeck Esthetikern. Hans verk är nu (1841)

*) Fru L. dog i Stockholm $^{2}/_{3}$ 1864.

öfverträffadt af Reuterdahl; men man bör dock t
minnas, att han fördubblade böckernas antal, utrym
dessa och Bibliothekets kassa, utan anslag af Stå
Före honom var Bibliotheket i Lund en karrikatu
började under olyckliga omina, och fortsatte som f
antydt. Annu efter ett fjerdedels sekel befanns Bib
i det skick, hvarom upplysts i Humeri biographi (
273). Under frihetstiden hann föga hit af den d
rörelsen i litteraturen. 1740, 52, 53, 56, 60 köpt
enda bok. Från 1740 till 1772 köptes blott för 9
ler s. m. 1773—1799 blott för 5,076 R:dr. Lidbe
deremot, under de 30 år han förestod Bibliotheket
böcker för 13,744 R:dr 42 sk. 9 r., under det dock
vatman på Löberöd utan synnerligen stora tillgång
ligen under samma tid använde mera till bokinköp,
ten kunde göra möjligt att till slikt ändamål anv
rikets andra Universitet.

L. uttalade sin tids fordran på humanistisk
såsom ett slags antithes till den klassiska och
till motkämpe Prof. A. O. Lindfors; men ändrade
mer sin öfvertygelse, ju mera den »till qvinnobildni
fostrade tiden hann visa sig för hans ögon.

L:s odödliga förtjenst är att ha fästat den ung
prestsonen E. Tegnér vid Universitetet. Faculte
vägrat den 17-årige ett sökt magnatstipendium och
nom ett lägre betyg; men Bibliothekarien L. kallad
som »ej ännu kunnat med fullkomlig säkerhet bestä
tillkommande vitæ genus», till Amanuens vid Biblioth
då han blifvit Esth. Prof., vardt T. hans förste D
dan han 3 år efter ankomsten till Akademien vid
20 år blifvit Magister Primus. Tegnér yttrar sig
Promotionsfesten 1829:

> en som sednast har bortgått
> Tog mig i faderlig vård och lärde mig scalan till så
> När jag var ung och behöfde hans råd.

L. blef Ledamot af Physiogr. Sällsk. i Lund
Skandinav. Litteratur-Sällsk. i Köpenhamn (1797)
Vet. och Vitterh.-Samhället i Götheborg m. m. Bl
både litterära och privata vänner må nämnas J. Kra
Rahbek, Pram och Baggesen hinsidan Sundet. Han sl
få, men bland desse i Sverige böra vi nämna Naturf
Prof. Fahlén, som i ungdomen var en af planeter
Thorild. Afled under Riksdagen i Stockholm d.
1829. I Stockholm sade Erke-Biskop C. v. Rosen

ord om den bortgångne, då han jordades. Man trodde let ovanliga i en slik tystnad hade sin grund i L:s an- alism, då man fordrade anslag äfven till »en ruin, som e oss ära», om man också ej kunde få »en kanal, som rde oss skam». L. var Ledamot af Banko-Utskottet. nd teg man ej vid ryktet om förlusten. Kahl skref en sk panegyrik i forntida smak med sanna drag, och A. blad sjöng:

Mins du honom, som med grånad lock
Midt för Lundagårdens kronor satt,
Som en prest för offerflamman?
Han var född uti Arkadien ock,
Och hans väsen hade mildt och gladt
Vuxit med det sköna samman.
På ett hälleberg hans vilja stod
Okullstötlig. Till det rättas mål,
Styrde han med upplyst sinne.
Ädel frihet och ett sansadt mod
Låg i själen, som i blommans skål
Frön till tusen ligga inne.

fter: Tvenne Högtidlighetstal vid Akad. 1792 och 1797. — närkningar angående ämnen ur Psychologien, Esthetiken och nska Synonymiken, efter Förf:s död utgifne af P. Wieselgren. nd 1830. Der träffas hans flesta Disputationer (till omkr. hälf- på Svenska), samt hans förträffliga början till en Svensk nonymik, infördt i Skandin. Museum I. 1798. (Dess afbrott af många beklagats). — Minne af Prof. L. P. Munthe. Lund 7. — Disputationer på Latin i Botanik etc. samt Programmer. utgaf Lunds Veckoskrift eller Nytt och Gammalt 1797, 1798.

llor: Ståhls Biographier och der anförda källor. — [Se Tillägg.])
—N.

3. LIDBECK, CARL JOHAN.

Son af ofvanstående Professor *Erik Gustaf L.* och *Clara* e. Föddes i Lund d. 5 Mars 1774. Aflade vid der- nde Universitet bergsexamen med utmärkt heder i Juni och antogs samma år till Auscultant i Bergs-Collegium följ. året i April till Amnessven vid Masmästeriet på kontorets stat.

I denna egenskap var hans första bemödande att, genom handläggning vid de till en blåsning hörande särskilda mål, inhämta fullständig kännedom uti allt hvad härmed gemenskap, och det lyckades honom att, med biträde ina theoretiska kunskaper, snart äfven vinna färdighet let praktiska, samt att på detta sätt grundlägga den vid-

sträcktare erfarenhet hvarmed han sedan gagnade ha
gen; och hvilken utom det egentliga masmästeri
smältningskunskapen, äfven utsträcktes till alla dit
byggnader och hvad dermed egde sammanhang. Un
ning af Directeur Garney, vid de af honom 1795 o
verkställda masugnsbyggnader, grundlades en fullstän
nedom i dessa delar, hvarom flera af L. sedermera u
masugnar bära ojäfaktiga vittnesbörd.

L:s insigter och ovanliga arbetsförmåga kunde
än förvärfva honom förtroende. Han blef i Juni 17
gammal, Öfver-Masmästare i södra distriktet, hvilke
han till sin död bibehöll, och blef 1814 i nåder föror
derjemte vara Salpetersjuderi-Styresman i Nerikes
dermanlands Län. 1803 företog han en resa geno
mark, Tyskland, Holland och Nederländerna till P
han uppehöll sig ett år och afhörde de berömdaste
ster och Mineraloger; besökte derefter Franska be
och hemkom 1805.

Kort efter hemkomsten öfverlemnade L. till Je
ret en afhandling om Brunstens inflytande på ta
jemte berättelse om Bergverken i Nassau Siegen och
Dillenburg; och Bruks-Societeten lät vid 1805 års s
komst till honom öfverlemna en guldmedalj om 50
vigt, samt personelt för honom en lönetillökning af
B:co, hvilken löneförbättring enligt 1808 års Bruks-S
beslut »med afseende på L:s ådagalagde flit och ski
skulle orubbad fortfara.

I förening med Directeur Svedenstjerna utgaf
1807—1811 en Journal under namn af Samlingar i
vetenskapen, hvaruti flera afhandlingar af verkligt v
införde; och 1814 erhöll L. af Bruks-Societeten de
rande förtroendet att omarbeta Garneys, både inom o
fäderneslandet såsom ett classiskt verk erkända, Han
till Svenska Masmästeriet, hvilken nu borde erhålla
chemiens förändrade skick, mera passande drägt, än
ma kunde ega vid den tid då arbetet först utkom.
uppdrag verkställdes med den framgång, att den n
lagan 1816 utgafs.

L. kallades 1804 till Ledamot af Mineralogisk
teten i Jena, 1811 af Patriot. Sällsk. i Stockholm o
af Physiographiska Sällskapet i Lund. Afled i Ne
Juli 1817.

(Källa: Jernkontorets Annaler 1822 s. 308.)

LIDÉN, JOHAN HENRIK.

Ett århundrade har (1841) försvunnit, sedan denne af
eriges litteratur så högt förtjente man först skådade da-
i Linköping d. 6 Jan. (g. st.) 1741. Föräldrarne voro
eol. Lectorn vid Gymnasium derstädes Prosten Doctor
rtin *L.*, en mycket aktad man, och *Elisabeth Rydelius**),
brorsdotter af den frejdade Biskop R. i Lund. Öfverdrif-
stränga och mindre skickliga informatorer hade hos den
Lidén förjagat all håg för studier**), till dess han på
tolfte år intogs i öfversta klassen af Linköpings trivial-
la, hvarifrån han snart uppflyttades till Gymnasium. »Täf-
med sina kamrater gaf honom en förnyad och fördubblad
att läsa. Han har sedan i all sin lefnad bibehållit det
naste hjerta för allmänna skolinrättningar, hvilka oak-
t alla de brister, hvaraf de beklagligen ännu i fädernes-
det tryckas, ändå, efter dess öfvertygelse, grundad på egen
andras erfarenhet, behålla ett ostridigt företräde framför
nskilda», enligt hvad han sjelf om sig antecknat. Fadren
helst bilda honom till prest och tröttade honom med
ologien. Sjelf fattade han på Gymnasium en brinnande
för mathematik och språkstudier, hvarförutan han vid
ma tid lärde sig att rita samt spela på flöjt och fiol.
ssa öfningar qvarlemnade kärlek för teckning och musik
er hela hans lif. Vid denna tid fick han äfven tillfälle
se Gjörwells Sv. Mercurius, hvilken med stegrad ifver
derades och väckte hos honom det nit för lärdomshistorien,
ket burit så lyckliga frukter. Först 1763 blef han per-
ligen bekant med Gjörwell och knöt med honom en nära
skap, som alltsedan fortfor och underhölls genom flitig
fväxling. Med denna underbyggnad skiljdes han från
met och reste på egen hand till Upsala [samt inskrefs
student i början af 1758], då han nyss fyllt sjutton år.
Vid sin Studentexamen var han nog lycklig att vinna
cket bifall af Decanus, som då var ingen mindre än Ihre.

---

*) "Hon var ganska vacker och lika väl uppfostrad som hennes
kon." (Brings Minne öfver Rydelius.) Var först gift med Kyrko-
den Alf i Quillinge. Hennes äldste son var Domprosten Samuel
utmärkt litterator och lycklig Latinsk skald.

**) Han skrifver härom sjelf: "Värsta följden var likväl, att
fattade hat till läromästaren och mycken köld för Catechesen,
ket så när hade sträckt sig till sjelfva Religionen, derest ej dess
mma och ömma mor, genom sina milda och fogliga samtal, och
u mera genom sitt vackra efterdöme gifvit det späda hjertat de
ta helsosamma intryck."

Denne antog honom året derpå (1759) till sin Amanuens biträdde honom med goda råd och anvisningar. Vid d tid stod Metaphysiken i högt anseende vid Akademien hade egt en väldig sakförare uti Wallerius, som då (1755) var flyttad till Theologiska faculteten. Dess Systema Metaphysicum regerade enväldigt. L. »följde l och läste någon tid erbarmligen Metaphysik, hvarigenom blef en väldig hårklyfvare, munvig, envis och ifrig disput (Lidéns egna ord). Halfbrodern Samuel Alf, då Do Latinet, ryckte honom ändtligen från Metaphysiken p att lifva hans smak för de gamle classikerna, särdeles terna. Nu blef han ock boksamlare, hvarvid han bit af sin vän Alnander. Inom få år egde han ett utval bliothek. Hans förnämsta gynnare under denna tid Phil. Adjuncten, sedan Informatorn för Hertig Carl, La Apelblad, Docenten i Vitterheten, sedan Cancelli-Råde af Sotberg, Professor C. Aurivillius, Observatorn, sedan fessoren Mallet och Mathes. Docenten, sedan Lectorn i krona Zegolström: alla förträffliga lärare, som på de maste vårdade sig om den lärgirige ynglingen. Hos sjelf hade ock nu med fördubblad styrka en otrolig t righet vaknat, så att dag och natt upptogos af studier ter fyra års mödor blef han Phil. Candidat 1761.

Fadren yrkade nu enträget, att sonen någon tid conditionera för att vinna erfarenhet samt att, såsom sade, *docendo discere.* »Detta kostade väl på i början var af mycken nytta». Stationen blef hos Capitaine horn på Jokkis i Tavastland, tolf mil från Åbo, midt gen. Härigenom vanns tillfälle att på ett år besöka Universitet samt att (om sommaren 1763) bese större af Finland, ända till Ryska gränsen. Under mellanti egde han intet annat sällskap, än det som inom hus att tillgå. »I denna enslighet började han mera tän förut skett; och naturens uppmärksamma beskådand honom en ny och fägnesam anledning att känna och Skaparen», heter det i hans anteckningar.

L. återkom till Upsala hösten 1763 och blef den ($^{18}/_{6}$) Magister, följande året Docens i Lärdomshistorien kort derpå Amanuens vid Akademiska Bibliotheket. denna sista befattning har han antecknat: »Här va nu kommen på det ställe, det han länge och ifrigt ö och voro de påföljande åren de allra angenämaste. uppvaktade flitigt och utan all lön vid bibliotheket, sa

ade sin andel af den nya katalog, som då ämnades
yck».
n lycklig tillfällighet inträffade snart, hvarigenom L.
skörda en allmännare utmärkelse. År 1767 (5—9
erhöll Universitetet ett besök af hela det Kongl. hu-
ofvet och en talrik svit af högre embetsmän. På Drott-
s begäran hade man föranstaltat om tvenne disputa-
cter, för hvilka hon sjelf uppgifvit ämnen. Consisto-
anmodade L. att vid den andra ($^8/_9$) fungera såsom
Opponenten. »Ehuru föga betydande detta i sig sjelft
jorde dock tidens korthet, åhörarnes noggrannhet, par-
s ställning, som den tiden sönderslet fäderneslandet,
lt allt, äfven denna oskyldiga öfning, hårdrogs, andra
ndigheter att förtiga, denna förrättning kinkig och grann-
L. vann dock det bifall, att Drottningen flera gån-
efallde honom fortfara och vid actens slut publikt tac-
honom »med de nådigaste uttryck», hvilka förnyades,
n sedan besökte bibliotheket, hvarförutan hon befallde
Kongl. Höghet Cancelleren att till protocollet i Consi-
n förklara hennes stora belåtenhet med Lidéns för-
de samt rekommendera honom till det bästa. Prinsen
e ock från den dagen för honom ett särdeles välbe-
Patres complimenterade honom genom Rector. Han
mer sjelf denna händelse sålunda: »Detta var det
lysande tillfälle han haft att göra sig känd inför det
a auditorium, som hofvets närvaro till tusentals dit-
. Också hade han hufvudsakligen att tacka den da-
ör den lilla reputation, han i publiken fick». En ut-
re berättelse härom finnes i Kongl. Bibliothekets Tid-
om Lärda Saker för år 1767, II: 193.
Redan så fördelaktigt känd med Nordens, ville han äf-
mfamna Söderns vishetssystrar». I början af 1768 an-
e han en utländsk resa, »hvartill han länge haft lust
g i tysthet beredt». Vägen togs öfver Lund till Kö-
mn, der han lärde känna Langebek och Suhm. L. åter-
till Lund och deltog i Univ. jubelfest, hvarefter han
e öfver Ystad, Stralsund, Greifswald, Rostock, Wismar,
k, Hamburg och Hannover till Göttingen, der han uppe-
ig i åtta månader till April 1769, d. 1:e i hvilken må-
an antogs till Correspondent af Vetensk.-Societeten der-
s. Han blef här personligen bekant med de berömde lära-
m så högt upplyftade detta Universitet, en Michaëlis,
nwall, Walch, Less, Gatterer m. fl., hvilkas priv. föreläs-
r han afhörde. Den sistnämnde läste diplomatiken, »en för

vår resande hittills ny vetenskap». Det utvalda bibliothe
besöktes dagligen, der han sammanträffade med dess vä
Heyne, Hamberger och Dieze, »förträffliga lärare i Lärd
historien, tjenstaktige och älskvärde män». Sedan L.
besökt åtskilliga Tyska orter, genomreste han Holland,
Akademier, Bibliotheker och lärde han besökte. I
1769 anlände han till England, der han dröjde ett hal
flitigt besökande Universiteten. Under vistandet i
predikade han i Svenska kyrkan derstädes, då han
åhörare Svedenborg, hvars bekantskap han derpå gjor
af hvars skrifter han erhöll en stor del som gåfva.
fattade för denne man mycken aktning och vänskap
för hans syner och lärobyggnad fick L. aldrig förtr
Mot årets slut reste han till Paris, försedd med recom
dationsbref af Höpken. Svenska Envoyéen derstädes,
Creutz, omfattade honom här med utmärkt välvilja.
träffade han ock Björnståhl, som (8/9 1770) derom
i sin Resa I: 43: »Lidén gör härute mycken heder
litteratur och lärer en gång hemma med båtnad för
neslandet visa, med hvad uppmärksamhet han umgåtts
de lärde och besett menniskosnillets skattkamrar och
ver, som jag med rätta må kalla bibliothekerna». Bok
terna i S:t Geneviève och S:t Germain besökte han
dagligen. På förra stället tillvann han sig den lärde
thekariens, Abbé Merciers, vänskap och förtroende.
vistelsen i Paris inträffade en händelse, hvarvid L.
i den yttersta fara. Då han d. 13 Mars 1770 satt
skrifbord, sköts in genom fenstret ett skarpt skott,
kula ofelbart träffat honom midt i pannan, om han ej
delsevis nyss förut ändrat sin ställning. Kulan nedref
stra hårlocken samt slog i väggen. Hvarifrån skottet
kunde ej utrönas, ehuru polisen genast grep saken an.
hade ämnat vidare taga turen till Italien; men fadrens
lertid timade död, samt deraf beroende ekonomiska
digheter nödgade honom tänka på hemresan, som
öfver Strasburg, Frankfurt, Hanau, Weimar, Gotha,
Leipzig, Halle, Dresden, Wittenberg, Berlin och Stral
på hvilka orter han förvärfvade många vänner, med
af hvilka han brefväxlade så länge han kunde skrifva.

Efter återkomsten (i slutet af Juni) till fäderneslan
blef han, i September 1770, mot förmodan och egen
utnämnd till Hist. Adjunct i Lund med särskildt förordn
att vicariera för Lagerbring, som erhållit tjenstfrihet
arbetandet af sin historia. Men Kronprinsen, som

s honom i Upsala, befallde honom qvarblifva der tills
re, och utverkade, honom ovetande, Carolinska Universi-
s Cancellers, Grefve Hjärnes permission.
Under fulla glansen af sin ärorika verksamhet angreps
nu, under sommaren 1771, af en svår gikt*), som fort-
med den envishet, att hvarken Loka bad, brunnsdrick-
ar eller andra läkemedel kunde det ringaste lindra den-
na. Han begagnade slutligen (1774—1775) varma ba-
i Aachen, men med lika ringa framgång. Kort efter
komsten tog han afsked från sin Adjunctssyssla, flyttade
ug.) 1776 till Norrköping, i hvars grannskap han egde
andtegendom, Lida, ärfd efter farfar och far, hvilken
are deraf tog sitt namn. Till detta vackra ställe reste
ofta, så länge han kunde åka, »för att hemta frisk luft
förnöja sig af den sköna naturens beskådande, som
l utgjort ett af dess ljufvaste nöjen» (Lidéns egna ord).
u han »hvarken önskat eller begärt någon charakter,
han aldrig älskat», tillsändes honom Professorsfullmakt
$^{29}/_{10}$ 1776) såsom ett nytt bevis af »dess Konungs gamla,
l vördade nåd».
På sin beryktade sjuksäng besöktes L. af rikets ypperste
, främlingar, vänner och okände, personer af alla åldrar
kön, äfven af Furstar**). Det var på denna lidandets
plats, som han uträttade mera än mången nitisk man i
ns fulla kraft och med oafkortade lefnadsdagar.
År 1779 skänkte han medelst gåfvobref af d. 1 Nov.
Östgöta Nation i Upsala sin boksamling, bestående af
6 band och 500 kopparstick, jemte ett kapital af 24,000
r Kmt, hvaraf räntan skulle användas till bibliothekets
kande. Hans stjufmoder tillade en disposition af 50,000
Kmt, hvars årliga intresse skulle utgöra lön för Biblio-
arien. Denna syssla innehades först af Akademie-Ad-
ten Duværus (enl. k. fullmakt af $^{6}/_{12}$ 1780) och efter
es snara död af Leopold. Bibliotheket skulle dagligen
s öppet till allmänt bruk. Bibliothekarien var förbun-
att under terminerna hålla allmänna föreläsningar i Lär-
shistorien, som förut icke egde någon särskild lärare vid
versitetet. Handlingarna rörande denna donation äro
kta uti Stockholms lärda Tidningar för 1780. Östgötha
on lät 1781 öfver L. slå en minnespenning, hvars preg-

*) Jfr hvad här ofvan sid. 77 är om orsaken dertill berättadt.
**) Kronprinsen dröjde med sin svit hos L. en hel timme Mid-
nattsdagen 1786. [Hert. Fredrik Adolf besökte L. i Juli s. å.]

af 24,000 daler. Rän
lön för en Amanuens v
daler och till tvenne
Nation med 900 daler
Akademien och Vitter
af hvilken senare L. bl
1786, erhöllo hvardera
skänktes 9,000 daler. -
ma summa. Hernösand
Gymnasiihuset invigdes,
och 1792 en samling
1777 lät han Professor
bild; år 1792 likaledes
ginal af Ehrenstrahl.
Linköpings stads fattig
en annan donation låna
prinsens födelse 1778 v
dentlig. Hvar och en
han visste. Det vanligas
skjuta och dansa. Jag
nadsbetygelser här i sta
ett hederligt sammanskot
nadt sjukhus. Jag sökt
detta vore ett både vär
eviga hågkomsten af denn
menande man erböd ensa

fru Kuhlman 2,000 daler; Fru Skotte 1,000 daler; Bergs- Petersen 1,500 daler samt jag 2,000 daler) ett capital 0,000 daler Kmt, hvaraf räntan årligen på denna dag gent skall utdelas såsom hemgift till tvenne dygdiga, och snälla flickor af den arbetande hopen. Efter vår är Patriotiska Sällskapet anmodadt och har äfven åtagit t om verkställigheten häraf besörja».

Tre år före sin död skref L. ett särskildt förordnande in begrafning. Liket skulle öppnas, »om tilläfventyrs nyttig upplysning derigenom kunde vinnas, till lin- i andras plågor. Man bör tjena samfundet äfven med da kropp». Kistan skulle vara af furu, ej af ek: »det är för dyrbart att multna i jorden». Intet rum skulle svart eller hvitt, inga lakan uppsättas för fensterna: då Guds ljusa dagar ej utestänges, behöfvas inga ljus. har framlefvat all min tid bland böcker: kan sålunda väl stå lik bland dem». Notification i staden är ig. »Mig tyckes narraktigt att kungöra hvad hela staden vet». Liket skulle föras i likvagn, »beledsagadt af sex närmaste bekanta, som kunna åka eller gå, efter behag», och begrafvas under något träd på Tyska kyrko- n. Andra bärare behöfdes icke, att lyfta liket i och gnen, än nämnde vänner. »Jag blir dem förmodligen för tung». — »Att inga prestafver nyttjas, förstås af elf. Jag har aldrig kunnat begripa nyttan af dem». — grafven må hållas ett kort tal», som »uppmuntrar till ktighet i lidande; att icke pjunka och blifva modfälld nå olyckshändelser; att i allt förtrösta på Guds milda n; att lefva och dö glad». — »Ingen aftonmåltid; men ett godt glas bästa vin må man gerna vederqvicka sig; vil jag förmodar att man är så höflig och dricker den ngne vännens skål. Om det vore görligt att få jordas grafskrifter, säge jag det gerna; åtminstone undanbeder ig alla usla rimtillverkningar».

Den 23 April 1793 afled L. efter några dagars mattig- Han behöll full sans till sista ögonblicket. Ej fullt en imma före sin död, sedan dock dödsarbetet öfver tvenne år pågått, anmodade han Rector Wiebe att göra en kning i Bångs historia om Svenska Riddareorden, hvil- bok Hülphers nyligen tillsändt honom att aflemna till öpings bibliothek. En halftimma derförut hade han af- ett bokpaquett. Några timmar tidigare hade han till da bibliothek sändt ett vackert exemplar af Koppes Läro- Christendomen, hvilket han nyss förut fått till skänks

af Lindblom. Lidén hade mycket intresserat sig för d
boks öfversättande.

Skrifter: Disp. de favore Domus Mediceæ in migrantes ab O
in Occidentem Litteratos et Litteras. Ups. 1760. 4:o. — Hi
Litteraria Poetarum Suec. I—IV. Ups. 1764—72. 4:o. — A
delii Opuscula Latina. Norcop. 1778. 8:o. — Cat. Disput
in Acad. et Gymn. Sveciæ. P. I—V. Ups. 1778—80. — A
smärre afhandlingar, införda i flera periodiska skrifter; d
utkast till en historia om Linköpings bibliothek, i K. Bib
1767 II: 273, och den bitande recensionen öfver Lenæ D
Illustrata, i Sv. Mercurius 1764 och Sv. Magazinet 176
Gjörwells uppgift i Sv. Arch. II: 255). — Bref till Gjörwe
der sin resa utrikes. Införde i dennes journaler. — Dag
ver min utländska Resa 1768—70, Handskr. i 4 vol. fol. —
lingar om Riksdagen 1682 (med företal och anmärkningar).
1788. 8:o. — Anmärkningar öfver Animaliska Magnetism
Svedenborgianismen. Norrk. 1787. 4:o. — Från Sällsk
Sensu Communi, rörande Animaliska Magnetismen och
borgianismen. Norrk. 1787. — Repertorium Benzelianum
1791. 8:o. — Brefväxling emellan Eric Benzelius och Gus
zelstierna. Linköp. 1791. 8:o. — J. F. Krygers svar på Fr
Om Svenska Folket är i af- eller tilltagande i Seder? me
tal. Ups. 1782. 8:o. — Samling af bref, skrifne till Lidén;
na och bestående af 18 band. 4:o*).

(Källor: Norrköpings Minne af Sundelius. — Sv. Archiv
Lindbloms Minnestal öfver Doctorinnan Lidén. — K. Bib
ningar för 1767 II: 273. — Uppfostrings-Sällskapets T
1781—82, 1788, III: 111. — Langebeks Scriptores rer
carum I: 34, II: 520. — Brings Minne öfver Rydelius. —
van i biogr. och i Tillägg.])

—A—ö—

LIDFORS, ELIAS.

Professor *El. Lidfors* är en af de män, hvilkas
för döden, »en outvecklad fana lik». Han föddes i L
under Resele i Ångermanland d. 19 Apr. 1787. Fadre
seph Johansson, var Nämdeman och lärde sin son s
Adjuncten i Socknen lärde honom läsa latin. 8 år t
tes i Hernösand. 1807 kom han till Upsala, der han
hörde Kolmodin föreläsa öfver Tacitus. Conditionera
Stockholm blef han känd af Cancelli-Rådet Wallmark,
älskar och idkar Latinsk verskonst, för hvilken L. hade

*) Härom skrifver Gjörwell: "Det sista eller adertonde b
i hvilket brefvet från Gjörwell, dat. Stockholm d. 19 April
var det sista, afsändes efter Professorns död till Upsala, h
2:e jernbeslagne och läste lådor förvaras, utom andre handsk
förestående 18 band och dagboken öfver Professorns resa:
manuskripter få ej öppnas förr än år 1843».

lag. W. tillstyrkte ynglingen att begifva sig till Lund, denna konst högt skattades af Prof. Lundblad. Han be- sig dit 1810 och blef 1811 ($^{21}/_{6}$) Magister med utmär- se. Lundblad antog honom till lärare för sina yngre sö- och kallade honom kort efter promotionen till Eloqu. & s. Docens (utn. $^{31}/_{12}$ 1811). 1813 blef han E. O. Ad- och 1817 Ord. Adj. i Romerska vältaligheten, hvar- r han förestod den åldrige lärarens Profession, tills han r Lundblads död 1820 utnämndes till hans efterträdare. med var hans lyckas mål hunnet. Han förtjuste genom smak, hvarmed han öfversatte Roms snillrike författare, älskades för den öppna, redliga*) charakter, han alltid galade; men genom en då nog allmän och ännu ej all- s försvunnen fördom i dietläran aftog hans helsa. Den Maj 1825 hade den jättenaturen dukat under.

I Lidfors hade en huld natur nedlagt stora anlag. Som ersättare af Latinets prosaister af större utmärkelse skulle säkert kommit att intaga ett af de främsta rummen i erna litteraturen. Och dertill förberedde han sig med org. Det låg en guldklang i hans Svenska språk, hvil- få ha så egt i sin makt, och man kunde höra hans öf- ättning af »Ciceros afhandling om Talaren» tills man fann nska språket nästan ännu skönare än det Romerska ut- cka Ciceros tankar. En skaldeåder gick genom vältala- och flöt stundom fram i Romersk vers af klassisk dyrd. var en stor förlust, då han skördades »nescio quo re- tino & immaturo fato», som det heter i Lindfors' paren- ion öfver Norberg. (Se Tillägg.)

rifter: 10 Disputationer. — Oratio funebris in Memoriam Caroli XIII Regis Suecorum. Lundæ 1820. — Bokstäfverne O. P. och ett ycke af S. i Lindfors Sv. o. Lat. Lexicon.

Kallor: Ståhls Biographier. — Personlig bekantskap. — [Lunds Weckoblad f. 1825, der tiden för hans död rätt uppgifves såsom fvan.])

—N.

---

*) Dervid bör dock anmärkas för rättvisans skull, att han dom lät "l'imagination embellir la mémoire", ej olikt Hæffners men det skedde vanligtvis så jovialiskt, att ingen förargades öfver. Han förvandlade hvarje rum, dit han inträdde bland vän- till, såsom någon sagt, ett drifhus. Hans "drifverier" voro mycket humoristiska. Man skulle höra honom för välvisa råd- och borgersmän berätta "nytt ur tidningarne". Han impro- rade då hvad mången hufvudstads theater ej får af sina käraste iska författare, då deras arbeten lyckast bäst.

vid Domkyrkan i nyssn
blott trenne år. Mode
från den namnkunnige P
omgifte sig några år
Ostindiska Compagniet*
vid brölloppsbordet, och
skolan visade han dock
han, enligt sin egen berä
de i sitt hufvud en ryck
hufvudets bakdel, så hä
var då elfva år gamma
hafva röjt ett ganska go
gåfva. Till enskild lär
berömde Prosten Brag (s
visning lärer icke blifvi
vanligen tror. I de mod
varit skäligen väl bevar
han dock till det mesta f

Enligt de biographisk
ska upplagan af hans skr
utgifvit, skulle L. vid fjo
uppgift bestrides dock a
Franzén, som citerar följ
mormor, skrifna då han

Och detta kära hem
I dag jag måste öfv

detta antagande, som födelseårtalet 1759, högst osan-

o. Straxt efter nyss anförde anmärkning skrifver
n: »Sannolikt hade han (Lidner) då redan hemligen
ig vid den last, som blef en obotlig orsak till hans
la ofärd. Anledningen dertill berättas hafva varit
tt, då hans stjuffader ingått ett nytt äktenskap och
tjufmoder icke tålde honom hemma, han fått sin bo-
tom hus på ett näringsställe». Om nu redan före
till Akademien L. blifvit förvist ur huset af sin
oder, så är ju klart, att hans rätta moder vid detta
icke kunde lefva. Detta är således en motsägelse,
ndfallit den vördnadsvärde Författaren.

o. Hela L:s ungdom liknar fabelåldern, som saknar
er chronologi. Det enda årtal ur denna lefnadsålder,
g kunnat utröna med full säkerhet, är det då han i
disputerade, hvilket enligt hans disputation, som lig-
mför mig, skedde d. 3 Dec. 1774. Hade nu Lidner
ödd d. 16 Mars 1759, så hade han då varit blott 15
9 månader, och således hade han ej vid 17 år kun-
nna fädernehuset för att resa till Akademien.

o. Men, torde man invända, kanhända är årtalet
LXXIV på disputationens titelblad ett tryckfel i st. f.
LXXVI. Att man före sexton år aflägger ett sådant
sprof, vore dock någonting högst ovanligt. Men nu
s Disputationen af tvenne dedikationer, den ena till
neslandet», den andra till »mine Huldaste Föräldrar»,
ftryckta i hans Sednare Saml. Skrifter sid. 42. I det
e poemet läsas följande ord:

Då min tunga jollra lärde
Att framstafva fadersnamn,
Fick jag röna namnets värde
I en annan faders famn,
Som med namnet hjertat ärfde.

— — — — — — — —

Det skall hennes minne lifva,
Hvilken öfver solen for,
Då jag får mitt offer gifva
Åt en lika ömsint mor:
Hjertats känslor dertill drifva.

— — — — — — — —

Redan tidens dystra gömma
Sjutton år begrafvit har;
Snart lär hon de andra tömma:
Men så trogen Mor och Far
Skall jag ej i döden glömma.

Häraf skönjes, att Lidner var 17 år, då han såso dent tillegnade sina stjufföräldrar denna dedikation. åter uppgiften i det af Franzén citerade poemet (Vid af en förestående afresa etc., se L:s Arbeten), att ännu vid hans afsked ur fädernehuset lefde, skall kun klaras måste jag lemna oafgjordt. Likasä om den ta het för sina stjufföräldrar han der uttrycker var förtjent, eller ett foster af blott vanlig dedikation ration.

Huru än dermed må vara, så är det säkert, a hela sin lefnad af sin Moder bibehöll ett ömt, till gränsande, minne; dessa sina tacksamhetsblommor i han i tid och otid, uti nästan alla sina allvarsamma p

Vid sjutton år ankommen till Akademien i Lun modligen utan ledning och uppsigt, med ett eldigt oc ligt temperament, icke bundet af fasta grundsatser, frihet att ohejdadt öfverlemna sig åt de lockande f serna. Hvad han i »den lyckliga Skolgossen» yttrar:

Ack, J förflutna sälla dagar!
Jag mins hur ljuflig var min lott,
Knappt jag vår gosses ålder nått,
Förrän i alla Astrilds lagar
Jag sträng examen undergått.

torde få tagas efter bokstafven. Men det var ick Astrilds lagar ynglingen studerade, utan äfven Vin och det var icke blott af vindrufvans ädla safter han de sig, utan äfven af det Svenska finklet; åtminstone han i sednare dagar företrädesvis ur denna Hipp Likväl glömde han icke alldeles sina akademiska utan disputerade, såsom redan är nämndt, pro Ex Det var under Lagerbring, »de novissimis per Europa volutionibus earumque caussis» $5^1/_2$ ark 4:o. Under *Bengt Liedner* står: *Goth. & M. S. E.**).

Emellertid tycktes stegen till den akademiska pa i Lund varit alltför långsamme: han blef skickad till der han verkligen tog Magister-graden. Huruvida fli förkofrat sig, eller hans egna ord i nyss citerade po

Gud ske lof!
Man lagrar liksom kragar säljer —

på honom sjelf kunde tillämpas, vete vi ej. Men om

---

*) M. S. E. betyder förmodligen *Membrum Societ Elegant.* eller Vitterhetssällsk. i Götheborg, som året förut stiftadt. Jfr Tillägg och B. Lex. Ny följd VI: 295.

vett verkligen förkofrat sig, så voro vid återkomsten hans
r snarare försämrade än förbättrade. Det återstod ingen
n utväg, än den som man så ofta vidtager med vildba-
. Hans anhörige — förmodligen stjuffadern, som var an-
ld vid Ostindiska Compagniet — satte den unge Magistern
m gemen på en ostindiefarare. Men då skeppet lade till
Cap, rymde han, och uppehöll sig i nejden af staden i
bedröfligaste belägenhet.

De närmare omständigheterna härvid äro alldeles obe-
ta. Lidner sjelf nämner ingenstädes ett ord härom; ja,
essa scener i en fjerran verldsdel, bland en ny natur och
d ett obekant folk hämtade hans sångmö ingen ingifvelse,
ens en bild. Förmodligen var hans betryck så stort, att
äfven i minnet förqväfde det romantiska i detta äfventyr.

Med en annan Ostindisk seglare fann han tillfälle att
komma till Götheborg, blef der af sina anhöriga (hvilka
bekant) »mottagen såsom den förlorade sonen», samt af-
d till Stockholm, der han (1779) inskrefs i Krigsexpedi-
en af Konungens Cancelli. Nu utgaf L. sina *Fabler*,
, enligt Franzén, »vittna om en i poetisk stil och vers-
gnad redan öfvad hand». De äro mindre Æsopiska apo-
r, än satiriska allegorier och sakna icke en viss uddighet,
ej plär förfela sin verkan, helst då den hyllar tiden och
krar mängden. Några utmärka sig ock genom en lyck-
uppfinning. Språket är der äfven rent: i hans dedikatio-
var det ännu vårdslösadt och stafningen icke ens rigtig.

Fablerna utkommo 1779 (ded. till Kronprinsen), och
efär vid denna tid blef L. personligt känd af Konungen,
detta af följande anledning *). Gustaf III hade genom
nska Ambassadeuren erhållit åtskilliga antiker, bland
ra en bust af Trajanus, som uppställdes i Museum. En
(i början af 1780) hade L. der infunnit sig, för att be-
da konstverken, då oförmodadt Konungen inträdde, och
drog sig L. vördnadsfullt tillbaka i en vrå. Sedan Mo-
chen länge och med förtjusning betraktat dragen af den
yste och ädlaste af Roms Cæsarer, yttrade han till en af
omgifning: »O om jag dock vore en Trajanus!» hvar-
r L. hastigt framträdde, och tilltalte honom med följande
romptu:

Hur kan du, store Kung, förklara
Den suck, ditt hjerta från sig ger?
Du önskar att Trajanus vara:
Du är ju Gustaf: det är mer.

*) Vi berätta denna anekdot så, som vi hört den i vår ungdom.

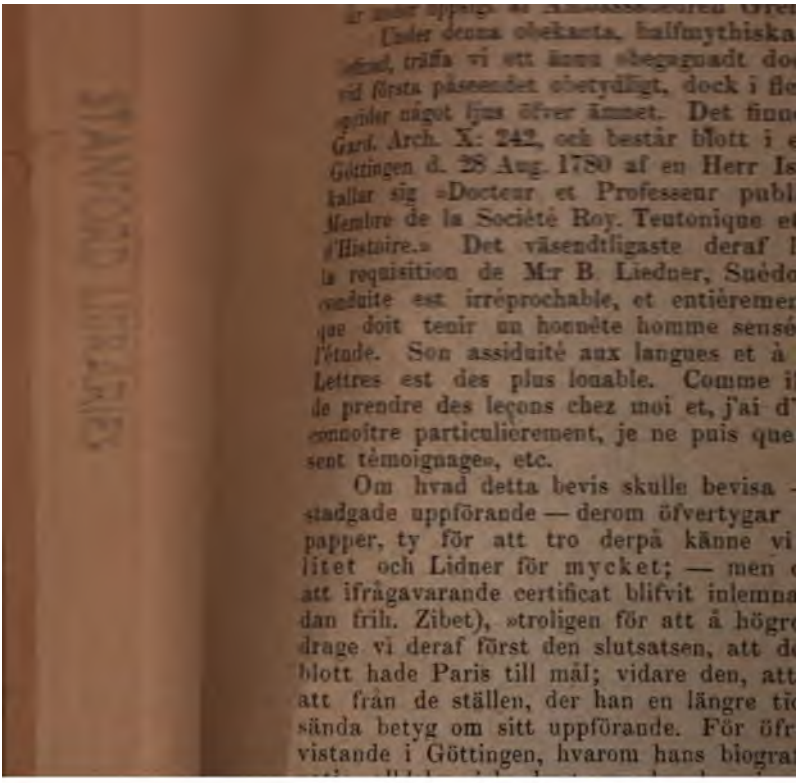

verkligen var höga vederbörandes mening, att den po-
a Sekreteraren skulle informeras i adeliga öfningar, för
ppfostras till en hel cavailler, liksom att hans förmod-
nog tarfliga Rostocks-lärdom skulle först nödtorfteligen
rkas vid Tysklands första högskola, innan den i Frank-
förnäma hufvudstad emottog sin sista politur och för-
ing.

Ankommen till Paris (1781) erhöll L. rum i Creutz'
, fri tillgång till hans bibliothek och till hans bildande
ånge. Här skref han sin tragedi *Erik den Fjortonde*.
nolikt, yttrar Franzén, var L. ämnad till författare för
ska Theatern, som Konungen då begynte upphjelpa och
ättra . . . Nu behandlade han i Fransysk form ett ämne
en Shakespeare.» Utan tvifvel hade denna form blifvit
dramatiska ämnesvennen af hans allrahögsta gynnare
krifven. Men som dessa fjettrar, denna conventionella
minst passade L:s ej allenast fria, utan äfven regellösa
, var ej underligt att han deruti misslyckades, ehuru
ena sorgespel innehåller åtskilliga vackra ställen. Detta
es också författaren sjelf insett; emedan det aldrig ut-
under hans lifstid.

L:s vistande i Paris och hos den Svenske Ministern blef
kortare än tillämnadt var. Han fortfor ej allenast i sitt
entliga lefnadssätt, utan förskingrade äfven sin Gynnares
er, dem han bortskänkte eller sålde, inflätade dennes
r i sina egna dikter, ja tillgrep till och med hans klä-
(se detta Lex. III: 298). Till förklaring af sistnämnde
ändighet tjenar följande anekdot, som Förf. af denna
el i sin ungdom hört af en äldre, högst trovärdig man,
berättade den, egentligen såsom ett prof på Creutz'
spriddhet. En dag, sent på morgonen, hade Creutz på
en emottagit Lidner, men saknade, då han kort efter
s bortgång ville uppstiga, sina byxor. Han ringde på
martjenaren, berättade händelsen och uttryckte i starka
sin stora ledsnad deröfver. Kammartjenaren svarade,
han ej undrade på, att Hans Exc. vore bedröfvad öfver
en man med så stora Guds gåfvor, som Hr Lidner, skulle
a sig en så ovärdig gerning emot en välgörare. —
min vän, svarade Grefven, detta är visst sannt, men
är ändock just inte det, som nu mest gör mig bekymrad.
vet att jag i dag skall gifva en stor middag; tiden är
inne, och hvarifrån kan jag i sådan hast få mig ett
ndra byxor?» — »Men, frågade den förvånade kammar-
ren, i Ers Exc. garderob finnas ju flera andra sådana

klädesplagg, lika ståtliga som de bortstulne?» — Nu uppgick ett ljus för den tankspridda Ministern; h hämta ett par andra, klädde sig och var hela dagen v bästa lynne.

Creutz, som efter sådana prof nu förmodligen f allt hopp om den snillrike men vanartige ynglingen, aflägsna honom. Återkommen (1782) till fäderneslande öfvergifven af sin högste Beskyddare, måste L. begvä att taga condition, och erhöll en sådan hos Baron hjelm på Margretelund. För detta yrke hade den st poeten en naturlig leda, och hvad värre var, han fick dricka sina vänners och gynnares skål i vin, utan »i vatten». »Det är fördömdt — skrifver han i Bref i thers stil till C. G. (se L:s Arbeten) — att man skall sömnig af ett mig så ovärdigt studium. Trots alla de den gudomliga naturen tillbjuder mitt fordom för henne tillslutna hjerta, är jag nu en imbecille. Jag förlorar tjocka granskogar, i låga dälder, kring skumma strände njuter ej hälften af den himmelska vällust jag fordom vid blotta åsyn af en Vergiss mein nicht. Margretelu ett Englars hemvist. Naturen ler och menniskorna Nåder till höger och venster, hvilkas rangsjuka är ö gare än tandvärk. Lägg härtill det fasliga ödet, att dum pojke läsa om Hustaflan och Magnus Ladulås, o nomotapa och Svinmagen *). Den, säger Shakespear som vid vissa tillfällen ej förlorar sitt förnuft, den något att mista. För mig är hög tid, att blifva Brefskrifvaren knäpper sedan några slag på sin ly slutar med denna rad prosa: »Men mitt grymma öd förändras, det skall, och jag reser». —

I ett annat bref till Schröderheim yttrar han:

Här täres jag i qvalens sköt;
Kring hjertat ovant blodet gäser:
Min enda spis är vattengröt,
Och bibeln jag för pojkar läser.

»Bland barbarer, der ömhet är en obekant känsla, förfö utan vänner, trånar jag efter en lyckligare ort och ly ögonblick». I anseende till sin framtid gjorde han sig liga förslag; »man hade äfven fått det narraktiga i att vilja hafva mig till prest; men

Hur kan jag herde bli för fåren?
Ofrälse man! — det passar ej!
Nej: Gud är hög och hans lakej
Bör äfven vara högvälboren.“

*) Så kallades allmänt Schenbergs Lat. Lexicon.

sände nu början till poemet Yttersta Domen, som efter
n skulle blifva vidlöftigare än Året 1783. »Herr Stats-
teraren skall ock framdeles, då Domen kommer att gå
ig, ställas bland menniskoslägtets välgörare, men icke
indre

Ni harmsen blir och liksom flat,
När den Ni nyss skänkt pastorat,
Blott med en stor peruks förtjenster,
Till Domarns högra sida går,
Men honom Fan i armen får
Och drar Hans Värdighet till venster."

»Jag reser» — skref han i förra brefvet och tog afsked
atronen. Resan gick dock icke längre än tillbaka till
holm. Då förut skalden om sitt vistande på Margrete-
skref:

På en af stormar härjad tall,
Förutan strängar lyran hänger;

yckes han nu, i den glada känslan af sin återvundna
t, med ökad förtjusning gripit till henne och inom kort
t eller åtminstone lagt sista handen vid sina största
erstycken: *Grefvinnan Spastaras död* (tr. 1783 och ded.
Pr. Sophia Albertina), operan *Medea* (tr. 1784 och ded.
Kronpr. af Danmark) och *Året MDCCLXXXIII* (tr.
och ded. till Drottn.) *). — Till lycka för sin skaldmö
han blifvit bekant med Thorild, som genomsåg alla
stycken och med konstförståndig hand från den ädla
den skiljde den myckna slaggen, som ur den glödande
tugnen nedflödade, filade, polerade, samt ofta bragte ord-
och symmetri i det helas construction blott genom de-
s (strophernas) omflyttning. Medvetande om sin svag-
detta hänseende misstyckte L. detta aldrig, utan för-
ade sig tvertom, när hans kritiska vän ej ändrat så
ket som vanligt. Så berättas L., när Thorild återlem-
honom manuscriptet till Spastara, ha yttrat: »ja så,
Candidaten har ej strukit ut mera!» Af vördnad för
dens individualitet lät Granskaren dock mycket qvarstå,
han betraktade såsom »det öfverspända snillets irringar»,
st han der såg dragen af det verkliga snillet.
Nyssnämnde trenne skaldeverk synas blifvit af den bättre
af nationen emottagne med högsta förtjusning. Hittills

*) Då förut skalden under informators-tiden sagt sig vara
cille" och i brefvet till Schröderheim talar om Året 1783 så-
färdigt, ehuru förmodligen ej ännu tryckt, så måste åtmin-
detta poem varit skrifvet, innan han tillträdde conditionen.

hade sådana ljud aldrig klingat på fäderneslandets
ännu hade ej Kellgren anslagit sina högsta toner.
dea dömde Thorild i *Nya Granskaren*, att den var
för Svenska Snillet». Deremot skall den tidens vitt
domare, Kellgren, (enligt Hammarsköld, Vitterh.
448) hafva »förkastat Thorilds och Lidners skal
Detta synes väl icke otroligt, ehuru Förf., som ge
Stockholms-Posten för åren 1783, 1784 o. 1785, ic
funnit något direct bevis. Deremot har han träffa
cension öfver Spastara och till dess berömn, men för
Thorild; dess införande i detta blad hedrar dock
liberalitet så mycket mer, som han vid den tiden r
fann sig i uppenbar fejd med denna kämpe (det
poemet »Om druckna pojkars undran» står tryckt i
Post. d. 20 Oct. 1783). Ur nämnde recension (i
288, d. 12, 13 Dec. 1783), som äfven är intagen i
Samlade Skrifter, vilje vi meddela följande profställe
stara... är full af vildhet och snille; af fel och sk
irrsprång, som man aldrig såg, och blixtar af in
Sedan Rec. anfört prof af bådadera, dock så att sk
framställas såsom betydligt öfvervägande; slutar ha
är då nu Spastara? — Ett ypperligt stycke; ett
snille; värdt att ses och beundras. — — Det är
se den verkan detta stycke gör på den andra rimm
J kännen dem, M. H., desse behagelige tränare, s
hinna själen: dessa ännu mjölkblöta idisslande kalf
kesa rasande för det minsta ovana. — — — Allt
eller måttligt, eller litet. Hvart snille placerar sig
gion. Men när en inbillning tar de små, så börja
med sina nätta, täcka fördelar, och fas-grina och r
grufligt man faller deruppifrån! Ack! M. H., göre
rätt. Den låga ljungen har ock behagliga blommor:
ljungen blåser aldrig ner. Men är det ej ädlare att
hög, om ock något oskaplig, Ceder? Annars, allt
sin cur. Kryp, min vittre vän, på fyra fötter, så
ej så högt. — — — Men J, läsen, belönte af nöj
lare, som kunnen älska Snillet, som hafven nog up
att förlåta en missflygt för det stora bemödandet.
ej vackert att se det vågade? Hvar är annars
detta höga och fullkomliga? Låt Örnen, den ursinni
bränna sina vingar mot solen. Er Natur, M. H., bör
ett hönshus och edra själar ej evigt familjens oskyld
som visst tro, att verlden ej har något underligare
tare än kycklingarne som de mata.»

Tidare finner man i samma tidning för följande år, n:r
t poem *Till Lidner*, skrifvet i ungefär samma anda,
ofvannämnde recension, hufvudsakligast till försvar för
mligen allmänt ogillade förebråelser och hädelser, som
ara i sin förtviflan rigtar emot Försynen. Det slutar
da:

Nej, Lidner, du min själ en engla-känsla gifvit,
Och dessa tårar — Gud! hvad de försköna sig —
Men du, som från vår jord Spastaras väsen rifvit,
Hvars fel — Gud om han trotsat dig,
Om Lidner hårdt och hädiskt skrifvit,
Så straffa mig!
Gå, Lidner, jag din djerfhet delar,
Du mina tårar fått — jag med din känsla felar,
Har jag belöning nog — Spastara — är det blygd? —
Gå, fela, Lidner, med din dygd!

derefter (n:r 41) aftrycktes ett bref af *T. till D...s*
n till Dagsnäs), der »ämnet, rimarten och enthusiasmen«
ades, men ett christligare ehuru ganska platt slut före-
Derpå följde i n:r 53 ett kort men qvickt och bittert
(der skrifarten tyckes förråda Thorild) så lydande:
T. till D...s! Herr Lidner! Ni hafva begge väckt
förtjusning. Eder begge är jag skyldig den renaste er-
n: Herr Lidner, för det han skrifvit Spastara, och Er,
., för det Ni ej skrifvit den. — — Ack, M. H., jag
följa Er genom *eldens böljor;* — Jag skall följa med
h dö — hvar Ni behagar; — men ett löfte, ett löfte.
T. till D...s: — *sluta aldrig annat poem än det Ni*
börjat, och börja aldrig något, med annan föresats än
raxt sluta.

. . . . . Spastara —
Man i sin höghet lågast är;
. . . . . .
Man usla granskningsoffer bär
. . . . . från Skara."

n i Tryckfrihet den Välsignade, n:r 20 o. 21, hade, i en
frigt välvillig recension, samma klander blifvit yttradt,
fver skalden sjelf afgaf ett svar: Till den christliga
rhets-älskaren etc. (se L:s Arbeten). Han beropar sig
på recensionen i Stockholms-Posten, hvilken han säger
författad af »en stor granskare». Under allt detta teg
ren — och denna tystnad kan visserligen anses för be-
de.

Ett skaldenamn hade Lidner emellertid vunnit. Men
n ger intet bröd, och detta berömm liknade mera ett

Men ... denna lyran är ej mer.
Till okänd strand mig ödet jagar.
Ack den förföljda svanen klagar,
Förr än sin vass han öfverger.

Mer säga vore öfverdåd.
Jag önskar glömmas och förglömma:
Och skall mitt hjerta endast gömma
En suck — och minnet af din nåd.

Det »omätliga haf» skalden nu (1787 års höst) stod begrepp att öfversegla, var endast det Åländska, och strand han sökte kunde han på halftannat dygn upphinn »Man kunde — anmärker också Franzén — af denna klag (i Skaldebrefvet till Konungen) sluta, att Lidner fann sig samma olyckliga belägenhet, som Ovidius, då han blef förvist till nejden af Svarta Hafvet. Men den okända strand dit han säger sig af ödet vara jagad, var i Södra Finland som den tiden ej borde af någon Svensk med sådan farhåg anses. Icke heller var han dit förvist eller förjagad, utan han for, för att besöka en anhörig, som var Commendant i Sveaborgs fästning.» Likväl om man af flera skäl antager att denna resa blef anställd för att undvika inhemska bor närers förföljelse, så kunde »svanen» med sanning, så pressad den än är, säga sig vara »förföljd».

Den slägting, hos hvilken L. i Finland sökte gästfrihet hette Mannerskantz. Officerarne helsade med jubel den nykunnige skaldens ankomst, eller — såsom hans enka uttrycker sig — »upphöjde honom till tredje himmeln». Här skref han åtskilliga större stycken, såsom *Christi Död*, tryckt i Åbo 1787, och lade sista handen vid skaldedikten *Yttre Domen*, som också först utgafs i Åbo 1788. Efter krigets utbrott sjöng också skalden — icke blott af lycksökeri, utan med samma fosterländska hjerta, med hvilket han redan förr som Student tillegnade fäderneslandet den första skrift. Bland hans namn — åtskilliga patriotiska sånger, t. ex. *Ode till Finska soldaten* (tr. både i Åbo och Stockholm 1788), *Gustaf Erikssons skugga till Gustaf III* (Stockholm 1788) m. fl. Dessutom strödde han cypresser på flera förtjenstmäns grafvar.

Under tiden hade han gjort bekantskap med ett ungt fruntimmer, Fröken *Eva Jakobina Hastfer*, som lefde på en liten landtgård tillhörig hennes moder, och der skalden ofta fattade en del af nämnda stycken. Hennes till dyrkan gränsande enthusiasm för sångaren öfvergick snart till kärlek, och enligt en berättelse, för hvilken vi dock icke våga ansvar

…l det varit hon sjelf som uppmuntrat skalden, sedan hon …märkt hans låga men tillika hans tveksamhet i följd af hans …lning i samhället, att knyta Hymens band. L. berättas …hafva upprigtigt framstält för henne både sin hopplösa …genhet äfvensom sina svagheter, hvarpå hon anmärkte, …hon sjelf hade att vänta en liten förmögenhet. »Men …na super jag straxt upp», skall då älskaren naivt hafva …rat. Detta inkast, hvilket betraktades som ett blott skämt, …räckte dock icke den hulda svärmerskan, utan hon ge…dref giftermålet i trots af sina anhöriges föreställningar …motstånd, hvilket gick så långt att lysning endast ge… särskild utverkad befallning från Consistorium kunde …vägabringas.

Hvad som dessutom icke litet verkade på den lifliga …skans eldfängda fantasi var följande underbara äfventyr, …ket friaren berättade sig hafva upplefvat. »Under sitt …ande i Tyskland (förtäljer enkan) sade han sig varit för…ad med ett ungt fruntimmer af stånd, skönhet och för…genhet. Då de en gång förtroligt suto tillsammans i en …dgård, tyckte han sig se sin mor komma med mig vid han… och säga: »här är den du skall hafva; den der får du …» Lidner blef stum, och visste straxt inom sig att han …rig skulle få henne. Han reste tillbaka till Sverige, och …r derefter fick han underrättelse om hennes död. När …första gången, hos en Capiten Torck, träffade mig, igen…de han mig, och var förvissad att jag skulle tillhöra ho…n.» — Vi måste lemna oafgjordt, huruvida L. sjelf trodde denna förmenta uppenbarelse, eller om han, sällan nog…nad om sanningen, med afsigt uppdiktat den, för att be…a den godtrogna flickan, af hvars ton skönjes, att hon fast …dde derpå ännu ett fjerdedels sekel efter sin mans död.

Efter ett lättsinnigt ingånget äktenskap plägar vanligtvis …ja en hastig ånger. Sådant inträffade dock icke å Fru …dners sida. Hon bar med det största tålamod, utan knot, …n att någonsin klaga, sin mans många svagheter och den …t tryckande fattigdom. Ännu i ålderdomen, när hon så…n fattighjon jemte sin dotter lefde på Drottninghuset, var …hennes högsta sällhet, att hvarje gång, då hon erhöll en …ning, anställa ett caffecalas, då hon uppläste sin mans …mer, dem hon till det mesta kunde utantill, samt skröt …er hans storhet. Vid dessa och dylika tillfällen mildra…s hennes af armodet och långa lidanden skärpta drag, och …nes röst blef ljuf och välljudande*). Invändningar gjorde

*) Detta hafva vi hört af en, som personligen kände henne.

henne bedröfvad, och ännu i det företal, som åtföl
mans år 1820 utgifna Sednare Samlade Skrifter
inför efterverlden försvara hans minne mot »de mån
drifna berättelser och i synnerhet de derefter (i
upplagan) aftryckta osanna beskyllningar, som i
tens ögon sökt beröfva L:s charakter det höga
verkligen egde».

Enligt samtidens intyg, alla traditioner, ja
enligt författarens egna skrifter, äro dock »dessa b
gar» alltför mycket grundade. Dermed nekas icke
olycklige skaldens charakter verkligen egde särskilda
värda drag. Ett af dessa var hans erkänsamhet
maka, åtminstone att dömma efter de många henn
minnesblommor, hvilka han i sina dikter inflätat.
dentligt skön och rörande i sin hjertliga enkelhet
Franzén anförda dedikationen. Ett annat ädelt
hans gifmildhet, som dock genom sin urskiljningslö
drift blef ett verkligt fel. Sistnämnda anmärkning
digas tillräckligt genom hvad hans enka anför.
likasom Bellman, anlitades ofta af olyckliga, och fö
dem, genom sång på källare och värdshus, under
sommar, hvilken L. tillbragte på Drottningholm, ti
en händelse, som jag vill berätta, emedan den så
nar hans ömma hjerta. Då L. skulle gå ned ifrån
gen, mötte honom en fattig enka, som beklagade
och sade sig hafva sju små barn. L. lossade str
kedjan från det ur Konungen nyss skänkt honom,
silfverknäspännena, lade härtill de penningar han
sig, tog af sig sin halsduk, inlindade alltsammans d
bad henne skaffa bröd derföre åt sina barn. Konu
Drottningen sågo detta genom fönstret och sänd
Kammarherrar för att leda upp L., sådan han då
nungen frågade honom, om han visste för hvilken h
af sig. L. svarade, att hon var en fattig enka och
barn: han behöfde ej veta mer. Det är väl bra
ett godt hjerta, sade Konungen, men du går för lå
kläder af dig sjelf. Sedan gåfvo honom Konungen o
ningen hvar sitt hopvecklade papper med dukater,
manade honom att derefter hushålla bättre». — I
graph i Deleenska upplagan tillägger, att det var h
att när han räkade en nödställd, för sig sjelf aftaga
eller åttaskillingsstycke samt bortskänka allt det öfr
man må nu hafva varit stor eller liten. Särdeles

sitt medlidande åt brandvakter, dem han ansåg för de vanlottade i samhället.

Men om än denna ömhet emot den nödställda nästan L. genom sin öfverdrift var ett fel, så är det dock glädatt erfara, att han sjelf i hög grad utöfvade en dygd, han så ofta prisar och predikar såsom den högsta. Dersmärtar det oss att anmärka, att L:s hjelpsamhet och i allmänhet att gifva, äfven i de fall då icke nöden llade hans medlidande, var så stor, att han stundom. att tillfredsställa denna passion, icke gjorde sig samvete tillgripa andras egendom. En dag*), då Lidner, Bell-, Kexél, Hallman, Hæffner jemte några andra glada brömed Thorild voro samlade i ett inre rum på en källare, den sistnämnde genom gnistorna af sitt snille försatt sällskapet samt isynnerhet L. i den högsta förtjusning. igt störtade denne på dörren, men återkom snart, högt bärande en käpp med guldknapp, och räckte den åt ild, högtidligt deklamerande följande impromptu:

Så oordentlig som mitt snille,
Så krokig som min rygg jag denna käpp dig ger, —
Och är det ödets fel, om jag ej skänker mer
Åt den jag Peru skänka ville;
Men all den rikedom, det stolta Peru ter,
Kan ej belöna Thorilds snille.

ild, liksom hela sällskapet, insåg lätt, att egandet af käpp också var en improvisation, och en af dem skynderföre att bära den tillbaka i källarsalen, der rätta en, en hedersam borgare, redan otåligt sökte den i alla och vinklar.

Med sin hustru öfverflyttade L. (på hösten) 1789 till kholm, och året derpå föddes deras enda barn, *Adelaïde*, hvilken L:s förnäma gynnare, som straxt skola nämnas, fadder. »Om L. varit utan skuld och frisk, så hade rgat oss ganska väl», säger sedermera enkan. Men snart sig den gamla gästen, armodet, i de nygiftes bo. Nåarf eller hemgift lärer makan icke medfört; ett arf, som ars skulle tillfallit L. sjelf från Götheborg, förtärdes till ta delen i den eldsvåda, som 1789 (?) öfvergick halfva en, och det öfriga, 300 d:lr km:t, kom först efter hans enkan tillhanda. Visserligen förtjente poeten åtskilligt n grafskrifter och andra verser: af det verkligen qvicka

*) Denna anekdot träffas äfven hos Franzén; här berättas den de blomständigheter som Förf. hört den af en, som sjelf var i sällskapet. Verserna läsas i Lidners Sedn. Skrifter sid. 36.

Då hans egna böner ingenting uträttade, vände h
till Schröderheim eller hans Fru, för att begära der
medling. I sitt sätt att begära var han, liksom i hel
skaldeslag, i hög grad uppfinningsrik, ehuru mycket
än oblyg, än krypande; än fin och qvick, än framfus
melancholiskt rörande, än lustigt skämtande öfver sk
Till hans bästa poemer i detta slag hör hans bekan
1791 skrifna ansökning att blifva Spögubbe i Svenska
demien, der allvar och ironi möta hvarandra, samt
brefvet till Fru Schröderheim, som, ehuru hörande
slippriga slaget, likväl i sin art är ett mästerstycke.

Oaktadt så många års gäckade förhoppningar ö
dock hoppet icke poeten att komma i besittning af
sekters-titeln. Då konungen efter kriget vistades i
uppvaktade L. med ett skaldebref, hvars senare hå
meddelas:

Min pligt (Ers Majestät förlåter)
Är säga nu hur Sverige mår:
Likt blomman, som i torka står,
Och önskar regn och solen åter.
Men nu är frågan: hur mår jag?
Ack, Konung, min finans är svag.

Jag ville i en episk flykt
Till stjernan med din lager ljunga;
Men af behofvets grymhet tryckt,
Och med en halfförvissnad tunga,
Som låder vid en torstig gom,
Och magen tjutande och tom,
Är svårt att hjeltars storverk sjunga.

Ack! ägde i min skaldefart
Jag blott kameleontens art,
Att lefva utaf vind och väder!
Men nej — jag skulle ej må bra;
Om ock jag vatten fick — från Spaa;
Jag älskar öl, som mina fäder.

Som prof, att jag kan skicklig blifva
Till Eders Majestäts Handsekter,
Ett Kungabref jag nu vill skrifva,
Som skickas lär med en kurer.

"Vi GUSTAF helse Er med nåd
Vår Troman och Regeringsråd!
Vår vilja är, att ni straxt gifver
Åt Lidner, Vår Trotjenare,
— — — — — — —
Och dermed Gud befallande,
Affectionerad blifver."

Nu är min lycka gjord — jag vet,
Att ändtlig jag min önskan vinner:
Min Kung, om Du mig tokig finner,
Så nådigst tänk, jag är Poet.

När hans kungliga Välgörare (i fall vi så sanningsenligt nne kalla Gustaf III) hade aflidit, besöng poeten hans död tände sina rökoffer för den uppgående solen. I poemerna *godagen* samt *Gustaf den tredje förlåter och dör* söng Gustafs storhet, inlemnade dem till Hertig Carl, och mente (i bref till Fru Fougt) att Regenten »tyckte om» stnämnda stycke. Hjelpen uteblef. Lidner försökte då hembära sitt offer åt Hertigen personligen, i det han be- g *Tryckfriheten.* Vi hafva deraf tvenne redaktioner, den sådant poemet befinnes i handskriften, den andra sådant framgafs och trycktes efter Thorilds förbättring. Jem- elsen emellan båda är lärorik, icke blott för att inse huru cket Lidnerska sångmön vann genom denne granskare, n äfven i psychologiskt hänseende. I stället för följande nce, der de båda furstliga bröderna jemföras,

Re'n kring Europa Ryktet ilar,
Och Du beundras som Din Bror,
Och Enkan i sin vrå ej tror,
Att Gustaf under jorden hvilar.

stämde smickret i den nya redaktionen sina högsta toner enna stroph:

Re'n kring Europa Ryktet ljungar,
Att Sverge styres af en gud:
Re'n blekna alla svaga Kungar
Vid glansen af så höga bud!

ltså tyckes Thorild hafva trott, att ett så osmakligt och mpt smicker skulle lättast framkalla Regentens gifmildhet. enne beslöt också verkligen att göra något för poeten, n om det var d e t t a stycke, eller, såsom enkan uppgifver, följd af någotdera af poemerna öfver Gustaf III:s död (hvil- dock utan tvifvel voro skrifna f ö r u t), måste vi lemna fgjordt. »Ett bud ankom från Hertigen och frågade hvad sla L. kunde bestrida, så skulle han få den. Men skal- n, som så länge förgäfves väntat på ett dylikt budskap, då redan på sin sotsäng och gaf, sorgligt leende, till ar, att det nu vore försent och att han numera väntade lycka i en annan verld, större än den någon Konung fver. Men, tillade han, bed Hans Kongl. Höghet ej glöm- min olyckliga maka och mitt lilla barn».

Men denna maka och detta barn glömdes: — gl
af öfverheten, af samtiden, af den nya tiden. Maka
en af Sveriges rikast begåfvade skalder dog (i bör
1820-talet) som fattighjon, och den vid hennes sida
trånande dottern, denna i sin barndom så sköna Ad
följde henne snart ($^1/_1$ 1824). Svenska Akademien lät
pregla en minnespenning öfver fadern, och dess värd
värde Patriarch, den store skalden (Franzén) förevigde
minne. Men om den förklarade sångaren då med
känslor som i lifvet nedskådat på det land, som evigt
glädjas, röras och hänryckas af hans odödliga strån
så skulle minnet af en välgerning, utöfvad emot den
lifvet så högt älskade, säkerligen fägnat honom mer
ära, som visats hans eget minne.

Endast de, som hade intet att gifva — Bellm
Thorild —, nalkades med sina skärfvar den gråtande
Några dagar efter dödsfallet kom den förre till sorg
och sade, i det han räckte femtio riksdaler åt Fru L
»Se här, detta har jag sjungit ihop åt dig». (Se detta
II: 71.) Ett af de rim, hvarmed han å källare och vå
påkallade det allmänna medlidandet, lydde sålunda:

Sällan har poeten råd
Att en bror i grafven sänka;
Knappt till svepningen en våd,
Mindre facklorna som blänka.
Vänner, visen skalden nåd,
Ge'n en skärf åt Lidners Enka!

Vi äro glade att till dessa tvenne kunna bifoga
ett tredje sångar-namn: det är de svenska Folkvisorn
gifvares, hvilken genom allmängörandet af Lidners S
Samlade Skrifter 1820 mindre hade för afsigt att
hans skaldeära, än att bereda ett litet understöd
enka.

Men vi återgå till den sorgliga taflan af den olyc
skaldens sista lefnadsår.

Efter sin återkomst från Finland (i Sept. 1789)
på sin ära middagshöjd. Han hade då nyss (1788)
vit Yttersta Domen; redan innan poemet utkom »flög
derom — yttrar Franzén, som förmodligen skrifver
egen hågkomst — kring hela riket, och man väntad
dess framkomst, liksom på en komet, nästan med
häpnad, som skulle det bådat hvad det beskref. M
detta skaldestycke, såsom helt, vida mindre tillfredsst
granskarens fordringar, än hans förutnämnda trenne

en, så eger dock detta poem, enligt mitt tycke, spridda eter af en ännu högre rang, än som träffas i något af regående. Samma år detta trycktes i Åbo, utgafs För-Delen af hans *Samlade Arbeten* i Stockholm och den a året derpå. Till denna period höra ock oratorierne *ias i Gethsemane* samt *Jerusalems förstöring*. Efter a tid företog skalden ingenting stort; men skref ändock et, det mesta tillfällighetsverser, af hvilka åtskilliga ega ännt värde. Igenom de flesta går en vemodig anda, en el aning om den annalkande döden och önskan att dess måtte påskyndas. Så t. ex. önskar han »i en mulen n:

Strömmarna till hafvet rinna,
Att der sluta deras lopp;
Skall jag sakna samma hopp,
Skall jag aldrig målet hinna?
Jag blott grafvens lugn begär,
Blott ett slut uppå min smärta,
Blott en lindring för det hjerta,
Som ett mål för stormar är.

— — — — — — —

Du, o Fader, på mig tänkte,
Då jag i mitt intet låg;
Du min brist och svaghet såg,
Och ett hjerta du mig skänkte.
Släck den eld som blef mitt brott:
Du den i mitt väsen tände,
När Du, Evige, mig sände
Utaf ljuft och ledt min lott.

Ännu skönare är följande stroph, »På Nyårsaftonen», dligen från något af poetens sednaste år*).

Lik en svan, som stilla sången stämmer,
Seglande på tidens klara sjö,
När som aningen dess hjerta klämmer,
Sjunger han och hoppas blott att dö;
Vid sin graf han suckar sitt farväl,
Speglar än sin drägt i vattnets bölja,
När de klara vågor honom skölja,
Sjunker ner, och suckar än farväl!

I samma tonart, men dystrare och hemskare äro poe-a *Midnatten* och *De Galne*, af hvilket det förra ut-1791, det sednare 1792. Någongång tyckes tanken på

*) Utg. af Lidners Sednare Samlade Skrifter tror, att denna sång är skrifven under hans informators-tid, emedan originalanus i det hus, der han conditionerade. Men sjelfva sinnesstämningen, jemte det enkla melodiska språket, synes antyda en tidigare tid.

sjelfmord sväfvat för hans själ, se slutet af poem
min Mors Skugga» i Samlade Arbeten; men blott
ögonblick, ty snart anslår han ödmjukare toner, t.
»Nyårsdagen 1789»:

När i sorg sig hjertat sänker
Och min framtids åska slår,
Jag på lifvets korthet tänker
Och till Golgatha uppgår.
Der, Messias! jag Dig finner,
Der min Skapare jag ser;
Då ditt blod för min skull rinner,
Hvad har jag att frukta mer!

Men ehuruväl hans luta denna sista tid mest återljöd
toner, så gafs det dock ljusare stunder, då hoppe
glädjens solsken inträngde i hans af dagens bekymmer
da hjerta. Hans nöd var så stor, att han tidt oc
måste skicka till Fru Fougt och begära än små al
än »dagpappers». Af upplagan af sina Samlade Arbe
nes han ej hafva skördat synnerlig vinst: troligen var
det i förhand uttaget och förtärdt. Hans sista år för
des af den nyheten, att »den Herrnhutaren Holmberg
nade eftertrycka dem, hvilket han uppmanade Fru Fo
förbjuda. Detta företag blef yäl hindradt under han
tid, men utfördes dock åren 1796 och 1800, och det
sätt, som skulle gjort Författaren mycken sorg och
telse. Häftiga lidelser, brist, bekymmer, ett oregell
lefnadssätt, hvartill hörde vanan att arbeta om nätter
finkelflaskan stod bredvid bläckhornet, förtärde i förti
i Lidners lefnadslampa. Den slocknade, efter ett läng
aftynande, natten emellan d. 3 och 4 Januari 1793.
minnestecken utvisar (1841) det rum, der hans stofthy
Adolf Fredriks kyrkogård blef nedlagd. Han hade ick
nått 34 år, i fall den vanliga uppgiften om hans föd
men 36 år, i fall vår rättelse är grundad. Få månade
hans död måste hans trogna vän, Thorild, gå i land
tvenne år derefter hädankallades Bellman och Kellgren
pold måste draga sig undan till sin födelsebygd; Sv
Akademiens dörrar blefvo igenstängde; de öfriga G
sångfåglar vågade blott då och då uppstämma några
toner. Det blef, för en lång tid, öde och hemskt på
ska Parnassen.

Lidner var en af de få skalder, åt hvilka naturen
skref kallelsebrefvet. Sången var för honom ett rent
liksom för fågeln att qvittra; visserligen hade äfven h
lott af fåfänga och ärelystnad, men jemväl näktergale

man, älskar ju att beundras. Känslofullheten var källan i hans skaldekonst; detta visste skalden sjelf, som ng:

Tro ej att jag med snille skryter,
Af känsla blott jag lyran tar.
Dock ej min sång ditt hopp bedrar;
Ty det som ifrån hjertat flyter,
Mer kraft än snillets bländverk har.

en han tyckes icke hafva insett, att känslan ensam icke skalden, allraminst konstnären. Hans skaldegåfva var instinkt, som ej kom till sjelfmedvetande; hans poesi en ölsharpa»*), som troget, utan allsköns konstens förmedg, upprepade tonerna från hans inre. Men emedan själsanningen, i följd af yttre intryck, hos denne lättrörlige turens son var mera ombytlig än hos de flesta dödlige, er eller mindre ren, så återklingade hon än de mest himelskt skära melodier, än det skorrande knotet, som stungränsade till hädelser; samma strängar, som nyss, berde af en Johanneisk anda, i de mest smältande toner, sjunFrälsarens lidande i Gethsemane och på Golgatha, kunde, ögonblick derefter, låna sig till gäckeri öfver christendoens heliga sanningar och former, eller till att härma en récourts lättsinniga skämt. Föröfrigt saknades hållning och kerhet i planen, liksom i uttrycket. Teckningen är öfvert dimmig och gestaltlös; hvardagliga, ja platta tankar vilka dock i de större mästerverken till det mesta bortgälte i den Thorildska granskningens skärseld) stå brodert bredvid de upphöjdaste och djerfvaste bilder. »Ofta», ger Thorild, »frågade dock L. mera efter hvad hans inlning kan, än hvad naturen gör. Han far efter styrkan, uslans häftighet och förlorar sanning, väsende, kraft. ns fasligheter äro öfverhufvud något våldrasande». — Vantvis visar sig den Lidnerska sångmön tårögd och svartdd, gråtande öfver menskligheten olyckor, särdeles den, n tungast hvilade öfver skalden sjelf, armodet, dock allt ofta coquetterande öfver sitt hjerta; stundom uppträder n rusig, halft vansinnig, utbryter i en skärande förtviflan, n förklarar krig mot Försynen och Samhället; stundom slår hon, ur djupet af menniskosjälen, de ömmaste och lika enklaste toner. Det är då hon är skönast. Till skal-

*) Vi låna uttrycket af Franzén. Sjelfva tanken finnes redan i retalet till Deleenska upplagan såväl som hos Hammarsköld, i s Sv. Vitterh. Historia, hvarest skalden i det hela, enligt vårt döme, är ganska rigtigt tecknad, endast med alltför bjerta färger.

dens ära bör tilläggas, att det var han, först han, vårt språk talade både den högre poesiens sp själens. Stundom leker han med skämtets pilar; konst var hans sångmö långt ifrån att ega samma behag och smidighet som Kellgrens eller Leopolds, tölpaktig var hon, enligt vårt omdöme, likväl icke, s nyare granskare antagit. Franzén gör blott ett u för den qvicka Ansökningen om Spögubbe-tjensten; m vet till Schröderheim och flera andra, hvarur vi profställen, månne dessa sakna all förtjenst inom s

Om alla dessa tongångarnas brytningar och utv tyckes mästaren sjelf haft ett temligen ofullkomligt tande, och, sedan ingifvelsens ögonblick försvunnit, s kunnat bedömma sina skapelsers större eller mindr Så synes han lagt en stor vigt på »De Galne», h sjelfva Thorild »himlade» sig*). Denna skaldiska u och osäkerhet var en återspegling af hans personliga ter eller rättare brist på charakter; han följde blind driften och öfverlemnade sig till ett spel för de yt ständigheterna och de tillfälliga intrycken, för den ädla, men ofta förvillade, retade och öfverdrifvet känslan. Sällan satt förnuftet vid rodret, hvarken handlingar eller vid hans ingifvelser. En obeveklig g har tecknat honom »såsom en menniska, hvilken sätt kunde finna sig i denna verldens förhållande, s ens hade de enklaste begrepp om dygd eller last, eller pligt, utan kunde denne understundom Religio blimaste sångare, vid andra tillfällen, på det skä sätt smäda och förlöjliga dess heligaste läror; lika ofta var färdig att göra sina bästa vänner, hvilk hela sin själ älskade, de grofvaste beskyllningar, och i Publiken berätta de skändligaste, de mest ärerör ningar, utan att ana att han dermed möjligtvis kun dem, ja, utan att ens hafva tydligt medvetande om sade». Vi äro öfvertygade, att i denna skildring stor, ja ganska stor öfverdrift, som med skäl vä Lidners smärta och förtrytelse; men om man bortt na öfverdrift, så öfverensstämmer den i hufvudsak ligen noga med hvad vi hört af en, som personlig bekant med skalden. Denne man ansåg honom v

*) Enligt skaldens egen berättelse (i bref till Fru Fo om Thorild himlade sig af förtjusning eller ogillande, ej veta.

…bad till sina sinnen; de flesta af hans samtid, jemväl män… bland dem, som sjelfva voro bebrefvade som »Snillen», …raktade också hans skaldskap, då det höjde sig till ännu …kanta rymder, såsom vanvettets foster. Det yngre slägtet …dade honom, och satte, blind för hans fel, honom främst …d Svenska sångens äldre mästare. I denna ensidiga be…dran uppväxte Förf. af denna uppsats; när han nu, efter …r än trettio år återläser den käre skalden, skönjer äfven …det mycknа falska, öfverspända, convulsiviska, samt med…ver gerna, att Lidner icke var »konstnär»; men han åter…ner denna omedelbarhet, som ingen konst kan ersätta, …n som endast tillhör dem, som i första handen öst ur …ureus och hjertats innersta skaldekälla.

…ifter: Särskildt utgifne Poemer nämnas åtsk. ofvanföre. — …amlade Arbeten af Lidner, Stockholm. (Holmberg.) 1:a o. 2:a …l. 1788, 89. — Lidners Nyare Arbeten. Stockh. (Lindh.) 1793; …ed företal af N. v. Rosenstein. — Samlade Arbeten af Lidner; …ycket tillökt och förbättrad. 2 Uppl. Del. 1 o. 2. Stockh. 1796, …00. Detta är den såkallade Holmbergska Upplagan; i st. f. "för…ättrad", borde rättast läsas "förfuskad" (se Silverstolpes Journal …r Sv. Litt. 1797). — Lidners Samlade Arbeten. Förra o. Sed…re Del. Stoch. 1812, 14. Utgifven af C. Deleen. — Lidners …ednare Saml. Skrifter. Stockh. 1820. (Utg. af Arv. Aug. Afze…ius.) — Lidners Saml. Arbeten. Del. 1, 2. Stockh. (Hellsten) …835. De utgåfvos äfven s. å. af Backman i Göteborg.

Källor: Biograph. Anteckningar, framför Delécnska Upplagan (af Hammarsköld?). — Förord till Sednare Skrifter af Enkefru Lidner. — Franzéns Minne af Lidner, i Sv. Akad. Handl. 19:de Del. 1841. — Hammarsköld. Sv. Vitt. Hist. — De la Gard. Archivet anf. st. — Personliga berättelser.)

P.

…EWEN, BERNHARD von, — HANS HENRIK d. ä. — HANS HENRIK d. y.

Ätten *Liewen* eller *Liwe*, under hvilket namn den å …nska Riddarehuset introducerades, härstammar ifrån Lif…d, och var redan 1216 bekant. En gren deraf, som skref …till Parmel i Estland, kom sedan, liksom så mycken …- och Estländsk adel, att fästa sig uti Sverige, sedan …a landskap kommit under Svenska kronan. Denna gren, …rs slägttafla går upp ända till år 1420, introducerades …54 på Svenska Riddarhuset genom bröderna *Reinhold* och …lt *Otto* Berndts söner, hvilka jemte sin farbror *Jürgen* …rg) 1653 upphöjdes i Friherrligt stånd. Staden Ekesjö …t ätskilliga gods och gårdar skänktes till Friherreskap

ät dessa *Friherrar af Ekesjö*. Reductionen indrog liksom de öfriga Grefve- och Friherreskapen i Sverige.

Ofvanstående *Berndt Otto* hade en son *Hans H* om hvilken ses under n:r 2. Den äldre brodern *Re* hvilken 1665 dog som Gen.-Major och Gouverneur på hade i sitt förra gifte med *Hedvig von Wartenslehen* *Berndt* (*Bernhard*), hvars lefverne vi nu skola teckna.

1. LIEWEN, BERNHARD, von.

Född d. 24 Maj (se Tillägg) 1651. Anträdde v års ålder en utrikes resa genom Danmark, Tyskla Nederländerna till Frankrike, der han blef Cadet vid det. Efter två års tjenst begaf han sig 1671 till Ho blef Volontär vid Öfverste Gust. Ulfsparres Regte tjente äfven på Holländska flottan, samt bevistade det sjöslaget mellan Franska och Engelska flottorna vid Sö (1672), efter Holländska Amiralen Ruyters utsago det paste han upplefvat. Liewen tog (1672 i Okt.) afsk Republikens tjenst med hedrande vittnesbörd, och blef hemkomsten Hofjunkare och Fänrik vid Lifgardet. taine-Lieutenant 1675 samt 1676 ($^{5}/_{1}$) Capitaine der och (1678) Kammarherre.

Kriget med Danmark utbröt och L. fick nu ti att visa prof på mandom. Om hans deltagande i slag Lund ($^{4}/_{12}$ 1676) heter det i personalierna: »Uti det förvärfvade han sig, genom en manlig gerning, ett ev ligt beröm, ty han kom att träffa mot en fiendtlig hat der en Dansk Capitaine till Enviges kamp utfordrade Svensk Officerare, då Baron Liewen steg fram utan mål, och straffade en sådan förmätenhet uti begge Ar nes åsyn. Den Danske föll död på platsen och Baro wen bragte med sig dess värja till segertecken, hva han med sin tropp kastade sjelfva den fiendtliga bata öfverända». Icke mindre utmärkte han sig i det stor get vid Landskrona ($^{14}/_{7}$ 1677). Derom heter det: Baron Liewen märkte, huru Danske Generalen Rumel häst sökte taga Svenska krigshärens stånd och styrka i sigte, anföll han honom allena på fältet, gjorde honom vapenlös, och förde honom fången till sin Konung». K gen glömde ej heller att belöna den unge krigsbussen. blef 1678 Major och 1679 Öfv.-Lieutenant vid Lifg Uti den senare fullmagten inflöto de orden: »att Ko med egna ögon sett, huru han vid åtskilliga tillfällen

ärdig till dess åtanka». 1686 blef L. Öfverste för Lif-
t »framför alla andra» (Konungens ord i fullmagten),
1696 Gen.-Major samt Chef för Dal-Regementet. Gen.-
enant och Gouverneur i Wismar 1698.
Sedan Sverige 1700 ånyo råkat i krig, tjenstgjorde L.
under Nils Gyllenstierna vid landstigningen på Seeland,
kallades efter segern vid Narva af Konungen till Lif-
Straxt efter ankomsten fick han deltaga i den ära-
öfvergången af Düna 9 Juli 1701, och samma dag föl-
året i segern vid Clissow. Utnämdes 14 Apr. 1703
eneral af infanteriet, men — hans mål var nu hunnet.
ndag Pingst d. 18 Maj, då Konungen tog i ögnasigte
ingsverken vid Thorn, som då belägrades, och åtföljd
närmade sig tätt till murarne, borttog en falconetkula
s högra fot, hvarpå döden följde. (Se Tillägg.) Han
dde 52 år, på 6 dagar när (enl. personalierna).
Nordberg i sin Carl XII:s Hist. 1 Del. s. 360 berättar
är L. kom till Konungen och stod vid Dess sida, »bad
honom taga sig till vara att icke Fienden måtte af hans
erade kläder soupçonnera Hans Maj:ts närvarelse, eller
tom skjuta efter honom sjelf, som de kunde tro vara en
ralsperson, men ordet var icke så snart sagdt, som en
nkula tog honom högra benet af, att han blef samma
död. Han blef allmänt beklagad, såsom en förstån-
ch behjertad man; hade varit med Kon. Carl XI uti
Skånska kriget och inlagt stort beröm: alltid uti fält-
gått ett stycke fram för sin troupp och uppmuntrat
rne att följa sig efter. Uti betraktande af allt sådant,
efter han sjelf hugfältes att lemna sitt Gouvernement
smar, samt följa Konungen med uti kriget, hade H. M.
yckt dertill, uti förmodan, att få länge nytja en så
Generals». Voltaires påstående att L. burit en röd
kansrock, är utan grund, emedan röd klädedrägt al-
fick bäras i Carl XII:s läger.
I St. Jacobs kyrka i Stockholm uppsattes ett epita-
öfver Generalen. En minnespenning, som är sällsynt,
ck öfver honom slagen samt afbildad, åtföljd af be-
ning, i Gjörvells Brefväxling (jfr Hildebrand s. 73).
Liewen var gift 1) med *Sigrid Oxenstjerna*, dotter af
-Majoren Grefve Thure O. och hade med henne en son
2 döttrar. 2) med *Hedvig Lovisa Horn*, dotter af Riks-
ken Grefve Gustaf Horn och Sigrid Bielke, och hade
denna sednare fru [utom 3 i späd ålder döda barn]
er, af hvilka *Carl Gustaf* dog 1722 som Kammarherre,

Dennes son *Carl Gustaf*, f. 1722, † 1770, var Landshöf-
ding i Stockholms Län och R. af St. Annæ O. Denne
ende son, som äfven hette *Carl Gustaf*, må här me
några ord nämnas. Han var f. ($^{16}/_{10}$) 1748. Blef Fänn
vid Lifgardet 1764, Lieuten. 1772, Major i armén och R
S. O. s. å. Kammarherre 1774. Capitaine vid Lifgard
1777. Öfv.-Lieut. i arméen 1782. Öfverste derst. och Öfv.
Lieutenant vid Södermanlands Reg:te 1788. Gen.-Adjutan
1793. Öfv.-Lieut. vid Kronobergs Reg. s. å. Erhöll de
ifrån afsked s. å. Gen.-Major 1795. C. S. O. 1800. To
afsked 1805, men gick åter i tjenst s. å. Gen.-Lieutenan
1806. Död 1809. Han afsändes 1772 till Frankrike me
underrättelse om Revolutionen. Reste till Versailles på 1
dygn och åter till Stockholm på 13 dygn, då han medförd
ett års innestående subsidier. Konungen af Frankrike va
så nöjd med L. att han tilldelade honom Öfverste grad
sin tjenst, begåfvade honom med sitt portrait och ville äf
ven anordna för honom 6,000 livres årlig pension, hvilke
tillbud L. undanbad sig, för att icke komma i dylik förbin
delse hos någon utländsk magt. I Fransk tjenst bevista
L. med heder Amerikanska frihetskriget och deltog i tre sj
bataljer. Erhöll Franska orden »pour les mérits militaires
I Finska kriget 1789 och 1790 deltog han äfven.

(Källor: Gjörwells Brefväxling, 3:dje Bandet enl. reg. — [Aar
II: 789, 790; Riddarhusstamtaflan.])

L.

2. LIEWEN, HANS HENRIK VON, d. ä.

Föddes 1664 i Estland. Son af Öfversten för Åbo hä
Cavalleri Frih. *Berndt Otto von Liewen*. Blef Öfv.-Lieute
nant vid Esthniska adelsfanan 1700. Öfverste 1703. Gen
Major af inf. 1710. Förordnad att »under titel af Gen.
Lieutenant föra Directionen vid amiralitetsverket både me
presiderande uti Collegio och Amiralitets-, Stats- och Cam
mar-Contoiret, samt alle andra sysslor, på lika sätt, so
Amiral-Generalen det här tills har förrättat» d. 24 Ma
1714. Riks-Råd ($^{9}/_{5}$) 1719. Grefve ($^{31}/_{12}$) s. å. Död 2
Mars 1733 i Stockholm.

Då Konungens vistande i Turkiet icke upphörde oc
ständerne andra gången 1713 varit hopkallade, hvilket a
Konungen med onåd ansågs, måste Rådet vara betänkt p
att till Konungen sända någon klok och redlig man, so
kunde visa Konungen nödvändigheten af att ofördröjlige
återvända. (Se detta Lex. V: 224.) Värfvet var kinkigt oc

var icke lätt, att finna rätta mannen till dess utförande. E föll på Liewen och hade icke kunnat utfalla lyckligare. en var en förträfflig man, och Konungen på det högsta fven. Utan att skada eller i ofördelaktig dager för Ko- n framställa någon viss person, föreställde han Konun- verkliga förhållandet, men så klokt, att Konungen ej annat än inse den svåra ställning, hvari han bragt Liewens samtal med Konungen i Demotica äro in- i Handlingar till K. Carl XII:s Hist. III: 318 o. f. edra på det högsta hans minne.

Af Konungen fick han (se ofvan) det kinkiga uppdraget vara Directeur öfver amiralitetet. L. invände att han förstod sjöväsendet, men Konungen svarade, att han skulle hafva disposition deraf, och vara ansvarig att penningar anordnades och användes efter Konungens s.

L. reste före Konungen till Sverige och uppvaktade ho- vid hans ankomst till Stralsund, der L. till Konungens nliga belåtenhet redogjorde för flottans tillstånd. Han derpå befallning att resa till Stockholm, för att gifva rande magistrat och borgerskap riktig kunskap i flera ägenheter, om hvilka de förut hört dels ofullkomliga dels a berättelser. Liewen sammankallade derföre Borger- et, och höll till detsamma ett tal, som af Borgmästaren ren besvarades å Magistratens och Borgerskapets vägnar. Konung Carl, som kände Liewens trohet och gerna hörde kloka och sinnrika, samt ej sällan muntra tal, frågade m ofta än om det ena än om det andra, och fick på sättet som oftast, dock utan någons skada, veta san- n. Det berättas att då Konungen 1715 vistades i Lund, en merendels bodde i en koja bredvid. Han tog sig före, att roa Konungen med sin värd, som efter hans fvande pratade ganska högt i statssaker, då allt, som ralen trodde behöfva framställas, frambragtes; något be- de, något misshagade, men Konungens nåd var alltid amma. (Lagerbring.)

Liewen var gift 1) med *Catharina Elisabeth Yxkull* af denorm(?); 2) med *Margaretha Juliana von Tiesenhau-* Om sonen *Hans Henrik*, se nedan; sonen *Carl Gustaf* 20, dog 1763 (se Anrep).

Källor: Gezelii Biogr. Lex. II, IV: 573. — Floderus, Handl. t. K. Carl XII:s H. III. — Handl. rör. Sk. Hist. VII: 226, X: 111, IV: 95. — Lagerbring, sammandr. af Sv. Hist. Cap. 19. — [se Tillåg.])

3. LIEWEN, HANS HENRIK von, d. y.

F. 1703 (se Tillägg); blef Kammarherre 172 , mästare vid Södra Skånska Cavalleriet 17 . Majo ($^{17}/_{11}$) 1741. Öfv.-Lieutenant 1745. Öfverste i arm Gen.-Adjutant 1747. Öfverste för nämnde Regte S. O. 1748. Gen.-Major 1750. C. S. O. 1754. Gen tenant 1756. Riks-Råd ($^{5}/_{12}$) 1760. R. o. C. af K. ($^{22}/_{11}$) 1762. Canceller för Åbo Akademi 1766, me från detta embete emedan han s. å. ($^{26}/_{9}$) blef General neur öfver Pommern och Rügen samt Canceller för Grei Akademi. Återkallades från Pommern 29 Apr. 177 nungens Öfverste-Marskalk s. å. Valdes 3 Juni s Canceller för Lunds Akademi, men afsade sig denna (Se Tillägg.) Riks-Marskalk då K. Gustaf III ány lade Hof-Chefen denna titel, som allt sedan 1705 v byt mot den af Öfverste Marskalk. Död 25 Nov, Stockholm, ogift.

Då L. lemnade Gen.-Guvernementet, var all gäld och Sverige behöfde ej remittera medel till Pommern tens underhåll. Den lönade sig sjelf; ett husarre underhölls mera än under efterträdaren; alla löner v talte med ett qvartals förskott och i kassan var R:drs behållning. Efterträdaren Grefve Sinclair hus annorlunda.

Af sin loftalare, Schröderheim, skildras Liewen da: »Gudfruktig utan skrymtan har han uti andaktsö sökt och funnit sin glädje och hugsvalelse, äfven u mest tryckande ålderdomskrämpor... Han följde si nesspråk *att ej sky arbete*... Han glömde ofta sin aldrig sina pligter; orörlig för egen vinning, uppmärk kronans, sparsam af allmänna, gifmild af enskilda m Han författade uti ett lyckligt skrifsätt sina tankar på främmande och deribland döda språk; och uti framlyste snillets eld och styrka».

(Källor: Stiernman Geneal. Tabb. å Ups. Ak. Bibl. — Tal net krossades af E. Schröderheim. (Omtr. i Svenska F 1786). — De la G. Arch. XV: 63. — [Anrep II: 682 m. fl., se T

LILJEBLAD, SAMUEL.

Var född d. 20 Dec. 1761 i Mjösjöhults By af Wi Socken och Calmar Län. Föräldrarne voro Rusth *Håkan Larsson* och *Elin Persdotter*. Stud. i Ups. Phil. Magister 1788. Reste samma år i sällskap me

ic.-Rådet Rutström och Kammar-Rätts-Rådet Ekholm Lappmarken, der L. gjorde åtskilliga fynd och träffade sällsynta växter. Också utnämndes L. redan följande 1789 till Amanuens vid Naturalkabinettet i Upsala och tituerades s. å. att förestå Botan. Demonstratorstjensten r Adam Afzelii utländska resa. Sjelf besökte L. somu s. å. Öland, Småland och flera provinser. Utnämndes Rector Scholæ i Wimmerby 1791, men afsade sig syssoch fortsatte sina Medicinska studier. Prom. Medic. tor 1793. Adjunct vid K. Vetenskaps-Societeten i Ups. Intendent öfver Gyllenhaalska saml. s. å. Borgströmi-. Oecon. Pract. Adjunct 1796 och Sekreterare i nämnde tet. Gjorde 1794, 1797 och 1798 botaniska och ekoska resor genom flera Rikets provinser. — Sedan L. i 2 stridt föreläsningarne för Prof. Ekman, förordnades han dennes död 1802 till Oeconomiæ Practicæ Professor strömianus. Orerade s. å. på Akademiens vägnar i anng af Storfurstens af Finland, Carl Gustafs, födelse. ctor för Ostgötha Nation s. å. Akademiens Rector v. t. Afled 1 April 1815.

Ledamot af Phytograph. Sällsk. i Göttingen 1801. K. nskaps-Akademiens Adscriptus s. å. Led. af K. Patriot. k. 1803, Hed.-Led. af Verml. Hush.-Sällsk. 1804 och K. Vet.-Societ. i Ups. 1805, Arb.Led. af K. Landtbruksd. 1812 och Led. af Svenska Läkare-Sällskapet 1813.

Prof. Liljeblad var väl icke något snille, med förmåga i egentlig mening utbilda sin vetenskap; men han förar dock ingalunda att nedsättas så öfver höfvan, som blifvit det genom en mängd om honom i tryck allmända anekdoter, genom hvilka L. i allmänhet sättes uti en dager. Man bör neml. ihogkomma, att dessa och dy anekdoter på sin höjd bevisa, att L., likasom mången an, på sednare dagar beskuggats af en viss enfaldig godhet, flera andra ålderdomssvagheter att förtiga. Och r vore det att härefter bedöma mannens hela lefnad och samhet. (Se Tillägg.) L. var neml. utan gensägelse en sin tids bästa Botanister, och genom sin Flora, uti hvilhan på ett lättfattligt och klart sätt, efter vetenskapens varande ståndpunkt, afhandlat Svenska växternas väntliga kännetecken och nytta, har L. icke obetydligt intat på Botaniska Studiet i Sverige, alldenstund de fleste bära nu (1841) lefvande äldre Botanister börjat sitt stu- just efter nämnda Flora.

Enligt den tidens sätt att se saken, synes Liljeblad

betraktat Naturalhistorien såsom ett vehikel för Ekonom och derföre städse mera afsett den materiella nyttan, vetenskapens rena interesse för sig, hvilket man lyckl i våra dagar uppfattat, då allt hvad till den praktiska E nomien hörer med rätta blifvit till Landtbruksinstituten visadt, såsom oförenligt med det vetenskapliga akadem studiet, som ingalunda kan eller bör bedrifvas från nyt slemma synpunkt. Så var det dock på Liljeblads tid, o finna äfven att han såsom Akademiska Disputationer en mängd afhandlingar, hvilka, med Natural-Historien vetenskap, ej hafva ringaste samband; såsom t. ex. Flyttningstiden för Tjenstefolk, Om och huruvida Träd kan umbäras, Om Slåttertiden, Om Källådrors upptäck (alla utgifna 1803); Om Barrskogens vård (1804); Om samlande för Åkerbruket (1805); Grunderna af Natur Historien för Ekonomien 9 delar (1806—1812); Afha i Svenska Hushålls-Lagfarenheten: Om Svedjande (18

Liljeblad var (sedan 1809) gift med *Christina El* dotter af Comministern i Skuttunge Johan Ekfors. B *Håkan August*, Lieutenant vid Flottan; *Johan Adolph*, Mag., Commissions-Landtmätare; *Dorothea Sophia Chri*

Skrifter: Disp. (pro ex.) 1784, (pro gr.) 1788, (pro gr. 1793. — Svenska Örtslagen eller kort afhandling om sätt efter botaniska grunder urskilja Svenska Växterna, til cl ordningar och slägter, af S. L. Ups. (1791.) — Utkast til en S Flora. Ups. 1792; 2 Uppl. Sth. 1799; 3 Uppl. Ups. 1815. (Vid död voro af denna uppl. endast de 5 första klasserna i det maste tryckta; då fortsättningen af detta arbete ombesörd sedermera Lector J. H. Wallman.) — I Vetenskaps-Acad. Ha 14 Tom. *Carix obtusata* och *Acrostichum hyperboreum*, samt i Act. Soc. Ups. VI. *Draba nivalis* (= Dr. Liljebladii Wallm.) — satser i Patriot. Sällsk. Hush.-Journal 1789, 1794, samt bref Adressen, Del. 2. — Presiderade för tillsammans 23 disputati

(Källor: Vet.-Akad. Handl. — Sackléns Läkare-Hist. III: 465. [Se Tillägg.]) J. A.

LILJENCRANTZ, JOHAN,

Född i Gefle d. 20 Aug. g. st. 1730. Föräldrarna Prosten och Kyrkoh. derstädes *Anders Westerman* och *ria*, dotter af Hofrättsrådet i Åbo Hofrätt Anders *krook*, båda härstammande från Erke-Biskop Laurent. och Elisabeth Matthsdotter, fränka till Gustaf I. Sedan Westerman i Upsala fullbordat sina studier, ingick han Auscultant i K. Commerce-Collegium 1750, blef der befordrad till Vice och 1756 till Ord. Notarie. Sistnäm

antogs han till Sekreterare i Ständernas Sekreta Handels- Manufaktur-Deputation, der han ådagalade en sådan klighet, att han anmäldes till erhållande af allmänt un- töd i ändamål att genom en resa, först genom fädernes- et och sedan genom Europas hufvudländer, vinna till- att till det allmännas gagn få öka sina insigter i han- , ekonomi- och finance-vetenskaperne. Sedan denne an- n blifvit nådigst beviljad, reste W. inomlands 1757 och ute 1758 sin utrikes resa, hvarifrån han 1761 (1760? edan) återvände. De 24 upplysande Memorialer, som från särskilda utrikes orter hemsände, jemte den summa- redogörelse om de honom uppdragna ärender, som han in hemkomst afgaf, vunno det bifall, att 1761 ($^{5}/_{11}$) åt m gafs ett för hans räkning enkom inrättadt embete, namn af Handels-Intendent och lön af 500 R., och ända- att befrämja utrikes afsättning å svenska slöjdevaror. dan W. från sin resa mäst återvända till den förestå- Riksdagen (som började i Okt. 1760), utan att hafva det för hans yrke så märkvärdiga England, gjorde han 2) en resa dit på egen bekostnad, hvaröfver han vid års början afgaf en Rese- och Embetsberättelse, som icke mindre välbehag blef upptagen. Dessa förtjenster haffade honom 1767 (i Dec.) fullmakt på Commerce-Råds n och värdighet, ehuru han först 1770 ($^{29}/_{5}$) erhöll säte stämma i Comm.-collegium. Adlades 1768 ($^{20}/_{1}$), då han ifvade det äldre men åter utslocknade namnet *Liljen- tz*, hvars första stiftare också hetat Westerman. Blef ($^{5}/_{2}$) Led. af K. Vet.-Akad. År 1773 ($^{30}/_{4}$) utnämndes till Statssekreterare i Handels- och Finance-expeditionen, et departement, 1714 upprättadt och 1719 indraget, nu upplifvades. Utnämndes 1775 till R. N. O. och 1777 till Friherre. Då frih. Boije tog afsked från Presi- emb. i Statscontoiret, förordnades L. ($^{15}/_{6}$) 1778 att, e Statssekreterare-sysslan, förestå detta embete mot an- lönen, men tilldelades ($^{9}/_{10}$) 1781 efter Boijes död hela , med afdrag af det belopp som tillkom Boijes enka n pension. Blef C. N. O. ($^{27}/_{12}$) 1778. Flyttades till -Rådsembetet 1786 ($^{27}/_{11}$), för att lemna rum åt den örligare Ruuth. Blef 1787 ($^{26}/_{11}$) Commend. af alla K. s Orden och Ordens Vice Canceller, samt, då Riks- -kammaren efter Säkerhetsactens genomdrifvande in- , 1789 ($^{15}/_{5}$) President i Commerce-Collegium; vidare 1809 ($^{3}/_{7}$) Ridd. af Seraphimer-Orden; samt slutligen, n han 1812 ($^{26}/_{11}$) tagit afsked, s. å. ($^{3}/_{12}$) upphöjd i

Grefligt stånd. Dog. d. 22 Jan. 1815. Gift 1) 1766 m *Ottiliana Wilhelmina*, dotter af Kammarherre *Tranch* samt 2) 1789 med *Eleonora*, dotter af Riks-Rådet, Fr *Stjernstedt*, samt enka efter Öfverste Holger *Rosencrantz*.

Sedan vi nu uppräknat Riks-Rådet Liljencrantz per liga utmärkelser, vilje vi redogöra för de åtgärder, h igenom han förtjent desamma. Sannolikt hade aldrig S rige, hvarken förr eller sedermera, ägt en mera djupsi Finans-Minister; men hans verksamhet, likasom en S och Colberts, sträckte sig derjemte till alla näringar, s den reala grundvalen för alla finance-speculationer. M hans namn står, ifrån 1773 till 1786, Sveriges hela in historia i ett mycket nära samband.

Första föremålet för denna verksamhet blef också genom omständigheterna vänd åt modernäringen, jordbru Vid 1772 års riksdag hade en Division af Sekreta Utskot föreslagit, att, för att hålla spannemålen i någorlunda je pris, tillförordna upphandlings-comiteer, som skulle i g är upphandla säd och afyttra den i smärre (sämre?). D förslag gillades af Kammar- och Bergs-Collegium samt Sta Contoiret, till hvilkas utlåtande det blef öfverlemnadt. Commerce-Collegium afstyrkte detsamma, i enlighet med mening, som ansåg att åkerbruket nog skulle hjelpa sig sj endast det friades från allt tvång och alla konstlade åt der. I Sekreta Utskottet bifölls L:s mening af de två fö ständen, hvarigenom pluraliteten erhölls, men ogillades Borgrarne. Efter revolutionen nedsattes öfver detta mål Comitée, hvarest L., utnämd till Ledamot, utvecklade förut med förtäckta ord yttrade åsyftning, neml. oinskrä frihet i spannemålshandeln öfver hela riket. I enlighet d med föredrog han såsom Stats-Sekreterare detta ärende Konungen, hvars öfvertygelse öfverensstämde med dessa gr satser, hvilket hade till följd de Kongl. Förordn. af d. Mars 1775 och af 30 Nov. 1780, hvarigenom svenska jo bruket först fick sitt rätta lif. Förstnämnda förordning straxt derefter Franske Ambassadeuren öfversätta och sända General-Controlleuren Turgot, som just då var o tänkt att bereda sitt land samma förmåner.

L:s storverk var dock den 1776 fullbordade Realisa nen, som också gjort hans namn odödligt i Svenska Hist rien. Denna åtgärd hade redan länge varit påtänkt, vid 1772 års riksdag nedsattes deröfver en Comitée, best ende af sju män, som den tiden ansågos vara mest kun i stats-ekonomien, neml. Riks-Rådet Gr. Falkenberg, Re

s-Rådet Olthoff, Bergs-Rådet Sandels, Kammar-Rådet
tin, Commerce-Råden Liljencrantz och Söderling samt Ban-
Sekreteraren Schröder. Med undantag af L. samman-
nde alla de Comiterade i det yttrandet, att denna åt-
vore för äfventyrlig och vådlig, för att ännu på många
kunna påtänkas. L., ehuru ensam i sin mening, blef
dessmindre anbefalld att sjelf uppsätta och till Konun-
inlemna sitt förslag, och sedan detta skett, blef det
ns närvaro underkastadt pröfning af sex Riks-Råd; de-
meningar blefvo skiljaktiga, dock tillstyrkte pluralite-
— ehuru Comitéens allmänna betänkande aldrig blef
tt och gemensamt underskrifvet — att coursen skulle
as fyra mark om året genom sedelstockens successiva
ragning. L. åter var af den meningen att detta skulle
föra alla de för jordbruket, näringarne och allmänna
heten förderfliga verkningar, som redan förut visat sig
dylika redan flera än en gång försökta utvägar. Konun-
öfvertygad om dessa grundsatsers rigtighet, fastställde
1773 i Riks-Rådet Gr. Ulr. Scheffers närvaro den upp-
Realisationsplanen, och uppdrog åt dess upphofsman att
mma så fort ske kunde verkställa. Enligt denna plan
Specie-Riksdalerns värde bestämmas till 6 daler s:mt,
18 daler kppm:t, eller 72 mark, hvilket var en me-
g emellan dess lägsta eller pari-curs 36, och dess hög-
curs 108 mark, och på omkring 72 mark, höll sig ock-
densamma åren 1772 och 1773 temligen stadigt. Men
mötte den nya financeplanen ett nytt hinder, då cursen
åter uppsteg till 80 och 82 mark. Deremot medförde
nnig årsväxt detta och följande år den förmånen, att
774 endast 208,801 (eller, med afdrag af det utförda
rlaget, blott 201,353) t:r spannemål införskrefvos, och
nedgick denna import till 145,036 (eller, sedan förut-
de nederlags-export afdrages, endast 123,982) t:r. Då
Banken upphörde att köpa vexlar, så föll coursen
ned till 72, och nu syntes rätta tidpunkten vara inne
rätta realisationen i verkställighet, hvilket skedde genom
förordn. af d. 27 Nov. 1776.

Dessa stora åtgärder föregingos af följande stadganden.
Befriades Banken från sin garanti för Stats-Contorets
olske gäld i Holland och Genua, uppgående till 1,800,000
p., å hvilka, ehuru numera Bankens ansvar upphört,
illet för 5 proc. ränta, endast 4 proc. betaltes, då de
Obligationerne i Kronans namn utbyttes mot de gamla.
Uppbar Banken redan förut till säkerhet för räntan å

Statsverkets gamla och nya gäld till Banken, hypothiserad kronoräntor, till ett belopp af 1,200,000 R. sp. 3:o Upptogs och öfverlemnades till Banken ett i Holland upptaget lån, stort 1,200,000 Holl. Cour. 4:o Erhöll densamma ytterligare till realisationens verkställande dess egna sedlar å 300,000 R. sp. — Deremot skulle Statens hela skuld till Banken afskrifvas, hvilken, enligt 1772 års uträkning. Banko-Utskottet redan tillstyrkt denna åtgärd mot vilken att Banken befriades från sin borgen för den utländska gälden, uppgick till följande belopp:

Äldre gäld	1,601,473
Sednare d:o	7,463,597
Convoj-Commissariatets d:o	298,969
Rdr sp.	9,364,041

Ifrågavarande sistnämnde åtgärd verkställdes dock först 1778, sedan obligationerne å den utländska skulden hunnit blifva utbytta. Detta skedde på det högtidliga sättet, att hela Banko-Utskottet jemte Landtmarskalken samt Prästoch Borgarståndens Talmän till Konungen i sittande Rike återlemnade alla framfarne Konungars jemte Stats-Contoirets till Banken uthändigade förskrifningar, hvilka sedan inlades i ett förseglad Convolut och nedlades i Riksarchivet. Vid detta tillfälle njöt L. den ovanliga utmärkelsen att från kallas vid Konungens sida, för att, efter H. Maj:ts eget uttryck, jemte Honom sjelf deltaga i tacksägelsen för denne saks lyckliga utgång.

För Statsverket var samma åtgärd också högst fördelaktig, i det att icke allenast hela dess skuld till Banken sålunda annihilerades, utan Kronan äfven återfick sina förut hos Banken hypothiserade inkomster af stora Sjötullen, Kopparräntan, Jern- och Alun-tionden. Banken var åter hjelpvid ögonskenligen den förlorande, hvarföre också dess ständresmän gjorde någon svårighet att antaga denna liqvid; ty ansågo dra åter ansågo en sådan uppoffring icke för dyr för att bereda säkerhet i alla penninge-transactioner medborgare emellan. Föröfrigt ökades förtroendet till Banken hos allmänheten genom en förnyad drift i silfvermynts utpräglingen, så att mellan åren 1775 till 1778 i diverse specie-myntsorter tillverkades 3,237,546 Rdr 32 sk., oberäknadt 33,441 Ducater. Väl var man i början nyfiken att komma i besittningen af det glimmande silfvermyntet, så att Banken ifrån 1777 års början till 1778 års slut i inlösen för sina transportsedlar måste utbetala 2,040,743 Rdr sp. Men som co

på Hamburg från 1776 till 1783 höll sig vid 46 och
sk. sp., så kunde ej svenskt mynt med fördel utföras.
ntom ankom mycket silfver utifrån, dels i följd af expor-
öfvervigt öfver importen ifrån början af 1779 till med-
af 1783, då Banken tillöste sig utländskt silfver för
7,285 Rdr dels genom Amerikanska kriget, hvarmedelst
ska frakthandeln mycket utvidgades och tillika Ostin-
Compagniet dref en högst indrägtig rörelse.

Tillika upprättades, för att lätta penningerörelsen och
va det inritade ockret, Låne-Diskonten, hvaruti flere
lde insatte stora summor mot 3 procents ränta, hvari-
n den vanliga räntan i allmänna rörelsen nedgick till
lagliga räntan af 6 procent. För att tillfredsställa Em-
nnens skäliga klagan, att deras penningelön genom
ets förra vanvärde blifvit alldeles otillräcklig, anbefall-
L. jemte tvenne andra embetsmän att öfverse Aflönings-
n, som i följd deraf blef jemkad efter tidens kraf,
vid 1696 års kloka Statsreglering blef lagd till grund.
nså stadgades de grunder, enligt hvilka penninge-räntor
afskylder till kronan samt laga ådömda viten skulle
veras.

Den nya Realisationens bestånd, i början understödt af
liga åringar, led dock en stark påkänning genom de
missväxter, som begynte 1781 och uppnådde sin höjd
3, hvilket gjorde, i förening med den ända till somma-
1787 under tiden fortsatta Krono-brännvins-bränningen,
mellan åren 1781—90 i medeltal införskrefvos 774,147
spannemål; allrastörst var behofvet 1783 och 1784, då
året 1,055,889 och det sednare 1,065,450 t:r inskep-
Men detta oaktadt led, dels genom nyss anförda
liga omständigheter, dels genom Finans-ministerns stora
het, realisationen ingen stöt, utan coursen föll åren
7—88 ofta under pari och mycket silfver inkom i lan-
I allmänhet anses tidehvarfvet emellan 1776 och 1786,
ädt nyssnämde dels verkliga missväxt-år dels svagare
gar, såsom ett af de lyckligaste i Sveriges historia, och
inistrationen makalös. De fattigare hade af dessa olyc-
föga känning, då 1 t:a ritorr råg kunde till menighe-
säljas för 3 Rdr B:co, och detta utan minsta förlust
Kronan. Klagan öfver brist på penningar afhördes den
sällan, ehuru hela rikets rörelsecapital endast steg
10½ millioner.

Såsom ett bevis på L:s stora klokhet må anföras föl-
af Silfverstolpe berättade, åtgärd. »År 1781 voro

spannemålspriserna äfven utrikes ovanligt höga: och
hvarifrån, af en årlig utskeppning af per medium
Läster Spanmål, 14,000 vanligen hemtades till
hade priset uppstigit till 60 Alberts-daler per Lä
Konungen ej kunde förmås att bifalla Frih. L:s gjor
slag att inställa bränvins-bränningen, vidtog Frih.
eget bevåg det dristiga steg, att försöka nedsätta sp
priset i Riga, derigenom att han suspenderade all inf
ning af säd derifrån, under hela 2 à 3 månaders ti
ingick derjemte med det betydligaste Handelshus
den hemliga afhandling, att det skulle på en dag
om 6,000 Läster, så fort priset kunde nedsättas
Alberts-daler, med vilkor att samma Handelshus gen
operationer medverkade till Frih. L:s ändamål. Me
tiden hade ett förbud af spanmåls-utförsel från Öste
Nederländerna och Brabant väckt i Holland ett säd
kymmer, att 120 köpmansfartyg, under convoy af 7
skepp affärdades till Östersjön och i synnerhet t
för att hämta spannmål. Frih. L. förskräcktes vid
tidning. Men till hans och hela Rikets lycka up
genast Holländska Flottan af en Engelsk, som slog oc
den att återvända till Holland: och Frih. L:s försök
så att hvarje Tunna af Kronans Spanmål kostade
mindre än den de Svenske Handlande införskrifvit,
hela inköpet för Kronan 13 tunnor guld bespardes,
det vardt frälsadt från hungersnöd».

En annan lika fintlig utväg till penningars ansk
i behofvets stund förtäljes af Schulzenheim. Då K
1777 för sin resa till Petersburg befallt Statssekre
att anskaffa 70 till 75 tusen Rdr, fann denne dertil
derigenom, att han i sitt eget namn uppköpte mot s
och 3 procents ränta 1,200 skepp:d myntade koppa
som utskeppades, drog derpå vexlar, lemnade belo
Konungen, som derigenom erhöll den äskade summ
lindrig ränta och på 18 månaders tid, hvarjemte äfv
ken fick afsättning på ett fruktlöst liggande plåt-för

Så djerf L. i sina operationer ofta var, så v
dock icke mindre försigtig. För att betäcka 1784 å
spanmåls-införskrifning, upptog han, mindre af behof
säkerhets skull, ett lån ur Banken på 720,070 Rdr
och silfver, som sedermera betaltes med Bankens egn
portsedlar, såsnart behofvet af vexlar för den utom
liga sädes-införseln sådant tillät. L:s credit var förö
stadgad ut- och inrikes, att han, utan verklig fond,

aga vexlar på Hamburg och Amsterdam, till ett belopp 1 million.

Ännu måste vi omnämna ett ytterligare bevis på L:s dighet, ehuru i en sak af mindre vigt. Pommern var i rt behof af specie-mynt och begärde 1 million Rdr till fverinköp och utmyntning. I Sverige hade nyss förut åtilliga äldre myntsorter, såsom Caroliner, tolf- och sexfrar blifvit aflyste, och deras åsatta värde med 6 procent dsatt, dels för nötningens skull dels såsom ersättning r ommyntningen; och i följd deraf hade en ansenlig mycnhet af desse under lång tid osynliga myntsorter kommit omlopp. Deraf lät L. till Pommern utskeppa en stor antitet, men varsamt och i mindre portioner, hvilken beligt emottogs af Tyskarne, som sedan länge ej varit rtskämde genom allt för godt mynt. För beloppet uppptes vexlar, som hitskickades till ersättning för det utckade gamla myntet. Genom denna operation besparades allenast all förlust genom afnötningen och ommyntningen, an K. Räntkammaren hade derpå till och med en liten st af 250 Rdr sp.

Oberäknadt den dryga spanmåls-importen satte Konunens frikostighet och ymniga hofhållning, hans utrikes re-, kostsamma byggnader och i följd deraf företagna utndska lån, det uppgjorda finance-systemet på svåra prof. gjorde deremot flera allvarsamma föreställningar åren 785 och 1786, och då dessa ingen verkan gjorde, tog han 786 verkligt afsked, hvarom han redan flera gånger anållit, men hvartill Konungen nu ändtligen samtyckte med llkor att han skulle ännu 6 månader i sitt embete fortra och hvarvid honom tilläts att sjelf få föreslå sin efterädare, hvilken nåd L. dock undanbad sig. (Jfr Tillägg.) nan dessa sex månader gingo till ända, upphöjde Konungen nom till Riks-Råd, hvarigenom dock rikets penningeverk röfvades en så upplyst styresman, men hvarvid Konungen, besvärad af hans föreställningar, fick leda financerna efter tt eget sinne. Förrän L. lemnade sin befattning, hade n dock ådagalagt ett nytt prof på sin stora förmåga. Då mligen Konungen, vid hans sista afskedsansökning, yppade t bekymmer öfver den redan långvariga statsbristen, tillahan att, i fall denna brist möjligen engång kunde häfvas, n allvarligen ville vara betänkt på att inskränka statsutfterne så, att ett dylikt deficit aldrig skulle uppkomma, vida riket ej blefve hemsökt med krig eller andra oförsedde svåra olyckor. L. försäkrade då, att om Hans

Maj:t hyste en för riket så välgörande afsigt, hoppades han att han innan årets slut skulle kunna tillstoppa detta svalg. Genom användandet af flere hopsamlade tillgångar samt i synnerhet besparingar på de franska subsidierne, lyckades den verkligen vår store finance-man att kunna verkställa denna plan, så att tre dagar före årets slut hade han den tillfredsställelsen att öfverlemna till Konungen Stats-Contoirets qvittens på der insatte medel för hela den summa som staten utgjorde, så att Stats-Contoiret kunde börja året 17[illegible] utan någon balans.

Ja, redan vid realisationens begynnelse hade L. uppgjort det förslaget, att inom tjuge års tid utan ordinarie beskattning eller bevillning, kunna befria riket från hela den ut- och inländske gäld, hvaraf den förre vid 1773 års början steg till 2½ millioner. Till den ändan skildes befattningen med riksgälden alldeles från Stats-Contoiret och öfverlemnades till en Riksgälds-Direction, som tjente utan arfvode; den skötte sitt värf med god framgång, som gaf hopp om förslagets realiserande, så vida icke dels missväxtårens följder, dels Konungen sjelf, genom att följa motsatta principer, hade motarbetat det. Redan hade L. till allas förundran lyckats att på sätt vi nämnt omsätta den utländska skulden till 4 proc. ränta samt deraf göra afbetalningar, då i följd af dessa omständigheter skulden åter uppstegrades. Slutligen kom 1788 års krig, som helt och hållet omstjelpte L:s planer och snart beröfvade Sverige frukterna af realisationen. Vid de finance-operationer, som nu blefvo nödvändiga, rådfrågades visserligen den fordne finance-ministern, men som den år 1788 vidtagne nödhjelpen, att förvandla rikets skuld till landets löpande rörelse-capital, på intet sätt öfverensstämde med hans allvarsamma grundsatser, så kunde hans råd nu mera icke finnas behagliga eller antagliga. Denna sin farhåga uttryckte han också i det Betänkande, som K. Commerce-Collegium d. 29 Aug. 1789 anbefallides att afgifva angående Riksgäldssedlarnes verkan på rikets näring.

Mindre väl underrättade personer bland samtiden förmodade att L. tillstyrkt eller åtminstone ej afstyrkt den olyckliga Krono-brännvins-bränningen. Schulzenheim försäkrar dock, att »då Konungen nödvändigt af den regala Bränneri-inrättningen ville draga större vinst, föreslog L. att socken-brännerier, som förstörde mindre säd än enskilde på en liten pannerymd, skulle privilegieras, hvilka kunde inrättas utan publici kostnad, och som gäfve Kronan, så länge bränningen kunde fortsättas, en förökt årlig inkomst af 18 tu[illegible]

uld; men löftet om en indrägtigare vinst, i likhet med reussiske Bränneri-inrättningarne, antogs i hopp om förmån. Med bibehållande af några få kronobränne-äste dock sedan det verkställde förslaget, med en för-af minst 100 tunnor guld, öfverändakastas». Silfver-tillägger, att L:s förslag om socken-brännerier re-var gilladt af Konungen, tryckt och till alla Lands-gar afsändt, då en annan embetsmans förslag mellan-och i stället blef antaget. Föröfrigt hade L. redan emottagit inseendet öfver Kronans förrådshus och de-örseende med spannemål, hvarvid honom tillerkändes rfvode af 1 procent å all upphandlad säd, men L. bad sig oegennyttigt större ersättning för sin möda än cent. (Se detta Lex. XIV: 22 f. och XXI: 101 f.)

Af det förut anförda ser man, att Konungen annars mligt öfverensstämde med sin finansminister i alla åt-r, som åsyftade rikets bästa i allmänhet, blott de ej intrång i hans egen ekonomi eller stodo i vägen för att fylla ögonblickets behof; — men att denne i a hänseenden ädelmodige monarch icke dess mindre all-bibehöll för honom en djup aktning och till och med tillfällen, då hans råd funnos minst angenäma, öfver-de honom med nådebevis, såsom då Konungen gaf ho-råds-purpurn och sina ordnar. (Jfr sid. 149 h. o. och gg.) Mest smickrande för en så hög själ som L:s, var et oinskränkta förtroende Gustaf visade honom vid sin a till Italien, 1783, just i en tidepunkt då den befarade nemåls-införskrifningen uppfyllde hans rådgifvare med ta bekymmer och syntes hota den knappt stadgade sationens bestånd, förmedelst uttömning af Bankens ra fond. »Genom Instruction hade Konungen betagit kammaren befattningen med de ärender, som anginge en, Stats-Verket, Financerne och Spanmålsbristen i t. och om dem uppdragit Frih. L. hela vården. I bör-förgäfves undanbad han sig ett så stort och äfventyrligt ende. Konungen utfärdade för honom en Instruction, L. äfven utbad sig få återställa. Konungen erböd ho-då en fullmakt in blanco försedd med dess höga namn gill; men Frih. L. försäkrade det han aldrig skulle en emottaga. Andtligen åtnöjdes Konungen med hans kran att efter all sin förmåga uppfylla Konungens önsk-r; och en Comité, hvaruti Frih. L. äfven blef ledamot, rduades med lika makt, i afseende på nämnde ärender, den Konungen sjelf tillhörde». Då nu Konungen vid

sin hemkomst fann, att L. genom likasa dristiga som klok beräknade anstalter afvärjt alla farliga följder af nära riksolycka, uttryckte han sin tacksamhet på ett sätt, s fullkomligt svarade emot så stora förtjenster.

Då Frih. L. lemnade sin Statssekreterare-befattn afträdde han ifrån sin egentliga lysande bana; och sed mera blef hans ställning till Regeringen under sednare å af Gustaf III:s lefnad samt de följande Styrelseåren, sådan att han emot dess finance-åtgärder mestadels trädde i Op pen, eller stillatigande opposition, ehuru han oftast (f modligen mest för syns skull) rådfrågades. Då han red 1789 i Commerce-Collegii namn uttryckt sitt bekymmer ö ver Riksgäldssedlarnes höga belopp, som enligt Riks. Stå ders beslut blott skulle utgöra högst 600,000 Rdr, m redan första året växt till 5 millioner; så måste han 17 då desse 5 millioner ytterligare växt till mer än 10, än eftertryckligare, i en i samma Embetsverks namn afgifv skrifvelse af d. 21 Oct. s. å., framställa vådorne af det system; men då man ej visste andra medel under rika dåvarande ställning, så höll man detta Commerce-Coll yttrande hemligt för allmänheten, för att ej väcka dess och misstroende.

Vid 1800 års riksdag Ledamot af hemliga Utskot kunde L. lika litet som de med honom ofta liktänkan President. Carl Er. Lagerheim samt Archiater Schulzenhe bifalla det då vidtagna finance-beslutet, att realisera 15 mi lioner Riksgäldssedlar med 10 mill.*) Rdr B:co, och det medelst en allmän förmögenhets-beskattning och en Am tissements-fond af 300,000 Rdr B:co i 15 års tid. Förut rigt var Carl Er. Lagerheim (se hans Biogr. i B. VII: 2 f.) den, som undanträngde L.; den förre uppgaf finance-p nen vid Gefle riksdag, var själen i statsutredningen 1794, anledning hvaraf 1809 mellan de båda finance-männen upp kom en skriftvexling, samt föranledde 1812 års riksdag beslut om statsverket.

Såsom Ledamot af Stats-Utskottet 1809 afstyrkte h likaledes Bankmedlens tillgripande, men rådde i stället t upptagande af ett inhemskt lån. Särskildt uppgaf den Svenske financernas Nestor i ett Memorial af d. 1 Maj 1811 till då varande Kron-Prinsen sina tankar om de tj

*) 12½ mill. enl. beslut 1800, men 10 mill., enl. K. Majts F ordnande 1802. (Skogman, Anteckn. om R. Ständ. Bank. 1845, I: 1 124.)

ste medlen att afhjelpa dessa bekymmer; föröfrigt tyc- han icke varit obenägen emot ett annat förslag, att, i et med England, grunda ett fondsystem med bokförda nuiteter på obestämd tid. Denna plan antogs också af nderna 1810, men innan den hann utskrifvas och expe- as, inföll redan ett urtima riksmöte, då densamma ogil- es. I stället beslöts, att i Banken upptaga ett lån af millioner, emot 2 procents ränta och 5 proc. årlig af- alning, till hvars gäldande 720,000 Rdr förmedelst en a bevillning anslogos.

Grefve L. hade då redan hunnit till gränsen af sitt a 85-åriga ärofulla lif. Hans yttre motsvarade den starka ädla själ, som bodde derinne. »Han hade — enligt verstolpes teckning — en ej mycket hög, men reslig värdig kroppsbyggnad: hans ansigte, äfven intill sed- te ålderdomen, var utmärkt vackert och behagligt: det ämde, både i sin stillhet och i sina rörelser, med egen- perna af hans själ: det angaf snille, skarpsinnighet, dri- het, ihärdig kraft, rättskaffenhet och ett högt sinne. I betsmanna-befattningen var han arbetsam, driftig och allande: derutom, i väsendet glädtig och älskvärd. Hans var utmärkt af ljusa, omfattande, bestämda och ädla repp». På hans oegennytta hafva vi förut anfört ett f: det ovederläggligaste beviset är det, att han, genom rs händer så många millioner årligen rullat, efterlemnade ganska måttlig förmögenhet.

Grefve L. var led. af Vet.-Akad. (se ofvan), af Dir. sällsk. Pro Patria och Dir. för Ostind. Comp., af Pa- t. Sällsk., af Vet.- och Vitterhets-Samh. i Göteborg samt ersled. af Landtbruks-Akad. och led. af de flesta Pro- sernas Hushålls-sällskap. — Såsom enskild var han en cklig landthushållare, och såsom en tid Medinteressent i riebergs Fayence-bruk uppbragte han denna tillverkning en förut i Sverige osedd fullkomlighet, äfvensom han der tillverka äkta Porcelaine, i likhet med det Sachsiska; n båda dessa näringsgrenar förföllo sedan, ehuru sten- cellains-tillverkningen öfverflyttades till och fortsattes vid rstrand.

Grefve L. hade med sin första maka 5 söner och 2 trar. Ena dottern dog ung; öfriga barnen öfverlefde fa- n (jfr Anrep).

krifter, se Tillägg.

Källor: Personalier uppläste i Botkyrka vid . . . J. Liljencrantz Begrafn. d. 6 Febr. 1815 af Ax. Gabr. Silfverstolpe. Sthm 1815.

— Åminnelse-Tal i K. Vet. Akad. d. 24 Apr. 1816 af U
von Schulzenheim. — Rosenhanes Anteckn. om K. V
[Anrep II: 730, IV: 752, m. fl., se Tillägg.])

LILJENSPARRE, NILS HENRIK ASCI

Denne namnkunnige man, Stockholms förste
stare, mannen med utseendet af en Venetiansk S
sitor (enl. Crusenstolpe i Morianen), föddes d. 22
i Norrköping, der fadern, den bekante skriftställa
Henrik Jacob Sivers, slutligen Prost i Tryserum, d
pellan vid S:ct Hedvig el. Tyska kyrkan. Modern h
Maria Aschanius. (Se detta Lex. XIV: 283 f.) Stud
1754, der han isynnerhet vinnlade sig om lagfarenhe
han äfven med mycken ifver studerade historien. Be
universiteten i Greifswald, Rostock och Leipzig, sam
till Sverige 1757. Sedan han 1761 tagit Juridisk
blef han 1762 Auscultant i Svea Hofrätt, 1763 E
cellist och 1764 Extra Notarie. Notarie i Slotts-
1765, erhöll Sekreterare fullmakt 1772, och blef 1
lig Sekreterare i Slotts-Cancelliet. Då K. Gustaf
för godt, att tillsätta en Polismästare, uppdrogs
fattning åt Sivers ($^{20}/_{3}$ 1776), som till Konungens s
låtenhet förvaltade detta embete. Han rönte ock
på Konungens nåd, då han erhöll Lagmans titel
lades 1786 ($^{25}/_{6}$) och blef R. N. O. 1788 ($^{23}/_{6}$).

Efter K. Gustafs död hade L. samma öde,
af denne Konungs tillgifne vänner, att den nya
skyndade sig att aflägsna honom. L. blef 1792 (^{16}
Ståthållare i Stockholm och förrättade äfven någo
ver-Ståthållarens funktioner, men erhöll afsked
1793, och skickades till Pommern, för att, som
der ordna polisen. Blef sedermera 1799 (i No
General-Tull-Directionen, samt från 1802 till 1
Kronans fullmäktige i Dir. öfver Gen.-Tullarren
d. 5 Jan. 1814 i Stockholm.

Gift 1) 1776 med *Hedvig Christina Rent*
1738, † 1801 $^{16}/_{1}$), dotter af Öfverste Pehr R.; -
Catharina Charlotta Sjösteen († 1861 $^{15}/_{6}$, 82 år
dotter af Capitainen Ernst Fredrik S. och syster
L:s första maka, som blef moder åt 5 barn (se A
nen *Per Henrik* blef 1792 Polismästare efter fa
flyttades redan följande året till Assessor i Sve
† 1795.

L:s befattning skulle nödvändigt förskaffa honom många ner, helst han af blind lydnad för Konungen påtog sig obehagliga uppdrag. Allmänt erkännes dock, att han in tid var Sveriges Fouché, och af ingen bland sine trädare blifvit öfverträffad.

llor: Rehbinders Adl. Matr. — [Anrep II: 734; Riddarhustamtaflan; Upl.-sälsk. Alm. Tidn. 1788.])

LILIESTRÅLE, JOACHIM WILHELM.

(Öfversigt af hans lefnadslopp meddelas i Tillägg.) Han fiera hänseenden märkvärdig. *Embetsmannen* i sin fulmognad var, som redan i Leopolds biographi (se s. 77) anmärktes, i vägen för den önskan att på en så hög plats få en man af hög börd anställd. Han försvarade jelfständighet på prosa under allt sitt hoffjäsk vers och det sednare kunde aldrig öfverskyla det förra, om han i hofvets lekar sprang omkring och lånte eld *). honom fann man deremot blott det löjliga i denna svaghet, syntes beräknad att göra den från frihetstiden bibehållna tsmannacharakteren tåld. Hvad begreppen äro under- Den snillrike Ehrensvärd, memoirförfattaren, biträdde att aflägsna Liiestråle, för den brist i värdighet Emfick, derigenom att L. i arbetsrummet skref vers och fruntimmer uppläste domar, att hans bref till Stadsder hade citationer ur Homerus, att han var præses i F. pro Fide & Christianismo och likväl Ledamot i Tullteten, att han åt middagar på källare, der unga officekunde rediculisera hans vers m. m., men måste snart anmärka, att den 25:årige, som efterträdde, mindre aksamm embetes värdighet bland aktriserne vid theatertitioner. Mycket ministeriellt snille förbrukades, för att undan. Han fick slutligen befallning att resa till Gott-, då hans ålder gjorde en slik resa äfventyrlig; då tills honom att resa eller taga afsked. E—d afstyrkte zen gubbens fåfänga att för sin son Ingemunds skull bli Baron, utan rådde honom hellre att betinga sig en rlig pension. Afskedet begärtes. Han förklarades af såsom en bild af frihetstidens embetsmannavärde, som, vanligt, nu aftog alltmer och mer.

Söksdagsmannen framträdde nu och ådagalade en obe- samt insigtsfull mans lugna sjelfständighet, åtmin-

*) Ehrensvärd såg både Hof- och Justitie-Canzleren i denna k springa sig andtrutna på hofvet omkr. 1777.

Han är didaktisk, ty så skulle poemet vara — en erad Ordspråksbok, en samling af gnomer. — Förf. s exemplar med tillegnan till den ädle *Bernsdorf.* D snart öfversatt på Danska, troligen i följd deraf. D kan uppväga flera d. v. Svenska Hof- och statsmäns beri*). Början är ofta det enda bedömarne ha hört är en unger dräng». Men dräng var ett ord, s språks puritaner ville återföra från sin äldre bem då en prins hedrades af detta namn. Leopolds rätt den äransvärde mannen ha vi redan anmärkt, ehuru dan genom *Durencran* ville förebygga efterföljd. bidrager ock till att göra Liliestråle rättvisa i Hamm Sv. Vitt. Hist. 2:a uppl., anförande en vacker psalm äro i detta föraktade, glömda, så ofta under all kri rande L:s verk så många drag, som öfversatta i den alexandriner af en Leopolds mästarhand skulle hämr den. T. ex. Sedan han lärt att ej säga annat å sannt är, men derföre ej säga allt som sannt är, utan när och hvar en sanning skall sägas, heter det:

Men om det gäller landets väl, förtrycktas rätt, din å
Låt då din tunga redligt fram din rena mening bära,
Med foglighet, men oförskräckt, när saken är af vi
Att tiga blir en skam, ett brott, när tala är en pligt

Om dylika ställen hexametriserade af en Tegnér i i en Havamal, skulle vår tid förtjusas.

Flera små verser äro tillagde, ganska lätta o T. ex.

Smickret ingen kan förleda
Som sig sjelf ej först förledt.
Vill du derifrån dig freda,
Känn dig sjelf och lär dig svett.

---

*) Dedicationen till Bernsdorff slutar:

Sveriges barn var detta gifvet,
Men det är för verlden skrifvet,
Om det Bernsdorffs bifall får.

**) I De la Gard. Arch. är anfördt:

Du som ej tror odödlighet, gör klokt att dygd förlä
Om ingen Evighet är till, är detta lif en gåta.
Ett trolöst hjerta *litet* är, så lågt och klent och vrå
Att kunna fatta *stora* ting för inskränkt och för trä

N. Rosenstein (se nedan) anför i en ganska värdig s med beröm:

För ett så kalladt evigt namn, som många gjort till då
Gör intet, som ditt samvets lugn och andra menskor s
Att andas genom andras mun — ett lånt, ett skröpligt
För sådan afgud böj ej knä och ryktets träl ej blif

neral-Guverneur i Lifland (14/9) 1661. Afled d. 20 Dec. 62 på sitt gods Löfstad i Östergöthland.

Axel Lillje var en häftig och högmodig man. Såsom Guverneur öfver Vor-Pommern förehölls han af Regen den 27 Febr. 1641: »att han förnöter tiden och förter rikets tjenst med onödiga disputer öfver förment högt, men sjelf ej tager tillfället i akt att sig utmärka, utan, något important skall ställas i verket, utskickar en yngg eller en karl af ingen conduite, hvarigenom allt lofligt rehafvande måste falla i brunnen.» — Torstenson förordde honom till Guverneur i Leipzig och skulle emellertid ne embete såsom vice Guverneur i Pommern, med tillhöde lön, stå honom öppet, hvilket förordnande Reg. beäftade. Men L. lemnade egenmäktigt Leipzig och återde till Pommern. »Genom denna sin obetänksamma och lliga resa — skrifver Reg. till Torstenson i Juli 1643 — ver han satt våra saker i hela Meissen i fara»; hvarföre allvarligen befalles att genast begifva sig till Meissen aka. L. var dock ej utan egenskaper; det hade förut t i fråga att göra honom till Guverneur i Westphalen, dan han väl förstår att skaffa sig lydnad». I rådet var en bland Oxenstjernas motståndare.

Som krigare var han för sitt mod och sin erfarenhet i t anseende. Följande anekdot berättas om honom: vid nz mistade han, som vi förut nämt, ena benet, och nytte sedan träben. Några år derefter krossades äfven träet af en kula. Lillje såg då helt kallt på kulan och sade: var väl det andra benet, du mente».

Ehuru L. i Tyska kriget endast var underbefälhafvare, han dock bland dem som bäst visste taga för sig. Det s, att han ensamt i Würzburg kom öfver en summa af 00 Rdr. Det präktiga slottet Löfstad i Östergöthland af honom efter återkomsten från tyska kriget uppbygdt. samma tid och med samma slags medel lät General glas uppföra Stjernarp vid stranden af Roxen. De sähafva ämnat bygga slotten så höga, att båda krigskamna skulle från öfversta våningarna kunna se och helsa hvarandra. För att blifva General-Guverneur i Pom- skänkte han Drottningen 1652 50,000 Rdr. Vid ars liqvidation efter fredsslutet erhöll han 15,000 Rdr på ott.

Han gifte sig 1630 med *Christina Mörner*, dotter af Kam-Rådet Otto Helmer Mörner, och hade med henne flera , af hvilka tre söner hunno till mognare ålder: *Axel* f. 1637,

LILLJE, GUSTAF HELM

Son af den föregående. (Ny biografi n

LILLJE, JOHAN ABRAH

Af familjen Lillje till Aspenäs, den
återna med detta namn. Föddes d. 2 D
drarna vore Capitaine Benkt Johansson L
Amdelister Kyrk. Blef 1692 Volontär v
Regte i Malmö, och 1700 Fänrik vid Elf
vid hvilket han sedan ständigt tjente; sälls
ständiga transporter från det ena Regimen
egde rum. Lieutenant 1701. Reg.-Qvarter
taine (¹²/₄) 1704. Major (⁵/₁) 1710. Öfv.-Lie
Under Commendanten Öfverste Gaddes s
vare beordrades han sedermera 1719 att t
det på Elfsborgs fästning.

L. som förut utmärkt sig i slagen vid
Gadebusch, vid Tönningen (L. blef der krig
sig fri 1714), vid Stralsunds belägring, i b
tågen med flera tillfällen, inlade mycken ära
halvande af befälet på Elfsborg. Danska
Tordenskiöld angrep med sin escader, bestå
20 enl. Gyllengranat) fartyg, Elfsborgs fäst
1718. Dagen derpå skickade han ett br
och Commendanten, hvilket L. återsände
helsning, att om T. hade något att andraga
sig till Guvernuren i Göteborg. T. sän

han med Guds hjelp skulle försvara fästningen enligt sin
gt och sin Drottnings befallning; att han förr sett de
nska vapnen, men aldrig lyckliga, det han ock hoppades
rig få se; att gifva upp en fästning, som kan försvaras,
alltid ett skälmstycke, och ville Schoutbynachten spara
d, så vore säkrast, att han ginge sin väg igen, emedan
n på Elfsborg vore fast resolverad, att till dess försvar
n sista blodsdroppen rinna. Häraf torde Hr Tordenskiold
ta, att han aldrig mer bör nämna capitulation eller sända
e bud, ty man tänkte ej vidare respektera hvit flagg eller
mpet, utan låta skjuta i grund ehvad fartyg som härefter
komme.

Fiendens kanonad hade åstadkommit mycken skada på
svaga fästningsverken, några kruttunnor och fylda bom-
hade äfven blifvit itända, samt gjort betydlig skada;
a allt hade satt fästningen i så miserabelt tillstånd, att
på slutet ej kunde särdeles bruka kanonerna, utan spa-
e den ännu öfriga besättningen, som i 4 dygn oupphör-
arbetat och vakat, och vid de nedskjutna bröstvärnen
ast exponerades att blifva ihjälskjutne. Han lagade allt
rdning att möta en stormning, alla gevär sattes vid bre-
rne och manskapet indelades så, att en del endast lad-
e, och de öfrige skulle skjuta. Dessutom gaf L. sjelf och
alla sina officerares parole d'honneur, att förr dö än
a sig. Det kom dock ej till det yttersta: Öfversten,
. Georg Bogislaus Stael von Holstein hade i all tysthet
ten till d. 24 Juli uppkastat ett batteri på stranden af
Hisingen, der han var posterad, och började vid dagnin-
beskjuta fiendens öppna prámar, hvilket hade den ver-
, att Tordenskiold med stor förlust måste draga sig till-
; på återtåget blef han ock utsatt för elden från fäst-
en, för hvilken han förut af holmar och klippor varit
ddad.

Till belöning för sitt välförhållande blef Lillje den 30
Öfverste i arméen samt fick dessutom handbref i de
ignaste ordalag från Drottningen och Prins Fredrik af
sen. Upphöjdes till friherre. Befordrades d. 3 Oct. s. å.
Commendant i Götheborg, hvilken post han dock undan-
sig; fick 1720 ($^{14}/_{4}$) öfverbefälet på Waxholms fästning,
då hotades af ryssarna, och blef 1728 Chef för Elfs-
s Regimente. Afled d. 19 Oct. 1738 på Bjerka och be-
s i Tvärreds kyrka i Elfsborgs län.

I Götheborg hafva ett par ordspråk varit gängse, i an-
ing af Elfsborgs belägring. En *Pehr* Lillje af samma

blef hans efterträdare och Enhörning lär blifvit Amanuens. Brodern Johan Peringskiöld hörde till ord. staten. Cancelli var nu fullt af ofrälse födde, men många ännu namnkunnige män *).

Annu då Kongl. Cancelli-Collegii personalstat upprättades för andra qvartalet 1706, stod Hr Gustaf Lilljebl

*) Då L. inträdde i Kon:s Cancelli, var Borgmästarsonen, förs Professorn Berg, nu Baron Bergenhielm. Hof-Canceller: Canc Råd voro Stats-Sekreterarne C. Piper, Kamrerssonen, och Th. P Professorssonen; Sekreterare voro för östra provinsernas expedit Prestsonen Åkerhielm och vid Tyska expeditionen Fältskärssonen från S. Telge J. v. Öller; Secretarii Revisionis voro Prestsonen och författaren till i Venedig tryckta böcker Jac. Wattrang samt Pr fessorssonen Joh. Salonius adl. Ehrenhjelm; Secretarii Protocoll voro Apothekaresonen (sedermera Grefve) And. Leijonstedt och Fredr. Schantz, född ofrälse i Tyskland; Secretarii referent voro Borgarsonen H. Tavasteen, Borgmästarsonen Göran Berge hjelm, Borgmästarsonen J. Schmedeman och Christ. Schantz, Fr driks broder. Under Cancelli-Presidentens expedition voro en Staude, Corall och Joh. Wattrang, Jacobs broder. Under Canc Rådet Pipers Expedition, Isr. Holmström, som besjöng Pom d. Hattmakarlärlingen, sist Presidenten Casten Feif och Capell mästarsonen, ännu ofrälse, efter döden Grefve, Joachim Düben. Archivum Sv. Leijonmarck, prestson, Er. Runell-Palmskiölds so Elias Palmskiöld, Antiquarien Joh. Peringsköld, Historiographe P. Lagerlöf, Ryske Translatorn Sam. Eosander, prestson, Kung Råd. Frih. N. Lilljerots broder, sedan adl. Göthe, Ass. Werwing Bondeson och Ass. El. Brenner, Prestson, Isländaren Gudmun Gudmundsson samt Envoyén till Persien Ludv. Fabritius, Profe sorsson; utom Ritare, Tolkar, Vaktmästare o. d. Löneanslagen voro ej högre, än att af Cancelli-staten löneanslag till d. v. Ministr vid utrikes hof kunde inbesparas. — Då Kon:s Cancelli bestod af dessa, med undantag af 5 à 6 söner af homines novi, alla ofrälse födde personer, var dock Chefen en Oxenstierna (Benkt). Derefter blef en Professorsson N. Gyldenstolpe Cancelliets President. Och under samma tid var J. Palmqvist, en arrendators sonson, E. O. Envoyé i Frankrike; Christopher Leijoncrona, son af en skräddare sonson af en ryttare, E. O. Envoyé i England; Bar. Nils Lilljerot Prestson, E. O. Envoyé i Holland; And. Leijonclou, Rådmanssons E. O. Envoyé i Danmark samt blott hos Kejsaren en af anor, Grefv Gabr. Turesson Oxenstierna. Då Sveriges ära fordrade en Ambassadeur, der Lillierot var Envoyé, blef han befullmäktigad dertill vid Brandenburgska hofvet hölls ock en Envoyé, dit And. Leijonstedt (Wolimhaus) snart försändes. Annars höllos blott Residenter i Polen, N. Sachsiska Kretsen, Öfver-Rhenska Kretsen och vid Chur-Brandenb. hofvet, en Abgesandt i Regensburg, en Agent i Wien, och en i Zweibrücken, en Commissarius i Moskau, en i Nov gården, en i Pleskow, en i Danzig, en Consul i Portugal, en Pre i Frankrike, Sekreterare i Regensburg och Wien. So här hela Ministerstaten, som underteckades d. 24 Maj 1699 af B. Oxenstierna N. Gyldenstolpe, C. Piper, Th. Polus och S. Åkerhjelm. Deras löningssumma uppgick ej till 50,000 R:dr årligen, och Sverige hade dock en Europeisk politik!

sala af P. Hoffvenius (se Tillägg). Det behöfver ej sä-
s, att man om färdigheten hade en egen mening i den
en, då en 30-årig man hunnit att röfva Orientalismens
ne skinn. Ty vi veta, att den dag i dag är, måste man
sa våra största orientalister såsom »språkgranskare, språk-
raktare, icke språkphilosopher, än mindre språkconstruk-
er». Men obilligt vore att begära mer af Orientalspråk-
s philologer, än vi dagligen få nöja oss med af Occiden-
språkens. Sålänge man sekel efter sekel ej hunnit afgöra
romerska glosans angelägenheter, utan hvarje forskare
ll börja der företrädarne började — väl om han ej slu-
förr än der de slutade — kan man ej räkna på något
af dem, som valt språk, der sjelfva glosans rätta upp-
tning måste förutsätta någon poesi i hugen, någon philo-
hi i blicken. En ljusning uppgår dock. Efter exilen i
classiska philologien har en tempelbyggnad börjat.

Så som sjuttonde seklet fattade Orientaliska Philologien,
ades den dock af Peringer och hägnades af Styrelsen.
n räknade på mycket ljus af den qvarlefvande rabbinis-
n och då en särskild art af densamma förspordes i Li-
uen, så försändes P. af K. Carl XI 1690 till Lithauen
Polen, att hos Karaiterne studera denna judiska sekts
emonier och bruk, för att deri spåra en forntid af ge-
nsamt intresse för Christna och Judar. Peringers bref
under till den lärde Jobus Ludolph (Ludolff) trycktes i
otzels »Monatliche Unterredungen» 1691 (pag. 372 [eller
2—78, enl. Sv. Lit., eller 1672—78, enl. Holmia Lit.]
nungen med Drottningarne och öfrige kungliga bevistade
emottagande af Rectoratet ($^{21}/_{6}$) 1692. P. upphöjdes
93 ($^{3}/_{6}$) i adligt stånd, då han s. å. introducerades under
1263. Han var Decanus, då Philos. Faculteten i Upsala
ste försvara sin frihet mot den Theologiska, då denna
fvade att från sig utestänga J. Bilberg, och delar äran
den seger dervid vanns för den fria forskningen, böjd un-
Aristoteles' hedniska ok. Enligt dåvarande bruket, att
t hemta statens män från högskolen, gällande så länge
enskapen ansågs för den bästa grundval för statskonsten,
f Orientalisten Peringer Lilljeblad 1695 ($^{5}/_{6}$) kallad till
ngl. Sekreterare, Censor Librorum och Hof-Bibliothekarie.
n uppfördes på E. O. Staten i K. Cancelli och uppbar
er K. Maj:ts Bref d. 8 Jan. 1687 årligen 1,000 daler silf-
m. såsom Censor Librorum (se Tillägg), hafvande sig till
lp som Amanuens Olaus Hermelin med 400 dal. smt lön,
Historiographen P. Lagerlöf dog 1699, då O. Hermelin

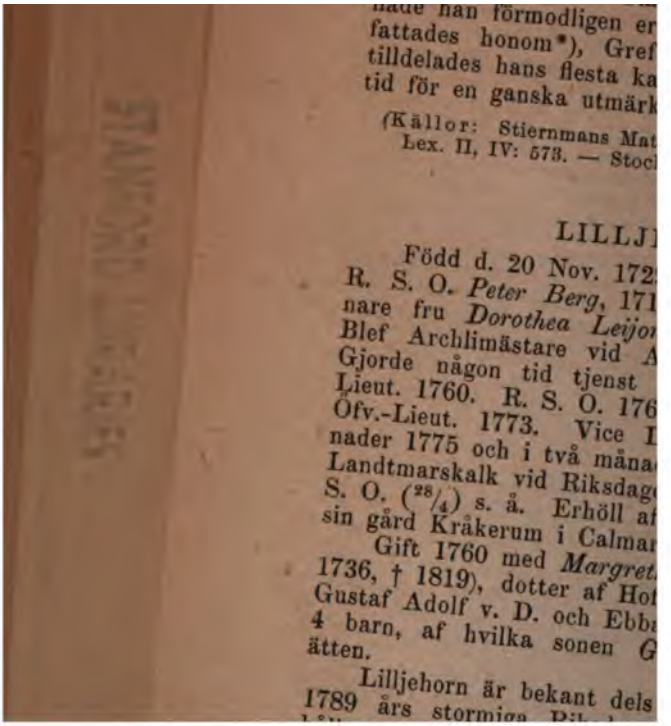

lade han förmodligen er
fattades honom*), Gref
tilldelades hans flesta ka
tid för en ganska utmärk

(Källor: Stiernmans Mat
Lex. II, IV: 573. — Stoc

LILLJ

Född d. 20 Nov. 172
R. S. O. *Peter Berg*, 171
nare fru *Dorothea Leijo*
Blef Archlimästare vid A
Gjorde någon tid tjenst
Lieut. 1760. R. S. O. 176
Öfv.-Lieut. 1773. Vice I
nader 1775 och i två måna
Landtmarskalk vid Riksdag
S. O. ($^{28}/_{4}$) s. å. Erhöll af
sin gård Kråkerum i Calmar

Gift 1760 med *Margret*
1736, † 1819), dotter af Hof
Gustaf Adolf v. D. och Ebb
4 barn, af hvilka sonen *G*
ätten.

Lilljehorn är bekant dels
1789 års stormiga

all, hvarpå Lilljehorn blef förordnad att fungera som vice dtmarskalk. I denna befattning var han Konungen till s; af sitt stånd deremot var Landtmarskalken illa an- l och saknade allt förtroende, hvilket ock var ganska rligt, då han var ett blindt verktyg i Konungens hand obestridligen våldförde Grundlagen genom sitt uppförande 1789 års Riddarhus. Då L. gjorde sin första proposi- gingo alla sina färde från plenum.

Angående L:s beteende i sjöträffningen vid Öland, hvilar öfver ännu ett dunkel, hvilket måhända aldrig rätt sking- Förloppet dervid var i korthet, att L. ej lydde öfver- lets flerfaldiga signaler, i följd hvaraf Svenska flottan ags hafva gått miste om en herrlig seger. I De la Gard. hivet XV:de Delen är infördt ett utdrag ur ett manu- pt af framl. H. Exc. Grefve Skjöldebrand, kalladt *Marche Segling 1789.* Skjöldebrand hade varit närvarande vid allet och det torde vara oss tillåtet att ur hans berät- e (anf. st. s. 103 f.) låna ett par utdrag.

»En half timma var förfluten sedan bataljens början. märksamheten fästad på det stora skådespelet, på våra rs verkan, som redan började synas — hade vändt tan- ne från Lilljehorns division*). Den hade nu blifvit efter längre afstånd, och var två till tre gånger längre tillbaka oss, än sista skeppet af fiendens queue. Amiralen sjelf ade med *Stormärs segel back.* Hertigen var högeligen bragt och befallte Flagg-Capitenen att vidtaga de kraf- ste steg. Signal hissades åter, *att Lilljehorns division lde forcera med segel:* och sedan: *att den skulle sluta på den, på pistolskotts distance.* Vi landtofficerare frågade, det ej fanns en signal: *att Amiralen skulle hissas vid ten,* hvartill, utan öfverdrift, redan i mer än en timma e varit fulla skäl».

»Hastigt syns att 3 skepp**) och en fregatt, de sista af jehorns division, fara fram med fulla segel att sluta fram Stor-Amiralen och nalkas fienden. Hertigen befaller att pprobations-signal skall hissas för dessa skeppen. Flagg- itenen letar och letar i signalsäckarna — jag stod bred- honom. — Nu säger Flagg-Capitenen: Ers Kongl. Hög-

*) Redan några timmar förut hade L:s division blifvit efter. al hissades då att »den skulle forcera med segel", hvilken be- ing icke verkade.

**) Skeppet Tapperheten under Öfv.-Lieut. Wagenfeldt, Enig- n under Major Witlock, Fredric Adolf under Öfv. Leijonanker, atten Fröja under Major Grubbe.

dan underrättat mig derom. *kommer om bord på Stor-A* *fälet öfver Divisionen. — H* *signaler.* Och hvarföre hissa före föreslogos de icke? I till sin Flagg-Capiten, som v gen befallte honom göra allt Lilljehorn. Hertigen kände känna signalerna. Hvilket hen

»Ej nog att Amiral Lill mils afstånd från flottan. T division äro närmare Lilljeho pet har som förr är sagdt e är en timma förfluten, sedan

»I denna sakernas ställni Flagg-Capitenen: *»gifs då int detta går för långt; något* värdigt; jag stod helt nära, Flagg-Capitenen svarade: *jo rakt åt fienden och gå på* sade Hertigen, *ser ni med göra? Vill ni livrera mig åt derifrån*, svarade Flagg-Capit *skeppet kom i fara, vore det jehorn. — Nej*, sade Hertig *signal hjelper för honom. ner om oss; om de hålla upp.*

Krigsrätt sattes nu öfver Lilljehorn. »Några vittnen, dem, en Tysk Baron Schultz von Ascheraden vid gtporteus Regimente, förklarade, att Lilljehorn till alla förhållit sig som *en värdig Amiral.* Men hela flottan sett huru han förhållit sig; mängden bevittnade det; soldaterna på hans skepp hade gjort en visa som sjöngs m alla. Skada att jag förlorat den; men jag mins ännå verser deraf: *Och nalkas fienden med stormärs segel etc.* (Då seglen vändas back, går skeppet ej fram.) detta syntes tydligt från Chefsskeppet. När Lilljehorn ades arresterad till Carlskrona, passades det så, att han kom midt i natten, annars hade han blifvit sönderrifven olket, som genom små fartyg, hvilka gingo till flottan tillbaka, hade fått veta händelsen, och delade den förning som rådde bland soldater och båtsmän. Att frikännonom, hade gjort för stor scandal; han blef dömd att ebuseras, och domen hemställdes efter vanligheten. Den förändrad till landsflykt. Efter en behaglig resa med respenningar, och några månaders vistelse i Greifswald, han nåd, som orden lydde, *i anseende till de trogna ter, han gjort Kongl. Maj:t och Riket under Riksdagen* . Men som han ej kunnat visa sig som tjenstgörande flottan, fick han afsked, och satte sig ner på sina gods. de två skeppen af Corps de bataille som också blefvo , var ej mycken fråga vid Krigsrätten. Så slutades n märkvärdiga sak».

Uti andra Delen af »Portefeuille» äro åtskilliga bref från ngen till Hertigen införda, hvilka utvisa Konungens förtrytelse öfver L:s uppförande. Uti ett af dessa det: »Er Contre-Amirals uppförande är oerhördt och äcker hos mig den yttersta bestörtning. Är han förre? Är han köpt? Ty feg kan han icke vara: han alltid ansetts för en oändeligen tapper man». I ett an»Jag har redan sagt Er mitt sätt att se i afseende ontre-Amiralen Lilljehorn, och långt ifrån att tadla Er hvad Ni gjort rörande honom, uppmanar jag Er ytter till en noggrann och sträng undersökning. Det gör ndt, att ett sådant brott blifvit begånget af en man, gjort goda tjenster vid Riksdagen. Men när en sådan n glömmer sin pligt, är han dubbelt brottslig».

Lilljehorns dom är här ofvan omtalad i Skjöldebrands ttelse. Att af denna dom sluta till Konungens medhet af L:s uppförande torde vara nog förhastadt. Orn skulle då icke gerna kunna vara någon annan, än af-

icke signal till L:s skil
var så öppet? Hvarför
att af Ryska flottan er
taga den utan förlust
L:s uppförande gått u
före rönte L. intet p
dareregeringen? I fram
derne har mesta skulde

L. hade bevistat fl
Marcks von Würtember
deltagit i flera duelle
hederligt folk». Rothli
pande och spotsk, allt
ingen annans vilja än si

(Källor: De la Gard. A
— Rothlieb, Landtmars
s. 651. — Dagl. Alleh.

LILLJEHO

Brorson till föregåe
Hans föräldrar voro Stal
Carl L. och *Clara Auro*
amma). Tjenstgjorde f
sedermera Fänrik vid L
nant, 178 . Capitaine,
R. S. O.

nmord. Detta bref läste Konungen för Essen, som
frådde honom från att gå på masqueraden.
dan Konungen blifvit skjuten började undersökningen
följande dagen; drängen Bark hos Sockerbagaren Sund-
illkännagaf då, att han af en herre klädd i blå sur-
— en stadig, vacker karl med trindlagdt ansigte —
tillfrågad om han kände Konungens Kammartjenare
Då svaret utföll jakande, hade denne herre gifvit
ett bref att lemnas till Remy ock försäkrat honom
an derföre skulle få 2 R:dr. Bark, som sett L. åt-
a gånger, angaf honom såsom den der lemnat honom
n.
. erkände att han skrifvit billeten och blef iföljd häraf
rad. I början visade han mycken frimodighet och
ade sin oskuld, men erkände slutligen efter mycket
p. L. hade blifvit inledd i complotten af Ribbing och
o, som genom honom ville försäkra sig om gardet.
n blef att Lilljehorn, liksom Horn och Ribbing, döm-
ll ständig landsflykt.
. hade goda kunskaper och egde ett vackert bibliothek.
skrytsam lärer han väl hafva varit: en af de ankla-
berättade, att L. sagt, det han stod i den största nåd
onungen, och att han hos honom kunde få tillträde så
han önskade. Af protocollerne synes det att han an-
afva anseende och inflytande inom regimentet.

lor: Protocoller rör. K. Gustaf III:s mord. — Genealogien i
d. Archivet. — Egne anteckningar. — [Anrep II: 707 m. fl.,
Tillägg.])

L.

LJEHÖÖK, MÅNS BRYNTESSON. — ANDERS DERSSON. — NILS ANDERSSON. — JOHAN NILSSON. — ANDERS JOHANSSON.

illjehööka familjen räknar till stamfader *Magnus son* (1350), från hvilken härstammar *Bertil Pedersson* olbäckstorp, hvars äldste son *Birger* är stamfader för ttegren, som skref sig till Kolbäck; yngre sonen *Brynte* ttegrenarna till Fårdala och Gällared. Vid Riddarhu-delande i klasser 1625 fick Fårdalagrenen genom lottning nummern i Riddareklassen och har, sedan classifica-upphäfdes, n:r 1 bland Ridders- och Adelsmän. (Se II: 716, 717 och Tillägg.)

1. LILLJEHÖÖK, MÅNS BRYNTESSON

till Opplo eller, så som det nu kallas, Gräfsnäs. V
af Häradshöfdingen i Kollands härad *Brynte Bertil*
Opplo, och *Edla* (Flygande Skäkta), dotter af *Nils*
son till Gåsevad. Fick St. Brigittas dag ($^{7}/_{10}$) 1524
fyra andra herrar, Elfsborgs slott i en »ärlig Slotts
Kallas Befallningsman på Elfsborgs slott 1525, då
gen hört att »där äre onde stämplingar å färde,
nerligen af Fru Christina (Gyllenstierna) och hennes
till hvilkas upptäckande han bjuder L. att bruka
både inom och utom landet. Var äfven 1526 Befal
man på Elfsborg. Slagen till Riddare vid Konungen
ning 1528 och vid samma tid förordnad till Riks-Råd
ma år fick han ock ånyo fullmakt att vara Befallni
öfver Elfsborgs slott och län.

Ehuru Måns Bryntesson rönt så många bevis på K
gens nåd och förtroende, deltog han dock i det uppr
1529 anstiftades i Westergöthland af Rikshofmästaren
Jönsson (Tre Rosor). Lilljehöök, som var en ung
behagliga egenskaper, — han hade ett godt förstå
talgåfva, stolt utseende och mycket förtroende hos al
— tros af de sammansvurne ha varit ämnad till k
Måhända var det hoppet om en så lysande värdighe
förledde honom att bryta sin tro. Upproret blef do
dämpadt, då bönderne ej ville lemna sitt bistånd, oc
vudanstiftaren Thure Jönsson flydde till Norrige. I
att Konungen ej kände deras brottslighet, — de had
under sjelfva upproret af honom emottagit nådiga b
vågade L., Riks-R. Nils Olsson Winge och Riks-R.
Eriksson Bielke skjuta skulden på Thure Jönsson och
Måns i Skara, samt bjuda sig sjelfva till rätta inför
och Ständerna vid den då församlade Riksdagen i Stre
De hade gjort sig alltför säkra. Konungen sjelf upp
som anklagare, och domen blef att de tre herrarne f
rades ha förverkat all delaktighet i Konungens utf
fredsbref och tillgift, så mycket mera som de, tre
af honom uppmanade att erkänna sitt brott och begä
dertill nekade. De dömdes Midsommaraftonen på dera
nu framlagda, bref, till stegel och hjul, ehuru Bielke
moders förbön fick nåd, och pliktade 2,000 gyllen. L.
gifva sig på flykten genom fönstret i Skolestugan, d
satt arresterad, troende sig kunna fatta uti ett på
som stod på gården, men han tog miste om trädet,

ken och bröt af lårbenet. Kröp så ut till en rågåker n staden, der han igenfanns och fördes till Stockholm, rest domen d. 7 Sept. verkställdes på Södermalstorg. Li- begrofs i Gråmunkeklostret. (Se detta Lex. I: 211, XII: 146 f., XXI: 285, XXII: 225.)

Måns Bryntesson var gift sedan 1528 med *Brita Roos*, er af Jöns Ulfsson till Ervalla och enka efter Riks-Rådet Nilsson Gyllenstjerna. Hon blef tredje gången gift med s-Rådet och Cancelleren Christopher Andersson (Röd). L. hade hon en enda dotter, den bekanta *Grefve Ebba*, Lejonhufvuds stolta gemål (se detta Lex. VII: 339).

Källor: Stiernmans Höfd.-Minne II: 40. — Geijer, Sv. Folkets Hist. II: 83. — Rothlieb, Beskrifning om Ridd.-Kyrkan s. 80. — Salander, Beskr. om Åsled s. 85. — Palmsköld. Saml. — [Anrep II: 710 Tab. 2, m. fl. Se Tillägg.]) L.

2. LILLJEHÖÖK, ANDERS PEDERSSON.

En broder till Måns Bryntesson var Herr *Peder Bryn- on*, son af Riks-Rådet (?) Brynte Bertilsson, Fårdala- Gällared-]ättens stamfader. I sina begge giften med *Ingild Stierna* och *Anna Sparre* (se Anrep IV: 58) hade 7 söner och 2 döttrar. Äldste sonen var *Anders Pe- son*, den förste som skref sig till Fårdala (i Åsle s:n i rsborgs län). Han omtalas först (enl. Tibell) 1560 som nare och derefter 1561, då han sändes med skepp och jor samt trupper och artilleri till Reval, hvars intagande tod. Blef 1562 Befälhafvare öfver krigsfolk, som sän- till Lifland. Var 1565 Commendant i Pernau, då det nde hände honom, att genom ett slags myteri blifva till- gatagen. Konungen hade nemligen i sin sold ett värfvadt kt Cavalleri, som nu afdankades. Tyskarne, som på- o sig icke hafva utfått sin fulla sold, skaffade sig genom stadsnycklarne, gingo nattetid in i staden och mördade ånga svenskar, som anträffades. Sjelfva slottet måste 6 veckors belägring gifva sig och Commendanten för- till Polen*). Huru länge hans fångenskap varade och den slutades omtalar icke Messenius, som berättar denna delse. År 1568 var han åtminstone lösgifven, ty då ut- ndes han ($^{13}/_{7}$) till Ståthållare i Westergöthland. För- ades samma år ($^{19}/_{11}$) »att hafva öfversta befallningen

*) Uppgiften om den långa belägringen at slottet mätte bero förvexling. Utg. har flerestädes sett uppgifvet, att kommen- en genast togs till fånga och fördes till Curland. (Not 1876.)

öfver Calmar slott och stad, samt Calmar Län och
der vara i Stockholm. Riks-Råd 1569. Slogs ti
dare vid K. Johans kröning i Juli s. å. Afled 1572
begrafven i Åsleis (= Åsle) kyrka.

Gift 1) med *Anna Rödberg*, dotter af Nils K
R. till Stenseröd och Limmared (Anrep III: 385);
Agneta Nilsdotter, dotter af Nils Classon (Halfmå
sednare gifter hannlis, egde han i sitt förra gifte
af hvilka en var *Nils* (se ntr 3), hvars födelse kosta
deras lif.

(Enl. Anrep är Anders Pedersson L. rätte stam
för utlöga ättens Liljehöök af Färdala ntr 1.)

(Källor: Stiernmans Riksd.-Minne I: 305, II: 4. — Salan
skrifning om Åsleid s. 86. — Uglas Rådslängd IV: 19. — I
till K. Johan III:s Kröin. af Gerss. — [Anrep II: 710; Ti
Anmärkn.: Celsius, Erik XIV:s Hist., 2a uppl. s. 206 och
ock Stand. Hist. XII: 104.])

L.

3. LILLJEHÖÖK, NILS ANDERSSON.

Föddes d. 12 Juli 1561. Efter några års studie
Skara »Skolestugu», der han öfvades i läsande och skri
antogs han 1581 [eller 1583] till K. Johan III:s Ka
junkare. Anförtroddes i denna egenskap sedermera
skickning till Polen, och blef 1590 (²⁸/₄) Häradshö
Kullings (el. Kåkinds?) härad (Skarab. län), 1594 (¹²/
Sigtsunavi derå stadfästad, 1600 Ståthållare på E
slott och öfver dess Län, 1605 (²⁸/₁) Kammar-Råd
å. Riks-Råd. Då K. Carl IX 1611 (³⁰/₁₀) afled i Ny
var han närvarande, och afskickades följ. året till F
att taga tro- och hyllningsed af Ständerne derstäd
K. Gustaf Adolph. Blef 1614 (¹⁵/₂) Bisittare i den
rättade Svea Hofrätt. Afsade sig Kammar-Rådet
1617. Commissarius till mötet på gränsen med de
1618. Afled julafton 1618 på Riseberga i Edsberg
Närike, under resa till berörde möte och begrofs Pa
dagen 1619 i Åsleds (= Åsle) kyrka*).

Gift 1) 1590 på Stockholms Slott med *Brita H*
1608, dotter af Knut Håkansson till Hagelsrum och
2) 1618 med *Carin Oxenstierna*, dotter af Ståthållare
herre Erik Gabrielsson O. Han hade med första

*) L. var 1599 led. af en rätt i Jönköping, förmodl.
der egde rum, och satt 1606 i Juli—Aug. till doms öfver
Abraham Angermannus. (Not 1876.)

er och tre söner: *Anders*, död barnlös 1627; *Johan* (se 4), och *Knut*, Landshöfding i Åbo, gift med Elisabeth bing, som förut under hemligt äktenskap med Hertig Philip hade en dotter Elisabeth Gyllenhjelm.

Superintendenten Sylvester Phrygius höll öfver L. vid nes begrafning en likpredikan, som är tryckt. Deruti as »tvenne besynderlige Dygder, medh hvilka S. Nils An- son var begiordat». Den första var att han aldrig kunde raga, att något försmädligt blef framfördt om någon varande, utan förfäktade han då dess ärliga rykte med a rim, som i många hans böcker äro med egen hand cknade:

»När en frommer man försmädat bliffwer,
Och ther til ingen orsak giffwer;
Om hans handel, skal man aldrigh
Annat dömma, än han är ärligh».

andra dygden var, att då han af vänner påmintes, att lika såväl som andre af hans vederlikar, som kortare hade tjent, icke skulle förgäta sig sjelf, utan af K. Maj:t ra ytterligare förläning, svarade han: Gud gifve mig en elsk förläning: stora verldsliga håfvor begär jag intet, gifve mig det jag åstundar och låte andra väl bruka de af hjertat begära. Vår Herre försörjer oss väl. — var mycket gudfruktig. Försummade aldrig någon guds- st, höll dagliga andaktsöfningar hemma i sitt hus, och t. o. m. böner då han vaknade om nätterne. Så ofta reste till sin socknekyrka, sjöng han psalmer hela vägen.

Källor: Stiernmans Höfd.-M. II: 47. — Uglas Rådslängd V. s. 6. — Wervings K. Carl IX:s Hist. II: 143. — Likpredikan af Sylv. Phrygius. — Beskr. om Åsled s. 87. — [Anrep II: 711; Riddar- husstamtafl.; Rosenhanes Konungalängd s. 58, 97; Handl. rör. Skand. Hist. XXI: 10; Warmholtz 7370.]) L.

4. LILLJEHÖÖK, JOHAN NILSSON,

Föddes 1598. Om hans ungdom och första steg på ets och ärans bana har man nästan ingen annan under- else, än att han från Upsala Akademi följt Konungen på s fälttåg i Lifland och Preusseu. Efter det andra af sa fälttåg befordrades han till Öfv.-Lieutnant, hvilken d han beklädde då han 1625 på riddarhuset introduce- es i d. v. riddareklassen och genom lottning fick n:r 1. Öfverste 1630, Inspector öfver Garnisonen i Riga ($^{8}/_{10}$) 3, Häradshöfding i Hammarkinds härad i Östergötland) 1634, General-Major af Infanteriet i Lifland ($^{10}/_{8}$) 1635,

Häradshöfding i Sundals härad på Dalsland ($^{7}/_{6}$) 163
verneur öfver Hinter-Pommern och Commendant i
($^{30}/_{5}$) 1638.

Hittills var Lilljehööks namn föga bekant. I
vecklade nu som Gouverneur i Pommern stora talan
såsom krigare och statsman. Sedan genom Ucker
återeröfring af Lilljehöök och Demmins af Lillie,
Pommern var återställdt, sammankallade L. en lan
Stettin, hvarunder han genom sitt nit att bevaka fä
landets fördelar och benägenhet att äfven lyssna ti
narnes billiga fordringar, vann både sin regerings bi
provinsens tillgifvenhet. I det han tillät ständernas
liga sammanträde, ehuru de endast af landets Furste
kunde sammankallas, förekom han hemliga stämpli
Brandenburgska hofvet; och i det han emottog dera
ran att den provisionela regering, som de med den
aflidne Svenska Legaten Sten Bjelkes bifall upprätta
återställas, med löfte att anmäla den hos sin Dr
tillfredsställde han dem i ett kritiskt ögonblick, a
gon verklig eftergift af den styrande makten. Han
förvaltning var lika rådig och rättvis, som mild oc
sam mot landet. För att lätta invånarnes börder s
ket som möjligt, förde han sina trupper öfver Od
Brandenburgska landet, der de intogo Oderberg, N
och Bernau. Emellertid hotade fienden med ett inf
Neumark, och en Öfverste Krokow, som förut varit i
tjenst, umgicks med det anslag, att i spetsen för nå
liga hufvuden bland landets innevånare bemäktiga s
ningen Colberg; L. hastade tillbaka, och allt blef la
fredadt. Nu anlände äfven den länge väntade först
gen från Sverige, och ändtligen såg sig L. i stånd a
taga det fälttåg till Schlesien, hvarmed han skulle
stödja Banér, ehuru L. först på tredje månaden efte
infall kunde börja sitt tåg. Hans första omsorg
att försäkra sig om vägen genom Brandenburg; ett par
fästen intogos och han hastade mot Landsberg, men t
af den olyckan att hans vagn stjelpte, hvarvid h
benet. Öfverste Stenbock intog väl fästningen, men
gades för sitt benbrott qvarblifva i Landsberg, och
befälet åt Stålhandske.

Ehuru L. hindrades att för denna gång uppt
krigstheatern, fick han tillräckligt att syssla i sitt
nement Pommern. Den nya Churfursten af Bran
Fredrik Wilhelm ville betjena sig af den förtjusning,

ter nästan alltid väcka, och äfven i Pommern intaga
. Detta fick L. snart erfara, då han i en församling
ödtråd och adel kungjorde sin regerings författning om
s styrelse och i dess namn föreslog medel till dom-
nes, läroverkens och krigsväsendets upphjelpande och
tring. Hvarken milda eller strängare ord gjorde ver-
utan församlingen nekade att erkänna svenska regerin-
förordnanden, och yrkade ständernas sammankallande,
det egentligen tillkomme att afgöra denna fråga, samt
jdes utan visst beslut, hvilket dock icke hindrade L.
erkställa sin regerings vilja. Churfursten satte till och
sin krigsmakt i rörelse, men Stålhandske, som helt
adt hotade sjelfva Berlin, tillintetgjorde detta anslag.
sså Regeringen emottog emellertid Churfurstens anbud af
l vapenhvila, hvarigenom gouvernementet öfver Pommern
. med så mycken ära förestått, förlorade både i poli-
och militäriskt afseende sin betydenhet.
Huru stort förtroende L. förvärfvat hos sin regering
sig nu. Redan under Banérs sjukdom hade Rådet
it, att L. skulle näst honom föra befälet, men innan
hann verkställas, ankom underrättelse om Banérs död.
af efterträdare blef nu angeläget. Lilljehöök, liksom
gel, ansågs för ung och Torstenson, som för sin svåra
1640 begärt afsked, utnämndes nu (1641) till Fält-
alk, och L., ehuru föga känd vid hufvudhären, utnämn-
med äldre generalers förbigående, d. 23 Mars 1642 till
Tygmästare och högste Befälhafvare näst Fältmarskal-
Regeringen troddes också ämna honom till dennes ef-
dare. Genom denna befordran blef äldsta General-
en Adam Pfuel, Banérs svåger, som ansåg sig förbi-
, så missnöjd att han begärde afsked; äfven den 28-
Carl Gustaf Wrangel ansåg sig hafva lidit prejudice.
före Torstensons utnämning hade Regeringen skrifvit
illjehöök: »Så snart vi utnämnt en Ofver-General bö-
blifva hos honom, hvad Torstenson varit hos Banér,
der bekände dexteritet, flit och trohet».
Lilljehöök, som snart i hög grad vann härens tillgif-
och förtroende, fick dock ej länge gagna sitt foster-
och realisera de stora förhoppningar, som vid honom
ies. På samma plats, som under Gustaf Adolfs tid
möttes den Svenska hären under Torstenson och den
erliga under Erkehertig Leopold Wilhelm och Piccolo-
— och d. 23 Oct. 1642 stod det andra slaget vid
eufeld, eller såsom det vanligen kallas, Slaget vid Leip-

zig. Lilljehöök anförde der, jemte Carl Gustaf W och Mortaigne, centern.

Fiendens ena flygel blef straxt i början genom W bergs häftiga anfall alldeles öfverändakastad, hvar venstra sidan af Kejserliga fotfolket blottades. Lill märkte detta och förde Douglas med fyra regiment reserven, samt tog fienden i sidan. Dessa sökte dr tillbaka inåt en liten skogsdunge. L. ilade straxt n par squadroner att genskjuta och hindra dem, men e tigen, som insåg faran, hade ditsändt sitt lifgarde, så mottog Svenskarne, att L. stupade. »Barne», sade till soldaterne »jag dör gerna, ty nu har jag visat er men bären mig blott undan in i buskarna». Pfalz Carl Gustaf, som nu befann sig på denna flygel, lät komma hans begäran, men skyndade genast tillbak stridsbullret, och ledde Svenskarne till nytt anfall, h Erkehertigens lifregimente måste vika. Så snart hetas den var förbi, skyndade han till den döende Lilj Denne lefde ännu. »Lilljehöök! vi ha segrat», ropad sen, »vi ha segrat genom Dig». »Nu dör jag gerna rade L., anbefallte sin maka och sina barn i Pfalzg beskydd och: »Gud välsigne er, och genom er mitt neslandd tillade han betydelsefullt — och dog.

L. var gift 1) 1628 med *Christina Hästehufvud* († 1629) dotter af Gouverneuren Anders H. och Agn lonsköld; 2) 1632 med *Ingeborg Bååt* (f. 1614, † 16 efter barnsäng), dotter af vice Presidenten i Svea Jakob Jakobsoo Bååt och Kerstin Tott; 3) 1638 m *stina Ulfsparre* († 1648), dotter af Ståthållaren Er ransson U. och Beata Oxenstjerna. Barnlös i först hade han i det andra (utom en dotter, † späd) söne *kold*, f. 1633, Major vid adelsfanan, slagen vid Knäröd 1657, och *Anders* (se nedan) hvilka för sin »framl ders huldа, trogna och tappra krigstjenster» blefvo November 1651 upphöjde i Friherrligt stånd och fing pes socken i Österbotten till Friherreskap. I tredj hade han sonen *Johan*, af våda ihjälskjuten i Upsal döttrarne *Ingeborg* g. m. Kongl. Rådet Grefve Göran ling och *Beata* g. m. Nils Nilsson Natt och Dag.

Lilljehööks första fru, som var enda barnet af G neuren Hästehufvud, dog barnlös. Icke destomindre rade H. sin måg för arftagare, likasom han varit d Men samma år L. stupade gifte H. sig ånyo. Testa ändrades väl då till hustruns fördel; likväl erhöll

s 4 barn af senare giftena den hederliga gåfvan af 12,000
e Rdr och gods för 5,000 Rdr värde, hvarförutan Gou-
euren särskildt till Jakob och Anders afstod Nyhausen
Viland samt alla de gods, hvilka han under Norrköpings
ets vilkor innehade.

Den minnespenning öfver utmärkte Svenska män, som
ska Akademien årligen präglat och på sin högtidsdag
ar, egnades 1812 Lilljehööks minne, hvilket då teckna-
af Franzén.

ällor: Fryxell, Ber. ur Sv. Hist. VII D. — Geijer, Sv. Folkets
ist. III. — Franzén, Minne af J. Lilljehöök i Sv. Ak. Handl.
fter 1796. VI D. — Salander, Beskr. om Åsled. — Stiernmans
atr. — Dito, Geneal. Tabb. å Upsala Bibl. — Gezelii Biogr.
x. IV. — Rothlieb, Beskr. om Riddarholmskyrkan s. 261. —
Anrep II: 711; Riddarhusstamtaflan; Hildebrand, Minnesp. s. 16.])

L.

5. LILLJEHÖÖK, ANDERS JOHANSSON.

Son af den föregående. Föddes den 19 Dec. 1635 i
. Blott några dagar gammal miste han sin moder (se
), men blef under sin fars frånvaro i fält, uppfostrad
Gouverneuren Hästehufvud, hvilken 1642 öfverlemnade
m till Riks-Rådet Lars Sparre, hvars fru, Cath. Bååt,
den unge Ls moster (Anrep I: 368). Skickades med
mator 1643 till Upsala, der han 1652, vid 17 års ål-
utgaf en disputation. Hade jemte brodern 1651 ($^{10}/_{11}$)
faderns förtjenster blifvit upphöjd i Friherrligt stånd
Nerpes s:n i Österbotten till Friherreskap. Följde K.
Gustaf 1655 till Pommern, ombord på Konungens eget
p, och anträdde derpå en resa genom norra Tyskland,
and, England, Frankrike och kom 1657 till Heidelberg,
est Churfursten af Pfalz residerade. Vid detta hof blef
så omtyckt, att Churfursten utnämnde honom till sin
marherre [i Juli], och i Oktober affärdade honom till
Konungen med en hemlig commission. Af Konungen
han särdeles väl emottagen, utnämndes s. å. till dess
marherre med löfte att användas, särdeles vid de tyska
erne. Hans brors oväntade dödsfall ($^{3}/_{10}$) nödgade ho-
dock att begära hemlof, det han fick med tillstånd, att
na sig vid Senatens alla deliberationer, och förordnades
ål till Marskalk på den legation, som var ämnad att
för att afsluta freden med Danmark, ehuru ej detta
utaf i följd af Konungens senare framgångar. Efter
ngens död kallades han af Regeringen till ett Cancelli-

Råds-embete, hvilket dock 1661 förändrades så, att
utnämdes till Landsdomare i Skåne och Assistens-
General-Gouvernementet derstädes. År 1663 ($^{19}/_{4}$)
till President i Kongl. Regeringen och Hofrätten i P
hvilka sysslor han af mellankommande orsaker ej
tillträda, utan blef han 1664 ($^{5}/_{10}$) förordnad till L
ding i Östergöthland.

1666 sändes han ($^{9}/_{4}$) till Polska hofvet såso
Ord. Envoyé. Han fann vid sin ankomst till W
ställningen mycket annorlunda, än han i Sverige h
folket afvogt och vänskapen mot Sverige vidrig, u
personlighet intog snart ej allenast Konungen och
gen, utan äfven Stor-Cancelleren Leczinski, som o
förklarade, att han icke älskade sin egen son
Lilljehöök. Denne begagnade den gynnsamma stäm
uppväckt till sitt fosterlands bästa, så att vid han
Febr. 1667 förtroendet de begge makterna eme
större*). I Danske minister-berättelserne (Fryxell
D. 1.) säges, att L. hemkommit, ganska illa tillfr
med sitt emottagande i Polen och med allmänna
derstädes. Han skötte derefter sitt höfdingaembete
då han ($^{18}/_{3}$) såsom Extr. Ord. Ambassadeur åny
till Polen, för att vid det stundande Konungavalet
Sveriges intressen.

Valet hade redan försiggått, då L. ankom, so
endast fick lyckönska den nyvalde Konungen Johan So
Af Polska magnaterne blef han liksom förra g
emottagen, isynnerhet af Primas Regni, Erkebis
Gnesen Andreas Olzewski. Polska Enkedrottninge
ven helt artigt försäkra honom, att i fall han v
i Kejsarens tjenst, skulle han erhålla höga årest
värdigheter, samt dertill stora beneficier. Att L.
nade till dessa anbud var naturligt. Han begaf s
på hemresan, men möttes under vägen af sin Konun
ning att dröja, och stadnade derföre i Danzig,
vaktan på vidare ordres. Under denna tid uppko
het mellan Rådet och Borgerskapet i denna stad,
L., som lärer varit utsatt för hvarjehanda anslag,
sig till Stettin, der han erhöll Konungens befal
åter begifva sig till Polska hofvet, i anseende til
Brandenburg utbrustna oroligheterne. Icke utan

*) Olivecrantz, Personalier öfver L.
**) Orat. af L., Warmholtz 8438.

sjelf till Stor-Polen, men hans folk, hästar och bagage
öllos vid Köslin, och fördes sedan till Colberg. Hästar och
age konfiskerades, och först efter 11 veckor lösgafs folket.
Polske Konungen vistades nu på sina gods i Polska
sland, dit L. ock begaf sig, samt bevistade sedermera Krö-
gen i Warschau. Han tog sedan afsked i akt och mening
hemresa, men fick för tredje gången K. Carls ordres, att
örja åtskilliga vigtiga angelägenheter vid Polska hofvet;
ier många besvärligheter och faror (han nödgades 1677
resan till Warschau till sitt försvar taga eskort) uträt-
e han till Konungens fullkomliga nöje sina anförtrodde
pdrag.

Under denna tid passerade 1677 en händelse, som
rde L:s namn bekant kring hela Europa. Churfursten af
andenburg hade under ett samtal med Polske ministern
rsinski yttrat, att L. för sitt djerfva och oblyga tal ej
tjente att behandlas såsom minister, utan borde få stryk.
härom underrättad, afgaf inför Polska Konungen och de
Danzig närvarande Senatorerne en declaration i de frimo-
aste ordalag, hvaruti han beklagade sig öfver Churfursten
bland annat yttrade, att om denne ämnade sätta sin
olse i verkställighet, skulle L. nyttja repressalier. (Se
armholtz n:r 5056.) Man kan lätt tänka sig hvilken sen-
tion en så oerhörd djerfhet skulle väcka: Churfursten kla-
de både hos Polska och Svenska Konungarne; Konungen
Danmark, som då låg i krig med Sverige, förklarade of-
tligen sitt misshag öfver L:s djerfhet, och ändtligen upp-
made Churfursten Kejsaren att taga [del] uti saken. Denne
ef också genast till Konungen af Polen, förklarande att
n icke skref till Konungen af Sverige, emedan han icke
le titulera honom för Hertig af Pommern; och då i Chur-
stens person alla potentater voro angripna, uppmanade
n äfven alla ministrar, att ej med L. hafva gemenskap, utan
se honom ovärdig all communication. K. Carl XI gillade
sitt svar ($^{16}/_{3}$ 1678) på Churfurstens bref (af $^{12}/_{1}$) L:s
pförande. (Warmholtz n:r 5057.) Utförligare kan härom
as i Pufendorfs »de rebus gestis Frederici Wilhelmi magni,
ectoris Brandenburgici», Lib. XV, § 25—30. Lilljehööks
claration är införd endast i 1:sta upplagan.

Ändtligen 1680 hade L. för tredje gången afskedsau-
nce, och begaf sig på hemvägen, men emedan Polske
onungen begärt K. Carl XI:s mediation mellan Polen och
yssland, stadnade han några månader i Danzig, och först
svårigheter å Ryska sidan uppehöllo tractatens afslutan-

de, reste han till Stockholm, der han d. 6 Dec. inträffade. Liksom förra gången hade L. äfven under sitt senare vistande i Danzig åtskilliga stridigheter. Han klagade ibland annat deröfver, att han ej med nog uppmärksamhet blifvit emottagen, att smädeskrifter blifvit utspridda, hvilkas författare ej blifvit nog strängt straffade m. m. Magistratens bref härom (af $^{20}/_{9}$ 1680) till Biskopen af Ermeland och Ständerna i Polska Preussen, samt Lilljehööks förklaring till Biskopen äro införda i Loenboms Handl. til K. Carl XI:s Hist., 5 Saml. s. 143—163.

Hans helsa hade under de besvärliga ambassaderna betydligt lidit, så att han två år å rad besökte Medevi brunn, ehuru utan nytta. Äfven hans affärer hade lidit, hvarför Konungen betalte de omkostnader han gjort, så att han kunde någorlunda förnöja sina creditorer.

Vid 1682 års riksdag spelade L. en ganska märkvärdig role. Då andra § af de 3 ståndens projekt angående liquidationsverket ($^{4}/_{11}$) upplästes på riddarhuset, frågade L. »om ock de reglor, hvarefter liqvidationen förrättas, vore tillförene med Ständerne communicerade, efter som de nu för lag hållas? Därpå svarades: Sådane reglor vara gamla och giorde redan uti Regeringens tid och af K. M. confirmerade. Hr L. tror dem vara billige; men likväl få Ridderskapet och Adelen se reglorne, så få de bättre öfverläggia dem. Hr Landtmarskalken i det Secrete Utskåttet med Kongl. Rådet hafver funnit gådt at hemskiuta dem K. Majt. Svarades: Desse regler äro gamle, och hafva varit öfvade öfver 22 år, och en så lång tid derefter liquiderat, och äro redan mången öfvergångne, så böra de ock härefter öfvergå de andra. Hr Lilljehöök: Gud bevare oss för det præjudicium: skal det vara en Lag, så bör den med Ståndernes samtyckie emottagas, eljest är det ingen Laga*). Konungen förklarade genom Landtmarskalken sitt missnöje »öfver detta Landsh. L:s otidiga fritalighet, hvarmed han just nu velat sätta i tvifvel de Regler, som för mehr än 20 år sedan hade varit gjorde och omsider af K. M. gillade och practiserade, lika som han med flit hade sökt at critiquera på dess actioner, och at föreskrifva Hans M. huru han skulle instruera sine Betiente i sine Commissioners förrättning.» (Wilde.) Vidare framställde K. M. till Ridd. och Adeln följande propositioner: 1:o Om han (L.) har talt förut med dem om

*) Utdr. ur Ridd. o. Ad. Prot. Jfr Ärlig Svensk s. 382 [och Handl. om Riksd. 1682 s. 214].

, eller en har bedt honom så tala, och om de taga part sådant hans tal. 2:o Vil Kongl. Maj:t veta, om de af derskapet och Adeln, som hafva gjordt några försträck- ar, eller eljest hafva något at fordra och liqvidera, hafva Herr Lilljehöök at han skulle tala för dem och deras esse, eller om någon har hos honom beklagat sig öfver orättrådighet. 3:o Vil Kongl. Maj:t i Nåder veta Ridderskapet och Adeln ansedt och considererat denna ursen som han så förmätit af sig sjelf och extra com- onem fördt. 4:o Om Ridderskapet och Adeln finna ers Lilljehök, eller någon annan, vara berättigad at ätta Regler huru liquideras skall, eller ock corrigera tadla de som upprättade äro. 5:o Om Ridderskapet Adeln finner Anders Lilljehök, eller någon annan, be- at begära det Ridderskapet och Adeln skall efteråt lägga det, som förr af Kongl. Maj:t är gjort och gil- ller om någon är af en sådan mening, att binda Kongl. händerna, at Kongl. Maj:t icke i sit Rike må göra och Stadgar, Reglementer och Förordningar; och de ne, utan Ständerne skulle vara kraftlöse. 6:o Om det och anstår en devot Undersåtare, med förmätne ord, nskränka, eller likasom på vigtskål lägga sin Öfverhets och myndighet, när den brukas til Guds Namns ära Riksens gagn och bästa. 7:o Om Anders Lilljehök eller annan är befogad at sitta i en hel Societet och de- nera huru lag skal göras och vedertagas i Riket; och anten med onödige påminnelser irra andra, eller ock olidelige förebråelser förarga Kongl. Maj:t.

Ridd. och Adeln ogillade i sitt svar allt hvad L. sagt, ade att ingen anmodat L. föra sådant tal, eller med enskildt härom samtalat; »att någon undersåtare skal tå sig at mäta K. Maj:ts magt och myndighet och den a inskränka, det håller R. o. A. aldeles obetänkt och arligit, hvilket de intet kunna utan på det högsta de- a och ogilla, när hvar och af ehvem det sker;» och gade slutligen Konungen, »som utom dess af sin svåra entsbörda haft besvär och möda nog, skulle af un- ares tal och conduite hafva funnit det misshag, som r kunnat förtörna E. K. M. och komma E. K. M. at gat för en förebråelse» etc. Svaret läses in extenso i lingar om Riksd. 1682 s. 217, och i Arlig Svensk s. De tre öfriga ståndens betygade sitt misshag i en sär- skrifvelse. (Arlig Svensk s. 390.)

Saken slutades så att L. på Riddarhuset erkä
han hade förverkat sitt lif och hade Konungens
tacka för pardon. Att han emellertid, oaktadt det
träde, fortfor att stå i Konungens gunst, bevisas d
han följ. året (12/3) utnämdes till President i Wismarsk
nalet, ett embete som renderade 4,000 Rdr [men so
tillträdde]. I personalierna säges det, att han sl
samma år resa till Tyskland, i anseende till sin sva
ehuru han detta oaktadt emottog uppdrag att vari
mot af Commissionen för kyrkoordningens öfverseend
ken egenskap han jemte några andra ledamöter upp
concept, som öfverlemnades till Konungen. Enligt
ministerber. (Fryxells Handl. D. 3. s. 314) vågade
komma till Tyskland, af fruktan för Churfursten a
denburg, mot hvilken han nog hårdt och »oomt» exp
sig under sin ambassad i Polen.

En berättelse om motiverna, intrigerna och p
vid Dr. Christinas abdication lärer varit uppsatt ge
af Riks-Råderne Schering Rosenhane och Claes Rål
trädde af And. Lilljehöök. »Men detta högst int
document kom af goda skäl att snart kastas på eld
detta Lex. XIII: 131.)

L. afled barnlös d. 17 Nov. 1685 och utslockna
honom Friherrliga Lilljehöökska ätten. Gift 1) m
Märtha Horn (f. 1646, † 1668), dotter af Riks-Rå
Gustaf Evertsson H.; 2) 1670 med *Maria Elisab.*
1649, † 1682) dotter af Riks-Skattmästaren Frih
wed Bååt.

Skrifter: Diss. Palatinus sive Aulicus ex Corn. Taciti A
IV. cap. XX. 3. 4. Sub M. Lepidi exemplo brevissime d
Holm. 1652. 4:o. (Pres. Schefferus.) — Venus gothica s
gratul. in nuptias Caroli Gustavi Reg. Suecise & Hedvig
Holsat. Ib. 1654 Fol. — Virtuti heroicæ Caroli XI ca
giacum. Linc. 1678. Folio.

(Källor: Stiernmans Höfd. Minne. I: 239; II: 193. —
Svensk. — Wilde, Suecise Hist. Pragm. (Cap. 3, Del. 4.
M. Benzel). — Handl. rör. Riksd. 1682 s. 40 f. 52, 90,
Skand. Sällsk. Handl. IX: 104. — Fryxells Handl. rör.
3 D. — Olivecrantz, Personalia (Mscr. i Palmsk. Saml.)
om Åsled. — Pufendorf, de Rebus gestis Fred. Wil
Brandenb. — Schefferi Svecia Lit. s. 212. — Stiernman
II Anon. s. 46. — [Anrep II: 709; Riddarhusstamtaf
Sällsk. Tidn. 1789 I: 46; Lidén, Cat. Disp. I: 407; Wer
Se De la Gard. Arch. VI: 2.])

LLJENBERG, JOHAN GEORG. — LILLJENBERG, ERIK GUSTAF.

LILLJENBERG, JOHAN (eller JEAN) GEORG.

Såsom stamfader räknas *Eugenius Dreffling* från Ty-
n, som 1446, till belöning för sin tapperhet i fältslaget
Warna, upphöjdes i adeligt stånd. En hans afkomling
an Dreffling inkom i Sverige 1580 under K. Johan III:s
ring. (Anrep I: 56; II: 726.) Af hans afkomlingar blefvo
de: Borgmästaren i Ekesjö Daniel Jönsson Drefflings
r *Erik Magnus* och *Daniel* 1719 med namnet *Lilljen-*
; Bergmästaren i Fahlun Dan. Knutsson Drefflings son
rsten *Daniel D.*, som behöll sitt namn (Anrep I: 57,
) samt Byggnadsborgmästaren i Köping Måns Knutsson
fflings son, Artilleri-Capit. *Johan D.*, adlad *Anckarfelt.*
rep I: 57.) Assessoren *Daniel Lilljenberg* hade i sitt
ra gifte med *Christina Margaretha Stiernklo* 10 barn, af
ka det 4:e i ordningen, *Johan Georg*, föddes den 3 Aug.
. 1713 på Toftenäs Sätesgård i Småland. Efter idkade
ier i Lund, under handledning af Phil. Magistern Joh.
eström (sist Biskop i Lund), engagerades han 1731 som
. Cancellist i Riks-Archivet och derpå i Krigs-Expedi-
en, och vann det förtroende, att han ofta nyttjades vid
okollers förande i Rådkammaren. Blef Commissions-
reterare i Wien (1/3) 1739 och anträdde äfven ditresan,
mötte i Hamburg Cancelli-Presidenten Gr. Gyllenborgs
es (sedan säker underrättelse inlupit om Sinclairs mord),
först begifva sig till Gr. Tessin i Paris, och sedan till
stantinopel, i anseende till då förevarande vigtiga ange-
nheter, och ankom dit efter 17 dygns besvärlig segling.
anledningar till fredsbrott mellan Sverige och Ryssland
t sig, negocierades om en defensifalliance med Porten,
ken ock snart bragtes till stånd, med löfte å Sultans
om subsidier; L. begaf sig derpå med ratificationen till
rna, och vidare på ett köpmansfartyg till Marseille, der
måste hålla quarantaine. Ratificationen expedierades
r Paris till Stockholm, hvarifrån depescher hunno kom-
till Marseille dagen efter quarantainens slut, hvarefter
genast seglade tillbaka till Constantinopel. I en annan
g angelägenhet reste L. 1741 på 17 dygn landvägen
r Danzig till Stockholm, hvarifrån han efter 8 dagars
nde återreste till Turkiet öfver Frankrike, Italien, Al-
en och Macedonien. Från Neapel öfversände han till

Sverige en berättelse, som gaf anledning till en
traktat mellan båda rikena (Paris $^{30}/_{6}$ 1742). Ha
blef nu i Constantinopel till i Juni 1743, då han p
ketbåt, med den sista afbetalningen på subsidierne
dukater, begaf sig ombord på ett fartyg som tog
directe till Sverige och ändtligen i Nov. ankom till G

Rikets Ständer förklarade L. vid hans återkom
fullkomliga nöje och välbehag, och K. Fredrik kallad
($^{10}/_{12}$ 1743) till Kammarherre, med det nådiga yttrand
H. M. sjelf ville besörja hans vidare lycka och fö
sedan han sig så exponerat, mycket ondt slitit,
vigtiga saker för riket uträttat». Sedan han 1745
förrättat Lagmansting på Gottland, erhöll han sistn.
fullmagt på Lagmansembetet derstädes. Vid Riksdag
var han ledamot af Sekreta utskottet, som föreslog
ningsumma till belöning för hans tjenster vid beskic
i Turkiet; men då han ansåg det betungande för ri
derför vägrade dess emottagande, erhöll han i ställe
en ärofull decharge för alla honom anförtrodde göro
anmältes till nådig hågkomst vid sig yppande le
Vid samma Riksdag presiderade han äfven i en tillf
Riks. Ständers commission och valdes till Bankofull
Den 7 Juli s. å. uppfördes han på förslag till Envo
vid Preussiska, och d. 29 Juli till samma befatt
Engelska hofvet, hvilken senare han undanbad sig.
ligen erhöll han 1749 ($^{7}/_{6}$), föga mer än 35 år
Landshöfdingeembetet i Åbo och Björneborgs Län.
flyttades han 1757 ($^{12}/_{5}$) till Upsala Län; blef 1758
R. N. O.; erhöll Presidents n. h. o. v. ($^{8}/_{6}$) 1761, se
1758 och 1759 varit uppförd på förslag till Preside
beten i Stats-Contoiret och Kammar-Collegium; och
des 1762 ($^{29}/_{6}$) till President i Bergs-Collegium. Up
tillika med sin broder Erik Gustaf (se n:r 2) i Fr
stånd ($^{6}/_{11}$) 1766. C. N. O. ($^{21}/_{11}$) s. å. Vid Ri
1769 uppfördes L. i första (?) rummet på förslag til
Rådsembete, hvilket han undanbad sig, med anhå
icke vidare komma i fråga. Kronans Ordförande-Fu
i Tullarrende-Societeten ($^{5}/_{11}$) 1775. Grefve d.
1778. Erhöll på begäran afsked från Presidents-
($^{1}/_{9}$) 1782.

Grefve L. valdes 1768 till Led. af K. Vetenskap
demien, hvars President han var 1775 och 1780, sa
till Led. af K. Patriot. Sällskapet.

L. anförde Rikets Collegier, då de i Dec. 1768, efter Adolf Fredriks thronafsägelse, inför Rådet förklarade sig ctiva. Han hade nyss förut med egen hand uppsatt Bergs-legii skrifvelse (d. 31 Okt.), hvaruti det hos Konungen hållit om laga undersökning och dom, i anledning af ett tamen till protocollet i rådkammaren d. 9 Aug., hvaruti mma Collegium tillvitades, att det aldrig omtalade annat bergslagernas undergång, att det aldrig anmälte nöden r än hjelpen var för sen, och att dess beskrifningar om ståndet kunde blifva vådeliga för allmänna säkerheten.

L. skildras af Silfverstolpe sålunda: »han var en öppen-rtig och redlig man, rättvis, arbetsam, utomordentligt isk och driftig, yrkande Konungens och Kronans rätt ge-m milda medel, varm för de menigheters väl som han de att vårda, handlande efter en upplyst öfvertygelse, ttagande alla med vänlighet, hörande dem med foglighet utan personliga fördomar, sorgfällig att förvärfva de skaper hans åtskilliga göromål kräfde, ytterst ordentlig allt, värderande den allmänna nyttan öfver allt annat; om man vill i korthet sammanfatta hans egenskaper, ll man säga, att de hufvudsakligen utgjordes af ett klart snabbt begrepp, renhet, godhet, välvilja i själen, nit och ksamhet i allmänna ärender, och en lefvande munterhet ammanlefnaden».

Grefve L. afled d. 26 April 1798, nära 85 år, och slöt lf sin Grefliga ätt. I sitt gifte med *Maria Juliana Jen-* (f. 1731, gift 1750, † 1793), dotter af Commerce-det Frans J., hade han två söner och 11 döttrar (se detta . XIII: 11), af hvilka sednare 5 öfverlefde fadern.

Skrifter: Tal om Svenska Bergshandteringens förmåner och hin-der, vid nedläggande af præsidium i Vet. Ak. 1776; Tal om flera sednare tider skedda förbättringar uti Bergs-Vetenskapen och Handteringen i Riket, vid samma tillfälle 1781.

Källor: Rehbinders Adel. Matr. 1781 och 1794. — Minne af Gr. L., då dess sköldemärke krossades, af A. G. Silfverstolpe. — Åminn-Tal i K. Vet. Ak. af G. Adlerbeth. — [Anrep II: 729; Riddarhusstamtaflan, efter hvilken dagteckningarna äro införda; Lästbom, Höfd.-Minne I: 32, 255 der fl. källor anföras; Upf.-Sälsk. Tidn. 1782; Calendrar för 1783; Rådslängden IX; Warmholtz 8859; Handl. rör. Skand. Hist. XV: 175; Vet.-Akad. Led.-fört; Registr. 1749 $^{7}/_{6}$, 1761 $^{8}/_{6}$. — Se bref till L. i De la Gard. Arch. XV: 165.])

2. LILLJENBERG, ERIK GUSTAF.

Yngre broder till föregående. Född på Toftenäs, d. 21) 1719. Studerade i Lund under sederm. Biskoparne

Rydelii och Engeströms handledning. Volontair vid L
det 1734, Rustmästare 1735 och Sergeant 1737. Med
tillstånd trädde han i Fransk krigstjenst 1739, och blef
Capitaine à la suite vid Brigadieren Appelgrens
Fänrik vid Svenska Lifgardet 1741, bevistade Finska
1741 o. f. samt befordrades till Lieutenant 1745.
begaf han sig åter till Frankrike, bevistade detta och
årens fälttåg under Marskalkens af Sachsen anförand
blef äfven antagen till dess Adjutant. Capitaine en
1746, med tillstånd att uppsätta ett compagni vid
mentet Royal Suedois. Bevistade s. å. bataljen vid R
hvarest en kanonkula borttog hans råckskjört, och g
nom en svår contusion i högra låret, samt 1747 b
vid Lawfeld, och 1748 belägringen af Maestricht. Ha
tjenster belönades nu (1749 $^{17}/_{2}$) med Öfverstegrad i Fr
arméen och en årlig pension af 800 livres. R. S. O.
1748. Capitaine vid Svenska Lifgardet ($^{24}/_{10}$) 1749.
kom till Sverige 1751 för att bevista kröningen, me
ånyo till Frankrike, der han med höga vederbörande
stånd gjorde en vidlyftig resa kring landet, besåg fäst
verken, flottan och hamnarne m. m. Deltog 1756
noverska fälttåget och bevistade ($^{26}/_{7}$) 1757 det stora
vid Hastenbeck, hvarefter han tog afsked ur Franska
tjensten med 1200 livres i pension.

Öfverstefullmakt i Svenska arméen hade han året
1756 ($^{5}/_{11}$), på Ständernas tillstyrkande erhållit me
från d. 17 Febr. 1749, och utnämdes 1757 ($^{20}/_{7}$) till
för Calmar Regemente. Han deltog sedan i Sverige
mot Preussen, och hade det missödet att 1759 i D
af en öfverlägsen fiende blifva blockerad, och att d.
efter ett tappert motstånd nödgas gifva sig fången
capitulationen återkom han väl till Sverige, men må
ställa sig i Stettin i Preussisk krigsfångenskap, och
i Juni (Juli?) 1760 till Magdeburg, der honom 2 Okt
förkunnades arrest, såsom repressaille för den i Pet
fångne Preussiska Öfversten Grefve Hård. Härifrån
des han ändtligen i midten af Febr. 1762 och utvex
Okt. s. å. (Se detta Lex. VI: 297—98.)

General-Major d. 4 Juni 1762 med tour från d.
1760. Led. af Militair-Conseljen 1762. Friherre ($^{6}/_{2}$
C. S. O. m. St. K. ($^{24}/_{11}$) 1766. (Ej introd.) Gen.-L
nant ($^{25}/_{4}$) 1769. Afled ogift d. 22 Juli 1770 [och
(jordfästades) i Mönsteräs, hvarefter hans lik ned
L:ska familjegrafven i Norra Rörums kyrka i Skåne].

ärkta förtjenster gjorde honom allmänt saknad, och
ungen sjelf betygade i bref till hans bror Lagmannen
h. And. Stjernklo Lilljenberg den förlust han genom L:s
fälle gjort.

Källor: Gezelii Biogr. Lex. IV. — Allm. Tidn. d. 24 Sept. 1770. — Rehbinders Adel. Matr. 1781. — [Anrep II: 726; Schlegel & Klingspor s. 173; Riddarhusstamtaflan; De la Gard. Arch. XVII: 58; hist. arbeten; Registr. 1757 $^{20}/_{7}$, 1762 $^{4}/_{6}$.])

LILLJENHOFF, JOACHIM POTTER.

Föddes i Nyköping d. 8 Febr. 1630. Föräldrarne voro
ndelsmannen derstädes *Peter Potter*, född i Holland, och
abeth Danckwardt, Borgmästaren i samma stad Joachim
ckwardts dotter*). Vid 12 års ålder skickades den unge
ter af sin stjuffader Borgmästaren i Nyköping Simonsson
Rotterdam att lära bokhålleri, och kom 1645 på Borg-
staren i Amsterdam Lovis Tripps contoir, hvarest han i
sju år var anställd. Hemkom efter stjuffaderns död
1 och blef genast Kamererare i General-Commerce-Colle-
n. Sändes 1654 till Riga att inrätta tullen derstädes,
sedan i angelägna ärender till Holland, samt följ. året
Danmark, för att genom skepps befraktande och flera
alters vidtagande till krigsfolkets transport underhjelpa
företagna rustningen mot Polen. Hemkom i Nov. s. å.
lades 1656 af Rikscancell. Erik Oxenstierna till Preussen
att biträda vid afslutandet af tractaten i Elbingen, och
des 1657 i ministeriella ärender till England. Utnämdes
8 till President i Landskrona, men undanbad sig denna
ällning. Erhöll 1662 på begäran afsked ur Commerce-
legium, för att bättre kunna sköta sin vidsträckta han-
rörelse. Blef s. å. Handlande och Borgare i Stockholm,
3 Kämner och 1664 Rådman derstädes. 1665 tillika
missarie i Comm.-Coll. och vid 1668 års riksdag en
d Stockholms stads fullmäktige. Han hade mycken del
ankens inrättande vid denna riksdag, och adeln ansåg
om för dennas bestånd så nödvändig, att den icke alle-
lagade så att han blef adlad d. 19 Sept. s. å., utan
d. 21 Sept. valde honom till en af ståndets Commis-
er i Banken, för hvilken befattning han icke emottog

*) I Nyköpings Minnen af Indebetou, tr. i Nyköping 1874, D. 91 o. f. samt s. 76, 77, 80 meddelas åtsk. om Joachim Danck-
dt och hans barn, äfvensom s. 94 Peter Potter och borgmästa-
Paul Simonsson nämnas. Se ock Lüdekes Denkmal s. 490—505,
—86.

något arfvode. Vid sin introduction å Riddarhuset ($^{31}/_{5}$) å. gaf han till detsamma 200 dukater. Borgarståndet k gade, att det i honom hade förlorat sin »compas». K tid derefter mottog han under sin vård myntet, som då verlemnades till banken. Han skötte sitt embete med r lighet, kunskap, nit och drift, samt understödde ofta och ett oegennyttigt sätt banken med sina egna medel; fort med denna befattning till 1673, då han ($^{28}/_{5}$) blef Asse i Commerce-Collegium och tillika (s. d.) kallades att i skap af Commerce Råd för handelsärenden följa den st ambassaden till Moskwa. Afled i Stockholm d. 27 F 1676, jordfästades ($^{4}/_{6}$) i Riddarholmskyrkan och blef s begrafven i ett prydligt grafchor bygdt vid St. Catha kyrka i Stockholm. Oaktadt hans redlighet och skicklig gjorde dock Bankodeputerade 1681 anmärkning mot hans f valtning till en summa af 631 D:r 31 öre S:mt, som till del betaltes, hvarförutan hans sterbhus af Svea Hofrätt k des att deltaga i ersättningen för Schomeri balance.

Gift 1655 i Nov. med *Petronella Lohe*, död 1694, d ter af Handlanden i Stockholm Henrik L. och Jacomina d. Plaëss.

(Källor: Stockholms Tidning 1827. — Stiernmans Matr. — L predikan af M. Duræus. — [Riddarhusstamtafian och Anr 733.])

LILLJENSTEDT, JOHAN.

Son af *Paulus Sigfridi Raumannus*, Kyrkoherde i Mu hijärvi pastorat i Finland. (Se Tillägg.)

Johan Paulinus föddes i Björneborg d. 14 Juni 16 Redan under det han studerade i Åbo och Upsala gj han sig känd som poet. Likasom Lindsköld, hvilken äf genom sin poesi först ådrog sig uppmärksamhet, och i f deraf till informator i förnäma hus antagen, inleddes tjenstemannabanan och slutligen ernådde Rikets högsta ä ställen, sedan han blifvit kallad till Professioner dem h aldrig tillträdde, så började äfven Lilljenstedts befordri bana med uppdrag och anbud af akademiska lärarebef ningar, och med mäktiga statsmäns enskilda förtroend som hans vittra idrotter tillskyndade honom. Reste Sverige 1675. Utan sin vetskap kallades han 1679 af Brahe till Philos. Adjunkt i Åbo, men fick tillstånd att qv stadna i Sverige och antogs af Riksskattmästaren Sten Bj till Hofmästare eller Informator för en dess son, samt 16

sidents-Sekreterare i Kammar-Collegium. Förordnades $^{11}/_{2}$) till Protokollsförande i Statskontoret och blef s.) Protokollssekreterare derstädes. Kallades 1686 till Professor i Åbo, men undanbad sig denna befordran. ($^{6}/_{11}$) 1690 (introd. 1693). Sekreterare i Svea Hof- $^{24}/_{5}$) 1692. Revisions-Sekreterare och Ledamot af nmissionen ($^{15}/_{4}$) 1698. Vice President och Director narske Tribunalet (Mars) 1705. Erhöll nu en mängd atiska uppdrag, som alla utfördes till Konungens be- t, och hvarom han sjelf utförligt berättar i sin lef- eskrifning (Åbo Tidn. 1775). Landshöfding i Öster- l ($^{30}/_{8}$) 1710, vid samma tid som senaten utnämnt till Hof-Canceller, men hvilket embete Konungen bort- en annan. Ytterligare diplomatiska förrättningar i nd hindrade hans tillträdande af Landshöfdinge-em:- till Maj 1713*). Under tiden hade han i Hamburg kt 75,000 R:dr, som en Öfverste försnillat och hvilka Kammarpresidentens bekännelse varit för alltid för- om L. endast en half timma dröjt med seqvestern. e ($^{4}/_{1}$, ej introd.) 1713, Ombuds-Råd ($^{2}/_{1}$) 1714 vid utrikes expeditionen (då upprättad), i hvilken egen- an skulle förestå statsaffärerna och correspondencen omerska riket, Italien, Danmark och Preussen. Följde a egenskap K. Carl vid dess fälttåg de tre sista

ter Dr. Ulrica Eleonoras anträde af regeringen upp- Ombudsråds-embetena, men L. erhöll dock ($^{14}/_{4}$) 1719 are säte och stämma i Cancelli-Collegium. Utnämn- 9 Maj s. å. till Riksråd. Kort derefter, den 14 Maj, ades han till Förste Plenipotentiarius vid fredsunder- garne på Åland, hvarifrån han dock på hösten s. å. ervända. Blef s. å. d. 26 Sept. efter hemkomsten li-Råd, d. 13 Dec. en af Commissarierne för freds- ers afslutande med England, Danmark och Preussen, d. 31 Dec. Grefve. Följ. året tog han afsked ($^{11}/_{10}$) Cancelli-Rådsembetet och förordnades 16 Febr. 1721 som Förste Plenipotentiarius afgå till Nystad, som nu utsatt till congressort, för afslutandet af freden med nd. Han, äfvensom den andre ministern Strömfelt, genast ($^{28}/_{3}$) begifva sig åstad i det svåraste väglag,

L. måste för att undgå fiendens spaningar resa under för- d och ankom så i Mars 1713 till Stralsund, hvarifrån han Sverige. (Not 1876.)

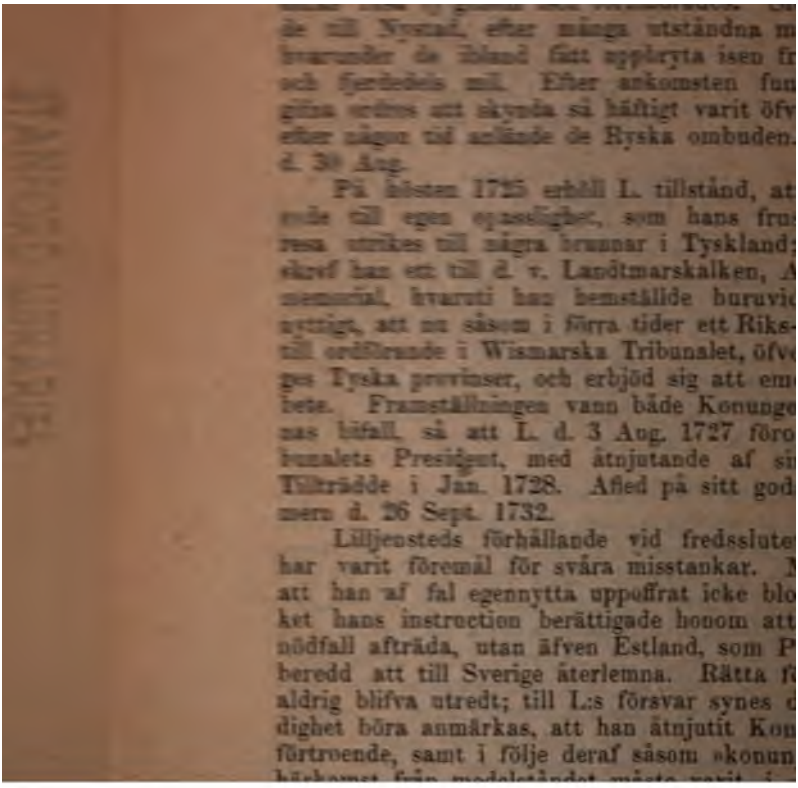

i fall vid min förra negociation på Åland, jag hade fådt och tillstånd denne Freden att sluta, hade han för Sve- crona blifvit på mångahanda sätt lindrigare, och våra riftcer på Tyska botten måtteliga eller ock inga.» Man isynnerhet fästat sig vid Kejsarens bekanta yttrande till nnich: »han hade fått en sådan fred, att om Svenskarne kat honom Carte Blanche att bestämma vilkoren, freden Sverige blifvit fördelaktigare», äfvensom vid Münnichs ättelse, att Osterman fått 100,000 dukater af Czaren för erkande af fredsslutet, men att han ej behöft använda än 10,000. Dessa berättelser lemna vi i sitt värde. lf talar L. om »tydeliga befallningar» mot hans egen »för- dan och önskan». Det är föröfrigt kunnigt, att Ulrika onoras afvoghet mot sin systerson och önskan att få sin ål upphöjd på thronen, på hvilka vilkor som helst, hin- de fredens tidigare afslutande. Att med denna vigtiga ilägenhet det icke heller nu var särdeles allvar, kan man förledas att tro, då man påminner sig att Svenska re- ngen gjorde ingen anstalt för sina Ambassadeurers affärd lät dem i hårda vintern färdas så godt de kunde. När ill lägges den kända omständighet, att Czaren förut för- at att »med Sverige blifver ingen fred, utan att Hans K. het (Hert. af Holstein) blifver förklarad för thronföljare: ill kunne vi oss punktligt förbinda», och att enda med- ett i freden skilja Czaren från Holsteinska intresset var genast bevilja honom mer än han genom Hertigen kunde a, torde det vara ganska problematiskt, huruvida Lilljen- förtjenat den skugga man kastat på hans minne. Fran- Ministern i Stockholm Campredon, Konung Fredriks nliga vän och på sitt hofs vägnar medlare, reste sjelf Petersburg och meddelade Peter allt hvad hans sände- behöfde veta. Ja — vid granskningen af rådsproto- rna vid 1723 års riksdag fanns att Campredon haft »hem- ordres af Hans Majestät», och genom bref från en af ges fullmäktige i Nystadt styrktes, att Ryssarne sjelfve opat de medgifvanden, som genom C. på förhand blif- gjorda.

Vi lemne nu L:s politiska bana och vända oss till hans ära. Redan som studerande i Upsala höll han ett tal grekiska hexametrar, innehållande en beskrifning öfver land, hvari icke blott varm fosterlandskänsla, utan äfven, nskilda ställen, poetisk fantasi framlyser. På de gamla ken, och i deras versarter, har han dessutom efterlem- flera smärre stycken, hvilka, om icke af något högt

värde, dock öfverträffade hvad som dittills i denna
Åbo universitet utgatt. Verkligt sköna äro några
Svenska skaldestycken. Om hans religiösa dikter »D
fäste Christus» och »Den nyfödde, korsfäste och upp
Christus» fäller Hammarsköld det sannolikt icke o
omdömet, att de föga höja sig öfver den ton, som
tidens rimmerier rådde. »Helt annat är förhållan
några af hans smärre skaldestycken» säger samme gr
som ej brukade slösa med beröm. Lilljenstedt är d
Svenska skald af verklig förtjenst, som Finland fra
detta land, som nu kan fröjda sig öfver att ega så
ner som Choræus, Franzén och Runeberg.

Synnerligen utmärkt är det lilla poemet Klag
ver Iris afresa. »Den innerliga oskuldsande, so
deri, erinrar om Finlands till L. närmast sednare skal
Med sin enkla, lugna och harmoniska, till idealets ve
vetslöst hörande elegiska stämning synes det uttryck
Finska nationalpoesiens naturliga grundton. Rörand
synnerhet med afseende å den slutligen högt uppsa
fattarens läge, djupt gripande är detta lilla poems
gående uttryck af en saknad, som finner sin tillfred
uti att blott uttala sig. Det tyckes omedvetet sy
beteckna en djup känsla inom skalden sjelf af den i
dring, den dualism, det öde, som fick magt öfver h
det han öfvergaf sin ungdoms genier, den frid och
som i ett åt konsten och vetenskapen egnadt lif var
erbjuden». (Tengström.) Sista versen, oförgängligt
lyder enl. Hammarsköld:

"Som en magnet i mörka bergens klyfter,
Allt längtar opp åt nordens höga pol:
Som ur sin säng solblomman hufvud lyfter,
Och natt och dag sig vänder åt sin sol:
Som agn och strå med längtan efterstrafva,
Att hinna till en fager berensten:
Så mäst' ock jag i stadig oro sväfva,
Till dess jag får min Iris se igen".

Gift 1) 1692 med *Brigitta* (f. 1661, † 1697), d
Landshöfdingen Frih. Polycarpus *Cronhjelm* och d
lös; 2) 1698 med *Margaretha* (f. 1682, † 1729), d
Commerce-Rådet Olof *Törnflycht*. Sju barn. M
Carl, död ogift 1767, utslocknade ätten.

Skrifter: Carmen oratorium, veris desideratissimæ
amoenissimas voluptates complectens. Aboæ s. a. (167
Magnus principatus Finlandiæ, epico carmine depictus
græca. Holmiæ, s. a. (1678) 4:o. — Den Korszfeste Christ

...s afmålad af J. P:n. Sth. 1686. 4:o. — Christus nascens, patiens, ...mphans, eller den Nyfödde, Korssfäste och Uppståndne Chri... Ib. 1694. 4:o. (Anon.) — Flera tillfällighetsskrifter särsk. tr.

Källor: Tengström, Finska universitetets Pro-Cancellerer etc. s. ...6 o. följ. — Lilljenstedts autobiographi i Åbo Tidn. 1775. — ...atser, Teckning af Frihetstiden s. 38. — Hammarsköld, Sv. Vitt. ... 133. — [Se Tillägg.]) L.

LILLJEROTH, NILS EOSANDER*).

Hans fader var fältpredikanten vid Östgöta kavalleri, ...mera (1638) kyrkoherden i Åsbo i Östergötland *Jo... Nicolai Eosander*, gift 1634 med *Elisabeth Trana*. ...af deras söner var *Nils*, som föddes d. 25 April 1636 ...således innan föräldrarne kommo till Åsbo, hvarför ock ...gifven att Nils blifvit född der måtte vara oriktig. Att ...erhållit vårdad uppfostran och gjort för sin tid grund... studier samt att han varit utrustad med goda natur..., synes vara utom tvifvel, ehuru derom ingenting fin... anfördt. Om tiden för hans inträdande i statens tjenst ...första tjenstebefattningar saknas ännu upplysning. Han ...nnades d. 22 Nov. 1667 till »kommissionsråd till Bar...»; 1669 d. 16 Febr. till kommissions(=legations)sekre... i Frankrike; 1673 d. 7 Juni till sekreterare i kom...-kollegium; blef 1674 d. 7 Sept. adlad (ej introd.) och ...då i 6 år förrättat sekreterare-sysslan vid svenska ...ssaden i Frankrike; 1675 d. 19 Nov. hofråd och e. o. ...yé till Frankrike samt derpå kansliråd och sekreterare ...aten; 1681 d. 31 Mars ord. envoyé derstädes, till 1686, ...et är han om denna sin beskickning uppsatte en rela... dagtecknad d. 6 Aug. (Warmholtz n:r 8477 b) var ...—89 åter envoyé derst.; 1691 d. 9 Okt. e. o. envoyé ...Holland och 1695 d. 12 Sept. till England; upphöjdes ...friherre 1697 d. 15 Jan., s. d. han utnämndes att som ...ambassadör deltaga i fredsunderhandlingarna i Rys..., hvilkas utgång räknas L. till heder. Han skall hafva ...introd. såsom friherre på riddarhuset 1698, men fri...brefvet har fåfängt blifvit sökt såväl i riddarhusarkivet ...i riksregistraturet för $^{15}/_{1}$ 1697. — L. deltog i afslu-

*) Biografien är nu omskrifven med hufvudsaklig ledning af ...nnesstamtallan. Öfriga källor uppgifvas här och i texten på ...ställen. — Ätteledning m. m., angående Samuel E., adlad ...broder till Nils, och om faderbroderns sonson Johan Fre... friherre Göthe, meddelas i Schlegel & Klingspors Ättar... s. 107, 396, 195. Jfr Anrep II: 163, 739 och detta Lex. IV: XXII: 83. — Se Braads Ostrogothia Litterata, msc.

tandet af en traktat med England och Holland af
1698 och under åren 1700—1701 utförde han dipl
värf i Holland. Ett af hans memorial till general
af d. 30 Nov. 1700, angår »les prérogatives des
drices»; ett annat, af d. 3 Jan. 1701, är äfven stäl
neralstaterna »pour leur demander du secours». (W
8494 b & c.) Den sökta hjelpen gällde väl kon
Till L:s diplomatiska skrifter vid denna tid hör oc
mens d'un Officier Flamand, sur le Mémoire que
sadeur de Moscovie présenta à Messieurs les Eta
raux le 25 Janvier 1701. Ecrit de Bruxelles le
1701 (Bruxelles 1701, 16:o), hvarigenom L., unde
mitetens slöja, skall hafva vederlagt den ryska f
ningen. I Haag afslöt han d. 29 Juli 1703 en
allians-traktat emellan Kon. af Sverige och Preuss
5 Aug. s. å. ett förbund emellan Kon. af Sverige
brittannien samt generalstaterna. Förnyade slutlig
April 1704 en defensiv-allians med hert. af Braun
Lüneburg. Samma år (riddarhusstamtafian har 1
L. kungl. råd och grefve, men öfverlefde ej så lån
utmärkelser att han som grefve hann taga introdu
riddarhuset. Han dog i Stockholm d. 19 April 17
lös, och begrofs d. 23 s. m. o. å. i Jakobs kyrka, der ha
funnits uppsatt, men inskriften derpå var (enl.
Jacobs Minne s. 71) 1771 oläslig. — Han blef
Sept. gift med *Eva Sofia Olivecrantz*, f. 1670 i
1733 d. 15 April.

Att L. varit en utmärkt man, dertill kan m
icke blott af hans meritlista, utan äfven deraf, att
saknade afundsmän och belackare. Att detta s
förhållandet finner man deraf, att han såg sig f
att uti ett underd. memorial anhålla om »Kongl. M
och beskydd emot de i Sverige af illviljare utspridd
och calumnieusa rykten, som skulle han vid Freds-
icke hafva fullgjort sin skyldighet, låtit genom pen
förleda att så begå, at Strasburg måtte lemnas
rikes händer, den anstöteliga Religions-clausulen i
Freds-Fördraget», m. m., hvilket hade till följd
resolution af d. 6 Aug. s. å. (1698), hvari betyga
digt nöje öfver Ambassadeurens vid medlings-verk
conduite», etc. (Warmholts 8490 a). Af det anförda
att förtalet syftat på L:s åtgöranden vid Ryswijkska
tet, således på den gerning för hvilken L. framför a
des äfven efter döden. Öfver honom skrefs nemligen

Brobergen följande, sedan i hans Ledige Stunders Poë- Tijd-Fördrijf (Sthm 1708, s. 209) införda, konstiga Staphium Chronologicum.

REGIS SVECIÆ
SENATOR. ATQVE. CONSILIARIVS.
CANCELLARIÆ.
ILLUSTRIS.
NICOLAVS. LILLIEROOT.
A. QVO.
AVSPICIIS.
CAROLI. XII.
PAX. EVROPÆ.
IN. RYSVIICO.
RESTITVTA. EST.
HIC. IN. PACE. QVIESCIT.

Wår konVngs Dyra IarL, then I hans stäLLe gaf
EVropa RYSSWIIks FRIID, Wann FRIID VtI sIn graf.

Exequiarum die 23 April.
Anno 1705.

Om L:s brefvexling 1694—1703 med Fab. Wrede och a. samt om hans diplomatiska handlingar, kan åtskilligt emtas i De la Gard. Arch. X: 12, XII: 99, XIV: 72 f., 10 samt i Handl. rör. Skand. Hist. XL: 89 f.

Källor anförda af biografen i förra upplagan, L[åstbom], voro Geschll Lex. II: o. IV; Stiernmans Matr.; Dens. Centuria Sec Anonym. p. 59; Warmholtz Bibl. Hist. Sveo-Goth. XIV: 144, 149, 151; — nu begagnade, utöfver ett par af dessa, äro: Anrep m. fl. som ofvan i not och text uppgifvas. Se Warmh. 5288—5293.)

LILLJESTIERNA, CARL.

Född d. 16 Juli 1696. Fadr. General-Auditeuren *Henr. Gerhard L.*, Modern *Anna Nohlanwähr.* Auditeur vid Överste Longvilles franska dragonreg. i svensk sold ($^{9}/_{5}$) 1715. Öfver-Auditeur vid den finska afdelningen af armèen, som deltog i norska fälttåget 1718. Sekreterare i Åbo Hofrätt ($^{6}/_{9}$) s. å. Assessor ($^{23}/_{5}$) 1728. Lagman i Carelska Lagsagan ($^{8}/_{11}$) 1736. Död i Stockholm d. 2 Juni 1742.

Gift 1731 med *Brita Hirwo* (f. 1695, † 1754), dotter till Borgmästaren i Nådendal Jöns Hirwo, och enka efter Hofrådet Erik Stjernwall.

L. var en driftig, ansedd och mycket betydande man. Han tyckes hafva hört till mösspartiet, men råkade det oaktadt i strid med Presidenten Sam. Åkerhjelm, hvilken ock, åtminstone den sednare delen af sitt lif, hörde till samma parti. I ett Kongl. Bref d. 3 Mars 1737 förklarar K. M. sitt missnöje deröfver att någon difference, som ock i ord

tillsätt sig, för att bereda de Rådsherrars fa
till målspartiet. (Om L. vid riksdagarna 171
se Handl. rör. Skand. Hist. enl. registret.)

(Källor: Lagm. Åbo Hofrätts Hist. — Stiernm
ng. II: 747, III: 37. — Lästbom, Höfd.-Minne

LILLJESTRÖM, JOHAN NIC

Denne utmärkte statsman var född i Ö
1597. Hans föräldrar voro Rådmannen ders
Åbo och *Christina Jacobsdotter* (se nästf
hvilka fadern afled samma år som sonen föd
genomgått skolan, begaf han sig 1610 till
fortsätta sina studier under d. v. Theol. Pr
nes Rudbeckii inseende. 1614 reste han till
1616 derifrån till Helmstedt, der han under e
Prof. Cranii föreläsningar i Mathematik och
återvände han 1617 till Wittenberg, der ha
och ett halft år och under tiden öfversatte
kerna af Euclidis elementa på svenska. Ha
sin ovanliga flit och lärdom lagerkransen, hv
dock undanbad sig, emedan han ännu icke b
han skulle blifva prest eller statsman. 161
till fäderneslandet. Genast efter hemkoms
han Axel Oxenstjerna, hvilken förskaffade h
och ansenligt resstipendium, hvarigenom han
att utomlands ännu mera öka sina kunskap
höll sig två år i Helmstedt, och äfven två å
han studerade lagfarenheten och 1622 utgaf

hade nu förskaffat sig goda insigter, och tiden var
tt i statens tjenst visa sin duglighet. Hastigt på
ra följande befordringar visade, att den store Oxen-
icke misstagit sig, då han vid L. fästade sina för-
gar. Han blef först 1626 i Nov. Sekreterare hos
ncelleren, såsom General-Gouverneur öfver Preussen.
jemte en annan 1630 (i Febr.) en tractat med Dan-
allades 1630 till Kongl. Sekreterare och följde Axel
rna 1631 till Frankfurt am Main, der Gustaf Adolf
d sin armée; tillträdde sin befattning såsom Kongl.
are, och måste derefter afgå fyra gånger såsom sän-
till främmande makter: till Heilbronn (1633?), der
a riksdagen var församlad; så till Lothringen, hvarest
arméens öfverbefälhafvare De la Force vistades;
sstaden Strassburg 1632, för att med densamma
ett förbund, och slutligen till Polen, hvars ständer
någon närvarande å K. Gustaf Adolfs vägnar vid
valet i November samma år. Den sista beskick-
skulle väl egentligen förrättas af Riks-Rådet Sten
men i anseende till hans sjukdom fick L. för det
öra ordet. Samma år (1632 $^{17}/_{6}$) utnämndes L. till
-Commissarie i Preussen och Cancelli-Director, hvil-
fattning han i 4 år innehade. Under tiden blef han
illika Krigs-Commissarie vid den i Schlesien under
Stålhandskes befäl förlagda Svenska arméen och
ä. det missödet att tillfångatagas vid Friedberg af
burgska trupper, men frigafs snart. — Vid stille-
rdraget i Stumsdorf 1635 var L. en af Svenska
Commissarier. Blef 1636 Sekreterare af staten och
s. å. d. 12 Maj samt förordnades, äfven s. å. ($^{1}/_{9}$)
tensråd i Pommern, hvarpå stadfästelse följde 1641
edan han ($^{29}/_{10}$) tillika blifvit Häradshöfding i Eds-
ch Kumla härader i Örebro län, i hvilken befattning
dfästades ($^{22}/_{1}$) 1645. Regerings-Råd i Pommern
Vice President och Director i Pommerska Stats-
et och Collegium ($^{12}/_{1}$) 1649. Kongl. brefvet härom
Som Secret. Status och Assistens-Rådet i Pommern
. L. till Eka i 20 år tjent både K. G. Adolf den
h andre och H. M. Drottningen, och verkligen, oak-
ulerad blott som Assistens-Råd, fört directionen öf-
M:ts statsaffairer i Pommern, så har H. M. af egit
ch berådt mod gifvit honom i denna styrelsen vice
ats och Directorstitel; börandes han anamma till sig
plikationer och inkommande acter, dess contenta Gen.

Hofrätten 1655. S. å. erhöll han jemte Joh. uppdrag att åter upptaga de afbrutna underhan Polen. Han var äfven en af Svenska comm utstakande af gränserna emellan Sverige och B följd af Westphaliska freden. Denna vigtiga upptog en tid af icke mindre än fyra år. Å vägnar var L. närvarande vid furstliga begrat i Pommern d. 5 Mars 1657.

L. skall hafva varit en gudfruktig man, vä försigtig. Han egde en ovanlig skarpsinnighet, t lighet och användbarhet och var fullkomligt Sjelf lärd älskade han vetenskaperna, och sk idkare. I sitt gifte med *Regina Elisabeth H* ? g. 1632, † 1695), dotter af Hertigl. Pom mar-Rådet Johan H. till Hohen-Selchow, hade och 2 döttrar, af hvilka en son afled före fade

Skrifter: Declamatio scholastica in genere delib pendium studiosis attributum, divitum potius quan beris sit conferendum? pro divitibus habita a:o 1 privato Magistri Joh. Rudbeckii. Holm. 1613. 4:o state in genere & quæstionibus illuc spectantibus Frantzkio. Jenæ 1622. 4:o. — Bref af 27 Oct. 1629 det med Polen tr. i Loenboms Sv. Arch. V st.

(Källor: Nytta och Nöje, 1793, s. 154. — Lüdel Wieder-Eröffnung der Deutschen Kirche s. 499. — S Suio G. II: 212. — De la Gard. Arch. XI: 86. —

ändringar i religionen samme Konung ville införa*). Han gaf sig till Sverige, och gick i Örebro i lära hos en smed. Efter några års förlopp blef han sin mästares efterträdare både i handtverket och i äktenskapet. Hans hustru blef *Christina Jacobsdotter*, som i sitt första gifte med Nicodemus Ahus hade sonen Johan, hvars lefnad vi tecknat i föregående biografi. I sitt sednare gifte fick hon sonen *Claes*, 1613. Då dennes far dog, skref Johan, som då vistades i Tyskland, genast till sin halfbroder och öfvertalade honom att resa ut, med löfte att bidraga till hans lycka. Då modern för ingen del ville lemna sitt bifall, vandrade Claes denne ovetande till Stockholm, utan att ega mera än 6 mark penningar och ett stycke limpebröd. Vid ankomsten till Stockholm anmälte han sig hos en herre, som var färdig att resa till Svenska arméen i Tyskland, och fick tillstånd att medföljа såsom domestik. Före afresan skref han ett ömt bref till sin moder, och berättade henne sin tillärnade resa. Under vägen sade han sin herre hvem hans halfbroder var, och efter brefvexling mellan denne herre och halfbrodern, fick han penningar att vidare fortsätta sin resa. Han blef nu 1629 i tjenst vid Svenska arméen, såsom simpel soldat, och bevistade sedan Preussiska och Tyska krigen ända till 1648. Under denna tid tjente han sig upp genom alla grader, samt blef 1647 Öfverste för ett eget värfvadt regemente, hvars officerare skänkte honom sina portraiter, hvilka ännu**) jemte hans eget förvaras på Kåsäters säteri i Nerike. Kommendant i Neustadt i Mähren 1647. Adlad ($^{18}/_{8}$) s. å. General-Major af infanteriet ($^{18}/_{1}$) 1658. Landshöfding i Jämtland Län ($^{13}/_{2}$) 1666. Vice Gouverneur i Skåne ($^{26}/_{10}$) s. å. General-Lieut. ($^{8}/_{2}$) 1667. Landshöfding i Malmöhus län 10 Dec. 1669, hvilket embete han ej längre förestod än till d. 22 Febr. 1670, då honom uppdrogs öfvercommando öfver väl öfver garnizonerne, som sjelfva militien» i Skåne, Halland och Blekinge. Krigs-Råd i Krigs-Collegium. Afled 16 Jan. 1681 och blef ($^{30}/_{8}$) 1682 begrafven i Götlunda kyrka i Nerike. Generalens porträtt är grav. i koppar af C. Akrell.

*) Detta är anfördt efter Gezelius, hvars källa synes vara kammarh. J. N. D.-L:s uppgift, hvilken dock synes föga sannolik emedan jemför den med ätteledningen å stamtaflan i riddarhusark. Anrep I: 526 samt med Lüdekes Denkmal, der utförliga slägtregister meddelas s. 490—505 samt tillägg och rättelser derst. s. 485—86. (Anm. 1876.)

**) Väl möjligt, men föga troligt, ty säteriet K. har öfvergått flera gånger i annan egare. (Anm. 1876.)

Till Örebro Stadskyrkas reparation skänkte han år
eller 1645 200 daler kmt, en den tiden ej obetydlig
då man ihågkommer att ett bräde kostade 8, och en
16 öre smt, och då man hos Magistraten i Örebro k
öfver för dyrt dricka, när en kanna öl kostade 6 öre
Gift i Tyskland med *Maria v. Pfuel* (f. 1622, †

(Källor: Gezelii Biogr. Lex. IV: 344. — Stiernmans Höfl.
I: 320, II: 169—70. — Lüdeke, Denkmal etc. s. 498. —
Örebro Stads Beskrifning s. 170. — [Riddarhusstamtafl.
I: 526, 530. — Riksregistraturet 1666 $^{23}/_{2}$, $^{26}/_{10}$.])

LIND, JENNY*).

Är född i Stockholm d. 6 Oct. 1820. Föräldrarn
Fabrikören *N. J. Lind* och *Anna M. Fellborg*. Elè
Kgl. Theatern 1830 hvilket år hon första gången upp
såsom skådespelerska. Anställd såsom actrise vid dens
1838. Hennes Lärare var Hofsångaren Berg, som me
skap och huldhet omfattat det intressanta barnet. H
gerska 1840. Njöt s. å. den utmärkelsen, att blifva
till Ledamot af Kgl. Musikaliska Akademien.

Hennes första egentliga debut som sångerska var
i Agathas role i Friskytten, som gjorde furore. Hon
dock redan i Dec. 1837 väckt uppmärksamhet såsom
i Robert af Normandie. Föröfrigt hafva hennes rolei
bl. a. Agatha i Friskytten; Alaide i Den Okända; P
i Trollflöjten; Emmelina i Schweitziska familjen; Le
Norma i operorna af samma namn; Laura i slottet
tenero m. fl. Såsom ett vedermäle af en allmännar
ning, emottog hon vid hemkomsten från Theatern, sist
gen hon gaf Lucies role speláret 1840, en större s
service, åstadkommen genom frivillig subscription a
konstvänner.

Mamsell L. röjde tidigt anlag för musik, hvarom
tilldragelser från hennes barndomsår vittna. Ibland
må anföras: Då hon som spädt barn öfverfölls af de
tigaste gråt, var man alltid säker på att stilla henne
genom att hon lades öfver ett fortepiano, der hon tr
sig med att utleta terser eller andra sammanstäm

*) Ehuru detta Lexicon anmält sig att endast upptaga
värdiga män", har dock Redaktionen någongång äfven a
"märkvärdiga fruntimmer", och tillåter sig nu äfven ett sä
dantag för Jenny Lind, helst som flera subscribenter tillkän
sin önskan att här träffa hennes namn.

er. Genom sin lärare, Hr Berg, blef hon i hufvudsta-
s förnäma kretsar tidigt omtalad och beundrad för sina
ilkaliska anlag. Hennes uppfattningsgåfva var mycket
om hennes ålder och, ännu som barn, innan rösten hun-
stadga eller sätta sig, sjöng hon med ett henne eget,
erbärmligt, innerligt känsligt uttryck. Uppehåller sig nu
42) på egen bekostnad i Paris, der hon vistats sedan
1841 och tar der sånglectioner för den erkändt för-
aste sångläraren Garcia. (Se Tillägg och B. Lex. Ny
VI: 362.)

LIND, JÖNS.

Född i Carlscrona d. 18 Dec. 1723, der Fadern *Jöns*
var Capitaine-Lieutenant vid Kongl. Amiralitetet*).
ckades 1740 till Lund, der han den 26 Jan. blef student.
informator hos Pres. Bar. Er. M. v. Nolcken, sedan
Stats-Commiss. Benkt Rudenschöld. Kallades till hus-
likant hos Presid. Grefve Carl G. Bjelke och prestvig-
d. 13 Oct. 1751 i Stockholm. Bodde dels på Salstad,
i Stockholm och begagnade samlingarne på S. för att
ndligt lära känna Svenska historien. Kom derigenom i
est hos Erke-Biskop H. Benzelius och Cancelli-Rådet v.
rnman. Gjorde 1753 en resa genom Upland, Westman-
d, Dalarne, Wermland och Södermanland och ökade deri-
om sina samlingar ansenligt. Förenade sig sedan med
co-Commissarien B. Bergius till utgifvande af handlin-
i Nordiska historien med all diplomatisk noggranhet och
lyste af historiska dels afhandlingar, dels anmärkningar.
3 utgåfvos ock i Stockholm »Nytt förråd af äldre och
re Handlingar rörande Nord. historien». Men med 4:de
cket måste verket afstanna, då allmänheten ej under-
lde företaget såsom köpare. L. kallades nu till Adjunct
Kyrkoh. i St Clara och St Olofs (numera Adolf Fre-
k:s) förs. i Apr. 1755. Drottn. Lovisa Ulrica kallade
om kort derefter till Kyrkoh. vid Lofö och Drottning-
ms förs., hvarå han erhöll Konungens fullmakt ($^{30}/_{7}$ 1756),
ulär Prost 1760; Häradsprost 1762. Pastor i Osby och
dsult i Skåne ($^{27}/_{6}$) 1763. Orerade vid Prestmötet i Lund
4 de Lege Divina. 1769 invigde han en tillbyggnad af

*) Jfr denna biogr. med Tillägg i B. Lex. Ny Följd VI: 295 f.
säges att en Jöns Lind adlades 1650, men det bör vara 1630
Anrep II: 758, hvilket ock synes vara rättast, ty introd. egde
1632. — Se källor h. n.

Osby kyrka. 1777 kallades han till Ledamot af Vitterh. Samh. i Götheborg. Dog i Osby 1785 d. Hade ett Bibliothek af 2,000 Band, derjemte 300 p målningar med dertill hörande spegel, 600 Esta Porträtter samt ett litet kabinett af flere Rikens skådepenningar, älskande af vetenskaper i synnerh rien, Numismatiken, Heraldiken och Emblematik 1) 1756 med *Hedvig Elisabeth Groth*, † 1759, efter 3 söner, döda unga; 2) 1760 ($^{15}/_{1}$) med en enkeprost *Henrietta* eller *Henrica Eva*, född *Osterman* och henne en dotter, gift först med O. Bergklint (se d II: 185), sedan med en prost, Björck, samt 2 sö fl. barn.

Han uppfostrade sina söner så utmärkt väl, den ena, sedermera Lagman *G. S. Lind*, tog en s liga examen, hans mogna omdöme likaväl som det fånget af kunskaper väckte det uppseende, att d synthet genom allmänna tidningarne gjordes beka andra son, Underståthållaren, sederm. Justitie-Råd *Christopher v. Lindecreutz* (Anrep II: 764), har i s dringar skördat rika frukter af den grundliga fader ningen och blifvit än ett bevis, att föräldrar i S kunna ge sina söner ett gagnligare arf.

Till prof på den bildningsgrad som i slutet af tiden kunde träffas hos Skånska landtprester, må ofvan anförda Lanæri biographi vara anförd och d gas utdrag ur ett bref till denna Pastor i Ifvetoft stiftets mindre Pastorater) från Jöns Lind i Osby: föder silkesmaskar med laktuk. Har nu fått ett p tenbergs penningar Lojolæ bild samt Voltaires med ett magert ansigte i en försmädlig lång peruk . . . borg grillificationabilitudinitates . . . Med ett par från Åbo och Upsala och isynnerhet några af den nés, tillsända af Profess. Sommelius, har jag denna någon recreation. Ledsamt med Muncks och Knö vers. (Se detta Lex. IX: 151.) Här kommer väl conversio continuata, hvad Sivers skrifver de fide mot D. Pontoppidans Trosspegel. Ofrälse mannaöde gode partisaner och patrioter vid sista möte kun om de vilja, hvilka herrliga förmåner de vunnit . . jemte fullt af anecdoter. En dylik må sluta: A. chius gratulerade Bisk. Barchius, som kunde hålla taffel, helst ingen Prest i Westmanland kommer u fogel eller något dylikt under kappan». B. svarade:

i Upland, der ingen prest kommer, utan med en oxe kappaun». Äfven ur hopen bör en och annan tidsbild hållas, om vi skola göra oss adæquata begrepp om tid.

ter: En af Utgg. af Nytt Förråd m. m. (se ofvan). — Disp. colore cæruleo Tesseræ Gentis Svio Goth. Pres. Sv. Bring Lund. — Tal då Öfv.-Lieutenantskan Friherrin. E. Wrangel hrelmer begrofs, hållit i Werums kyrka 1766. Lund s. å.

llor: Uppfostr. Sällsk. Allm. Tidn. 1786 n. 22 s. 178. — Somell Lex. Erud. Scanens. Mst. — [Årkestiftets Herdaminne II: 0, der dock fel förekomma. — Lunds Stifts Herdaminne IV: 1, der L. uppgifves född $^{16}/_{12}$ och moderns namn vara Kahse ut för öfrigt uppgifter afvikande från dem. Herdaminnen förekomma.])

LINDBLAD, ADOLF FREDRIK.

Född i Skenninge d. 1 Februari 1801. Fadern var an derstädes, sedermera Handlande i Norrköping. Inde den första undervisningen i musik i Norrköping, der lärde blåsa flöjt samt något spela fortepiano, 1814. i han tidigt visat kärlek till musik, tillåto dock hans somständigheter ej att derpå fästades afseende, utan de hans uppfostran och skolstudier att bilda honom öpman. Skickades i sådan mening 1818 till Hamburg, an vistades ett år, gjorde obetydligt att vinna sitt afändamål, utan satt, i stället, från morgon till aftonen ortepianot, der alltid någon af Beethovens fantasierika sitioner lågo uppslagna. — Läste emellanåt Schiller, e, Shakespeare, Jean Paul och bildade sålunda mera jäl än utvecklade någon talang. Återvände 1819 till öping med några favoritböcker och musikalier i kapp. Delande sin tid emellan några obetydliga contorsål och musik, ansågs han förlorad för det yrke hvaråt kulle egna sig. Hans första prof på förmåga för comon ädagalade han, då han vid en ung väns död, hvilhan med svärmisk vänskap var tillgifven, componerade grafnings-cantat, som, inom en liten krets väckte delle.

År 1822 gjorde han Atterboms bekantskap och fick af n impulsen att fara till Upsala. Dit anländ, 1823, de han studera Harmoniläran för Häffner och vicariför honom 1824—1825. Hans första musikaliska pution var af 1824 (tillsammans med Geijer, se nedan) af anledning till att han genom ädelmodiga vänners frå-

lampas. (Musikskolan öfvertogs 1861 af
Hallström.) Blef 1828 bedrad med förtroe
ner i Harmonilikan åt H. K. H. Kronprins
är sednare antagen till Musiklärare åt D.
samt Prinsessan Eugenie. Kallades 183
Kgl. Musikaliska Akademien. (Se Tillägg.)

Större Compositioner: Symfonie för stor O
Stockholm vid flera tillfällen, och utg. hos B
Leipzig. — Frondörerna. Opera i 3ne acter,
fied på Kongl. Theatern i Stockholm 1835. —
sitioner: Musik för Sång och Fortepiano
A. F. Lindblad. Upsala. (1834). — Sex häften
till de första af Lindblad. 4 Häften äro öfver
i Tyskland utgifna. — Sångstycken ur Opr.
Stockholm. — Sju Sånger vid Fortepiano. —
Fortepiano. — Nya Sånger vid Fortepiano. —
Atterbom och Skalden tillegnade af A. F. L.
piano. — Jenny Linds Farväl. — Utgifna
Nordensaal, Eine Sammlung Schwedischer
Freunde Felix Mendelssohn Bartholdy zugeei
— Grande Sinfonie: Leipsic chez Breitkopf
mit Begleitung des Pianoforte componirt von
dem Schwedischen übertragen von A. Dohrn.
gifna men för mindre kretsar bekanta äro:
Qvintetter för Stränginstrumenter. — Flera Du
och Violin m. m. (Under arbete var 184
hvartill Texten var skrifven af Mill Fredrika
positionen synes ej hafva blifvit fullföljd.)

LINDBLOM, JAKOB AXEL

Född d. 27 Juli g. st. 1746 på döva
stora-Bostället Blackebo i Skeda Socken

1743, d. 1806, blef Lagman och Häradshöfding; adlades 8 under namnet *Liljenstolpe.* Den yngste sonen *Gabriel,* 1750, ingick i K. Cancelliet och fick titel af Konungens ...sekreterare. Den mellersta, *Jakob,* uppfostrades med ... bröder hemma på den för sina naturskönheter namn...niga Odensvi Prestgård, samt njöt af fadern enskild un...visning, till dess han vid tio års ålder skickades till Lin...ngs Trivialskola, derifrån 1759 till dervarande Gymna...n, hvarefter han 1763 afgick till Upsala Universitet. Eme... fadern väl var bergad men icke förmögen, tog L. con...on i ett förnämt hus, samt uppehöll sig med sin Di...el i Lifland från Juli 1764 till 1766. Hemkommen tog ... [efter att hafva disp. 1769 under Ihres præsidium] Phil. ...ister-graden 1770 med den utmärkelse, att han var nära ...rsrummen; blef derefter E. O. Amanuens vid Akad. ... 1772; Docens i Eloq. Romana 1773; Ord. Amanuens ...; E. O. vice Bibliothekarie 1776; E. O. Professor ($^{12}/_{6}$) ...; Skytteansk Professor ($^{7}/_{2}$) 1781; Led. af Uppfostrings...k. s. å.; Led. af Vet.-Societ. i Upsala ($^{25}/_{10}$) 1784; ...op i Linköping ($^{14}/_{12}$, prestvigd $^{19}/_{12}$) 1786 och invigd ...företrädaren 1787, dervid fadern och två farbröder (alla ...rester i Östergöthland) assisterade; Bankrevisor 1788; ... Talman 1789; Led. af N. O. ($^{28}/_{4}$) s. å.; Revisor i ...gälds-Cont. 1791; Theol. Doctor vid jubelfesten i Mars ... och besvarade doctors-frågan vid promot. ($^{6}/_{6}$) s. å.; ...N. O. ($^{16}/_{11}$) 1799; bevistade riksdagen 1800 och pre...de vid kröningen; Heders-Led. af Vitt.-, Hist.- o. Ant. ...d. ($^{23}/_{6}$) 1801; Erke-Biskop och Pro-Canceller ($^{1}/_{3}$) 1805 ...tog s. å. ($^{17}/_{5}$) inträde i Domcapitlet; Led. af Sv. Acad. ... 1809; krönte s. å. Carl XIII och hans gemål; var s. ...romotor vid doctors-promot.; begrof 1810 Kronpr. Carl ...st och 1813 Drottn. Sophia Magdalena samt 1818 Carl ... och hans Drottning; krönte sistn. år Carl XIV Johan ... blef dervid ($^{11}/_{5}$) Andlig Led. af K. Seraph.-Orden, hvil...värdighet ingen af vårt presterskap förut innehaft; var ... å. Promotor vid doctors-promot. L. var Talman ...,—10,—12,—15,—18 och Revisor i Stats-, Banco- och ...gäldsverken 1813. Dog i Upsala d. 15 Febr. 1819 och ...stades i domkyrkan, hvarefter han begrofs i Wreta ...ra kyrkogård. — Gift 1) 1780 med *Gunila Margar. ...lin,* f. 1757, † 1783, dotter af Biblioth. Mag. Berge ...(se detta Lex. V: 90); 2) 1784 ($^{27}/_{5}$) med *Sophia Ulr. ...berg,* f. 1757, † 1830, dotter af Assessorn och Reg. ... Abrah. S. Sönerne, *Axel Johan* (af första giftet)

Kammarherre, Bergs-Råd och R. N. O., † 1838, samt *G staf Adolf* (af andra giftet), Major vid Uplands Regte 1820, adlades 1802 med namnet *Lindersköld.* (Anrey 770).

Hos Erke-Biskop L. förenade sig många egenskap som vinna menniskors aktning och kärlek, samt derje bana vägen till lycka. Först och främst hade naturen gåfvat honom med en hög, vacker kroppslig gestalt, som i hans sena ålderdom ingaf vördnad. Vid den högtidliga belfesten i Upsala Domkyrka 1817 var kanhända ingen högtidligare än den åldrige, silfverhårige Patriarchen då han, nedböjd af ålder och sjukdom, stödd på tvenne p ster, i sin episcopala skrud majestätiskt skred fram ti taret. Derjemte ägde han en lycklig förmåga, att obeh dradt uttrycka sig utan förberedelse; hvad som saknade ideernas djuphet och sinnrika vändningar ersattes af ståtliga gestalten, den välljudande rösten, det enkla konstlösa i uttrycket, säkerheten i föredraget, hvilket tillsammans sällan förfelade att göra sin verkan. D egenskaper väckte K. Gustaf III:s uppmärksamhet, då en eller annan gång blef vittne till, huru L. såsom Skytte Professor ledde de adliga ynglingarnas [då brukliga [s upplifvade] talöfningar. (Se Tillägg.) Sjelfva hans bild var af det slag, som stod i samklang med den nya ti den var fri från allt det pedanteri, som den tiden ofta förknippad med lärdom; den var vitter, elegant, men och solid var den icke. L. var en snäll Magister och vid stadnade det; i Romerska litteraturen lärer han v temligen beläst, ehuru han aldrig inträngde till språ grunder. Derom vittnar dess (språkets) behandling i L con Upsaliense, hvartill planen utkastades af den store men sedermera blef utförd på ett sätt, som förmodligen skulle hafva glädt stiftaren. (Se Tillägg.) Uppställning ordens bemärkelse är ologisk och ohistorisk, förklaringe lig och okritisk; origtigheter ej sällsynta. Så litet detta arbete, hvaraf L. dock lärer utarbetat några få b stäfver men haft inseende öfver det hela, tillfredsst kännare, så hade det dock en nymodigare, beqvämare behagligare form än den förut brukade »Svinmage Schenbergs Lexikon, och förvärfvade L. ett populärt seende. Dock bör till utgifv:s verkliga ära ej förtigas, arbetet var försedt med en af L. författad, liflig och skrifven historiskt-esthetisk teckning af Roms förfa hvilken ännu på vårt språk blifvit oöfverträffad.

För sin befordran till den Skytteanska Professionen hade
tacka den lyckan, att hafva varit informator för Frih.
Gust. Horn, hvars morbroder, Riksmarskalken Grefve
lenstierna, ägde rättighet att bortgifva detta embete.
befordran till Biskop var en verklig olaglighet. L.
icke erhållit rum på förslaget, oaktadt sina talrika
ndelser och sin vidt utgrenade slägtskap med en stor
gd prestslägter i Stiftet, men dock nästa rum derintill.
f. Floderus, som hade tredje rummet, inkom till Konun-
med en skrift, hvaruti han anhöll att vid utnämningen
komma i fråga. Vid föredragningen förklarades denna
t innehålla en ansökan, att få afsäga sig förslaget, hvil-
bifölls, och L. förklarades i hans ställe böra ingå. Då
e sistnämde utnämdes, var han icke ens prestvigd, var
t okunnig i allt hvad till hans nya stånd hörde, och
icke ens, såsom han sjelf stundom brukade omtala, i
ägo en Bibel, men från denna stund beslöt han att göra
samling af Biblar på alla språk; hvilket beslut han ock-
tfört med den framgång, att han till Linköpings Stifts
nthek vid sin död kunde förära ett ganska betydligt
l. Föröfrigt rättvisade L. detta val; han var en för-
lig chef, nitisk, driftig, punktlig och skapad att sätta
mande krafter i rörelse. Den theologiska lärdom, han
ade, fick han väl aldrig tid att förvärfva, men detta
ttes när han sjelf sådant behöfde igenom lånet af andra
r, hvarförutan han uppmuntrade de utmärktaste af sina
dsbröder i Stiftet, att genom egna arbeten eller öfver-
ningar utbreda religiös och moralisk bildning; så utgåf-
genom hans uppmuntran Läsning för Prester, Koppes
hes, Sedolärande Berättelser m. m. af hvilka dock åt-
ga, såsom behäftade med nog mycken anstrykning af
gi, föga behagade de strängt orthodoxe. Såsom Epho-
var Biskop L. oförliknelig, och hans sätt att verka på
domen är på ett högst åskådligt vis framställdt af en bland
biographer (Hofpredik. Hedborn), som sjelf deraf hade
de välgörande verkningarne. Såsom Stiftets förman
kanhända ingen, före eller efter honom, i hänseende
sin personlighet mera älskad och värderad. I sitt um-
var L. glad, öppen, förtrolig, stundom skämtsam,
han glömde dock aldrig sitt embetes anseende, eller
sagdt, värdigheten var honom medfödd, liksom käns-
för *decorum* och det passande. Konung Carl Johan,
han L. först helsade efter ankomsten i det nya fäder-
ndet och emottog hans trosbekännelse, har offentligen

yttrat, att Erke-Biskopens anblick genast ingaf
fördelaktig tanka om Svenska Presterskapet.
Staël blef högeligen frapperad af den Svenska Erke-
I bottnen af hans väsende låg forntida enkelhet,
rättframhet, men det råa deruti hade genom umgå
förnämare verlden blifvit afslipadt och antagit lefn
och belefvenhetens glättning. Sådant var också
på engång enkelt men ändock något förnämt; det
rigt prydt af en förträfflig maka med mycket för
fin bildning. Sådant var äfven hans bord, på engi
och alltid försedt med några bastanta, solida ga
rätter, hvartill han sjelf helst höll sig, men också
nande anrättningar efter den förfinade kokkonste
En dylik blandning fanns också i hans inre charak
öppen, sanguinisk och ärlig, saknade han dock ick
slughet och beräkning; ehuru godsinnad och välgö
han dock en temligen god hushållare, till och m
saker något karg: hvilket egentligast blott förmärk
de sista åren, då han hushållade för att åt maka
samla ett litet arf. Men alltid var hans hus öppe
friheten, alla ankommande prester voro sjelfbudne
hans bord, och ofta såg han, såsom Procancelle
ett större eller mindre antal af Studerande.

L:s politiska charakter sattes kort efter han
till Episcopatet, vid 1789 års riksdag, på ett gan
prof, och hans beteende dervid ådrog honom ett sv
der, som ofta, äfven i våra dagar, blifvit upprepa
ville i honom se en lycksökare, som dels af egenn
af feghet förrådde fosterlandets och frihetens sak.
anmärker hans efterträdare så väl i hans begge
embeten som i Svenska Akademien, Erke-Biskop B
som sjelf aldrig var känd för absolutismens anhä
men han följde dervid endast sin känsla. Född oc
strad under det tidehvarf, då en såkallad frihet hä
anarchi, mångvälde och osäkerhet — tacksam emo
nung, som varit hans egen och hela fäderneslande
rare — sammansmältande i sitt hjerta dessa båda
föremål till ett — var han konungamakten öppet
och befarade från den sidan intet för den allmänn
den». Innan man vidare dömmer, är det nödvändigt
sakens rätta förlopp, hvarom omdömet blifvit förv
nom vanställande berättelser. Afven i detta fall t
bland alla Rosensteins förtjenar det mesta förtro
hans berättelse om saken är följande: »När Säkerhe

April 1789 på rikssalen skulle undertecknas, förmåd-
Presteståndets d. v. Talman, Erke-Biskop v. Troil, att
a sig från Ståndets sammanträde, genom hotelser, hvilka
icke hans person, men anseendet och prerogativerna
t Embete han innehade — och L. förde i hans ställe
Presteståndet, innan det uppgick till Plenum Ple-
, hade förbehållit sig, att intet ärende der skulle med
ets deltagande afgöras, eller något beslut underskrifvas,
det fått särskildt öfverlägga. När nu Konungens
ition om Säkerhets-Actens antagande blifvit af trenne
tånd med högljudt bifall besvarad, hvarvid dock åt-
a Nej från Presteståndet hördes, framkallades L., att
teckna acten, men begärde på Ståndets vägnar, att
s enskilde samlingsrum få om densamma först öfver-
Andra gången framkallad, emottog han af Konun-
hand en penna, men förnyade Ståndets underdåniga be-
lade pennan på bordet, och oaktadt Konungens åter-
pade anmaning till underskrift, gick tillbaka till sin
der han förblef till dess Borgare- och Bonde-ståndens
n underskrifvit acten. Efter slutadt Plenum Plenorum
ade Presteståndet, och beslöt actens antagande, hvar-
L. om aftonen i Konungens rum, i flere personers när-
på ståndets vägnar, enligt dess beslut, underteck-
densamma. — Detta skedde hvarken på Rikssalen, eller
Ståndets öfverläggning, ehuru sådant utspriddes, upp-
s och troddes». (Jfr Tillägg.)
m 1809 års statshvälfning hade L., oss veterligen, in-
nskap förut, och var väl i allmänhet i den högre po-
s ränker och hemligheter föga invigd. Men denna var
af ett mouvement i kyrkan, hvarföre Erke-Biskopen
nöje satte sig i spetsen, helst som han dervid åtnjöt
rnöjelsen, att såsom Svenska Kyrkans Öfverherde med
amn få stämpla Nya Handboken och den öfversedda
esen. Han hoppades också under sitt inseende kunna
i stånd och få stadfästad den nya Bibelöfversätt-
jemte Psalm- och Evangelii-boken*). Men här mötte
hinder än han i början förmodat. De nya omarbet-
na af Handboken och Catechesen hade blifvit antagne
en öfverraskning, som många beklagade, ty man såg
endast ofullkomliga hastverk; dessutom insåg hvar

*) Se hithörande belysningar i De la Gard. Arch. XIII: 62 och
Lex. XVIII: 334, XVII: 148, XIX: 322, XXIII: 202, 204—6, 301,
nt Sv. Sköna Litt. af Wieselgren I, 3:e uppl. (Not 1876.)

erfor att nästan hela Sverige förkla-
a Psalmboken, i hvilken ett vida rin-
s sånger funnos intagne än denne sjelf

Taleman ägde L. alla de egenskaper,
essa »menlösa» tider — bibehöll sämja
et, representerade det med värdighet
talare.

id Deras Majestäters kröning. Ups. 1772.
Frosterus Ib. 1773. — Lefv. Beskr. öfver
s. å. — Dito öfver Påfven Clemens XIV
32 disputationspræsid. Ups. 1772, 1778.
nemoriam Car. Rudenschöld. Ib. 1784. —
m. T. I, II. Ib. 1790. — Tal öfver Doc-
1791; öfver Fru Anna Chr. Hülphers.
prostinnan Älfs graf. Linkpg 1797; öfver
Gr. G. Gyllenstierna. Ups. (Link.?) 1799;
dfästning. Link. 1798; vid Prof. S. G. Har-
0; vid Riksdagsmannen Matths Perssons
te S. Stures d:o. Ups. 1813. — Tankar vid
la domkyrka d. 28 Oct. 1817 af dess vän
t. Sthm s. å. — Minne af Prosten Grön-
Lector Nicolai. Link. 1798; af Prosten D:r
Domprosten D:r Älf. Ib. s. å.; af Prosten
af Prosten Chr. L. Lindblom. Ib. s. å. —
Handlingar D. I, 2. Link. 1793—95. —
rgångar. Ib. 1797—99. — Företal till den
1801; till "Undervisning för lärobarn i
å. — Afsked till presterskapet i Linkö-
Rede bey Einweihung des Bischoffs Hess-
inter. Köpenhamn s. å. — Några ord om
(tr. framför Lehnbergs predik:r). — In-
Svenska predikosättet före och närmast
Hist. o. Ant.-Acad:s Handl. VIII Del.) —
of-Cancell. Friherre Zibet. (Ib. X Del.) —
($^{8}/_{7}$) 1809, öfver Lehnberg, och 2 Tal vid
kad:s Handl. V, VIII. Se detta Lex. VII;
r till Theol. Doctorspromotionerna i Up-
D:r M. Luthers lilla Cateches. Utgifven
ersedd och förbättrad af J. A. Lindblom
n omtryckt. (I Linköpings Stifts Herda-
präknas flera skrifter, neml. tillfällighets-
nalier samt Gellerts Tröst för sjuka, öfvers.
ort lat. poem är inf. i Alm. Tidn. III 1772

al öfver . . J. Lindblom, hållet i Stockh.
j 1819 af Sam. Hedborn. Stockh. 1819. —
ad. af Carl v. Rosenstein. Stockh. 1822. —
Östgötha Nations vägnar, hållet på dess
1821 af Carl Joh. Een. Ups. 1821. — Per-
[Se Tillägg.])

och en att dessa reformer blifvit började från en all
origtig ända, i det att nemligen Bibelns utgifvande, s
en grundval för alla Kyrkans skrifter, nödvändigt
föregå. Derom numera öfvertygad, bemödade sig Erke-B
L. med mycken ifver att påskynda Bibelcommissionens
ten; men här suto tvenne Ledamöter, Tingstadius och
mann, båda äfven så lärde och snillrika, som egenkära
halsstarriga samt intagne i sina egna satser, båda i ans
jemvägande hvarandra. Ingendera ville deraf uppofra
jota; den förre hade en öfvervigt af poetiskt sinne och
giös åskådning, men föga nogräknad om de heliga s
dernas egentliga ordaförstånd, endast han deraf kunde
leta en vacker mening; den sednares öfvervigt bestod i
ståndets skärpa och en kanske än vidsträcktare b
(ehuru mindre i G. än N. Test:s exeges), men som
alltför lätt förlorade sig i spetsfundigheter. L. sjelf
för liten lärdom för att enligt egen åsigt kunna d
emellan de tvistande, utan måste åberopa utländska a
riteter, hvarmed Tingstadius minst ville låta sig nöja.
stormiga debatter, som höllos hos den ständigt sångli
Ödmann, fyllde de sista åren af L:s annars så lugna l
med oro och ledsnad, till dess han inseende omöjlig
att kunna bringa till förlikning tvenne så väldiga
lät hvardera på sina kamrar, utan att råkas, bearbeta
Bibelns böcker, som emellan dem blifvit delade, och h
öfversättningar nu jemte deras efterträdares tolkningar,
tiver, stridskrifter och protocoller hvila i Bibelcommiss
ofantliga skåp, höljda af fridens stoft.

I Psalm-Comitéen, hvars Ordförande L. också var,
väl mindre häftighet, men icke mindre förbistring i
och icke mindre personlig rivalitet. Han var väl
från den häftige Tingstadius, men här stod eller rättare
åter Ödmann i opposition emot Wallin. Då slutligen
sednare, på eget beråd, utan att tillspörja någon
Comitéens ledamöter, i hemlighet lät trycka och
sitt förslag till en ny Psalmbok, hvarvid han icke blo
gagnade egna utan äfven de andra Ledamöternas jemte
mandes till Comitéen ingifna arbeten, blef Ödmann
detta tilltag, hvaruti han såg lika stor djerfhet som
och lagstridighet, högeligen förbittrad, och uppreta
emot utgifvaren den fromme Erke-Biskopen; men
sednare straxt derefter af Wallin erhöll ett prakte
med ett latinskt handbref fullt af de utsöktaste
ter, blidkades han till det mesta; men rivalen förlät

rig, helst som han erfor att nästan hela Sverige förkla-
le sig för den nya Psalmboken, i hvilken ett vida rin-
re antal af Ödmanns sånger funnos intagne än denne sjelf
n skäligt.

Såsom sitt Ståndts Taleman ägde L. alla de egenskaper,
arigenom han — i dessa »menlösa» tider — bibehöll sämja
h endrägt inom ståndet, representerade det med värdighet
h var en alltid färdig talare.

rifter: Tal på vers vid Deras Majestäters kröning. Ups. 1772. — Tal öfver Prof. H. Frosterus Ib. 1773. — Lefv. Beskr. öfver Drottn. Zenobia. Sth. s. å. — Dito öfver Påfven Clemens XIV Ganganelli. Ib. 1781. — 32 disputationspræsid. Ups. 1772, 1778, 1781—86. — Oratio in memoriam Car. Rudenschöld. Ib. 1784. — Lexicon Latino-Suecanum. T. I, II. Ib. 1790. — Tal öfver Doctorinnan Lidén. Norrk. 1791; öfver Fru Anna Chr. Hülphers. Westerås 1795; vid Domprostinnan Älfs graf. Linkpg 1797; öfver H. Exc. Riksmarskalken Gr. G. Gyllenstierna. Ups. (Link.?) 1799; vid Comm. J. Arelii jordfästning. Link. 1798; vid Prof. S. G. Hartmansons d:o. Sthm 1810; vid Riksdagsmannen Matths Perssons d:o. Ib. s. å.; vid Öfverste S. Stures d:o. Ups. 1813. — Tankar vid H. M. Fants graf i Upsala domkyrka d. 28 Oct. 1817 af dess vän . . Tr. som handskrift. Sthm s. å. — Minne af Prosten Grönberger. Norrk. 1797; af Lector Nicolai. Link. 1798; af Prosten D:r Laurbeck. Ib. 1799; af Domprosten D:r Älf. Ib. s. å.; af Prosten E. Norbeck. Ib. 1800; af Prosten Chr. L. Lindblom. Ib. s. å. — Linköpings Bibliotheks Handlingar D. I, 2. Link. 1793—95. — Journal för prester. 2 årgångar. Ib. 1797—99. — Företal till den Christl. hustaflan". Ib. 1801; till "Undervisning för lärobarn i christendomen". Ib. s. å. — Afsked till presterskapet i Linköpings stift. Ib. 1806. — Rede bey Einweihung des Bischoffs Hessélén. Uebers. von F. Münter. Köpenhamn s. å. — Några ord om Lehnbergs predikosätt. (tr. framför Lehnbergs predik:r). — Inträdestal ($^6/_{11}$ 1802) om Svenska predikosättet före och närmast reformationstiden. (Vitt. Hist. o. Ant.-Acad:s Handl. VIII Del.) — Åminnelse-Tal öfver Hof-Cancell. Friherre Zibet. (Ib. X Del.) — Inträdestal i Sv. Akad. ($^6/_7$) 1809, öfver Lehnberg, och 2 Tal vid Akad:s högtidsdagar. (Akad:s Handl. V, VIII. Se detta Lex. VII: 325—26.) — Programmer till Theol. Doctorspromotionerna i Upsala 1809 och 1818. — D:r M. Luthers lilla Cateches. Utgifven af Olof Svebilius: öfversedd och förbättrad af J. A. Lindblom 1811, och sedan årligen omtryckt. (I Linköpings Stifts Herdaminne af Hähl D. 1 uppräknas flera skrifter, neml. tillfällighetstal, predikningar, personalier samt Gellerts Tröst för sjuka, öfvers. Ups. 1770, 1785. Ett kort lat. poem är inf. i Alm. Tidn. III 1772 p. 550.)

Källor: Åminnelse-Tal öfver . . J. Lindblom, hållet i Stockh. Prestsällskap d. 17 Maj 1819 af Sam. Hedborn. Stockh. 1819. — Inträdes-Tal i Sv. Akad. af Carl v. Rosenstein. Stockh. 1822. — Åminnelse-Tal . . . å Östgötha Nations vägnar, hållet på dess Nationssal d. 11 Maj 1821 af Carl Joh. Een. Ups. 1821. — Personlig bekantskap, — [Se Tillägg.])

LINDE, ERIK LARSSON och LORENTZ VON D

1. LINDE, ERIK LARSSON VON DER.

Erik Larsson till Lindeborg, Segersjö och Malmv
son af Handlanden i Stockholm *Lorentz Eriksson*,
Holland, och *Anna Larsdotter*. Sonen, som äfven
i Holland, gjorde i yngre åren vidsträckta resor i Sp
Frankrike, England, Nederländerna och Tyskland m
länder, hvarunder han inhemtade grundliga köpmanns
skaper. Till Sverige kom han 1602, blef Borgare och
man i Stockholm, och förvärfvade genom sin drift oc
lighet så stora rikedomar, att han slutligen ansågs vä
rikaste köpman i Sverige. Han njöt en oinskränkt
i synnerhet i Tyskland, England, Frankrike och Sp
Vid K. Gustaf Adolphs tillträde af regeringen 1611 le
han Konungen stora försträckningar. 1618 blef han
Commissarie och General-Faktor i Holland och erhöll
($^{14}/_{3}$) Kon:s bref på några gods under Malmvik i Lof
ken samt 1626 kongl. tillstånd att hålla källare äfv
att sälja dricksvaror i Stockholm. Han blef 1630
mästare vid arméen, och adlades ($^{17}/_{1}$) 1631, då han i
brefvet kallades von Lindöö, hvilket namn sedan för
des till von der Linde*). S. år följde han Benkt Oxens
på dess ambassad till Paris. Blef slutligen 163 . Ka
Råd. Till belöning för sina trogna tjenster erhöll han
4 mantal på Ekerön och 1631 ett Konungens donatio
på 20,000 Rdr, hvilka han likvist aldrig uttog i an
till rikets penningenöd, utan tillerkändes 1632 »efter t
cent» (årlig afgift?) Segersjö gods och gård. Vid li
tion med kronan efter Konungens död belöpte sig L
tanta fordran till öfver 70,000 Rdr, hvilken summa ha
aldrig bekom, i anseende till de hinder hans mäg.
Langman (Anrep II: 610), med hvilken han låg i stri
i vägen; äfven den efter hans död till 17,000 Rdr redu
summan utbetalades aldrig. Han brukade ofta säga, a
aldrig ville yppa tre saker: huru mycket hans vid
Nygatan i Stockholm byggda hus kostat; huru
han förlorat genom sjöskador och huru mycket han

*) I De la Gard. Arch. XI: 9 omtalas ett gåfvobref af
för L. "å alla de gods som Erik Göransson Tegel till Grun
framfarne Konungar eller oss donerade och gifne äre". — I
Gard. Arch. X: 13 säges att v. d. L. 1651 skrifvit ett bref t
bus, men den förre hade då varit död i 15 år och således
afses sonen Erik Eriksson v. d. L. (Not 1876.)

sin son Lorentz. Han afled i Stockholm i Jan. 1636, efter hemkomsten från en expedition till Holland, och ofs i Storkyrkan.

Att v. d. Linde, oaktadt de belöningar han erhöll, och redlighet hvarföre han berömmes, icke haft Konungens nende, synes af följande ord hos Geijer (Sv. Folk. Hist. s. 227): »Med sin agent i Holland Erik Larsson, som bestyr med Staternes subsidier och kopparhandeln, var ungen högst missnöjd, och uppdrager i stället denna rg åt Conrad Falkenberg: emedan han ej är så förfa- att göra falska räkningar och bedraga oss på våra in- ster». Måhända bidrog denna öfvertygelse, som möjli- äfven delades af förmyndareregeringen, dertill att intet ar gjordes med liqvidationen af kronans skuld till v. d. le*).

Han var gift 2 gånger. Hans första fru, *Helena*, var r af Borgaren i Stockholm Henrik Huusman; med henne han döttrarna *Anna*, g. 1) med en Waldau, 2) med rik Mein, H. Maj:ts köksmästare. Hon var amma åt in. Christina och erhöll derföre 1634 en årlig pension 100 daler »jemte den gården hon hade»; *Maria*, g. m. ke- och Klockgjutaren Gerhard Meijer. — Von der s andra fru var *Wendla Lohrman*, gift 1606, dotter öpmannen Jakob L. Med henne ägde han följande barn: rud, g. m. Herman v. Camphausen, Köpman i Stock- m; *Margaretha*, g. 1) med Rådmannen i Stockholm Va- n Nilsson, 2) m. Borgmästaren i Halmstad och Direk- n vid Africanska Guld-compagniet Hans Neuman; *Lo-* , Riks-Råd (se nedan); *Erik*, Landshöfding i Åbo; *Ja-* Assessor i Svea Hofrätt. Dessa tre bröder blefvo Fri- r 1651. Med den sistnämndes son Gustaf, Öfv.-Lieut- utslocknade Friherrliga ätten 1676; *Wendla*, g. med ndshöfdingen i Wermland Tönnis Langman; *Elisabeth*, g. Gen.-Majoren och Landshöfdingen i Calmar Pehr Ham- köld.

Källor: Lüdeke, Denkmal d. Deutsch. K. s. 276—287. — Linköp. Bibl. Handl. I: 307 [= Gömdt är icke glömdt XI: 19]. — Stierns- anas Matr. — Geijer, Sv. Folkets Hist. III. — [Riddarhusstam- tafian och Anrep II: 762. Se de nr tillagda noterna.])

L.

*) I Handlingar rör. Skand. Hist. finner man, med ledning af egret, en mängd upplysningar om hans affärer med sv. reg. (Not 1876.)

2. LINDE, LORENTZ VON DER.

Föddes i Stockholm d. 20 Juli (9 Aug.) 1610. (
Tillägg.) Son af Kammar-Rådet *Erik Larsson v. d. Li*
och dess senare fru *Wendla Lohrman.* Sändes af K. G
staf Adolph med åtskilliga uppdrag till Frankrike. B
stade Tyska kriget och blef 164 . Öfverste. General-M
och Öfverste för ett Reg:te Tyska soldater ($^{29}/_{5}$) 1647.
höll eventuell fullmakt på Commendantsbeställningen i St
($^{30}/_{7}$) s. å. Var Lagman i Medelpad 1647. Major vid
gardet 16 . . Riks-Råd 10 April 1651 och s. d. Kr
Råd. Tillika med sina bröder Erik och Jakob uppbö
han d. 14 Maj s. å, till Friherre af Lindeborg, samt e
till Friherreskap $141\frac{5}{16}$ mantal i Medelpad. Blef G
af infanteriet ($^{14}/_{4}$) 1655, Fältmarskalk-Lieutenant (
1658 och Fältmarskalk ($^{26}/_{7}$) 1665. Afled ogift i Stock
d. 25 Juni 1671 (1670 enl. Tillägg).

Lorentz von der Linde var allmänt älskad, både af h
och låga. Han hade K. Carl Gustafs utmärkta förtro
sändes af honom 1654 till Holstein Gottorp med obinskr
fullmakt, att bland Prinsessorna välja Konungens blifv
gemål. Samma år hade han å Konungens vägnar följt
Christina ned till Halland, på hennes afresa från Sv
och det var äfven genom honom, som Konungen under
san ånyo anhöll om hennes hand.

(Källor: Lüdeke, Denkmal etc. s. 283. — Linköp. Bibl. Ha
I: 307. [= Gömdt är icke Glömdt XI: 19.] — Stiernmans
— [Rådslängden V: 30. — Stiernmans Höfd. minne II:
Riddarhusstamtaflan och Anrep II: 762.])

L.

LINDEBERG, ANDERS.

Född i Stockholm d. 8 Nov. 1789. Föräldrarne
Bokhållaren i Jernvågen, *Anders Crispin Lindeberg* och
garetha Christ. Rebrén. Sedan han genomgått Stockh
Trivialskola, blef han den 16 Juni 1806 Student i Up
Då kriget med Ryssland utbröt, väcktes hos honom
hos flera andra ynglingar, håg för militäryrket, och
Maj 1808 erhöll han fullmakt som Fänrik vid West
lands landtvärn. Utcommenderad på skärgårdsflottan
stade han på kanonsluparna de flesta under 1808 års
förefallna sjöträffningar: vid Bockholmssund d. 4 Juli
Gustaf Adolf var närvarande), landstigningen vid Kimito
2 Augusti, såsom frivillig (då General Buxhöfden och

eneralstab voro på vägen att tillfångatagas), samt drabb-
ngarna vid Grönvikssund d. 30 nyssnämnde månad, den
rsta och blodigaste af dem alla, och den vid Palvassund
18 Sept. Ifrån Mars 1810 till Maj 1811 bodde han i
ping, hvarifrån han commenderades till Gottland att tjenst-
a vid den derstädes organiserade Beväringen, der han vi-
des till slutet af April 1813, då han, jemte en mängd
ficerare af samma Beväring, beordrades till arméen i Tysk-
d. Här placerades han först vid Pommerska Landtvärnet,
n commenderades d. 6 Sept. att afgå till stora arméen,
r han d. 4 October anställdes vid Skaraborgs Reg:te med
ilket han gjorde fälttågen i Tyskland och Norge. Efter
nventionen i Moss hemskickades alla placerade och öfver-
dige Officerare, bland hvilkas antal L. äfven var.

Numera utan sysselsättning och utkomst, begaf han sig
början af år 1815 upp till Stockholm, i tanka att söka
gon militärisk anställning. Då detta likväl ej lyckades,
des han på den tanken att använda den skriftställarför-
ga han egde, och som hos honom, liksom de flesta unga
soner, först yppade sig i poetiska försök. År 1808 in-
nade L. till Svenska Akademien ett poem, kalladt: »Fri-
ten», som hon satte främst bland de obelönta; och då hon
pgifvit till täflingsämne, med ett särskildt pris af 100 du-
ler, en Svensk tragedi, samt tillåtit de täflande att in-
nda Första Akten jemte planen till de öfriga, för att er-
a Akademiens omdöme, gjorde L. det, och erhöll det vits-
d, att ehuru visserligen anmärkningar kunde göras, särde-
emot planen, öfvervägdes felen likväl af förtjensterna, och
kademien tviflade således icke att arbetet skulle om det i
mma stil fortsattes, såsom orden föllo, vid den slutliga
llingen ådraga Förf. en förmånlig och hedrande uppmärk-
mhet. Af tillfälliga omständigheter, särdeles ekonomiskt
tryck, blef arbetet aldrig fullbordadt. Dessa första steg
den vittra banan voro, efter den tidens åsigter, visst icke
dslående. Emedlertid tänkte L. hufvudsakligast på att
llfölja sin militära bana, och endast omständigheterna tyck-
hafva tvingat honom att åter taga till pennan. Den första
rift han utgaf, var föranledd af Napoleons landstigning på
ranska kusten. Den hette: »Äro de nya händelserna i
rankrike till Europas lycka eller olycka?» (1815) hvilken
rde ett slags uppseende, så att en ny upplaga deraf måste
sörjas. Denna framgång uppmuntrade honom att (s. å.)
gifva en annan brochyr, kallad: »Hvad politik bör Sverige
der nuvarande krisis iakttaga?» hvilken indrogs på någon

främmande diplomats begäran eller till följe af Regering egna farhågor, man vet ej hvilketdera, men utan att följa af någon aktion.

Det Grevesmöhlenska oväsendet (1815) väckte äfven L förtrytelse, och i anledning deraf skref han en brochyr, kallad: »En Storskrikare, tecknad efter naturen», som Grevesmöhlen åtalade, men hvilken blef frikänd och han dömd att böta för namnsedelns brytande. En annan versifierad brochyr, kallad: »Stentors vålnad» åtalade han äfven, men sin vana i särdeles höfliga termer, förklarade författaren aktning både för sin skriftställaretalang och för den förnuftiga förklaring han afgifvit — man hade nemligen uppgifvit sedermera Excellencen Gr. Lagerbjelke som författare till den indragna politiska brochyren, och då denne fruktade att någon olägenhet häraf kunde följa, hade han genom tredje person låta anmoda L. att namnge sig, hvilket han äfven gjorde. — För att ytterligare blidka L., hade Grevesmöhlen en dag, då L. ej var tillstädes, gått upp i Kämnerstätten och förklarat, att i fall domstolen skulle fälla författaren till afbön, begärde han af honom ingen sådan. Kämnerrätten, på hvilken Grevesmöhlen tycktes ega mycket inflytande, afkunnade äfven ett utslag, hvari denna hans förklaring upptogs och L. fälldes till några Riksdalers böter. I besvärsskriften till Hofrätten förkastade L. likväl denna utergift, sade sig icke af Grevesmöhlen vilja emottaga någon skänk, utan begärde att bli dömd till hvad lagarna stadgade, och hvad domaremakten kunde pröfva skäligt. Hofrätten upphäfde också utslaget.

I början af år 1816 blef L. medarbetare i d. v. Allmänna Journalen, hvarmed han fortfor till om våren år 1821, då han tillhandlade sig rättigheten att utgifva Stockholms Posten, hvilken tidning han började d. 1 October sistnämnde år och fortsatte till och med slutet af Mars månad 1838. Dess aftagande debit, som icke betalte tryckningskostnaderna förmådde utgifvaren då att upphöra dermed och gifva prenumeranterne ersättning i brochyrer.

Ungefär vid samma tid som L. begynte deltaga i Journalens redaction, hade han skrifvit en brochyr kallad: »Några tankar om en Svensk thronföljares uppfostran». Ehuru den visserligen icke innehöll någonting anstötligt, fruktade boktryckaren Cederborgh, att den skulle kunna ådraga honom några olägenheter, och begärde derföre att få visa den för d. v. Hof-Cancelleren, Frih. Wetterstedt. Härtill samtyckte författaren och kallades snart till nämnde embetsman, som

gade honom, huruvida han ej skulle vilja inställa skrif-
s utgifvande, mot ersättning af kostnaden; hvilket antogs
L. undfick då ersättning, ej blott för denna skrift, utan
en för den ofvannämnda indragna. Förut hade Ofver-
thållaren Gr. Mörner, låtit kalla L. till sig, och på H.
H. Kronprinsens vägnar, förklarat honom dess välbehag
er sitt förhållande — förmodligen i anledning af någon
ställan till L. och andra att ej mer utgifva någonting
den Grevesmöhlenska saken, hvartill denne också var vil-
Hans relationer till Journalens utgifvare bragte ytter-
re hans namn till H. K. H. Kronprinsens kunskap, och
(Kronpr.) lät genom Cancelli-Rådet Wallmark erbjuda
pension, ett anbud, som också blef antaget, hvilket skedde
sommartiden 1816. Den var 400 R:dr B:ko, hvarförutan
och annan skänk tilldelades L., dels i penningar, dels i
ver, för ett par utgifna arbeten, som han till Kronprinsen
nnat och såsom ersättning för insända tidningsartiklar
andra uppsatser till Stockholms-Posten, hvilka ganska
inkommo — merendels af alldeles ingen betydenhet och
det mesta rörande utrikes händelser — och hvilkas öf-
sättning från Fransyskan och införande i bladet H. M.
ungen förklarade sig vilja särskildt betala, men hvar-
e L. undanbad sig någon betalning. I följd deraf ansåg
L. för ministeriellt sinnad. L. var tvertom illa an-
ifven hos de ministerielle, samt häcklades och förkättra-
icke mindre af Granskaren än af Argus. Verkliga för-
landet var, att L. allmänt hyllade liberala grundsatser i
ämnen, dem han behandlade, men att han föga eller
et befattade sig med de inrikes ärenderna och dagens po-
ska frågor. Dessa kunde likväl icke helt och hållet undgå
s uppmärksamhet och ju mer den rigtades derpå, desto
ra blefvo hans åsigter oppositionens, utan att han derföre
i snart sagdt den ringaste beröring med dennas leda-
er, hvarken inom representationen eller pressen. Tonen
ans tidning kunde emedlertid ej förfela att häraf ha sin
ning, och föranledde en och annan förklaring af missbe-
enhet. Då L. slutligen började den bekanta artikeln:
erige 1809 och 1832» fick han flera föreställningar der-
t och anmaningar att upphöra dermed, hvilka slutligen
vandlades till en hotelse om pensionens indragning. Här-
svarade L. att han hade ingen rätt till dess åtnjutande,
han ej kunde med ett enda ord beklaga sig öfver dess
phörande, men att han som publicist var skyldig allmän-
en att genomföra det ämne han en gång börjat behandla,

och att för honom fanns intet skäl att afstå derifrån, e
artikeln icke var juridiskt brottslig. Den fortsattes säle
och pensionen indrogs. Detta skedde i April månad 18
År 1817 begärde L. och erhöll Kongl. fullmakt s
Lieutenant i arméen. När han år 1821 skulle börja utg
vandet af Stockholms-Posten, berättas han till följe af
anande känsla, som han sedan ofta lärer förebrått sig
hafva lydt, velat afsäga sig pensionen, men lät af sina
mastes föreställningar öfvertala sig att icke göra det. H
begärde likväl afsked ur arméen och tillbjöds då Capitai
afsked, hvilket han emottog. Af staten hade L. aldrig
burit en enda skilling i lön, och aldrig tjenstgjort annat
under krigstid.

År 1817 hade han utarbetat den ofvannämnda tra
dien »Blanka», ett verk af två månader, som han inlem
till Svenska Akademien, och den hon s. å. belönte med
dra priset. År 1819 erhöll han det stora för poemet: »M
Drömmar», 1820 andra priset för ett prosaiskt stycke:
Förståndets och Fantasiens förhållande till hvarandra i
dekonsten», samt 1827 åter andra priset för poemet: »Lif
Utom andra skrifter må blott nämnas några af de st
och märkligare: »Svensk Biografi», hvaraf blott första d
innehållande medeltidens namnkunniga personer, blef fär
tragedierna »Midsommarsaftonen» och »Demosthenes», h
ken sistnämnda L. skref i fängelset; dramerna »Toni»
»Prestgården», en afhandling: »Om Sveriges Försvarssyst
skriften »Revolution och Republik», »Bidrag till Sver
Historia efter den 5 Nov. 1810», tvenne delar, »En Ba
till Strömstad» och »Några betraktelser under en resa g
Danmark, Tyskland och Ungern».

Sedan L. upphörde med Stockholms-Posten ingick
i Redaktionen af Aftonbladet och har alltsedan dermed
farit.

Capitain L. blef 1834 af Svea Hofrätt dömd från
för en till Justitie-Ombudsmannen ingifven skrift »Upp
ningar rörande Kongl. Theatern». Högsta Domstolen
fästade Hofrättens utslag, men någon execution skedde
emedan H. M. Konungen d. 20 Oct., årsdagen af sin
komst till Sverige, utfärdade amnesti för alla dem, som
dan år 1810 blifvit dömda för politiska förbrytelser
högmålsbrott, i följe hvaraf Hr L. blef försatt i frihet.
har föröfrigt legat i strid med H. Excellens Grefve L
bjelke, Aftonblads-Redaktionen (innan han som med
tare ingick i samma tidning), Argus m. fl., öfver h

int kända tvistigheter, det endast tillkommer efterverl-
att fälla dom.
(Se Tillägg och Biogr. Lex. Ny följd VI: 364.)

LINDEBLAD, ASSAR.

År född i Lackalänga socken vid Lund d. 19 Dec. 1800.
rn Klockare.) Stud. i Lund 1818. Prestvigd 1823.
ter 1829. Esthetices Docens 1831—36. Förestod
tiska professionen från vårterminen 1834 till den 1
1838. Kyrkoh. i Öved 1836. Tillträdde 1838. Fick
titel 1839. Kontrakts-Prost 1847. Gift 1838 med *Elise*
l. Broberg, dotter af Majoren och Riddaren Carl B.
: 1 son och 5 döttrar, åren 1839 f.)
Samma år L. kom till Lunds skola, hade Tegnér blifvit
oherde*) der hans far var klockare, och af hans hand
L. sin första skolbok; han åt ofta vid hans bord och
glädjedrucken hans snillrika tal, liksom han i sin hem-
hörde honom mången högtidsdag predika, utan att
kunnat »lägga skalden hemma». L. fick böcker från
bokhylla och råd från hans läppar. Så lärde han sig
ast sin egen fader älska och vörda Tegnér som en fader
välgörare, och näst den gamla Psalmboken och Kol-
s »Dufvoröst» var Tegnér den förste och länge den
skald han läste. Någon annan nämndes icke i Lunds
. Skolungdomen kände och upprepade flera stycken af
, alltid med förtjusning.
Imiterandet af Tegnér har länge varit ett stående thema
recensioner öfver L:s arbeten. Man synes förutsatt
ppsåtligt och medvetet, således slafviskt apande af ett
mönster, för att vinna den allmänhets ynnest, som med
t omfattade den diktform, hvilken L. ansågs sträfva
llegna sig. Man har t. ex. i prepositionernas kastande
adens slutord bastat och bundit en grof Tegnerism. Men
ligt är dock att bland L:s afl. faders papper funnos
försök, som L. skref förrän han hört Tegnérs namn
läst någon annan poetisk bok än Psalmboken och »Duf-
ten». En aftonpsalm börjar:

Se dagen flyr sin kos,
O Jesu! blif oss hos.

jelfsvåld, som kan ligga i dylik ordställning, synes så-
ha sin grund i eget naturlyte och bör ej läggas något
ter till last, såsom förförare.

*) T. fick 1812 Stäfvie till prebende, enl. Lunds stifts Herdam.

Magnus Bruzelius var lärare i den skola, der Li
bildades. »Vi blefvo», säger A. L:d någorstädes,
författare i Lunds skola. Bruzelius, d. v. Colleg
nemligen der infört den seden ibland oss, att en el
gossar skulle om aftonen sedan läsningen var väl slu
rätta en saga, ju underfullare desto bättre, och
äkta nordisk så var det aldra bäst. Dessa sagor skr
skrifvas af oss och förevisas läraren. Vi berättade,
och skrefvo. Seden var förträfflig och skänkte oss
munterhet.» Lindeblads uppsatser vunno allt stör
märksamhet, sedan han blifvit student och Professor
bemärka hans anlag. Tegnér insände L:s bidrag ti
1824.

Tegnér skref en gång till honom: »Lyran har
strängar. Välj det idylliska, lekande och gracieus
han härom underrättade en vän, tillade han: »Om
strängt följt rådet, så hade jag väl bort göra det.
att naturlifvets herrlighet har något hänryckande
Du vet dessutom huru mäktiga en skön qvinnas ö
öfver mig och detta är ju ock Tegneriskt! Om inge
funnits, hade väl ingen Petrarca uppstått, åtminstone
Kärlek är sångens element. Klappar hjertat för någ
stjernorne, så klingar strängaspelet derom, men klap
för något än högre och evigt, så tystna verldens
sången går i en annan tonart.» Detta antyder öfve
från en lägre till en högre erotik eller från erotiken
agapiken, om detta ord får väljas att uttrycka d
lekssång, som ser brudgummen i Christus och
lopssalen ofvan stjernorna.

Som erotiker sköt L. en gång med den tr
ändan af pilen och uppväckte ett blossande hat
skönas bröst. Derom torde några ord här vara på s
L. berättar i ett bref: »Prestvigd i Lund 1823 blef
qvar, för att vinna den akademiska lagern. Af natu
pen och glad, indrogs jag i en hvirfvel af bekantska
både vid glada och sorgliga tillfällen fordrade man
en poetisk blomma. Bland kamrater skref jag då
det beryktade poem, som satte Lunds damer och m
i harnesk emot mig. Jag kände dock få af de flick
skildrades, och mot ingen hade jag ondt i sinnet.
blott en lek, och hade bort förblifva en lek inom
kammaren. Men leken blef allvar. Man gjorde allt
drifva mig »i landsflykt». Parnass, lycka, vänskap,
bort ifrån mig. Tegnér kände rörelse ända till tår

issöde, men kunde ej besvärja stormen. Sjelf var jag ugn och misströstade ej, att ju stormen skulle gå öf- Först gick den biltoge till Absalons från Saxos stad. en månads vistande i Köpenhamn förvärfvade jag mig vänner bland yngre litteratörer derstädes. Några af poemer öfversattes dels i tidskrifter, dels i dagblad i ark, och sjelfve Oehlenschläger gaf min sångmö ett itsord». — För dem, som ej känna denna amazonstrid ledes ej förstå hvad den af en nutidens Blendors här och flyende skalden här åsyftar, må det bladet ur ographi, sedan det ej ur minnet kan utrifvas, litet när- belysas. Vi ha antydt, att han oftast sköt med den pilsudd, som väckte kärlek, och var nu en yster, ktig kärlekssångare, som var ungdomens förtjusning lottställd för ålderdomens varningar. Men ödet ville, an lät en vän lägga pilen bakvänd i bågen. Pilen när den tanklöse aftryckte skottet, ut bland en små- »kunskapsälskande» veteraner af amazonstammen. De les att se de yngre lika litet skonade af en skald, som onades af sjelfva sqvallrets prosa. Det tog eld öfver Bröder och älskare väpnade sig att hämnas de skönas Inter arma silebant studia. Bullret hördes öfver andet. Förf. häraf, som var i Stockholm, fick följande g minst ett dussin bref om denna cause celèbre, der pådde L:s ofärd. Poemet var — Aristophaniskt. Det net säger oss törhända nog både om dess snillrikhet kalkaktiga elakhet. Troligen fins nu intet exemplar (Se Tillägg.) Författaren har sjelf aldrig egt något. rtid var skalden botad för dylik laddning med amorspilen. försonade han de sköna genom sina »Blekingsblommor», Dom-Capitlet aflägsnat honom till den östliga ändan af Han täflade här med Dahlgren i profan erotik. fven skalden hade gagn af stormen. Af naturen var n Grek, men ej just från Arkadien. Idyllen var ho- kär, men mindre för lammens än herdinnornas skull. han lefvat vid Acheloi stränder, hade han blifvit en viserande erotiker, som återspeglat i sina tankar det folklifvet omkring sig och utan minsta besvär haft poe- drägt åt hvarje ögonblicks foster, hvilken visst varit barn, om än ej just philosophiskt djupsinniga eller sedesamma. De skulle tala blomster men ej gåtor. kulle lefvat som naturbarn, ej som therapeuter. nu var han S. M. Adjunct i Lunds stift. Man mötte natur öfverallt med *förmaningens furca.*

Och prest hade L. dock blifvit af ett inre kraf. Fa
Tegnér något hos honom, som kunde utvecklas till poesi
hvilket ej var händelsen med alla af de tusen ynglingar, s
hänfördes af denne skald — så var der ock något inom h
nom, som gaf anklang åt en annan röst, som då hördes nä
Lundagård, efter utseendet så olikartad med den Tegnérsk
men den enda, jemte Tegnérs, som nu var secular bla
alla rösterne i Lund, ehuru »få begrepo det». Denna rö
var Prosten Schartaus. (Se detta Lex. XIII: 357.) Dit v
sades L. ej af dagens folkström, såsom till Tegnérs and
torium; utan af det inom honom, som sjöng psalmer i barn
domen, då fadern satte melodi till dem och modern afhörd
sången med tårar i ögonen och en ljuf modersglädje i hj
tat. Detta fann blott näring, der den gamle, då allmä
hånade, nu allmänt vördade, men af få både då och n
förstådde aftonsångspredikanten i Domkyrkan talade. »Så
dan bör en prest vara», sade ynglingen sig sjelf och ådrö
sig derigenom snart en storm. Som fattig, numera faderlö
och skyldig att också sörja för modern, numera en enka m
4 smärre barn, sökte L. predikocondition. Han fick en dyl
men vid första predikan, der han vinnlade sig, att predik
med det allvar, han beundrade hos Schartau, förtörnade
Pastor loci, som hörde till den intoleranta tolerancen, för
säkrande under ett hufvuds krossning*), att en slik lagpr
dikant aldrig mer skulle »vanhelga hans embetsrum».

Det första näst hans barnpsalmer var hans »Sång öfv
Schartau vid prestmötet 1826». Det bästa blef hans »Sån
vid Jubelfesten 1830», uppläst å Akademiens vägnar i C
rolinas större lärosal. Tryckt hade detta poem den utmä
kelsen, att Erke-Biskop Wallin i en Sv. Akad:s session upp
läste detsamma och hembar sedan mundtligen sin tacksam
derföre till skalden »i den religiösa sångens namn». I d
mån de tvenne krafterne varda ett, skall ock denna sån
blifva L:s bästa sång.

Men ännu ett slags sång har hörts från L:s lyra o
äfven genom den har han kommit »i vidlyftighet».

Under det decennium Esthetiska professionen stod led
i Lund, förestods den 1834—1838 af L. Han var då un
domens Antesignanus, ej derigenom att han sökte en dyl
position, utan derigenom, att ungdomen älskade honom o
ville se honom främst bland sig. Till all musik, som g
nomklingade ynglingasinnet, fordrades ord af honom. Ö

*) Nemligen tobakspipans mot kaminen.

lätthet att i blinken ge form åt både ungdomens och egen kärlek gjorde det möjligt för honom, att begå mån- poetisk svaghetssynd d. v. s. dikta mången sång »utan erläggning». Dit hörde en sång öfver en folkrepresen- af den moderata oppositionen, Nils Månsson i Skump- i hvilken L. beundrade den naturliga talarkonsten, — besjöng i de dagar allt, ty hela verlden var för honom poesi, Domprosten Wåhlin, så väl som den skönaste Prin- (Se Tillägg och B. Lex. Ny följd VI: 327.)

ifter: Disp. Ex anthologia græca Epigrammata nonulla, sve- reddita. Lundæ 1829. — Expositio doctrinæ de pulchro otinæ. Lundæ 1830. — Cylinda, ett romantiskt poëm. Lund . — Månskensqvällarne. Lund 1825. — Sång öfver Contracts- osten Schartau [tr. i Lunds stifts prestmötes Handl. 1826.) — ckingsblommor. Lund 1828. — Sång i anledning af jubelfesten , upplåst å k. Carolinska acad:s större lärosal. Christianstad . — Fremlingen. (Poëm bel. af Sv. Akad. 1831, tr. 1832 i Dik- I:a h.) — Dikter. 1, 2 h. Lund 1832, 1833. — Svenska sången. d. föreläsningar. Lund 1832. — Pred. öfver första adv.-sön- gens epistel i Lunds Domkyrka. Lund 1834. — Henrik Schar- s lefnad och lära. Lund 1837. (Öfvers. på tyska 1843.) — Hög- spred. på första Böndagen 1838. Lund 1838. — Afskedsord vers) till skånska nationen vid Lunds univ. d. 25 Maj 1838. d 1838. (Nämnde nation gaf då i s. k. honorarium åt afträ- nde Curatorn en dyrbar silfverservis.) — Missionären, sång be- ad af sv. akad. 1838 och såld till förmån för sv. missions- et. Sthm 1839. — Christi seger. Skaldestycke upplåst vid skånska prestsällsk:s sammanträde i Lund d. 20 Oct. 1841. Lund . — [Fosterländska sånger. Göteborg 1843. (En del af dem af sv. akad. 1842.) — Religiösa sånger. Gbg 1843. — Missions- ger. Lund 1846. — Vid Tegnérs död. Skaldestycke 1846, upp- i sv. akad. och tr. i dess Handlingar XXIII. — Lärobok i istendomen, för barn. Lund 1847. — Predikningar. Malmö Andra uppl. derst. 1855. — Tillfällighetspredikningar och Tal. Malmö 1850. — Saml. (Nya) vittra skrifter. Malmö 1851.] arre Skalde-Stycken af L. äro tr. i Stockh.-Posten 1822, n:r 251, 1823 n:r 17, 110, 177, 217; i Iduna 10 h. 1824, Linnæa 1832, i bland. ämnen (ny serie). Carlstad 1839, h. 1, 3; Brage och ; Gutenbergs Album; Hertha, Svensk-Dansk Nyårsgåfva för 1 med porträtter af Assar Lindeblad och H. P. Holst; Snösippan, tisk vinterkalender för 1841 utg. af N. Lilja. Förmodl. finnas af L. på än flera ställen. — Tillfällighetsvers tr. i Lund 1824 1847 återfinnas i ofvan anförda diktsamlingar. — Noveller, ano- t utgifna. — Recensioner och åtskilliga andra artiklar i Svea 1827, Om Nationalitet i Poesi); Sv. Litt.-Föreningens Tid- ; Eos; Skånska Correspondenten; Studier, Kritiker och No- 1843 n:r 28; stundom under signaturen —b— eller A. L—d.

llor: Hammarsköld Sv. Vitterhets-Hist. 2:dra uppl. — Lunds ftsmatriklar. — Enskilda meddelanden och personlig bekant- p. — [Lunds Stifts Herdaminne III: 131; Lunds Univ. Hist., 8, II: 415; se Tillägg.])

—S.

LINDEGREN, CARL JOHAN.

Född 1770. Son af den lärde Prosten i Li
D:r *Johan L.* Inskrefs som Student i Upsala 1781
der den philosophiska graden 1791. Ingick sedan i
gens Cancellie; fick titel af Kongl. Sekreterare och
kreterare vid Operan 1796, efter Kexél. Men de
tade ej allenast hans tjenstebana, utan ett oorden
nadssätt som bragte honom på gäldstugan, tvingad
äfven att derifrån taga afsked (1801). Flera gån
L. genom lyckans gynsamma vändningar i ett bät
och en gång (omkr. 1807) ärfde han en stor egendom
i Ytterjerna af Stockholms län), men lefvande i
dus fann han utvägar att inom få år förskingra sin
genhet och återkom på gäldstugan, der han tillb
stor del af sin lefnad; tidtals var han dock på fr
han mestadels försörjde sig med rimmerier, men hvi
dock föga förmådde aflägsna armodet och betryc
hvilka han ständigt kämpade. Han slutade sitt lif
1815 i Stockholm [på gäldstugan].

L. var af naturen utrustad med anlag, som me
varligare charakter och under andra lefnadsförhållan
nat bära lyckligare frukter. I hans hjerta fanns ön
en varm ehuru icke djup känsla; i hans inbillnin
och rörlighet; men han var tillika en sanguinisk na
lekens och vinets svurne dyrkare, en glad och qv
skapsbroder. Dessa egenskaper kommo aldrig med hv
i jemvigt, framträdde i hans dikter sällan rena oc
dade, utan bortskämdes dels genom främmande el
dels genom öfverdrifter. Så äro hans dryckesvisor
dels misslyckade. »Man märker der icke den af
uppdrifna känslan, som ovilkorligt frambryter i häfti
med dithyrambisk glömska af alla andra förhållande
en kall lystnad efter ruset, som antingen vill räsonne
sig alla invändningar emot utsväfningen, eller bor
förebråelsen derföre genom trugade varningar till må
(Hammarsköld). Många af dessa visor, särdeles de o
äro äfven uppblandade med Jakobinska reflexioner.
fann han dock behag i husliga, mest på gäldstugan
tade elegier, der han anklagar Ödet för olyckor, so
sitt upphof i egna förvillelser, och der den slappa, o
ständigt gråtande känslosamheten väcker i början m
de, men omsider vämjelse. Samma sentimentalitet s
också hans theaterstycken, hvilka äro tydliga imitati
Kotzebue, hvars fel här framstå i ännu större öf

t försökte sig L. i flerfaldiga skaldearter och rörde lätthet i alla former, till och med på latin, utan förmå anslå någon egen, kraftig ton. Minsta framhade han i balladen, der det pathetiska och rysliga, å spetsen, stundom öfvergår till löjlighet. Ehuru h sanning vanligen saknas hos hans sångmö, träffas nästan alla dess utgjutelser enskilda drag af verklig , och jemväl enskilda stycken, der skalden följt sin känsla, ega en sann poetisk lyftning och väcka n en skaldenatur, som misskänt sin kallelse.

begynte (1795) sin dram. författarebana med komeen blinde Alskaren» hvarpå (s. å.) följde dramen rsonade Fadern», som väckte mycken uppmärksamnna dram är uppförd öfver 70 gånger.) En saga i lpes manér, kallad »Borgmästarn och Oxarne», berdeles pikant; sedermera ökade han sin popularitet ina visor, af hvilka de sentimentala mest anslogo, ga af dem sjöngos en tid öfver hela landet af känsloseller. Mellertid emottogos hans samlade Arbeten viss kallsinnighet och det bihang, som han i Protlofvade under namn af »Desert till den nog magra gen», och som skulle innehålla det mest pikanta, drig. (Se Tillägg.)

. Den Förſonade Fadren. Dram i tre Acter. Sv. Orgå K. Mindre Theatern, f. g. d. 30 Maji 1795. Sthm 1795. en i Saml. Arbeten. Öfv. på Tyska (utan tryckår) och på af Höst i dennes Svenske Blade. Kbhvn 1799. — Epilogue Nov. 1795. Sthm 1795. Musiken dertill är af Hæffner, baf DuPuy. — Colportören. Sthm 1798. — Dumboms Lefverm, Dicta, Facta Stupidobicis, Cantilena amoena, leonina, lainit C. Lindegren. Holm. 1806. (Ny uppl. Sthm 1843, dock etal.) (En rimmad latinsk öfversättning af Kellgrens betir). — Samlade arbeten. Del. 1—3. Stockh. 1805—07. (Af nnad ny uppl. utkom blott D. 1 1851.) — Till Sjö-Capit. m. m. (Stridskrift mot Polyfem). Stockh. 1810. — Sång ie. Stockh. 1813.

: Hammarsköld, Sv. Vitt. Hist. — Lénströms Sv. Poes. — Muntliga Berättelser. — [De i Tillägg nämnda.])

P.

LINDEROT, LARS.

les den 7 Augusti 1761 i Jörlanda Socken af Bo- Fadern var Regimentsskrifvare. Stud. i Lund 1778, 1787. Commin.-Adjunct i Götheborg 1790. Comölö 1800. Några timmar efter sin sista embets-

förrättning i Lindome kyrka afled han derinvid i gården d. 23 Maj 1811. (Se Biogr. Lex. Ny följd

L. hade väl ej något stort namn i vår litte ens om den någon stor förtjenst, men det ringa han skattat till densamma, andas snille, om ock stundom äro något tunga. Detta har sin grund att hvad L. skrifvit framförallt andas det christli som då det är förenadt med den otyglade frih så många af Sveriges homileter älskat, så ofta fö missvårdar fordringarna af formens behag; me utinnan, att L. ej hade tillfälle att genom grund dier uppodla sin smak, eller deri, att han, okun material, han hos sig hade att bearbeta, fortsk trädet i den presterliga tjenstgöringen, såsom d hvilken han förmenade sig kunna något uträtta. L. såsom prest uträttat ej obetydligt för samtid verld. Ty väl hörde han till »Thordönsbarnen», »ringde i stormklockan bland ett sofvande slä hans tal var icke blott malmens ljud, utan ock kä evangelii milda toner, och derföre kunde det b och locka till uppmärksamhet på »eviga lifsens bevis derför var, att L. snart kallades att predik borg, hvarest det ännu funnos öron, som hvarke finkänsliga för att höra sanningen i sin rena, skä rande stränga klarhet förkunnad eller begärlig sentimentala prediko-chriornas gråtljud. De änn som hört L. och i hvilkas öron ljudet af hans väk ännu ej bortdött, omtala huru det var en gl prester från alla håll af stad och land, då egna romål dertill gåfvo dem ledighet, samlas för at ovanlige predikanten och sutto lyssnande för att uppbyggas af »den gåfva som i honom var». O de derjemte, att något dylikt ha de sedan aldrig då L. predikade »på klagodagen efter Gustaf III:s på »första morgonen af detta nya århundradet» e likaledes i en predikan »målade storhändelserna dagen». (Se detta Lex. VII: 154.) En fläkt af de genomgick dessa predikningar låter ock förnim man läser dem. Det är af hvad vi redan antydt det sistnämnda ämnet var L. kärast att behandla, är någon af de predikningar, som äro utgifna e uti hvilken icke den förkärleken förråder sig. D tydligt, att med den eld och det lif, hvarmed sin sak, han skulle höra till sin tids extempore

stolstalare — hade de blott alltid lika väl lyckats som
n! Detta är orsaken, att då efter hans död en allmän
kan på hans ort försporde sig efter en eller några år-
gar af hans predikningar, man hade högsta möda att
nd hans efterlemnade concepter finna annat än halfbrutna
ast, hvilka dels jemfördes med, dels completterades af
afskrifter, som flere af hans åhörare hade gjort, för att
unda bilda den postilla vi under hans namn äge, men som
långt ifrån fullständig*). I de andeliga sånger, som ock
it argumenti och författade på olika tider 1781—1810,
gifvits efter L., råder samma allvar, som i predikningarna.
arpast utmärker sig härvid den på sin tid så bekanta
gen »emot tidens religionsförakt» i anledning af en artikel
got dagblad. Vissa sångstycken äro icke utan poetiskt
rde, i synnerhet ha såsom sådana blifvit ansedda »graf-
ifterna öfver Elisabeth Faust och Handelsm. C. C.». Det
otroligt huru vidsträckt desse sånger, några »med egna
ägliga melodier», fortlefva på Svenska allmogens läppar.
af Sveriges utmärktaste författare har berättat, huru han
m ung bad en gammal soldat, af dem, som »mot bi-
n och sin gamla klinga skattade all verlden ringa», led-
sig genom en skog, och minnes ännu med rörelse, huru
ben gick förut och höll undan grenarna under det han

*) Redaktionen besörjdes af dåvarande v. Pastoren sedermera
prosten i Götheborg Dr David Magnus Hummel, som der luc-
na i den Linderotska predikosamlingen syntes blifva till allt för
t hinder för läsaren, sökt fylla dem med egna tillsatser. Så
är dock skillnaden emellan stilen hos förf. och hans utgifvare,
de ställen på hvilka den sednares åtgärder vidtagit, tillkänna-
a sig sjelfmant för den aldrig så litet uppmärksamma läsaren.
anföra detta just för att fästa uppmärksamheten på en förmåga
tor, ehuru annan art. Dompr. H. (född 1775) som länge varit
prydnad för G:borgs stifts presterskap, har ännu (1842) in i sed-
le åldern, en stämma lika vördnadsbjudande, som hans yttre är,
skall alltid af dem, hvilka lyckats göra bekantskap med hans
drag, som med sannt christligt djup och allvar förenar en icke
ig enkelhet, räknas för en af Sveriges yppersta och redligaste
ikanter. Det inflytande han dessutom såsom predikant utöfvat
en del af det yngre presterskapet i det stift, han tillhör, har
lom visat sig märkbarare än det bort. Men att han är mindre
än det värde han såsom predikant äger, i jemförelse med
gden af "samtidens ryktbare predikanter", kunde fordra, är
underligt, då han så sällan ansett sig böra lyssna till åhöra-
uppmaningar att utgifva sina predikningar från trycket. Det
emedlertid anmärkas, att redan Tidningen "Söndagsbladet",
utkom omkring 1814 i Götheborg, räknade för sina bästa blom-
de utdrag af Herr H:s predikningar, hvilka det lyckades få
ulata.

sjöng med stark röst v. 1 af den Linderotska sån
gen hinner fram till den eviga ron, Som sig ej eld
tränger; Själen måste utstå en kamp för den tron
vår salighet hänger. Porten kallas trång och vä
smal. Hela Herrans nåd är för ditt allvar fal:
gäller tränga ja tränga sig fram, Annars är him
rad» . . . Då neologiens fjäderpilar träffade mot
bröst, iklädda dylik pansardrägt måste de studsa
gionens heliga läror kräfva stundom ett framställ
som icke alltid kan förenas med den mera bildade
fordringar. Att L:s snille var mäktigt af en högr
och att i denna sångsamling finnas stycken, som k
andra goda arbeten jemföras, åtminstone för de
slik »enfald är täck», är ett billigt erkännande af
förtjenster.

Till den inre ro och glädje, hvaraf L:s skrifte
att han var i besittning, sällade sig i hans yttre
gen oro. Då han hade sitt högsta nöje i att »pr
och uppror i ett hårdt och syndigt hjerta», så va
digt, att några af dem, som kände sig träffade
sin ordning hafva nöje uti att bringa oro i hans e
tillbaka. Det berättas, att han i en profpredil
träffa en viss förnäm mans samvete så skarpt,
säges snart derefter hafva ljutit döden såsom fö
Detta var då icke L:s skuld. Men en viss benäg
i ofta bittra allusioner, äfven någongång från pr
bestraffa eller »komma åt» vissa personer, kunn
bästa vänner undgå att lägga honom till last.
bland annat anmärkt hans ofta förnyade kif med s
som dock aldrig underlät att högakta den nitiska »
Linderot», och man har i sammanhang dermed trot
täcka en viss afsigt, då han vid afskedet 1802 till
rare vid Gustavi Domkyrka och särskildt till sina
bröder, sist vände sig till stiftets vördade Biskop.
Lex. XX: 347.) Men allt detta har likväl lika lit
utplåna det älskade minne, han förvärfvade sig ho
som den aktning, sjelfva hans fiender hade för ha
Den största anledning till oro, lär han haft inom
hus i sin maka, som ingalunda skall hafva harmon
honom. Ett tyst rykte har velat förmäla, att han
död några timmar efter predikan i Lindome kyr
varit påskyndad af någon hemlig oväns giftiga
dan så många tungors gift förgäfves verkat för än
hans lif.

rifter: Predikningar jemte tal vid Skriftemål. Götheb. 18 . ; 2 Uppl. 1829 4:o. [Ny oförändr. uppl. Örebro 1867.] — "Andeliga Sånger och Tillfällighetsverser", Götheb. 1815 4:o. 2 Uppl. 1829 8:o. [3:e Uppl. Örebro 1860. 8:o.] — Strödda Predikningar och Skriftetal, ofta omtryckta.

Källor: Wieselgren, Sveriges Sk. Litteratur. I D. — Företalen till Förf. skrifter samt särskilda underrättelser. — [Götheb. Stifts Herdam. af Bexell II: 102.]) C. W. S.

LINDESTOLPE, JOHAN.

Föddes i Carlstad 1678. Fadern *Johan Lind* var Kronbåtsman. Student 1700 i Åbo, der Prof. Wallerius hos hvem uppväckte håg för läkarevetenskapen, och från 1703 i Upsala hvarest han erhöll ett Kongl. stipendium och anställes till Consistorii-Amanuens. År 1706 reste han utrikes, begåfvad af Enkedrottningen och de andra Kongl. personerne med en summa penningar, blef Medic. Doctor i Harderwijk 1707, uppehöll sig derefter ett år i Leyden och hemkom 1708. Tjenstgjorde 1709 och 1710 på Örlogsflottan, som kryssade på Ingermanländska kusterna, då han utstod många besvärligheter både af den långa och besvärliga resan samt af pesten på flottan. Praktiserade sedan i Stockholm och hade i flera år läkare-inseendet vid Wiksbergs helsobrunn. Assessor i Collegium medicum ($^{15}/_{6}$) 1719. Adlad ($^{1}/_{12}$) s. å., kallad förut *Linder*. Afled den 24 Mars 1723 *).

L. var en särdeles redlig man, lycklig latinsk och svensk stilist, samt en lärd och förfaren läkare. Prof. Roberg berättar i sina collectanea, att han redan såsom student var känd för lärdom och af Consistorium designerad till Professor, derest vacance existerat.

Gift 1) med *Anna Marg. Örn*, Rådmansdotter från Upsala; 2) 1720 med *Eva Christina Cronhjelm*, dotter af Assessoren Frih. Jacob C. Ägde i förra giftet en dotter *Anna Margaretha*, g. m. Reg:s-Bokhåll. A. Bromander, i det senare *Eva Christina*, g. m. Prosten i Wermdö Mag. Erik Granholm [hvars biografi meddelas i detta Lex. Ny följd V: 238],

Skrifter: Diss. de pomis hesperidum. Ab. 1702. — Diss. de foeda lue venerea dicta. Ups. 1705. — Diss. grad. de Venenis. LugdB. 1707; omtr. c. notis Stentzelii. Frft 1739. — Följande åro tr. i Sthm in 12:o 8:o. Tanckar och Anmärckning öfver thesse tijders Pestilentia. 1711. — Tanckar om Suur-Brunnars Krafft och Werc-

*) Detta årtal är taget hos Sacklén, men de af denne åberopade källor m. fl. hafva årtalet 1724. (Anm. 1876.)

kan. 1712. Upl. a. g. och förmerade 1718. — Tanckar om th
smittosamme sjukdomen Fransoser och Salivation eller Dreg
Curen. 1713 och 1718. (Utgör öfvers. af disp. af 1705 med
och förbättringar). — Tanckar om Matkar och Skrijdfää i
niskians kropp. 1714. Upl. a. g. och förmerade 1718. —
Wiksbergensis, eller Ett Register uppå the Träd, Buskar, Oc
och Gräs etc. 1716 och 1728. — Tanckar om Frossan och
Kina Barken. 1717. — Suur-BrunnsFrågor. 1718. — Johan
ders Svenska Färge-Konst, med inländske Örter — — o. Mineral
1720 och 1749. — Tanckar om Skörbugg(!) och Rogfubben. 17
— Flera rön i Ups. Vet.-Societets Handl. samt lat. och sv.
fällighetsvers.

(Källor: Sacklén, Sv. Läk. Hist. I o. IV. — Stiernmans Matr.
Bergius, Tal om Stockholm s. 188. — Gezelii Biogr. Lex. II.
[Riddarhusstamtaflan och Anrep II: 772; Ls skrifter.])

L.

LINDFORS, ANDERS OTTO.

Föddes på Karstorp (ej Karlstorp) i Näsby socken
Wexiö Stift d. 28 Juli 1781. Fadern, då Comminister i Nä
och sedermera Comminister i Näfvelsjö, hette *Anders Lin
fors*. Namnet var taget af Lindfors bruk i Wermland, d
ifrån besagde Comministers fader, Anders Otto, utvandra
till Christiania och vidare till Köpenhamn och Norra Ty
land på sin profession. Gifte sig, återkommen till Sver
uti Småland med en rik bonddotter. Comminister Lind
i Näfvelsjö var gift med Brigitta Christina Hjelm, och d
igenom nära beslägtad med den bekante Mechanikern H
Sekreteraren Hjelm.

L. intogs i Wexiö Skola 1795, då denne skola st
sitt flor under den berömde Wallqvists ephorat. L.
bragte endast 3 år i Wexiö och begaf sig derpå till L
der han blef student 1798. Hans studier bestämdes
såsom vanligtvis sker, af Professorernes förmåga att vä
interesse för sina vetenskaper. Således blef Cicero fr
penetrerad på det sätt, att man ej allenast tillegnade
hans tankar, utan ock hans tankegång, hans finaste g
för uttryckets elegans, emedan Professorn Johan Lund
vid denna tid inspirerade den Carolinska ungdomen fra
allt annat kärlek till den classiska litteraturens stud
Det berättas, att då L. första gången anmälde sig till sk
ning »Pro Exercitio», Lundblad blef högst förvånad derö
att en så dålig chria som den af L. författade kunde fra
visas af en Smolandus, bland hvilka Lundblad eljest
van att finna sina skickligaste latinare. L. djupt gripen
förebråelsen, inneslöt sig nästan ett helt år, studerande

de Cicero och Livius. När han derefter anmälde sig
ifning och Lundblad genomläste hans nu framlemnade
föll denne af förtjusning i gråt. Näst Lundblad var
nen Fremling den som mest hänförde och inverkade
gdomen. Kants studium var således det, som denna
st latinet tog den unge Akademiska medborgarens tid
råk. Här gällde mindre naturanlaget än modet. Af-
rät egnade sig således L. med odelad ifver. Den ut-
Orientalisten Mathias Norberg var den ende som
g sig icke under denna period bildade någon skola,
n det ej var för orientalismen han använde sitt in-
e, utan för Tacitus, för den tankdigra latinismen i
för den phraseologiska, täflande med Lundblad i att
kärleken för Roms litteratur, mer än för Orientens.
den unge Prof. Lidbeck vann för sin sak, den mo-
vitterheten, uppmärksamhet hos ungdomen. Näst la-
och den Kantiska philosophien egnade sig L. så all-
ät den sistnämnda, att då han den 16 Dec. 1801
ndidat-examen, Prof. Lidbeck kunde med högsta be-
tmärka tvenne: Es. Tegnér och A. O. Lindfors. De
erades tillsammans ($^{23}/_{6}$) 1802. Fremling fästade L.
ademien. Han blef Docens i Pædagogik och didaktik
1803. Detta var en egen lärokurs, af stor vigt der
Gymnasium fanns och derifrån Studenter jemt reqvi-
, för att såsom informatorer bilda synnerligen de för-
barn. L. blef således en slags bildare af informa-
Också förvärfvade han, såsom sådan, ett så odeladt
nde, att han sedermera under all sin tid vid val af
atorer blef oupphörligt anlitad och rådfrågad. Häri-
fick han ett tillfälle att med conditioner i adliga hus
sina egna landsmän Småländingarne; och deraf har
ill en del förklarat den ovanliga framgång som dessa
sitt stift vunnit, synnerligen i stift med många patro-
prestegåll t. ex. Skåne.
nnu en utmärkelse af den skarpsinnige Fremling vann
nom kallelse till Philos. Theoret. Docens ($^{31}/_{7}$) 1805.
praktiska sinne förde honom emellertid till rättsveten-
s studium och han tog juridiska examen 1810. Samma
ogs han till Notarius i Uppfostrings-utskottet. Sedan
nuehaft 4 förslag till Adjunktur, utnämndes han till
kt i historien ($^{6}/_{4}$) 1811. Som Prof. Sjöborg börjat
öfvervägande uppmärksamhet på fäderneslandets anti-
er och hans intresse för våra fornlemningar dessutom
nständigheterna mer och mer påkallades, så måste i

samma mon L:s biträde anlitas för uppehållande af storiska professionen. Under 1811—1814 förord flera terminer att bestrida de historiska föreläs Genom K. Maj:ts bref af d. 23 Mars 1814 fick S års tjenstledighet och d. 17 Aug. s. å. förordnade under tiden upprätthålla hist. professionen samt erh samma månad tillstånd att hafva säte och stämma sophiska Faculteten. Härpå följde d. 5 Oct. s. å. Pr fullmakt samt d. 6 Sept. 1815 fullmakt för L. E. O. Hist. Prof. samt ständig Led. af Phil. Fac Professors lönetur och då d. 3 April 1816 Sjöborg dig tjenstledighet (Se detta Lex. XIV: 308) utfärd fullmakt för L. att vara Ord. Hist. Prof. S. å. på förslag till Historiska Professionen i Upsala vid fälle, då Geijer dertill utnämndes. S. å. valdes Inspector för Småländska Nationen, en befattning han hos denna Nation förvärfvade sig ett vörda Nämnde år præsiderade han äfven med Kongl. Maj tillstånd för Prest- och Pastoral-examen. Sedan Dec. år 1819 erhållit Oxie och Bjereshögs regala såsom personligt prebende, egentligen för att genom förbättrad inkomst blifva i tillfälle att fullända u af sitt påbörjade Lexicon, prestvigdes han samma 17 och blef ($^{9}/_{8}$) 1820 Prost i nämnde förs. Då märkte Professor Lidfors allt för tidigt hädanryckt stod L. åren 1825—26, utom sin egen, äfven Eloq Professionen. Till denna sistnämnda förflyttades nom fullmakt sistnämnde år (1826 $^{8}/_{6}$), och fick derefter uteslutande befatta sig med sin älskling denna sin befattning fortfor han oafbrutet till sin den 8 Mars 1841.

L:s förtjenster bemärktes både inom och utom Han blef ledamot af Sällskapet Pro Patria 1816; fundet för utgifvande af Handskr. rörande Skan 1825; af K. Nordiska Oldskr. Selsk. i Köpenhamn Bibelsällskapet i Stockholm 1828; valdes 1829 ($^{1}/_{4}$ betande Ledamot af Vitterhets-, Historie- och An Akademien; utnämndes vid Jubelfesten 1830 [och 1831] till Theologiæ Doctor samt till Led. af K. No Orden ($^{3}/_{11}$) 1832. År 1824 erhöll han rösterne till Emb. i Wexiö näst efter de 3 föreslagne, samt såsom Riksdagsman för Lunds Stift Riksdagen hvilket tillfälle hans stränga och oböjliga konservati sätt förvärfvade honom benämningen af »Stolpen

— L. var Rector 1822—23, 1829—30 och Promo-
Facult. d. 23 Juni 1832.
stringsväsendet hade alltid fästat L:s synnerliga
mhet. Redan 1814 kallades han till Corresp.
af K. Uppfostrings-comitéen i Stockholm. 1826
deltog han i comitéen till granskning af rikets
gsverk, som då i Stockholm höll sina samman-
e detta Lex. XXII: 274.) I denna förfäktade han
assiska, synnerligen den Romerska, litteraturen så-
undgängligt element för modern bildning af full-
nfattning. I Romerska litteraturen såg neml. L.
n syster till den Grekiska och de Asiatiska, utan
eri »arftagerskan efter hela forntidens högre cultur»,
af hela fornverldens intelligenta sträfvanden, der
ej kan omfatta dem alla, har i en enda hel lef-
anism summan af allt, som hunnit en högre full-
forntiden. Då nya tiden ej står lössliten från
dning, som föll med Rom, såsom t. ex. den Chine-
ansåg L. tydligt, att all modern bildning måste bli
ensidig, som ej amalgamerar med sig den gamla
tur, åtminstone i dess sista formation — latinska
. Genom sin fasthet vid dessa grundsatser i
der han hade att bestå en hård kamp mot de
ildnings-theorierna, hade L. fägnaden att se resul-
na och sina motståndares idévexlingar bli en mindre
i allmänna meningen, der en reaktion sedermera
till förmån för de principer, L. då förfäktade, se-
stödda af glänsande talanger, som då stodo i ett
Hans åsigt har blifvit den herrskande.
pträdde först som författare i »Index latinitatis
is Brutum» (jfr skriftförf.), Lund 1804, trogen
sträfvande att kunna uttrycka hvarje tanke i nå-
tt, som Cicero förut begagnat. Snart växte han
r axeln, och visar med sin »Handbok i Romerska
erna», att han i latinets studium fordrar mer än
af språk, fordrade grundlig kännedom af nationens
ar och inrättningar, af dess privatlif så väl som
ensiska lif m. e. o. af hela dess historia. Också
af större kärlek för den litteratur, som man bör-
å i sin helhet. Som Professor införde L. bland
lektur författare, som af de flesta förut blott
a till namnet, såsom Livius, Tacitus, Lucretius o.
bland L:s principer i fråga om kännedom af ett
ess litteratur stod den högst, att man blott kän-

ner det språk man kan sjelf skrifva. I Sverige fu
för ofullständiga hjelpredor för ynglingen att göra det
vande lätt och behagligt. L. afhjelpte det genom
ständigt Svenskt och Latinskt Lexikon, I Del. Lu
II Del. Lund 1824. I senare delen äro bokstäfver
och ett stycke af S. utaf Prof. El. Lidfors. En
yttrade derom (1825): »Redan det, att skrifva o
millioner bokstäfver (efter 45 på raden blir det 4
och läsa correktur på 126 ark fint tryck, är ett ar
få i våra dagar torde uthärda; men att skrifva
Lexikon, der Förf. ej sjelf kan finna intresse, der
vexling af ämnet kan ge nya tankar, som skänka
och framdeles beundran: der han i hjelpredorna
något, som han ej visste förut eller fann nöje i att
dertill fordras mer än vanligt tålamod, dertill fo
oöfvervinneligt begär, att göra Tullii och Maros o
och Livii språk ännu mera älskadt och lättare kän
vitter Författare på latin intager L. sitt rum je
utmärktaste företrädare, ehuru tidens lynne friat ho
skyldigheten att versifiera. I den prosaiska stilen
skördat en af ingen bestridd lager i Memoria Car
Tiliander Astron. Observ. Lund 1807; de studio
Humanitatis vere æstimando, 2:dra uppl. 1832 (det
parentationen öfver den oförgätlige Sjögren), i Pa
vid H. K. H. Kronprinsens myndighetsförklarande
Minnesfesten öfver Konung Carl XIII, öfver He
Skåne och öfver Matth. Norberg (se detta Lex.
Som historisk Författare torde han skattat mest
vetande i sina Romerska Antiqviteter. Hans i disse
form utgifna afhandling om Jomsborg och forts. af v.
Lunds Akademies Historia från 1739 till 1768 å
på Latin. Hans inledning till Isländska Litterat
dess historia under medeltiden (1824) är en för
handbok för ungdom, genom hvilken studerande
först i Sverige fick tillfälle skaffa sig en allmännar
sigt af isländska litteraturen. Grammatiska fältet
tade han redan i sin ungdom. Öfvers. af Bröders G
tika 1806 är mindre slafvisk. I senare tider har h
utgifvit åtskilliga små skrifter, som visa, att han
tidens framsteg i detta hänseende.

Professor L. var en af dessa gediegna kärnmän
maldags skrot och korn, som man skulle kunna hä
der benämningen: *classiska.* Det var någonting Ro
hela uttrycket af hans person, någonting som påmi

ch innerlig del den romerska litteraturen haft i bild-
af hans charakters skaplynne. Det var en hög, kraft-
stalt, en knottrig, men manlig och kärngod jernek
klippta, putsade, veka askar och lönnar. Hans sätt,
och tal röjde ingenting af detta fladdrande väsende,
ng eldigt, lekande, sprittande: det var allvar, fasthet,
fullmogenhet, redbarhet, classicitet i hvarje drag. Han
aldra egentligaste mening en praktisk man af stor och
hvad man kallar *dugtighet.* En sällsynt ihärdighet,
rolig arbetsförmåga, en klar, ordnande, redig blick, en
g rörlighet satte honom i stånd att fylla sin plats och
nom merendels sjelfmant förtroendet att vara den le-
principen, hvarhelst han ställdes, i consistorier, comi-
eller annorstädes. En charakter ärligare och vänfa-
än hans, ett umgänge otvungnare, gladare, mera jovi-
sökte man fåfängt. Smålandsbon har något eget i
äsende, okonstladt, ogeneradt om man så vill, men som
tt man i hans umgänge finner sig så hemmastadd, det
drag af fjellbygd, af tallskog och landtlighet, af hem-
och landsmanskap, som starkt framstår. Att vara
Småland och hafva studerat i Wexiö är ett slags
aretecken. Landsmansskap är för honom brödraskap.
le detta drag i hög grad. Han var en äkta Smålän-
Man behöfde blott hafva studerat i Wexiö eller till-
Wexiö stift, för att i honom hafva en fader, en be-
re, en vän för lifstiden. Också var han, såsom In-
för Smålands nation, en verklig fader för dess ung-
Och mången fattig, utan honom stödlös yngling, som
ll Akademien, står till honom i förbindelser, som icke
ldas.

vad L. dernäst med passion älskade, var visad skick-
i hans sak. Man har anmärkt, att det som Småland
desvis fostrat, har varit latinare. Något af orsaken
må visserligen tillskrifvas elementarläroverket, myc-
an tvifvel äfven L. Han nästan lefde inom den fordna
verlden. Dess språk, seder, bruk, allt var honom ända
minsta omständigheter bekant, och ehuru han icke
mmarkarl och bokmal, som endast i fantasien lefde
fornlif, så var lätt att se, hvar hela hans själ var
Det var icke blott språkformen, det var den Ro-
andan, det var själen i dess litteratur, som genom
spridde sig bland ungdomen. Hans föreläsningar voro
pedagogiska och grammatikaliska, än anderika; men
trängde dock derunder i språkets genius, man fick

kärlek till dess anda, under det man underbyggdes i h
pet om dess grammatikaliska byggnad. Man bortgi
Akademien för lifstiden med interesse fästad både vi
raturen och läraren.

Ett af bevisen på hans utmärkta förmåga att g
hemmastadd äfven med ämnen, som egentligen ic
hans hufvudsak, var det sätt, hvarpå han, af con
mer än böjelse inkastad på historiens område, sk
historiska profession. Han gjorde väl deri inga er
för vetenskapen, men hans auditorium var flitigt
hans föreläsningar af interesse, och han lemnade den
stol med den allmänna opinion, att hade han ej ex
varit latinare, så hade han i all sin tid bort förel
historiker.

Gift 1816 med *Maria Margaretha Arenberg* (
renberg), dotter af Kryddkramh. i Stockholm J. A
styfdotter af Prof. D:r J. Holmbergsson. — Barn:
Otto, född 1817 (sedermera Kyrkoherde), *And. Fre
Nils Henrik* samt 3:ne döttrar.

Skrifter: Öfver 60 Disputationer. — M. T. Ciceronis Brut
de claris Oratoribus Liber perpetua annot. illustr. Wet
borum indicem addidit A. O. Lindfors. Lond. Goth. 1
Kort Latinsk Grammatica förf. af C. G. Bröder. Öfv. frå
med förändr. och tillägg. Lund 1806. — Memoria C. A.
der. Lund 1807. — Commentarius de Civitate Jomens
Lund 1811. (förut i 9 disp.) — Handbok i Rom. Antiqu
Med 8 plancher. Lund 1814. 2:a uppl. Örebro 1830. — F
digt Svenskt och Latinskt Lexicon. I D. Lund 1815. I
1824. — Oratio Panegyrica, Seren. Principe Josepho Fr
Oscari die 4 Juli 1817 dicta. — Memoria Divi Caroli XIII
1818. — R. Acad. Lundensis Historia ab an. 1739 ad an. 1
alt. Lund 1821 (förut i disp.). — Inledn. till Isländska Litte
och dess Historia under medeltiden. Lund 1824. — Oratio
gyr. Principi recens nato Sereniss. Carolo Ludovico
dicta 1826. — Memoria Reverend. Matthiæ Norberg S
Doct. R. Cancell Concil. Prof. Lund 1827 dicta. Lund
De Studio Classicæ Humanitatis vere æstimando, duo Pr
mata Academica (öfver Haqv. Sjögren 1817 och vid Mag
1832), ed. alt. 1832. Dessutom 6 Progr.

(Källor: Ståhls Biographier. — Wexiö och Lunds Stifts
lar. — 2:ne handskrifna Biographiska uppsatser. — [Lund
Hist. af Tegnér II; Lunds Stifts Herdam. I: 414; se Till
—FF

LINDGREN, HENRIK GERHARD.

Född i Stockholm d. 15 Dec. 1801. Fadern B
derstädes. Stud. i Upsala 1815. Phil. Mag. 1821.

förslag i 3:e rummet till Lingu. Orient. Professionen Litteraturæ Arab. Docens d. 12 Mars 1830. Litt. & Orient. Adjunkt d. 25 Juni s. å. Vicar. Litt. Professor från h. 1833 till 1 Nov. 1835. Föreslagen rummet till Litt. Græcæ Professionen 1834. Præsid. ecol. Disp. 1836, i st. f. att undergå Prest- och Pa- examen och prestvigdes d. 12 Juni s. å. Vicar. Lingu. Professor från 11 Sept. 1836 till 1841 års slut. Professors n. h. o. v. 1838. Kyrkoh. i Tierps pasto- Upsala Stift d. 16 Nov. 1841. (Se Posthumus, Mina a eccl. reg. och B. Lex. Ny följd VI: 300.)

ft 1833 med *Wilhelmina Charl. Löwenhjelm*, dotter rectoren vid Österby Bruk C. G. Löwenhjelm, (Anrep).

r: Flere disputationer hvaribland: De dialectis Semiticis. III. 1822; De lingua Neo- Arabica. P. I—IV. 1829; Aristo- Comoedia, quæ *Πλοῦτος* inscribitur, suethice cum notis. Quid de animi immortalitate doceat Vetus Test. 1836; Ca- Agrell Supplementa ad Lexicon Syr. Castellianum. P. VII. 1838—40. — Tal i den studerande ungdomens namn Oct. 1829 vid aftäckningen af Linnés bildstod, samt till Geijer vid öfverlemnandet af dess portrait, i olja målad af örg. Ups. 1829. — Job, Metrisk öfversättning. Ib. 1831. — en Jesaia, från Grundtexten öfversatt och commenterad. häftet. Ib. 1842. — Om Arabernas förnämsta Historieskrif- och Geographer. I Skandia I. 1. — Art. i Literaturföreninen- Tidn.

or: Ups. Ärke-Stifts Matr. — Ups. Akad. Matr. — [Ärke- ets Herdaminne III: 180. 523, felaktigt.])

LINDHEIM, SIMON.

n af Conrectorn i Björneborgs skola, sedermera Kyrko- i Kumo, Mag. *Henricus Paulinus*, som var broder fve Lilljenstedt. Modern hette *Agneta Gabrielsdot- topolitanus**). Simon föddes d. 24 Oct. 1686. Stu- Åbo ($^{9}/_{10}$) 1701. Företog 1706 en utländsk resa, Lübeck och Wismar, samt studerade någon tid i rt an der Oder. Auditeur vid Uplands Reg:te ($^{7}/_{12}$) Fången vid Pultava 1709. Efter hemkomsten 1722 an befallning, att i anseende till sin kunskap i Ryska tillhandagå Landshöfdingen i Nyslotts och Kymme- Län Frih. Frisenheim uti den utom länets område liga brefvexlingen. Blef E. O. Assessor i Åbo Hof-

* Tillägg till J. Lilljenstedts biogr. h. n.

rätt i Aug. s. å. Commissions-Sekr. vid Ryska Hofvet (
1723. Ordin. Assessor i Hofrätten ($^{11}/_{12}$) 1724, och
1727 Kgl. resolution på tour och säte efter sin Extra As
sorsfullmakt. Adlades ($^{3}/_{8}$) 1727, kallad förut *Paulin*.
af K. Vetenskaps-Societ. i Upsala s. å. Hofrätts-Råd i
($^{19}/_{9}$) 1737. Erhöll afsked med bibehållande af halfva lö
($^{20}/_{11}$) 1743. Afled d. 10 Mars 1760 ogift på sin egen
Steminge i Sagu socken af Åbo län.

L. räknas bland Finlands lärdaste män. Han hade
endast i rättsvetenskapen förvärfvat sig grundliga insig
utan var tillika en utmärkt språkkännare. Ägde åtski
handskrifter på Slavonska, Ryska och Polska språken,
rörande Ryska historien, hvilka efter hans cousin och
vinge, Presidenten Frih. Lagerflychts död skänktes till
universitetsbibliothek. Äfven må nämnas att han öfvers
på latin den slavonska inskriften på en kyrkoklocka i N

Skrifter: Observatio eclypseos Lunae quæ contigit Moseuæ
Aug. 1713. (Acta Litter. Suec. 1730. N:o VII.) — De diversa
gine Finlandorum & Lapponum Observationes. I Nova A
Reg. Soc. Scient. Ups. Vol. II., öfvers. på Tyska och
mandrag införde i St. Petersburgisch. Journal, Nov. 1778.

(Källor: Lagus, Åbo Hofrätts Hist. och der anförde källor
[Riddarhusstamtafian och Anrep II: 772 och Lagus anf. arb.]
L.

LINDQVIST, JOHAN HENRIK.

Föddes den $^{8}/_{19}$ Sept. 1743 i Nystad, der hans f
var borgare. Blef Stud. i Åbo 1758. Phil. Magister 17
Kallades kort derefter af Fältmarskalken Aug. Ehrensv
till Sveaborg, för att öfver vintern hålla astronomiska f
läsningar för officerarne vid arméens flotta. Matheseos
cens i Åbo 1771. Förordnades s. å. att förestå Math
tiska professionen under Wallenii sjukdom, hvilket upp
fortfor efter dennes död, och under den tid efterträd
Prof. Lexell (se s. 90 h. o.) var frånvarande. Erhöll
säte och stämma i Philos. Faculteten, utnämdes 1778
Adjunct samt 1779 till E. O. Professor. Sedan Lexell
afsked befordrades L-t ($^{4}/_{4}$) 1781 till Matheseos Profes
Blef 1785 ($^{16}/_{2}$) Led. af K. Vetenskaps-Akad. och 17
K. Vetenskaps-Societ. i Upsala. Afled d. 14 Mars 179

Lindqvist fyllde värdigt den plats, der före honom W
ionius och Lexell varit fästade. Mathematikens studium
Åbo universitet, som före Wallenii tid hade sjunkit till
uppgick ånyo, och långvarigast af alla, som från univ

s början beklädt samma profession, arbetade L. i sitt
iskapliga kall, allmänt högaktad och med stor framgång.
r disputationer och rön i Vetenskaps-Akademiens och i
-Societetens handlingar äro af mycket värde. En be-
g, utvald boksamling, som han efterlemnade, blef genom
p af hans begge närmaste efterträdare längre tid vid
ersitetet oskingrad bibehållen.

Gift 1) 1783 med *Christina Fredrika Laihiander*, dot-
af Theol. Professorn, Prosten och Kyrkoh. i Nerpes Doct.
n Laihiander; 2) 1792 med *Gustava Pryss*, dotter af
prosten i Åbo Doct. Samuel Pryss. I första giftet egde
döttrarne: *Anna Christina*, g. m. Presidenten i Wasa
rätt Carl Adam Adlerstjerna, och *Johanna Lovisa*, död
ockholm 1841. Hon testamenterade 3,000 R:dr B:co till
ala universitet såsom stipendiifond.

ifter: Disputationer. (Se Lidéns Disp.-Catalog. Sect. III. s.
2. 118. 210 samt Marklins Cat. Sect. III. s. 53.) — 7 rön i Vet.
ad. Handl. och 1 i Vet.-Soc. i Ups. Handl.

ullor: Tengström, Finska Univ. Pro-Cancell. etc. — Rosenhane,
Vet.-Ak. Hist. — Lidéns och Marklins disp. Cat. — [Upf.-Sälsk,
Tidn. 1781, 1782. — Se biogr. i Vet.-Akad. Handl. för 1812.]) L.

LINDSCHÖLD, ERIK.

Alla tider af stor brytning föra partisinne in i historien.
bli segrare och besegrade. Begripligt är, att de sins
llan olika bedömma striden och finna sympathier hos
rverlden, så länge samma strid fortgår eller åtminstone
ma motsatta intressen finnas qvar i tiden.

Carl XI:s tid är en af vår historias brytningsperioder.
vi lofsjungit detta hushållsregimente, denna Georgik så-
sjelfva det förnuftsregimente, hvars uppträdande på jor-
Leopold poetiskt betviflade, föredragande den samma
för både föregående och efterföljande episka regerin-
så finner en Johan v. Müller deri sjelfva oförnuf-
eten blifven financier. Och den annars, som man vet,
d englapenna» skrifvande häfdatecknaren skulle visst ha
i detta sitt domslut med jernstil, om de enskilde, från
ka penningar togos till allmän egendom, varit verksamma
näringarnes bana. En reduction, som gjorde köpmän,
smän, bönder, fabrikanter o. d. fattige och lade deras
under embetsmäns lås och nyckel och en regentätts
åldsspira, vore väl höjden af galenskap i nationalekono-
och, som K. Carl XI:s reduction för en Schweitzare
jemföras med en dylik, förklarar det oss omdömets möj-

lighet. Två sidor kan saken få, om all rikedom sig inom vissa slägter, ofta som utlänningar ell barn inkomma med andra begrepp om folkets rät lefver bland odalmäns ättlingar, och således sträf omintetgöra hela landets uråldriga, på folkfrihet författning, om dessas rikedom dock är kungamakt ning och således reductionen har samma rättsgrun gamakt — som donationen; om dessa slägter fordr af staten, utan att förnedra sig till arbete, knappt näringar, och sällan lemnande nog underbyggde pe att gagna på embetsmannabanan annorlunda än kråkföttra ett namn som chefer, annars sjelfskrifn stiftare och der varande en riksrekrytskola för en mare, som tillåter en kung — lefva, blott då ha verktyg — då kan den Lindschöld, som ansetts tionens anima, äfven efter v. Müllers dom, visa anlete för efterverlden.

Denna sida är dock den i Sverige nästan ensam Kungamakt och dynastik (om vi så få kalla äfven vande hos regenterne i arfriken, att deras förfäd per och handlingar må allt jemt af häfdatecknare samma ljus som af liksermonens författare) hafva b sig med folkets antiaristokratism, hvarföre ingen a höfs i Sverige för en Lindschöld. Man förlåter b o. m. hans envåldsgrundsatser, såsom det enda m del för ändamålet: aristokratiens krossande. Ty de måste dock kunna begripa, att demokratien ej ännu coalition med kungamakten, var mäktig nog att b med en aristokrati, som hade både rikedomen och till privilegium. Den andra sidan, eller det som rä v. Müller, är sällan framställdt i Sverige. Länge ski ställandet deraf varit att förklara både kungamakt makt krig. Vi ha här och der antydt något ur k och vetenskapernas synpunkt. Män, sådana som la Gardie och Pehr Brahe, ersattes ej af Carl XII natism och d. v. allmänhetens köplust. Men vi erk att sedan begge sidorna blifvit skärskådade, vi finn ductionen var både en rättvisa och en lycka. Mot cenat skulle donationsadeln bestått hundra älskar nare af råhet. Mot ett Ministerämne med födselns r hundra odugliga med samma rätt och anspråk att styrelsen satt den i olag. Utom reductionen, vi den öfvertygelsen, skulle Sveriges adel snart spela

…s frihetsroll som Polens, och minnet deraf nu måhända — vår enda nationalitet.

Ha då reductionens fiender rätt, då de framställa Lind- …l såsom »den starkaste anden» inom K. Carl XI:s »ca- …lne», så — stå vi upp för mannen!

I Skeninge lefde i början af 1600-talet en smed, *Olof …nsson*, som i kraft af sin duglighet uppsteg till Råd- och slutligen till Borgmästare*). Han hade gift sig med …r sin ovanliga skönhet bekanta *Margareta Nolanwähr*, …n som barn stulits af en Vingåkersbonde, men i sitt …r återfåtts af sina föräldrar och hvars slägt ock se- …lifvit adlad (Anrep III: 37). Hon födde honom sonen …den 2 Febr. 1634, hvilken, i sitt andra år moderlös, …s till Linköpings skola i sitt 5:te år. Gossen blef ti- …bemärkt för sina goda naturanlag, och erinrade sig i …utobiographi, som han i ålderdomen uppsatte, att Bi- …Jonas Petri Gothus i Linköping sade om honom: »till …och den lilla kroppen är han alla underlägsen; i sina …usstycken ej så». Biskopen omfattade honom ock med …ja och bidrog till hans fortkomst. Ryktet att han be- …tigga, är dock väl en förvridning af skolgossarnes for- …allmänna sed att med sång söka understöd, hvarmed …okunniga rikedomen sedan trodde sig svärta den mäk- …tiannen. Vid 17 år (1651 $^{22}/_{1}$) var han mogen att bli …at i Upsala och tog nu namnet *Lindeman*. Då han, …d till Upsala, gick omkring på gatorna att betrakta …a, helsade honom en person från sitt fenster och talte …und vänligt till honom, sägande vid afskedet: »Om du …fortfar att af hjertat frukta Gud, skall du visst bli …a och utmärkt man». Detta gjorde på den fattige ynge- …det intryck, att den utmärkte mannen ännu mindes …huru han ej visste, hvem siaren varit. Vi få snart se …sputationsfest, som blifvit minnesvärd. Professor Edm. …us sitter i öfre kathedern**). Respondens, som står …nedre, har författat afhandlingen: »en Rådsherre, teck- …efter Hephæstions exempel ur Curtius», och försvarar …med största skicklighet. Det är Lindeman. Bland åhö- …befinner sig Carl Gustaf, ankommen till Upsala för att …s till Kung [hvilket skedde d. 6 Juni 1654]. Han in-

*) Att han varit borgmästare bestrides af Matth. Sundevall i …le Skenningia, præs. Nejkter. Ups. 1788. (Not 1876.)

**) Enl. disps titel egde akten rum d. 10 Maj 1654, kl. 8 f. m. (Not 1876.)

tages så af den 20-årige smedsonen, att han går fr
honom vid actens slut och säger: »Gratulamur Tibi
in studiis profectus et auguramur Te talem fore, qua
minus erudite adumbrasti, quam mascule defendisti«*),
anade likväl, att i denna Præses och denna respond
Senatorer dolde sig, och en blifvande Konungs upp
och undervisare både i omyndighets- och myndighet
Emellertid antog Lindeman condition, först hos en
Berling (ett år) och sedan hos Amiralen Frih. Cl.
stjerna och blef snart alltmer bekant som vitter fö

Efter någon tid fick K. Carl Gustaf ett bek
följd af sina ungdomssynder. Många dryckeslag p
holm äro ännu sagor i folkminnet, hvilkas straff den
enfalden åskådar i slottsruinerna. Från denna tid
sig bekantskapen med Brigitta Ellertz (el. Allertz?)
staf Carlssons födelse (1647, se detta Lex. III: 19
Den stadgade Konungen ville upprätta hvad den
Pfalzgrefven brutit. Barnet borde väl uppfostras.
fordrades en god lärare. Han mindes ynglingen i
kathedern, men ej namnet; skref till Erkebiskop La
bref med begäran att få den sänd, som han för 4
hört disputera om Hephæstion. (Se Tillägg.) Och L
kom till Linköping, der Carlsson var i Biskop Enan
förut uppfostrad hos Riks-Amiralen, Konungens mo
C:son Gyllenhjelm, sjelf en kunglig batard. I d
politikern Biskop Enanders hus lärde L., som hörde
len, mycket både om äldre och nyare tider. 1659
des den utländska resan. På Seeland träffades Ko
segrarnes högsta glans. Lindeman besjöng Tåget ö
på latinsk vers. Detta »nitidissimum carmen« finn
Samlingen på Linköpings Bibliothek. Wahlberg h
vit det i sin afhandling om latinska poeter i Sve
det läsaren måtte känna lejonet af klon«. Vi må
erkänna, att L., som latinsk versificator, mera utmä
genom metrisk än poetisk konst.

I Strasburg träffades de resande [som antag
ditkommit i början af 1660] af den bedröfliga ny
K. Carl Gustaf dött. L. författar: Officium pietat
voluit sacrum esse æternæ memoriæ . . Caroli Gu

*) "Vi lyckönske dig till dina utmärkta framsteg i st
spå, att du sjelf blifver en sådan, som du lika väl med
tecknat, som manligen försvarat". Se härom Hen. Witte
Biographicum. Tom. II. Riga 1691.

1660 trycktes (in fol.) i samma stad. Olyckan hade
at L. och Carlsson en Pommersk adelsman till Ephorus,
n någons rekommendation hos Konungen; men instruc-
n för denne hade tillkommit i Götheborg efter Konun-
död (man justerade då mycket). Strasburgska repu-
ns styresmän klagade mycket öfver denne Hofmästares
. Värden J. Boeclerus åberopades såsom delande samma
ome om adelsmannen, då Lindschöld begärde dennes ent-
ande i ett bref från Strasburg till Pfaltz-Grefven Adolph
n d. 27 Juni 1660. Denne gillade L:s åsigt och hela
et vittnar om det anseende L. egde inom Pfalziska hu-
. Då Riks-Cancelleren Gr. M. G. De la Gardie (1661)
rat en elfvaarig son, lät L. i Strasburg trycka och hem-
a »Monumentum Memoriæ Jacobi Augusti De la Gardie
itis de Leckö» etc. Det är ej nödigt, att deri se en
llsamhet inför Riks-Cancelleren. Men denne var gift
discipelns faster,

Till Grefve G. Carlssons förmyndare R.-R. Baron Göran
äng och R.-R. M. Björnklou skref L. från Strasburg
Aug. 1662, om sin undervisningsmethod och de begag-
läroböckerne**), ett bref, som ännu är värdt att läsas.
hade redan insett det tanklösa i att »grammaticorum
s diu immorari», och gjorde auctorernas läsning till ut-
spunkt för grammatikens inpreglande. Språkets talande
hand i hand med dess läsning. Sedan man läst ett
se i Phædri fabler, lades boken samman och gossen skulle
på svenska, än latin sjelf berätta fablens innehåll. I
ntius hemtades talspråkets tillgångar. För att ej härdna
författares former, var der rik omvexling: Cornelius
os, Cæsar, Curtius med Freinshemii supplementa, Cicero,
inus, Melanchthons universalhistoria m. fl. Jemte det
ra Bibliothek, han köpt åt Grefven***), voro de om-
af glober, cirklar, chartor. I religionsläran följdes Lau-
Synopsis och Hunnii Epitome Credendorum på Tyska.
läste nu 3:dje decaden i Livius och skulle sedan öfverga
Ciceros Quæst. Tuscul., Florus, Eutropius, Val. Maxi-
, Svetonius, Sallustius, sedan till Tacitus och Lipsii Po-
a, Vegetii de re militari, Ælianus, Grotii de jure, Vir-
Æneis och Barclaii Argenis, der han i synnerhet trodde

*) Handl. rör. Skand. Hist. VIII: 45 o. f.
**) Svenska Bibl. III: 155—65.
***) Catalogen är tryckt. Se Älfs: de Vita & Meritis E. Lind-
ld. p. 18.

gagn kunna hemtas af IV delen, der förf. med satir
tecknar Icon Animorum. Derjemte Physik, Ethik,
Detta borde allt absolveras på 5 à 6 år. Andra
sade Grefven i Mathematik och Fortification. En
språkmästare var ock antagen, liksom en Tysk; en
stare och en dansmästare voro ock använde. I
hade Grefven gjort vackra framsteg. Klockan 6
narne uppstod eleven och derpå gjordes morgonbön
i bibeln, likaså efter aftonmåltiden. Detta är
uppfostringens historia!

Efter [nära] 3 års vistelse i Strasburg*) flyttad
C. till Heidelberg, der de vid Chur-Pfalziska hofv
mycken courtoisie». Sedan »reste man». Frankri
land, England, Spanien, Schweitz och Italien besökte
under uppenbara L:s bref den redan bildade Stat
Hans bref till R.-R. G. Fleming måste varit för den
instructiva. Han hade tillegnat sig diplomatikens
kiga språk. Konungen i Frankrike, skrifver han
söker att trainera kriget, derigenom att affoiblera
terne och sedan profitera i sina desseiner af dess
Han upprepade hvad han i det politiska talat med A
deuren, viss att discoursen kunde vara capabel att
H. E. — I Heidelberg hade han ock vunnit en ry
som måste ge hans omdöme vigt. Der var en
gjord process mellan Chur-Pfalz och Chur-Mainz
rättighet, som nog syntes kräfva reform, och hvar
namn klingar barbariskt. Vildfångst, ojus wildfa
var en rättighet, som Churfurstarne af Pfalz haft
tiden de voro Kejsarens Pfalz-Grefvar (domare i K
palats), att tillegna sig alla de personer, som nedsa
Neder-Pfalz och några andra orter, antingen af oä
eller om de ej inom natt och år af annat herrsk
fordrades. De blefvo väl ej lifegne, men skyldige
skillige servituter. Chur-Mainz hade på sin sida d
publicisten Boeclerus (se detta Lex. II: 354, 419).

---

*) 1662 d. 27 Oct. skrifver baron Forbus d. y. från S
Gösta Carlsson och Lindeman resa nu till Heidelberg. D
Arch. IX: 82. Således måste Schefferus före 1663 träffat
burg, fast han i den 1663 utgifna Phoedrus omtalar denne
elegantissimum doctissimumque. Se Älfs disp. p. 20. Er.
var på samma tid som L. i Heidelberg. Wagenseil pris
som han lärt känna personligen, liksom flera utländingar
samtida. ex. gr. Engelska Minist. Robertson, Limiers, Ze
dolf, Gundling, Buddæus.

europeiskt namn, att förfäkta sin rätt. Chur-Pfalz den Svenske Studenten Lindeman och — Chur-Pfalz Då domstolen, en compromissorial-rätt i Heilbronn, rats af L:s bevisning gaf Churfursten af Pfalz åt Lin- en guldmedalj af första storleken, och skref till ho- på Paris i början af 1667 med anbud af Hofrådstjenst erichts-Råd uppgifver L. sjelf). Boeclerus kunde ej den förödmjukelsen att som besegrad ge namn i verl- t en ända dittills namnlös. Stridskrifter uppkommo Boeclerus och L. (Se Tillägg.) Man har trott att de övänner förut. Det var åtminstone ej så 1660, då L. de i bref från Strasburg ($^{27}/_{6}$) till Pfalz-Grefven Adolf att hans »högst aktningsvärde värd B. var ostridigt nska förträfflig och i de lärdas samhälle högst för- man». Men L:s intresse var ju att väl utföra sin sak n ära, att Churfursten anförtrott den i hans hand. utgaf han: »Pax in imperio turbata»... med en för- lång titel i stenstil, angifvande, att medborgares frid örd, vördnaden för lagarne för nära trädd, ja ett brott Kejsarens mandater, fädernas pacta, Tysk trohet och derigenom att vildfångsten bestridts hans hufvudman. rus svarade derpå skarpt och fick svar i samma ton- Offa latranti; Libellus sine nomine Oppositus scripto riano. Derpå lär B. svarat. L. utgaf nu »Ossa post s. Convitiatoris plaustrarii ad vindicias»..., som ut- i andra upplagan i Paris 1667, och då emellertid B. it med något svar, tillades: »Ad novos latratus novus ». Grofheten i stridsspråket stötte ej en tid, som, tt låta blod flyta, ej förböd »blodets svallning», då n utfördes med pennor. (Se Tillägg.)

Han fann denna förmågan behöflig här hemma. Vid Akademi, nyss anlagd, behöfdes i den lärda republi- nsedde lärare. Till Lindeman i Paris sändes fullmakt oquentiæ professionen. (Se Tillägg.) Han skref i anled- deraf till R.-R. Gör. Fleming, huru han ej alldeles diri- sina studier för det akademiska, finnande hos sig der- ndre både inclination och disposition, än till någon vid hofvet eller cancelliet, ehuru ringa denna än månde Han lät emellertid Gud och lyckan råda. Upsala sitet hade nu en Canceller, som ifrigt sökte duglige ör professionerne och en fullmakt på en Upsalisk pro- tillsändes Lindschöld. Men när han kom hem eller an träffade Bar. Fleming fanns han verkligen bildad tsvärf. Han blef Kongl. Sekreterare ($^{26}/_{9}$) 1668. Ej

anade man då hvad man gjorde. Väl hade det v
ligast, om Carl Gustaf, vid valet af informatore
tvenne söner mindre aktat på rangordningen och s
Professorn för den oäkta, men Studenten för den ä

L. synes ha varit mer som en förtrogen vän, ä
hos R.-R. Göran Flemming. Hans politiska vuer
got berott deraf. Inom Flemingarne brann nu b
mot regeringen, för våldet på Konungens testamen
Riks-Skattmästaren, och från äldre tider hat till
digaste inom aristokratien. Den af förtjenster
Amiral och Öfver-Ståthållare så utmärkte Clae
var och blef ej af »titrerad adel» och det ansågs
en greflig måg under en Enkegrefvinna Brahes vär
ge honom sin hand. (Jfr detta Lex. IV: 399.) Hr
Herman, jemte sina bröder baroniserad 1651, u
från riksembetet och nedlade i sin son Claes den
under reductionen fick ymnigt tillfredsställa sig.
bror Göran*), Grefve G. Carlssons förmyndare,
(1667 $^{27}/_{9}$) som E. O. Ambassadeur [vid fredsbe
i Breda], derunder han haft Enkedrottningens up
undersöka om ej Grefve G. Carlsson nu kunde h
Från denna undersökning (1666 à 67) hemkom lä
deman, använd vid samma fredsmäkling, hvarvi
dog, enligt biographers förmodan. L. fick i bö
Cancelliet Schweitziska brefvexlingen på sin lott, h
zén spårar ett mindre förtroende hos Cancelliets d
Grefve Claes Tott, som 1669 skulle afgå till Pole
staternas apokalypsis, enligt Terlons ord — kän
höfva Boecleri besegrares penna och L. vardt
sekreterare. Hemkommen nedlade han (1670 ^{23}
rättelse om ambassaden i Riks-Archivet, hvilken b
i en Gyllengrips bibliothek och var känd af
(8425). Lindeman adlades 1669 ($^{26}/_{7}$) med namn
schöld. (Se Tillägg.) Då K. Carl XI confirmerad
darnes utnämning 1686 ändrade han vapnet något
net blef Svenskt: *Lindschöld*. Enkedrottningen,
ömhet för Grefve G. Carlsson**), synes hafva fat
för hans förtjente uppfostrare. Och han hade e

*) De grundsatser brodern Erik yttrar för Göran Fl
t. ex. adeln tryckte allmogen hårdare än kronan, hvarf
gen varit betänklig, se i De la G. Arch. XI: 138.

**) Se Sv. Bibl. III: 153.

att vinna och behålla denna qvinnogunst. Hvad Stiernhjelm varit i Drottn. Christinas, blef Lindschöld i Drottn. Hedvig Eleonoras hof. G. Bonde klandrar Riks-Cancelleren, att han var för commod, att löpa i hoftrapporna och roa DD. MM. och derigenom lät andra, med tänkesätt fiendtliga mot adeln, intaga den makt, som personlig sympathi gifver. Emellertid är det ovedersägligt, att L. var mindre commod. Menniskan är vanligtvis och ifrigare »quærere quam parta tueri». L. var större som embetsman än poet, men utom sin dilettantism som poet, torde han ej kunnat komma i tillfälle att utöfva sin förmåga som stats- och embetsman. Vid Heidelbergska hofvet hade han tillegnat sig den facilitas i umgänget, som han kunde öfversätta i sin person om ock ej på sitt språk*). Han uppvaktade Enkedrottningen med vers på födelsedagar, han besjöng hennes hynda och ristade runor öfver hennes älsklingshunds stoft i Ulriksdals trädgård. Hoffruntimret fick visor att sjunga och balletter att dansa. Den adliga ungdomen glömde eller vederlade Servii Tullii regel: »Non nascitur ex egenti multitudine liberalis indoles», om ock deras fäder den upprepade, när de i ungdomslusten sjöngo t. ex. »Ögat hjertats tolk»

Ack ögon . . .
Ty säjen J mig nej, så dör jag oförnöjd,
Och säjen J mig ja, så dör jag utaf fröjd.

Man skrattade så hjertligt åt hans qvickheter, att man glömde begrunda faran af att låta en slik man ur folket komma i tillfälle att bli en man för folket, sedan han blifvit mycket för sin Kung. Denne var i öfvergången från barn till yngling, då L. (1669) lät sin »Store Genius» tala ganske det bästa denne Furste ännu hört, och måhända kunde han dervid börja inge honom ett förakt för »toppriande mesar» med stora anspråk, som sedan bar frukt. Der ligger en kraft i dessa L:s värdskap, som ej kunde undgå att intaga en yngling af Carl XI:s charakter och bildning. L. var emellertid känd blott som hofvets troubadour, ett öfverlägset snille, beundrad som talare, poet, rättslärd och lärd, då man fick öppna ögon och fann honom vara själen i en ny adlig formation, med hvilken Konungen egde gemensamma politiska öfvertygelser och sympathier. Och Enkedrottningen, som fann för många tendenser till jemnlikar bland den högre aristokratien, synes hållit god mine med »Nya Sveige», såväl som gamla, men ej ogerna sett Kungens sym-

*) Se längre ned, s. 269, hans bref till en sin son i Paris.

pathier*). Hon anses ha beredt L. giftermål hos Ka
Rådet Isaak Cronström, som var rik. Den sköna E
Cronström vardt d. 7 Sept. 1669 fru Lindenschöld.
des 1671 (Wirænius har 1670) till Danmark, dess
tiden varande tillstånd, styrka och förehafvanden u
den att utforska; hvarifrån han, enligt Konungens or
panegyriska Grefvediplomet, med god besked och e
telse hemkom. Introducerades [i tredje klassen] 16
uppgifves hafva blifvit Prot.-Sekret. i K. Rådkamm
å. Följ. året blef han Konungens egen Expeditions
terare och fick de inrikes sakerna under sin handl
enligt Anecdotes de Suède m. fl. K. M:t uttryck
Grefvebrefvet: »Vid vårt tillträde till regementet, f
efter vårt eget nådiga val och välbehag den lyckan
kammerligen uppvakta oss, att utfärda våra bref och
våra befallningar». Nästan lika uttryckes saken
schölds autobiographi. 1674 ($^{25}/_{11}$) blef L. Hof-Rä
($^{12}/_{5}$) tillika Lagman i Bohus Län (utan skyldighet t
än räntans upptagande), 1676 (1677 i Nov. enl. Rid
stamtaflan) Cancelli-Råd och Stats-Sekreterare. 16
Hof-Canceller och Ordförande i K. Justitie-Revisio
1687 ($^{20}/_{1}$) Kongl. Råd. S. å. Grefve till Stafs
Friherre till Lindevad (förut Hannevad) en half mil
hans födelsestad, samt Herre till Kaggeholm, Falla,
och Klackeborg. (Se Tillägg.)

Hastigt ådrog sig L. den allmännaste uppmärksa
Förf. till nämnde Anecdoter, han må vara Esaias el
Pufendorf eller en annan, var ej L:s vän, men mås
göra honom mycken rättvisa, och tåla att de fleste
gelserna vederlagts af efterverlden. Han anklagades
den der skulle undanträngt samme Gripenhjelm, s
klaras ha infört honom i Konungens ynnest. Fram
märker att Gripenhjelms oskicklighet måste af sig sj
för L:s öfverlägsenhet och dennes lycka således va
eget verk. G. torde snarare först blifvit bemärkt sä

*) Lindschöld blef, äfven som den Högstbetrodde Rå
poesiens vän. Då någon dristat utgifva Lucidors Hellen
ster, ställdes de under Lindschölds [och d. v. Frih. Nils
stolpes] skydd, genom en dedikation, som ej döljer det l
liga i företaget.

**) Här bör erinras, ehuru derom mera läses h. n., at
Landtmarskalk vid riksdagen 1686, Sept.–Nov., och d. 6
å., enl. registr., förordnades han jemte flera att öfverse la
skulle detta ske under L:s direktion. D. v. s. L. blef pr
lagkommissionen. (Not 18

var præses, då den qvicke studenten, hvars namn Carl
af ej minnes, skildrade Rådsherre-idealet. Vi läsa för-
t i en uppsats i Handl. rör. Skand. Hist. (V: 222 f.)
samtal mellan K. Carl Gustaf och en förtrogen, der han
ger såsom orsak till Figrelii val, att presterne väl må
den blifvande Konungen renlärigt undervisad, då det
t af öfverstepresterns mågs, och denna egenskap hade Fi-
us vunnit, enligt en anekdot i Sedolärande Berättelser,
ne med företal af J. A. Lindblom, derföre att han friat
den dottern af Lenæus, som hade en rottfläck i ansig-
och hvilken det förnämare clerus ej ville och det rin-
ej dristade begära*).
Föröfrigt skönjer man af Danska Ministerns Berät-
**) att L:s utnämnande till Kronprinsens Gouverneur
1688, se nedan) var ett verk af Enkedrottningen, men
denna åtgärd för Drottningen var ganska misshaglig.
förmente också, att Oxenstjerna haft sin hand med i
t, i afsigt att »eloignera L. från affairerna, hvorudi hand
begynte allerede at gaa Oxenstierne nogit nær i hælene».
svärmor, som »er saa en virago och passerer for en
ce aff det, vulgus kalder en wiis og qvinde», hade blif-
illfrågad om rätta orsaken till oenigheten mellan de båda
tningarne och L:s utnämning vore antingen den, att L.
Wellingk länge tillstyrkt Enkedrottningen att separera
sen från Drottningen och hans uppfostran från hennes
sition; — eller den, att L. sökte intala Konungen, att
sin död utnämna Enkedrottningen till Regentinna? —
derpå hade denna »virago» blott gifvit ett obestämdt svar.
Om L:s skicklighet i de allmänna ärendena fanns blott
nda röst. Vi låna derom ett omdöme ur Les Anecdotes
Suède, — hvilken skrift derigenom har ett visst histo-
värde, att den upplyser hvad som den tiden talades
ett visst coteri — hvarest det heter, att man ej kunde
det ju »L. hade mycken urskillning, fattade en sak
och bragte den utan möda till papper; dessutom myc-
arbetsam och alltid glad; att ingen hade så mycket
öfver Konungens sinne, som han, också förmögen att
andra menniskors yunest». Att L. var ångkraften
conseljens arbetande ledamöter (att anse Rådet nu
för conseljens hedersledamöter), synes af allt. Anec-

*) Jfr detta Lex. V: 211, 400, äfvensom det citerade stället i
., hvilket h. o. är mindre noga återgifvet. (Not 1876)
**) Fryxells Handl. II: 404 o. f.

dotisten yttrar: Så öfverhopad han var med sysslor o
som hoptals anlitade honom, mottog han dock alla
skor ganska höfligt och tjente dem äfven gerna. Lor
till sin Herre, Riks-Drotset Grefve M. G. De la G
19 Juli 1683, huru han redan kl. half 5 på morgone
vaktat L. för att tala till Riks-Drotsets bästa. F
var dock redan fullt af uppvaktande; men han med
tala med flere än Lorin, för att i tid uppkomma till
gen, som, sade han, kl. 3 à 4 om morgonen redan vo
och vid aflärerne. Det är en gammal regel, att d
arbetar mest i en duglig styrelse alltid har störst
tandet. Förf. till Anecd. de Suède anför att dett
tande dock 1676 afbröts. Som 6 der troligen geno
tryckarens fel uppstått i stället för 9, har mycken
öfvats för att vederlägga anecdotisten. v. Stiernma
i Landtmarsk.-Historien i Sv. Bibl. V D. p. 130—
de förtroendeuppdrag L. hade 1676—78, på grund
också Franzén finner skäl att betvifla en onåd, som
förenas med förtroende af de vigtigaste riksangelä
Alf anför dock i den 1788 o. f. i Lund utgifna diss
nen (de vita & meritis Er. Lindschöld) tillräckli
menter i den frågan. L., som länge alltmer ökat s
tjenster och derigenom sin gunst hos Konungen, ha
annat under kriget kunnat intala Louis de Geer, att
försträcka kronan 14,000 R:dr, vidare (s. å.) besörj
financiella och andra uppdrag, på kon:s befallning,
riksdagen i Halmstad (1678) för att der, liksom se
norstädes, förrätta angelägna ärenden, 1679 i Jan. på
gård fullgjort sin expeditionssyssla hos Konungen och
skull fått ett bref af d. 12 Mars s. å., fullt af compli
— enligt hvad v. Stiernman anf. st. visat — har troli
derefter insjuknat, så att han, enligt sin autobiograf
nästan år och dag vid sängen, då hans illviljare ej
läto att tala och göra allt hvad de kunde till hans
som nu ej kunde nog träget uppvakta sin Konung
måste från sitt Stafsund ännu d. 24 Apr. 1680 skri

*) Detta bref innehåller icke blott artigheter, utan de
att L. "med sina hulda och trogna tjenster, och nu på n
förmedelst sit hafda besvär med åtskilliga af- och anre
ansenliga penningeposters anskaffande, gjort sig til någ
nådige ärkänslo värdig" men som tillgång saknades till v
ning, så gafs genom brefvet L. rättighet att "gjöra sig sin
och Kronan hafvande fordring betalt", hvar och när till
medel yppades. (Not 1

f anfördt bref till ett Cancelli-Råd (Hoghusen?), der örsäkrar sig ej hafva velat öka Canc.-R:s besvär med nelse om Lagmansräntan från Bohus, men väntade godt hopp, att Canc.-R. ville tala några ord till K. är tiden tillät H. M:t höra, till L:s välfärds befräm- Han var säker, att Gud, som bäst kände den un- iga ifver och trohet, hvarmed han tjent sin nådigste g. skulle böja dess milda hjerta till nåd och justice honom. Hans ambition hade nu fäst honom vid plo- och var han med sitt landtlefverne förnöjd; sökte och ade hvarken promotion eller tjenst, utan ville tjena ud efter den nåd honom gafs och om han ej kunde något till sin Konungs behag, likväl bedja för honom. lagmansräntan frändragas honom såsom för ett brott, någon lättfärdig tungas angifvelser, så påminte han onungens löfte, att bli ställd i förhör för att försvara kuld eller afbedja sina fel. Någon brottslighet visste drig skulle kunna honom öfverbevisas. Får han blott ör sin oskyldighet, skulle han nog stoppa munnen på om sökt hans argaste utan orsak. Han lemnade dem Guds dom, ville blott göra dem godt för det onda de honom och än mera unnat honom, om förmågan sträckt a med deras ondska eller de haft något, som de uppen- n dristat eller med skäl och sanning kunnat tillvita , samt slutar: »Käre Herr Cancelli-Råd förlåter ett ndet hjerta, som stundom söker och finner någon lisa örnöjelse deruti, att det hos dem, som redlige och nige äro, får yttra sig och lätta sin börda». I P. S. r han, att om Lagmansräntan ej kunde få behållas, an lika tjent med en häradsränta, som gäfve lika; ty r mer nu till att göra om brödt än om titlen och em- 800 daler, stundom mer, hade Bohus räntat. — t i original fanns 1789 hos Baron Cederhjelm på Sä- n.

den 10 Juni 1680 dog Johan Gyllenstierna och snart g Lindschöld det rum i Konungens förtroende, hvarur r någon tid undanträngt honom. Gyllenstiernas verktyg, ehnsköld, L:s ovärdige svåger, dog ock vid samma tid s. å. enl. Anrep). Orsaken till onåden behöfde ej vara än en Gyllenstjernas behof att undantränga en smeds- Att de ej kunde förlikas som favoriter, låg säkert

---

Har Pufendorf rätt genomskådat Gyllenstjerna. var G. säle- ogelägen att förhindra freden med Danmark, för att under

ej i L:s oförmåga att i formen böja sig för deras motsatta politiska system. L. hade o i Cancelliet Gr. De la Gardies Fransyska han kunde tillräckligt uppmanas af sjelfva d »naturlige bundsförvandter» hos rättslärde oc lärofäder*). Att man måste göra L., likso mera**), handen tung, för att få rättvisa elle gen, är förnekadt af sjelfva anklagaren, hvil märker, helst han erkänner honom för oegen ej ville låta något sqvaller för dagen gå förl verlden***). Då L. återfått förtroende hos lenstjernas starka ande nästan magiskt hänf skrefs af en fiende ett paskill, som börjar:

Efter du Erik äst till väldet igen,
Så rådes dig nu, du sjelf dig känn.

Kom han nu så from åter, som brefvet (efter disgracierade hofmäns nog allmänna se att han var i sitt nedan? Den ifver, hvarm fattade reductionsfrågan och enligt sin vana, omfattade, också i grund genomförde, hade d grund i hämnd mot odugligheten, som förakt trängde dugligheten, eller mot elakheten, son hans ära; eller mot andrygheten, som ej tålt i konungaförtroendet? Hjertats ransakare alle dessa frågor. Kanske visste L. ej sjelf hvad disgrace hade på hans följande verksamhet.

N. Bielke, som, sjelf duglig, kände symp lige och som vi sednare finna så träget och v

---

krig lätt bli af med en ogift kung, så var det oc att undanskaffa fredsvännen L. Denne hade dock kunna skrifva sin "orationem de pace auspicatissi noctem, Londini Scanor. A:o 1679 subscriptam". alltjemt L:s lösen, då äregirigheten och plundrings krig. Jfr detta Lex. V: 415. Anm. 1876.)

*) Detta system förblef också L. trogen till si Danska ministern vid underrättelsen om hans död flexionen: "Det Franske partie mister i hannem et saa var der intelligence imellen hannem och Bielke

**) De la Gard. Arch. XIII: 129, XIV: 13.

***) Att han ej var fri från egennytta och att h mutor synes af Fryxells Ber. XX: 72. Se denna ned s. 263. Härvid bör dock erinras att sådant då ovanligt och annorlunda bedömdes än i vår tid.

Fab. Wrede*), kunde ej annat än inse behofvet af
Han hade redan skrifvit till Kongl. Sekret. Lindschöld**)
beaucoup de passion & estime». Nu berättas han
den, som återfört Konungen till L. Hans Maj:t kom
dlet af 1680 (således kort efter Gyllenstjernas död)
N. Bjelke och J. Stenbock ut till Stafsund, inträdde
met, der L. satt i sina studier samt gick fram och slog ut
hornet öfver bordet — ett skämt i hans fordna för-
a stil, som visade, att det gamla förtroendet inträdt.
t ber. af Presidenten Cederholm, som hade egt per-
bekantskap med L. — hade Konungen ej först träf-
i sitt rum utan i trädgården och börjat samtalet med
: »hvarföre han så länge dröjde på landet?» Cederholm
ade detta för Amiralitets-Kammarrådet Löfvenskiöld,
nne samlade de materialier till L:s biographi som Alf
nat.
annolikt var det under hans otium litterarium, — tro-
den enda tid, då han hade ledighet — som L. begrun-
Svenska Historien och för förtrogne omtalade hvad som
våra bästa Svenska traditioner***). Han hade hört
et som handledare för konungasonen, och hade mogen-
att bedöma hvad han sett omkring sig, likaså väl som
med sin höga politiska bildning ordna massan af sitt
iska vetande. Skildringen af demokraternes och aristo-
rnes kamp omkring Gustaf Adolf och Carl Gustaf röjer
om rådskammaren ovanligt snille. En sådan strid kan
t observeras från lägre punkter och observeras sällan
kt af dem som på samhällets höjder kunna dem ob-
a. När man läser dessa lätta, träffande skildringar,
man en statsman i sitt lugn. Den blott lärde, t. ex.
ring, underrättar oss mycket om dessa personer. Den
lärde och i kabinettet bildade Lindschöld visar oss
personerna i få underrättelser, i korta drag, lifslef-
. En af dessa memoirförfattare i vår frihetstid, som
rifvit de inom de mest bildade ätterne fortlefvande tra-
erne, dömer†) om samme Lindschöld: »K. R. Grefve
r en upplyst herre, statisticus, vitter, den förste scri-

---

*) De la Gard. Arch. VI: 16 f., XIV: 1 f.

**) Handl. rör. Skand. Hist. X: 107 f. K. Carl XI intygade se-
brefvet till Bielke om L:s död, att också Kongl. Rådet i L.
en god vän.

***) L. c. VII: 15.

†) Handl. rör. Skand. Hist. VII: 198.

bent, af ett stort snille och med lysande talanger, sö
sökande hofgunst; uppkommen genom egen förtjenst'

Det kan då ej längre betviflas, att L. föll ur och
i Konungens nåd. Men sub judice är ännu, hvad g
må kunna få hos folket, hos oss, som nu lefva.
anklagat L., för att ur Barclaii Argenis ha hemta
dets villolära och sedan inpreglat den ej blott i
utan ock i sin tid. Sannt är att redan 1660 läste
derade han denna bok och att han börjat öfversätt
Svenska (fragmenter lära ännu finnas qvar af öfver
Franzén erinrar att omdömet förråder en bristande
ning af denna blott mot demokratiens villolära skri
Ej heller känna vi om L. i England hemtat envi
merna, dit man sedan ansåg att den kungliga polit
sände de blifvande presterne, för att der få sina
principer**). Nog är det sannolikt, att L. önskade
för de regeringsgrundsatser, som han ansåg nödvä
då påkalla. Vi gilla dem ej, men då de ännu ha
af stort anseende, må stafven ej brytas öfver L.,
ett och ett halft sekel sedan kunde hänföras af
relse mellan Gud och Konungen, ungefär lik Euclid
de två trianglarne i I B. 4 prop.

Det var förlåtligt, om man ej då, när envälde
sedt som folkets försvar, erinrade sig, att folket
sig en Kung, och att det således ytterst blir ett den
smicker att låta historien på hvarje blad vittna
(folket) kan göra en gudalike — fast den likhete
lan visar sig. Men ej skadade det L. att han, o
vande Konungens makt, kände sig böra likna Gu
Man finner vid denna hans maktutöfning ingen hår
gen skadeglädje, utan i det stället fly alla till ho
förtroende. Hans första chef, blifven alla partiers
vände sig med förtroende och aktning till Lindsch
nöd och behöll alltid ett förtroende för honom,
nödgats taga från nästan alla de andra mäktigblifv
Lindschöld, Gyllenborg och ännu ett par andra voro all

*) Söka hofgunst kunde väl ej i längden reductione
befordrare, men utan Konungens gunst kunde han ej
föra hvad han ansåg vara fäderneslandets räddning och
ha anfört huru han använde sin poetiska talang — som
sjelf ej ansåg tjenlig till något högre värf — till vinnande
gens ynnest. "Hofpoesien" ökar ej hans ära. Men he
ock med grafskrifter fosterlandets män, t. ex. Frih. Sim
Helmfelt.

**) De la Gard. Arch. XIII: 80.

andra visst intet så: vittnade; Grefve M. G. De la Gardies
hud. Också dömer Franzén sannt: »L, var mindre använd
användbar att omstörta och kullslå än att upprätta och
dningställa». Då så var, få vi tolerera hans envälds-
nciper, som nu, framkallade af oppositionen mot den libe-
ism, som gaf Cromwell makt, förfäktades af de lärde i
a länder, kanske ofta för att kunna krossa aristokratien
d souverainitetens hand.

Sin förmåga att upprätta och iordningställa fick L. ökadt
fälle att ådagalägga, då han från 1687 d. 30 Maj till sin
1690 d. 11 Juni var Lunds Akademies Canceller. På
kort tid gjorde han Akademien mera tjenst än någon af
nes Cancellerer på huru lång tid som helst*).

Väl hade det varit en Akademi i Lund, då han mottog
ncelleriatet, men i uslare skick kan väl en dylik ej tän-
s. Kriget hade brunnit utom stadens vallar och inom
ademien brann ett ännu osläckligare. De första anslagen
densamma voro till stor del tillbakatagne, då indelnings-
ket fanns nödvändigare att genomdrifva i den oroliga pro-
sen, än lärdomens angelägenheter. Inga trivialskolor,
gade man, hade sämre auditorier. Nu var fäktsalen till-
a både auditorium för philosophiska faculteten och biblio-
k. Fönstren söndriga liksom dörrarne. I sjelfva Dom-
kan (munkechoret) föreläste Theol. faculteten, der ock
del af bibliotheket stod; den Juridiska faculteten måste
ervisa i Beatæ Virginis (enligt v. Döbeln S. Geraldis)
ell, den Medicinska i S. Dionysii. Dessa capeller voro i
gsta grad af förfall. Hvilken fart det var uti allt hvad
företog sig, kan man döma af den tid han behöfde för
skaffa Carolina en passande byggnad. Den 22 Febr.
88 hade, efter discurrerande mellan Hrr Professorer i Con-
torio, resolverats, att med aldra första föreslå hos Can-
leren, om ej Lundagård, som skulle vara till Kongl. Maj:t
nceradt, kunde doneras till akademihus; och redan den 3
rs kunde L. skrifva till Consistorium: »Jag kan till
rsta både min och eder glädje och förnöjelse berätta, att
M:t varit så nådig och förärat till Akademien dhet huuset,
J gode Herrar ha skrifvit mig om»; neml. om de gode
rarne hade rätt i att det var reduceradt**). Som de blott

*) Se härom Lunds Universitets Hist. I af Weibull, Lund 1868,
04 f.

**) Huru ett Winstruparnes arf kunnat reduceras derföre att
tta före ett fredsslut och en Recess, som nu (?) åberopas mot
vje den minsta reform, blifvit doneradt af Danska Konungen,

skrifvit att det lärer bli reduceradt, måste H. M
inhemta säker kunskap. Då den fåtts, skulle de
brefvet uppsättas. Och detta är redan den 16 M
färdadt! Den 9 Maj nedsändes donationsbrefvet
celleren skrifver: »Som jag af allt mitt hjerta tac
aldra högste Gud och vår Konung för en så stor väl
så vet jag att J gode Herrar tillika med mig i edra
gören detsamma».

Akademien hade nu i 22 år varit inqvarter
kyrka!

Han fordrade in diarier öfver Professorernas
ningar, »emedan honom ej anstod att vara hvarken
eller okunnig i de saker, som Konungen honom anf
Penningar, för att inreda Palatium Vinstrupianum
demi, hade han stort besvär att skaffa, men var o
oaktadt alla svårigheter. Han anstaltade straxt
gården måtte till en botanisk trädgård inrättas af M
Sackenskköld, på det ungdomen måtte der kunna he
gon kunskap in botanicis. I Humeri biographi här
VI) är anfördt, huru vanskligt det var att få ett bi
vid Lunds högskola. Lindschöld skaffade ändtlig
Hult (Lilljenstrahl) ersättning för Gripenhjelmska
thekets nedforslande. Han lofvade Akademien att
Bibliothekets namn, penningar till boksamlingens för
skickade straxt medel till hyllors inredning och dre
i hvarje bref på Consistorium, att påskynda arbe
ifver. En Student Helledahl antogs till Bokhandlar
demien till prydnad och ingen annan till skada». L
lättades i sina bemödanden för Akademiens bästa
vänskapliga förhållande till Grefve Ascheberg. H
till A. ett bref som stannat i Akademiens archiv:
att min högtärade k. Broder af egen benägenhet em
demien i Lund lärer gerna befordra dess uppkomst oc
men jag kan likväl intet underlåta att recommend
h:de k. Broder dess angelägenheter, särdeles nu, då
nådiga resolution för Akademien skickas neder, j
M:ts nådiga bref till min Broder. Jag gör mig om
k. Broders gunst och godhet för mig så väl som fö
demien alldeles försäkrad och är viss deruppå, att n
der härmed än ytterligare samkar Guds välsignelse

---

tillhörde ej L., utan Reductions-Commissionen att afgö
tjensten eller orättvisan af denna reduction lär tillhöra H. E
berg och Kammar-Rådet Lindhjelm.

de sina» . . . . Känner läsaren ej, huru kärleken glöder i
a böner? Det lär emellertid varit efter L:s död, Pro-
orerna uppvaktat Ascheberg med önskan att han ville
deras Canceller. Han skall då ha frågat: »Är det ett
honoris eller laboris»? De svarade i sin enfaldiga be-
ing, att dermed än lättare vinna sin önskan: »Cancel-
efattning är ett onus honoris». Derpå svarade A. (un-
r som Gyllenborg sedan sjöng om vänskapen): »Af ho-
s har jag nog». Och de måste välja en annan Can-
r.

Det svåraste L. hade att bekämpa, var den ifriga trät-
aden hos de värde fäderne*). Han iakttog dervid lugn
värdighet, som visar huru upphöjd han genom sinnets
var öfver de stridande. Han skref d. 8 Juli 1687: »all
a och olägenhet kan i början hämmas och afböjas med
och saktmodighet, när den ene Collega söker att hedra,
och upprätta den andra och icke att förtreta, skymfa
förderfva, straxt han icke stannar i lika slut och me-
med honom, särdeles uti philosophi, som lemnar för-
t ett fritt och öppet fält i hela naturen». I andra bref
lägger han hvad han funnit orätt hos den ena eller
a parten med lugn, men ovedersägligt. Sedan han låtit
förstå, att de trätgirigaste skulle flyttas till Pernau
Pernau-Professorer hemtas till Lund, synes det blif-
tyst. De hade en gång satt det vite på sig, att den
först började gräl skulle plikta årets salarium till nästa
tal. Då sista enigheten vunnits, skref han: »Skulle
någon gång en eller annan med ord eller gerning råka
fela, så upprätten densamma med saktmodig ech stilla
; ty det är kostligt för Gud och berömligt och ljufligt
menniskor», tilläggande med egen hand in margine: Vir
s . . non mutat animum adversus bene meritos, nisi
nm malefacta præcedant. Seneca. Han fördubblade con-
tii tillgångar, så att nu nära 100 fattiga Studenter fingo
fritt underhåll. Han tänkte på allt. Till och med huru
ärden borde åläggas ge de sjuke den mat läkaren före-
, och straff om han svälte de studerande, då Profes-
ne blott ihågkommit straff för den student, som ratade
n. Han sände sin ena son att studera i Lund.

Som riksdagsman framträdde L. med lika förmåga
inna folkets aktning, som han i kabinettet vunnit Konun-

*) I Lunds Universitets Hist. af Ahnfelt I, Sthm 1859, anföras
prof på tvådrägten inom Akad.

(Not 1876.)

gens. 1680 var han ledamot i det mäktiga utsk
med Ständernas rätt egde besluta j utrikes ärender, j
Axel Wachtmeister, Lilljecrona, Reutercrantz och Orn
1681 i October nedsände Konungen Cancelli-Råden
sen och Lindschöld till dem i Senaten, som ej vid
gens slut velat underteckna resolutionen, att Rådet
ett medlande stånd mellan Konungen och Ständerne*
riksdagen 1686 (Sept.—Nov.) var han Landtmarsk
första gång någon af sista classen fick Talmansklubb
hand — och besegrade sjelfva den titrerade adeln
då de alla märkte att mannen af borgerlig börd v
alla öfverlägsen, åtminstone de bäste jemnlik, både
tänkare och talare. En anonym i Handl. rör. Skand
(från frihetstiden) tyckte att det ej var i svåra t
förde klubban. Det gällde dock att utföra en revolu
med ett våld som upphäfde lag, såsom när Engel
och Wasar utföra dylika, ej med ett våld, som elud
gen med list, såsom när en Gustaf III revolutioner
att i laga former öppet genomdrifva en revolution s
lig, att ingen af de mest bloddrypande revolutioner
mera satt yxan till roten, och det likväl utan bad
utgjutelse och inmanande i fängelse.

Sedan L. nedlagt Landtmarskalksstafven, ingi
($^{20}/_{1}$ 1687) i Konungens råd och när 1688 fråga var
upprätta de fem höge embeten, skref Danska Minist
Lindschöld var påtänkt till Riks-Canceller, jemte A
som fältherre, Bengt Oxenstjerna som Drots, Fab
som Skattmästare och H. Wachtmeister som Amiral.
har väl ock en dylik ministère kunnat bildas i Sveri
denna tid arbetade, enligt samma källa**), L. på en
för reductionen, som, om den sett dagsljuset, förmen
kommit att kasta »vanheder öfver dem, som länge
sina grafvar». Mellertid hördes sedan den skriften n
Afven ansågs L. söka att få affärerna under sin d
och, i slik händelse motsåg Danska ministern med s
ket större häpnad Franska systemets återupplifvan
»denne L, er oc da den sterkeste Esprit aff dennem
schall letteligen kunne give baade personerne og a
den mouvemente, som han vil». Danska Ministern
sig allt hvad han kunde med det ryktet, at L. skul
fattig och af vanité. År 1688 d. 9 Maj skref han,

*) Danska Ministerns ber. hos Fryxell.
**) Fryxell, Handl. II: 397.

jerna, Örnestedt, L. och Hoghusen voro de, med hvilka
oftast rådgjorde, och som ansågos hafva mest »auc-
oc dæl uti affaires». (Fryxell II: 216.) Snart syntes
L. ur annan synpunkt uti vägen. Ascheberg, Wacht-
m. fl. bäfvade för consequensen i reductionstheorien
sågo den enda hjelp ligga i att för Kungen få annat
ra, och som sådant dugde krig bäst. Det önskade,
let, alla utom Lindschöld och några af kammarfolket.
L. förbundne för denna fridskärlek, som han så helt
ingifva sin Kung. L. blef 1688 ($^{22}/_{12}$, se ofvan)
insens (Carl XII:s) Gouverneur samt behöll sin Gou-
splats och troligen ej blott sin Gouverneurslön, som
tror ha uppgått till 6,000 Rdr, intill sin död*).
ndschöld dog af fläckfeber efter 10 dagars sjukdom
min. efter 1 f. m. d. 11 Juni 1690 och begrofs med
stät i Riddarholmskyrkan d. 19 Oct. s. å. i de Kung-
närvaro. Nedsattes sedan i familjgrafven i Ekerö.
ningen skedde på Konungens bekostnad. Konungen**)
fven lofvat att betala den aflidnes gäld, ty L:s gods voro
de med mycken skuld, så att föga i annat fall skulle
tt till uppehållande af Grefvekronans glans samt till
s och barnens alimentum». Huruvida det kungliga
gick i fullbordan, vete vi ej, men ett år derefter kring-
land allmänheten följande anekdot***). Landshöfding
i Östergöthland, »en stor idiot, men ellers giort sig
veldig Mand udi disse tider», hade lånt åt L. 5,000
men ej erhållit någon obligation, utan blott ett bref,
L. tackade för pengarne och lofvade att göra efter
Efter L:s död fordrade långifvaren medlen tillbaka
an, och då denna vägrade detta, klagade han hos
gen, samt upplyste att pengarna voro lånte mot det
t, att L. skulle hjelpa honom till Grefve och Kongligt
eller i annat fall betala det emottagna åter. Kungen
derpå den sökande att inkomma med en skriftlig
, på hvilken Hans Maj:t med egen hand skref föl-
resolution: »Så länge frågan om Lowisins upphöjelse
afve och Kungl. Råd icke är afgjord, har han ej hel-
ttighet att af Lindschölds enka återkräfva sina pen-

Tessin klagade vid jemförelsen med L. Men jemförelsen
i så mätto, att L. dog, då hans prins var 8 år, Tessin såg
tolen den han gouvernerat.
Fryxells Handl. II: 480.
Derst. III: 288. (Här kan 1876 tilläggas, efter Fryxells Ber.
82, att det kungl. löftet uppfyldes.)

ningar. Om han åter blifver Grefve och kungl. Råd penningarna i och med detsamma betalda». Om denn dot är sann, visar den, att L. förstod att draga f sin inflytelse, samt tillika hans herres åsigt om så liqvidera skulder. (Jfr noten *** å sid. 256.)

Mellertid sörjde Carl XI sin bortgångne rådgifv skref i sin dagbok: »Jag hafver mist uti honom e och redlig tjenare, som mente mig, min k. son, hv verneur han var, och hela riket väl. Jag beklagar*) af allt mitt hjerta». Han upprepade det i ett bref til N. Bjelke af s. d. der han önskade L. »evig glädje trohet och försorg, han dragit för Kungens tjenst och sonens uppfostring»**).

För dessa enkla ord, säger Franzén, af en sådan som Carl XI, måste all vältalighet tystna; och skal finner ej någon ton i sin lyra, som säger mer, hjertliga suck af konungslig tacksamhet och vänskap.

Vi vilja ännu betrakta L. ur en och annan s som ej alltid påkallas vid bedömmandet af en person.

Han var vetenskaplighetens vän, om han ock fr tes det fält, der han kunnat vinna lärdomens lagra afund ligger det nog [törhända?] i Pufendorfs någ vade omdöme, att L. blott i de fleste Svenskars var en af sin samtids lärde, men att ehuru han ej va lärd, så kunde han dock, när han fattat en mening, den med ganska skenfagra skäl. Han prydde dock s hvarf, när presterskapet 1686 begärt Cartesianska phiens afskaffande, till förmån för den, hvars ter Clerus haft besvär lära sig. Philosophiska facultete sala förklarade sig, deribland Billberg, P. Lagerlöf, man, G. Peringer. En Commission nedsattes, under schöld, som Ordförande. Här hade inga af »kors ens korftågsadeln begärt plats. Adlingarne bestodo schöld (som man velat göra till Professor), Profess

*) Först skrifvet älskade; sedan, för att mera uttryc blickets stämning rättadt till beklagar. Se Nordins Hernös. 1808, s. 190. (Ändringen har medfört oegentlighet ket, hvilket vid något eftersinnande dock icke bör mis

**) Brefvet till B. är tryckt i Sv. Bibl. V: 128, samt i Re Canzli-Hist. och är skrifvet på L:s dödsdag, liksom ett d Gr. Ascheberg, tr. i Handl. rör. Skand. Hist. VI: 76.

(Not 1

nstolpe, f. d. Professor Bergenhjelm (Berg), f. d. Prof. nhjelm (Norcopensis) och Prestsonen Åkerhjelm. Epho- tvekade ej att också teckna sina namn. I Com- nens rapport försäkrades, att philosophia Cartesiana i aturliga sanningens uppletande och i mathematiska ve- apen gifver fast större ljus och en säkrare ledning, än tur de gamla Philosophorum skrifter hemtas kan, hvar- tycktes, att hvarken Cartesiana eller Aristotelica borde eras. Hvad som i Cartesio eller Aristotele eller hvil- annan Philosoph som helst löper mot Christi Evange- ville deremot ingen af de vackre lärde och rättsinnige e i philosophiska facult. framdraga. Genom denna fri- är Akademiens heder bäst ökas. Tillstyrkte derföre ommissionen, att allvarsamma ordres afginge till Aka- rne, att de endast skulle derom kämpa, hvem som med a flit och frukt måtte kunna främja Guds ära i allt hristligt och lofligt är*). Huru L. förstod att bedömma , utan att någon behöfde recommendera sig eller andra s förmak, finner man bäst af dess förträffliga bref till hjelm**). Han afskydde det Upsaliska grälet (der man utesluta Bilberg från befordran efter Holm inom Theol. t. ehuru Philos. Facult. ansåg honom enhälligt för en ch prydnad för Akademien). Bilberg var in omni lit- ra versatissimus, ingeniosissimus, diligentissimus. Man de dock hans försändning till Dorpt, suspension eller kning. L. hade i början i Lund mött ett dylikt käl- gräl (vitilitigationes istiusmodi), men der fått de lärda gon besinning. Bilbergs motståndare voro ej så stora r. L. mindes huru Stigzelius förebrått P. Rudbeckius kunnighet, som varit menlig för en theol. studiosus. z var lika känd fordom som nu***). Micrander hade den goda viljans ära. R. föreläste aldrig, Sch. sällan. s då ej säger L. en duglig theolog, som ersätter hvad brista?

L. bevisade sin vetenskaplighet på ett för Sverige högst ligt sätt såsom Ordförande i den Lagcomité, som slut-

---

Sv. Brings Handl. n. 11. Om Vetenskapernas förra öde i ge. s. 130.

Nytt förråd af äldre och nyare handlingar rör. Nord. Hist. h. 1753, s. 57–64.

Denne Bilbergs plågoande var ock sin Cancellers. Se De rd. Arch. VIII: 17, 42.

ligen 1734 framlade vår förträffliga lagbok*), och var d
som lemnades hemma 1685**), när Konungen drog till Kung
för att drifva på slut i Kyrkoordningen — vår förträffli
Kyrkolag af 1686 (tryckt 1687).

Talaren har sitt oemotsägligaste beröm deri, att h
kunnat med sin suada intaga så mångas sinnen, att många
fann skönt, att uppoffra sig för fäderneslandet, då Refo
tionens jernbref skrefs. Rikshistoriographen Schönberg h
i Loenboms Upplysningar i Svenska Historien utgifvit d
tal, hvarmed L. började, och det tal hvarmed han slöt s
Landtmarskalks-kall***). Han utvecklar der sin polit
tydligen byggd på den tron, att makten oundgängligen sk
ålstra ädelmodet. »Att heta Konung det är ett stort nam
ett härligt namn; men Pater Patriæ, Landsens fader, det ä
ett ljufligt namn... En Konungs egenskap är att se på
makt, sin myndighet, sitt herravälde, sin höghet, sin fr
men en faders skyldighet är att se på sina barns bästa, a
sköta dem, att hjelpa dem, söka deras förkofring, främ
deras hopp, öka deras håfvor». I det sednare: »E. K. M
har med sitt exempel så högt inplantat omsorg och kär
för det allmänna bästa, i allas hug och sinne, att ingen e
nyttighet får mer bli i landet, utan hämmas och utrotas
verallt med allvarsamhet och uppsigt. Hvad den ene un
såten ger får den andra intet taga... hvad E. K. M. lå
samla, får ingen slösa; hvad E. K. M. spar, får ingen ut
hvad riktigt inkommer, låter E. K. M. redeligen utdela
riksens tjenst och tarf och af allt detta goda, som G
ger och Sverige njuter, har E. K. M. sjelf det minsta.
hvad privati ha mist, har publicum fått: hvad somlige h
förlorat, det hafva alla vunnit: hvad hvar och en har ef
gifvit, det finner han igen, det njuter han ännu i den a
männa riksens säkerhet och förkofring, som ersätter
som förvarar allt, som utdelar allt, så att derifrån lika
en ymnig källa flyter allt godt igen, som föder, som fr
som fröjdar, som uppfriskar alla i gemen och hvar och
isynnerhet, när alltsammans blir anlagdt till landsens fö
svar och undersåtarnes fromma». Vidare lät Konunge

*) Kanske hade han mycken del i att allmogens klagan på rä
garne öfver oredan genom olika landskapslagar fick denna Lagco
till resultat, hvilken efter ett halft sekel har utmärkta försvarare.

**) Härvid bör dock anmärkas att den lagkommission i hvil
L. var ordf. konstituerades, enligt riksreg., d. 6 Dec. 1686.
(Not 1876.)

***) Det förra är tr. i Bergii Småsaker V: 10 f. (Båda äro
tryckta af Hanselli.)

skylder och bevillningar användas till flättja och få-
j riksens ingälder förnötas genom oskick och öfver-
ns sparsamhet var landsens ymnoghet; hans största
riksens välstånd; hans gudfruktighet undersåtarnes
se, hans arbete deras frukt. Han bor heldre illa,
de skola bo osäkert, gör heldre bomarne fasta än
agra ... och en grön vall kring om rikets gränse-
r täckligare i K. Maj:ts ögon än de kostligaste lust-
våningar». Om krig yttras »att det är ett svårt
bedröfligt verk och ofta ett syndigt verk; men frid
lädjefullt verk, ett Guds verk. Tusen fienders neder-
är ej så skönt som en enda undersåtes frälsning
och försvar för öfvervåld». Här antyder L. sitt po-
system, kanske kan man ock säga att hvad han
det gjorde hans Konung. Franzén sätter ho-
rämsta raden af sin tids Svenska talare. Samtiden
ika.

aldén har väckt mycken uppmärksamhet, hårdt be-
af dem, som ej kunnat tänka sig tillbaka i skaldens
, men rättvisats af män med historisk blick. Fran-
mer: Hans poesi utmärker sig genom en rik omvex-
versarter såväl som taflor. I beggedera, ehuru ofull-
utförda de äro, finner man omisskänneliga anlag till
ne hufvudelementerna af poesien, genom hvilka hon
sig musiken och måleriet. Sjelf synes ej L. räknat
konstnärerna, utan som dilettant förskönat lifvet
sig medelst de rikare gåfvor, som förskönade lifvet
om. Han skrifver:

Min poesi är ringa
Och ej det namnet värd ...
Min vers vill man flattera
Och komma mig till blygd ...
De kunna väl passera
Här på vår Rekarbygd.

ström finner hans småstycken »ofta ledigt versifi-
behagliga och qvicka». Sondén finner i dem »qvick-
behag». Blom (i den Vitterhetshist. Sv. Akad. er-
nför ock en stroph såsom »ej utan behag och poe-
tjenst» ur hans grafskrift öfver Prins Ulrik. Basker-
i hans »Genius» har blifvit nästan öfverallt godkändt
nänt bekant. Det är en straffpredikan mot de unga
ne, der den gamla alliterationen ökar musiken i denna
ib. (Utom *f*aran *f*räck, mot *l*amm, *l*ejon, *f*ick och
strar på *l*ustar, o. s. v.)

Allt som lefvande är, skall bäfva och skälfva som asplö

skref emellertid L. mer än 100 år förrän man börjad om svenska språkets lämplighet för hexametern. H som vi redan anfört, också latinsk skald, stundom nö våldig*). Gezelius anför hans disticher öfver våra konungar. Öfver Carl XI hette det:

> Bella gerit, vincit, revocat bona publica, sarcit
> Damna, favet plebei militiæque favet —

verkligen ett sammandrag af dess annaler. Dess »lis med Frih. Bergenhielm ger sig tillkänna som impro begge sidor. Märkligt är, att se ett Riks-Råd och e bassadeur, teckna en Thyrsis och Corydons kamp på vers. Men Grefve L. och Friherre B. hade haft Prof fullmakter såsom gradpasserare. Äfven som Psalm tillhör L. våra minnen**).

Öfverhopad af statsvärf var han dock, såsom s förteckningen på hans skrifter — en hofskald och tare för nöjena i Carl XI:s hof. Utom de prof derp nedanföre skola nämnas, finner man att L. uppgifvit till en af Kongl. Ringränningarne, tryckt i Handl. rör. Hist. Del. VIII: 62. (Se Tillägg.)

Menniskan prisas med värma af folket, och att högadeln räknade honom som hjelpsam mot politisk ståndare, ha vi redan anmärkt. Pufendorf — vi ha sett det — framställer honom också som en attractio för alla. Han saknade dock attractionsförmåga för gar. Dem han fick nedlade han i bebyggande af L och Stafsund, i trädgårdar och bibliothek, och dog, redan är nämndt, utan förmögenhet. Sina barn sö väl uppfostra. Vi ha anfört omdömet i Anecdotes d både till risa och lisa, likaså (s. 263 h. o.) anecd Danska Minister-berättelsen. Tillförlitligare är R.-R. Bondes i hans Svenska Anekdoter: »denne Erik Lin var en ärlig karl».

---

*) Se hans bröllopsskrift till P. Lagerlöf 1686 tr. i S till Gezelii Lex. Del. IV: 572. (Omtr. af Hanselli jemte de bröllopsskrift, som föregår den nyssn. af 4 vers.)

**) Af de 23 ps., som förekomma i Barna-Bibel af 168 utgifvande L. och Spegel besörjt, kunna 4, neml. de å sid. 161, 186 (den senare 437 i N. Ps.-B.) med någon säkerh kännas den förre, och således äfven öfversättningarna 33 G. Ps. B., äfvensom möjligen 228 (= 65 G. Ps. B.) och 459 (= 388 G. Ps. B.) i N. Ps. B., allt enl. Beckmans Psalm (Not 1876. Se Till

Med sin hustru *Elisabeth Cronström* hade han 5 söner döttrar*). Tre söner och en dotter öfverlefde honom. *Isak* dog på sin resa i Tübingen. Han skall hafva af det ovanligaste snille, enligt A. Rydelii omdöme, i tationen öfver Informatorn Erland Lagerlöf. Sonen stupade som ogift 1705 i Carl XII:s krig. Var då och Commendant i Seelburg. *Erik* stupade 1708 som en. *Olof* stupade 1709 som Ryttmästare. Dottern *Eleo-* blef gift med Landshöfd. Baron G. Funck. Adelsvär- härstamma genom henne från L. (Anrep I: 8.)

Till sin son, studerande i Paris, skref han ett bref r må meddelas till prof på hans moraliska och sociala satser (vi återgifva det i sammandrag på svenska; det krifvet på vacker latin): Märk väl, min son, att jag sederna framför de öfrige öfningarne. Gudsfruktan ten, sedligheten stammen, kunskaperne grenarne. Utan er med seder kan man gagna. Utan seder med studier lott skada. Till sedlighet fordras ock urbanitet eller sation, sjelfbeherrskning, det ljufva i tal och rörelser denna facilitas, som Svenskan ej kan uttrycka. Man undfalla de vördnadsvärde och ej vidhänga egna råd vanor, der ej sedernes högre lag så bjuder. Man kan i slikt fall draga sig undan snarare än börja fejd. Fri ledig må du vara i umgänget liksom i talet, men un- den yttre friheten binda dig sjelf af modestiens och för- hetens band. Jag gläds att vår Minister fört dig in i mare kretsar, men njut med återhåll, att du ej tär din h förgäter dina studier för en tom ära. Låt det nya glänsande ej hänföra dig. Det är barnsligt. Berömd som är skönt, men med värdighet och återhåll, som en med moget omdöme ... Han slutar dock med bekän- att han ej kan: »penna exprimere omnem illam ideam, in animo meo formavi, quomodo vivere debeas et quo- respondeas spei, quam de te habeo; te scilicet honest- hominem futurum, egregium, civilem, obsequii & comi- plenum, liberum pariter ac modestum.» L:s moralitet nog sin rot i gudsfruktan, om ock denna ej var nog att i lyckans dagar så tydligen ge sig tillkänna som olgångens. Men många bli irreligiösa af motgång. Vi en för våra ögon, som i sin hemsökelse lika mycket vredgas på honom, »som var en Konung, kommen att om sanningen, som på jorderikets konungar». En Mag-

*) Om ett föreg. gifte, se Tillägg.

nus G. De la Gardie och en Lindschöld, hvilka, v
blott har onåd för dem, ha näktergalar i sina eg
som sjunga »just då solen nedgått», äro ju rikare
själar, ega ju flere och högre skatter, än dessa, so
roffoglars ljud, då olyckan kommer. Lindschölds
sjöngos nog ur hjertats erfarenhet, under motgån
uttala samma sinnesstämning, som autobiographien,
sedan hjelpen kommit: »Gud förlossade mig från
klaffare och ljugare inför Konungen, som voro mig
tige och öfverföllo mig i min motgångstid. Men
var min tröst. Derföre vill jag tacka Dig, Herre
i evighet, att Du så väl emot mig gör. Du hafver
mig med Din nåd och välsignat mig allt mer och
att jag från denna motgången ifrån den ena he
den andra, ifrån den ena tjensten till den andra
befordrad»... Svaghet för hofgunst, ropa vi! Å
när vår tids store män mista folkgunsten, mista d
mer, än L. här synes mistat. Och kunde ej L.
hjertat vid sin Konung, att detta led vid skills
»Ve den vid förlusten af en vän-blygs för täre
våld kan hämma»!

Skrifter: Akad. Disp. Consiliarius ex Q. Curtii Ruf
III. cap. XII v. 16. ad Hephæstionis exemplum directu
adumbratus. Ups. 1654. — Pax in imperio turbato. O
Ossa post offam. Paris 1667. — Novus fustis. ibid. —
Justitiæ Palatinæ. Se Vincentii Placcii Theatrum
Pseudonym. p. 239. N:o 924 & 991. Titlarne, mycket
afskrifna bland öfrige skrifttitlarna i Sv. Bibl. V: 135—
öfrigt ett stort antal latinska och svenska Verser, Tal
ter, Politiska och Juridiska Skrifter. (En del upprä
grafien h. o.)

(Källor: Anecdotes de Suède. — Lindschölds Autob
E. P. Ålfs dissertation de vita & meritis Erici Lindsc
1788—91. — Cancellersbrefven i Consistorii Archiv
v. Döbelns Reg. Acad. Lund. Hist. — Bisk. Wirænii
— Dessutom lär, enligt v. Stiernman, öfver ingen,
Oxenstierna, så många parentationer blifvit hållna (7
v. Stiernmans Landtmarsk. Hist. i Sv. Biblioth. V D.
II, III, V. — Loenboms Upplysn. i Sv. Hist. IV. D. —
af äldre och nyare Handl. — Sv. Brings Saml. af H
minnelser. — Carl XI:s Dagbok s. 190, 204. — v.
Adelsmatr. — Rehbinders Canc.-Hist. — Landtmarsk
af Rothlieb. — Riksdagshist. af Boje. — Fryxells Ha
Hist. — Franzéns Åreminne. Sv. Akad. Handl. efter

*) Att tillgifvenheten var ömsesidig, derom vittnar
öfver L:s bortgång och de vackra vitsord kon. då uttala
h. o. (Na

— Sv. Vitterh.-Hist. af Hammarsköld. — Thomæi Sv. Plutark. Lénströms Sv. Poesiens Hist. — Handl. rör. Skand. Hist. VII. 1. o. X. — De la Gardieska Archivet. — Sondéns Hypomnemata s. 41—42. — Lidéns Historiola p. 56—58. — Wåhlbergs Disp. poetis latinis in Svio-Goth. — Schönbergs företal till Lidéns laga af Duræi Dagbok vid 1682 års riksdag (rör. Anecd. de de). — Schefferi Sv. Litt. — Allmänna Tidn. 1790 N:o 48 s. angående L:s tillgörande vid Conferensen om prestedens afgande 1689 d. 23 Mars. — Nemeitz, Vernunftige Gedank. üb. rh. Materien (rör. L:s förhåll. emot Boeclerus). — Sommelii Erud. Scan. Ms. — [Se Tillägg.])

—N.

LING, PEHR HENRIK.

ing är af småländsk bonde- och prestslägt. Hans farthias Månsson, som kallade sig Ling efter stamorten yd, var född 1687 och dog 1748 som komminister i Han var gift med Maria Elisabeth Heurlin, dotter mfadern för Heurlinska prestslägten Gunnar H. (se Lex. VI: 134). Ett af deras 8 barn var Per Henader *Lars Peter Ling*, död 1780 såsom kyrkoherde i förs. af Wexiö stift, gift med *Hedvig Maria Molin*, 782 blef omgift med Lings efterträdare prosten och erden *Sven Petersson*. *Per Henrik*, yngst af 7 syskon, i Ljunga prestgård d. 15 Nov. 1776. Modern dog så att han af henne ej egde annat minne än hennes beg. Den fader- och moderlöse sändes af stjuffadern overket i det omkring 6 mil aflägsna Wexiö. Såsom sist derstädes deltog han i ett upptåg, förolämpande för ränge lektor H. Sjögren (se detta Lex. XIV: 317), åtog svaret utan att yppa medskyldige och blef relegerad. Det rättats, att Per Henriks stjuffader bestämt stjufsonen nnes håg till prest och att, i följd af den senares trots, råkat i spändt förhållande till hvarandra, hvaraf åter följt att Ling efter relegationen icke begifvit sig hem ill Lund. Af en af sina bröder, (förmodligen den äldste, Mathias, f. 1762 och † 1837 såsom prost och kyrkoi Hallaryd af Wexiö stift) skall han då hafva blifvit undd på det sättet, att han fått en silfversked att förvandla ingar, emedan brodern saknade sådana. Detta är visserligt, om man antager att det spända förhållandet vara tillfälligt och bestått i barnslig egensinnighet å Lings ch missnöje å stjuffaderns. Att stjuffadern dock detta lt vårdat sig om sin stjufson, synes dock sannolikt, och torde få antaga att det var stjuffadern, som underhöll som skolgosse och gymnasist och sedermera var hans

hjelpare. Det är ock en sanning, som i skrift af L:s egen hand gått till efterverlden att han hjertligt höll af sin styffader och i honom vördade en välgörare, hvilken han klandrade endast derför att han varit för god. Hvart L. styrde kosan från Wexiö, torde tills vidare få vara oafgjordt; visst är att han blef student i Lund d. 28 Mars 1793 och i Upsala d. 2 Maj s. å. Han synes derefter hafva innehaft någon anställning såsom privatlärare nära Stockholm. För sin vän Werlauff hade han berättat, att han 1796 gjort ett kort besök i Petersburg och der sett kejsarinnan Catharina II, som strax dog i Nov. s. å. Att han s. å. äfven var i Stockholm och der anställd i något embetsverk samt gaf undervisning i språk och sysselsatte sig med öfversättningar för teatern (att någon af hans öfvers. blifvit uppförd är ej att döma af Dahlgrens Antr troligt) och med förf. af ett sorgespel, det vore man af hans från den tiden bevarade bref. Den 21 Dec. 1797 undergick han theol. examen i Upsala. 1798 var han i Stockholm, ty Jens Kragh Höst, som då vistades i Sverige omkring ett halft år, hade träffat L. hos Rosenstein. Den 7 Juni 1799 uttog han i Upsala nationsbetyg och reste till Köpenhamn i Juli, under hvilken månad han började och flitigt fortsatte att besöka k. biblioteket derstädes, samt dock ifrån lånade böcker, hufvudsakligen för språkstudier, hvilka att döma af hans efterlemnade filologiska anteckningar voro mycket omfattande. Han talade vid denna tid franska färdigt äfvensom engelska och tyska, samt umgicks gerna med fränlingar. Ett par franska emigranter (Montrichard och Bezenier) hade upprättat en fäktskola i Köpenhamn och L. begynte der lära fäkta, egentligen emedan han fann det välgörande för sin ena giktsjuka arm. När gen.-krigskommissarien Nachtigall mot slutet af 1799 tillvägabragte ett privat gymnastiskt institut derstädes, hvilket af flera studenter besöktes, var L. ock bland dem och blef så intresserad att språkstudierna fingo vika, antagligen äfven klaver-spelning och teckning, hvari han någon tid tagit undervisning.

Det var i Köpenhamn som Ling emottog första impulsen till sin riktning åt det nordiska genom en dikt »Göthaheim» tr. 1800 i tidskr. *For Sandhed*, utg. af en Laurids Kruse, som sedan blef en af hans få vänner. Andra omständigheter som stärkte hans nordiska hug och väckte intresse för nordens forna ålder och historia tillkommo och under inflytande deraf upp gjorde han planer till sina blifvande dramatiska arbeten, af hvilka icke alla blifvit tryckta, icke ens skrifna. Redan i Köpenhamn skall han hafva förf. Eylif den Göthiske, tr. först 181[illegible]

hof-boghandler Beeken 1818 var i Sverige hade L. visat som sina tryckta och otryckta liksom ock i blotta titlar utkast befintliga arbeten, hvilka B. i sin tryckta Dag- (Köpenh. 1820 s. 146—48) uppräknar. — Då danska prinsen i Mars 1801 uppmanade studenterna att ställa i ledet, anmälde sig ock L., ehuru ej upptagen i univer- tets matrikel (hvilket tillskrifves någon försummelse af erbörande) och inskrefs i 2:a kompani under n:r 81 sålunda: er Lingh, Philolog, född i Malmö, boende paa Ulfelds- ds n:r 14. L. deltog väl ifrigt i öfningarna, men ej i den d. 2 April, ty då var ingen af nämnde kompani med. mma år talade L. om att resa hem, men uppsköt tid ef- annan sin resa. Under tiden hade han som det syntes ttagit remisser hemifrån och lefde i det hela temligen rflödigt. Sedermera blef det knappare, han nödgades ehålla sig med att gifva undervisning i lefvande språk led antagligen understundom nöd. Detta oaktadt visade då lika litet som sedermera benägenhet för god hus- ning. L. blef slutligen fullkomligt hemmastadd i danska äket och skref dansk vers (liksom äfven fransk och tysk) t förf. på danska »Den Misundelige, Lystspil i tre akter», utgafs genom hans vän Kruses försorg och trycktes i penhamn 1804, på bokhandlaren K. Kristensens förlag. ta var L:s först tryckta arbete. Ämnet var hemtadt ur ses Spanische Novellen. S. å. i Sept. eller Okt. öfver- L. Köpenhamn, der han då uppehållit sig oafbrutet i år. Af hans bref till sin vän Werlauff, af d. 6 Janu- 1805 från Lund, synes att han redan då var fäktmästare akadem. Företrädaren Porath hade redan 1804 aflidit. na tjenst medförde en mycket ringa inkomst, men nå- tillökning bereddes genom privat undervisning i fäkt- g och genom gymnastik, utöfvad t. o. m. i närliggande der under mellanterminerna. 1806 skall han hafva börjat dera anatomi. Redan tidigt 1813 måtte L. hafva kommit Stockholm, ty efter ansökan att derstädes få upprätta läroverk för gymnastik och fäktöfningar erhöll L., enligt gl. bref af d. 5 Maj s. å., uppdrag att inrätta en gym- tisk undervisningsanstalt, för hvilken lokal anvisades i f. tyckgjutaregården, der behöfliga rum inreddes, så att de 4 kunde åt L. upplåtas. Under tiden från d. 1 Juni 3, från hvilken tid L. uppbar ett årligt arvode af 500 :-:ko, undervisade L. i en åt honom hyrd lokal. 1814 nades anstalten under namn af »gymnastiska central- titutet» på samma plats der det ännu ehuru i förändrad

form finnes. Från 1818 till 1825 var L. tillika fäktmästare vid Carlberg. Sistnämnda år eller vid denna tid skall han hafva erhållit professors titel. Hans vänner och lärjungar hade 1821 låtit öfver honom slå en minnespenning (Hildebrand s. 324) och 1837 blef han R. N. O. — Som författare uppmuntrades han 1815 af Sv. Akad. med Lundbladska priset, fick samma akad:s stora prismedalj 1833, blef ledamot af akad. d. 12 Jan. 1835 och tilldelades 1837 Carl Johans pris*).

Under det L. grundligt studerade anatomien hade idén af en sjukgymnastik hos honom vunnit mer och mer klarhet. Men han arbetade likväl oafbrutet för gymnastikens införande vid läroverken, och hoppades att den bland oss skulle blifva hvad den fordom varit bland Hellenerne, ett befordringsmedel till ett kraftigare och friskare folklif. Det till hörde att den också skulle, liksom de Olympiska spelen, blifva en fest-gymnastik, och således med sig förena sång, musik, föredrag i fosterländska historien. Denna tanke antydde han också i sina skrifter, men måste åtnöja sig med att tillsvidare blott hafva antydt den.

Till denna Gymnastikens fulländning i dess intellectuella rigtning hoppades L. sjelf såsom skald kunna bidraga, och för detta mål arbetade han lika outtröttligt som för dess kroppsliga utbildning. Han braun af åhåga att skapa en fosterländsk hjeltedikt, som skulle blifva för sin framtida Skandinavien hvad Homers Epos var för det forntida Grekland: en Drapa, som i sig skulle upptaga allt det väsendtliga, allt det egentligen utmärkande af Nordens natur, Saga, Myth och Häfd. Sådan var den föreställning, som redan föresväfvade honom vid utarbetandet af sin Gylfe, hvaraf först i tidskriften Lyceum meddelades ett profstycke och som af allmänheten helsades med högt bifall; sedermera utgafs deraf 1 Afdeln. 1812, samt slutligen förändrad och fortsatt 1816, men som ändock, ehuru femton sånger långt, förblef ett ofulländadt arbete. Skalden begick likväl dermed det stora misstaget att göra detta »Drottqväde» till en allegorisk dikt, i hvilken Gylfe utgjorde en personification af Svenskheten, hans älskarinna Aura af Finland, hans bofästa par (t. ex. Ume den långe, Neri den lilla, Gaute från Östra-skog, Bländas son), Sveriges särskilda landskaper och dess

*) Det föregående af biografien är af utg. af denna revid. upplaga efter källor som anföras i Tillägg.

gimenter, deras fiende Jotuna-drotten, Ryssland o. s. v. i den falska öfvertygelsen att »alla mythen» just på det tet uppkommit, och i den förhoppningen, att detta verk lle kunna läsas »såsom en folksaga, så att läsaren, der uppfattandet af sjelfva händelserna, glömde allegorien». ktadt man mångenstädes måste beundra Förf:ns sinnrika fund, hans lyriska naturmålningar, den nordiska anda och n-art, som går genom det hela, så kunde dock dessa nebildsväsenden aldrig blifva rätt lefvande, och således tillvinna sig ett rent menskligt intresse.

Omsider öfvergifvande denna falska åsigt, behandlade n ännu en gång ungefär samma ämne i en ny gigantisk ltedikt, Asarne, fullbordad i trettio sånger. Här äro en i Gylfe till det mesta försvunna, och deremot de lyn- taflorna ymnigare och än mera lysande; — men än- ck har detta verk, värdigt att kallas en svensk national- kt, föga anslagit nationen, och ganska få torde de vara, m helt och hållet genomläst detsamma. Frågar man efter sakerna till denna likgiltighet för ett arbete, der så myc- snille är nedlagdt, så torde man böra besinna följande ståndigheter. För det första kan en hjeltedikt icke göras, an måste göra sig sjelf; d. v. s. den verld, som fram- lles, måste afteckna sig sjelf i poesiens daguerro-typer edan den ännu är till eller åtminstone innan den ännu phört att belysas af lifvets sista aftonrodnad. Men har denna verld, med dess hjeltar, verldsåskådning, religion, der, engång försvunnit, anstränger sig snillet och bild- ngsgåfvan förgäfves, att återväcka dem till lif. Icke ägde n eller de, som diktat Iliaden och Odysseen mera snille Virgilius; men de förra tecknade efter naturen eller åt- instone efter det ännu lefvande minnet och derföre bibe- lla dessa dikter en evig friskhet, en omedelbar natur- ning, en egenartad nationalpregel; den sednare åter måste mta allt från sig sjelf, skapa af intet och derföre är Åne- en, oaktadt alla dess vackra taflor, dess glänsande colorit, ss sinnrika inventioner, ett i grunden kallt praktstycke, hvilket konsten icke ersätter naturen. Hvarföre åter för- llandet är annorlunda i tragedien, som tvertom älskar det lägsna, halfdunkla, beror deraf att denna har en helt an- an uppgift att lösa än tragedien, — en utveckling som ulle leda oss alltför långt från ämnet. Hvad som icke ckades Virgilius och hundrade andra med jemngod skapar- rmåga, kunde icke heller lyckas Ling, ehuru han, lyck- gare än Virgilius, hade en rikare, i skrift upptecknad saga

att bygga på. Det nordiska kämpalifvet var och
alltså begrafvet; förgäfves slog han med poesiens
på ättefädrens kummel, för att väcka dem ur den tu
sömnen. — För det andra var den talisman, som lå
hand, i vissa hänseenden icke så mäktig, som fö
kunde. Väl uppfattade han förträffligt det egenar
den nordiska naturen, och tecknade den på ett n
originellt sätt: deremot uppfattade han (i Gylfe)
lifvet blott från en sida, nemligen kroppskraften, oc
ställde sina hjeltar med en sådan öfverdrift, en sådan
spänning, att de urartade till ett slags vidunder, som
tycktes tillhöra en antediluviansk period, och ej sällan
det groteska och krampaktiga, föllo i det löjliga.
Gylfe och hans män sällan, utan ryta. Denna anm
som redan gjordes i Sv. Lit. Tidning, förtröt högelig
den; men, då Asarne framträdde, finner man att de
på honom gjort verkan. Här inlade han hos sina
icke allenast en större portion ädelmod, hvilken, gan
tigt, alltid är förenad med all sann styrka, utan inb
ock en större portion vekhjertenhet och modern se
talitet, än önskligt varit. Men detta är dock ett
fel: den största bristen är den, att L. (oaktadt
derom synbart och allvarligt bemödade sig) saknade
måga att individualisera, utan tillskar alla charakter
en och samma läst, och sålunda blefvo alla asar
rade aftryck af honom sjelf, och Jotarne upp- och n
aftryck af samma modell. Derigenom är i L:s hjel
den Epopéen så ofta medföljande enformigheten
större än annorstädes: dikten Asarne är således
episk öcken, men, liksom naturens egna öcknar, rik
stät och storartade skilderier; dessutom möta oss
blott hafva mod att genomvandra den, mångenstädes
förspridda, de yppigaste, saftgrönaste och friskaste
de mildaste landskapstaflor, de mäktigaste källsprån
äktaste poesi.

Samma åhåga att skapa en poetisk riks-urhisto
äfven skalden at fortsätta densamma ända in i nya
eller till K. Carl XII:s död, den siste kämpens.
denna ville han, liksom Shakespeare, gifva en dr
form. Begynnelsen skedde med Agne, som utkom
digt med Gylfe (1812), och väckte stora förhoppnin
dermera skref L. under perioden mellan de båda hj
ternas författande, åtta andra sorgespel eller skådesp
för detta slags skaldskap var hans genius minst

till fattades honom psychisk blick, menniskokännedom ktadt alla hans föregående öden), förmåga att individua- ra, lugn, besinning, äfvensom sinne för dramatisk com- ition och diction, med ett ord ingenting mindre än allt. d undantag af Agne, hans första försök, der chörerna i änhet äro förträffliga, äro alla de andra skådespel föga at än versifierade krönikor, der den ena scenen, den ena delsen jagar den andra, utan in- och utveckling, utan tivering och charaktersteckning, hvarest blott en och annan olog och lyriskt sångstycke (t. ex. i Birgitta) förråda starens hand.

Vi hafva redan nämnt, att de lyriska partierna så i episka som dramatiska dikter äga en stor förtjenst, och samma kan äfven sägas om ganska många af de strödda mer, som af honom, ehuru i sparsamt antal, finnas, men e utkommit samlade. Sjelf satte dock L. på dem föga de; han tog nästan illa upp, om man allt för mycket ämde dessa stycken, emedan han deruti misstänkte en gare aktning för hans patriotiska sångmös alster.

Sina åsigter af Nordens mythologi (enligt dessa åsigter o gudarne och deras öden idel allegoriska inklädnader intellectuella begrepp) nedlade han i ett arbete, benämdt dornas Sinnebildslära, som är rikt på snilleblixtar ännu mer på hugskott, utan all bevisning. Så träffar der en mängd högst interessanta, hittills obekanta a och uppgifter, framställande helt nya sidor af Asalif- ; dessa, skrifna ur minnet, skulle enligt hvad de i texten atta nottecknen antyda, bekräftas genom citater, ämnade utgöra en egen del. Men när denna del skulle skrifvas, d Förf. förgätit källorna: han böd till sig en i nordiska nskrifter bevandrad och särdeles minnesgod vän (Atter- m) och uppstaplade kring honom högar af böcker: men ktadt allt letande kunde icke en tjugondedel af dessa cita- igenfinnas; ty enthusiasmen, phantasien och ett otroget nne hade tidt och ofta vilseledt Förf., och arbetet måste så afbrytas.

Hugnad af Riksens Ständer med ett anslag af (om vi inas rätt) 2,000 Rdr B:co för utgifvandet af ett verk, skulle innehålla grunderna till gymnastiken, påbörjade detta arbete med redan försvagade kropps- och själs- fter; tryckningen hvilade i flera år, till dess en ny riks- skulle begynna, men vid denna tid bortkallades han af en; verket utkom väl året derefter, men innehöll föga hvad som borde sägas, och Förf. verkligen ämnat att

säga, emedan han förlorat sig i en vidlyftig och svårl griplig inledning.

Till sin personlighet var L. lika egen som i sina skr ter. Det utmärkande draget i hans lynne var en stän oro, som hade sin rot i en lågande enthusiasm för hvad h ansåg som sitt lifs bestämmelse. Denna inre oro upp barade sig äfven på det mest individuella sätt i hela h yttre skick och beteende. Hos honom var dikt-ingifve en yra, ett gudomligt raseri. Vanligen författade han d terande, i det han hastigt vandrade på golfvet i alla r ningar, under åtbörder af det häftigaste slag, och vid kr ställen slog han dundrande i bord och väggar. Derun störtade verser i strödda phalanger ur hans mun; ätski som den skrifvande ej hann upptecknа, gick dervid förlor ty fråga fick denne icke, emedan minsta afbrott förvirr tankegången. Så kunde han hela dagen fortfara, utan n kroppslig vederqvickelse, till dess han, likt en Pythia, d dignade kraftlös eller halfsvimmande. Af sin bträ fordrade han samma ansträngning. Skref han sjelf, s stade han sig ofta på golfvet, och raspade på papperet verser med penna, blyerts eller rödkrita så kraftigt. man utanföre kunde höra deras födelse. Skref han prosa, så ordnade sig tankarna hos honom bäst, då h försatte huset i ett visst tumult, i det han högt och afbröt sig sjelf med mängfaldiga bestyr och utdelande befallningar till höger och venster. Detta författarskap s lyckats förträffligt, om L., liksom Byron, förstått att lugnare och mera sansade stunder sorgfälligt sofra mal från det ur fantasiens masugn nedströmmade slagget, slutligen runda, fila och polera; men ett sådant arbete helt och hållet stridande emot hans natur, som ouppho dref honom framåt till nya skapelser. (Väl omskref Gylfe tvenne gånger, men dessa omarbetningar kunde kallas nya arbeten.) I föreläsningar och andra mun föredrag uttryckte han sig, då ämnet grep honom, me flödande vältalighet; men tålte i samtal eller tryck anmärkningar eller inkast, så vida man ej förut träffat skilda förberedelser att afväpna hans förtrytelse. Denna retlighet utgick icke ifrån en vanlig egenkärlek, utan farhågan att man ville förneka eller nedsätta hvad som honom utgjorde det heligaste, och denna idé var hos h på det innerligaste sammanväxt med hans eget författ skap, ja med hans personlighet. Engång hade han t till sig en af sina största beundrare, trakterat honom st

middagen, och straxt derefter började han föreläsa en
u otryckt tragedi. Den välplägade gästen, hvars höflig-
och beundran länge stretade emot vinets och matens
kningar, lät sig omsider besegras af de sednare, och föll
n djup sömn. Mellertid fortfor poeten, som ej märkte
ta, att läsa, till dess han väcktes af den mest göthiska
rkning, förgrymmades deröfver väldeligen, och visade sin
t med hårda ord på dörren. Aldraminst tålte han något
kel öfver Asa-gudarne; ett skämt öfver Frejas kattor
r gudinnan Snottras namn var för honom en grof hädelse.
d afdrag af dessa svagheter var L. den bästa menniska
erlden; lågande för fädernesland och konung, för allt ädelt,
rt och godt; storsinnad och ädelmodig, och, under förbe-
ll att hans vilja oinskränkt och utan ringaste inkast skulle
da, en ypperlig make, fader och husbonde. Rigtigt nöjd
r han dock icke: ehuru staten hade gjort mycket för gym-
stiken och honom sjelf, ansåg han dock detta alltför ringa;
allmänheten tyckte han sig också röna alltför litet del-
ande. Denna brist på intresse träffade dock icke hans
mnastik, som alltid hade ett temligen stort tillopp, utan
ns skaldskap. Annorlunda var likväl förhållandet i bör-
, då L. vid sitt första uppträde betraktades såsom en
fvudman för det Göthiska Förbundet, under den tid den
tra allmänheten delade sig i trenne hufvudpartier, som
presenterades af Svenska Akademien, Phosphorismen och
öthiska Förbundet. Sedan Geijer i Iduna (häft. 7, 1817)
visat de nordiska mythernas oanvändbarhet i skön konst
n afhandling som djupt grämde L.), inträffade i detta sätt-
ap ett slags schisma, hvarigenom L. såsom Ultraist nä-
an kom att stå ensam. Bland allmänheten ägde han, obe-
knadt ett stort antal, som gjorde rättvisa åt hans snille
n också ej blundade för dess förirringar, ett par dussin
nda, fanatiska anhängare, som icke erkände någon annan
aldekonst än den fornnordiska och icke ville höra talas
någon annan lefvande svensk skald än Ling; kallande alla
dre med mästarens ord: »sydliga leksvenner, förhexade af
öderns blekgula dvärgar». Efterhand glesnade mellertid
er och mer detta antal; de torra tragedierna bidrogo isyn-
rhet att afkyla denna öfverspända beundran; snart kunde
sse ej utgifvas utan penninge-understöd af vänner, och
ltligen öfvergick allmänheten till en likgiltighet för hela
ns skaldskap, lika orättvis som dess förut visade beun-
an varit blind och ensidig. Såsom Gymnasiarch åter bil-
de L. en skola, som ännu fortlefver med välgörande verk-

samhet, och som, hoppas vi, alltid skall förtlefva. skrefs 1842.)

L:s obelåtenhet föranleddes ock (ehuru i vida grad) af mindre lyckliga ekonomiska omständigheter. han både af staten och sin fäkt- och gymnastik-sko betydliga inkomster, befunnos likväl dessa alltid otillr för en man, som icke ägde minsta begrepp om hush och dessutom i förhållande till sin förmögenhet använ hörda summor på förskönningen af sitt utom Norrtull l landtställe, Annælund, hvilket, fastän i miniatur, för hvad Abbotsford var för W. Scott.

Under barndomen och ynglingsåldern blottställd f och lidanden, ständigt jagad af en inre och yttre or höllo hans lifsandar i en oupphörlig spänning, under ideligen med pennan eller värjan arbetade, uttröttа förslappade L. förtidigt sin själ och sin af naturen kropp, föll under de sista åren af sin lefnad i ett half ningstillstånd, samt slutade, »halfblind, på engång utb och ännu glödande» sitt lif, icke utan stora föregåen gor den 3 Maj 1839. Han blef begrafven enligt s på sitt älskade Annælund.

Gift först 1809 med *Sophia Rosenqvist*, och, sed 1817 aflidit, 1818 med *Catharina Charlotta Nettelbla* lefver ännu 1876).

Skrifter: a) Episka och Idylliska: Gylfe, Drottqväde Lund 1812. — Gylfe. Stockh. 1814. — Kärleken. Herdedikt 1816. (Förut tr. i Läsn. i Hvarjehanda 2. h. 1810 och i 1813.) — Asarne. 1—3 afdeln. Stockh. 1816—26. [Asarn afd. Sthm 1833. — Bihang till Asarne. Sthm 1833—34. 12 — Tirfing eller Dödssvärdet. Rom. dikt i tio sånger. Sth 7 och 8:de sång:na, i Skandia VII, 1 h. s. å. — b) Drama [Den Misundelige. Lystspil i tre akter. Kiöbenh. 1804.] — Sorgspel. Lund 1812. — Eylif den Göthiske. Sorgspel. 1814. — Riksdagen 1527. Historiskt Skådespel. Stockh. Den heliga Birgitta. Sorgspel. Stockh. 1818. — Engelbre gelbrechtson. Sorgspel. Stockh. 1819. — Styrbjörn Starke riskt Skådespel; — Wisburs Söner, Sorgspel; Ingiald Illr Ivar Widfamne. Sorgspel; — Blotsven. Sorgspel, alla 4 i 1824. — c) Smärre Poemer tr. i Lyceum 1810—11, Kalender för 1812 och Stockh.-Posten 1815—17. — — d saiska Skrifter: Eddornas Sinnebildslära för Olärde. 1819. — Gymnastikens allmänna Grunder. Ups.—Stockh. 18 — Några ord om Gymnastik, i Iduna 5 h.. 1814. — Inträ Sv. Akademien d. 27 Juni 1835, tr. i Akad. Handl. XVI. — Arbeten 1859—66.)

(Källor: Atterboms Inträdes-Tal i Sv. Akad. d. 29 Maj 184 s. å. (säljes till förmån för Lings enka och barn). Ur de perliga lefnadsteckning äro här de mesta uppgifter, till

agrant, hämtade; en jemförelse torde dock ådagalägga en och an olikhet i åsigter. — Hammarsköld. Sv. Vitt. Hist. — Perlig bekantskap. — [se Tillägg.])

P.

LINNÉ, CARL VON, d. ä.

arl Linnæus, adlad *von Linné*, var äldste sonen till *us Linnæus*, då Comminister, sedan Pastor i Stens församling af Wexiö stift, och *Christina Broder*en »aktningsvärd och arbetsam» samt »qvick och skarp », dotter till Samuel Brodersonius, som före hennes arit Pastor i Stenbrohult*). På gränsen mellan Jons- Hvittaryd och Linnhult i Stenbrohult grönskade forn ovanligt stor lind, som gifvit anledning till namnen *der*, *Lindelius* och *Linnæus*, lärde och frejdade män amma stamfader, bonden Jöns i Linnegården, af hvars a efterkommande dock nu mera ingen enda är öfrig. är den gamla, i tre större armar förgrenade, linden Jonsboda och Linnhult med sina telningar förtorkad n säger att en del bortvissnade med Lindelierne; den och mest betydande delen med Linnæerne; hvarefter utligen med Tiliandrarne utdog; — men dess ovanligt stam, som med sina grenar öfvertäcker ett stort sten- å en åker derstädes, förvaras af gårdens ägare ännu i som en helgedom, en talisman för trefnad och lycka; innet af den gamla linden skall der städse fortlefva förgätligt, som uti Svenska litteratur-historien de män, namn af densamma föranledts. En af dem, Kyrko- i Pjetteryd, *Sven Tiliander*, hade såsom Huspredihos General-Gouverneuren öfver Bremen och Verden —1693) Fältmarskalken och General-Amiralen Frih. Horn kommit i tillfälle att vinna insigt uti den då den af Tyska Furstar och Magnater omhuldade trädonsten, samt vunnit för densamma ett sådant tycke, an på sitt Pastorsboställe i Småland anlade en, efter rande tiders förhållanden, ansenlig trädgård, hvilken kte pryda med så många in- och utländska växtarter, då genom honom kunde öfverkommas. Denne Sven der lät jemte sina egna söner hålla i skola och upp- en sin systerson från Jonsboda, Nils Ingemarson, hvilkdan äfven efter förenämnde lind tog sig namnet *Lin-*

*) Om Linnés slägt på mödernet m. m., se detta Lex. Ny Följd f. Om fäderneslägten, se Anrep II: 779.

næus; och det var genom morbroderns nöje fö
gård, som kärleken till blommorna så intog den
sonen, Nils Linnæus, att han, så fort han fått t
pellansbostället Råshult, der anlade en trädgår
han planterade åtskilliga, synnerligast skönt blom
ter. Nils Linnæus var nu nyss gift, och hans
som förr knappast sett någon enda trädgård,
likaledes tycke för den täcka trädgårdskonsten,
af sådan kärlek till blomstren, att hon mot
när hennes sköna älsklingar gingo bort, kände
full, ja otålig längtan efter våren, då de åt
framte». Och när våren 1707 ånyo smyckat
blomsterskrud, föddes d. 13 Maj*) *Carl Linnæ*
ken faderns och moderns blomsterkärlek, så a
enats till ett för blommorna och hela naturen hän
hvars klara naturblick snart skulle finna den
hvarefter så mången före honom förgäfves let
Carl var blomstren det käraste fadren ägde,
prydde han ock dess vagga. Redan följande
Carl med sig ut, stundom i trädgården, stun
gärdet, läggandes honom ofta uti gräset med
mor i handen att leka med, hvaröfver barnet til
undran städse fann sig förnöjdt. År 1708 fly
drarne till Stenbrohult, då fadern, som förut v
nister derstädes, blifvit Pastor. Följande året
Linnæus äfven här en trädgård, och sonen, som
gå, fann äfven sin största glädje deri att föl
uti trädgården; att der med honom få gräfva o
— och det dröjde icke länge förr än Carl fi
sängar att beså och sköta; ja snart fick han ett
ter, kalladt *Carls trädgård*, sig tilldeladt, hvilke
uppeldade hans förut för faderns älsklingsyrke f
Carl kände snart trädgårdsvexterne, och började
vildt vexande, så väl hemma som vid Wexiö sk
kom 1717, och der han såsom örtkännare st
anskrifven hos sin Rector, Mag. Lannerus, som
stor älskare af örtkunskapen. Att se, höra tala
lära deras namn och egenskaper, var så gossen
att andra studier måste sättas efter; — och n
blifvit uppflyttad på Gymnasium, åsidosatte h
studierna, att lärarne 1726 ansägo sig ovid s

*) Gamla stilen, enligt då gällande svenska kalen
olik andra länders. (Anm. 1876, se

gifva fadern det rådet, att i tid sätta sin son i tverk, emedan han, enligt deras öfvertygelse, »med n ting kunde uträtta». Faderns sorg var obeskriflig, öll denna Jobspost; och måhända hade sonens stora, odlade snille blifvit ofruktbart för verlden, derest Läk. Dr Joh. Rothman (se detta Lex. XII: 270) som nära vän till Lannerus, lärt känna ynglingen, rtill han af naturen var kallad, samt ädelmodigt honom, då den tröstlöse fadern tvekade att för nenta ofruktbara studier vidare uppoffra det ringa »Väl hade Lectorerne», sade Rothman, »rätt , att gossen aldrig kunde blifva Prest; men sjelf leremot försäkrad, att han med tiden skulle kunna amnkunnig läkare, som rätt så väl framdeles skulle a sig som någon prest»; — och för att öfvertyga t sonen ej vore oduglig till bokliga idrotter, tog n uti sitt hus, föreläsande för honom de första af Medicinen, som den unge Linnæus fort och fattade, under det han äfven fick undervisning uti . m. Så försummade icke heller Rothman, att lärjunge väl hemmastadd med latinet, det språk, nnu tillhörde hela den bildade verlden, och tillika skan var af så utomordentlig vigt för de veten- ll hvilka L. syntes af naturen bestämd. Men då rationer och Justini krigsberättelser allt för litet L., framlade Rothman för honom Plinii skrifter uralhistorien, och nu blef romerska språket lika L., som den vetenskap han genom detsamma in- Plinii korta och flärdfria uttryck blefvo snart egne, och denna lyckliga idé af dess värdige lä- förmärkt bibringa sin skyddsling lärdomens språk, lle bibringa honom sjelfva naturvetenskapen, förde viss färdighet och lätthet att så i skrift som tal ig på latin, hvilket i framtiden blef honom till så . Snart såg dock Rothman att hans lärjunge nu el skulle kunna afresa till Akademien och yrkade irpä. Sålunda efter hand förberedd att vinna aka- edborgarrätt, återstod ännu för L. bland flere andra r äfven den, att af sina föräldrar erhålla tillåtelse ra medicin. Både fadern och modern önskade en onom prest, och änskönt fadern medgifvit honom man studera Medicin och Botanik, hade han dock vit hoppet, att sonen vid Akademien måtte kunna samma embete, som han sjelf bekläddе. Emel-

min far, bed mig då aldrig om att bli pr
jag platt ingen lust; jag vill slå mig till M
tanikeu.» — »Äga fars ord grund, så fö
ret»,.... och »får jag lycka, som jag
utvägar ej fattas för mig».... Med tårf
dröfvadt sinne lemnade den kloka fadern
tycke, tillönskandes honom lycka och väls
sin hustru vågade han ännu ej på ett helt
Carl beslutat blifva Medicus, ty han vis
»oroa henne mera, än om han changerat
hon omsider fick del häraf, blef hon ock »d
nära fått slag». Hon, som så högeliger
blomstren innan hennes Carl ännu födde
hela skulden på trädgården, och hon förbj
liga vrede sin andra son Samuel, att »nä
med dessa olycksyrken», och »var det h
att hon hoppades det den yngre sonen sku
att bekläda samma embete, som hennes f
hennes man nu innehade. Sedan L. sålu
drarnes bifall till sin tilltänkta studiiplan, ä
att från Wexiö Consistorium uttaga Testi
cum; — och meddelades det honom uti
att »som ungdomen vid Scholorna kan lik
uti en trädschola, der under tiden hände
unga träd, ehuru man på dem användt stö
sig, utan på allt sätt likna vilda stammar;
ligen blifva omsatta och transplanterade, t
art, blifva sköna träd och gifva behagelig
i ingen annor afsigt afsändes nu denna v

frades, efter man ringde i alla stadens klockor, så fick det svaret att — *Domprosten Humerus begrofs!* Genom sin fordna informator, Gabriel Hök, som nu vistades vid Lemien, blef L. 1727, utan att behöfva förevisa sitt obegå testimonium, vid Akademien såsom dennes discipel ifven, och genom sina botaniska insigter vardt han älaf den lärde Professoren, sedermera Archiatern Kilian eus, i hvars hus han genom sin fordne informators being blifvit upptagen. (Se detta Lex. XVI: 71 f.) Här han till sin stora glädje se en större samling af stenar, tor, foglar och inlagda örter, och sjelf samla till ett arium, samt jemföra det insamlade med Tourneforts rifningar, hvaraf Rothman gifvit honom ett utkast. Hans ande håg för naturalhistorien, nödgade honom att äfven tta nätterna, då en hos Stobæus boende Tysk Medicinæ osus Koulas, L:s vän, tillät honom taga med sig böcar Stobæi bibliothok. Stobæi moder, som ej kunde sofva ätterna, såg ljuset brinna i L:s rum och varnade snart on för »Småländningen, som hvarje natt somnade ifrån , och snart satte hela hans hus i äfventyr». Oförmoffek ock L. inom kort midt under natten besök af Proren sjelf, som ville öfvertyga sig om L. sof, eller hvad hade för sig; — och till sin förundran fann han då L. sysselsatt med studier, samt på bordet flere af sina botaniska böcker. Sedan Stobæus fått veta sakens anhang bad han L. »som annat folk förfoga sig till om nätterna», och följande dagen lemnade han L. fritt de till sitt bibliothek, hvarjemte han i allt sökte omyngligen. Så anförtrodde han honom ofta sina patilät honom merendels spisa vid sitt bord, samt lofvade fall han ville fortfara som han börjat, göra honom till rfvinge, emedan han sjelf ej hade några barn.

Under det L. följande sommar besökte det kära fädernet, blef han af sin fordne lärare Rothman tillstyrkt mna Lunds Akademi och resa till Upsala, der både n och Botanik med mera fördel skulle kunna studeras de lärde och frejdade Professorerne Roberg och Rud- och hvarest fanns ett »ståtligt bibliothek, en vacker emisk trädgård, samt många Stipendia Regia och Magn, genom hvilka en fattig yngling kunde komma fort». da öfvertalad, begaf han sig med föräldrarnes bifall n 1728 till Upsala. Här fortsatte L. med ifver sina ngsstudier, men hade dervid att kämpa med fattigdotryckande börda; så att han ofta måste lida brist på

det nödvändigaste, utan att se minsta hopp till en bät framtid. Då nu, efter ett års förlopp, hans far, som i tillfälle att bispringa sin son ytterligare, hade på det maste uppmanat honom, att återkomma till hemorten, att åtminstone göra ett försök att ingå uti det and ståndet; kände sig L. af motgången tvingad att efterkom faderns önskan, hvarföre han ock gick att taga afsk den trädgård, der han så träget och hittills så tillfred hade användt sin tid. Han öfversåg, i sin tanke, för gången med bittert vemod detta för honom jordiska par och var tillreds att lemna trädgården, då han hänry stannar framför en sällsynt, nyss utsprucken blomma. han, efter något beskådande, ämnade såsom ett ljuft afskära för sin örtsamling. Han tillbakahölls dock hän af en okänd, myndig röst, som manade honom att blomman orörd. Härvid seende sig om, stod en allvar vördnadsbjudande prestman framför honom*). Det var prosten O. Celsius d. ä., som nu gaf sig i samspråk L., hvilken till Celsii förundran, visste att rätt väl göra sked för hvad i trädgården förefanns. Sedan Celsius närmare lärt känna L. och hans torftiga omständig tillåt han honom bo i sitt hus, och gå till sitt bord, jemte han lemnade honom fritt tillträde till sitt utvalda taniska Bibliothek; en välgerning, som, likt ett från h sändt bistånd, kom L. väl till måtta, just när yttersta den honom förestod. (Se detta Lex. III: 235.) Celsius tade med hvarje dag mera tycke för L., som städse Celsius följaktig äfven på dennes resor, och »med utarbetade Upsala-örterna»**); hvarjemte L. nu genom vata Collegier började komma i tillfälle att förskaffa »skor och andra kläder». När nu vid slutet af år 172 varande Bibliothekarien Georg Wallin utgifvit en Disp tion *de Nuptiis Arborum*, på hvilken L. ej fått tillfälle opponera, så sammanskref L. »några ark om rätta sam hanget af *Sexu Plantarum*», hvilket manuskript han le

*) I L:s Egenh. anteckn. s. 13 läses helt enkelt: 1729 om hö sitter L. i den förfallna acad. trädgården att beskrifva några ster, då en vördig prästman (Celsius) kommer in i trägården frågar L. hvad han beskref etc. (Anm. 1876.)

**) Linnés Egenh. anteckn. p. 14. Härmed menas Celsii *logus plantarum circa Upsaliam*, hvartill Linnés bidrag likväl vara högst ringa, då Linné i sina tryckta skrifter aldrig något sådant utan snarare motsatsen, citerar Celsius som lan för de vigtigare, hvars växtställen voro Linné obekanta denna katalog flera år före 1732 var af Celsius utarbetad.

O. Celsius, som åter tillställde det då varande Medicinæ Botanices Professoren, Archiatern *Ol. Rudbeck* d. y., den fann sig högeligen förnöjd öfver nämnde uppsats, så att från denna dag äfven fick den namnkunnige Ol. Rudbeck sin synnerliga gynnare. (Se detta Lex. XII: 336—39.) antogs han till informator för Rudbecks söner; fick fritt träde till dennes Bibliothek, hans mästerligt ritade figurer ... Svenska foglarne m. m. — När fadern Ol. Rudbeck ... fick frihet att lemna sina allmänna föreläsningar, blott ... hölle någon Vikarie, så blef väl först Vice Adjunkten ...tz kallad att hålla lectionerna i trädgården, men som ... vid undersökning af Rudbeck »intet hölt målet», »ty ... L. förekallad, af Faculteten examinerad, och med appro... antagen, fast Prof. Roberg höllt äfventyrligt göra en ... tre års gammal Student till Docens, mycket mera att ... honom publiqua Föreläsningar.» Från denna dag synlyckans sol vara för L. uppgången. Skickligt och till ... bifall förestod han de honom anförtrodda allmänna ...läsningarne, och vid sina enskilda botaniska excursioner ... han ett stort tillopp af Colleganter, hvarigenom hans ...lls tryckande ekonomiska ställning äfven förbättrades. ...an nu begynte han utarbeta sin *Bibliotheca Botanica*, *Critica Botanica*, sina *Classes* och *Genera Plantarum*, ... hans välförtjenta anseende tilltog med hvarje dag. Nu ... ombyttes hans mors »förut nästan kallnade sinne». — ... hade hittills lefvat »i den tanken, att sonen ej skulle ...a bli annat än en fältskär», och i det stället försporde honom redan läsa i stället för en Professor, hvilket vid ...nga år nästan var oerhördt; och fingo föräldrarne nu framgent glädja sig öfver deras sons snabba framsteg ... den ena hedersgraden till den andra, ehuru de föga ...de annat gifva honom än sina förböner och välsignelser. Genom bemedling af Herrarne Rudbeck, samt Olof och ...ers Celsius fick L. af Kgl. Vetenskaps-Societeten i Up... 1731 tillbud att på Societetens bekostnad göra en resa ... Lappland, och efter att hafva rådgjort med sina föräl... antog han anbudet, och genomreste under våren och ...maren 1732 Lappmarkerne. Återvägen tog han genom ...nd, och från Abo begaf han sig vid hösten öfver Grissle... åter till Upsala, der han till sina principaler afgifver ...ttelse öfver sin lyckligt och till vetenskapens fromma ...de äfventyrliga resa, hvilken verkställts genom den ringa ...an 112 daler silfvermynt, som L. af nämnde lärda sam... erhöll. Efter hemkomsten höll han (1733) äfven colle-

gier uti Proberkonsten, som han lärt sig under sitt i Calix; och så väl genom dessa, som genom sina collegier förvärfvade han sig medel till sitt underh han redan före afresan till Lappland lemnat condit Rudbeck. Afunden, som städse är lyckans följeslag nemligen redan (1731 f.) börjat förmörka L:s nyss nade lefnadshimmel, samt tvingat honom att, innan trädde den Lappska resan, lemna den Rudbecksk tionen. Nu efter hemkomsten från nämnde resa, undsmännen med den fruktan de af L:s framgång hyste, att han i en ej aflägsen framtid skulle kom dem i vägen. Det är här ej stället att söka reda nas, mot L. sammanväfda slippriga trådar, och det före vara nog, att endast anmärka, det 1734 utver Cancellersbref genom hvilket stadgades, att »inge måtte i Medicin vid Upsala Akademi få vara an Adjuncti præjudice»; hvarjemte likaledes förböds sådana personer offentligen lära, som icke sjelfve derbörligt lärdomsprof». Genom detta stadgande v tillfället störtad; han måste afstå från de föreläs hvilka han hittills sett sig hedrad af så talrika att många af Professorernes Auditorier stått tomm för framtiden syntes honom utsigten till befordran stängd. L. kände sig djupt sårad, och den kränk hos den hopplöse ynglingen begärde hämd; den oc blottad värja utkräfde af Medicinæ Adj. Dr Rosén Erkebiskopens systerdotter och närmaste upphofsm den förföljelse, som nu mot L. rigtades. (Se detta 247.) Lyckligtvis undslapp Rosén första utbrotte hämdlystnad, som hos L. inom kort försvann, s föresatte sig att aldrig mera i lifvet söka hämd, ut lemna vedergällningsrätten åt den Högste domare hade L. från denna tid städse öfver sin dörr skrifv språket: *Innocue vivito, Numen adest* (d. ä. Lef o Gud är närvarande); — och ehuru han lyckligtvi att belasta sitt samvete med ett brott, så undgick icke den Akademiska polisens stränghet. Händelse maningen var redan angifven och känd; och enda O. Celsii bemedling undgick L. skymfen att blifva förvisad från Akademien. För att nedtysta ovän ställa L:s verksamhet i den fördelaktigaste dag, ö Celsius honom att från trycket utgifva beskrifn växter han funnit i Lappland; — och redan nu utgifna Florula Lapponica voro växterne ord

al-Systemet, så att äfven den lärde von Haller i ibliotheca Botanica, med skäl anser L:s välde uti Bo- n redan börjadt med utgifvandet af detta lilla arbete, författades då L. ännu ej varit utom fäderneslandets er.

Kort efter, sedan L. blifvit afskuren all verksamhet sä- ärare vid Akademien, ankom till L. från Landshöfdin- Kopparberg Leuterholm i Dalarne penningar, såsom understöd till ttandet af en förra året (vintern 1733—34) af L. på- i resa kring bergverken i Dalarne; och det var på en en glädje och en lycka för L. att genom denna Mag- ålunda blifva undanryckt det hån, för hvilket intri- gjort honom till föremål. Under vistandet i Dalarne eddes L. af sin nära vän, då varande Huspredikanten, nera Biskopen i Åbo, Joh. Brovallius, att i Fahlun aga Proberkonsten och det system han i Bergslagen ällt öfver stenriket; genom hvilka föreläsningar, äfven- genom en större enskild medicinsk praktik, L. till och om i tillfälle att samla penningar. L. fann sig sålunda ycket väl. Men han insåg sjelf, hvad hans vän Bro- ock yttrade, att »han aldrig skulle komma på grön derest han icke komme att resa ut och blefve Doctor, n sedermera hemkommen hade frihet att nedsätta sig elst han behagade». Fördenskull och sedan L. blifvit ad med Stads-Läkaren J. Moræi dotter i Fahlun (se Lex. IX: 140), företog han vid början af året 1735 en resa och besökte vid förbiresan sin fader. Fadern en glad öfver återseendet af sin son, fann sig dock rad deröfver att han ej kunde lemna honom respenning- å L. beder sin far vara vid godt mod, visande honom ng med dukater», dem han förvärfvat sig genom Col- i Mineralogien. Linnæus reste öfver Danmark, uppe- g någon kort tid i Hamburg, samt reste derefter till wijk, der han i Juni månad samma år tog Medicinæ sgraden. Härifrån fortsatte L. resan till Amsterdam, idare genom Haarlem till Leyden, der L. blef bekant h som en broder älskad och bemött af Boerhave, Gro- van Royen, Lawson m. fl. lärda och vidtberömda genom hvilkas tillstyrkan han ock nu föranleddes att ycket låta utgifva grunddragen af sitt *Systema Natu-* h vann Linnæus till den grad dessa lärde Herrars för- och vänskap, att Boerhave sökte öfvertala honom rblifva i Holland och der nedslå sina bopålar. L. af- ock detta hedrande anbud, samt sade sig oförtöfvadt

Fundamenta Botanica och *Bibliotheca Botani*
hade Boerhave förmått den rike Bankiren-
hos L. anhålla, det denne ville ordna och be
stora trädgård i Hartecamp mellan Leyden
så väl som dess rika samlingar från alla ver
vägrade ej ett så godt anbud, utan reste till
han, efter sin egen berättelse, »fick lefva som
under sin inspection den största trädgård; f
alla de kände örter, som saknades i trädgå
de böcker som fattades i Bibliotheket»; — o
alla de tillfällen han kunde önska, för att me
beta i Botaniken.

Han fick ock under sitt vistande i Hart
fords bekostnad företaga en resa till England
från öka Cliffords trädgård med allehanda Am
ter, som med framgång odlades i trädgårda
don. L. hade mycket längtat att få besök
drog äfven på kort tid stor nytta af den ge
nare bekostade resan. Sloanes rika naturalie
trädgårdarne i Chelsea och Oxford lemnade
flera nya undersökningar; hvarjemte han äfver
sig öfver bekantskapen med flere lärda och u
forskare, en Miller, Collinson, Dillenius m.
sistnämde, Prof. J. J. Dillenius, — som anså
ypperste Botanist, och i början emottagit L.
han ansåg Ls *Genera*, dem han halftryckta

att öfvertala honom att gå öfver till Goda Hopps-
, och derifrån till colonierna i Amerika, för att på
i bekostnad till de Holländska trädgårdarne anskaffa
nda rara och sällsamma växter; och lofvade Boerhave,
icke blott skulle få respenningar, utan ock vid hem-
en ordinarie Professors fullmakt. Men L. försakade
tillbud, »under sken att han icke tålde de varma kli-
, såsom uppfödd i de kalla» — dock, tillägger han sjelf,
ft »andra räsoner, neml. att han var engagerad hemma».
ån England hade L. riktat trädgården vid Hartecamp
n mängd nya, lefvande växter, och hade Cliffords Her-
n och Djursamling äfven genom denna L:s resa vunnit
ig tillökning. Sedan L. nu hunnit ordna Herbariet samt
och ställt i ordning örterna i trädgården, utarbetade
såsom en tacksamhetsgärd till sin gynnare, *Musa Clif-
ia* 1736, och *Hortus Cliffortianus* 1737, hvilka arbeten
ycket hedrade sin Förf., som Hr Clifford, hvars namn
dem förevigats, såsom det ock förtjente att aldrig
as till följe af Cliffords kärlek till och frikostighet för
ken. L. hade äfvenledes under sitt vistande hos Clif-
land annat (1737) utgifvit *Flora Lapponica*, *Genera
rum*, och *Critica Botanica* m. fl. arbeten, och af allt
arbetet blef han mot hösten 1737 så »utmärglad», att
odde sig icke mer kunna tåla Holländska luften, ehuru
fde i allt det välstånd en dödlig kunde önska. Hos
d stod nemligen ett spann hästar med kusk och be-
honom till hands när han behagade; så att han allt
sin önskan kunde när han det ville afhöra Boerhaves
ningar i Leyden, vistas i Amsterdam eller i den sköna
rden, der han »med all högtidlig välfägnad» städse
emottaga dem som gjorde honom besök. Detta allt
it längtade han hem. Clifford sökte hålla honom qvar,
honom ett oafbrutet åtnjutande af ofvan nämnda be-
gheter, intill dess Botaniska Professionen i Utrecht
den gamle Serrurier blefve ledig, då L., äfven efter
ves försäkran, kunde vara säker om samma plats, och
lifford emellertid gifva L. lön. Men oaktadt alla dessa
de anbud tog L. afsked af Clifford, och ernade sig till
hvarförinnan han dock äfven skulle »valedicera» sina
och bekanta i Leyden; — och kom detta afskedsbe-
tt fördröja L:s resa till Paris. När nemligen Profes-
n Royen fick höra att L. ville från orten afresa, »offe-
han honom alla förmåner, som någonsin kunde gifvas,
an allenast ville *blifva* qvar ett halft år, att med ho-

nom ställa Akademie-trädgården i ordning, samt va
nom behjelplig vid dess utarbetande, och för honom
strera sina *Fundamenta Botanica*». L., som såg att h
ciper genom ett sådant begifvande skulle komma vid
lysande Akademi att »propageras», och »de namn, h
i *Horto Cliffortiano* och andra arbeten, att antagas
så namnkunnig trädgård», — »resolverade sig att blif
hvilket oändligen grämde Clifford, hos hvilken L. s
skulda sig dermed att han »af ingen annor orsak qv
än att hedra sig och sin värdige Clifford». — Leydens
gården var anlagd efter Boerhaves method, den va
beslutat lemna och antaga L:s. Men L. kunde ej
att den skulle stötas, som gjort honom så mycket go
efter Boerhaves method ej kunde få stå qvar, var
Royen behjelplig att utarbeta en egen. Efter d
ordnades nu örterne uti trädgården och signerades
namn; hvarjemte L. äfven biträdde Gronovius med
tandet af dess *Flora Virginica*, hvilken utkom samti
Hortus Leydensis; båda dessa arbeten hyllade L:s
antogo hans benämningar och principer, hvarjemte i
Sexual-systemet helt och hållet följdes, — och kan
att det Linnæanska Sexual-systemet från denna stu
nit sin första afgörande seger. Det grundar sig, s
man nu mera vet, på förhållandet af könsorganern
darne och pistillerne, hos växterne, och skall genom
kelhet och lätta praktiska användbarhet städse bl
som hittills komma att blifva den säkraste ledtråd
och en som förut ej äger en förtroligare bekantsk
den i otaliga former vexlande växtverlden. L. sjelf
sig genom en recension uti *Actis Lipsiensibus* fått re
kunskap om Vaillants uppsats: *De Sexu Plantaru*
efter han beslutade att efter Sexual-organerne för be
riket göra en ny method, »sedan han sett på *Stam*
Pistilla så länge, att han funnit det de icke voro
skiljaktige än *Petala*, och att de voro de essentiellas
i blomman». — Väl har man sedan funnit, att Doct
Burckhard i Wolffenbüttel redan 1702 uti ett bref t
nitz yrkat på fördelen af ett botaniskt system efte
organerne; men detta bref blef för den lärda verld
bekant 1752, då Professor Heister i Helmstadt lätit
detsamma; och L. hade, såsom Heister ock medg
någon kännedom om Burckhards idé, då han uppstå

*) Egenh. Anteckn. s. 15.

system; hvadan sålunda äran af Växtrikets systema-
ppställning efter Sexual-organerne obestridligen till-
L. Det var ock under vistandet i Leyden 1737—38
utgaf sina *Classes Plantarum*, tillika med *Corolla-
enerum* och *Methodum Sexualem*, äfvensom sin aflidne
etri Artedii *Ichthyologia*.
ren 1738 anträdde L. resan till Paris, der hans skrif-
an förskaffat honom anseende och vänner. Här ge-
han Tourneforts, Vaillants m. fl:s Herbarier, genom-
ardiska Bibliotheket och Botaniska Trädgårdarne, samt
ofta »herborisationer» rundt omkring Paris i sällskap
re lärda och kunnige naturforskare, hvilkas innerliga
han äfven snart sig tillvann. Synnerligast visade
fessorerne Anton och Bernhard de Jussieu honom stor
het, och var han under sitt vistande i Paris i dag-
skap med den sednare, som med rätta ansågs för en
örste bland den tidens Botanister, och knöts emellan
Jussieu och L. en broderlig, oskrymtad vänskap, som
a lifvet med hvarandra förband dessa Herrar, hvilka
sin väg vunnit lika ryktbarhet, den ene såsom grund-
af det Naturliga, den andre af det enklaste Artifi-
äxtsystemet. — Äfven i Paris gjordes L. anbud till
an, om han der ville qvardröja. Præses för Veten-
Akademien derstädes Du Fay föreslog, »om icke L,
ist att blifva Fransos, deräst Akademien antoge ho-
ll *Membrum* med årlig *Pension*»; — men »högre håg
nom till sitt eget fäderneland», hvilket han återsåg
mber 1738. Kärleken till fäderneslandet och hågen
återse sin fästmö påskyndade hans hemresa; men
men märkte han snart till sin stora förundran, att
r mera främmande hemma, än på utländsk botten.
Läkare vann han till en början intet förtroende, ty
n var obekant, vågade ingen anförtro sitt kära lif
s händer, så att han sjelf tviflade nu om sin fortkomst
»Han som allestädes utomlands blef ärad såsom en
s *Botanicorum*, var hemma såsom en Klimius, kom-
n underjordiska verlden, så att om L. icke varit kär,
an ofelbart åter utrest och lemnat Sverige.» — På
framlyste dock hoppets stjerna. L. vann 1739 flera
förtroende, blef bekant med den lärde Capitain Mär-
ewald, och stiftade efter dennes förslag, i samråd med
. Höpken och sedermera Commerce-Rådet Jonas Ahl-
Kongl. Vetenskaps-Akademien i Stockholm, då lot-

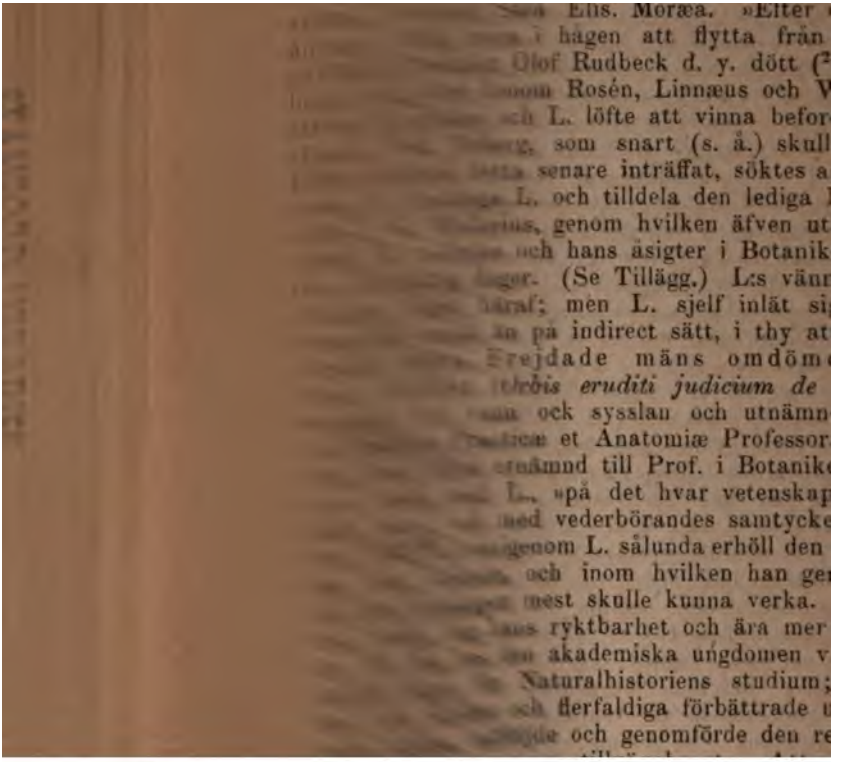

hand utgåfvos, anse vi tillhöra den speciella Botanikens toria, men ej ett arbete af den art, som detta Lexicon. t må derföre vara tillfyllest att här nämna, det genom Naturvetenskaperne, isynnerhet Botaniken, genomgingo en omgripande reform, och uppbragtes, om vi så få säga, n en chaotisk oreda, till logisk consequens och reda; eller andra ord, de blefvo först genom L. verkliga vetenska- r; — och om man äfven skulle medgifva, det de förut ej alla delar kunde frånkännas denna charakter, så var det k först genom L., som de erhöllo en logisk, vetenskaplig m, hvarigenom hela deras rigtning blef hvad den borde a, och deras vidare bearbetning betydligen underlättad, t för kommande tider i flerfaldigt hänseende determine- . — Äfven det i senare tider isynnerhet genom franska lan utbildade, och numera nästan allmänt omfattade, så lade *Naturliga Växtsystemets* blifvande betydelsefulla värde gs af Linnés siareblick, och på sitt kära Hammarby *), r han om somrarne vistades, föredrog han för sina för- gnare lärjungar de Naturliga Växtfamiljerna, och ansåg sjelf läran om dem såsom vetenskapens högsta mål, dit n hade att sträfva; men som claven till dem ännu ej var nen och flera luckor återstodo, de der först genom senare s rikare upptäckter till någon del blifvit fyllda, då man mera känner och har beskrifna omkring 7 gånger flera xtarter, än dem som voro på L:s tid kända **). Vi finna nda lätt, att L., som aldrig ville framkomma med något lländadt fuskverk, icke heller skulle under ofvannämnde ständigheter kunna se sig föranledd att inför allmänheten licera något öfver växtfamiljerna; — utan förbehöll lä- härom endast åt sina bättre lärjungar, för hvilka han enskilda föreläsningar antydde den stora och sanna vinst för Botaniken, såsom vetenskap, skulle vinnas genom i framtiden möjligen utbildade läran om Växtrikets fa- ier; skada blott, att de af Linnæanska Skolan, som efter

*) Inköptes år 1758 af L. tillika med Säfja för 80,000 daler. — –1769 uppbyggde L. derstädes sitt frejdade, numera förfallna am.

**) Linné, som i sina skrifter, med fullt skäl, aldrig upptog an- ter, än dem han sjelf sett och undersökt, uppräknar uti sed- editionen af sina *Species Plantarum*, omkring 10,000 arter. — ors (1842) äro dock närmare 70,000 växtarter upptäckta; och ve får man alltjemt flera nya, genom den öppnade och under- le communicationen med alla verldens, äfven mest aflägsna

den store mästarens bortgång, närmast kommo att fö
tenskapens talan, helt och hållet förbisågo den vidare
ningen af det genom L. antydda Naturliga Växtsy
under det de fästades uteslutande vid det redan fulls
Sexual-systemet.

Strax vid anträdet till professionen föreslog L. (
återupprättandet af den af O. Rudbeck d. ä. anlagd
genom branden 1702 totalt förstörda Akademiska tr
den, som nu utvidgades och försågs med ett Oranger
ömtåligare, utländska växter; och fylldes snart så väl
som trädgården med de raraste växter, till hvilka
frön och rötter från de mest aflägsna länder genom si
sciplar och från de många höga, ja till och med Ko
Mæcenater, som fattat kärlek till L. och hans vetensk
Och i samma mån som L:s med naturen förtrogna sm
nom en oförtruten och beundransvärd verksamhet,
gjorde nya vinningar på Naturvetenskapernes hittill
odlade bana; så vann han äfven sjelf anseende och ry
het så inom som utom fäderneslandet, samtidigt me
medborgares kärlek och förtroende samt sina Konunga
nerliga nåd och bevågenhet. Så anbefalldes L. 174
tid efter annan att på allmän bekostnad genomresa
Gottland, Vestergöthland och Skåne, och hans öfver
resor afgifna dagböcker sprida mycket ljus så väl
dessa provinsers physiska beskaffenhet och Naturalh
som innebyggarnes då varande ekonomiska ställning,
och bruk. Flere höga Herrars, ja! till och med Kon
och Drottningens Naturaliesamlingar fick L. i uppdr
genomgå och beskrifva *), hvilket mer än tillräckligt
om det stora anseende han sig tillvunnit. Ett ytte
och ännu mera talande bevis härpå, äro de hedersutm
ser som L. under loppet af sin återstående lefnad stä
for. Så nämndes han af sin Konung till Archiater
1747, till Riddare af Nordstjerne-Orden 1753, samt
1757 (se Tillägg), hvarefter han kallade sig von Lin
täflade alla lärda Sällskaper att få räkna honom blan
ledamöter; och må vi exempelvis nämna att L. redan
under namn af *Dioscorides Secundus* invaldes till le
af Kejserliga Academia Naturæ curiosorum; 1744 (
Secreterare vid Kgl. Vet. Societeten i Upsala; 1747

*) Skrifterne *Amphibia Gyllenborgiana* (disp. 1745), *
Principis, *Surinamensia Grilliana*, *Museum Regis* ADOLPH
RICI och *Museum* LUDOVICAE ULRICAE *Reginæ* (jfr skriftförte
härom.

ot af Vet. Acad. i Berlin; 1755 till ledamot af Vet. demierne i Petersburg och Florens; 1762 till led. af iska Vet. Acad. — och var L. den förste Svensk som lades den hedern, att blifva kallad till led. af nämnde d. i hvilken de utländska ledamöternas antal ej får stiga 8. Vidare blef L. 1776 led. af Vet.-Societ. i holm; 1767 af Vet.-Societeten i Celle; 1770 af Vet.- et. i Philadelphia; 1771 af Societeterne i Vliessingen och erdam; 1772 hedersled. af Collegium Medicum i Edin- samt 1773 led. af Akad. i Siena; hvarjemte må anmär- att han 1760 vann priset (100 dukat.) vid Vet.-Akad. i rsburg för besvarandet af frågan om *Sexus Plantarum*.

Af sin intime vän Archiater Bäck tecknas L. sålunda: n var till växten något under vanlig längd, hvarken fet mager, af en stadig och fyllig kropps beskaffenhet, ha ådror allt ifrån barndomen, stort hufvud och bakut höjdt, med ett djupare tvär-streck imellan, som skilde delen ifrån den främre: bruna och eldfulla ögon, skarp god hörsel, dock ej för Musik, på fötterna snäll och ett förträffligt minne till sextio års ålder, då förnam- började undfalla honom; det var honom icke gifvit att språk, för den orsaken mindre nöjd med utlänningar, ej kunde tala latin. På Latin uttryckte han sin me- fort, lätt, nogare och kortare än någon annan, när det m på naturaliers beskrifning, men för öfrigt gjorde han icke stor möda, allenast saken var med naturen öfver- tämmande. Det egna och intagande, som han hade i ska bref till sina Gynnare och vänner, kunde icke ef- pas. Hans få tal röjde nog Författarens qvickhet, til- nhet och vidsträckta kunskap, och skulle till äfventyrs anstått någon annan än Linné. Han sof ifrån kl. 10 3 sommartiden, och vintertiden ifrån kl. 9 till 6; lem- strax sitt arbete, när han kände sig trög och matt; gerna hafva godt sällskap om aftonen, där han var skämtade och log hjerteligen; lätt rörd till glädje, till ch vrede, men lika fort tillfridsställd; hjertat var godt ten, munnen talade sanningens och dygdens språk, tro- och öm för sina vänner, och betalte ej sina ovänner lika mynt, dock glömde ej snart, och sade sig ej vilja bedragen andra gången. Hushålls-bekymmer öfver- de till sin Fru, och var rätt nöjd att se dem i så goda r; Trogen och god Make, ej mindre öm Fader; fägnade sina vänner, men för egen del sparsam i små utgifter, tig för sin vetenskap, och när en usel moder med sitt

lilla barn förekom; han eftergaf fattiga Studerande det h
nom tilkom, och efter yttersta förmåga sörgde för sin Lan
orts barn. Han vördade Religionen och böd ej till att
forska dess hemligheter. Likasom BOYLE och NEWTON
rättas hafva bugat sina gråhåriga hufvud, hvar gång
nämndes, så har ock Linné i sina skrifter på hvart
gifvit Gudi äran, kastat sig i stoftet och upprepat: d
Guds finger! lär att känna Skaparen af hans verk, förn
dig och tillbed. Hans hjerta var brinnande, och han
allenast i det ämnet, flödande. Det var ej hans sed att
lömska stämplingar skada någon, icke heller tålde han.
en frånvarande förolämpades. Som hans snille gick ut
rön och erfarenhet, och han på den grunden byggde sin
skap, hade han upptecknat en stor myckenhet händel
som i hans lifstid tilldragit sig, under namn af *Nemesis*
vina, eller Guds hämndedomar, till bevis på den satsen,
Gud, äfven här i verlden straffar dem, som ondt göra
moral, som han var isynnerhet van att inskärpa i de
Studerandes minne». Om hans hemvanor förtäljer Fro
att han alltid gick i stöflor, och då han var hemma
klädd i kort nattröja och sammetscalott, samt nyttjade
öfverflöd caffe och tobak. Slutligen vilja vi införa L
egen teckning af sitt utseende och sin charakter, i
Anteckn. s. 123: »Linnæus var intet stor, intet liten, m
brunögd, lätt, hastig, gick fort, gjorde alt ting promt, t
ej sent folk, var sensibel, blef snart rörd, arbetade
nuerligen, och kunde ej spara sig. Han åht gjerna god
och drack goda drycker; men var aldrig däruti öfverflö
Han brydde sig litet om exterieuren, utan trodde, att ka
borde pryda kläderna, men ej vice versa. Consistorium
ej hans nöje äller gjöromåhl; ty han var till annat s
och annat tänkte på, än sådane saker, som där förehafv
och afgjöras».

Af sina disciplar fordrade L., att de till honom s
sända af sina samlingar. Han tyckte sig hafva ett
rättighet, att få se och beskrifva de örter, som dessa öfv
kommo, och satte stort värde på att sådant icke förs
mades. Saknade han ett sådant förtroende, kunde
icke dölja sitt missnöje. Solanders uraktlåtande att s
något af sina samlingar förtröt honom derföre mycket. H
hade ock dertill stora skäl. Honom hade de att tacka
sina kunskaper, till honom stodo de nästan alla i förbind
för reseunderstöd och lönande befattningar. Utländingar
tåflade att till L. sända frukterna af sina mödor. Ej

t då, om han väntade samma uppmärksamhet af sina lärjungar.

L. hade städse intill sednare åren en någorlunda god Dock plågades han vid mannaåldern understundom igrän, gikt och podager, samt känning af början till assion, hvilken han likväl, jemte giktplågorna, öfvervann att dagligen, så länge årstiden det medgaf, högst ymförtära smultron, de der skulle honom anskaffas, för pris det än vara måtte. Emellertid då han kände sina aftaga, begärde han 1763 tjenstledighet, hvilket beös honom, och utnämndes hans son till Medicinæ och ices Professor i survivance efter fadern, »för dennes nster»*), fast sonen var allenast på sitt 22 år gammal; förestod L., efter Konungens önskan, ännu en längre Professionen. År 1773 besvärades L. likväl af flere por och i början af Maj 1774, under en privat föreg i Akademie-trädgården, fick han helt oförmodadt ett anfall af slag, hvarvid han förlorade målet, all sansoch rörelseförmåga. Ehuru han snart derefter mycket trades, blef han dock aldrig fullt återställd, och kalhan sjelf detta slaganfall för första dödsposten. Då af III vid jultiden sistnämnde år skänkte honom en växt-samling från Surinam, fick L., som han sjelf »likasom nytt lif» att öfver julen dessa växter beoch utreda; — och fann han sig äfven väl följande då hans uppmärksamhet ytterligare togs i anspråk af ka växtsamlingar han detta år erhöll sig tillsände anberg och Sparrman från Cap och af König från Ostvilka samlingar han sjelf medgaf, varit de största agonsin erhållit. — År 1776 aftogo deremot ögonskenhade hans själs- och kroppskrafter. Dock fortfor han ina vanliga göromål nästan oafbrutet ända till vårterns slut. Denna termin var likväl den sista, som han föreläsningar, och præsiderade han efter denna termin vidare sjelf för någon disputation. Som krafterna såsmåningom mer och mer aftogo, såg L. sig nödsakad begära afsked; dock öfvertalades han att efter Kon. af III:s önskan »qvarblifva» — åtminstone till namnet vid hela sysslans utöfning», under det L. tillades den Rosenstein lediga Emeriti-lönen; hvarjemte äfven i enmed Konungens yttrade önskan, Consistorium Academi i Upsala tilldelade L. jemte enka och barn för lifstid

*) Se Egenh. Ant. s. 61.

åbo-rätt på 2:ne Akademien tillhörige, och nära intill L. egen gård Hammarby belägna frälse mantal, Hubby i D marks socken, och föllo dessa hemman först 1839 efter F ken Lovisa von Linnés död åter till Akademien. — I början af år 1777 intill den varmare årstiden led han barligen mycket, så att af hans organiska lif ännu andedrägten, matsmältningen och blodets omlopp voro gorlunda godt skick. Allt annat var mer eller mindre stördt; — och hade han derjemte förlorat minnet och förmågan. (Jfr detta Lex. XII: 347 och Tillägg.) Icke mindre visade han sig ännu glad och lifvad, såsom då — »när han fick se någon af sina fordna disciplar, den särdeles älskade, vid hvilka tillfällen hans ansigte tillkä gaf ett glädjefullt deltagande»; — »när i hans närvaro stod tal om någon del af Naturalhistorien, i hvilket med leende min sökte till att deltaga»; — samt slutl äfven »när han fann framför sig några böcker af Botani eller Zoologiskt innehåll, i hvilka han bläddrade med bart nöje». — Så snart den varmare årstiden inträffat för L. till sin gård Hammarby, der han qvarblef öfver maren, och, så ofta väderleken det tillät, lät man bära nom antingen ut i trädgården, eller upp till sitt, på en ofvanför gården belägna Museum, der han väcktes af gl hågkomster och flera timmar å rad förnöjde sig med betr tandet af sina der samlade käraste skatter; — samt återb derifrån alltid mycket muntrare. På sådant sätt kom om hösten nämnde år till Upsala med temmeligen förbätt helsa, och var L. under vintern någorlunda rask, åkte ut på släde; rökte med nöje sin pipa tobak o. s. v. M detta skenbara välstånd varade ej länge. Knappast mer 9 dagar hade förflutit af året 1778, innan han, mätt af å och ära, kl. 8 f. m. den 10 Jan. afled. Minnet af ho är oförgängligt och hans namn är älskadt, vördadt och undradt öfver allt, dit vetenskaplig naturforskning och e peisk bildning framträngt.

Öfver Linné äro många medailler slagna*) och ett antal porträtter äro utkomna, af hvilka de af Bervi Akrel stuckna lära vara de bästa. I Banérska grafchor Upsala Domkyrka upprestes 1803 öfver honom en min vård af svart porphyr, med inskrift: Carolo a Linné H nicorum Principi Amici & Discipuli MDCCXCVIII. På

*) 26 äro nu kända och, med undantag af ett par, i tryck skrifna. Se Hildebrand samt Numism. Meddelanden II. (Not 18

ler orgelläktaren, nära detta chor, ligger en vacker hvilken hans enka låtit hugga denna inskrift: »Ossa Linné, Equ. Aur.—Marito Optimo, Filio Unico Cainné Patris Successori et sibi Sara Elisabeta Moræa». botaniska lärosalen uppsattes 1829 den byst af carnarmor, förfärdigad af Byström, hvilken den studengdomen 1822 beslöt uppresa. På Gymnasii sal i uppsattes L:s statue 1807, vid den secularfest, som L:s födelsedag derstädes firades. En dylik fest var ranstaltad i Upsala, der den räckte i två dagar, och r L. slagen jetton utdelades, bekostad af Linnéska t i Upsala, Äfven i Tyskland, England, Frankrike ssland (i Dorpt) är hans buste upprest. Den täcka , som af hans vän Gronovius uppkallades: *Linnæa* , får ej heller glömmas. Den bäres broderad i guld uniform, som är fastställd för civila Läkarecorpsen i Insekten *Tinea Linneella* är äfven efter Linné upp-

t 1739 ($^{26}/_{5}$) med *Maria Elisabeth Morœus*, f. 1717,) 1806. Barn: *Carl*, Professor; *Elisabeth Christina*, g. m. C. F. Bergencrantz; *Lovisa*, f. 1749, † 1839; *hristina*, f. 1751, † 1835, g. m. Capit. Duse; *Sophia*, † 1830, g. m. Akad. Ombudsman S. Duse; *Sara ena*, f. o. † 1744; *Johan*, f. 1754, † 1757.

r*). a) Större skrifter: Systema Naturæ. Leyden 1735. ndamenta Botanica. Amst. 1736. — Bibliotheca Botanica. s. å. — Flora Lapponica. Ib. 1737. — Genera plantarum. s. å. — Hortus Cliffortianus. Amst. s. å. — Critica Bota- Leyd. s. å. — Ichthyologia Artedii. Ib. 1738. — Classes rum. Ib. 1738. — Öländska och Gotländska Resan. Sthm — Flora Svecica. Ib. s. å. — Fauna Svecica. Ib. 1746. — itha Resa. Ib. 1747. — Flora Zeylanica. Ib. s. å. — Hortus nsis. Ib. 1748. — Materia Medica. Ib. 1749. — Philosophia ca. Ib. 1751. — Skånska Resan. Ib. s. å. — Museum Tessi- . Ib. 1753. — Museum R. Adolphi Friderici. Ib. 1754. — Plantarum. Ib. 1753. — Hasselqvists Resa till Hel. Landet. 7. — Loeflings Spanska Resa. Ib. 1758. — Museum Reginæ. 4. — Clavis Medicinæ. Ib. 1766. — Mantissa Plantarum. Ib. — b. Mindre skrifter: Nova hypothesis de Febrium ttentium natura. Diss. grad Harderw. 1735. - Methodus uam physiologus concinnare potest historiam cujuscunque is subjecti. Leyd. 1736. — Musa Cliffortiana. Leyd. s. å. —

---

n fullständig förteckning på alla utrikes utgifna upplagor arbeten torde vara nästan omöjlig att erhålla. Vi nämna rsta uppl. och hänvisa föröfrigt till Egenh. Anteckn. s. 216 o. f. samt Sackléns Sveriges Läkarehist. I: 507 o. f. f., hvarest utförligare notiser finnas.

Viridarium Cliffortianum Amst. 1737. — Methodus Sexualis L… s. å. — Corollarium Generum Plant. Ib. s. å. — Hortus A… mensis Ferberi. Sthm 1739. — Tal om märkvärdigheterna … sekterna, vid præsidii nedlägg. i Vet.-Ac. 1739. Sthm … Oratio inaugur. de Peregrinationum intra patriam neces… Ups. 1741. — Oratio de Telluris habitabilis increm. Leyd. … — Orbis eruditi judicium de Car. Linnæi M. D. scriptis. S… a. (Ups. 1741. Se Tillägg.) — Bref om Fårsjuka. Ib. 1756. — rättelse om de inhemska växter, som af brist på säd kunna … vändas till bröd. Ib. 1757. — Animalium specierum in Cl… Ordines, Genera et Species methodica dispositio. Leyd. 17… Tal vid D. Majestäters höga närvaro. Ups. 1759. — Disqui… de Sexu plantarum. Prisbel. af Vet.-Ak. i Petersburg 1760. — … liciæ Naturæ. Tal vid Rektoratets nedlägg. Sthm 1773. — … dispp. Ups. 1743—76, sedan utgifna i 10 delar i Sthm och … langen under titel Amoenitates Academicæ. — Uppsatser i V… Acad. Handlingar, Vet.-Societetens i Upsala d:o, i Lärda och … männa Tidningar m. m.

(Källor: Egenh. Anteckningar af C. Linnæus, utg. af Ad. … lius. — Åminnelsetal af Bäck och Hedin. — Åreminne af Ar… i Sv. Acad. Handl. — Sacklén, Sv. Läk. Hist. I o. 4 D. — … Tal om Läkarevetenskapen. — De la Gard. Arch. IX: 195… — Rosenhanes Anteckn. [och tillägg dertill i Journ. för L… Theatern 1812 n:r 145]. — Rehbinders Adel. Matr. 1781. — [… II: 779; Schröder, Upsala Domkyrka; se Tillägg.])

LINNÉ, CARL VON, d. y.

Son af den föregående. Föddes i Fahlun d. 20 … 1741. Undervisades af de mest kända unga botanister … ling, Rolander, Falk, hvilka äfven enligt faderns önskan … inöfvade honom i talandet af latinska språket. Redan … tio års ålder var han en öfvad botanist och kunde … temlig färdighet uttrycka sig på nyssnämnda språk. Vi… års ålder, 1759, erhöll han fullmakt på Botanices D… strators-tjensten, hvilken då först inrättades, och 1763 … hagade Konungen nämna honom till Medicinæ et Bota… Professor i survivance efter sin fader. Två år se… (1765 $^{20}/_{6}$) öfverlemnade Medicinska fakulteten Doct… diplom.

»Det är ganska begripligt», yttrar Hedin, »att en … man, knappt ännu 25 år gammal, icke kunde bredevi… Lärare af så lysande förtjenster om sin vetenskap, som … äldre *v. Linné*, gifva sig ett anseende, som svarade … anseendet af en redan erhållen befordran. Afund och … hag bland de öfrige Lärarne och den unge Professorns … täflare voro de följder, som snart visade sig. Sjelf … han också, att äfven den mest oförtrutna flit icke … blifva tillräcklig att afvända ifrån honom denne de L…

förföljelse, som likväl kanske syntes mera fruktans-
n den var det i sjelfva verket. Vi böra således känna
eren hos den unge *v. Linné*, för att deraf sluta till
rkan, som en mera inbillad än verkelig afund hos
der troddes kunna åstadkomma till hans lyckliga ställ-
förbytande i en tung och odräglig sammanlefnad med
ige Academiens Lärare. *Carl von Linné* den yngre
tt melancholico-sangviniskt temperament, med en stad-
h jemn caracter. Långt ifrån att tänka högt om sig
ed detta starka förtroendet och denna afgjorda säker-
tt hafva funnit det rätta och det sanna, som så full-
en characteriserade hans fader, var han snarare alltför
misstrogen i anseende till sin egen skicklighet, och
om tillräckligheten af sine kunskaper. Härtill kom,
n var fåordig och aldrig sökte att göra sina insigter
le för andra än de färre personer, som voro hans för-
ste vänner, eller som afhörde hans enskildta föreläs-
Detta, som borde anses såsom en stor förtjenst
n ung Lärare, och som verkeligen var det, blef likväl
ofessor *v. Linné* en källa till flera obehagligheter. Re-
nställd i ett offentligt Läro-ämbete, ägde han ännu
n ung och icke fullkomligen bildad mans anspråk; men
les likväl, tvärt emot sin böjelse, gifva sig anspråk
fullmyndig Lärare. Han var verkeligen för modest
mträda med denna antagna värdighet, som hans ung-
ekade honom. Allt detta gaf honom en slags tvungen
g, som i början fästade på hans förhållande en all-
riktig stämpel. Han var för ömtålig att uthärda sar-
n och den ännu mera sårande pasquillantens anfall.
så vanlige afundens tillflygter, då den ej vågar att
framträda, uteblefvo icke. Professor *v. Linné* var
n man, som kunde dölja med liknöjdhet, att han kände
ad; men det värsta var, att han, i stället att med
n ståndaktighet gå den väg, som för honom var be-
i stället att med en ökad flit kasta de åt honom
afundens pilar tillbaka i dess egen barm, nu antog
örvillade öfvertygelse den skepnad afunden sökte orätt-
ma honom. Hans mod sjönk, hans sjuka inbillning
på hans kropp. Han blef anfallen af hypocondrie:
r alla vetenskapliga yrken var nästan alldeles dom-
Man har påstått, att vissa relationer inom familjen
fven bidragande till denna hans sinnes-nedslagenhet;
g vägar alldeles motsäga dem, som tillåtit sig att
gen trycka och utgifva för sanning, hvad som på sin

höjd var en slags sannolik gissning. De sonliga relatio
med det faderliga huset voro aldrig afbrutne; nog m
man att den moderliga kärleken och beredvilligheten f
förstfödd son icke urartade till svaghet, och att den k
var mera lifvad och varm för döttrarna än honom; m
drig märkte man, att han var hatad. Hans mor ä
att han borde sörja för sig sjelf; ty hon ansåg hon
fullkomligt understödd, att det hade varit att alltför
dela sin moderliga bevågenhet, om hon undandragit
öfriga barn med orättvisa hvad som öfverflödigt le
åt hennes redan af Staten lönade son; och kan man
skäl klandra dessa tänkesätt? Det dröjde icke innan f. L
fadren insåg den förändring i lynne, som på någon tid
gått hos hans son. Han forskade efter orsaken. Han
icke frikalla sig sjelf ifrån den förebråelse, att oftast
för mycken otålighet hafva af honom fordrat en fullk
het, som sällan faller på en ung man vid dessa år.
skyndade sig att rätta detta förhållande, och att upp
det nedslagna lynnet hos sin son. För att således gifva
åt hans tunga sinne och att sporra hans ambition, s
han honom alla doupletter af örter i sin samling, s
honom doupletterne af sine insecter och böcker. Ett ef
ligt beröm, tecknadt i utländska Journaler för v. *Lin*
yngre väckte också hans slumrande uppmärksamhet.
detta verkade med styrka och eftertryck. Professor v. L
ingick nu flera litterära förbindelser med utrikes lärde
den slocknande hogen för vetenskapen uppflammade
full eld».

Efter faderns bortgång i början af 1778 tillträ
sin profession*). Utom andra skyldigheter, ägde h
äfven den att fullfölja sin faders arbeten, af hvilka «Sy
Naturæ» nu borde se sin 14:de upplaga. Detta ål
var så mycket vigtigare, som mycket af L:s rykte och
vande anseende derpå berodde. Han insåg också g
väl sin ställning, och ehuru han var försedd med ett
ligt antal nya växter till förökande af detta stora
så beslöt han dock att först sjelf se de ypperliga sam
som ankommit till England och Frankrike från Aust
L. begärde derföre och erhöll Konungens tillstånd a
och ställde kosan i April 1781 direkte till England.
kan lätt föreställa sig huru den store L:s son skulle

*) Att L. tillträdde hist. nat. professionen d. 7 Okt. 17
gifves annars i med. fak. prot. (Not 18

stodo för honom öppna, och man
i den unge naturforskaren med alla
a han kastade en uppmärksam blick,
naturalster, med hvilka han begåf-
ngar för Upsala botaniska trädgård
som för hans egna samlingar. Det
»Systema Vegetabilium Generum et
om under denna tid utkom i Bruns-
än 93 alldeles nya slag *(genera)* af
ter *(species)*.

i England må isynnerhet nämnas
Vetenskaps-Societeten, den berömde
Banks samt Linnés landsman, Banks'
kunniga söderhafs-resan, Dr Solan-
iska museum. Denne sednare hade
i London den smärtan att följa till

L. till Frankrike. Han hade knappt
han erhöll inbjudningar från Mar-
tigarne af Chaulnes och Ayen, Hrr
taines, Geoffroi, Malesherbes m. fl.
iffon, som genom hela riktningen af
od emot den äldre L:s systematiska
ns och laconiska precision, hvari-
nde hvarandras förtjenster, besöktes
refvens bjudning och försäkran »att
n för v. L:s besök vore icke hemma
om allena». Grefven var Intendent
med dess kabinett och menageri,
utna både för ut- och inländningar.
ån Madagaskar, Sombeys från Peru,
France m. fl. stodo honom öppna,
la dessa för sig välja dupletter; för
des såsom den största belöning, att
ptagas i Systema Naturæ. K. Lud-
det ståtliga verket »Le Receuil des
lio med 500 tabeller, som icke med
an hittills endast utdelats till rege-
. Äfven befallte Konungen, att alla
ur den rika Kongl. botaniska träd-
nom.

nom Holland och Danmark, i hvilka
många hedersbevisningar emottogs,
1783 återtog sina göromål i Upsala.

Redan i London var han angripen af en svår
som i två månader höll honom vid sängen. I Au
reste han till Stockholm, hvarest han klagade sig a
återkommen till Upsala märktes hans lynne vara ty
någonsin. Han insjuknade kort derpå i en allvarsam
men tillfrisknade så att han kunde få börja arbet
ordning sätta sina samlingar. Han ansträngde dock f
ket sina krafter och föll ånyo i samma feber, samt
slutligen af en apoplektisk anstöt, som den 1 No
utsläckte hans lif.

Carl v. Linné d. y. var ogift och utslocknad
Linnéska ätten med honom. Hans utseende beskrif
lunda: »Hans kroppsbyggnad syntes vara stark; h
mera fet än mager, rödlätt med mörkt hår och ög
hade små, men fadrens eldiga och genomträngande ö

Linné d. y:s anseende fördunklades så af sin fad
att man icke allmänt velat erkänna dess verkliga fört
Dertill bidrogo först dess ställning till sin sto
der, hvarigenom han länge hölls i ett omyndighetstil
utan att vinna ett för hvarje uppträdande vetenskl
nödigt sjelfförtroende och sjelfständighet; och vidare
talrika äldre Botanister, som redan utgått ur
skola. Att all utsigt till befordran i Naturalhistori
Universitetet stängdes för samtliga genom sonens o
kanske allt för tidiga befordran och då dermed följ
fideikommiss principatet i vetenskapen, det de icke
erkänna; så kom han till de flesta i en tvetydig,
spänd ställning, hvarom hvar och en blir snart öfv
som läst den tidens privata correspondence. Fade
de erkänna som sin förman i vetenskapen, af des
funno de sig smickrade, men relativt till sonen kände
fullmyndige, om än yttre förhållanden förskaffade de
L. större ressourcer. Fideikommissariater passa oc
icke för den litterära verlden. Denna af den yngre
kanske endast dunkelt anade ställning gjorde honom
varsam, sluten inom sig sjelf och förlamade äfven des
samhet. Anspråken på honom voro äfven orättvisa
till fadern; detta natursnille var född till naturens
sonen blef genom födelsen bestämd och genom konsten
dertill. Fadern uppträdde fri från alla yttre band o
fritt omskapa sin vetenskap efter sitt snilles ingifvels
nens bestämmelse var den mera anspråkslösa att con
och fullfölja en redan stadgad bana. Fast befordr
alla yttre hedersbevisningar tilldelades honom för

så skulle verkligt anseende inom vetenskapen lättare
för honom att förvärfva utom dessa förmåner.
Efter den yngre Linnés död beröfvades Upsala de oskatt-
samlingar, som nu utgöra Englands stolthet. Öfver
tilldragelse, som inträffade under den vittre Grefve
z' Cancellariat, under K. Gustaf III:s regering, låna vi
s berättelse: »Den äldre Linné hade gjort den dispo-
, att hans utvalda Samlingar i Naturalhistorien och
Boksamling, hvaribland funnos de mest dyrbara verk,
de och skänkte af Regenter och lärde författare, skulle,
det enda arf, tillfalla hans Son och efterträdare *Carl*
nné den yngre. Vid Professor *v. Linnés* död tillhörde
qvarlåtenskap hans mor. Det var ganska begripligt,
e store Samlingarne borde genast komma i någons
som kunde vårda dem, och att man således sökte att
ra dem. De blefvo ock genast hembjudne åt Akade-
i Upsala. Konungen sjelf var denna tiden på en resa
rma baden i Pisa. Brefväxlingen var svår och for-
mycken omgång. Hans Exc. Riks-R. Gref *Creutz*,
miens Canceller, hade tilläfventyrs icke så hastigt kun-
se den stora förlusten som Fäderneslandet skulle lida,
då man på flera håll hviskade, att dessa Samlingar på
när icke ägde det förmenta stora värdet — att ör-
voro på groft papper klistrade — insekterna illa be-
— fiskar och amphibier, i brist af påfyllning af till-
spiritus vini, skadade, o. s. v. Nu skrefs till Pre-
u *Banks* i England, hvilken, då han ej sjelf var hugad
köpa denna collection, föreslog åt sin vän Doctor *Smith*
ra sig anbudet till godo. — Priset var utsatt till 1,000
r. Man afhandlade med Doctor *Smith*, som utan
ande förklarade sig nöjd. — Under tiden gjordes nya
ifrån Ryska Kejsarinnan, den stora Catharina II;
hade några lärjungar af *v. Linné* sökt förskaffa den
summan. Men man yrkade, att ett redan ingånget
slutadt köpe-contract borde uppfyllas, och de som hade
som gode män, denna commission uppdragen, uppfyllde
ksä lika hastigt som sorgfälligt. — Under tiden åter-
. Gustaf III, och knappt kom tidningen till hans kun-
om denna händelse, förrän en snäll seglare utsändes
rhemta dessa skatter, hvilka ännu troddes vara under
ch således mycket lätt kunna upphinnas. Detta prof
Gustaf III:s nit för Vetenskaperna och dess aldrig
de uppmärksamhet, är kanske ett af de ypperligaste
af dess alltid ädla och stora sätt att handla. För-

gäfves var likväl Konungens höga välvilja använd. — Linn
Samlingarna ankommo lyckligen till sin nya ägare, och
lät öfver händelsen slå en medaille, som på ena sida
en fregatt med fulla segel, förföljande det fyvende sk
och på den andra sidan en inscription på Engelska,
förklarar förloppet». (Se Tillägg och detta Lex. Ny
VI: 337.) — En tröst är dock, att dessa samlingar
en mans hand, som förstod att uppskatta deras värde
hvilken bevarat dem lika väl, ja kanske bättre ä
Sverige skulle blifvit conserverade.

Skrifter: Decas prima plantarum rariorum Horti Upsal
Holm. 1762; Decas II:da. Ib. 1763. — Fasciculus I:mus pla
rariorum Horti Upsaliensis. Ib. 1767. — Supplementum Syst
vegetabilium Generum et Specierum Plantarum, Brunsv.
Acad. Disp. Nova Graminum genera. 1779; De Lavandula
Methodus Muscorum illustrata 1781. Alla omtryckta i A
Acad. Vol. X. Erlang. 1790.

(Källor: Hedin, Minne af v. Linné, fader och son. Stkm
Schulzenheims Tal då vapnet krossades. — Acrels Tal om
vetensk. s. 175. — Sacklens Läk.-Hist. I D. s. 527. — [A
779; se Tillägg.])

LINNERHJELM, JONAS CARL.

Sonson af Biskop Linnerius (se nedan), son af Ca
Rådet *Per Linnerhjelm* och *Engel Fredrica Rothlieb*
des på Elleholm i Blekinge 30 Aug 1758. Student
1775 blef han efter derstädes fullbordade studier E. O.
cellist i Krigsexpeditionen 1776, befordrades till Copist
till Cancellist 1781 och till Protoc.-Sekreterare 1783.
afsked i Juli 1796. Blef 1809 utnämnd till Riks-Her
och erhöll 1812 Cancelli-Råds titel. Agréé ($^{21}/_{1}$) och
mot ($^{22}/_{9}$) 1800 af Acad. för de fria Konsterna. A
sin gård Ebbetorp nära Calmar den 12 Febr. 1829.

Han var tvenne gånger gift: 1) 1791 med *Helena*
Ehrenstråhle (f. 1760, † 1800), dotter af Öfversten H
och sondotter till den store juristen; 2) 1809 ($^{16}/_{1}$)
Elsa Ottiliana von Francken (f. 1784 $^{2}/_{6}$, † 1851 $^{23}/_{4}$)
ter af vice Amiralen Hans Reinhold von F. I först
hade han 2 döttrar *Engel Maria* († 1856 $^{25}/_{1}$) och
Maria († 1867 $^{15}/_{6}$).

Linnerhjelm visade redan i barndomen mycken l
fallenhet för den högre teknings- och målarekonste
då han öfverkom ett engelskt arbete, som handlade o
na konst, började han att endast derföre lära sig e

Han efterlemnade flera goda landskaps-målningar
manér, och utmärkte sig äfven såsom graveur i
Härom vittna flera vignetter i hans utgifna fort-
vapenboken, samt vuerne i hans skrifter, hvilka
m sin raskhet i teckningen utmärka sig. Bland
författare intager han ett värdigt rum. Hans
r resor i Sverige» utmärka sig i stilistiskt hän-
om sitt värdade och mycket bildade föredrag.
endast anmärka någon tavtologi och en affecte-
entalitet i beskrifningarna. Förkärleken för Gess-
ven på hans skrifsätt verkat mindre fördelaktigt.
n embetsman var han känd för flit och skicklig-
irfda egendom, Ebbetorp, utvidgade, förbättrade
nade han på ett sätt, att den nu (1842) är en
fördelaktigaste och vackraste i orten; i sin hus-
ar han ordentlig och noggrann, men utsträckte
ma noggrannhet för långt; i sitt umgånge var han
en allvarsam och alltid intressant; hans löften
sta; han var en öm och god make, och som fader
ina döttrar en uppfostran, som bibragte dem en
ildning, hvilken ej vanligtvis tillhör qvinnokönet».

första fru är bekant såsom skaldinna. Mannen
t en utmärkt smakfull upplaga af hennes »Vitter-
(se Tillägg), som bestå af smärre prosaiska och
ycken, af ett sentimentalt-moraliskt innehåll, mer-
let Gessnerska manéret, hvilket på den tiden så
tog en del af vår allmänhet. Hon har också åt
ls minne egnat ett litet rätt artigt lofoffer: »Vid
om Gessners död». Dessa stycken sakna för öf-
ivitet och original djerfhet i känslan och phanta-
kunna endast rätt njutas af dem, som närmare
idla författarinnan.

Bref under resor i Sverige. Sthm 1797. 4:o. — Bref un-
esor i Sverige. Ib. 1806. 4:o. — Bref under sednare re-
rige. Ib. 1816. 4:o. (Dessa brefsamlingar äro försedda
ngar och grav. af L. sjelf.)

Hammarsköld, Sv. Vitterh. — Stockh. Tidn. 1829. N:o
halfåret. — [Se Tillägg.])

LINNERIUS, JONAS.

s den 2 Mars 1653 i Skellefteå socken i Vester-
ans föräldrar voro Kyrkoherden i samma försam-

ling *Petrus Linnerius* samt *Margaretha Plantin*, d
Prosten Plantin, hvilka voro beslägtade med de för
Prestslägterne, såsom Erkebiskop P. Kenicius, Bur
fl. Detta, jemte fadrens kärlek för sitt embete torde
inverkat på det vitæ genus sonen valde. — Vid 3 å
misste Linnerius sin far. Efter enskildt undervisning
skickades han 1662 till Piteå skola, der han i 5
undervisning, och 1667 till Hernösands Gymnasium, d
flit och framsteg gjorde, att han flera gånger blef
öfver äldre kamrater. Student i Upsala i Oct. 167
fattades der med synnerlig ynnest af Professorerne
rus och Erik Benzelius, och beredde sig genom dem
att få informera Grefve Axel Lilljes son, först i
hus i Stockholm och sedan i Upsala. År 1681 o
maren företog han i sällskap med sin äldre broder
sedan Prost och Kyrkoherde i Umeå (om hvilken n
att han var erbjuden blifva Professor i Lund, m
modeste declinans, ruris sui otia, negotiorum licet pl
discordibus Academicorum curis prætulisset») en utri
öfver Lübeck till Hamburg, der han i trenne veckor
umgicks med den berömde Orientalisten Edzardus
efter fortsatte resan genom Hannover, Cassel, Marb
Giessen, der han njöt undervisning i Theologien och O
språken af Misler, Hannekenius och Rudrauff sam
vid Påsktiden 1682 begaf sig till Frankfurt am M
han hörde Spener och begärligt genomgick densamm
tydliga bibliothek. Derifrån for han till Strassburg, d
Theologiska lectionen äfven Obrechts öfver Hugo Gro
jure belli et pacis» afhördes. Härifrån for han åter
sten s. å. till Giessen, der han under Doctor Clodii p
försvarade en af honom sjelf författad disputation »de
lytis justitiæ» med den framgång, att philosophiska
ten vid derpå följande promotion lemnade honom
rummet. Resan gick sedan genom Utrecht, Ams
Haag, London och Oxford, der Collegium, Bibliothe
lärde sådana som Felde och Schmitt (månne ej Th. S
under 3 månaders tid gåfvo näring åt hans lärgirighe
utmärkelse han öfverallt utomlands åtnjutit ådrog
äfven vid återkomsten till Stockholm i början af De
en smickrande uppmärksamhet, i det Kongl. Rådet El
utverkade för honom Konungens Fullmakt af den 27

*) D. 17 enl. fullmakten i riksregistraturet, der bisk. H
akad.-rekt. Sack nämnas såsom hans förespråkare. (Not 1

att vara Theol. Professor och Svensk Pastor vid Dom-
n i Lund. Innan han for dit ner, besökte han sin
och sina slägtingar, och blef under denna resa (i Aug.)
igd af Superintendenten Doktor Mathias Steuchius i
kyrka i Angermanland. På återresan, när han kom
ockholm, var han på då varande Cancellerens för Lunds
mi, Kgl. Rådet Claes Flemings befallning närvarande,
t till denna Academi skänkta Gripenhjelmska Biblio-
emottogs af Bibliothekarien Hult; hvarefter han i
nder månad samma år kom till Lund, och tillträdde
mbete d. 28 Jan. 1685*). År 1690 blef han utnämd
rimarie Theol. Professor och Domprost**). Dels såsom
sor och ledamot i Domkyrko-Rådet och dels som Dom-
gagnade han Domkyrkan mycket. En evärdelig för-
, ej mindre af Lunds Domkyrka, än dess Academi har
rosten Linnerius förvärfvat sig genom gåfvan af den s.
ber Daticus till Akad. Bibliotheket, det dyrbaraste mscr.
nma eger. Denna gåfvobok är skrifven på 142 perga-
blad, fol. innehåller »deris nafne, som för deris väl-
jer emot Lundekirke oc Kapitel äre nafnkunnige, oc
vad aar maaned oc dag, en huer af dem är död, oc
de hafwe giort Kirken til gode»***). Den är illa med-
och mycket brukad, så att de tjocka pergamentsbladen
ersta kanten äro nästan förslitna; på somliga blad är
igt utskrapadt. Boken förvarades ursprungligen i Lunds
yrka, derifrån den på ett okändt sätt »utslupt» och
it i enskildas ägo†). Samma år, 1690, hade han er-
Academiens uppdrag att fara till Stockholm för att
ga Akad:s åstundan att få Kongl. Rådet Grefve Gylden-
till Canceller. Med sitt jemna redbara väsen, vann
allt mer presterskapets förtroende, hvilket uttrycktes
nom att han valdes till deras ombud vid Riksdagen

Från 1688 el. 1689 till 1717 var L. inspector för skånska
en i Lund. (Not 1876.)

I Linnerhjelmska stamtaflan på riddarhuset står att L. blef
ost först 1694. Der står ock enl. sköldebrefvet af d. 21/1 1717,
n förestod biskopsemb. i Lund 1694—95, tills Steuchius till-
. (Not 1876.)

Såsom orden lyda i Hvitfelds Chr. Episc. in vita Johannis
p. 64.

Man har en annan mindre Liber Daticus af Langebek kallad
Daticus Lundensis recentior" på 52 folioblad, börjad i 12:e
rtsatt under 13:e och 14:e seklerna, hvilken nu förvaras på
ittets-Bibl. i Köpenhamn. Båda mscr. upplysa och förklara
dra.

1693, der han var ledamot i Secreta Utskottet. Åre och 1713 visade hans ståndsbröder honom samma förtr Riksdagarne 1719 och 1723 bevistade han som Biskop stora förtroende Domprosten L. i sitt stift åtnjöt, sig derigenom, att han trenne gånger uppfördes på till dess Biskop. (Se detta Lex. XI: 80.)

Vid dessa Biskopsval var det tillåtet att kalla 2 eller 3. För att uttrycka sin kärlek och högaktni L. röstade de fleste vid sednaste tillfället på En. V XII:s ankomst till Ystad 1715, skyndade Professor L såsom Academiens Rector Magn. för femte gången, uppvakta Hans Maj:t och detta hade för honom d hagliga följd, att han, som reste till Ystad såsom Rector Magn., for derifrån såsom Acad. Pro-Cancell Biskop i Lunds stift. Han blef dertill utnämnd i Y fullmakten daterad d. 15 Dec. 1715. Utom de till B embetet egentligen hörande förrättningar, mötte hon skilda, genom de flera uppdrag han skulle få, och de han skulle erhålla under K. Carl XII:s vistande under åren 1716, 1717 och 1718. Det hände derund ofta, att Carl XII, denne ädle representant af svens dom, fasthet och ära, som med alla sina stora fe statsman och härförare, dock nämnes ännu af mången S med kärlek och stolthet; det hände, säga vi, att h det sinne för vetenskaplighet och bildning, som — n nog — hos honom fanns bredvid hans lystnad »f och äfventyr, åtföljd af Pro-Cancelleren och sin svi sig, — än på Bibliotheket, der han lånade »Meyers l bok» m. fl. — än på lectioner, synnerligen de mathe — än på disputationsacter, sjelf till och med befall ställandet af dylika*).

I anledning af ett i Lund utkommet bröllopsqvi ladt »Confect vid Mandfolkz-Bordet af Tityrus», såsom Rector (han var det då 4:e gången) och Com af Acad. Cancell. Gust. Cronhjelm befallning att ut utfärdade äfven ett program, hvari alla under A

*) T. ex. när han d. 20 Sept. 1716, få dagar efter sa till staden genom Arfprins Fredrik af Hessen tillkännagaf vilja vara, att Professor Döbeln (som författat Historia A dens.) alldeles oberedd derpå, skulle framkasta ett ämne någon annan Professor skulle opponera. Döbeln framstäl satsen: "*Objecta movent sensus, non tam ratione quanti qualitatis*", hvaremot Mathes. Prof. Quensel framträdde nens, och aflopp det till stor heder för dem båda.

dande befallde, att hvarken sjelfva utsprida eller
ta något exemplar, utan öfverlemna dem som de
kunde komma öfver, åt Rector Magnificus *).
g Carl XII omfattade den flärdfrie, ordningsäl-
med särdeles ynnest. Ett nytt bevis derpå erfor
ans barn den 21 Januari 1717 blefvo adlade och
ducerade med namnet *Linnerhjelm.* Vid Ulrika
kröning den 5 Mars 1719 utnämndes han till Theol.
h tilldelade sjelf denna värdighet 1725 i Lund åt
Theol. Professorn derstädes Jacob Benzelius. Död
10 Februari 1734.
r en stilla och from man, men icke vekligt, pjun-
utan af den fromhet, som böjer sin vilja under
ej hvarje menniskomening, och just genom med-
äraf på samma gång är stark och kraftig, liksom
L:s födelsebygd är fylld af skyhöga stela berg,
vilka dock de skönaste dalar glädja öga och själ.
ke genom undseende för och villfarande af hvad
a, tala och handla, som man vinner och bibehål-
ant förtroende som L, åtnjöt, så af den Akademi
de, som af det Stifts Presterskap, hvars styresman
blef. Detta är endast möjligt genom tänkesättets
s bestämda riktning åt det sannt goda och ädla.
rtjenster såsom Professor och Stiftsstyresman har
nzelius i programmet till hans sorgfest lika skönt
yttrat: Sudant quotquot fideliter suis nituntur par-
ngi, ad ipsam usque virium defectionem, contenti
ndem præmium reportasse, quod scilicet majoribus
m incidatur tumulo: *Inserviendo aliis consumi.*

a Bröllopsqvädet hafva vi ej kunnat öfverkomma, men
nehåll kan man sluta af följande programmets ord (v.
38): In toto scripto meræ invectivæ, scommata et con-
artem Poeticam, quam in eos, qui carminibus censen-
imendis professionem faciunt, phrases item et formulæ
candalosæ et scumiles inveniuntur. Quis vero unquam
cordatum scriptorem vidit, suo nomine suppresso socie-
am ejusque doctores tamquam nugivendulos taxare, qui
censendis aliorum patrimonia ad se corradant? quis
leribus, quis satanam cum sua matre, quis fornicatores
a in honestis conviviis inter delicias et bellaria referri
omachatur itidem ille Tityrus, tamquam sui inmemor,
n Poetica, ut Clio, Calliope, Hippocrene, Apollo, Diana,
eus et plura his similia, aliquando carminibus et scrip-
inseruntur." En af Akad. lärare, som hade ett horn i
f. Rydelius, tros varit författare till detsamma. Tillägg
as Ihre skall vara förf.

Utom det förtroende, som L. åtnjöt af Lunds Akade
och Stift, hedrades han också af tvenne Konungars y
hvilka icke gjort sig kända för att bortslösa demsamma
oförtjenta eller odugliga män. Skåne hade för ej läng
dan blifvit en svensk provins, men ej ett svenskt folk
svenska seder och bruk, Skåningen är i allmänhet «v
rum morum tenacissimus». Som far gjort plog och kört
der, så kör sonen äfven, blefve han ock öfverbevist, att
förre kunde göras beqvämare och den sednare köras me
par dragare i stället för 2 à 3 par. Dock — detta är
vackert drag i hans charakter, det häntyder på trohet
fasthet, egenskaper som ej äro att förakta i en tid och
ett folk som ofta visat sig som förändringarnas och omst
ningarnas väderflöjlar. Men kärleken till de danska bru
och vanorna, till Dansk Litteratur och ett deraf följa
begär att återkomma under danskt välde, ville Carl X
hans store son utrota, och derföre stiftade den förr
Svenskt Universitet i den nyss eröfrade provinsen och
sednare uppdrog åt Biskopen och Pro-Cancelleren D
Christian Papke, att i förening med L. afskaffa de ky
bruk, som skiljde sig från Svenska församlingens och
icke hunnit ordnas af den verksamme Biskop Hahn. M
ket jemnades och uträttades för detta ändamål genom d
båda mäns visa och lugna kraft såsom en uniformitet
Svenska Kyrkan i brudvigsel, nattvardsgångar, veckopr
ningar, predikoförhör m. m. enligt K. Carl XI:s Kyrk
Prestmötes-protocollerna från denna tid, så torftiga d
äro, gifva någon belysning åt presterskapets och försam
gens seder och förhållanden inbördes. I Synodal-protoc
af den 20 Juni 1689 nämnes 10:o huru en Magister Del
(Pastor i Örja och Wadensjö och Comminister i Landskr
för kif, trätor i kyrkan och andra exorbitantier i trenne
skopars tid, är vorden removerad och i 12:o »Signerier
trolldom skall upptäckas om några sådana satans kropp
kunna vara i några förhandlingar, emedan en man i G
Härad, Broby socken, Guds namn till största vanheder
missbruk, samma satans konst i mång år exercerat och
kat hafver.» 14:o »Ingen prest må krogar hålla, utan
Presb. skola lefva efter kyrkoordningen.» — Synodal-pr
collet af den 28 Sept. 1696 underskrifvet af L. med
innehåller i 14 §: Efter det Biskop och Consistorio ål
att hafva omsorg, det Preste-husen på det möjligaste
conserveras; så har ock Synoden enhälligt beviljat, det

inga Enklingar af Pastoribus eller Clericiet få träda i gifte, förr än de med Consistorio härom communicerat. . var en nitisk Biskop. Han höll nästan hvarje år almöten, »derifrån Pastores och Comministri ej måtte bsentera» — höll sjelf eller genom sina Häradsprostar visitationer i prosterierne, ifrade mycket för rena seland sitt presterskap och veckopredikningars och prerhörs hållande. Allmogens inrotade tro på undergövar ännu qvar. I Synodalprotocollet af den 3 Octob. §. 5 heter det: »En Smed skall vara i Borlunda Soc- (¾ mil från Lund), som utlåter sig kunna curera den ngbara boskapssjukan, allenast han finge något dopoch den jord som Presten stått på med sin högra han Döpelsen förrättat: fördenskull måste prästerskaarna åhörarne för alla vidskepelser.» Vid prestmötet varnar den åldrige Biskopen sina ståndsbröder »att förhöra uti sina anförtrodda församlingar om åhörarefverne och flitigt åtvarna de felaktiga, så att hvar och an åtskillnad i sina grofva och förargliga synder ej må teras till den heliga nattvarden» — och 1729 att »Pamåste sig akta för gästabuds-conventer sinsemellan, ryckenskap, slemt snack och ej blanda sig i förargligt ap. (Jfr detta Lex. IX: 187.) Så ock om någon i församlingar är till svordom benägen eller sällan går i n, så skola de honom till allvarsam bättring förmana.» Följande anekdot, en af de många som om L. äro i , må med Professors Ståhls ord (i Biogr. Underrättelm Lunds Professorer) anföras: »En Bonde ifrån Göinged, som for omkring och afyttrade jernvaror, hade i flera ed sitt kram infunnit sig hos honom, medan han var ssor, och genom sitt muntra lynne och fritalighet vunans förtroende. Då han en dag, sedan L. blifvit Stifstyresman, kom till Lund och höll med sitt lass på gatan utanför Biskopsgården, kom L. derifrån, då bonefter vanan, utbjöd sina varor, men fick af Biskopen svaret, att tiden nu icke medgaf honom att göra någon el, emedan han skulle gå i Consistorium. Konsistorian de bonden med sin raska dialect — hvad är det för ? Det är det rummet — svarades — der Stiftets anenheter förehafvas, och der vi förhöra dem som vilja rester. Nå, inföll bonden, om de då icke kunna svara på frågorna, hur går det då? Då, yttrade Biskopen, de icke antagna. Å Herre Gud! det var tungt det, mannen, ty jag skulle kanske, en sådan stackare jag

är, kunna sätta de frågor på Högvördige Fadren, s
icke kunde svara på. Å, du pratar, invände Biskop
gen fråga förmår du sätta på mig, som jag icke
svara. Kom, sade bonden, låt oss slå vad, Högvörd
dren om sin största silfverkanna, och jag om mitt
vi icke kunna besvara hvarandras frågor. Må
fortfor Biskopen, och sporde: Hvad hette Mosis sv
Jo se det vet jag, svarades, han hette Jetro; men
det mig att fråga: Hvad heter min svärfader? Å,
skopen, hur kan jag veta det? Ja, då är silfverkan
yttrade bonden, och lasset likaså. Ordvexlingen sl
med, att Biskopen erlade en lämplig lösen för sin ka
Göingen bröstade sig öfver sin vunna seger.

År 1692 ingick Biskop L. äktenskap med *Elisa
lerberg* (f. 1674, † 1751), dotter af Erkebiskop Svel
hade med henne 2 söner och 6 döttrar Af dessa
Olof, född 1694, Hofrätts-Råd i K. Götha Hofr
Just. Cancellers afsked, död 1765; *Helena Maria*, g
ris Prof. i Lund, Revisions-Secret. David Nehrma
Ehrenstråle (se detta Lex. IV: 197); *Pehr*, f. 1
1794. Cancelli-Råd (fader till J. C. Linnerhjelm,
biogr.); *Anna Christina*, g. m. Hof-Jägmästaren Sa
marberg i hans tredje gifte; *Eva Catharina*, g. m
höfd. i Åbo Baron Christopher J. Rappe.

Skrifter: Synodal-disputationen De peccato originali. I
— 13 programmer. — Har presiderat för 9 Synodal-dis
(Källor: von Döbeln, Historia Regiæ Academiæ Lund
dess fortsättning af Prof. Dr Lindfors. — Rhyzelii Epis
Sviogoth. — Stiernmans Matr. — Rydelii Likpred. —
Ejus memoriam af Biskop Carl Papke. — Henric B
dennes minnesfest utgifna program. — Lunds Stifts
handlingar mscrpt. — [Lunds stifts Herdaminne I: 129
Univ. Hist. Lund 1868 I: 131, 164, II: 28, 69, i hvil
förtjenster och fel framhållas till utjemnande af det o
römmet i biogr. här; Anrep II: 780, och Riddarhus
Riksregistr. för 1684, 1715, 1717.])

LITHMAN, CARL.

Hans fader var Kyrkoherden i Nyköpings Östra
helgona (el. Helgona) Församling, slutligen Prosten
Mag. *Nicolaus Jacobi Bothniensis* och modern *Anna
dotter*, hvars fader var kyrkoherden Birgerus Erici
Kalix. Carl, den andre af deras två söner, födde
Dec. (enl. Riddarhusstamtaflan d. 12 Okt.) 1612, nära
på prestgården Stenbro, hvaraf sedan togs namnet

r. Lithos = sten). Han studerade först vid Upsala
emi och sedan, med understöd af allmänna medel, vid
Akademier i Preussen, Tyskland och Holland. Då han
efter 5 års vistelse utomlands återvände hem blef han
tock Magister. Han reste snart ånyo utrikes och var
omkr. tre år. Utnämndes till Theol. Adjunct i Up-
1641. Vicar. Theol. Professor 1642. Theol. Lector vid
gium i Stockholm och Kyrkoh. i Solna 1643. Fjerde
. Professor i Upsala 1648 och Kyrkoh. i Börje præb.
. Doctor s. å. Tredje Theol. Professor och Kyrkoh. i
ark 1655 (1656?) Andre Theol. Prof. och Kyrkoh. i
sala 1660. Promotor i Theol. Facultéten 1661 och 1668.
. Theol. Prof. och Domprost ($^{22}/_{2}$) 1670. Rect. Magnif.
1661, 1670. Biskop i Strengnäs ($^{14}/_{7}$) 1674. Bevi-
Riksdagarna 1654, 1660, 1675, 1680 och 1682. Ad-
($^{24}/_{4}$) 1682, med bibehållande af sitt förra namn. Död
nl. Riddarhusstamtaflan: kl. 12 natten mellan d. 13 och
Oct. 1686.

Gift med *Anna Clo* (f. $^{28}/_{10}$ 1617, † $^{15}/_{9}$ 1693), dotter
rkebiskop Lenæus. Hade med henne 7 barn: 2 döttrar
okända dödsår; *Christina*, gift med Superintendenten
Osel Doct. Oldekop, med hvilken hon lefde i yttersta
het; *Margreta*, g. m. Theol. Prof. Sam. Skunck; *Sa-*
. död ung; *Catharina*, g. m. Juris Prof. Olof Åkerman;
. död ogift som Major.

Lithman var Ledamot af Commissionen öfver Terserus
men gjorde ej något väsende. Af Prof. Roberg be-
ves han sålunda: »En laglig man; öfvermåttan blek phy-
nie, grått vackert skägg och carduans stöflor.» Då han
såsom Rector gjorde en resa till Stockholm, utstod han
en smälek för sina collegers klädedrägt. Vid hemkom-
anmälte han i Consistorium huru man i Stockholm myc-
omtalade »det långa hår, som Professores draga och de
kläderna», samt hemställde »om icke rådeligit vore, att
ändrades, och de lagom hår samt svarta kläder städse
skulle.» (Jfr detta Lex. V: 10.) Rhyzelius säger: »fast
var väl till ålder, när han kom till Strengnäs, förestod
dock Biskopsembetet med lofvärdig vaksamhet, omsorg
försigtighet.» (Se om L. detta Lex. VIII: 62, III: 188.)

fter: Disp. de Spiritu Sancto Photinianorum. Regiom. 1637.
Sacra super Epist. Pauli ad Galatas. Ups. 1641. —
archia Romano-Catholica (pro gradu Th.) Ups. s. a. — Disp.
super art. III. Aug. conf. de Persona et Officio Christi. Ib.
. — Disp. Biblica, exhibens breves quasdam obss. et notas in
. I et II Numerorum. Ib. 1663, 65. — Tractatus compendio-

sus exhibens Photinianismi Naturam et Doctrinam, in s
diosæ Juventutis Academicæ anno 1650 concinnatus a C
. . . . quem ad uberiorem rerum perplexarum et myster
niorem enodationem postmodum . . . . publ. examini s
Laur. Bronnius. Ib. 1651. Dessutom 3 Disp. 1654, -
Likpredikan öfver Fru Catharina Kruus. Sthm 16 . .;
Häradshöfding Joh. Wattrang. Ib. 1678.

(Källor: Rhyzelii Episcoposcopia. — Fant, Hist. Litt. Gr
I. p. 120. — Lidéns och Marklins Disp. Cataloger. —
Om Professorer i Ups. mscpt. — Stiernmans Bibl. Sui
mscpt. — Stiernmans Matr. s. 741. — [Anrep II: 787 f
darhusstamtaflan; Årkest. Herdam. III: 247; Cornelius,
drag III. 1875, s. 8; Bagge, Beskrifn. om Örebro s. 1
Clereciets Hist. I: 359].)

LITHOU, GUSTAF.

Född d. 25 Mars 1692 i Limingo s:n i Österb
Fadern, *Gustaf Lithovius*, var Kyrkoherde och Prost
Morfadren hette *Jakob Brenner*, som under Gusta
tyska krig var Regiments-Pastor vid Österbottens
och sedermera belönades med Kronoby pastorat i
ten (s. 272). Sonen studerade i Upsala; mest var h
lek vänd till latinska skalder, och bland dem älsk
högst Lucanus, Statius, Claudianus och Barclæus (v
kunna tillägga Prudentius), dem han alla kunde
Dessa tog han också till ledsagare, då han sjelf
Helikon. Redan ung ingick han på denna bana. D
med årtal försedda poem bland hans *Juvenilia* är a
och heter *Samso recipiscens* (s. 315) på rimmad lati
Fadren dog 1715, och sonen firade hans bortgång
Threnodi (s. 313), också rimmad, ur hvilken vi a
tvenne sista stropherna:

Tantis digna, Genitor,
Meritis quæ jam rependam?
Qui æternus debitor
Solvar? nil, proh sortem flendam!
Habeo, ne minimum,
Præter lacrimas
Quas exipias.
Et doloris
Et amoris,
Ergo fusas plurimum.

Inter hæc suspiria
Lacrimasque, o! Parentum
Decus atque gloria,
Jam valeto æviternum!
Sit amica requies

Manibus Tuis,
Non Borysthenis
Petra satus
Pium latus
Turbet, neque cineres!

t var förmodligen efter fadrens död, som ynglingen i krigstjenst. Då kriget slutade, hade han endast at till Fänrik, och dervid stadnade också hans be-, såvida man ej vill taga i beräkning den Capitaines-t han ändtligen erhöll 1751. När L. 1721 tog af-illdelades honom en liten pension; denna mistade han dock återfick han den till någon del följande riksda-34 och 1737: år 1747 förökades den till 600 daler L. uppehöll sig mestadels i Stockholm, der han dog 21 Dec. 1753, samt ligger begrafven i Jakobs kyrka. rift blomsterströddes af »Herdinnan i Norden», af hans miral. Kammar-Rådet och Ridd. H. A. Löfvensköld, , Alf m. fl. *).

der den tid hans pension var indragen och äfven se-a kämpade L. med torftighet, som han sjelf kallar vanliga följeslagare: »På hjertats sida var han en ch redelig man, under sin fattigdom alltid glad och ast med en trygg och allvarsam uppsyn, efter det Ca-a tidehvarfvet.»

tta är det enda, vi känna om en man, som intager de yppersta rummen bland fäderneslandets romerska . Hans förnämsta poem är en Panegyris Exse-s i anledning af Carl XII:s död, som utkom 1720, d K. Fredrik och Riks. Ständer. Öfver detta äfven lden ej obetydliga skaldeverk yttrade såsom censor en Upmarck: »Hunc felicis ingenii foetum, haud scio iquis quodammodo comparandum, publici juris fieri » Samtid och efterverld, inhemska och främlingar ade hans sångmö, ehuru man någon gång klandrade såsom plagiarius. Lithou sjelf svarade på denna i ka Nitet yttrade förebråelse med Vidas ord: »Nec interdum alterius nos ore locutos.» Hans flesta öf-emer bestå i Tillfällighetsverser och Libelli Supplices, till Konungen, Rådet, Ständerna, enskilda gynnare lgörare. Början till ett af dem från år 1734 må med-såsom profstycke:

---

s portr. med lat. vers af v. Stiernman graverades af Berg-nl. Lärda Tidn. 1754 n:r 4. (Not 1876.)

Skrifter: G. Lithou Ostro-Both., Signiferi, P
Miscellaneorum P. I. Holm. 1734. 4:o. — Efte
en mängd otryckta poemer, dem man ämnade
dra delen, men detta förslag kom ej till verks
gafs på stud. Beckströms förlag. — Lat. vers
Tidn. 1746—49.)

(Källa: Gezelii Biogr. Lex. (ur Domprosten
Detta är den enda källa vi kunnat påträffa,
några biographiska notiser, hämtade ur Förf:
hänvisn. i biogr. — [Lärda Tidn. 1754, n:r 9
Benzelii Brefväxl. s. 158.])

LIVIJN, CLAES.

Biografi meddelas i detta Lex. Ny följ
Tillägg i denna del h. n.

LJUNGBERG, JÖNS MATT

Föddes i Christianstad 1748. Han visa
domen de mest lyckliga anlag och kom I
Lunds Universitet; studerade sedermera i
matik och Astronomi under den berömde
framgång, att han snart utmärkte sig såson
ligaste ämnen. Nödsakad att derunder fö
hälle med renskrifning, sökte han 1769 e
digt Stipendium, vid hvilket tillfälle han er
ner och flere Göttingska Professorer und

ti månad i år, den han så noga observerat, att
niska Tabellernas fel deraf kunnat igenkännas och
ras. . . . . Och emedan han verkligen äger dessa för-
ch meriter, kan han, så vida dess medellöshet afhjel-
d det ifrågavarande understödet, som ej kan med-
någon värdigare, med sina kunskapsljus genast
ansen af utmärkta Svenska mäns ära», m. m. Men
härmed. I ett enskildt bref till Prof. Melander (se-
Melanderhjelm) rekommenderar Kästner ännu efter-
are den unge Ljungberg. Han försäkrar deri, att
känt hans like i fallenhet och flit, omtalar ännu en
ans observationer under Veneris Conjunction med
), äfvensom dem han anställt vid sista Månförmör-
hvilka blifvit af trycket utgifna; att han nu syssel-
sig med en öfversättning af Bergmans fysiska Geo-
ch tillägger ännu en gång, att »om han från sitt fä-
and erhölle något understöd, så skulle det i honom
medlem, som gjorde det den största nytta och ära».
jungberg erhöll detta oaktadt ej det stipendium han
hvilket tillföll en ung A**, som då först inträdde på
ademiska banan. Ljungberg hade deremot den lyckan
aga sig Konungens af England, Georg III:s uppmärk-
, som sjelf observerat den ifrågavarande Conjunctio-
h funnit den Svenska ynglingens observationer när-
stämmande med sina egna. Han utnämnde L. samma
59, till Professor i Göttingen, der han (nyss förut)
Philos. Magister och af Kästner nyttjad vid dess ma-
iska föreläsningar och till biträde vid observatorium.
mma tid, och ännu ej 21 år gammal erhöll han på
g kallelse af Ryska Kejsarinnan och af Konungen i
rk, och som han i Göttingen blott hade en obetydlig
tog han den vida fördelaktigare Professionen vid Uni-
et i Kiel, som då var under Ryskt välde, den han i
restod. Drifven af en synnerlig håg för Mechaniken,
ch erhöll han tillstånd att få göra en resa till Eng-
r att der inhemta kunskap om de märkvärdigaste me-
uppfinningar, i synnerhet om den berömde Arkwrights
askin. Han vistades der i halftannat år. Flera folio-
ed teckningar och beskrifningar af de märkvärdigaste
er voro frukten af denna resa. På återresan besökte
nu en gång sitt fädernesland, hvarvid han i största

---

erättelsen derom finnes införd i Göttingische Anzeigen
lehrten Sachen, Årg. 1769, N:o 73, för d. 19 Juni,

hemlighet skref till Commerce-Colleg. i Stockholm, omt den rika skörd han gjort i England, erböd sig att tag sked från sin plats i Kiel, så vida han här he kunde försäkras om nödigt uppehälle, samt a föra flera af Englands Machiner, i synnerhet den Arkw ska Spinnmachinen. Men man svarade härpå ganska niskt, att hans anbud ej kunde antagas. Knapp han återkommen till Köpenhamn (1778) förrän genot upplyste Ministern Grefve Schimmelmanns verksamm gärd, Spinnmachinen infördes i Danmark och förenade en fabrik af bomullsväfnader, anlagd af en annan S Norberg, som likaledes i England förvärfvat en sådan i denna näringsgren, att hans fabrikater exporterade Engelska ej allenast till Sverige och Ryssland, men till Tyskland. Professor L. utnämdes derefter till Ju Råd och Deputerad i Commerce-Collegium, samt inka i Vetenskaps-Societeten, vid hvilket tillfälle den be Bugge om honom yttrade sig, att han var ansedd såso förste Mathematicus i Danmark. Han utnämdes sede till den första Direktören i den Kongl. Fabrik-Direct samt slutligen till Etats-Råd och Riddare af Danneb för att ej nämna de litterära distinctioner han tid eft nan erhöll, då han kallades till ledamot i flera lärda fund*). Det var äfven han, som författade det af Danska Majestät anbefallda projectet till den i bör detta århundrade fullbordade Kanalen emellan Gystric och Kjöge, och som dervid förrättade de nödiga afv garne, utom flera andra uppdrag af dylik beskaffenhet. ens ålderdom och sjuklighet kunde sätta en gräns för vetenskapliga verksamhet; han utarbetade derunder afhandlingar i den högre Mathematiken och i synne Mechaniken, som skulle läggas under pressen, då döde 17 Juni 1812 afbröt det lif, som han, genom medbor dygder och i synnerhet genom den strängaste redligh den största anspråkslöshet, i Danmark gjort lika hög i medborgerligt, som i vetenskapligt och administratift seende.

En yngre broder till Etats-Rådet Ljungberg var DANIEL LJUNGBERG, född 17 April 1753, död 9 Maj Han blef Conducteur vid Fortificationen 1778, Lieu 1787, Capitaine 1794, Major i arméen 1800, Öfv.-Li ibid. 1805, Öfv.-Lieut. vid Fortificationen 1808, Öfv

*) De uppräknas i Danska Hof- och Stats-Kalendern för

1812, samt R. S. O. 1814. Likasom brodern har främmande land gjort heder åt Svensk lärdom och duglighet. Han hade länge varit Ingenieur en chef uts et Chaussées i Frankrike, då han hemkallades för räda i en mot hans kunskaper och erfarenhet sva-verkningskrets.

or: Allmänna Journalen 1820, N:o 39 och 40. — [Detsamma ock tryckt i Bilagor till Resan till Stockholm, år 1913. Af elbrenner d. y. (Wallmark) 2:a uppl. Sthm 1819 och 3:e uppl. m 1832.])

LJUNGBERGER, GUSTAF.

ddes 1734*). Antogs till discipel af den store medail-Daniel Fehrman. Sedan han hos honom varit i två pgjordes d. 30 Dec. 1752 mellan Fehrman och L:s r Cancellie-Rådet Berch ordentligt contract, hvilket sålunda: »Jag Dan. Fehrman antager Gust. Ljung-til min discipel uti Medaille-konsten, försäkrandes at a all möijelig flijt uti dess undervisande, både at a och gravera, hvarjemte jag unnar honom fritt hus-h värma i mitt hus; samt maten vid mina Betienters dock at han, G. L., under de femb år, som hans räknas bör, går mig tilhanda med all lydnad och uti de ärender, hvartil jag, eller min hustru, honom ållet, och utom medaille arbetet, tienlig finna kan, fallandes varder ... Ifrån början af 1756 skal han vara hos mig uti tre års tid, njuta ytterligare infor-, och med sit arbete uti medaille-värcket vara mig lp; men derjemte aldeles frij ifrån tjenste-sysslor i et, och sådant som icke rörer Medaille-konsten: hvar-an ock under den tiden skall hafva sin frija spisning egit bord».

ligt detta contract hade L. i 2 år varit hos F., då ma uppgjordes. I en sin meritlista uppger han sjelf, n från år 1747 till 1759 blifvit, hos Fehrman och ndenten Rehn, undervisad i medaille-gravur och rit-Under denna tid hade han äfven erhållit Målare-niens större premium. Ifrån 1759 till 1763, under förestod han hela Pommerska myntet i Stralsund. rbroderns hemställan hade R. Ständer funnit för godt, »såsom ett skickeligt ämne i medaille-konsten borde vidare förkåfran och upmuntran få besöka Målare-

*Enl. detta Lex. II: 126 var L. C. R. Berchs systerson.

Scholorne uti Italien och Franckrike, samt till d
hafva att undfå Rese-Penningar i trij års tid à
s:mt årligen, dem Banquen skulle bestå och till h
betala». Resan anträddes 1763 till Paris, hvarest
höll sig till 1765, studerande vid dervarande målare
under Vanloos, Bouchés, Payous m. fl. inseende.
till 1767 uppehöll han sig vid de förnämsta måla
mierna i Italien, sedan han 1766 af Ständerna erh
ligare 1,600 dlr s:mt.

Efter hemkomsten, i Oct. 1768, fick han K.
att på extra stat uppbära half medailleurs-lön, sa
des vid riksdagen 1772 på ordinarie stat. Pro
Teckningen och Led. af Målare-Akad. i Stockh
1768. År 1768 graverade han Bankens Jubel-m
1769 Deras Majestäters silfverbröllops-medalj. Er
Kongl. fullmagt som Professor vid Målare-Akade
njöt 1774 den utmärkelsen, att nämnas till Riddare
O. Fick 1775 full Medailleurs-lön, 2,250 dlr s:m
D. Fehrmans död 1780 blef L. Medailleur vid Myn
flesta under och efter denna tid graverade med
af L.

L. blef vald till Ledamot af Konst-Akademi
logna 2 Juli 1767, af Målare-Akademien i Flore
s. å., af Danska Målare-, Bildhuggare- och Byggni
demien 9 Nov. 1775, och af K. Patr. Sällsk. i S
26 Aug. 1786. Han afled i Stockholm d. 5 Nov.

Gift 1770 med *Juliana Augusta Melander*.
tillfälle trycktes verser, som äro i humoristisk sti
och ännu kunna med nöje läsas. Att dömma af
L. ofta begagnat dessa tvenne uttryck: »Håll ba
nance!» och »Hvad bryr jag mig om det».

(Källor: Gahms Samlingar om konstnärer på Ups. A
— [Mål.-Akad. Matr. — Sthms Lärda Tidn. 1780 s. 68

LOCCENIUS, JOHAN.

Född d. 13 Mars 1598 i staden Itzehoe uti
hvarest fadern, *Albrekt Locken*, var handlande.
äldrarnas tidiga bortgång ämnades han till handt
men läromästarne i de skolor han hittills genomgåt
talade förmyndaren att låta gossen fortsätta sina
hvarföre han skickades till Hamburgs Gymnasium;
begaf han sig 1618 till Helmstedt, vidare till Ros
slutligen till Leyden, hvarest han 1625 blef Juris

ıa år kallades L. af Kon. Gustaf Adolf igenom Riks-
Skytte till E. O. Histor. Professor i Upsala, hvilken
han tillträdde med en oration om de Fyra monarchi-
som sedermera, förökad, såsom bok utgafs i Witten-
(1633), Leyden (1637) och Amsterdam (1644). Blef
Ordin. Professor i Historien; tillförordnades året derpå
llika såsom Extra Ordinarius förestå Skytteanska pro-
nen, med hvilken befattning han fortfor till 1642. I
egenskap höll han Collegia oratoria för adeliga yng-
, i hvilka jemväl Pfalzgrefven, sedermera K. Carl X
f 1638 deltog. Mellertid blef han 1634 ($^{7}/_{11}$) förflyt-
från den Historiska till den Juridiska lärostolen (tilltr.
År 1648 ($^{13}/_{7}$ ej $^{15}/_{7}$) erhöll han fullmakt såsom
emiens Bibliothecarius, »för att efter träget arbete
a till mera stillhet och vinna ledighet till sina
rs utgifvande». Men L. ådagalade äfven vid denna
sbefattning sin vanliga flit, och var den förste som
Bibliotheket upprättade en Catalog, den Consistorium
de låta trycka. År 1651 ($^{29}/_{3}$) förordnades han till
Historiograph med lön på stat. År 1661 ($^{28}/_{3}$) erhöll
Kongl. Regeringens befallning att utgifva en topographisk
ifning öfver Sverige, till det verk, som dåvarande Öf-
-Lieut. Erik Dahlberg påtänkte, men Loccenii Descriptio
e utkom aldrig*). Emedan man vid Akademien sak-
L:s handledning på det juridiska fältet, uppdrogs ho-
1666 ($^{4}/_{7}$) en Juris professio honoraria, med ingen an-
förbindelse än att deruti göra hvad krafterna tilläto.
ıa år ($^{17}/_{9}$) blef han sjelfskrifven**) Assessor i det då
sala inrättade Antiquitets-Collegium, samt 1672 efter
hjelms död, Præses i samma Collegium. Afled i Up-
den 27 Juli 1677 i sitt 80:de år och blef begrafven d.
i 1678 i Domkyrkan. Många talare firade på vers
rosa, på latin, grekiska och svenska hans död. (Se
holtz 9502—5.)
, var på sin tid en af Universitetets största prydna-
ch hemmastadd på många vetenskapers fält. Han var
och vältalare vid flera akademiska tillfällen; skref

Jfr B. VII: 381, tillägg till P. Lagerlöfs biografi, och följ. hän-
er. Se Warmholtz I: 58—59, 63. (Not 1876.)
Enl. De la Gard. Arch. VI: 168 föreslogos L. och öfrige as-
r af M. G. de la G. Se detta Lex. IV: 95. — Sid. 170 i anf.
ämnas arbeten som blefvo L. förelagda. Årsberättelser öf-
L. Coll. verksamhet meddelas i Handl. rör. Skand. Hist. XX:
(Not 1876.)

latinsk vers och utgaf latinska auctorer; han arbetad Historien och Antiquiteterna; i Politiken och Lagfare utgaf öfversättningar af Landslagarne, Lands- och S m. m. (Se Lundii biogr. i detta band.) De flesta af de beten omtrycktes in- och utrikes i flera upplagor, bega länge såsom de yppersta i sitt slag samt förskaffade fattare mycken ära.

Till sitt sinnelag beskrifves L. såsom en trogen man och fader; hjelpsam mot de fattige; gudfrukti kyrkogångare och nattvardsgäst; lefde fredsamt, ljuf och fromt med alla. Dessa loford tyckas ej höra tomma smicker, hvarmed man öfverhopar de döda, en fiende till den aflidnes nära anförvandt gaf hed hedrande vittnesbörd. I mägens, Joh. Schefferi namn tvist med Verelius, afrådde L. ofta den förre ifrån att t sig i detta gräl, och i en af sina stridskrifter kallar V den gamle hedersmannen candida anima. (Se Handl. r. VIII: 107.) Hans bild visar ett ädelt, rent och vörd dande anlete, med calotte, eget hår, pipskägg och mu

Gift 1) 1622 med *Ursula Tamm*, f. 1594, † 165 fader var Patricier i Hamburg, och enka efter Joh. G. raw derstädes; 2) 1654 med *Margar. Keitz* (Kietz enl. som öfverlefde honom. Af hans 15 barn märkas: 1 *garetha*, g. m. Häradsh. Salanus (Anrep I: 198); 2. adlad 1673*) med namnet *Tigerklou*, dog ($^{28}/_{10}$) 17 Sekreterare i Krigs-Collegium; 3. *Regina*, gift med Pr Schefferus (Se detta Lex. XIII: 379); 4. *Ursula*, g. Lect. i Skara Torb. Fegræus, sist Prost i Maries *Anna*, g. m. Juris Prof. Erik Aurivillius; 6. *N. N.* Gr. L. Lect. i Hernösand, sist Prosten i Skellefteå Svanberg.

Skrifter: a) Akad. Disput., hvaraf 23 upptagas i Lid log, men ännu flera äro kända. (Se t. ex. Marklins Suppl b) Programmer, Orationer. — c) Latinska Skaldes Epigrammata Sacra et Moralia. Ups. 1627; jemte flera str d) Upplagor af latinska auctorer: *Curtius*. Sthm 1 Notæ politicæ. Leyd. 1626(?), tills. öfver 20 uppl.; *Cornelia* med Not. polit. Sthm 1638, sedan flera gånger omtryckt äfven besörjt Elmenhorsts edit. af *Apulejus*. Frankf. 16 författat Comment. till en del af Ciceros och Sallustii nedanf.) — e) I Historien och Antiquit.: Hist. rerus

*) I Riddarhusstamtaflan uppgifves 1673, men i riksregi för detta år finnes ej sköldebrefvet, hvaremot det förekom der d. 28 April 1674, enl. titelregistret till det i riksark. registraturet för Jan.—April sistn. år. (Not 18

rum. Sthm 1654, Ups. (1662). Frankf. 1676. — Antiquitates Sueo thicæ. Sthm 1647, Ups. 1670, samt med Hist. Rer. Suec. Sthm 84 och Frankf. 1676; öfversatt af N. H. Dal under titeln: Svena och Göth. Gamle Handlingar. Sthm 1728. (Båda högst vigtiga beten.) — Utgifvit Ericus Olai med egna noter. Holmiæ 1654. f) I Lagfarenhet och Statslära: Exercitationes Juris. Ups. 39. — De Jure Maritimo Libr. III. Sthm 1651. — Synopsis Juris eo-Goth. Sthm 1648 o. 1653; omarbetad och utg. under titel: nops. Juris Publici et Priv. Götheb. 1673. — Lexicon Juris Sueo oth. Sthm 1647 o. 1651, Ups. 1665, Sthm 1674. (En nyttig och nu brukbar bok). — Syntagma politicum de ordinanda Republ. neh. Sallustii och Ciceros Epist. polit. med Loccenii Comment. h dess Respubl. Avum. Leyd. 1637, Amstel. 1644, Francof. et ps. 1673 med Loccenii Anm. öfver Lipsii Politica). — Sueciæ gni Leges Provinciales et civiles. Sthm 1672, Lund 1675. (Lask öfvers. af Lands- och Stads-lagen.) — Jus Maritimum (Svena Sjölagen). Sthm 1674. — Jus vetus Uplandicum et Legum stro-Goth. in Suionia Liber. (Ups. 1700 och 1691.) Utgifne af Rudbeck med Lundii Anmärkn., men nästan hela upplagan rstörd genom Upsala brand 1702. — L. hade äfven öfversatt rs af de öfriga Landskapslagarna, men dessa blefvo aldrig ckte. — Den mest fullständiga förteckning på hans skrifter nes i Molleri Cimbria Literata. T. I. pag. 356—59. (Dernäst i hefferi Suecia Lit.; se äfven Cat. Bibl. Ups. samt Knös och armholtz.)

Källor: Program af Steuchius. — Likpred. och Personal. af Dr P. Rudbeck. — Oratio funebris af Andreas Norcop. — Lefnadsbeskrifn. af S. L. Gahm Persson (Mscpt). — Dito af Ol. A. Knös, Sthm 1807 (Bih. till Gjörwels Brefv., IV). — Gezelii Biogr. Lexicon II, IV: 575. — [Riddarhusstamtaflan, som dock är ofullständig och felaktig; Anrep IV: 379; v. Stiernmans Matr. s. 636 och rättelserna p. XXIII; Lärda Tidn. 1759 n:r 10, m. m., se ofvan.])

LODE, CARL LEONARD.

Föddes i Finland den 28 Maj 1752. Inskrefs tidigt 62) i tjenst vid Tavastehus Regemente, hvarvid han 1783 Capitaine. Major i arméen och vid Savolaks Reg:te R. S. O. 1790. Öfv.-Lieuten. i arméen 1796. Öfverste 8. R. S. O. St. K. 1809. Tog afsked 1810. Död 25 1816. — Gift 1791 med *Eva Sophia Tawast*, f. 1767, 1852.)

Han var en ovanligt lugn och tapper man, samt tillika fruktig. Hvarje gång han gick i elden tog han först ten af sig framför fronten, och läste tyst en bön, hvarpå drog sin sabel, yttrade några uppmuntrande ord till nskapet och var sedan soldat i ordets vackraste bemär-se. Redan under finska kriget 1788—1790 hade han utkt sig, och under 1808 års krig var han en af härens st dugliga och tappra officerare, hvarpå han vid många

tillfällen visade prof. I slaget vid Alavo den 17 Aug. 1808 blef han svårt sårad och den käpp han hade i handen af sköts. Under actionen skulle ena bataillonen af Savolax Regemente rycka fram, då Lode, som anförde den andra, invände: »Som jag är äldst, bör jag gå förut med min bataillon». (Se »Fältmarskalken» och »Gamle Lode» i Fänrik Ståls Sägner.)

(Källor: Montgomery. Hist. om Kriget mellan Sverige och Ryssland 1808. — [Collins Lefnadsteckningar etc. II: 24 f. (1862). Fänrik Ståls Hjeltar etc. af Rancken, Sthm 1864 s. 135 f.; Hof-Calend. för 1791, sluttryckt $^{18}/_{12}$ 1790, der han såsom R. S. O. kallas major vid Savolaks reg. — Anrep II: 800, Tab. II.])

LODE, GEORG WILHELM.

Föddes 1741. Son af Öfv.-Lieutenanten *Otto Wilhelm Lode* och dess förra fru *Catharina Agneta Fleming*. Blef Auscultant i Åbo Hofrätt 1756. Sedermera Vice Lands-Secreterare. Utnämdes 1771 till Auditeur vid Helsinge Regemente, 1775 till Led. eller Assessor i Wasa Hofrätt, 1792 till Revisions-Secreterare och General-Auditeur, 1793 ($^{7}/_{3}$) till Justitie-Canceller, 1794 till C. N. O., samt 1795 till President i Wasa Hofrätt, men förrättade Just. Cancellers-embetet fortfarande till i Nov. 1796, då han nyss förut ($^{18}/_{10}$) blifvit President i Åbo Hofrätt. Var Ordförande i Tabells-Commissionen samt Konungens Ombud i Riksgälds-Contoret 1793—96. Död ogift i Åbo d. 11 Sept. 1799.

Lode var en man af icke vanliga insigter och talanger. Han deltog redan 1769—70 i riksdagsförhandlingarne, då han var en af ståndets verksammaste ledamöter. Han slöt sig till Mösspartiet. Landshöfding Boye anmälte det »Lodes Memorial, gamla Råd-Cammarens dictamina och slike skrifter, som endast angå Möss-partiets sida, skola vara öfversatte på Finska och löpa hela landet omkring, samt åstadkomma mycken förvirring i Finland». Secreta Utskottet beslöt derföre »att hos Plena anmäla, det måtte alla dessa ärender, som angå Riksdagskallelsen, med Konungens dictamina, Råds-Remarquerne, och det mera, det ena med det andra, öfversättas på finska och skickas öfver till Finland, på det landet må se allt i sitt sammanhang, och ej förvillas af ensidiga berättelser». Vid samma riksdag vederlade L. ett utförligt och väl sammansatt memorial Secreta Utskottets påståenden mot Rådsherrarne af Mösspartiet, hvilket memorial är öfversatt på tyska i Büschings Magazin. Var äfven närvarande vid riksdagen 1771—72, då han utgaf ett »dia-

ad protocollum», hvari de till Hattpartiet hörande herrars åtgärder på det högsta klandras. År 1789 valdan till Ledamot af Hemliga Utskottet, men nödgades sig denna befattning, till följe af Konungens befallatt förfoga sig till sin hemort till förrättande af sin Under förmyndare-regeringen steg han hastigt från na betydande embetet till det andra, sedan han förut nog trög lycka. Hans betydenhet upphörde med Reums. (Se detta Lex. IX: 320 och XVII: 205.)

ter: Åtskilliga Riksdags-memorialer.

llar: Lagus, Åbo Hofrätts Hist. — Skand. Sällsk. Handl. XVI. [Riddarhusstamtaflan och Anrep II: 799, der L:s dödsdag är iktig och moderns namn annat än I: 832 Tab. 14.])

LOENBOM, SAMUEL.

(Hans biografi finnes bland Tillägg.)

LOHMAN, CARL JOHAN.

Föddes i Stockholm 10 Febr. 1694. Fadern *Johan L.* Bremen, Skräddare derstädes. Han blef Stud. i Upsala Magister 1716. Prestvigd på Kongl. Rådet Grefve jelms kallelse 1717. Predikant vid Lifgardet s. å. ie i Hof-Consistorium 1721. Pastor vid Lifdrabantn 1726. Förste Pastor derst. 1727. Kyrkoherde i af Upsala Stift 1731. Contracts-Prost s. å. Præses restmötet 1750. Riksdagsman 1751—52. Theol. Doc- å. Prom. 1752. Död 4 Febr. 1759.

var icke allenast känd såsom en lärd man och god kant, utan hade äfven anseende såsom skald. Hans er utmärka, att han tagit Spegel till sitt mönster, och esta tyckas röja, att han ansett det mest enligt med mbete, att antaga en allvarsam, ja trumpen uppsyn. använder han annat versslag än Alexandrinen och skaldekonst är nästan intet annat än betraktelser öftskilliga moraliska allmänsatser; dessa äro dock ofta ka och merendels klädda i ganska lyckliga metaphorer knelser. Hans kända talent gjorde, att Erkebiskop H. lius 1756 åt honom uppdrog att rätta, förbättra och beta Svenska Psalmboken, och i den profpsalmbok, som utkom, finnas ock åtskilliga nya psalmer af hans hand. esta röja beställdt arbete. (Se Beckmans Psalmhistoria . E. Malmströms Grunddrag af Sv. Vitt. Hist. I.)

rosten Westbæck i Östra Löfsta höll öfver honom likpredikan. predikan är märkvärdig för de besynnerliga infall och lik-

nelser, som predikanten nyttjat. och hvaraf vi vilja meddela
profstycken. Då döden beskrifves såsom förskräcklig, åber
Aristoteles, som "kallar döden det förskräckligaste af allt som
skräckeligt är, och det hafver han fullmyndigaste orsaker till
just här ser syndaren i döden sin bödel, sin stupstock, sitt hål,
hjul och sina stegel och der ofvan uppå ett blossande helve
O! O! der taga de en ända med förskräckelse!" s. 38. Och
på ett annat ställe: "Tänke du, utsläpade dagakarl och arbet
tänk! när du förr innan döden var dödad, lade dig till att d
lade du dig med detsamma på iskalla lefvande ormar ja på lefv
brännande djeflar." Då döden skall förestållas som mild, lätt
ljuflig, säges "döden är för Guds barn ej mera en förfärlig
men han är bara en björnhud på våra slädar, både till pryd
men allermest till att värma våra fötter". Vidare "i döden
de all orenlighet qvitta, och då först komma de kära Guds
till det första paradisiska oskyldighetenes tillstånd. Du bonde
kolare, du sotiga och svettiga hammarsmed, helgedagen instun
eller du blir buden till ett Kongligt bröllopp, ack hur fägen
glad är du, att du får afskölja dit sot, söhl, sura och salta arb
svett, bortkasta din stela skjorta och din slokoga baddehatt
sedan sitta munter, snygger och glad med de andra. I döden
per man synden i evighet och slipper alltså äfven dermed de hå
spåtska och fossa Exactores, plågare, executions-karlar och p
kande kräfjare, som här grufveligen oroa och göra alltför myck
bryderi och bekymmer. Han var intet för god den execution
karlen som ej hade stort att kräfja och påcka; men det står d
att han tog fatt på honom, fick honom i halsen och drog hon
han ville liksom strypa honom. Våra executions-karlar här,
lagen, samvetet, synden, döden, djefvulen och helvetet .... d
allsingen ting bättre, utan ännu mycket grymmere när de få
som de vilja", s. 44, 45, 46 Man tycker sig höra en Pehr Nym
Lunell eller någon annan beryktad läsarprest, efter hvilka ma
våra dagar vet att omtala dylika kraftuttryck, som äro berä
att slå an på den råa hopen.

Gift 1718 med *Rebecka Fahlberg* († 1764, 68 år
Grosshandlaredotter från Stockholm. Hade med henne
barn, söner och döttrar, af hvilka *Jan Albrecht* blef M
Doctor och *Carl Gabriel* Kyrkoherde i Wiksta. Fyra
barnen dogo unga.

Skrifter: Diss. Syn. de Sacra Coena. Ups. 1750. — Det
Evangelium om alla botfärdiga och trogna Guds barns sali
i Christo Jesu af Fr. Breding. Öfvers. Sthm och Åbo 1751.
vidare Cat. Bibl. Ups.) — Skaldestycken i Sahlstedts Sam
— Brud- och grafskrifter.

(Källor: Hof-Cler. Hist. III. — Hammarsköld, Sv. Vitterh
[Ups. Ärkestifts Herdaminne III: 174.])

LOHRMAN, GUSTAF d. ä.

Föddes i Upsala den 12 Sept. 1640. Hans föräldra
voro Borgmästaren i Upsala *Thomas Lohrman* och *Hele*

ifsdotter. Väl öfvad i latinska och grekiska språken
s han vid 20 års ålder till informator för Riks-Rådet
e Banérs söner. Några år derefter inrättade Rudbeck
tanisk trädgård i Upsala och L. blef då (sedan han
disp.), försedd med ett ansenligt stipendium, utsedd att
till Holland, för att skaffa frön. Han hemkom men
sedan han ett år varit hemma, ånyo utrikes och pro-
ades i Leyden till Med. Doctor, efter att derstädes
disp. 1666. Besökte derpå England, Frankrike och
n. Återkommen 1670 till Sverige blef han i anseende
l, att han användt mycken flit på sina resor, att in-
s kunskap om andra rikens handel, isynnerhet Eng-
, förordnad s. å. till Commissarie i Commerce-Collegium,
till Ledamot af Collegium Medicorum och Stadsmedicus
ckholm samt 1675 till Amiralitets-Medicus derstädes
som till Inspektor öfver dervarande Fältskärer. Med
mda befattning fortfor han endast tre månader, ty
Carl XI kallade honom till sin Lif-Medicus (1676),
lken egenskap han uppvaktade Konungen under fält-
i Skåne (tre år), och en gång lyckades hjelpa Konun-
ch ätskilliga hofherrar i en smittsam hetsig feber. Enke-
ingens Lif-Medicus 1680. Adlad 1689*). Archiater
Præses i Collegium Medicum 1691 (1690?). Död i
holm natten till d. 4 Maj 1694 af stenplågor och jordf.
darholmskyrkan d. 1 Nov. s. å. Begrofs i Solna.
Han bidrog på sin tid, gemensamt med Landsh. Hjärne,
äkarevetenskapens uppkomst i Sverige, och begge upp-
de ett nytt sätt, att genom artificiella bad, med upp-
mineralier blandade, häfva många sjukdomar, hvarpå
fven 1672(?) fingo öppet privilegium. Han berömmes
särdeles gifmildhet mot fattiga, till hvilka han vissa
i veckan skall hafva utdelat penningar. Hade god
samt ett robust och vackert utseende.

Gift 1674 med *Sophia Catharina Huswedel* (f. 1650,
01), »mille petita viris, cunctis prælata puellis», dotter
rchiatern Dr Johan Albert Huswedel. Hade med henne
ner (deribl. Gustaf, se n.) och 4 döttrar.

fter: Disp. Horticultura nova Upsaliensis. Ups. 1664. — Disp.
Hydrocephalo. Lugd. Bat. 1666.

) Ändringarna och rättelserna i det föregående af biogr. äro
s efter sköldebrefvet i riksregistraturet för d. 11 Mars (ej
1689. Der står tydligt att hans adelsnamn var Lohrman (ej
man) samt att han var af Würtembergsk då ännu lefvande
slägt. (Not 1876.)

(Källor: Sacklens Läk. Hist. — Bergii Tal s. 148 — C
— Upsala Tidn. 1776[?]. — [Riddarhusstamtafl
Anrep II: 803; riksregistr.; Carl XI:s Dagbok.])

LOHRMAN, GUSTAF d. y.

Son af den föregående, föddes han i Stockholm
studerade i Upsala och ingick i svensk krigstjenst,
1698 till Rom, der han blef katolik och af påfven I
tius XII anställdes i Congr. de propaganda fide samt
dinal Giov. Francesco Albani såsom uppvaktande
hos kard. Gabrieli. Af Albani fick han ett litet
bibliotek till skänks och sedan denne 1700 blifvit
under namn af Clemens XI, antogs L. af honom till
riere d'onore (kammarherre?) samt åtnjöt af denne
många gunstbevis, och hedrades med förläningen
canonicat vid kyrkan S. Maria in Trastevere i Rom,
ket han tillträdde d. 6 Jan. 1708. Blef sedermera
eller decanus (stiftsföreståndare), men fortsatte likväl
egenskap af cameriere d'onore tjena fyra af Clemens
efterträdare. Han dog i Rom d. 21 Jan. 1748 sak
alla. Han omtalas såsom vänfast och hederlig. Sitt
nesland älskade han och gynnade vid alla tillfällen ti
ankommande svenskar.

Skrifter: Perpetuitas Fidei Catholicæ contra asserta Do
Luthero et Lutheranis publicæ propugnationi exposita. Ro
Fol. — En latinsk stenstyl öfver K. Carl XII finnes infö
Mercurius Juli 1760 s. 3.

(Källor: Gezelii Biogr. Lex.; Sv. Mercurius 1760 i Juli.
ståhls Bref I: 361. — Biogr. är för denna uppl. omskrifv

LOOS, CORNELIUS.

Född i Stockholm, der hans fader Elias Loos va
gare och källarmästare. Antog tjenst vid ingeniör-
och följde kon. Carl XII under dennes fälttåg, likas
ock efter nederlaget vid Pultava 1709 i Juni följde
Bender »der han var kapten», säges det. I Januari
erhöllo drabanten Cornelius Loos, kaptenen frih.
Sparre och löjtnant Hans Gyllenskepp, »tre unga,
herrar, förfarne i fortification och ritare-konst», ko
fallning att tillsammans göra en resa i Syrien och E
för att taga kännedom om dessa länders märkvärd
och de dervarande gamla monument noga afrita.
reste från Bender d. 21 Januari till Constantinopel, hv
de seglade till Schio, Rhodos och Alexandria, och

…pför Nilen till Cairo. Efter att hafva …m. m., återvände de öfver Alexandria …, hvarifrån de färdades genom Galilæen …erusalem; uppehöllo sig der och i trak… en månad; foro sedan öfver Rama till …från ånyo till S:t Jean d'Acre; besågo …roth och Thabors berg; redo till Tiberias; …Bethsajda och Cana och vände åter till …ro landvägen öfver Tyrus och Sidon till …varifrån Loos ensam begaf sig till Pal… han aftecknade; fortsatte resan från …Libanon till Tripoli, Aleppo, Antiochia, …genom hela Mindre Asien till Smyrna. …phesus afseglade de från Smyrna, besågo … samt ankommo den 18 April 1711 till …Resa kostade konungen 5,263 riks… …honom aflemnade L. en omständlig be… …samt ritningar på allt som han funnit …ritningar utarbetades i Bender, för att …antal af dem, genom N. Tessins för…kas i koppar; men vid kalabaliken den …rdes en stor del genom brand. Seder…atoden till riksarkivet, der J. Berg… (I: 151) på 1820-talet framletade 40 …hvilka han lemnat förteckning i 3 delen …ch Österländerne» (Sthm 1828) s. 86 — …öfverlemnades i slutet af 1840 till d. v. …ännu ett par st. till af Loos i n. …land dem är en karta öfver Orienten, …samt en utsigt af Palmyras ruiner, …en svensk 40 år före Wood och …aftecknat dessa ruiner, för hvilkas …gelsmän gå och gälla. L. skall förut …direction och undervisning», ritat …öfver alla »infanteri-exercitierne» …hvilken bok hemsändes. — Före …från sin resa blef han 1711 ($^{12}/_{4}$) …are s. å adlad. Sedan kon. 1714 …till Frankrike och skall hafva kom… …Derefter uppehöll han sig i Zwei…laus och hemkom först efter kon. …717 ($^{7}/_{12}$) blifvit öfverste-löjtn. vid …station i Stralsund, der han be… …verkens återställande. Bevistade

riksd. 1734 och blef s. å. ($^{12}/_{11}$) öfverste vid fortif. sund, men tog 1736 ($^{9}/_{3}$) »för vissa orsakers skull» dervid han erhöll generalmajors titel. Flyttade der Hamburg, hvars magistrat hade kallat honom till dant. Han afled derstädes den 15 April 1738, någ innan han skulle utses till öfverkommendant efter Albedyl (Anrep I: 37). Berömdes för djupa insigt fikationen och för särdeles skicklighet i ritkonster en artig, vettig man, men affecterade förmycket att v mauvais plaisant», enl. Tessin, som ock berättar och Tessiniana s. 426), att då L. hade gift sig med borgmästarinnan *Emsteck*, född *Ahlefelt*, han ant danska Ahlefeldska vapnet, och derigenom räkat i t grefvarna A. Han skall då hafva försvarat sig der å deras vapen stod en hund (detta är sant) men i hynda. Vare härmed huru som helst, men Loos' ég har ej ringaste likhet med det Ahlefeldska.

(Källor: Likpredikan öfver Elias Loos $^{12}/_{2}$ 1715; Rödda taflan, som dock är felaktig; Anrep II: 805; Sv. Bibl. 271; Berggrens ofvan anf. arb. III: 83 f., Registr. 1711, 1736, m. fl.; Lex. over Adel. Famil. i Danmark etc. — Lex. IV: 245. — Biogr. är för denna uppl. omskrifven.)

LARS JOHANSSON EL. LUCIDOR DEN OLYCK

Dennes biografi i förra upplagan af detta band tillägg till densamma, som förekommer i nya följden Lex., VI: 313 f., ådagalägga med hvilket liflöst inter (—n) omfattat den, kanske mindre genom sitt skald genom sitt dunkla upphof, sin förmenta kärlekshan en adlig jungfru och sitt tragiska slut, förr onekligen väckande skalden. Att en namnlikhet ledt forskn gående honom på en afväg har nu mera blifvit kl detta minskar icke förbindelsen till den, som me sökt bringa oss »ljusets gåfva» (Lucis *δῶρον*, se a detta Lex.) i det mörker, som så länge omgifvit d ken sjelf kallade sig Lucidor. Första missvisningen vits af Elias Palmsköld genom en anteckning i sam sköldiana på Upsala bibliothek. I anledning af s Lars Johanssons (Humerus) och Magdalena Sjöblad tyr, ang. hvilket dom föll 1668, har P., naturligtv senare, ty denne var född 1667 och dog 1719, an »Lärer wist warit wår nampnkunnige Swenske Poet emedan major Prytz påminner sig, att Lucidor äf denne tijd hafft een labyrinth för sin amour sku

na osäkra grund har man bygt, men bygnaden föll 1872, uti Stockholms rådhus-arkiv söktes och i kämnärs- och usrätts-protokollen för åren 1669, 1670 och 1674 fans ingen till den 200-åriga gåtan. Af kämnärsrättens pro- för 1669 (fol. 548—60) rörande ransakningen om bröl- qvädet »Gilliarekwaal» (hvarom mera nedan) upplyses ., att Lars Johansson, kallad Lucidor, var »en student, här i staden (Stockholm), hans fader kapten Johan hsson och hans morfader Amiralen salig Lars Mattsson, ken honom uppfödt». Denne Lars Mattsson började sin som båtsman, blef amiral-löjtnant, adlades 1647 med net Strusshjelm och dog 1651 barnlös. Han gifte sig 6 med Barbara Jons- el. Jönsdotter, som förut (sedan 2) varit gift med Anders Nilsson († 1633) och med ho- haft fyra döttrar och en son. Hon dog 1648 (se lik- öfver henne af Math. Decenius, tr. i Stettin 1649, och ep IV: 232). En af hennes döttrar, Strusshjelms stjuf- er, var, som ofvan synes, gift med Johan Erichsson och des Lucidors moder. Man antager att Lars Johansson des omkring 1640. Då, såsom nyss är sagdt, Struss- m »honom uppfödt» ligger det antagandet nära till hands, han redan tidigt förlorat sina föräldrar och att genom sshjelms död den siste anhörige, som vårdade sig om om, gick bort. Att Carl Gustaf Wrangel, möjligen i af bekantskap med S., efter dennes frånfälle, åtagit att bekosta ynglingens underhåll och studier, synes högst olikt, liksom ock att den Laurentius Johannis, hvilken 31 Januari 1656 infört sitt namn i Stockholms landskaps- anteckningsbok i Upsala, var den blifvande Lucidor. han åtnjutit en för sin tid god och omfattande under- ing samt att han haft en viss öfvervägande böjelse för äkstudier synes af hans skrifter, ehuru dessa i allmän- tillkommit »i högsta hast» och verstvånget bidragit till äkets försämring. Att L. efter slutade studier i Upsala it utomlands, neml. i England, Italien och Frankrike, har sjelf uppgifvit under ransakningen om »Gilliarekwaalet». han äfven varit i Holland är antagligt, och påtagligt es det vara att han vistats längre tid i Tyskland. Han andlade neml. tyska språket med mera vand hand än ra främmande språk och med tydlig förkärlek. Un- visningen hos oss i lefvande språk måtte då enligt sam- intyg, hafva stått på klena fötter*).

*) I "Whitelockes Dagbok öfver dess Ambassade til Sverige 1653 och 1654" (öfv. Upsala 1777) s. 212—13 anföres ett lustigt

lands synes hafva varat 5 till 6 år och möjlighet kan ej förklaras på annat sätt, än att han under W vistande i Tyskland varit i dennes tjenst använd o tiden några år med sonen Carl Philip gjort resor d såsom ledare eller informator, ty de voro jemnärig såsom sällskap. Detta antagande är så mycket san som L. vid den unge Wrangels begrafning 1670 s saknad, i en »Trauer-Klage», hvilken synes vitna förf. skrifvit med känsla och hvilken slutar med en åt fadern. 1668 var han hemma och skref en lyc till Lilljenhoff, som adlades i Sept. s. å. (se sid. 19 Detta är hans första genom tryck bevarade skaldeqv tidsbestämning. Efter hemkomsten vistades han om i Stockholm och Upsala, på senare stället under 1669 och hade der »studenterne i språk informerat en annan professor tillstånd haft att intimera». S 28 Juli kom han till Stockholm och fick snart åny ning att skrifva tillfällighetsvers. Så tände han d. »Bruhdfakla» på Christopher Gyllenstjernas och fröke stjernas bröllopsdag och emottog derför 10 riksdaler liner. När denne G:s broder, Conrad G., d. 18 N trädde i äktenskap med Märta Christina Ulfsparre, tade L. dem med det under namn af »Gilliareku kanta qvädet (se detta Lex. V: 416—17). Vid båd tillfällen kallade han sig Lucidor den olycklige**) det senare med skäl, ty han blef »anklagad att haf pasqvill». Ransakningen försiggick inför kämnärs-rä 13 och 15 Dec. s. å., målet remitterades derefter ti straten, som d. 10 Jan. 1670 väl frikände skriften vara »pasqvill,» men emedan »Lars Johansson samm emoth Kongl. Maij:tz Ordning och Stadga***) ob

---

ex. på Upsalastudenternas okunnighet i engelskan. Vi sa ännu bl. a. tyska och eng. grammatikor i vår undervisn ratur.

*) C. G. Wrangel gifte sig i Juni 1640 och hans först var Carl Philip. (Anrep IV: 647.)

**) Han hade redan på ett qväde af $^{29}/_{10}$ 1668 kallat olycklige" och på ett annat af $^{8}/_{12}$ s. å. "Lucidor", hvilk ningar förenades på ofvan nämnda qväden.

***) Här syftas på Kongl. Mayːtz Stadga och Påbudh a skillige Miszbrukz och Oordningars affskaffande widh Rådd och Adelens Troloffningar, Bröllop, Gästebudh, Barndoop graffningar. Gifwin Stockholm den 19 Decembr. Åhr 1668. 1669.) Stadgandet XIV deri lyder: Ingen skal fördrista han icke warder bedin, skrifwa någon Graffskrifft, widh

en ofullkombligh Hr Landzhöfdingens titul, som wijdh illfällen här i Staden brukeligit är, låtit publicera, och i några stycken befinnes wahra förargeligh, ofhonestas aures och bonos mores, gifwandes han såfwandz menniskiom och illwilliandom occasionem cadi, och andra enfalldiga anledningh till hwariehanda kar och dommar, som Hr Landzhöfdingens reputation hla kan eller bör, och sådant alt på hans Hedersöllopz dagh; Ty pröfvar Retten skiäligt att Lars on för ofwanbemelte excesser, eenkannerligen ob pen och att han icke förr uth betäncht hwadh snack l, oroo, förtreet och harm een sådan Dicht under så ch förnembliga brudfolckz namnp upwäckia kunde, dett han medh fängelse hafwer plichtat, holla sig enne Stadzens Societet och gemenskap på åhr och edh Förmaningh att han emedler tijdh anlegger sina ingenium, studier och förfarenhet till Gudz ähra, sin upbyggelse och sin egen heders upkombst och för-h»*). Af ransakningshandlingarna lär framgå, att man kt det L. af en (W.?) Douglas, som skall hafva haft bytt med brudgummen, tubbats att författa ifrågavaranie, hvilket dock af L. på det bestämdaste förnekades, erligen med skäl. Ett vittne, kapt. »Fårbus» (antagl. orbes, som 1678 blef stadsöfverste i Stockholm, enl. 1: 853), hade sökt blidka käranden, Gyllenstjerna, nat godt för L., för att efter förmåga tjena honom efter som han varit F. behjelplig med »translaterande s rättegångssaker»**). Huru och hvar L. tillbragte

nynts böter. Om Brudhskriffter, Nyährsskriftter, alla andre skriffter, och thet Bättlerij, som skeer medh Stamböker, Tiggerij aff hwariehanda slags Folck, såsom Tromslagare, Siungare, Kutskar, Kockar och gemeent Folck medh Maijwari samma Lagh. Sammanställningen är just icke smickr poeterna den tiden.

Af domen synes, att L. då varit i fängelse en tid och han ledes hafva blifvit häktad genast efter qvädets aflemnande. undergick vid pass fyra månaders fängelse upplyser Conandra maka Eva Lewenhaupt, då hon såsom enka klagade tt utg. af Lucidors skrifter bland dessa vågat omtrycka de röderna G. ang. bröllopsqvädena, af hvilkas publicerande nnes salige herre funnit sig "icke ringa skimpfad och tou. (Ahlqvist i Ny Ill. Tidn. 1876 n:r 43.) Der har man alltså gen till B-arkets uttagande ur Helicons Blomster.

f ordet "igen" vill det synas som skulle L. hjelpt F. för Att F:s förbön icke blidkade G. kan man finna af föregåen-

förvisningstiden, är ej bekant. Tillfällighetsskrifveriet bö-
jade han ånyo med ofvan nämnda »Trauer-Klage» öf-
Wrangel, i Dec. 1670, och Stockholms magistrat upp-
tade han »til nyåhret 1671, uti en mycket konstig skr-
på 6 språk. Sedermera följde under årens lopp många t-
fällighetsqväden, skrifna omvexlande på svenska, tyska, la-
engelska, italienska, franska och holländska, stundom i f-
af grafvårdar, pokaler, urnor m. m. och för personer af a-
sagdt alla samhällsklasser, dels på begäran och dels sj-
mant, dels i eget namn och dels under diktade benämning-
såsom man finner i samlingen af hans skrifter. Till d. 1
Aug. 1674 hade han som »välvillig vän» skrifvit »Klag-
Rijm» öfver en Brandberg. Detta var antagligen hans s-
rimmeri. Dagen derpå, d. 12, omkring kl. 7 e. m. had-
tillsammans med kapten Bohm, löjtnant Storm och härad-
höfding Furubom kommit in på källaren »Fimmelstång-
vid Kindstugatan, der de, undantagandes L., som drack v-
för sig sjelf, drucko öl och tobak*). Omkring kl. 9 g-
Bohm, och då värden Peter Grill strax efter kom hem b-
jade L. drifva gyckel med honom. När kl. led mot 12 v-
värden »intet vidare skänka», hvilket förargade L., s-
han skymfade värden med skällsord, knäppte honom på näs-
och ville några gånger slå honom med ett skrifbräde, hvil-
F. dock förhindrade. I följd af hvad L. berättade om o-
kerheten på gatorna, ämnade de stanna qvar till dager (
hade t. o. m. begärt att få en säng); men värden nek-
dem slutligen att dricka mera. Då blef L. mycket ond
sade till värden: »har du intet velat mera tappa, skulle d-
det sagt oss före kl. 9. Då hade vi kunnat gått bort
intet sutit här så länge». Som de vidare suto, drack
Lucidor till, men denne »ville intet göra beskedt, utan t-
ett ölglas (glas öl), tömde det och kastade det i väg-
F. sade då på franska: »det är intet vin att truga b-
den som intet vill dricka, så kan han låta bli». Ordvä-
lingen dem emellan afbröts genom Storms mellankomst. K-
långt derefter drack löjtnant S. Lucidor till, men äfven
nekade denne att svara. S. frågade honom derför, om ha-
ville och kunde »göra besked», hvarpå L. svarade: »jag k-
fuller, men jag vill intet». Storm sade då: »om du i-
vill göra mig besked, så måste du något veta med m-

*) Detta uttryck: "drucko tobak", torde afse det sätt att r-
af tobaken, som omförmäles i Bergii Tal om Läckerheter i
annars vanlig rökning.

på svarade L.: »hvad jag vet, skall jag strax visa dig». rpå åter S., hvilken tyckes hafva förut märkt att L. honom vore missnöjd, genmälde: »det du vill säga mig, jag längesedan sett», tilläggande S. »har du något emot , så kom ut på gatan, der är plats». Detta blef dock af (uppgifterna om detta ögonblick af händelsen äro liga), utan L. ropade: »halt, halt, här är plats nog här- ! En hundsvott som icke står i sina skor!» L. och S. ade hastigt sina värjor och började parera mot hvar- ra, så att F. ej kunde skilja dem åt, ehuru han slog llan dem med sin »värja och balja tillika», d. v. s. att hafva blottat sin värja. Då de emellertid kom- åt dörren och L. med sin värja rände S. under armen dervid »riste honom i handen», fattade den senare den vid bröstet med venstra handen och förde honom till- i spisen, i hvilken båda föllo omkull och S. kom ofvanpå. kall då, enl. S:s utsago, hafva fattat i den senares värja velat böja henne tillbaka uti S., men i det samma sagt vara stucken, dervid löjtnant S. tog sin värja och gick ut. som ännu i sista ögonblicket sökt skilja dem åt i spisen, ade nu uti L., förde honom till bordet och ref upp tröjan, att se om han var skadad, efter ingen blod syntes, och han fann att så var och L. segnade ner, gick han ock väg. Värden sökte väl hindra honom, men F. tog åt an och fick derför passera. L. låg nu på golfvet vid et, med ena handsken i venstra och den andra på högra en och värjan låg bredvid på golfvet. L. hade fem sår, f ett i hufvudet i följd af stötning, ett styng i högra n och ett annat ofvanför navfveln snedt ingånget, antagligen t bröstet, emedan doktor Lohrman intygade, att skadan östet var »dödlig». Detta envig egde rum kl. 5 på mor- n d. 13 Aug. och s. d. anmälde värden, Peter Grill, kämnärsrätten hvad som passerat, samt att han ock underrätta vakten derom, på det banemannen måtte a fasttagen. Rätten erfor i detsamma, att Storm var n och förd inpå slottet. Han blef inställd för rätten, han, under det han afgaf sin berättelse om förloppet, e göra F. delaktig i dråpet. Vittnen hördes och upp- , att när S. skulle tagas vid »Holländske Thun», han e undan i Hans Näfs hus och lade sig i en säng under ädden, sedan han först varit i köket och velat upp ge- spisen för att »salvera» sig. Värden Grill berättade a., att de »allenast» druckit åtta stop mumma och ett stop vin, »tillika med 24 öre tobak». Ransakningen

fortsattes d. 15 Aug., då F. sjelfmant infann sig och sin berättelse, af hvilken bl. a. framgick, hvad S vidgå, att han, S., strax efter dråpet varit hos F. låna 3 dukater, samt att när han derpå skulle gi bindelse, handen darrade, så att han intet skrifva Mäster Johan Groop och vaktmästaren på accisen, Jos voro då tillstädes såsom L:s närmaste målsmän, oc få F. fast, såväl då som d. 17 Aug., hvilken dag ningen afslutades och målet remitterades till Magi som d. 22 s. m. behandlade saken och fann S. skyldi fördenskull »efter privilegierna» remitterade densam k. hofrätten. Detta är i korthet förloppet enligt par vitnens uppgifter. F. gick naturligtvis fri. Han blef mera adlad (se Anrep I: 897). Storm, som synbarlig för afsigt att rymma, blef, på sätt ofvan är anfördt och afbidade ännu d. 7 Nov. s. å. i fängelse (»Hvita under d. v. rådhuset) sin dom, som just skulle fä dagarna. S. d. på e. m. kl. 4, sedan löjtnantens enkefru Elisabeth Möller och den jungfru, som plägade henne, voro ingångna i fängelset, kommo två adelsnamn Lode, och sedermera fyra andra personer, alla nade, och blefvo insläppta af vaktmästaren, emedan litade sig på vakterna inne hos fången. Dessa sågo lertid ingenting, emedan de inkomna ställde sig för så att det blef alldeles mörkt i rummet; ty jungfru släckt ljuset, som förut brunnit derinne. Vakterna sin ordning på vaktmästaren, och denne, anande int släppte ut de besökande, men bland dem ock löjt utan att märka det förr än han kom in och fann fången, fru Möller ligga i sängen med täcket drag hufvudet. Ransakning härom försiggick d. 8, 9 eller inför kämnärsrätten och fortsattes inför rådhusrätte och 14 s. m. Modern undgick straff i egenskap a och frigafs. Hennes sons räddare hade icke anträff saken kunde derför icke afslutas. Förmodligen fick falla, ty löjtnant Storm var och förblef borta*). emellertid upplyst, att öfverste-löjtnanten Baltzar bref, dat. Buxtehude d. 25 Sept. 1674, således in fallit, bad om nåd för sin son Arvid Christian S.**

*) Rättegångshandlingarna refereras i ett bref till G o. Sjöf.-Tidn. nr 265 B 1874, af litteratören Atterling.

**) Storms slägttafla på Riddarhuset upptager A. C. broder till Baltzar S., hvilken adlades 1670 och introd 1672, och Anrep har icke upptagit den förre, såsom förmo

återgå till Lucidor, så torde det icke vara lätt, att
er honom som menniska nu fälla något fullt rättvist om-
ne, då hans samtida och närmaste efterkommande be-
mde honom så olika. Hans egna ord om sig sjelf torde
ra anföras. Då han, under ransakningen om »Gilliare-
salet», tillfrågades om han vore af adel, svarade han: »Nej,
u såvida dygden angår». Han frågades ock, om han be-
tt Stjernhjelm, och svarade derpå, att så skett några gån-
, för »att discurrera med honom som en lärd man är».
inne Stjernhjelm genom någon sin mellankomst till L:s
män föranledt denna fråga? Vidare har Sam. Columbus
plyst, att han umgicks med L. Hans sista sällskap var
t icke att skämmas för. Det var påtagligen han sjelf,
n gaf anledning till, att detta sällskap blef för honom
ekebringande. Åtskilligt godt folk, för hvilket han rim-
ade, hörde ock till hans vänner, och det finnes ännu icke
got bevis derpå, att han dvalts i dåligt sällskap eller varit i
re mått förfallen. Visserligen har Palmsköld om honom
tecknat, att han »var af ett liderligt och flyktigt sinne
h inlät sig med komedianter och annat pack»; men vi, som
känna P:s källa eller föreställningssätt, kunna svårligen
tolka dessa ords rätta betydelse. De anekdoter O. Cel-
s antecknat, lemnas å sido, emedan de tydligen äro osan-
rdiga. Columbus kallar L. »en svensk Diogenes» och anför
gra drag, som visa, att benämningen ej saknade skäl*).

---

den i texten efter Ny Ill. Tidn. 1876 n:r 43 anförda upplysningen
f Ahlqvist), synes emellertid, att han var son, hvilket ock bekräf-
e deraf, att magistraten (se ofvan) hänsköt målet ang. honom och
åpet å Lucidor till hofrätten, hvilket skedde enl. de adliga pri-
legierna. Baltzar Storm var enl. slägttaflan g. med Catharina
rklaës, som öfverlefde honom. Huru detta skall kunna förenas
d den uppgiften, att löjtn. S:s moder var enkefru Möller, är ej
lt att förklara.

*) "Jag vill nu tala om en Svensk Diogenes, som jag har känt;
d var Lucidor eller Lasse Johansson, han gick på gatan ock
ng; då bad jag honom, at han inte skulle siunga, han frågade
arför icke? derföre (så var mit svar) at det icke är tjänligit, då
möter han mig, om icke vädret eller luften var allmen, ock allså
ar ock en hade fritt til at bruka henne, vari sig i sång, speel
ler taal. Så vore ock tungan hans egen, ock visan den han sang,
de han sielf komponerat. Då ville jag skilja mig vijd honom,
og en annan gata, neml. Svartmangatan; (vij vore just stadde i
ss gatumunn på Köpmangatan) han ville gärna vetta hvarför jag
e ville hålla honom sällskap; jag gaf till svars: at icke alt folk
å vända ögonen på oss för hans sång skull ock hålla oss för
arrar, han sade, folk vore Narrar sielfve; dock lofvade han sig
te mehr villia siunga; ded han ock höllt den gången.

Dessa ådagalägga, att L. hade ett visst öfvermått af sjelf-
känsla och väl mycken benägenhet att göra sig oberoende af
samtida seder och bruk, samt att se saker och ting alltför
fördomsfritt. Att han var af naturen väl begåfvad, som
genom studier och resor förvärfvat sig för den tiden ovanliga
insigter, synes vara lika sant, som att hans sinnesart lade
hinder i vägen för deras rätta användande. — Bland hans
beundrare var ock Nils Keder (se detta Lex. VII), men han
var vid L:s död endast 15 år gammal och har väl således
senare skrifvit sin italienska dödsruna öfver L.*).

Om L. som förf. torde vara öfverflödigt att här yttra
något, då flera förf. derom skrifvit mer än nog. Dessa förf.
uppräknas i slutet af Josef Lincks afhandling »Om Lars
Johansson (Lucidor den olycklige)», utg. 1876 i Stockholm.
Antalet kan ökas med Eichhorn (Sv. Studier I. 1872). Se
om L. detta Lex. XIII: 32 och XIV: 305, i noten. — A.
G. Ahlqvist, som i Ny Ill. Tidn. 1876 n:r 42, 43 meddelat
upplysningar om såväl den förmente, som den verklige L.

En gång ook Greef Päder Brahe förbij; då tog jag af mig
hatten som andre ock bockade mig. Lasse frågade mig hvarför
jag ded då gjorde. Derföre at Riksens Drotz ook förbij, sade jag,
och ded heter: Åhra den åhras bör; och han dessutan är en Herre
hög af ålder ock meriter, och meriter äga vördas ock åhras. Då
svarade han: Gref Päder far sijne vägar, ock jag mijne; om jag
har några penningar i pungen, går jag på ett verdshus, lagar mig
mig, ded bäst jag kan, och Gref Päder för sig, hvar han vill; men
har jag något att sökja af honom, då går jag till honom och bugar
ock bockar.

När jag bad honom bättre använda sina gåfvor, sökja ynnest
hos de höge, deraf han kunde vinna både födan ock åhran, svarade
han, at det vore väl tokot att sällja sin frijhet för några hundrade
Richsdaler om åhret. Ock dertill vore ded en idel inbillning om
den åhran; ty, sade han, om ni sätte vid ett herrebord ock jag
vid ett gärköksbord, eller ni sätte vid den främre ändan af bordet
ock jag vid den andre, kåre, hvad sällhets förmåhn hade i framlid
meg? Då jag vidare förehöllt honom, att *Principibus placuisse
viris sapientia summa est*, Ock at ded vore den första trappan til
åhra ock upkomst, at berömmas af dem berömdom, erkännas af
dem värdigom värdig, hvilket man icke med undanskrymslan, utan
med upvakt och förtienster öfverkommer, sade han sig intet passa
på, sig intet ha svältit än, då svarade jag: ded kan än vara til
nog". (Efter Sam. Columbi egenh. mskrpt. förvaradt i Croustedtska
samlingen och aftryckt i Sv. Familj-journalen 1872 s. 307.)

*) Det i L:s skrifter intagna stycket: "Ett Samtal emellan Arne
och Phillis om een Möös Plikt", hvilket L. sjelf ej hann afsluta,
blef af Keder öfversedt och fullbordadt, efter den holländske skal-
den Cats original, enl. uppgift i förordet till K:s skrifter i Hamel-
lis samling af Vitterhetsarbeten X: 357.

r, klandrar med skäl det sätt, hvarpå L:s skrifter senast 9) blifvit utgifna, samt anför några tillfällighetsdikter, a ej äro i samlingen upptagna. Således finnes ännu någon tillförlitlig upplaga af dessa skrifter. — Såsom udkälla för detta biografiska utkast har blifvit anlitad ldströms uppsats i Familj-journalen 1872, äfvensom det t olika särskilda aftrycket derur (25 ex.); för öfrigt ks skrift och Ahlqvists samt C. A. K[lingspors] medde- en i Ny Ill. Tidn. 1876 och i Nya Dagl. Alleh. 1872, m. som h. o. blifvit anfördt. Ur samtlige källor äro st faktiska uppgifter använda. — I Familj-journalen delas L:s idealiserade porträtt, efter det målade, som finnes Gripsholm, och som säges vara L:s. Vill man jemföra, samma förebild vid annat tillfälle blifvit uppfattad och gifven, kan man slå upp Mag. för Konst, Nyheter och er 1825 pl. 34. L:s bild är flera gånger framställd i rafi.

ifter: Särsk. tryckta tillfällighetsvers, hvilka, jemte Lucida tervalla, Eller Goda och Gudomliga Tankar om Menniskans delighet, m. m. 1685. s. l. (ett ark 8:o, uppt. 2 psalmer och ett mtaal emellan Döden och een säker Menniskia) sedan intagits i Helicons Blomster, Plåckade ok wid åtskillige Tillfällen ut- lte af Lucidor den Olyklige. Det är Alle de Poëtiske Skrifter, m författade blefne Af Lasse Johanson. (Vignett.) Med Flit ublade ok uti et litet Wärk uplagde Trykt i Stokholm af clas Wankijf, Kongl: Boktr. Åhr 1688. 4:o. Utgifna af Joh. ldersin, hvars dedikation (se s. 252 h. o. i noten) är af d. 26 br. 1689. En andra uppl. i 12:o utgafs, med porträtt, i Göte- rg 1835, på A. Bonniers förlag, och en tredje i Upsala 1869 af nselli, i dess samling af Vitterhetsarbeten X, hvartill hör utg:s dikation till "Domprosten m. m. D:r P. Wieselgren", dat. Upsala 15 Jan. 1870. Särsk. är tryckt i få ex. visan: "Nyss när Frigga tt i bade". — Arket B i 1:a uppl., inneh. "Gilliarekwaal" (se van), förbjöds och uttogs ur de flesta ex. (se not. * på s. 337 h.), men E. Benzelins d. y. lät 1707 hos Werner trycka, såsom aad uppgifver, 12 ex. af nämnde ark, för att fylla defekta ex. tta omtryck igenkännes på tryckfel å 7 och 8 sid.

LUDVIGSON, RASMUS.

Erasmus eller *Rasmus Lodvicson* var född i Stockholm, gen i början af 1500-talet. Hans fader *Lodvic* var Ba- i Stockholm. Han blef Secreterare i gamla Cancelliet. m Riksarchivet den tiden kallades, då K. Gustaf den te efter 1527 års riksdag inrättade detsamma. Rasmus då befallning, att resa landet omkring och i kyrkor och ter hopsamla alla gamla bref, som han kunde öfver- ma, och efter hvilka Konungen sedan ville återkalla de

till presterskapet, kyrkor och kloster skänkta gods. En
skörd gjordes, hvilken lades till grund för Riksarchi
Konungen ålade ock Secreteraren, att upprätta Genealog
Tabeller öfver de adeliga slägterna, på det man skulle ku
utröna, hvilka ätter hade anspråk på de reducibla gods
Några lemningar af dessa »Schedæ Genealogicæ» finnas ä
på Riksarchivet. Messenius påstår i företalet till »Theatr
Nobilitatis», att Rasmus nyttjat och förbättrat Linköpin
Biskoparne Kettil Carlssons och Brasks handskrifna ge
logiska samlingar, och tillkännagifver äfven att Rasmi
beten ej kunde blifva tryckta »propter ingenii tenuitat
autoris: ex ejus enim adversariis patere, majoris eum in
striæ fuisse, quam eruditionis.» Han omtalar äfven, att
obekant utgifvit några af de Genealogiska tabellerna,
hvilka redan i hans tid voro så sällsynta, att de ej ko
erhållas. Konung Gustaf anbefallte äfven R. att upp
särskilda Register öfver alla under kronan förbrutna g
hvarom i Reductions-Commissionens berättelse till K. M
af den 28 Nov. 1698 läses följande: »Öfver slika, nem
Danska adelns under kronan underkände gods, hvilka
intet annat sätt finnas vara förvärkade, än genom infal
krigstider emellan Sverige och Danmark, var Rasmus L
vigson befalt, att uppsätta vissa Register; men som
befants hafva lefvererat ifrån sig falska Register, insatt
hop gårdar för förbrutne gods, som dock i sanning
voro, och tvärt emot, många Danska gods left ute,
borde med rätta varit införde, samt eljest icke tro
handlat emot K. M:tet, blef han 1567 d. 26 April
ifrån lifvet». Vi lemne denna berättelse i sitt värde;
ligt är, att R. på Göran Pehrssons tillställning blifvit
klagad, men benådad, eller ock frigifven vid den ej
efter inträffade regementsförändringen*). Var 1561 Jo
boksskrifvare under K. Eriks Secrete-Råd och Öfver
Räntmästare Dion. Beurreus, samt 1563 K. Eriks Se
rare, hvilket embete han behöll hos K. Johan. Hos
K. Johan III och Hertig Carl stod han ständigt i m
nåd. Afled i hög ålder 1594. Hertig Carl har i
manach om honom antecknat: »Aug. 22 begrofs Ra

*) Att Rasmus L. under uppgifna år och dag blef, af
angifven orsak, lifdömd, är utom tvifvel, ty domen finnes i
boken för 1567 i riksark. Domen understäldes dock kon
L:s ofvannämnda Register var redan 1691 föremål för veder
des uppmärksamhet. Se Handl. rör. Skand. Hist. XXI: 281 f.
375. (Not 1870)

dvicksån en gammal och trogen tiener Gudh upuecke
ppen till en saligh uppståndelse».
Han var gift med *Clara Nilsdotter*, som öfverlefde ho-
. På ett gammalt fragment till en genealogie nämnes
tru *Barbro* Rasmus Ludviksons», hvaraf den slutsats
dragas, att han varit gift två gånger.
Rasmus Ludvigson har efterlemnat åtskilliga handskrif-
till upplysning i Svenska historien, som vittna om sin
ttares flit. Hans krönikor äro dock mera annaler, hvar-
han efter sin tids sätt upptecknat de förnämsta händel-
som förefallit; och de skulle ega mer trovärdighet, om
icke funnit att Auctor litat på minnet, då documen-
a ej varit till hands, hvaraf händt att han stundom
t miste, samt blandat händelserne om hvarandra (Celsius).
bekanta skrifter äro följande: 1) Et kort Extract och Uttogh
Sveriges Rikes Chrönikor, gamble Breff, Register och Monu-
enter etc. Titeln är högst vidlyftig och ses hos Warmholtz
52. Han kallar skriften "ett uselt utdrag". Den går endast
ll 1522. Finnes på Ups. Bibliothek. — 2) Kon. Gustafs Krönika,
nnes äfven i Upsala. Likaså, i Palmsk. Saml. derstädes, en ny-
re codex, under titel: Krönika om K. Gustaf, sammanskrifven
Rasmus Ludvigson samt ändrad och förbättrad af Grefve Pehr
rahe. Ett dylikt ex. finnes ock i Riksarchivet. (Jfr Warmholtz
: 36.) Palmsköld hade i Riksarchivet sett Rasmi egenhändiga
Rudimentum, stält a. 1570". — 3) Chrönika thens Stormägtigste
ch Högborne Furstes och Herres Herr Erics, med thet namn
en fiortonde . . . korteligen och enfaldeligen beskreffen aff
asmus Ludviksson. Tryckt i Handl. rör. Skand. Hist. XII: 247.
4) Häredals beskrifning. Utg. af Hadorph bland handlingarne
slutet af S. Olofs Saga. — 5) Jemptelandz Beskrifning til sine
ngzlagh, Socknar och Konungsgårdar etc., författad år 1575.
g. ibid. — 6) Catalogus på alla de Biskopar, som här i Lin-
ping regerat, och hvad märckeligit de bedriwit hafva, hvad
eljest af androm här i Sveriges och Göthes Riken uti deras
tid skett och kändt är: thesslikes hvilken Påfve, Kejsare, Ko-
ng i Sverige och Arche-Biskop i Upsala uti hvar Biskops tid
vat och Regementet haft hafver af Crönikor, Historier och
rula Monumenter utdragit. — 7) Register på Frälses Quinnor
a Jomfrur, som deras frälse hafwa förwerckat, i det de hafva
t Sveriges Lag tagit Ofrälse män och Bonde söner sig till
n eller eljest låtit sig belägra. — 8) En Slächtebok på Swe-
es och Göthes Rikes höglofliga Konungars och Förstars samt
d dess lofliga Ridderskaps och Adels byrd och härkomst etc.
eln högst vidlyftig. Endast titeln och hans egenhändiga ut-
st till åtskilliga slägtregister finnas qvar. — 9) Om det Wapen
asen. — 10) Om Mora Stenar och hvad uppå dem stod ut-
gget. — 11) Om K. Albrecht i Sverige. 3 blad fol. — 12)
asmi Ludovici Genealogiæ Familiæ Wasiacæ. Uti Palmskölds
ml. i Ups. Då Antiquitets-archivi manuscripter 1780 flyttades
Kongl. Bibliotheket medföljde en bok in folio, innehållande
ra af Rasmus Ludvigsons samlingar i Svenska historien. —

Ofvan är förbigången: Underrättelse om Svenska Provin wapen, upptagen hos Warmholtz XII: 72. — Bref af L. til Bagge 1681 och grafskrift öfver Jakob Bagge, äro tr. i rör. Skand. Hist. III: 105, XXX: 5 f. Se om L. derst. III: 88.]

(Källor: Gahmske Saml. på Ups. Bibl., hvarest bland an nes Canzli-Rådet von Celses Berättelse om Krasmus Lu — Warmholtz Bibl. Svio-G. — Kongl. Bibl. Handlingar Handl. rör. Skand. Hist.)

LUNDBERG, GUSTAF.

Föddes i Stockholm den 17 Aug. 1695. Hans *Gustaf L.* var Köksmästare hos K. Carl XII, samt staden Lais i Polen 1701. Modern var dotter till och Silfverarbetare-åldermannen Fredric Richter, son Faderns död tog Gustaf och hans fem äldre syskon samt åtog sig deras uppfostran. Då denne visade h studier, skickade han honom till Upsala med en infor hvilken var en stor slagskämpe och en gång arrest för slagsmål, hvarunder vår L., lemnad på egen ha i Kamphafvet och nära hade drunknat. Vid 15 år sattes han i lära hos den berömde Hofmålaren David (se detta Lex. VII: 138), hos hvilken han förblef i f På hans tillstyrkan reste L. 1716 till Paris, der h blef ända till Juni månad 1743. Han studerade vi varande Målareakademi under H. Rigaud, N. de Lar F. de Troy och H. Carré m. fl. den tidens utmärktas lare, och fick genom Furst Dantin, Öfver-Intende galleriet uti Louvren, tillträde till de herrliga konsts som der förvarades. Under denna tid ankom till Pa Venedig Mademoiselle Rosalba Carriera, som excell pastellmålning. Hennes method att måla intog så La att han med all flit slog sig på pastellmåleri, och bl snart känd för sådan skicklighet, att han fick måla ning Maria Leczinska, som då nyss anländt till Fo bleau. Hennes fader, K. Stanislaus, och moder blefv af L. porträtterade, och K. Stanislaus, som sjelf öf något i miniaturmålning, fattade så mycket behag att han befallte honom att dagligen ett par timmar visa honom i pastel så länge L. var qvar i Chambo Konungen residerade. Genom Tessin, som då var Ambassadeur i Paris, blef L. d. 23 Febr. 1742 anta Ledamot af K. Franska Målare- och Bildhuggare-Akad Följande året följde han Svenska Ministern i Madrid, Fl

ses resa till Spanien och kom 1745 tillbaka till Sverige
29 års frånvaro från fädernesländet.
Efter hemkomsten till Sverige blef han Kongl. Hof-
re, Ledamot af Målare- och Bildhuggare-Akademien*),
Hof-Intendents fullmakt och blef 1772 en af de första
-riddarne. Han njöt i sitt fädernesland stort anseende
var ständigt upptagen af beställningar. Han var ock
lycklig att ännu in på sena ålderdomen kunna lemna
ackraste arbete. Afled i Stockholm d. 18 Mars 1786,
91 år gammal.
Under vistandet i Paris bodde och spisade han hos en
Le Maitre. I hennes dotter blef han kär, friade till
; fick ja och blef ordentligt förlofvad. En söndag före
den gick han in i hennes kammare, då han i hennes
tap fann en ung Officer. Mademoiselle Le Maitre bar
ags halsduk, kallad »Modeste», som den djerfve sprätten
ig friheten upplösa. Detta retade så L., att han ge-
gick till sitt rum, och sjuknade i gulsoten. Förgäfves
alla flickans bemödanden att röra honom; han slog
förlofningen. Några och sjuttio år gammal fick han
illsändt ett kort, hvarpå hans älskarinna, som blifvit
gt gift med en General-Förpaktare i Paris, frågade
yske Ambassadeuren i Sverige om Konungens af Sverige
e Hofmålare, Gustaf Lundberg ännu lefde och huru
mådde m. m. Detta fägnade L. hjertligen; han skyn-
att sjelf skrifva till henne, och afvaktade med otålighet
s svar, som äfven omsider anlände. För sina vänner
han ofta yttrat sin ånger och hjertans oro öfver, att
stigt slå upp med henne. Nyss hemkommen till Sverige
fvade han sig med en Mademoiselle Falk, hvilken döden
fvade honom. På hennes dödssäng gaf han henne löfte
fraga faderlig omsorg om hennes syster, till hvilken han
testamenterade största delen af sin egendom. Hon
de de sista åren hans nästan enda sällskap och spelte
honom schack.
L. höll ett läckert bord. Man åt der de utvaldaste
och drack de finaste viner. Middag och qväll åt han
ppa, emedan han trodde den vara den mest helso-
a och nyttiga mat på hans höga ålderdom. Paris och

*) Var enl. Matr. närvarande vid akad:s första sammanträde d.
v. 1768. Blef, jemte Fehrman, 1773 d. 30 Dec. vald till akad:s
. Hvilka som jemte L. voro akad:s första led. synes i Adel-
Tal ", 1795 då han nedlade presidium. Sthm 1803.
(Not 1876.)

Frankrike ihogkom han med förtjusning, och fann s
deles nöje i att samtala med Svenskar, som komm
detta land. Han egde ett hjerta ej obevekligt för
hetens tjusande blickar. Han hade den sällsynta
att i sina målningar inlägga ett behag, så att äfv
damer ej på porträttet blefvo fula, oaktadt det föröfr
fullkomligt likt. Det påstås, att en Skald ej nog lif
sjunga om kärleken, utan att sjelf vara sårad af des
Det samma kan mähända äfven sägas om Målare,
stone berättas om vår L., att när hans hjerta slog
fruntimmer, hvars bild han skulle återgifva, lycka
förträffligt; hans tjusta öga upptäckte hvarje ögonbli
skönheter i hvarje mine, hvarje blick, hvarje geste.
kan man ej utan största nöje se de skönheter, han

(Källor: Gahms Samlingar om Konstnärer på Upp. Acad

LUNDBLAD, JOHAN. — JOHAN FREDRIK (

1. LUNDBLAD, JOHAN.

Föddes 1753 d. 1 Mars i en torparstuga under
gården Alslöf i Tönnersjö socken i Halland, der
hvilken såg barnets far af vådlig händelse omkomma
nen ännu icke var 2 år gammal, satt i sitt armod e
af 5 barn, bland hvilka sonen Johan ännu på sitt
kunde hvarken tala eller gå. Och likväl låg der så u
anlag i denne krymplige torpargosse, att han 30 år
var mäktig bilda en skola i det lärda Sverige, so
rade oss från att genomgå den Basedowska messling
den grasserade i så många annat land.

Johan Knutsson bars emellertid af en huld st
till sockenskolan, der han lärde skrifva. Han öfv
deri under det han efter någon tid kunde gå vall me
dernas får och svin, dertill ensamt hans svaga kraf
sågos tillräckliga. Unga prester i orten anmärkte d
liga anlagen och sökte utveckla dem. Han var 17
en Adjunkt Lund började undervisa honom, som till
af sin tacksamhet kallade sig efter honom Lundblad.
tvenne år intogs han (1772) på Götheborgs Gymnasi
Lektorn Doct. Rosén ingaf honom öfvervägande håg
tinet. Archiater Engelhart erböd honom gemensam
visning med sin son, sedermera Professor jemte L.
Efter tvenne andra år på Götheborgs Gymnasium be
sig, begåfvad med stipendier, till Tyskland, blef 1774

eipzig, approberad af Professor Ernesti d. y. Snart an-
en som renskrifvare af Professor Reizes lärda skrifter.
f han, äfven i Leipzig, Magister 1776. Understöd hade
fått dels af Grefve M. F. Brahe, dels af Hertig Fredrik
olf, hvilka under sina utrikes resor passerat Leipzig. Ett
skt poem, hvarmed han uppvaktade Hertigen, infördes
Björwells Allm. Bibliothek (XI: 322). Skalden fick 30
ater, jemte löfte om protection; ett Sachsiskt stipendium
de sedan. Han blef nu Ledamot af ett Prediger-Gesell-
aft i Leipzig. Studerade sedan i Halle. Under en sjuk-
upptogs han i Sv. Ministern Grefve Löwenhjelms hus.
derade derefter i Greifswald, understödd af en Grefve
ruhe. Återkommen till Sverige 1778, reste han till Stock-
m för att genom Hertig Fredrik skaffa sin förste lärare,
nd, det pastorat, hvartill han var föreslagen. Deruti lyc-
des han ock, ehuru den utn. Kyrkoherden, som kort der-
er dog, ej deraf hade synnerligt gagn. Detta drag af
ksamhet bör förvaras, äfven om tider komma, som för-
sta recommendations-systemet. 1779 kom L. från Bos-
till Lunds Universitet med Major Ankarcronas söner,
a elever. Blef Docens i Eloqu. Rom. 1781 i Jan. och
er prestvigning E. O. Bataljons-Predikant, på kallelse af
v. Saltza, vid dennes värfvade Reg. i Göteborg, hvilket
e hindrade honom att vistas i Lund och der emottaga
om elever en Frih. Nolcken och en Gr. Mörner. Njöt
t underhåll i Celsii hus. Fick i uppdrag att ordna och
talogisera denne Biskops stora och vackra bibliothek*).
L. hade i Tyskland sett att bokhandel vid ett Univer-
et är nog så nyttig, som ridbanor och fäktsalar. Han
lade en bokhandel, jemte ett boktryckeri, och anslog för
nna rättighet (boktr.-priv.) ett pris af 20 ducater (Lund-
dska-priset), att årligen tilldelas den författare utom Aka-

*) Under denna tid följde han Biskopen till en af riksdagarne,
ligen den, då säkerhets-akten skulle genomdrifvas. Biskopen
krade under hela resan, att han skulle förena sig med oppo-
nen och afstyra konungamaktens utvidgning. Man kom sent
aftonen till Stockholm och ingen träffades den aftonen. Om
rgonen, då Biskopen satt och rakade sig, kom i yttre rummet,
r L. bodde, en civilt klädd och mycket "civil" man, som begär-
få ingå till Biskopen. L. ville med höflighet det afstöra, men
skopen kommer intvålad, för att se hvem det var. Der blef ett
pt bugande, men den främmande — Konungen — omfamnade
s "vän" och anförtrodde honom, sedan de ingått i inre rummet,
lana vuer, att L. sedan ej hörde ett ord af Biskopen om oppo-
nen. (Se Tillägg.)

demien, som under årets lopp skrifvit den bästa vi
handling. Blef 1787 ($^{16}/_{10}$) E. O. Eloqu. & Poes. P
med tour och befordringsrätt. Ordin. ($^{17}/_{6}$) 1789.
1793 St. Peders Kloster och Nöbbelöf till præbende s
Prost deröfver 1795. Utbytte detta præbende 1
Hardeberga och Sandby; men oaktadt medlem af e
zigskt prestsällskap, utmärkte han sig ej på den p
banan. Man berättar, att han en gång tagit en ty
dikan med sig för att under föredraget öfversätta, m
sig och länge predikat tyska för skånska allmogen, so
ej ens gaf akt på att något ovanligt tilldrog sig,
att ge akt på allsintet. Slutligen hade predikan
märkt misstaget, men fann sig bättre än Dumbom,
kom af sig: »Så, mina Vänner: inföll han förtrolig
det på grundspråket; nu skola vi söka öfversätta
efter han på svenska tolkade det på tyska upplästa.
att föreläsa för studenter gjorde att han oftast t
St. Peders Klosters- och Hardeberga-gubbarne med si
Herrar! Var der i texten ett ord om Kejsaren
höll han grundliga föreläsningar om Rom, dess triu
dess tempel m. m. Han blef ($^{5}/_{11}$) 1798 utnämnd
storiarum Professor, med skyldighet att dermed fö
innehafvande profession, men vann befrielse från de
riska ($^{2}/_{4}$) 1799. Theol. Doctor 1800. L. N. O. (^{28}
Led. 1819 ($^{18}/_{5}$) af K. Vitterh., Hist. och Antiqu.
der han redan 1792 vann högsta priset för sin
sång*) öfver segren vid Helsingborg 1710, och följ.
lika pris, också för en latinsk sång, öfver slaget vid
1700. Hade ock insändt till samma Akademi ett
öfver Hugo Grotius och en undersökning om Svenska
hetens gagn af Drottn. Christinas kärlek för vittra
Fick ständig tjenstledighet 1819 ($^{6}/_{10}$) och dog i L
18 Juni 1820.

L. gjorde epok i Sveriges, åtminstone Södra S
classiska culturhistoria. På minnesfesten i Lund 18
rade Tegnér:

> "När herdegossen med sin lyra kom
> från Hallands hedar, steg så småningom
> det glömda Latium opp för oss i dagen
> med manligt vett, med styrkan och behagen,
> och unga sinnen tjustes än engång
> af Tullii svada och af Maros sång.

*) Han börjar denna dock ej som Virgilius med ca
Commemorare lubet.

Hur skönt flöt ej hans språk, hur lätt, hur noga
omkring sitt ämne, likt en romersk toga . . .
Med rika veck, med purpurkantad bräm,
och ädel, präktig och ändå beqväm!"

Genom den brinnande kärlek han egde för Roms litte-
r, den han väl hufvudsakligast kände ur Augustiska
hvarfvet och fullkomligast tillegnat sig sådan den utta-
sig genom Cicero och sjöngs af Virgilius och Naso, drog
de bäste bland ungdomen intill sig, och hvad helst de
ars lärde, latin lärde de alla. Elof och Esaias Tegnér,
lfors (se s. 234—35 h. o.), Lidfors, Waldenström, Brag,
kelgren, Blomstrand, Heurlin och deras jemnlikar ut-
o alla ur hans skola. Sjelf var han utgången ur Erne-
Väl torde han ej anat den fart latinets genetiska be-
dling tagit i sednare tider; mindre philosoph och histo-
s i sin philologi än man nu fordrar af en vetenskaps-
i romersk litteratur, men så, som hans tid tänkte sig
Eloquentiæ & Poëseos Professor, var han fulländad. Dock
fordes ej alla af Ernesti Ciceronianska imitationsvurm.
berg sökte att framställa Tacitus såsom lika värdigt
mål för imitation och fick också lärjungar, ehuru färre.
Prosten L. Engeströms i Efveröd tal vid Prestmötet i
d 1814.) Och den tiden var ju dömd att imitera. I
ndstaden härmades Voltaire och Pope och Thomas. Vid
versiteterne vidhöll man classiska mönster. Kanske skall
karen deri ej finna en tillfällighet, utan ett moment i
allmänna utvecklingen.

Som skald var Lundblad sträng imitatör af Roms clas-
a skalder. Tegnér fann deri »en vestan», som

"läspar på en molnfri dag
sin klagan, knappast märkbar, genom lunden
och vaggar blommorna och krusar sunden".

vigtigaste var, att den tyska rabulismen mot latinska
raturens monarchism emellertid ej fick landstiga på denna
n sundet. L. blef sjuk af blotta tanken på en bildning
grundval i den classiska. Han skulle t. o. m. ej all-
kunnat tillbakahålla sig från kännbar tillrättavisning,
han fann gröfre fel mot grammatiken i en ynglings prof-
fter. Lätt hade han ej för att i Svenskan uppsöka ett
yck motsvarande den författares, han tolkade. Man har
hört upprepas hans: »krumliga hvirflingar eller på bättre
aska: hvirfliga krumlingar», vid öfversättningen af stället
rg. Æn. II, der beskrifningen förekommer huru ormarne
mensis orbibus» omslingra Laocoon. För aristokratien

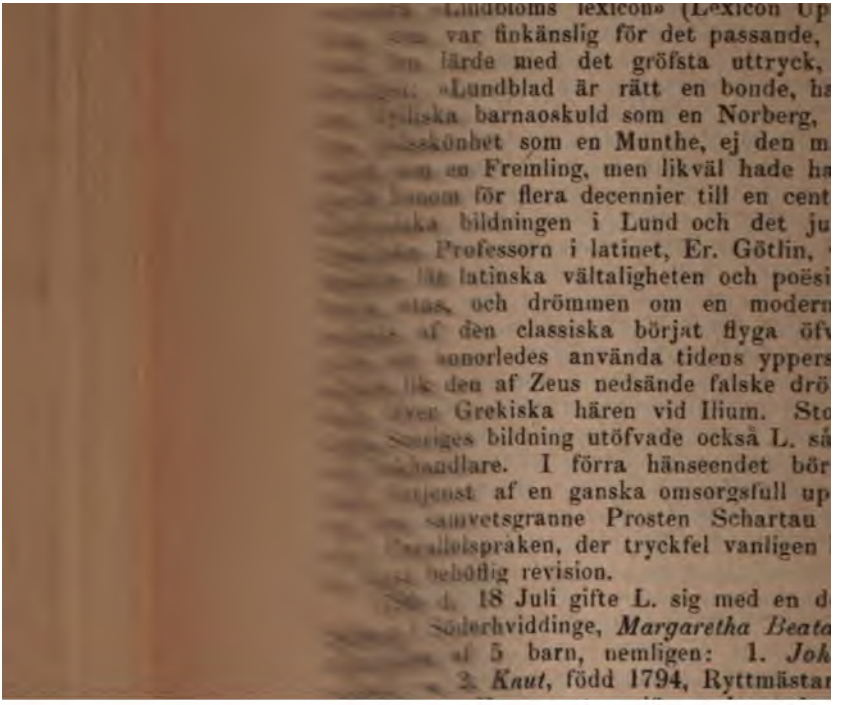

r, född 1797, f. d. Lieutenant, Postinspector i Wenersboktryckare och utgifvare af »Nya Wenersborgs Tid- — 4. *Carl Henrik*, född 1800, undervisades af Lid- och utmärkte sig redan genom sin disputation pro exo i Lund på ett fördelaktigt sätt. Sökte lagerkransen stock 1824, visst icke af det vanliga skälet, att den ej at eröfras i Sverige, och blef Docens i Esthetiken i s. å. Derefter Adjunkt i moderna litteraturen och tod i flera år esthetiska professionen. Hans föreläsr vittnade om beläsenhet och smak och, hvad han ut-, om talang. Men döden gjorde 1834 slut på de förningar som man vid den unge mannen fästade. C. L. vistats i Stockholm flera år såsom privat lärare i Ge- Camps' hus. Det tal som han höll öfver Hertigens käne Prins Carls födelse, tryckt 1826, lofordades i Heim- — 5. *Laura Petronella*, f. 1802, gift med Profess. R. *B. M. Bolméer.*

fter: 64 Disput. mest i romersk philologi och historia. Lund 0—1814. — Oratio pro Pacis fœdere inter Gustav. III & Carinam II. 1790 [poem]. — Oratio in memor. R. Gustavi III 1792. — Carmen in Victoriam Helsingburg. 1710, införd i K. V. o. A. Akad:s handl. VI D. — Carmen in victoriam Narv. 1700. d. VII D. — Panegyricus Melcher Falkenberg . . Acad. Canlario . . 1797. — Oratio Regi Gustavo Adolpho ipso vitæ & erii natali nuptias cum Seren. Principe Frederica Dor. Wilh. ibranti 1798. — Panegyricus Fred. Adolpho . . Duci 1804. Tr. 9. — Panegyricus G. A. Hiærne . . Acad. Cancellario . . 1809. Panegyricus Carolo Augusto Principi Regni Sveo-Goth. 1811. Carmen Sereniss. Princ. Heredit. Carolo Johanni dicatum 1815. De regnorum Sveo-Goth. & Norv. unione. 1816. — De latinska men åro utgifna i Hamburg 1821 af sonen J. Fr. af L. med portr. typographisk prakt, men vårdslöst correctur. — 7 program. llor: Ståhls Biographier. — Muntliga berättelser. — [Se illägg.])

2. LUNDBLAD, JOHAN FREDRIK af.

Född d. 8 April 1791 och son af den föregående. Han t sorgfällig undervisning i latinska språket, disp. i Lund och 1811, hvilket senare år han derst. blef magister, inträdde på tjenstemannabanan s. å. såsom e. o. kansoch auskultant i Svea hofrätt. Tjenstgjorde 1812 vid agen i Örebro och förestod derpå en domsaga. Reste och 1817 i Tyskland, Schweiz, Frankrike och Holland. svensk postagent i Stralsund ($^{22}/_{8}$) 1818 och svensk l för Neu- och Vor-Pommern ($^{14}/_{10}$) s. å. Hade unåren 1819—21 reg:s uppdrag att bedrifva finansiella handlingar i Hamburg och med Preussiska reg., med

hvilken han i Nov. 1820 ock underhandlade om ny postgå
med ångbåt emellan Stralsund och Ystad. Blef sistn. å
($^{11}/_{1}$) förste exped.-sekret., 1821 ($^{21}/_{7}$) R. Pr. R. O. O.
klass och 1830 R. N. O. — Misslyckade spekulationer h
en balans i den af L. omhänderhafda postkassan till fö
och denna balans föranledde L. att rymma. Derpå fol
en betydlig konkurs. Han blef i anledning af det passera
afskedad 1833 ($^{30}/_{11}$) och förklarad förlustig sin sv. ord
Lefde sedan såsom förf. dels i Paris, dels annorstädes. —
Gifte sig 1819 med *Cornelia* (af Anrep kallad Carolina) *Fl*
lippina von Norrmann. (Se Anrep II: 813, der L:s bo
dringar uppräknas, detta Lex. Ny följd VI: 337 samt Te
nérs Efterl. Skrifter II: 221—38.)

Skrifter: Handbok uti Ryska Historien af A. L. Schlözer, ö
på sv. med anm. o. tillägg. Lund 1807. — Lectiones Latinæ
edidit C. G. Broederus, accurante J. F. Lundblad. Lund 18
— Practisk grammatik för Lat. språket af Bröder. Öfv. L
1808. — Ärkehertig Carl Ludvigs Lefverne. Sthm 1809. (Strö
rec. af Askelöf i Polyfem 1 n:r 3.) — Svensk Plutark. Sthm 18
29. 6 häften, som sedan förenades till 2 band, med titel — år 18
1826. På tyska, Stralsund 1826, 1831. — K. Carl X Gustafs
storia. D. 1, 2. Sthm 1825, 29. På tyska, Berlin 1826. 1832
Carl XII:s Historia (se föreg. sida). — Anteckn. rör. Sveriges
efter 1809, ej afslutad handskrift i k. bibl. — Skriftförteckn
den VI: 338 rättas sål.: r. 7 läses: 1, 2 Paris 1840, 1841; r. 11
1841. 2:me ed. Tours 1860. 12:o.

(Källor: Riddarhusstamtaflan och Anrep, Sv. och utl. bok
äldre tidningar, m. m. — Biogr. är omskrifven för denna

LUNDIUS, CARL.

Född d. 8 April 1638 i Jönköping. Fadern hette *Ca*
(Lars?) Lundius, Assessor i Götha Hofrätt, gift med *Va*
dela Lælia, dotter af Professorn, sedermera Kongl. Sekr
Lars Lælius. Sedan sonen genomgått Jönköpings skola o
Linköpings Gymnasium, blef han Student i Upsala 165
Här vinnlade han sig med den sällsynta framgång i flerfa
diga studier, att han efter sju års vistelse vid Akademi
på ett och samma år undergick examen i trenne Faculte
den theologiska, juridiska och philosophiska. Lagfarenhe
var hans hufvudsak, men han var äfven stark i både La
och Grekiska, samt i det förstnämda språket så lagfar
att han aldrig nyttjade ett ord, som ej fanns hos Cice
Ryktet om denna ovanliga lärdom förmådde Riksdrotset
Åbo Akademi Canceller Grefve Per Brahe att (1662)
bjuda den unge mannen vicariatet af en Juridisk profes
vid nämnde Universitet, men L., som nyss (s. å.) gift

dessutom ämnade resa utrikes, afslog detta anbud. Ef- återkomsten från sin treåriga resa, som sträckte sig ge- Danmark, Tyskland, Frankrike och Nederländerna, 1666, han utnämd till Jur. Adjunct i Upsala, sedan han af- it en honom på samma tid erbuden profession i Lund, om han sedermera erhöll ett lika anbud från Dorpt; 1668 ndes han till E. O. Professor och tillika (1675) Vice gman i Upland (till 1683) samt slutligen 1678 ($^{19}/_{5}$) till d. Juris Professor, hvilken syssla han innehade till sin , som inträffade i Upsala 1714*).

L. hörde till sin tids mest ansedda Jurister inom fä- neslandet. Loccenius utsåg honom på sin dödssäng att bättra sin latinska öfversättning af gamla Uplandslagen Westgöthalagen, hvilket uppdrag äfven K. Carl XI le honom genom ett Kongl. Bref; han erhöll tillika kong- befallning att öfverse och göra anmärkningar till den nna Lagen, hvilket sednare L. ock fullgjorde inom ne år, — mirabile dictu — tillägger hans parentator**). sutom skref han anmärkningar till Verelii Lexicon samt ven Agapeti II Epistolæ ad Reges Sveo Gothicos, samt rbetade dessutom flera andra vigtiga verk, men uppsköt blygsamhet och samvetsgranhet så länge deras tryckning, dess de blefvo ett rof för den stora eldsvåda, som 1702 rgick Upsala.

L. var äfven medlem i de flera Troll-commissioner, som an 1670 förordnades i särskilda delar af riket, i anled- g af Satans öfverklagade grassationer. En natt, under han satt i en sådan Commission i Upsala, hade han en hvaröfver Stjernhöök uppsatte och till Konungen in- de efterföljande berättelse, hvars sanning L. föröfrigt ofta sina lärjungar upprepade och med ed bekräftade:

"Sedan en dag inför Commissionen en besynnerlig händelse t före, hade Lundius, då Stiernhöök gått till sängs, setat uppe låst uti en bok, som om dylika händelser handlat. Han hade funnit en berättelse, om en alldeles lika casus, som den, hvil- Commissionen då förehaft, och hvilken uti ett Consistorium i kland blifvit afdömd, hvarjemte berättades, att under ransak- en hade djefvulen i synbar skapnad sökt förskräcka Domarena, dess bild, den han då antagit, var der äfven beskrifven. Lun-

*) Enl. Riddarhusstamtaflan, Acta Litt. Suec. 1722 p. 362 och mmans Höfd.-Minne, 1: 87 dog L. 1715, d. 22 Febr. enl. de förra, 23 enl. den senare. (Not 1876.)

**) Se om denna Lundii verksamhet 1710 f. Bidrag till Sv. Lag- ingens Hist. af Posse, Sthm 1850, s. 286 f., der ock synes att ött 1715. (Not 1876.)

Gift 1) 1696 med *Maria Heland* († 1737), 2) med *Lilljeflycht* (f. 1666, † 1742). I första giftet 10 barn, dotter *Catharina* var g. m. Capitainen A. M. von St borg. (Anrep IV: 250.)

Skrifter: Disp. 1690 och 1691 (se Lidén). — Liber Tahn de Jejunio, ex Hebræo in Latinum versus, commentarius stratus. Utrecht 1694; Amst. 16 . . in collectione Syrenha — Disp. Præfatio Aben Esræ Rhythmica in Pentateuch Obss. Ups. 1711. — Presid. för 41 Disputationer. Ups. 17 och för 5 Synodal. Disp. 1730–45.

(Källor: Gezelii Lex. II o. VI D. — Rhyzelii Episcoposcopia. – Tidn. 1748. N:r 48. — Ups. Bibl. Cat. — Stiernmans Bibl. m:scrpt. — Lidéns Disp. Cat. — Adelungs Gelehrten Lex 159. — Bihanget till Acta Hist. Eccl. II B. p. 259—267. — Arkest. Herdam. III: 294; Cornelius, Några Bidrag etc. Ups. 1875; Lidén; Registr. 1698.])

LUNDVALL, CARL JOHAN.

Föddes på Utön i Österhanninge Socken i manland d. 12 Aug. 1775. Fadr. *Erik Lundvall* Capellpredikant på Utön, men blef slutligen Commi Kumla och Halsberg i Nerike. Modern var Er. L hustru *Maria Chr. Lanelius*. Stud. i Upsala 1794. ster 1800. Linguæ Latinæ Docens 1802. E. O. Human. Adjunct 1809(?) Eloquentiæ & Poeseos L Strengnäs 1810. Tillträdde 1812. Eloqu. & Poeseo fessor i Upsala 1813, hvilken profession han förut i t miner förestått 1805—1807. Orerade i Akademiens öfver Enkedrottningen Sophia Magdalena 1814 samt belfesten 1830. Rector Magnificus 1820 och 1827. derade, i stället för Prest- och Past.-Ex., 1829. P s. å. Promotor vid Magister-promotionen 1830. The tor s. å. Prom. 1831. Kyrkoherde i Munktorp af W Stift s. å. Led. af K. Vitt. Hist. och Antiqu. Akad L. N. O. 1832. Tillträdde Munktorp 1834 och blef s. å. 1836 begärde och erhöll L. för sjuklighet b från pastoralvården. Led. af Nord. Oldskrifts-Selsk. penhamn 1834. Præses vid Prestmötet i Westerås Ogift. (Död 1858 d. 14 Mars.)

Skrifter: 11 Akad. Disputationer [se Ups. Akad. Matr. I Sex Programmer. — Manibus Sophiæ Magdelenæ etc. U — Oratio in Festo Jubilæo 1830. Ib. 1831. — Tal vid skapets sammanträde 1835. Vesterås 1836. — Om Romer taligheten vid Upsala Universitet under 17:de och 18:de Inträdestal i Vitt. Hist. o. Antiqu.-Akad. (Akad. Handl. Se detta Lex. X: 62 f.) — Aphorismi de Ecclesia. W 1842. — Ett större antal Latinska poemer. (Se detta Lex.

— Recension af Lidfors' Handbok i Rom. Antiquit. i Stockh. ...sten 1815; af Thyselii öfversättn. af Persii Satirer. Ib. 1817; ...den nya församl:s hel. Religionslära af Beurling, i Litt. fören:s ...n. 1833. — Om Reformer af Luthers Reformation, 1829. (Eccles. ...dskrift 7:de h.) — Är tidsandan verkligen god? Anon. upps. Sv. Biet 1841. — Företal till Rogbergs Predikningar, 1834.

Källor: Ekstrand, Ups. Ak. Matr. 1832. — Widebeck, Strengnäs Stifts Matr. 1837. — Stenman, Westerås dito 1841. — [Westerås Stifts Herdaminne I: 235, hvartill hänvisas. Der står att L. utn. till Adjunkt 1807, men bör väl vara 1809. — Se detta Lex. XXIII: 205.])

LÜDEKE, CHRISTOPHER WILHELM.

Var född i Schöneberg i Altmark den 3 Mars 1737. ...s fader var lagkunnig och egare af ett säteri. Vid Uni...sitetet i Halle hade han sedan 1756 studerat, då han 1758 ...k den oväntade kallelsen från Lutherska församlingen i ...yrna, att vara dess förste själasörjare, hvilken kallelse ...n antog. Resan anträddes d. 3 Nov. s. å., och i Augs...rg invigdes han d. 12 Dec. till prestembetet af Seniorn ...m. Urlsberger. Följande året reste han öfver Trient, ...nedig, Bologna och Florenz till Livorno, höll der evange...k gudstjenst, och afseglade d. 19 Mars till Smyrna dit ...n ankom d. 19 April. Tre dagar derefter började han ...lla gudstjenst i ett privat hus, efter Augsburgska liturgien. ...rde sig nygrekiska språket, och lärde ungdomen högtyskan, ...att han efter sex månader kunde börja catechetisera. ...n fortfor i flera år med denna befattning, under hvilken ...han uträttade mycket godt. Reste 1761 till Constanti...pel, der han vistades från d. 19 Maj till d. 8 Dec. och ...der tiden förrättade gudstjenst i Preussiska Minister-ho...fet samt använde den öfriga tiden att lära känna »orten, ...ket och religionerna». På återresan led han d. 20 Dec. ...ppsbrott nära ön Mitylene, och, sedan han blifvit räddad, ...kade han d. 31 s. m. i dylik våda, men undkom lyckligen ...d lifvet. Anlände till Smyrna d. 4 Jan. 1762. Vid den ...ra eldsvåda, som d. 6 Aug. 1763 härjade nästan hela den ...af Smyrna, som beboddes af Europeerne, uppbrändes ...en det rum, som blifvit helgadt till Gudstjensten, och ...liket sedan ej utan stor möda och kostnad kunde ånyo ...prättas, samt först Julaftonen 1767 invigas. Kort förut ...de L. författat en Kyrko- och Skole-ordning, i likställig...t med den första Christna församlingens sedvänjor, och ...rättade så mycket, endast genom föreställningar, att hela ...n församling densamma till efterlefnad antog. Efter nio

års trägen tjenstgöring, förordnade ändtligen Kongl. D
Missions-Collegium hans efterträdare, hvilken han, me
skild tillåtelse, sjelf installerade påskdagen 1768. Sö
efter påsk tog han afsked först på Italienska språket,
ket han stundom nyttjat vid Gudstjenstens förrättand
sedan på det tyska. Afresan skedde d. 28 April.
den tid han vistats i Smyrna hade pesten härjat fyra
och jordbäfningar ofta inträffat.

På hemvägen genomreste han inom tre månader
del af Frankrike, hela Schweitz och halfva Tyskla
nande sig till Köpenhamn, men fick under vägen kal
d. 30 Nov. 1768, att vara Pastor vid S:t Catharina
i Magdeburg, hvilken befattning han lemnade då ha
kallelse d. 26 Febr. 1772, 1773 d. 17 Febr. fick fu
vara Andre Pastor vid Tyska församlingen i Sto
Han inställdes i sitt embete af Biskop Herweghr d. 2
hvilken högtidlighet beskrifves i Nya Alm. Tidninga
s. 322—28.

Vid Tyska församlingen blef han Pastor Primar
dan 1774, i följd af företrädarens död i Oct. 1773.
Theol. Doctorsdiplom från Tübingen 1776. Föreslogs
rummet till General-Superintendent i Pommern 1789.
mot af Ecclesiastik-Comitéen 1793. Död 21 Juni 18

Ehuru född utländing och först vid mognare ål
stad i Sverige fattade dock L. snart en serdeles kär
sitt nya fosterland. Inom kort väl bevandrad i de
domshistoria började han utgifvandet af sitt »Gelehrsa
Archiv», hvars reda och fullständighet är så mycke
beundransvärd, då man betänker bokhandelns dåvarand
stånd, och svårigheten att erhålla alla behöfliga upplys
Hans »Nachrichten von dem Turkischen Reiche» emo
med stort bifall, och voro i Tyskland så efterfrå
en vinningslysten bokhandlare genast företog sig att s
om eftertryck. Hans predikan »Nöthige Vorsichtigke
geln» etc. uppretade åtskilliga vänner af Tyska theate
trodde sig vara utpekade och föranledde flera a
stridskrifter, dels för dels emot Författaren. (Se Till

Skrifter: Två i Memmingen hållne "Gastpredigten". A
1768. — Kurtzer Abriss der Hauptlehren des Christentu
deburg. 1 ark 12:o. — Glaubwürdige Nachrichten von de
schen Reiche nebst der Beschreibung eines zu Smyrna erri
Evangelischen Kirchenwesens. Leipz. 1770; Frankf. o. Le
(eftertryck). — Beschreibung des Türkischen Reichs nach
Religions- und Staats-Verfassung in der letzten Hälfte d
Jahrhunderts, m. Kupf. 1 Th. Leipz. 1771. Ny uppl. 1780,

3 Th. Ib. 1789. — Nöthige Vorsichtigkeits-Regeln bey
zungen, eine Predigt. Magdeb. 1771; ny uppl. ib. 1772. —
dspred. i Magdeburg. Magdeb. 1773 (utkom först s. å. efter
ga under predikan gjorde anmr, hvarföre Förf. lät sjelf
den). — Nachricht von d. gegenwärt. erneuert. Verfas-
des Stockh. Lycei Deutscher Nation. Sthm 1773. — Reise
Fahlun im J. 1783. I Bernoullis Sammlung kurzer Reisebe-
b. Th. XV: 215 f. — Allgem. Schwed. Gelehrsamkeits Archiv
Gustafs d. 3:n Regierung. Th. 1—7. Leipz. 1781—96. —
vor dem Altare bey der durchs Loos Vollzogenen Wahl
neuen Pastors der Deutschen Gemeine. Sthm 1774. —
niss Jesu von den Pharisäer und Zöllner, als ein vortreff-
Unterricht für Lehrer und Zuhörer betrachtet. Predikan.
å. — Predigt von der späten Busse. Ib. 1775. Öfvers. på
a (Om den sena bättringen). Ib. 1788. — Brevis expositio
m Script. S. ad. Orientem sese referentium etc. Halæ 1777.
. på holländska under titel: Verhandeling over het Oosten.
n 1779; på tyska: Kurze Erläuterung einiger Schriftstellen
er Natur und den Sitten des Orients. Lübeck 1778. —
vor dem Altare etc. Sthm 1779. — Rede und Predigt bei
Einweihung der neuen Orgel in der deutschen Kirche etc.
Rede vor dem Altare bey der Wahl eines zweyten Pastors
b. 1781. — Predigt bey Einführung des Past. Hachenburg.
82. — Auszug einer 1772 in Magdeburg geh. Rede an
getauften Rabbi. Braunschw. — Predigt üb. die Christl.
ung und Anbetung Gottes, im Vater, Sohn und Heil. Geist.
1787. — Zwei Predigten von der Liebe Gottes und von
Glauben. Stendal 1794. — Eine Vergleichung zwischen
egenwärtigen und dem zukünftigen Leben des Menschen;
elehrung für Christen auf zukünftige Unglücksfälle. Zwei
ten 1794 in Augsburg gehalten. Augsb. 1795. — Schul-
für die ersten Anfänger der deutschen, lateinischen und
ischen Sprache. Ib. 1775. (Af L. och Groskurd). —
ser i Samf. pro fide et Christianismo handlingar. —
icht der schwed. Litteratur 1771—1792. (Allg. Litt. An-
1798 o. f. årg.) — Kurzer Abriss der ganzen Schwed. Lit-
in ihren Hauptzweigen, des Jahres 1799. (Intell. Blatt
rl. Litt.-Zeitung 1800.) — Recensioner i samma Tidning
ch 1801.

r: Walchs neueste Relig.-Geschichte. 1 Th. p. 296—318. —
Allm. Tidningar 1773. — Adelungs Gel. Lexikon IV. s. 112.
Ups. Bibl. Cat. — Gelehrsamkeits Archiv. — Meusel. Gel.
schland. — [Hammarskölds Skolboksförf. 1817. — Se Tillägg.])

LÜDEKE, JOHAN ANTON AUGUST

af den föregående. Föddes i Magdeburg den 24
772. Stud. i Upsala hösten 1788 och i Göttingen
1791. Magister derst. 1798. Prestvigd 1799. Extr.
Hofpredikant 1801. Tjenstgörande dito 1802. Pastor
ska Församl. i Norrköping 1802. Tillträdde 1803.
Pastor vid dito i Stockholm 1807. Tillträdde 1808.

Ensam Pastor ibid. 1817. Theol. Doctor 1818. D
Struplungsot d. 26 Dec. 1838.

Af sin fader ärfde L. smak för den historiska vete
pen. Hans disputation om Tyska kyrkan är ett gansk
arbete, vittnande om den unge författarens flit. Hans «L
mal» etc. innehåller goda genealogiska upplysningar,
de i registret åberopade källorna äro med nog smaak
eller om det tillåtes oss att säga, skryt anförda*). För
anfört hvarje sida i en bok, der de i hans arbete för
mande personers namn endast är nämdt. Han efterlem
en mycket stor och dyrbar boksamling. Rariteter och
nuscripter funnos der till betydligt antal.

Skrifter: Diss. de Ecclesia Teutonica & Templo Scæ Ger
Stockholmiensi. Ups. 1791. — Welche sind die vorzüglichst
weggründe der Sittenlehre Jesu zur Vermeidung der W
Eine Predigt. Göttingen 1797. — Tal vid Grosshandl. J.
mans jordfästning. Norrköp. 1806. — Zwei Predigten i
Deutschen Kirche zu Norrköping und Stockholm, die erste
Abschiede, die letztere zum Antritte. Sthm 1808. — E
Gedächtniss des Doctors . . . Hachenburg 1817. Ib. 1818. —
digt am 3:ten Secular-Feste d. Luther. Reformation. Ib.
— Lapides Morenses. in mem. Elect. et Coronat. Caroli Joh
Lithogr. impressi. Ib. 1818. — Denkmal der Wieder-Erö
der Deutschen Kirche. 1821. Ib. 1823. — Grundritning
Tyska Kyrkans tomt i Sthm med Historisk förklaring. Ib
— Tyska Skolhusets Hist. (Sthms Tidn. 1824 $^{9}/_{12}$ f.). — Tal
ledn. af den uti Tyska Kyrkotornet yppade vådeld d. 1
1829. Sthm 1829. — Handl. rör. Con-Rectorns (Thorild) vid
skolan afsättning. Ib. 1834.

(Källor: Bergman, Matr. för Sthms Stads Presterskap 18
Ups. Stifts Matr. 1830. — [Se Tillägg.])

LÜTKEMAN, GABRIEL TIMOTHEUS.

Son af General-Superintendenten i Pomern Doc. T
theus L. och *Ida Augusta Wedderkopp.* Föddes i S
holm d. 6 Mars 1723. Studerade först i Upsala och
i Greifswald, der han redan vid 15 års ålder höll ett lat
tal på K. Fredriks födelsedag. Promoverades till Ma
vid 17 års ålder 1740 och præsiderade dagen efter pr
tionen. Anträdde derefter en resa till främmande uni
teter, och träffade i Helmstedt en slägtinge i den namn

*) Här menas antagligen att hänvisningarna i regist
sjelfva boken, äro småaktiga. Att L:s möda varit hans
kommande till nytta. (Not 157

Canzleren J. L. von Mosheim, hvilken hos Hertigen ålde honom till erhållande af en profession vid univer-tet derstädes, men hvilken heder han undanbad sig, och ltog efter återkomsten en docentur i Greifswald 1742, rest han vistades till 1744, då han kallades till Hof-ikant hos Kronprinsen och prestvigdes. Intog säte i -Consistorium 1749. Promoverades till Theol. Doctor i ifswald 1750. Följde Konungen såsom Biktfader på dess sgata i Finland 1752. Utnämndes till Konungens Öfver-predikant och Præses i Hof-Consistorium ($^{27}/_{9}$) 1753, t kallades till Ordenspredikant ($^{27}/_{12}$) 1754. Uppdrogs) 1756 att i Theologien undervisa Prins Fredrik Adolf, rmed han fortfor till 1758, då Kongl Maj:t den 29 Aug. sgade utnämna honom till Superintendent öfver Visby . Erhöll Biskopstitel 1772, då stiftet upphöjdes till kopsdöme. En af Faddrarne vid Kronprinsens döpelseact 8. Led af N. O. 1786. Två år derefter, 1788, erhöll ett uppdrag, som någon prestman icke innehaft, hvar-före eller efter honom, att vara — vice Landshöfding Gotland, hvilket embete han förvaltade fr. 18 Juni till Nov., till både konungens och länets belåtenhet. Be-ade alla riksdagar från 1760 till 1792. Var en fin slipad man, samt af mycken duglighet. Afled den 20 s 1795.

I Frih. Tilas' dagbok öfver riksdagen 1769 (Skand. sk. Handl. XVI: 362) förekommer en berättelse, hvaraf s att Tilas och Biskopen ej voro de bästa vänner. kopen uppförde sig, säger T., »ej som en sagtmodig prest-, utan som en ganska inbilsk, djerf och förmäten samt fklok lymmel, Lütkeman skulle jag säga.»

Biskopen var 2 gånger gift: 1) 1762 med *Susanna ria von Boisman* (f. 1727, † 1774), dotter af Kamere-n Jacob v. B.; 2) 1776 med *Hedvig Maria von Segeba-* (f. 1757, † 1839), dotter af Landshöfdingen på Gotland, eral-Lieutenanten Frih. Carl Otto v. Segebaden. I förra et hade han sonen: *Gabriel Timotheus*, adlad 1773, död 6 såsom Prost i Dalhem på Gotland, i sednare giftet son och dottren *Maria Augusta*, g. m. Majoren vid Ar-riet Carl Fredr. Jegerhjelm.

ifter: Oratio in Natales Regis Friderici. Gryph. 1738. — De ilosophia Sinensium caute & circumspecte laudanda. Ib. 1739. Democritum, Eleaticæ Sectæ antistitem, oculorum sua sponte minibus se non privasse. Ib. 1741. — De indifferentismo reli-num. Ib. 1741. — De vera hominis vita ad rationis ductum mposita. Ib. — Diss. III de varia Litter. Humanior. in Suecia

dessa att försvara sig men de föredrogo döden framf
tingan med de trolösa Ryssarne och bojor i Rysslan
dan var utgången af denna vigtiga expedition, hvilk
utförd, kunnat förändra ställningen i Norden, och m
för långliga tider sätta gräns för Ryska magtens utv
åt Ostersjösidan.

Öfverbefälet i Finland hade under denna tid d
lige Kongl. Rådet Grefve Nieroth. (Se detta Lex. IX
Efter hans död erhöll L. 1712 *) (i Mars af Se
Juli af Kon.), detta förtroende. Ryssarne gjorde i
Abborfors. Straxt drog L. sig tillbaka, men då der
tåg visade, att de endast ville oroa Svenskarne, åt
frimodigt sin position. Å sin sida oroade han ing
var nöjd att kunna hemförlofva större delen af sina
Detta år förflöt fredligt, men 1713 blef så mycket
rikare för Finland. Första anfallet skedde mot
som tappert mötte fienden. (Se detta Lex. 1: 244
becker deremot aktade sig noga för att med denna
i beröring, endast ihågkommande den befallning h
(af Kon.), att icke inlåta sig i någon hufvudträffning
drog sig långt in i Tavastland, lemnande hela Nyl
strandvägen till Åbo obetäckta. Förgäfves erhöll ha
maningar af Senaten, förgäfves uppmanades han till
gare handling af flere högre embetsmän, förgäfves er
Armfelt, att, begagnande sig af passen och sin kä
af sin fosterbygds couperade terrain, kasta sig emell
sarnes hufvudmakt och de förstärkningar de ännu v
Lybecker, alltid densamme, lika orådig som feg, förb
veklig, och drog sig djupare inåt landet, döf för offic
och soldaternas högljudda missnöje. Slutligen tvan
häraf, att ånyo framtränga ända till Borgå, men
hade ock hans kraftyttring slut.

Ändtligen (i Sept. 1713) kallades L. till St
och befälet anförtroddes Armfelt, sedan stora landss
genom Lybeckers fel gått förlorade och af fienden i
utan att nämna huru mycket krigsfolkets kraft och
liska värde hade måst lida under en så usel befäll
Han sattes ($^4/_2$ 1717) under action och dömdes slut
General-Krigs-Rätten den 13 Aug. 1717 från lif, ära o
och sändes till Malmö, men benådades af Konungen

*) N. dog 1712 $^{28}/_1$ enl. detta Lex. IX: 372, men $^{22}/_4$
darhusstamtaflan, hvilken ock uppgifver att senaten gaf L
i Mars. Fryxell säger att han fick det i Juli af kon. (N

an. 1718, med förbehåll att blifva på sitt gods Värstad i rike, der han afled den 4 Juni samma år.

Gift 1689 med *Susanna Christina Modée*, f. 1670, † 38, dotter af Öfversten och Commendanten i Malmö Rein- ld Modée. Åtta barn, deraf 3 dogo späda.

Källor: Lundblads Carl XII:s Hist. — Nordbergs dito. — Stiern- mans Matr. — [Riddarhusstamtaflan: Anrep II: 817; Registr. 1703, 1705; Fryxells Ber., Se Tillägg.])

LÖFLING (LOEFLING), PER.

Född d. 20 Jan. 1729 i Gestrikland på Tollfors bruk, r fadren, *Erik L.*, var Bruksinspektor. Efter hemma åt- ten information blef han 1743 Student i Upsala. Han stämde sig för läkarekonsten 1745, men försummade icke taniken, såsom en denna vetenskaps grundpelare. Fadren le att han skulle blifva Prest, men ynglingens håg låg deles derifrån: emedan medlen voro knappa, drog han in den och köpte i stället böcker till ett lefvande herbarium. örjan fästade Linné, bland den stora mängden af åhörare, en serdeles uppmärksamhet vid denne yngling, helst han utseendet såg helt enfaldig ut, förrän han, begagnande frihet denne store lärare lemnade alla sina lärjungar, muntligen eller skriftligen framställa frågor öfver ämnen n voro dem inom vetenskapen ännu mörka, genom sina rsmåls djuphet och täta återkomst, gjorde sig känd såsom äkta ämne till en stor botanist. L. tog honom alltså i hus och gjorde honom till informator för sin son, och n tillika i honom »en själ, ren som guld, utan all skrym- i tal och åtbördor. Han var aldrig klemmig, ej heller tod hans delice i mat och kläder; det var honom lika han sof på den hårdaste bänk eller i den mjukaste säng, n att finna en liten ört eller mossa var den längsta väg om icke för lång».

Då Linné om sommaren 1748 förelade sina private åhö- e vissa rön, föll undersökningen om trädens knoppar Löflings lott, och han var den ende, som fullgjorde sin till lärarens nöje; dessa observationer blefvo 1749 med- ade i en Disput. »de Gemmis Arborum», hvari han visade knopparne äro verkliga vinterskygd för de späda blom- r och blad, som öfver vintern inom dem ligga inneslutne om i sitt ämne. När Linné året derpå skulle utgifva Philosophia Botanica, räkade han ut för en svår sjuk- n; men så fort han började tillfriskna, dicterade han ur

sin säng, så fort sättaren hann, och nyttjade den penna. Under detta arbete fästade sig läraren mer vid ynglingen, så att han både blef honom den bland alla hans lärjungar, och tillika ansåg han den mest hoppgifvande.

Vid denna tid voro Linnés lärjungar spridde kring verlden, och insände tidt och ofta de märkvärdiga heter från Floras rike, såsom Kalm från Canada, från China, Hasselquist från Egypten, Torén från Montin från Lappland, o. s. v. Endast i Södra Euro han ingen skicklig rapporteur, men längtade mycket en sådan. Linné begärde då hos Spanska Ambass i Stockholm, att få skicka en sin discipel till Spani erhöll till sin förvåning det svar, att Hans Spansk redan sjelf varit omtänkt, att af Nordens Dioscorides en sådan. Egentliga anledningen dertill var den, at lärde resande Engelsmän, på Spanska Premier-Mi Don Carvajals fråga »hvad de tyckte om Spanien« yttrat, att detta rike i allt hade öfverträffat deras men att de måste bekräfta hvad Linné i sin ungdom neml. att Spaniens Flora var lika rik som okänd Carvajal svarade, att Spanien inan kort skulle afsk denna beskyllning, och utverkade i följd deraf Ko tillåtelse att begära en discipel af Linné för att Spanien och beskrifva dess Flora.

Löfling blef den utkorade. Med glädje öfver doctorshatten, som inom få månader väntade honom, hastigt afsked af fädernesland, slägt och vänner, en månad efter erhållet anbud till resan, den 16 M ombord på en Directeur Claes Grill tillhörig Port väl försedd af K. VetenskapsAkademien och enskil nare med allehanda physiska instrumenter. Anlän tugal förtjustes han öfver den sydliga Florans yppig så många hittills osedda och aldrig beskrifna örter. bon träffade han den från Amerika efter en 14-årig återkommande franske Astronomen Goudin, som fatt den älskvärde Nordmanna-ynglingen en serdeles tillgi medtog honom till Madrid och presenterade honom m loford för flera Grander, och äfven för Premier-M sjelf, i hvilken han fann en ny gynnare, och en för skapen varm Mæcenas. Ännu mera öfverraskad b att i detta för barbari utropade land, lära känna skickliga botanister, att han blygsamt ansåg sin s för öfverflödig. Men dessa, långt ifrån att afunda

en, blefvo hans vänner, öppnade för honom sina rika lingar och bidrogo att förskaffa honom en betydlig pen- eller lön. L. visade sin tacksamhet derigenom, att han r sina Spanska beskyddare uppkallade örtslagen *Ortega*, *uartia*, *Queria* och *Velezia*.

L. frossade nu i naturens, ehuru kring Madrid just icke spridda, skatter, och samlade ett herbarium af 1400, en stor del ännu i norden ej rigtigt bekanta örter, hvaraf sände dels en mängd frön i bref till sin lärare och väl- re i Upsala, dels beskrifningar, så gjorde, att denne ade, som verlden någonsin sett dem fullkomligare i slag.

Sedan L. tillbragt tvenne år i Spaniens hufvudstad, e den vetenskapliga expedition, som skulle afgå till nska Amerika, och i hvilken L. blifvit anmodad att del- , hunnit blifva utrustad. Den bestod af en Geograph, Physicus, en Botanicus och en Commerce-man, och hvar- hade med sig fyra medhjelpare. Såsom expeditionens anist hade alltså L. under sig tvenne Medicinæ Doctorer tvenne ritare. Hans lön blef vid afresan fördubblad.

Detta lärda sällskap, det största i sitt slag som verl- ännu sett, seglade från Cadiz den 15 Febr. 1754, och om den 11 April till Cumana. Om L. förut fägnat sig r den Hesperiska Florans rikedom, så blef han nu så ket mer betagen, då han såg en hel tropisk verld fram- sig, förut aldrig beskådad, eller åtminstone ej behörigen tt botaniskt öga. Länge fick han dock icke njuta denna a, ty under en resa till Guyana blef han angripen af intermittent feber, för hvilken han den 22 Febr. 1756 Missionen Merierecuri (?) dukade under. Samma år han hade han blifvit utnämnd till Led. af Vetenskaps-Soc. psala.

Älsklingens förtidiga död gick Linné mycket till hjer- han ansåg den föröfrigt såsom den största förlust bo- ken i detta ögonblick kunde göra. För att skingra sin nad och bevara den käre lärjungens minne, hopsamlade och utgaf dess efterlemnade papper, innehållande dels till honom sjelf, dels beskrifningar öfver Spanska och erikanska växter.

L. hade en lång, reslig vext, ett allvarsamt och tryggt ende och såg i Sverige ut som sjelfva helsan.

ift: Petri Löfling Iter Hispanicum, eller Resa till Spanska änderna uti Europa och Amerika, förrättad ifrån år 1751 till 1756, med Beskrifn. och Rön öfver de märkvärdigaste växter,

[illegible]SKÖLD, *Henrik Anders.*

[illegible] fränfälle af Carl Linnæus. Sthm. 1758. — [illegible] inf. i Sv. Mercurius och i Lärda Tidn[illegible]

[illegible] till nämnde resa. — Sv. Mercurius 17[illegible] [illegible] Apr. s. 117. — Gezelii Biogr. Lex.)

P.

[illegible]NSKÖLD, HENRIK ANDERS.

[illegible]kamereraren i Linköping *Anders Löfgren* [illegible], född d. 5 Sept. 1699. Sedan han vid [illegible] studier, blef han E. O. Cancellist först i [illegible] i Utrikes Exped. af Kongl. Cancelli[illegible] 1722, såsom Secreterare, Envoyén, se[illegible]Rådet Grefve Cedercreutz, till Ryssland, hvar[illegible] s. å.; blef 1725 Hofmästare för de K. [illegible] Advokat-Fiskal i Kammar-Revisionen; 1736 [illegible] 1740 Præses i Amir.-Kammar-Rätten; 1743 [illegible] *Löfvenskiöld* (så skref han sjelf); 1747 [illegible] Amiralitets-Collegium och 1759 R. N. O. Död [illegible] 25 Maj 1765. Gift 1728 med *Ulrika Wong*

[illegible] Latinsk och Svensk poet. En del af hans [illegible] poemer finnes dels nämd, dels införd i [illegible] 1745 f.; hans fortsättning af Lindschölds [illegible] öfver de Svenske Konungarne från Gustaf [illegible] XI läses i Lärda Tidn. 1748, n:r 33 och är [illegible] i Gezelii Biogr. Lex. efter hans biograph[illegible] Carl XII—Fredrik I. Af hans tillfällighetsvers [illegible] sersk. tryckta. Se detta Lex. VII: 133 om

[illegible] Matr. — Lärda Tidn:ar — Gezelii Biogr. Lex. [illegible]tafian; Anrep II: 825.])

[illegible]LM, CARL GUSTAF. — GUSTAF CARL [illegible] — CARL AXEL.

[illegible]WENHJELM, CARL GUSTAF.

[illegible] 3 Jan. 1701 på Ström i Wermland, der [illegible] *Nordberg*, då var v. Häradshöfd., son [illegible] i Gillberga. Då han adlades 1725 [illegible]*hjelm*, var han Assessor i Götha Hofrätt [illegible]råd; gift med *Maria Cederhjelm*, dotter [illegible] Frih. G. Cederhjelm.

Vid 18 års ålder hade Nordberg redan fulländat sin
demiska kurs och blef 1719 Auscultant i Göta Hofrätt
Tillägg). 1720 Secreterare i en Commission rörande
lldom» i Wermland samt Ledamot i en Commissorial-
i Skara. 1721 ($^{3}/_{10}$) Canzlist och 1722 t. f. Notarius
Adv.-Fisc. i Hofrätten, 1722—24 v. Häradshöfd. i Öster-
nd. 1724 Konungens Ombudsman vid en Commission
nland. 1729 blef *C. G. Löwenhjelm* ord. Häradshöfding
hlsland. Transporterades 1738 till Vestersyssels Dom-
i Wermland. 1741 ($^{18}/_{8}$) förordnades L. till Revisions-
eterare på tillstyrkan af Ständerna, hvilka ock 1746 satte
m tvenne gånger på Riks-Råds förslag och en gång på
ag till President i Åbo Hofrätt. Blef Justitie-Canzler
) 1747 och åter uppförd på Rådsförslag. Som han ånyo
gicks, och de som behöfde denna ovanliga skicklighet
statsrodret anade att det var hans ringa börds företräde(?),
han baroniserad ($^{12}/_{12}$) s. å. 1748 ($^{24}/_{2}$) blef han Skatt-
are uti Kongl. Maj:ts Orden, då man uppfunnit ett
gat för börd, som blott var personligt. R. N. O. ($^{17}/_{4}$)
1750 ($^{7}/_{2}$) blef han President i Svea Hofrätt. Att
der varit förut engagerad, upplysa ej hans [föregående]
apher, men en sägen fins, att han såsom E. O. (se
gg) der blef af afund utstruken, då han vid utgåendet
e sagt till vaktmästaren, som förklarade sig hoppas,
Herrn väl komme igen»: — »Nej aldrig sätter jag min
öfver denna tröskeln mer»; tilläggande leende: »om ej
President.» Då han nu som President tog sitt inträde,
samma personal som då, utom d. v. Presidenten, qvar,
m. samme vaktmästare — nu förmodligen den ende,
ej syntes förlägen.

Der dröjde han dock ej länge. Den nye Regenten nämnde
id sitt första rådsval, på Ständernas tillstyrkan 1751
till Riks-Råd, hvarefter han ($^{25}/_{11}$) s. å. blef Commen-
af K. N. O. och Riddare af Seraph. O. med valspråk:
Regi, Legi.

Daktadt nu en så rik gröda var på duglige män, hopa-
medborgerliga uppdrag och befattningar öfver L. Han
ånge Riksens Ständers Bancofullmäktig. Likasa Full-
g och förste Directeur vid Jerncontoret ifrån dess för-
nrättande 1747. Var 1741—49 Led. och blef sedan
dent i Lag-Commissionen. Under Pommerska kriget
ån (fr. $^{20}/_{12}$ 1757) Ordf. i Utrednings-Commissionen,
id han så nitiskt fyllde sina pligter, att Ständerna
gåfvo 20,000 dal. s. m. i belöning. Var ock Ordf. i

Commissionen öfver Bränvinsaccisen (fr. $^{17}/_{11}$ 1747), vande att bota husbehofsbränningens onda genom at ett *malum* som tiden ansåg *necessarium*, på regal fot dock ej då lät sig göra. Var en lärd man, Ledamo Vetensk.-Akad. (fr. 1746), och ofta dess Præses, Le Vetensk.-Soc. i Upsala, Ledamot af Historiska Instit tingen (fr. 1765). Han var en af Ståndsmaktens pe Ledamot af Secreta Utskottet från 1738 till 1751. framtidsman dittills, uppträdde han nu som en vid hofvet väl sedd Rådsherre, följde K. Maj:t på dess E 1754. (Se Fersens Skrifter II: 47, 51.) Blef Gref 1762. Lunds Akademi hade kallat honom till sin (hvartill han utnämndes $^{28}/_{3}$) s. å. Här uppenbar ock, huru han förmådde »sätta en förträfflig ord drift i göromålen», enligt Gezelii omdöme i allmänhe skref skarpa bref*) till de Akademiska fäderne, fö dem till reda och räkenskap, måste vid plikt älä terminer för dylik, och satte verkligen ett nytt l »corpus Academicum». Professorerne af Skånska- voro nog oförskämda till att begära det Skåning *qua tales* ha företräde till sysslor vid en rikets h Han svarade med mildt allvar sitt nej. Till Prof G. Lidbeck skref han förtroligt 1756—1764. Deraf delas: »Jag har nu i höst planterat 2400 ekar och bo Jag föreställer mig väl, att misstycke lärer blifva ö allvarsamhet angående räkenskaperna, och att jag e genom fingret med Herrar Professorers tilltagsenhet mäktiga sig pengar nu af den ena, nu af den andra Jag finner af papperen, som inkommit, att Hrr Bild Colling lagt hand på Bibliotheksmedlen, hvarom n början svar afgår; ja jag finner dem ock gjort lå Pauperum allt utan säkerhet för någondera delen o interesse. En sådan hushållning kan jag aldrig tillå har gjort Acad. det spörsmål, om ej bäst vore sa ningarne i Banken. Jag ser en hop gårdar i Lu pantsatte. Om nu vådeld kommer och lägger dem Gud vet att jag gerna vill komma ner och jag ser att det är nödvändigt, och skall ej underlåta . . .

*) Det berättas att en hämd gaf sig tillkänna i en di (som förböds), deri man sökte såra Canzlern i en sårbar En hans syster skulle nemligen varit en virgo stuprata. 1876: Se B. Lex. Ny följd VI: 338 och jfr Lidéns Cat. D p. 32, der Disp. de Virgine nobili stuprata är upptörd u lings præsid. med Joh. Wahlberg som Resp. utan anm. a

…an, när förtjenst eller
…ndras, men befordran
… lärer ingen kunna be-
…anslag genom præbende-
…; ny reglering af profes-
…ndby, förut Qvarti Theo-
…sopherne; inrättade Labo-
…mmaren, Fäktsalen, m. m.
…, och det vore för mycket
… ett sätt att tjena Universi-
…n dess olägenheter klart inses.
…demiska jubelfesten 1768, då
…ppa, som ännu lär pryda Rec-
…tet skulle ske på Adolphsdagen
…0 år gamla plaggen, gifne 1668
…a sågo något trasige ut. Der
…la Faculteterne — den enda Juris
…år, utom den af 1820, då 2 pro-

…n tvifvel en af de dugligaste Råds-
…" Canzli-President (⁹/₉) 1765 och s. å.
…er. Dog d. 7 Mars 1768 af kallbrand,
…liktorn, och begrofs i Riddarholms-

…d *Anna Elis. Kolthoff* (f. 1711, † 1737),
…on O. Kolthoff, och hade med henne 5
…sonen *Carl Gustaf;* 2) 1740 med *Anna*
…ld (f. 1711, † 1745), Biskop Rudeens
Nordenborgs enka med hvilken han hade
…onen *Fredrik Adolf;* 3) 1754 med *Juli-*
…mzon, (f. 1713, † 1759), dotter af Rytt-
…nka efter Hof-Junk. Linroth.
…re af den yppersta rangen i sin tid. Hans
…ötsel, då han i Vetenskaps-Akad. ned-
…51, uppenbarar en man af solida kun-
…nés tidehvarf. Han värderade de lärde,
…ille Linnæus förtjent af ärestoder», pri-
…n vittre Faggot, den käcke Berch, föror-
…mjöd; än ifrigare naturalhistoriens inskär-
…en, der han beklagade, att man egent-

…n. statuter för univ. i Upsala och Lund af ³/₄
…rsombytet n. m. första helgfria dag i Juni år-
…e ceremoni än förr. (Not. 1876.)

ligen undervisade *ad futuram oblivionem.* Hans Tal
ungdomens uppfostran i ett välbeställdt regemente, vid P
sidii nedläggande i K. W. A. 1767 förtjenar ännu att
kommas. Det är den mäktigaste i landet, som yttrar;
arbete ju »för efterkommande». »Rikets väl och veten
pernas tillvext grundar sig i den uppfostran, den böjelse
det föremål, som gifvas den uppvexande ungdomen. I
ämnet har hos oss mer varit föreslaget, än med eftert
verkställdt, och som jag, ej utan synnerligt bekymmer, tyc
mig märka en sådan efterlåtenhet och sådan brist, att
förestående barbari synes blifva oundvikligt, om ej tidig
telse mellankommer, så har jag föresatt mig, att vid d
tillfälle tala *om ungdomens regemente.*» Han ville
Minos, att Konungen skulle råda öfver Folket, men Lag
öfver Konungen; men säg, med Lycurgus, huru kraftlös
lag vore, som föreskrefs ett folk utan seder. Ungdom
uppfostran vore nu, som i Lycurgi dagar, utgångspunk
för all politisk reform.

Skrifter: Tal vid Riksdagens slut 1766. — Bref till en vän
rande Allm. författningarne emot Öfverflödsvarors bruk
1767. — Tal om Landtskötsel. Vid Præsidii nedläggande
A. d. 19 Jan. 1751. — Tal om ungdomens uppfostran i väl
ställdt regemente. Vid Præsid. nedl. d. 21 Jan. 1767. — Ett
insändt till W. A.
(Källor: Lindfors Hist. Acad. Lund. — Rehbinders Adelsmat
— Svea Rikes Rådslängd. — Schönbergs Åminnelsetal i
1773. — Eneboms Griftetal [recenserades såsom högst löjlig
smaklöst. Se Sv. sköna Litt. I enl. reg. Lindfors hist. A.
33.] — Anteckn. ur K. V. A. Hist. af Rosenhane. — Rehbi
B. H. o. G. Beskrifn. ö. Sv. Riks-Canzl. — Gez. Biogr. Le
[Se Tillägg.]) —S

2. LÖWENHJELM, GUSTAF CARL FREDRI

Föddes den 6 October 1771. Blef 1779 Cornett
Lätta Dragonerna (nu mera Lif-Gardet till häst).
tidigt en ej vanlig lust för studier och aktning för lär
ett slägtarf. Sändes 1781 till Universitetet i Strasb
Studerade derstädes till 1787, då han blef Lieutenant
presenterad på hofvet i Stockholm. Få ynglingar ha
mera gynnsamma auspicier blifvit införde i ett hof.
nets glans var väl ej införlifvad med den äldre histor
som mest kändes af de lärde; men det var också en
som ej ännu hunnit räknas som »försvunnens». Den g
ration, som nu lefde, kände och aktade allmänt den

utenantens farfader; hans fader, Grefve *Fredrik Adolf* titul. Hof-Canzler och C. N. O., hade som Svensk Mi-ter vid flera hof uppehållit namnets anseende, och mo-n var hofvets stjerna af första storleken, *Christina Au-sta von Fersen*, »döpt» af Kellgren till den första af de Gratierna*). Emellertid blef den 16-årige ynglingen in-gen i Hofvets intressen och mottog sin politiska bildning riktning på samma gång. Han blef i det hänseendet, d Måns Stenbock kallades, Konungsk, och ömsade se-aldrig pregeln, ehuru der Konungabilden stod på den sidan, Fäderneslandets bild stod på den andra och alltid gick jemt så långt begge dessa höga föremål voro . 1788 bevistade han i Finland årets fälttåg, efter hvil-Reg:tet hemkommenderades, att under den förestående ksdagen tjenstgöra i hufvudstaden. 1789 commenderad d en piket af Reg:tet, att på Slottsbacken afvakta ut-gen af dagens märkvärdiga Plenum Plenorum, i hvilket dderskapet och Adeln måste på Konungens befallning af-da från Rikssalen. Blef den 20 Febr. s. å. commenderad arresteringen af oppositionens hufvudmän. Var den 27 ril vakthafvande vid slottet, och escorterade Konungen och ifrån Ridderskapets och Adelns namnkunniga Ple-m, i hvilket Gustaf III intog Landtmarskalkens säte. 89 Stabs-Capitaine. Bevistade 1789 och 1790 årens fält-som Squadronsbefälhafvare. Blef 1791 om hösten vakt-fvande Capitaine hos Konungen, ända till Gefle Riksdag 92, samt emottog åter vakten genast efter Riksdagen och höll den intill Konungens död. Denna tjenstgöring innebar glig och oafbruten uppvaktning nära Konungens person. Den 16 Mars 1792, när mordskottet lossades, var det efve L., som, jemte dåvarande Hofstallmästaren (seder-era Fältmarskalken) Baron von Essen, betäckte och led-gade H. M:t utur trängseln till de Kongliga rummen i Opera-set (se hans vittnesmål i Svea Hof-Rätt). Commenderade g:tet under de påföljande dagarne (Regiments-Officerarne ro permitterade eller tjenstgörande hos Konungen). 1792 ef för en egen Sqvadron. 1794 Major i Reg:tet. 1796 mmarherre hos Hertigen af Södermanland. Sårades s. å. en duell och måste lemna Sverige, dit han dock fick till-nd att återkomma följ. år.

1799 om våren anträdde Grefve L. en utländsk resa, arunder han åskådade i Nord-Holland Hertigens af York

*) Se "Gratiernas Döpelse", Kellgrens Saml. Skr. II.

misslyckade expedition emot Heldern. Blef s. å o
sänd i ett uppdrag af Konungen till Kejsar Paul I
och erhöll en Adjutants-beställning hos Fält-Marsk
worow, men hann ej afresa, innan Kejsaren skilj
coalitionen emot Frankrike och återkallat sin armé
O. s. å. ($^{16}/_{11}$). Bevistade 1800 riksdagen i Norrk
anförde nu Ridd. och Adelns ryktbara Deputation
Ständen. S. å. Öfv.-Lieutenant i arméen och Gen
jutant af Flygeln, och i denna egenskap tjenstgör
Konungen i S:t Petersburg under besöket hos Kej
af hvilken han ($^{27}/_{12}$) utnämdes till Commend. a
hannis af Jerusalem Orden. 1801 den 7 Jan. le
L. skeppsbrott i Finska viken i följd af den un
hvarmed han tvang sin besättning ila till hjelp å
gens farkost, som under stormen fastnat på blind
i annat fall förolyckats. Tjenstgjorde s. å. om v
Konungen i Skåne under rustningen emot Englan
($^{5}/_{10}$) Öfverste-Lieutenant i Reg:tet med tjenstebe
anseende till Secund-Chefens sjuklighet, föra det mi
befälet; hvarunder han författade Tjenstgöringsregle
något som Cavalleriet ännu saknade, och hvilket arb
till grund vid sednare arbeten i den vägen, der m
ligen möter en humanare anda, särdeles med hänse
de extrajudiciella kroppsstraffen. Blef s. å. Led. a
manna-Sällskapet (numera Krigs-Vetensk.-Akad.) o
arbetare i dess handlingar. — 1802 gjorde Gref
resa till Paris, och såg Consulatet. 1803 ($^{30}/_{5}$)
Adjutant hos Konungen, för arméen och för Stockh
nison intill Konungens afresa till Tyskland, samt ö
arméen. Inspecteur för Cavalleriet i Sverige 1805
har i denna egenskap grundlagt Svenska Cavallerie
taktik, samt anlagt dess Exercitie-Sqvadroner.
hösten afsändes Gr. L. i ett diplomatiskt uppdrag till
gen af Preussen i Berlin, hvilket angick Preussens
till Coalitionen. Följde s. å. med Konungen till armée
mern, samt var under fälttågen 1805 och 1806 en af K
tjenstgörande General-Adjutanter för yttre ärende
commenderade förposterne. Beskickades 1805 i D
till Ryska armée-corpsen vid Nienburg. Commender
i Furstendömet Lüneburg, och när Konungen återtå
arméen till Mecklenburg; qvarlemnades sedan som
vare öfver trupperne i Lauenburgska landet. 1806
April commenderade L. i träffningen vid Schaler-s
Preussiska corpsen, som invaderade Lauenburg med-e

eri, ett Reg:te Cuirassierer och ett 6-pundigt Batteri. ta styrkan var 234 ryttare af 3:ne olika Reg:ten. n fick nu den då stiftade medaillen för tapperhet i S. å. i Augusti occuperade L. åter Lauenburg med en Cavalleri, hvilken sedan förstärktes af Infanteri. Af- f General-Adjutanten Morian före bataillen vid Jena ore Lübecks intagande af Prinsens af Ponte-Corvo -corps, som äfven tillfångatog ifrån Lauenburg af- le Svenska bataillonen. Hemcommenderades till Stock- när Konungen hemreste och upplöste sin General-Stab; tadnade sjuk i Stralsund. Utcommenderades den 6 s. a. att fördrifva de i Pommern inbrutne Franska rpserne, samt commenderade förposterne vid Anclam Fransoserne. Blef sedan åter hemcommenderad. 1807 ade och experimenterade Grefven Cavalleriets närva- Manoeuvre-Reglemente(?). Blef 1808 i Februari må- hef för General-Staben vid arméen i Finland och nderade arriergardet under retraiten från Tavastehus sterbotten, och derunder förefallne träffningar. Svårt ad och fången i en cavalleriträffning på hafsisen utan- vhäjoki den 16 April, affördes han till S:t Petersburg Moskwa. Blef 1809 i Mars hemtad till Kejsar Alex- Helsingfors och mottog af honom tidningen om revo- n i Stockholm, hvarpå han återsändes till S:t Peters- nen blef utvexlad i Maj månad och återgick till Stock- Blef s. å. den 10 Juni (enligt Registr.) Sekund- r Lifgardet till häst, samt 8 Juni(?) Cabinetts-Kam- re hos Konungen. Den 29 Aug. entledigades Gr. n befattningen som Inspecteur för Cavalleriet. Com- nde sedan 3:dje Infanteri-Brigaden i expeditionen sjö- till Norrbotten, var med vid Sävar, betäckte retraiten kneboda samt var ock med vid Ratan.

ny tid ingick, som fordrade parlamentariska talan- i se L. på Riddarhuset, der han i 30 år alltid kun- sitt uppträdande påräkna intresserade åhörare. Han de åt sig derunder en alldeles originell stil, hvilken, som improvisation, såsom den vanligen var, alltid förtjena en ärofull uppmärksamhet inom vitterhe- häfder, lika visst som innehållet oftast påkallar det e medborgliga begreppens. Der vi först bemärkt Talare, framlägger han d. 25 Sept. 1810 i Örebro ett till en Martial-lag, för att förekomma sådane ickar i vår historia, som Riks-Marskalken Gr. Fersens

mord. Ridd. och Adeln biföll Grefvens föreslagna till
och anmärkningar vid Lagutskottets betänkande, för hv
han återtog sitt förslag. Grefve L. var ej i Sverige
Fersiska mordet skedde, utan hade rest till Cassel, att
grafva sin fader. — Vid Riksdagsordningens uppgörande
Grefve L. mycket verksam, men inom minoriteten.

Han förde befälet i Örebro under valriksdagen (18
Arbetade som Riksdagsman för Konungens i Danmark
korande. Commenderades att i egenskap af General-A
tant möta den utvalde Kronprinsen i Helsingborg ($^{23}/_{10}$)
följa honom till Stockholm. I Dec. begärde han afs
den tanka, att Sverige nu skulle blifva en Fransk pro
men qvarhölls af Kronprinsens försäkran om den sjelfs
dighet, som alstrats af 1812 års politik. 1811 reste L.
Paris; såg nu Kejsaredömet. S. å. ($^{25}/_{11}$) C. S. O.
förde Grefven befälet i Örebro under Riksdagen, i hv
han ock deltog och talade mot den då föreslagna Styr
organisationen och emot den sedan så öfverklagade Try
hetslagen. Motionerade vid samma riksdag den sedan s
indragningen till Kronan af Adelsfanans boställen och
ningar, och likaledes af de tjenstfria Reg:ts-Officerarn
Ryttmästarnes, när en del af Lif-Regimentet och hela
götha Cavalleri afsuto. S. å. ($^{1}/_{7}$) Förste Directeur v
Theatrarne. Commenderades att hålla Generalmönstri
Generalinspection öfver Skånska indelta Cavallerierne
satte dem i stridbart skick till det då tillämnade fäl
på Seland. S. å. ($^{5}/_{12}$) blef L. afsänd att underhandla
Kejsar Alexander om följande årets campagneplan.
öfver isen på Ålands haf. Fann Kejsaren i Wilna.
stade derpå en del af Polska fälttåget. 1813 General-M
Efter hemkomsten d. 28 (29) Jan. blef L. den 8 (18)
åter afsänd till Kejsaren i enahanda ärende, då resan
Ålandshaf var svår och farlig. Han fann (i midten af
Kejsaren i Kalisch och följde honom under campag
Schlesien samt ända till Reichenbach i Sachsen. B
Kejsaren utnämnd till Ridd. af S:t Annæ-Ordens 1:sta

Beordrad Kronprinsen till mötes i Stralsund, blef
ven dock genast (natten till d. 22 Maj) återsänd till
saren med uppdrag rörande uppgörandet af de blifvand
rationerne. Fann honom i Peterswald. Närvarande,
Ryska och Preussiska General-Adjutanterne, under C
rensen i Trachenberg (Juli 1813) emellan Kejsaren, K
gen af Preussen och Kronprinsen, författade han seda
Kronprinsens befallning, den i Conferensen mundtlig

ska Kronprinsen uppgjorda campagne-planen, hvilken
na dag inför de båda Monarkerne och Kronprinsen ju-
des och af de 3:ne General-Adjutanterne underskrefs.
dens läger är vår mötesplats», så ungefär heter det
Återvände sedan med Kronprinsen till Svenska ar-
i Pommern. Anställd som General-Adjutant för yttre
derne hos Kronprinsen i dess egenskap af General-Be-
fvare för den förenade Norra Tyska arméen, tjenst-
le han i denna egenskap ända till continentalkrigets slut.
23 Aug. bevistades bataillen vid Gross-Beeren; L. er-
i följd deraf Preussiska Röda Örns Orden af 1:sta clas-
Den 6 Sept. bevistades bataillen vid Dennewitz. Der-
blef L. Ridd. af Ryska S:t Wladimirs-Ordens 2:dra
Den 18 Oct. bivistades bataillen vid Leipzig och den
Oct. denna stads intagande. Derefter blef L. Ridd. af
rikiska Mariæ Theresiæ-Orden. — I Nov. (d. 2) af-
es L. ifrån Heiligenstadt till de allierade Monarkerne
ankfurt a. M. med ett uppdrag rörande återstående
operationers uppgörande. Återkom ($^{12}/_{11}$) till Hannover,
prinsens högqvarter. Återsändes ($^{14}/_{11}$) till Frankfurt
handa ärende. Den 10 Dec. återkom L. till Kronprinsen
el. Den 15 s. m. uppfordrade Grefven Danska fäst-
n Rendsburg, samt uppgjorde med Prinsen af Hessen
ecknade capitulationen. Den 20 s. m. blef Grefven af-
till London med ett uppdrag till Prinsen-Regenten rö-
krigsoperationerne; hvarifrån han återkom till Kron-
ens högqvarter under marchen till Lüttich. 1814 i
projecterade L. Kronprinsens tillämnade besök i de
de Monarkernes högqvarter, hvarefter han blef af Kron-
n utsedd att commendera hans escort och leda den emel-
ranska fästningar och ströfcorpser företagna och ganska
yrliga resan ifrån Lüttich till Nancy, der allmänna
gen i Lothringen bildade hinder att vidare framtränga.
i April afsänd med uppdrag till de allierade monar-
i Paris; tjenstgjorde som Chef för Kronprinsens Ge-
-Stab under dess vistelse i Paris. Qvarlemnades i Maj
ris med uppdrag hos de allierade Monarkerne, men den
ni återkom han till Kronprinsen i Stockholm.
Var i Sept. tjenstgörande vid General-Staben i Norge.
- O. med st. K. 2 cl. ($^{21}/_{10}$); hvarpå han i slutet af
beordrades att till Konungen och Stockholms Magistrat
underrättelsen $^{21}/_{10}$ om den af Norska Storthinget medgifna
ingen mellan Sverige och Norge. Erhöll i Januari
afsked ifrån Secund-Chefsbeställningen vid Lifgardet

Kammarherre 1795. Major vid Gardet 1797. å. Andre Major 1801. Förste Major 1804. Krigs-Vetenskaps-Acad. 1807. Placerad Öfv.-Li Kronobergs Regimente 1808. Cabinetts-Kamma Öfverste i arméen s. å. Chef för Westgötha mente 1811. Gen.-Adjutant 1812. Envoyé E nister Plenip. i Petersburg s. å. R. R. St. An s. å. C. N. O. och Under-Canzler vid K. M. Major 1814. R. af R. S:t Georgs O. 4 Cl. o Joh. af Jer. O. s. å. R. Preuss. Röda Örns O. General-Lieutenants n. h. o. v. s. å. Chef för Brigaden 1816. Öfverste-Kammarjunkare s. å. drag med Ryssland och tillägg till fredstractaten hamn 1817. Rapellerad 1819. Tillf. »Preside Collegium s. å. R. Carl XIII:s O. 1822. Sta R. o. C. af K. M. O. 1824. Erhöll afsked Chefsembetet s. å. General-Lieutenant s. å. Kgl. Styrelsen öfver Fängelser och Arbetsinrättn 1825. Derifrån på begäran entledigad 1826. Herrar s. å. Ståthållare på Drottningholms slott s. å. Tjenstförr. Stats-Minister för Utrik omkring 6 veckor 1838. Ordförande i Tabell- nen s. å. Erhöll på begäran afsked från Stats- 1839.

Gift 1) 1816 med General-Majoren Frih. enka *Ebba Augusta Sophia De Geer*, f. 1790, med Kammarherren Grefve Gustaf von Düben *rietta Louisa Renata Augusta von Schönburg-* dotter af Carl Henrik, regerande Riks-Grefve burg-Wechselburg-Glauchau och Grefvinnan A v. Lüttichau.

Skrifter: Åminnelsetal öfver Öfverste G. Gedda Acad. 1807. — Tankar om Fängelser och Correction Sthm 1826. — Om Hypotheksföreningar. 2a uppl. Communalstyrelsen och penitentiärsystemet. Ib. 183

LÆSTADIUS, LARS LEVI.

Är född i Arjeplog af Piteå Lappmark den 1 Stud. i Upsala 1820. Prestvigd i Herndsand o att förestå Pastoratet i Arjeplog 1825. Utnämn i Karesuando Lappmarks Pastorat s. å. Ha trädet förestått Missionairstjensten i Arjeplog 27 Juli 1838 i Nåder anbefallde att ledsaga Fra skapliga expeditionen genom Lappland. Vetensk

:s frånfälle. Bevistade 1825 Carl X:s kröning i
s.
r 1826 ($^{18}/_{8}$) ingick Grefven äktenskap med Fröken
ce Iphigenie de Baguet (f. 1798, † 1853), dotter af
hal de Camp de Baguet och härstammande på mödernet
cayla'ska(?) slägten.
en 11 Maj s. å. General af Cavalleriet; och 1827 ($^{28}/_{1}$)
och Commend. af K. M:s Orden. 1830 öfvervar han
tionen i Paris. Utverkade diplomatiska corpsens sam-
ådande till conferens. Yrkade, men fåfängt, på beslut att
Carl X. Utgaf en broschyr under namn af *Styrelsens*
sation i Sverige (utg. i 4 uppl. 1830—34). 1831 öf-
L. som inbjuden gäst K. Wilhelm IV:s kröning i
n. Hade 1832 Kgl. permission att hemresa; men qvar-
de för att observera den i Paris utbrutna choleran,
sände till Sverige talrika uppsatser om farsotens be-
het och behandlingssätt. Beordrades 1833 till Stock-
i anseende till den förestående Riksdagen. S. å. In-
ar för Cavalleriet. Bevistade 1834 Riksdagen. Ar-
åter till vinnande af ändring i Styrelsens organisa-
och för anslag åt Nya Trollhätte canal. Valdes till
man i Krigs-Vet.-Acad. 1 Aug. beordrad till S:t Pe-
rg, att å Konungens vägnar öfvervara inaugurationen
exanders-monumentet den 30 s. m. I Oct. återkom
n till Paris. Blef 1837 beordrad till Stockholm. Ut-
Stats-Ministers-Embetet var honom tilltänkt, men han
sig icke vuxen detta höga kall. Blef den 21 Aug.
utnämnd till en af Rikets Herrar. Var 1838 Ordfö-
i Nya Trollhätte Canal-Direction, då Bolaget stiftades.
å. d. 6 Juni afgick Grefven till London som Ambas-
vid Drottning Victorias kröning. 1839 i Oct. beor-
till Stockholm i anseende till den förestående Riks-
som han ända till slutet bevistade. 1841 den 1 Juli
nde Grefven till Paris.
. blef Led. af Musik. Akad. 1814; af Vet.-Akad. ($^{20}/_{1}$)
af Vet.-Societ. i Upsala 1835. Hedersled. af Vitt.
och Ant. Akad. ($^{15}/_{5}$) 1838 och af Sv. Läkare-Säll-
t s. å. samt af Akad. f. de Fria Konst. ($^{15}/_{6}$) 1840.
illägg och B. Lex. Ny följd VI: 338.) N.

3. LÖWENHJELM, CARL AXEL.

roder till den föregående. Född 1772. Fänrik vid
Lifgarde 1778. Lieutenant 1783. Capitaine 1791.

drade jag i sällskap med min bror, Lars Levi
gående året lemnat Gymnasium, men först nu
till Akademien, ned till Piteå 24 mil. (Han gic
Gymnasii, som många den tiden gjorde, och för
sommaren 1819 sin första vetenskapliga resa, va
nom Medelpad och Jämtland öfver till Trondhje
och for så dels sjö- dels landvägen upp till Sal
lands amt och derifrån öfver Fjellryggen i Arje
ingen sjölägenhet till Stockholm kunde erhållas,
vi oss åter vandrande 10 mil längre norrut til
ett fartyg låg under lastning. Emedan detta lik
3 veckor icke kunde blifva klart, och det redan v
af September, så gaf jag, som promt ville vid te
jan vara i Upsala, mig icke tid att vänta, utan
min broder, tog åter näfverkonten på ryggen o
söderut. Efter 33 mils vandring träffade jag i
gelfärdigt fartyg, steg om bord, kom till Öregr
September och anlände så den 30 till Upsala sä
nat. Der tog jag efter några dagar student-e
som min ringa cassa, utgörande vid ankomsten c
B:co, icke medgaf något långvarigt vistande vid
hörde jag mig om condition och fick en sådan i
Jag tog således ännu i första dagarne af Octob
verkonten på ryggen och vandrade till Stockholm
ditionerade jag till slutet af Februari 1822,
åter till Upsala, ämnandes, om möjligt, taga g
Jag märkte dock snart, att cassan icke medgaf
stande vid Academien, hörde mig således om c
fick en sådan i Rasbo socken om sommaren
uppehöll jag mig till vårterminens början 182
eller sprang nästan hvar lördag in till Upsala ti
gonen och sent om qvällen tillbaks, bevistade C
gjorde undan Seminarii-cursen och disputerade p
Vid vårterminens början 1824 fick jag condition
rien Berglund i Upsala och innehade den till slu
då jag lemnade Academien. 1825 reste jag i s
min broder till Hernösand, der vi prestvigdes.
jag sedan ett par skarskidor, och rännde med
till Upsala. Vid höstterminens slut 1826 tog j
phiæ Candidat-examen och reste sedan till Lapp
jag, enligt förordnande af d. 23 Dec. 1826, be
sionairstjensten i Piteå Lappmark till hösten 1
i mina båda Journaler till en del är beskrifvet.
jag Pastoral-examen i Hernösand, efter att förut

erat i Upsala. Samma år om hösten ingaf jag till Con-
rium i Hernösand och till Canzli-Styrelsen ett betän-
e om undervisningsverket i Lappmarken, och blef i an-
ng deraf 1832 om hösten utnämnd till Visitator i Lapp-
en för de trenne påföljande åren, under hvilka jag alltså
kte alla församlingar derstädes, och tog kännedom om
Ecclesiastika förhållandena, utarbetade och discuterade
dervarande Presterskap förslag till nödiga reformer,
jag i October 1835 ingaf till Consistorium i Hernösand,
r titel af »Förslag till Reglemente för Ecclesiastikver-
i Lappmarken». Det var indeladt i vissa capitel och
grafer i form af ett bestämdt Lagförslag med bestämda
skrifter angående Gudstjenst, Kyrkodisciplin, Undervis-
sväsende, befordran till Ecclesiastika och Schol-tjenster,
yn å boställen m. m., i möjligaste måtto fullständigt och
stem och sammanhang. Godkändt och tillstyrkt af Pre-
skapet i Lappmarken och Consistorium i Hernösand in-
det år 1836 om våren till Ecclesiastik-Expedition, men
r ännu (1842) icke vara hos Kongl. Maj:t till pröfning
draget. Det omnämnes blott i berättelsen till Riksens
der 1840 om hvad sig i Riksstyrelsen tilldragit, såsom
ende på vederbörandes utlåtande. År 1832 sökte jag
Collegat i Piteå, och fick det olyckligtvis. Jag visste
att dermed följde blott $^1/_4$:del af lönen, hvilket vid in-
ation icke var tillkännagifvet. Jag fick alltså försöka att
stad lefva med famille på 12 tunnors lön, och led på
försök skeppsbrott i mina ekonomiska affairer, från
et jag ännu ej förmått repa mig. Nu först blef jag
g, ty jag räknar icke den för fattig, som icke lider nöd
icke är fördjupad i skuld. Sådant hade aldrig förhål-
et med mig tillförene varit, ty ehuru jag aldrig haft
et, hade jag dock icke lidit nöd och icke varit skyldig
g lemnade Upsala utan skuld, och om jag ock i Lapp-
en blef något skyldig, så var det dock ej mycket, och
n apparence att på de små tillgångar jag hade kunna
betala. Men sedan jag några år måst lefva nästan blott
rediten, såg jag icke mer någon utväg att dermed fort-
och ehuru jag ändteligen uppnådde full Collegalön,
dock den redan åsamkade bördan för tung att längre
Jag måste för utkomstens skull söka något bättre
de, ty nöden har ingen lag. Jag blef också om hösten
utnämnd till Pastor i Wibyggerå, hvilket jag genast
tillträda. Det är ett regalt Pastorat af 3:e classen, med
900 R:dr B:co inkomst. Jag fick också 1,000 R:dr

R:gs såsom arfvode för mina under de föregående åren
visitationsresor i Lappmarken, en summa, som kom
ligen till pass att lösa fullmagten och döda några
trängande skulder. Tjenstgöringen härstädes tillträdd
1837 om sommaren, sedan jag under vår-terminen för
Rectorstjensten i Piteå. Efter den tiden har jag just i
ting märkeligt uträttat, annat än förestått min tjenst.
prestmötet i Hernösand 1839 fungerade jag som Respo
1832 blef jag kallad till Ledamot af Nordiska Forn
Sällskapet i Köpenhamn. Mina utgifna skrifter äro: G
Disputation de Periodis Historiæ imprimis Antiquæ. D
1826. — Specimen De Periodis Historiæ Medii et Recen
Ævi. Upsala 1831 (incomplett). — Journal öfver Mis
resor i Lappmarken. Stockholm 1831; och Fortsättni
Journalen öfver Missionsresorna i Lappmarken. Stock
1833; — och ändtligen en anonym brochyr under tit
Tankar om fattigdomen och fattigvården i Sverge. St
1840; — samt under åren 1840 och 41 åtskilliga Tid
artiklar, särdeles i Norrlands Tidningar, samt Alfva
Skämt. Ett större litterärt arbete började jag sistlidne
som jag ämnar vid lediga stunder fortsätta och m
framdeles utgifva, nemligen en utläggning öfver Ap
Pauli Skrifter».

»Min biographie är till en god del utförd i mina
naler öfver Missionsresorna i Lappmarken. Jag får,
de yngre åren beträffar, hänvisa till första Journalen
56—63 samt 387—88. Sednare Journalen har jag s
något exemplar af, hvilket händt genom lån. Visse
förekommer väl äfven der åtskilligt, såsom om mitt
och giftermål».

»Min Författareverksamhet afbröts helt och hål
1833 med min sednare Journal, som, enligt hvad mi
läggare uppgifvit, så ringa afsättning haft, att kostna
ej blifvit betäckta — nb. accordet mellan honom oc
innehöll, att förlagskostnaden först skulle betäckas a
säljningen och vi sedan halfvera om vinsten. Såsom f
den uthvisslade talaren med harm och sorg drog sig u
så har jag ock på många års tid sedan ingenting skrif
pressen, och har detta skeppsbrott på författarebanan
den svåraste motgång och hårdaste stöt som träffat
Först 1840, således efter 7 års förlopp, har jag åter
mod att fatta i pennan, men hittills inskränkt mig til
politiska uppsatser i ämnen, öfver hvilka jag såsom
borgare känt en inre uppmaning att yttra mig».

etrus Læstadius afled i sin bästa ålder d. 6 Aug. 1841, t sörjd och saknad.

samlingen Böcker för Folket, Sthm 1861, är Lii Journal ta året af hans tjenstgöring såsom missionär i Lappmarken yckt.)

LUNDBLAD, SVEN.

öddes på stadshemmanet Bernstorp (el. Berndtstorp?) i socken d. 30 Oct. 1776. Hans föräldrar, torparen ukaren af detta Prof. Hof tillhöriga hemman, *Anders on* och dess hustru *Greta Andersdotter*, voro i orten för sin fromma vandel, sin idoghet och gudsfruktan. illa förmögenhet, det lyckats dem att vid sitt gifter- amla, skingrades inom kort af flere på hvarandra ho- lyckor. Sonen uppföddes derföre i nödens och armo- köte. Bland rörande hågkomster från sin barndom, sal. Biskopen berätta följande. Då han en gång som gosse grät i hunger och ropade på mat, sopade mo- hop några öfverblifna agnar på en handqvarn och ba- deraf en kaka, hvaraf hon gaf sonen ena hälften och den andra för sig sjelf. Men då gossen snart för- in del och ropade på mera, gaf modren ifrån sig äf- in bit. När Sven uppväxte, fick han, såsom egande rk växt och deremot svarande kroppskrafter, ofta fara ts med faderns häst, samt deltaga i föräldrarnes alla annaarbeten. Men snart började Svens fader för- hos sonen en allt mer och mer tilltagande håg för ; hvaröfver han meddelade sin glädje åt en aktad man i Skara. Denne, som hade en son, hvilken var äldre, och redan hade genomgått några klasser i sko- rböd fadern att låta Sven då och då gå in och af gosse på försök erhålla någon undervisning i Gramma- Snart erböds likväl ett bättre tillfälle, derigenom att nde Comministern i Skara, sedermera Kyrkoherden i a, Ryman, tillät Sven, jemte andra gossar, komma g, och meddelade honom den första undervisningen i ch grekiska. Under denne nitiske och stränge lärares gjorde Sven Andersson så hastiga framsteg, att han sten 1789 inskrefs i Skara skola med namnet *Lund-* efter sin farbroder, som, redan då en aktad Prest i sedermera blef Prost och Kyrkoherde i Grefbäck. första timman i skolan, förolämpades torparegossen i asiga vadmalsrocken på ett sårande sätt: då en rik son, efter att hafva trakterat de andra kamraterna

med russin, kastade öfverlefvorna deraf utåt golfvet till den fattige nykomlingen med dessa ord: »Der har du, hvedlurk». Mer än en gång hafva vi hört Biskop L. erinra sig det förargande stygn, han dervid erfor, såsom ett af de djupaste, hvaraf han i hela sin lefnad träffats. Under sina första skolår måste L. utstå idel arbete och möda. Om morgnarne tröskade han på logen till kl. 5, då han med sitt fulla matknyte under armen vandrade den en fjerdedels mil långa vägen in till Skara, der han åtog sig att borsta sina bättre lottade kamraters skor, emot det att han erhöll öfverlefvorna af deras måltid, samt några nödiga skolböcker. Redan i öfre flyttningen af 3:dje classen började L. undervisa yngre kamrater för att förtjena sitt uppehälle. Vid denna tid bar han ofta mat till sin fader, som bygde på Brunsbo och ådrog sig dervid sin företrädares Biskop Weidmans uppmärksamhet. Då hände sig en dag att Biskopen, som stod på trappan och såg Sven gå öfver gården, ropade honom till sig, gaf honom öl att dricka, slog honom på axeln och sade: »sådant öl skall du hafva, när du blifver Biskop på Brunsbo». Ibland lärarne vid skolan omfattades han med faderlig välvilja af dåvarande Rector Scholæ Morell. Af den vördnadsvärde Domprosten Knös hade för L. fattat en synnerlig kärlek. Han undervisade sjelf den medellöse ynglingen, öppnade för honom sin boning och räckte honom ofta en hjelpsam hand. Det var genom denne älskvärdes mans samtal söndagseftermiddagarne med dem af ungdomen som ville höra hans utläggning och förklaring öfver dagens högmässotext, L:s håg väcktes för det Theologiska studium, hvilket snart blef ett behof för hans hjerta. Huru ömt den unge L. låg Domprosten Knös om hjertat, bevisas bäst deraf, att den gamle på sitt yttersta öfverlemnade honom i sin hustrus och sina barns åtanka med dessa orden: «Hjelp den gossen så mycket J kunnen, ty jag tror att vår Herre ämnat honom till något stort». Under de sista åren af sin gymnasiitid hade L. förvärfvat sig det anseende bland sina kamrater, att han genom sin allvarlighet och ordningskärlek kraftigt bidrog till flitens och sedlighetens befrämjande. Ferierna tillbragte L. hos sin farbroder, d. v. Comministern Berg och biträdde honom med predikande. Här fann L. sin presterligt sinnade farbroders umgänge en rik näring för själ och hjerta, och denna tid prisades alltid af honom själf som en af de lyckligaste i hans lefnad; ja, mer än en gång hörde man sal. Biskopen med lifvadt sinne omtala de fester der han med sin farbroder gjorde till kyrkan genom de

naturskönhet bekanta Bergs ängar, då allmogen samla-
s vid vägen, för att dels i andliga ämnen spörja sin äl-
ade själasörjare, dels med allehanda håfvor och skänker
sa honom sin kärlek och tillgifvenhet. Af de ringa medel
genom conditionerande förvärfvat, köpte han åt sin ut-
ttige fader ett torp under egendomen Tubbetorp, nära
unsbo. Med det öfriga lilla penningeförråd, han såsom
ngare i Skara Domkyrka samlat, ärnade han anträda sin
ademiska bana; men sommaren efter sedan han slutade
Gymnasii-curs, hände sig att hans fader, genom ett fall
in en ställning vid en nybyggnad, hade den olyckan att
stan alldeles sönderbryta sig. L. använde då välvilligt de
psamlade styfrarne till faderns underhåll och vård. Fadern
g innan kort: penningarne voro slut, och utsigten åt Up-
la helt och hållet förmörkad. I denna svåra belägenhet,
slöt L., att genast, utan att besöka Akademien, låta prest-
ga sig och inträda i stiftets tjenst; ett bruk, som den ti-
n ej var ovanligt. Emellertid lyckades det genom Lek-
n, Prosten Swartz's bemedling, att L. samma sommar fick
lfälle predika i præbende-församlingarne Winköl och Ma-
n, hvarigenom honom af åhörarne bereddes offer, som i
t närmaste ersatte utgifterna för faderns vård. På så-
nt sätt, och än ytterligare understödd af Prosten Swartz,
m i allt var hans store gynnare och välgörare, anträdde
i Sept. 1799 sin första resa till Upsala. Här hade han
början att kämpa med samma brist och armod som troget
ljt honom ifrån vaggan. Genom stor sparsamhet och nä-
an otroliga inskränkningar (första terminens utgifter öfver-
go ej 47 R:dr riksgäld!) förmådde han likväl att draga
fram; ja, till och med att lemna andra behöfvande lands-
än penningeförsträckningar. Redan under sina första aka-
miska år ansågs L. ibland kamrater ej blott som en jemn-
e, utan som en mentor, till hvars råd och hjelp man i
tryckta stunder gerna flydde. Den condition, som erhölls
Prof. Flygares hus, öppnade för L. tillfälle att taga den
ilosophiska graden, och inom några få år emottog han
d heder lagerkransen vid 1803 års Magister-promotion.
än denna tid egnade han sig mera obehindradt åt de theo-
iska vetenskaperna, hvilka redan ifrån Gymnasii-åren till-
nnit sig hans uteslutande kärlek. Den oafbrutna hågen
undervisningsyrket föranlät honom att öfvertaga och fort-
ta en i Upsala påbegynt enskild skol-inrättning, der mån-
yngling, som sedan i mannaåren uppträdt i statens och
rkans tjenst, erhöll sin första religieusa och litteraira

bildning. Den omsorg L. offrade åt denna undervi
anstalt, det oafbrutna nit, hvarmed han sjelf deltog
dervisningen, under en tid, som kräfde den ifrigaste
sättning med egna studier, kunde ej annat, än verka
ligt på hans helsa. Då han med bekymmer märkte
var han någon tid fullt och fast sinnad, att för alltid
Akademien och söka sig en lugnare befattning såsom
i sin födelsebygd. Men L:s qvarblifvande vid Univer
bestämdes denna gång genom tvenne hans förtroliga v
af hvilka den ene erbjöd häst och åkdon och den and
sällskap till en resetur genom de vackraste trakterna a
land, Gestrikland och Dalarne. Förslaget antogs, och
aflopp så lyckligt, att L. återkom till Upsala, förh
både till krafter, helsa och lynne.

Efter aflagd Theol. Cand.-examen ($^{13}/_{12}$) 1804, k
L. ($^{19}/_{6}$) 1806 till Docens in exegesi Sacra Vet. e
Test. Erhöll E. O. Theol. Adjunkts fullmakt ($^{8}/_{12}$)
Theol. Licentiat ($^{2}/_{5}$) 1810. Prestvigd i Dec. (d. 13)
Uppfördes 1812 af Dom-Capitlet i Skara på förslag t
lediga Domprostsysslan; hvarvid den egna händelsen
fade, att då han profpredikade i Skara Domkyrka, ha
varit der sedan han under sin Gymnasii-tid tjenstgjor
städes såsom sångare.

En bestämdare plats erhöll L. vid Universitetet,
($^{9}/_{3}$) 1813 utnämndes till Ordin. Theol. Adjunct och
i Börje præbende-församling, samt året derefter, i Ja
12) 1814, till Professor Kalsenianus, med Hagby och
sta som præbende. Ifrån den tid L. blef Akademisk L
ökades allt mer och mer antalet af dem som begagnad
enskilda collegier, hvilka han gaf ofta utan betalning,
han derigenom beröfvade sig en inkomst, som han ick
svårighet kunde umbära. Isynnerhet bevistades talrik
enskilda föreläsningar i Dogmatiken; och man kan ut
verdrift säga, att han genom dem utöfvat ett vidsträ
flytande på sin tids prestbildning. Tid efter annan
han, ej blott af studerande ynglingar, utan äfven af
det dyrbara förtroendet att bereda dem till deras
nattvardsgång; ja, mången äldre sökte och vann hos
ett ökadt stöd för sin religieusa tro och öfvertygelse.

Den tid, L. innehade den Kalsenianska lärostol
den längsta oförändrade period af hans lefnad, den g
och lyckligaste för hans helsa och lynne. De som
honom, då han om somrarne vistades på Hagby pr
erinrade sig det patriarkaliska lif, han der tillbragte

sina, omgifven af underhafvande, grannar och vänner, ka egnade honom den uppriktigaste tillgifvenhet och akt-. Under de 14 år han var Præbendarius i Hagby, pre-de han under sommarferierna hvarje eller hvarannan lag, ja, ej sällan äfven vintertiden, samt läste alltid sjelf nattvardsbarnen. Vårterminen 1817 innehade L. första gen Akademiska Rektoratet, hvilket utmärktes derigenom, platsen då utsågs och bestämdes för grundläggningen af lina Rediviva, samt andra gången 1826, då H. K. H. s Carl föddes, i anledning hvaraf han anförde en depu-n ifrån Universitetet. Orerade i Akad:s namn vid Ju-esten 1817. Theol. Doctor vid kröningen 1818. Con-ts-Prost öfver Hagunda Contract ($^{5}/_{9}$) 1821. Inspector Roslags Nation s. å. Riksdagsman 1823. Inspektor för nds och Vestgötha Nationer 1826. Primarie Theologiæ fessor och Domprost i Upsala ($^{9}/_{5}$) 1827. Då sistnämde mning skedde, var D:r L. ännu knappt tillfrisknad efter svår feber, ådragen vid påsktiden, då han predikade i sitt bende och tillbragte natten i ett nästan oeldadt rum, s bröst, förut lidande, försämrades i denna sjukdom så dligt, att han sedermera aldrig fullkomligt återfick sin a. Contracts-Prost öfver Domprosteriet och Waksala tract ($^{27}/_{2}$) 1828. För andra gången Riksdagsman för e-Stiftet s. å.

Emellertid inträffade Biskopen D:r Weidmans död. Med enhällighet uppfördes Domprosten L. i första rummet iskopsförslaget, samt utnämndes året derpå, den 27 Juni 9, under dåvarande Riksdag, till Biskop öfver Skara Stift. dag Biskop L. i embetet invigdes, hade alla i hufvud-en vistande Vestgöthar låtit för honom å stora börssa-föranstalta en större middagsmåltid, hvarvid i de värdi-e och hjertligaste ordalag tolkades landsmännens glädje r den skedda utnämningen. Biskopens första nedresa stiftet kunde i mer än ett afseende kallas en Eriksgata. rallt emottogs han med den mest öppna välvilja, öfver-helsades han såsom en länge efterlängtad faderlig vän. omsten i Skara var att likna vid ett festligt intåg. Un-ett stort tillopp af menniskor, äfven ifrån aflägsnare r, förrättade Biskopen sin första prestvigning i Skara kyrka, der alla trängdes för att se och höra den vör-. Officierade vid H. M. Drottningens kröning 1829. N. O. ($^{31}/_{8}$) s. å. Utsedd jemte andra ledamöter af Rik-Ständer till fadder åt H. K. H. Prins Oscar s. å. Efter om hösten 1830 med de sina hafva nedflyttat till Bi-

skopssätet Brunsbo, företogs följande sommar en vid
embetsresa i de södra delarne af stiftet, der på l
ingen Biskop varit. Denna resa var på engång den l
angenämaste och mest inflytelserika af Biskop L:s
sitt stift, och länge erinrade han sig med tacksam
mångfaldiga prof på kärlek och tillgifvenhet han d
erfarit. Med få ord kan man säga, att Biskop L. l
sitt embete. Man såg honom aldrig gladare till sin
efter hvarje embetsförrättning. Lectionerne på Gym
bevistade han ofta, visiterade flitigt i stiftet och fa
största glädje uti att predika i sina præbendeförsam
Mellan vigtiga göromål var han oafbrutet sysselsa
förbättrande och förskönande af sitt boställe Brunsbo.
han nedlade stora omkostnader, af hvilka han sjelf
hann skörda frukterna. Näst sin Bibel, den han d
läste, egnade han hvarje ledig stund åt de klassisk
dierna, af hvilka han var en synnerlig vän. Den
gaste dagen af sin embetstid upplefde Biskop L. d. 3
1833, då han, i närvaro af en talrik samling mennisk
provinsens alla delar, fick inviga det till en stor del
hans verksamma nit fullbordade nya, vackra Skol- oc
nasii-huset i Skara. Några dagar derefter höll h
första och enda Prestmöte, hvilket var så mycket t
besökt, som icke något sådant på 17 år hållits.
en återseendets fest emellan länge skilda vänner och
Man erinrade sig knappt förr hafva upplefvat sådan
i Skara. Efter öfverläggningarne, som försiggingo i
lugn och ordning, samlades man om aftnarne i glada
som slöto sig kärleksfullt kring den patriarkaliske
nen. Det utgjorde en högtid för Biskop Lundblad
att i minnet återkalla dessa stunder, och ofta blicka
ifrån den sednare Riksdagens bråk och oro, tillb
dem såsom till ett försvunnet Eden.

Bräcklig till helsan och ej utan en viss ovilja
sig Biskop L. till det i Januari 1834 sammankallade
mötet. Angripen af den i hufvudstaden utbrytand
lerafarsoten, öfvervann han väl för ögonblicket det
men efter Riksdagens slut, återvände han hem, lidan
till själ och kropp. Många, som icke sett honom
denna längre tid, märkte att han betydligen åldrats
våren 1836 återkommo med större häftighet de bröst
af hvilka han i många år varit besvärad. Sommare
ställde väl till någon del krafterna, så att han kund
taga åtskilliga visitationsresor; men ej sällan hör

om mera enskildt yttra, att han trodde sig ej hafva långt
, och slående sig för sitt bröst, brukade han säga: »här
döden sin inteckning.» Kort före sin bortgång emottog
skop L. ett hedrande bevis på fordne stiftsbröders aktning
kärlek, då han med ett betydligt röstantal uppfördes
förslag till Erkebiskop; hvilken utmärkelse honom äfven
derfors af Dom-Capitlet i Upsala. Nitisk i sitt kall, un-
rlät han aldrig någon resa, då hans pligt det fordrade.
var efter en sådan embetsresa till staden i ett svårt
slag, om våren 1837, han ådrog sig sin sista bröstsjuk-
m, hvilken yttrade sig i ofta påkommande, våldsamma
fningar. Krafterna aftogo nu hastigt. Han ville likväl
rig lägga sig till sängs, utan vandrade med vacklande
g, af och an i sina rum, hvilande emellanåt på en soffa.
an anmärkte, att den djupa, allvarliga blicken, som var
om så egen, under de sista dagarne antog en egen mild-
t. Anletsdragen liksom ljusnade och ögonen strålade af
dje. Lördagsaftonen d. 29 April bad han sjelf att få
ga sig tidigare än vanligt. Han var då så matt, att han
en gungstol måste bäras ur sina rum in i sängkammaren,
han likväl sjelf klädde af sig och syntes njuta af hvilan.
gra timmar derefter vaknade han, frågade huru mycket
ckan var, lutade hufvudet mot högra handen och tycktes
mna; men den djupa tystnad som derpå följde, var icke
nens, utan dödens. Så stilla bortslumrade den ädle,
rätt Israëlit, i hvilken intet svek var». Första under-
telsen om hans bortgång träffade som ett åskslag. I en
fvelse ifrån Skara af d. 1 Maj s. å., införd i ett af
a tidningsblad, heter det i anledning af hans död: »Sor-
och saknaden är djupt tecknad i allas ansigten och
rtan; det är likasom dödens engel framgått och bortryckt
got kärt föremål ur hvarje familjekrets»*).

Begrafningen skedde d. 12 Maj i Skara Domkyrka, dit
et ifrån Brunsbo burits på bår af underhafvande. En
stan oräknelig folkmassa hade samlat sig att bevista den
gliga akten. Likpredikan hölls af Domprosten D:r Kjel-
der, öfver texten: Uppenb.-Bok. 3: 12. »Den der vinner,
om vill jag göra till en pelare i min Guds tempel, och
n skall icke mer utgå.» Dagen derpå fördes den aflidnes
ft till Warnhems kyrkogård, der det nedsattes i en graf,
ängd i sjelfva den gamla klostermuren. Ett herrligt hvi-
ställe, i den skönaste nejd, vid foten af det uråldriga

*) Aftonbladet 1837, n:r 106.

templet, beskuggadt af höga, resliga, löfrika träd! kostnad af stiftets Presterskap kommer under loppet är en minnesvärd att å grafven uppresas.

Redan som gosse utmärkte sig Biskop L. genom flit, allvar, renhet i seder, blygsamhet, stränghet sjelf och en stor välvilja emot andra. Det var lätt att dessa dygder icke voro i en sednare ålder tillär att de skjutit djupa rötter i hans barndom, att den h het inför Gud och menniskor, som följde honom till af det äreställe, han senast innehade, icke hade hus kunnat så fövandlas till natur, om den icke uppr en tidig och varm gudsfruktan, en beständigt föresv hög föreställning om sina pligter och en blygsam k oförmågan att dem fullgöra. I afseende på hans the bildning torde här böra nämnas följande. På en tid började höra till den goda tonen, att med ett viss sitteri förakta, ja, till och med håna kyrkan och rel och då tilläfventyrs theologien bland de lärde beha på ett sätt, som gjorde den mindre tillfredsställande pare själar, var det icke ovanligt, att tänkande och ligt sinnade män i sekternas religionsmeningar sö näring åt sitt högre lif, hvilken den kalla och stela doxien syntes förneka dem. Man må derföre icke att L. under hela sin akademiska läraretid bibehöll redan i ungdomen genom umgänget med Domprostet d. ä. framkallad förkärlek för studium af Svedenborg ter. (Jfr. detta Lex. XXII: 200.) Ehuru detta icke kunde undgå att utöfva sin inflytelse på han tänkesätt, så röjde sig likväl hans stora sjelfständigh deruti, att han pröfvade allt och behöll endast d syntes honom godt. Liksom han sjelf högst efterst att blott vara Christen, så förstod han ock att sekter igenkänna och värdera det christliga, äfven var bortblandadt och bortskymdt af menskliga miss och tillsatser.

Till det yttre var Biskop L. lång och mager, resliga växt, hans lugna, allvarsamma gång, ingaf v Utseendet, merendels dystert, hade nästan något främst så framt ej vid serskilda tillfällen välviljan och vän framkallade ett eget, mildt sken öfver de skarpa då var det en verklig själens skönhet som öfverfl ansigte.

Till fullkomnande af charakteristiken öfver Bis må det tillåtas att här meddela det vackra cond

f*), hvarmed Wexiö Consistorium besvarade den officiella
errättelsen om dödsfallet. »Med hjertligt deltagande
va vi förnummit den djupa sorg, som träffat Skara Dom-
pitel och Stift genom Biskopen m. m. D:r Lundblads för-
ga bortgång. Det är naturligt, att de som på nära håll
blicka in i en skön, af ljus och värma lika genomträngd
och i första rummet njutit frukterna af en ädel verk-
het, bittrast skola känna saknaden; men om ett allmän-
e deltagande innebär någon mildring och tröst, kan Skara
n-Capitel vara förvissadt, att hela Svenska kyrkan anser
hafva gjort en stor förlust, då hon ej längre bland sina
dnader fick räkna den för sin lärdom och sina patriar-
ska seder utmärkte Lundblad. — Biskop L., utgången
hyddan, byggde sjelf sitt namn och sin lycka. Genom
ljusa förstånd och kraftfulla vilja öppnade han sig en
nde bana i trots af de hinder, fattigdomen lade i yng-
ens väg, och hans egna själsadel gjorde bördens och rike-
ens fördelar umbärliga. Det var isynnerhet som Pro-
or vid rikets första Universitet, han frejdade sitt namn.
lingar ifrån fäderneslandets särskilda landskap slöto der
fosterbröder en förtrolig krets kring den sällsynte lära-
från hvars läppar icke konstiga ord, men mognad, på
ma gång enkel och hög vishet, flödade och förtjuste.
en i Wexiö stift finnes mången, som ifrån den kära aka-
iska tiden ibland sina skönaste stunder räknar dem, då
dblad för lyssnande lärjungar tydde himmelens samtal
jorden. Som Biskop uppfattade L. sitt kall ifrån en
re ståndpunkt än politikens, hvars bana han ansåg mera
prig, än att den med säkra steg och upprätt hufvud
de genomvandras; men genom sin rättvisa, sin redbarhet
sitt förakt för intrigens konstgrepp, sin flärdfrihet, sitt
lysta nit för religionen och bildningen, och i allmänhet
om sitt för sanning och rätt, fromhet och skönhet alltid
na sinne, har han äfven i denna egenskap öfverallt för-
vat ett högaktadt minne. I Svenska kyrkans rika Pan-
en skall derföre hans bild intaga ett utmärkt rum, och
sköna dragen skola säkert icke blekna under århundraden».
Biskop L. trädde 1815 i äktenskap med *Catharina He-
Afzelius*, dotter af Förste Archiatern, Riddaren och
mendeuren m. m. D:r P. von Afzelius. Hon öfverlefde
saknade blott 3:ne år, och är begrafven vid hans sida
Varnhems Kyrkogård. Barn: *Pehr Sven Willgott*, Philos.

*) Aftryckt i Upsala Corresp. 1837, n:r 50.

Mag. 1842; *Wendela Margaretha*, gift 1838 med Bisk
i Skara stift, C. N. O., J. A. Butsch; *Beda Helena*
hardina, (sedermera gift med Ol. Bergius, då Coll. S
i Clara förs. i Sthm;) samt *Gustaf Sigfrid*, Gymnasi

Af Biskop L. finnas flere porträtter, hvariblan
oljemålning, samt 2:ne lithografier.

Biskopen var Ledamot af Sällskapet pro Fide et
stianismo, Hedersledamot af Svenska Bibelsällskapet,
resp. ledamot af Samf. för utg. af handskrifter rö
Skand. Historia, Ledamot af K. Nord. Oldskrift-sälls
i Köpenhamn, samt af Upsala, Skaraborgs, Elfsborg
Jönköpings Läns Hushållssällskaper.

Skrifter: Åtsk. Acad. Disput. och Programmer. — Tertia
reform. memoria sæcularis, nomine Acad. Ups. relata 1
Christna Rel. Hufvudlärur. 1 uppl. Ups. 1825, 2 uppl. Sthm
öfversatt på tyska af Mohnicke, Stralsund 1831. — Herdsb
Skara Stifts Presterskap 1830. — Tal vid invigningen af ny
och Gymnasii-huset i Skara 1833. Ib. s. å.

(Källor: Skara Stifts Matr. 1831. — Likpred. af J. Kjel
Sthm 1838. — Mundtliga meddelanden. — Personlig beka
— [Årkestiftets Herdaminne III: 269; Cornelius, Några
etc. III: 46. Ups. 1875.])

LILJEGREN, JOHAN GUSTAF.

Född d. 29 Febr. 1791 (enligt en annan uppgift
April 1789 *) i Lilla Hyltan i Fryele socken, Jönk
Län. Fadren bonde. Intogs i Wexiö skola 1803. S
i Lund h. t. 1811. Amanuens vid Akademiens Hist
Museum d. 31 Mars 1814. Philos. Mag. d. 22 juni
Docens i Fäderneslandets Antiqviteter d. 10 Juli 1815.
följde under detta och nästföljande år Professor N. H
borg på dess Antiqvariska resor inom Sverige. Ama
i Kongl. Samfundet för utgifvande af handskrifter rö
Skandinaviens historia 1816. E. O. Philos. Adjunct
Juni s. å. Erhöll d. 26 Febr. 1817 Kgl. Maj:ts nådig
drag, att öfversätta och utgifva de på K. Bibliot
Stockholm förvarade Isländska manuscripter. E. O. A

*) Febr. månad 1791 hade icke mera än 28 dagar och
uppgifves h. o. måste således förfalla. I en nekrolog öfv
tidn. Freja 1837 n:r 47 (med rättelse i n:r 48) uppgifves d. 2
1791, men, med erinran, att i hof-församl:s kyrkobok står d.
1788. I Hofborgs Biogr. Handlex. uppgifves d. 29 Jan. 17
ledes föreligga fem olika uppgifter, af hvilka ingendera öf
stämmer med dödsannonsen i Statstidningen 1837 n:r 136,
hvor, att h. vid sin död d. 2 Juni s. å. var 47 år. Han sk
ledes varit född 1790, hvilket år icke var skuttår. (Not 187

vid nämnde Bibliothek d. 15 Jan. 1818. Fick Profes-
namn h. o. v. d. 27 Mars 1819. Reste som Ahllöfsk
diat till Köpenhamn Nov. 1819—Juli 1820. Erhöll
April 1821 Kongl. Maj:ts uppdrag att afskrifva K.
othekets eller f. d. Antiqvitets-Archivets pergaments-
mot ett årligt arvode af 200 R:dr B:co, hvilket fortfor
till ett par år före hans död. Amanuens i K. Vitter-
, Historie- och Antiqvitets-Akademien samt Sekrete-
i Konungens Museum d. 12 Sept. 1822. Actuarie i K.
archivet d. 4 Febr. 1823. Bibliothekarie vid v. Enge-
ska Bibliotheket d. 11 Juni 1824. Tillf. Riks-Anti-
e. Garde des Médailles och Secreterare i Vitterh.-, Hist.-
Antiqv.-Akademien d. 5 Juli 1826, efter Medic.-Rådet
tröms död. Erhöll fullmakt på dessa befattningar d. 5
1827. Tillf. Riks-Archivi Secreterare d. 28 Mars 1829,
Canzli-Rådet Sundels död. Tillf. Garde des Médailles
kets Städers Bank d. 14 Juni 1832. Erhöll Canzli-
namn h. o. v. d. 18 Jan. 1834. Riks-Archivarie d.
uli 1835. Dog d. 2 Juni 1837.

Gift d. 4 Maj 1824 med *Anna Maria Engel.*

Liljegren, som redan i Skolan och Gymnasium utmärkt
genom outtröttlig flit och håg för speciella forskningar
t. ex. skref han 1812 en Hebreisk Almanach), uppmun-
es och framdrogs vid Universitetet af Prof. N. H. Sjö-
, och recommenderades af honom hos d. v. Academie-
zlern Grefve L. v. Engeström, som sedermera blef en
sam befordrare af Liljegrens lycka. Med oafbruten flit
varm kärlek omfattade han den Nordiska fornforskning-
Runlitteraturen, Kalender-väsendet och Svenska språ-
Grammatik, samt i sednare tid Svenskt Diplomatarium
rde hans favoritstudier (Se detta Lex. XIV: 227 och
De la Gard. Arch. XX: 126 f.). I allmänhet ägde han
a både lust och förmåga ett samla materialier än att
na dem. Inom fem års tid (1821—1826) vann han fem
er högsta priset i Vitterhets-, Historie- och Antiqv.-
demien för sakrika afhandlingar, af hvilka blott en (Run-
n) blifvit tryckt. De öfriga ansågos, förr än de intogos
kademiens handlingar, behöfva någon vidare handläggning
ilistiskt afseende, hvilket författaren aldrig hann utföra.
om träget arbete och mycket stillasittande hade helsan
vit undergräfd. Vid obductionen af liket visade sig be-
iga abnormiteter i hufvudet och inelfvorna. Bröstet be-
s fullt af vatten, ett ondt, hvaraf han redan i yngre
varit besvärad. Dessa kroppsliga plågor i förening med

känslan af arbetskraftens förminskning förorsakade e
och mjeltsjuka, som till sist dref honom att i förtid
döden, hvilken utan tvifvel snart hade opåkallad infun

Liljegren var Ledamot af åtskilliga lärda Sällsk
Kongl. Vitterh.-, Hist.- och Ant.-Akademien (fr. 1826);
Samf. för utg. af Handl. rör. Skand. Historia; Götebo
Vetensk. och Vitterhets-Samhället; K. Norske Videnskl
i Trondhjem; Scand. Literatur-Selsk. i Köpenhamn; Isl
Selsk. derst.; Nord. Oldskrift-Selsk. derst.; Danske Sel
for Fædernesl. Sprog og Historie derst.; Antiq.-Före
i Nassau; Thüring-Sachs. Föreningen i Halle; Mekle
ska Föreningen i Schwerin; m. fl. (Se Lunds Univ.
Lund 1868, II: 364, 388 och rättelser.)

Skrifter: Analecta monimentorum ad Ed. Diss. Acad. P.
Lundæ 1814, 15. — Skand. Fornälderns Hjeltesagor, öfver
Isl. handskrifter. 1:a Delen: Gånge Rolfs Saga. Sthm 18
D.: Örvar Odds Saga samt Jarlmans och Herrmans Saga. I
— Nordiska fornlemningar. 12 häft. med 100 pl. (de förs
utgåfvos i förening med sedermera Prof. C. G. Brunius). I
—21. — Förteckning öfver Permbref i H. Ex. Gr. v. Enge
Bibl. Ib. 1819, och Fört. öfv. handskrifterna i samma B
1824 (bih. till 3:e och hela 4:de häft. af Engeströmska Bibl
→ Anteckn. rör. Versar, skrefne med runor (i Skand. L
skabets Skrifter). Köpenh. 1820. — Fornnordiska häfde
afhandl. i Nordens religion, konst och vetenskap. 1 Delen
öfvers. af Finn Magnusens Föreläsn. öfver Nord. archæol
Sthm 1824. — Åttartal, utvisande H. K. H. Kronprinsessan
phinas härkomst af gamla Svenska och Norska Konung
Ib. 1823. — Tusenårig Calender, lithogr. Ib. 1828. Fst. —
stafven och dess sinnebilder (förkl. till Tusenåriga Calen
1829. — Diplomatarium Svecanum. 2 delar. Ib. 1829–57
med år 1310). — Run-urkunder, Bihang till Dipl. Svec. I
— Runlära (belönt med Vitterhets-, Hist. och Antiqv.-
miens högsta pris 1821). Ib. 1832. — Anteckn. om fynd i
jord (i 13:de Delen af Vitt.-, Hist.- o. Antiqv.-Academiens H
Ib. 1830. — Förklaring af Svenska Namn, brukliga i äld
nyare tider. Ib. 1831. — Skomakara-Skra: Skomakare-Skr
ning, af Sthms Stads Magistrat gillad och stadf. år 1474,
några sedan tillagda stadganden. Ib. 1835. — Dessutom
smärre uppsatser i Iduna, Handl. rör. Skand. Hist., Magn
Konst, Nyheter och Moder, Anmärkaren, Stockholms T
m. fl. Dagblad. Prisskrifterne i Vitt.-, Hist.- och Ant.-Aka
utom Runläran, (se o.): 1:o Försök att framställa Nordv
deforskningens framsteg i Sverige under 250 år efter Wasa
uppstigande på thronen (1824); 2:o Öfversigt af Fors-
tidemätningen (1825); 3:o K. Antiqv.-Collegii hist. och l
(1826); 4:o Det sinnebildliga i de gamla Skandinavernas
och skrift, samt dess inflytande på fordna vitterheten (1
(L. har besörjt tryckningen af: Fornlemningar. Träsnitt
ur de af Antiqvitets-Academien vårdade Samlingar. Run
gar. Grafstenar. Sigill. Mynt. [Sthm c:a 1830.] Folio. Ej o

Tillägg.

Lewenhaupt, A. L. Sid. 2—20. Hans biografi, för så vidt den
r de större fältslag i hvilka L. deltagit, är jemförd med Fry-
Ber. XXII: 58—74, 120—26, 129—40, 192—220. Jfr detta Lex.
92—3. — Öfver dessa fältslag finnas särskilda berättelser, flera
hvarje slag, enl. Fört. öfver Kongl. Bibl. Samling af Samtida
om Sveriges Krig (Sthm 1867) s. 86—100, 170. Ett slag ga
in. till lofskriften: Immortali Gloriæ ... $^{26}/_{12}$ (?) Juli, 1805
e Gemeurt-Hof ... Carmen Magni Rönnow (Holm. 1705. Fol.)
till en medalj, slagen på kon:s befallning (se s. 5 h. o.) och
ifven hos Hildebrand s. 93, der äfven flera fiendtliga äro upp-
. Der beskrifves ock en med. slagen 1799 af sv. akademien,
. hvaraf Nordin då förf. L:s Minne, tr. i akad:s Handl. från
II: 251 f. och omtr. i samlingen af Nordins Minnen II: 52
), der L. hedrats med titeln Fältmarskalk. Om L. som här-
e, se Fryxells Ber. XXVII: 110. Om fester i anl. af L:s segrar,
ödling Suppl. etc. s. 448 f. I kal. Svea för 1863 s. 79—118 har
Mankell meddelat en uppsats: Carl XII vid Pultava, till hvil-
hänvisas, liksom till De la Gard. Arch. XIII: 193, der det säges
de vid Pultava öfverblifna sv. trupperna utgjorde 12,000 man.
s egen lefvernesbeskrifning (se källor till biogr. h. o.) och
skrifter om den tidens händelser, finner man att kon:s om-
ade gunstlingar, eller någon af dem, fruktade att kon. skulle
förtroende till L. i anseende till dennes duglighet, och derför
L. genom afundsmäns ränker tillbakasatt, för dem, som ingen
krigskonst kände än den att blindt gå på. Se Pipers ytt-
till L. s. 6 h. o. I detta Lex. X: 297 finnes en mindre rik-
framställning om kon:s förhållande till L., och XII: 53—56
es dennes ställning till dem, som kallade honom "latinska
sten" eller "latinska generalen". Der liksom annorstädes klan-
Rehnsköld råa och ovärdiga beteende mot L., synnerligast
Pultava I Sv. fältmarskalkar af Sundholm (Sthm 1873) s. 123
ses ett föga lyckadt försök att minska det obehagliga intryc-
af K:s rådlöshet och uppförande vid Pultava. Se Fryxell, ofvan
ställe, som dock bör jemföras med dens. Ber. XXVII: 111 f.

å s. 20 gäller sista stycket af biografien.

Lewenhaupt, C. E., d. ä. Sid. 20—42. Vi
föreslog R. o. A. en penningegåfva åt L., enl.
Hist. XXXVII: 432. Se ock s. 305, 326, 434 der
till stora sekreta deputationens prot. $^{21}/_{3}$ 1739,
förhållande till fröken Taube, är tr. i De la Gar
— Enl. O. A. Knös' anm:r hade C. v. Fersen
Carl Tersmeden förrådt L., "fast han ej fått h
haft samvetsagg o. s. v. Se De la Gard. Arch.
42, h. o. ang. Gramans anspråk på belöning. — Skjö
om L. och Buddenbrock anföres i detta Lex. X
visa mot L. i XXI: 82. I en partiskrift 1739
storlåten", enl. De la Gard. Arch. XVI: 87, och X
i en annan partiskrift, kända omdömen om L
skaper (jfr Handl. rör. Skand. Hist. VII: 259).
1743 mot dem som framkallat kriget, och om k
lighet mot L., se detta Lex. XVIII: 127. — I d
VI: 294 hänvisas till s. 31 i 1:a uppl. af detta ba
men der finnes ingenting som gör hänvisningen
skrifter ang. ryska kriget 1741 f. uppräknas hos
nr 6158 f., bland hvilka, 6,180, Ls förgäfves ut
tion till ryska nationens ständer, på ryska och t
ang. Ls fänglande 1743. — Skrift om L. på tysk
upptages hos Warmholtz XI: 45—46. Se vida
Bibl. Saml. af Samtida Ber. om Sveriges Krig

Leijonhufvud, Erik Abrahamson. Sid. 44. Född 1551 Söndagen ...st före Mårtens-mässan, enl. Anna Fickesdotter Bülows Chroni... Genealogicum, men 1552, enl. Laur. Benedicti Ferneboensi ...pred. öfver L., då han begrofs d. 28 Juli 1616 i Glanshammar, ...ckt tills. med pred. öfver sonen, Sthm 1620.

Leijonhufvud, Knut Henrik. Sid 49. Han gifte sig 1770 med ...fvinnan *Catharina Gustaviana Sperling*, f. 1748, † 1819, och hade ...d henne 10 barn (Anrep II: 641.) Coldinuorden lät 1817 öfver ...nom slå en minnespenning, som beskrifves hos Hildebrand s. 284. De å s. 50 h. o. anförda franska vers hafva antingen varit orätt ...rifna eller afskrifna, så att rättelser och tillägg befunnits nödiga. Skrifter: Tal om partiandan hållit för stora rådet i Geneve af ...onchin. Sthm. 1767. — Om åtrån at förvärfva odödeligt namn ...nt dess orsaker och verkan. Öfvers. fr. fransyskan. Sthm 1768. Tal vid landsh. grefve Fr. Ulr. Reenstjernas graf d. 14 Oct. 1783. ...nk. 1784. — Strödda poem i fl. tidskrifter.

Här må antecknas: Kongl. Maj:ts nåd. resolution och reserva...nsbref för grefvarne Brahe, Lewenhaupt [m. fl.] att ej mista sitt ...te och företrädesrätt på riddarhuset etc. af 24 Januari 1785. ...r. i De la Gard. Arch. XV: 229 f.)

Leijonmarck, S. Sid. 50. Namnet skrifves af nu lefvande ätt...gar: Leyonmarck. Enl. riddarhusstamtaflan och Anrep II: 647 ...ddes Sv. L. d. 25 Febr. Hvilkendera uppgiften som är tillför...ligast är svårt att afgöra. Christiernus Simonis och Christiernus ...hristierni Agricola i ätteledningen (jmf. Anrep) böra sammanslås ...l en porson, emedan den senare aldrig funnits. — Då L. ännu ...tte Åkermarck var han från $^{14}/_{6}$ 1685 e. o. assessor i kammar...visionen och advokatfiskal i kammarkoll. till $^{22}/_{6}$ 1686, då han ...lef sekret. i riksarkivet. (Ant:r om Kammarkoll. 1874 s. 33.) — ...lagkommissionen inträdde han $^{3}/_{12}$ 1689. (Sv. Lagstiftn:s Hist. af ...osse. Bil. s. 12.) — L. begrofs i Skederid (ej Kederyd) i Stock...olms län. — Se om L. De la Gard. Arch. XIV: 50, 258, XV: 7 f.; ...andl. rör. Skand. Hist., enl. reg.; Kongl. Maj:ts tryckta förkla...ing ang. kopparkomp., dat. Sthm 1689 $^{23}/_{4}$; Handl. til K. Carl XI:s ...ist.; om hans första maka, Lüdekes Denkmal s. 305.

Leijonstjerna, Dan. Sid. 57. Nicolaus Hemmingi, kyrkoherde Landeryd, Linköpings stift 1596, Prost 1623, † 1634 (Link. Stifts ...erdaminne I: 104, 129—30, hade följ. barn, som kallade sig Figre...us, neml. *Benkt* F. f. 1600, domprost, † 1681, hvars son Nils ad...ades Gripendahl (se anf. Herdam. I: 62, Anrep II: 665, 14); *Mar...aretha*, g. m. prosten Nicolaus Edmundi i Rappestad (anf. Herdam.

riddarhusstamtaflan och åber. Herdaminne m.
förra saknas Brita, i det senare Olof, hvaremot
sin moders syster. I årtal m. m. skilja sig de b
från hvarandra.

Lenæus, Johannes Canuti. Sid. 58 f. Bio
med Ärkestiftets Herdaminne I: 26, Cornelii Nä
2 (1875) och Anrep I: 455, IV: 475. — Om L:i fö
Hofclereciets Hist. I: 85 och nyss nämnda H
Rhyzelius uppgifver L. vara född 26 Juni, hvilk
sälsk. Alm. Tidn. 1787 II: 46 och i Fört. på Bisk
1830). Hos Stjernman p. 278 åter står d. 29
Bibl. II: 665. — Ang. L. hänvisas till detta Lex
rör. Skand. Hist. XXIV: 391 f. (L. som deltaga
emellan riksens råd och ett utskott af ständerna
frågan om dr. Christinas förmälning), Loenboms
öfversättningar s. 58 f. och Warmholtz n:r 191
ningsbref af $^{30}/_{5}$ 1657 till konsistorium i Stockh
lemmar med hustrur och barn "ville påtaga
med sin hederliga närvaro bepryda" t. f. hofpre
L:i yngsta dotter Kerstins bröllopsfest d. 14 Jun
Hist. Saml:r I: 80 (1836). — Skriftförl. kan k
anlitande af Lidéns Cat. Disp. I, V, och Marklin
Ups. och ofvann. Herdaminne. — S. 62. Citatet ur
Hist. är bibehållet i sitt moderniserade skick, m

Lenæus Knut Nilsson. Sid. 65. L. lät i Lä
2 införa anmärkningar vid Rhyzelii Episcoposco
enl. Ödmanns, på L:i uppgift grundade utsago

Lenngren, C. P. Sid. 66. Han föddes på i biografien uppgif- tid i Nyköping, der fadren mag. *Carl Erik Lengren* då var ... scholæ, men sedan blef kyrkoherde i Vesterljung, † 1762. Mo- ... hette *Charlotta Arvidsson*, † 1777. (Nyköpings Vestra förs. dop- ...; Strengnäs Stifts Herdaminne I: 653; Nyköpings Minnen af ...ebetou, 1874.) I De la Gard. Arch. XVII: 127 uppgifves, att L. ...des d. 26 Maj, men denna uppgift lemnas i sitt värde. — L. lär ... förf. till 4:e art. (Om orsakerna till närv. tids dyrhet, etc.) i ... 18 af Läsn. i Bl. Ämnen.

Lenngren, Anna Maria. Sid. 67. I De la Gard. Arch. XVII: 127 ...delas väl, med anspråk på tillförlitlighet, att hon skulle vara född ... biogr. uppgifven dag 1755, men i vederbörlig dopbok i Upsala ...es hon hvarken 1754 eller 1755 antecknad. Häraf kan slutas ...ngen att hon ej är född i Upsala, eller ock att hon är född på ...at år, än de uppgifna. Den gamla uppgiften får väl gälla tills ...re. — Om fru L., se detta Lex. XIII: 49 och XIX: 355. — "Öf- ... H. K. H. Kronprinsens födelse d. 1 Nov. 1778", inf. i Stockh. ...ten d. 27 samma månad och år, är hennes första bidrag till ...nde tidning. Hennes Skaldeförsök äro 1876 utgifna i en godt- ...upplaga. De öfversattes på tyska af Gustave Woldstedt, ge- ...en Struve, och trycktes i Bückeburg 1857. — Huset der fru L. ...de vid sin död, är det nu under adress n:r 21 vid Beridarebans- ...an i Stockholm belägna. Det utmärkes genom en af n. v. ega- ..., hr C. Klemming, 1866 i yttermuren åt gatan uppsatt marmor- ...a med inskrift: Anna Maria Lenngren, född 1754, dog här 1817. Öfriga tillägg måste uteslutas.

af Leopold, C. G. Sid. 74 f. Föddes, enl. egen uppgift, d. 23 ...v. 1756 (se detta Lex. Ny följd VI: 294); blef 1773 student i ...sala, som han lemnade i slutet af 1774; var antagligen 1775—77 ...ormator hos grefve Douglas på Stjernarp: blef under tiden $^{19}/_{8}$ ...6 vald till led. af Vet. och Vitt. Sällsk. (se s. 410 h. n.) i Göteborg; ...p. pro ex. de origine idearum moralium (præs. D. Boëthius) $^{18}/_{6}$ ...8; var i Mars 1779 ännu qvar i Upsala och uppräknades bland ...väntade kandidater till då förestående promotion derstädes (St. ...aten 1779 n:r 50, 53); utgaf i Greifswald en af honom sjelf förf. ...ertatio philosophica de origine juste introductæ proprietatis ... ...o gradu phil.... die .. Martii 1782 (23 p. 4:o), hvaraf torde följa ... han ej blef magister 1781; utgaf, likaledes 1782, dersammastädes ...hediasma, causas exhibens cur tot veterum scripta perierint ... ...o sparta docendi (resp. C. G. Ljungberg) ... die [12] Junii (23 ... 4:o); blef s. å. vice bibliotekarie vid Stralsunds stads- eller råds- ...bl., då innehållande omkring 16,000 band; utnämndes 1784 till

förbättrade genom ledamotskap i dir. öfver
utn. till R. N. O. 1798 $^{26}/_{11}$ och till kansliråd
$^{21}/_{12}$ till led. af Vitt. Hist. o. Ant. Akad. och
Vet. Akad.; blef 1809 $^{29}/_{6}$ adlad (intr. i Dec.
styrelsen; kallades 1814 till led. af Musik. Aka
K. N. O.; tilldelades 1818 $^{11}/_{5}$ stats-sekret. nä
dighet. Han dog d. 9 Nov. 1829 och jordfä
Klara kyrka i Sthm af d:r Franzén, som d. 14
L:s maka. Sv. Akad. beslöt 1830 att bekosta d
L., som inom 2 år derefter restes å Klara kyrk

Allt hvad som hittills blifvit skrifvet och
eller mindre ensidigt; biografien h. o. icke mins
rande en Leopolds-kult, liksom en Gustafs-kult
att hvad som skrefs för öfver 30 år sedan, und
talet, blifvit ensidigt. Att här söka beriktiga
kan naturligtvis ej komma i fråga; endast nå
heter må rättas. S. 76. Den Thorildska disput
egde rum d. 22 Mars 1788. L:s närvaro derv
icke inverka på hvad som hände 1786. Berä
ställning hos kon. är ock i andra afseenden
Brinkmanska Ark. II tryckta brefven från Oxen
andra, äfven tr. bref och akter, hvilkas uppr
för vidlyftigt, kasta sanningens ljus öfver händ
betydelsen af vältalighetsfrasen, som tillägger
ruta, med hvilken han skall hafva upptäckt sni
ligen, att snillet L. sökte den kungliga nåden
P. Möller har i företalet till sin tysk-svensk
Ordbok (1 del., Greifswald 1782) med tacksamh

med en mängd osanningar, säger att nämnda bok då nyss ut-
mmit och derför gifvit kon. anledning till sin fråga. Men "Fidei-
misset" var då 14 år gammalt. Här ofvan i biografien anfö-
"anekdoten" efter L:s egen berättelse; hvarvid dock bör erin-
att omkr. 40 år förflutit emellan händelsen och tiden, då den
ättades för biografiens förf. För öfrigt kan anmärkas, att Lill-
räle redan 1779, 7 år före L:s audiens, erhöll afsked från just.-
sters-embetet, och att han här i biogr. blifvit genom de cite-
e uttrycken otillbörligt nedsatt. — Den å s. 82 nämnda "yng-
gen" J. Nordvall, som kon. "tillstyrkte att gå presterliga vägen",
(enl. Lunds Stifts Herdaminne IV: 215) född 1748 $^{31}/_{12}$, och
des vid tiden för Odens uppförande första gången, d. 16 Mars
O, på sitt 42:a år, samt sedan 1777 prest; hvaraf följer att anek-
en förfaller. — Å samma sida (82) säges, att Bellman följde
lgren i grafven; men förh. är motsatt, ty B. dog $^{11}/_{2}$ och K. $^{20}/_{4}$
5. Lidner hade redan $^{4}/_{1}$ 1793 aflidit. — S. 83. Extra Posten
ade d. 8 Sept. 1795 med n:r 204, i anledning af den förgripliga
i dagen förut. — S. 85. Hvad som säges om L:s inflytande på
akteren af vår tryckfrihetslag, sådan den stadfästades d. 9 Mars
O, är uppenbart oriktigt, ty tager man kännedom om det lag-
lag komiterade afgåfvo, och hvilket är tryckt i ridd. o. ad.
t. 1809, under d. 2 Okt., finner man väl § 1 i detta förslag lof-
de, men det följande icke svarande deremot. Förslaget med-
ades väl rikets ständer, men blef förkastadt och konstit.-utsk.
drogs att utarbeta och utarbetade äfven ett alldeles nytt, som
å någon jemkning blef lag. Att L. sökt utöfva inflytande på
nya grundlag-stiftningen, genom att meddela Mannerheim
tankar om grunderna för 1809 års konstitution, är väl en san-
g, men redan före detta meddelande "var arbetet så långt avan-
at at instrumentet skulle in extenso uppsättas", skrifver M. till
Konst.-utsk:s förslag var nemligen då redan färdigt och af H.
H. approberadt. M. yttrar derför, med undvikande artighet, att
med tillfredsställelse funnit att utsk. "så till sägandes arbetat
hr kanslirådets principer". (Brinkmanska Arch. II 428.) I
amanns Sv. Grundlagar och i Sveriges Statsförfattningsrätt äfven
i Rydins skrift Om Yttrandefrihet och Tryckfrihet, bekräftas
anförda. — S. 85—86. Hvarken Hartmansdorff eller någon
an har i tidskr. Svea författat någon afhandl. "om Statsreli-
n"; men H. har der (anon. i h. 7, 9, 10 1825—26) låtit införa
amställning af de Nord-Amerikanska Förenta Staternas tillstånd".
S. 87. Af Lindebergs bref till Wallmark af $^{7}/_{4}$ 1826 finner man,
Lindeberg var upphofsman till förslaget att prägla medaljen
er L. och för detta ändamål då utfärdade teckningslistor. Me-
jen, som slogs i anledning deraf att L. redan uppnått 70 år,

XXXV, 1862). — S. 89—90. Atterboms första
pold skedde genom ett bref från A., dat. Solla
6 Juli 1826, dervid denne till L. öfverlemnade
K. H. arfprinsens födelse. Se deras brefvexling i
I: 337 f. — Utförligare tillägg medgifver icke u
förteckningen måste äfven inskränkas. Beträffa
dramatiska skrifter, hänvisas till Klemming, S
s. 131—185 och Dahlgrens Ant:r om Sthms The
Disp., se ofvan. — Underdånigt Frögde tahl til
af H. K. H:s Svea och Götha Nådigste Kron-Pri
högst hugnerika födelse, 20:dag Jul år 1746, h
hussalen i Norrkjöping i en förnäm och talri
20:dag Jul 1770 af Carl Gustaf Leopoldt i dess 14
u. å. 2 ark 4:o. (Vers.) — Ode öfver den 1 Nov
(i anl. af kronprinsens födelse) firades af k.
s. m. Ups. u. å. 2 upplagor — Critiska Anmär
dikten: Tåget öfver Bält. Ups. 1785. 8:o. — Julie
neisk Offersång, på d. 11 Oct 1785. Ups. u. å.
tiska Oder. Ups. 1785. 4:o. (Anon.) — Inträdes
ska Academien d. XXI Junii MDCCLXXXVI
(Omtr. med ändringar i Sv. Akad. Handl. och
Tal öfver prof. Sleincour $^{11}/_{11}$ 1786 (i kon:s nä
— Prolog till Operan Armide. Sthm 1787. — Fr
Sthm 1787. — Öfver Segren vid Hogland d. 17
1788. 4:o. — Oden eller Asarnas utvandring. Trag
MDCCXC. Öfversatt o. utg. på tyska 1805,

1796. — Den Talande Taflan. Opera-Parade. I en act. Öfv. Fransyskan. Sthm 1799. — Afhandling om Svenska Stafsättet Företal. Utgör 1:a delen af Sv. Akad:s Handl:r ifrån år 1796. 1801. Jfr samma Handl. 17:e del. — Briefe über Schweden Schwedens neueste Verhältnisse. Veranlasst durch Acerbi's en. Aus der Handschrift eines berühmten Schwedischen Ge- len übersetzt und herausgegeben von Friedrich Rühs. Halle, VI + 242 + 2 sidor 8:o. (Ett par af brefven äro, omarbe- inf. i L:s Skrifter.) — Sång öfver Aftäckningen af Kon. Carl s Bildstod, uppläst i Sv. Akad., Högtidsdagen d. 20 Dec. 1823. . Acad. Handl. XI. Det sista poem L. lät trycka. — Samlade ter. I 1800, 2:a uppl. 1814; II 1801, 2:a uppl. 1815; III 1802, ppl. 1816, IV 1831; V och VI 1833, alla tr. i Sthm. — En till- d "ny, fullständig, omordnad upplaga", Ups. 1873, hade enl. förl:s ift, så ringa afsättning, att den med 2:a bandet upphörde. — Akad. Handl., i tidningar, tidskrifter och samlingar finnas en d skrifter af och om L., hvilka här ej blifvit nämnda.

Lichtone, R. Sid. 92. I riddarhusstamtaflan skrifves namnet: ton, och der uppgifves att L. föddes d. 7 Juli 1631 på Humb- å i Borgå socken, enl. faderns lat. attestatum för sonen. Vi- säges, att L. 1675 $^{3}/_{4}$ fick öfverste-karakter och 1676 $^{10}/_{3}$ blef ste för Nya adelsfanan, samt att han dog d. 8 Jan. 1692. I lings Kungsholms Minne s. 105—7 beskrifves L:s vapen och es underskriften derå, enl. hvilken L. föddes i Perno d. 8 1631 och dog d. 8 Jan. 1692, hvilken senare uppgift ock är med K. Carl XI:s Dagbok s. 235 och med Stjernmans Höfd.- e I: 351. Enl. Schlegel och Klingspor, Ointrod. Ad. Ättartaflor 1, blef L. 1652 $^{23}/_{10}$ svensk adelsman. Om hans våldsgerningar, nrep II: 678. Att L. blef kongl. råd $^{20}/_{1}$ 1687 bekräftar riks- traturet. I anl. af L:s tillträdande till presidentskapet i Åbo ätt $^{23}/_{12}$ 1687 utgafs (utan ort och år) Dygdenes Öfningsexempel des Belönings-Spegel etc. af Anders A:son Merthen (Warm- XII: 104). — I De la Gard. Arch. X: 7 refereras bref från L. — Om L. se Loenbom, Handl. til K. Carl XI:s Hist., Rüdling, i Flor stående Stockholm s. 131 och Suppl. s. 166, samt Gezelii II: 112, IV: 572. — Lagus anför bland sina källor: Hipping, o s. 57.

Lidbeck, E. G. Sid. 93. Om L:s botaniska förhållande till Nyrén, se detta Lex. X: 133; Om botaniska anstalterna i Lund odlandet af mullbärsträd, se detta Lex. XI: 60 och XIV: 14. — biogr. äro nu jemförda Lärda Tidningar, Stockholms Lärda ingar., Upf.-Sällsk. Tidn., Lidéns och Marklins Disp.-kat., Ro- anes Ant:r s. 263, 468, samt Tegnérs Lunds Univ. Hist. II:

162, 299, 300, 306, der skriftförteckning meddelas, men bör
föras med Rosenhanes. Hos Ståhl och uti af honom åber
källor uppgifves det nu i biogr. införda födelsedatum.

Lidbeck, A. Sid. 99. Nu begagnade källor äro Sv. Arki
I: 160, Lefvande Sverige I: 57, Gjörwells Brefväxling V: 227, L
Univ. Hist. af Tegnér II: 321, 325, der skriftförl. finnes. Om
program till promotionen i Lund 1808, se detta Lex. V: 12
s. 213 L:s åsigt om studentförströelser i Lund. L. lemnade bi
till tidskr. Nordia, utg. 1795 af Jens Kragh. Höst, se dennes
ringer om mig och mina Samtidige (1835) s. 30 f. — I Teg
Efterl. Skrifter II läses bref från T. till L. $^{4}/_{1}$ 1803. — Om L
Ahnfelts Studentminnen I: 94 f., och Kahl, Tegnér och hans
tida i Lund, 2:a uppl., s. 28, 47 f. — Om L:s maka, se Aur
933—34, och kal. Svea för 1865.

Lidén, J. H. Sid. 101 f. L:s första bref $^{10}/_{11}$ 1763 till Gj
är tryckt i denna Brefväxl. V: 173. — I K. Bibl. Tidn:r om L
Saker och i Tid:r om Lärda Saker (1768—69) finnas bref h
skrifna under dess resa, till Gjörwell och Tilas. — I Göttingi
gaf L. ett lat. carmen på kronprinsens födelsedag d. 24 Jan.
inf. i Lärda Tidn. s. å. n:r 15. — Då L. hemkom 1770 helsad
på vers af Tilas i Alm. Tidn. s. å. s. 390, se ock s. 364. — S
laren 1773 äro tr. lat. vers till L. af halfbrodern Sam. Älf, o
till Gjörwell. — I Björnståhls Resa I, II finnas meddelanden
till L. — Se för öfrigt Nya Lärda Tidn. 1775; Stockholms
Tidningar 1776, 1777 (gåfva af böcker till Örebro trivialsk
m.), 1778, 1779, 1780 (om donationen af Lidénska bibl. till Ö
nation i Upsala); Upfostrings-Sälsk. Tidn:r 1781 (om Lidénska
öppnande $^{15}/_{10}$ med tal af Duværus), 1782 (med hvilken årg.
den af Gjörwell bekostade af Snack graverade afbildningen af
öfver L., till hvilken med. öfverlemnades nyårsdagen s. å.), 178
III: 273 (om förändring af Lidénska biblioteks-donationen),
III: 270 (om samma bibl. delning), och s. 111 (om L:s gåfva till
Sälsk. af 50 rdr sp. såsom bidrag till pris för minnesskrifter
G. Nordins Dagbok (om N:s besök hos L. $^{25}/_{6}$ 1790); Linkö
Bibl. Handl:r; Lunds Universitets Hist. II: 383 (1868); Vitt.-H
Ant.-Akad. Handl. VII, biogr. af Wilde. Förenämnda källor ä
anlitade och derjemte den förnämsta af biografen begagnade,
Sv. Archivum II: 186 f. Derstädes s. 240 upptagas L:s sa
donerade kapital till 135,400 daler, hvarjemte böcker, handsk
estamper och musikalier, som blifvit donerade och fördelade
lan bibl. i Upsala, Lund, Åbo, Linköping och Hernösand, vär
till minst 72,000 dal., således tills. 207,400 dal. k:mt (18 dal
rdr sp.). Dessutom gaf han hvad här ofvanför är anfördt

rligare, enl. Sv. Arch. II: 256, Gjörwells medaljong af Sergel, faders porträtt mål. af "Ståhlbohm", plåtarna till Terseri och Benzelii porträtt m. m., till Linköpings bibliotek. Enl. s. i Sv. Arch. var L. i 17 år beständigt sängliggande. Som sådan ades L:s porträtt af Hörberg 1792, och detta skall enl. samtida g vara mycket likt. Genom Gjörwells försorg graverades detta rätt i koppar af J. F. Martin 1798, på bekostnad af L:s vänner orrköping. Inskriften derunder angifver oriktig tid för L:s dom. — L. hade 1793 till Gjörwells medaljong valt underskrift, sedan graverades under G:s porträtt, se detta Lex. V: 173. — n tyska litteraturen är L:s minne bevaradt genom en skrift: ann Heinrich Lidén. Ein kleiner Beytrag zur Gelehrtengeschichte wedens von Johann Georg Eck Doctor dér Philosophie auf der versitet zu Leipzig etc. Leipzig 1800. 8 och 36 sid. lit. 8:o. d Ecks källor var ock L. P. Wählins löjliga tal öfver L., $^{3}/_{5}$, i Lund. Se Journ. för Sv. Litt. 1798 s. 393. — En nutida lä- har förklarat det han anser, att den läkarebehandling Lidén ergick och dennes sätt att behandla sig sjelf, t. ex. genom att slå sig åder, förvärrat hans tillstånd och förkortat hans lif.

Lidfors, E. Sid 109. Angående honom hänvisas till Ahnfelts lentminnen I: 56 f., Tegnér och hans Samtida i Lund af Kahl, uppl., Lund 1868, s. 41, samt Lunds Univ. Hist. II, af Tegnér, d 1868.

Lidner, B. Sid. 110. Att han var född d. 16 Mars 1757, har sjelf skrifvit i Göteborgska nationens Matrikel i Lund, äfven- att hans faders namn var *Olof Liedner*. Denna tidiga upp- torde skäligen kunna tillmätas mera pålitlighet, än dem han nat vid flera senare tillfällen, sedan han råkat i förfall och ppt var tillräknelig. I en "prosaisk ode", inf. i Lunds Vecko- d 1775 säger han sig vara adertonårig, och bekräftar alltså nstående uppgift (Ljunggren). Deremot skrifver han från Sthm 1787 till majoren C. A. Möllersvärd i Finland, att han då var årig. (Lidners Samlade Arbeten 7:e uppl. s. 563.) Senare s. å. lar han sig i bref till Rosenstein en 28 års yngling. 1790 $^{5}/_{2}$ er han i bref, sannolikt till biskop Wallqvist, sig snart vara 31 (Frey 1847 s. 254.) Enkan uppgifver i hans biografi, tr. i Sed- e Samlade Skrifter 1820, att mannen var född 1759, och i döds- onsen i Inr. Tidn. 1793 n:r 14 heter det, att "Kongl. Sekret. gt Liedner (!) dog d. 4 sistl. Jan. i des 34 ålders år". Att L., gymnasist, d. 8 Maj 1772, andra böndagen, efter aftonsången, öteborgs gymnasium höll tal på vers "om det förunderliga i isti återlösning" (Alm. Tidn:r 1772 I: 879), och redan 1773 $^{23}/_{8}$ ntliggjort en "Ode öfver vår närvarande Tid" (Vid skuggan af

et träd etc., se Nya Alm. Tidn:r 1773 III: 365), äro ut p
ständigheter, hvilka icke iakttagits af dem, som hittills skr
L. Om vers af L. finnas i Göteborgstidningen Hvad Nytt
Nytt? vid samma tid, har utg. saknat tillfälle att utröna, me
det ej otroligt. Han inskrefs som student i Lund och
borgska nationen derstädes $^{9}/_{2}$ 1774 och vistades vid unive
fyra terminer. Den s. 111—12 h. o. nämnda disp. af $^{1}/_{12}$
öfversatt på svenska och tr. i Gjörwells tidning Adress
n:r 3 f. — Bokstäfverna M. S. E. (se s. 112 h. o.) anses b
att L. var medlem af något vittert sällskap i Lund. Vete
och Vitterhets-Samhället i Göteborg stadfästades af K. Ma
Aug. 1778, men s. 403 h. o. ser man att detta sällskap var en
ning af ett förut befintligt. Under sitt vistande i Lund 17
i Lunds Veckoblad s. å. införa flera skaldestycken, af hvil
omtr. i L:s Samlade Arbeten 7:e uppl. s. 548 f. S. å. st
egenskap af præses 12 Theser för hvilka Thorild, ankom
akad. i Sept., åtog sig att respondera. Kurators prot. af
håller bl. a., att "herrar officiarii agerat sina partes me
märkt färdighet." (Atterbom, Sv. Siare och Skalder. 2:a
376.) Samma månad skulle L. respondera under prof. Col
en. afh. (obekant för Lidén) de jure confinationis, reda
med dedikationer till dir. N. Sahlgren samt prof:na Roseal
Colling, då L. plötsligt försvann och återvände till G
Denna öfverraskning, förmodligen en följd af någon tvinga
ständighet, som nu är obekant, föranledde stjuffadern a
1776 (se s. 113 h. o.) affärda honom till Ostindien, men re
på sommaren återkom han och blef sedan sänd till Gr
Att så förhåller sig, bekräftas deraf att L. der lät trycka
gifva en hittills förbisedd Diss. academica de Jure Rev
Americanorum ... Mag. Petro Ahlwardt ... Aug. 1777 ...
Bengt Liedner Svecus. Denna afh. är tillegnad Patrik A
(på sv. vers: Ett romerskt nit för gammal ära etc.) oc
Sécretaire de la Cour Jean Beckmann (vidlyftig dedikation
prosa). I slutet förekomma Theser. Man skulle häraf kun
den slutsats, att L. blifvit magister i Greifswald (jfr s. 11
Han säger visserligen i sitt skaldebref till fru Schröderhe
Arbeten 7:e uppl. s. 525) att han "från Rostock är magist
hans uppgifter voro i allmänhet föga trovärdiga. S. 113.
versen i Impromptu't till kon. torde vara lånade ur ett skal
från 1779, hvilket tillskrifves Zibet (Ljunggren). Sid. 114.
i Göttingen antagligen från våren 1780 till framp å året 176
Gjörwelliana 3 St. s. 243 och Upf-Sälsk Tidn. 1781 s. 71.)
teckning i Lund skulle denna vistelse utomlands egt rum f
theaterns räkning, och kunde då vara föranledd af L:s

[illegible]et, som vid denna tid var theaterns andre direktör. — Sid. [illegible]—17. De å dessa sidor citerade brefven återfinnas i L:s Sam[illegible]de Arbeten 7:e uppl. s. 520 f. o. 528 och härröra säkerligen från [illegible]are tid än man antagit, förmodl. 1785. Den 8 Nov. 1785 skref [illegible]nl. L. från Margretelund till J. G. Oxenstjerna och begärde hjelp [illegible] att kunna afsluta skaldestycket Yttersta Domen. Han önskade [illegible] att O. skulle genomse början af detta stycke, och tillåta att [illegible]tsättningen sändes till granskning. Om 16 dygn skulle han lemna [illegible]argretelund och visste ej hvarthän han skulle fly. (Karakteri[illegible]ker af Crusenstolpe, 1851, s. 176.) Det torde kunna antagas att [illegible] 1783—84 vistats i Stockholm. Sedan St. Posten förutn. år $^{30}/_{5}$ [illegible]r 122) meddelat notis om Spastaras (Spadaras) död, skref L. s. å [illegible] bekanta poem deröfver. Han lemnade s. å. och det följ. bidrag [illegible] Tryckfriheten den Välsignade (se s. 126 h. o.), utgaf 1784 [illegible]enet Året MDCCLXXXIII och Medea, hvilket antyder ledighet [illegible]n informatorsbestyr. — Sid 118. Berömmet öfver Kellgrens [illegible]eralitet att i St. Posten införa hvad Thorild skrifvit, torde för[illegible]a sin betydelse, då man känner att i tidn. trycktes åtsk., utan [illegible] vetskap, t. ex. K:s eget poem Christi Död. — Sid. 121—22, 131, [illegible]2. 1787 $^{21}/_{4}$ uppgjorde boktr. Holmberg och L. kontrakt om [illegible]ckning af den senares skrifter. Det mesta var ock tryckt under [illegible]syn af L. sjelf, som äfven uttagit arvode i förskott, då denne [illegible]steligen på hösten reste till Finland, dertill (enl. Sander) föran[illegible]då af en vän vid namn Sederholm. Han vistades der, dels hos [illegible]mmendanten på Sveaborg N. F. Mannerskantz, och dels i Åbo, [illegible]hända ock hos majoren, sedan landshöfdingen C. A. Möller[illegible]ord. (Se Lästboms Höfd.-minne II: 24, 295 och Saml. Arb. s. 562 [illegible].) Dedikationen till kon. framför Yttersta Domen, tr. i Åbo [illegible]8, utbyttes mot ett företal då poemet omtrycktes i L:s Samlade [illegible]beten 1, s. å., och sattes främst i samlingen framför poemet [illegible]et MDCCLXXXIII, hvilket då det särsk. trycktes var ded. till [illegible]ättningen, hvaraf följer att Franzén icke gjort sig skyldig till [illegible]nnesfel. — Sid 122. Angående Ode till Finska Soldaten, hvilket [illegible]ckte missnöje bland finska officerare, hänvisas till Barfods Märkv. [illegible]8—94 s. 213. S. s. L:s svärmoder var Barbro Helena Freiden[illegible]l, gift 1) med ryttm. Jakob Johan Hastfehr och 2) med dom[illegible]aten S. Pryss. Se Anrep I: 876 och Åbo Stifts Herdaminne af [illegible]randberg. Jfr L:s bref till sin morbroder handl. P. P. Ekman, [illegible]. Åbo d. 3 April 1789, hvilket liksom nedan nämnda kungörelse [illegible]nes i Göteborgs museum. Båda äro aftr. i bl. a. Sthms Dagblad [illegible]r 2 1876. "Kungörelsen" af L., är dat. Åbo d. 9 April 1779, och [illegible]stagl. ämnad för någon tidning, i anl. af boktr. Holmbergs för[illegible]aring i St. Posten n:r 74 d. 31 Mars s. å., rörande ofvan nämnda uppl. [illegible] L:s Arbeten. Denna förklaring ådagalägger ytterligare L:s oef-

terrättlighet. Vid denna tid var L. redan gift, möjlig
slutet af 1788. Sid. 125. L:s upptåg med käppen torde
fråga är om L., böra tagas så allvarsamt. — S. s. Stö
vådor öfvergingo Göteborg 1792 i Mars, 1793 i April, 179
men ingen 1789. Sid. 128—29. Då Rosenstein i bref
från Stockholm tillskrifver kon. och på L:s begäran öfv
ett poem (Yttersta Domen), ded. till kon., anmäler ock R.
skan, att blifva benådad med bibliotekariefullmakt, men R.
befatta sig med någon rekommendation, utan ansåg lämp
gifva penningar. (R:s Saml. Skr. III: 173—74). I bref d
$^{9}/_{2}$ 1790, sannolikt till bisk. Wallqvist, önskade L. en titel
ord till någon tulltjenst. (Frey 1847 s. 254). Ändtl.d.
beslöts att L. skulle erhålla titelfullmakt som kongl. sek
(Schinkels Minnen III: 276), och att han erhöll fullmakt
man af dödsannonsen (se o.). — Sid. 132. Beträffande d
drade uppl. af L:s (arbeten) hänvisas till Enboms biograf
Lex. IV: 390—91. Att E. ej tagit någon befattning med
1796, 1800 kan anses alldeles gifvet. — S. s. I Juli 1860
en minnesvård, som Sv. Akad. låtit resa på L:s grat, enl.
1858. — Det å sid. 117 Kellgren tillagda förkastandet af
och Thorilds skrifart, torde hafva sitt ursprung från ann
garna till poemet Man eger ej snille för det man är
Utom ofvan nämnda källor äro nu använda: Företalet af
till L:s Samlade Arbeten 7:e (6:e ?) uppl.; L:s skrifter o
Litt.-hist. bidrag af prof. Ljunggren, i P. o. Inr. Tidn.
101, 108; Atterbom, Sv. Siare och Skalder, 2:a uppl. V
Klemming, Sv. Dram. Litt. s. 119—57; Dahlgrens Ant:r o
Theatrar; Ant:r om Göteborg; Hildebrand, Minnespenn
231 (jfr s. 130 h. o.). Se för öfrigt om L., Tegnér och ha
tida i Lund, 2:a uppl. s. 166; Sv. Familjboken I: 29; kal.
1863; Posthumus Mina Samtida X: 43; Hanselli Ur en S
Papper I: 79, 80; Stockh. Posten 1819 n:r 77, der det säge
enka och dotter ledo nöd, och att man var sinnad utg
hans skrifter med porträtt; Åhlström, Skaldestycken ratta
— Af Grefvinnan Spastaras Död utgafs ny uppl. 1786 oc
ment derur med musik af E. Brendler 1830. Andre h.
nämnda skaldestycken: Glömskan (1789), Midnatten (1791),
Adolphs Ärestod (1791), De Galne (1792), m. fl. äro tryck
Saml. Arbeten. Af dessa började des i Sthm en uppl. 1836,
niers förlag, men stannade med 1:a häftet. — Sid. 116. L
bref till Schröderheim yttrar han. — Sid. 119, r. 10 ned
Tryckfriheten. — Sid. 121, r. 15 i texten nedifr., läs: uttry
Sid. 129 på flera ställen bör läsas sjöng, i st. f. sång. —
r. 8, läs: förevigade.

Sid 136. Enl. det epitaphium öfver v. L. hvil-
ska familjens grafkor i Jakobs kyrka i Stock-
d. 20 Aug. 1651 och hans förnamn endast Bern-
Minne af Wittingh, s. 92.) Detsamma säger
amtaflan, enl. hvilken en hans broder hette Rein-
1703 skref frih. Axel Sparre till gr. Fab. Wrede
Thorn: "Gen. Liewen hade visst kunnat räddas om
nat fås. Bloden förrann honom att han efter 7 tim-
en timme fick man väl rätt på en fältskär, som
men den afrunna bloden hade förberedt döden.
balsamera liket". (De la Gard. Arch. XIII: 172. Jfr
XX: 114.) — I Brinkmanska Arch. II: 152—59 med-
skrifvelser från Magnus Stenbock till v. L. 1699—1703
mbetsbref af $^{29}/_{10}$ 1701 från C. R. Nolcken och Chr. Al-
ich. — Åtskilliga af v. L:s befordringar äfvensom tiderna
giften äro olika dagtecknade i Gjörvells Brefväxling och
rhusstamtaflan.

Liewen, H. H., d. ä. Sid. 140. I biogr. h. o. saknas flera
dringar, hvilka upptagas hos Anrep (II: 681); riddarhusstam-
r än fullständigare. Uppgiften i dessa källor, att v. L. 1712
öfverste för lifdragonerna, tarfvar bekräftelse. — De i biogr.
nda i Floderi Handl. tr. samtalen emellan v. L. och kon. äro
tr. i Anmärkningar i Sv. Hist. (1782 f.) s. 150 f., hvarpå följer
rande uppsats derst. s. 161 f. — Se om v. L. detta Lex. XVI:
De la Gard Arch. XV: 5 el. A. B. Horns lefnad s. 37 samt
yxells Ber. XXIII, enl. reg. m. fl. st. i samma arbete.

v. Liewen, H. H., d. y. Sid. 140. Riddarhusstamtaflan är myc-
knapp på tidsuppgifter ang. v. L. Enl. denna källa föddes han
04, men då han, enl. Upf.-Sälsk. Alm. Tidn:r 1781 vid sin död
å. var 79 år, måtte han blifvit född 1702 eller 1703. Vidare upp-
fves, att han 1720 blef hofjunkare, derpå besökte utländska läro-
ten, bevistade finska kriget 1741 f. och pomerska kriget 1757—60,
yo valdes till kansler för Åbo akademi $^{23}/_{6}$ 1772, hvilket val han
ck ej antog, entledigades från alla sina embeten $^{22}/_{8}$ s. å., men
er inkallades i rådet s. d. samt då utn. till riksmarskalk. — I
örjan af 1742 sändes v L. till Petersburg i något hemligt uppdrag.
andl. rör. Skand. Hist. VI: 322); blef led. af Vet. Akademien
1750; intrigerade mot F. A. v. Fersen s. å. (se detta Lex. IV: 340
h Fersens Skrifter II: 24); uppgjorde 1751 plan till förändring
riksstyrelsen (Fersens Skrifter II: 25 f. och Fryxells Ber.); blef
57 $^{21}/_{4}$ af Höpken i rådet föreslagen till kommissarie i Pomern
r. Sk. H. XXIII: 170); motarbetades som rådskandidat (detta

motsfört.) — Om L. och Kon. Gustaf III, se Fer
men synnerligast s. 53.

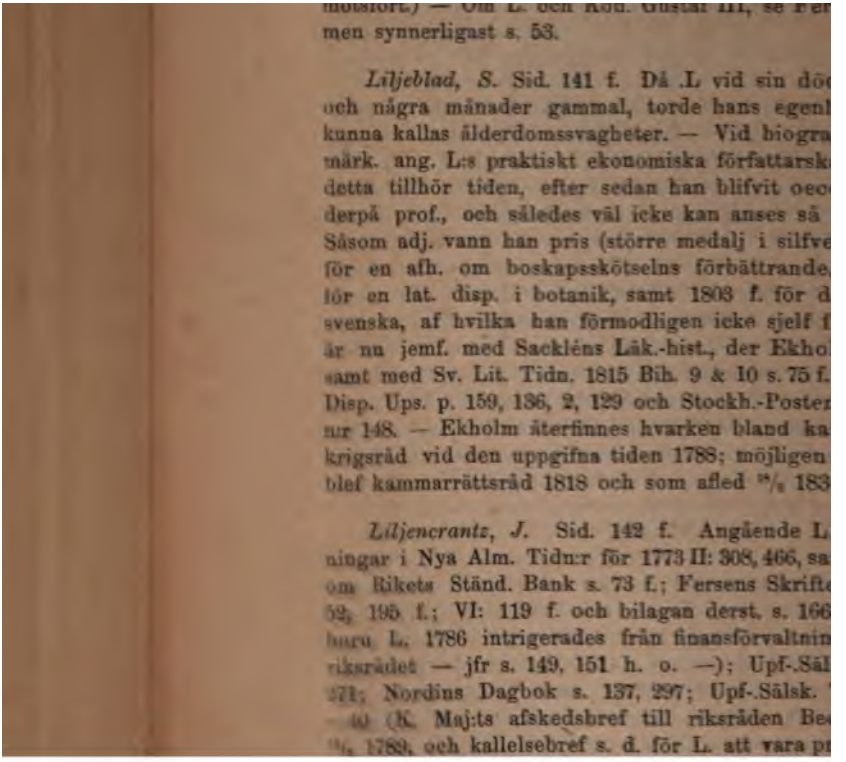

Liljeblad, S. Sid. 141 f. Då .L vid sin dö
och några månader gammal, torde hans egenl
kunna kallas ålderdomssvagheter. — Vid biogra
märk. ang. L:s praktiskt ekonomiska författarsk
detta tillhör tiden, efter sedan han blifvit oec
derpå prof., och således väl icke kan anses så
Såsom adj. vann han pris (större medalj i silfve
för en afh. om boskapsskötselns förbättrande,
för en lat. disp. i botanik, samt 1803 f. för d
svenska, af hvilka han förmodligen icke sjelf f
är nu jemf. med Sackléns Läk.-hist., der Ekho
samt med Sv. Lit. Tidn. 1815 Bih. 9 & 10 s. 75 f.
Disp. Ups. p. 159, 136, 2, 129 och Stockh.-Poster
nr 148. — Ekholm återfinnes hvarken bland ka
krigsråd vid den uppgifna tiden 1788; möjligen
blef kammarrättsråd 1818 och som afled 18/8 183

Liljencrantz, J. Sid. 142 f. Angående L
ningar i Nya Alm. Tidn:r för 1773 II: 308, 466, sa
om Rikets Ständ. Bank s. 73 f.; Fersens Skrift
52, 195 f.; VI: 119 f. och bilagan derst. s. 166
huru L. 1786 intrigerades från finansförvaltnin
riksrådet — jfr s. 149, 151 h. o. —); Upf-.Säl
271; Nordins Dagbok s. 137, 297; Upf-.Sälsk.
— 40 (K. Maj:ts afskedsbref till riksråden Be
18/8 1789, och kallelsebref s. d. för L. att vara p

damotsfört.; Rothliebs Beskr. öfver Riddarholmskyrkan s. 223; Lefvande Sverige I: 25; Hof-Calendrar samt Schulzenheims Tal, hvilket dock innehåller flera felaktiga uppgifter, en följd nda af förf:s 84 år. — S. 153. L. bosatte sig 1768 på Marie- och öfvertog högsta ledningen af porslinsfabriken derstädes; slutligen ensam innehafvare af alla aktier i samma fabrik, hvil- han 1782 i juli sålde till majoren Nordenstolpe på Rörstrand. H. Strüle, Rörstrand och Marieberg, Sthm. 1870, s. 133, 149, — Med ledning af Journal för Litt. och Theater 1812 n:r 146 flera källor meddelas följande förteckning på L:z'

Skrifter: Memorial huru Sverige må kunna få nödig tillgång gull- och silfvermynt, samt hvad värde och proportion mynt- erne sig emellan böra hafva. Uppsatt i Amsterdam d. 31 Okt och afsändt till K. Comm. Coll. d. 4 Nov. s. å.; — Ytterligare gg i förenämda ämne, rör mynt- och vexelväsendet, dat. Am- dam d. 17 Nov. s. å.; — Mem. om sättet att göra Sveriges han- på Bordeaux mera nyttig, dat. Marseille d. 17 Sept. 1759; — nne mem. ang. afsättningen af rökt sill i de Medelländske orter flera katolska länder, dat. Livorno d. 30 Dec. 1759 och d. 16 1760 och insände till Comm.-Coll.; — Anmärkningar om sil- handeln, insände från Venedig d. 24 Febr. 1760; Anmärkningar r handeln på Livorno, insände från Montpellier d. 18 Juli 1760; Utdrag ur L:s Ber. om Sveriges utländska handelsrörelse för år). (Alla tr. i Sefströms Handels-Bibl. St. 1—4, Sthm 1772, 74, 75, — Mem. ang. en friare religions-öfnings beviljande, af d. 11 Oct.), insändt från Amsterdam till presteståndets d. v. taleman, hr biskopen Troilius. Sthm 1778, 4 s. 4:o (Supplement dertill af an förf. tr. 1779.) — Mem. rör. utskeppningen af vårt gröfre kram, ingifvet till K. Comm. Coll. Sthm 1768. — Tal om sv. ngarnes undervigt emot de utländska, förmedelst en trögare etsdrift, vid inträdet i Vet. Akad. 1768 och Tal om Sveriges kes handel i gemen och den Levantinska i synnerhet vid pre- nedläggande 1770. — Ett rön i Vet. akad. Handl. — Anmärk- gar vid stats-utredningens berättelse af år 1794 om statsverkets tånd vid kon. Gustaf III:s död, dat. d. 14 Dec. 1809 (jfr. detta . VII: 258). — Tal till kronprinsen Carl Johan då Vet. Akad. öll att få förklara H. K. H. för sin förste ledamot d. 29 Nov. 0. (På franska, inf. i Inr.-Tidn. 1810 n:r 140.) — Tal om pen- gerörelsens verkan till ett samhälles nytta eller skada vid pre- nedläggande 1783, otryckt.

Liljensparre, N. H. Sid. 154. Om L. och öfverståthållaren, Carl Sparre, se detta Lex. XV: 122. Utdrag af bref från den

hert. befald att ensam befatta sig med de
Stockholm, hvarom kon. Gustaf III redan
(Nordins Dagbok s. 94, 95, 129, 177, 231.) —
delas K. Maj:ts skrifvelse af $^{24}/_{3}$ 1792 till L.
Om Ls uppförande mot Pechlin, se detta
såsom tjensteman se Schinkels Minnen II oc
hans egna memoirer (af Sturzen-Becker) s.
teckningar II fl. st., Minnen och Anteckning
I. samt Barfod, Märkvärdigheter s. 81. Den
egenhändiga berättelse af L. till K. Maj:t (G
1797, ang. sitt förhållande till kon. Gustaf
förmyndare regeringen, hvilken ber. finnes
är icke Glömdt. Enl. Låstboms Höfd.-minn
att förestå öfverståthållareembetet $^{14}/_{8}$ 1792
ifrån $^{9}/_{1}$ 1793. Konstitutorial och instrukt
i Pommern erhöll L. sistn. dag och år med
enl. riksregistraturet.

Liliesträle, J. W. Sid. 155 f. Sjelf skr
sträle och, senare, Lilliesträle. Son af super
dr *Ingemund Bröms* och *Magdalena Elisabe*
III: 104). Född på biskopsgården Ekenäs i We
inskrifven som student i Upsala 1734 och i
1736; disp. $^{19}/_{8}$ 1744; auskultant i Svea hofrä
i Maj 1745; e. o. domare $^{26}/_{6}$ och e. o. not
$^{17}/_{10}$ samt led. i en kommissorialrätt i Örebr
$^{30}/_{10}$, allt 1746; hade dylika tillfälliga uppdra
i Svea hofrätt $^{14}/_{12}$ 1748 och ord. $^{13}/_{10}$ 1752; v.
adlad $^{2}/_{11}$ s. å. jemte och främst bland sina

t.-Akad. $^{15}/_{1}$ 1773, samt arb. led. $^{20}/_{3}$ 1786 och hedersled. af Vitt.- t.- och Ant.-Akad. $^{10}/_{1}$ 1797; led. af Vetensk.-Akad. $^{26}/_{1}$ 1774; er- k. afsked från just.-kanslersemb. med 333 rdr 16 sk. specie i pension 1779; död d. 31 Jan. 1807 på Låstad i Strengnäs socken. Gift 1) m med *Hedvig Beata Hacker*, f. 1725, † 1784, och hade med ne sonen *Ingemund*, och 2) 1785 med frih:nan *Wilhelmina Char- tz Fleetwood*, f. 1739, † 1805.

L. var led. af Vet.- och Vitt.-Samhället i Göteborg, af Patrio- ca Sällsk. från 1776 och af Gen.-tull-arende-dir. från 1785 samt ästade riksd. 1769—70, 1778, 1786, 1789, då han $^{20}/_{2}$ hörde till dem a fångslades. — Se om L. Handl. rör. Skand. Hist. XVI: 277; rdins Dagbok s. 261, 151; Gjörwells Brefväxl. VI: 67; Läsn. i nd. Ämn. nr 7 s. 43 f. (1797): Leopolds uppsats Durencrans adslopp, äfven inf. i Leopolds Skrifter; Rehbinders Canzlerer. använda källor äro dessutom: Riddarhusstamtaflan, Anrep II: —50, IV: 752, hvilka dock äro felaktiga; riksregistr. 1757 $^{23}/_{2}$, 1779 ang. afskedet $^{19}/_{8}$; Hof-Cal. 1773; Ant:r om Kammarkoll. s. 34; rda Tidn:r 1766, 1774; Sthms Lärda Tidn:r 1776, 77, 80; Upf.- sk. Tidn:r 1783, 84, 85, 89; Det Lefvande Sverige I: 41. — Hos rep upptages flera skrifter af L. Föregående sida r. 5 nfr. står: 3, läs: 1762.

Lillje, A. Sid. 160 f. Axel Oxenstjerna föreslog $^{5}/_{3}$ 1634 L. v. guvernör eller kommendant, men bristen på goda officerare nma, att användas vid behof, gjorde kongl. reg. obenägen der- (Handl. rör. Skand. Hist. XXIX: 288, 297.) — S. å. $^{19}/_{3}$ kallas öfverste för Uplands inf. och öfverkommendant på Würzburg ch öck då förläningar; likaså 1635 $^{21}/_{4}$, och ytterligare 1637 $^{31}/_{10}$. e la Gard. Arch. XI: 66, 68.) — L. bevistade såsom vald caput ndagen i Stockholm 1634 och begärde dervid, att Lillje af Aspe- skulle vid följande riksdag bevisa sin rätt, att begagna namnet lje. Sedermera yrkade han skriftligen hos drottn. Christina, att nnde L. skulle afstå sitt namn, men vid remiss till riddarhuset styrkte 1647 års riksdag, att båda ätterna tills vidare behålla nma namn. Dervid blef det ock 1650 års riksdag. (Riddar- stamtaflan.) — Om L:s utn. till guvernör öfver Pommern 1641, riksråd 1648, friherrebref 1651 och grefvebref 1652 m. fl. utn:r å., se De la Gard Arch. XI: 71, 79, 193; rådsprot. $^{27}/_{3}$ 1648 och Everstolpes Hist. Bibl. II: 360 f; riksregist. för $^{26}/_{3}$ 1651, $^{20}/_{3}$, $^{14}/_{8}$ 1652; Sv. Odntrod. Adelns Ättartaflor af Schlegel & Klingspor 172. — L. jordfästades 1663 $^{10}/_{2}$ el. $^{18}/_{10}$ i Riddarholmskyrkan, varefter liket nedsattes i Kimstad kyrka, hvilken L. låtit utvidga mt begåfvat med predikstol, altare, kyrkoskrud, 3 klockor och ockstapel. — Med sin maka (se De la Gard. Arch. XI: 191) skall

felaktig.

Lillje, G. H. Sid. 162. Född d. 9 Aug. 1
i Greifswald 1648; uppvaktade 1655 kon. Carl
passerade Wolgast, dervid L. behagade kon.
nom följa med i polska krigståget, samt b
kornett vid lifkompaniet eller drabanterna,
Fersens befäl; visade i polska kriget mycken
dom, samt deltog i slaget vid Warschau i Ju
stare vid drottn:s lifreg., men hindrades af
ställa sig vid detsamma; fördes till Thorn o
marsk. Douglas till Sverige; efter att der
frisknat förfogade han sig till svenska arm
öfverste-löjtn. vid nämnde v. Fersens värfvad
andra reg. ställdes under Douglas' befäl; föl
till Jemtland och sedan till Kurland, der h
märkte sig, att Douglas valde honom att till
jan af 1659) belägrade Köpenhamn, framföra
ens framgångar i Kurland; blef 1661 $^{14}/_{2}$ öfve
ska reg. till häst; företog s. å. en resa till
England, Nederländerna, Frankrike, Italien,
efter hemkomsten, 1665 $^{10}/_{2}$ till öfverste för
hvilket då låg i garnizon i Stralsund, dit
guvernör; kom till Stockholm 1667, infann si
genom bemedling af enkedrottningen, som
1668 $^{7}/_{9}$ öfverste för kongl. lifgardet, med bib
inf.; råkade 1670 "på komedihuset i händelm
(Anrep I: 617), hvilken L. påstods hafva skyn
af färsk adel, men detta oväsen nedtystades

ccdrottn:s och hustruns förböner, pardon, med vilkor att han alle vistas på sina gods i Lifland, Pommern och Bremen och rig användas i kronans tjenst; deltog likväl och med mycken perhet i försvaret af Stade 1676, och blef vid ett utfall derifrån blesserad (fästningen föll i Aug. s. å.); instälde sig s. å. vid vet i Stockholm, afgaf ber. om Stades försvar och blef nådigt ttagen; vistades s. å. på stora Hinsekind; afreste 1683 till Un- n för att deltaga i de kejserligas krig mot turkarna, hvilket ock gjorde, säges det, genom att bl. a. bevista den i följd af domar i belägringshären snart upphäfda belägringen af Ofen, —Okt. 1684, dervid han skall hafva äfventyrat sitt lif, sedan nat och blifvit förd till Presburg samt vidare till Schlesien, han d. 29 Sept. s. å. dog. Liket hemfördes och begrofs i nstad. — L. gifte sig 1663 i Nov. med friherrinnan *Anna Wacht- ster af Björkö* (Anrep IV: 519-20) och hade med henne flera n, af hvilka sonen *Gustaf Adam*, som stupade vid Pultava 1709, ätten (Anrep II: 684). — Beträffande gr. L:s förhållande till nsessan Juliana, hvars fader stupade 1655 i kon. Carl X Gustafs st, hänvisas till ofvan anf. ställe i Schlegels & Klingspors ar- s, der flera källor uppgifvas, samt till Anrep. Det gods enke- ttn. gaf prinsessan var "ni fallor Räffznääs", säger Palmsköld, anför i afskrift 1) en visa, den grefve L. skall hafva skrifvit om ne, med en bokstaf af hennes namn i början af hvarje vers rostichon), och 2) en visa om grefven, akrostichon på hans n, förf. af grefvinnan eller, på hennes begäran, af någon annan. nsköld bifogar ett samtal på vers, emellan grefve L. och dess fvinna, hvilket ansågs hafva Lucidor till förf., hvarpå P:d dock lar. (Palmsköldska saml., citerad i 1:a uppl. af detta band. . har ej haft tillfälle att kontrollera, om först nämnda akrosti- n angår prinsessan, såsom biografen Låstbom uppgifvit, eller fvinnan, hvilket senare synes sannolikare.) — Om grefve L. s, att han tog del i de snart upptäckta och qväfda stämplingar tz-grefven Adolf Johan förehade, i anledning deraf, att han af nderna, i strid mot kon. Carl X Gustafs testamente, uteslöts förmynderskapet öfver Carl XI, m. m., samt att L. derigenom kyndats hvarjehanda ledsamheter. Dessas beskaffenhet upp- es icke, men de synas icke hafva varit hinderliga för hans be- dran under förmyndare-regeringen.

Källor till detta utkast äro de ofvan anförda samt riddarhus- ntaflan och Gezelii Biogr. Lex. IV, riksregistr. 1665 $^{28}/_{2}$, der L:s rstefullmakt af $^{10}/_{2}$ s. å. finnes införd, 1668 $^{7}/_{9}$, 1675 $^{28}/_{9}$, fol. 827.

Lillje, J. A. Sid. 162 f. I hans biogr. h. o. saknas åtsk. be- dringar m. m., som upptagas hos Anrep (II: 682), hos hvilken

befäl på Elfsborg, är genom hans försvarande
och att han för denna bragd belönades med
Elfsborgs reg. synes af krigs-exped:s registrat
ken derstädes eller i civilregist. eller i råds
något om L:s upphöjelse i friherrligt stånd, h
hafva inträffat sedermera. D. 6 (ej 26) Maj 1
exped:s registr.), såsom öfverste med öfverst
på Elfsborgs reg., fullmakt på öfverstebeställn
zer, som blef landsh. i Jönköping. — Om förs
se Fryxells Ber. XXX, Gyllengranats Sv. Sjök
Barfod, om Skånska Adeln s. 14 f. Hos dess
delandena emellan L. och Tordenskiold något
ten h. o. s. 162—68, men sjelfva meningen är

Lilljeblad, Gustaf Peringer. Sid. 164 f.
registraturet för d. 5 Januari 1681, s. d. utn.
arum i Upsala och installerades $^{7}/_{9}$ s. å., enl.
hvilket meddelas följ. upplysningar om Peri
professor. Han studerade Orientalia först i
i Kiel, Hamburg, Jena, Oxford, Cambridge o
tidens berömdaste orientalister; på sistnämn
biska under infödda orientaler. Var på väg
ska ärkebiskopen Timotheus från Marseille til
nade och begaf sig sedan i stället till Rom, de
af drottning Christina. Reste derifrån till V
derade turkiska under ledning af infödingar.
han Talmud under den berömde Wagenseil
Avoda Sara och Tamid; i Frankfurt a. M.
ännu berömdare Ludolff; i Amsterdam plägad

till De la Gard. Arch. XII: 110—15, kan icke gerna vara annan än "Lutheri Catechismus, öfversatt på American-Virspråket", åtföljd af "Vocabularium Virgineorum", tr. i Stock-696, öfversatt och förf. af J. Campanius och således icke till L:s skrifter. — Nu använda källor: Anrep II: 696; ridtamtaflan; Lidéns Cat. Disp.; Cat. Bibl. Ups.; Holmia Litppl. p. 24, f., 2 uppl. p. 27 f. och rättelser; Suecia Literata 140; Carl XI:s Dagbok s. 254; riksregistraturet.

Jecrona, G. Sid. 168. Hans biografi är jemförd med ridtamtaflan och Anrep II: 703, IV: 752; Lüdekes Denkmal s. 647; Handl:r til K. Carl XI:s Hist. XI: 87; Sackléns Apot. 5, der det visar sig att L:s fader äfven var hofapotekare, Gezelius betviflar; Stockholms Magazin I: 288 f.; Lunds ist., Lund 1868 I: 103, II: 4; riksregistraturet ⅓ 1686; Ant:r umarkoll.; Handl:r om Riksdagen 1682 s. 217; Kon. Carl gbok s. 126; Rüdling, Det i Flor stående Stockholm II: fl. st. derst.; Handl:r rör. Skand. Hist., enl. reg. — Bref åro tr. i 1) Sv. Mercurius för Aug. 1760; 2) Beckers Saml Danmarks Historie under Frederik III D. 2 s. 1—287 (till XI från Köpenhamn 1663—70); 3) De la Gard. Arch. X: 10.

Jehorn, P. Sid. 168 f. Angående L. vid riksdagen 1789, se ex. XI: 132; Adlerbeths Ant:r I: 116, 142; Fersens Skrifter —9, 119—25; Frey 1844 s. 415, 443. — Om L. som sjöofficer hans uppförande i slaget vid Öland 1789, se Upf.-Sälsk. dn. 1789 III: 81 f., 89 f., IV: 244; Adlerbeths Ant:r II: 10, f., Arch. I: 192; Nordins Dagbok s. 36, 112; Sv. Sjökrigshist. agranat II: 237—50 (se ock s. 87, 120, om andra händelser); ls Minnen II: 97 f.; detta Lex. III: 222; Minnen från Äldre re Tider, Linköping 1856: Rörande Sv. Örlogsflottans fält-789. Uppteckнadt i början af 1790. Med Bihang (af en som varande, och som bestrider och rättar uppgifter af Skjölde- — Adlerbeths och Fersens omdömen om L. äro äreröriga. v. Engeströms Minnen I: 82—83 omtalas, bl. a., en karrif Brelin (Gyllenskköld) öfver L., som föreställes ridande på ga. Se om L. för öfrigt detta Lex. IX: 317; De la Gard. X: 213; Handl. rör. Skand. Hist. XV: 116; Låstbom, Höfd.-I, II.

Jehorn, C. P. Sid. 172 f. Om L:s delaktighet i konungase bl. a. Nordins Dagbok, enl. reg.; Schröderheims Ant:r s. Adlerbeths Ant:r II: 105, 109 f., 153 f.; Ant:r af en Gammal n (frih. Hamilton) i Minnen från Äldre och Nyare Tider, 55 s. 56 f.; Brown, Sv. Hofvet etc. s. 184 f.; Gömdt är icke

Glömdt XII: 15 f; Minnen af L. v. Engeström I: 185, 194; Schö-
kels Minnen II: 229, 232 f.; detta Lex. I: 186, II: 299. I förenämnda
skrifter, undantagandes Schröderheims och v. Engeströms, del-
nämnes L:s biljett till kon., dels anföres ungefärliga innehållet af
densamma, men i Crusenstolpes Morianen IV: 149—51 finnes den
tryckt i öfversättning, som uppgifves vara gjord och till riktig-
heten bestyrkt af d. v. kanslirådet Adlersparre, på kongl. regs be-
fallning. Originalet, felaktigt stafvadt, förvaras i Svea Hofrätts
arkiv. I Hansellis Ur En Samlares Papper II: Ups. 1869, s. 63 f.
finnes biljetten på franska, men med afvikelse från originalet, men
beroende derpå, att man, i den afskrift Hanselli begagnat, gjort
rättelser, utan att dock göra aftrycket fullt språkriktigt. Se om
L., De la Gard. Arch. XIV: 255. — L. ansågs vara kunnig och be-
läst militär. Han bodde 1810 i Neu-Wied vid Rhen, under namnet
Bergheim.

Lilljehöök, M. Sid. 173—75. Utom riddarhusstamtaflan och
Anrep äro nu såsom källor använda: Rådslängden; Tibells Seraph.
Ordens Hist.; Bergstrands Christna Tidräkningen; Lilljehöökska
Frågan. Af Gabriel Anrep. Sthm 1862. 36 s. 8:o; och Gabriel An-
reps Anförande på Riddarhuset lördagen d. 2 Maj 1863, e. m., i
fråga om återstoden af hans, till fortsatt utgifning af Sv. Adelns
Ättartaflor, från riddarhuskassan beviljade anslag: Särskildt tryckt
i 50 ex. för hans slägtingar, vänner och bekanta. Sthm 1863. 19
s. 8:o. Af dessa båda senare skrifter visar sig bl. a., att adliga
ättegrenen L. af Fårdala n:r 1 utdog 1801 med Anders Fabian L.,
men att ätten likväl ännu på riddarhuset anses såsom lefvande,
emedan man till densamma räknat ättlingar af grenen L. af Gälle-
red och Kolbäck n:r 66. Anrep blef genom riddarhusdir:s beslut
1861 ålagd att låta omtrycka arken 90 och 91 samt ännu ½ ark i
2:a del. af Sv. Adelns Ättartaflor, för att sålunda återställa den rät-
tade genealogien i oriktigt skick. — Om L., hans fader och dotter
Ebba, se Handl. rör. Skand. Hist., enl. reg., samt Gustaf I:s Re-
gistratur.

Lilljehöök, A. Sid 175—76. Se föregående Tillägg.

Lilljehöök, J. Sid. 177 f. Se om L. 1634 och 1641, Handl.
rör. Skand. Hist. XXXII: 156—57, 159, 215, 231; De la Gard. Arch.
XI: 70. 71. — Grafskrift öfver L. på hans graf i S:t Johannis kyrka
i Norrköping är tryckt i Norrköpings Minne s. 431 f., äfven i C.
F. Broocmans arbete.

Lilljenstedt, J. Sid. 192 f. Med ledning af de sins emellan
något afvikande stamtaflor i riddarhus-arkivet, å hvilka L:s ätte-

ing är antecknad, meddelas här följande slägtöfversigt, till jem-
lse med förut kända uppgifter. *Paulus Simonis Raumannus*,
mo Finlandus, var, såsom tillnamnet angifver, född i Raumo s:n,
län, och blef 1662 kyrkoherde i Muohijärvi i samma län († 1682).
var gift med *Agneta Henrici*, och hade med henne 4 söner
1 dotter (jfr Anrep II: 586 och se här nedan): 1) *Henricus*
inus, f. 1651, konrektor i Björneborg, 1688 kyrkoherde i Kumo
i Åbo län (Strandberg, Åbo Stifts Herdaminne I: 206), † 1713:
med Curnovia, dotter af borgmästaren i Björneborg, Gustaf
riksson och Elisabet Nilsdotter, samt syster till Curnovius,
ad Adlerstam (Anrep I: 34). Deras son Johan kallas Amtmann
mmern. 2) *Simon P.*, f. 1652, blef prof. i orient. o. grek. språ-
vid akad. i Åbo, † 1692. Han gifte sig, enl. brodern Johans
loppsskrift (orig. i k. bibl. och aftr. i Hansellis samling af Vit-
etsarbeten VI: 280) i Åbo $^{7}/_{6}$ 1687 med Magdalena Schäfer Jo-
sdotter och säges med henne hafva haft sonen Simon Paulin,
adlad Lindheim. Men denne uppgifves vara född 1686 i Björ-
org (Anrep II: 772 o. s. 241 h. o.) och kan således icke vara son
prof. Simon P. Sannolikare är han, i enlighet med äldre upp-
er, son af Henricus, som åtminstone till 1688 (se ofvan) var
att i sist nämnde stad, såvida ej den förre varit gift förut,
rom dock upplysning saknas. Deremot heter det i Åbo Hof-
s Hist. af Lagus att Lindheims moder hette *Agneta Gabriels-*
ter Arctopolitanus, hvaraf skulle följa att Henricus varit två
ger gift. 3) *Johan P.*, slutl. grefve *Lilljenstedt*, f. 1655 (Anrep
735). 4) *Carl P.*, adlad *Lagerflycht*, f. 1657 (Anrep II: 586, der
tledning meddelas). 5) *En dotter*, gift med kyrkoherden i
mo, Barthold Rayalinus. I Åbo Stifts Herdaminne af Strand-
g I: 245 upptagas såsom söner af *Paul Sigfridi Raumannus* och
eta Arctopolitanus (hvilket namn således är en förblandning
ena sonhustruns, se ofvan) Johan, Carl, Henrik, Jakob (pastor
irkkala) och Simon. —

Johan L:s biografi har blifvit jemförd med riddarhusstam-
n, Anrep (se o.), Schlegels & Klingspors Ättartaflor s. 174,
, Rådslängden, samt med den utförliga lefnadsteckning, som
es införd främst i Finlands Minnesvärda Män I: (H:fors 1853
4) s. 1—58, 480, hvartill hänvisas. — I riksregistraturet $^{9}/_{5}$ 1719
es kallelsen till riksråd, och under $^{31}/_{12}$ s. å. (fol. 1391) grefve-
fvet för L., i hvilket hans meriter uppräknas. — I Lidéns Cat.
p. III: 54 upptages han (Johan Paulinus) som resp. för en disp.,
er præsid. af J. Flachsenius, i Åbo 1672. — Enl. detta Lex.
III: 148 sökte han professorat 1682. Bref från L. af 1708 är
l. Warmholtz 8497) tryckt i Hamburg, och af 1709, i Handl.
Skand. Hist. XVII: 328. Till samma Handl. XXI: 374, 377, 394.

sund öfver L:s graf uppsatta epitaphium, äfven
L:s porträtt af Schild, grav. af Drevet (Berchs
— Minnespenning öfver L. beskrifves hos H
Förbigången är följ. skrift af L.: "Omdöme öfv
ningar", tr. i Stockholm, enl. Fört. på Sv. Ca
stjerna, Ups. 1771) s. 30, under 1631. — Af skr
patus är ny uppl. utgifven med titel: Till Finl
Skaldestycke af Johannes Paulinus. Med öfver
H:fors 1844. — L:s vittra skrifter, äfvensom
1863 med förord (biografi) tr. i Hansellis samli
VI: 225—316, 427—37.

Lind(-Goldschmidt), Jenny. Sid. 204. Ho
holm i Aug. 1842 och emottogs då med try
Uppvaktnings-Ord. Gifte sig $^{5}/_{2}$ 1852 i Boston me
sedan han öfvergått från mosaiska till luthers
1853 f. bodde familjen i Dresden, öfverflyttade
i England 1858, och lät 1862 i Wimbledon up
G. blef 1863 "member of the Royal Academy
och ungefär 3 år derefter "Vice-Principal of th
invaldes han till utl. led. af sv. Musik. Akad. –
de skrifter om fru L.-G., som i detta Lex.
nämnas, må här hänvisas till detta Lex. XXII:
1844 (porträtt, med text af Aug. Blanche); Bak
Kal. för 1845 s. 24; Femtiofyra Minnen af Th
1864, s. 271; Posthumus, Mina Samtida, enl.
notiser af interesse); Grupper och Personnage
af Sturzenbeckers Saml. Arb., Köpenh. 1861) s.
ter d. $^{16}/_{2}$, $^{17}/_{2}$ 1876; Ny Ill. Tidn. 1876 n:r 27,

rade omkr. 10,600 kronor, utbet. till vederb. i April 1857, under åren 1858—75 till Malmqvistska uppfostringsanstalten i gifvit öfver 25,000 kr. och till Diakonissinrättn. derst. 40,000 kr. ades $^{16}/_{5}$ 1876 till hedersled. af Akad. för de Fria Konsterna, se- hon gifvit samma akad. 40,000 kr., hvaraf räntan skall användas resestip., antingen åt en målare, en skulptör eller en arkitekt. rjan af 1871 blef hennes man i amerikanska och derefter i en- ka tidn:r framställd såsom en slösare, hvilken förskingrat sin as förmögenhet, hvarpå skulle följt makarnas öfverenskom- e om att skiljas. Detta föranledde hr G. att anställa rättegång tre tidningsutgifvare el. boktryckare, hvilka, sedan framställ- en befunnits sakna ringaste skymt af sanning, blefvo dömda utgifva en skadeersättning af £ 2,000. Detta belopp nedsattes m eftergift till £ 1,200, hvaraf, efter afdrag af rättegångskost- rna, det öfriga af hr G. anslogs till välgörande ändamål. Rät- ngen refereras i en af G. utg., hos oss hittills obekant bok: ons for Libel. [London] 1871. 55 s. 8:o.

Lindblad, A. F. Sid. 208. Sv. Akademien tilldelade L. 1852 stora guldmedalj. Han blef R. N. O. 1853, R. D. D. O. 1857 K. W. O. 1:a klass $^{2}/_{12}$ 1871. L. afflyttade från Sthm hösten och bosatte sig på Löfvingsborg vid Linköping. Gifte sig 1828 med Sofia Carolina Wilhelmina Kernell, f. $^{18}/_{3}$ 1802, syster till J. Kernell (se detta Lex. VII: 51). Barn: en son och två dött- — L. har öfversatt op:na Puritanerna, Eden af Rossi och Leo- a af Scribe. Hans kompositioner äro till största delen förteck- e i Abr. Lundquists Kat. öfver Musikalier. Sthm 1876. — Käl- för tillägg i biografien och här: Dahlgrens Ant:r om Sthms strar; Höijers Musik-Lex. s. 258, 152 och Supplement dertill 6; Cronhamn, Musik. Akad. 1771–1871; Ny Ill. Tidn. 1871 n:r der portr. med text meddelas; Tidn. Teater och Musik 1876 1 (med L:s porträtt); samt på begäran meddelade uppgifter. — porträtt finnes, såvidt utg. vet, äfven i Sandbergs Galleri, och amnk. Sv. Män och Frunt. 13 h., 1845; ett utgafs på 1840-talet af Rylander, och ett särsk. i fol. på 1860-talet; — Sid. 207 r. 18 ifrån, läs: några.

Lindblom, J. Axelsson. Sid. 209 f. Ett af de i biogr. antydda ållen för Gustaf III att personligen lära känna L., var då kon. i Mars besökte Upsala och L. i egenskap af Skytt. prof. till disp:s-akt inför kon. utgaf theser (tr. i 2 uppl.), hvarom när- e kan inhemtas i Upf.-Sälsk. Tidn. s. å. L. hade 1785 börjat la arbeten af sina företrädare, och 1786 äfven Skytteana (handl. Skytte), hvaraf åtsk. intogs i en disp. s. å. ang. Joh. Skytte

L:s andel i Lex. Latino Svecanum icke är så ob
grafen förmenar, äfvensom att Ihre granskat ²/₃
P) synes af Linköpings Bibl. Handl. I: 138—40, d
detta lexikons tillkomst och meddelar, att Gjör
första anledningen. Se ang. samma lex. Sthms
och Upf.-Sälsk. Tidn. 1782. I bref till Leopold
blom, att han derpå nedlagt 20-årigt arbete och
före ej njutit mer än 333: 16 sk." — 1788 ¹⁹/₂ fick
sters pastorat till præbende, enl. Upf.-Sälsk. Tid
om L. kan inhemtas. — S. å. spreds (enl. Wies
Litt. IV, 505) ett paskill öfver L., i anl. af nå
bränvinsfrågan. — Enl. Wallqvists uppgift i B
1789 (Frey 1844 s. 428) och Nordins Dagbok s. 3
kade L. d. 21 Febr. 1789 på rikssalen att underte
akten", men sedan han tillsport presteståndet der
något deremot undertecknade han i kon:s rum s.
men enl. Nordin Söndagen d. 22 på aftonen. I
I: 113 antages, att undertecknandet skedde på Mån
omtalas att A. fann L. rörd till tårar öfver den
ningen och beklagande sitt öde, att i en så b
blifvit "framsatt", hvarjemte A., i det han för
dömer den ädelsinnade biskopen, yttrar, att den
den plats slumpen gaf honom vid denna riksdag
Nordins och Adlerbeths skrifter, anf. st. — Reda
om L:s inväljande i Sv. Akad., men kon. var o

ot, att döma af den följd af bref fr. den senare till den förre
er åren 1787—1812), som finnes tr. i Brinkmanska Arch. II:
—422. — Bref från och till L. äro tr. i Gjörwells Brefväxl. VI,
ast och, liksom i III—V, åtsk. ang. L. meddelas. Sedan L.
blifvit utn. till Ärkebiskop beslöt Linköpings Stifts presters-
s. å., att låta prägla öfver honom den medalj, som beskrifves
Hildebrand s. 290. — Beträffande L:s förh. till eller tankar
Nya Skolan, se detta Lex. XI: 21 och XXIII: 62. — Persona-
öfver L., uppläste i Upsala domkyrka $^{1}/_{3}$ 1819, äro inf. i Rosen-
s Skrifter II: 94. — En minnessten på L:s graf å Wreta klo-
kyrkogård aftäcktes i anhörigas och vänners närvaro d. 4
1839. (Sv. Bibliografi 1839 s. 140.) — L:s porträtt af Breda,
ämndt i detta Lex. III: 52, finnes numera i nationalmuseum.
tom Sthms Lärda Tidn. 1776—79 och Upf.-Sälsk. Tidn. 1781—
ch öfrige h. o. nämnda källor, äro nu använda Nya Alm. Tidn.
Lüdekes Denkmal s. 439; Sv. Arch. I, II; Biogr. Fört. på
Comm.; Ärkestiftets Herdaminne I: 55, III: 500; Link. Herda-
I: 41 f.; Anrep II: 736, 740; Schinkels Minnen II: 82, 89;
Sköna Litt. IV; Hammarsköld Sv. Vitterheten s. 355—56. Se
Frey 1844 s. 421, 430, 432—33. — Sid. 211—12. Det var i Hel-
r L. mötte kronprinsen Carl Johan och emottog hans tros-
nnelse. (Se v. Engeströms Minnen II: 179.)

von der Linde, *L.* Sid. 218. Om med "(9 Aug.)" i biogr., lik-
på andra ställen, betecknas nya stilen, skulle födelsedatum
30 Juli. — Se om v. d. L. Handl. rör. Skand. Hist., enl. reg.;
Celockes Dagbok (Sthm 1777) s. 178, 189, 201, 434, 533, 616,
710 f., 725 f.; Warmholtz 4420; Sveriges Fältmarskalkar af
Aholm (1873) s. 73; Archenholtz' och Pufendorfs hist. arb. I
bref, som omtalas i De la Gard. Arch. X: 13, torde brodern
med "Lasse", som "hade ett dappert gåt ruuss", afse Lorentz
L., ty denne lär hafva lefvat mindre ordentligt. I Lüdekes
mal s. 647 rättas dödsåret till 1670, på grund af en räkning,
visar att man ringt för honom $^{26}/_{6}$ det året, och hans vapen
öfö kyrka, der liket nedsattes, har dödsåret 1670, enl. uppgift
pastor i Lofö. — Han jordfästades i Riddarholmskyrkan $^{12}/_{7}$
enl. Lucidors grafskrift, tr. i Helicons Blomster och i Han-
s saml. af Vitterhetsarb. X: 231. Å sid. 217 står hans namn
r faderns biografi, hvilket härmed rättas.

Lindeberg, *A.* Sid. 218 f. I "Tillägg" till 15:e brefvet af Ställn.
Förh., 2:a uppl. 1850, meddelas utdrag af interessanta bref från
ow, Franzén, Leopold, Thomander m. fl., hvilka med L:g stått
röring. För varningen i detta Lex., Ny följd VI: 365, mot

höll L. "Tal vid högtidsdagen d. 8 Dec. 1799", tr. 1855 i ur P. B:s Archiv, 1 h. s. 77 f. Tillfällighets-vers af L. fin tecknad i Allmän [Bok]Catalog 1802—4. Han har och st., kalladt "Den Tyska Prosten", och "Gref Adam, Orig. Lindegren", Sthm 1832, 4 s. 8:o. Om L:s dram. arb., s ming, Sv. Dram. Litt. s. 164 f., samt Dahlgrens Anm. ou Theatrar, hvilka källor nu anlitats. L. disp. 1788 (præs. thius) och 1791 (pr. J. F. Neikter). — Det i biogr. uttalad met om L. som författare, torde i viss mån kunna modifi L:s förmån.

Lindfors, A. O. Sid 240. Angående L:s brefvexling m nér och med gr. Jakob De la Gardie, se Tegnérs Efter Skrifter II och De la Gard. Arch. XX: 96. — Om L. och h läsningssätt ("tungt och träkigt"), se Ahnfelts Studentm 100 f. — Om d:r P. Wieselgrens förh. till L., se detta L 271 f. Af d:r Wieselgren hölls Minnestal (tryckt) öfver L. då det monument aftäcktes, som på S:t Peders Klosters kyr vid Lund blifvit upprest öfver L. på småländska nation kostnad.

Lindschöld, Erik. Sid. 246. Tydligen efter förutgi derhandling fick L. $^{24}/_{11}$ 1658 (riksregistr.) befallning att sig till Gustaf Carlsson i egenskap af informator. I Nya af detta Lex. VI: 301 omtalas, såsom egande samband me da uppdrag, L:s första gifte (jfr s. 269 h. o.) och förm detta gifte uppdagats af Hanselli (se dennes saml. af Vi arbeten IV: 99). Så är dock icke förhållandet, ty 1798 med i Norrköpings Minne s. 233—37 (möjl. efter Älfs disp., hvil ej nu har till hands) denna nyhet fullständigare än hos der anföres en slägtledning, som skiljer sig från, me utgifvaren antagligare än stamtaflans på riddarhuset. L maka, med hvilken han gifte sig 1657, hette Greta Jonsdot dog 1659, efterlemnande en son, som blef bonde. Anledni detta gifte, 1657, torde förnämligast få sökas deri, att L. v och hustrun förmögen. — 1659 $^{28}/_{6}$ utnämndes Hjob Ludolf till stare el. guvernör hos Gustaf Carlsson, och fullmakt utfärda (enl. riksreg. fol. 1759—61), men Ludolf måtte hafva undan uppdraget, ty Lindeman skall hafva förklarat, att han en Gustaf Carlssons uppfostrare (Kon.-Längden s. 72). — S. 3 stridskrifterna emellan L. och Boeclerus blifvit tryckta, h ej haft tillfälle att utreda. De synas vara förf. el. utgifv L. lemnat Heidelberg. Dit kom han i slutet af 1662 (se i s. 248 h. o.) och det uppgifves, att han vistades der i 18 m

. s. till våren 1664. I slutet af 1666 skref han från Haag till
m Fleming (Sv. Bibl. III: 166 f.) och från Paris till dens. i
an af 1667 (Sthms Hist. Bibl. s. 174), dervid han öfverlemnar
f stridskrifterna samt nämner tillämnade dylika. En samling af
måtte finnas i Linköpings bibl., att döma af Link. Bibl. Handl.
43, der det heter, att de äro tr. i Paris och annorstädes. I
ämnda bref skrifver L.: »Och som jag störste orsak och rai-
i werlden har haft at twätta honom med skarp luth, alden-
d han så lettferdeligen mig tracterat hafwer och andra dhest-
st, så at han icke itt ordh har kunnat skrifwa sans Calom-
& injure, så har jag och nolens volens, så handterat honom
, så jag hoppas han inthet skall rosa marknaden«. Derifrån
i biografien (s. 249) omnämnda grofheten. Att Pufendorf för-
L. med materialier till stridskrifterna mot B. och sjelf skrifvit
gan om jus vildfangiatus, synes af Lunds Univ. Hist. af Ahn-
s. 185. — S. 249. L. skref vidare, att han mottagit en lista (ej
nakt) på tillämnade professorer vid den i slutet af 1666 grund-
a akad. i Lund, och der funnit att en plats var honom ämnad.
nlig utnämning synes hafva blifvit afböjd genom L:s bref till
ning; men i registraturet $^{26}/_{6}$ 1667 finnes deremot kallelse för
ll eloqv.-prof. i Upsala. — S. 250. Att L. skriftligen 1669 be-
P. Brahes förord till erhållande af adelskap, upplyses i Fryxells
XX: 73. — Utg. anser antagligt, att stadfästelsen af adelskapet,
ken skall hafva egt rum $^{24}/_{12}$ 1686 (fåfängt sökt i registr. för
dagen) icke hade sådan anledning, som i biografien förmenas,
utgjorde en stadfästelse på ändring i vapen och namn, på
egen begäran; ty han hade långt förut ändrat namnet Linden-
ld till Lindschöld. — S. 253. Det har uppgifvits, dels att L.
1686 (se ofvan) blifvit friherre (ej introd.), och dels att han
vit på en gång friherre och grefve $^{10}/_{1}$ 1687, men intetdera be-
tas af riksregistraturet för nämnde dagar. Registraturet upp-
r icke heller under $^{10}/_{12}$ 1687 L:s friherre- och grefve-bref, ehuru
enl. Stjernmans och Älfs trovärdiga uppgifter, är af den da-
, på hvilken ock flera dylika upphöjelser egde rum. Märkligt
att L., som uppgifves hafva blifvit introd. 1689, icke nämnes i
arhusdiris prot. bland introducerade det året. — S. 255. No-
* på denna sidan är ej af 1876, utan tillhör 1:a uppl. t. o. m.
et: krig. Korrekturläsaren har utelemnat den derpå följande
., i hvilken erinrades, att notens förra del ej är förtjent af
nerlig tillit. Detta förklarar, hvarför första parenthestecknet
knas. — S. 265. Om L:s förtjenster som lagstiftare, se Bidrag
Sv. Lagstiftningens Hist. af Posse, Sthm 1850, s. 272 f., 330 f., m.
. — Af den å s. 268 tillagda noten synes, vid jemförelse med
rellis saml. af Vitterhetsarb. IV: 185 f., att H. saknat känne-

dom om Beckmans Psalmhist. och i följd deraf tryckt sed
mer än Lss. S. s. Den i Handlingar rör. Skand. Hist. VII
skrifvelsen från L. till kon., är icke plan till en ringrän
angår innehållet af en dikt, som L. på befallning förfat
ringränning. Att döma af skriftens innehåll, måtte den
Carrosel". — Angående L. hänvisas till detta Lex. V: 350,
X: 95, XIII: 374, XVI: 250, samt Nya följden VI: 301 och
saml. af Vitterhetsarbeten, IV: 71 f., 394—95. Aftryck
dock icke fullt pålitligt. Se för öfrigt Ättartaflor af Aure
och af Schlegel & Klingspor s. 177; Lunds Univ. Hist., L
I: 104 f., 108, II: 5; Carlsson, Sv. Hist. under Konun af
huset II: 873, IV; Rådslängden; Stjernmans Höfd.-Minn
(felaktigt); De la Gard. Arch. VI: 228, VIII: 47; Lärda T
n:r 32, 1772 n:r 56; Bergii Småsaker II: 81—2; Hildebra
nespenningar s. 60. Dessa jemte flera källor, anförda i bi
(i text eller not) samt i detta tillägg, äro nu använda, s
utom riksregistraturet för $^{11}/_{9}$ 1685, $^{20}/_{1}$ o. $^{30}/_{3}$ 1687. I r
16 o. 31 Dec. 1687 kallas L. »Herr kongl. Rådet", ej g
Det skulle blifva för vidlyftigt att här uppräkna alla hans
eller hänvisa till de ställen, der strövers af honom äro
Att en betydlig samling af dylika, med mera af hans h
i Linköpings bibl. kan man sluta till af Link. Bibl. Handl
—43. I Palmskölds saml:r lär väl ock finnas åtskilligt.
ming, Sv. Dram. Litt. s. 50, 58. — Sid. 270 r. 18 läs. Och

Ling, P. H. Sid. 271 f. Den omskrifna delen af hans
(s. 271—74) är egentligen blott ett kort utkast, emedan ut
knapphet förbjudit en så utförlig framställning, som kunn
på grund af tillgängliga källor. Hufvudsyftet med det so
anfördt har varit att visa, det intet tidrum i Lings lif f
de irrfärder och äfventyr hans biografer tillagt honom,
iföljd deraf, att han sjelf funnit nöje i att mystifiera.
som städse umgicks med Ling 1799—1804, hörde honom
rätta om några äfventyr, i hvilka han skulle hafva delta
är ock nu tydligt, att han ingenting haft att berätta. Å
personligen bekant med Boheman och möjligen någon ti
visat dennes barn, antager W. möjligt, men visar ock, at
rimligen kunnat med B. göra någon resa. — Å sid. 271
L. deltagit i ett upptåg, förolämpande för lektor H. Sjögr
vid hänvisas till detta Lex. XIV: 317. Men på detta st
rättelsen alls icke säker, och utg. har heller icke i sitt m
insatt namnet, utan blott sagt, att ett upptåg egt rum
verlemnat åt läsaren att på anförda ställe inhemta hvad

rrekturläsaren har i välmenande afsigt gifvit bestämd form åt
obestämda. I tidskr. Nu 1876 sid. 382 f. förekommer en in-
essant art. om Ling, af Rud. Hjärne, hvari, på grund af säkra
errättelser inhemtade i Wexiö, berättas, att upptåget gällt två
re, hvilka dock icke namngifvas. — Till hedrande af Lings
ne och till firande af 100:de årsdagen af hans födelse, hade
sh. Wennerberg föranstaltat, att en 12 fot hög bautasten, med
krift, restes på en björkbeväxt kulle i Ljunga pastorsboställes
het och der invigdes $^{15}/_{11}$ 1876. Kostnaden, 400 kronor, betäck-
till hälften af Sv. Akad. Samma dag firades en Lings-fest
Gymnastiska Centralinstitutet i Sthm, dervid ett, sedan tryckt,
nestal hölls af öfv. G. Nyblæus. — Sid. 273 r. 8 här komp., i
r. ändrats till kompani, läs: kompaniet. — Sid 274. L. lycka-
1820 få införd i skolstadgan obligatorisk bestämmelse om
nastiköfningar i skolorna, der lokal redan fans eller kunde be-
as. — Nu använda källor, utom redan nämnda, äro: Lings stam-
a (utg. i handskrift meddelad), upprättad af fil. kand. G. Nor-
der, på grund af Ny Smålands Beskrifning II: 708, 965 samt
s egna forskningar i Wrå och Ljunga förs. kyrkoböcker; Bi-
g til P. H. Lings Biographie af E. C. Werlauff i tidskr. Frey
S s. 92–105 (högst vigtig källa); Beekens Dagbog tr. 1820 (se
73 h. o.); Vegesacks Biogr. Ant:r öfver Cadetter vid Carlberg,
n 1845, s. 228; Iduna 11 h., Sthm 1845, s. 24—28; Lefnadsteck-
g af J. L. (Lings dotter i 1:a giftet, Henrika eller Henrietta,
af Jetta L., f. 1810, g. m. d:r Liedbeck, som dog 1876), inf. i
onbladet och derur särsk. aftryckt 1852; Minnesteckning af v.
kow framför Lings Saml. Arbeten, utg. 1859—66 (i hvilken
dre goda upplaga saknas Styrbjörn Starke och Visburs Söner
t smädikter, men deremot finnes ett misslyckadt porträtt samt
ldning af Lings grafvård vid Annælund); Ställn. o. Förh. 1859,
ihäftet s. 59—80; Lunds Univ. Hist. II af E. Tegnér, Lund 1868;
Familjboken IV: 318—27, art. af A. I. Arwidson; Ferlin, Stock-
ms Stad s. 532; muntliga meddelanden. — A Biographical Sketch
the Swedish Poet and Gymnasiarch Peter Henry Ling. By Au-
tus Georgii, London 1854, har utg. ej begagnat. Om L. och
s gymnastik på olika tider m. m., se Molbecks Reise 1812 I:
—43; De la Gard. Arch. XVIII: 198; Ställn. o. Förh. 1857 Aug.-
tet s. 58 f.; Posthumus, Mina Samtida IV: 171; detta Lex. XIV:
, 388; De la Gard. Arch. XV: 125; Tegnérs Efterl. Skrifter II:
; Kleming, Sv. Dram. Ltt. och Dahlgrens Anekr. — Om Ling
för öfrigt skrifvet mycket i ut- och inländsk gymnastik-littera-
. — Sid. 271 r. 3 nedifr. läs: högst sannolikt.

v. *Linné, Carl d. ä.* Sid. 282. Utg. har på flera ställen i det
egående af detta Lex. haft anledning omnämna det trassel i

tidsbestämning, som förorsakats af skottdagens borttagand
ur svenska kalendern, hvilken derigenom saknade sin like
tiden från Mars 1700 till slutet af Febr. 1712, då skottdag
insattes. (Se Bergstrand, Grunderna för den Christna Tide
gen, 2:a uppl. s. 115.) Linnés födelsedatum har i följd af
åtgärd på skilda håll uppgifvits olika, men då svenska kal
under nämnde tid var en dag före den gamla stilen, enl. jul
kalendern, så motsv. d. 13 Maj, L:s födelsedag, enl. förts
kal., d. 12 Maj i sistnämnda kal. För att i sv. almanachor
cera g. st. till n. st. måste man derför, liksom under 160
tillägga 10 dagar i st. f. 11, hvaraf följer att L. var född d. 2
enl. nya stilen. Jfr Botaniska Notiser för 1865 s. 117 f., se
föddes Carl v. Linné d. å.? — Sid. 294. Wallerii skrift
var: Decades binæ thesium medicarum, som ventilerades
dervid J. A. Darelius responderade och ett par af Linnés vi
d. v. prof. sedan ärkebisk. Beronius och mag. Klingenberg
blice på academien öfvertyga d:r W. om sitt ofog". Om W
framkallade skriften Orbis eruditi etc., så kan denna ock
af 1740, utan af 1741. — Sid. 296. Linnés sköldebref finnes
registraturet för d. 7 April 1757, der ingenting annat för de
gen förekommer. Sjelf skrifver L. på ett ställe, att han blef
d. 20 Nov. 1756, och på ett annat, att han i Nov. 1761 fick
egenhändiga underskrift om adligt stånd och värde, s
1757 d. 7 April. (Se L:s Ant:r om sig sjelf s. 60 och rättelser.
egna ant:r tarfva flerestädes kontroll i afseende på tidsuppgif
— De bref fr. L., som omtalas och citeras i detta Lex., Ny
VI: 332 f., återfinnas i De la Gard. Arch. IX: 213 f., men för
af flera interessanta meddelanden, bland hvilka L:s broder, S
Linnæi, bref till Hallenberg, ang. Linnés ungdom m. m. D
ett ofullständigt aftryck häraf, som nämnes i Nya följden VI
Se detta Lex. XXIII: 29. — 1736 tilldelades L. Wrédeska sti
180 daler, enl. De la Gard. Arch. XVI: 159. — Huru verksam
sin bidrog till L:s befordringar och välfärd, finner man af L:s
1740—63 till T., tr. i Ställn. o. Förh. 1859, Aprilhäftet s. 13
detta Lex. XVIII: 159. — Bref fr. L. till Abr. Bäck 1754
i Handl. rör. Skand. Hist. VIII: 302—3. — Angående frågan
nationalbelöning åt L. vid riksdagen 1760—62 (se detta Lex.
följd VI: 336), må erinras om det mem. af L., som inlemnades
skop Mennander 1762, ang. frågan om L:s konst att fram
äkta perlor, hvilket mem. är tr. i Brinkm. Arch. I: 247 f.
detta Lex. IX: 88 och XIII: 140. — Ang. v. L:s tankar om
vinet, se detta Lex. IV: 374 och De la Gard. Arch. X: 212—
Om L:s förhållande till flera samtida, se detta Lex. I: 16
IV: 385; V: 38 f. (Forskål); VI: 17, 75, 77; X: 352 f.; XIV: 32

…en Ödmanns Hägkomster, 4:e uppl., Örebro 1861, art. om prosten …nnæus i Delsbo. — I De la Gard. Arch. XVI: 138 säges bl. a., … Linné var måttlig, men valde med delicatesse både mat och …ck. Om, L. som gammal, se derst. XV: 75. — I Ny Ill. Tidn. …5 nr 49 meddelas L:s afbild. af Rehn, och notiser om L:s …trätt, målade och graverade. — Omdömen m. m. ang. L. finnas …många ställen i Björnståhls Resa, enl. reg. Se ock detta Lex. …I: 326. — Om L:s verksamhet m. m., se Lärda Tidningar 1745 f.; …ckholms Lärda Tidningar 1776 f.; Upt.-Sälsk. Tidn:r 1781 f.; …rwells Brefväxling, och Atheneum 1825 s. 118 f. — Karol Linéusz titeln på en af grefve v. Engeström på polska skrifven och i …rschau 1874 tr. biogr. öfver L., med dennes portr. — Anm:r … den i Ups. Domkyrka uppresta minnesvården öfver L. läsas i …ru. för Sv. Litt. 1799 s. 537 f. — Om Linnéaner, se detta Lex. … 308 (Pontén); VI: 85 (S. A. Hedin, som föranstaltade firandet …L:s födelsejubileum 1807); XIX: 162 (G. Wahlenberg, som förf. … Linné och hans Vetenskap, tr. i Svea 5 h. s. 69 f., 1822); I: 93 … Afzelius, som utg. L:s Antr om sig sjelf); Nya följden III: 352 …rl Clerck, f. 1710). — Den 23 Maj 1832 stiftades i Stockholm …néska Samfundet, hvilket genast fick ett betydligt antal leda… …ter af båda könen, men hvilket likväl snart upphörde. En år… …g af dess Handlingar tr. 1833. Ett liknande samfund bildades …kring 1806 på Gotland, men öfverflyttades snart till Stockholm, … det utdog med de fåtaliga ledamöterna. D:r Joh. Em. Wik… …om utfärdade d. 18 Aug. 1830 "Anmälan till subscription på C. Linnés Brefvexling med Svenskar", och aftryckte som prof ett …f af L. d. 6 Juli 1759 till Abr. Bäck, men deraf blef intet. K. …t Akad. utfärdade d. 5 April 1872 en uppmaning till insamlande medel för bekostande af L:s bild i brons, att resas i Stock… …lm till d. 10 Jan. 1878, hundrade årsdagen af L:s död, och då …ta skrifves vet man att omkring 36,000 kronor influtit. — Carl Linnés Anteckningar öfver Nemicis Divina utgåfvos 1848 i Up… …a af El. Fries. Skrifter af och om L. upptagas hos Warmholtz …D. I, II, XV. — Om försäljningen af Linnés samlingar till Eng…d, se tillägg till den yngre Linnés biogr. h. n.

…r. *Linné*, C., d. y. Sid. 302. I De la Gard. Arch. XV: 75 an… …G. Ehrensvärds omdöme om L. d. y., och s. 82 skrifves af …n. förf. bl. a.: "Gaf ej stort hopp i ungdomen och visade föga …else för studier. Var sprätt och fruntimmerskarl". — Sid. 308. …dins berättelse om Linnéska samlingarnas försäljning upplyser …långt när icke verkliga förloppet, hvilket deremot kan inhem… …af en högst interessant uppsats: "Om Linnés naturhistoriska …mlingar och deras bortförande till England", förf. af C. G. Myrin

Linnerhjelm, J. C. Sid. 308. Fru L:s af
terhetsförsök (Sthm 1795, 8:o, 54 sid., utom tit
äro af honom prydda med fina gravyrer eller
med datum. Några sällsynta ex. af boken i
rad dedikation. Öfverst står förf:nans profilp
derunder: Dig! af Utgifvaren. — I Coll. Gjör
wells Brefväxl. träffas bref och grav. af L. —
ren utfört teckningar till Museum Carlsonianu
194), graverade af Fr. Akrel. — L. gjorde
Tyskland, Schweiz, Frankrike och Nederländer
med P. G. L., † 1875 $^{9}/_{11}$. — Källor, nu anvä
der födelsdatum m. m. är orätt: riddarhusst
Tidn. 1787, 1789; Gjörwells skrifter.

Livijn, C. Å sid. 320 h. o. hänvisas till
VI: 301 f., der L:s biografi meddelas. I denna
gift derom, att L. 1823—29 var led. af komité
vård, och att han 1827 blef krigshofrättsråd. De
att han förf. "Tre nya krigsvisor", men dessa
att psevdonymen "Nils Nyberg" i Polyfem till
marsköld var rätte innehafvaren. I Sv. Bok
hade utg., af förekommen anledning, med be
derom, då i det kort derpå utkomna 1:a h.
meddelades en förtjenstfull uppsats af doc. C. D.
Livijn, hans verksamhet inom skönlitterature
polemiken", i hvilken uppsats frågan om psevd
egare underkastades en ganska grundlig revisi
att H:d företrädesvis tillerkändes eganderätte
vågade dock icke ett absolut tilldömande

L. concept till bref och till
om plats för en informator,
och till Askelöf insändas, för
identitet med Nils Nyberg,
vore informator. L. skref
afsändt N. N. i skrifvelse under
begäran att hon derifrån sän-
upplysande ord hafva förbi-
ska Brefvexl., ehuru deraf visar
tifiera Askelöf. Icke underligt då,
Nybergska skrifter, skrifna af annan
att H:d, såsom Nils Nyberg, och
hvarandra genom Wikfors' boklåda i
vem N. N. var. L. F. Rääf, som under
tillvaro var medarbetare i tidn., har i
att han ansåg H:d vara den sannskyl-
skref han till H:d: "glöm icke bort de
öfver Journalen så lätt: den hedersman-
annu icke uttömt allt sitt löje". (Ham-
som har tillfälle att göra sig noga bekant
historia, kan icke undgå att finna det H:d
— Angående L. hänvisas för öfrigt till detta
manska Arch. II: 257—68 och Anrep II: 834.

Sid. 329. Han föddes 1725 d. 4 Aug. i
rgötland, der fadern Samuel Nicolai Lönbom
tor samt gift med Christina Elisabeth Ståhl,
Lommaryd. Intogs i Linköpings skola 1733 och
1739; blef student i Upsala 1743 och magister
var informator för grefve Gustaf Leonh. Stenbocks
som auskultant i antiqvitets-arkivet 1759; förord-
nasii-adjunkt i Linköping 1761, men hans håg för
ningar föranledde honom att försaka undervisnings-
han blef i stället 1762 enl. kansli-koll. fullmakt riks-
amanuens. Dermed slutade hans befordringar, ehuru
fulla och för efterkommande nyttiga verksamhet, synes
göra honom förtjent af ett bättre öde. Han följdes
fattigdom, som allt hårdare tryckte honom, och då
grämelsen öfver oförtjent motgång, blef hans helsa
ch, efter att tre gånger hafva haft slag, dog han i Stock-
Sept. 1776, ogift. — Orsaken till L:s motgång var den,
llhörde mösspartiet och förfäktade sina politiska åsigter
mycken ifver och oförsigtighet, äfven i tryck, ehuru

hm. Hachenburg utgräfvo på förr. bekostnad
nisches Gesangbuch mit einem Gebetbuche
.. höll vid dess införande, i de kungliges
digt (Sthm 1801). Se rec. i Åbo Allm. Litterar
5 f.

A. Sid. 362. Han gifte sig 1824 med Gustafva
a från Norrköping, † 1834. — Biogr. h. o. ...
Lefvande Sverige I: 155 f., Hof-Clerecieta Hist. af
Link. Stifts Herdaminne II: 25, samt Upf.-Sälsk.
, 1788 III: 167. — Enl. förstn. källa hafva L. och
öfversatt Rinmans Bergverkslexikon på tyska. —
o. f. såldes på auktion L:s efterl. boksamling, enl.
inneh. omkr. 14.000 n:r (utgörande ännu flera
nd 600 n:r handskrifter. Några af auktionspris
Samlaren 1840 n:r 19, äfvensom i andra samtida

G. Sid. 364. Biografen har förflyttat L:s missbyt
mot Petersburg, till 1710, men förbigått att L. detta
narra sig från Wiborg, så att detta föll i ryssarnas
ganska oredigt berättat om fälttåget 1713. För öf
ten vigt lagd på den omständigheten, att L. till sitt
pade kon:s order, samt att kon. tog honom i förstar
att behålla honom vid befälet, äfven sedan alla kon
och önskade hans afsättning. Han beskyldes för sni
lorendrageri. (Se Fryxells Ber. XXII: 126—29; XXIV
, 183; XXV: 127—33, 150, 187.) — I De la Gard. Arch.
nämnes en karta, framställande "Descenten öfver ström
under kommando af L. 30/8 1708.

C. G. Sid. 371. I hans grefvebref af d. 22 (ej 2)
alla hans meriter till nämnde tid uppräknas, nämnes
anställd i Svea hofrätt innan han blef dess pre
terom i biografien är nog säl. en sägen blott,
ämäler, att hofrättens personal var densamma
vilket är minst sagdt otroligt. — I Fersens Skrif
om L. oväntade och föga smickrande upp
för öfrigt Handl. rör. Skand. Hist., enl. reg.
376 samt Nya följden VI: 338 (hvarvid jem
372 h. o.); Lunds Univ. Hist., Lund 1868,
hvilken sistn. källa, äfvensom riddarhus
Anrep II: 840, riksregistraturet för
fiens revision blifvit använda. — I Lär

är tr. L:s Svar på presid:s i lagkommissionen. frih. Tal. Af samma Tidn. för 1752 s. 230 inhemtas, att öretal till Joh. Hjorths från latin öfvers. disp. om Våra liga vexter. — Prof. Lars Laurel parenterade öfver L. En obegriplig mening å s. 371 h. o. har utmärkts med ?.

elm, G. C. F. Sid. 374. Han skref sitt sista förnamn Vid biografiens jemförande med riddarhusstamtaflan II: 842 visa sig många olikheter, som tyvärr icke kun-s, ty fel finnas å ömse sidor, och vidlyftiga forskningar t ställa allt till rätta. Utom nämnda källor äro be-ådslängden, Afd. IX; Dahlgrens Ant:r om Stockholms Björnstjernas Anteckningar I: 175 f., m. fl. st. derst.; finnen VI—IX.; Rancken, I Finland 1808 och 1809, s. 23 f; Collins Lefnadsteckningar, etc. II: 31 f., Sthm e Comte Gustave de Loewenhielm (ur Archives Géné-ée, 1856, der det uppgifves, att L. 1820 $^{20}/_{9}$ i Moniteu-rättelser till "Les Cours du Nord de Brown", utg. på 1829); Dalman, Några Ant:r från våra Ständs riksdagar; ad. tr. ledamotsförtr. — Strödda meddelanden om L. i Nordins Dagbok, Sthm 1868, s. 120; De la Gard. 18, 142, 205 (om L:s moder), XIX: 122, 166; detta Lex. Posthumus, Mina Samtida, på många ställen och af in-Vetenskaps-akad:s Lefnadsteckningar I, Sthm 1869 f., nes ock L:s, af gr. Manderström, med antagligen full-ogift på L:s skrifter. Hvad som om dessa meddelas i . är ingalunda tillförlitligt. — I Brinkmanska Arch. I: 426—27 äro tryckta bref af L. till friherrinnan Staël v. . Petersburg 1813, samt till Leopold, fr. Moskwa 1808 s 1821. — I öfrigt hänvisas till Åminnelse-Tal öfver L. elius. Sthm 1857. (Ur Kr. Vet. Akad. Handl.)

jelm, C. A. Sid. 381. Biogr. är jemförd med riddar-n och Anrep II: 842, Rådslängden, Afd. IX, och Låst-Minne II: 84, hvilkas stridiga uppgifter icke kunnat iografien h. o. öfverensstämmer närmast med före-n, hvilket dock, liksom öfrige källor, tarfvar rättelser. d. 9 Junii 1861 i Stockholm, den siste af ätten, och i Clara kyrka. I kal. Svea för 1862 s. 165 f. har Cru-krifvit hans nekrolog, och deri berättat om sitt samtal t före dennes död. I Mina Samtida af Posthumus finnas ldelanden om L., liksom ock i Schinkels Minnen VI f., VIII: 235—280 o. Bil., ang. L:s deltagande i kongressen 4—15, mähända hans mest maktpåliggande lifsgerning.

1789. Han hade dock ursprungligen skrifvit: d
sedan sjelf gjort ändring.

Lucidor. Sid. 340. Om Furubom, se Bidr
ningens Hist. af Posse. Bil. s. 2. — Noterna ti
undantagandes den å s. 341—42.

Rättelser och Tillägg

till Banden 1—7.

Till I:a Bandet. (Se äfven i slutet af 2:a och 3:e Banden.)

Adelcrantz, G. J. Sid. 23. Se om honom, Huset Tessin under Frihetstiden II: 389—93, samt tidskriften Nytta och Nöje 1793 s. 332 och Anrep I: 3.

Adelcrantz, C. F. Sid. 28. Han kallade ledamöter till Mål.-Akad:s första sammankomst $^{17}/_{2}$ 1768 och nedlade sitt presid. $^{10}/_{6}$ 1795. (Matr.)

Adlerbeth, G. G. Sid. 30. Var Musik. Akad:s sekreterare 1771—77, enl. Cronhamn.

Adlercreutz, C. J. Sid. 328. I skriften: Johan Ludvig Runeberg och Fänrik Ståls Sägner (Sthm 1864) äro A:z' egenhändiga meritförk. och bref från honom aftryckta. Se om A., Collins Lefnadsteckningar I (Sthm 1861) s. 1—24.

Agricola, S. Sid. 342. Se s. 401 h. o., tillägg till art. *Leijonmarck.*

Andreæ Angermannus, A. Sid. 349. Se Bidrag till Sv. Kyrkans och Riksd:nas Hist. af Bexell m. fl. (Sthm 1835) 1 h. s. 38 f.

Arrhenius, J. Sid. 253. Om hans slägtförh., se detta Lex. XIII: 385 och Anrep IV: 729, 756.

Till 2:a Bandet. (Se äfven i slutet af 3:e, 4:e och 5:te Banden.)

Bagge, J. Sid. 12. Angående sändebuden till Hessen, jfr detta Lex. VII: 338, 386.

Beronius, M. Sid. 204. Promov. till theol. doktor $^{17}/_{6}$ 1752, enl. Ärkestiftets Herdaminne I: 50 och Lärda Tidn:r 1752 s. 195. Se Cornelii Några Bidrag III: 24 (1875).

Bjelke, N. Sid. 284. Se och jfr detta Lex. XI: 245 och Huset Tessin under Frihetstiden III: 280. — Handl:r ang. slägten Bjelke äro förtecknade i Historiska Handl:r I: 385 f., Sthm 1861.

Bothvidi J. Sid. 396. I Bergii Småsaker IV: 40 finnes
tillagd uppsats: Om orsaken till att alla kyrkor äro bygda
och vester.

Till 3:e Bandet. (Se äfven i slutet af 4:e och 5:e Band

Borg, P. A. Sid. 146. På 100:e årsdagen af hans föde
1876, aftäcktes högtidligen hans vid Manilla å Djurgården upp
byst, dervid minnesvers utdelades. Se Ny Ill. Tidn. 9/7 1876.

Browallius, J. Sid. 99, 360. Om honom finnes en uppsa
J. J. Chydenius, i (finska) Litteraturbladet 1857 s. 311 f.

Böttiger, C. W. Sid. 129. Af Ungdomsminnen trycktes
uppl. 1833.

af Chapman, F. H. Sid. 250. Enl. Gustavianska Pappers
1 afd. s. 111 f., blef C. först titulär konter-amiral, och 1784 i
verklig sådan samt varfsamiral i Carlskrona. En medalj öfv
är afbildad och beskrifven i Ny Ill. Tidn. 1872 s. 312 och
beskrifven i Numismat. Meddelanden II (1875).

Christiernin, P. N. Sid. 263, 372. Anklagades vid riksd
1771—72 för hädelse mot Gud, i förläsningar. (Riksdagshist.
af Bexell, Chrstad 1839, s. 224 f., 228 f.) — Se Crusenstolpes "
1772, 1809", 2:a uppl., s. 148.

Collin, H. S. Sid. 380 i registret läs: VI: 397. Der, s.
7, bör läsas: utgafs.

Columbus, S. Sid. 276, 373. Se Klemming, Sv. Dram. Litt.

Creutz, G. Ph. Sid. 374 f. Bref från och till C. 17
tryckta i Hist. Handlingar III, IV: 1863, 1864. — Han blef hed
af Målareakad. 18/11 1783. (Matr.)

Cronstedt, C. O. Sid. 327. I en art. "Sveaborg, grefve
stedt och kejserliga ryska skattkammaren", införd i Sthm
blad n:r 60 1876, meddelas upplysningar som vittna mot
Följdskrift till C:s "Sanna Upplysningar", 1811, utgafs af v. D
se detta Lex. IV: 155.

Till 4:e Bandet. (Se äfven i slutet af 5:e Bandet).

Dahlberg, E. Sid. 379. Om Svecia-verket, se detta Le
267 och s. 381, på hvilka ställen hänvisningar meddelas.

Dalberg, N. Sid. 31. I Sv. Ointrod. Adelns Ättartaflor
i noten, uppgifves såsom orsak till D:s fientlighet emot kon
III, att denne återtagit sitt beslut att adla D. — Hvad som
lägget s. 380 anföres ur De la Gard. Arch. XVIII, hör
med Schinkels Minnen I: 224 f., 230, II: 196 f., 240 f., Ill

ock Crusenstolpes bok "1720, 1772, 1809", 2:a uppl., s. 183, samt Berbeths Antr II: 119.

r. *Dalin, O.* Sid. 381 r. 26 läs: Lex. VI: 341.

Dalius, S. Sid. 49. Om hans slägt, se ätten Granfelt från Dal, nrep II: 1.

De la Vallée, J. Sid. 118. Se Nyköpings Minnen af Indetou (Nykpg 1874) II: 1f., om De la V:s plan till Nyköpings regleng efter 1665 års brand).

Ehrenstrahl, D. Kl. Sid. 385—86. Se Huset Tessin under Fristiden II: 384 och Klemming, Sv. Dram. Litt. s. 15, 58.

Enbom, P. Den å s. 391 nämnda Frihets- och Dryckes-Sången E. finnes inf. i Maj-häftet af Hösts tidskrift Nordia, Köpenamn 1795. — I Sveriges Vittra Häfder af prof. Ljunggren II: 128 nvisas ang. E. till detta Lex. IV: 243, hvilken hänvisning gäller e uppl.

r. *Engeström, L.* Sid. 256, 265—66 bör läsas: Jankowicz, enl. E:s Minnen och Antr, utg. 1876, till hvilka i öfrigt hänvisas.

Faxe, W. Sid. 394. Se Tegnér och hans Samtida i Lund af hl. 2:a uppl., Lund 1868.

Fleming, Claes Larsson. Sid. 399. I tidskr. Nytta och Nöje 93 s. 33 anföres lat. inskriften på hans epitaphium.

Florman, A. H. Sid. 377. Se Ahnfelts Studentminnen I: 21, och II.

Till 5:e Bandet.

Forskål, P. Sid. 388. I Crusenstolpes "1720, 1772, 1809", 2:a ppl., s. 135 f., meddelas handlingar angående åtalet mot F.

Forsius, S. A. Sid. 387. Fick $^{9}/_{12}$ 1601 öppet bref, dat. Åbo, å Nerpis pastorat i Björneborgs län. (Registraturet.)

Fredenheim, C. F. Sid. 389. Utgaf på kongl. befallning Riksdagstidningen 1778, med biträde af kon. sjelf. Se Riksdagshist. Antr af Bexell, 1839, s. 257.

Geijer, E. G. Sid. 392. Uppsatser om G. af Rud. Hjärne finas i tidskr. Nu 1875 och i Nya Dagl. Allehanda 1876 nr 121, 123, 27, 130, 132, den senare föranledd af lefnadsteckningen i nyaste ppl. af G:s skrifter.

Gjörwell, C. C. Sid. 393 r. 3 nfr. läs: Norja. Sid. 395. Jfr ädekes Denkmal s. 570.

Girs, Ægidius. Sid. 163. Enligt riddarhusstamtaflan öfver ten Gyllenax, var en dotter af Peder Nilsson G. (Anrep II: 65), 27 gift med Girs, men vigselåret står ej utsatt. Sid. 164. Skrifteln: De vera nobilitate, etc. är ej riktig. Den börjar: Pro foe-

lici omine & nomine illustre suecorum collegio, etc. Se Wa
6973, der den svenska delen af titeln dock icke är bokstafsno

Gripenhjelm, E. Sid. 212 r. 1 är det ett misstag att G.
i tåget öfver Belt, utan afses på detta ställe något tillfäl
kriget mot Danmark följande år, 1659, såsom ock med "
angifves.

Gyllenhjelm, C. Sid. 411. Om Sass' kopparstick, se
ming, Ur En Antecknares Samlingar s. 79.

Gyllenstjerna, J. Nilsson. Sid. 413. Hertig Carls ba
till prinsessan Anna, af ♃ 1595, ang. hennes medverkan
hastiga vigsel, är tr. i Stockholms Magazin II: 771, och he
slag till förlikning emellan G. och Bjelke, i Bergii Småsak
101 f. Se vidare Fryxells Ber. IV: 171 f. (6:e uppl.)

Göransson, J. Sid. 385. Om felen i Bautil, se Iduna 5

Till 6:te Bandet.

Hadorph, J. Sid. 12 i skriftförf. bör stå: Wizingsborg
399. Begrofs $^{17}/_{9}$ 1693, enl. Hanselli saml. af Vitter
IV: 80.

Hedin, S. A. Sid. 85 r. 14 står: ($\frac{14}{5}$) Maj, hvilket bör
($\frac{24}{5}$) Maj, enligt tillägg till den äldre Linnés biografi, s.
h. o. Linné föddes $^{12}/_{5}$ enl. julianska kalendern.

Hessenstein, F. W. Sid. 131 r. 19 läs: d. 21 Maj ($^{31}/_{5}$?)
senare uppgiften finnes, men utg. har ej haft tillfälle att k
lera densamma. — Sid. 422. Se om H., hänvisningar hos
holtz XII: 128. — Om H:s krigsbedrifter, se Fersens Skrifte

Hill, C. J. Sid. 423. Se Ahnfelts Studentminnen II.

Hjärne, U. Sid. 164. Se Hanselli saml. af Vitterhets
VI: 281. — Sid. 426. Se Klemming, Ur En Antecknares S
gar s. 83.

Humerus, B. Sid. 434. Se Lunds Univ. Hist. Lund 18

Hörberg, P. Sid. 343 r. 12—13 nfr. skulle hafva stått
boskapsvaktandet?), men detta kan utgå och ersättas med
krigstjensten), hvilket synes vara rätta meningen.

Till 7:e Bandet.

Kalling, P. Sid. 360—61. Se Crusenstolpes "1720, 1772,
s. 379.

Kjellberg, J. Sid. 65. Förbigången skrift: Något om S
borgianismen, till varning för mindre erfarne bland de i Zi
drande. Af Jonas Kjellberg, grosshandlare. Gborg 1826.

Kock, M. Sid. 375. Se Nyköpings Minnen, Nykpg
82—83, 96; Numismatiska Meddelanden.

Kröger, C. Sid. 151, 377. Beskrifning på den till K. skänkta Verkannan trycktes i Upsala 1770, och s. å. en riksdagsskrift af (Alm. Tidn:r 1770 s. 255, 283.)

Lagerheim, C. E. Sid. 254 r. 26 utgår: i lifstiden. Liljencrantz g neml. först 1815.

v. Lantingshausen, J. A. Sid. 382. Personalier öfver L. äro i Alm. Tidn:r 1770 s. 274 f.

Larcheveque, P.-H. Sid. 296 r. 7 läs: Bouchardon.

Boktitlarna, i allmänhet mycket förkortade eller omskrifna och dast undantagsvis ordagrant återgifna, äro i denna upplaga rät- de, då det varit nödigt för att förtydliga, och då det varit möjligt erhålla erforderliga uppgifter. Bristen hos oss på tillförlitliga omfattande bibliografiska källor, har emellertid ofta satt utg. örlägenhet.

Om, såsom sig bör, vid bedömandet af utg:s åtgärd vid de nu tryckta åtta banden af detta lexikon, hänsyn tages till hvad i ordet till denna upplaga, i 1:a bandet, utlofvats, finner man, att ursprungliga planen blifvit i väsentlig mon frångången, dels genom att utg. ersatt åtskilliga äldre biografier med nya, och genom de vid slutet af hvarje band gjorda tilläggen, hvilka, i följd deraf att planen för upplagan icke medgifvit textens omarbetande i någon vidsträcktare mon, stundom fått en allt för stor omfattning. För att icke upptaga allt för mycket rum, har utg. emellertid ofta nödgats att till nakna hänvisningar inskränka dessa tillägg. — Tiden för utgifvandet har varit nog knapp, så att han saknat tillfälle att verkställa revisionsarbetet så, som han önskat, äfvensom att befatta sig med korrekturläsningen, vid hvilken någon annars skulle haft tillfälle att borttaga en och annan nu qvarstående oegentlighet, utöfver dem, som i tilläggen blifvit anmärkta. Då ändringarna i den gamla texten utgöra flera tusen, inses lätt att icke alla kunnat så utmärkas, som man önskat (se utg:s "Meddelande" i slutet af 2:a bandet), utan att mera än som skett vanställa tryckets utseende. Källor äro samvetsgrant anförda.

Utgifvaren.

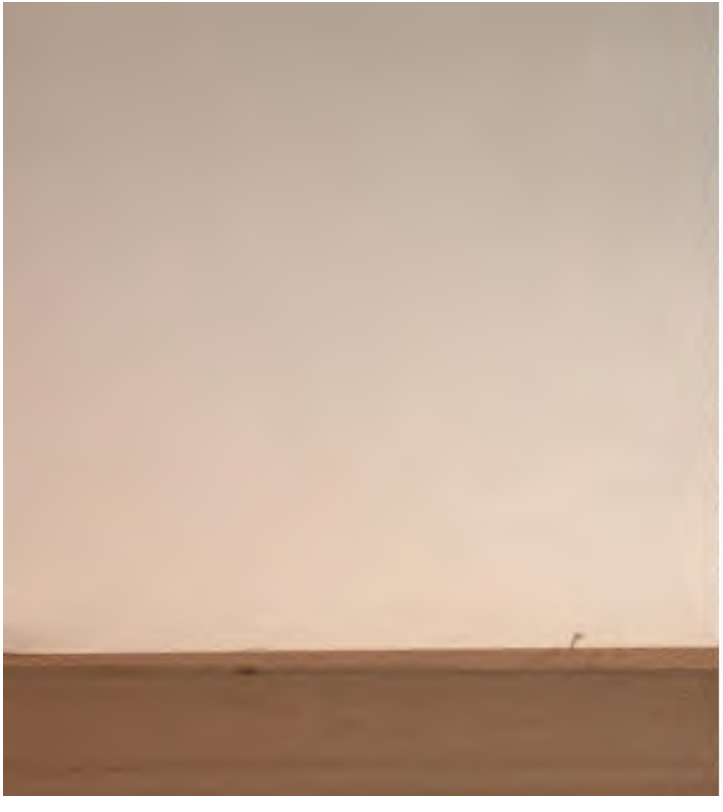

FORD UNIVERSITY LIBRARIES · STANF
TANFORD UNIVERSITY LIBRARIES · ST
NIVERSITY LIBRARIES · STANFORD UN
BRARIES · STANFORD UNIVERSITY LI
SITY LIBRARIES · STANFORD UNIVER
RIES · STANFORD UNIVERSITY LIBRA

ORD UNIVERSITY LIBRARIES . STANFORD
Stanford University Libraries
3 6105 024 579 067
CT
1313
S6
T-8
ANFORD UNIVERSITY LIBRARIES . STANF
IIVERSITY LIBRARIES . STANFORD UNIVE
BRARIES . STANFORD UNIVERSITY LIBRA
ITY LIBRARIES . STANFORD UNIVERSITY L
IES . STANFORD UNIVERSITY LIBRARIES .
ORD UNIVERSITY LIBRARIES . STANFORD
ANFORD UNIVERSITY LIBRARIES . STANF
IVERSITY LIBRARIES . STANFORD UNIVE
BRARIES . STANFORD UNIVERSITY LIBRA
TY LIBRARIES . STANFORD